Tupã Je'ẽha

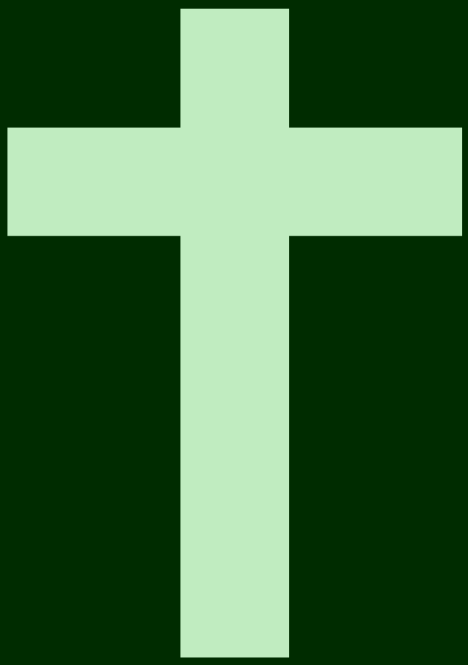

New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

Tupã Je'ẽha
New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 29 Jan 2022
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11

Contents

MATÉU 1
MAK 68
RUK 106
JUÃ 175
AT 223
HOM 280
1 KORIN 311
2 KORIN 340
NGARA 360
ESE 372
SIRI 383
KORO 390
1 TESARON 397
2 TESARON 403
1 TIMO 407
2 TIMO 416
TIT 422
SIREMÕ 426
EMBERÉU 428
TIAN 451
1 PETU 459
2 PETU 468
1 JUÃ 474
2 JUÃ 481
3 JUÃ 482
JUN 484
APOKARIP 487

Jesu rehe har Matéu mupinim

Matéu kome'ẽ paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har Matéu mupinim.

Jesu Kirisutu ramũi ta ke (Ruk 3.23-28)

1 Ko Jesu Kirisutu ramũi ta rer ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Matéu. Kome'ẽ paper ihẽ amupinim aĩ. (“Kirisutu” aja ihẽ apandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja amujekwa.) Jesu riki Ndawi rainõ ke a'e. (Aja rahã, Ndawi aja kapitã keruhũ a'e tĩ.) Ndawi Amarã rainõ. Kuja riki Jesu ramũi ta rer.

2 Amarã Isak ru. Isak Jako ru. Jako Junda ru. Imu ta heta. Jako ame'ẽ ta pái tĩ.

3 Junda Per ru. Sera ru a'e tĩ. Junda rakehar Tam. Per Erõ ru. Erõ Aran ru.

4 Aran Amina ru. Amina Nasõ ru. Nasõ Samõ ru.

5 Samõ Mboa ru. Hambe Samõ rakehar. Mboa Ombe ru. Mboa rakehar Hut. Ombe Jese ru.

6 Jese Ndawi ru. Ndawi kapitã keruhũ tĩ.
Ndawi Saromã ru. Saromã mãi Uri ambyr rakehar.

Amarã rainõ hetaha ke jande jamanga manga rahã, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Ndawi rehe mangaha uhyk.

7 Saromã Homoã ru. Homoã Ambi ru. Ambi Asa ru.

8 Asa Josapa ru. Josapa Jorã ru. Jorã Usi ru.

9 Usi Jotã ru. Jotã Aka ru. Aka Eseki ru.

10 Eseki Manase ru. Manase Amon ru. Amon Josi ru.

11 Josi Jekoni ru. Imu ta ru tĩ.

Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke kapitã keruhũ raho. Mambiro ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ raho. Arahã Jekoni ra'yr ta u'ar.

A'erehe Ndawi rainõ ta hetaha jamanga manga rahã, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jekoni rehe uhyk. Arahã Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke Mambiro ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ raho.

12 Mambiro ok ta rehe jundéu awa ta ixo rahã, Jekoni ra'yr u'ar.
A'e Sarati ru. Sarati Soromambe ru.
13 Soromambe Ambiu ru. Ambiu Eriakĩ ru.
Eriakĩ Asor ru.
14 Asor Sando ru. Sando Akĩ ru. Akĩ Eriu ru.
15 Eriu Erea ru. Erea Matã ru. Matã Jako ru.

16 Pe, Jako Jose ru. Jose Mari ke pyhyk. Mari pusu ngi Jesu u'ar. Jesu mokõi her. “Kirisutu” amõ her tĩ. (“Kirisutu” aja ihẽ apandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ katu hũ ixo ame'ẽ ke a'e.)

17 Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ixo. Arahã Jekoni ra'yr ta u'ar. Hainõ ta hetaha jamanga manga rahã, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jesu rehe mangaha uhyk.

Jesu Kirisutu u'ariha rehe har (Ruk 2.1-7)

18 Jesu Kirisutu u'ariha kuja riki. Mari Jesu mãi wan ta. “Mari ke ihẽ apyhyk ta” aja Jose pandu katu. Pe, pyhyk ym rahã we, Mari pusu pe imembyr ihĩ, aja a'e ukwa. Tupã'ãma'e pyrãtãha ihĩ ehe. A'erehe ipusu pe imembyr ihĩ. (Awa ke mujã ym.) 19 “Mã! Imembyr” aja Jose ukwa rahã, Mari ke hijar ta tipe. Anĩ. Mari ke muhuxĩ tar ym. Ma'e katu ame'ẽ ke aja te'eha a'e ma'ema'e ixo ame'ẽ ke a'e. A'erehe Mari ke a'e muhuxĩ tar ym. A'erehe amõ ta ukwa ym ha rupi Mari pe a'e pandu ta: “Nde ke ihẽ apyhyk ym ta apo 'y” aja. Aja a'e ukwa. 20 Aja a'e ukwa ukwa ou rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr ehe. Ixeraiha pe a'e mujekwa ipe:

—Jose! Nde riki Ndawi rainõ. Mari pyhykiha ngi ekyje ym. Mari ke epyhyk katu. Tupã'ãma'e pyrãtãha ihĩ katu ehe, a'erehe Mari imembyr namõ ixo. 21 Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ta. “Jesu” aja her emoĩ ehe. Ma'e ka'u te'eha ke jundéu awa ta ma'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Jesu muhepy ta. A'erehe jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta — aja Jose pe.

22-23 Upa aja rahã, ymanihar panduha ke uhyk. Yman Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja a'eta mupinim:
“Kũjã ixo te'e ame'ẽ ke imembyr namõ ixo.
Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ke.

‘Emanue’ aja her moĩ ta ehe.” [“Emanue” aja pandu rahã: “Jande namõ Tupã ixo” aja ngã ukwa katu.]
24 Pe, Jose upak rahã, Tupã je'ẽha rahoha mujekwa ame'ẽ ke a'e ma'e. Mari ke pyhyk 'y. 25 Imembyr u'ar ym rahã we, Jose pyta ym te ehe. Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr riki. “Jesu” aja her ke Jose moĩ ehe.

2

Warahy uhemiha koty ngi uwyr ame'ẽ ta rehe har

1 Merẽ ok ta pe Jesu u'ar. Jundéi ywy rehe Merẽ ok ta ihĩ. Arahã Ero jundéu awa tama'e kapitã. Arahã amõ awa sawa'e ta Jerusarẽ ok ta pe uhyk uwyr. (Jundéu awa ym ame'ẽ ta ke a'eta.) Warahy uhemiha koty ngi uhyk uwyr. Jahy rata ta rehe har ukwa katu ame'ẽ ta ke a'eta. Usak usak hũ jahy rata ta rehe tĩ. 2 Pe, a'eta pandu:

—My riki u'ar ame'ẽ ke my? A'e riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ wan ta. Warahy uhemiha koty jande jaxo rahã, jahy rata weraha keruhũ rehe jasak. (A'erehe amõ kapitã keruhũ u'ar ta aja jakwa.) A'erehe jande py'a jamoĩ moĩ ta jajur ehe — aja Ero ta pe pandu.

3 Ame'ẽ ke rehe Ero hendu rahã: “Mã! Katu ym ihẽ pe” aja jupandu jupe. Inamõ ixo ame'ẽ ta kapitã ta aja tĩ. “Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. (Amõ kapitã keruhũ wan ta ame'ẽ ke jumai ta a'eta namõ, aja Ero ta ukwaha naĩ.) A'erehe: “Mã! Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. 4 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke Ero mujy'ar. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. A'e pandu:

—My riki Kirisutu u'ar ta my? Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e — aja pandu. (“Mu'am ame'ẽ ke” aja pandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am, aja mujekwa katu.)

5 —Merẽ ok ta pe u'ar ta, Jundéi ywy pe. Kuja Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim:
6 “Merẽ ok ta riki Jundéi ywy rehe ihĩ.
Ame'ẽ ok ta ngi kapitã keruhũ uwyr ta.
A'erehe ame'ẽ ok ta ke upa ngã ukwa katu.
Ame'ẽ kapitã keruhũ jundéu awa tama'e ke.
A'e riki ma'e Tupã putar my, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta. Jundéu awa ta pe mujekwa ta” aja Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim — aja pa'ihu ta pandu Ero pe.

7 Warahy uhemiha koty ngi uhyk ame'ẽ ta ke Ero mujy'ar. A'eta jõ mujy'ar. Pe, a'eta namõ Ero pandu pandu. Arahã kuja ukwa. Jahy rata keruhũ uhem, ame'ẽ ngi myja hetaha jahy kanim apo my, ame'ẽ ke ukwa. 8 Upa ukwa rahã, Merẽ ok ta pe a'eta ke Ero mondo. Kuja ame'ẽ ta pe pandu:

—Kurumĩ ra'yr ke pekekar katu peho. Pemahem rahã, ihẽ pe pepandu pejur. Aja rahã, ihẽ py'a ke ihẽ amoĩ moĩ katu ta ehe tĩ — aja Ero pandu naĩ.

9-10 Pe, a'eta oho. Oho ixo rahã, jahy rata weraha keruhũ rehe a'eta usak tĩ. Warahy uhemiha koty ixo rahã, usak. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak tĩ. A'erehe hury katu hũ ixo. Hundutar koty ame'ẽ jahy rata weraha keruhũ wata oho ixo. Pe, kurumĩ ra'yr ixo. Ame'ẽ ok 'ar pe jahy rata weraha pyta, ywa rehe. 11 Hok pe a'eta ixe oho. Kurumĩ ra'yr rehe a'eta usak. Imãi namõ ixo, Mari namõ. Pe, a'eta pynarãi pe a'eta wapyk uĩ. Aja kurumĩ ra'yr rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke a'eta me'ẽ me'ẽ ipe. Ko, itatawa ke. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke me'ẽ ipe tĩ. Amõ pihe katu ame'ẽ ke me'ẽ ipe tĩ. Her mi. 12 Pe, a'eta ukwer rahã, a'eta ixerai riki. Ame'ẽ pe Tupã mujekwa:

—Ero pe pepandu ym peho — aja mujekwa.

A'erehe amõ awa rape rupi hekoha pe jywyr oho.

Eji ywy pe Jose ta tyryk oho

13 Sawa'e ta ukwa katu te ame'ẽ ta upa jywyr oho rahã, Jose pe Tupã je'ẽha rahoha mujekwa. Ixeraiha pe mujekwa:

—Epu'am. Kurumĩ ra'yr ke epyhyk. Eji ywy pe ekanim eho, imãi namõ. Ero riki kurumĩ ra'yr ke kekar ta. Mahem rahã, jukwa ta, a'erehe pahar ejan eho sengi. Eji ywy pe epyta we rĩ. Ihẽ amujekwa rahã jõ ejywyr — aja ipe.

14 Pe, pahar Jose pu'am. Kurumĩ ra'yr ke pyhyk. Pe, ame'ẽ pytun rahã, Eji ywy pe oho, ta'yn mãi namõ, Mari namõ. 15 A'ep a'eta pyta. Jundéi ywy rehe Ero ixo rahã, a'eta jywyr ym. Ero manõ rahã, jywyr.

Aja rahã, yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ mupinim, aja uhyk. Kuja.
“ ‘Ihẽ ra'yr Eji ywy ngi ihẽ amujywyr’ aja
Tupã pandu” aja amõ mupinim.

Ta'yn ta ke Ero jukwa

16 Warahy uhemiha koty ngi uwyr ame'ẽ ta Ero koty jywyr ym oho. “Mã! Ihẽ pe te'e” aja Ero ukwa. A'erehe parahy riki. Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Pahar Merẽ ok ta pe peho. Upa katu te kurumĩ ra'yr ta ke pejukwa. Mokõi warahy 'ar ame'ẽ ta ke pejukwa. Upa mokõi warahy 'ar wyr koty ame'ẽ ta ke pejukwa tĩ. Merẽ ok ta rake rupi ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Pejukwa tĩ — aja Ero pandu.

Aja riki warahy uhemiha koty ngi uwyr ame'ẽ ta mujekwa ipe. Jahy rata weraha keruhũ uhem rahã, mokõi warahy 'ar aha oho. A'erehe: “Kurumĩ ra'yr ta mokõi warahy 'ar ame'ẽ ta ke pejukwa” aja Ero pandu. (Jesu ke Ero jukwa ta tipe. A'erehe upa kurumĩ ra'yr ta ke Ero jukwa.) 17 Aja rahã, yman Jeremi pandu ame'ẽ ke uhyk. A'e pandu:

18 “Hama ok ta pe jixi'uha rehe amõ hendu.
Imembyr ta manõ, a'erehe Hakéu jixi'u.
Marã ka ym muputu'uha” aja riki.

(“Hama ok ta” aja pandu rahã: “Merẽ ok ta” aja ngã ukwa. “Hakéu” aja pandu rahã: “Ame'ẽ ok ta pe har kũjã ta” aja ngã ukwa tĩ.)

Eji ywy ngi Jose ta jywyr

19 Ero manõ rahã, Eji ywy pe Jose ixo we rĩ. Pe, Tupã je'ẽha rahoha mujekwa ipe. Ixeraiha pe mujekwa ipe.

20 —Kurumĩ ra'yr ke jukwa tar katu ame'ẽ ta upa manõ. A'erehe jundéu awa tama'e ywy pe ejywyr eho. Kurumĩ ra'yr ke eraho, imãi namõ. Pejywyr peho — aja Tupã je'ẽha rahoha mujekwa.

21 A'erehe Jose pu'am. Pe, jundéu awa tama'e ywy pe jywyr oho. Kurumĩ ra'yr ke raho, imãi namõ.

22 Ero manõ rahã, henda ke pe Akeráu kapitã. Jundéi ywy pe har tama'e kapitã a'e. Ame'ẽ ke Jose ukwa rahã, ame'ẽ ywy pe a'e oho tar ym. Kyje ingi, a'erehe a'ep oho tar ym. Pe, ixeraiha pe Tupã mujekwa:

—Ngaririéi ywy pe eho — aja mujekwa.

A'erehe Ngaririéi ywy pe a'e oho. 23 Pe, Nasare ok ta pe uhyk oho. Nasare ok ta Ngaririéi ywy rehe ihĩ. Pe, a'ep hok ke a'e mujã. Aja rahã, yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim, aja uhyk. “Nasare ok ta pe har ke a'e” aja Jesu rehe har ngã ukwa. Aja uhyk.

3

Juã mujahukiha panduha ke (Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Juã 1.19-28)

1 Nasare ok ta pe Jesu ixo rĩ. Arahã awa nixói te ame'ẽ pe Juã mujahukiha uwyr. Ame'ẽ awa nixói te ame'ẽ ke Jundéi ywy rehe ihĩ. (Ixoty heta ngã uhyk uwyr.) 2 Ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—Apandu pehẽ pe. “Tupã kotyhar ta aja pemuruwak.” Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Ame'ẽ rehe pepyai. Pexoha pyahu ame'ẽ ke Tupã putar, aja pexo katu. Aja rahã: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja pehẽ pe a'e pandu ta — aja ngã pe Juã pandu pandu.

3 Isai riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Kuja a'e mupinim:

“Awa nixói te ame'ẽ pe amõ pandu pandu.
Kuja:
‘Jandema'e sawa'e te uwyr ta. A'erehe pe ke pemukatu. (Aja rahã, pexoha ke pemukatu.)
Pe ke pemutatambyk. Aja rahã, oho katu ta a'e’ aja pandu” aja Isai mupinim. (Aja rahã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã hijar. Pe, Tupã koty ipy'a ke muruwak ta.) Aja Isai mupinim. (Yman ame'ẽ ke a'e mupinim rahã, Juã rehe har mupinim.)

4 Juãma'e mundeha awa rymba ra ke te'e mujã ame'ẽ ke. “Kame” aja ngã rymba rer. (Ymanihar Erima'e mundeha, aja saka ame'ẽ mundeha. Aja rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Juã tĩ, aja mujekwa tĩ.) So'o pirer pe ixu'a rupi pukwar. Tukuxixik mixir ame'ẽ ke a'e u'u. Eir namõ u'u tĩ. 5 Jerusarẽ ok ta ngi heta uhyk uwyr ixoty. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr ixoty tĩ. Jondã y rake rupi ixo ame'ẽ ta uhyk uwyr ixoty tĩ. 6 Tupã pe kuja a'eta pandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Jande py'a ngi ame'ẽ ke ejuhyk — aja a'eta ipe.

Aja pandu ame'ẽ ta ke Juã mujahuk. Jondã y pe mujahuk.

7 Parise ta Juã koty uhyk uwyr tĩ. Sanduse ta uhyk uwyr ehe tĩ. Ame'ẽ ta Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke a'eta. Johu pandu ipe:

—Jande ke emujahuk. Tupã kotyhar ta aja jaxo tar katu tĩ — aja Juã pe.

Ame'ẽ ke Juã ukwa rahã, pandu a'eta pe:

—Kupixa amõ hapy rahã, tata ngi mbói ujan oho. Aja mbói aja pehẽ tĩ. Aja Tupã mupyraraha ngi pehem tar katu. Ipy'a ym ehe ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ mupyraraha ngi pehem peho aja pehẽ pe amõ pandu my. Anĩ. Pehem ym ta. 8 Mã peja ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar, aja ngã pe pemujekwa ta kỹ. Aja rahã jõ, Tupã mupyraraha ngi pehem ta.

9 —"Amarã riki jande ramũi, a'erehe Tupã kotyhar ta ke jande. (A'erehe jande ke Tupã mupyrara ym ta)" aja pekwaha naĩ. Anĩ. Pehem ym ta tĩ. Pesarahã! Ko apandu pehẽ pe. Tupã putar rahã, peme'ẽ ita ta ngi Amarã rainõ ta ke a'e muhem ta. Pehẽ ke ombor, pe, pehẽ renda ke pe amõ ta ke muhem ta. (Aja rahã, kuja mujekwa. Tupã pyrãtã te hũ. A'e putar rahã, je'ẽha rupi amõ awa pyahu ame'ẽ ta ke a'e muhem ta. Hendu katu ehe, ame'ẽ ta ke muhem ta, aja mujekwa katu.)

10 —Ma'eywa jaxer rahã, ame'ẽ i'y ke amõ mondok ta. Pe, ame'ẽ myra ke amõ hapy. Pesarahã! Ji riki hapo rake ihĩ. (Aja rahã, mondok tate, aja mujekwa katu.) Aja ngã tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta. (I'y mondok, ame'ẽja saka.) Pesarahã! Ji pehĩ aja ngã ke a'e mupyrara tate tĩ. 11 Y pe pehẽ ke ihẽ amujahuk. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja ihẽ amujekwa amõ ta pe. Pesarahã! Ihẽ raikwer rupi amõ uwyr ta. A'e riki pehẽ ke Tupã'ã namõ mujahuk ta. Tata namõ aja tĩ. Mujahuk ta pehẽ ke tĩ. Ihẽ 'ar koty te we ipy'a hãtã te ha a'e. Katu te ame'ẽ ke a'e, a'erehe ima'e miasu aja ihẽ axo rahã, ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ. 12 Ahúi aja me'ẽ ngi ipirer ke amõ ombor rahã, urupen py'a pe mukatak. Ywate ombor. Aja ixurer ke ombor. Pe, ixurer matyr rahã, upa katu te tata pe ombor ta. Upa ukwái ta. Pe, ahúi aja me'ẽ ke matyriha renda pe matyr ta. Aja riki awa ta ke tĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara tate. Tata keruhũ renda pe mupyrara hũ ta. (Ixurer ke ukwái ta, ame'ẽja saka.) Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta jõ ixoty a'e mujy'ar ta. Inamõ ixo ta — aja Juã pandu. ("Tupã'ã namõ mujahuk ta" aja pandu rahã: "Tupã'ã ke muwyr ta" aja mujekwa. "Tata namõ mujahuk ta" aja pandu rahã: "Mupyrara ta" aja mujekwa.)

Jesu ke Juã mujahuk (Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22; Juã 1.31-34)

13 Jondã y rake Juã ixo rĩ. Arahã Jesu uhyk oho ehe. Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Ihẽ ke emujahuk — aja Juã pe.

14 —Anĩ. Ihẽ ke nde riki eremujahuk ta me'ẽ te'e. Nde ke ihẽ amujahuk, anĩ riki — aja Juã pandu.

15 Pe, Jesu pandu ipe:

—Anĩ. Katu riki. Ihẽ ke emujahuk! Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke jama'e ta — aja.

Juã pandu ipe:

—Hã — aja.

(Pe, Jesu ke mujahuk.) 16 Upa Juã mujahuk rahã, pahar y ngi Jesu uhem oho. Pe, ywa riki pirar, ame'ẽja saka Juã usak. Tupã'ã wyjy uwyr ehe ame'ẽ ke rehe a'e usak. Pykahuran aja saka Jesu rehe wyjy uwyr. 17 Pe, ywa ngi panduha uwyr:

—Peme'ẽ ihẽ ra'yr. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ ke a'e muhury katu — aja Jesu rehe har pandu.

4

Jesu ke Satana manga manga tipe (ãjã ramũi a'e) (Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

1 Ajame'ẽ ke awa nixói te ame'ẽ pe Jesu ke Tupã'ã muhyk raho. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ẽ ke Satana putar tipe. (Ãjã ramũi a'e.) Ame'ẽ ke a'e manga manga tipe. 2 Mokõi awa pypa hetaha (40) wera rahã,

ma'e ke Jesu u'u ym te. A'erehe myjahy te hũ. 3 Pe, Satana uhyk ehe. Pandu ipe:
—Tupã ra'yr nde. Kome'ẽ ita ra'yr ta pe kuja epandu: “Mbeju wan ewak. A'u ta” aja ita ra'yr ta pe — aja Jesu pe.
4 Jesu pandu:
—Anĩ. Ita ke mbeju wan amuruwak ym ta. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:
“Marã ka ym humi'u namõ jõ amõ ixo katuha.
Tupã pandu ame'ẽ ke namõ amõ ixo katu ta tĩ” aja riki panduha ihĩ — aja Satana pe.
5 A'engi Jerusarẽ ok ta pe Jesu ke Satana raho. Ok ta katu te ame'ẽ ke aja ngã ukwa. A'ep uhyk rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ kupe 'ar pe raho. (Ame'ẽ renda kupe ipe katu.) Ywatehar te ame'ẽ pe raho. Ame'ẽ renda kupe rymy'y rehe muhyk raho. 6 Pe, pandu ipe:
—Tupã ra'yr nde. Sengi epor eho. Ywy rehe e'ar ekwa rahã, ahy ym ta nde pe. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:
“Ima'e je'ẽha rahoha ta pe Tupã pandu ta: ‘Pepyhyk peho!’ aja riki.
Aja rahã, nde po rehe a'eta pyhyk ta. Aja rahã, nde py ke ita rehe nde eretukwa ym ta. Nde eremahy ym ta tĩ.”
Aja panduha ihĩ. (A'erehe sengi nde erepor rahã, ahy ym ta nde pe) — aja Satana pandu ipe.
7 Pe, Jesu pandu:
—Anĩ. Apor ym ta. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:
“Tupã riki jandema'e sawa'e te. Ima'e katuha ke mã peja te'e emanga ym” aja panduha ihĩ — aja Jesu.
8 A'engi ywy'ã keruhũ 'ar pe Jesu ke Satana muhyk raho. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi heta te hũ kapitã keruhũ ta ixo. Amõ amõ ywy pe ixo. Upa katu te ame'ẽ ke pahar Jesu pe Satana mujesak. Usak rahã, katu te hũ, aja ukwa. 9 Pe, a'e pandu:
—Ihẽ rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ katu rahã, upa katu te jasak ramõ ame'ẽ ke nde pe ihẽ amuwyr ta. Nde rehe upa ame'ẽ ta hendu katu ta — aja Jesu pe.
10 Pe, Jesu pandu:
—Anĩ. Aja ym ta ihẽ. (Nde rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ ym te ta.) Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:
“Tupã rehe jõ nde py'a nde eremoĩ moĩ katu.
A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jõ ehendu katu” aja panduha ihĩ.
—A'erehe ihẽ ngi eho! Nde rehe ihẽ ahendu ym te ta — aja Satana pe.
11 A'erehe Satana oho ingi. Pe, Tupã je'ẽha rahoha ta wyjy uwyr ehe, Jesu rehe. Usak katu uwyr ehe.

Ngariréi ywy rupi Tupã je'ẽha ke Jesu pandu pandu oho
(Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15)

12 Kyndaha pe Juã ke amõ ta kynda raho. Arahã Ero kapitã a'e. (Ngariréi ywy pe har tama'e kapitã a'e.) Juã pandu ipe: “Nema'e ma'eha katu ym” aja ipe. A'erehe kyndaha pe Juã ke Ero kynda. “Juã ke kapitã kynda.” Ame'ẽ ke Jesu pe amõ ta pandu oho. Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, amõ ywy pe Jesu oho. Ngariréi ywy pe oho.
13 Ame'ẽ ywy rehe Nasare ok ta ihĩ. A'ep Jesu pyta tar ym. A'erehe Kapana'ũ ok ta pe a'e pyta oho. Ypa rake ame'ẽ ok ta ihĩ. Ypa rer Ngariréi. Ame'ẽ ok ta wajar Semurõ ywy rake ihĩ. Wajar Natari ywy rake ihĩ tĩ.
14 Kapana'ũ ok ta pe Jesu pyta rahã, yman Isai mupinim ame'ẽ ke uhyk. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Isai. Kuja a'e mupinim:
15-16 “Weraha keruhũ rehe Semurõ ywy pe har ta usak ta. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa ta.)
Natari ywy pe har ta aja tĩ. Weraha keruhũ rehe usak ta tĩ. Ngariréi ywy pe har ta aja tĩ. Weraha keruhũ rehe usak ta tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ pe har ta Tupã rehe har ukwa ta tĩ.)
Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ixo a'ep. Tupã rehe har a'eta ukwa ta tĩ.
Y ruwái, Jondã ruwái koty ame'ẽ ywy ta ihĩ. Ame'ẽ rupi awa rape asa oho.
Y ramũi koty awa rape oho ixo. Upa ame'ẽ ywy pe har ta ukwa ym ma'e. Tupã rehe har ukwa ym te, aja ixo ame'ẽ ta ke a'eta.
Apo upa ame'ẽ ta pe Tupã rehe har amõ mujekwa ta. Ipy'a upak aja saka wera katu te hũ ta” aja Isai mupinim. (A'ep Tupã rehe har Jesu mu'e, a'erehe Tupã rehe har ukwa katu ta.)

17 Kapana'ũ ok ta pe oho. A'engi kuja Jesu pandu:
—Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e muwyr. Kapitã keruhũ aja mu'am ame'ẽ ke. A'erehe peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Ixoty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, ehe har pekwa katu ta — aja ngã pe Jesu pandu.

Pira pyhyk ame'ẽ ta ke Jesu mujy'ar
(Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11)

18 Ypa rymy'y rupi Jesu wata oho ixo, Ngariréi ypa rymy'y rupi. Mokõi sawa'e ta pira pyhyk ixo. Ame'ẽ ta rehe usak. Mokõi imu namõ ixo. Her Simã. [“Petu” aja amõ her tĩ.] Imu rer Andere. Kyhapari pe pira ke a'eta pyhyk ixo. 19 A'eta pe Jesu pandu:
—Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehẽ ke ihẽ amu'e ta. A'erehe amõ ta py'a ke Tupã koty pemuruwak ta pexo kỹ. (Pira pepyhyk, ame'ẽja saka.) A'erehe ihẽ namõ peho 'y — aja mokõi sawa'e ta pe.
20 Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Pe, Jesu namõ a'eta oho.
21 A'engi oho we rahã, amõ mokõi imu ta rehe Jesu usak. Tian rehe a'e usak, imu namõ. Imu rer Juã. Semende ra'yr ta ke ame'ẽ ta. Jarusu keruhũ pe ipái namõ kyhapari a'eta mukatu uĩ. Jesu pandu:
—Ihẽ namõ peho 'y — aja riki.
22 Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Ipái ke a'eta hijar oho tĩ. Pe, Jesu namõ mokõi imu ta oho.

Tupã rehe har Jesu mu'e
(Ruk 6.17-19)

23 Upa Ngariréi ywy rupi Jesu wata oho. Inamõ ixo ame'ẽ ta oho tĩ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Kuja myrandu katu ke a'e mu'e mu'e. “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Tupã putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: ‘Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ’ aja a'e pandu ta” aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. 24 Amõ ywy rupi Jesu rehe har ngã pandu pandu oho. Si ywy rupi pandu oho. A'erehe upa ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã raho ipe. Upa ame'ẽ ta ke mukatu. Ko ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke raho ipe. Manõ manõ ixo ame'ẽ ta ke raho ipe tĩ. Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ta ke raho ipe tĩ. Upa katu te ame'ẽ ta ke mukatu. 25 Heta ngã inamõ wata wata oho ixo. Heta ngariréi ywy pe har ta inamõ wata wata oho ixo tĩ. Jande popa ok ta ngi amõ ta wata wata oho ixo. Heta Jerusarẽ ok ta pe har ta inamõ wata wata oho ixo tĩ. Heta jundéi ywy pe har ta aja tĩ. Jondã y ruwái kotyhar ta aja tĩ. Inamõ wata wata oho ixo tĩ.

5

Ywy'ã rehe ihĩ rahã, Jesu mu'e ame'ẽ rehe har
(Ruk 6.20-23)

1 Heta te hũ ngã rehe Jesu usak. A'erehe ywy'ã rehe jupir oho. A'ep wapyk. Ixotyhar ta juramã jy'ar tĩ. 2 Pe, ame'ẽ ta ke a'e mu'e.

Myja me'ẽ rahã hury katu my
(Ruk 6.20-23)

3 Pe, kuja Jesu pandu:
—“Tupã rehe har jakwa ym jande” aja ukwa ame'ẽ ta mã peja hury katu ixo. Ixotyhar ta aja muruwak ta. Pe, inamõ ixo ta, a'erehe mã peja hury katu ixo.
4 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e, a'erehe pyai ixo. Jixi'u tĩ. Ame'ẽ rehe har Tupã pe pandu. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ta a'eta rehe. A'erehe mã peja hury katu ixo.
5 “Jande katu te jande” aja ym pandu ame'ẽ ta mã peja hury katu ixo.
Ma'e ke Tupã pandu katu, ame'ẽ ke a'eta pe a'e muwyr ta. Katu ame'ẽ ke muwyr ta.
6 Amõ myahy rahã, ma'e ke u'u ta. Jyngwéi rahã, y ke u'u ta tĩ. Aja Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'e tar katu te rahã, ame'ẽ ta riki hury katu te ame'ẽ ta ke a'eta.
Upa ame'ẽ ta putar ame'ẽ ke Tupã muwyr katu ta.
7 Amõ ta rehe amõ ta pyrara usak rahã, ame'ẽ riki hury katu ame'ẽ ta ke a'eta.
Ame'ẽ ta rehe Tupã pyrara usak katu ta tĩ.
8 Ipy'a juhyk, aja ixo ame'ẽ ta riki hury katu ame'ẽ ta ke a'eta.
Tupã namõ a'eta ixo ta.
9 Jumaiha ke mukatu ame'ẽ ta riki hury katu ame'ẽ ta ke a'eta.

Ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta: “Pehẽ riki ihẽ ra'yr ta” aja riki. A'erehe ame'ẽ ta rehe a'e usak katu ta.
10 Tupã putar ame'ẽ ke amõ ta ma'ema'e rahã, ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ame'ẽ ta riki hury katu ame'ẽ ta ke a'eta. Tupã kotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. A'erehe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta a'eta pe.
11-12 —Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ rehe har amõ ta juru ai. Mupyrara ta tĩ. Pehẽ rehe har te'e pandu tĩ. Upa aja rahã, pehẽ rury katu pexo. Ywa pe ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã me'ẽ ta, a'erehe mã peja pehẽ rury katu pexo apo. Pesarahã! Yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara hũ tĩ. Se pehẽ nixói rahã, ame'ẽ ymanihar ta ke amõ ta mupyrara hũ. A'erehe ame'ẽ ymanihar ta aja pehẽ ke ngã mupyrara ta apo tĩ. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe mupyrara ta pehẽ ke tĩ — aja Jesu pandu.

Jukyr aja saka pehẽ. Weraha aja saka tĩ. (Mak 9.50; Ruk 14.34-35)

13 Jesu pandu tĩ:

—Jukyr riki ma'e ke muhe'ẽ katu. Pe, jukyr ngi he'ẽha kanim rahã, marã ka ym he'ẽha amõ mujywyr ehe. Jaxer riki. Ombor riki awa. Pe, amõ pyrũ ehe. A'erehe jukyr katu aja katu pexo. “Pehẽ katu” aja Tupã ukwa. Pe, katuha ke pehijar rahã, jaxer riki pehẽ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pejumuruwak tĩ. Katu ym aja. 14 Tupã rehe har pemujekwa amõ ta pe, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e muweraha aja saka pehẽ.

—Ywy'ã keruhũ 'ar pe ok ta ihĩ rahã, upa ngã usak katu ehe. Aja saka pehẽ. Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e, ame'ẽ ke rehe upa amõ ta usak katu.
15 —Araparin ke amõ muwera rahã, kúi wyr pe jupyk ym. Ywate henda 'ar pe amõ moĩ. Aja rahã, muwera katu, pe, usak katu ma'e ke amõ. 16 Aja weraha aja saka pehẽ tĩ. Aja rahã, katu ame'ẽ ke jõ pema'ema'e, ame'ẽ ke ngã pe pemujekwa. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak rahã, jande pái keruhũ pe a'eta pandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. A'e riki ywatehar ke — aja Jesu pandu.

Moise je'ẽha rehe har

17 Ngã pe Jesu pandu tĩ:

—Moise je'ẽha ke ihẽ amukanim ajur, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Amukanim ym ta. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke ihẽ amukanim ajur tĩ, aja pekwaha naĩ tĩ. Anĩ. Upa ame'ẽ ke amukanim ym ta tĩ. Upa ame'ẽ mu'e ame'ẽ ke ihẽ amuhyk katu te ta kỹ. 18 Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ke mukanim ym te ta awa. Ywa pehĩ rahã, marã ka ym amõ mukanĩha. Upa katu te ame'ẽ mu'e ame'ẽ ke amõ hendu katu ta me'ẽ te'e. Kome'ẽ ywy keruhũ kohĩ rahã, aja tĩ. Marã ka ym Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ke amõ mukanĩha. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, Moise je'ẽha upa ta. 19 Arahã Tupã namõ jaxo ta, a'erehe arahã Moise je'ẽha upa. A'erehe ihẽ apandu pehẽ pe. Amõ riki Moise je'ẽha rehe hendu katu. Ame'ẽ riki katu te ame'ẽ ke a'e. Amõ ta ke mu'e: “Pehendu katu ehe tĩ” aja. Ame'ẽ riki katu te tĩ. Tupã ixo ame'ẽ pe ixo ta rahã, a'e riki katu te aja Tupã mujekwa ta.

—Amõ ta anĩ. Upa katu te Moise je'ẽha rehe amõ hendu ym. Pe, amõ ta pe pandu: “Pehendu ym ehe tĩ” aja mu'e. Ame'ẽ riki Tupã renda rehe ta'yr te mi katu ame'ẽ ke a'e. 20 Myja katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mu'e. Ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Aja rahã: “Pehẽ katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ẽ ke a'eta putar. Parise ta aja tĩ. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. Aja rahã: “Pehẽ katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ẽ ke putar katu tĩ.

—Pehẽ anĩ. Tupã putar aja katu ame'ẽ ke pema'ema'e rahã jõ, Tupã ixo ame'ẽ pe peho katu ta. Aja Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e rahã: “Pehẽ katu” aja Tupã pandu. Ame'ẽ ke peputar katu. A'erehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu — aja Jesu pandu.

Pahar ka'u te'eha ma'eha ke amõ mukatu ta me'ẽ te'e (Ese 4.26; Tian 1.19-20; 1 Juã 2.11)

21 (Ma'e ke amõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke amõ ma'e te, aja Jesu mujekwa.) A'erehe a'e pandu tĩ:

—Ymanihar panduha ke pekwa. Kuja riki. “Amõ ke ejukwa ym. Amõ ke jukwa rahã, ame'ẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ” aja riki. 22 Apo amõ kotyhar. Apo pehẽ pe

ihẽ apandu: “Amõ rehe amõ parahy rahã, ame'ẽ ke a'e jukwa” ame'ẽja saka. Aja rahã, ame'ẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ. Pe, amõ pe amõ pandu: “Katu ym nde” aja. Aja pandu rahã, ame'ẽ ke kapitã ta mupyrara ta. Pe, amõ pe amõ pandu: “Jaxer ai te'e nde” aja. Aja rahã, ame'ẽ ke tata keruhũ renda pe Tupã mupyrara ta tĩ. 23-24 A'erehe kuja katu. Tupã rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ rahã, ma'e ke Tupã pe nde ereme'ẽ. Ame'ẽ ke jumu'eha renda keruhũma'e myrape 'ar pe nde erehapy ta. Upa ukwái ta. Ame'ẽ ke nde erehapy tate rahã, kuja nde erekwa ere'am: “Éi! Ihẽ rehe amõ parahy. Aharái riki” aja. Aja rahã, ame'ẽ ne rymba nde erehapy ame'ẽ ke ehijar py. Myrape ruwa koty emapyk, pe, parahy ame'ẽ koty eho. Pahar eho. Pe, emukatu. Upa rahã jõ jumu'eha renda keruhũ pe ejywyr eho. Pe, ma'e ke Tupã pe hapy katu. Aja nde py'a emoĩ moĩ katu ehe, Tupã rehe. (Aja rahã jõ nde rehe Tupã ipy'a jywyr katu ta tĩ.)

25 Nde pe amõ pandu: “Tamatarer ke ihẽ pe nde emujywyr ym. Kapitã pe nde ke ihẽ araho ta” aja. Aja nde pe pandu rahã, kapitã koty inamõ nde ereho erexo rahã, pahar inamõ pangariha ke emukatu. Kapitã rehe nde erehyk ym rahã we, pangariha ke emukatu. Tamatarer ke emujywyr ipe. Anĩ rahã, kapitã rehe nde erehyk rahã, kapitã pe nde ke ne ruwajan mondo ta. A'engi sonda ta pe nde ke kapitã mondo ta. A'engi kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. 26 Apandu katu nde pe. A'ep nde erepyta katu ta. Marã ka ym nde erehemiha ingi. Upa katu te tamatarer ke nde eremujywyr ym rahã, marã ka ym nde erehemiha. A'erehe kapitã rehe uhyk ym rahã we, emukatu — aja Jesu pandu.

(A'erehe amõ ta namõ katu aja pexo. Aja Tupã namõ katu aja pexo tĩ. Aja rahã, mupyraraha renda pe peho ym ta tĩ. Kyndaha ngi uhem ym, ame'ẽja saka ame'ẽ.)

Amõ rehe peka'u te'e ym pexo (Matéu 18.8-9; Mak 9.43-48)

27 (Ma'e ke amõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahã, ame'ẽ ke ma'e te, aja Jesu mujekwa tĩ.) A'erehe a'e pandu tĩ:

—Yman pandu ame'ẽ ke rehe pehendu. Kuja riki. “Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym. Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym tĩ” aja. 28 Apo amõ kotyhar. Apo pehẽ pe ihẽ apandu katu. Kũjã rehe amõ usak, pe, ipy'a pe ka'u te'e ehe. Aja rahã, amõ kũjã namõ jumusarái aja tĩ. Katu ym aja. 29 A'erehe kũjã rehe nde eresak, pe, a'engi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e rahã, katu ym. Esak ym. Nde reha ejo'ok, pe, ame'ẽ ke embor, ame'ẽja saka. Esak ym. Nde eresak, pe, nde ereka'u te'eha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupã ombor ta. Nde reha nde erembor, ame'ẽja saka esak ym. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'eha ke. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha.

30 —Nde po pe te'e ma'e ke nde erema'e. Aja ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e rahã, nde po pe ema'e ym. Nde po emondok, pe, ame'ẽ ke embor, ame'ẽja saka. Nde po pe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupã ombor ta rahã, katu ym. Nde po embor, ame'ẽja saka exo. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'eha ke. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha — aja Jesu pandu.

Hakehar ke hijar ym ta me'ẽ te'e (Matéu 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18)

31 (Te'e hakehar ke sawa'e hijar rahã, katu ym. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Yman kuja panduha ihĩ tĩ: “Hakehar ke sawa'e hijar rahã, paper rehe a'e mupinim: ‘Nde ke ihẽ aputar ym apo. Ahijar ta nde ke apo’ aja. Ame'ẽ ke hakehar pe me'ẽ. Pe, hijar” aja riki. 32 Apo amõ kotyhar. Apo pehẽ pe ihẽ apandu katu. Hakehar riki ka'u te'e ym amõ rehe. Ame'ẽ ke ixawa'e hijar rahã, katu ym ixawa'e ma'eha. Pe, ame'ẽ kũjã ke amõ sawa'e pyhyk rahã, ixawa'e aja ym ame'ẽ namõ kũjã jumusarái. Katu ym aja. Pe, ame'ẽ sawa'e riki hakehar aja ym ame'ẽ namõ jumusarái tĩ. Katu ym aja. Ixawa'e py katu ym ame'ẽ ke ma'e — aja Jesu pandu.

Ma'e ke pandu ame'ẽ ke ma'e ta me'ẽ te'e (Tian 5.12)

33 (Ma'e ke amõ pandu rahã, ame'ẽ ke ma'e ta me'ẽ te'e. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe a'e pandu tĩ:

—Yman amõ ta pe jande ramũi ta pandu ame'ẽ ke rehe pehendu. Kuja riki: “Tupã ruwa koty aja saka nde erexo. A'erehe

ma'e ke nde erepandu ame'ẽ ke ema'e katu. Ame'ẽ panduha emukanim ym" aja pehendu. 34 Apo amõ kotyhar ihẽ apandu. "Ma'e ke nde erepandu ame'ẽ ke nde erema'e katu. Ame'ẽ jõ. Ma'e ruwa koty aja saka nde erexo, aja ym ekwa exo." Kuja pepandu ym tĩ.

"Ywa pehĩ aja pekwa katu, a'erehe jetehar te japandu" aja pepandu ym.

—Pesarahã! Ywa riki Tupã renda ke. A'erehe: "Ywa pehĩ, jetehar te japandu, aja pekwa" aja pepandu ym tĩ. 35 Ywy keruhũ rehe har aja tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupãma'e ke tĩ. Ipy moĩha aja saka ipe. A'erehe:

"Kome'ẽ ywy keruhũ kohĩ, a'erehe jetehar te japandu" aja pepandu ym.

—Jerusarẽ ok ta aja tĩ. Sawa'e te renda ke ame'ẽ. A'erehe:

"Jerusarẽ ok ta kohĩ. A'erehe jetehar te japandu, aja pekwa" aja pepandu ym tĩ.

36 —Nde pyahu rahã, marã ka ym nde ra nde eremutuwyriha. Marã ka ym nde eremutamũiha. Nde tamũi rahã, marã ka ym nde ra nde eremupihũha. Marã ka ym nde eremupyahuha. A'erehe kuja epandu ym:

"Ihẽ ãkã kohĩ aja pekwa katu. A'erehe jetehar te apandu, aja pekwa tĩ" aja epandu ym.

37 —Kuja jõ epandu katu: "Jetehar te ke apandu. Ihẽ ama'e katu ta" aja. Anĩ rahã: "Ãnĩ. Ihẽ ama'e ym ta" aja jõ katu. Kuja amõ we nde erepandu: "Jetehar te ihẽ apandu ym rahã, ihẽ ke Tupã mupyrara ta" aja nde erepandu rahã, ame'ẽ riki Satana ngi uhem, ame'ẽja saka. Katu ym aja. (A'erehe aja epandu ym. Satana riki te'e pandu ame'ẽ ke a'e. Ãjã ramũi a'e. Aja te'eha te'e pandu ame'ẽ ke a'e) — aja Jesu pandu.

Mã peja mupyraraha pemujywyr ym (Ruk 6.29-30)

38 A'e pandu tĩ:

—Yman pandu ame'ẽ ke rehe pehendu. Kuja riki. "Nde reha ke amõ mupuk rahã, ima'e ke emupuk eho tĩ" aja. "Nde rãi ke amõ mupen rahã, ima'e ke emupen eho tĩ" aja riki. 39 Apo amõ kotyhar. Apo pehẽ pe ihẽ apandu katu. Nde ke amõ mahy rahã, aja juja katu te nde emujywyr ym te ipe. Nde ruwa ke amõ nupã rahã, aja emujywyr ym te ipe tĩ. Mã peja nde ruwa wajar ke a'e nupã tĩ. 40 Kapitã ruwa koty nde ke amõ raho, pe, pandu: "Tamatarer mujywyr ym kome'ẽ. Ima'e kamixa ihẽ aputar" aja ipe. Pe, kapitã pandu: "Ere. Ejo'ok!" A'erehe nema'e kamixa ke jo'ok nengi. Aja rahã, amõ we eme'ẽ ipe. Nema'e xirur te'e me'ẽ ipe tĩ.

41 —Pe, nde pe sonda pandu: "Ihẽma'e sak ke eraho ihẽ pe" aja. Aja peteĩ kiro met nde ererahoha pandu rahã, amõ we eraho. Mokõi kiro met eraho. 42 Ma'e ke nde pe amõ pandu: "Ihẽ pe emuwyr" aja. Aja rahã, eme'ẽ ipe. Pe, amõ pandu nde pe: "Kome'ẽ araho ta. Pahar ihẽ amujywyr ta" aja. Aja rahã, nde erepandu ipe: "Ere. Eraho" aja riki — aja Jesu pandu.

Nde ruwajan rehe nde erepy'a katu (Ruk 6.27-28; Ruk 6.32-36; Ruk 23.24; At 7.60; Hom 12.14; Hom 12.17-21)

43 A'e pandu tĩ:

—Yman pandu ame'ẽ ke pekwa. Kuja riki. "Nde rehe katu ame'ẽ ta rehe nde erepy'a katu" aja. Amõ we pehẽ ramũi ta je'ẽha pekwa: "Ne ruwajan rehe eparahy exo" aja pehẽ ramũi ta pandu. 44 Apo amõ kotyhar. Apo pehẽ pe ihẽ apandu katu. Pehẽ ruwajan ta rehe epy'a katu. Pehẽ ke mupyrara ame'ẽ ta rehe har Tupã namõ pepandu pandu katu: "Mã peja a'eta rehe esak katu" aja pepandu Tupã namõ. 45 Aja rahã, pehẽ riki jande pái keruhũ ra'yr ta. A'e riki ywatehar ke a'e.

—Pesarahã! Katu ame'ẽ ta rehe warahy ke a'e muwera katu. Katu ym ame'ẽ ta rehe warahy ke a'e muwera katu tĩ. Juja katu te Tupã ma'eha. (Aja pehẽ tĩ. Upa katu te amõ ta pe katu ame'ẽ ke pema'ema'e tĩ.) Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e ame'ẽ ta rehe aman ke a'e mungyr tĩ. A'erehe upa ma'eywa hury katu. Katu ym ame'ẽ ke amõ ma'ema'e ame'ẽ ta rehe aman ke a'e mungyr tĩ. Juja katu te Tupã ma'eha. (Aja pehẽ tĩ. A'erehe upa katu te amõ ta pe katu ame'ẽ ke pema'ema'e tĩ.)

46 —Pehẽ rehe ipy'a katu ame'ẽ ta rehe jõ pepy'a katu rahã, pehẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ym ta. Pesarahã! Jaxer ame'ẽ

ta aja ma'e riki. Kapitã rehe tamatarer matyr ame'ẽ ta riki aja tĩ. Ipy'a katu ehe ame'ẽ ta rehe jõ a'eta ipy'a katu tĩ. Juja katu te mujywyr a'eta pe. 47 Pehẽ rehe katu ame'ẽ ta namõ jõ pepandu rahã, marã ka ym pehẽ katuha. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja tĩ. Ipy'a katu ehe ame'ẽ ta namõ a'eta pandu pandu katu tĩ. (A'erehe pehẽ ruwajan rehe pepy'a katu tĩ.) 48 Jande pái keruhũ riki katu te me'ẽ ke. Ywatehar ke a'e. A'e aja amõ rehe pepy'a katu tĩ — aja Jesu pandu.

6

Ma'e ke me'ẽha rehe har

1 A'e pandu tĩ:

—Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩha ke rehe amõ ta usak, aja peputar. A'erehe amõ ta ruwa koty ma'e ke pema'e. Aja rahã: "Peme'ẽ katu" aja amõ ta pandu ta naĩ. Mã peja aja ym pehẽ. Amõ ta ruwa koty aja pema'e ym. Pema'e rahã, pehẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ym ta. Ywatehar ke a'e.

2 —A'erehe ima'e ym te ame'ẽ pe ma'e ke nde ereme'ẽ rahã, ma'e tyapu ym ha rupi eme'ẽ. (Amõ ta ukwa ym ha rupi eme'ẽ.) Tyapu rahã, amõ ta nde rehe usak ta, aja nde erekwa. Usak rahã: "Mã! Katu peme'ẽ sawa'e" aja nde rehe har pandu naĩ. Aja riki mokõi ukwaha ta ma'eha. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ima'e ym te ame'ẽ pe tamatarer me'ẽ. Ame'ẽ ke rehe amõ ta usak, aja a'eta putar. (Usak rahã: "Mã! Peme'ẽ katu" aja pandu naĩ.) Aja mokõi ukwaha ta putar.

—Awa rape rupi wata ixo rahã, ma'e ke me'ẽ rahã, aja tĩ. A'eta rehe amõ ta usak, aja putar. Usak rahã, amõ ta pandu ta: "Mã! Sawa'e katu" aja pandu naĩ. Ame'ẽ panduha jõ riki ima'e ma'e katu ame'ẽ pyhykiha. Tupã anĩ. Ma'e ke ame'ẽ ta pe muwyr ym te. A'erehe mokõi nde erekwaha aja exo ym nde. 3 Ima'e ym te ame'ẽ pe ma'e ke nde ereme'ẽ rahã, amõ ta ukwa ym ha rupi eme'ẽ. Nde rehe katu ame'ẽ ukwa ym tĩ. Aja rahã, katu. 4 Aja rahã, nde atu erekwa katu ta. Ima'e ym te ame'ẽ ukwa katu tĩ. Pehẽ mokõi jõ ukwa katu. Amõ ta ukwa ym ha rupi nde erema'eha ke rehe jande pái keruhũ usak ta tĩ. Pe, a'e riki nde pe ma'e katu ame'ẽ ke muwyr ta — aja Jesu pandu.

Myja me'ẽ Tupã namõ pandu pandu rahã, katu my
(Ruk 11.2-4)

5 A'e pandu tĩ:

—Mokõi ukwaha ta Tupã namõ pandu pandu rahã, a'eta rehe amõ ta usak, aja a'eta putar. A'erehe jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Tupã namõ pandu pandu rahã, a'eta pu'am, pe Tupã namõ pandu pandu. Awa rape rupi ixo rahã, Tupã namõ pandu pandu tĩ. Aja rahã, a'eta rehe amõ ta usak, aja ukwa. A'eta rehe amõ ta usak rahã, pandu: "Mã! Sawa'e ta katu" aja naĩ. Ame'ẽ panduha jõ riki ima'e ma'e katu ame'ẽ pyhykiha. A'eta pe Tupã riki muwyr ym te ta ma'e ke. A'erehe Tupã namõ pepandu pandu rahã, mokõi pekwaha ym pehẽ.

6 —Tupã namõ nde erepandu pandu rahã, kapy pe eho. Hukwen ke ekynda. Pe, jande pái keruhũ namõ epandu pandu katu. Nde rehe usak ym awa. Pe, amõ ta ukwa ym ha rupi Tupã namõ nde erepandu pandu rahã, nde rehe jande pái keruhũ usak katu ta. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke nde pe a'e muwyr ta. 7 Tupã namõ pepandu pandu rahã, amõ we amõ we aja ym pepandu pandu inamõ. Aja riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pandu pandu. Ima'e tupã namõ a'eta pandu pandu rahã, i'i pandu pandu. Aja rahã, tupã hendu ta aja ukwaha naĩ. 8 Ame'ẽ ta aja ym pehẽ. Tupã namõ pepandu ym rahã we, upa a'e ukwa katu. Ma'e ke pehẽma'e nixói te, ame'ẽ ke a'e ukwa katu. A'erehe ame'ẽ rehe har i'i ym inamõ pepandu. 9 Tupã namõ pepandu rahã, kuja pepandu:

Jande pái keruhũ! Ywa pe har ke nde. Nde rehe har amõ hendu rahã, mã peja pandu: "Mã katu te" aja.

10 Nema'e jetehar te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu ta, ame'ẽ angaha ke rehe ihẽ aharõ hũ axo.

Nde ereputar ame'ẽ ke ywa pe har ta ma'ema'e katu. Aja mã peja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja tĩ. Ma'ema'e katu tĩ.

11 Kome'ẽ wera rahã, jande mi'u ke ja'u ta, ame'ẽ ke jande pe emuwyr.

12 Jande pe ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'e
rahã, ame'ẽ ta rehe jande py'a jamu-
jywyr ta. Aja jamujywyr jaxo rahã,
jande rehe nde py'a emujywyr katu
tĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e.
Jande rehe nde py'a emujywyr katu
tĩ.
13 Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu
rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi
emukanim. Aja rahã, jama'e ym ta.
Jande ke Satana manga tar katu rahã, a'e
ke jande ngi emujan katu.
[Nde riki kapitã keruhũ te. Upa katu te
ma'e ke nde eremuhendu katu nde
juehe. A'erehe nde rehe hendu katu.
Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde.
Katu te hũ ame'ẽ ke nde tĩ.
Aja te'e ta nde erexo tĩ.
Amen. A'e tỹ.]
—Upa aja Tupã namõ pepandu pandu katu. 14 Pehẽ pe ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, pehẽ py'a pemujywyr katu ehe. Aja rahã, pehẽ rehe ipy'a ke jande pái keruhũ mujywyr ta tĩ. Ywatehar ke a'e. 15 Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pe, amõ ta rehe pehẽ py'a pemujywyr ym rahã, pehẽ rehe ipy'a ke jande pái keruhũ mujywyr ym ta tĩ — aja Jesu pandu.

Ma'e pe'uha ke pehijar rahã, amõ ta usak ame'ẽ ke peputar ym

16 A'e pandu tĩ:
—Mokõi ukwaha ta ma'e u'uha ke hijar rahã, pyai te aja ame'ẽ ta rehe amõ ta usak. U'u ym, a'erehe myahy aja amõ ta usak. A'erehe amõ ta pandu: "Mã! Huwa xi'a. U'uha hijar my. A'erehe Tupã namõ pandu pandu ixo" aja amõ ta ukwa. Ame'ẽ ta rehe amõ ta usak rahã: "A'eta katu" aja ukwaha naĩ. Ame'ẽ panduha jõ riki ima'e ma'e katu ame'ẽ pyhykiha. Tupã muwyr ym te ta ma'e ke. (A'erehe mokõi pekwaha ym pehẽ.)
17 —Tupã namõ nde erepandu pandu tar katu, a'erehe ma'e nde ere'uha ke nde erehijar rahã, y pe nde ruwa ekutuk. Nde'a emutyrõ tĩ. 18 Aja rahã, nde ere'uha ke nde erehijar, aja amõ ta ukwa ym. Tupã namõ nde erepandu pandu aja amõ ta ukwa ym tĩ. Jande pái keruhũ jõ ukwa katu ta. Usak ym ehe awa ame'ẽ ke a'e. Pe, amõ ta ukwa ym ha rupi nde erema'e, ame'ẽ ke rehe jande pái keruhũ ukwa. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke nde pe a'e muwyr ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ẽ ke ywa pe ihĩ
(Ruk 12.33-34; 2 Timo 4.8; Emberéu 10.34-39; 1 Petu 1.4-5; Apokarip 7.15)

19 A'e pandu tĩ:
—Kome'ẽ ywy keruhũ pe pexo rahã, heta ym pehẽma'e ke pematyr. Aja ima'ehũ ame'ẽ ta matyr. A'eta ta aja ym pehẽ. Se tarawe mujaxer ta ma'e ke. Puxi hũ tĩ. Pehẽ rok pe ma'e mukanĩha ixe tĩ. Pe, upa mukanim raho. A'erehe heta ym pehẽma'e ke pematyr. 20 Kuja katu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke pema'e rahã, Tupãma'e ma'eha ke pema'ema'e katu. Ima'e je'ẽha rehe pehendu katu. Aja rahã, ywa pe ma'e ke pematyr katu, ame'ẽja saka. Ywa pe pehẽ rury katuha pematyr, ame'ẽja saka. A'ep tarawe nixói te ta. (A'erehe ma'e ke mujaxer ym te ta.) Puxi nixói te ta tĩ. (A'erehe mujaxer ym te ta tĩ.) Mukanĩha nixói te ta tĩ. (A'erehe raho ym te ta tĩ.) 21 Pehẽma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehẽma'e ke ihĩ rahã, a'ep pehẽ py'a ihĩ ta tĩ, ame'ẽja saka. Aja rahã, myja Tupã ke pemuhury katu ta my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ta pexo — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, ma'e weraha katu, aja saka
(Ruk 11.34-36; Siri 4.6; 1 Petu 5.7)

22 A'e pandu tĩ:
—Awa reha riki ma'e muweraha aja saka. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa katu, a'erehe ixoha katu aja ixo ta. Ma'e katu ame'ẽ ke ma'e ta tĩ.) A'erehe pehẽ reha katu rahã, pehẽ rete rupi wera katu, ame'ẽja saka. 23 Pehẽ reha katu ym rahã, weraha nixói, ame'ẽja saka. (Aja rahã, Tupã putar, aja ym pexo. Ma'e katu ame'ẽ ke pema'e ym ta tĩ.) Pe, weraha uwe rahã, pytun aja saka. Aja rahã, mãte hũ pytun. (Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

Pehẽ rehe Tupã usak katu
(Ruk 16.13; Ruk 12.22-31)

24 A'e pandu tĩ:

—Marã ka ym mokõi ijar pe te'e paraky ame'ẽ paraky katuha. Mokõi jar pe paraky rahã, peteĩhar rehe jõ ipy'a katu ta. Amõ rehe anĩ ta. Peteĩhar jar je'ẽha rehe hendu katu ta. Amõ jar je'ẽha rehe anĩ ta. Hendu ym ta ehe. (Aja saka Tupã rehe tĩ.) Tamatarer ke rehe jõ ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, marã ka ym Tupã rehe ipy'a katuha. (Mokõi jar aja saka tĩ.) Upa pyrãtãha namõ tamatarer ke matyr tar katu te hũ ixo. Aja rahã, marã ka ym Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'eha tĩ. (Mokõi jar aja saka tĩ.)

25 —Pehẽ mi'u rehe har pejumupyai ym pexo. “Ma'e ja'u ta my? Nixói ma'e. Jandema'e mundeha nixói. Awa me'ẽ ta jande pe my?” aja pejumupyai ym. Ixoha namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ riki humi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tĩ. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tĩ. A'erehe pehẽ mi'u rehe har pekwa pekwa ym pexo.

26 —Ma'ewyra ta wewe ixo, ame'ẽ rehe pesarahã! Ma'e ra'ĩ ke ame'ẽ ta jytym ym. Ma'eywa matyr ym tĩ. Matyriha renda pe mupyta ym tĩ. Ame'ẽ ta rehe jande pái keruhũ usak katu. Ame'ẽ ta rehe ipy'a katu tĩ.

—Pesarahã! Ma'ewyra ta 'ar koty te we pehẽ rehe jande pái keruhũ ipy'a katuha. (A'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu ta tĩ, aja mujekwa katu.) 27 “Myja hetaha warahy 'ar rahã, ko pehẽ pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahã, yman rahã pexo te we ta rĩ, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Marã ka ym pexoha pemupyta te we ta rĩ.

28 —“Ma'e jande jamunde ta my?” aja pejumupyai ym pexo tĩ. Ka'a rupi ma'eputyr ihĩ. Ame'ẽ rehe pesarahã! Paraky ym riki. Ima'e mundeha ke mujã ym tĩ. 29 Katukwer aja amõ usak. Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Ymanihar Saromã riki ima'ehũ namõ ixo. Ima'e mundeha katukwer. Apandu pehẽ pe. Peme'ẽ ma'eputyr katu te ha riki Saromãma'e mundeha 'ar koty te we katu te ha. 30 Tupã riki kupi'i ke mujã. Katukwer aja mujã. Apo pehĩ. Koĩ tata renda pe amõ hapy. Kupi'i rehe Tupã usak katu. Ame'ẽ ta 'ar koty te we pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Aja rahã, i'ar koty te we pehẽma'e mundeha ke pehẽ pe a'e muwyr ta. Mã! Tupã rehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e. 31 A'erehe kuja ym pepandu: “Ma'e ihẽ a'u ta my? Myja me'ẽ ihẽma'e mundeha ke ihẽ ajo'ok ta my?” Aja ym pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ ke Tupã muwyr ta pehẽ pe. 32 Ame'ẽ rehe har jõ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa ukwa ixo. Aja te'eha ukwa ukwa ixo. Mã peja aja ym pehẽ. Upa pehẽma'e ke nixói, ame'ẽ ke jande pái keruhũ ukwa katu. A'erehe pehẽ atu pekwa pekwa ym pexo. Pehẽ pe a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke. 33 Kuja katu pehẽ pe. Myja Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa py pexo. Myja ija katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta my tĩ? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa py pexo tĩ. Aja rahã, upa pehẽma'e ke nixói ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe. Pehẽma'e mundeha rehe har aja tĩ. Pekwa pekwa ym tĩ. A'e muwyr ta. 34 A'erehe koĩ har rehe har pekwa pekwa ym pexo. “Koĩ myja me'ẽ ta my?” aja pekwa pekwa ym pexo. Apo kome'ẽ weraha rehe jõ pesak katu. Koĩ har rehe har anĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pexo — aja Jesu pandu.

7

Mã peja amõ ta rehe pehẽ juru ai ym (Ruk 6.37-38; Ruk 6.41-42; Hom 2.1; Hom 14.1; 1 Korin 4.5; Tian 4.11)

1-2 A'e pandu tĩ:

—Amõ ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ẽ ta katu ym” aja. Aja pepandu rahã, aja juja katu te pehẽ rehe har Tupã pandu ta tĩ. A'erehe aja ym pepandu. Myja me'ẽ amõ ta rehe har pepandu, aja juja katu te pehẽ rehe har Tupã pandu ta tĩ. Myja me'ẽ amõ ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehẽ pe Tupã ma'e ta tĩ — aja ngã pe.

3 (Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e, ame'ẽ riki myra kurer aja saka, aja Jesu mujekwa.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ẽ rehe nde eresak. (Aja rahã, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, aja mujekwa.) Mã peja ame'ẽ rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde reha rehe myra keruhũ mupuk riki. (Aja rahã, mãte hũ nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, aja mujekwa.) Mã peja ame'ẽ rehe har ekwa ekwa py exo. 4 Nde reha rehe myra keruhũ ihĩ, ame'ẽja saka. A'erehe kuja ym nde mu pe epandu:

“Nde reha ngi myra kurer ke ihẽ ajo'ok ta” aja epandu ym. (Aja rahã, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ẽ ke mã peja ehijar” aja nde erepandu.) Mã! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhũ ihĩ. (Aja rahã, mãte hũ ma'e nde ereka'u te'eha ke nde atu erema'ema'e, aja nde eremujekwa.) 5 Mã! Nde katu, aja nde erekwa nde jupe. Anĩ. Mokõi erekwaha namõ erexo. Nde reha ngi myra keruhũ ejujo'ok py nde jupe. (Aja rahã, mãte hũ ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, ame'ẽ ke nde erehijar katu py.) Aja rahã, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Aja rahã, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahã, nde mu pe nde erepandu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ẽ ke ehijar” aja nde erepandu katu) — aja Jesu pandu.

6 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ amu'e ame'ẽ ke katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym rahã, ame'ẽ ta pe pemujekwa ym. Hendu tipe rahã, putar ym. Jawar jarõ aja saka jumai mai ta. Je'ẽ je'ẽ hũ ta.

—Ihẽ amu'e ame'ẽ ke katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ ke amõ ta jaxer, aja ukwa rahã, ame'ẽ ta pe pepandu ym tĩ. Kure aja saka riki. Jaxer aja ukwaha, a'erehe pyrũ ehe aja saka ta. “Ihẽ amu'e ame'ẽ ke te'e” aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Putar ym tĩ. (A'erehe ame'ẽ ta pe pepandu ym tĩ) — aja Jesu pandu.

Tupã namõ pepandu pandu (Ruk 11.9-13)

7 Tupã namõ pandu pandu, ame'ẽ rehe har Jesu mu'e rahã, kuja pandu:

—Pehẽma'e nixói te rahã, ame'ẽ rehe har Tupã namõ pepandu pandu katu. Aja rahã, ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe. Tupã namõ pepandu rahã, pekekar, ame'ẽja saka. Pe, Tupã muwyr rahã, pemahem, ame'ẽja saka. (Amõ rok pe pexe tar katu rahã, pehẽ po penupã nupã. Pe, hukwen ke ijar pirar.) Tupã namõ pepandu pandu rahã, hukwen pirar ame'ẽja saka. Pirar rahã, pepandu ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe. 8 Upa inamõ pandu ame'ẽ ta pe a'e muwyr ta. Amõ kekar rahã, mahem ta. Ipo nupã nupã rahã, hukwen ke a'e pirar ta. Aja saka riki. 9 Ipái pe ta'yr pandu: “Papa! Mbeju ihẽ aputar. A'u ta” aja. Aja rahã, ta'yr pe ita ra'yr ke ipái me'ẽ my? Anĩ. Aja ym ta. Mbeju me'ẽ ta ipe. 10 Pe, ta'yr pandu: “Papa! Pira ka'ẽ ihẽ aputar. A'u ta” aja. Aja rahã, ta'yr pe mbói ke ipái me'ẽ ta my? Anĩ. Aja ym ta. Pira ka'ẽ me'ẽ ta ipe. 11 Awa ta ke te'e pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ. Pe, pehẽ ra'yr ta pe ma'e katu ame'ẽ ke peme'ẽ katu. Aja rahã, pehẽ 'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke jande pái keruhũ me'ẽ ta. Ma'e ke amõ pandu ipe, ame'ẽ ke a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke.

12 —Ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe amõ ta ma'e, aja amõ ta pe pema'e katu tĩ. Aja riki Moise je'ẽha mu'e. Aja ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mu'e tĩ — aja Jesu pandu.

Tupã koty ohoha (Ruk 13.24; Siri 3.19-20)

13-14 A'e pandu tĩ:

—Tupã ixo ame'ẽ pe ohoha riki hukwen rupi asa oho, ame'ẽja saka. Asa oho rahã, uhã te hũ aja ixo. Ame'ẽ hukwen riki ta'yr mi. Ame'ẽ hape aja tĩ. Ta'yr mi tĩ. Ame'ẽ hape ohoha riki janam, ame'ẽja saka. Marã ka ym ohoha, ame'ẽja saka. Heta ym ame'ẽ rupi oho ame'ẽ ta ke.

—Mupyraraha renda pe ohoha anĩ. Hukwen riki tiha. Hape riki aja tĩ. Tiha tĩ. Ame'ẽ rape ohoha riki sorok katu hũ, ame'ẽja saka. Pe, heta te hũ ame'ẽ rupi wata oho ame'ẽ ta ke — aja riki.

Ma'eywa ame'ẽ rehe har (Ruk 6.43-44; Juã 15.4; Tian 3.11-12)

15 A'e pandu tĩ:

—Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran rehe har mã peja pekwa katu. Arapuharan ipy'a pitu te'e aja a'eta ixo tĩ. (Aja rahã, katu ame'ẽ ta aja pehẽ koty uwyr naĩ.) A'engi ma'e so'o jarõ aja a'eta rehe har amõ ukwa. Ma'e ke jukwa, ame'ẽja saka. (Aja rahã, pehẽ pexoha ke mujaxer ta. Pe, pehẽma'e ke te'e raho tar katu tĩ.) 16 Myja ame'ẽ ta rehe har pekwa ta my? Kuja. Ima'e ma'eha namõ pekwa ta. Juruwe'y ngi akaju ke amõ po'ok ym. Ju'y ngi ama'yrary po'ok ym tĩ. 17 Ma'eywa'y riki katu rahã, i'a katu. Aja amõ katu rahã, ima'e ma'eha katu tĩ.

Ma'eywa'y katu ym rahã, anĩ. I'a ym. Aja amõ katu ym rahã, ima'e ma'eha katu ym tĩ. 18 Ma'eywa'y riki katu rahã, marã ka ym i'a ym ha. I'a katu ta. Ma'eywa'y katu ym rahã, marã ka ym i'a katuha. I'a ym ta. 19 Ma'eywa i'a ym te rahã, jaxer rahã, ame'ẽ'y ke ijar mondok. Pe, myra ke hapy. Upa ukwái ta. Aja amõ jaxer rahã, Tupã mupyrara ta tĩ. (Myra ke hapy, ame'ẽja saka tĩ.) 20 Aja riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran rehe har pekwa katu ta. Ma'eywa i'a ym aja a'eta tĩ. Aja rahã, a'eta ma'eha riki katu ym. A'erehe ame'ẽ ta rehe har pekwa katu ta. A'eta ma'eha namõ a'eta rehe har pekwa katu ta — aja Jesu mujekwa.

Tupã renda pe oho ame'ẽ ta ke
(Ruk 6.46-47; Ruk 13.25-27; 2 Korin 11.13-15; 2 Korin 13.5; 2 Petu 2.1; 1 Juã 2.3-6; 1 Juã 5.12)

21 A'e pandu tĩ:

—Amõ ta pandu: "Nde riki jandema'e sawa'e te" aja ihẽ pe pandu naĩ. Upa katu te ame'ẽ ta Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym ta. Amõ amõ oho. Upa katu te anĩ. Ihẽ pái keruhũ putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ ta jõ henda pe oho katu ta. Ihẽ pái riki ywatehar ke a'e. 22 Ngã ke Tupã mupyrara rahã, heta ihẽ pe pandu ta: "Sawa'e! Nde je'ẽha rupi Tupã je'ẽha ke japandu pandu riki. Nde je'ẽha rupi ãjã ta ke amõ ta py'a ngi jamuhem jamondo riki. Nde je'ẽha rupi marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke nema'e pyrãtãha namõ jama'ema'e katu riki" aja ihẽ pe. 23 Pe, ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta: "Anĩ. Pehẽ rehe har ihẽ akwa ym te. Ihẽ kotyhar ta ym pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ. Sengi peho. Ihẽ ngi peho" aja riki — aja Jesu pandu.

Ma'e ok mujã ame'ẽ ta ke
(Ruk 6.47-49)

24 A'e pandu tĩ:

—Pesarahã! Ihẽ je'ẽha rehe amõ hendu katu. Pe, aja ma'ema'e rahã, ukwa katu ame'ẽ ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujã. Ok pyter ke a'e jytyka katu te. Ok kangwer aja tĩ. Jytyka katu te tĩ. A'erehe katak ym te. 25 Pe, aman ukyr hũ. Ywytu keruhũ peju hũ tipe. Y tiha tĩ. Upa munde. Y ombor ym. Ywytu keruhũ ombor ym tĩ. Ok pyter ke jytyka katu te. Ok kangwer ke aja tĩ. Jytyka katu te tĩ. A'erehe u'ar ym ame'ẽ ok.

26 —Pe, amõ riki ihẽ je'ẽha rehe hendu tipe. Pe, aja a'e ma'ema'e ym rahã, ka'u te'e ame'ẽ ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujã. Ywy ku'i 'ar pe mujã. 27 Pe, aman ukyr hũ. Y tiha oho. Pe, ywytu keruhũ peju hũ ok rehe. Pahar ame'ẽ ok u'ar. Tũ! Aja riki — aja Jesu mu'e.

(Ok riki amõ ixoha aja saka. A'erehe Jesu je'ẽha rehe amõ hendu katu ta me'ẽ te'e. Je'ẽha mujekwa, aja ma'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ.)

Jesu ukwa katu
(Mak 1.22)

28 Upa aja me'ẽ Jesu pandu rahã, hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! A'e mu'e katu! 29 Moise je'ẽha mu'e, ame'ẽ ta aja ym a'e. Anĩ. Jesu pandu rahã, a'e je'ẽha te reko aja a'e mu'e — aja ukwa.

8

Ahy ixo ame'ẽ ke Jesu mukatu
(Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)

1 Upa mu'e rahã, ywy'ã ngi Jesu wyjy uwyr. Arahã, heta ngã haikwer rupi wata. 2 Pe, pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke uhyk uwyr ehe. Jesu ruwa koty ipynarãi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahã, ihẽ ke nde eremukatu ta, aja akwa katu — aja Jesu pe.

3 Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ãkã rehe ipo ke a'e mujar. Pandu ipe:

—Ere. Nde ke ihẽ amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja Jesu ipe.

Pe, pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke pahar upa ka'ẽ oho ipe. 4 Pe, Jesu pandu ipe:

—Ehendu katu. Nde ke ihẽ amukatu, ame'ẽ ke amõ ta pe epandu ym we rĩ. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Emujesak nde juehe har ipe. Pe, Moise mupinim, aja ma'e ke pa'i pe eme'ẽ. Ame'ẽ ke pa'i hapy ta Tupã pe. Upa ukwái ta. Aja rahã, upa nema'e pere ka'ẽ oho aja ngã pe a'e mujekwa ta — aja sawa'e pe.

Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu
(Ruk 7.1-10)

5-6 Kapana'ũ ok ta pe Jesu uhyk oho rahã,
homa awa usak ehe. Sonda tama'e kapitã
ke a'e. Jesu pe a'e pandu:
—Sa'e! Ihẽma'e miasu ixyha pe túi. Ma'e
ahy ipe. Wata ym tĩ. Emukatu ihẽ pe — aja
ipe.
7 Jesu pandu:
—Hã! Nde rok pe ihẽ amukatu ta aho —
aja ipe.
8 Kapitã pandu:
—Anĩ. Sa'e! Ihẽ rok pe nde erexe rahã,
ihẽ ruxĩ riki. Jundéu awa ym ihẽ. A'erehe
eho ym. Sengi epandu: "Epu'am!" Aja
rahã, ihẽma'e miasu katu ta oho. 9 Akwa
katu ihẽ. Ihẽma'e kapitã je'ẽha rehe ihẽ
ahendu katu tĩ. Pe, ihẽ je'ẽha rehe amõ
sonda ta hendu katu tĩ. Kuja. Amõ pe ihẽ
apandu: "Eho!" Pe, pahar a'e oho. Amõ
pe ihẽ apandu: "Ejur se!" Pe, pahar a'e
uwyr tĩ. Ihẽma'e miasu pe ihẽ apandu:
"Ereparaky eho!" Pe, a'e paraky katu oho
tĩ. Aja ihẽ je'ẽha rehe hendu katu. A'erehe
nde erepandu rahã, ihẽma'e miasu katu ta,
aja akwa katu — aja Jesu pe.
10 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã: "Mã!
Katu" aja a'e ukwa. Pe, haikwer rupi tur
ame'ẽ ta pe a'e pandu:
—Mã! Sonda tama'e kapitã jurujar katu
te ihẽ rehe. Ko apandu pehẽ pe. Aja jundéu
awa ta jurujar ym ihẽ rehe. Aja me'ẽ juru-
jar katu ame'ẽ ke ihẽ amahem ym. 11 Ihẽ
apandu. Tupã ixo ame'ẽ pe heta ngã oho
ta tĩ. Warahy uhemiha koty ngi heta oho
ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta oho ta tĩ.
Amarã namõ hury katu ta ixo. Isak namõ
aja tĩ. Hury katu ta ixo tĩ. Jako namõ aja tĩ.
Hury katu ta ixo tĩ. Aja warahy u'ariha koty
ngi heta oho ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ
ta oho ta tĩ. 12 Tupã ixo ame'ẽ pe Amarã
namõ jundéu awa ta ixo ta tipe. Jurujar ym
riki. A'erehe oho ym. Anĩ. Mupyraraha
renda pe a'eta ke Tupã ombor ta. A'ep
ahy hũ ta, a'erehe jixi'u hũ ta. Tupã rehe
parahy hũ tĩ, a'erehe hái ke su'u su'u hũ —
aja Jesu pandu.
13 Pe, kapitã pe a'e pandu:
—Nde jõ nde rok pe ejywyr eho 'y! Ihẽ
rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde
ereputar ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta kỹ. Ne
miasu upa ihẽ amukatu riki — aja ipe.
Arahã pahar kapitãma'e miasu katu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu. Heta ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ.
(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

14 Petu rok pe Jesu uhyk oho rahã, Petu
pen rehe a'e usak. Ixyha pe túi. Haku a'e.
15 Ipo ke Jesu pyhyk. Pahar hakuha maha
oho ipe. Pe, kũjã pu'am. Pe, a'eta mi'u ke
Jesu ta pe a'e me'ẽ me'ẽ.
16 Ame'ẽ pytun ramõ rahã, (jundéu awa
tama'e putu'uha 'ar upa. A'erehe wata katu
apo.) A'erehe ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke
ngã raho ipe. Heta te hũ raho ipe. Ame'ẽ ta
ke Jesu mukatu. A'e pandu.
—Ehem eho ingi! — aja.
Aja mukatu. Upa katu te ma'e ahy
ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu tĩ. 17 Ngã
ke a'e mukatu rahã, Isai pandu aja Jesu
ma'ema'e. Isai riki ymanihar Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ke a'e. Yman kuja a'e
mupinim:
"Jandema'e ahyha ke a'e jo'ok mondo. Jan-
dema'e pyaiha ke mukanim tĩ" aja
mupinim.
Ame'ẽ riki Jesu ma'ema'eha.

Jesu namõ amõ ta oho ta tipe
(Ruk 9.57-62)

18 Ixoty heta ngã jy'ar. Ame'ẽ rehe Jesu
usak rahã, jumu'eha ta pe a'e pandu:
—Ypa ruwái koty jahorahã! — aja.
—Ere — aja jumu'eha ta.
19 Pe, oho tate rahã, Moise je'ẽha mu'e
ame'ẽ ke Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:
—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Ko ihẽ axo. Ne
namõ ihẽ aho ta kỹ tĩ — aja Jesu pe.
20 Jesu pandu ipe:
—Hokwar rupi ma'e so'o ukwer. Haity pe
ma'ewyra ta ukwer tĩ. Ihẽ anĩ. Awa ihẽ tĩ.
Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ akeriha renda
nixói — aja ipe. (Aja rahã, inamõ oho rahã,
ok nixói ta, aja mujekwa. Sawa'e jetehar
te oho ta my, ame'ẽ ke Jesu manga, a'erehe
aja pandu.)
21 Pe, amõ jumu'eha pandu:
—Sa'e! Anĩ we rĩ. Ne namõ aho ym we ta
rĩ. Ihẽ rok pe ajywyr we ta rĩ. Papa manõ
rahã, ihẽ riki ajytym ta. Upa rahã, ne namõ
ihẽ aho ta kỹ — aja Jesu pe.
22 A'e pandu ipe:

—Anĩ. Ihẽ namõ eho apo 'y! Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta manõ, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta riki manõ te ame'ẽ ta ke jytym ta. Nde anĩ. Ihẽ namõ eho apo 'y — aja ipe.

Ywytu keruhũ ke Jesu muputu'u (Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25)

23 Jarusu keruhũ pe Jesu opor oho. Jumu'eha ta inamõ opor oho tĩ. 24 Oho ixo rahã, pahar ywytu keruhũ ypa rupi peju uwyr. Pe, jarusu keruhũ pe y ke oho rãi. Amõ ta kyje riki. Jesu anĩ. A'e ukwer ou. 25 Pe, ixoty jumu'eha ta oho. Pe, mupak. A'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Jande jamanõ tate riki. Emukatu, aja rahã, jamanõ ym ta — aja ipe.

26 Jesu pandu:

—Mã! Pekyje ym pe'am. Tupã rehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e — aja.

Pe, a'e pu'am. Ywytu keruhũ pe a'e pandu:

—Mã peja eputu'u katu ihẽ pe! — aja.

Pe, ywytu keruhũ ke upa putu'u. Y kotok keruhũ pe a'e pandu tĩ:

—Mã peja ewapyk katu! — aja.

Pe, y kotok keruhũ ke wapyk katu. 27 Jumu'eha ta jupandu a'eta jupe:

—Mã! Katu tiki! Pyrãtã te ame'ẽ ke kohĩ. Je'ẽha rehe ywytu keruhũ hendu katu! Y kotok keruhũ aja tĩ. Hendu katu tĩ. Mã! Myja me'ẽ sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

Amõ ta py'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke Jesu mukatu (Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39)

28 Ypa ruwái rehe Jesu uhyk oho rahã, Jera ywy pe uhyk oho. Jarusu keruhũ ngi uhem oho rahã, mokõi sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Kangwerupa rupi har ta ke ame'ẽ ta. Itakwar rupi ixo ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ sawa'e ta py'a rehe ãjã ta ihĩ. Parahy war ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe kangwerupa rape rupi wata ym awa. 29 Jesu rehe ãjã ta usak rahã, pahar hãtã a'eta pandu:

—Jesu! Nde riki Tupã ra'yr! Jande pe ema'e ym ma'e ke. 'Ar rehe angaha uhyk ym we rĩ. A'erehe jande ke emupyrara ym we rĩ — aja Jesu pe pandu.

30 Petete kure ta i'ãi. Heta te hũ i'ãi. Kãpĩ u'u ixo. 31 A'erehe Jesu pe ãjã ta pandu:

—Jande ke nde eremuhem eremondo rahã, kure ta koty jande ke emondo — aja pandu.

32 Ãjã ta pe Jesu pandu:

—Peho! — aja.

A'erehe sawa'e ta ngi ãjã ta uhem oho. Kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hũ uwak.) Pe, upa katu te kure ta ujan oho. Upen te'e hũ ame'ẽ pe u'ar oho. Pe, ypa pe u'ar. Upa katu te y jukwa. 33 Ame'ẽ ke kure usakiha ta usak rahã, ok ta pe ujan oho. Ok ta pe har ta pe upa pandu pandu. "Kure ta upa manõ. Amõ ta py'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke amõ sawa'e mukatu" aja riki pandu pandu. 34 A'erehe upa ok ta pe har ta usak oho. Pe, Jesu rehe usak rahã, a'eta pandu:

—Jande ywy ngi eho! — aja Jesu pe.

(Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke kohĩ, aja ukwa, a'erehe kyje ingi. Amõ we a'etama'e kanim ta, aja a'eta putar ym tĩ. A'erehe: "Eho" aja Jesu pe a'eta pandu.)

9

Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke Jesu mukatu (Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26)

1 Jarusu keruhũ pe Jesu opor oho tĩ. Ypa aha oho tĩ. Hekoha pe a'e jywyr oho. Kapana'ũ ok ta pe jywyr oho. 2 Pe, upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke sawa'e ta hupir werur. Kyha aja me'ẽ ke pe a'eta werur. Amõ ke Jesu mukatu ame'ẽ rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe a'e pandu:

—Sa'e! Nde rury katu eju. Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihẽ py'a jywyr katu — aja Jesu ipe.

3 Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta hendu rahã, jupandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Katu ym a'e pandu. Tupã jõ riki amõ ta pe pandu katu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr" aja. A'erehe peme'ẽ riki Tupã aja jupe my. Katu ym aja — aja jupandu pandu a'eta jupe.

4 Ame'ẽ ipy'a pe ukwa ukwa uĩ ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, pandu:

—Ma'e katu ym, aja pehẽ py'a pe pekwa pekwa ym peĩ. 5 Myja me'ẽ riki hãtã ma'eha my? Kuja my: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Nde rehe ihẽ py'a

jywyr katu” aja apandu rahã, hãtã ma'eha my? (Ame'ẽ ke rehe usak ym awa.) Anĩ rahã, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahã, hãtã te ma'eha my? (Ame'ẽ ke rehe usak katu awa.) 6 Pesarahã! Tupã jõ riki ahyha mukatu aja pekwaha. Tupã jõ riki ipy'a mujywyr katu ngã rehe aja pekwaha tĩ. Apo ihẽ tĩ. Ihẽ riki Tupã mu'am ame'ẽ ke aja ihẽ amujekwa ta apo 'y. Ihẽ pe Tupã pandu tĩ: “Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ ta rehe nde py'a emujywyr katu” aja ihẽ pe. Pesarahã! Ame'ẽ ke pekwa ta apo — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe a'e pandu:

—Epu'am. Nde kyha aja me'ẽ ke emupu'a. Nde rok pe ejywyr eho — aja Jesu.

7 Sawa'e pu'am. Pe, hok pe jywyr oho. 8 (Jesu riki Tupã aja mujekwa sawa'e pe.) Ame'ẽ ke amõ ta ukwa rahã, pandu: “Mã! Katu tiki!” aja. Pe, Tupã pe a'eta pandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Nde riki pyrãtãha ke sawa'e ta pe nde eremuwyr katu — aja.

“Ihẽ namõ eho” aja Matéu pe Jesu pandu (Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

9 A'engi Jesu oho ixo rahã, Matéu rehe a'e usak. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer ke a'e matyr matyr uĩ. Matyriha renda kapy pe a'e wapyk uĩ. Jesu pandu ipe:

—Ihẽ namõ eho 'y — aja.

Matéu pu'am. Upa hijar, pe, inamõ oho.

10 Pe, Matéu rok pe ma'e ke Jesu u'u uĩ rahã, amõ heta kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta inamõ wapyk uĩ tĩ. Inamõ jumu'eha ta ma'e ke u'u uĩ tĩ. Amõ ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta inamõ wapyk uĩ tĩ. 11 Ame'ẽ ke parise ta usak rahã, jumu'eha ta pe je'ẽ je'ẽ:

—Ma'ewã ame'ẽ sawa'e ta jaxer ame'ẽ ta namõ Jesu u'u uĩ my? Tamatarer ke matyr ame'ẽ ta namõ aja tĩ. U'u inamõ tĩ. Katu ym aja — aja parise ta.

12 A'eta pandu ame'ẽ ke rehe Jesu hendu. A'erehe a'e pandu:

—Ma'e ahy ixo rahã, mukatuha koty amõ oho. Ahy ym rahã, mukatuha koty oho ym awa. (Aja saka apo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ihẽ rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ẽ ke a'eta putar, a'erehe ihẽ rehe uhyk. Katu jupe, anĩ. Ame'ẽ ta ihẽ rehe uhyk ym.) 13 Pesarahã! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Tupã pandu:

“Ihẽ rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ma'e hymba ke ukwái, arapuharan ra'yr ke. Ame'ẽ ke ihẽ aputar ym.

Kuja katu te. Amõ ta rehe awa pyrara usak, ame'ẽ ke ihẽ aputar katu” aja panduha ihĩ.

—Aja Tupã pandu ame'ẽ ke pekwa peho. (Tupã je'ẽha rehe pesak peho.) Pesarahã! Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ẽ ta pe kuja ym ihẽ apandu: “Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo” aja apandu ym. Anĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu katu: “Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo” aja riki — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar, ame'ẽ rehe har (Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

14 Juã mujahukiha namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta Jesu pe pandu uwyr:

—Jande riki ma'e ja'uha ke jahijar hijar jaxo. Amõ amõ rahã, jahijar. (Aja japyaiha ke jamujekwa Tupã pe.) Tupã namõ japandu pandu rahã aja tĩ. Ma'e ja'uha ke jahijar tĩ. Parise ta aja tĩ. Ma'e u'uha ke a'eta hijar hijar tĩ. Pe, ne namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja ym. Ma'e ke a'eta u'u katu. Ma'e u'uha ke hijar ym. Ma'erehe my? — aja Jesu pe.

15 A'e pandu:

—Sawa'e jumendar rahã, a'eta mi'u matyr. Huryha mujã. Pe, ame'ẽ pe oho ame'ẽ ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namõ ixo rahã, ma'e u'uha ke hijar ym. Pyaiha mujekwa ym. (Ihẽ namõ ihẽma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym.) Yman rahã, ihẽ ke amõ ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahã ihẽma'e jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta.)

16 —Kamixa ymanihar sorok rahã, pan jupu'a ym ame'ẽ ke amõ mujar ym ehe. Mujar ehe rahã, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok we ta oho. 17 Kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru ymanihar te pe awa purakar ym. Ame'ẽ

pe purakar rahã, pupur we ixo rĩ. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawĩ jyhẽ ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tĩ. A'erehe kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru pyahu ame'ẽ pe awa purakar rahã, katu ta tiki. Aja rahã, kawĩ jyhẽ ym ta. Hyru ke upuk ym ta tĩ — aja Juã namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahã, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise mu'e, aja ymanihar ixoha namõ marã ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa.)

"Ihẽ rajyr emukatu" aja Jái pandu (Mak 5.21-24; Ruk 8.40-42)

18 Jesu mu'e uĩ rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitã uhyk uwyr ehe. Huwa koty ipynarãi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

—Ihẽ rajyr manõ ramõ. Ihẽ rok pe ehorahã! Nde po ke iãkã rehe emujar! Aja rahã, kwera katu ta tĩ — aja Jesu pe.

19 —Hã! Aho ta kỹ — aja pandu ipe.

Pe, a'e pu'am. Inamõ oho. Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta oho tĩ.

Jesuma'e mundeha ke pyhyk, ame'ẽ kũjã rehe har (Mak 5.25-34; Ruk 8.42-48)

20-21 Oho ixo rahã, Jesu raikwer rupi amõ kũjã oho. Jai ha pupuriha namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Awa py mokõi warahy 'ar rahã, aja te'e a'e ixo. A'e jupandu jupe:

—Ima'e mundeha ke ihẽ apyhyk rahã jõ, ihẽ katu ta aho — aja kũjã jupe.

A'erehe Jesuma'e mundeha apyr ke a'e pyhyk. 22 Aja rahã, ixoty Jesu uwak. Pe, usak ehe rahã, pandu ipe:

—Éi kũjã! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho apo 'y — aja kũjã pe.

Arahã kũjã katu oho.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu (Mak 5.35-43; Ruk 8.49-56)

23 Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitã rok pe Jesu ixe oho rahã, takwar ra'yr peju ame'ẽ ta rehe a'e usak. (Aja te'eha riki jundéu awa ta. Amõ manõ rahã, takwar ra'yr ke peju. Aja pyaiha ke mujekwa.) Amõ ta mutyapu hũ ixo tĩ. (Aja pyaiha ke mujekwa tĩ.) 24 A'e pandu:

—Kar pe upa pehem peho! Kũjãtãi manõ ym riki. Ukwer te'e ou riki — aja Jesu a'eta pe. (Kũjãtãi manõ te aja Jesu ukwa katu tĩ.)

A'eta puka puka hũ ehe. Manõ te, aja ukwa katu, a'erehe puka puka hũ ehe. 25 Kar pe upa a'eta ke a'e mondo rahã, kũjãtãima'e kapy pe Jesu ixe oho. Ipo rehe pyhyk. Pe, kũjãtãi kwera katu. Pe, pu'am. 26 Ame'ẽ mukweraha rehe har amõ ta pandu pandu oho. Ame'ẽ ywy rupi amõ ta pandu pandu oho.

Mokõi sawa'e ta eha ym te ame'ẽ ta ke Jesu mukatu

27 A'engi Jesu wata oho ixo rahã, mokõi sawa'e ta eha ym te ame'ẽ ta haikwer rupi oho. Hãtã a'eta pandu:

—Sa'e! Ndawi rainõ ke nde! Tupã mu'am ame'ẽ ke nde. Jande rehe epyrara esak. Nema'e pyrãtãha namõ jande ke emukatu — aja. ("Tupã mu'am me'ẽ ke" aja pandu rahã: "Kapitã keruhũ" aja Tupã mu'am, aja mujekwa katu.)

28 Ok pe Jesu ixe oho rahã, eha ym te ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe. A'eta pe a'e pandu:

—Pehẽ ke ihẽ amukatu ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Ame'ẽ rehe pejurujar katu my? — aja Jesu.

—A'e tỹ. Jajurujar katu — aja a'eta pandu.

29 Pe, a'eta reha rehe ipo ke a'e mujar. Pandu:

—Ma'e ahyha ihẽ amukatu, ame'ẽ rehe pejurujar katu. Aja mã peja uhyk apo 'y — aja mokõi sawa'e ta pe.

30 Pe, upa ma'e ke rehe a'eta usak katu. Hãtã Jesu pandu:

—Pehẽ ke ihẽ amukatu, ame'ẽ rehe har amõ ta pe pepandu ym! — aja pandu tipe.

31 Anĩ. A'eta uhem oho rahã, Jesu rehe har upa ame'ẽ ywy rupi pandu pandu oho.

Sawa'e je'engai ame'ẽ ke Jesu mukatu

32 Sawa'e ta uhem oho ixo rahã, sawa'e je'engai ame'ẽ ke Jesu rehe amõ ta muhyk muwyr. Sawa'e py'a rehe ãjã ihĩ, a'erehe je'engai ame'ẽ ke a'e. 33 Ãjã ke Jesu muhem mondo rahã, sawa'e rembe katak katu tĩ.

Pandu pandu u'am tĩ. Pe, upa amõ ta pandu:

—Mã! Katu tiki! Jundéu awa tama'e ywy rupi aja me'ẽ jasak ramõ te — aja.

34 Pe, parise ta pandu:

—Ãjã tama'e kapitã riki pyrãtãha ke muwyr ipe. A'erehe ãjã ta ke a'e muhem mondo — aja pandu naĩ.

Heta ame'ẽ ta rehe Jesu pyrara usak

35 Upa ok ta rupi Jesu ohoho. Upa ok ta hũ rupi a'e oho tĩ. Amõ amõ rupi wata oho. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'emu'e oho. Kuja myrandu katu ke a'e mu'emu'e. “Ma'e peka'u te'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã: ‘Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ’ aja a'e pandu ta” aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu tĩ. 36 Heta ame'ẽ ta rehe a'e usak rahã, ame'ẽ ta rehe pyrara usak. Ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara. Usakiha ta nixói tĩ. A'erehe ame'ẽ ta rehe Jesu pyrara usak. Ame'ẽ ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha ta nixói, ame'ẽja saka. Katu ym aja. 37 A'erehe inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—Ahúi aja me'ẽ itawa hũ tipe. Pe, matyr ame'ẽ ta heta ym. 38 Tupã riki ahúi aja me'ẽ jar aja saka. A'erehe ijar namõ pepandu: “Kupixa pe matyr ame'ẽ ta ke emondo. Ahúi aja me'ẽ ke matyr ta” aja — aja Jesu pandu.

(Aja pandu rahã, heta ame'ẽ ta rehe har Jesu pandu. Tupã rehe har ukwa ym ame'ẽ ta heta hũ ixo. Ahúi aja me'ẽ ta heta hũ, ame'ẽja saka. Ehe har pandu ame'ẽ ta heta ym tĩ. Matyr ame'ẽ ta heta ym tĩ. A'erehe Tupã namõ pandu ta me'ẽ te'e: “Nde rehe har pandu pandu ame'ẽ ta ke emondo” aja Tupã pe. Aja Jesu mujekwa.)

10

Jesu namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ke (Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)

1 Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ke Jesu mujy'ar. Awa py mokõi sawa'e ta hetaha ke. A'e pandu:

—Pejur! Pesarahã! Ihẽ je'ẽha rupi ãjã ta ke pemuhem ta katu pemondo. Ihẽ je'ẽha rupi upa katu te ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke pemukatu ta tĩ — aja awa py mokõi sawa'e ta pe.

2 Pe, ame'ẽ ta ke a'e mondo. Awa py mokõi sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja riki sawa'e ta rer. Ko Simã. Petu aja amõ her tĩ. Amõ Andere tĩ. Simã mu a'e. Amõ Tian tĩ. Semende ra'yr a'e. Imu amõ tĩ. Her Juã. 3 Amõ Siri tĩ. Amõ Matoroméu tĩ. Amõ Tome tĩ. Amõ Matéu tĩ. Amukwehe homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ke a'e. Amõ Tian tĩ. Apéu ra'yr a'e. Amõ Tandéu tĩ. 4 Amõ Simã tĩ. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ẽ ke a'e. Amõ Jun Ikario amõ tĩ. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur.

Awa py mokõi sawa'e ta pandu pandu oho (Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

5 Ame'ẽ awa py mokõi sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja a'eta pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty peho ym. Samari ywy pe har tama'e ok ta pe peho ym tĩ. 6 Jundéu awa ta koty jõ peho. Tupã rehe har mu'e ame'ẽ ta nixói ngã pe, a'erehe arapuharan ta kanim ame'ẽ ta aja saka a'eta. A'erehe ame'ẽ ta pe jõ pepandu pandu peho. 7 Kuja pepandu peho: “Ixoty ipy'a ke ngã muruwak rahã, Tupã pandu ta: ‘Pehẽ rehe ihẽ rury katu. Ihẽma'e ta ke pehẽ’ aja. A'erehe mã peja pehẽ py'a ke ixoty pemuruwak” aja pepandu peho. 8 Pepandu pandu peho rahã, kuja pema'ema'e tĩ. Upa ahy ixo ame'ẽ ta ke pemukatu. Manõ ame'ẽ ta ke pemukwera katu tĩ. Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ta ke pemukatu tĩ. Ipy'a rehe ãjã ta ihĩ ame'ẽ ta py'a ngi ãjã ta ke pemuhem pemondo tĩ. Pehẽ pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. A'erehe ame'ẽ pyrãtãha namõ amõ ta ke pemukatu tĩ. Mukatuha rehe pemuhepy ym.

9 —Tamatarer ke peraho ym. 10 Pehẽ kupe pe ma'e ryru peraho ym tĩ. Mokõi kamixa peraho ym tĩ. Mokõi sapat peraho ym tĩ. Myra te'e pehẽ po pe peraho ym tĩ. (Myra rehe te'e wata ame'ẽ ke.) Pehẽ po te'e peho. Pesarahã! Ma'e nixói ame'ẽ ke parakyha pe ijar muwyr ta me'ẽ te'e. A'erehe ma'e ke peraho ym. Ma'e ke Tupã riki muwyr ta pehẽ pe. (Parakyha pe ijar muwyr ta, ame'ẽja saka.)

11 —Amõ ok ta pe pehyk rahã, hok pe
pehẽ ke muxe ame'ẽ ke pekekar. Mahem
rahã, a'ep pepyta we rĩ. Ame'ẽ ok ta pe
pexo rahã, ame'ẽ rok pe jõ pepyta. Amõ
amõ ok ta pe peho rahã, aja pema'ema'e
tĩ. 12 Amõ ta rok pe pexe peho rahã, kuja
pepandu: “Mã peja pehẽ rehe Tupã usak
katu” aja. 13 Pe, ame'ẽ rok wyr pe har ta
pandu: “Ko pejur katu” aja. Pehẽ po ke
pyhyk katu pehẽ ngi rahã, ame'ẽ ta rehe
Tupã usak katu ta.

—Pe, ame'ẽ rok wyr pe har ta hok pe
pehẽ ke muxe tar ym rahã, ame'ẽ ta rehe
Tupã hury ym ta. 14 Hok pe amõ ta pehẽ
ke muxe ym rahã, peho rahã, pehẽ py ngi
ywy ku'i pejuhyk pembor. (Tupã ke putar
ym ame'ẽ ta ke ko, aja pemujekwa ngã
pe tĩ.) Ok ta pe har ta pehẽ ke putar ym
rahã, aja pemujekwa tĩ. Pehẽ py ngi ywy
ku'i pejuhyk pembor tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ
ok ta pe har ta ke Tupã putar ym tĩ, aja
pemujekwa ngã pe tĩ.)

15 —Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Yman rahã
ngã ke Tupã mupyrara ta. Sondo ok ta pe
har ta ke Tupã mupyrara ta. Ngomo ok ta
pe har ta ke Tupã mupyrara ta tĩ. Ame'ẽ ta
'ar koty te we pehẽ rehe hendu ym ame'ẽ
ta ke Tupã mupyrara ta. Ymanihar ta 'ar
koty te we pehẽ ke putar ym ame'ẽ ta ke a'e
mupyrara ta tĩ — aja awa py mokõi sawa'e
ta pe Jesu pandu.

Pehẽ ke amõ ta mupyrara ta (Matéu 24.9; Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17; 1 Petu 4.12-16)

16 A'e pandu tĩ:

—Pehendurahã! Jundéu awa ta koty
pehẽ ke ihẽ amondo axo. Amõ amõ ta Tupã
je'ẽha putar ym tĩ. Parahy ta. So'o jarõ,
ame'ẽja saka. A'erehe pesak katu peho. Mã
peja pesak katu kỹ! Pehẽ riki peparahy ym
tĩ. 17 Pesak katu kỹ. Pehẽ ke amõ ta pyhyk
ta. Pe, kapitã ruwa koty pehẽ ke raho ta.
Pehẽ rehe har je'ẽ je'ẽ hũ ta. Jundéu awa
tama'e jy'ariha renda pe pehẽ ke raho ta tĩ.
A'ep pehẽ rehe har je'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ. So'o
pirer pu'i pe pehẽ ke pirok ta tĩ.

18 —Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe
kapitã keruhũ ruwa koty pehẽ ke amõ ta
raho ta tĩ. Pehẽ rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ
ta. Pe, mahy ta. Kapitã ruwa koty aja tĩ.
Pehẽ ke mupyrara ta tĩ. Arahã myrandu
katu ke pepandu ta a'eta pe. Jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta pe pepandu ta tĩ. 19 Kapitã
ta ruwa koty pehẽ ke pyhyk raho rahã:
“Ma'e ke jande japandu ta my? Myja me'ẽ
jande japandu ta my?” aja pekwa pekwa
ym pexo tĩ. Arahã ma'e pepandu ta ame'ẽ
ke pehẽ pe Tupã mujekwa ta. 20 Arahã
pepandu rahã, pehẽ je'ẽha aja ym ta. Anĩ.
Tupã'ã muwyr ame'ẽ je'ẽha ke pepandu ta.
Jande pái keruhũ I'ã ke muwyr ta pehẽ pe.

21 —Arahã amõ ke kapitã pe imu pandu
ta: “Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa” aja pandu
ta. Ipái ta aja tĩ. Kapitã pe ta'yr ta ke raho
ta tĩ. “Ko Jesu kotyhar ta ke. Ejukwa” aja
ta tĩ. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tĩ. “Ko Jesu
kotyhar ta ke. Ejukwa” aja ta tĩ. 22 Ihẽ
rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ rehe upa
amõ ta parahy ta. Ihẽ rehe tapijar te'e we
pejurujar katu rahã, Tupã namõ pexo katu
ta. 23 Pehẽ ke ok ta pe har ta mupyrara
rahã, amõ ok ta pe pejan peho. Apandu
katu pehẽ pe. Upa katu te ok ta rupi peho.
Ame'ẽ upa rahã, ihẽ ajywyr ta. Ko awa ihẽ
tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.

24 —Pesarahã! Jumu'eha 'ar koty te we
mu'eha katuha. Te'e paraky ame'ẽ 'ar koty
te we ijar katuha tĩ. 25 A'erehe mu'eha aja
jumu'eha ixo rahã, katu tiki tĩ. Ijar aja te'e
paraky ame'ẽ ixo rahã, katu tiki tĩ. Pehẽ
riki aja tĩ. (Ihẽ riki mu'eha aja. Pehẽ riki
jumu'eha ta.) Ihẽ rehe har amõ ta pandu:
“Nde riki Satana” aja naĩ. (Ãjã ramũi a'e.)
Aja rahã, ihẽ 'ar koty te we pehẽ rehe har
ma'e jaxer ai ame'ẽ ke amõ ta pandu ta —
aja Jesu mujekwa. Awa py mokõi jumu'eha
ta pe mujekwa.

Sawa'e ta ngi pekyje ym. Tupã ngi pekyje. (Ruk 12.2-7)

26-28 Awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu
pandu tĩ:

—Pehẽ ke amõ ta mupyrara ta. Anĩ.
Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehẽ pe ihẽ
apandu ame'ẽ ke amõ ta ukwa ym. Yman
rahã upa ame'ẽ ke amõ ta pe pepandu
pandu ta. Upa amõ ta ukwa ta. Ma'e ke
rehe pehẽ jõ pehendu ame'ẽ ke amõ ta pe
pemujekwa ta. Apo ma'e kanim aja ixo
ame'ẽ ke upa mujekwa ta amõ ta pe. Amõ

ta ukwa ym ha rupi pekwa ame'ẽ ke upa pemujekwa ta a'eta pe tĩ.

—Pesarahã! Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehẽ ke a'eta jukwa rahã, ame'ẽ jõ riki. Pehẽ'ã ke marã ka ym mahyha. Tupã anĩ. Pekyje ingi. Pehẽ ke a'e jukwa rahã, amõ we tĩ. Mupyraraha renda pe pehẽ ke a'e mupyrara ta. A'erehe pekyje ingi.

29-31 —Mokõi ma'ewyra ra'yr rehe amõ muhepy rahã, peteĩ tamatarer pu'a ra'yr muhepy. Pe, ame'ẽ ma'ewyra ra'yr rehe har Tupã usak katu. Jande pái keruhũ pandu ym rahã, ma'ewyra ra'yr manõ ym ta. (Aja rahã, kuja mujekwa katu. Ma'ewyra ra'yr 'ar koty te we pehẽ rehe jande pái keruhũ usak katu.) Pehẽ aja tĩ. Pehẽ ãkã rehe pehẽ'a ihĩ. Ame'ẽ hetaha ke a'e ukwa katu. (Ame'ẽ ke ukwa rahã, upa katu te pehẽ rehe har a'e ukwa katu tĩ, aja mujekwa katu. A'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu te we ta, aja mujekwa katu tĩ) — aja Jesu pandu.

Kirisutu rehe har ukwa katu ame'ẽ ta rehe har (Ruk 12.8-9; 2 Timo 1.8)

32 A'e pandu tĩ:

—Mupyrara ame'ẽ ta namõ amõ ixo rahã, kuja pandu: "Jesu kotyhar ke ihẽ" aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ riki apandu ta tĩ: "Ihẽ kotyhar te ke a'e" aja ihẽ pái keruhũ pe ihẽ apandu ta. (Aja rahã, ame'ẽ ke ihẽ pái keruhũ putar katu tĩ.) Ywatehar ke a'e. 33 Pe, mupyrara ame'ẽ ta namõ amõ ixo rahã, kuja pandu: "Ihẽ anĩ. Jesu ke ihẽ akwa ym. Ixotyhar ym ihẽ" aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ apandu ta tĩ: "Peme'ẽ anĩ. Ihẽ akwa ym peme'ẽ. Ihẽ kotyhar aja ym a'e" aja ihẽ pái keruhũ pe ihẽ apandu ta. (Aja rahã, ame'ẽ ke ihẽ pái keruhũ putar ym tĩ.) Ywatehar ke a'e — aja Jesu pandu.

Ianam ta jumai ta ame'ẽ rehe har (Ruk 12.51-53; Ruk 14.26-27)

34 A'e pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jumai mai ixo. Ame'ẽ ke ihẽ amuputu'u ajur, aja pekwaha my? Anĩ. Aja ym ajur. Ihẽ ajur, a'erehe amõ amõ ta jumai mai ta. 35 Ipái ta ihẽ rehe jurujar katu, a'erehe ta'yr ta je'ẽ je'ẽ hũ ta. (Huwajan ta aja saka ta.) Imãi ta ihẽ rehe jurujar katu, a'erehe imembyr kũjã ta je'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ. (Huwajan ta aja saka ta tĩ.) Ixawa'e mãi ta ihẽ rehe jurujar katu, a'erehe imembyr reko ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ. (Huwajan ta aja saka ta tĩ.) 36 Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, hok wyr pe har ta je'ẽ je'ẽ hũ ta. (Huwajan ta aja saka tĩ.) Amõ ruwajan 'ar koty te we katu ym ha.

37 —Ipái rehe amõ ipy'a katu, ame'ẽ 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja jõ rahã, ihẽ kotyhar te a'e. Imãi rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Pe, i'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja jõ rahã, ihẽ kotyhar te a'e tĩ. Ta'yr rehe aja tĩ. Tajyr rehe aja tĩ. Ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja jõ rahã, ihẽ kotyhar te a'e tĩ. 38 Ihẽ kotyhar aja amõ ixo rahã, ame'ẽ ke amõ ta jukwa tar katu. Ame'ẽ ngi kyje ym rahã, ihẽ kotyhar aja ixo ta. 39 Amõ riki ihẽ kotyhar wan ta. A'erehe ame'ẽ ke amõ ta jukwa tar katu. A'erehe ihẽ rehe jurujar tar ym. Hijar, a'erehe jukwaha ke amõ muputu'u. A'erehe a'e ixo we tipe. Ame'ẽ ke Tupã putar ym. Inamõ ixo ym ta. Aja ihẽ tĩ. Aputar ym tĩ. Amõ riki ihẽ rehe jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ ta jukwa. Jurujar katuha ke hijar ym. Aja rahã, Tupã namõ a'e ixo katu ta. Uhã te hũ aja a'e ixo ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta (Matéu 25.34-40; Mak 9.41; Juã 13.20; Emberéu 13.1-3; 3 Juã 5-8)

40 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ rehe har pepandu pandu peho. A'erehe pehẽ pe amõ pandu: "Ihẽ rok pe pepyta katu" aja. Aja pehẽ ke hok pe muxe katu rahã, ihẽ ke a'e muxe katu, ame'ẽja saka tĩ. Tupã ke a'e muxe katu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Ihẽ ke Tupã muwyr. 41 Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke ko, aja amõ ukwa. A'erehe hok pe a'e muxe katu. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta ipe. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta ipe. Aja ok jar pe a'e muwyr ta tĩ. Juja katu te muwyriha ke. "Ko sawa'e katu" aja amõ ukwa. A'erehe hok pe ame'ẽ sawa'e ke muxe katu rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta ipe tĩ. Sawa'e katu ame'ẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta ipe. Aja ma'e katu ame'ẽ ke ok jar pe Tupã

muwyr ta tĩ. Juja katu te muwyriha ke. 42 Pesarahã! Kuja pekwa katu pexo. “Ko Jesu kotyhar ke” aja amõ ukwa. A'erehe jyngwéi rahã, kúi pe y rysã me'ẽ ipe. (Aja rahã ipy'a katu ehe aja mujekwa.) Aja rahã y me'ẽha pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã riki muwyr ta tĩ — aja Jesu pandu.

11

Jesu koty sawa'e ta ke Juã mujahukiha mondo
(Ruk 7.18-35)

1 Awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu upa pandu rahã, ame'ẽ ok ta ngi a'e oho. Hake rupi amõ ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi a'e mu'e oho. 2 Kyndaha pe Juã mujahukiha ixo. Upa ma'e Jesu ma'ema'e ame'ẽ rehe har hendu rahã, sawa'e ta ke a'e mondo, Jesu pe. Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ke Juã mondo. 3 Ame'ẽ ta uhyk rahã, Jesu pe pandu:

—“Amõ sawa'e uwyr ta” aja jande pe Juã pandu. Nde riki ame'ẽ sawa'e ke my? Ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe jaharõ ta my? Emujekwa katu jande pe — aja Jesu pe sawa'e ta pandu.

4 Jesu pandu:

—Juã koty pejywyr peho. Pesak ramõ ame'ẽ ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ẽ ke upa pepandu ipe tĩ. 5 Kuja. “Eha ym te ame'ẽ ke apo ma'e ke rehe usak katu tĩ. Wata ym te ame'ẽ ke apo wata katu tĩ. Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ namõ ixo ame'ẽ ta ke apo upa ka'ẽ oho ipe tĩ. Ma'e hendu ym te ame'ẽ ta apo ma'e hendu katu tĩ. Manõ ame'ẽ ta kwera katu uhem tĩ. Pyrara ixo ame'ẽ ta pe myrandu katu ke amõ ta pandu raho tĩ. 6 Pe, ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ym rahã, hury katu a'e ixo.” Aja Juã pe pepandu peho — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Hã! Japandu ta jaho kỹ — aja sawa'e ta.

(Ahy ame'ẽ ta ke Jesu mukatu. Manõ ame'ẽ ta ke mukwera tĩ. Aja rahã, a'e riki Kirisutu. “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ hũ ame'ẽ ke a'e aja mujekwa katu.)

7 Juã muwyr ame'ẽ ta jywyr oho ixo rahã, Juã rehe har amõ ta pe Jesu pandu:

—Amukwehe awa nixói te ame'ẽ pe Juã rehe pesak peho rahã, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ẽ rehe pesak peho my? Anĩ. Aja ym Juã. Pyrãtã a'e. Pahar amõ koty koty ukwaha ke mondo ym a'e. 8 Ima'e mundeha katu te ame'ẽ ke namõ ixo. Ame'ẽ sawa'e rehe pesak peho my? Anĩ. Pesarahã! Aja mundeha katu te ame'ẽ ke namõ ixo ame'ẽ ta kapitã keruhũ rok rehe jõ ixo. (Juãma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te aja ym namõ ixo.) 9 Ihẽ pe pepandurahã! Awa rehe pesak peho my? Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rehe pesak peho my? A'e riki. Pesarahã! Ihẽ apandu pehẽ pe. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta 'ar koty te we Juã katuha. (A'erehe Juã rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e.) 10 Juã rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja Ta'yr rehe har Tupã pandu:

“Ne ndutar koty myrandu raho ame'ẽ ke ko ihẽ amondo py.
Nde ereho tate rahã, amõ ta py'a ke ihẽ koty a'e riki muruwak ta mondo” aja panduha ihĩ. (Ame'ẽ mondo py ame'ẽ ke Juã.)

11 —Apandu pehẽ pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juã katuha ke. Apo amõ ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ẽ ta ixo. Myrandu katu ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Juã pandu ame'ẽ ke i'ar koty te we katuha. Apo anĩ. Ihẽma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ẽ ta Juã 'ar koty te we katuha. Ihẽma'e jumu'eha ta ukwa ym ame'ẽ ta ke, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta katu te, aja Tupã pe. 12 Myrandu ke Juã pandu pandu. “Ixoty pehẽ py'a ke pemuruwak rahã, Tupã pandu ta: ‘Ihẽma'e ta ke pehẽ’ aja Tupã pandu” aja Juã pandu. Pe, Tupã koty heta ipy'a ke muruwak. Apo ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ ta heta te hũ jurujar katu tĩ. Putar katu hũ tĩ. A'erehe Tupã koty ipy'a ke muruwak katu. 13 Juã uwyr ym rahã we, upa Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu tĩ. Myja me'ẽ Tupã kotyhar aja muruwak ta my? Ame'ẽ rehe har pandu pandu. Aja Moise je'ẽha mujekwa tĩ. 14 Ame'ẽ ta je'ẽha rehe pejurujar tar katu rahã, kuja pekwa ta. Juã riki Eri. Eri riki uwyr ta kỹ, aja yman amõ mupinim. Juã riki ame'ẽ Eri aja saka. 15 Pekwa tar katu rahã, pehendu apo.

16 —Ihẽ ke putar ym ame'ẽ ta riki kurumĩ
ra'yr ta aja saka. Jumusaráiha ke a'eta
mujã. Muhepyha renda pe wapyk. Pe,
wajar ta pandu: 17 “Jande rury katuha ke
jajyngar tipe. Pepurahái ym. Japyaiha
jajyngar tipe. Pejixi'u ym” aja wajar ta pe.
18 Hury ym kurumĩ ra'yr ta. Aja riki ihẽ ke
putar ym ame'ẽ ta tĩ. Juã uwyr rahã, amõ
amõ rahã, ma'e u'uha ke a'e hijar. Kawĩ ke
a'e u'u ym te tĩ. Pe, ehe har amõ ta pandu:
“Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke a'e. Katu ym
a'e” aja naĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e,
aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym
ehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

19 —Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.
Ko ihẽ ajur rahã, upa ma'e ke ihẽ a'u.
Ma'e a'uha ahijar ym. Kawĩ ihẽ a'u tĩ.
Pe, ihẽ rehe har amõ ta pandu: “Pesak
eherahã! Ma'e u'u hũ ame'ẽ ke a'e. Kawĩ
ngi ka'u ame'ẽ ke a'e” aja naĩ. Amõ we
tĩ. “Ma'e jaxer ame'ẽ ta rehe katu ame'ẽ
ke a'e. Homa awa tama'e kapitã keruhũ
pe tamatarer matyr ame'ẽ ta rehe katu
ame'ẽ ke a'e tĩ. Katu ym aja” aja riki naĩ.
Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ, aja a'eta putar
ym. Jundéu awa ta hury ym ihẽ rehe.
(Jumusaráiha wajar saka.)

—Pesarahã! Tupã rehe amõ jurujar katu
rahã, Tupã riki upa ma'e ke ukwa katu, aja
amõ ukwa. Pe, ixotyhar aja a'e jumuruwak
ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke amõ amõ ok ta pe har ta putar ym (Ruk 10.13-15)

20 Amõ amõ ok ta pe marã ka ym amõ
ma'eha. Ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e katu tipe.
Heta hũ ma'ema'e tipe. A'ep pe har ta hijar
ym ma'e ke. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha
ke hijar ym. Tupã koty ipy'a ke muruwak
ym. A'erehe a'ep pe har ta rehe har Jesu
pandu:

21 —Korasĩ ok ta pe har ta! Mãte hũ pehẽ
ke Tupã mupyrara ta. Mesái ok ta pe har
ta aja tĩ! Mãte hũ pehẽ ke Tupã mupyrara
ta tĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke
heta te hũ pehẽ ruwa koty ihẽ ama'ema'e
tipe. Pehẽ ruwa koty ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ
ke ymanihar Tir ok ta pe ihẽ ama'ema'e ta
tipe rahã, a'ep pe har ta ma'e ka'u te'eha
ke hijar ta tipe. Pan xuru aja me'ẽ ma'e
mundeha ke munde ta tipe. (Aja pyaiha ke
mujekwa ta tipe.) Tatimbuk ke iãkã rehe
ombor ta tipe tĩ. (Aja pyaiha ke mujekwa ta
tipe tĩ.) Ymanihar Sinõ ok ta pe har ta aja tĩ.
(Pyaiha ke mujekwa ta tipe tĩ.)

22 —Ko ihẽ apandu. Ngã ke Tupã
mupyrara rahã, Tir ok ta pe har ta ke a'e
mupyrara ta. Sinõ ok ta pe har ta aja tĩ.
Mupyrara ta tĩ. Ame'ẽ ok ta pe har ta 'ar
koty te we Korasĩ ok ta pe har ta ke a'e
mupyrara ta. (Ihẽ rehe jurujar ym, a'erehe
i'ar koty te we mupyrara ta tĩ.) Aja Mesái
ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta tĩ. (Ihẽ
rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we
mupyrara ta tĩ.)

23 —Kapana'ũ ok ta pe har ta tĩ. “Jande
anĩ. Katu te jande” aja pekwaha naĩ. Upa
pehẽma'e ok ta ke Tupã mumba ta tĩ. Marã
ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pehẽ pyter
pe ihẽ ama'ema'e katu tipe. Aja ymanihar
Sondo ok ta pe ihẽ ama'ema'e ta tipe rahã,
ame'ẽ ok ta apo ixo ta tipe tĩ. 24 Pehẽ pe ihẽ
apandu katu. Ngã ke Tupã mupyrara rahã,
Sondo ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta.
Ame'ẽ 'ar koty te we Kapana'ũ ok ta pe har
ta ke a'e mupyrara ta. (Ihẽ rehe jurujar ym,
a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tĩ) — aja
Jesu pandu.

Pehẽ py'a ke ihẽ amuhury ta (Ruk 10.21-22)

25 Arahã Jesu pandu:

—Papa! Sawa'e te nde! Ywa ke nde
eremujã. Kome'ẽ ywy keruhũ aja tĩ. Nde
eremujã tĩ. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke paper rehe
jumu'e ym ame'ẽ ta pe nde eremujekwa
katu. A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke”
aja apandu nde pe. “Jakwa katu jande” aja
ukwa ame'ẽ ta pe anĩ. Nde eremujekwa ym
tĩ. “Upa jande jajumu'e” aja ukwa ame'ẽ ta
pe anĩ tĩ. Nde eremujekwa ym tĩ. 26 Aja
riki nde ereputar ame'ẽ ke uhyk riki. Papa!
Katu aja — aja ipái keruhũ pe Jesu pandu.

27 Jumu'eha ta pe Jesu pandu tĩ:

—Upa katu te ma'e ke ihẽ pe ihẽ pái
keruhũ muwyr. Ta'yr ke ihẽ. Ihẽ rehe har
ukwa ym awa. Ihẽ pái jõ ukwa katu. Aja
ihẽ pái rehe har ukwa ym awa. Ihẽ jõ akwa
katu. Pe, ihẽ aputar ame'ẽ ta pe ehe har ihẽ
amujekwa katu. Aja rahã, ame'ẽ ta ukwa
katu ta ehe har tĩ.

28 —Pehẽ ramũi ukwaha ke pehendu
tipe. Hãtã riki ame'ẽ pema'eha. Pehẽ
re'õ, ame'ẽja saka tĩ. A'erehe ihẽ koty pe-
jur. Pehẽ py'a ke ihẽ amuhury katu ta.
29 Ihẽ apandu ame'ẽ ke pema'e. Hãtã ym
ame'ẽ pema'ema'eha. A'erehe ihẽ namõ
pejumu'e katu. Hãtã ihẽ aje'ẽ ym ta. Ihẽ
katu. A'erehe ihẽ namõ pejumu'e katu. Aja
rahã, pehẽ py'a ke ihẽ amuhury katu ta.
30 Ihẽ apandu ame'ẽ ke pema'e rahã, hãtã
ym riki ame'ẽ pema'eha. Ihẽ amu'e ame'ẽ
ke pema'e rahã, ame'ẽ hãtã ym tĩ — aja Jesu
pandu.

12

Jundéu awa tama'e putu'u 'ar rehe har (Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

1 Heta ym ukwer rahã, ahúi aja me'ẽ ty
rupi Jesu wata ixo. Jumu'eha ta namõ wata
ixo. Arahã jundéu awa tama'e putu'uha 'ar
ke. Jumu'eha ta myahy riki. A'erehe ahúi
aja me'ẽ ke a'eta po'ok. (Ame'ẽ ke ipo pe
kamyrik. Aja pirer ke ombor.) Pe, u'u ixo.
2 Ame'ẽ rehe parise ta usak. Pe, Jesu pe
pandu:

—Anĩ. Katu ym u'uha. Jundéu awa
tama'e putu'uha 'ar rahã, aja nema'e
jumu'eha ta kamyrik rahã, katu ym.
(Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.)
Aja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja
parise ta pandu.

3 (Amõ rehe pyrara usak ta me'ẽ te'e, aja
Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamõ
ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Myahy te tĩ. Ame'ẽ
ta ma'eha ke Tupã je'ẽha rehe pesak riki.
4 Ma'e u'u ame'ẽ ke nixói te rahã, Tupã rehe
ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'eta ixe
oho. Pe, mbeju a'ep ihĩ. Ame'ẽ ke u'u.
Ame'ẽ mbeju Tupã ruwa koty pa'ihu moĩ,
ame'ẽja saka. Pa'i ta jõ ame'ẽ ke u'u katu.
Amõ ta u'u rahã, anĩ. Katu ym. A'erehe
Ndawi ta u'u rahã, katu ym ta tipe. (Ndawi
ta pa'i ta ym. Aja Moise je'ẽha rehe hendu
ym.)

5 —Amõ we tĩ. Jundéu awa tama'e
putu'uha 'ar rahã pame katu te pa'i ta
paraky ixo. Tupã rehe ngã jumu'eha renda
keruhũ rehe paraky ixo. Putu'uha 'ar rahã,
paraky rahã, katu ym, aja Moise je'ẽha rehe
pesak. Pa'i ta paraky riki. Ame'ẽ katu pehẽ
pe. A'erehe: "Mã peja pa'i ta paraky" aja
pepandu.

6 —Ko amujekwa pehẽ pe. Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ riki katu. I'ar koty
te we amõma'e katuha kohĩ. Ihẽ riki ame'ẽ.
(A'erehe ihẽma'e jumu'eha ta ma'eha katu.)
7 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. (Tupã
pandu:)

"Ihẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ rahã, pehẽ
rymba ke pehapy tipe. Upa ukwái
tipe. Arapuharan ra'yr ke ame'ẽ.
Ame'ẽ ke ihẽ aputar ym.

Kuja katu te. Amõ ta rehe pepyrara pesak.
Ame'ẽ ke ihẽ aputar katu" aja pan-
duha ihĩ.

—Ame'ẽ pinĩha ke pekwa rahã, ma'e katu
ame'ẽ ke amõ ta ma'ema'e ta. Ame'ẽ ta pe:
"Pehẽ katu ym" aja pepandu ym ta tipe.
8 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur ame'ẽ ke
ihẽ. A'erehe jundéu awa tama'e putu'uha
'ar rahã, ma'e ke amõ ma'e, ame'ẽ ke ihẽ
riki apandu katu — aja Jesu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke Jesu mukatu (Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

9 A'engi a'e oho. Jundéu awa tama'e
jy'ariha renda pe a'e ixe oho. 10 A'ep amõ
sawa'e ihĩ. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke
a'e. Amõ sawa'e ta ihĩ tĩ. Jesu rehe a'eta
usak katu uĩ. Jesu pe a'eta pandu:

—Putu'uha 'ar rahã, ma'e ahy ixo ame'ẽ
ke amõ mukatu rahã, katu ym, aja Moise
je'ẽha mujekwa my? — aja ipe.

11-12 Jesu pandu:

—Anĩ. Katu, aja mujekwa. Pesarahã!
Pehẽ ngi har amõ riki arapuharan namõ
ixo. Putu'uha 'ar rahã, ywykwar pe ame'ẽ
u'ar rahã, ame'ẽ ke hykýi ta muhem riki.
(Ame'ẽ ke paraky te'e, aja pekwa.) Ara-
puharan riki katu. Sawa'e riki arapuharan
'ar koty te we katuha. A'erehe putu'uha 'ar
rahã amõ ta rehe amõ pyrara usak rahã,
katu te tiki, aja Moise je'ẽha mujekwa — aja
Jesu.

13 Pe, sawa'e pe a'e pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja ipe.

Ipo ke sawa'e pirar rahã, upa puku oho
ipe. Imembek katu oho ipe tĩ. Wajar aja
katu oho. 14 A'engi parise ta uhem oho. Pe,
a'eta jupandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, ja-
jukwa ta — aja parise ta jupe.

Tupãma'e miasu ke

15 A'e ke amõ ta jukwa tar katu, aja Jesu
ukwa rahã, ame'ẽ renda ngi oho. Kapana'ũ
ok ta rake ngi oho. Heta ngã haikwer rupi
oho tĩ. Upa ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu.
16 Pe, ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—Pehẽ ke ihẽ amukatu. Ihẽ Kirisutu.
Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke
ihẽ. Ame'ẽ ke ngã pe pepandu ym — aja
Jesu.

17 Aja ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu rahã,
yman Tupã pandu, ame'ẽ panduha uhyk.
Je'ẽha ke Isai mupinim. 18 Ta'yr rehe har
Tupã pandu:

“Ko ihẽma'e miasu ke. Ihẽ kotyhar aja
ajo'ok. Ihẽ apy'a katu ehe. Ihẽ ke a'e
muhury katu tĩ.

Ihẽ'ã ke ihẽ amuwyr ta ipe. Upa awa ta pe
ihẽ rehe har a'e pandu ta.

19 Hãtã a'e pandu ym ta ngã pe. Je'ẽ je'ẽ ym
ta tĩ. Awa rape rupi hãtã a'e je'ẽ je'ẽ
ym tĩ.

20 Amõ pitu te'e ame'ẽ ta pe wewe katu
ma'e ke a'e ma'e ta.

Pyrãtã ym ame'ẽ ta rehe a'e pyrara usak
ta tĩ. Aja tapijar te'e we a'e ixo ta.
Aja rahã, myrandu katu ke upa ngã
ukwa katu ta.

21 Pe, ehe har amõ ta mujekwa. A'erehe
upa amõ ta ukwa katu ta ehe har
tĩ” aja Tupã pandu ame'ẽ ke Isai
mupinim.

Jesu rehe har. Satana rehe har tĩ (ãjã ramũi a'e.).
(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

22 Ajame'ẽ ke eha ym te ame'ẽ ke amõ ta
werur ipe. Sawa'e py'a rehe ãjã ihĩ, a'erehe
eha ym te. Ame'ẽ je'engai tĩ. Pe, ame'ẽ ke
Jesu mukatu rahã, ma'e ke sawa'e pandu
katu tĩ. Upa ma'e ke rehe usak katu tĩ.
23 Ahy ixo ame'ẽ ke Jesu mukatu, a'erehe
a'eta pandu:

—Mã! Katu tiki! Pyrãtã te ame'ẽ ke a'e!
Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke
nahã my? Jaharõ hũ ehe ame'ẽ ke — aja
amõ ta pandu.

24 Ame'ẽ ke parise ta hendu rahã, pandu:

—Anĩ. Aja ym. Satana riki pyrãtãha ke
muwyr ipe, a'erehe ãjã ta ke Jesu muhem
katu mondo — aja riki naĩ.

25 Ame'ẽ ta ipy'a pe ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ
ke Jesu ukwa katu, a'erehe a'eta pe pandu:

—Anĩ. Aja ym. Ihẽ pe pyrãtãha ke Satana
muwyr ym te. (Ãjã ramũi a'e.) Pesarahã!
Ihẽ amujekwa ta. Ywy pe har ta amõ koty
koty jy'ar. Pe, jumai mai ngã juehe rahã,
pahar jumumba ta ngã juehe riki. (A'erehe
jumai mai ym ta ngã juehe.) Ok ta pe har
ta aja tĩ. Ok wyr pe har ta aja tĩ. Amõ
koty koty jy'ar, pe, jumai mai a'eta juehe
rahã, jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe
jumai mai ym ta a'eta juehe.) 26 Aja ãjã
ta jumai mai a'eta juehe rahã, Satana koty
har ta amõ koty koty ixo, aja mujekwa.
Aja rahã, pahar jumumba ta a'eta juehe.
(A'erehe ihẽ pe pyrãtãha ke Satana muwyr
ym te.) 27 Ãjã ramũi riki ihẽ pe pyrãtãha
ke muwyr, a'erehe ãjã ta ke ihẽ amuhem
amondo, aja pepandu naĩ. Pesarahã! Ãjã ta
ke ihẽ amuhem amondo. Pehẽ kotyhar ta
aja tĩ. Ãjã ta ke muhem mondo tĩ. Aja rahã,
awama'e pyrãtãha namõ muhem mondo
my? Satanama'e pyrãtãha namõ my? Anĩ.
Aja ym. Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Satanama'e
pyrãtãha namõ aja ym ihẽ tĩ. A'erehe pehẽ
je'ẽha pejawy te'e aja pehẽ kotyhar ta mu-
jekwa katu pehẽ pe. 28 Pesarahã! Ihẽ pe
Satana pyrãtãha ke muwyr ym te. Tupã'ã
riki ihẽ pe pyrãtãha ke muwyr. A'erehe ãjã
ta ke amuhem katu amondo. Aja rahã, ihẽ
riki kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ
ke ihẽ aja pekwa katu ta me'ẽ te'e. Peharõ
katu pexo ame'ẽ ke ihẽ.

29 —Sawa'e pyrãtã rok pe ma'e ke
mukanim ym oho awa. Mukanim oho
rahã, sawa'e pyrãtã ame'ẽ jywa ke a'e
mujere ta pukwar py. A'engi sawa'ema'e
ke upa mukanim ta raho. (Aja ihẽ riki tĩ.
Satanama'e pyrãtãha ngi sawa'e ke ihẽ riki
amuhem. Aja rahã, Satanama'e pyrãtãha
ke ihẽ riki amuputu'u aja ihẽ amujekwa.)

30 —Ihẽ kotyhar aja amõ ixo ym rahã,
ihẽ namõ jumai ame'ẽ ke a'e. Tupã koty
ihẽ namõ ngã ke amõ mujy'ar ym rahã,
ame'ẽ riki amõ koty ihẽ ngi muhãi mondo
a'e. Tupã ruwajan koty mujy'ar mondo.
31 Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Ma'e ka'u te'eha

ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr katu. Juru ai ehe rahã, ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr katu tĩ. Tupã'ã rehe juru ai rahã, ame'ẽ rehe marã ka ym Tupã ipy'a jywyriha. 32 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ rehe har katu ym amõ pandu rahã, ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Tupã'ã rehe har katu ym amõ pandu rahã, ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ym te ta. Apo jywyr ym te ta. Yman rahã, jywyr ym te ta tĩ — aja Jesu pandu.

Ma'eywa rehe har
(Ruk 6.43-45)

33 A'e pandu tĩ:

—Ma'eywa'y riki hury katu rahã, i'a hũ ta. Ma'eywa'y hury ym rahã, i'a ym ta. A'erehe i'a hũ rahã, ma'eywa'y riki katu aja amõ ukwa katu. 34 Parise ta! Mbói aja saka pehẽ! Katu ym ame'ẽ ta ke pehẽ, a'erehe mbói aja saka. Ma'eywa'y katu ym aja saka pehẽ. A'erehe katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ rehe har: "Mã! Katu tiki" aja pepandu ym te. Pehẽ py'a pe peka'u te'eha ke pekwa pekwa pexo. A'erehe ame'ẽ ke pepandu rahã, ma'e jaxer ame'ẽ ke pepandu. 35 Sawa'e katu ame'ẽ ke ipy'a pe katu ame'ẽ ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahã, katu ame'ẽ ke pandu katu. Sawa'e katu ym ame'ẽ ke ipy'a pe ma'e jaxer ame'ẽ ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahã, ma'e jaxer ame'ẽ ke pandu. Pehẽ parise ta katu ym, a'erehe ma'e katu ym ame'ẽ ke pepandu. (Ma'eywa'y katu ym, ame'ẽja saka pehẽ.)

36 —Yman rahã ngã ke Tupã mupyrara rahã, upa ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ pandu, ame'ẽ ke Tupã mujekwa ta. Pe, a'e mupyrara ta. Upa katu te amõ tama'e panduha ke a'e mujekwa ta. 37 Ma'e pepandu ame'ẽ ke Tupã ukwa ta. Pe, mupyrara ta. "Nde katu ym" aja a'e pandu rahã, a'e mupyrara hũ ta. "Nde katu" aja a'e pandu rahã, mupyrara ym ta. A'erehe myja me'ẽ pepandu apo, ame'ẽ ke pekwa pekwa katu pexo. (Katu ame'ẽ ke jõ pepandu katu) — aja Jesu pandu.

Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ma'ema'e ame'ẽ ke rehe

Amõ ta usak tar katu
(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

38 Ajame'ẽ ke Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta uhyk uwyr. Parise ta uhyk uwyr tĩ. Upa ame'ẽ ta Jesu pe pandu:

—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ema'e apo. Jasak ta. (Aja rahã, nde ke Tupã muwyr, aja jakwa katu ta) — aja ipe.

39 Jesu pandu:

—Anĩ. Pehẽ ruwa koty ama'e ym ta. Mã! Tupã rehe har pekwa ym te. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ama'ema'e katu. Ame'ẽ ke rehe pesak tar katu. Anĩ ta. Pesarahã! Jon riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Yman pira keruhũ pusu rehe Jon túi. (Manõ ym.) A'erehe uhem ingi rahã: "Ihẽ ke Tupã muwyr" aja Jon mujekwa ngã pe. Jon aja ihẽ tĩ. Aja jõ ihẽ amujekwa ta pehẽ pe tĩ. Amanõha ngi akwera katu ahem rahã, ihẽ ke Tupã muwyr, aja amujekwa ta. (Pira keruhũ pusu ngi Jon uhem, ame'ẽja saka ihẽ tĩ.) 40 Pira keruhũ pusu pe Jon túi. Mokõi ukwer rahã, a'ep túi. Aja ihẽ amanõ rahã, mokõi aker rahã, itakwar keruhũ pe ihẽ rete pete'e túi. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ihẽ ajur.

41 —Yman rahã, ngã ke Tupã mupyrara ta. Arahã Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Tupã koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahã, Tupã mupyrara rahã, kuja pandu ta: "Jesu je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym pehẽ" aja apo ihẽ ke putar ym ame'ẽ ta pe pandu ta. Jon pandu ame'ẽ ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu katu. Pesarahã! Ko ihẽ axo. Jon 'ar koty te we ihẽ katuha. Anĩ. Ihẽ je'ẽha rehe pehendu ym. (A'erehe pehẽ ke Tupã mupyrara hũ ta.)

42 —Yman rahã, ngã ke Tupã mupyrara ta. Arahã amõ kũjã pu'am ta. Kapitã keruhũ kũjã ke a'e. Pepaite ngi Saromã mu'e ame'ẽ ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahã, Tupã mupyrara rahã, ame'ẽ kũjã pandu ta: "Jesu je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym pehẽ" aja apo ihẽ ke putar ym ame'ẽ ta pe pandu ta. Pepaite ngi kũjã uwyr. Amõ wata oho rahã, heta ukwer. Warahy jurukwã koty ngi uwyr.

Iapyr koty ngi. Ukwa katuha namõ ma'e Saromã mu'e ame'ẽ ke rehe kũjã hendu uwyr. Pesarahã! Ko ihẽ axo. Saromã 'ar koty te we ihẽ akwa katuha. Anĩ. Pehendu ym ihẽ je'ẽha rehe. A'erehe pehẽ ke Tupã mupyrara hũ ta — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ãjã ta jywyr uwyr
(Ruk 11.24-26)

43 A'e pandu tĩ:

—Amõ py'a ngi ãjã uhem oho rahã, awa nixói te ame'ẽ rupi wata wata ixo. Putu'uha renda ke kekar tipe ixo. Mahem ym. 44 A'erehe jupandu jupe: "Sawa'e py'a ngi ihẽ ahem ajur. Ame'ẽ pe ajywyr ta aho. Ihẽ rok aja saka ihẽ pe" aja jupandu jupe. Pe, jywyr oho. Pe, uhyk rahã, hok pe nixói amõ. Upa peir katu amõ. Upa mukatu. Aja saka ipy'a ke. 45 Ame'ẽ ke rehe usak rahã, amõ ãjã ta rehe oho piam. Awa po wajar mokõi hetaha muhyk. Ame'ẽ ta riki i'ar koty te we jaxer ai ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, muhyk rahã, sawa'e py'a rehe a'eta ixe oho tĩ. A'erehe ame'ẽ sawa'e mãte jaxer te apo 'y. Ãjã peteĩ ixo rahã, katu ym. Apo heta ihĩ, a'erehe i'ar koty te we jaxeriha — aja parise ta pe Jesu pandu.

(Aja awa tĩ. Juehe ixoha jumukatu aja ixo tar katu. Anĩ. Tupã rehe jurujar ym. Nixói ma'e, ame'ẽja saka. A'erehe i'i atu we rahã, ymanihar aja jywyr. Pe, jywyr rahã, i'ar koty te we jaxeriha aja ixo ta.)

Jesu mãi rehe har. Imu ta rehe har tĩ.
(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11-13)

46 Ngã pe Jesu pandu pandu uĩ rahã, imãi uhyk uwyr. Imu ta uhyk uwyr tĩ. Hukwen rake soroka pe a'eta pyta. Pe, amõ pe pandu:

—Jesu namõ japandu tar katu. Epandu eho — aja imãi ta.

47 [A'erehe amõ pandu Jesu pe:

—Esarahã! Soroka pe ne mãi i'ãi. Ne mu ta i'ãi tĩ. Ne namõ pandu tar katu — aja riki.]

48 Pe, Jesu pandu:

—Awa riki ihẽ mãi my? Awa riki ihẽ mu ta my tĩ? — aja a'eta pe pandu.

49 Pe, jumu'eha ta koty ijywa ke mupuku. Pe, pandu:

—Pesarahã! Ko riki ihẽ mãi. Ko riki ihẽ mu ta tĩ. 50 Ihẽ pái keruhũ riki ywa pe har ke. A'e putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ẽ riki ihẽ mu aja saka. Ihẽ rendyr aja saka tĩ. Ihẽ mãi aja saka tĩ — aja Jesu pandu.

13

Ma'e ra'ĩ ke muhãi ame'ẽ rehe har
(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

1 Ame'ẽ wera rahã, ame'ẽ ok ke Jesu hijar oho. Ypa rymy'y rehe uhyk oho. A'ep wapyk. Pe, ngã ke mu'e uĩ. 2 Heta ngã juramã jy'ar ehe. Heta te hũ. A'erehe jarusu keruhũ pe opor oho. Ame'ẽ pe wapyk. Ypa rymy'y rehe ngã pu'am u'am. 3 Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ my, ame'ẽ ke ngã pe Jesu pandu uĩ. Kuja riki:

—Ma'e ra'ĩ ke amõ sawa'e muhãi oho. 4 Kupixa pe ma'e ra'ĩ muhãi rahã, awa rape rupi amõ ha'ĩ u'ar. Ame'ẽ ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. 5 Amõ ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. Ywy katu ame'ẽ ke ta'yr mi a'ep. Pe, ha'ĩ hywõi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywõi. 6 Pe, warahy haku rahã, i'y manõ. Hapo ipyp oho ym, a'erehe upa te'e manõ. 7 Amõ ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho, a'erehe ma'e ra'ĩ hywõi rahã, hury ym, a'erehe i'a ym. 8 Amõ ma'e ra'ĩ ywy katu ame'ẽ rehe u'ar. Pe, hywõi rahã, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarõ. Hymbo rehe heta i'a ihĩ. Tirĩ ta (30) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta we hũ i'a ihĩ. Sesen ta (60) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

9 Ame'ẽ upa rahã, a'e pandu:

—Pehẽ pekwa tar katu rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e — aja riki.

Myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu
(Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

10 I'i we Jesu rehe jumu'eha ta uhyk rahã, pandu ipe:

—Ngã pe nde erepandu pandu rahã, myja me'ẽ ma'e ke my aja nde erepandu. Ma'erehe my? — aja ipe.

11 Jesu pandu:

—Apo amõ koty Tupã mujekwa. Pyahu ame'ẽ ke, ame'ẽja saka. Kuja. Ixoty

ipy'a ke amõ muruwak ame'ẽ ke a'e putar katu. “Ihẽma'e a'e” aja a'e pandu. “Ame'ẽ ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa” aja Tupã pandu ihẽ pe. Amõ ta pe anĩ. Amujekwa ym ta. (A'erehe myja me'ẽ ma'e ke my aja apandu pandu.) 12 Amõ ukwa wan rahã, amõ we ukwaha ke Tupã muwyr ta ipe. Aja rahã, upa a'e ukwa. (Ukwa tar katu, a'erehe muwyr ta ipe.) Ta'yr te mi amõ ukwa rahã, ame'ẽ ta'yr te mi ukwaha ke Tupã mukanim ta ingi. (Ukwa tar ym, a'erehe mukanim ta ingi.) 13 Myja me'ẽ ma'e ke my aja ngã pe ihẽ apandu. Ma'erehe my? Kuja riki. A'eta ma'ã tipe. Usak ym ma'e ke. A'eta hendu tipe. Ukwa ym riki. 14 A'erehe yman Isai pandu aja uhyk. Kuja riki ame'ẽ:

“Peme'ẽ ta Tupã je'ẽha rehe hendu hendu tipe. Ukwa ym riki. A'eta usak usak tipe. Ukwa ym ma'e ke.

15 Iãkã riki ianam rãi, a'erehe pyhyk ym. Ukwa ym.

Ipyakwar ke kynda, ame'ẽja saka. Hendu tar ym.

Eha ke jupyk tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Usak tar ym.

Upa aja ym rahã, upa ma'e ke usak ta. Upa ma'e ke rehe hendu katu ta. Upa ma'e ke ukwa katu ta.

Aja rahã, Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak ta.

Aja rahã, ipy'a ke Tupã mujywyr ta a'eta rehe” aja Isai pandu.

16 —Pehẽ anĩ. (Pehẽ riki ihẽma'e jumu'eha ta ke.) Upa ihẽ ama'ema'e ame'ẽ ke rehe pesak. Upa ihẽ apandu pandu ame'ẽ ke rehe pehendu tĩ. A'erehe jetehar te ke pekwa katu riki. A'erehe pehẽ rury katu ame'ẽ ta ke pehẽ. 17 Ko apandu pehẽ pe. Ihẽ rehe pesak. Aja ihẽ rehe heta ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta usak tar katu te riki. A'eta usak ym. (Pesak, a'erehe pehẽ rury katu ame'ẽ ta ke pehẽ.) Ihẽ je'ẽha rehe pehendu. Aja ihẽ je'ẽha rehe heta ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta hendu tar katu te tĩ. A'eta hendu ym. (Pehendu, a'erehe pehẽ rury katu ame'ẽ ta ke pehẽ) — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ĩ jytym ame'ẽ rehe har Jesu mujekwa

(Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

18 A'e pandu tĩ:

—Pehendu katu! Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ my aja ihẽ apandu ngã pe. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. 19 Apo amõ koty Tupã mujekwa. Pyahu ame'ẽ ke, ame'ẽja saka. Kuja. Ixoty ipy'a ke amõ muruwak rahã, ame'ẽ ke a'e putar katu. “Ihẽma'e a'e” aja a'e pandu. Ame'ẽ rehe har amõ hendu tipe. Ukwa ym. Ame'ẽ riki ma'e ra'ĩ awa rape rupi u'ar, ame'ẽja saka. Tupã je'ẽha rehe hendu tipe. Pe, ãjã ramũi uhyk rahã, ame'ẽ ke a'e upa mukanim ingi. (Ma'ewyra u'u uwyr, ame'ẽja saka.)

20 —Ita ty rupi amõ ma'e ra'ĩ u'ar. Ame'ẽ riki kuja saka. Tupã je'ẽha rehe hendu rahã, hury katu tipe. (Pahar hywõi, ame'ẽja saka.) 21 Ame'ẽ Tupã je'ẽha ke ipy'a pe pyta ym. Hury wan riki. Tupã je'ẽha rehe a'e jurujar katu, a'erehe ame'ẽ ke amõ ta mupyrara rahã, pahar jurujar katuha ke hijar. (Warahy upa jukwa, ame'ẽja saka.)

22 —Juruwe ty rupi amõ ma'e ra'ĩ u'ar. Ame'ẽ riki kuja saka. Tupã je'ẽha rehe amõ hendu tipe. Ima'e ixoha rehe har a'e ukwa ukwa ixo. “Ma'e ihẽ a'u ta my? Ma'e ihẽ amunde ta my?” aja ukwa ukwa ixo. Tamatarer ke a'e matyr tar katu hũ tĩ. A'erehe upa Tupã je'ẽha ke mukanim, ame'ẽja saka. Upa harái riki. (A'erehe ma'e i'a ym ame'ẽja saka.) Aja rahã amõ we Tupã rehe har ukwa tar ym.

23 —Ywy katu, ame'ẽ pe amõ ma'e ra'ĩ u'ar. Ame'ẽ riki kuja saka. Tupã je'ẽha rehe hendu. Pe, upa ukwa katu. Aja rahã, amõ hymbo rehe i'a katu. Tirĩ ta (30) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta we hũ i'a ihĩ. Sesen ta (60) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa katu, a'erehe ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu te hũ tĩ. Hymbo rehe i'a heta ihĩ, ame'ẽja saka) — aja Jesu mujekwa jumu'eha ta pe.

Ahúi aja me'ẽ ran rehe har

24 Amõ myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu:

—Apo apandu ta pehẽ pe. Yman rahã, upa katu te ngãma'e ma'ema'eha ke Tupã ukwa ta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Jaxer ame'ẽ ke ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ukwa ta. Ame'ẽ riki kuja saka. Kupixa pe

ma'e ra'ĩ katu ame'ẽ ke sawa'e jytym, ahúi aja me'ẽ ra'ĩ ke. 25 Amõ pytun rahã, amõ ta ukwer rahã, kupixa pe sawa'e ruwajan uhyk oho. Pe, ahúi aja me'ẽ pyter pe ahúi aja me'ẽ ran ra'ĩ ke jytym. Pe, oho. 26 Ahúi aja me'ẽ tiha oho. Pe, hymbo uhem tate rahã, ahúi aja me'ẽ ran tiha oho tĩ. 27 Ame'ẽ ke miasu ta usak rahã, ijar koty uhyk oho. Pandu ipe: "Sa'e! Nema'e kupixa pe ma'e ra'ĩ katu ame'ẽ ke jande jajytym. Myja me'ẽ ahúi aja me'ẽ ran uhem my?" aja ijar pe. 28 Miasu ta pe ijar pandu: "Ihẽ ruwajan riki jytym" aja ijar pandu. Miasu ta pandu: "Ahúi aja me'ẽ ran ke jande jahykýi ta jaho my? Aja nde ereputar my?" aja. 29 "Anĩ. Ahúi aja me'ẽ ran ke pehykýi pemuhem rahã, ahúi aja me'ẽ'y ke pehykýi pemuhem ta my tĩ. Juja katu te saka. 30 A'erehe mã peja ihĩ. Ahúi aja me'ẽ namõ ahúi aja me'ẽ ran pyta. Ahúi aja me'ẽ itawa ym rahã, mã peja ihĩ. Itawa rahã, parakyha ta pe ihẽ apandu ta: 'Ahúi aja me'ẽ ran ke pemondok py. Pekakwar. Pe, upa hapy. Upa rahã, ahúi aja me'ẽ ke pemondok tĩ. Pe, ame'ẽ ke matyriha renda pe pematyr' " aja ijar pandu — aja Jesu pandu.

Amõ ma'e ra'ĩ rehe har (mosata ra'ĩ)
(Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19)

31 Amõ myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ riki kuja saka. Kupixa pe ma'e ra'ĩ ta'yr te mi, ame'ẽ ke sawa'e jytym. Mosata ra'ĩ ke. 32 Amõ ma'e ra'ĩ wyr koty te we ta'yriha ame'ẽ. Ame'ẽ hywõi. I'y tiha te hũ oho rahã, kupixa pyter pe tiha te ame'ẽ ke a'e. Myra aja tihaha, a'erehe ma'ewyra riki haity mujã ehe. Hãkã rehe mujã — aja pandu.

(Aja rahã, Jesu pandu py rahã, Tupã kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ĩ ta'yr te mi, ame'ẽja saka. I'i atu te rahã, ixotyhar ta heta te hũ ta. I'y tiha te hũ, ame'ẽja saka, aja mujekwa.)

Ma'e mupururukiha rehe har
(Ruk 13.20-21)

33 Amõ myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ riki kuja saka. Ahúi aja me'ẽ ku'i pe ma'e mupururukiha ke kũjã mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahã, upa ahúi aja me'ẽ ku'i pururuk hũ — aja pandu.

(Aja rahã, Jesu pandu py rahã, Tupã kotyhar ta heta ym te. I'i atu te rahã, heta te hũ, aja mujekwa.)

Myja me'ẽ ma'e ke my aja Jesu pandu. Ma'erehe my?
(Mak 4.33-34)

34 Ngã pe myja me'ẽ ma'e ke my aja jõ Jesu pandu pandu. 35 Aja rahã, yman Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja me'ẽ uhyk. Kuja riki:

"Ngã pe ma'e ke ihẽ apandu pandu rahã,
myja me'ẽ ma'e ke my aja ihẽ apandu ta.
Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã, ame'ẽ ngi
har ma'e ke amõ ukwa ym. Ame'ẽ
ke ihẽ apandu pandu ta ngã pe" aja
Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ
panduha uhyk apo 'y.

Ahúi aja me'ẽ ran rehe har Jesu mujekwa

36 Ngã ke Jesu hijar. Pe, hok pe ixe oho. Jumu'eha ta jõ uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Ahúi aja me'ẽ ran rehe har nde erepandu. Ame'ẽ ke jande pe emujekwa katu — aja ipe.

37 Jesu pandu:

—Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ma'e ra'ĩ katu ame'ẽ ke sawa'e jytym. Ihẽ riki ame'ẽ sawa'e ke. 38 Kupixa riki kome'ẽ ywy keruhũ aja saka. Ma'e ra'ĩ katu ame'ẽ riki Tupã kotyhar ta aja saka. Ahúi aja me'ẽ ran riki Satana kotyhar ta aja saka. 39 Ahúi aja me'ẽ ran ra'ĩ ke sawa'e ruwajan jytym. A'e riki Satana. (Ãjã ramũi a'e.) Itawa rahã, ijar matyr. Ame'ẽ riki 'ar rehe angaha uhyk. Parakyha ta riki Tupã je'ẽha rahoha ta ke. 40 Ahúi aja me'ẽ ran ke parakyha ta kakwar. Pe, hapy. Aja riki 'ar rehe angaha uhyk ta rahã, (Satana kotyhar ta ke mujy'ar ta tĩ.) Kuja. 41 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Tupã je'ẽha rahoha ta ke ihẽ amondo ta. Parakyha ta aja amondo ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ amondo ta. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta. Amõ

ta pe ngã pandu: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'erahã!” aja. Aja pandu ame'ẽ ta ke Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta tĩ. 42 Pe, upa mujy'ar rahã, tata keruhũ renda pe ombor ta. A'ep ahy te hũ ta, a'erehe jixi'u hũ ta. Ahy te hũ, a'erehe hãi ke su'u su'u rãi. 43 Tupã kotyhar ta anĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta tĩ. Pe, jande pái keruhũ koty hury katu te ta. Tupã ixo ame'ẽ pe hury katu te ta. Warahy hendy katu rahã, hury katu awa. Aja Tupã kotyhar ta hury katu te ta. Pehẽ pekwa tar katu rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e — aja Jesu pandu.

Kupixa pe ma'e katu ame'ẽ ke amõ mahem

44 A'e pandu tĩ:

—Tupã ixo ame'ẽ pe amõ oho tar katu te hũ. Ame'ẽ riki kuja saka. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har kupixa pe tamatarer hũ ke amõ mukanim. Jytym riki. Ame'ẽ ke amõ riki mahem. Pe, amõ renda pe mutyryk. Jytym tĩ. Hury katu a'e. A'erehe upa ima'e ke a'e muhepy. Pe, ame'ẽ tamatarer pe kupixa ke ijar ngi a'e jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe oho tar katu te hũ, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ẽ riki tamatarer keruhũ 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Pero rehe har

45 Jesu pandu tĩ:

—Tupã ixo ame'ẽ pe amõ oho tar katu te hũ. Ame'ẽ riki kuja saka tĩ. Pu'yr aja ame'ẽ ke. Pero ke. Ituwyr ame'ẽ. Ma'e ra'ĩ jupu'a. Ame'ẽ ke amõ sawa'e kekar. Kome'ẽ ywy keruhũ muhepyha renda rupi kekar kekar ixo. Katu te ame'ẽ ke kekar. 46 Pe, amõ katu te ame'ẽ ke sawa'e mahem rahã, upa katu te ima'e ma'e ke muhepy. Pe, ame'ẽ tamatarer pe ame'ẽ pero ke jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa — aja Jesu.

(Aja rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe oho tar katu te hũ, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ẽ riki pu'yr hepy te hũ 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Kyhapari rehe har

47 A'e pandu tĩ:

—Yman rahã, ngã rehe har Tupã ukwa ta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Ka'u te'eha ke ma'ema'e my? Ame'ẽ ke a'e ukwa ta. Ame'ẽ riki kuja saka tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ypa pe kyhapari ke pira pyhykiha ta ombor ombor ixo. Upa ma'e pira ke a'eta pyhyk. 48 Kyhapari tyryhem rahã, ypa rymy'y rehe hykýi raho. Pe, wapyk rahã, pira ke amõ koty koty matyr. Amõ u'u katu ame'ẽ ke wasãkã pe mou. U'u ym ame'ẽ ke ombor. 49 'Ar rehe angaha uhyk rahã, aja ta tĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta ohoho. Pe, awa ta pyter ngi katu ym ame'ẽ ta ke a'eta mujy'ar. Katu ame'ẽ ta Tupã koty pyta ta. 50 Katu ym ame'ẽ ta anĩ. Tata keruhũ renda pe ombor ta. (Ahy hũ ta,) a'erehe jixi'u hũ ta. (Ahy te hũ ta,) a'erehe hãi ke su'u su'u riki — aja Jesu pandu.

Ma'e pyahu ame'ẽ ke. Ma'e kwehehar ame'ẽ ke tĩ.

51 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Upa ame'ẽ ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa katu my? — aja.

—Upa jakwa katu — aja Jesu pe.

52 Pe, a'e pandu:

—Aja rahã, kuja riki. Mu'eha ukwa katu ame'ẽ ke, aja saka. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta aja jumuruwak rahã, ok jar aja saka. Matyriha renda pe ima'ehũ namõ ixo. Pe, ame'ẽ ngi ma'e pyahu ame'ẽ ke muhem. Ma'e kwehehar ame'ẽ ke muhem tĩ. (Ame'ẽ riki ma'e ke mu'e, ame'ẽja saka tĩ) — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, Jesu rehe har jetehar te jumu'eha ta mu'e ta. Ame'ẽ riki ma'e pyahu, ame'ẽ ke muhem, ame'ẽja saka. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke jetehar te mu'e ta tĩ. Kwehehar ame'ẽ ke muhem, ame'ẽja saka tĩ. Aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.)

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

53 Myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu upa pandu rahã, ame'ẽ ok ngi oho. 54 Hekoha pe a'e jywyr oho, Nasare ok ta pe. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! My riki ukwa katuha pyhyk my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu te. Mã! Jande aja awa te'e a'e tĩ. Myja ame'ẽ ke ma'ema'e my? (Jakwa ym tĩ.) 55 Myra rehe ma'eha ame'ẽ ra'yr Jesu. Mari membyr a'e. Imu ta kohĩ tĩ, jande rekoha pe. Tian. Jose amõ tĩ. Jun amõ tĩ. Simã amõ tĩ. 56 Upa hendyr ta jande rekoha pe ixo tĩ. My ngi upa ima'e ukwa katuha ke a'e pyhyk my? (Jande jakwa ym) — aja Jesu rehe har pandu.

57 A'erehe Jesu ke a'eta putar ym. (A'erehe a'eta pe Jesu pandu:)

—Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke upa amõ ok ta pe har ta putar katu. Hekoha te pe har ta anĩ. Putar ym. Katu ym aja usak ehe. Ianam ta aja tĩ. Katu ym aja usak ehe tĩ. (Aja ihẽ ke ihẽ rekoha pe har ta putar ym tĩ) — aja Jesu.

58 Awa te'e a'e, aja jõ a'eta ukwaha naĩ. A'erehe a'ep pe har ta jurujar ym ehe. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke heta a'e ma'e ym. (Aja a'e ke kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e aja Jesu mujekwa tar ym a'ep pe har ta pe.)

14

Juã mujahukiha manõ ame'ẽ rehe har (Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

1 Jesu ke amõ ta putar ym. Arahã Jesu ma'ema'eha rehe har Ero hendu. A'e riki ngariréi ywy pe har tama'e kapitam. 2 Inamõ ixo ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Juã mujahukiha ke. Juã ke manõha ngi Tupã mukwera katu muhem tĩ. A'erehe pyrãtã te ha namõ ma'e ke Jesu ma'ema'e katu. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu — aja Ero ukwaha naĩ.

3-4 Amukwehe te kuja ixo. Ero mu ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Erondi. Ame'ẽ imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi. A'erehe Juã pandu ipe:

—Peja ym. Ne mu rakehar namõ nde erexo rahã, katu ym tiki — aja Ero pe pandu.

Ame'ẽ panduha ke Erondi putar ym. A'erehe Ero pe kũjã pandu:

—Kyndaha pe Juã ke ekynda eraho — aja ixawa'e pe.

A'erehe sonda ta pe Ero pandu:

—Juã ke pepyhyk peho. Pepukwar, pe, kyndaha pe pekynda peraho — aja riki.

5 A'e ke Ero jukwa ta tipe. Juã riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke aja jundéu awa ta ukwa katu. Juã ke jukwa rahã, jundéu awa ta parahy ta. A'erehe Ero kyje. Jundéu awa ta ngi kyje. A'erehe jukwa ym we rĩ.

6 (Pe, jukwaha angaha rehe uhyk 'y.) Yman imãi pusu ngi Ero u'ar. Ame'ẽ u'ariha ke ukwa ukwa uĩ ngã. A'erehe huryha amõ ta mujã. Arahã Erondi membyr riki purahái. Imembyr kũjã ke. Ame'ẽ rehe Ero usak rahã, hury katu. 7 (A'erehe kũjãtãi pe a'e pandu:)

—Ma'e ke nde ereputar ame'ẽ ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta. Jete katu te atu ihẽ apandu. Ihẽ ame'ẽ ta nde pe. Jete katu te atu ihẽ apandu ym rahã, mã peja Tupã ihẽ ke jukwarahã! — aja Ero pandu.

8 Pe, kũjãtãi pe imãi pandu: "Juã ãkã ke epandu ipe, Ero pe" aja. A'erehe kũjãtãi pandu:

—Juã mujahukiha ãkã ihẽ aputar. Ita paratu 'ar pe ihẽ pe erur apo — aja Ero pe.

9 Ame'ẽ ke rehe Ero hendu rahã, pyai riki. Juã ke jukwa tar ym, a'erehe pyai tipe. A'e pandu ramõ: "Ma'e ke nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ ta nde pe" aja kũjãtãi pe. Ame'ẽ ke rehe upa inamõ ixo ame'ẽ ta hendu tĩ. Panduha aja ma'e ym rahã, huxĩ ta. A'erehe sonda ta pe pandu:

—Kũjãtãi putar ame'ẽ ke pema'e peho — aja Ero.

10 A'erehe sonda ta ke kyndaha pe mondo. Pe, a'eta Juã ãkã ke mondok ingi. 11 Ita paratu 'ar pe iãkã ke sonda ta werur. Pe, kũjãtãi pe me'ẽ. Ame'ẽ ke imãi pe kũjãtãi raho. (A'erehe Juã manõ te, aja Erondi ukwa katu 'y.) 12 Juã namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta kyndaha pe oho. Hete ke raho ingi. Pe, jytym raho. Upa rahã, Jesu pe a'eta pandu oho. "Juã ke sonda ta jukwa" aja Jesu pe pandu oho.

5.000 hetaha ta pe ngã mi'u ke Jesu me'ẽ (Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Juã 6.1-14)

13 "Juã ke amõ ta jukwa" aja Jesu hendu rahã, jarusu keruhũ pe opor oho. Y ruwái rehe oho. Awa nixói te ame'ẽ pe oho. Jesu oho ame'ẽ ke rehe ngã hendu. A'erehe ok

ta ke hijar, pe, awa rape rupi wata oho. Jesu oho, a'ep a'eta oho tĩ. 14 Jarusu keruhũ ngi uhem oho rahã, heta ngã rehe Jesu usak. Pyrara a'e usak ngã rehe. Pe, ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu. 15 Ka'aruk koty rahã, jumu'eha ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Ka'aruk te apo. Ko awa nixói te ame'ẽ ke ko. Ngã ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta jo'ok ta oho — aja Jesu pe.

16 A'e pandu:

—Anĩ. Ame'ẽ ke pehẽ atu peme'ẽ ngã pe. Aja rahã, a'eta oho ym ta — aja Jesu.

17 Jumu'eha ta pandu:

—Mbeju ke awa po wajar peteĩhar upa jõ kohĩ. Pira ka'ẽ mokõi jõ kohĩ tĩ. Marã ka ym ngã rehe uhykiha.

18 —Ame'ẽ ke ihẽ pe perur — aja Jesu.

19 Ngã pe Jesu pandu:

—Kãpĩ 'ar pe upa pewapyk — aja.

Pe, mbeju awa po wajar peteĩhar upa a'e pyhyk, mokõi pira ka'ẽ namõ. Ywa rehe a'e ma'ã. Pe, pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

Pe, mbeju ke a'e mopok. Ame'ẽ ke jumu'eha ta pe me'ẽ. Pandu:

—Ngã pe peme'ẽ me'ẽ peraho — aja Jesu.

20 Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Pyta we ame'ẽ ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasãkã pe matyr. Wasãkã kuja, awa py mokõi hetaha a'eta matyr. 21 Upa ngã u'u. Sawa'e ta u'u. Kũjã ta u'u tĩ. Ta'yn ta u'u tĩ. Sawa'e ta jõ hetaha manga rahã, 5.000 sawa'e ta hetaha.

Y 'ar rupi Jesu wata te'e (Mak 6.45-52; Juã 6.15-21)

22 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Hok pe ngã ke ihẽ amujywyr ta amondo axo rahã, ypa ruwái rehe peho. Jarusu keruhũ pe peho. I'i atu rahã we, ihẽ aho ta kỹ — aja riki.

23 Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta opor oho. Pe, oho ingi. Pe, amõ ta pe pandu:

—Pehẽ rok pe pejywyr peho — aja ngã pe.

Upa ngã hijar oho rahã, ywy'ã 'ar pe jeje Jesu oho. Tupã namõ a'e pandu pandu oho. Pytun ramõ rahã, a'ep jeje a'e ihĩ. 24 Arahã, ypa pyter pe jarusu keruhũ ihĩ. Ywytuhu juwapi uwyr ehe. A'erehe y kotok nupã hũ ehe. 25 Sapukái je'ẽ tate rahã, Jesu uhyk uwyr ixo a'eta rehe. Y 'ar rupi a'e pyrũ oho ixo. 26 Ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta usak rahã, mukahem hũ ingi. Kuja pandu:

—Ãjã riki peme'ẽ — aja ukwaha naĩ.

Ahem hũ tĩ. 27 Pahar a'eta pe Jesu pandu:

—Anĩ. Ihẽ te'e ko. Pemukahem ym ihẽ ngi! Pehẽ py'ahu te'e — aja Jesu.

28 Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Nde te rahã, ihẽ pe epandu: “Y 'ar rupi ihẽ koty ejur” aja epandu — aja Jesu pe.

29 —Ejur! — aja Jesu ipe.

Pe, jarusu keruhũ ngi Petu uhem oho. Pe, y 'ar rupi Jesu koty a'e wata we oho tipe. 30 Ywytu keruhũ jupeju hũ. Ame'ẽ ke a'e ukwa rahã, kyje a'e ingi. A'erehe y pe a'e jypypyk. Hãtã pandu:

—Sawa'e! Ihẽ ke epyhyk! — aja Jesu pe.

31 Pahar ipo ke Jesu pyhyk. Pandu ipe:

—Mã! Tapijar te'e we nde erejurujar katu ta me'ẽ te'e. Ma'erehe ihẽ rehe nde erejurujar ym my? Katu ym aja — aja Jesu pandu.

32 Jarusu keruhũ pe a'eta mokõi opor oho. Pe, ywytuhu ke putu'u. 33 Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta ihĩ. Jesu rehe a'eta py'a ke moĩ moĩ katu. A'eta pandu:

—Jetehar te riki. Tupã ra'yr nde — aja jumu'eha ta.

Jenesare ywy pe ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu (Mak 6.53-56)

34 Ypa ke a'eta aha oho rahã, Jenesare ywy pe uhyk oho. 35 A'ep pe har ta usak ehe rahã, pandu:

—Ko Jesu uhyk uwyr — aja.

A'erehe ame'ẽ renda juramã rupi amõ ta pandu oho:

—Jesu pete'e ixo. Upa ahy ixo ame'ẽ ta ke peraho ipe — aja.

A'erehe Jesu pe ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã werur. 36 Jesu pe ngã pandu:

—Mã peja nema'e mundeha rehe ahy ixo ame'ẽ ta pyhyk. Mã peja mundeha apyr rehe jõ pyhyk — aja riki.

Pe, ima'e mundeha ke pyhyk ame'ẽ ta upa katu te katu oho.

15

Jundéu ramũi je'ẽha rehe har (Mak 7.1-13)

1 Ajame'ẽ ke parise ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Uhyk uwyr ehe tĩ. Jerusarẽ ok ta ngi Jesu rehe uhyk uwyr. A'eta pandu ipe:

2 —Ma'erehe jande ramũi mu'e ame'ẽ ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ẽ ta u'u rahã, jande ramũi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym riki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

3 Pe, parise ta pe Jesu pandu:

—Pehẽ tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe pehendu ym tĩ. Pe, pehẽ atu pemu'e ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. 4 Tupã pandu:

“ ‘Nde pái rehe epy'a katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Epy'a katu tĩ’ ” aja riki.

—Amõ we tĩ:

“ ‘Papa! Nde jaxer’ aja amõ pandu rahã, ame'ẽ ke jundéu awa ta jukwa ta me'ẽ te'e.

‘Mãi! Nde jaxer’ aja pandu rahã, aja tĩ. (Aja rahã, ipái ta rehe ipy'a ym, ame'ẽja saka.) Ame'ẽ ke jukwa tĩ” aja Tupã pandu.

5 —Apo amõ koty pemu'e. Ma'e ke pehĩ. Ame'ẽ namõ ipái ta rehe usak katu ta me'ẽ te'e. Anĩ. “Ko Tupãma'e apo 'y. Tupã pe ihẽ ame'ẽ ta, ame'ẽja saka. A'erehe pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ym ta apo 'y” aja ipái ta pe. 6 Aja rahã, ame'ẽ namõ ipái ta rehe usak ym ta apo 'y. Aja rahã, Tupã pandu ame'ẽ ke rehe pehendu ym. “Nde pái rehe epy'a katu” ame'ẽ rehe pehendu ym. Anĩ. Pehẽ pemu'e ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. 7 Parise ta! Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Mokõi pekwaha pereko ame'ẽ ta ke pehẽ! Yman pehẽ rehe har Isai mujekwa. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Kuja a'e mupinim. Tupã pandu:

8-9 “Peme'ẽ ta riki ihẽ pe pandu: ‘Ne jõ riki katu te me'ẽ ke’ aja tipe. Anĩ. Hendu ym ihẽ je'ẽha rehe. Ihẽ rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ ym tĩ.

Hamũi ta je'ẽha ke a'eta mu'e ixo. Kome'ẽ riki Tupã je'ẽha aja a'eta mu'e naĩ” aja Tupã pandu. Aja Isai mupinim.

—Aja riki pehẽ tĩ. (Tupã je'ẽha rehe pehendu ym tĩ) — aja parise ta pe Jesu pandu. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pe pandu tĩ.

Ma'e mujaxeriha rehe har (Mak 7.14-23)

10 Ngã pe Jesu pandu:

—Se pehẽ pejur. Pehendurahã! Aja rahã, pekwa katu ta. Ipo kutukiha rehe har amujekwa ta. 11 Ma'e ke juru pe amõ moĩ. Ipo pe moĩ. Ame'ẽ ke amõ py'a ke mujaxer ym. Anĩ. Ma'e ke amõ pandu ame'ẽ ke juru ngi uhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ riki ipy'a jaxeriha ke mujekwa katu — aja ngã pe.

12 Pe, jumu'eha ta jõ uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Parise ta pe ymanihar Tupã je'ẽha ke nde erepandu ramõ. Arahã nde rehe a'eta parahy riki. Ame'ẽ ke nde erekwa my? — aja Jesu pe.

13 A'e pandu:

—A'e tỹ. Akwa riki. Pesarahã! Ihẽ pái keruhũ riki ywatehar a'e. Parise ta mu'e ame'ẽ ke ma'eywa'y aja saka. Ma'eywa'y ke ihẽ pái keruhũ jytym ym rahã, ame'ẽ ke a'e hykýi muhem ta. (Aja rahã, parise ta mu'e naĩ, ame'ẽ ke upa a'e mukanim ta, aja mujekwa.) 14 Ame'ẽ parise ta rehe har pekwa pekwa ym pexo. Eha ym te ame'ẽ tama'e kapitã ta ke a'eta. Eha ym te, ame'ẽja saka riki. Eha ym te ame'ẽ ke amõ eha ym te ame'ẽ hykýi raho rahã, mokõi riki janãha pe oho ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

15 Amõ py'a ke mujaxer, ame'ẽ rehe har Petu pandu:

—Ma'e amõ u'u ame'ẽ ke rehe har nde erepandu. Ame'ẽ ke jande pe emujekwa katu. Jakwa ym — aja ipe.

16 Jesu pandu:

—Mã! Amõ ta aja pekwa ym my tĩ. 17 Pekwa ta me'ẽ te'e. Amujekwa ta. Ma'e ke amõ juru pe moĩ rahã, ame'ẽ ke u'u. Pe, pusu pe oho. A'engi ka'a rahã, uhem tĩ. 18 Pe, ma'e ke jurukwar ngi uhem rahã, ame'ẽ riki ma'e pandu, ame'ẽja saka. Aja rahã, ipy'a ngi muhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ riki amõ ke jaxeriha mujekwa. 19 Ipy'a pe upa ma'e ka'u te'eha ke ukwa ukwa ixo. Pe, ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke a'e ma'ema'e tĩ. Ko amõ ke jukwa tar katu.

Amõ kũjã rehe ka'u te'e tĩ. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Amõ ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar katu tĩ. Amõma'e ke mukanim tar katu tĩ. Te'e pandu tar katu tĩ. Amõ rehe juru ai tar katu tĩ. Upa aja ukwa ukwa ixo rahã, ame'ẽ ke ma'ema'e ta tĩ. Katu ym aja.
20 Upa ame'ẽ riki amõ ke mujaxer ai. Ipy'a ke juhyk ym, aja ixo. Hamũi ta mu'e, aja ipo ke amõ kutuk ym ha namõ ma'e ke u'u rahã, ame'ẽ ke amõ py'a jaxeriha mujekwa ym — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jundéu awa aja ym ame'ẽ jurujar katu ehe (Mak 7.24-30)

21 A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namõ. Pe, amõ ywy pe oho. Tir ok ta rake ame'ẽ pe oho. Sinõ ok ta rake ame'ẽ ywy tĩ. 22 Ame'ẽ ywy pe har uhyk uwyr ehe. Kũjã ke a'e. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ke a'e. Hekoha te riki amõ ywy ke. Kanaã ywy ke. Jesu pe a'e pandu:

—Sa'e! Ndawi rainõ ke nde. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde. Pyrãtãha namõ nde erexo, a'erehe ihẽ membyr ke nde eremukatu katu, aja akwa katu. A'erehe ihẽ rehe epyrara esak! Ihẽ membyr py'a rehe ãjã ihĩ, a'erehe mãte ixo — aja kũjã pandu.

23 Jesu pandu ym te ipe. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Imembyr emukatu. Pe, emondo sengi. Jande raikwer rupi kũjã wata ixo. Mutyapu hũ riki. Jixi'u hũ riki — aja Jesu pe.

24 A'e pandu:

—Jundéu awa ta pe jõ ihẽ ke Tupã mondo, a'erehe ihẽ amukatu tar ym. Jundéu awa aja ym kũjã. Jundéu awa ta riki arapuharan ta kanim, ame'ẽja saka riki. Tupã ke hijar oho, a'erehe kanim oho, ame'ẽja saka — aja Jesu.

25 Ame'ẽ ke rehe kũjã hendu rahã, uhyk uwyr ehe. Ipynarãi pe wapyk uĩ. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu ipe:

—Sa'e! Ihẽ rehe epyrara esak. Ihẽ membyr emukatu — aja Jesu pe.

26 A'e pandu:

—Ta'yn ta mi'u ke jawar ta pe ombor rahã, katu ym — aja kũjã pe. (Aja rahã, jundéu awa tama'e ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe me'ẽ rahã, katu ym, aja Jesu mujekwa.)

27 Kũjã pandu:

—Sa'e! Ame'ẽ riki jetehar te ke. Anĩ we rĩ. Ijarma'e myrape 'ar ngi u'ar ame'ẽ ke jawar ta u'u riki — aja ipe. (Aja rahã, jawar aja ma'e katu ame'ẽ ke rehe kũjã harõ ta, aja mujekwa katu.)

28 Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe nde erejurujar katu te. Ne membyr ke ihẽ amukatu ame'ẽ ke nde ereputar. Ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta kỹ — aja ipe.

Arahã imembyr upa katu oho 'y.

Heta ngã ke Jesu mukatu

29 A'engi Jesu oho tĩ. Ypa rymy'y rake rupi wata ixo. Ngaririéi ame'ẽ ypa ke. Pe, ywy'ã rehe jupir rahã, wapyk. 30 Heta ngã uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ẽ ta ke a'eta werur. Wata katu ym ame'ẽ ta ke werur tĩ. Eha ym te ame'ẽ ta ke aja tĩ. Werur ipe tĩ. Ipy pyrãtã ame'ẽ ta ke aja tĩ. Je'engai ame'ẽ ta ke aja tĩ. Werur ipe tĩ. Heta ahy ixo ame'ẽ ta ke werur ipe. Jesu py rake mou. Pe, upa ame'ẽ ta ke a'e mukatu. 31 Je'engai ame'ẽ ta pandu pandu katu. Ipy pyrãtã ame'ẽ ta wata katu tĩ. Wata katu ym ame'ẽ ta wata katu tĩ. Eha ym te ame'ẽ ta upa ma'e ke rehe ma'ã katu tĩ. Ma'e ke rehe usak katu tĩ. Upa aja ngã usak rahã, pandu:

—Mã! Katu te hũ! — aja riki.

Pandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Tupã pe.

Tupã rehe ipy'a ke jundéu awa ta moĩ moĩ. Ame'ẽ Tupã pe ngã pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja.

4.000 hetaha ma'e ke u'u (Mak 8.1-10)

32 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur pehẽ! Pesarahã! Peme'ẽ heta ame'ẽ ta ihẽ namõ ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngã mi'u nixói ngã pe. A'erehe ngã rehe apyrara ihẽ asak. Hok pe amujywyr amondo rahã, myjahyha ixangwer ym. Ngã mi'u ke ihẽ ame'ẽ ym rahã, hok pe amujywyr tar ym amondo — aja.

33 Jumu'eha ta pandu ipe:

—Se awa nixói te ame'ẽ pe jande jaxo. Myja me'ẽ heta ame'ẽ ta pe ngã mi'u ke

jame'ẽ ta my? My ngi jajo'ok ta my? — aja Jesu pe.
34 A'e pandu:
—Myja hetaha mbeju namõ pexo my? — aja.
A'eta pandu:
—Kuja, awa po wajar mokõi hetaha kohĩ. Pira ka'ẽ ta'yr mi kohĩ tĩ — aja.
35 Pe, ngã pe Jesu pandu:
—Upa pewapyk! Ywy rehe pewapyk — aja.
36 Pe, mbeju ke a'e pyhyk, pira ka'ẽ namõ. Pe, Tupã pe a'e pandu:
—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Jesu pandu.
Mbeju a'e mopok. Pira ka'ẽ mupen tĩ. Ame'ẽ ke jumu'eha ta pe me'ẽ me'ẽ. Pandu:
—Ngã pe peme'ẽ me'ẽ peraho — aja.
Pe, jumu'eha ta me'ẽ me'ẽ raho. 37 Pe, upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Pyta we ame'ẽ ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasãkã pe matyr. Kuja wasãkã, awa po wajar mokõi hetaha a'eta matyr. 38 Sawa'e ta u'u. Kũjã ta u'u tĩ. Ta'yn ta u'u tĩ. Sawa'e ta hetaha ke jõ amõ manga rahã, kuja, 4.000 sawa'e ta hetaha. 39 Pe, ngã ke Jesu mujywyr mondo, hok pe. Pe, jarusu keruhũ pe a'e opor oho, jumu'eha ta namõ. Pe, amõ ywy pe oho, Mangandã ywy pe.

16

Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'e

Ame'ẽ ke amõ ta usak tar katu (Matéu 12.39; Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56)

1 Amõ parise ta uhyk uwyr ehe, Jesu rehe. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe tĩ. Johu ngã pandu ipe:
—Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke mã peja ema'e. Ywa rehe ma'e ke ema'e. Nde erema'e rahã, nde ke Tupã muwyr aja jakwa katu ta — aja Jesu pe.
A'eta jurujar tar ym. Jesu jawy rahã, marã ka ym ma'eha rahã, a'e ke Tupã muwyr ym, aja ngã pe pandu ta tipe. A'erehe a'eta manga tipe. 2 Jesu pandu:
—[Warahy wapyk tate rahã, pepandu: "Ywa riki pirã, a'erehe koĩ warahy katu ta" aja. 3 Pytuniwe pepandu: "Ywa riki pirã. (Aman pihun tĩ.) A'erehe apo aman ukyr ta" aja. Mã! Aman ukyriha rehe har pekwa. Ywa rehe pesak rahã, pekwa. Ihẽ rehe har anĩ. Ihẽ ke Tupã muwyr ame'ẽ ke pekwa ym. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe pesak tipe. Anĩ. Ihẽ riki Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ aja pekwa ym.] 4 Mã! Katu ym pehẽ. Tupã rehe har pekwa ym tĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe pesak tar katu. Anĩ. Ihẽ amujesak ym ta pehẽ pe. Kuja jõ ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. Yman Jon pira keruhũ pusu rehe ihĩ. Mokõi a'ep ukwer. Pe, katu jywyr tĩ. Aja rahã, a'e ke Tupã mondo, aja mujekwa ngã pe. Aja ihẽ tĩ — aja Jesu pandu.
(Jon aja Jesu tĩ. Jesu manõ te rahã, katu jywyr ta tĩ. Manõha ngi kwera katu uhem tĩ. Aja rahã, Jesu ke Tupã muwyr, aja mujekwa katu tĩ.)
Upa pandu rahã, parise ta ke Jesu hijar oho. Amõ koty oho.

Parise tama'e mupururukiha rehe har (Mak 8.14-21)

5 Jarusu keruhũ pe ypa ruwái koty jumu'eha ta oho rahã, mbeju ke raho ym. Harái riki. 6 Pe, Jesu pandu:
—Pesak katu pe'am! Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama'e ke. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ tama'e ke aja tĩ. Pepyhyk ym tĩ — aja jumu'eha ta pe.
7 A'eta pandu pandu a'eta jupe:
—Mbeju ke jande jarur ym, a'erehe aja Jesu pandu — aja pandu a'eta jupe.
8 A'eta pandu pandu a'eta jupe, ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:
—Mbeju ke peharái, ame'ẽ rehe har pepandu ym pexo. Mã! Pehẽ mi'u ke ihẽ riki ame'ẽ katu, ame'ẽ rehe pejurujar ym riki. Katu ym aja. 9 Pehẽ mi'u ke ihẽ ame'ẽ katu, pehẽ pe, ame'ẽ ke pekwa ta me'ẽ te'e. Kuja, 5.000 sawa'e ta hetaha pe mbeju awa po wajar peteĩhar upa ihẽ amopok. Pe, ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Pyta ame'ẽ ke heta wasãkã pemutyryhem. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. 10 Amõ we tĩ. Kuja, 4.000 sawa'e ta hetaha pe mbeju awa po wajar mokõi

ihẽ amopok. Ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Pyta ame'ẽ ke heta wasãkã pemutyryhem tĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. 11 Mbeju rehe har ihẽ apandu ym riki. Mã! Ame'ẽ ke pekwa ym. Parise tama'e mupururukiha rehe pesak te'e kỹ. Sanduse tama'e mupururukiha rehe aja tĩ. Pesak te'e kỹ tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

12 Arahã jumu'eha ta ukwa katu. Mbeju ke mupururukiha amõ moĩ. Ame'ẽ rehe har Jesu pandu ym, aja a'eta ukwa. Parise ta mu'e ame'ẽ ke mbeju mupururukiha aja saka. Ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke rehe usak te'e kỹ. "Pejumu'e ym" aja mujekwa. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke rehe aja tĩ. "Pesak te'e kỹ. Pejumu'e ym tĩ" aja a'eta ukwa tĩ.

Jesu rehe har Petu pandu (Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

13 Sesaréi Siri ok ta rake amõ henda túi. A'ep Jesu oho. Arahã jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ rehe har amõ pandu rahã, myja pandu my? — aja.

14 A'eta pandu:

—Kuja amõ ta: "Juã mujahukiha ke nde" aja je. Amõ ta: "Eri nde. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke" aja je. Amõ ta: "Jeremi nde" aja tĩ. Amõ ta: "Amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde" aja je — aja ipe.

15 Jesu pandu:

—Pehẽrahã! Myja me'ẽ ihẽ rehe har pekwa my? — aja.

16 Simã Petu pandu:

—Kirisutu nde. Tupã mu'am ame'ẽ ke nde. Tupã ra'yr ke nde. Tupã riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e — aja ipe. ("Tupã mu'am ame'ẽ ke" aja pandu rahã: "Kapitã keruhũ" aja mu'am, aja mujekwa katu.)

17 —Katu tiki, Simã. Juã ra'yr nde. Ihẽ rehe har jetehar te nde erekwa. Ame'ẽ ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har mujekwa ym nde pe. Anĩ. Ihẽ pái keruhũ nde pe mujekwa. Ywa pe har a'e. 18 Petu! Ko apandu nde pe. Ita aja saka nde. Ihẽ rehe har nde erepandu, a'erehe amõ amõ we hũ ngã ke ihẽ amu'e katu ta. (Aja rahã, ihẽ rehe a'eta jurujar katu ta.) Pe, a'eta manõ tipe rahã, pyta ym ta. Yman rahã, kwera katu ta uhem tĩ. 19 Ihẽ je'ẽha ke nde pe ihẽ amondo. Pe, ihẽ je'ẽha rupi nde erepandu rahã, ihẽ rehe amõ ta jurujar katu ta. Nde erepandu: "Peme'ẽ ema'e ym." Aja rahã, ame'ẽ ma'eha ke Tupã putar ym tĩ. Nde erepandu: "Ere. Peme'ẽ katu." Aja rahã, ame'ẽ ma'eha ke Tupã putar tĩ — aja Jesu pandu.

20 Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihẽ riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ. Ame'ẽ rehe har amõ ta pe pepandu ym — aja Jesu.

Jesu ke amõ ta mupyrara ta (Mak 8.31-33; Ruk 9.22)

21 Arahã har jumu'eha ta pe Jesu mujekwa katu:

—Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta me'ẽ te'e. Ihẽ ke jundéu awa tamũi ta mupyrara hũ ta. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Mupyrara hũ ta ihẽ ke tĩ. Pe, ihẽ ke jukwa ta. Mokõi aker rahã, mahapyrihar wera rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem — aja riki.

22 Jumu'eha ta ngi Jesu ke Petu hykýi raho. Pe, pandu ipe:

—Anĩ. Sawa'e! Aja ym ta. Nde ke amõ ta jukwa ym ta. Tupã putar ym aja — aja Jesu pe naĩ.

23 Pe, Petu koty Jesu uwak. Pandu ipe:

—Mã! Nde riki Satana aja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Ihẽ ruwajan aja saka. Eho ihẽ ngi. Nde erekwa erekwa exo, ame'ẽ ke Tupã muwyr ym riki. Sawa'e ukwaha namõ nde erepandu. A'erehe ihẽ ke nde eremupyta tar katu naĩ. Katu ym aja — aja ipe.

Jesu kotyhar ta ke (Mak 8.34-9.1; Ruk 9.23-27)

24 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihẽ namõ amõ ixo tar katu rahã, ima'e putariha ke hijar. Pe, Tupã putar ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e. Pe, ihẽ namõ oho. 25 Amõ manõ tar ym. A'erehe a'e pandu: "Anĩ. Jesu rehe ajurujar ym ihẽ" aja. Aja rahã, Tupã namõ ixo ym te ta. Ihẽ rehe amõ jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ ta jukwa. Aja rahã, Tupã namõ aja te'e ta a'e ixo. 26 Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e katu ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ ke amõ jo'ok. Matyr hũ tĩ. Pe, manõ rahã, Tupã

namõ ixo ym te ta. Aja rahã, marã ka ym katuha. Uhãha rehe marã ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e.

27-28 —Ywa ngi ihẽ ajywyr ta tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ pái keruhũ katuha namõ ajywyr ta. Tupã je'ẽha rahoha ta namõ ajywyr ta. Arahã ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta. Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e katu rahã, ame'ẽ pe ihẽ ame'ẽ hũ ta. Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e we mi rahã, ame'ẽ pe ihẽ ame'ẽ we mi ta tĩ. Aja myja me'ẽ amõ ma'ema'e, aja ihẽ ame'ẽ ta ipe.

—Ko apandu katu pehẽ pe. Se amõ ta ixo. Ihẽ riki kapitã keruhũ, aja a'eta usak ta kỹ. Ame'ẽ ke usak ym rahã we, manõ ym we ta rĩ — aja Jesu pandu.

17

Amõ koty Jesu uwak
(Mak 9.2-13; Ruk 9.28-36)

1 Awa po wajar peteĩ ukwer rahã, ywy'ã keruhũ 'ar pe Jesu jupir oho. Petu ke a'e raho tĩ. Tian amõ tĩ. Imu amõ tĩ. Her Juã. A'eta jõ oho. 2 A'eta usak ixo ehe rahã, amõ koty Jesu uwak. Warahy hendyha aja huwa ke hendy. Ima'e mundeha riki ituwyr te tĩ. Hendy hũ. 3 Pe, Moise ta rehe mahapyr jumu'eha ta usak. Jesu namõ Moise pandu pandu u'am. Eri amõ tĩ. 4 Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande ja'am. Katu tiki. Nde ereputar rahã, xipa ihẽ amujã ta. Mahapyr amujã ta. Nde pe amõ. Moise pe amõ tĩ. Eri pe amõ tĩ. (Aja rahã, pepyta we ta rĩ) — aja riki.

5 Ame'ẽ ke Petu pandu u'am rahã, ywa takãxĩha hendy ame'ẽ ke jupyk. Pe, ame'ẽ ngi panduha uwyr:

—Ko riki ihẽ ra'yr. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ ke a'e muhury katu. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja.

6 Ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta hendu rahã, mukahem riki. Pe, ywy rehe u'ar oup. Ywy koty huwa ke ihĩ. 7 Mahapyr sawa'e ta rehe Jesu uhyk uwyr. Ipo ke mujar Petu ta rehe. Pe, pandu:

—Pepu'am! Pekyje ym ingi! — aja.

8 A'erehe a'eta ma'ã tĩ. Nixói awa. Jesu rehe jõ a'eta usak. 9 Ywy'ã keruhũ ngi wyjy uwyr ixo rahã, Jesu pandu:

—Pesak ramõ ame'ẽ ke amõ ta pe pepandu ym te. Moise ta namõ ihẽ apandu ame'ẽ ke. Manõha ngi ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem. Arahã jõ pepandu katu — aja.

10 (Eri rehe Petu ta usak ramõ,) a'erehe Jesu pe pandu:

—Nde riki Kirisutu. Nde ndutar koty Eri riki uwyr py, aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pandu. Ma'erehe aja pandu my? Eri uwyr ym rĩ — aja Jesu pe.

11 A'e pandu:

—Anĩ. Eri upa uwyr. Ihẽ Kirisutu. Ihẽ ndutar koty Eri riki uwyr py ixo. Ngã pe pandu pandu, aja rahã, ihẽ rehe ngã jurujar katu ta. Aja upa ma'e ke a'e mukatu ta. 12 Ko pehẽ pe ihẽ apandu. Eri uwyr riki. Ngã ukwa ym ehe har. A'eta putar, aja a'e ke a'eta mupyrara. Jukwa riki. Aja ihẽ ke ngã mupyrara ta tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur — aja Jesu pandu.

13 Pe, jumu'eha ta ukwa katu. Eri te rehe har pandu ym. Anĩ. Eri rehe har Jesu pandu rahã, Juã mujahukiha rehe har pandu. Juã riki Eri aja tĩ, aja jumu'eha ta ukwa.

Kurumĩ ra'yr ke Jesu mukatu
(Mak 9.14-29; Ruk 9.37-43)

14 Ywy'ã keruhũ ngi jywyr rahã, heta ame'ẽ ta koty Jesu ta jywyr oho. Uhyk rahã, amõ sawa'e uhyk ehe, Jesu rehe. Ipynarãi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) 15 Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Ihẽ ra'yr rehe epyrara esak. Manõ manõ a'e ixo. Aja rahã, tata pe a'e u'ar. Amõ rahã, y pe a'e u'ar. 16 Nema'e jumu'eha ta pe ihẽ ra'yr ke ihẽ arur tipe. Mukatu ym a'eta — aja sawa'e pandu.

17 Jesu pandu a'eta pe:

—Mã! Pejurujar ym! Katu ym pehẽ! Pehẽ namõ aja te'eha ihẽ axo ym ta. Aja te'eha pejurujar ym ha ihẽ aputar ym. Kurumĩ ihẽ pe erur — aja ipe.

18 Ãjã pe Jesu hãtã pandu. Arahã ãjã uhem oho ingi. Pe, kurumĩ katu u'am. 19 Pe, Jesu pe jumu'eha ta jõ pandu oho. Heta ame'ẽ ta nixói rahã, pandu oho. Kuja:

—Ma'erehe ãjã ke jande jamuhem ym jamondo my? — aja Jesu pe.
20 A'e pandu:
—Tupãma'e pyrãtãha rehe pejurujar katuha uhyk katu ym. Ko apandu pehẽ pe. Tupã rehe amõ jurujar katu rahã, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e ra'ĩ riki ta'yr te mi, mosata ra'ĩ ke. Ame'ẽ ta'yriha saka, ta'yr mi jurujar katu ehe rahã, peme'ẽ ywy'ã rehe pepandu: "Sengi paite etyryk eho!" aja. Aja rahã, tyryk ta. Aja upa ma'e ke pema'e ta. 21 [Peme'ẽ kurumĩ py'a rehe ãjã ihĩ. Ame'ẽ ke amõ muhem mondo rahã, Tupã namõ pandu pandu. Ma'e u'uha ke hijar hijar tĩ. Aja jõ rahã, ãjã ke pemuhem katu ta pemondo] — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe. ("Ywy'am" aja pandu rahã: "Upa ma'e hãtã ma'eha ke" aja a'e mujekwa.)

"Ihẽ amanõ ta" aja Jesu pandu tĩ (Mak 9.30-32; Ruk 9.43-45)

22 Ngariréi ywy pe Jesu namõ jumu'eha ta jy'ar uwyr. Arahã Jesu pandu:
—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ rehe sawa'e ta ke amõ muhyk ta werur. 23 Pe, ihẽ ke ame'ẽ sawa'e ta jukwa ta. Mokõi aker rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.
Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, a'eta pyai ixo.

Tupã rehe jumu'eha renda keruhũma'e tamatarer rehe har

24 Kapana'ũ ok ta pe jumu'eha ta namõ Jesu uhyk uwyr rahã, Petu koty amõ ta uhyk. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe tamatarer ke a'eta matyr. (Ame'ẽ tamatarer namõ jundéu awa tama'e pa'i ta ma'ema'e ixo.) Matyr ame'ẽ ta Petu pe pandu:
—Nema'e mu'eha tamatarer me'ẽ my? Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe a'e me'ẽ my? — aja riki. ("Nema'e mu'eha" aja pandu rahã: "Jesu ke" aja ukwa.)
25 —A'e tỹ. Me'ẽ katu a'e — aja Petu.
Ok pe Petu ixe oho. (Tamatarer ke rehe oho.) Arahã Jesu pandu py ipe:
—Simã! Myja me'ẽ nde erekwa my? Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ pe awa riki tamatarer me'ẽ ipe my? Awa ngi a'e pyhyk my? Ta'yr ta ngi pyhyk my? Amõ ta ngi pyhyk my? — aja Petu pe. ("Ta'yr ta" aja pandu rahã: "Ixotyhar ta ke" aja mujekwa.)
26 A'e pandu:
—Amõ ta ngi tamatarer ke a'e pyhyk — aja Jesu pe.
—Aja rahã, ta'yr ta kapitã keruhũ pe tamatarer me'ẽ ym ta riki. Aja ihẽ tĩ. Tupã ra'yr ihẽ. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ ame'ẽ ym ta me'ẽ te'e. 27 Anĩ. Peme'ẽ tamatarer matyr ame'ẽ ta ke jamuparahy tar ym. A'erehe tamatarer jame'ẽ ta. A'erehe ypa pe eho. Pinda embor. Pira nde erepyhyk py, ame'ẽ jurukwar rehe esak katu. A'ep tamatarer nde eremahem ta. Ame'ẽ ejo'ok. Pe, tamatarer matyr ame'ẽ ta pe eme'ẽ. Ame'ẽ riki Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũma'e ke. Uhyk katu ta. Nema'e ke rehe uhyk katu ta. Ihẽma'e ke rehe aja tĩ. Uhyk katu ta tĩ — aja Petu pe Jesu pandu.

18

Amõ 'ar koty te we katu ame'ẽ rehe har (Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48; Siri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5)

1 Arahã, Jesu rehe jumu'eha ta uhyk uwyr. Pandu ipe:
—Nde namõ jande riki kapitã keruhũ aja jaxo rahã, jande ngi har awa riki amõ ta 'ar koty te we katu te me'ẽ ke my? — aja Jesu pe.
2 Pe, ta'yn pe a'e pandu:
—Ejur — aja.
Pe, jumu'eha ta ruwa koty ta'yn ke a'e mupu'am. 3 Pandu:
—Ko apandu pehẽ pe. Pehẽ py'a pemuruwak, pe, ta'yn ta aja pehẽ. Aja ym pehẽ pexo rahã, ihẽ namõ kapitã keruhũ aja pexo ym ta tĩ. 4 Ihẽ namõ kapitã keruhũ aja amõ ixo rahã: "Katu te ame'ẽ ke ihẽ" aja ym ixo. Ta'yn ta aja muruwak. Ame'ẽ riki amõ ta 'ar koty te we katu ame'ẽ ke. 5 Kome'ẽja ta'yn ke hok pe mupyta katu, ihẽ kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: "Ko nde erejur katu. Ihẽ rok pe epyta katu" aja. Aja rahã, ihẽ ke hok pe mupyta katu tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu. (Aja rahã, upa Jesu kotyhar ta rehe amõ hury katu rahã, Jesu rehe hury katu tĩ, aja mujekwa katu.)

“Tupã rehe nde erejurujar katuha ke ehijar”

Aja mu'e ame'ẽ ke katu ym te
(Mak 9.42; Ruk 17.1-2)

6 Jesu pandu tĩ:

—Ihẽ rehe amõ amõ ta'yn ta jurujar katu. Pe, amõ pandu: “Mã! Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar” aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahã, mã peja pandu ame'ẽ jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namõ a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahã, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manõ rahã, Tupã mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupã mupyrara rahã, mupyrara te hũ ta. 7 Mã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'e ke rehe usak. Ma'e ke rehe hendu. A'erehe ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar. Aja rahã, mã katu ym. Aja ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ame'ẽ ta ixo. Pe, amõ pandu: “Tupã rehe nde erejurujar katuha ke ehijar” aja. A'erehe hijar. Aja rahã, mãte hũ pandu ame'ẽ ke Tupã mupyrara ta. “Ehijar” aja pandu ame'ẽ ke mã katu ym te — aja pandu.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu ame'ẽ rehe har
(Mak 9.43-48)

8 Jesu pandu tĩ:

—Nde po pe amõ amõ ma'e ke nde erema'ema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã, ame'ẽ nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahã, nde po ke nde eremondok, ame'ẽja saka. Nde po peteĩ nixói, aja Tupã koty nde ereho ta rahã, katu tiki. Mokõi nde po rahã, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym te tiki.

—Nde py aja tĩ. Amõ amõ ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã, eho ym. Nde ereho ym rahã, nde py nde eremondok, ame'ẽja saka. Nde py peteĩ nixói, aja Tupã renda pe nde ereho ta rahã, katu tiki. Mokõi nde py rahã, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym te tiki.

9 —Amõ amõ ma'e ke rehe nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã ma'e ke rehe esak ym. Nde eresak ym rahã, nde reha nde erejo'ok, ame'ẽja saka. Nde reha peteĩ nixói, aja Tupã renda pe nde ereho ta rahã, katu tiki. Mokõi nde reha rahã, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym te tiki — aja Jesu pandu.

Arapuharan kanim ame'ẽ rehe har
(Ruk 15.3-7)

10 A'e pandu tĩ:

—Kome'ẽ ta'yn riki jaxer, aja ym pekwa pexo. Ko apandu pehẽ pe. Ima'e Tupã je'ẽha rahoha ta riki ihẽ pái namõ ixo. A'erehe ta'yn ta rehe har ihẽ pái namõ a'eta pandu pandu. Ihẽ pái riki ywa pe har a'e — aja Jesu. (“Ta'yn ta rehe har” Jesu pandu rahã: “Ixotyhar ta rehe har” a'e pandu.)

11 [Jesu pandu tĩ:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e, ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã ajur. (Ame'ẽ ta riki kanim ame'ẽ ta aja saka.)]

12 —Pesarahã! Heta arapuharan ta namõ amõ ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, peteĩhar kanim oho rahã, myja me'ẽ ijar ma'e ta my? Myja me'ẽ pekwa my? Kuja riki. Heta ame'ẽ ta ke ijar mupyta. Ywy'ã rehe kãpĩ u'u ixo. Aja mupyta. Pe, kanim ame'ẽ ke a'e kekar kekar oho. 13 Mahem rahã, hury katu a'e. Ko apandu pehẽ pe. Heta ame'ẽ ta kanim ym. Pe, ame'ẽ peteĩhar kanim ame'ẽ ke rehe heta ame'ẽ ta 'ar koty te we huryha. 14 Aja riki pehẽ pái keruhũ tĩ. Ywa pe har a'e. Kome'ẽ ta'yn ta riki kanim oho ame'ẽ ke aja a'e putar ym — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, amõ ke mupyraraha renda pe oho, ame'ẽ ke Tupã putar ym, aja Jesu mujekwa katu.)

Imu riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e
(Ruk 17.3-4; Ngara 6.1; Tian 5.16; Tian 5.19-20)

15 A'e pandu tĩ:

—Nde rehe ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahã, ixoty eho. Pe, a'e ma'eha ke emujekwa. “Mã peja ehijar” aja epandu ipe. Pehẽ jõ mokõi pe'am rahã, pepandu pehẽ jupe. Amõ ta ukwa ym ha rupi pepandu pehẽ jupe. Nde rehe hendu katu rahã, nde rehe ne mu ipy'a jywyr ta. Katu ta. 16 Nde rehe a'e hendu ym rahã, amõ mokõi sawa'e ta ne namõ nde ereho. Mokõi

nixói rahã, peteĩ eraho. Aja rahã, ame'ẽ ta riki ne mu pe nde erepandu ame'ẽ ke rehe hendu ta tĩ. Pe, ame'ẽ ta pandu ta tĩ. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta tĩ. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

“ ‘Katu ym nde erema'e’ aja amõ pe nde erepandu rahã, ame'ẽ ke amõ mokõi hendu katu tĩ. Mokõi ym rahã, mahapyr hendu ta.

Pe, nde erepandu, ame'ẽ ke a'eta mujekwa katu ta tĩ” aja riki panduha ihĩ.

17 —Pe, ame'ẽ mokõi sawa'e ta juja katu te pandu ame'ẽ ke rehe ne mu hendu ym rahã, upa jumu'eha renda pe jy'ar, ame'ẽ ta pe nde erepandu tĩ. Upa ne mu rehe har epandu. Pe, jumu'eha renda pe jy'ar ame'ẽ ta ne mu pe pandu ta tĩ. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta tĩ. Ame'ẽ rehe ne mu hendu ym rahã, a'e riki jaxer ai ame'ẽ ke, aja pekwa ehe har. Tupã rehe ipy'a ym aja ixo ta, aja pekwa ehe har tĩ. Jaxer ame'ẽ riki ne mu, aja pekwa ehe har tĩ — aja Jesu pandu. (“Amõ imu rehe har” Jesu pandu rahã: “Ixotyhar rehe har” a'e pandu.)

Tupã kotyhar ta ixoha rehe har (Matéu 16.19; Juã 20.23)

18 A'e pandu tĩ:

—Ko pehẽ pe ihẽ apandu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe pepandu: “Pema'e ym” aja. Aja rahã, aja Tupã pandu ta tĩ. Pe, Tupã kotyhar ta pe pepandu: “Katu. Ma'e ke pema'e katu” aja. Aja rahã, aja Tupã pandu ta tĩ. 19 Ko amõ we ihẽ apandu. Ma'e ke Tupã namõ pepandu pandu. Pehẽ ngi har mokõi ame'ẽ ta juja katu te pandu rahã, ame'ẽ ma'e ke jande pái keruhũ muwyr ta ame'ẽ ta pe. Ywa pe har a'e. 20 Pe, ihẽ rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ tar katu, a'erehe jy'ar uĩ. Pehẽ ngi har mahapyrihar jõ jy'ar rahã, ame'ẽ ta namõ ihẽ axo ta tĩ. Mahapyrihar nixói rahã, mokõihar jõ jy'ar rahã, ame'ẽ ta namõ ihẽ axo ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Amõ rehe ipy'a ke mujywyr ym (Matéu 6.14-15; Ruk 17.3-4; Ese 4.32; Koro 3.13)

21 Jesu pe Petu pandu uwyr:

—Sawa'e! Ma'e ka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ pe ihẽ mu ma'e rahã, ihẽ py'a ihẽ amujywyr ehe. Myja hetaha ihẽ py'a amujywyr ta ehe my? Awa po wajar mokõi hetaha my? — aja ipe.

22 Jesu pandu:

—Anĩ. Awa po wajar mokõi jõ aja ym. Heta te hũ nde py'a emujywyr ehe. Marã ka ym nde eremangaha. Aja nde py'a emujywyr ehe. 23 Amõ ta rehe Tupã ipy'a jywyr katu. Ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ amu'e ta. Kuja riki. Yman amõ ywyma'e kapitã keruhũ ixo. Myja tamatarer hetaha ke miasu ta jo'ok ingi my? Ame'ẽ ke kapitã keruhũ ukwa ta. 24 A'erehe miasu ta ke amõ ta werur werur ipe. Kapitã keruhũ ukwa ukwa uĩ ramõ rahã, amõ ke amõ ta muhyk. Ame'ẽ riki tamatarer heta te hũ kapitã keruhũ ngi jo'ok. Mujywyr ym riki. 25 Marã ka ym mujywyriha. Nixói te miasuma'e tamatarer. A'erehe kapitã keruhũ pandu: “Kome'ẽ miasu ke emuhepy eho. Amõma'e wan ta. Amõ pe te'e paraky ta. Nde eremuhepy rahã, tamatarer ihẽ pe erur. Hakehar ke emuhepy tĩ. Ta'yr ta aja tĩ. Tajyr ta aja tĩ. Upa ima'e ke aja tĩ. Emuhepy. Pe, tamatarer ihẽ pe erur. Muhepyha riki” aja kapitã keruhũ pandu tĩ. 26 Pe, ipynarãi pe miasu wapyk. Kapitã keruhũ ruwa koty wapyk. Pandu ipe: “Eharõ we rĩ. Upa katu te tamatarer ke nde pe ihẽ amujywyr ta” aja miasu. 27 Kapitã keruhũ pyrara usak ehe. A'erehe pandu ipe: “Katu. Upa ihẽ aharái apo 'y. Tamatarer ihẽ pe emujywyr ym ta me'ẽ te'e. Eho te'e 'y” aja.

28 —Soroka pe ame'ẽ miasu oho ramõ rahã, ianam ke rehe a'e usak, amõ miasu ke rehe. Ta'yr te mi tamatarer ke ame'ẽ mujywyr ym. Pe, ame'ẽ jurupy rupi miasu hãtã pyhyk. Pandu ipe: “Ihẽ ngi tamatarer nde ereraho. Ame'ẽ ke emujywyr” aja. 29 Ipynarãi pe ame'ẽ ianam wapyk. Pe, pandu: “Eharõ we rĩ. Pe, upa tamatarer nde pe ihẽ amujywyr ta” aja. 30 Miasu pandu: “Anĩ. Aharõ ym ta” aja. Pe, ianam ke kyndaha pe kynda raho. Upa katu te tamatarer mujywyr ym rahã, uhem ym ta riki.

31 —Ame'ẽ ke amõ miasu ta ukwa rahã, parahy riki. Pe, upa katu te ijar pe a'eta

pandu oho. 32 A'erehe miasu ke ijar muhyk tĩ. Pandu ipe: “Mã! Jaxer ame'ẽ ke nde. Tamatarer heta te hũ ihẽ pe nde eremujywyr ym. Upa katu te ihẽ aharái riki. Nde erepandu ihẽ pe. ‘Marã ka ym ihẽ amujywyriha nde pe. A'erehe eharái katu’ aja riki. A'erehe upa katu te ihẽ aharái. 33 Nde rehe apyrara ihẽ asak, aja amõ miasu rehe nde erepyrara eresak ta me'ẽ te'e” aja ijar. 34 Ame'ẽ miasu rehe kapitã keruhũ parahy. Amõ rehe ame'ẽ miasu pyrara ym usak, a'erehe parahy ehe. (Amõ sawa'e pe pandu:) “Kyndaha pe peme'ẽ ekynda eraho. Tamatarer upa katu te ihẽ pe mujywyr ym rahã, a'ep a'e ke nupã ta amõ” aja kapitã keruhũ pandu — aja Jesu pandu.

35 A'e pandu tĩ:

—Ame'ẽ kapitã keruhũ aja ihẽ pái keruhũ tĩ. Pehẽ mu rehe pehẽ py'a pemujywyr ym rahã, aja pehẽ ke ihẽ pái keruhũ mupyrara ta tĩ. A'e riki ywa pe har a'e — aja Jesu pandu.

19

Hakehar ke hijar ame'ẽ rehe har (Matéu 5.31-32; Mak 10.1-12; Ruk 16.18; 1 Korin 7.10-11)

1 Ipy'a jywyriha rehe har upa pandu rahã, Ngariréi ywy ke Jesu hijar. Pe, Jundéi ywy rehe a'e oho. Jumu'eha ta oho tĩ. Oho rahã, Jondã y ruwái rehe oho. 2 Heta ngã haikwer rupi oho tĩ. Pe, ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu a'ep. 3 Amõ parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu panduha ke a'eta manga uwyr tipe. A'e jawy rahã, a'eta pandu ta tipe: “Jaxer ame'ẽ ke nde erepandu” aja. A'erehe kuja a'eta pandu:

—Upa ma'e amõ putar rahã, hakehar ke a'e hijar katu my? Myja me'ẽ jundéu awa ta je'ẽha mujekwa my? — aja Jesu pe.

4 A'e pandu:

—Tupã je'ẽha rehe pesak riki. Kuja amõ mupinim:

“Ma'e ke Tupã mujã py rahã, sawa'e ke a'e mujã. Kũjã ke mujã tĩ” aja riki.

5 —Amõ we tĩ:

“Jumendar rahã, ipái ta ke sawa'e hijar, pe, hakehar namõ ixo katu. Ame'ẽ mokõihar riki peteĩhar aja ixo apo 'y” aja.

6 —A'erehe ame'ẽ ta riki mokõi ym. Peteĩhar aja ixo apo 'y. A'erehe peteĩhar aja Tupã riki mujã. Ame'ẽ ke sawa'e mumokõi rahã, katu ym tiki — aja Jesu. (“Mumokõi” aja pandu rahã: “Hakehar ke ixawa'e hijar” aja mujekwa.)

7 Parise ta pandu ipe:

—Aja rahã, ma'erehe Moise pandu my: “Hakehar ke amõ hijar rahã, paper rehe mupinim: ‘Nde ihẽ rakehar ym apo 'y’ aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujywyr mondo, paper namõ” aja riki Moise — aja Jesu pe.

8 A'e pandu:

—Jundéu awa ta iãkã jumujanam ngã juehe. Tupã je'ẽha rehe hendu tar ym, a'erehe Moise pandu: “Hakehar ke amõ hijar rahã, katu we” aja. Ma'e ke Tupã mujã py rahã, anĩ riki. Hakehar amõ hijar rahã, katu ym arahã. 9 A'erehe apandu pehẽ pe. Hakehar ipy'a wapyk katu tipe. Ame'ẽ ke ixawa'e hijar, pe, amõ kũjã ke pyhyk rahã, hakehar aja ym namõ jumusarái. Katu ym aja — aja Jesu.

10 Jumu'eha ta pandu:

—Aja rahã, amõ jumendar ym rahã, katu tiki — aja ipe.

11 Jesu pandu:

—Aja upa sawa'e ma'e ym ta. Tupã mujekwa rahã, pe, sawa'e jumendar ym ta. 12 Amõ koty koty ukwa, a'erehe amõ amõ sawa'e jumendar ym. Amõ ta marã ka ym jumendariha. Imãi pusu ngi u'ar rahã ngi har aja riki. Marã ka ym jumendariha. Ehe ihĩ ame'ẽ ke nixói. Aja te'eha u'ar. Amõ ta amõ koty. Ame'ẽ ta ngi ehe ihĩ ame'ẽ ke amõ ta mondok, a'erehe marã ka ym jumendariha. Amõ ta Tupãma'e ma'eha ke ma'ema'e, a'erehe jumendar tar ym. Tupã rehe har pandu pandu oho. Ame'ẽ riki ima'e ma'eha. Ame'ẽ ke ma'ema'e, a'erehe jumendar tar ym rahã, mã peja ixo te'e — aja Jesu pandu.

Ta'yn ta rehe har Jesu pandu katu (Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)

13 Ta'yn ta ke amõ ta werur ipe. Ipo ke ta'yn ta ãkã rehe Jesu mujar ame'ẽ ke a'eta putar. (Ipo mujar rahã, Tupã usak katu

a'eta rehe, aja mujekwa.) Ta'yn ta rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu, ame'ẽ ke a'eta putar tĩ. A'erehe werur ipe. Anĩ. Jumu'eha ta je'ẽ je'ẽ:

—Mã! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja riki.

14 Jesu pandu:

—Anĩ. Mã peja ta'yn ta ihẽ rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupã putar tĩ. Kome'ẽ ta'yn ta aja me'ẽ Tupã kotyhar wan ta tĩ — aja jumu'eha ta pe. (Ta'yn ta aja ixo rahã: "Katu te ame'ẽ ta ke jande" aja ym ukwa, a'erehe pahar Tupã koty ipy'a ke muruwak, aja mujekwa katu.)

15 Pe, ipo ke ta'yn ta ãkã rehe Jesu mujar mujar. Upa rahã, a'engi a'e oho.

Ima'ehũ namõ ixo, ame'ẽ rehe har (Matéu 13.22; Mak 10.17-31; Ruk 18.18-30; 1 Timo 6.6-10; Tian 5.1-3)

16 Amõ rahã, amõ sawa'e uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Myja me'ẽ katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e rahã, ihẽ ke Tupã muhã katu ta my? — aja Jesu pe.

17 A'e pandu:

—Katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e, ame'ẽ rehe har mã peja ihẽ pe epandu ym. (Nde erekwa riki.) Katu te ame'ẽ ke peteĩhar jõ ixo. Tupã a'e. Nde ke Tupã muhã katu, ame'ẽ ke nde ereputar rahã, a'e pandu ame'ẽ ke ema'ema'e katu — aja sawa'e pe.

18 —Ma'e Tupã pandu my? — aja sawa'e pandu ipe.

Jesu pandu:

—Amõ ke ejukwa ym. Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Amõma'e ke emukanim ym. Amõ rehe har te'e epandu ym. 19 Nde pái rehe epy'a katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Epy'a katu tĩ. Nde erepy'a katu nde juehe, aja ne namõ ixo ame'ẽ ta rehe epy'a katu tĩ — aja ipe.

("Ne namõ ixo ame'ẽ ta" aja Jesu pandu rahã: "Upa amõ ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e" aja mujekwa katu.)

20 Sawa'e pandu:

—Upa aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu katu. Myja amõ we ihẽ ama'e rahã, ihẽ ke Tupã muhã katu ta my? — aja riki.

21 Jesu pandu ipe:

—Katu te aja nde erexo tar katu rahã, upa katu te nema'e ke emuhepy eho. Pe, tamatarer nde erepyhyk rahã, upa katu te ame'ẽ ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe te'e eme'ẽ me'ẽ. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã koty nema'ehũ ta. Pe, ihẽ namõ eho — aja ipe.

22 Ame'ẽ ke rehe sawa'e hendu rahã, pyai riki. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. (Ame'ẽ ke te'e me'ẽ tar ym) a'erehe pyai oho ingi. (Ima'e ke muhepy tar ym tĩ.)

23 Ame'ẽ ke rehe usak rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ko apandu pehẽ pe. Tupã putar, aja amõ ixo katu. Aja tamatarer rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta mã Tupã putar aja ixo tar ym te. 24 Ko apandu tĩ. Awi jupiha kwar rupi marã ka ym amõ rymba asa ohoha. Kame, ame'ẽ rymba asa ohoha ke. Pe, ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta i'ar koty te we marã ka ym Tupã putar aja ixoha — aja Jesu pandu.

25 Ame'ẽ ke jumu'eha ta hendu rahã, pandu:

—Mãte hũ puki! Aja rahã, awa ke Tupã muhã katu ta my? — aja Jesu pe.

26 Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pe, pandu:

—Ame'ẽ ke sawa'e ta marã ka ym ma'eha. Tupã anĩ. Upa katu te a'e ma'e katu. Amõ ke a'e riki muhã katu ta — aja Jesu.

27 Pe, Petu pandu:

—Esarahã! Sawa'e pe nde erepandu, aja upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe, ne namõ jaxo 'y. A'erehe ma'e jande pe Tupã muwyr ta my? — aja Jesu pe.

28 A'e pandu:

—Hã! Pesarahã! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ko apandu pehẽ pe. Upa ma'e ke Tupã mupyahu rahã, kapitã keruhũ aja ihẽ axo ta. Ngã ke ihẽ amondo mondo ta axo. Arahã pehẽ riki kapitã wan ta tĩ. Pehẽ awa py mokõi sawa'e ta. Jundéu awa tama'e kapitã ta ke pehẽ tĩ. A'eta ke pemondo mondo ta tĩ.

29 —Ihẽ rehe har amõ pandu tar katu, a'erehe hok ke hijar oho. Imu ta ke hijar tĩ. Hendyr ta ke hijar tĩ. Ipái ke hijar tĩ. Imãi ke hijar tĩ. Ta'yn ta ke hijar tĩ. Kupixa ke hijar tĩ. Aja rahã, upa katu te aja ixo ame'ẽ ta pe ma'e heta te hũ Tupã mujywyr ta. Pe, ame'ẽ ta ke a'e muhã katu ta.

30 —Ixoty uhyk rahã, upa katu te uhyk
ame'ẽ ta rehe juja katu te Tupã me'ẽ me'ẽ
ta. Tupã kotyhar aja muruwak py, ame'ẽ ta
rehe Tupã usak katu ta. Tupã kotyhar aja
a'ejõhar muruwak, ame'ẽ ta rehe juja katu
te a'e usak katu ta tĩ — aja jumu'eha ta pe
Jesu pandu.

20

Kupixa rehe paraky ame'ẽ ta rehe har

1 Jesu pandu tĩ:
—Yman rahã, ixotyhar ta pe ma'e katu
ame'ẽ ke Tupã me'ẽ me'ẽ. (Juja katu te ngã
rehe a'e usak katu ta.) Ame'ẽ ma'ema'eha
kuja riki. Pytuniwe te rahã, parakyha
ta pe amõ sawa'e pandu oho. Ame'ẽ ta
rehe usak rahã, sawa'e pandu: "Ihẽma'e
kupixa pe peparaky peho. 2 Peteĩ wera
rahã, peparaky. Peteĩ wera rahã muhep-
yha, ame'ẽ tamatarer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ta"
aja kupixa jar pandu. "Katu. Jaho ta kỹ"
aja parakyha ta. A'erehe a'eta ke kupixa pe
ijar mondo.
3 —Ywa ku'a rahã, ma'e muhepyha renda
pe kupixa jar oho tĩ. Amõ sawa'e ta i'ãi
rĩ. Te'e ixo. 4 Kupixa jar pandu: "Ihẽma'e
kupixa pe peparaky peho tĩ. Ma'e katu
ihẽ akwa, aja pehẽ pe ihẽ amuhepy ta" aja
ijar. "Hã!" aja sawa'e ta. A'erehe ame'ẽ ta
kupixa pe paraky oho tĩ.
5 —Warahy jandar rahã, aja tĩ. Muhep-
yha renda pe kupixa jar oho tĩ. Parakyha
ta ke kupixa pe mondo tĩ.
—Warahy ywa ku'a ihon rahã, aja tĩ.
Muhepyha renda pe kupixa jar oho tĩ. Amõ
sawa'e ta rehe usak rahã, kupixa pe mondo
tĩ.
6 —Ka'aruk koty rahã, muhepyha renda
pe kupixa jar oho rahã, amõ sawa'e ta i'ãi
rĩ. Ijar pandu: "Ma'erehe te'e pexo se
my?" aja sawa'e ta pe. 7 Sawa'e ta pandu:
"Peparaky peho. Amuhepy ta" aja jande
pe pandu ym awa, aja kupixa jar pe. "Aja
rahã, ihẽma'e kupixa pe peparaky peho
apo" aja riki kupixa jar. A'erehe ame'ẽ ta
paraky oho tĩ.
8 —Pytun ramõ rahã ima'e tamatarer us-
akiha ame'ẽ miasu pe kupixa jar pandu:
"Parakyha ta ke emujy'ar. Tamatarer ke
eme'ẽ me'ẽ. Kupixa pe a'ejõhar oho ame'ẽ
ta pe eme'ẽ py. Ka'aruk koty oho ame'ẽ ta
pe tamatarer eme'ẽ py. A'engi warahy ywa
ku'a ihon rahã oho ame'ẽ ta pe eme'ẽ tĩ.
A'engi warahy jandar rahã oho ame'ẽ ta pe
eme'ẽ tĩ. A'engi ywa ku'a rahã oho ame'ẽ ta
pe eme'ẽ tĩ. Pe, a'ejõhar pytuniwe rahã oho
ame'ẽ ta pe eme'ẽ tĩ" aja kupixa jar.
9 —Ka'aruk koty paraky oho ame'ẽ ta pe
tamatarer ke miasu me'ẽ. Peteĩ wera rahã,
wetep muhepyha me'ẽ riki. 10 A'erehe
amõ ta kuja: "Éi! Ame'ẽ ta 'ar koty te we
japaraky, a'erehe ame'ẽ ta 'ar koty te we
tamatarer japyhyk ta" aja pytuniwe rahã
paraky oho ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Anĩ.
Peteĩ wera rahã, wetep muhepyha a'eta pe
miasu me'ẽ tĩ.
11 —A'eta tamatarer ke pyhyk, pe, je'ẽ je'ẽ
hũ u'am. Kupixa jar rehe har je'ẽ je'ẽ hũ.
12 A'eta pandu: "A'ejõhar paraky oho ame'ẽ
ta ta'yr te mi paraky, ma'e, ka'aruk koty
oho ame'ẽ ta ke. Jande anĩ. Warahy haku
rahã, japaraky hũ. Pytuniwe jaho. Warahy
jere rahã jaho tĩ. Pe, ka'aruk koty japutu'u.
Japaraky hũ. Jande aja a'eta pe juja katu te
nde ereme'ẽ me'ẽ. Katu ym aja" aja kupixa
jar pe.
13 —Je'ẽ je'ẽ hũ ame'ẽ ta ngi har peteĩhar
pe kupixa jar pandu: "Sa'e! Ehendurahã!
Nde pe upa ihẽ amuhepy riki. Te'e ym
ihẽ. Nde ereparaky ereho rahã, peteĩ wera
rahã, wetep muhepyha nde erepyhyk ta,
aja nde erekwa. Aja japandu katu riki.
14 Nema'e tamatarer eraho. Nde rok pe ejy-
wyr eho. Kome'ẽ a'ejõhar paraky oho ame'ẽ
pe nde aja ihẽ ame'ẽ tar katu tĩ. 15 Ihẽma'e
tamatarer namõ ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ
ama'ema'e katu. Amõ ta rehe ihẽ riki
akyty'ỹ ym. Pehẽ rehe anĩ, aja pekwaha
naĩ, a'erehe nde ereje'ẽ je'ẽ hũ ihẽ rehe
my. Katu ym aja" aja kupixa jar — aja Jesu
pandu.
16 Pe, a'e pandu tĩ:
—Kupixa jar aja Tupã tĩ. Ixotyhar aja
a'ejõhar muruwak, ame'ẽ ta rehe Tupã
usak katu ta. Ixotyhar aja muruwak py,
ame'ẽ ta rehe juja katu te a'e usak katu ta
tĩ — aja Jesu pandu.

"Ihẽ ke amõ ta jukwa ta" aja Jesu pandu tĩ

“Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem” aja pandu tĩ
(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

17 Jerusarẽ ok ta pe a'e oho ixo rahã, jumu'eha ta ke a'e raho. Heta ame'ẽ ta ngi har jumu'eha ta awa py mokõi jõ mujy'ar. A'eta wata oho ixo rahã, kuja Jesu pandu:

18-19 —Pehendurahã! Jerusarẽ ok ta pe jaho jaxo. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta kotyhar ta ke ihẽ rehe amõ muhyk ta werur. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta kotyhar ta aja tĩ. Ihẽ rehe muhyk ta werur tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Upa ame'ẽ ta ihẽ ke pyhyk ta. Pe, ihẽ pe a'eta pandu ta: “Katu ym nde. Nde eremanõ ta me'ẽ te'e” aja riki. Pe, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ ke ame'ẽ ta raho ta. Pe, ihẽ rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta puka puka hũ ta. Ihẽ ke pirok ta tĩ. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ ke jukwa ta. Mokõi aker rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.

Tian ta mãi pandu Jesu pe
(Mak 10.35-45)

20 Semende rakehar uhyk uwyr ehe. Mokõi imembyr werur. (Imembyr rer Tian. Juã amõ tĩ.) Ipynarãi pe imãi wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ta ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Ma'e ke ihẽ apandu ta nde pe — aja Jesu pe.

21 A'e pandu:

—Ma'e nde pe? — aja ipe.

Tian mãi pandu:

—Nde riki kapitã keruhũ rahã, ko mokõi ihẽ membyr nde rake wapyk ta. Ame'ẽ ke emanga katu ihẽ pe apo. Nde jywa katu koty peteĩ wapyk ta. Nde jywa'i koty amõ wapyk ta tĩ — aja Jesu pe. (Jesu rake wapyk rahã, amõ ta 'ar koty te we je'ẽha te reko, aja mujekwa.)

22 A'e pandu:

—Mã! Upa pepandu ame'ẽ ke pekwa katu ym. Ihẽ rake pewapyk tar katu rahã, amõ we ta pehẽ pe tĩ. Kuja. Ihẽ apyrara hũ ta axo. Ihẽ aja pepyraraha ke pepyhyk ta katu my tĩ? — aja Jesu.

Tian ta pandu ipe:

—A'e tỹ. Japyhyk katu ta — aja.

23 Jesu pandu:

—A'e tỹ. Jete! Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ ta. Ihẽ ke mupyrara hũ aja ta pehẽ tĩ. Pesarahã! Ihẽ rake pewapyk, anĩ. Apandu ym ta ame'ẽ. “Se ihẽ jywa katu koty ewapyk. Se ihẽ jywa'i koty ewapyk” aja ihẽ apandu ym ta. Ame'ẽ ke ihẽ pái jõ pandu katu. A'e riki ame'ẽ renda mukatu — aja Tian ta pe.

24 Ame'ẽ ke rehe jande popa jumu'eha ta hendu rahã, imu ta rehe parahy, Tian ta rehe. (A'eta jyty'ym Tian ta rehe, a'erehe parahy.) 25 A'erehe upa jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pe, pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ta mondo mondo hũ ngã ke. Ima'e je'ẽha rupi kapitã ta mondo mondo hũ ngã ke tĩ. 26 Pehẽ anĩ. Aja kapitã ta aja pexo rahã, katu ym. Amõ riki kapitã keruhũ aja ixo tar katu rahã, amõ ta namõ ma'e ke ma'ema'e katu ixo. Te'e paraky ame'ẽ ta aja mã peja ixo. Aja rahã, katu tiki. 27 Pe, pehẽ ngi har peteĩ riki amõ ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu rahã, a'e riki pehẽ rehe te'e paraky aja mã peja ixo. Aja rahã, katu tiki. 28 A'e riki ihẽ aja ta tĩ. Pesarahã! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ namõ ma'e ke amõ ma'ema'e, a'erehe ihẽ ajur my? Anĩ. Aja ym. Amõ ta namõ ihẽ ama'ema'e. A'erehe ko ihẽ ajur. Ihẽ amanõ ta, a'erehe ngãma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. A'erehe heta ngã ke Tupã muhã katu ta — aja Jesu.

Mokõi eha ym te ame'ẽ ta ke Jesu mukatu
(Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43)

29 Jeriko ok ta ngi Jesu ta uhem oho ixo rahã, haikwer rupi heta ngã oho tĩ. 30 Awa rape rake mokõi eha ym te ame'ẽ ta wapyk uĩ. Jesu asa oho ixo, aja a'eta hendu. A'erehe hãtã a'eta pukái:

—Jesu! Ndawi rainõ ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki. (“Ndawi rainõ” aja pandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa.)

31 Mokõihar ta pe heta ame'ẽ ta pandu:

—Pepandu ym aja — aja tipe.

Eha ym te ame'ẽ ta i'ar koty te we hãtã pukáiha:

—Sawa'e! Ndawi rainõ ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki.

32 Jesu pyta. Pe, pandu:

—Pejur! Ma'e nde pe? Ma'e ihẽ ama'e ta pehẽ pe my? — aja.

33 A'eta pandu:

—Sawa'e! Jande reha ym te. Jande reha ke emukatu. Jasak tar katu — aja.

34 Pe, a'eta rehe Jesu pyrara usak. Eha rehe ipo ke a'e mujar. Pahar upa ma'e ke rehe a'eta usak usak. Pe, haikwer rupi a'eta oho tĩ.

21

Jerusarẽ ok ta pe jumen 'ar pe Jesu oho (Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40; Juã 12.12-19)

1 Jerusarẽ ok ta pe uhyk tate rahã, Metaje ok ta pe uhyk py oho. Ame'ẽ riki ywy'ã rake ihĩ. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'engi mokõi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo. 2 Mokõihar ta pe pandu:

—Jande ruwa koty ok ta ihĩ, Mbeta ok ta ke. A'ep pehẽ mokõi peho. Pehyk rahã, jumen rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ẽ rehe amõ pukwar. Imembyr namõ i'ãi. Ame'ẽ mokõi pejirar. Pe, se ihẽ pe pemuhyk perur. 3 "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja amõ pandu rahã, pepandu ipe: "Sawa'e riki putar apo" aja. "Hã!" aja a'e pandu ta. Pahar pehẽ namõ jumen ta ke a'e mondo ta — aja Jesu pandu.

4 Aja rahã, yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke amõ mupinim, aja uhyk tĩ. Kuja riki:

5 "Siã ok ta pe har ta pe pepandu: 'Pesarahã! Pehẽma'e kapitã keruhũ petur ixo apo 'y. A'erehe peta kỹ.
"Katu te me'ẽ ke ihẽ" aja ym ame'ẽ ke a'e.
Jumen 'ar pe a'e tur ixo. A'erehe kapitã keruhũ a'e, aja pekwa katu ta' aja." ("Siã ok ta" aja pandu rahã: "Jerusarẽ ok ta ke" aja mujekwa.)

6 Upa Jesu pandu rahã, mokõi jumu'eha ta oho. Upa Jesu pandu, aja a'eta ma'ema'e. 7 Jumen ke Jesu pe werur. Imembyr ke werur tĩ. Jumen 'ar pe kamixa ke a'eta mou. Ame'ẽ 'ar pe Jesu wapyk uĩ. Pe, oho. (Kamixa mou rahã, a'e riki kapitã keruhũ aja a'eta ukwa.) 8 Awa rape rupi heta ngã kamixa ke mou mou tĩ. Amõ ta pindo ro aja me'ẽ mondok. Ame'ẽ ke awa rape rupi mou mou tĩ. (Aja rahã, kapitã keruhũ ko tur. Jumai ym ha aja uwyr, aja mujekwa katu.) Ame'ẽ 'ar rupi jumen pyrũ oho. 9 Jesu ndutar koty heta ngã wata oho. Haikwer rupi aja tĩ. Heta wata oho tĩ. Upa ame'ẽ ta hãtã pandu pandu:

—Ko nde erejur katu! Ymanihar Ndawi aja kapitã keruhũ nde tĩ. Aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde. Sawa'e te je'ẽha rupi nde erejur ame'ẽ ke nde. Mã peja nde rehe Tupã usak katu. Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e — aja ngã pandu pandu.

10 Jerusarẽ ok ta pe Jesu ixe oho rahã, ngã mutyapu tyapu hũ. Amõ ta pandu:

—Awa ko my? — aja ngã.

11 Amõ ta pandu:

—Ko Jesu. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja. Nasare ok ta riki Ngariréi ywy rehe ihĩ.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu oho (Mak 11.15-19; Ruk 19.45-48; Juã 2.13-22)

12 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu ixe oho. Pe, upa ma'e ke muhepy ame'ẽ ta ke a'e muhem mondo ingi. Ma'e ke muhepy jo'ok ame'ẽ ta ke muhem mondo ingi tĩ. Tamatarer muruwak ame'ẽ tama'e myrape ke mujere tĩ. Aja upa tamatarer ke muhãi ombor. (Amõ ywy ngi amõ ta uwyr. Amõ koty tamatarer ke ame'ẽ ta werur. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har tama'e tamatarer ke pe muruwak. Ame'ẽ tama'e myrape ke Jesu mujere.) Pykahuran ke muhepy ame'ẽ tama'e myrape ke mujere tĩ. 13 Upa ngã pe a'e pandu:

—Mã! Mukanĩha renda aja se pemuruwak. Sengi pehem peho. Tupã pandu ame'ẽ ke amõ mupinim. Kuja riki Tupã pandu:
"Se ihẽma'e jumu'eha renda keruhũ ke.
Ihẽ namõ ngã pandu pandu, ame'ẽ renda ke se" aja Tupã pandu.

—Pehẽ anĩ. Ame'ẽ ke amõ koty pemuruwak. Ma'e ke mukanĩha renda aja pemuruwak — aja upa muhepyha ta pe Jesu pandu.

Pe, muhem mondo ingi. (Muhepyha ta muhepy rahã, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe mukanĩha aja ame'ẽ ta tĩ.)
14 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu i'ãi. A'ep eha ym te ame'ẽ ta uhyk ehe. Wata katu ym ame'ẽ ta uhyk ehe tĩ. Upa ame'ẽ ta ke a'e mukatu. 15 Aja ma'e katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Ame'ẽ rehe parise ta usak rahã, parahy ehe riki. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Parahy ehe tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kurumĩ ra'yr ta hãtã pandu pandu:
—Ko nde erejur katu! Kapitã keruhũ nde. Nde riki katu te me'ẽ ke — aja Jesu pe pandu. Kũjãtãi ra'yr aja tĩ. Pandu pandu tĩ.
Ame'ẽ ke rehe parise ta hendu rahã, Jesu rehe parahy tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Parahy ehe tĩ. 16 A'erehe Jesu pe a'eta pandu:
—Kurumĩ ta pandu ame'ẽ ke rehe nde erehendu my? Katu ym jande pe — aja ipe.
—A'e tỹ. Ahendu katu. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim, ame'ẽ rehe pesak riki. Kuja: "Kurumĩ ra'yr ta ke nde eremu'e, a'erehe a'eta pandu katu: 'Nde riki katu te me'ẽ ke.' A'erehe ame'ẽ panduha aja a'eta pandu katu tĩ" — aja Jesu pandu. (Kurumĩ ra'yr ta Tupã rehe har pandu katu, aja Jesu mujekwa. Kũjãtãi ra'yr aja tĩ.)
17 Parise ta ke Jesu hijar oho. Pe, Mbeta ok ta pe oho. A'ep a'e ukwer.

Sik'y ke Jesu muxirik
(Mak 11.12-14; Mak 11.20-24)

18 Ku'ẽ rahã, pytuniwe rahã, Jerusarẽ ok ta pe Jesu jywyr oho ixo rahã, myahy a'e. 19 Awa rape rake ma'eywa'y rehe a'e usak. Sik'y ke. A'erehe uhyk oho ehe tipe. U'u ta tipe. Mahem ym ma'eywa. Ho ke te'e i'ãi. A'erehe ma'eywa'y pe a'e pandu:
—Apo har ma'eywa nixói te ta — aja riki.
Pahar ame'ẽ sik'y xirik oho. 20 Ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta usak rahã, a'eta pandu:
—Mãte hũ puki! Pahar sik'y xirik oho! Myja me'ẽ my? — aja.
21 Jesu pandu:
—Ko apandu pehẽ pe. Ame'ẽ sik'y ke ihẽ amuxirik. Tupã rehe pejurujar katu rahã, aja pema'e ta tĩ. Pejurujar katuha ke pehijar ym. Aja rahã, ihẽ ama'eha aja pema'e katu ta tĩ. Ame'ẽ jõ ym. Kome'ẽ ywy'ã pe pepandu: "Eho! Ejumbor eho y ramũi pe!" aja. Tupã namõ pepandu, pe, pejurujar katu ehe tĩ. "Mã! Opor ta nahã my? Akwa ym" aja ym pepandu. Aja rahã, ame'ẽ ywy'ã opor ta oho. 22 Pejurujar katu ehe rahã, ma'e ke pepandu pandu inamõ, ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr ta — aja Jesu. ("Ywy'ã keruhũ" aja Jesu pandu rahã: "Upa ma'e hãtã ma'eha ke" aja a'e mujekwa.)

Awa riki Jesu ke muwyr my, ame'ẽ ke amõ ta ukwa tar katu
(Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

23 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu jywyr oho. A'e mu'e mu'e ixo rahã, jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e kapitã ta uhyk uwyr ehe tĩ. A'eta pandu ipe:
—Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ẽha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja ipe.
24 Jesu pandu:
—Ihẽ aja tĩ. Pehẽ pe ihẽ apandu ta tĩ. Pe, ihẽ pe pepandu py rahã, awa je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ ke ihẽ apandu ta pehẽ pe tĩ. 25 Apo pepandu py ihẽ pe. Sawa'e je'ẽha rupi Juã mujahuk ngã ke my? Awa Juã ke mondo my? A'e ke Tupã mondo my? Sawa'e mondo my? Pepandurahã! — aja Jesu.
Ame'ẽ ke rehe pa'ihu ta hendu rahã, se koty Jesu ngi oho. Pe, pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tama'e kapitã ta namõ pandu pandu ngã jupe. Kuja:
—Mã! Myja japandu ta ipe my? "Tupã je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu ipe rahã, kuja jande pe Jesu pandu ta: "Aja rahã, ma'erehe Juã pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym my?" aja jande pe Jesu pandu ta. 26 Anĩ. "Sawa'e je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu rahã, jande rehe ngã parahy ta. Mahy ta jande ke tĩ. Juã riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e, aja ngã ukwa katu. Sawa'e mondo ym a'e aja ukwa katu. A'erehe jande rehe parahy ta. Mã! Myja japandu ta my? — aja pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe.
27 A'erehe Jesu pe pa'ihu ta pandu:

—Juã rehe har japandu ym ta nde pe — aja.

A'eta pe Jesu pandu:

—Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Awa je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu ym ta tĩ — aja pa'ihu ta pe. Kapitã ta pe pandu tĩ.

Mokõi ta'yr ta ame'ẽ rehe har

28 Amõ we pa'ihu ta pe Jesu pandu. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe pandu tĩ:

—Myja pekwa my? Amõ rahã, ipái namõ mokõi ta'yr ta ixo. Pe, u'ar py, ame'ẽ pe ipái pandu oho: "Sa'e! Kupixa pe eparaky eho apo" aja. 29 "Aho ym ta ihẽ" aja ipái pe. I'i atu rahã ipy'a ke muruwak, pe, kupixa pe ta'yr paraky oho. 30 Pe, amõ ta'yr pe ipái pandu oho: "Sa'e! Kupixa pe eparaky eho apo" aja riki. Ta'yr pandu: "Aho ta kỹ" aja tipe. Anĩ. Oho ym riki. 31 Mokõi ta'yr ta ngi har awa riki ipái putar ame'ẽ ke ma'e my? — aja Jesu.

—U'ar py ame'ẽ ke — aja pa'ihu ta pandu.

A'erehe Jesu pandu a'eta pe tĩ:

—Ko apandu pehẽ pe. Ame'ẽ ta'yr ta rehe har amujekwa ta pehẽ pe. Amõ ta jaxer ai te aja pekwaha. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta ke. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ ta jaxer ai aja pekwaha tĩ. Ame'ẽ ta Tupã koty ipy'a ke muruwak, a'erehe Tupã kotyhar ta aja muruwak. (Ta'yr u'ar py, ame'ẽja saka.) 32 Myja Tupã kotyhar aja amõ muruwak my? Ame'ẽ rehe har Juã mujahukiha mujekwa uwyr pehẽ pe. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym. Pehẽ pa'ihu ta. Pejurujar ym ehe tĩ. Kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta jurujar katu ehe. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jurujar katu ehe tĩ. Ame'ẽ ke rehe pesak tipe. Anĩ. Pehẽ py'a ke pemuruwak ym. (Ta'yr iapyr aja pehẽ tĩ.) Juã pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym, a'erehe Tupã kotyhar ta aja pemuruwak ym tĩ — aja Jesu pandu.

Ma'eywa ty usakiha ta rehe har (Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

33 Amõ we pa'ihu ta pe Jesu pandu tĩ:

—Amõ myja me'ẽ ma'e ke my aja ihẽ apandu ta. Pehendurahã! Amõ sawa'e ixo. Kupixa ke a'e mondok. (Upa hapy.) Pe, ma'eywa'y rãkã ra'yr ke a'e jytym. Uwa'y rãkã ke. Kupixa rymy'y rupi a'e mukurar kurar. Pe, ma'eywa rykwer jo'okiha renda ke pykũi tĩ. Kupixa my'y pe myta mujã tĩ. (Ywate ame'ẽ ke mujã. Ame'ẽ ngi usakiha usak usak katu.) Upa mujã rahã, amõ ta pe pandu: "Kupixa rehe pesak katu. I'a tyarõ rahã, ko amõ pehẽma'e ta kỹ. Amõ i'a ihẽma'e ta kỹ" aja. "Ere" aja ame'ẽ ta pandu. Pe, pepaite kupixa jar usak te'e oho. (Paxia oho.)

34 —I'a tyarõ rahã, miasu ta ke kupixa jar mondo, ima'e kupixa pe. Kupixa usakiha ta ngi ma'eywa rykwer ke miasu ta jo'ok we ta tipe oho. 35 Miasu ta ke usakiha ta pyhyk. Amõ ke a'eta nupã riki. Amõ ke jukwa. Amõ rehe ita ke a'eta ombor. Mujan riki. Ijar pe me'ẽ ym te ma'e rykwer ke. 36 Amõ miasu ta ke kupixa jar mondo tĩ. Mondo py, ame'ẽ 'ar koty te we hetaha mondo tipe. Ame'ẽ ta ke usakiha ta juja katu te mahy. Amõ ke nupã. Amõ ta ke jukwa. Aja riki. Ijar pe me'ẽ ym te ma'eywa rykwer ke.

37 —Pe, a'ejõhar ta'yr ke kupixa jar mondo. "Ihẽ ra'yr rehe a'eta hendu katu ta, aja ihẽ akwa" aja a'e jupe. A'erehe ta'yr ke mondo tipe. 38 Ta'yr rehe usakiha ta usak rahã, a'eta pandu pandu a'eta jupe: "Ko riki kupixa jar ra'yr. Ipái manõ rahã, kupixa riki ima'e wan ta. Jajukwa ta peme'ẽ ke. Aja rahã, kupixa riki jandema'e wan ta" aja a'eta jupe. 39 A'erehe a'eta pyhyk a'e ke. Pe, kupixa ngi hykýi raho. Pe, jukwa. Ta'yr ke jukwa.

40 —Apo kupixa jar uhyk uwyr rahã, usakiha ta pe myja me'ẽ a'e ma'e ta my? — aja Jesu.

41 —Ame'ẽ jaxer ame'ẽ ta ke kupixa jar jukwa ta. Pe, amõ ta pe a'e pandu ta: "Ihẽma'e kupixa rehe pesak katu" aja ta. Pe, i'a tyarõ rahã, ame'ẽ ta riki ma'eywa rykwer ke mowok ta. Kupixa jar pe ima'e rykwer ke me'ẽ ta — aja a'eta pandu ipe.

42 A'eta pe Jesu pandu:

—Aja ta riki. Pesarahã! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha pesak katu riki. Kuja:

"Ita rehe har ita ok mujãha pandu: 'Jaxer te'e kome'ẽ ita ke' aja.

Anĩ. Tupã pandu: 'Peme'ẽ riki ok pyter wan mupu'am katu riki' aja.

Aja jandema'e sawa'e te ma'eha riki. Katu
te aja jakwa katu" aja panduha ihĩ.
43 —A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu. Je'ẽha
pyahu ke Tupã muwyr. Aja Tupã kotyhar
ta aja pemuruwak tar ym. Peputar ym,
a'erehe pehẽ ke a'e putar ym tĩ. Pe, amõ
awa ta pe a'e pandu ta: "Ihẽ kotyhar ta
aja pemuruwak" aja. Ame'ẽ ta putar katu
ta. Pe, katu ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e
ta. Tupã putar aja a'eta ma'ema'e ta.
44 [Kome'ẽ ita rehe ipy ke amõ tukwa rahã,
ahy ta. Amõ rehe ita u'ar rahã, mupe ta] —
aja Jesu pandu.

("Ita rehe har" Jesu pandu rahã: "Juehe
har" a'e pandu. "Ipy tukwa" aja pandu
rahã: "Jesu ke amõ ta putar ym" aja mu-
jekwa. Amõ rehe ita u'ar rahã, ame'ẽ
ke Jesu mupyrara hũ ta, aja a'e mujekwa
katu.)

45 Myja me'ẽ kupixa usakiha ta my,
ame'ẽ ke Jesu pandu. Ame'ẽ rehe jundéu
awa tama'e pa'ihu ta hendu rahã, a'eta
rehe har Jesu pandu aja a'eta ukwa. Parise
ta rehe har a'e pandu tĩ, aja a'eta ukwa
tĩ. 46 A'erehe a'eta parahy ehe, Jesu rehe.
A'erehe Jesu ke a'eta pyhyk ta tipe. Heta
ame'ẽ ta ngi a'eta kyje. Jesu riki Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ke a'e, aja heta ame'ẽ ta ukwa
katu, a'erehe heta ame'ẽ ta ngi parise ta
kyje. A'erehe Jesu ke pyhyk ym arahã.

22

Ta'yr riki jumendar ame'ẽ rehe har (Ruk 14.15-24)

1 Ngã pe pandu rahã, myja me'ẽ ma'e ke
my aja Jesu pandu pandu. Kuja:

2 —Tupã pandu: "Ihẽ kotyhar ta aja pe-
muruwak" aja. Ame'ẽ ke putar ame'ẽ ta
kuja riki. Amõ rahã, sawa'e ixo. Kapitã
keruhũ a'e. Ta'yr riki jumendar, a'erehe
imi'u ke ipái matyr. Huryha mujã. 3 Pe, mi-
asu ta pe kapitã keruhũ pandu. "Pepandu
peho. Kwehe amõ ta pe ihẽ apandu:
'Ihẽ mi'u ke pe'u pejur' aja. Ame'ẽ ta
pe pepandu peho: 'Pe'u pejur apo' aja."
A'erehe miasu ta pandu oho tipe. Uwyr tar
ym ngã.

4 —A'erehe amõ miasu ta ke kapitã
keruhũ mondo. Kwehe pandu: "Pejur"
ame'ẽ ta pe miasu ta pandu we ta oho tĩ.
Kuja pandu ta: "Kapitã keruhũ pandu: 'Ihẽ
mi'u ke upa amatyr hũ. Tapi'iruhu upa
ihẽ ajukwa. Tapi'iruhu ra'yr ixa ame'ẽ ke
ajukwa tĩ. Upa amuka'ẽ riki. Myrape 'ar pe
ihĩ apo. Ihẽ ra'yr jumendariha rehe pesak
pejur' aja riki." Aja miasu ta pandu tipe.
5 Ame'ẽ rehe ngã hendu ym tĩ. Pe, ima'e
ma'ema'e oho. Amõ riki kupixa pe paraky
oho. Amõ riki ima'e muhepyha renda pe
paraky oho. 6 Amõ ta riki miasu ta ke
pyhyk. Pe, nupã hũ. Pe, jukwa. 7 Ame'ẽ
ukwa rahã, kapitã keruhũ riki parahy.
A'erehe sonda ta ke a'e mondo. Pe, miasu
ke jukwa, ame'ẽ ta ke sonda ta jukwa tĩ.
Ame'ẽ ta rekoha ke sonda ta hapy tĩ. Upa
ukwái.

8 —Pe, amõ miasu ta ke kapitã keruhũ
mujy'ar. A'e pandu: "Jumendariha rehe
ihẽ mi'u ke ihẽ amatyr. Kwehe ihẽ apandu:
'Pejur' ame'ẽ ta uwyr rahã, katu ym ta
tipe. Uwyr tar ym, putar ym, a'erehe u'u
rahã, katu ym. 9 Apo awa rape rupi peho.
A'ep amõ ta ke pemahem rahã, pepandu:
'Kapitã mi'u matyriha rehe pe'u pejur' " aja
kapitã keruhũ pandu. 10 A'erehe miasu ta
oho. Awa rape rupi oho. Pe, ame'ẽ rupi
wata ame'ẽ ta mujy'ar. Katu ame'ẽ ta ke
a'eta mujy'ar. Jaxer ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ.
Pe, jumendariha renda ke mutyryhem.

11 —Uwyr ame'ẽ ta rehe kapitã keruhũ
usak oho. Pe, amõ rehe usak. Ma'e
mundeha nixói riki. (Jumendariha rehe
amõ oho rahã, ma'e mundeha katu ame'ẽ
ke ijar me'ẽ ngã pe.) Ame'ẽ ke pyhyk ym.
Putar ym, a'erehe munde ym. 12 Kapitã
keruhũ pandu ipe: "Sa'e! Jumendariha
rehe amõ oho rahã, ma'e mundeha katu
ame'ẽ ke munde. (Ihẽ ame'ẽ, ame'ẽ ke nde
eremunde ym.) Myja se nde erexe my?"
aja ipe. Ame'ẽ sawa'e je'ẽ ym. 13 Pe, miasu
ta pe kapitã keruhũ pandu: "Sawa'e po
ke pepukwar. Ipyta ke pepukwar tĩ. Pe,
soroka pe pembor. A'ep pytun. A'ep ahy
ixo, a'erehe jixi'u hũ ta. Ahy hũ, a'erehe hãi
ke su'u su'u rãi" aja kapitã keruhũ pandu —
aja Jesu pandu.

("Ta'yr jumendariha rehe oho" aja
pandu rahã: "Tupã renda pe ohoha" aja
mujekwa. "Ma'e mundeha katu ame'ẽ ke
Tupã me'ẽ" aja pandu rahã: "Ipy'a juhyk"

aja mujekwa. Aja ym rahã, marã ka ym Tupã koty amõ ohoha.)

14 Pe, Jesu pandu tĩ:

—Heta te hũ ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Ihẽ renda pe pejur" aja. Anĩ. Heta te hũ ame'ẽ ta oho ym. Heta ym ame'ẽ ta rehe a'e katu usak. Ixotyhar ta jõ aja jo'ok riki — aja pandu.

Kapitã keruhũ pe tamatarer me'ẽ ame'ẽ rehe har
(Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26)

15 Parise ta oho ingi. A'eta pandu pandu a'eta jupe. "Jesu pe ma'e ke japandu ta. Pe, je'ẽha a'e jawy rahã, japyhyk ta" aja riki pandu pandu a'eta jupe. 16 A'erehe ima'e jumu'eha ta ke parise ta mondo. Jesu koty mondo. Ero kotyhar ta ke a'eta mondo tĩ. Ame'ẽ ta Jesu rehe uhyk. (Muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.) Kuja pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Jetehar te ke nde erepandu, ame'ẽ ke jakwa katu. Myja me'ẽ amõ ixoha ke Tupã putar, ame'ẽ rehe har jetehar nde eremu'e. Amõ ngi nde erekyje ym ha rupi nde eremu'e katu. Upa awa ta rehe juja katu te nde eresak, a'erehe nde erekyje ym ha rupi nde eremu'e katu. 17 Apo jande pe epandu. Myja me'ẽ nde erekwa my? Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer jame'ẽ rahã, katu my? Anĩ rahã, katu ym my? Myja me'ẽ jundéu awa ta je'ẽha mujekwa my? "Pehẽ peme'ẽ katu" aja mujekwa my? "Peme'ẽ ym" aja mujekwa my? Myja my? Epandu jande pe — aja Jesu pe.

18 A'eta riki katu ym ame'ẽ ke ma'e tar katu, aja Jesu ukwa. A'erehe kuja a'e pandu:

—Mã! Mokõi pekwaha ta ke pehẽ! Ihẽ ke pemuka'u te'e tar katu. 19 Kapitã keruhũ pe tamatarer ke amõ me'ẽ. Ame'ẽ tamatarer ke ihẽ pe pemujesak — aja parise tama'e jumu'eha ta pe.

Tamatarer ke a'eta werur ipe. 20 Pe, Jesu pandu:

—Kome'ẽ tamatarer rehe awa'ã ihĩ my? Awa rer ngã mupinim ko my? — aja.

21 —Homa awa tama'e kapitã keruhũma'e ke! Sesama'e riki — aja a'eta pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

A'erehe Jesu pandu:

—Aja rahã, kapitã keruhũma'e ke kapitã keruhũ pe peme'ẽ katu. Tupãma'e ke rahã, pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu ehe tĩ. Ame'ẽ riki ma'e ke peme'ẽ, ame'ẽja saka — aja pandu.

22 Ame'ẽ ke rehe a'eta hendu rahã, pandu:

—Mã! Ukwa katu a'e! — aja.

Pe, a'eta oho ingi, Jesu ngi.

Ngã ke Tupã mukwera katu muhem ame'ẽ rehe har
(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

23 Jesu namõ parise tama'e jumu'eha ta pandu uwyr. Ame'ẽ wera rahã, sanduse ta uhyk ehe tĩ. Ame'ẽ ta manõha ngi amõ kwera ym te ta, aja ukwa ame'ẽ ta ke a'eta. 24 A'eta pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Yman kuja Moise mujekwa:

"Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe. Pe, manõ rahã, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe.
Ame'ẽ ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja saka ngã ukwa" aja Moise mujekwa.

25 —Apo ehendurahã! Se awa po wajar mokõi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ẽ ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe. Pe, manõ. A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tĩ. 26 Mokõihar aja tĩ. Sawa'e manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. A'erehe imu mahapyrihar kũjã ke pyhyk tipe tĩ. Ame'ẽ aja tĩ. Manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. Aja upa imu ta riki tĩ. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tĩ. Pe, manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. 27 Upa awa po wajar mokõi imu ta manõ. Pe, kũjã manõ tĩ. 28 Apo epandurahã! Yman rahã, manõ ame'ẽ ta kwera katu uhem rahã, kũjã riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahã, upa imu awa po wajar mokõi riki pyhyk — aja sanduse ta pandu.

("Manõ ame'ẽ ta kwera katu ta uhem" aja ukwa ame'ẽ ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'ẽ panduha ke sanduse ta pandu.) 29 Pe, Jesu pandu:

—Mã! Tupã je'ẽha pekwa ym. Tupãma'e pyrãtãha ke pekwa ym tĩ, a'erehe pehẽ je'ẽha ke pejawy. 30 Yman rahã, ngã kwera katu uhem rahã, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupã je'ẽha rahoha ta ixo. Ame'ẽ ta aja ngã ixo ta tĩ. Jumendar ym te ta

tĩ. 31 Apo kweraha rehe har amujekwa ta. Tupã pandu ame'ẽ rehe har pekwa riki. Paper rehe pesak riki. Tupã pandu:
32 “Ihẽ rehe ipy'a ke Amarã moĩ moĩ katu.
Isak aja tĩ. Jako aja tĩ. Ipy'a ke a'eta
moĩ moĩ katu tĩ” aja Tupã.
—Pesarahã! Ixuwe ixo ame'ẽ ta jõ Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. Manõ ame'ẽ ta anĩ. Aja rahã, Amarã ta'ã ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. Yman riki manõ. I'ã ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moĩ moĩ katu Tupã rehe. A'erehe manõ ame'ẽ ta kwera katu ta kỹ, aja Tupã mujekwa katu — aja Jesu pandu.
33 Ame'ẽ ke rehe sanduse ta hendu rahã, pandu:
—Mã! Mu'e katu a'e — aja Jesu rehe har.

Moise je'ẽha katu te me'ẽ ke ame'ẽ rehe har
(Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28; 1 Juã 5.3)

34 Sanduse ta je'ẽha ke Jesu mukanim, aja parise ta hendu. A'erehe a'eta jy'ar uwyr ehe. 35 Ame'ẽ ta ngi har amõ pandu ipe. Jesu je'ẽha ke a'e mujawy tar katu, a'erehe kuja pandu ipe:
36 —Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Moise je'ẽha ke jande jakwa jaxo. Ame'ẽ ngi har myja me'ẽ riki katu te me'ẽ ke my — aja Jesu pe.
37 A'e pandu:
—Tupã rehe epy'a katu te. Aja te'eha ehe har ekwa ekwa katu exo. Nde py'a emoĩ moĩ katu ehe tĩ. Aja epy'a katu te ehe. 38 Ame'ẽ riki Moise je'ẽha katu te ame'ẽ ke. Amõ 'ar koty te we katuha ame'ẽ. 39 Mokõi katu te ame'ẽ ke ihẽ apandu py aja tĩ. Kuja. Ne namõ ixo ame'ẽ ta rehe epy'a katu. Nde juehe nde erepy'a katu, aja amõ ta rehe epy'a katu tĩ. 40 Ame'ẽ mokõi riki katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ mokõi rehe amõ hendu katu te rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe hendu katu, ame'ẽja saka — aja Jesu pandu parise ta pe. (“Ne namõ ixo ame'ẽ ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e” aja Jesu pandu rahã: “Upa amõ ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e” aja mujekwa katu.)

Kirisutu rehe har Jesu pandu
(Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44)

41 Amõ parise ta jy'ar uwyr. Arahã kuja Jesu pandu ngã pe:
42 —Kirisutu rehe har, myja me'ẽ pekwa my? Awa rainõ ke a'e my? Myja ehe har pekwa my?
—Ndawi rainõ ke a'e, aja ehe har jakwa — aja parise ta pandu.
43 Jesu pandu:
—A'e tỹ. Awa a'e tĩ. A'erehe Ndawi rainõ ke a'e. Amõ we tĩ. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke Ndawi pandu: “Ihẽma'e sawa'e te” aja Kirisutu pe. (Aja rahã, Tupã a'e tĩ.) Kuja Ndawi pandu:
44 “Ihẽma'e sawa'e te pe sawa'e te pandu:
‘Se ihẽ rake ewapyk eĩ. (Aja rahã, katu te
ame'ẽ ke nde, aja amujekwa.) Ne
ruwajan ta ke ihẽ amuputu'u ta.
Ame'ẽ ym rahã we, se ewapyk eĩ.
Nde rehe a'eta hendu ym rahã we, se
ewapyk eĩ tĩ’ ” aja Ndawi pandu.
45 —“Ihẽma'e sawa'e te” aja Ndawi pandu. Aja rahã, Kirisutu riki ima'e sawa'e te aja mujekwa katu. (Aja rahã, a'e Tupã tĩ, aja Ndawi ukwa katu tĩ.) Aja jõ ym. A'e riki hainõ ke tĩ. (Aja rahã, awa a'e tĩ, aja mujekwa tĩ) — aja Jesu mujekwa.
46 Jesu pe marã ka ym je'ẽha ke amõ mujywyriha. A'engi ma'e ke amõ ta pandu ym ipe.

23

Ma'e ke parise ta ma'ema'e, ame'ẽ rehe har
(Mak 12.38-39; Ruk 11.43; Ruk 11.46; Ruk 20.45-46)

1 Heta ngã pe Jesu pandu. Jumu'eha ta pe pandu tĩ:
2 —Moise mupinim, ame'ẽ ke Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta mujekwa ngã pe. Parise ta aja tĩ. Mujekwa ngã pe tĩ. 3 A'erehe a'eta mujekwa ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ta mu'e, aja pema'ema'e katu tĩ. Kuja jõ anĩ. Parise ta aja pema'ema'e ym. A'eta mujekwa, aja a'eta ma'ema'e ym. Mokõi ukwaha aja a'eta ixo. 4 A'eta mu'e ame'ẽ ke kuja pandu: “Mã peja jande jamu'e ame'ẽ ke pema'ema'e katu” aja riki. Ame'ẽ riki mã hãtã te hũ ma'eha. Ame'ẽ riki ma'e puhýi ame'ẽ ke xupe pe hupir raho, ame'ẽja saka. “Pehẽ namõ jama'e ta. Pehẽ rehe japy'a katu” aja pandu ym te parise ta. (Aja rahã: “Pehẽ

namõ pehẽma'e puhýiha ke jahupir ta” aja pandu ym te ta. Katu ym aja.) 5 Ma'e ke parise ma'e ixo rahã, ame'ẽ ke rehe amõ ta usak. Ame'ẽ ke a'eta putar katu. Amõ ta usak rahã: “Mã! Pehẽ katu” aja amõ ta pandu naĩ. Amõ we tĩ. Tupã je'ẽha ke paper rehe a'eta mupinim. Ame'ẽ ke mupu'a, pe, ijywa rehe pukwar. Ipykã pyter pe pukwar tĩ. Tiha ame'ẽ ke pukwar. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu, aja ukwaha naĩ.) Kamixa apyr rehe iham pukwar tĩ. Puku ame'ẽ ke pukwar. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu, aja ukwaha naĩ.) 6 Ngã mi'u matyriha ke amõ mujã rahã, kapitã keruhũ rake jõ a'eta wapyk tar katu. Kapitã ta jupe. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe oho rahã, kapitã ta rake jõ a'eta wapyk tar katu tĩ. “Jande katu te ame'ẽ ke jande” aja mujekwa tar katu naĩ. 7 Muhepyha renda rupi wata ixo rahã: “Sa'e ta! Ko pexo. Katu pehẽ” aja amõ ta pandu. Ame'ẽ ke putar katu tĩ. A'eta pe amõ ta pandu: “Ngã mu'eha pehẽ” aja a'eta putar katu tĩ.

8 —Pehẽ anĩ. Ihẽma'e jumu'eha ta ke pehẽ. Pehẽ pe: “Ngã mu'eha pehẽ” aja mã peja amõ ta pandu ym ta me'ẽ te'e. Pehẽ riki pehẽ mu pehẽ juehe, a'erehe pehẽ pe: “Ngã mu'eha pehẽ” aja mã peja pandu ym. Peteĩ riki pehẽma'e mu'eha. (Ihẽ ame'ẽ.) 9 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har pe: “Ihẽ pái keruhũ” aja pepandu ym ta me'ẽ te'e tĩ. Peteĩ riki pehẽ pái keruhũ. Ywa pe har jõ riki ame'ẽ, a'erehe ywy pe har pe pepandu ym: “Ihẽ pái keruhũ.” 10 Pehẽ pe: “Ihẽma'e jar keruhũ” aja mã peja amõ ta pandu ym ta me'ẽ te'e. Peteĩ riki pehẽma'e jar keruhũ. Kirisutu jõ riki pehẽma'e jar keruhũ. (Ihẽ ame'ẽ.) 11 Pehẽ pyter ngi har peteĩ riki katu te ame'ẽ ke aja putar rahã, mã peja amõ ta rehe te'e paraky aja ixo. 12 “Katu te” aja amõ ukwa jupe rahã: “A'e katu ym” aja Tupã ukwa. “Katu ym ihẽ” aja amõ ukwa jupe rahã: “A'e katu” aja Tupã ukwa — aja Jesu pandu.

Parise ta riki mokõi ukwaha reko ame'ẽ ta ke, aja Jesu pandu

(Mak 12.40; Ruk 11.39-42; Ruk 11.44; Ruk 11.52; Ruk 20.47)

13 A'e pandu tĩ:

—Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Mã pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Parise ta! Pehẽ ke aja tĩ. Tupã mupyrara ta tĩ. Upa pehẽ riki mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ. “Ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja Tupã pandu. Parise ta! Pehẽ anĩ. Ame'ẽ ke peputar ym. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Pehẽ aja tĩ. Peputar ym tĩ. Amõ ta anĩ. Putar katu. Ame'ẽ ta ke pemuka'u te'e, a'erehe Tupã kotyhar ta aja muruwak ym. Ame'ẽ ta pe: “Anĩ. Pemuruwak ym” aja pepandu. Katu ym aja. Mã pehẽ ke Tupã mupyrara ta.

14 —[Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Parise ta! Mã mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ! Te'e peje'ẽ, pe, ixawa'e manõ ame'ẽ rok ke pejo'ok te'e ingi. A'engi te'e pejo'okiha ke amõ ta ngi pemukanim tar katu, a'erehe i'i we Tupã namõ pepandu pandu tipe. Aja rahã, katu ame'ẽ ta ke pehẽ aja amõ ta ukwaha naĩ. Mã pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Amõ ta 'ar koty te we pehẽ ke mupyrara ta.]

15 —Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Parise ta! Mã upa pehẽ riki mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ! Upa katu te ma'e ke pema'e, aja peteĩ jundéu awa ym ame'ẽ ke pehẽ kotyhar aja pemuruwak. Upa pemuruwak rahã, pehẽ 'ar koty te we a'e riki mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ke a'e. (Pehẽ 'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ke apo 'y. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ke a'e.) Mã pehẽ johu Tupã mupyrara ta.

16 —Parise ta! Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Pehẽ johu riki eha ym te ame'ẽ ta aja pehẽ. Pe, amõ ta ke pehýkýi peraho pexo. Kuja pemu'e:

“Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe itatawa ihĩ, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihẽ apandu. A'erehe apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta” aja pekwa tĩ.

—Aja pandu rahã, itatawa rehe har pandu. A'erehe ame'ẽ panduha ke a'e ma'e te ta, aja pekwa. Anĩ. Jumu'eha renda keruhũ jõ pepandu rahã, amõ koty pemu'e. Itatawa pandu ym. Kuja amõ pandu:

“Tupã rehe jumu'eha renda keruhũ pehĩ, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu

ihẽ apandu. A'erehe apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta" aja pekwa tĩ.

—Aja pandu rahã, itatawa rehe har pandu ym. A'erehe ame'ẽ panduha aja amõ ma'e ta nahã my? Ma'e ym ta nahã my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mã katu ym pemu'eha. 17 Mã! Eha ym te ame'ẽ ta aja pehẽ! Ma'e riki katu te my? Itatawa riki katu te my? Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ riki katu te my? Pesarahã! Jumu'eha renda keruhũ riki katu te tiki. Ame'ẽ riki itatawa ke mukatuha, ame'ẽja saka, a'erehe itatawa 'ar koty te we jumu'eha renda keruhũ katuha. 18 Kuja pemu'e tĩ:

"Myrape 'ar pe ma'e hymba ke hapy, Tupã pe. Ame'ẽ ke pekwa, a'erehe jete katu te atu apandu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu ta" aja pekwa katu.

—Aja pandu rahã, hymba rehe har pandu. A'erehe ame'ẽ panduha aja amõ ma'e te ta, aja pekwa. Aja pemu'e. Myrape jõ pandu rahã, anĩ. Ma'e ym ta nahã my. Ukwa ym awa. Kuja amõ pandu:

"Myrape 'ar pe ma'e ke hapy. Ame'ẽ myrape pehĩ, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu apandu. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu ta" aja pekwa katu tĩ.

—Aja pandu rahã, hymba rehe har pandu ym. A'erehe ame'ẽ panduha aja amõ ma'e ta nahã my? Ma'e ym ta nahã my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mã katu ym pemu'eha. 19 Mã! Eha ym te ame'ẽ ta aja pehẽ. Ma'e riki katu te ame'ẽ ke my? Tupã pe hymba ke hapy ame'ẽ ke katu te my? Myrape riki katu te ame'ẽ ke my? Pesarahã! Myrape riki katu te. Ame'ẽ riki ma'e hymba ke mukatuha, ame'ẽja saka. 20 A'erehe:

"Myrape 'ar pe ma'e ke hapy, ame'ẽ myrape pehĩ, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihẽ apandu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu ta" aja pekwa tĩ.

—Aja pandu rahã, upa myrape 'ar pe moĩ, ame'ẽ ke pandu. Myrape ke amõ pandu tĩ. A'erehe ame'ẽ panduha aja amõ ma'e ta me'ẽ te'e. 21 Pe, amõ pandu:

"Tupã rehe jumu'eha renda keruhũ pehĩ, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihẽ apandu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu ta" aja pekwa tĩ.

—Aja pandu rahã: "Tupã pete'e ixo, aja pekwa" aja pandu, ame'ẽja saka. Tupã riki jumu'eha renda keruhũ pe ixo, ame'ẽja saka. Pe, jumu'eha renda keruhũ ke amõ pandu tĩ. A'erehe ame'ẽ panduha aja amõ ma'e ta me'ẽ te'e tĩ. 22 Pe, amõ pandu:

"Ywa pehĩ, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihẽ apandu. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu ta" aja pekwa katu tĩ.

—Aja pandu rahã, ywa pe Tupã ihĩ, aja amõ ukwa. Wapyka ngi je'ẽha mondo mondo, aja ukwa tĩ. A'erehe aja pandu rahã, ame'ẽ panduha aja ma'e ta me'ẽ te'e.

23 —Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Parise ta! Mã! Mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ! Pehẽma'e kupixa ngi ta'yr mi ma'e ke Tupã pe peme'ẽ me'ẽ. Pehẽ mi'u muhembykiha ke peme'ẽ. Ky'in. Ma'ero muhe'ẽ ame'ẽ ke. Aja peme'ẽ me'ẽ. Katu ame'ẽ. Amõ we anĩ. Moise je'ẽha katu te ame'ẽ ke rehe pehendu ym. Katu ame'ẽ ke amõ ta pe pema'e ym. Amõ ta rehe pepyrara ym pesak. Mã! Kuja riki katu te me'ẽ ke. Ma'e ke pepandu, aja pema'e ta me'ẽ te'e. Te'e peje'ẽ ym. Katu ame'ẽ ke amõ ta pe pema'e ta me'ẽ te'e tĩ. Amõ ta rehe pepyrara pesak ta me'ẽ te'e tĩ. Pehẽma'e ta'yr mi Tupã pe pemujywyr ta me'ẽ te'e tĩ. Mã! Upa aja pema'e ym. A'erehe pehẽ ke Tupã mupyrara ta. 24 Eha ym te ame'ẽ ta aja pehẽ. Pe, amõ ta ke pehykýi peraho aja saka. Pehẽ pekwaha ke pemu'e, a'erehe pehykýi peraho aja saka. Moise je'ẽha ta'yr te mi, ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Moise je'ẽha katu te ame'ẽ ke rehe pehendu ym. Katu ym aja.

25 —Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Parise ta! Mã! Mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ. Kúi soroka ke pejuhyk katu. Ita rekúi ra'yr soroka aja tĩ. Soroka ke pejuhyk tĩ. Jywĩ pe anĩ. Upa ma'e ka'u te'eha pehĩ. Ame'ẽja saka pehẽ. Pehẽ pejahuk riki. Soroka jõ pekutuk katu. Pehẽ py'a pe upa ma'e peka'u te'eha pehĩ, ame'ẽja saka. (Pehẽ py'a juhyk ym, aja pexo.)

Amõ tama'e ke pemukanim peraho. Ame'ẽ namõ pexo. Katu ym aja. Amõ ta rehe pekyty'ym tĩ. Mã! Pehẽ ke Tupã mupyrara ta. 26 Parise ta! Eha ym te ame'ẽ ta aja pehẽ! Jywĩ ke pekutuk py, aja pexo. (Aja rahã, pehẽ py'a juhyk, aja pexo ta.) Aja rahã, soroka xi'a ym ta tĩ, aja pexo tĩ. Pehẽ py'a pe ma'e katu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo. Aja rahã, upa juhyk, ame'ẽ ta aja pexo ta tĩ.

27 —Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Parise ta! Mã! Pehẽ ke Tupã mupyrara ta! Mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Kangwerupa pe ita ke amõ mupu'am. "Ko kangwerupa" aja mujekwa. Ame'ẽ ke amõ mutuwyr. Amõ usak rahã, katu aja ukwa. Ywy jywĩ pe ixangwer heta ihĩ. Inẽha pehĩ tĩ. 28 Aja saka riki pehẽ. Pehẽ rehe amõ usak rahã, katu, aja ukwaha naĩ. (Kangwerupa pe ita pehĩ, ame'ẽja saka.) Pehẽ py'a riki upa peka'u te'eha ihĩ. (Ywy jywĩ pe ixangwer pehĩ, ame'ẽja saka.) Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ — aja Jesu pandu.

Parise ta ke Tupã mupyrara ta, ame'ẽ rehe har (Ruk 11.47-51)

29 A'e pandu tĩ:

—Moise je'ẽha mu'e me'ẽ ta! Parise ta! Pehẽ katu te aja pekwaha pehẽ jupe! Anĩ. Jaxer ame'ẽ ta ke pehẽ! Mã! Pehẽ ke Tupã mupyrara ta! Mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta kangwer 'ar pe ngã ukwaha pemupu'am. Ita ke pemupu'am. Ymanihar katu ame'ẽ ta kangwer 'ar pe ngã ukwaha pemupu'am tĩ. Ngã harái ym, ame'ẽ ukwaha ke. Ame'ẽ ke pemukatu. Aja rahã, ngã pandu: "Mã! Katu te" aja. 30 Pe, pepandu: "Jande ramũi namõ jaxo ta tipe rahã, a'eta ma'e, aja jama'e ym ta tipe. Ymanihar ta aja Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jajukwa ym ta tipe tĩ" aja pepandu. 31 Mã! Aja rahã, jukwaha ta rainõ ta ke pehẽ, aja pepandu. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke pehẽ ramũi ta jukwa. Ame'ẽ jukwaha ta rainõ ta ke pehẽ. (Aja rahã, ame'ẽ ta aja pema'e ta tĩ, aja pepandu.) 32 Pehẽ ramũi ta aja tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke pema'e apo tĩ. Mã peja pehẽ ramũi ma'eha ke pemumbarahã! Ihẽ riki Tupã je'ẽha apandu, ame'ẽ ke ihẽ tĩ. Ihẽ ke pejukwa ta. Aja rahã, pehẽ ramũi ta ma'eha ke pemumba ta tĩ, aja ta tĩ.

33 —Mbói aja pehẽ tĩ! Mbói ra'yr aja pehẽ tĩ! Amõ ke mbói ahy su'u rahã, mahy, aja amõ ta ixoha ke pemujaxer riki. Katu ym aja. Mupyraraha renda pe pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Marã ka ym pehemiha.

34 —Ko apandu pehẽ pe. Pehẽ koty Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke ihẽ amondo ta. Ukwa katu ame'ẽ ta ke ihẽ amondo ta tĩ. Tupã je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke ihẽ amondo ta tĩ. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ke pejukwa ta. Amõ ta ke myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe pejukwa ta tĩ. Amõ ta ke jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pemupirok hũ ta tĩ. Hok ngi amõ ta ke pemujan ta pemondo. Amõ amõ ok ta rupi pemujan ta pemondo. 35-36 Aja rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Yman katu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Pehẽ riki upa katu te ame'ẽ mupyraraha ke pepyhyk ta. Ambéu riki katu ame'ẽ ke a'e. A'e ke amõ jukwa. A'engi amõ amõ heta katu ame'ẽ ta ke pehẽ ramũi ta jukwa. Pe, a'ejõhar Sakari rehe uhyk. A'e ke pejukwa tĩ. Mbaraki ra'yr ke a'e. Aja upa katu te jukwa ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ mupyraraha ke pehẽ aja amõ ta pyhyk ta tĩ. Pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Ko jetehar te apandu pehẽ pe. Yman katu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Upa katu te ame'ẽ jukwaha mupyraraha ke pehẽ aja ame'ẽ ta pyhyk ta tĩ — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pe Jesu pandu. Parise ta pe pandu tĩ.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kapy katu te ame'ẽ ke ihĩ. Myrape ihĩ tĩ. Ame'ẽ mokõi pyter pe Sakari ke amõ jukwa. Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ame'ẽ myrape 'ar pe hymba ke hapy. (A'ep ixo rahã, a'e ke jukwa ym ta me'ẽ te'e. Anĩ. Jukwa riki. Katu ym aja.)

Jerusarẽ ok ta pe har ta rehe Jesu ipy'a katu (Ruk 13.34-35)

37 Jesu pandu tĩ:

—Mã! Jerusarẽ ok ta pe har ta! Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke pejukwa. Tupã

muwyr ame'ẽ ta ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehẽ rehe ihẽ jywa ke ihẽ amaman tar katu tipe. Sapukái ra'yr ta ke ipypo wyr pe imãi moĩ. Aja saka pehẽ rehe ihẽ apy'a katu tipe. Anĩ. Peputar ym ihẽ ke. 38 A'erehe pehẽma'e Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke ngã hijar ta oho. (A'ep jy'ar ym te ta ngã tĩ.) 39 Ko apandu pehẽ pe. Apo har ihẽ rehe pesak ym te ta. “Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi tur ame'ẽ rehe mã peja Tupã usak katu” aja pepandu rahã jõ, ihẽ rehe pesak ta tĩ — aja Jesu pandu.

24

Tupã rehe jumu'eha renda keruhũ ke amõ ta mujaxer ta
(Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6)

1 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi Jesu uhem oho. Uhem ixo rahã, jumu'eha ta pandu ipe:

—Esarahã! Mã! Katu jumu'eha renda keruhũ ke — aja ipe.

2 Jesu pandu:

—A'e tỹ. Pesak katu ehe apo. Yman rahã nixói ta. Ko apandu pehẽ pe. Peme'ẽ ke amõ ta upa mujaxer ta kỹ. Ita mokõi mokõi ihĩ ym te ta. Upa katu te ita ke amõ ta ombor ta. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha keruhũ muhãi ta — aja jumu'eha ta pe.

Ngã mupyraraha ame'ẽ rehe har
(Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

3 Jumu'eha renda keruhũ ngi uhem rahã, ywy'ã 'ar pe jupir oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep Jesu wapyk uĩ. Pe, amõ ta nixói rahã, jumu'eha ta jõ pandu uwyr ipe. A'eta pandu:

—Myja rahã, ita mokõi mokõi ihĩ ym ta my? Emujekwa jande pe. Ma'e uhyk rahã, nde erejywyr ta, aja jakwa ta my? Ma'e uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk ta, aja jakwa ta my tĩ? — aja Jesu pe.

4 A'e pandu:

—Pesak katu kỹ! Mã peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym. 5 Heta uwyr ta. “Jesu je'ẽha rupi ihẽ ajur” aja pandu te'e ta. “Ko Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ” aja pandu te'e ta tĩ. Pe, heta ngã ke a'eta muka'u te'e ta. 6 Jumai ha tyapuha ke pehendu ta. “Paite amõ ta jumai ixo” aja pehendu ta tĩ. Pemukahem ym ingi. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk ym we rĩ. 7 Amõ amõ ywy pe har ta jumai mai ta ngã juehe. Kapitã keruhũ riki amõ kapitã keruhũ namõ jumai mai ta. Amõ amõ ywy pe ngã mi'u nixói te ta. Amõ amõ ywy katak hũ ta. 8 Upa aja riki ahy py, ame'ẽja saka. Kũjã imembyr u'ar tate rahã, ahy py. Aja ahyha mangaha riki. I'i we rahã, ahy te ta. (Aja rahã, amõ we mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa katu.)

9 —'Ar rehe angaha uhyk ym rahã we pehẽ ke amõ ta pyhyk ta. Sonda ta koty pehẽ ke mondo ta. Pehẽ ke a'eta mahy ta. Pehẽ ngi har amõ amõ ke a'eta jukwa ta tĩ. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe ngã parahy ta. Putar ym ta tĩ. 10 Arahã, ihẽ rehe jurujar katuha ke heta hijar ta. Pe, ame'ẽ ta sonda ta pe pandu ta: “Pehĩ. Peme'ẽ riki Jesu kotyhar ta ke tĩ. Pepyhyk peho” aja. Ame'ẽ ta parahy ta ngã juehe tĩ. 11 Pe, heta Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran uwyr ta. Heta hũ ngã ke ame'ẽ ta muka'u te'e hũ ta. A'erehe ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ta. 12 Ma'e ka'u te'eha ke i'ar koty te we ohoha. Pe, Tupã rehe ipy'a katuha hijar hijar ta oho. 13 Pe, a'ejõhar rehe tapijar te'e we ihẽ rehe jurujar katu rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. 14 Tupã koty ipy'a ke amõ muruwak rahã, ame'ẽ pe: “Ihẽ kotyhar ke nde” aja Tupã pandu ta. Ame'ẽ myrandu katu ke kome'ẽ ywy keruhũ rupi ihẽ kotyhar ta pandu pandu ta oho. Upa ngã hendu ta. Aja rahã jõ 'ar rehe angaha uhyk ta — aja Jesu mujekwa.

Ahyha keruhũ ngã rehe uhyk ta
(Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24)

15 'Ar rehe angaha uhyk ta, ame'ẽ rehe har Jesu pandu tĩ:

—Ma'e jaxer ai te ame'ẽ rehe pesak ta tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo ta. Kapy katu te ame'ẽ pe ixo ta. Ame'ẽ rehe har Ndanie mupinim yman. A'e riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e tĩ. [Kome'ẽ paper rehe amõ usak rahã, mã peja ekwa katu exo.] 16 Ame'ẽ jaxer ai te ame'ẽ rehe ngã usak rahã, mã peja ywy'ã koty kanim

ujan oho. Jundéi ywy pe har ta kanim ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.)

17 —Hok kupe 'ar pe amõ ixo rahã, mã peja hok wyr pe ima'e ke pyhyk ym oho. (I'i pyta ym.) Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) 18 Kupixa pe amõ paraky ixo rahã, mã peja hok pe jywyr ym oho. Kamixa pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.)

19 —Ame'ẽ 'ar rahã, ipusu pe imembyr ixo, ame'ẽ ta pyrara ta ixo. (Marã ka ym pahar ujaniha.) Imembyr pe kamby me'ẽ, ame'ẽ ta pyrara ta ixo tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha.) 20 Tupã namõ pepandu katu: "Aman ndy'ar rahã anĩ. (Aman heta rahã, jande jajan tar ym)" aja. Kuja tĩ. "Jundéu awa tama'e putu'u 'ar rahã anĩ. (Arahã jundéu awa ta wata ym riki)" aja Tupã namõ pepandu. 21 Ame'ẽ jaxer ai te ha 'ar rahã, ngã pyrara te hũ ta. Arahã jõ pyrara te hũ ta. Aja pyraraha ke amõ ukwa ym riki. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ame'ẽ ngi har, aja pyrara te ha nixói. Pe, yman rahã, aja uhyk ym ta tĩ. Arahã jõ pyrara te hũ ta ngã.

22 —Arahã jõ aja ahyha keruhũ 'ar ke Tupã muheta ym. Aja ym rahã, nixói te ta awa. Upa manõ ta. Tupã kotyhar ta ixo. A'erehe ahyha keruhũ 'ar ke a'e muheta ym ta. 23 Pe, pehẽ pe amõ pandu: "Pesarahã! Kirisutu kotete ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym. Amõ pandu: "Pesarahã! Kirisutu paite ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym tĩ. 24 Kirisuturan uhyk ta. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran uhyk ta tĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e ta tĩ. Aja Tupã kotyhar ta ke muka'u te'e tar katu. 25 Pehendu katu! Aja uhyk ym rahã we, pehẽ pe upa ihẽ apandu. Upa ihẽ amujekwa ko. 26 Pe, amõ ta pandu ta pehẽ pe. "Pesarahã! Awa nixói te ame'ẽ pe a'e ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym. (A'ep peho ym.) Amõ pandu: "Pepaite a'e kanim ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym tĩ.

27 —Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Yman rahã, ihẽ ajywyr ajur rahã, upa ngã ukwa katu ta. Tupã pirãha muwera rahã, warahy uhemiha koty ixo ame'ẽ ta ukwa katu. Warahy u'ariha koty ixo ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. Upa katu te awa ta ukwa katu. Aja ihẽ ajywyr ajur rahã, upa katu te awa ta ukwa katu ta tĩ. 28 Pesarahã! So'o inem ame'ẽ ke pehĩ rahã, pahar xumukape ukwa katu. (Pe, jy'ar oho ehe.) Aja ihẽ ajywyr ajur rahã, upa katu te awa ta ukwa katu te ta tĩ — aja Jesu pandu.

Jesu jywyriha rehe har
(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)

29 A'e pandu tĩ:

—Ame'ẽ ahyha keruhũ 'ar upa rahã, amõ we mãte ma'e uhyk ta. Warahy uwe ta. Jahy wera ym ta tĩ. Ywa ngi jahy rata u'ar u'ar ta tĩ. Ywa pe ihĩ ame'ẽ ke Tupã mukatak hũ ta. 30 Ame'ẽ upa rahã, ihẽ ajywyriha ukwaha ke ywa pe ihẽ amoĩ ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ywa takãxĩha 'ar pe ihẽ ajywyr ta ajur. Tupãma'e pyrãtãha namõ ajur ta. A'e katu te ha namõ ajur ta tĩ. Pe, ihẽ rehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta usak rahã, jixi'u ta. ("Jande ke mupyrara ta apo" aja ukwa, a'erehe jixi'u ta.) 31 Tupãma'e jumi'a keruhũ tyapu ta. Tupã riki ima'e je'ẽha rahoha ta ke muwyr ta. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ rupi muwyr ta. Pe, upa katu te Tupã kotyhar ta ke a'eta mujy'ar ta — aja Jesu pandu.

Jesu jywyriha ke ma'eywa'y mujekwa ta ngã pe
(Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33)

32 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ ajywyriha ke ma'eywa'y mujekwa ta pehẽ pe. Sik'y ke. Hãkã rehe hokyr uhem rahã, warahy haku tate, aja pekwa. 33 Aja ihẽ ajywyriha riki. Ihẽ apandu ramõ, ma'e warahy uwe. Ma'e jahy rata ta katak. Upa aja pesak rahã, ihẽ riki ajywyr tate, aja pekwa katu ta tĩ. (Hãkã rehe hokyr uhem, ame'ẽja saka.) 34 Pesarahã! Apandu katu pehẽ pe. Amõ ihẽ kotyhar ta pyrara hũ ta ixo. Upa aja me'ẽ uhyk ta kỹ. Manõ ym ta rĩ. Upa usak ta. (Anĩ. Tapijar te'e we ihẽ rehe jurujar katu ta rĩ.) 35 Ywa upa kanim ta. Kome'ẽ ywy keruhũ upa kanim ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke anĩ. Ame'ẽ ke kanim ym te ta. (Aja ihẽ je'ẽha rehe jurujar katu ame'ẽ ta tapijar te'e we ixo ta kỹ.) Apandu, aja me'ẽ upa katu te uhyk ta kỹ — aja Jesu pandu.

Myja rahã Jesu jywyr ta my?
(Mak 13.32-37; Ruk 12.35-40; Ruk 17.26-30; Ruk 17.34-36; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.1-15)

36 A'e pandu tĩ:

—Myja rahã, ihẽ ajywyr ta my? Ma'e wera rahã, ajywyr ta my? My warahy rahã, ajywyr ta my? Ame'ẽ ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa ym tĩ. Ihẽ riki akwa ym tĩ. Ihẽ pái jõ ukwa katu. 37 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ajywyriha riki kuja. Yman Noe ixo. Arahã aja saka tĩ. 38 Y keruhũ upa ngã ke jukwa. Kuja riki. Y keruhũ uhyk tate rahã, aja te'eha ngã ixo. Amõ ta kekar oho. Pe, so'o ke jukwa rahã, ame'ẽ ke u'u riki. Sawa'e ta kũjã ta ke pyhyk. Kũjã ta sawa'e ta ke pyhyk tĩ. Aja te'e ngã ixo. Jarusu keruhũ pe Noe ixe ym rahã we, aja te'e ngã ixo. 39 Y keruhũ uhyk ta, aja ngã harõ ym. Pe, y keruhũ uhyk rahã, upa katu te y jukwa. Aja ihẽ ajywyr rahã, ngã harõ ym rahã, ihẽ ajywyr ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.

40 —Ihẽ ajywyr rahã, kuja ta tĩ. Kupixa pe mokõi sawa'e ta paraky ixo. Peteĩ pyta ta a'ep. Amõ ke Tupã je'ẽha rahoha ta raho ta. 41 Paratu rok pe mokõi kũjã ta paraky u'am. Peteĩ pyta ta a'ep. Amõ ke Tupã je'ẽha rahoha ta raho ta. 42 A'erehe pesak katu pexo. Peta kỹ. Ihẽ ajywyriha angaha ke pekwa ym. A'erehe pesak katu pexo. Ihẽ riki pehẽma'e sawa'e te. 43 Ma'e mukanĩha uwyr ame'ẽ ke ok jar ukwa rahã, ukwer ym ta tipe. Harõ ta tipe. Hok pe mukanĩha ixe tate rahã, a'e ke ok jar mujan ta tipe mondo. 44 A'erehe pesak katu pexo. Peta kỹ. Peharõ ym pexo rahã, ihẽ ajywyr ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur — aja Jesu pandu.

Miasu katu me'ẽ ke. Katu ym ame'ẽ ke tĩ.
(Ruk 12.41-48)

45 (Miasu katu ame'ẽ ta aja ixotyhar ta ixo ta me'ẽ te'e tĩ. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe a'e pandu:

—Myja me'ẽ miasu riki ukwa katu ame'ẽ ke my? Myja me'ẽ miasu riki ijar pandu ame'ẽ ke ma'ema'e katu my? Ko apandu ta. Amõ miasu pe ijar pandu: "Amõ miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahã, a'eta mi'u ke eme'ẽ me'ẽ katu a'eta pe" aja ijar. Pe, ijar paxia oho. 46 Pe, ijar pandu, aja miasu ma'ema'e ixo. Hok pe jywyr rahã, ame'ẽ ke rehe ijar usak. Aja rahã, ame'ẽ miasu hury katu ta. 47 Pesarahã! Ihẽ apandu pehẽ pe. Ame'ẽ miasu pe kuja ijar pandu ta: "Katu ame'ẽ ke nde. Upa katu te ihẽma'e ke rehe nde eresak eresak katu ta apo 'y" aja ta.

48 —Aja ym rahã, katu ym. Miasu katu ym ame'ẽ ke rahã, kuja jupandu jupe: "Ihẽ jar pepaite oho. Yman rahã jywyr ta" aja jupe. 49 Pe, amõ miasu ta ke a'e nupã nupã ta. Pe, jaxer ame'ẽ ta namõ ma'e ke a'e u'u hũ ta uĩ. Kawĩ ngi ka'u, ame'ẽ ta namõ u'u uĩ. Ka'u tĩ. 50 Pe, ijar rehe harõ ym rahã, ame'ẽ wera rahã, ijar jywyr ta. "Apo jywyr ym we ta rĩ" aja pandu rahã, pahar ijar jywyr ta. 51 Ame'ẽ miasu jaxer ame'ẽ ke ijar pirok hũ te ta. Mokõi ukwaha ta ke amõ ta mupyrara hũ, aja ame'ẽ miasu ke ijar mupyrara hũ ta tĩ. (Ahy te hũ,) a'erehe jixi'u hũ ta. (Ahy te hũ,) a'erehe hãi ke su'u su'u ta tĩ — aja Jesu pandu. (A'erehe miasu katu aja Jesu jywyriha rehe ixotyhar ta harõ katu ta me'ẽ te'e tĩ.)

25

Jande popa kũjãtãi ta rehe har

1 Jesu pandu tĩ:

—Ihẽ ajywyr rahã, kuja riki Tupã ma'eha. Awa riki inamõ ixo ta my? Awa riki inamõ ixo ym te ta my? Ame'ẽ ke amujekwa ta. Kuja. Amõ rahã, jande popa kũjãtãi ta ixo. Pytun rahã, araparin ke kũjãtãi ta raho. Sawa'e jumendar ame'ẽ rehe usak oho. 2 Awa po wajar peteĩhar upa kũjãtãi ta ukwa katu ame'ẽ ta ke. Amõ awa po wajar peteĩhar upa anĩ. Ukwa katu ym riki. 3-4 Awa po wajar peteĩhar upa kũjãtãi ta riki ukwa katu ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahã, amõ hyru pe tykwer tyryhem raho. Amõ kũjãtãi ta anĩ. Ukwa katu ym ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahã, amõ hyru pe tykwer raho ym. 5 Sawa'e jumendar ame'ẽ ke pyta we rĩ. Uhyk ym we rĩ. I'i hũ pyta. A'erehe kũjãtãi ta pyhýi hũ. Pe, ukwer tĩ.

6 —Pytun pyter pe amõ pandu: "Petur. Sawa'e jumendar ta ame'ẽ ke petur. Peho. Pesak pehorahã!" aja riki. 7 Upa kũjãtãi ta

upak. Pe, araparin hapy tĩ. 8 Pe, kũjãtãi ukwa katu ame'ẽ ta pe amõ ta pandu. Ukwa katu ym ame'ẽ ta pandu: “Jandema'e araparin uwe tate. Jande pe tykwer pemuwyr we mi” aja. 9 “Anĩ. Pehẽ pe jame'ẽ rahã, jandema'e uwe ta tĩ. Upa jande pe uhyk ym tykwer. Muhepyha renda pe pejo'ok peho” aja ukwa katu ame'ẽ ta pandu.

10 —A'erehe ukwa katu ym ame'ẽ ta jo'ok oho. A'eta nixói rahã, sawa'e jumendar ame'ẽ ke uhyk uwyr. Awa po wajar peteĩhar upa kũjãtãi riki araparin hapy, aja ixo. Pe, sawa'e namõ ixe oho. Ngã mi'u matyr ame'ẽ rehe ixe oho. Huryha rehe ixo katu. Upa ixe rahã, hukwen ke amõ kynda katu.

11 —I'i rahã amõ kũjãtãi ta uhyk uwyr tĩ. “Sa'e! Hukwen epirar jande pe” aja riki. 12 “Anĩ ta. Pehẽ ke ihẽ akwa ym” aja sawa'e jumendar ame'ẽ ke pandu — aja Jesu pandu.

13 A'e pandu tĩ:

—Aja riki ihẽ ajywyriha. Myja rahã, ihẽ ajywyr ta my? Ame'ẽ ke pekwa ym. My warahy rahã, ihẽ ajywyr ta my? Ame'ẽ ke pekwa ym tĩ. A'erehe pesak katu kỹ. Peharõ katu pexo — aja jumu'eha ta pe.

Mahapyr miasu ta ame'ẽ rehe har (Ruk 19.11-27)

14 Jesu pandu tĩ:

—Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ kotyhar ta ma'ema'e katu rahã, ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta a'eta pe. Ame'ẽ rehe har amujekwa ta apo. Kuja riki. Amõ sawa'e ixo. Pepaite paxia tate rahã, miasu ta pe a'e pandu: “Upa ihẽma'e ke rehe pesak” aja. 15 Pe, tamatarer ke a'e me'ẽ me'ẽ. Amõ miasu pe 5.000 itatuwyr tamatarer me'ẽ. Amõ pe 2.000 itatuwyr tamatarer a'e me'ẽ. Amõ pe 1.000 itatuwyr tamatarer a'e me'ẽ. Miasu ta ma'eha ukwa katuha, aja ijar me'ẽ me'ẽ. Upa me'ẽ rahã, pepaite paxia oho.

16 —Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ẽ miasu pahar oho. Ame'ẽ tamatarer namõ muhepy hepy. Pe, muheta. Amõ 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk. (A'erehe 10.000 hetaha apo 'y.) 17 Aja amõ miasu tĩ. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ẽ ke. Tamatarer namõ a'e muhepy hepy tĩ. Pe, muheta tĩ. Pe, amõ 2.000 itatuwyr tamatarer ke a'e pyhyk. (A'erehe 4.000 hetaha apo 'y.) 18 Amõ miasu anĩ. 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ẽ ke. Ywykwar ke a'e pykũi oho. Pe, ijarma'e tamatarer ke a'ep a'e mou. Jupyk tĩ.

19 —Yman rahã, miasu jar jywyr uwyr. Pe, miasu ta ma'ema'eha ke a'e ukwa ta. 20 Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ẽ miasu uhyk py. Ijar pe 5.000 itatuwyr tamatarer ke a'e mujywyr. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja 5.000 itatuwyr tamatarer ihẽ pe nde ereme'ẽ. Esarahã! Ko amõ 5.000 itatuwyr tamatarer ke ihẽ apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 10.000 hetaha kohĩ” aja ijar pe. 21 “Mã! Katu! Nde katu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namõ nde ereparaky. Apo heta ame'ẽ namõ nde ereparaky ta. Ejur. Ihẽ rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tĩ” aja ijar ipe.

22 —Pe, amõ miasu uhyk uwyr tĩ. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ẽ ke a'e. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer ihẽ pe nde eremuwyr. Ame'ẽ kohĩ. Esarahã! Amõ we 2.000 itatuwyr tamatarer ke ihẽ apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 4.000 hetaha kohĩ” aja ijar pe. 23 “Mã! Katu! Nde katu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namõ nde ereparaky. Apo heta ame'ẽ namõ nde ereparaky ta. Ejur. Ihẽ rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tĩ” aja ijar ipe.

24 —Pe, kuja, 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ẽ miasu uhyk uwyr tĩ. Pandu: “Sawa'e! Amõ rehe nde erepyrara nde eresak ym ame'ẽ ke nde, aja akwa. Amõma'e kupixa ngi ma'e ke nde ere'u. Nde erejytym ym, ame'ẽ kupixa ngi. Amõma'e ke nde erematyr tĩ. Nde erejytym ym ame'ẽ ke, amõ riki jytym. (Aja rahã, amõ riki paraky ame'ẽ ke nde erepyhyk.) 25 Nde ngi ihẽ akyje. A'erehe nema'e tamatarer ke ywykwar pe ihẽ amukanim araho. Esarahã! Ko 1.000 itatuwyr tamatarer nema'e ke” aja ijar pe. 26 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, ijar

pandu ipe: “Mã! Nde katu ym! Jyty'ym ame'ẽ ke nde. Ihẽ ajytym ym, ame'ẽ kupixa pe har ma'e ke ihẽ a'u. Ihẽ ajytym ym, amõ jytym ame'ẽ ke ihẽ amatyr, aja nde erekwa katu. Amõ paraky ame'ẽ ke ihẽ apyhyk, aja nde erekwa katu. 27 Aja rahã, tamatarer renda pe ihẽma'e tamatarer ke nde eremupyta ta me'ẽ te'e. Aja rahã, amõ ta riki ihẽma'e tamatarer namõ paraky ta tipe. Aja muheta ta tipe. Aja rahã, ihẽ ajywyr rahã, i'ar koty te we ihẽma'e tamatarer muheta ta tipe” aja ijar pandu. 28 Pe, amõ miasu pe ijar pandu tĩ: “Tamatarer ejo'ok ingi. Miasu katu ym ame'ẽ ke ngi ejo'ok. Pe, 10.000 hetaha namõ ixo ame'ẽ pe eme'ẽ. 29 Ma'e ta'yr mi ame'ẽ namõ amõ ma'ema'e rahã, amõ we hũ amõ me'ẽ ta ipe. Aja rahã, ima'ehũ ta. Pe, ma'e ta'yr mi ame'ẽ namõ amõ ma'ema'e ym rahã, ame'ẽ ta'yr mi ame'ẽ ke amõ jo'ok ta ingi. Aja rahã, nixói te ta ima'e ke. 30 Apo kome'ẽ miasu jaxer ame'ẽ ke embor eho, soroka pe. Pytuniha renda pe embor. A'ep ahy ta. A'erehe jixi'u ta. Ahy te ta, a'erehe hãi ke su'u su'u ta” aja ijar pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupã kotyhar ta ma'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. Ma'e ke Tupã me'ẽ, ame'ẽ namõ ma'ema'e katu ta me'ẽ te'e tĩ.)

Ngã ke Jesu mupyrara ta, a'ejõhar ame'ẽ ke (Apokarip 20.11-14)

31 Jesu pandu tĩ:

—Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Kapitã keruhũ aja ihẽ ajywyr rahã, Tupã je'ẽha rahoha ta ihẽ namõ uwyr ta tĩ. Arahã myrape katu te ame'ẽ pe ihẽ awapyk ta aĩ. 32 Pe, upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke mujy'ar ta. Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta. Ihẽ ruwa koty mujy'ar ta. Pe, ngã ke ihẽ amondo mondo ta. Se koty amõ ta ke ihẽ amondo ta. Amõ ta amõ koty. Arapuharan usakiha ta aja saka. Arapuhame ta ke arapuharan ta pyter ngi mondo mondo. Aja ngã ke ihẽ amondo mondo ta tĩ. 33 Katu ame'ẽ ta ke ihẽ jywa katu koty ihẽ amondo ta. Amõ pyta ame'ẽ ta ihẽ jywa'i koty ihẽ amondo ta. 34 Ihẽ riki kapitã keruhũ. Pe, ihẽ jywa katu koty i'ãi, ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ta: “Pejur! Pehẽ riki ihẽ pái ke muhury katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ihẽ pái renda pe pexe peho. Ame'ẽ renda ke yman a'e mukatu. Kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã rahã, ame'ẽ renda ke a'e mujã pehẽ pe tĩ. Apo pexe peho a'ep. 35 Pesarahã! Ihẽ myahy rahã, ihẽ pe pehẽ mi'u peme'ẽ. Ihẽ hyngwéi rahã, y ke ihẽ pe peme'ẽ tĩ. Ihẽ rehe pesak ramõ rahã, pehẽ rok pe ihẽ ke pemupyta katu tĩ. 36 Ihẽma'e mundeha nixói rahã, pehẽma'e mundeha ihẽ pe peme'ẽ tĩ. Ihẽ ahy axo rahã, ihẽ pe puhã peme'ẽ katu tĩ. Kyndaha pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe pesak pejur tĩ” aja ihẽ apandu ta.

37 —Aja rahã, ihẽ jywa katu koty i'ãi ame'ẽ ta pandu ta. Katu ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta. Kuja pandu ta: “Sawa'e! Myja rahã nde myahy, pe, jande mi'u nde pe jame'ẽ my? Jakwa ym. Myja rahã, nde nengwéi, pe, nde pe y jande jame'ẽ my tĩ? Jakwa ym tĩ. 38 Myja rahã, nde rehe jasak ramõ, pe, jande rok pe nde ke jamupyta my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã, nema'e mundeha nixói, pe, jandema'e mundeha ke jame'ẽ nde pe my tĩ? Jakwa ym tĩ. 39 Myja rahã, nde ahy nde erexo, pe, nde pe puhã jame'ẽ katu my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã kyndaha pe nde erexo, pe, nde rehe jasak jaho my? Jakwa ym tĩ” aja ihẽ pe.

40 —Pe, ihẽ apandu ta. Ihẽ riki kapitã keruhũ. Kuja apandu ta: “Ko apandu pehẽ pe. Ko ihẽ kotyhar ta ixo. Ihẽ mu ta aja riki. ‘Katu ym’ aja amõ ta ukwaha naĩ. Ame'ẽ ta pe ma'e ke pema'ema'e rahã, ihẽ pe pema'ema'e katu, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ pái renda pe pehẽ rury katuha namõ pexe peho” aja ihẽ apandu ta.

41 —Pe, ihẽ jywa'i koty i'ãi, ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ta: “Peho ihẽ ngi! Pehẽ riki Tupã mupyrara ta ame'ẽ ta ke pehẽ. Tata keruhũ renda pe peho. Ame'ẽ tata uwe ym te ta. Ame'ẽ renda ke Tupã mujã. A'ep Satana ke mupyrara ta. (Ãjã ramũi ke a'e.) Ame'ẽ renda ke tata keruhũ renda. Satana kotyhar ta ke a'e mupyrara ta a'ep tĩ. Ame'ẽ renda pe peho. 42 Pesarahã! Ihẽ myahy rahã, pehẽ mi'u ihẽ pe peme'ẽ ym. Ihẽ hyngwéi rahã, y ke ihẽ pe peme'ẽ ym tĩ. 43 Ihẽ rehe pesak ramõ rahã, pehẽ rok pe ihẽ ke pemupyta ym tĩ. Ihẽma'e mundeha nixói rahã, pehẽma'e mundeha ke ihẽ pe

peme'ẽ ym tĩ. Ihẽ ahy rahã, ihẽ pe puhã peme'ẽ ym tĩ” aja ihẽ jywa'i koty i'ãi ame'ẽ ta pe apandu ta.

44 —Pe, a'eta pandu ta ihẽ pe: “Sawa'e! Myja rahã, nde myahy my? Pe, jande mi'u jame'ẽ ym nde pe my. Jakwa ym. Myja rahã, nde nengwéi my? Pe, y jame'ẽ ym nde pe my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã, nde rehe jasak ramõ my? Pe, jande rok pe nde ke jamupyta ym my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã, nema'e mundeha nixói my? Pe, jame'ẽ ym nde pe my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã, nde ahy my? Pe, puhã jame'ẽ ym nde pe my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã, kyndaha pe nde erexo my? Pe, nde rehe jasak ym jaho my? Jakwa ym tĩ” aja ta.

45 —Ihẽ riki kapitã keruhũ. Kuja ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta. “Ko apandu pehẽ pe. Ihẽ kotyhar ta kohĩ. ‘Ame'ẽ ta katu ym’ aja amõ ta ukwaha naĩ. Ame'ẽ ta pe ma'e ke pema'ema'e ym rahã, ihẽ pe ma'e ke pema'ema'e ym tĩ, ame'ẽja saka” aja ihẽ apandu ta. 46 Pe, ame'ẽ ta ke mupyraraha renda pe ihẽ pái mondo ta. A'ep ahyha upa ym te ta. Katu ame'ẽ ta anĩ. Ihẽ pái namõ aja te'e ta ixo. Uhã te hũ ta a'eta — aja Jesu pandu.

26

“Jesu ke japyhyk ta” aja pa'ihu ta pandu pandu
(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Juã 11.45-53)

1-2 Jywyriha rehe har upa a'e mu'e rahã, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Mokõi jaker rahã, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe amõ muhyk ta werur. Pe, ame'ẽ ta ihẽ ke jukwa ta. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ta — aja Jesu.

3 Pe, pa'ihu ta jy'ar oho. Jundéu awa tamũi ta namõ jy'ar oho. Kái rok keruhũ pe jy'ar. Kái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. 4 A'eta pandu pandu a'eta jupe: “Jesu ke jande japyhyk ta jaho. Ngã ukwa ym ha rupi japyhyk ta. Pe, a'e ke jande jajukwa ta. 5 Pasuko 'ar rahã, japyhyk ym we ta rĩ. Anĩ. Arahã japyhyk rahã, ngã parahy ta. Mutyapu tyapu hũ ta. Katu ym aja. A'erehe arahã japyhyk ym we ta rĩ” aja a'eta jupe.

Ma'e piheha ke Jesu ãkã rehe kũjã jyhẽ
(Mak 14.3-9; Juã 12.1-8)

6 Mbeta ok ta pe Jesu ihĩ. Simã rok pe ihĩ. Ame'ẽ Simã riki yman pere ma'e u'u hũ ame'ẽ namõ ixo. Apo anĩ. Upa ka'ẽ katu. 7 Ma'e ke Jesu u'u uĩ rahã, kũjã uhyk uwyr ehe. Ma'e piheha ke a'e werur. Ame'ẽ hepy hũ ame'ẽ ke. Hyru pe werur. Ame'ẽ hyru riki aramba ke te'e mujã ame'ẽ ke. Pe, kyndaha ke mopok rahã, tykwer ke Jesu ãkã rehe kũjã jyhẽ. 8-9 Ame'ẽ rehe jumu'eha ta usak rahã, parahy kũjã rehe. A'eta je'ẽ je'ẽ hũ:

—Mã! Tykwer upa kanim. Ame'ẽ tykwer ke amõ muhepy rahã, tamatarer hũ pyhyk ta tipe. Pe, ame'ẽ tamatarer ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe amõ me'ẽ me'ẽ katu ta tipe — aja riki.

10 Jumu'eha ta panduha ke Jesu ukwa. A'erehe a'eta pe kuja a'e pandu:

—Kũjã rehe har aja ym peje'ẽ je'ẽ. Ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ pe a'e ma'e. 11 Ima'e ym te ame'ẽ ta pe ma'e ke peme'ẽ tar katu rahã, pete'e a'eta ixo. Aja te'eha a'eta ixo koropi. Ihẽ anĩ. Aja te'eha pehẽ namõ ihẽ axo ym ta. 12 Kũjã putar aja a'e ma'e katu. Pesarahã! (Jundéu awa manõ rahã, hete ke amõ ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihẽ rehe tĩ. Ihẽ amanõ ym rĩ. Ko ihẽ ke mouha rehe kũjã upa mupihe. (A'erehe ihẽ rehe pyaiha apo mujesak rahã, katu tiki.) 13 Pesarahã! Apo ihẽ apandu katu. Ihẽ rehe har myrandu katu ke amõ ta pandu pandu raho. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi pandu pandu raho rahã, kome'ẽ kũjã ma'eha rehe har pandu ta tĩ. Kũjã ma'eha ke harái ym ta ngã — aja Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho
(Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6)

14 Pe, jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun oho. Jun amõ her Ikario. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. 15 A'e pandu:

—Jesu rehe pehẽ ke amuhyk araho rahã, myja tamatarer hetaha peme'ẽ ta ihẽ pe my? — aja pa'ihu ta pe.

—Jande pypa, amõ jande popa hetaha (30) jame'ẽ ta nde pe — aja pa'ihu ta pandu.

Pe, itatuwyr tamatarer ke pa'ihu ta manga. Kuja, 30 hetaha me'ẽ Jun pe. 16 A'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ẽ angaha ke rehe Jun harõ ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uĩ (Mak 14.12-21; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juã 13.21-30)

17 Pasuko 'ar rahã, jundéu awa ta arapuharan ra'yr ka'ẽ ke u'u. Arahã mbeju ke mupururukiha nixói ame'ẽ ke u'u py. Ame'ẽ 'ar rehe har Jesu pe jumu'eha ta pandu:

—Pasuko 'ar rahã, arapuharan ra'yr ka'ẽ ke nde ere'u ta. Ame'ẽ ke jamatyr, aja nde ereputar. My jamatyr ta my? — aja ipe.

18 Jesu pandu:

—Paite awa ok ta hũ ihĩ, Jerusarẽ ok ta ke. A'ep peho. A'ep amõ sawa'e ixo. Pepandu ipe: "Jandema'e mu'eha pandu: 'Ihẽ ahoha angaha rehe uhyk. Ihẽma'e jumu'eha ta namõ arapuharan ra'yr ka'ẽ ke ihẽ a'u ta kỹ. Nde rok pe a'u ta kỹ' aja ipe" — aja jumu'eha ta pe pandu. ("Ohoha angaha" aja pandu rahã: "A'e manõ ta" aja mujekwa.)

19 Jesu pandu ame'ẽ ke jumu'eha ta ma'e katu. Pasuko 'ar rahã, a'eta mi'u ke a'eta matyr. 20 Pytun ramõ rahã, ame'ẽ renda pe Jesu ta oho. Pe, awa py mokõi jumu'eha ta namõ Jesu wapyk. Arapuharan ra'yr ka'ẽ ke u'u. 21 A'eta u'u uĩ rahã, Jesu pandu:

—Ko apandu pehẽ pe. Pehẽ ngi har peteĩ ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke muhyk ta werur — aja riki.

22 Ame'ẽ ke rehe a'eta hendu rahã, a'eta pyai uĩ. Peteĩ teĩ Jesu pe pandu:

—Sawa'e! Ihẽ ke ame'ẽ my? — aja ipe.

23 Jesu pandu:

—Ihẽ namõ arapuharan ra'yr rykwer namõ mbeju ke mururu, ame'ẽ ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke muhyk ta werur. 24 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Myja ihẽ amanõ ta my, ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Ame'ẽ panduha aja ihẽ amanõ ta. Aja ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke muhyk ta werur, ame'ẽ ke mã Tupã mupyrara hũ ta. Ame'ẽ imãi pusu ngi u'ar ym rahã, katu ta tipe — aja jumu'eha ta pe pandu.

25 Jun pandu. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur ame'ẽ ke a'e. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ihẽ ke ame'ẽ my? — aja.

—A'e tỹ — aja Jesu pandu.

Jesu manõha ke ukwa ukwa uĩ ame'ẽ rehe har (Mak 14.22-26; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25)

26 A'eta mi'u ke u'u uĩ rahã, mbeju ra'yr ke Jesu pyhyk. Tupã namõ a'e pandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'ẽ katu" aja. Upa rahã, mbeju ke mopok, pe, jumu'eha ta pe me'ẽ me'ẽ. Pandu:

—Ko pepyhyk. Pe'u. Kome'ẽ riki ihẽ rete — aja Jesu.

27 Upa rahã. Ita rekúi ra'yr ke a'e pyhyk tĩ. Ame'ẽ pe ma'eywa rykwer ihĩ, uwa rykwer ke. Tupã namõ pandu tĩ: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'ẽ katu" aja. Pe, ita rekúi ra'yr ke jumu'eha ta pe me'ẽ. A'e pandu:

—Pehẽ johu pe'u. 28 Kome'ẽ riki ihẽ ruwy. Ihẽ ruwy uhem ta, a'erehe Tupã pandu katu ta: "Ihẽ ra'yr rehe amõ jurujar katu rahã, ame'ẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja Tupã pandu. Ihẽ ruwy uhem ta, a'erehe heta ngã rehe ipy'a ke Tupã mujywyr katu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ ta rehe ipy'a ke a'e mujywyr katu ta. 29 Ko apandu pehẽ pe. Uwa rykwer ihẽ a'u ym te ta apo 'y. Kapitã keruhũ aja ihẽ ke ihẽ pái keruhũ mu'am ta kỹ. Arahã jõ pyahu ame'ẽ ke pehẽ namõ a'u ta kỹ tĩ — aja Jesu.

30 Tupã rehe har upa jyngar rahã, ywy'ã koty a'eta oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty.

"Jesu ke akwa ym" aja Petu te'e pandu ta (Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34; Juã 13.36-38)

31 Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Kome'ẽ pytun rahã, upa katu te ihẽ ngi pejan ta peho kỹ. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Arapuharan usakiha ke Tupã jukwa ta.
Aja rahã, upa arapuharan ta uhãi ta oho"
aja amõ mupinim.

—Aja ihẽ ke jukwa rahã, upa ihẽ ngi pejan ta peho tĩ. 32 Pe, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem rahã, Ngariréi ywy pe pehẽ ndutar koty ihẽ aho ta — aja Jesu.

33 Petu pandu ipe:

—Nde ke ihẽ ahijar ym te ta. Nengi upa amõ ta ujan ta oho. Ihẽ anĩ ta. Nde namõ apyta ta kỹ — aja Jesu pe.

34 Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'ẽ pytun upa ym rahã we, sapukái je'ẽ ym rahã we, mahapyr nde erepandu ta: "Jesu ke akwa ym ihẽ" aja nde erepandu ta — aja Petu pe Jesu pandu.

35 —Anĩ. Aja ihẽ apandu ym te ta. Nde namõ ihẽ ke amõ ta jukwa rahã: "Nde rehe har akwa ym ihẽ" aja ihẽ apandu ym te ta — aja Petu pandu ipe.

Upa amõ jumu'eha ta aja pandu ipe tĩ.

Ngese renda pe Tupã namõ Jesu pandu pandu
(Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46)

36 Pe, amõ renda pe Jesu oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta inamõ oho tĩ. A'e pandu:

—Se pewapyk we rĩ. Kotete Tupã namõ apandu ta aho — aja jumu'eha ta pe pandu.

37 Pe, iãkã koty we Petu ke a'e raho. Mokõi Semende ra'yr ta ke a'e raho tĩ. Tian ke. Juã amõ. Pyai te riki Jesu. 38 Petu ta pe a'e pandu:

—Apyai te hũ ihẽ ke. Amanõ aja ihẽ apyaiha tĩ. Se pepyta we rĩ. Peker ym we rĩ — aja.

39 A'engi a'e oho we. Ipixi'a pe u'ar te'e oup. Pe, Tupã namõ pandu pandu:

—Papa! Nde ereputar rahã, ihẽ apyraraha ngi ihẽ ke emuhem kỹ. Anĩ. Ihẽ aputar ame'ẽ ke ema'e ym. Nde ereputar ame'ẽ ke ema'e katu — aja Jesu.

40 Upa pandu rahã, mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk tĩ, Petu ta rehe. A'eta ukwer ou. Mupak rahã, Petu ta pe a'e pandu:

—Mã! Peker peju. Ta'yr mi ihẽ namõ pesak ym we rĩ. 41 Peker ym we rĩ. Tupã namõ pepandu. Aja rahã pejurujar katuha ke amõ ta manga rahã, pehijar ym ta. Ihẽ namõ nde erepyta tar katu te. Anĩ. Nde riki pitu te'e — aja Jesu pandu.

42 Pe, Petu ta ngi a'e oho we tĩ. Tupã namõ pandu tĩ. Kuja:

—Papa! Ihẽ apyraraha ke marã ka ym aha oho ihẽ ngi rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu katu ta kỹ. Nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta kỹ — aja Jesu pandu.

43 Upa pandu rahã, Petu ta koty a'e jywyr tĩ. A'eta ukwer ou tĩ. Pyhýi riki.

44 Pe, a'eta ngi a'e oho we tĩ. Tupã namõ pandu tĩ. Ipái namõ pandu ramõ, aja a'e pandu tĩ. Mahapyrihar ke a'e pandu. 45 Pe, upa rahã, Petu ta koty a'e jywyr tĩ. Mupak rahã, a'eta pe pandu:

—Mã! Peker peju. Mã! Peputu'u peju we rĩ. A'ewan pekeriha. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe amõ muhyk ta werur. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk oho. 46 Pepu'am. Jahorahã! Pesarahã! Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe amõ muhyk ta werur. Ame'ẽ ke petur ixo — aja Petu ta pe Jesu pandu.

Jesu ke amõ ta pyhyk
(Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Juã 18.3-12)

47 Jesu pandu u'am rahã, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. Jun namõ heta amõ ta ixo. Tamarã a'eta pyhyk werur. Kyse puku pyhyk werur tĩ. Jesu koty heta a'eta ke pa'ihu ta mondo. Ixoty heta a'eta ke jundéu awa tamũi ta mondo tĩ. 48 Ame'ẽ ta pe Jun pandu ramõ:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihẽ apyter. Ame'ẽ riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke — aja.

49 Jun uhyk rahã, pahar Jesu rehe uhyk oho. Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Ko nde ere'am — aja.

(Pe, huwa ke a'e pyter.) 50 Jesu pandu:

—Mã! Sa'e! Ame'ẽ rehe pejur — aja Jun pe.

Pe, ngã uwyr. Jesu jywa ke hãtã a'eta pyhyk. 51 Jesu namõ ixo ame'ẽ ta ngi har amõ riki kyse puku ke muhem. Pe, ame'ẽ pe amõ nambi ke mopok ingi. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũma'e miasu nambi ke mopok ingi. 52 Pe, Jesu pandu ipe:

—Anĩ. Hyru pe nema'e kyse puku emujywyr. Kyse puku namõ jumai ame'ẽ ke kyse

puku pe amõ jukwa ta. 53 Ihẽ pái pe apandu
rahã, pahar ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha ta ke
muwyr ta. Ame'ẽ ke nde erekwa riki. Heta
te hũ a'e muwyr ta. Kuja, 12.000 hetaha ta.
Ame'ẽ ta ihẽ namõ jumai ta. Anĩ. Ame'ẽ
ke aputar ym. (A'erehe apandu ym ta.)
54 Tupã je'ẽha rahoha ihẽ pe a'e muwyr ta
tipe rahã, Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ,
aja uhyk ym ta. Ihẽ apyrara ta, aja uhyk
ym ta. A'erehe: "Tupã je'ẽha rahoha ta ke
emuwyr" aja apandu ym ta ihẽ pái pe — aja
jumu'eha pe pandu.

55 Ngã pe Jesu pandu:

—Ma'e mukanĩha aja ihẽ ke pepyhyk pe-
jur tĩ. A'erehe kyse puku namõ pejur.
Tamarã namõ. Wera rahã pame katu te
Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe
ihẽ amu'e axo. Arahã ihẽ ke pepyhyk
ym. 56 Apo ihẽ ke pepyhyk. Katu 'y. Aja
rahã yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta
mupinim, aja upa uhyk apo 'y — aja Jesu
pandu.

Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar
oho. Ujan oho ingi.

Ngã panduha renda pe Jesu ke amõ ta raho
(Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juã 12.15-16; Juã 18.19-24)

57 Jesu ke amõ ta pyhyk. Ame'ẽ ta jundéu
awa tama'e pa'i keruhũ rok pe pyhyk raho.
Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ rer Kái.
Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta jy'ar a'ep.
Jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Jy'ar a'ep tĩ.
58 Petete Jesu raikwer rupi Petu tur ixo.
Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ rok soroka
pe jõ uhyk oho. A'ep harõha ta namõ a'e
wapyk. Ma'e Jesu namõ amõ ta ma'e ta my,
ame'ẽ ke Petu ukwa tar katu uĩ tĩ.

59 Jesu katu ym, aja pandu te'e ame'ẽ
ta ke pa'ihu ta kekar. A'ep jy'ar ame'ẽ ta
aja tĩ. Pandu te'e ame'ẽ ta mahem rahã,
ame'ẽ panduha rupi Jesu ke a'eta jukwa ta.
60 Pe, a'eta kekar tipe. Heta te'e pandu ehe
har tipe. Pe, mokõi sawa'e ta pandu uwyr.
61 Kuja a'eta pandu:

—Peme'ẽ sawa'e kuja pandu: "Tupã rehe
ngã jumu'eha renda keruhũ ke ihẽ upa
amai ta. Pe, mokõi aker rahã, amõ pyahu
ame'ẽ ke ihẽ amujã ta" aja peme'ẽ sawa'e
pandu — aja mokõi sawa'e ta pandu.

62 Pa'i keruhũ pu'am. Pandu Jesu pe:

—Mokõi sawa'e ta pandu. Myja me'ẽ nde
erepandu ta apo my? — aja ipe.

63 Jesu pandu ym. Amõ we pa'i keruhũ
pandu ipe:

—Tupã je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe.
Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Jetehar te nde
erepandu ym rahã, mã peja nde ke Tupã
mupyrara. Apo jande pe epandu katu.
Kirisutu ke nde my? Kapitã keruhũ aja
Tupã mu'am ame'ẽ ke nde my? Tupã ra'yr
nde my? — aja.

64 Jesu pandu ipe:

—A'e tỹ. Apandu pehẽ pe. Awa ihẽ tĩ.
Tupã je'ẽha rupi ajur. Apo har kupe koty
Tupã rake ihẽ awapyk ta aho kỹ. Ame'ẽ ke
pekwa ta. Ywa takãxĩha 'ar pe ihẽ ajywyr ta
ajur tĩ. Ame'ẽ rehe pesak ta tĩ — aja pandu.
("Tupã rake" aja Jesu pandu rahã: "Tupã
a'e tĩ" aja mujekwa.)

65 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe pa'i keruhũ
hendu rahã, ima'e mundeha ke pa'i keruhũ
musak. (Aja rahã, Tupã parahy tĩ, aja mu-
jekwa naĩ.) Pe, pandu:

—Mã! Pehendu my! Peme'ẽ riki Tupã
aja jupe. Katu ym aja. Peme'ẽ rehe har
amõ pandu ame'ẽ ke jakekar ym ta apo 'y.
66 Myja pekwa my? — aja.

Amõ ta pandu:

—Katu ym riki a'e. Manõ ta me'ẽ te'e —
aja.

67 Pe, Jesu ruwa rehe a'eta tymũ. Nupã tĩ.
(Eha ke pan pe jupyk.) Pe, ipo pe huwa ke
nupã. Ame'ẽ ta pandu:

68 —Kirisutu! Awa nde ke nupã my?
Epandu jande pe! — aja Jesu pe.

Jesu rehe har Petu pandu te'e
(Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62; Juã 18.17-18; Juã 18.25-27)

69 Soroka pe Petu wapyk uĩ rahã, jundéu
awa tama'e pa'i keruhũma'e parakyha
uhyk uwyr ehe. Kũjã ke. Kuja pandu ipe:

—Jesu namõ nde erexo ame'ẽ ke nde.
Jesu ngariréi ywy pe har namõ — aja.

70 Pe, Petu te'e pandu:

—Anĩ. Ihẽ akwa ym ehe har. Nde
erepandu ame'ẽ ke akwa ym ihẽ — aja.

71 Pe, soroka pe a'e oho, hukwen rake.
Amõ kũjã parakyha usak ehe. Pe, a'ep i'ãi
ame'ẽ sawa'e ta pe a'e pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ke a'e. Inamõ ixo ame'ẽ kohĩ — aja.

72 Amõ we Petu te'e pandu tĩ:

—Anĩ. Ihẽ akwa ym ehe har. Jetehar te ihẽ apandu. Akwa ym ehe har. Jetehar te apandu ym rahã, mã peja ihẽ ke Tupã mupyrara katu — aja.

73 A'ep sawa'e ta pu'am u'am. I'i atu rahã, ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe, Petu rehe. Pandu ipe:

—A'e riki. Peme'ẽ ta ngi har nde tĩ. Nde je'ẽha riki ngariréi ywy pe har je'ẽha aja jahendu. A'erehe a'eta ngi har nde tĩ, aja jakwa — aja pandu.

74 Petu te'e pandu tĩ:

—Jetehar te ihẽ apandu. Jesu rehe har ihẽ akwa ym. Jetehar te ihẽ apandu ym rahã, mã peja ihẽ ke Tupã mupyrara — aja.

Upa Petu pandu rahã, sapukái je'ẽ. 75 Pe, Jesu pandu ame'ẽ ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja: "Sapukái je'ẽ ym rahã we, mahapyr kuja nde erepandu ta: 'Akwa ym ehe har' aja ihẽ rehe har nde erepandu ta." Ame'ẽ panduha ke Petu ukwa ukwa u'am apo. A'erehe a'engi a'e uhem oho. Jixi'u hũ. Huxĩ, a'erehe jixi'u hũ.

27

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ẽ rehe har
(Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Juã 18.28-32)

1 Pytuniwe te rahã, upa jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tamũi ta namõ pandu pandu a'eta jupe. Kuja: "Jesu ke jajukwa ta" aja. 2 Pe, Jesu ke pukwar. Tupaham pe a'eta pukwar. Pe, kapitã pe raho. Her Pirat. (Homa awa tama'e kapitã a'e.)

Jun manõ ame'ẽ rehe har
(At 1.16-19)

3 Jun riki ngã ke Jesu rehe muhyk raho. Jesu ke pa'ihu ta jukwa ta, aja Jun ukwa rahã, ipy'a ke a'e muruwak. Pe, pa'ihu ta koty a'e oho. Tamũi ta koty oho tĩ. Tamatarer ke a'e mujywyr raho. Kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke a'e raho. 4 A'e pandu:

—Katu ym ihẽ. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ arur, Jesu ke. Ame'ẽ ke pejukwa ta. Katu ym aja — aja pa'ihu ta pe pandu.

A'eta pandu:

—Jande jakwa ym ame'ẽ. Nde atu erekwa — aja Jun pe.

5 Pe, tamatarer ke Jun ombor. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ombor. Pe, a'engi uhem oho. Oho riki. Pe, jurupy rupi tupaham jeje jupukwar. Aja tupaham rehe jixiko manõ.

6 Ita tamatarer ke pa'ihu ta pyhyk. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

—Kome'ẽ tamatarer riki amõ ke jukwaha muhepyha ke. A'erehe jumu'eha renda keruhũma'e tamatarer renda pe jamoĩ rahã, katu ym. Aja jundéu awa je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja pa'ihu ta jupe.

7 Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe rahã, kuja a'eta ukwa. Ame'ẽ tamatarer pe ywy ke pa'ihu ta jo'ok. Ame'ẽ ywy riki tujuk pander mujãhama'e ke. Pe, amõ awa ta manõ rahã, a'ep amõ ta jytym ta. Kang-werupa renda aja riki. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jõ a'ep jytym ta.) 8 A'erehe ame'ẽ ywy rehe har ngã pandu: "Huwy namõ muhepy, ame'ẽ ywy ke" aja. Aja apo ixo tĩ.

9 Aja yman Jeremi mupinim ame'ẽ ke rehe uhyk apo 'y. Kuja a'e mupinim:

"Ita tamatarer ke a'eta pyhyk. Kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke pyhyk. Ame'ẽ riki muhepyha ke.

A'eta pandu: 'A'e koty jande ke nde eremuhyk ereraho rahã, kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke jame'ẽ ta nde pe' aja.

10 Ame'ẽ tamatarer pe ywy ke jo'ok. Ywy pander mujãhama'e ke jo'ok ingi. Aja jandema'e sawa'e te pandu ihẽ pe" aja Jeremi mupinim.

Jesu namõ Pirat pandu
(Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Juã 18.33-38)

11 Homa awa tama'e kapitã ruwa koty Jesu pu'am. Jesu pe a'e pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde my? — aja.

Jesu pandu:

—A'e tỹ — aja ipe.

12 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'ẽ je'ẽ hũ. Jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Ame'ẽ ta

rehe je'ẽha ke Jesu mujywyr ym te. 13 Pirat pandu ipe tĩ:
—Mãte nde rehe har ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Upa nde erehendu. Nde erepandu ym ta my? — aja.
14 Jesu pandu ym te. A'erehe kapitã jupandu jupe: "Mã! Ma'erehe pandu ym my?" aja jupe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu (Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Juã 18.39-19.16)

15 Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ngã matyr. Arahã pame katu te kyndaha ngi sawa'e ke Pirat muhem ta. 16 Arahã kyndaha pe amõ ihĩ. Upa ngã ukwa katu ehe har. Her [Jesu] Mahamba. 17 Pe, ngã jy'ar rahã, Pirat pandu:
—Awa ke pehẽ pe ihẽ amuhem ta amondo my? [Jesu] Mahamba, ame'ẽ katu pehẽ pe my? Anĩ rahã, Jesu Kirisutu amuhem ta my? — aja ngã pe pandu.
18 A'eta jyty'ym Jesu rehe. A'erehe Jesu ke raho ipe. Aja Pirat ukwa katu. 19 Ngã panduha renda pe Pirat wapyk uĩ rahã, myrandu ke hakehar muwyr ipe. Kuja riki:
—Peme'ẽ sawa'e ke ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'e ym te. Jukwaha epandu ym. Pytun rahã, ihẽ kerai ehe. A'erehe a'e ke nde erejukwa rahã, pyraraha uhyk ta jande rehe aja ihẽ akwaha. A'erehe ihẽ aker ym te ihẽ — aja panduha ke Pirat rakehar muwyr.
20 Ngã pe pa'ihu ta pandu pandu. (Kuja Pirat pe pepandu:)
—Mahamba ke emuhem emondo jande pe. Jesu ke ejukwa — aja jundéu awa tamũi ta ngã pe pandu tĩ.
21 Pe, kapitã pandu ngã pe:
—Mokõi sawa'e ta kohĩ. Awa ke ihẽ te'e amuhem ta amondo my? Myja peputar my? — aja.
A'eta pandu:
—Mahamba ke jande japutar — aja ipe.
22 Pirat pandu:
—Ko Jesu Kirisutu. Myja ihẽ ama'e ta my? — aja.
A'eta pandu:
—Myra ngã mupi'a ame'ẽ ke rehe ejukwa — aja.
23 Pirat pandu:
—Ma'ewã my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e te ym riki — aja.
Pe, hãtã ngã pandu:
—Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa — aja.
24 Pirat pandu pandu tipe. Pe, ngã mutyapu tyapu tate, aja a'e ukwa rahã, Pirat pandu: "Y ihẽ pe erur" aja sonda pe. Werur rahã, ame'ẽ pe ipo ke a'e kutuk. Ame'ẽ ke rehe ngã usak. Pe, Pirat pandu:
—Ko ihẽ po ihẽ akutuk. Aja rahã kome'ẽ sawa'e ke ihẽ ajukwa tar ym, aja ihẽ amujekwa pehẽ pe. Pehẽ riki kome'ẽ sawa'e ke pejukwa tar katu — aja Pirat.
25 Ngã pandu ipe:
—A'e ke jajukwa rahã, mã peja jande rehe pyraraha uhyk. Jande ra'yr ta rehe uhyk tĩ — aja.
26 Pe, Mahamba ke a'eta pe Pirat te'e muhem mondo. Amõ sonda ta pe a'e pandu:
—Jesu ke epirok — aja. (Pirok rahã, jukwa ta ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.)
Aja mahy hũ. Upa rahã, sonda ta pe Jesu ke Pirat me'ẽ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke a'eta jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hũ (Mak 15.16-20; Juã 19.2-3)

27 Pe, homa awa tama'e kapitã rok keruhũ pe Jesu ke Piratma'e sonda ta raho. Heta ngã jy'ar jy'ar uwyr a'ep. 28 Upa katu te Jesuma'e mundeha ke a'eta jo'ok ingi. Pe, pytangwer ame'ẽ ke moĩ ehe. (Kapitã keruhũma'e aja saka. Aja puka puka hũ ehe. "Ko kapitã keruhũ" aja riki puka puka hũ ehe.) 29 Japekã rãkã ke te'e iãkã rehe har a'eta mujã. Ame'ẽ ke iãkã rehe a'eta moĩ. (Aja mahy.) Myra ke ipo pe moĩ tĩ. (Kapitã keruhũma'e aja saka.) Pe, huwa koty ipynarãi pe a'eta wapyk. "Ko kapitã keruhũ" aja puka puka hũ ehe. Katu katu ipe. Kuja pandu ipe tĩ:
—Sa'e! Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde! — aja riki puka puka hũ ehe.
30 A'eta tymũ ehe tĩ. (Aja jaxer ai ame'ẽ ke a'e, aja a'eta ukwaha naĩ.) Pe, myra ra'yr pe iãkã ke nupã nupã. Japekã rãkã rehe nupã. (Aja mahy.) 31 Upa a'eta puka puka rahã, mundeha ke a'eta jo'ok ingi, pytangwer ame'ẽ ke. Pe, Jesuma'e mundeha ke a'eta

mujywyr ipe tĩ. Pe, soroka pe raho. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ta raho.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke amõ ta jukwa
(Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43; Juã 19.17-27)

32 Ok ta ngi a'eta uhem oho ixo rahã, amõ sawa'e rehe a'eta usak. Her Simã. Syre ok ta pe har ke a'e. Sonda ta pandu ipe:

—Kome'ẽ myra ngã mupia ame'ẽ ke ehupir eraho. Jesuma'e ke — aja Simã pe. (Jesu ke ngã mahy hũ, a'erehe arahã Jesu pyrãtã ym. A'erehe Simã raho.)

33 Pe, Ngóu renda pe a'eta uhyk oho. Ame'ẽ renda rehe awa usak rahã, awa ãkã kangwer 'ã ke aja saka. 34 A'ep kawĩ namõ puhã mupara. Iro riki ame'ẽ. (Ahyha muputu'u ame'ẽ ke.) Ame'ẽ ke Jesu pe sonda ta me'ẽ ta tipe. Jesu manga rahã, u'u ym. Putar ym.

35 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke a'eta jukwa. Pe, ima'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke a'eta ombor. Amõ ombor, pe, pinĩha i'ar koty te we u'ar rahã, a'e riki mundeha ke pyhyk. Aja Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk. 36 Pe, upa rahã, a'ep a'eta wapyk. Jesu manõha ke rehe a'eta harõ uĩ.

37 Jesu ãkã 'ar koty ngã ukwaha ke amõ mupinim. Ma'erehe jukwa my? Ame'ẽ ukwaha ke moĩ. Kuja:

> "Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ riki kome'ẽ"
> aja mupinim.

38 A'ep mokõi ma'e mukanĩha ta ke a'eta jukwa tĩ. Jesu jywa katu koty peteĩ. Ijywa'i koty amõ ke jukwa tĩ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa tĩ. 39 A'ep wata oho ame'ẽ ta puka puka hũ ehe. Iãkã ke a'eta mukatak katak ipe. (Aja puka hũ ehe.) Katu katu ipe. Pandu ipe tĩ:

40 —Mã! Nde erepandu: "Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ upa ihẽ amai ta. Pe, mokõi aker rahã, amõ amujã ta" aja nde erepandu. Nde riki Tupã ra'yr rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ngi ewyjy ejur. Aja rahã, nde eremanõ ym ta — aja puka puka hũ ehe. Katu katu ipe.

41 Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hũ ehe tĩ. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Puka puka hũ ehe tĩ. 42 A'eta pandu pandu:

—Amõ ta ke a'e mukatu. A'erehe manõ ym. Mukatu riki. Mã! Jumumanõ ym juehe. A'e riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ. Apo myra ngã mupia ame'ẽ ngi wyjy uwyr rahã, jande jajurujar katu ta ehe. 43 Tupã rehe a'e jurujar katu. A'e pandu: "Tupã ra'yr ihẽ" aja. Apo jasak ta. A'e ke Tupã mujy ta muwyr my? Jasak ta — aja puka puka hũ. Katu katu ipe tĩ.

44 Aja ma'e mukanĩha ta puka puka hũ ehe tĩ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe i'ãi ame'ẽ ta ke a'eta. Katu katu ipe tĩ.

Jesu manõ ame'ẽ rehe har
(Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49; Juã 19.28-30)

45 Warahy jandar rahã, ame'ẽ ywy pe pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap oho. 46 Warahy ywa ku'a ihon rahã, hãtã Jesu pandu:

—Eroi! Eroi! Rema samatani? — aja.

Ame'ẽ jundéu awa je'ẽha kuja riki:

—Tupã! Tupã! Ma'erehe ihẽ ke nde erehijar my? — aja.

47 Ame'ẽ je'ẽha rehe a'ep ixo ame'ẽ ta hendu rahã, amõ koty ukwaha. A'erehe pandu:

—Ymanihar Eri pe a'e pukái — aja a'eta ukwaha naĩ.

48 A'eta ngi har peteĩ sawa'e ujan oho. Mandeju aja me'ẽ pe ma'e rykwer mupyta, kawĩ iro ym te ame'ẽ ke. Wina aja me'ẽ rykwer ke. Ame'ẽ ke u'ywa aja me'ẽ rehe pukwar. Pe, me'ẽ ta tipe ipe. 49 Pe, amõ ta pandu:

—Anĩ we rĩ. Eharõ we! Jasarahã! Myra ngã mupia ame'ẽ ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasak ta — aja.

50 Pe, Jesu ahem hũ. Pe, manõ.

51 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kyndaha ihĩ. Pan janam te hũ ke. Ame'ẽ hukwen pehĩ. Ame'ẽ riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahã, Tupã koty ohoha apo katu aja mujekwa.) Ywy ke katak hũ tĩ. Ita keruhũ owok hũ tĩ. 52 Kangwerupa opok tĩ. Yman manõ, ame'ẽ ta ngi har amõ amõ Tupã kotyhar ta ke Tupã mukwera katu muhem.

53 Kangwerupa ngi uhem oho. Jesu riki kwera katu uhem rahã, Jerusarẽ ok ta keruhũ pe a'eta ixe oho tĩ. A'ep a'eta rehe heta ngã usak.
54 Jesu manõ ame'ẽ ke rehe sonda tama'e kapitã usak u'am. Sonda ta aja tĩ. Usak u'am tĩ. Pe, ywy katakiha ke rehe a'eta usak. Warahy uwe ame'ẽ ke rehe usak tĩ. Arahã a'eta pandu:
—Jetehar te ke. Tupã ra'yr te riki peme'ẽ sawa'e — aja.
55 Paite we kũjã ta usak u'am. A'eta riki Ngariréi ywy ngi Jesu namõ uwyr. Inamõ ma'e ke a'eta ma'ema'e. 56 Ame'ẽ kũjã ta namõ Mari Mandare usak u'am. Amõ Mari usak u'am tĩ. Tian mãi ke ame'ẽ. Jose mãi tĩ. Semende ra'yr ta mãi usak u'am tĩ.

Jesu rete ke mou ame'ẽ rehe har
(Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56; Juã 19.38-42)

57 Pytun tate rahã, amõ sawa'e uhyk uwyr. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Jesu namõ jumu'e ixo ame'ẽ ke a'e tĩ. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. 58 Pirat koty a'e oho. Pe, pandu:
—Jesu rete ke ihẽ aputar. Amou ta araho — aja.
Pirat pandu amõ pe:
—Jesu rete ke eme'ẽ ipe — aja.
59 Pe, Jesu rete ke a'e mujy muwyr. Pan tuwyr pyahu ame'ẽ pe hete ke pukek. 60 Ima'e itakwar keruhũ pe hete ke Jose mou. Pykũi ramõ ame'ẽ ke ame'ẽ. Pe, itahu pe hukwen ke Jose kynda. Pe, a'engi oho. 61 Itakwar keruhũ rukwen koty Mari Mandare wapyk uĩ. Amõ Mari inamõ wapyk uĩ tĩ.

Itakwar keruhũ rehe harõha ta harõ

62 Ku'ẽ rahã, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. Pirat namõ parise ta jy'ar oho. Pa'ihu ta aja tĩ. 63 A'eta pandu:
—Kapitam! Ame'ẽ te'e pandu ame'ẽ ke se ixo rahã, kuja pandu: "Mokõi aker rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem" aja. Ame'ẽ riki te'e aja jakwa ja'am apo. 64 A'erehe kuja sonda ta pe epandu: "Itakwar keruhũ rehe peharõ katu pexo. Mokõi peker rahã, peharõ pexo. Pesak katu ehe kỹ." aja epandu a'eta pe. Aja rahã, Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim ym ta raho. Mukanim rahã, ngã pe a'eta te'e pandu ta: "A'e manõha ngi kwera katu uhem" aja te'e pandu ta. Ame'ẽ riki: "Mokõi aker rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem" ame'ẽ 'ar koty te we katu ym te ha — aja parise ta pandu ipe.
65 Pirat pandu:
—Pehẽ atu sonda ta ke peraho. Pepandu katu: "Itakwar keruhũ rehe peharõ katu te pexo. Pesak katu kỹ" aja sonda ta pe pepandu — aja parise ta pe pandu.
66 A'eta oho ingi. Pe, itakwar kyndaha ke yraity aja me'ẽ pe kynda. Ita keruhũ riki kyndaha ke. Yraity aja me'ẽ pe mujar. (Amõ pirar rahã, ame'ẽ ke ukwa ta.) Pe, sonda ta pe a'eta pandu: "Se peharõ katu pe'am. Aja rahã, ixe ym ta awa" aja riki.

28

Jesu kwera katu uhem ame'ẽ rehe har
(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Juã 20.1-10)

1 Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa. Nomin pytuniwe te rahã itakwar keruhũ rehe Mari Mandare usak oho. Amõ Mari namõ usak oho tĩ. 2 Pahar ywy ke katak hũ. Ywa ngi Tupã je'ẽha rahoha wyjy uwyr. Itahu hukwen ke a'e mujere mondo. Ame'ẽ 'ar pe a'e wapyk uĩ. 3 Hendy riki ima'e mundeha. Tupã weraha aja hendyha. Mandeju aja ituwyr te hũ tĩ. 4 Sonda harõha ta a'ep ixo rĩ. A'eta ryrýi. Kyje riki, a'erehe ryrýi. A'eta manõ ame'ẽja ywy rehe u'ar oup. 5 Pe, kũjã ta pe Tupã je'ẽha rahoha pandu:
—Pekyje ym. Jesu ke pekekar, aja ihẽ akwa. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e ke amõ ta jukwa. 6 A'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'e pandu aja uhyk apo 'y. Pejur! Mouha renda rehe pesak pejur. Se a'e nixói te 'y. 7 Pahar jumu'eha ta pe pepandu peho apo. Kuja: "A'e ke Tupã mukwera katu muhem. Ngariréi ywy pe pehẽ ndutar koty a'e oho ta. A'ep pehẽ johu pesak ta ehe." Ihẽ apandu ame'ẽ ke peharái ym — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.
8 Pe, pahar itakwar keruhũ ngi a'eta oho. Kyje riki. Pe, hury katu tĩ. Jumu'eha ta pe pandu oho. Ujan riki oho. 9 Oho ixo rahã, pahar a'eta rehe Jesu uhyk. Pandu:
—Ko ihẽ ajur — aja.

Ixoty a'eta uwyr. Ipy ke a'eta pyhyk. Ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu ehe, Jesu rehe. 10 A'eta pe Jesu pandu:

—Pekyje ym. Ihẽ mu ta pe kuja pepandu peho: "Ngariréi ywy pe peho. A'ep ihẽ rehe a'eta usak ta tĩ" aja pepandu — aja kũjã ta pe pandu. ("Ihẽ mu ta" aja pandu rahã: "Upa katu te jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke" aja mujekwa.)

Harõha ta te'e pandu ame'ẽ rehe har

11 Itakwar keruhũ ngi kũjã ta oho ixo rahã, sonda ta ngi har amõ ta uhyk oho tĩ. Jerusarẽ ok ta keruhũ pe harõha ta uhyk oho tĩ. Pe, jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe upa katu te pandu. Ywy katak hũ. Itahu rukwen kyndaha amõ mujere mondo. Ame'ẽ ke upa katu te pandu. 12 Tamũi ta namõ pa'ihu ta jy'ar. Pandu pandu a'eta jupe. Pe, kuja a'eta ukwa. Sonda ta pe tamatarer ke a'eta me'ẽ me'ẽ hũ. 13 Pandu:

—Kuja pepandu ngã pe. "Pytun rahã, jande jaker rahã, Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim raho" aja pepandu. 14 Ame'ẽ ke homa awa tama'e kapitã hendu rahã, japandu ta ipe: "Sonda ta anĩ. Ame'ẽ ta ke emupirok ym" aja. A'erehe pekyje ym ingi. Pehẽ ke a'e mupyrara ym ta — aja sonda ta pe.

15 Parise ta ngi tamatarer ke sonda ta pyhyk. Te'e pandu ame'ẽ muhepyha ke. Pe, parise ta panduha aja sonda ta pandu pandu oho tĩ. A'erehe sonda ta pandu, aja jundéu awa ta pandu pandu naĩ apo rĩ. "Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim raho" aja pandu pandu naĩ apo rĩ.

Awa py peteĩ jumu'eha ta pe Jesu mujesak

(Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Juã 20.19-23; At 1.6-8)

16 Jesu mujekwa ame'ẽ ywy'ã pe awa py peteĩ jumu'eha ta oho. Ngariréi ywy pe ame'ẽ ywy'ã ihĩ. 17 Jesu rehe usak rahã, a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ katu ehe. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ kuja: "Kome'ẽ Jesu my? Kwera katu uhem ame'ẽ ke my?" aja amõ ta ukwa ukwa u'am. 18 A'eta koty Jesu oho. Pe, pandu a'eta pe:

—Ihẽ pe Tupã pandu: "Ywa pe upa katu te nde erema'e tar katu. Ame'ẽ ke ema'e katu. Peme'ẽ ywy keruhũ pe aja tĩ. Ema'e katu tĩ" aja ihẽ pe. 19 A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu: "Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe pepandu peho. Ihẽ rehe har pepandu pandu peho. Aja a'eta ke ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak ta. Ame'ẽ ta ke pemujahuk. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke, aja pemujekwa ta ngã pe.) Jande pái keruhũ je'ẽha rupi pemujahuk. Ta'yr je'ẽha rupi pemujahuk tĩ. Tupã'ã je'ẽha rupi pemujahuk tĩ. 20 Upa pehẽ pe ihẽ amu'e ame'ẽ ke amõ ta pe pemu'e katu tĩ. Aja rahã, ame'ẽ ta hendu katu ta tĩ. Ihẽ je'ẽha rehe hendu katu ta tĩ. Wera rahã pame katu te pehẽ namõ ihẽ axo ta kỹ. 'Ar rehe angaha uhyk ym rahã we, aja te'eha pehẽ namõ ihẽ axo ta kỹ" — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Upa.

Jesu rehe har Mak mupinim

Mak kome'ẽ paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har Mak mupinim.

Juã mujahukiha rehe har (Matéu 3.1-12; Ruk 3.1-18; Juã 1.19-28)

1 Myrandu katu ke Mak mupinim werur.
Jesu Kirisutu rehe har a'e mupinim. [Tupã
ra'yr a'e.] 2 Kuja riki a'e uwyriha. Yman pa-
per rehe Isai mupinim. Tupã je'ẽha ke a'e
mupinim tĩ. (Kuja, Ta'yr pe Tupã pandu:)
"Ihẽ je'ẽha pandu ame'ẽ ke amondo py ta
kỹ. Kuja ngã pe pandu py ta oho:
'Jandema'e sawa'e te uwyr tate, a'erehe pe
ke pemukatu. (Aja rahã, ma'e peka'u
te'eha ke pehijar. Aja pexo katu 'y)'
aja ihẽ je'ẽha pandu ame'ẽ ke pandu
ta.
Ame'ẽ raikwer rupi nde ereho ta" aja Ta'yr
pe Tupã pandu.
3 Kuja awa nixói te ame'ẽ pe amõ pandu
u'am:
"Kapitã keruhũ uhyk tate rahã, ma'e ke upa
mukatu. Aja jandema'e sawa'e te
uhyk tate.
A'erehe pexoha ke pemukatu.
A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pehijar" aja
pandu u'am. Aja riki Isai mupinim.
(Yman aja a'e mupinim rahã, Juã
rehe har mupinim.)
4 Pe, awa nixói te ame'ẽ pe Juã mujahuk-
iha uhyk uwyr. (A'ep heta ngã uhyk uwyr
ehe.) Ame'ẽ ta pe pandu:
—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke
pehijar. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu 'y.
Aja rahã, pehẽ rehe ipy'a ke Tupã mujywyr
ta. Pe, pehẽ ke ihẽ amujahuk ta — aja Juã
pandu.
5 Juã koty heta ngã uhyk uwyr. Jundéi
ywy ngi heta ngã uhyk uwyr ehe. Heta
Jerusarẽ ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe
tĩ. "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke
upa jande jahijar 'y" aja pandu ame'ẽ ta ke
Juã mujahuk. Jondã y pe mujahuk. (Aja
rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja
mujekwa.)
6 Juãma'e mundeha awa rymba ra ke te'e
mujã ame'ẽ ke. "Kame" aja ngã rymba rer.
Ame'ẽ ra ke ima'e mundeha. (Ymanihar
Erima'e mundeha aja ame'ẽ mundeha. Aja
rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Juã tĩ, aja
mujekwa.) So'o pirer pe ixu'a rupi pukwar.
Tukuxixik mixir ame'ẽ ke a'e u'u. Eir namõ
u'u tĩ. 7 Juã pandu:
—Ihẽ raikwer rupi amõ tur. Katu te hũ
me'ẽ ke a'e. Ihẽ anĩ. Aja ym ihẽ. A'erehe
ima'e miasu aja axo rahã, ihẽ katu ym
ihẽ jupe ihẽ. 8 Y pe pehẽ ke ihẽ amu-
jahuk. A'e anĩ. Pehẽ ke Tupã'ã namõ mu-
jahuk, ame'ẽja saka — aja ngã pe Juã pandu.
("Tupã'ã namõ mujahuk" aja pandu rahã:
"Ngã py'a rehe Tupã'ã ke a'e muwyr ta" aja
mujekwa katu.)

Jesu ke Juã mujahuk (Matéu 3.13-17; Ruk 3.21-22)

9 Arahã Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr
ehe, Juã rehe. Nasare ok ta ngi uhyk uwyr
ehe. Pe, y pe Jesu ke Juã mujahuk. Y rer
Jondã. 10 Pe, y ngi Jesu uhem rahã, pahar
ywa pirar, ame'ẽja saka Juã usak u'am. Pe,
Jesu rehe Tupã'ã wyjy uwyr. Pykahuran
aja saka wyjy uwyr ehe. 11 Pe, ywa ngi
panduha uwyr:
—Nde riki ihẽ ra'yr. Nde rehe ihẽ apy'a
katu. Ihẽ ke nde eremuhury katu — aja
Ta'yr pe Tupã pandu.

Jesu rehe Satana uhyk uwyr (Matéu 4.1-11; Ruk 4.1-13)

12 Pahar awa nixói ame'ẽ pe Tupã'ã Jesu
ke muhyk raho. 13 A'ep heta ukwer rahã,
ixo. Kuja, mokõi awa pypa (40) hetaha
wera rahã, a'ep ixo. Arahã, Satana uhyk
uwyr ehe. (Ãjã ramũi a'e.) Ma'e ka'u te'eha
ke Jesu ma'e, ame'ẽ ke Satana putar tipe.
Manga manga tipe. Anĩ. Jesu ma'e ym te.
Ame'ẽ renda pe so'o jarõ ame'ẽ ta ixo tĩ. Pe,
Jesu rehe Tupã je'ẽha rahoha ta wyjy uwyr.
Usak katu uwyr ehe.

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar (Matéu 4.12-22; Ruk 4.14-15; Ruk 5.1-11)

14 Ajame'ẽ ke kyndaha pe Juã ke amõ
ta kynda raho rahã, Ngariréi ywy pe Jesu

uhyk oho. Myrandu katu ke pandu oho. Tupã rehe har pandu oho. 15 Kuja pandu:

—Angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta ke pehẽ, aja Tupã putar. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Pexoha pyahu ame'ẽ ke Tupã putar, aja pexo katu. Aja rahã, ixotyhar ta ke aja pehẽ ke a'e muruwak ta. Ame'ẽ myrandu katu rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu ngã pe.

16 Ypa rymy'y rupi Jesu wata ixo rahã, pira pyhyk ame'ẽ ta rehe usak. Ypa rer Ngariréi. Mokõi sawa'e ta ixo. Her Simã. Imu rer Andere. Kyhapari pe pira pyhyk ixo. Ypa pe ombor ombor ixo. 17 Pe, Jesu pandu:

—Ihẽ namõ peho 'y. Pira pepyhyk ame'ẽ ta ke pehẽ. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehẽ ke amu'e ta. Pe, ngã py'a ke Tupã koty pemuruwak ta 'y. Pejur — aja Jesu Simã ta pe.

18 Pahar kyhapari hijar. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

19 A'engi Jesu oho we rahã, ame'ẽ ypa pe amõ mokõi sawa'e ta rehe uhyk oho tĩ. Tian ta rehe uhyk oho. Imu rer Juã. Semende ra'yr ta ame'ẽ ta. Jarusu keruhũ pe kyhapari mukatu uĩ. 20 Ame'ẽ ta rehe usak rahã, pandu:

—Pejur. Ihẽ namõ peho — aja Jesu Tian ta pe.

Pe, Jesu namõ Tian ta oho tĩ. Jarusu keruhũ pe ipái ihĩ. Semende aja her. Parakyha ta namõ ihĩ. Upa ame'ẽ ta ke Tian ta hijar. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

Ipy'a rehe ãjã ihĩ me'ẽ ke (Ruk 4.31-37)

21 A'engi Kapana'ũ ok ta pe Jesu uhyk uwyr. Inamõ ixo ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho. A'ep ngã ke mu'e uĩ. 22 Amõ ta Moise je'ẽha mu'e. Aja ym Jesu mu'e. Ukwa katuha namõ mu'e katu. A'erehe hendu ame'ẽ ta pandu: "Mã! Je'ẽha te reko aja pandu katu" aja ngã.

23 Pe, amõ sawa'e jy'ariha renda pe ixe uwyr. Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke a'e. Pe, hãtã pandu:

24 —Éi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde. Ma'ewã jande ke nde eremupyrara erejur my? Nde rehe har ihẽ akwa katu. Tupã koty ngi nde erejur ame'ẽ ke nde. Ima'e je'ẽha ke nde erepandu erejur. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe, aja akwa katu — aja hãtã pandu.

25 Pe, ãjã pe Jesu pandu:

—Eje'ẽ ym! Sawa'e py'a ngi ehem eho — aja ãjã pe.

26 Pe, ãjã sawa'e ke mukatak katak hũ. Ahem hũ riki. Pe, uhem oho ingi. 27 A'ep ixo ame'ẽ ta mukahem riki. Pandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Mã katu tiki? Amõ kotyhar ma'e mu'eha ko. Ima'e je'ẽha rupi pandu, pe, ãjã ta hendu katu ehe. Mã! — aja ngã.

28 Pe, Jesu rehe har upa Ngariréi ywy rupi ngã pandu pandu oho. Pahar pandu pandu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu ame'ẽ rehe har (Matéu 8.14-15; Ruk 4.38-39)

29 Ajame'ẽ ke jundéu awa tama'e jy'ariha renda ke Jesu hijar oho. Simã ta oho tĩ. Pe, Simã rok pe ixe oho. Ame'ẽ ke Andere rok tĩ. Tian oho tĩ. Juã amõ oho tĩ. 30 A'ep Simã pen haku. A'erehe ixyha pe túi. Jesu uhyk rahã, pahar amõ ta pandu ipe. "Simã pen haku hũ" aja ipe. 31 A'erehe hake Jesu oho. Ipo rehe pyhyk, pe, mupu'am. Pahar hakuha maha oho ipe. Pe, imi'u Jesu ta pe a'e me'ẽ me'ẽ.

Heta ngã ke Jesu mukatu ame'ẽ rehe har (Matéu 8.16-17; Ruk 4.40-41)

32 Ame'ẽ pytun ramõ rahã, upa warahy u'ar rahã, (jundéu awa ta putu'uha 'ar upa. A'erehe wata katu apo.) A'erehe ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke upa katu te ngã werur ipe. Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke ngã werur ipe tĩ. 33 Ok ta pe har ta mãte hũ hukwen rake rupi i'ãi. 34 Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ta ke upa mukatu tĩ. Jesu rehe har ãjã ta ukwa katu, a'erehe hãtã Jesu pandu: "Epandu ym ihẽ rehe har" aja ãjã pe.

Tupã je'ẽha ke Jesu pandu pandu oho (Ruk 4.42-44)

35 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, sapukái je'ẽ py rahã, Jesu pu'am. Simã rok ngi uhem oho. Pe, paite we awa nixói te ame'ẽ pe oho. A'ep

Tupã namõ pandu pandu. 36 Pe, Simã upak
rahã, Jesu ke kekar oho. Inamõ ixo ame'ẽ ta
kekar oho tĩ. 37 Pe, usak ehe rahã, Simã ta
pandu ipe:
—Upa ngã nde ke kekar ixo tipe — aja.
38 Jesu pandu:
—Amõ ta renda rupi jaho ta me'ẽ te'e.
A'ep pe har ta pe Tupã rehe har apandu ta
me'ẽ te'e tĩ. A'erehe ihẽ ajur. Jahorahã! —
aja Simã ta pe.
39 A'erehe upa Ngariréi ywy rupi wata
oho. Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda
pe pandu pandu oho. Amõ ta py'a ngi ãjã ke
muhem mondo tĩ.

Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke mukatu (Matéu 8.1-4; Ruk 5.12-16)

40 Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke Jesu
rehe uhyk uwyr. Ipynarãi pe wapyk.
(Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe
hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:
—Nde ereputar rahã, ihẽ ke nde ere-
mukatu ta aja akwa katu — aja sawa'e.
41 Pyrara Jesu usak ehe. Pe, ijywa ke
mupuku. Pe, sawa'e ãkã rehe ipo ke a'e
mujar. Pandu ipe:
—Ere. Nde ke ihẽ amukatu tar katu. Nde
katu apo 'y — aja sawa'e pe.
42 Pahar upa katu ipe 'y. Upa ka'ẽ oho ipe.
43-44 Pe, hãtã Jesu pandu ipe:
—Ehendurahã! Nde ke ihẽ amukatu,
ame'ẽ ke amõ ta pe epandu ym we rĩ.
Jundéu awa tama'e pa'i koty eho py. Nde
rehe pa'i usak ta. "Katu apo 'y" aja pandu
ta. Pe, yman Moise pandu, aja ma'e ke pa'i
pe eme'ẽ. Aja rahã, upa nde pirer katu, aja
ngã ukwa ta tĩ — aja Jesu pandu tipe ipe.
Pe, pahar sawa'e ke muhem mondo.
45 Pe, sawa'e oho ingi. (Jesu rehe hendu
ym.) Mukatuha rehe har pandu pandu
oho. Upa katu te ok ta rupi pandu pandu
oho. Pyta we ym awa renda ke. A'erehe ok
ta pe marã ka ym Jesu ixeha. Upa ngã ukwa
katu ehe har. A'erehe amõ koty pyta. Awa
nixói te ame'ẽ pe pyta. A'ep upa hekoha ngi
ngã uhyk oho ehe.

2

Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 9.1-8; Ruk 5.17-26)

1 Ku'ẽ rahã ha pe we Kapana'ũ ok ta pe
Jesu jywyr oho. "Hok pe apo ihĩ" aja amõ
ta pandu pandu oho. 2 A'erehe heta te hũ
ngã jy'ar uwyr ehe. Ok wyr pe soroka nixói
te. Hukwen rupi soroka nixói te tĩ. Pe,
ngã pe Tupã je'ẽha ke Jesu pandu pandu uĩ.
3 Arahã tumeme sawa'e ta uhyk uwyr ehe.
Ame'ẽ ta upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke muhyk
werur. 4 Mãte hũ ngã i'ãi. A'erehe marã ka
ym Jesu rehe muhykiha. A'erehe ok kupe
'ar pe jupir oho. (Ame'ẽ ok kupe ipe katu.)
Pe, jupyka jo'ok jo'ok. Ixwar ihĩ rahã, upa
jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke ame'ẽ rupi mujy
mondo ehe. Kyha aja me'ẽ 'ar pe sawa'e túi.
Tupaham rehe mujy mondo. Pe, Jesu rake
mou. 5 Ma'e ahyha Jesu mukatu. Ame'ẽ
rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ẽ ke Jesu
ukwa rahã, jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe pandu:
—Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde
erema'ema'e. Apo nde rehe ihẽ py'a jywyr
katu — aja Jesu.
6 A'ep Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta wapyk
uĩ tĩ. Jesu pandu ame'ẽ ke rehe hendu rahã,
kuja ipy'a pe ukwa ukwa uĩ:
7 —Mã! Aja pandu rahã, katu ym. Tupã jõ
riki ngã pe pandu katu: "Ma'e nde ereka'u
te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ
py'a jywyr" aja. A'erehe peme'ẽ riki Tupã
aja jupe my? Katu ym aja — aja a'eta py'a
pe a'eta ukwa ukwa uĩ.
8 Pe, pahar ame'ẽ ta ukwaha ke Jesu
ukwa tĩ. A'erehe pandu:
—Mã! Pehẽ py'a pe ma'e ke pekwa pekwa
ym peĩ. 9 Myja me'ẽ riki hãtã ma'eha my?
Kuja my: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde
erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr
katu" aja apandu rahã, hãtã ma'eha my?
(Ame'ẽ ke rehe usak ym awa.) Anĩ rahã,
kuja my? "Epu'am! Nde kyha aja me'ẽ ke
emupu'a! Ewata inamõ eho!" aja apandu
rahã, hãtã ma'eha my? (Ame'ẽ ke rehe
usak katu awa.)
10 —Pesarahã! (Tupã jõ riki ahyha
mukatu aja pekwaha. Tupã jõ riki ngã rehe
ipy'a mujywyr katu aja pekwaha tĩ.) Apo
ihẽ tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ
riki kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ
ke ihẽ aja ihẽ amujekwa ta apo. Ihẽ pe
Tupã pandu tĩ: "Ma'e ka'u te'eha ke awa
ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta rehe nde py'a emu-
jywyr katu" aja ihẽ pe. Pesarahã! Ame'ẽ

ke pekwa ta apo. Amujesak ta — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

Pe, jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe pandu:

11 —Ko apandu nde pe. Epu'am! Nde kyha aja me'ẽ ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho — aja Jesu.

12 Pe, upa ngã usak usak uĩ rahã, sawa'e pu'am. Kyha aja me'ẽ ke mupu'a. Pe, pahar uhem oho. A'erehe ngã pandu:

—Mã! Katu tiki — aja riki.

Pe, Tupã pe pandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Mã! A'eramõ te aja mukatuha jasak py 'y. Katu! — aja ngã.

Jesu namõ Rewi oho ame'ẽ rehe har (Matéu 9.9-13; Ruk 5.27-32)

13 A'engi Jesu uhem oho. Pe, ypa rymy'y rehe jywyr oho tĩ, Ngariréi ypa rehe. A'ep heta ngã jy'ar oho ehe tĩ. Ame'ẽ ta ke mu'e uĩ. 14 A'engi wata oho ixo rahã, amõ sawa'e rehe usak. Her Rewi. (Amõ her: "Matéu" aja.) Apéu ra'yr a'e. Tamatarer matyriha renda pe wapyk uĩ. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr matyr. (A'erehe a'e ke jundéu awa ta putar ym ame'ẽ ke a'e.) Jesu pandu ipe:

—Ihẽ namõ eho 'y — aja ipe.

Rewi pu'am. Upa hijar. Pe, inamõ oho.

15 I'i atu rahã, Rewi rok pe ma'e ke Jesu ta u'u uĩ. Heta tamatarer matyriha ta inamõ uwyr tĩ. Amõ heta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta aja tĩ. Inamõ uwyr tĩ. Ame'ẽ ta ngi har heta Jesu namõ ma'e ke u'u uĩ. Jumu'eha ta u'u uĩ tĩ. 16 Pe, amõ Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta i'ãi tĩ. Parise kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Kuja jumu'eha ta pe ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ:

—Ma'ewã ame'ẽ sawa'e ta jaxer ame'ẽ ta namõ Jesu u'u uĩ my? Tamatarer ke matyr ame'ẽ ta namõ aja tĩ. U'u inamõ tĩ. Katu ym aja — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pandu.

17 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, pandu:

—Ma'e ahy ixo rahã, mukatuha koty amõ oho. Ahy ym ixo rahã, mukatuha koty oho ym. (Aja apo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ihẽ rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ẽ ke a'eta putar, a'erehe ihẽ rehe uhyk. Mukatuha rehe uhyk, ame'ẽja saka. Katu jupe ame'ẽ ta anĩ. Ame'ẽ ta ihẽ rehe uhyk ym.) Pesarahã! Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ym: "Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo" aja. Anĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu katu: "Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo" aja — aja Jesu pandu.

U'uha ke hijar ame'ẽ rehe har (Matéu 9.14-17; Ruk 5.33-39)

18 Amõ rahã, Juã mujahukiha namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta aja tĩ. Ma'e u'uha ke hijar ixo tĩ. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupã pe.) Pe, amõ ta pandu uwyr. Jesu pe pandu:

—Juã mujahukiha namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Upa ma'e u'uha ke hijar ixo tĩ. Nde namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta anĩ. Upa ma'e u'uha ke hijar ym. Ma'erehe hijar ym my? — aja Jesu pe.

19 Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahã, imi'u matyr. Huryha mujã. Pe, ame'ẽ pe oho ame'ẽ ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namõ ixo rahã, ma'e u'uha ke hijar ym. 20 (Ihẽ namõ ihẽma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym.) Yman rahã, ihẽ ke amõ ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahã ihẽ jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha mujekwa ta.)

21 —Amõ we tĩ. Kamixa ymanihar ke sorok rahã, pan jupu'a ym ame'ẽ ke amõ mujar ym ehe. Mujar ehe rahã, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok riki tiha we ta oho. 22 Kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru ymanihar te pe amõ purakar ym. Ame'ẽ pe purakar rahã, pupur we ixo rĩ. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawĩ jyhẽ ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tĩ. A'erehe kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru katu ame'ẽ pe amõ purakar rahã, katu ta tiki. Aja rahã, kawĩ jyhẽ ym ta. Hyru ke upuk ym ta tĩ — aja ngã pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahã, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise ta mu'e aja ixoha namõ marã ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa katu.)

Ahúi aja me'ẽ ke jumu'eha ta po'ok ame'ẽ rehe har
(Matéu 12.1-8; Ruk 6.1-5)

23 Amõ jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ahúi aja me'ẽ ty rupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha ta namõ oho ixo rahã, jumu'eha ta amõ amõ po'ok oho. (Ame'ẽ ke ipo pe kamyrik. Aja pirer ke ombor. Upa ombor rahã, ame'ẽ ke u'u.) 24 Pe, Jesu pe parise ta pandu:

—Anĩ. Katu ym kamyrikiha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahã, katu ym. (Paraky te'e, ame'ẽja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja ipe.

25-26 (Amõ rehe pyrara usak ta me'ẽ te'e, aja Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamõ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Myahy te tĩ. Ame'ẽ ta ma'eha Tupã je'ẽha rehe pesak riki. Ame'ẽ pekwa riki. Ma'e u'u ame'ẽ ke nixói te rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Ndawi ixe. A'ep mbeju ihĩ. Ame'ẽ ke Ndawi u'u. Inamõ ixo ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ tĩ. Ame'ẽ ta u'u tĩ. Arahã Amiata pa'i keruhũ. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. Ame'ẽ mbeju ke Tupã ruwa koty aja saka pa'ihu moĩ. Pa'i ta jõ ame'ẽ ke u'u katu. Amõ ta u'u rahã, anĩ. (Ndawi ta pa'i ym. A'erehe Ndawi ta u'u rahã, katu ym ta tipe. Aja Moise je'ẽha rehe hendu ym) — aja parise ta pe Jesu pandu.

27 Pandu tĩ:

—Putu'uha 'ar ke Tupã mujã py my? Anĩ. Aja ym. Awa ke a'e mujã py. A'engi putu'uha 'ar ke manga. Aja rahã, awa rehe putu'uha 'ar haihu katu, ame'ẽja saka riki. Putu'uha 'ar rehe awa haihu katu, aja ym. 28 A'erehe putu'uha 'ar rahã, ma'e ke amõ ma'e, ame'ẽ ke ihẽ riki apandu katu. Tupã je'ẽha rupi ajur ame'ẽ ke ihẽ. Awa ihẽ tĩ — aja Jesu.

3

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke Jesu mukatu
(Matéu 12.9-14; Ruk 6.6-11)

1 Amõ wera rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu ixe oho tĩ. A'ep ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke ihĩ. 2 A'ep amõ ta ixo. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, Jesu mukatu ta my? Ame'ẽ ke ukwa tar katu. Mukatu rahã: "Katu ym. Putu'uha 'ar rahã, nde eremukatu. (Nde ereparaky te'e aja nde.) A'erehe katu ym nde erema'eha" aja Jesu pe pandu ta tipe. A'erehe ame'ẽ ta Jesu rehe usak usak uĩ. 3 Pe, ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ pe Jesu pandu:

—Se ejur. Ngã ruwa koty ejur e'am — aja riki.

4 Pe, ngã pe Jesu pandu:

—Myja me'ẽ Moise je'ẽha pandu katu my? Myja me'ẽ putu'uha 'ar rahã, amõ ma'e my? Ko katu ame'ẽ ke amõ pe ma'e my? Anĩ rahã, katu ym ame'ẽ ke ma'e my? Ko amõ rehe pyrara usak my? Anĩ rahã, amõ ke jukwa my? Myja me'ẽ katu pehẽ pe my? — aja ngã pe.

Anĩ. Je'ẽ ym ngã. 5 Ame'ẽ ta rehe Jesu juramã ma'ã. Parahy ngã rehe. Katu ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'e tar ym, a'erehe Jesu parahy ngã rehe. Amõ we tĩ. Pyrara usak ngã rehe a'e tĩ. Jumen saka jurupy hãtã, aja ngã ixo. Hendu tar ym. Jetehar te ke putar ym tĩ. A'erehe pyrara usak ngã rehe a'e tĩ. Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde po epirar 'y — aja Jesu.

Ipo ke sawa'e pirar. Upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tĩ. 6 A'engi parise ta uhem oho. Pahar Ero kotyhar ta namõ jy'ar oho. Ame'ẽ ta namõ pandu pandu.

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, ja-jukwa — aja riki parise ta jupe.

Y rymy'y rehe heta te hũ ngã jy'ar

7 A'engi ypa pe Jesu oho tĩ, Ngariréi ypa pe. Jumu'eha ta oho inamõ tĩ. Haikwer rupi heta te hũ ngã oho tĩ. Ngariréi ywy ngi heta uhyk oho ehe. Jundéi ywy ngi aja tĩ. Heta ngã uhyk oho ehe tĩ. 8 Jerusarẽ ok ta ngi aja tĩ. Heta ngã uhyk oho ehe tĩ. Inuméi ywy ngi aja tĩ. Uhyk oho ehe tĩ. Jondã y ruwái pe har ta aja tĩ. Heta ngã uhyk oho ehe tĩ. Tir ok ta rake ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Sinõ ok ta rake ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Heta te hũ uhyk oho ehe tĩ. Upa ma'e katu ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e ixo, aja ngã hendu, a'erehe johu ngã uhyk oho ehe. 9-10 Mã heta te hũ ngã ixo. Ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu hũ. A'erehe upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ixoty jusosok oho ixo. Ipo

ke mujar tar katu ehe. (Aja rahã, katu ta oho.) Ixoty jusosok sosok hũ oho ixo ngã. A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se jarusu keruhũ pemuhyk perur — aja riki.

Pe, jumãtã hũ ngã uwyr ehe rahã, jarusu keruhũ pe Jesu opor ta oho. (Aja rahã, jusosokiha rupi jukwa ym ta.) 11 Ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu. Pe, ipy'a rehe ãjã ihĩ, ame'ẽ ta usak ehe rahã, Jesu ruwa koty u'ar. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke kohĩ, aja mujekwa katu.) Pe, hãtã pandu:

—Nde riki Tupã ra'yr — aja.

12 Anĩ. Hãtã Jesu pandu:

—Pepandu ym ihẽ rehe har — aja ãjã ta pe.

Awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar

(Matéu 10.1-4; Ruk 6.12-16)

13 Ajame'ẽ ke ywy'ã rehe Jesu jupir oho. Pe, sawa'e ta pe pandu:

—Pejur! — aja.

Katu usak ame'ẽ ta ke mujy'ar. Sawa'e ta uhyk uwyr ehe. 14 Kuja, awa py mokõi sawa'e ta ke jo'ok. “Ko ihẽ amondo ame'ẽ ta ke” aja Jesu. Ame'ẽ ta pe pandu tĩ:

—Amõ ta ngi har pehẽ ke ihẽ ajo'ok. Ihẽ namõ pepyta ta. Amõ ta renda rupi pehẽ ke ihẽ amondo ta tĩ. Ame'ẽ rupi Tupã je'ẽha ke pepandu pandu ta peho tĩ. 15 Ihẽ je'ẽha rupi ãjã ta ke pemuhem ta katu tĩ. Awa ta py'a ngi pemuhem ta katu — aja awa py mokõi sawa'e ta pe.

16 Jo'ok ame'ẽ ta kuja sawa'e ta rer. Ko Simã. [Amõ her Jesu moĩ ehe. “Petu” aja ipe.] 17 Amõ sawa'e Tian. Imu Juã. Semende ra'yr ta ame'ẽ ta. [Ame'ẽ ta rehe amõ her ke Jesu moĩ tĩ. “Mboane” aja a'eta pe. Ame'ẽ je'ẽha: “Pahar ipy'a pihun” aja.] 18 Amõ sawa'e Andere. Siri amõ tĩ. Amõ Matoroméu tĩ. Amõ Matéu. Amõ Tome tĩ. Tian amõ tĩ. Apéu ra'yr ame'ẽ. Tandéu amõ tĩ. Simã amõ tĩ. Sero aja her tĩ. (“Sero” pandu rahã: “Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem” aja a'e.) 19 Amõ Jun Ikario tĩ. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk werur.

Satana rehe har (Ãjã ramũi a'e)

(Matéu 12.22-32; Ruk 11.14-23; Ruk 12.10)

20 Ajame'ẽ ke hok pe Jesu jywyr oho. Heta te hũ ngã uhyk uwyr ehe tĩ. Ame'ẽ ta pe Tupã je'ẽha pandu pandu hũ. Mukatu hũ ngã ke. Heta te hũ ngã uwyr ehe. A'erehe marã ka ym ma'e ke u'uha uĩ. Jumu'eha ta aja inamõ ixo tĩ. 21 Ame'ẽ rehe har ianam ta hendu rahã, Jesu ke oho piam tipe. Amõ ta pandu u'am:

—Ka'u te'e riki a'e — aja naĩ.

A'erehe oho piam tipe. (Anĩ. A'eta namõ Jesu oho ym.)

22 Jerusarẽ ok ta ngi amõ Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe. Ame'ẽ ta pandu pandu u'am:

—Ipy'a rehe Mesembu ihĩ, a'erehe ãjã ta ke Jesu muhem katu mondo — aja pandu naĩ. (“Mesembu” aja pandu rahã: “Satana ke” aja ukwa. Ãjã ramũi a'e.)

Amõ ta pandu:

—Satana je'ẽha rupi ãjã ke a'e muhem mondo tĩ — aja pandu naĩ tĩ.

23 Pe, ngã ke Jesu mujy'ar. Myja me'ẽ ãjã ta my, ame'ẽ ke pandu pandu:

—Satana jumuhem ym jumondo. 24 Ka'a rupi har ta jumai mai ngã juehe rahã, jumumba ta ngã juehe. (A'erehe jumai mai ym ta ngã juehe.) 25 Ok wyr pe har ta jumai mai a'eta juehe rahã, jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) 26 Aja ixotyhar ta namõ Satana jumai mai a'eta juehe rahã, jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe. A'erehe Satana je'ẽha rupi ãjã ta ke ihẽ amuhem ym amondo.)

27 —Sawa'e pyrãtã rok pe ma'e ke mukanim ym oho awa. Mukanim ta oho rahã, sawa'e pyrãtã ame'ẽ jywa ke mujere pukwar py, pe, sawa'ema'e ke upa mukanim ta raho. (Aja ihẽ tĩ. Satanama'e pyrãtãha ngi sawa'e ke ihẽ riki amuhem tĩ. Aja rahã, Satanama'e pyrãtãha 'ar koty te we ihẽma'e pyrãtãha, aja ihẽ amujekwa katu.)

28 —Ko apandu katu pehẽ pe. Upa ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta. “Tupã! Nde katu ym” aja pandu ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a jywyr ta tĩ. 29 Tupã'ã pe anĩ. “Tupã'ã! Nde katu ym. Nde erema'eha katu ym” aja pandu ame'ẽ ke rehe anĩ. Ame'ẽ rehe jõ

Tupã ipy'a jywyr ym te ta. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha aja te'e ta ixo, a'erehe Tupã ipy'a jywyr ym te ta — aja Jesu pandu.

30 A'eramõ amõ ta pandu: "Ãjã ipy'a rehe ihĩ" aja Jesu rehe har pandu naĩ. A'erehe myja me'ẽ ãjã ta my, ame'ẽ rehe har Jesu pandu.

Jesu anam ta rehe har (Matéu 12.46-50; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11)

31 Imãi uhyk uwyr ehe. Imu ta amõ tĩ. Hukwen rake uhyk u'am. Pe, amõ pe imãi pandu:

—Jesu pe epandu eho: "Se ejur" aja ipe — aja imãi.

32 Heta ngã juramã jy'ar ixo ehe. Amõ ta pandu ipe:

—Soroka pe ne mãi i'ãi, ne mu ta namõ. Nde pe pandu tar katu — aja Jesu pe.

33-34 Pe, ngã rehe juramã usak. Pandu:

—Pesarahã! Ko riki ihẽ mãi. Amõ ta ihẽ mu ta aja tĩ. 35 Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ẽ riki ihẽ mu aja saka. Ihẽ rendyr aja tĩ. Ihẽ mãi aja tĩ — aja Jesu pandu.

4

Ma'e ra'ĩ muhãi ame'ẽ rehe har (Matéu 13.1-9; Ruk 8.4-8)

1 Amõ rahã, ypa rymy'y rehe Jesu mu'e mu'e uĩ tĩ. Heta hũ ngã jumãtã katu te jy'ar ehe, a'erehe jarusu keruhũ pe opor oho. A'ep wapyk uĩ. Y pe jarusu keruhũ túi. Ypa rymy'y rehe upa ngã wapyk uĩ. Aja Jesu mu'e hũ ngã ke. 2 Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ ta my ame'ẽ ke pandu uĩ. Mu'e rahã, kuja pandu:

3 —Pehendu katurahã! Ma'e ra'ĩ ke amõ muhãi oho. 4 Kupixa pe ma'e ra'ĩ muhãi rahã, awa rape rupi amõ ha'ĩ u'ar. Ame'ẽ ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. 5 Amõ ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. A'ep ywy katu ame'ẽ ke ta'yr mi. Pe, ha'ĩ hywõi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywõi. 6 Pe, warahy haku rahã, i'y manõ. Hapo ipyp oho ym, a'erehe upa te'e manõ. 7 Amõ ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho. A'erehe ma'e ra'ĩ hywõi rahã, hury ym. A'erehe i'a ym. 8 Pe, amõ ma'e ra'ĩ ywy katu ame'ẽ rupi u'ar. Pe, hywõi rahã, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarõ. Hymbo rehe heta i'a ihĩ. Tirĩ ta (30) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta we hũ i'a ihĩ. Sesen ta (60) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

9 Pandu tĩ:

—Pekwa tar katu rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ĩ ame'ẽ rehe har mujekwa (Matéu 13.10-17; Ruk 8.9-10)

10 Jesu jeje ixo rahã, awa py mokõi jumu'eha ta pandu uwyr ipe. Amõ ta aja tĩ. Pandu uwyr ipe tĩ.

—Jande pe emujekwarahã! Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ ta my, ame'ẽ ke emujekwa katu — aja Jesu pe.

11 A'e pandu:

—Apo amõ koty Tupã mujekwa. Pyahu ame'ẽ ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amõ muruwak, ame'ẽ ke a'e putar katu. "Ihẽma'e a'e" aja a'e pandu. "Ame'ẽ ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa" aja Tupã pandu ihẽ pe. Amõ ta pe anĩ. Amujekwa ym ta. A'erehe myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke apandu pandu. Ame'ẽ ke rehe jõ ngã hendu tipe. 12 Aja rahã:

"A'eta usak usak tipe. Anĩ. Ukwa ym riki. Hendu hendu tipe. Anĩ. Ukwa ym riki tĩ.
Ukwa rahã, Tupã rehe ipy'a ke muruwak ta tipe. Pe, ame'ẽ ta rehe ipy'a ke Tupã mujywyr ta tipe" aja ta — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ĩ rehe har (Matéu 13.18-23; Ruk 8.11-15)

13 Pe, a'e pandu tĩ:

—Ko ma'e ra'ĩ rehe har pekwa ta me'ẽ te'e. Pekwa ym rahã, amõ myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke ihẽ apandu rahã, pekwa ym ta tĩ. A'erehe ko amujekwa ta. 14 Ma'e ra'ĩ ke amõ muhãi oho. Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha pandu pandu oho. 15 Ma'e ra'ĩ awa rape rupi u'ar. Ame'ẽ riki kuja. Tupã je'ẽha rehe amõ ta hendu. Pe, hendu rahã, pahar Satana mukanim uwyr. (Ma'ewyra uwyr, ame'ẽja saka.)

16 —Amõ ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. Ame'ẽ kuja. Tupã je'ẽha rehe hendu tipe. Hendu rahã, hury katu tipe. (Pahar hywõi, ame'ẽja saka.) 17 Tupã je'ẽha pyta katu ym, a'erehe

tapijar te'e we jurujar ym. Tupã je'ẽha rehe jurujar, a'erehe amõ ta parahy ehe. (Warahy haku, ame'ẽja saka.) A'erehe pahar Tupã je'ẽha ke hijar. Amõ ta puka puka hũ ehe, a'erehe pahar Tupã je'ẽha ke hijar tĩ. Katu ym aja.

18 —Amõ ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Ame'ẽ kuja. Tupã je'ẽha rehe hendu tipe. 19 Ima'e ixoha rehe te'e a'e ukwa ukwa ixo. "Ma'e ihẽ a'u ta my? Ma'e ihẽ amunde ta my?" aja ukwa ukwa ixo. Ko tamatarer matyr tar katu hũ. Upa ma'e ke matyr tar katu hũ. Upa ame'ẽ ke Tupã je'ẽha ke mukanim. (Juruwe jukwa, ame'ẽja saka.) Tupã rehe har ukwa ukwa tar ym. Ima'e ke rehe ipy'a katu. Katu ym aja. A'erehe ma'e i'a ym, ame'ẽja saka. (Aja rahã, amõ we Tupã rehe har ukwa tar ym.)

20 —Amõ ma'e ra'ĩ ywy katu rupi u'ar. Ame'ẽ ke kuja. Tupã je'ẽha rehe hendu katu. Hury katu. I'a heta aja ixo. Tirĩ ta (30) aja hetaha. Amõ amõ heta we hũ. Sesen ta (60) aja hetaha. Amõ heta te hũ. Sẽ (100) aja hetaha. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa katu, a'erehe ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e hũ tĩ. Hymbo rehe i'a ihĩ, ame'ẽja saka) — aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.

Araparin rehe har (Ruk 8.16-18)

21 Jesu pandu tĩ:

—Araparin amõ hapy rahã, pander pe jupyk ym. Myrape wyr pe moĩ ym tĩ. Anĩ. Ywate pukwar. Aja rahã, ok pe amõ ta ixo rahã, wera katu a'eta pe. 22 Ihẽ amu'e ame'ẽ ke ame'ẽja saka. Apo mukanim, ame'ẽja saka. I'i atu rahã, upa mujekwa ta ngã pe. Wera katu, ame'ẽja saka riki. Apo jupyk, ame'ẽja saka. I'i atu rahã, upa pirar ta, ame'ẽja saka. (Aja rahã, juehe har Tupã mujekwa ta ngã pe. Wera katu, ame'ẽja saka.) 23 Pekwa tar katu rahã, pehendu katu 'y — aja Jesu pandu.

24 A'e pandu tĩ:

—Amõ pandu rahã, pehendu katu ehe. Pehendu tar ym rahã, pehẽ pe Tupã mujekwa ym ta. Pehendu tar katu rahã, pehẽ pe a'e mujekwa katu ta. Jete. I'ar koty te we mujekwa katu ta pehẽ pe. 25 Kuja riki. Amõ ukwa katu rahã, amõ we ukwa katuha ke Tupã muwyr ta ipe. Amõ ukwa tar ym rahã, ta'yr mi ukwa, ame'ẽ ke upa mukanim ta ingi. (Aja rahã, ukwa ym te ta) — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ĩ hywõi ame'ẽ rehe har

26 Pe, a'e pandu tĩ:

—Ihẽ amu'e ame'ẽ ke myja my? Ame'ẽ rehe har pehẽ pe apandu ta. Ame'ẽ ke kuja. Ywy rehe ma'e ra'ĩ ke amõ muhãi. 27 Pe, ima'e ke rehe a'e ma'ema'e oho ixo. Pytun rahã, aja. Wera rahã aja tĩ. Ima'e ke ma'ema'e oho ixo tĩ. Aja ixo rahã, ma'e ra'ĩ hywõi. Pe, tiha oho. Myja tihaha my, ukwa ym awa. 28 Jeje ywy ngi uhem. Ho uhem py. A'engi i'y. A'engi hãkã. A'engi hymbo. Pe, i'a. 29 Tyarõ rahã, amõ matyr oho. Matyriha angaha ke rehe uhyk oho — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, kuja mujekwa. Jesu mu'e, ame'ẽ ke rehe jurujar katu te rahã, ixoha amõ koty muruwak ta. Katu aja muruwak ta, aja mujekwa.)

Ma'e ra'ĩ jytym ame'ẽ ke tĩ (Matéu 13.31-32; Matéu 13.34; Ruk 13.18-19)

30 A'e pandu tĩ:

—Se Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ rehe har pehẽ pe apandu ta tĩ. 31 Kuja ma'e ra'ĩ aja saka. Mosata ra'ĩ ame'ẽja saka. Ha'ĩ riki ta'yr te mi. 32 Pe, amõ jytym rahã, hywõi katu. Pe, i'y tiha te hũ oho. Kupixa pe har ta pyter pe tiha te ame'ẽ ke a'e. Hãkã ke pia pia hũ. Pe, ma'ewyra ta haity ta matyr ehe, hãkã rehe. Pytun atu ame'ẽ wyr pe ma'ewyra ta ihĩ — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, kuja mujekwa. Jesu pandu py rahã, Tupã kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ĩ ta'yr te mi, ame'ẽja saka. Pe, i'i atu te rahã, ixotyhar ta heta te hũ ta. I'y tiha te hũ, ame'ẽja saka, aja mujekwa katu.)

33 Pe, ngã ukwa katu rahã, amõ amõ myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu ngã pe. 34 Aja jõ ngã pe pandu. Jumu'eha ta anĩ. Ame'ẽ ta namõ jõ ixo rahã, upa katu te mujekwa. Myja me'ẽ ma'e ke my ame'ẽ ke upa katu te mujekwa jumu'eha ta pe.

Ywytu keruhũ ke Jesu muputu'u ame'ẽ rehe har (Matéu 8.23-27; Ruk 8.22-25)

35 Ame'ẽ pytun ramõ rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Y ruwái rehe jaha jaho — aja.

36 Y rymy'y rehe heta ngã ke a'eta hijar oho. Jarusu keruhũ pe Jesu ihĩ. Ame'ẽ pe jumu'eha ta opor oho tĩ. Pe, y ruwái rehe oho. Amõ jarusu keruhũ pe amõ ta oho tĩ. 37 Pe, oho we rahã, ywytu keruhũ uhyk ehe. Y kotok keruhũ katak hũ tĩ. Y ke oho rãi ipe. Tate jere oho. 38 Jarusu keruhũ tangwa koty Jesu ukwer ou. Iãkã renda rehe iãkã mupyta. Aja ukwer ou. Pe, amõ mupak oho. Pandu ipe:

—Sa'e! Jande ke jajere tate riki. Nde erema'e ym ma'e ke my? — aja Jesu pe.

39 Pe, pu'am rahã, hãtã ywytu keruhũ pe Jesu pandu.

—Mã peja ym! Eputu'u katu ihẽ pe — aja riki.

Y kotok keruhũ pe pandu tĩ:

—Mã peja ym! Ewapyk katu — aja riki.

Pe, ywytu keruhũ putu'u. Y ke wapyk katu te tĩ. 40 Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Mã! Pekyje ym ta me'ẽ te'e. Ihẽ rehe pejurujar ym my rĩ — aja Jesu.

41 Anĩ. Jumu'eha ta kyje hũ. Pandu a'eta jupe:

—Mã! Katu tiki! Pyrãtã te ame'ẽ ke kohĩ! Je'ẽha rehe ywytu keruhũ hendu katu! Y kotok keruhũ aja tĩ. Hendu katu ehe tĩ. Mã! Myja me'ẽ sawa'e ko my? — aja jumu'eha ta pandu.

5

Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 8.28-34; Ruk 8.26-39)

1 A'engi ypa ruwái rehe uhyk oho, Jera ywy pe. 2 Jarusu keruhũ ngi Jesu uhem oho rahã, amõ sawa'e uhyk uwyr ehe. Itakwar kangwerupa ngi uhyk uwyr ehe. 3 Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke a'e. Itakwar kangwerupa rupi ixo ame'ẽ ke a'e. Ngã pukwar ym a'e ke apo 'y. Ita tupaham pe pukwar rahã, pyta ym. 4 Amukwehe te ita tupaham pe ijywa ke mujere pukwar pukwar. Itymã ke pukwar tĩ. Anĩ riki. Ijywa pukwariha ke mohok riki. Ten! Itymã pukwariha ke mohok tĩ. Ten! Aja tĩ. Pyrãtã te hũ. A'erehe parahyha ke marã ka ym ngã mukanĩha ingi. Parahy te'e ixo. 5 Pytun rahã, ahem hũ. Wera rahã, ahem hũ tĩ. Itakwar kangwerupa rupi ahem ixo. Ywy'ã rupi ahem ixo tĩ. Hãtã ita pe jumu'i mu'i.

6 Paite we Jesu rehe usak rahã, ixoty ujan oho. Hake ipynarãi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) 7-8 Jesu pandu ixo:

—Ãjã! Sawa'e py'a ngi ehem eho! — aja riki.

A'erehe hãtã je'ẽha uhem ingi:

—Jesu! Nde riki Tupã ra'yr! Ywatehar te a'e. Ihẽ pe ema'e ym ma'e ke. Tupã je'ẽha rupi apandu: "Ihẽ ke emahy ym" — aja riki hãtã pandu.

9 Pe, Jesu pandu:

—Ma'e nde rer? — aja.

Sawa'e pandu:

—Jande reta ame'ẽ ke jande, a'erehe: "Heta" aja riki jande rer — aja Jesu pe.

10 Jesu pe pandu pandu u'am:

—Kome'ẽ renda ngi ãjã ta ke emujan ym emondo — aja.

11 Ame'ẽ ywy'ã rehe kure ta mãte hũ ixo. Kãpĩ ke u'u ixo. 12 Ãjã ta pandu:

—Kure ta koty jande ke emondo. Kure ta rehe jande jaĩ ta — aja Jesu pe.

13 —Ere. Peho — aja Jesu.

Pe, sawa'e ngi ãjã ta uhem oho. Pe, kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hũ uwak.) Pe, kure ta ujan oho. Upen te'e hũ ame'ẽ pe u'ar oho. Ypa pe u'ar oho. Upa katu te y jukwa. Heta te hũ kure ta manõ. Kuja, 2.000 hetaha manõ.

14 Kure usakiha ta ujan oho. Ok ta rupi pandu pandu oho. Ma'e usak ramõ, ame'ẽ rehe har pandu pandu oho. Amõ amõ awa renda rupi pandu oho tĩ. Pe, a'ep pe har ta usak uwyr. 15-16 Jesu rehe uhyk rahã, sawa'e rehe ngã usak. Ame'ẽ sawa'e ngi ãjã ta uhem ramõ. Wapyk uĩ. Ka'u ym apo 'y. Ima'e mundeha namõ ixo apo 'y. Myja sawa'e ka'u ame'ẽ ke katu oho. Ame'ẽ ke rehe usak ame'ẽ ta upa pandu pandu ngã pe. Kure ta ka'u oho, ame'ẽ rehe har upa pandu tĩ. (Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke pehĩ, aja ukwa. A'erehe ngã kyje ingi, Jesu ngi. Amõ we ngãma'e kanim ta, ame'ẽ ke putar ym tĩ.) 17 A'erehe pandu ipe:

—Jande rekoha ngi eho — aja Jesu pe.

18 Jarusu keruhũ pe Jesu opor oho ixo
rahã, ãjã ta uhem ramõ ame'ẽ sawa'e
pandu:
—Ne namõ ihẽ aho ta — aja Jesu pe.
19 —Anĩ. Nde rekoha pe ejywyr eho.
Jandema'e sawa'e te nde ke mukatu, ame'ẽ
rehe har ne anam ta pe epandu eho. Nde
rehe pyrara usak, ame'ẽ ke epandu tĩ — aja
sawa'e pe Jesu pandu.
20 Pe, sawa'e jywyr oho. Amõ amõ ok ta
rupi pandu pandu. "Jesu ihẽ ke mukatu"
aja pandu pandu. Aja Jande popa ok ta,
ame'ẽ rupi upa pandu pandu oho. Sawa'e
panduha rehe hendu ame'ẽ ta pandu:
—Mã! Katu tiki! Katu te hũ — aja ngã.

"Ihẽ rajyr emukatu" aja Jái pandu (Matéu 9.18-19; Ruk 8.40-42)

21 Y ruwái rehe Jesu jywyr oho tĩ. Jarusu
keruhũ pe aha oho. Pe, heta ngã jy'ar
uwyr ehe tĩ. Y rymy'y rehe pyta. 22 Amõ
sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa
tama'e jy'ariha rendama'e kapitã a'e. Jesu
rehe uhyk rahã, ipixi'a pe u'ar oho oup.
(Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe
hendu katu ehe, aja mujekwa.) Pandu ipe:
23 —Ihẽ rajyr manõ tate. Ihẽ rok pe eho!
Iãkã rehe nde po nde eremujar rahã, katu
ta oho — aja Jesu pe.
24 Pe, oho inamõ. Oho ixo rahã, heta ngã
Jesu rake rupi tuka tuka hũ oho ixo.

Kũjã ke Jesu mukatu ame'ẽ rehe har (Matéu 9.20-22; Ruk 8.43-48)

25 Pe, amõ kũjã oho ixo tĩ. Ma'e ahyha
namõ ixo. Jaiha ke pupur rãi namõ ixo.
Aja yman riki ixo. Kuja. Awa py mokõi
(12) warahy 'ar rahã, aja te'e ixo. 26 Ahyha
mukatuha koty oho oho hũ tipe. Ame'ẽ ta
pe upa tamatarer me'ẽ me'ẽ tipe. Mukatu
ym. I'ar koty te we mupyraraha riki ame'ẽ
ta. Pe, katu ym oho ipe rĩ. 27-28 Jesu rehe
har ngã pandu pandu, ame'ẽ ke hendu.
"Jesu mukatu" aja kũjã hendu. A'erehe
kuja ipy'a pe ukwa ukwa ixo:
—Ima'e mundeha rehe ihẽ po amujar
rahã, ihẽ katu ta aho — aja kũjã.
Pe, ngã pyter rupi kũjã wata oho ixo.
Pe, xupe rehe uhyk oho. 29 Pe, Jesuma'e
mundeha apyr rehe ipo mujar. Pahar jaiha
ke pupur ame'ẽ ke putu'u ingi. Upa katu,
aja ukwa. 30 Pe, pahar Jesu ukwa. Amõ ke
mukatu, aja ukwa. A'erehe uwak u'am. Pe,
pandu:
—Awa ihẽma'e mundeha rehe ipo mujar
my? — aja.
31 —Nde rake rupi heta ngã juramã
u'am, a'erehe nde rehe tukwa tukwa hũ
u'am. Ma'ewã nde erepandu my: "Awa
ihẽma'e mundeha rehe ipo mujar" aja — aja
jumu'eha ta pandu ipe.
32 Anĩ. Jesu usak usak we rĩ. Awa mujar
my? Kekar we rĩ. 33 Katu apo, aja kũjã
ukwa katu, a'erehe kyje uhyk ehe. Ryrýi tĩ.
Huwa koty ipynarãi pe wapyk. (Aja sawa'e
katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu
ehe, aja mujekwa.) Pe, upa katu te Jesu pe
pandu.
34 —Éi, kũjã! Upa ma'e ahyha ke
amukatu, ame'ẽ rehe nde erejurujar katu,
a'erehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho
apo. Jaiha pupur ame'ẽ ke upa putu'u katu
te nde pe apo 'y — aja Jesu ipe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu ame'ẽ rehe har (Matéu 9.23-26; Ruk 8.49-56)

35 Kũjã namõ pandu u'am rahã, Jái rok
ngi amõ ta uhyk uwyr.
—Nde rajyr manõ ramõ te. Mã peja
mu'eha jywyr oho — aja Jái pe. ("Mu'eha"
aja pandu rahã: "Jesu ke" aja a'eta ukwa.)
36 Tajyr manõ ame'ẽ ke rehe Jesu hendu
rahã, Jái pe pandu:
—Anĩ. Nde py'ahu te'e exo. Ihẽ rehe
tapijar te'e we ejurujar katu — aja ipe.
—Hã! — aja Jái.
37 A'engi Jái rok pe oho inamõ. Heta ngã
anĩ. Mupyta.
—Se pepyta — aja.
Kuja jõ oho. Kũjãtãi pái. Petu oho. Tian
oho tĩ. Imu oho tĩ. Her Juã. Ame'ẽ ta jõ
inamõ oho. 38 Pe, Jái rok pe uhyk rahã, heta
ngã i'ãi a'ep. Ngã mutyapu tyapu hũ. Jixi'u
xi'u hũ ngã. Ahem amõ tĩ. (Aja pyaiha ke
mujekwa.) Ame'ẽ ke rehe Jesu usak. 39 Pe,
pandu:
—Mã! Pemutyapu tyapu hũ ym. Pejixi'u
ym tĩ. Kũjãtãi manõ ym. Ukwer ou riki —
aja Jesu.
40 Pe, ngã puka puka hũ ehe. Manõ
te aja ukwa katu, a'erehe puka puka hũ

ehe. A'erehe soroka pe upa ngã ke Jesu muhem. Pe, kũjãtãi túi, ame'ẽ kapy pe oho. Mahapyr jumu'eha ta ke raho inamõ tĩ. Kũjãtãi pái raho tĩ. Imãi raho tĩ. Ame'ẽ ta jõ kapy pe ixe oho. 41 Uhyk rahã, ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Tarita kumi — aja.

Ame'ẽ jundéu awa ta je'ẽha ipe: "Kũjãtãi! Nde pe apandu, epu'am!" aja. 42 Pahar kũjãtãi pu'am. Pe, wata ixo. Awa py mokõi warahy 'ar ame'ẽ ke kũjãtãi. Kweraha rehe usak ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Katu tiki! — aja kapy pe ixo ame'ẽ ta.

43 Pe, Jesu pandu:

—Pehẽ py'a rupi te'e pereko — aja.

Imãi pe pandu tĩ:

—Ma'e ke eme'ẽ ipe. Kũjãtãi u'u ta — aja.

(Ma'e ke u'u rahã, ixuwe katu a'e, aja ukwa katu ta, a'erehe: "Ma'e ke eme'ẽ ipe" aja Jesu pandu ipe.)

6

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Matéu 13.53-58; Ruk 4.16-30)

1 A'engi Jesu oho. Hekoha pe jywyr oho, Nasare ok ta pe. Upa jumu'eha ta oho inamõ tĩ. 2-3 Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'e oho. Heta ngã ixo a'ep. Pe, hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! My riki ukwa katuha ukwa my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu te. Mã! (Jande aja awa te'e a'e tĩ.) Myja ame'ẽ ke a'e ma'ema'e my? (Jakwa ym tĩ.) Jesu riki peme'ẽ. Myra rehe ma'eha peme'ẽ. Mari membyr ke a'e. Imu ta ko jande namõ ixo tĩ, jande rekoha pe. Tian. Jose amõ tĩ. Jun amõ tĩ. Simã amõ tĩ. Hendyr ta jande namõ ixo tĩ — aja ngã pandu.

Hekoha pe har ta aja Jesu tĩ, aja ngã ukwa, a'erehe Jesu ke putar ym. 4 A'erehe Jesu pandu:

—Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke amõ hekoha pe pandu oho rahã, ame'ẽ ta hendu katu. Putar katu. Hekoha te pe pandu rahã, anĩ. Hekoha pe har ta hendu ym. Putar ym. Hok wyr pe har ta aja tĩ. Hendu ym tĩ. Amõ ianam ta aja tĩ. Hendu ym tĩ. Putar ym tĩ — aja ngã pe pandu.

5 Ngã putar ym, a'erehe mukatu hũ ym a'ep. Peteĩ teĩ ma'e ahy ixo ame'ẽ ta rehe ipo mujar. Aja mukatu. 6 Ipy'a pe Jesu ukwa ixo:

—Mã! Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. Aja ihẽ ke Tupã muwyr, aja amujekwa. Anĩ. Peme'ẽ ta jurujar ym ihẽ rehe. Mã! — aja jupe.

Pe, a'engi amõ ta hekoha rupi mu'e mu'e oho.

Awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mondo (Matéu 10.5-15; Ruk 9.1-6)

7-9 Ajame'ẽ ke awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Ko pehẽ ke ihẽ amondo ta. Pehẽ mokõi mokõi peho. Ihẽ je'ẽha rupi peho. Amõ ta py'a ngi ãjã ta ke pemuhem katu ta. Peho rahã, ma'e ke peraho ym. Pehẽ mi'u peraho ym. Pehẽ kupe pe ma'e ryru ke peraho ym tĩ. Tamatarer peraho ym tĩ. Myra te'e pehẽ po pe peraho katu. (Pehẽ re'õ rahã, myra rehe pepyta pyta peho pexo.) Pehẽ py rehe har pemunde. Peteĩ kamixa namõ peho katu.

10 —Amõ rekoha rehe pehyk rahã, amõ pandu ta: "Ko pejur katu. Se ihẽ rok pe pepyta katu" aja. Ame'ẽ rok pe pepyta katu. A'ep pepyta pexo rahã, ame'ẽ rok pe jõ pepyta katu.

11 —Amõ rekoha pe pehyk. A'ep pe har ta putar ym pehẽ ke. Pehẽ je'ẽha rehe hendu tar ym tĩ. Aja rahã, ame'ẽ hekoha ngi peho. Ok ta ngi pehem peho rahã, ywy ku'i pehẽ py ngi pejuhyk katu. Ame'ẽ ke ngã usak rahã, kuja ukwa ta. Tupã ke a'ep pe har ta putar ym aja pemujekwa — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

12 Pe, jumu'eha ta oho. Mokõi pame a'eta oho. Amõ ok ta rupi pandu pandu oho.

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak — aja pandu oho.

13 Heta ãjã ta ke ngã py'a ngi muhem mondo tĩ. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta rehe ma'e ka kytyk tĩ. Ipykã rehe kytyk. Karapatu ka aja me'ẽ. Aja ngã ke mukatu hũ.

Juã mujahukiha ke jukwa ame'ẽ rehe har (Matéu 14.1-12; Ruk 9.7-9)

14 Jesu ma'ema'eha rehe har upa ngã
pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe Ero hendu.
A'e jundéu awa tama'e kapitam. Amõ ta
kuja pandu:
—Peme'ẽ riki Juã mujahukiha ke.
Manõha ngi Tupã mukwera katu muhem.
A'erehe pyrãtã te ha namõ ma'e ke Jesu
ma'ema'e katu. Marã ka ym amõ ma'eha,
ame'ẽ ke ma'ema'e katu — aja riki.
15 Amõ ta pandu:
—Anĩ. Peme'ẽ riki Eri. Ymanihar Tupã
je'ẽha pandu ame'ẽ ke jywyr — aja riki tĩ.
Amõ ta pandu:
—Anĩ. Peme'ẽ riki Tupã je'ẽha pandu
ame'ẽ ke a'e. Ymanihar aja Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ke a'e tĩ — aja tĩ.
16 Amõ koty koty Jesu rehe har Ero
hendu rahã, kuja pandu:
—Anĩ. Peme'ẽ riki Juã mujahukiha ke.
A'e ke Tupã mukwera katu muhem tĩ.
Amukwehe te we amõ pe ihẽ apandu: "Juã
ãkã ke emondok eho ingi" aja. Kwera katu
uhem apo 'y — aja ukwaha naĩ.
17-19 Amukwehe te we kuja ixo. Ero mu
ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Erondi.
Ame'ẽ imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi.
A'erehe Juã pandu ipe:
—Mã peja ym. Ne mu rakehar namõ nde
erexo rahã, katu ym — aja Ero pe pandu.
Ame'ẽ ke Erondi ukwa tĩ. A'erehe parahy
ehe, Juã rehe. Jukwa tar katu tĩ. Ame'ẽ ke
Ero putar ym, a'erehe marã ka ym Juã ke
hakehar jukwaha. 20 Juã riki sawa'e katu
ame'ẽ ke a'e aja Ero ukwa. Jaxer ame'ẽ
ke nixói ipe aja ukwa tĩ, a'erehe kyje ingi,
Juã ngi. A'erehe amõ renda pe Juã ke Ero
mupyta. (A'erehe marã ka a'e ke hakehar
jukwaha.) Juã je'ẽha rehe Ero hendu tar
katu tĩ. Hendu katu tipe. Amõ amõ rahã,
hendu rahã: "Mã! Myja me'ẽ ihẽ ama'e ta
my?" aja Ero pandu jupe.
21 Pe! Juã jukwaha angaha ke rehe uhyk
'y. Kuja. Yman imãi pusu ngi Ero u'ar.
Ame'ẽ rehe imi'u matyr ixo apo. Aja ukwa
ukwa ixo tĩ. Pe, kapitã ta ke mujy'ar. Sonda
tama'e kapitã ta ke mujy'ar tĩ. Ima'ehũ
namõ ixo ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. Ame'ẽ
ta ngariréi ywy pe har ta ke a'eta. Ma'e
u'uha renda pe upa ame'ẽ ta ihĩ. 22 Ame'ẽ
renda pe Erondi membyr ixe uwyr. Kũjãtãi
keruhũ a'e. Pe, purahái. Upa kapitã ta ke
muhury. Ero hury katu tĩ. Pe, kũjãtãi pe
pandu:
—Ma'e nde ereputar my? Upa nde erep-
utar ame'ẽ ke ihẽ riki ame'ẽ ta nde pe — aja
Ero.
23 Pandu pandu riki tĩ:
—Ko Tupã ruwa koty aja jaxo. Apandu
katu. Upa nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ riki
ame'ẽ ta nde pe. Esarahã! Upa katu te
ihẽma'e ihĩ. Nde ereputar rahã, ame'ẽ ke
amowok ta nde pe. Wajar nema'e ta — aja
Ero.
24 Imãi pe kũjãtãi pandu oho:
—Mãi! Ma'e ihẽ apandu ta my? — aja.
Imãi pandu:
—Juã mujahukiha ãkã ke epandu ipe —
aja.
25 Pahar Ero koty jywyr oho. Pe, pandu
ipe:
—Juã ãkã ke ihẽ aputar. Ita paratu 'ar pe
ihẽ pe erur apo — aja kũjãtãi.
26 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, Ero pyai te
hũ. (Juã ke jukwa tar ym.) A'erehe pyai
te hũ. Ero je'ẽha rehe upa kapitã ta hendu
ramõ te: "Tupã ruwa koty aja jaxo. Nde
ereputar ame'ẽ ke ihẽ riki ame'ẽ ta" aja.
A'erehe kũjãtãi pe: "Anĩ. Ama'e ym ta" aja
marã ka ym panduha. Pandu rahã, huxĩ hũ
ta tipe. 27 A'erehe pahar sonda pe pandu:
—Juã ãkã ke emondok erur — aja.
Kyndaha pe sonda oho. Pe, iãkã mondok
ingi. 28 Pe, ita paratu 'ar pe werur. Kũjãtãi
pe me'ẽ. Ame'ẽ ke imãi pe kũjãtãi raho.
29 Juã ke amõ jukwa, aja Juã namõ jumu'e
ixo ame'ẽ ta hendu rahã, hete ke oho piam.
Pe, kangwerupa pe jytym raho.

Kuja, 5.000 hetaha ma'e ke u'u ame'ẽ rehe har
(Matéu 14.13-21; Ruk 9.10-17; Juã 6.1-14)

30 Ajame'ẽ ke Jesu mondo ame'ẽ ta jywyr
uwyr ixoty, Jesu koty. Upa ma'ema'eha
ke pandu ipe. Upa ma'e mu'e ame'ẽ ke
pandu ipe tĩ. 31 Pe, heta ngã uhyk uwyr
ehe tĩ. Pe, hekoha pe ame'ẽ ta jywyr oho tĩ.
Amõ ta uhyk ehe tĩ. Ame'ẽ ta jywyr oho tĩ.
Amõ amõ ta uhyk tĩ. Aja riki ixo. A'erehe
marã ka ym ma'e ke u'uha. (Ma'ema'e hũ
ixo, myja ym ma'e ke u'uha.) A'erehe Jesu
pandu:

—Jande jõ ngã nixói te ame'ẽ pe jaho. A'ep japutu'u we ta — aja jumu'eha ta pe pandu.

32 Pe, ngã nixói te ame'ẽ pe a'eta jõ oho ixo. Jarusu keruhũ pe oho, y ruwái rehe. 33 Amõ ta ohoha rehe usak. Jesu ta oho, aja ame'ẽ ta ukwa. A'erehe pe rupi ngã ujan oho. Y rymy'y rupi ujan oho. Ok ta ngi upa ngã ujan oho. Pe, ngã nixói te ame'ẽ pe uhyk py oho. 34 A'ep Jesu uhyk rahã, heta te hũ ngã rehe usak. Usak rahã, pyai. Ame'ẽ ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha nixói, ame'ẽja saka. (Aja rahã, ngã rehe usakiha nixói tĩ, aja mujekwa.) A'erehe Jesu pyai. A'erehe pyrara ngã rehe usak. A'erehe Tupã je'ẽha ke mu'e hũ ngã pe. 35-36 Ka'aruk koty rahã, jumu'eha ta uhyk ehe. Ngã mi'u nixói te, a'erehe pandu ipe:

—Warahy ka'aruk te apo. Ko awa nixói te, ame'ẽ renda ke se. Ngã ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta jo'ok ta oho — aja ipe.

37 —Anĩ. Ngã mi'u ke pehẽ atu peme'ẽ me'ẽ katu — aja jumu'eha ta pe pandu.

—Mã! Kuja, 200 wera rahã, paraky. Aja tamatarer pyhyk. Ame'ẽ tamatarer pe mbeju jajo'ok. Pe, ngã pe jame'ẽ me'ẽ. Aja nde ereputar my? — aja jumu'eha ta.

38 —Myja mbeju hetaha pehĩ my? Pesak peho — aja Jesu.

Usak rahã, pandu ipe:

—Kuja pehĩ. Awa po wajar peteĩhar upa mbeju hetaha. Pira ka'ẽ, kuja, mokõi jõ — aja jumu'eha ta pandu.

39 Jesu pandu:

—"Pewapyk" aja ngã pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Ngã pe jumu'eha ta pandu:

—Amõ koty koty pejy'ar aja pewapyk — aja.

Pe, kãpĩ ra'yr 'ar pe ngã wapyk. 40 Ko 50 hetaha wapyk. Se koty amõ 100 hetaha. Se koty amõ 50 hetaha. Se koty amõ 100 hetaha. Aja upa katu te ngã wapyk uĩ. 41 Pe, awa po wajar peteĩhar upa mbeju ke Jesu pyhyk, pira ka'ẽ namõ. Pe, ywa rehe ma'ã. Tupã namõ pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, mbeju mopok. Jumu'eha ta pe me'ẽ. Ame'ẽ ke ngã pe jumu'eha ta me'ẽ me'ẽ raho. Aja mokõi pira ka'ẽ ke me'ẽ me'ẽ tĩ. 42-43 Pe, upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Upa u'u rahã, jumu'eha ta pyta we ame'ẽ ke matyr. Kuja, awa py mokõi wasãkã tyryhem matyr. Mbeju pyta we ame'ẽ ke matyr. Pira ka'ẽ aja tĩ. Pyta we matyr tĩ. 44 Ngã mi'u u'u, ame'ẽ ta heta te hũ. Sawa'e ta jõ manga rahã, kuja, 5.000 hetaha ngã ixo.

Y 'ar rupi Jesu wata oho (Matéu 14.22-33; Juã 6.15-21)

45 Ajame'ẽ ke pahar jumu'eha ta ke Jesu mondo. Jarusu keruhũ pe mondo. Pandu:

—Hok pe ngã ke ihẽ amujywyr ta amondo axo rahã, ypa ruwái koty peho. Mesái ok ta pe peho. Jarusu keruhũ pe peho. I'i atu rahã we, ihẽ aho ta kỹ — aja Jesu.

Pe, jarusu keruhũ pe jumu'eha ta opor oho. Pe, aha oho ixo. Jesu pyta we rĩ. Pe, amõ ta pe pandu:

—Pehẽ rok pe pejywyr peho — aja ngã pe.

46 Upa ngã hijar oho rahã, ywy'ã rehe Jesu jeje jupir oho. Tupã namõ a'e pandu pandu oho. 47 Pytun rahã, ywy rehe Jesu jeje ixo rĩ. Jarusu keruhũ ke ypa pyter pe ihĩ. Ame'ẽ pe jumu'eha ta ihĩ. 48 Ame'ẽ ta rehe ywytuhu juwapi uwyr. A'erehe jumu'eha ta pykũi hũ tipe. Henda te'e ihĩ. Paite ngi ame'ẽ ta rehe Jesu usak. Pe, sapukái je'ẽ ramõ rahã, a'eta rehe Jesu uhyk uwyr ixo. Y 'ar rupi te'e uwyr ixo. Xupe 'ar rupi aha ta tipe oho. 49 Y 'ar rupi wata uwyr ixo ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta usak. Ame'ẽ riki Jesu aja ukwa ym, a'erehe ahem hũ:

—Ãjã pe tur ixo — aja jumu'eha ta ukwaha naĩ.

50 Upa usak ehe rahã, mukahem hũ. Pe, pahar Jesu pukái:

—Pekyje ym! Pehẽ py'ahu te'e pexo. Ihẽ Jesu — aja.

51 Pe, jarusu keruhũ rehe uhyk, pe, opor oho. Ywytuhu putu'u. Jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Y 'ar rupi wata katu! — aja riki.

52 Pyrãtãha namõ ngã mi'u ke Jesu muheta. Ame'ẽ ke jumu'eha ta ukwa ym, (a'erehe pyrãtãha namõ y 'ar rupi Jesu wata

katu tĩ. Ame'ẽ ke ukwa ym tĩ.) Iãkã riki janam rãi te'e.

Jenesare ywy pe har ta ke Jesu mukatu (Matéu 14.34-36)

53 A'engi y ruwái rehe uhyk, Jenesare ywy pe. A'ep jarusu keruhũ pukwar. 54 Pe, jarusu keruhũ ngi uhem oho rahã, ame'ẽ ta rehe heta ngã usak. Pe, pahar ngã ukwa katu.

—Ko Jesu — aja.

55 Pe, ame'ẽ hekoha rupi upa ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã oho piam. Muhyk werur ehe. Kyha aja me'ẽ pe werur tĩ. "Paite ixo apo" aja hendu rahã, a'ep ahy ixo ame'ẽ ta ke raho ngã. 56 Pe, amõ amõ hekoha rupi Jesu oho. Ok ta rupi oho. Ok ta keruhũ rupi oho tĩ. Awa renda rupi oho tĩ. Upa ame'ẽ rupi oho rahã, soroka pe ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã mou. Pete'e túi. Ame'ẽ ta pandu:

—Mã peja nema'e mundeha rehe ahy ixo ame'ẽ ta pyhyk. Mã peja nema'e mundeha apyr rehe jõ pyhyk — aja Jesu pe.

Pe, ima'e mundeha apyr ke pyhyk ame'ẽ ta upa katu te katu oho.

7

Hamũi je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke (Matéu 15.1-9)

1-4 Hamũi ta mu'e aja ipo ke jundéu awa ta kutuk ym rahã, ma'e ke u'u ym. Aja te'eha a'eta ma'eha. (Hamũi ta mu'e aja ipo ke kutuk rahã, Tupã usak katu ehe, aja ukwaha naĩ.) Parise ta aja tĩ. Upa ymanihar hamũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe hendu katu. Ma'e muhepyha renda ngi hok pe jywyr rahã, ma'e ke u'u ym rĩ. Ipo ke kutuk py, pe, u'u. Aja amõ amõ heta ymanihar hamũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe hendu katu. Ko y u'uha ke kutuk. Pander ke aja tĩ. Ita pander ke aja tĩ. Hamũi ta mu'e aja upa kutuk riki tĩ. (Aja rahã, Tupã usak katu ehe, aja ukwaha naĩ.)

Pe, Jesu rehe parise ta jy'ar uwyr. (Parise ta riki hamũi mu'eha rehe hendu katu te ame'ẽ ta ke a'eta.) Jundéu awa ramũi ta je'ẽha ukwa, ame'ẽ ta jy'ar uwyr tĩ. Jerusarẽ ok ta ngi johu jy'ar uwyr ehe. Jesu namõ ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ. Hamũi ta mu'e aja ipo ke jumu'eha ta kutuk ym. Aja te'e ma'e ke u'u. 5 A'erehe Jesu pe a'eta pandu:

—Ma'erehe jande ramũi mu'e ame'ẽ ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ẽ ta u'u rahã, jande ramũi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym tiki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

6 —A'e riki. Ipo ke kutuk ym. Pesarahã! Yman pehẽ rehe har Tupã je'ẽha rehe Isai mupinim, aja mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta ke pehẽ. Ame'ẽ rehe har a'e mupinim. Kuja Tupã pandu:

"Ihẽ rehe har ngã katu pandu tipe. Anĩ. Hendu ym ihẽ je'ẽha rehe.

7 Ihẽ rehe har katu pandu tipe. Pandu te'e riki. Hamũi je'ẽha ke ngã mu'e ixo.

'Kome'ẽ riki Tupã je'ẽha' aja ngã mu'e naĩ" aja Tupã pandu. Aja Isai mupinim.

8 —Tupã je'ẽha ke pehijar. Apo ymanihar pehẽ ramũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe jõ pehendu katu. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

9 A'e Pandu tĩ:

—Mã! Tupã je'ẽha ke pehijar. A'erehe ymanihar pehẽ ramũi ta mu'e, ame'ẽ ke pemu'e katu ta, aja pekwaha naĩ. Aja rahã, pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ, aja pekwaha naĩ. 10 Yman Moise mupinim:

"Nde pái rehe epy'a katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Epy'a katu tĩ.

Kuja tĩ. 'Papa! Nde jaxer' aja amõ pandu rahã, ame'ẽ ke ejukwa.

'Mãi! Nde jaxer' aja pandu ame'ẽ ke ejukwa tĩ" aja Moise mupinim. ("Jaxer" aja pandu rahã: "Ipái ta rehe ipy'a ym" aja mujekwa.)

11-13 —Anĩ riki. Ame'ẽ rehe pehendu ym te. Pesarahã! Ma'e ke pehĩ. Ame'ẽ namõ ipái ta rehe usak katu ta me'ẽ te'e. Anĩ. "Ko Tupãma'e ke apo 'y. Tupã pe ihẽ ame'ẽ, ame'ẽja saka. A'erehe pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ym ta apo 'y" aja ipái ta pe pandu. Aja rahã, ame'ẽ namõ ipái ta rehe usak ym ta apo 'y. Haihu ym ta apo 'y. A'erehe Tupã je'ẽha rehe pehendu ym. "Pehẽ pái ta rehe pepy'a katu" ame'ẽ rehe pehendu ym. Katu ym aja. Aja amõ amõ we pemu'e ame'ẽ ke pehĩ. Aja Tupã je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Ma'e mujaxeriha rehe har (Matéu 15.10-20)

14 (Pe, ipo ke kutuk ym ha namõ ma'e ke u'u. Ame'ẽ ke mujekwa.) Kuja heta ngã pe Jesu pandu:

—Se pejur! Pehendu katurahã! Pekwa katu ta. 15 Soroka pe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ ke amõ juru kwar rupi oho rahã, ipy'a ke mujaxer ym. Ma'e ke amõ pandu, ame'ẽ ke juru ngi uhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ riki ipy'a jaxeriha ke mujekwa katu. 16 [Pekwa tar katu rahã, pehendu katu] — aja ngã pe.

17 Hetaha ta ke Jesu hijar oho. Pe, ok pe ixe oho rahã, jumu'eha ta pandu:

—Ame'ẽ amõ py'a jaxer ame'ẽ rehe har emujekwa jande pe. Jakwa ym — aja ipe.

18 —Mã! Amõ ta aja pekwa ym my tĩ! Ko amujekwa ta pehẽ pe. Ma'e ke amõ u'u rahã, juru kwar rupi oho. Ame'ẽ mujaxer ym amõ py'a ke. 19 Ipy'a pe oho ym, a'erehe ipy'a mujaxer ym. Ipusu pe ihon. A'engi ka'a aja uhem oho — aja Jesu pandu. (Aja pandu rahã, upa ma'e ke ngã u'u ame'ẽ ke katu, aja mujekwa.)

20 Pandu tĩ:

—Amõ jywĩ ngi ma'e ke uhem rahã, ame'ẽ riki amõ ke mujaxer. 21 Amõ jywĩ ngi uhem. Aja rahã, ipy'a ngi uhem, ame'ẽja saka. Ko ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Upa rahã, ame'ẽ ke ma'ema'e. Ko amõ kũjã rehe ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Amõma'e ke mukanim. Amõ ke jukwa tar katu. 22 Hakehar aja ym ame'ẽ namõ jumusarái. Ixawa'e aja ym ame'ẽ namõ jumusarái. Amõma'e ke rehe ipy'a moĩ hũ. Upa ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e. Te'e pandu. Ma'e ke mujesak ame'ẽ rehe huxĩ awa. Katu ym aja. Kyty'ym. Amõ ta rehe juru ai. "Ihẽ jõ katu me'ẽ ke" aja jõ pandu. Ko ka'u te'e hũ ame'ẽ ke. 23 Upa katu te aja jaxer ame'ẽ ke amõ jywĩ ngi uhem. Ipy'a ngi uhem, ame'ẽja saka. Upa ame'ẽ ke mujaxer awa ke — aja Jesu mujekwa.

Jesu rehe amõ awa kũjã jurujar katu (Matéu 15.21-28)

24 A'engi Jesu uhem oho. Amõ ywy pe oho. Tir ok ta rake ame'ẽ pe oho. Sinõ ok ta rake ame'ẽ ywy tĩ. Pe, amõ rok pe ixe oho. A'ep a'e ixo aja amõ ta ukwa. Ame'ẽ ke a'e putar ym. Anĩ. Marã ka ym mukanĩha. "Pete'e ixo" aja ngã ukwa riki. 25-26 A'e uhyk aja amõ kũjã hendu. Pe, uhyk oho ehe. Amõ koty je'ẽha kũjãma'e ke. Ngere ywy pe har je'ẽha ke ame'ẽ. Jundéu awa ym a'e. Siro-seni ywy pe har a'e. Ame'ẽ membyr py'a rehe ãjã ihĩ, kũjãtãi ra'yr ke a'e. Pe, Jesu rehe kũjã uhyk rahã, pahar huwa koty ipynarãi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

—Ihẽ membyr ngi ãjã ke emuhem emondo — aja Jesu pe.

27 —Ta'yn ta pe a'eta mi'u ke amõ me'ẽ py. Ta'ỹma'e mi'u ke jawar ta pe ombor rahã, katu ym — aja Jesu. (Aja rahã jundéu awa ta namõ Jesu ma'ema'e py ta, aja mujekwa katu.)

28 Kũjã pandu:

—Sa'e! Esarahã! A'eta mi'u ke ta'yn ta mukurer kurer riki. Ame'ẽ ke jawar ra'yr ta myrape wyr pe u'u riki — aja ipe. (Aja rahã, ta'yr mi ma'e katu ame'ẽ ke amõ awa ta pyhyk ta, aja kũjã mujekwa katu. "Jawar ra'yr" aja pandu rahã: "Amõ awa ta" aja mujekwa katu.)

29 —Mã! Nde erepandu katu. Nde rok pe ejywyr eho. Ne membyr py'a ngi ãjã uhem oho apo 'y — aja Jesu.

30 Pe, hok pe kũjã jywyr oho. Uhyk rahã, imembyr rehe usak. Myrape 'ar pe nino ou. Jete. Ipy'a ngi ãjã uhem oho, aja kũjãtãi túi. (Jesu pandu, aja me'ẽ uhyk katu 'y.)

Je'engai ame'ẽ ke Jesu mukatu

31 Ajame'ẽ ke ame'ẽ renda ke Jesu hijar oho. Ame'ẽ renda Tir ok ta rake ihĩ. Oho rahã, Sinõ ok ta rupi asa oho. Ngariréi ypa pe oho ixo. "Jande popa ok ta" ame'ẽ rupi asa oho ixo tĩ. 32 A'ep pe har ta sawa'e ke muhyk raho ehe. Ame'ẽ ipyakwar ym. Hembe ke hãtã tĩ. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e rehe nde po emujar — aja ipe.

33 Heta ame'ẽ ta ngi Jesu sawa'e ke hykýi raho. A'eta jõ ixo. Pe, sawa'e pyakwar rupi ipo ke pu'ẽ. Ipo rehe tymũ tĩ, ame'ẽ namõ sawa'e rembe rehe mujar. 34 Pe, ywa rehe Jesu ma'ã. He'õha mupuk. (Aja pyrara usak ehe, aja mujekwa.) Pe, pandu: "Epata" aja Jesu. Ame'ẽ jundéu awa ta je'ẽha ipe: "Epirar" aja. 35 Pahar sawa'e pyakwar sorok katu. Hendu katu ma'e ke.

Hembe imembek katu tĩ. Pandu katu ma'e ke apo 'y. 36 Pe, hãtã Jesu pandu ipe:

—Amukatuha rehe har amõ ta pe pepandu ym — aja ngã pe tipe.

Anĩ. Pandu pandu hũ ngã. Amõ we Jesu pandu tipe:

—Pepandu ym — aja.

Anĩ tĩ. Pandu pandu we hũ ngã. 37 Hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! Katu tiki. Upa katu te ma'ema'e katu tiki. Mã! Ipyakwar ym ame'ẽ ke mukatu! Pe, hendu katu apo 'y. Je'engai ame'ẽ ke mukatu tĩ. Pandu katu ma'e ke apo 'y — aja ngã jupe.

8

4.000 hetaha ma'e ke u'u (Matéu 15.32-39)

1 Ajame'ẽ ke amõ heta ngã jy'ar uwyr ehe tĩ. Ma'e ke ngã u'u ame'ẽ ke nixói te rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. 2 Pesarahã! Peme'ẽ heta ame'ẽ ta ihẽ namõ ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngã mi'u nixói te ngã pe. A'erehe ngã rehe apyrara ihẽ asak. 3 Hok pe amujywyr amondo rahã, myahyha ixangwer ym. Amõ ta paite ngi uwyr — aja Jesu.

4 Jumu'eha ta pandu ipe:

—Ko awa nixói te ame'ẽ pe jande jaxo. Myja heta ame'ẽ ta pe mbeju jame'ẽ ta my? — aja ipe.

5 —Myja hetaha mbeju namõ pexo my? — aja Jesu.

—Kuja. Awa po wajar mokõi hetaha kohĩ — aja jumu'eha ta.

6 Heta ame'ẽ ta pe Jesu pandu:

—Pewapyk — aja.

Pe, mbeju ke pyhyk. Tupã pe pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, upa mbeju mopok rahã, jumu'eha ta pe me'ẽ. Pandu:

—Ngã pe peme'ẽ me'ẽ peraho — aja.

7 Pe, jumu'eha ta me'ẽ me'ẽ raho. Heta katu ym pira ka'ẽ ke pehĩ tĩ. Ame'ẽ rehe Tupã pe Jesu pandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja tĩ.

Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Kome'ẽ ngã pe peme'ẽ me'ẽ peraho tĩ — aja.

8 Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Pe, pyta we ame'ẽ ke matyr. Kuja, awa po wajar mokõi wasãkã tyryhem matyr. 9 Arahã heta ngã u'u. Kuja, 4.000 hetaha u'u. Ngã heta ame'ẽ ta pe Jesu pandu:

—Pehẽ rok pe pejywyr peho — aja.

10 Upa ngã oho rahã, pahar jarusu keruhũ pe opor oho, jumu'eha ta namõ. Ame'ẽ pe y ruwái rehe oho. Namanu ywy pe uhyk oho.

Ma'e ke parise ta usak tar katu (Matéu 12.39; Matéu 16.1-4)

11 Amõ parise ta uhyk ehe. (Parise ta ymanihar hamũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe hendu katu te ame'ẽ ta ke a'eta.) Pe, Jesu namõ je'ẽ je'ẽ hũ. Parise ta pandu ipe:

—Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ema'ema'e. Jasak ta. Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe nde ke Tupã muwyr, aja jakwa ta — aja Jesu pe.

(Marã ka ym Jesu ma'eha rahã, Tupã muwyr ym, aja ukwa ta tipe. Ame'ẽ manga ta tipe.) 12 He'õha ke Jesu mupuk hũ. (Parise ta ãkã janam rãi aja ukwa, a'erehe he'õha mupuk.) Pe, pandu:

—Anĩ. Ama'e ym ta. Mã! Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ ke pesak tar katu. Ma'ewã my? Anĩ ta. A'ewan. Amujesak ym ta pehẽ pe — aja Jesu pandu.

13 Upa pandu rahã, ame'ẽ ta ke hijar oho. Pe, jarusu keruhũ pe opor oho. Huwái koty jywyr oho.

Mbeju mupururukiha rehe har (Matéu 16.5-12)

14 Jumu'eha ta mbeju ke harái. Raho ym riki. Mbeju peteĩ jõ jarusu keruhũ pe raho. 15 Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e. Kuja:

—Pesak katu pexo. Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama'e ke. Eroma'e ke aja tĩ. Pepyhyk ym tĩ — aja Jesu.

16 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mbeju nixói, a'erehe aja a'e pandu — aja a'eta jupe.

17 Ame'ẽ panduha ke Jesu ukwa rahã, pandu:

—Mbeju nixói. Ame'ẽ rehe har pepandu pandu ym ta me'ẽ te'e. Mã! Pekwa ym my rĩ. Pehẽ ãkã janam rãi. Pepyhyk ym

ma'e ke. 18 Pehẽ reha pehĩ. Pesak ym ma'e. Pehẽ pyakwar pehĩ. Pehendu ym ma'e. Aja pexo. Ihẽ ama'ema'eha ke peharái my? 19 Awa po wajar peteĩhar upa mbeju ke 5.000 hetaha ame'ẽ ta pe amopok rahã, myja mbeju pyta we ame'ẽ ke pematyr my? Myja wasãkã tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa py mokõi wasãkã tyryhem jamatyr — aja.

20 —Pe, awa po wajar mokõi mbeju ke 4.000 hetaha ame'ẽ ta pe amopok rahã, myja mbeju pyta we ame'ẽ ke pematyr my? Myja wasãkã tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa po wajar mokõi wasãkã tyryhem jamatyr — aja ipe.

21 Pe, Jesu pandu:

—Mã! Pekwa apo my? — aja jumu'eha ta pe.

(“Mbeju mupururukiha” Jesu pandu rahã: “Ame'ẽ riki parise ta mu'e ame'ẽ ke” aja mujekwa. Ame'ẽ ke rehe hendu ym ta me'ẽ te'e, aja mujekwa katu.)

Eha ym te ame'ẽ ke Jesu mukatu

22 Ajame'ẽ ke Mesái ok ta pe Jesu uhyk uwyr, jumu'eha ta namõ. Jesu rehe eha ym te ame'ẽ ke amõ ta muhyk werur. Amõ ta pandu:

—Nde po emujar ehe — aja ipe.

23 Pe, eha ym te ame'ẽ po Jesu pyhyk. Pe, hykýi raho. Ame'ẽ ok ta ngi a'eta jõ uhem oho. Pe, eha rehe tymũ. Ipo ke mujar tĩ, eha rehe. Pandu ipe:

—Eresak ma'e ke apo 'y — aja sawa'e pe.

24 Eha ym te ame'ẽ ke ma'ã. Pandu:

—Asak katu ym. Awa ta ke rehe asak. Myra aja ihẽ asak. Wata ixo — aja Jesu pe.

25 Pe, eha rehe ipo ke Jesu mujar we tĩ. Pe, sawa'e ma'ã katu. Eha katu oho 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak katu apo 'y. 26 Pe, hok pe sawa'e ke mujywyr mondo. Pandu ipe:

—Mesái ok ta pe ejywyr ym eho — aja sawa'e pe.

(Ame'ẽ ok ta pe ehe har ngã pandu pandu, ame'ẽ ke Jesu putar ym. A'erehe sawa'e pe pandu: “Ejywyr ym eho” aja.)

Jesu rehe har Petu pandu (Matéu 16.13-20; Ruk 9.18-21)

27 Ajame'ẽ ke amõ renda pe Jesu oho, jumu'eha ta namõ. Sesaréi Siri ok ta rake ihĩ, ame'ẽ pe oho. Oho ixo rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe har amõ ta pandu rahã, myja pandu my? — aja.

28 A'eta pandu:

—Kuja amõ ta: “Juã mujahukiha ke nde” aja je. Amõ ta: “Eri ke nde. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde” aja je. Amõ ta: “Amõ ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde” aja ngã je — aja ipe.

29 —Pehẽ rahã! Myja pekwa my? — aja Jesu.

Petu pandu:

—Kirisutu nde. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde — aja ipe.

30 —A'e tỹ. Ihẽ rehe har amõ ta pe pemujekwa ym — aja hãtã jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu (Matéu 16.21-28; Ruk 9.22-27)

31 Arahã har ngi jumu'eha ta ke Jesu mu'e:

—Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ke amõ ta mupyrara ta. Jundéu awa tamũi ta putar ym te ta ihẽ ke. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tĩ. Putar ym ta ihẽ ke tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Putar ym ta ihẽ ke tĩ. Ihẽ ke jukwa ta. Pe, mokõi aker rahã, ihẽ akwera katu ta ahem — aja Jesu pandu.

32 Aja Jesu mujekwa katu juehe har. Pe, jumu'eha ta ngi Petu Jesu ke hykýi raho. Pandu ipe:

—Anĩ. Sawa'e! Nde ke jukwa ym ta awa — aja ipe.

33 Pe, Jesu uwak, pe, amõ jumu'eha ta rehe usak. Pe, Petu pe pandu:

—Nde riki Satana aja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Ihẽ ruwajan aja nde tĩ. Eho ihẽ ngi. Nde erekwa erekwa e'am, ame'ẽ ke Tupã muwyr ym riki. Sawa'e ukwaha namõ nde erepandu. A'erehe ihẽ ke nde eremupyta tar katu naĩ. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta rehe har (Matéu 16.24-28; Ruk 9.23-27)

34 Pe, heta hũ ngã ke Jesu mujy'ar, jumu'eha ta namõ. Pandu ngã pe:

—Ihẽ namõ amõ ixo tar katu rahã, ima'e putariha ke hijar ta me'ẽ te'e. Pe, Tupã putar ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e. Ima'e putariha ke mukanim ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, ihẽ namõ oho katu. 35 Amõ manõ tar ym. A'erehe a'e pandu: "Anĩ. Jesu rehe ajurujar ym ihẽ" aja. Aja rahã, Tupã namõ ixo ym te ta. Ihẽ rehe amõ jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ jukwa tar katu. Tupã je'ẽha ke pandu oho, a'erehe ame'ẽ ke amõ jukwa tar katu tĩ. Tapijar te'e we jurujar katu, a'erehe amõ jukwa. Manõ. Aja rahã, Tupã namõ aja te'e ta ixo. 36 Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e katu ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ ke amõ jo'ok. Matyr hũ tĩ. Pe, manõ rahã, Tupã namõ ixo ym te. Aja rahã, marã ka ym katuha. 37 Uhãha rehe marã ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e. 38 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja ngã ixo apo. Tupã nixói, aja ukwaha naĩ, aja ngã ixo apo tĩ. Ame'ẽ ta ruwa koty ihẽ ngi amõ huxĩ rahã, ihẽ ruxĩ ta ingi tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke ngi amõ huxĩ rahã, ame'ẽ sawa'e ngi ihẽ ruxĩ ta tĩ. Ihẽ ajywyr rahã, ihẽ ruxĩ ta ingi. Katu te ha rupi ihẽ ajywyr ta. Papama'e katu te ha rupi ajywyr ta tĩ. Ima'e je'ẽha rahoha tama'e katu te ha rupi ajywyr ta tĩ. Arahã ihẽ ngi huxĩ ame'ẽ ta ngi ihẽ ruxĩ ta tĩ — aja Jesu pandu.

9

1 A'e pandu tĩ:

—Jetehar te ke pehẽ pe apandu. Ko riki amõ ta ixo apo. Ame'ẽ ta manõ ym we ta rĩ. Pyrãtã te ha namõ ihẽ riki kapitã keruhũ, ame'ẽ rehe usak py ta. Manõ ym we ta rĩ — aja jumu'eha ta pe.

Moise namõ Jesu pandu. Eri namõ pandu tĩ.

(Matéu 17.1-13; Ruk 9.28-36)

2 Awa po wajar peteĩ ukwer rahã, Jesu oho. Petu ke raho inamõ. Tian amõ tĩ. Juã amõ tĩ. Ame'ẽ tumeme jõ a'eta oho. Ywy'ã keruhũ rehe jupir oho. Pe, Jesu rehe Petu ta usak u'am rahã, amõ koty a'e uwak oho u'am. 3 Ima'e mundeha hendy hendy. Ituwyr te. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ame'ẽ tuwyriha ke rehe uhyk ym. 4 Pe, Eri rehe Petu ta usak. Moise rehe usak tĩ. (Ame'ẽ mokõi ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke a'eta.) Jesu namõ mokõi sawa'e ta pandu pandu u'am. 5 Pe, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko riki katu jande jaxo. Mahapyr xipa jamujã ta. Ko nde pe peteĩ. Amõ Moise pe tĩ. Amõ Eri pe tĩ. (Aja rahã pepyta we ta rĩ) — aja ipe.

6 Petu ta mukahem hũ ingi, a'erehe myja pandu rahã, katu my? Ukwa ym, a'erehe aja pandu. 7 Pe, a'eta rehe ywa takãxĩha uhyk. Ame'ẽ pytuniha te'e Petu ta i'ãi. Pe, takãxĩha ngi panduha uwyr:

—Peme'ẽ ihẽ ra'yr. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja riki.

8 Pe, pahar Petu ta juramã usak. Nixói awa. Jesu jõ pete'e ixo.

9 Pe, ywy'ã keruhũ 'ar ngi wyjy uwyr ixo rahã, hãtã Jesu pandu:

—A'eramõ pesak ame'ẽ ke amõ ta pe pepandu ym we rĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta. Pe, ihẽ akwera katu ta ahem. Arahã jõ pesak ramõ ame'ẽ ke pepandu katu ngã pe — aja Petu ta pe.

10 Petu ta hendu katu ehe, a'erehe amõ ta pe pandu ym. Petu ta jupe:

—"Akwera katu ta" aja a'e. Ma'e ame'ẽ my? — aja a'eta jupe.

11 Pe, Jesu pe a'eta pandu:

—Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta kuja pandu: "Eri uwyr py ta. Haikwer koty Kirisutu uwyr ta" aja pandu. Ma'erehe aja pandu my? — aja ipe.

12 Jesu mujekwa:

—Ame'ẽ panduha jetehar te ke. Eri uwyr py ta. Ngã py'a ke mukatu ta uwyr, aja rahã Kirisutu uwyriha rehe ngã harõ katu ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ ke amõ ta mupyrara ta, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ihẽ ke amõ ta putar ym ta, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ. 13 Ko pehẽ pe apandu katu. Amõ riki upa uwyr. Eri aja a'e tĩ. Amõ ta putar, aja a'e ke amõ ta mupyrara riki. Yman Tupã je'ẽha mujekwa ehe har, aja amõ ta muhyk ehe — aja Jesu pandu.

(Eri te rehe har pandu ym. Anĩ. Eri rehe har Jesu pandu rahã, Juã mujahukiha rehe har pandu. Eri aja Juã tĩ, aja mujekwa.)

Kurumĩ ra'yr py'a rehe ãjã ihĩ (Matéu 17.14-21; Ruk 9.37-43)

14 A'engi amõ jumu'eha ta rehe a'eta uhyk rahã, heta hũ ngã rehe usak. Ngã heta ame'ẽ ta pyter pe jumu'eha ta ixo. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ je'ẽ je'ẽ hũ u'am. 15 Jesu rehe heta ame'ẽ ta usak rahã, pandu:

—Mã! Pewe tur! — aja ngã.

Pe, huryha namõ ixoty ujan oho. Pe, ipo pyhyk pyhyk ingi.

—Mã! Ko nde erejur — aja ngã pandu.

16 Jesu pandu:

—Ma'e ke rehe peje'ẽ je'ẽ hũ pexo my? — aja ngã pe.

17-18 Amõ pandu ipe:

—Sawa'e! Ihẽ ra'yr py'a rehe ãjã ihĩ, a'erehe je'engai. Ãjã ihĩ katu rahã, ihẽ ra'yr ke ombor mungwa. Tyjúi hũ tái. Hãi hãtã su'u su'u riki. Pe, upa jupyrãtã rãtã oho. Nde pe arur ta tipe. Nde nixói. A'erehe nema'e jumu'eha ta pe apandu: "Ãjã ke pemuhem pemondo ingi" aja tipe. A'eta manga tipe. Anĩ riki. Muhem ym mondo — aja Jesu pe.

19 —Mã! Tupãma'e pyrãtãha rehe pejurujar ym. Heta hũ jahy rahã, pehẽ namõ ihẽ axo riki. Mã! Ihẽ rehe pejurujar ym we rĩ. Pehẽ ke ihẽ amu'e hũ tipe. Anĩ. Ihẽ rehe pejurujar ym we rĩ. Katu ym aja! Ere! Kurumĩ ke ihẽ pe erur — aja Jesu pandu.

20 Pe, amõ ta werur ipe. Jesu rehe ãjã usak rahã, pahar kurumĩ ke mumanõ manõ. Kurumĩ ywy rehe u'ar ukwap. Pe, jere jere oup. Tyjúi hũ tái. 21 Kurumĩ pái pe Jesu pandu:

—Myja jahy rahã ãjã ihĩ ehe my? — aja.

—Ta'yn rahã har aja te'e. 22 Mãte hũ jukwa ta tipe. Tata pe kurumĩ ke ityk, aja jukwa ta tipe. Pe, pu'am. Y pe pypyk tĩ. Pe, uhem. Jukwa ta tipe. A'erehe nde eremukatu tar katu rahã, jande rehe epyrara esak. Emukatu katu — aja Jesu pe.

23 —Hã! Nde tĩ. Tupã rehe nde erejurujar katu rahã, upa katu te ma'e ke nde erema'e katu ta — aja Jesu.

24 Pahar kurumĩ pái jixi'uha namõ pandu:

—Ajurujar katu we riki ihẽ. A'ewan ym rĩ. A'erehe ihẽ pe emujekwa katu, aja rahã, ajurujar katu te ta tĩ — aja ipe.

25 Heta ngã ujan uwyr. Juramã uwyr. Ima'e ma'eha ke mupyta ta, aja ukwa. A'erehe hãtã ãjã pe pandu:

—Ãjã! Nde pe ihẽ apandu. Ehem eho ingi. Kurumĩ ke emupyakwar ym te apo. Emuje'engai ym tĩ. Eho ingi. Ejywyr ym te ehe kỹ — aja Jesu.

26 Ãjã riki ahem hũ. Pe, kurumĩ ke mumanõ manõ. Pe, uhem oho ingi. Pete'e kurumĩ túi. Manõ me'ẽ aja túi, a'erehe ngã pandu:

—Manõ apo 'y — aja ukwaha naĩ.

27 Ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, mupu'am. Pu'am katu kurumĩ.

28 Ajame'ẽ ke amõ rok pe Jesu ixe oho. A'ep jumu'eha ta pandu ipe:

—Mã! Marã ka ym ãjã ke jamuhemiha. Ma'erehe my? — aja Jesu pe.

29 —Aja me'ẽ ãjã ke kuja jõ muhem mondo. Tupã namõ pepandu pandu katu. Ma'e pe'uha ke pehijar tĩ. (Aja Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu.) Aja rahã jõ, aja me'ẽ ãjã ke pemuhem katu pemondo. (Pyrãtã te ame'ẽ ke a'e, a'erehe aja rahã jõ pemuhem katu pemondo) — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu tĩ (Matéu 17.22-23; Ruk 9.43-45)

30-31 A'engi oho tĩ. Ngariréi ywy ke asa oho. Jumu'eha ta ke Jesu mu'e tar katu u'am, a'erehe ohoha ke ngã ukwa, ame'ẽ ke putar ym. Jumu'eha ta pe jõ pandu:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ rehe sawa'e ta ke amõ muhyk ta werur. Pe, ihẽ ke ame'ẽ sawa'e ta jukwa ta. Mokõi aker rahã, akwera katu ta ahem tĩ — aja Jesu.

32 "Kwera ta" ame'ẽ je'ẽha ke jumu'eha ta ukwa ym.

—Emujekwa jande pe — aja pandu tar ym.

Kyje ingi, a'erehe pandu ym we ipe.

Awa katu te ame'ẽ rehe har (Matéu 18.1-5; Ruk 9.46-48)

33 Kapana'ũ ok ta pe uhyk uwyr. Amõ rok pe ixe oho. A'ep jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe rupi jande jajur jaxo rahã, peje'ẽ je'ẽ pexo pehẽ jupe. Ma'erehe peje'ẽ je'ẽ my? — aja pandu.

34 A'eta pandu tar ym Jesu pe. Wata ixo rahã, kuja jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande ngi har awa riki katu te ame'ẽ ke my? — aja riki.

A'erehe ame'ẽ ke pandu tar ym Jesu pe. 35 A'e wapyk. Awa py mokõi jumu'eha ta ke mujy'ar. Pandu:

—Pejur se! Pesarahã! "Apo ihẽ py kỹ" aja amõ putar katu rahã, a'ejõhar aja ixo ta me'ẽ te'e. Pe, upa amõ tama'e miasu aja ixo ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e aja ixo — aja Jesu pandu.

36 Pe, ta'yn ke Jesu pyhyk raho. Jumu'eha ta pyter pe raho. Peteĩ ijywa jurupy rupi pyhyk. Pe, jumu'eha ta pe pandu:

37 —Kome'ẽja ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihẽ kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: "Ko nde erejur katu. Ihẽ rok pe epyta katu" aja. Aja rahã, ihẽ ke hok pe mupyta katu, aja tĩ. Amõ we tĩ. Ihẽ pái ke hok pe mupyta, aja tĩ. Ihẽ ke ihẽ pái muwyr — aja Jesu mujekwa.

Jesu namõ ixo me'ẽ ke (Ruk 9.49-50)

38 Amõ rahã, Juã pandu ipe:

—Sawa'e! Paite amõ sawa'e rehe jasak. Nde je'ẽha rupi ãjã ta ke a'e muhem katu mondo. Jande namõ ixo ym, a'erehe japandu ipe: "Anĩ. Mã peja ym. Jesu je'ẽha rupi ãjã ta ke emuhem ym emondo" aja ipe — aja Jesu pe pandu.

39 —Anĩ. Aja pepandu ym sawa'e pe. Ihẽ je'ẽha rupi ma'e katu ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, ihẽ namõ ma'ema'e katu tĩ. Aja rahã, pahar ihẽ ruwajan wan uwak ym ta. 40 Jande namõ jumai ym rahã, jande kotyhar ta ke aja ixo. 41 Pesarahã! Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe y ke pehẽ pe amõ me'ẽ, ita rekúi ra'yr pe. Aja rahã, ame'ẽ rehe Tupã usak katu ta tĩ — aja Jesu pandu.

Ma'e ka'u te'eha rehe har (Matéu 18.6-9; Ruk 17.1-2)

42 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ rehe amõ amõ ta'yn ta jurujar katu. Pe, amõ pandu: "Mã peja Jesu rehe nde erejurujar katuha ke ehijar" aja mu'e. A'erehe ta'yn hijar. Aja rahã, mã peja jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namõ a'e ke ypa pe ombor. (Pe, y jukwa. Aja rahã, ta'yn ke mu'e ym ta.) 43 Nde po pe amõ amõ ma'e ke nde erema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã, ame'ẽ nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahã, nde po ke nde eremondok, ame'ẽja saka. Ema'e ym. Nde po peteĩ nixói, aja Tupã koty nde ereho ta rahã, katu tiki. Nde po mokõi namõ nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym tiki. Ame'ẽ renda pe tata uwe ym te. 44 [Ame'ẽ renda pe tapuru manõ ym te ta. Tata uwe ym te ta tĩ. (Aja rahã, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

45 —Nde py aja tĩ. Amõ amõ ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã, eho ym. Nde ereho ym rahã, nde py nde eremondok, ame'ẽja saka. Eho ym. Nde py peteĩ nixói, aja Tupã renda pe nde ereho ta rahã, katu tiki. Nde py mokõi namõ nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym te tiki. 46 [Ame'ẽ renda pe tapuru manõ ym te ta. Tata uwe ym te ta tĩ. (Aja rahã, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

47 —Nde reha aja tĩ. Amõ amõ ma'e ke rehe nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahã, mã peja ma'e ke rehe esak ym. Nde eresak ym rahã, nde reha nde erejo'ok, ame'ẽja saka. Esak ym. Nde reha peteĩ nixói, aja Tupã renda pe nde ereho ta rahã, katu tiki. Nde reha mokõi namõ nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahã, katu ym te tiki. 48 Ame'ẽ renda pe tapuru manõ ym te ta. Tata uwe ym te ta tĩ. (Aja rahã, ahyha upa ym te ta aja mujekwa katu.)

49 —(Jundéu awa ta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, hymba hapy. Upa ukwái. Arahã jukyr ke ombor ehe.) Ame'ẽ jukyr aja johu

ngã rehe tata ke Tupã ombor ta, ame'ẽja saka. (Aja rahã, johu ngã ahyha manga ta. Tata ombor, ame'ẽja saka. Aja ipy'a katuha ke Tupã manga ta.) 50 Jukyr namõ ma'e ke katu. Jukyr he'ẽha kanim rahã, marã ka ym mujywyriha. Pehẽ aja tĩ. Jukyr katu, aja pexo. Aja rahã, pexoha katu aja pexo katu. Amõ ta namõ pejumai ym aja pexo katu — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

10

Jumendar ame'ẽ rehe har (Matéu 19.1-12; Ruk 16.18)

1 A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namõ. Jundéi ywy ke asa oho. Y ruwái koty oho. Y rer Jondã. Heta ngã jy'ar uwyr ehe tĩ. Jesu mu'e uĩ tĩ. Amukwehe mu'e, aja mu'e apo tĩ.

2 Pe, parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu ukwa katuha ke manga tipe, a'erehe pandu ipe:

—Hakehar ke awa hijar katu my? Myja me'ẽ jundéu awa ta je'ẽha mujekwa my? — aja Jesu pe.

3 —Yman ame'ẽ rehe har Moise mupinim. Myja mupinim my? — aja Jesu pandu.

4 —Kuja mupinim. Hakehar ke amõ hijar oho rahã, kuja je'ẽha paper rehe mupinim. "Nde ihẽ rakehar ym apo 'y" aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujywyr mondo, paper namõ, aja panduha mupinim — aja parise ta pandu.

5 Jesu pandu:

—Aja riki yman Moise mupinim. Pehẽ ãkã janam rãi. Tupã putar ame'ẽ ke pema'e tar ym, a'erehe aja yman Moise mupinim. 6 Yman ma'e ke Tupã mujã py rahã, sawa'e ke mujã. A'engi kũjã ke mujã tĩ. 7 A'erehe sawa'e jumendar rahã, ipái ta ke hijar. Pe, hakehar namõ ixo katu. 8 Ame'ẽ mokõihar riki peteĩhar aja ixo. A'erehe ame'ẽ ta riki mokõihar aja ym saka. 9 A'erehe peteĩhar aja Tupã mujã rahã, ame'ẽ ke sawa'e mumokõi rahã, katu ym — aja parise ta pe Jesu pandu. ("Mumokõi" aja pandu rahã: "Hakehar ke ixawa'e hijar" aja mujekwa.)

10 Ok wyr pe jywyr oho rahã, jumu'eha ta pandu:

—Ame'ẽ je'ẽha rehe har emujekwa — aja Jesu pe.

11 —Hakehar ke ixawa'e hijar oho, pe, amõ kũjã pyhyk rahã, hakehar aja ym ame'ẽ namõ jumusarái aja riki. Katu ym aja. 12 Kũjã aja tĩ. Ixawa'e ke kũjã hijar oho, pe, amõ sawa'e ke pyhyk rahã, ixawa'e aja ym ame'ẽ namõ jumusarái tĩ, aja tĩ. Katu ym tĩ — aja Jesu pandu. (Aja rahã, hakehar ke ixawa'e hijar rahã, katu ym. Ixawa'e ke hakehar hijar rahã, katu ym tĩ, aja mujekwa katu.)

Ta'yn ta rehe Jesu katu usak (Matéu 19.13-15; Ruk 18.15-17)

13 Jesu pe ta'yn ta ke ngã muhyk werur. Ta'yn ta ãkã rehe ipo Jesu mujar, ame'ẽ ke ngã putar. (Aja Tupã usak katu a'eta rehe aja mujekwa. Anĩ. Ame'ẽ ke jumu'eha ta putar ym) a'erehe a'eta pandu:

—Mã! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja ngã pe.

14 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, jumu'eha ta pe pandu:

—Anĩ. Mã peja ta'yn ta ihẽ rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupã putar tĩ. Kome'ẽ ta'yn ta Tupã kotyhar wan ta tĩ. 15 Ko apandu katu. Tupã kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amõ putar ym rahã, Tupã kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

16 Pe, i'u 'ar pe ta'yn ta ke Jesu mapyk mapyk. Iãkã rehe ipo mujar, pe, pandu:

—Nde rehe Tupã usak katu — aja.

Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ rehe har (Matéu 19.16-30; Ruk 18.18-30; 1 Timo 6.6-10; Tian 1.9-11; Tian 2.5-7; Tian 5.1-3)

17 Pe, Jesu oho tate rahã, amõ sawa'e ujan uwyr ixoty. Huwa koty ipynarãi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sawa'e! Katu te ame'ẽ ke nde. Ma'e ihẽ ama'ema'e rahã, Tupã ihẽ ke muhã katu ta my? — aja Jesu pe.

18 —"Katu te ame'ẽ ke nde" aja ihẽ pe nde erepandu. Tupã jõ riki katu te ame'ẽ ke a'e. Awa ke anĩ. Ihẽ Tupã aja nde erekwa my? 19 Esarahã! Tupã je'ẽha ke nde erekwa katu. Kuja panduha ihĩ.

"Amõ ke ejukwa ym.
Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.
Amõma'e ke emukanim ym.

Amõ rehe har te'e epandu ym.
Ma'e te'e nde erepandu, aja amõma'e ke emukanim ym.
Nde pái rehe epy'a katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Epy'a katu ehe tĩ" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja Jesu pandu.
20 Sawa'e pandu:
—Sawa'e! Aja kurumĩ rahã har upa Tupã je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu — aja ipe.
21 Jesu usak ehe. Ipy'a katu ehe. Pe, pandu ipe:
—Pewe amõ ma'e ke ema'e we rĩ. Eho. Upa katu te nema'e ke emuhepy. Aja tamatarer epyhyk. Pe, upa ame'ẽ ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe te'e eme'ẽ me'ẽ. Aja rahã, Tupã koty nema'ehũ ta. A'engi eho, ihẽ namõ ejur — aja Jesu pandu.
22 Ame'ẽ je'ẽha ke rehe hendu rahã, sawa'e pyai te. Pe, hok pe jywyr oho ingi. Ima'ehũ aja ixo. (Ame'ẽ ke me'ẽ tar ym, a'erehe pyai te.)
23 Jumu'eha ta rehe Jesu juramã usak. Pandu:
—Tupã putar, aja amõ ixo katu. Aja ima'ehũ ame'ẽ ta mã ma'e tar ym te — aja Jesu.
24 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, jumu'eha ta pandu:
—Mã! Aja ym my? — aja pandu.
Jesu pandu tĩ:
—Sa'e ta! Tupã putar, aja amõ ixo katu. Aja mã ma'e tar ym te. 25 Awi jupiha kwar rupi marã ka ym awa rymba asaha oho. Kame, ame'ẽ hymba asaha oho. Pe, ima'ehũ ame'ẽ ke Tupã putar, aja ixo tar katu rahã, i'ar koty te we marã ka ym ma'eha — aja Jesu.
26 Jumu'eha ta mukahem te. Pandu:
—Mã! Aja rahã, awa ke Tupã muhã ta my? — aja Jesu pe.
27 A'eta rehe Jesu usak katu. Pe, pandu:
—Ame'ẽ ke sawa'e ta marã ka ym ma'eha. Tupã anĩ. Upa katu te a'e ma'e katu. Awa ke a'e riki muhã katu ta — aja Jesu.
28 Petu pandu:
—Esarahã! Sawa'e pe nde erepandu, aja upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe, nde namõ jande jaxo 'y — aja ipe.
29-30 —Hã! Apandu katu pehẽ pe. Ihẽ rehe amõ ipy'a katu, a'erehe upa ima'e ke hijar oho. Aja rahã, ame'ẽ pe ma'e ke Tupã mujywyr hũ ta. Tupã je'ẽha ke amõ pandu oho, a'erehe upa ima'e ke hijar oho. Aja rahã, ame'ẽ pe ma'e ke Tupã mujywyr hũ ta tĩ. Ko hok ke amõ hijar oho. Imu ta ke hijar tĩ. Ianam ta ke hijar tĩ. Imãi ta ke hijar tĩ. Ta'yn ta ke hijar tĩ. Kupixa ke hijar tĩ. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe ame'ẽ ixo rahã, Tupã mujywyr hũ ta ipe. Ko heta ok ke mujywyr ta. Heta imu ta ke mujywyr ta tĩ. Heta ianam ta ke mujywyr ta tĩ. Heta imãi ta ke mujywyr ta tĩ. Heta ta'yn ta ke mujywyr ta tĩ. Heta hekoha ke mujywyr ta tĩ. Amõ we tĩ. Ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara ta tĩ. Puka puka hũ ta ehe tĩ. Pe, 'ar ke upa rahã, Tupã namõ ixo katu ta. Uhã te hũ aja ixo ta. 31 Ixoty uhyk rahã, upa katu te uhyk ame'ẽ ta rehe juja katu te Tupã me'ẽ me'ẽ ta. Tupã kotyhar ta aja muruwak py, ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu ta. Tupã kotyhar ta aja a'ejõhar muruwak, ame'ẽ ta rehe juja katu te a'e usak katu ta tĩ — aja Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu tĩ, mahapyrihar ke
(Matéu 20.17-19; Ruk 18.31-34)

32-33 Pe, Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho ixo, pe rupi. Jumu'eha ta oho ixo inamõ tĩ. Hundutar Jesu oho ixo. Amõ ta jumukahem. Jumu'eha ta aja tĩ. (Mãte we uhyk ta, aja ukwa, a'erehe kyje riki.) Pandu pandu a'eta jupe:
—Mã! Jerusarẽ ok ta pe oho ixo! Ohoha ngi kyje ym a'e — aja.
Pe, awa py mokõi jumu'eha ta jõ Jesu raho we tĩ. Kuja pandu ixo:
—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Jerusarẽ ok ta pe jande jaho jaxo. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe ihẽ ke amõ raho ta. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pe aja tĩ. Ihẽ ke raho ta tĩ. Upa ame'ẽ ta ihẽ ke pyhyk ta. Pe, kuja pandu ta: "Nde katu ym. Nde eremanõ ta me'ẽ te'e" aja ta. Pe, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ ke ame'ẽ ta raho ta. 34 Pe, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta puka puka hũ ta ihẽ rehe. Ahem hũ ta tĩ. Tymũ ta ihẽ rehe tĩ. Hãtã pirok katu te ta ihẽ ke. Pe, ihẽ ke jukwa ta. Mokõi aker rahã, akwera katu ta ahem tĩ — aja Jesu pandu.

Tian ta panduha ke
(Matéu 20.20-28)

35 Pe, Tian uhyk uwyr ehe, imu namõ,
Juã namõ. Semende ra'yr ta a'eta. Jesu pe
pandu:
—Sawa'e! Ma'e ke nde pe japandu. Ame'ẽ
ke jande pe nde erema'e, aja japutar — aja
Tian ta pandu.
36 Jesu pandu:
—Ma'e peputar my? — aja.
37 —Nde riki kapitã keruhũ te rahã,
ame'ẽ renda katu te hũ ta riki. Arahã
kuja japutar. Nde rake jande mokõi riki
jawapyk tar katu. Nde jywa katu koty
peteĩ. Ko nde jywa'i koty amõ tĩ — aja Tian
ta.
38 Jesu pandu:
—Mã. Pekwa ym pepanduha ke. Amõ ta
ihẽ ke mahy hũ ta. Amõ ta ihẽ ke jukwa ta.
Ihẽ aja pehẽ ke rahã, ihẽ rake pewapyk tar
katu rĩ? — aja Tian ta pe.
39 —A'e tỹ! — aja ipe.
Pe, Jesu pandu:
—A'e riki. Ihẽ rehe pejurujar katu,
a'erehe pehẽ ke amõ ta mahy hũ ta. Pehẽ
ke amõ ta jukwa ta tĩ. Ihẽ aja pehẽ ke
tĩ. Pepyrara ta tĩ. 40 Ihẽ rake amõ wapyk,
ame'ẽ apandu ym ta. “Se ihẽ jywa katu
koty ewapyk. Se ihẽ jywa'i koty ewapyk”
aja ihẽ apandu ym ta. Ame'ẽ ke ihẽ pái jõ
riki pandu katu. Ame'ẽ renda ke a'e riki
mukatu. Pe, a'e riki pandu katu ta — aja
Jesu pandu.
41 Ame'ẽ je'ẽha rehe amõ jande popa
jumu'eha ta hendu rahã, Tian ta rehe
parahy. (Imu ta rehe jyty'ym, a'erehe
parahy.) 42 Pe, upa jumu'eha ta ke Jesu
mujy'ar. Pandu:
—Se pejur. Kuja pekwa katu. Jundéu
awa aja ym ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ
ta mondo mondo hũ ngã ke. Ima'e je'ẽha
rupi kapitã ta mondo mondo hũ ngã ke
tĩ. 43 Pehẽ anĩ. Aja kapitã ta aja pexo
rahã, katu ym. (Amõ ta ke pemondo
mondo rahã, katu ym.) Amõ riki kapitã
keruhũ, aja ixo tar katu rahã, amõ ta namõ
ma'ema'e katu ixo. Paraky te'e aja ixo. Aja
rahã, katu tiki. 44 Pe, pehẽ ngi har peteĩ riki
amõ ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu
rahã, a'e riki pehẽ rehe paraky te'e aja mã
peja ixo. Aja rahã, katu tiki. 45 A'e riki ihẽ
aja ta tĩ. Pesarahã! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha
rupi ajur. Ihẽ namõ ma'e ke amõ ma'ema'e,
a'erehe ihẽ ajur my? Anĩ. Aja ym. Amõ
ta namõ ihẽ ama'ema'e. A'erehe ko ihẽ
ajur. Ihẽ amanõ ta, a'erehe ngã ma'e ka'u
te'eha ma'ema'eha ke rehe ihẽ amuhepy ta.
A'erehe heta ngã ke Tupã muhã katu ta —
aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Matime reha ke Jesu mukatu (Matéu 20.29-34; Ruk 18.35-43)

46 Pe, Jeriko ok ta pe a'eta uhyk uwyr. Pe,
asa oho. A'engi Jesu uhem oho. Jumu'eha
ta uhem oho inamõ tĩ. Heta ngã uhem oho
inamõ tĩ. Pe rake amõ sawa'e wapyk uĩ.
Her Matime. Time ra'yr a'e. Eha ym te
ame'ẽ ke Matime, a'erehe tamatarer ke ngã
pe pandu pandu uĩ. 47 Pe, amõ ta pandu:
—Jesu petur ixo. Nasare ok ta pe har a'e
— aja ngã.
Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, Matime
pukái hũ uĩ:
—Jesu! Nde riki Ndawi rainõ ke. Epyrara
esak ihẽ rehe — aja riki. (“Ndawi rainõ”
aja pandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã
mu'am ame'ẽ ke a'e aja mujekwa katu.)
48 Amõ ta hãtã je'ẽ ipe:
—Epukái ym — aja.
Anĩ. Matime pukái we hũ:
—Sawa'e! Ndawi rainõ ke nde! Epyrara
esak ihẽ rehe — aja.
49 Jesu pyta hendu. Pandu:
—Ihẽ pe emuwyr — aja ngã pe.
Pe, Matime pe amõ ta pukái oho:
—Katu! Epu'am! “Ejur” aja nde pe Jesu
pandu. Epu'am. Eho — aja ipe.
50 Pe, jupukeka ke ombor. Pahar pu'am.
Pe, Jesu rehe uhyk. 51 Jesu pandu ipe:
—Ma'e nde ereputar ihẽ ngi my? — aja.
Eha ym te ame'ẽ ke pandu:
—Sawa'e! Ihẽ reha ym te. Ihẽ reha
emukatu — aja Jesu pe.
52 —Hã! Upa ma'e ahyha ke ihẽ amukatu,
ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu, a'erehe
nde reha katu apo 'y. Eho katu — aja Jesu
ipe.
Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe
usak katu 'y. Pe, pe rupi Jesu namõ oho.

11

Jumen 'ar pe Jesu oho (Matéu 21.1-11; Ruk 19.28-40; Juã 12.12-19)

1 Ajame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe uhyk
tate rahã, Mbetaje ok ta pe uhyk py oho.
Ame'ẽ rake Mbeta ok ta ihĩ tĩ. Ame'ẽ ok
ta ywy'ã rake ihĩ. Ywy'ã rer Oriwéi ty.
Ame'ẽ ywy'ã rehe uhyk rahã, hundutar
koty mokõi jumu'eha ta ke Jesu mondo.
2 Kuja pandu:

—Pesarahã! Jande ndutar koty amõ ok ta
ihĩ, Mbeta ok ta ke. A'ep pehẽ mokõi peho.
Pehyk rahã, jumen rehe pesak ta. Myra
jytyka ame'ẽ rehe amõ pukwar. Ame'ẽ
jumen 'ar pe amõ oho ym rĩ. Pejirar, pe,
se ihẽ pe pemuhyk perur. 3 "Ma'erehe
jumen pejirar my?" aja amõ pandu rahã,
pepandu ipe: "Sawa'e riki putar apo. Pa-
har mujywyr ta nde pe" — aja mokõihar ta
pe Jesu pandu.

4 Pe, mokõihar ta oho. Jumen mahem.
Awa rape rupi pu'am u'am. Hukwen rake
amõ pukwar. Pe, iham jirar. 5 A'ep amõ ta
i'ãi. Ame'ẽ ta ngi har amõ pandu:

—Ma'erehe jumen pejirar my? — aja.

6 Jesu panduha aja mokõihar ta pandu:

—Sawa'e riki jumen putar apo. Pahar
mujywyr ta nde pe — aja ipe.

—Ererahã! — aja riki a'ep pe har pandu.

7 Jesu pe jumen raho. Uhyk rahã,
jumu'eha tama'e kamixa ke jumen kupe 'ar
pe a'eta moĩ. Ame'ẽ 'ar pe Jesu wapyk oho.
8 Awa rape rupi kamixa ke heta ngã mou
mou tĩ. Amõ ta myra rãkã mupen ame'ẽ
ke mou mou tĩ. (Kapitã keruhũ jumai ym
ha rupi ko tur aja ame'ẽ mujekwa katu.)
Ame'ẽ 'ar rupi jumen pyrũ oho. 9 Hundutar
oho ame'ẽ ta pukái pukái oho ixo. Haikwer
rupi oho ame'ẽ ta pukái pukái oho ixo tĩ.
Kuja pukái:

—Ko nde erejur katu! Ko riki sawa'e te
je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke. Mã! Katu te
ame'ẽ ke a'e. Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e
tĩ. 10 Ymanihar Ndawi aja kapitã keruhũ
nde tĩ. Aja nde ke Tupã mu'am ta. Mã peja
Tupã usak katu nde rehe. Tupã riki katu te
ame'ẽ ke a'e — aja ngã pukái pukái oho ixo.

11 Jerusarẽ ok ta pe Jesu uhyk oho. Tupã
rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixe
oho. Upa ma'e ke rehe juramã usak.
Ka'aruk koty apo, a'erehe Jerusarẽ ok ta
ngi uhem oho. Mbeta ok ta pe jywyr oho
tĩ. Awa py mokõi jumu'eha ta oho inamõ tĩ.

Sik'y ke Jesu muxirik (Matéu 21.18-19)

12 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Mbeta ok ta ngi a'eta
uhem oho. Oho ixo rahã, Jesu myahy.
13 Paite ma'eywa'y rehe usak. Sik'y rehe
usak. Ame'ẽ'y rehe ho heta tipe. Pe, i'a ke
po'ok oho tipe. Pe, usak katu rahã, i'a nixói
te. I'a angaha rehe uhyk ym we rĩ. Ho te'e
jõ ihĩ. 14 Pe, sik'y rehe har pandu:

—Peme'ẽ myra ngi i'a ke po'ok ym te ta tĩ.
U'u ym te ta awa — aja Jesu.

Ame'ẽ je'ẽha rehe jumu'eha ta hendu tĩ.

Muhepyha ta ke Jesu muhem mondo (Matéu 21.12-17; Ruk 19.45-48; Juã 2.13-22)

15 Pe, Jerusarẽ ok ta pe a'eta jywyr oho
tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ
pe Jesu ixe oho tĩ. Ma'e ke muhepy ame'ẽ
ta ke muhem mondo ingi. Ma'e ke jo'ok
ame'ẽ ta ke muhem mondo tĩ. Tamatarer
muruwak ame'ẽ tama'e myrape ke mujere
tĩ. (Ame'ẽja upa tamatarer ke muhãi om-
bor. Amõ ywy ngi amõ ta uwyr. Amõ
koty tamatarer ke ame'ẽ ta werur. Ame'ẽ
ke Jerusarẽ ok ta pe har tama'e tamatarer
ke pe muruwak, ame'ẽ ta myrape ke Jesu
mujere.) Pykahuran ke muhepy, ame'ẽ
tama'e myrape ke mujere tĩ. 16 Kuja pandu:

—Koropi peraho ym pehẽma'e ke. Tupã
rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rupi per-
aho ym ma'e ke — aja Jesu pandu.

17 Ngã ke mu'e rahã, kuja pandu:

—Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke
pekwa katu. Kuja Tupã pandu: "Jumu'eha
renda rehe har upa katu te ngã pandu ta:
'Ko riki Tupã namõ pandu panduha renda
ke' aja riki." Pehẽ anĩ. Ame'ẽ ke amõ koty
pemuruwak. Ma'e ke mukanĩha renda aja
pemuruwak riki. Katu ym aja — aja Jesu.
(Muhepyha ta muhepy rahã, ka'u te'eha
rupi muhepy, a'erehe mukanĩha aja ame'ẽ
ta.)

18 Ame'ẽ ke rehe pa'ihu ta hendu. Moise
je'ẽha mu'e ame'ẽ ta hendu tĩ. Ngã pandu
ame'ẽ ke rehe a'eta hendu tĩ. Kuja ngã:

—Mã! Jesu mu'e katu — aja riki pandu.

Ame'ẽ ke rehe pa'ihu ta hendu tĩ. Jesu
kotyhar aja ngã uwak ta, ame'ẽ ngi pa'ihu
ta kyje, a'erehe kuja pandu pandu a'eta
jupe:

—Jesu ke jajukwa ta. Myja jajukwa ta my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

Aja pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ pandu pandu a'eta jupe.

19 Pytun ramõ rahã, Jerusarẽ ok ta ngi Jesu uhem oho, jumu'eha ta namõ.

Sik'y manõ ame'ẽ rehe har (Matéu 21.20-22; Juã 14.13-14; Juã 16.24; Tian 1.6-8)

20 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, a'eta wata oho ixo. Ma'eywa'y rehe usak tĩ, sik'y ke rehe. Upa katu te xirik apo 'y. Ho ke xirik. I'y manõ tĩ. Hapo manõ tĩ. Upa katu te 'y. 21 Kwehe sik'y pe Jesu pandu, ame'ẽ ke Petu ukwa ukwa ixo. Pe, pandu ipe:

—Sawa'e! Esarahã! Kwehe sik'y pe: "I'a ym te ta apo 'y" aja nde erepandu. Ame'ẽ ke upa katu te manõ apo 'y — aja Jesu pe.

22-23 A'e pandu:

—Ko apandu katu pehẽ pe. Tupã rehe pejurujar katu rahã, peme'ẽ ywy'ã rehe pepandu katu: "Ere. Eho! Ejumbor eho y ramũi pe" aja. "Mã! Opor ta nahã my? Akwa ym" aja ym pepandu. Pejurujar katu ehe. Aja rahã, ame'ẽ ywy'ã opor ta oho. Pepanduha aja Tupã muhyk katu ta. 24 A'erehe apandu katu pehẽ pe. Tupã namõ ma'e ke pepandu pandu rahã: "Pehĩ apo 'y. Uhyk katu apo 'y" aja pejurujar katu rahã, upa katu te pehẽ pe Tupã muhyk katu ta — aja Jesu pandu. ("Ywy'ã keruhũ" aja Jesu pandu rahã: "Upa ma'e hãtã ma'eha ke" aja a'e mujekwa.)

25 A'e pandu tĩ:

—Pe, Tupã namõ pepandu pandu pe'am rahã, amõ rehe pehẽ py'a pemujywyr katu. Amõ rehe pemujywyr ym we rĩ. Arahã pahar pemujywyr katu. Aja rahã, ywa pe har jande pái keruhũ pehẽ rehe ipy'a ke mujywyr katu tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pehẽ rehe ipy'a mujywyr katu ta. 26 [Amõ rehe pehẽ py'a pemujywyr ym rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a ke mujywyr ym ta tĩ] — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Awa je'ẽha rupi ma'e ke Jesu ma'ema'e my (Matéu 21.23-27; Ruk 20.1-8)

27 Pe, Jerusarẽ ok ta pe a'eta jywyr oho tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu wata ixo rahã, jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Uhyk uwyr ehe tĩ. Jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Uhyk uwyr ehe tĩ. 28 Johu ngã pandu:

—Kwehe ngã ke nde eremuhem eremondo sengi. Awa je'ẽha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja Jesu pe.

29-30 —Anĩ we rĩ. Pehẽ pe ihẽ apandu ta tĩ. Pe, ihẽ pe pepandu py rahã, awa je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ ke ihẽ apandu ta pehẽ pe tĩ. Pesarahã! Yman Juã ambyr mujahuk, ngã ke. Myja pekwa my? Tupã je'ẽha rupi mujahuk my? Anĩ rahã, sawa'e je'ẽha rupi mujahuk my? Ame'ẽ ke ihẽ pe pepandu py — aja pa'ihu ta pe.

31 Pa'ihu ta je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe:

—Mã! Myja japandu ta my? "Tupã je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu ipe rahã, kuja jande pe Jesu pandu ta: "Aja rahã, ma'erehe Juã pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym my?" aja a'e pandu ta. 32 Anĩ. "Sawa'e je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu rahã, ngã parahy te ta jande rehe. Myja japandu ta my? — aja je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe. (Juã ambyr ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke, aja upa ngã ukwa katu, a'erehe heta ame'ẽ ta ngi pa'ihu ta kyje. Ngã parahy ta, aja ukwa.)

33 A'erehe a'eta pandu:

—Juã rehe har japandu ym ta nde pe — aja pa'ihu ta.

Pe, Jesu pandu tĩ:

—Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Awa je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ ama'ema'e. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi ngã ke amuhem amondo, ame'ẽ ke pehẽ pe apandu ym ta tĩ — aja a'e pandu.

12

Ma'eywa ty usakiha rehe har (Matéu 21.33-46; Ruk 20.9-19)

1 Pe, myja me'ẽ ma'eywa ty usakiha ta my, ame'ẽ ke Jesu pandu pandu uĩ:

—Ko kupixa pe ma'eywa'y rãkã ra'yr ke ijar jytym. Uwa'y rãkã ke jytym. Kupixa rymy'y rupi mukurar kurar. Pe, ma'eywa rykwer jo'okiha renda pykũi tĩ. Kupixa rymy'y rehe myta mujã tĩ. Ywate ame'ẽ ke mujã. (Ame'ẽ ngi usakiha usak usak

katu.) Pe, amõ ta pe ijar pandu: “Pepaite ihẽ apaxia ta aho. Ihẽma'e kupixa rehe pesak pesak katu. I'a tyarõ rahã, ko amõ pehẽma'e ta kỹ. Amõ i'a ihẽma'e ta kỹ” aja ijar. “Ere” aja ame'ẽ ta pandu. Pe, ijar oho. 2 I'a tyarõ rahã, miasu ke kupixa jar mondo. Usakiha ta koty ma'eywa rykwer rehe miasu oho piam. 3 Anĩ. Ame'ẽ ke usakiha ta pyhyk. Pe, upa pirok. Ijar koty mujywyr mondo. Ipo te'e jywyr oho. I'a me'ẽ ym te. 4 A'engi amõ miasu ke kupixa jar mondo. Ame'ẽ ke iãkã rupi usakiha ta nupã nupã. Muhuxĩ ame'ẽ ke tĩ. Pe, mujywyr mondo. 5 Pe, amõ ke ijar mondo. Ame'ẽ ke usakiha ta jukwa. A'erehe amõ amõ miasu ta ke ijar mondo. Pe, amõ amõ ke usakiha ta nupã hũ tĩ. Amõ amõ ta ke jukwa tĩ.

6 —Amõ sawa'e ijar namõ ixo. Ta'yr ke ame'ẽ. Ipái ipy'a katu ehe. Ame'ẽ ke usakiha ta koty mondo. Ijar pandu jupe: “Ko ihẽ ra'yr. Usakiha ta hendu katu ta ehe” aja ipái naĩ. 7 Pe, usakiha ta rehe ta'yr uhyk rahã, ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe: “Peme'ẽ riki ijar ra'yr. (Ipái manõ rahã, kupixa riki ima'e wan ta.) Jahorahã! Jajukwa ta peme'ẽ. Aja rahã, kupixa riki jandema'e wan ta” aja usakiha ta jupe. 8 A'erehe ta'yr ke usakiha ta pyhyk. Pe, jukwa. Kupixa kupe koty hete ke ombor.

9 —Mã! Ma'e kupixa jar ma'e ta apo my? Pesarahã! Ijar te uwyr, pe, upa katu te usakiha ta ke jukwa ta. Pe, amõ usakiha ta pe kupixa me'ẽ ta. Ame'ẽ ta kupixa rehe usak usak katu ta ixo. 10 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha pesak katu.

“Ita rehe har ita ok mujãha pandu: ‘Jaxer te'e kome'ẽ ita ke’ aja.

Tupã pandu: ‘Anĩ. Peme'ẽ ita riki ok pyter wan mupu'am katu riki’ aja.

11 Aja jandema'e sawa'e te ma'eha riki. Katu aja jakwa” aja panduha ihĩ — aja Jesu pandu.

12 Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta pyhyk ta tipe. Ame'ẽ ta pandu:

—Ma'eywa ty usakiha ta rehe har Jesu pandu. Jande rehe har ame'ẽ — aja ukwa.

(Ame'ẽ ta riki usakiha ta aja saka, aja ukwa.) A'erehe a'e ke pyhyk ta tipe. Anĩ. Heta ame'ẽ ta hury katu, Jesu panduha rehe. Jesu ke pyhyk rahã, heta ame'ẽ ta parahy ta. A'erehe heta ame'ẽ ta ngi kapitã ta kyje, a'erehe pyhyk ym. Oho ingi.

Kapitã keruhũ pe tamatarer me'ẽ katu my?

(Matéu 22.15-22; Ruk 20.20-26)

13 Ajame'ẽ ke Jesu koty parise ta ke jundéu awa tama'e kapitã ta mondo. Ero kotyhar ta ke mondo ixoty tĩ. Jesu je'ẽha rehe hendu. Pe, je'ẽha jawy rahã: “Katu ym nde erepandu” aja pandu ta. (Muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.)

14 Jesu rehe uhyk rahã, ame'ẽ ta pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Jetehar te ke nde erepandu, aja jakwa katu. Myja me'ẽ sawa'e my, ame'ẽ rehe nde eresak eresak ym, a'erehe nde erekwa katuha ke pahar amõ mukanim ym. Muka'u te'e ym nde ke. Jetehar rupi Tupã putar ame'ẽ ke nde eremu'e mu'e katu. A'erehe epandu katu jande pe. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer jame'ẽ rahã, katu my? Myja me'ẽ jundéu awa ta je'ẽha mujekwa katu my? “Pehẽ peme'ẽ katu” aja mujekwa my? “Peme'ẽ ym” aja mujekwa my? Myja my? Epandu katu — aja parise ta pandu ipe.

15 Ame'ẽ ta mokõi ukwaha namõ ixo, aja Jesu ukwa katu. A'erehe kuja pandu:

—Ma'erehe ihẽ akwa katuha ke pemanga te'e pexo my? Ita tamatarer ihẽ pe perur. Ihẽ asak ta — aja Jesu.

16 Pe, werur ipe. Jesu pandu:

—Kome'ẽ tamatarer rehe awa'ã ihĩ my? Awa rer amõ ta mupinim ko my? — aja parise ta pe.

—Homa awa tama'e kapitã keruhũ 'ã kome'ẽ. Sesa'ã ke — aja ipe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

17 —Aja rahã, kapitã keruhũma'e ke kapitã keruhũ pe peme'ẽ katu. Tupãma'e rahã, Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. (Ame'ẽ riki ma'e ke peme'ẽ ipe, ame'ẽja saka) — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, parise ta pandu:

—Mã! Ukwa katu riki a'e — aja Jesu rehe har pandu.

Pe, oho ingi.

Kweraha rehe har (Matéu 22.23-33; Ruk 20.27-40)

18 Pe, amõ sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Sanduse ta uhyk uwyr ehe. Kwera ym te ta awa aja ame'ẽ ta ukwa. Jesu pe pandu:
19 —Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Yman kuja Moise mupinim:
"Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rĩ. Pe, manõ rahã, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk.
Pe, a'e ta'yr ipe. Ame'ẽ ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja ngã ukwa" aja Moise mujekwa.
20 —Apo ehendurahã! Se awa po wajar mokõi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ẽ ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe rĩ. Pe, manõ.
21 A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tĩ. Mokõihar aja tĩ. Sawa'e manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. A'erehe imu mahapyrihar kũjã ke pyhyk tĩ. Ame'ẽ aja tĩ. Manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. 22 Aja upa imu ta riki tĩ. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tĩ. Pe, manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ. Upa awa po wajar mokõi imu ta manõ. Pe, kũjã manõ tĩ. 23 Apo epandurahã! Yman rahã, manõ ame'ẽ ta kwera katu uhem rahã, kũjã riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahã, upa awa po wajar mokõi imu ta riki pyhyk — aja sanduse ta pandu. ("Manõ ame'ẽ ta kwera katu ta uhem" aja ukwa ame'ẽ ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'ẽ panduha ke sanduse ta pandu.)
24 Jesu pandu:
—Mã! Tupã je'ẽha pekwa ym. Tupãma'e pyrãtãha ke pekwa ym tĩ, a'erehe pehẽ je'ẽha ke pejawy. 25 Yman rahã, ngã kwera katu uhem rahã, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupã je'ẽha rahoha ta ixo. Ame'ẽ ta aja ngã ixo ta tĩ. Jumendar ym te ta tĩ. 26 Apo kweraha rehe har amujekwa ta. Yman ju pirã'y rehe har Moise mupinim. Ame'ẽ rehe har pekwa riki. A'ep kuja panduha ihĩ. Moise pe Tupã pandu:
"Ihẽ rehe Amarã ipy'a moĩ moĩ katu. Ihẽ rehe Isak aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Jako aja tĩ. Ihẽ rehe ipy'a a'e moĩ moĩ katu tĩ" aja Tupã pandu.
27 —Pesarahã! Ixuwe katu ixo ame'ẽ ta jõ Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. Manõ ame'ẽ ta anĩ. Aja rahã, Amarã ta 'ã ixuwe katu aja ixo rĩ. Yman riki manõ. A'eta 'ã ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moĩ moĩ katu Tupã rehe. A'erehe: "Amarã ta ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ" aja Tupã pandu. (A'eta 'ã pehĩ.) A'erehe manõ ame'ẽ ta kwera katu ta kỹ, aja Tupã mujekwa. A'erehe pehẽ pekwaha pejawy riki — aja Jesu mujekwa.

Je'ẽha katu te ame'ẽ ke (Matéu 22.34-40; Ruk 10.25-28; 1 Juã 5.3)

28 Jesu namõ sanduse ta pandu pandu ame'ẽ ke amõ Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ hendu. Sanduse ta pe ukwa katuha namõ Jesu pandu, aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ukwa. A'erehe a'e riki Jesu pe Tupã je'ẽha rehe har pandu:
—Myja me'ẽ riki katu te ame'ẽ ke my? — aja ipe.
29 —Kuja riki katu te me'ẽ ke.
"Jundéu awa ta! Pehendu katurahã!
Tupã riki jandema'e sawa'e te. A'e jõ riki sawa'e te.
30 Tupã rehe nde py'a emoĩ moĩ katu.
Tupã rehe har nde erekwa erekwa exo rahã, epy'a katu ehe.
Upa nde erekwa katuha namõ epy'a katu ehe tĩ.
Upa nema'e pyrãtãha namõ ma'e ke nde erema'ema'e rahã, epy'a katu ehe tĩ."
31 —Mokõihar Tupã je'ẽha katu te ame'ẽ ke kuja.
"Ne namõ ixo ame'ẽ ta rehe epy'a katu.
Nde juehe nde erepy'a katu, aja amõ rehe epy'a katu tĩ."
—Ame'ẽ mokõi je'ẽha riki katu te ame'ẽ ke. Aja me'ẽ amõ je'ẽha uhyk ym — aja Jesu ipe.
32 Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ pandu:
—Sawa'e! Katu nde erepandu. Jetehar nde erepandu. Jandema'e sawa'e te jõ riki Tupã. Amõ Tupã aja nixói te. 33 A'erehe Tupã rehe amõ ipy'a katu ta me'ẽ te'e. Upa ukwa katuha namõ ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Upa ma'e ke pyrãtãha namõ amõ ma'e rahã, Tupã rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, inamõ ixo ame'ẽ ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Juehe aja amõ rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Ame'ẽ mokõi je'ẽha rehe hendu katu rahã, katu te ame'ẽ ke. Ma'e hymba hapy, aja ymanihar ta aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tĩ. Ame'ẽ katu we. Amõ

ma'e heta ma'e ke hapy, aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, katu we tĩ. Tupã je'ẽha rehe hendu katuha riki i'ar koty te we katuha — aja sawa'e pandu.

34 Ukwa katuha namõ sawa'e pandu, aja Jesu ukwa. A'erehe pandu ipe:

—Awa ixoha amõ koty Tupã putar. Jetehar rupi amõ ixo katu, aja a'e putar. Ame'ẽ ke nde erekwa nahã my, aja akwa. A'erehe ixotyhar aja nde eremuruwak tate nahã my — aja sawa'e pe.

Jesu mu'e katu te, a'erehe arahã har ngi ma'e ke ngã pandu ym ipe tĩ.

Ndawi rainõ rehe har (Matéu 22.41-46; Ruk 20.41-44)

35 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e uĩ rahã, kuja pandu:

—Ihẽ pe pepandurahã! Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta kuja pandu: "Kirisutu Ndawi rainõ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e" aja pandu. Ma'erehe aja pandu my? 36 Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke Ndawi pandu. Kuja.

"Ihẽma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te pandu: 'Ihẽ rake ewapyk eĩ.' (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke nde, aja amujekwa.)

Nde ruwajan ta ke ihẽ amuputu'u ta, a'erehe nde rehe ame'ẽ ta hendu katu ta" aja.

37 —Kirisutu rehe har Ndawi pandu: "Ihẽma'e sawa'e te" aja. (Aja rahã, a'e Tupã tĩ, aja Ndawi ukwa.) Aja rahã, myja me'ẽ Kirisutu Ndawi rainõ aja ixo my tĩ? (Aja rahã, awa te'e a'e, aja mujekwa) — aja ngã pe Jesu pandu.

(Anĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ym ma'e ke.) Heta ame'ẽ ta anĩ. Jesu je'ẽha rehe upa ngã hendu. Hury katu ngã ehe.

Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta rehe har (Matéu 23.1-36; Ruk 20.45-47)

38 Ngã ke Jesu mu'e rahã, kuja pandu:

—Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja mã peja ym pehẽ tĩ. Ame'ẽ ta ima'e mundeha katu te aja putar katu. (Aja rahã, kapitã jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Amõ we tĩ. Muhepyha renda rupi wata ixo rahã: "Ko nde erexo. Nde katu" aja je'ẽha putar katu tĩ. (Katu te ame'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) 39 Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe wapyk rahã, kapitã ta rake wapyk tar katu. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Ma'e huryha amõ mujã rahã, imi'u matyr. Ame'ẽ pe oho rahã, aja tĩ. Kapitã ta rake wapyk tar katu tĩ. (Katu te ame'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tĩ.) 40 Ixawa'e manõ ame'ẽ ta pe a'eta pandu: "Pehẽ ke jahaihu tar katu" aja naĩ. Anĩ. Te'e riki. Kũjãma'e ke te'e pyhyk raho. Hok ke te'e jo'ok ingi tĩ. Pe, katu te ame'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu, a'erehe i'i Tupã namõ pandu pandu. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke aja ngã ukwaha naĩ.) Mã! Ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta rehe har Jesu pandu.

Ixawa'e manõ ame'ẽ ke tamatarer ke purakar (Ruk 21.1-4)

41 Pe, tamatarer purakariha renda koty Jesu wapyk uĩ. Henda pe tamatarer ke ngã purakar. (Aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu.) Jesu usak usak uĩ rahã, ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta heta purakar. 42 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke uhyk uwyr a'ep. Tamatarer ta'yr mi namõ ixo. Mokõi jõ ita tamatarer ra'yr henda pe purakar. Ame'ẽ mokõi ta'yr te mi. 43-44 Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Pesarahã! Amõ ta ima'ehũ namõ ixo. Ame'ẽ ta ngi har a'eta jo'ok, pe, henda pe purakar. Ima'e ke pyta we hũ rĩ. Peme'ẽ ixawa'e manõ ame'ẽ ke anĩ. Tamatarer heta ym te. Mokõi jõ namõ ixo. Ame'ẽ ke upa katu te purakar. Ima'e ke pyta ym te. Nixói te apo 'y. Ima'e ke jo'ok ta tipe. Anĩ. Upa katu te ame'ẽ ke henda pe moĩ. (Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tar katu te hũ, a'erehe upa katu te henda pe moĩ.) Upa katu te moĩ, a'erehe amõ ta 'ar koty te we kũjã moĩ katu — aja Jesu pandu.

13

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe har (Matéu 24.1-2; Ruk 21.5-6)

1 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi Jesu uhem ixo, jumu'eha ta namõ. Ame'ẽ ta ngi har amõ pandu ipe:

—Sawa'e! Esarahã! Jumu'eha renda keruhũ katu te. Ita keruhũ ke te'e mujã ame'ẽ ke. Mã! Katukwer — aja Jesu pe.

2 Jesu pandu:

—A'e tỹ! Pesak katu ehe apo. Yman rahã nixói ta. Peme'ẽ ke amõ ta upa mujaxer ta kỹ. Ita mokõi mokõi ihĩ ym te ta kỹ. Upa katu te ita ke amõ ta ombor ta. (Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke mujaxer ta, aja mujekwa) — aja jumu'eha ta pe pandu.

Jumai mai ame'ẽ rehe har (Matéu 24.3-14; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-14)

3 Ywy'ã rehe Jesu wapyk uĩ, Oriwéi ywy'ã rehe. Arahã Petu uhyk ehe. Tian aja tĩ. Juã amõ tĩ. Andere amõ tĩ. Uhyk ehe tĩ. A'eta jõ Jesu namõ ixo. Paite we Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ihĩ. Usak katu ehe. Ame'ẽ rehe har jumu'eha ta pandu:

4 —Jande pe epandurahã! Myja rahã, ita mokõi mokõi ihĩ ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ẽ ke uhyk tate, aja jakwa katu ta my? — aja Jesu pe pandu.

5 Jumu'eha ta ke Jesu mu'e:

—Pesak katu kỹ! Mã peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym. 6 Kuja. Heta uwyr ta. "Jesu je'ẽha rupi ihẽ ajur" aja pandu te'e ta. "Ko Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu te'e ta tĩ. Heta ngã ke muka'u te'e ta tĩ. 7 Kotete jumaiha tyapuha ke pehendu ta. "Paite amõ ta jumai mai ixo" aja pehendu ta tĩ. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta kỹ. Uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk, anĩ we rĩ. 8 Amõ amõ ywy pe har ta jumai mai ta ngã juehe. Kapitã keruhũ riki amõ kapitã keruhũ namõ jumai mai ta tĩ. Amõ amõ ywy katak katak hũ ta. Amõ amõ ywy rehe ngã mi'u nixói te ta tĩ. Aja ahyha uhem ramõ. Ahy py, ame'ẽja saka.

9 —Pesak katu pehẽ juehe. Jundéu awa tama'e kapitã ta ruwa koty pehẽ ke amõ ta raho ta. "Jaxer pehẽ" aja naĩ. Pe, pehẽ ke nupã ta. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tĩ. A'ep ngã petek hũ ta pehẽ ke tĩ. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe homa awa tama'e kapitã ta ruwa koty pepu'am ta. Kapitã keruhũ ruwa koty pepu'am ta tĩ. Ame'ẽ ta pe pepandu ta: "Jesu rehe jõ amõ jurujar katu rahã, ame'ẽ ke Tupã muhã katu ta" aja pepandu ta. Ame'ẽ myrandu katu pepandu ta. 10 Ame'ẽ myrandu katu ke upa katu te ngã pe amõ ta pandu pandu ta me'ẽ te'e. Pe, 'ar rehe angaha uhyk ta. 11 Pehẽ ke amõ ta pyhyk ta kỹ. Jundéu awa tama'e kapitã ta ruwa koty raho ta tĩ. Arahã pehẽ py'a pe pekwa pekwa ym pe'am: "Ma'e jande japandu ta my? Myja me'ẽ katu my?" aja pekwa pekwa ym pe'am. Kapitã ta ruwa koty pepu'am rahã, je'ẽha amõ muwyr ame'ẽ ke pepandu katu. Arahã pehẽ atu je'ẽha pepandu ta my? Anĩ. Aja ym. Tupã'ã riki mujekwa ame'ẽ ke pepandu katu ta. 12 Arahã kapitã pe imu pandu ta: "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta. Ipái ta aja tĩ. Kapitã pe ta'yr ta ke raho ta. "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta tĩ. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tĩ. "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta tĩ. 13 Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe upa ngã parahy ta. Ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ẽ ke Tupã namõ ixo ta. Manõ. Anĩ. Tupã namõ ixo katu ta — aja Jesu pandu.

Ahyha keruhũ ngã rehe uhyk ta ame'ẽ rehe har (Matéu 24.15-28; Ruk 21.20-24; 2 Tesaron 2.3)

14 A'e pandu tĩ:

—[Paper rehe esak katu! Pe, ekwarahã!] Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe amõ ta ma'e jaxer ai te ame'ẽ ke moĩ ta. Katu ym a'ep. Ame'ẽ ke rehe pesak rahã, jundéi ywy pe har ta kanim ujan oho. Ywy'ã koty ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) 15 Hok kupe 'ar pe amõ ixo rahã, mã peja hok pe ixe ym oho. Pyhyk ym oho ima'e ke. I'i pyta ym. Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) 16 Kupixa pe ixo rahã, ima'e ke rehe hok pe jywyr ym oho. Ima'e mundeha rehe pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) 17 Arahã ipusu pe imembyr namõ kũjã ixo rahã, mã pyrara ta ixo. (Marã ka ym pahar ujaniha.) Ixamby u'u ame'ẽ ke namõ ixo rahã, aja tĩ. Mã pyrara ta ixo tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha.) 18 "Aman ndy'ar rahã, ahyha emuhyk ym" aja Tupã pe pepandu. (Aman

ukyr rahã, rysã. A'erehe marã ka ym pahar ujaniha.)

19 —Arahã ngã rehe ahyha keruhũ uhyk ta. Aja ahyha keruhũ ngã ukwa ym we rĩ. Yman kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã. Arahã har ngi aja ahyha keruhũ ngã ukwa ym we rĩ. Uhyk ym we rĩ. Arahã jõ uhyk katu ta. Ahyha keruhũ upa rahã, aja ahyha keruhũ ngã ukwa ym ta tĩ. Uhyk ym ta tĩ. 20 Pahar jandema'e sawa'e te ahyha keruhũ ke mumba ym rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe ngã nixói te ta tipe. Anĩ. Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo. A'erehe pahar ahyha keruhũ ke jandema'e sawa'e te mumba ta.

21 —A'engi amõ ta pehẽ pe pandu ta: "Ko Kirisutu ixo. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am me'ẽ ke" aja pandu naĩ. Amõ: "Pete'e ixo apo" aja ta naĩ tĩ. Ame'ẽ rehe pejurujar ym pehẽ. Te'e ame'ẽ ta. 22 Amõ ta te'e pandu ta uwyr: "Ihẽ Kirisutu" aja naĩ. Amõ: "Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke ihẽ" aja riki te'e pandu ta. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ta. Aja Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta ke muka'u te'e ta tipe. Tupã pandu: "Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ." Ame'ẽ ta ke muka'u te'e ta tipe. 23 A'erehe pesak katu kỹ! Ame'ẽ te'e pandu ame'ẽ ta uhyk ym we rĩ. Upa katu te ame'ẽ rehe har ihẽ amujekwa pehẽ pe apo 'y — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jywyriha rehe har (Matéu 24.29-31; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.6-7; Apokarip 1.7)

24 A'e pandu tĩ:

—Ame'ẽ ahyha keruhũ 'ar upa rahã, amõ we mãte ma'e ke uhyk ta. Warahy muwe ta tĩ. Jahy wera ym ta tĩ. 25 Ywa ngi jahy rata ta u'ar u'ar ta tĩ. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke Tupã mukatak hũ ta.

26 —Ajame'ẽ ke ihẽ ajywyr ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ywa takãxĩha 'ar pe apu'am ta ajur. Tupãma'e pyrãtãha namõ ajywyr ta. Hendy hũ aja ajywyr ta. 27 Pe, Tupã je'ẽha rahoha ta ke ihẽ amondo ta. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ rupi amondo ta. Tupã pandu: "Ihẽ kotyhar ta ke peme'ẽ ta. Aputar ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta" aja. Ame'ẽ ta ke Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta. Upa katu te ame'ẽ ta ke mujy'ar ta. (Pe, Tupã namõ ixo ta) — aja Jesu pandu.

Ma'eywa putyr ame'ẽ rehe har (Matéu 24.32-35; Ruk 21.29-33)

28 A'e pandu tĩ:

—Ma'eywa'y riki pehẽ pe mujekwa ta. Sik'y ke. Hãkã rehe hokyr uhem rahã, warahy haku tate, aja pekwa. 29 Aja ihẽ ajywyriha pekwa ta tĩ. Warahy uwe, ame'ẽ rehe har apandu ramõ. Aja pesak rahã, ywa ngi ajywyr tate, aja pekwa ta. 30 Ko apandu katu. Upa pehẽ pe apandu ramõ, aja uhyk ta. Amõ ihẽ kotyhar ta pyrara hũ ta. Anĩ. Tapijar te'e we ihẽ rehe jurujar katu ta rĩ. 31 Ywa ke upa kanim ta. Kome'ẽ ywy keruhũ upa kanim ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke anĩ. Ame'ẽ kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk ta kỹ — aja Jesu pandu.

Jesu jywyriha angaha rehe har (Matéu 24.36-44; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.10)

32 A'e pandu tĩ:

—Myja rahã, ihẽ ajywyr ta my? Ma'e wera rahã, ajywyr ta my? My warahy rahã, ajywyr ta my? Ame'ẽ ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa ym tĩ. Ihẽ riki akwa ym tĩ. Ta'yr ke ihẽ. Ihẽ pái jõ ukwa katu. 33 Pesak katu, aja pexo! (Peker aja ym pexo.) Ajywyriha angaha ke rehe pekwa ym. A'erehe pesak katu pexo. Peta kỹ.

34 —Kuja riki. Sawa'e paxia oho, ame'ẽja saka. Oho rahã, hok ke hijar oho. Oho tate rahã, miasu ta pe pandu: "Ihẽ rok rehe pesak katu. Peparaky katu pexo rĩ" aja ijar pandu. Hukwen rupi harõha pe pandu tĩ: "Eharõ katu e'am" aja. 35 Aja pexo tĩ. Pehẽ pe ihẽ apandu katu: "Pesak katu pexo." Ywa ngi ihẽ ajywyr rahã, ihẽ ajywyriha angaha ke pekwa ym ta. Pytun ramõ rahã, ajywyr ta nahã my. Pytun pyter pe, ajywyr ta nahã my. Sapukái je'ẽ ramõ rahã, ajywyr ta nahã my. Pytuniwe rahã, ajywyr ta nahã my. Pekwa ym ta, a'erehe peharõ katu pexo. 36 Ajywyriha riki pahar ta. Ajywyr rahã, peker aja pehẽ rehe asak rahã, katu ym ta. 37 A'erehe pehẽ pe apandu katu: "Peharõ katu pexo." Amõ we tĩ. Upa katu te ngã pe apandu tĩ:

“Peharõ katu pexo” — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

14

Jesu ke pa'i hu ta jukwa tar katu (Matéu 26.1-5; Ruk 22.1-2; Juã 11.45-53)

1 Pe, mokõi ukwer rahã, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Arahã jundéu awa ta mbeju ke u'u ta. Mbeju ke mupururukiha nixói, ame'ẽ ke u'u ta. Pe, Jesu ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta pyhyk tar katu. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Pyhyk tar katu tĩ. Ngã ukwa ym ha rupi pyhyk tar katu. Pe, jukwa tar katu. 2 Ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ngã mi'u matyr rahã, heta ngã ixo. Arahã japyhyk ym we ta rĩ. Arahã japyhyk rahã, jande rehe ngã parahy ta. Jande namõ jumai ta — aja a'eta jupe.

Jesu ãkã rehe mupiheha kũjã jyhẽ (Matéu 26.6-13; Juã 12.1-8)

3 Mbeta ok ta pe Jesu ihĩ, Simã rok pe. Yman pere ma'e u'u hũ ame'ẽ ke namõ Simã ixo. Apo anĩ. Katu 'y. Pe, u'uha renda pe Jesu wapyk uĩ rahã, ita parasuku ke kũjã muhyk werur ehe. Ita aramba ke te'e mujã ame'ẽ ke ame'ẽ parasuku. Ita parasuku pe na rykwer ihĩ. Pihe katu te ame'ẽ! Muhepy hũ ame'ẽ tĩ. Parasuku kyndaha ke kũjã mopok. Pe, Jesu ãkã rehe tykwer jyhẽ. 4 Ame'ẽ rehe usak rahã, amõ ta je'ẽ je'ẽ kũjã rehe har. Pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'erehe tykwer ke te'e jyhẽ my? 5 Peme'ẽ rykwer muhepy rahã, tamatarer hũ pyhyk ta. Pe, ame'ẽ ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ katu ta tipe — aja a'eta jupe.

A'erehe kũjã rehe har je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe. 6 Anĩ. Jesu pandu:

—Mã peja ym pehẽ. Peje'ẽ je'ẽ ym pehẽ jupe. Katu ym aja. Kũjã rehe peparahy ym. Ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ pe kũjã ma'e. 7 Pesarahã! Ima'e ym te ame'ẽ ta kote'e ixo. Ame'ẽ ta pe tamatarer peme'ẽ tar katu rahã, pete'e ixo. Ihẽ anĩ. Pehẽ namõ aja te'eha apyta ym ta. 8 Kũjã putar aja a'e ma'e katu. Pesarahã! (Jundéu awa manõ rahã, hete ke amõ ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihẽ rehe tĩ. Ihẽ amanõ ym we rĩ. Ko ihẽ ke mouha rehe kũjã upa mupihe. (A'erehe ihẽ rehe pyaiha apo mujekwa rahã, katu tiki.) 9 Pesarahã! Apo apandu katu. Ihẽ rehe har myrandu katu ke amõ ta pandu pandu raho. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi pandu pandu raho rahã, kome'ẽ kũjã ma'eha rehe har pandu ta tĩ. Kũjã ma'eha ke harái ym ta ngã — aja a'eta pe Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho (Matéu 26.14-16; Ruk 22.3-6)

10 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun Ikario oho. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. Pa'ihu ta pe pandu:

—Jesu koty pehẽ ke ihẽ araho ta — aja Jun.

11 Ame'ẽ ke rehe pa'ihu ta hendu rahã, hury katu. Pe, pandu ipe:

—Jesu koty jande ke nde ereraho rahã, nde pe tamatarer jame'ẽ ta — aja Jun pe.

Pe, a'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ẽ angaha ke rehe Jun harõ ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uĩ (Matéu 26.17-25; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juã 13.21-30)

12 Ajame'ẽ ke Pasuko 'ar uhyk. Ame'ẽ 'ar rahã, arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa. (Aja ipy'a pe Tupã rehe har ukwa ukwa uĩ.) Jesu pe jumu'eha ta pandu:

—Pasuko 'ar rahã, arapuharan ra'yr ka'ẽ ke nde ere'u ta. Ame'ẽ ke jamatyr, aja nde ereputar. My jamatyr ta my? — aja ipe.

13 Mokõi jõ jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pehẽ mokõi ihẽ amondo ta. Paite awa ok ta hũ ihĩ, Jerusarẽ ok ta ke. A'ep peho. A'ep amõ sawa'e rehe pesak ta. Iãkã 'ar pe y ke ame'ẽ raho. Ame'ẽ sawa'e namõ peho. Ijar rok pe a'e ixe ta. 14 Ame'ẽ rok pe inamõ pexe peho tĩ. Ok jar rehe pesak rahã, kuja pepandu ipe: “Jandema'e mu'eha kuja me'u: ‘Pasuko 'ar ke jande jakwa jakwa tar katu. My u'uha renda ihĩ my? Ihẽma'e jumu'eha ta namõ arapuharan ra'yr ka'ẽ ke a'u ta’ ” aja ijar pe pepandu. 15 Ywate pyrũha renda ke ijar mujesak ta pehẽ pe. Upa ma'e ke pehĩ. (Myrape, ita rekúi. Upa pehĩ.) A'ep jande rehe jande mi'u pematyr — aja mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

16 Jerusarẽ ok ta pe mokõi sawa'e ta oho. Ma'e u'uha renda mahem. Jesu pandu, aja upa katu te usak. Pe, a'eta mi'u matyr. A'ep Pasuko 'ar ke ukwa ukwa ta.

17 Pytun ramõ rahã, Jerusarẽ ok ta pe Jesu uhyk. Ma'e u'uha renda pe uhyk oho,

awa py mokõi jumu'eha ta namõ. 18 Ma'e ke u'u uĩ rahã, Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehẽ pe. Pehẽ ngi har peteĩ ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke muhyk ta werur. Muhyk ta ame'ẽ ko ihẽ namõ u'u uĩ apo — aja jumu'eha ta pe.

19 Ame'ẽ rehe hendu rahã, a'eta pyai. Peteĩ teĩ pandu ipe:

—Mã! Ihẽ ke ame'ẽ my? — aja upa pandu ipe.

Aja pame katu te upa jumu'eha ta pandu. 20 Jesu pandu:

—Awa py mokõi hetaha pehẽ. Pehẽ ngi har peteĩ ihẽ rehe amõ ta ke muhyk ta werur. Ita rekúi pe ihẽ namõ mbeju ke munde, ma'e rykwer pe. Ame'ẽ riki ihẽ rehe amõ ta ke muhyk ta werur. 21 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Myja ihẽ amanõ ta my? Kuja. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja amanõ ta. Aja uhyk ta. Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe muhyk ta werur. Mã! Ame'ẽ ke pyrara te hũ aja ixo ta. A'erehe imãi pusu ngi u'ar ym rahã, katu ta tipe — aja Jesu pandu.

Jesu rete ame'ẽ ke. Huwy ame'ẽ ke tĩ.
(Matéu 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25)

22 Ma'e ke u'u rahã, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupã pe pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ẽ ke mopok. Jumu'eha ta pe me'ẽ me'ẽ. Pandu:

—Pe'u! Kome'ẽ ihẽ rete — aja Jesu.

23 Ita rekúi ra'yr ke Jesu pyhyk. Ma'eywa rykwer ita rekúi ra'yr pe ihĩ, uwa rykwer ke. Tupã pe pandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, jumu'eha ta pe me'ẽ me'ẽ tĩ. Johu u'u. 24 A'e pandu:

—Kome'ẽ ihẽ ruwy. Upa ngã rehe ihẽ ruwy uhem ta, a'erehe Tupã pandu ta: "Ihẽ ra'yr rehe amõ jurujar katu rahã, ame'ẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja ngã pe pandu ta. 25 Ko apandu katu pehẽ pe. Uwa rykwer ihẽ a'u ym ta tĩ. Kapitã keruhũ te aja ihẽ ke ihẽ pái keruhũ mu'am ta kỹ. Arahã jõ pyahu ame'ẽ ke pehẽ namõ a'u ta kỹ tĩ — aja Jesu pandu.

26 Upa u'u rahã, Tupã rehe har jyngar. A'engi uhem oho. Oriwéi ywy'ã koty a'eta oho.

Petu te'e pandu ta, ame'ẽ ke Jesu mujekwa
(Matéu 26.31-35; Ruk 22.31-34; Juã 13.36-38)

27 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihẽ ke upa pehijar ta. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

"Arapuharan ta usakiha ke Tupã jukwa ta.
Aja rahã, upa arapuharan ta uhãi ta oho"
aja amõ mupinim.

—(Aja ta pehẽ ke tĩ. Amõ ta ihẽ ke jukwa rahã, upa pehẽ pehãi ta peho tĩ.) 28 A'engi ihẽ akwera katu ahem rahã, Ngariréi ywy pe ihẽ aho py ta — aja Jesu pandu.

29 Petu pandu:

—Nde ke ihẽ ahijar ym te ta. Upa amõ ta ujan ta oho nengi. Ihẽ anĩ ta. Nde namõ apyta ta kỹ — aja riki.

30 Pe, Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'ẽ pytun, sapukái mokõihar je'ẽ ym rahã, kuja te'e nde erepandu ta: "Jesu rehe har akwa ym ihẽ" aja nde erepandu ta. Aja mahapyrihar te'e nde erepandu ta — aja ipe.

31 Anĩ. I'ar koty te we hãtã Petu pandu:

—Anĩ. Aja apandu ym te ta. Nde namõ ihẽ ke amõ ta jukwa rahã: "Nde rehe har ihẽ akwa ym" aja apandu ym te ta — aja ipe.

Petu pandu aja upa jumu'eha ta pandu pandu tĩ.

Ngese renda ke
(Matéu 26.36-46; Ruk 22.39-46)

32 Ajame'ẽ ke amõ renda pe a'eta oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pewapyk we rĩ. Tupã namõ ihẽ apandu ta aho — aja.

33 Pe, iãkã koty we Petu ke Jesu raho. Tian ke raho tĩ. Juã ke raho tĩ. Ame'ẽ mahapyr jõ raho. Pe, Jesu pyai te hũ. Mãte hũ ukwaha. 34 Mahapyrihar ta pe pandu:

—Apyai te hũ ihẽ! Amanõ aja ihẽ apyaiha tĩ. Se pepyta we rĩ. Pesak katu pexo. (Aja rahã, amõ uhyk ym ta jande rehe) — aja Jesu.

35-36 A'engi jeje Jesu oho we. Ipixi'a pe u'ar te'e oup. Aja Tupã namõ pandu:

—Papa! Ihẽ apyraraha uhyk tate, ihẽ rehe. Nde ereputar rahã, ame'ẽ ngi ihẽ ke nde eremuhem katu, aja akwa katu. Upa katu te ma'e ke nde erema'ema'e katu. A'erehe pyraraha ngi emuhem katu ihẽ ke. Anĩ rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta kỹ — aja Tupã pe Jesu pandu.

37 A'engi mahapyrihar ta koty jywyr oho. Uhyk rahã, mahapyrihar ta rehe usak. Ukwer riki. Mupak rahã, Petu pe pandu:

—Simã! Mã! Nde ereker ereju. Nde eresak ym we rĩ. 38 Peker ym we rĩ. Tupã namõ pepandu! Aja rahã, pejurujar katuha ke amõ ta manga rahã, pehijar ym ta. Ihẽ namõ nde erepyta tar katu te. Anĩ. Nde riki pitu te'e — aja Jesu.

39 Pe, Jesu oho we tĩ. Tupã namõ pandu tĩ:

—Papa! Ihẽ apyraraha ngi emuhem ihẽ ke. Anĩ rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta — aja Jesu pandu tĩ.

40 Pe, jywyr tĩ. Mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk tĩ. Ukwer ou tĩ. Pyhýi te hũ. Upak rahã, je'ẽha ke uhem ym.

41 Jesu oho we tĩ. Pe, jywyr tĩ. Mahapyrihar ta koty jywyr rahã, a'eta ukwer ou tĩ. A'e pandu:

—Mã! Peker peju tĩ. Peputu'u peju tĩ. A'ewan pekeriha. Pesarahã! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke ihẽ rehe amõ muhyk ta werur. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk apo 'y. 42 Pepu'am! Jahorahã! Pesarahã! Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe muhyk ta werur ame'ẽ ke petur ixo — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu ke ngã pyhyk

(Matéu 26.47-56; Ruk 22.47-53; Juã 18.3-12)

43 A'e pandu u'am rahã, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. Jun namõ heta ngã uhyk. Kyse puku namõ ngã uwyr. Tamarã namõ uwyr tĩ. Ame'ẽ ta ke Jesu koty pa'ihu ta mondo. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta mondo tĩ. Jundéu awa tamũi ta mondo tĩ. 44 Ngã pe Jun pandu ramõ:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihẽ apyter, ame'ẽ riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke. Pesak katu peraho — aja Jun pandu.

45 Pe, Jun uhyk rahã, pahar Jesu koty oho. Pandu ipe:

—Sa'e! — aja Jesu pe.

Pe, huwa ke pyter. 46 Pe, Jesu ke ngã pyhyk. Hãtã pyhyk. 47 Pe, amõ a'ep ixo. Ame'ẽ riki kyse puku jo'ok. Pe, pa'i keruhũma'e miasu ke nupã. Inambi ke mopok ingi, kyse puku pe. 48 Ngã pe Jesu pandu:

—Kyse puku namõ pejur, tamarã namõ. Aja ma'e mukanĩha ke amõ ta pyhyk. Mã! Aja ihẽ ke pepyhyk pejur tĩ. Aja ym ta tipe rahã, katu. 49 Pesarahã! Kwehe we amõ amõ wera rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ amu'e aĩ. Pehẽ pyter pe axo. Amõ amõ ku'ẽ rahã we, ihẽ amu'e aĩ tĩ. Amõ ku'ẽ rahã we, aja tĩ. Amu'e aĩ tĩ. Arahã pepyhyk ym ihẽ ke. Anĩ. Apo ihẽ ke pepyhyk. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Aja uhyk apo 'y. Aja ihẽ ke pepyhyk apo tĩ. Mukanĩha aja ihẽ ke pepyhyk pejur tĩ — aja Jesu pandu.

50 Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar oho. Ujan riki oho ingi.

Jawe te'e ujan oho ame'ẽ ke

51 Jesu ke ngã raho rahã, haikwer rupi amõ sawa'e wan oho ixo. Pan tuwyr pe jõ hete rupi jupukek oho ixo. Pe, amõ ta pyhyk a'e ke. 52 Anĩ. Pan tuwyr ombor oho. Jawe te'e ujan oho.

Ngã panduha renda pe Jesu ke amõ ta raho

(Matéu 26.57-68; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juã 18.13-14; Juã 18.19-24)

53 Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ rok pe Jesu ke amõ ta raho. A'ep upa pa'ihu ta jy'ar uĩ. Upa jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Jy'ar uĩ tĩ. Upa Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jy'ar uĩ tĩ. Pa'ihu ta namõ jy'ar uĩ tĩ. 54 Paite we Jesu raikwer rupi Petu tur ixo. Pe, pa'i keruhũ rok pe uhyk, soroka pe. Pa'i keruhũma'e parakyha ta namõ Petu wapyk uĩ. Tata rake jumaku uĩ. 55 Pa'ihu ta ma'e usakiha ke kekar kekar tipe. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ẽ rehe usak ame'ẽ ta ke kekar tipe. Johu jy'ar ame'ẽ ta rupi kekar kekar tipe. Anĩ. Mahem ym riki. Mahem rahã: “Nde katu ym. Nde

eremanõ ta me'ẽ te'e” aja Jesu pe pandu ta tipe. Anĩ. Mahem ym. 56 Amõ amõ pu'am. Te'e pandu, Jesu rehe har. Te'eha juja ym, a'erehe marã ka ym Jesu pe pandu: “Nde katu ym. Nde eremanõ ta me'ẽ te'e” aja.

57 Pe, amõ sawa'e ta pu'am. Jesu rehe har te'e pandu. 58 Kuja:

—Kwehe Jesu pandu ame'ẽ ke rehe jahendu: “Kome'ẽ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke sawa'e ta mujã. Ihẽ amai ta. Mokõi aker rahã, amõ ke ihẽ amujã ta. Ame'ẽ ke sawa'e mujã ym ame'ẽ ke. Ipo pe te'e mujã ym ame'ẽ ke” — aja jahendu.

59 Ame'ẽ sawa'e ta panduha juja ym tĩ.

60 Pe, pa'i keruhũ pu'am. Heta ame'ẽ ta pyter pe pu'am. Jesu pe pandu:

—Nde rehe har amõ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Nde erepandu ym ta my? — aja ipe.

61 Pandu ym riki Jesu. Pe, pa'i keruhũ pandu tĩ:

—Kirisutu nde my? Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde my? Ngã pandu: “Nde riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe. Ame'ẽ ra'yr nde my tĩ? — aja Jesu pe.

62 —A'e tỹ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Tupã pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Hake ihẽ awapyk ta aĩ. Ame'ẽ rehe pehẽ johu pesak ta kỹ. Ywa takãxĩha 'ar pe ihẽ apyrũ ta ajur. Ame'ẽ rehe pehẽ johu pesak ta kỹ tĩ — aja Jesu pandu. (“Tupã rake” aja Jesu pandu rahã: “Tupã a'e tĩ” aja mujekwa.)

63-64 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe hendu rahã, pa'i keruhũ parahy ehe. A'erehe ima'e mundeha ke musak. (Aja rahã, Tupã parahy tĩ, aja mujekwa naĩ.)

—Mã! Pehẽ johu pehendu riki. Peme'ẽ riki Tupã aja jupe. Katu ym aja. Peme'ẽ rehe har amõ ta pandu ame'ẽ ke japutar ym apo. Myja pekwa my? — aja pa'i keruhũ pandu.

A'ep johu jy'ar ame'ẽ ta pandu:

—Katu ym riki a'e. Manõ ta me'ẽ te'e — aja.

65 A'engi amõ ta tymũ ehe. Pan pe eha ke jupyk. Pe, hãtã ipo pe huwa ke nupã. Pandu ipe:

—Awa nde ruwa nupã my? — aja Jesu pe.

Hukwen harõha ta aja tĩ. Huwa ke nupã tĩ. Aja mahy Jesu ke.

Jesu rehe har Petu te'e pandu
(Matéu 26.69-75; Ruk 22.56-62; Juã 18.15-18; Juã 18.25-27)

66 Soroka pe Petu ihĩ tĩ. Arahã pa'i keruhũma'e parakyha uhyk uwyr ehe. 67 Petu rehe usak. Jumaku uĩ a'e. Kũjã usak katu ehe. Pe, pandu ipe:

—Jesu namõ nde erexo ame'ẽ ke nde. Jesu Nasare ok ta pe har — aja Petu pe.

68 Petu pandu:

—Anĩ. Ihẽ akwa ym ehe har. Nde erepandu ame'ẽ ke akwa ym ihẽ — aja ipe.

Pe, hukwen rake oho. Arahã sapukái je'ẽ. 69 Kũjã usak ehe tĩ. A'ep ixo ame'ẽ ta pe pandu:

—Peme'ẽ riki amõ tĩ. Jumu'eha ta ngi har amõ tĩ — aja.

70 Petu te'e tĩ:

—Anĩ. Aja ym ihẽ — aja pandu te'e.

I'i atu rahã, a'ep i'ãi ame'ẽ ta pandu tĩ:

—Jetehar te ke. Jumu'eha ta ngi har nde tĩ. Ngariréi ywy pe har je'ẽha aja nde ereje'ẽha, a'erehe inamõ nde erexo aja jakwa — aja Petu pe.

71 Pe, Petu kuja tĩ:

—Jetehar te ke pehẽ pe apandu katu. Ihẽ akwa ym te ehe har. Jetehar te ke apandu ym rahã, mã peja ihẽ ke Tupã mahy — aja te'e pandu.

72 Pejot sapukái je'ẽ, mokõihar ame'ẽ. Pe, Jesu je'ẽha ke Petu ukwa ukwa u'am: “Sapukái mokõihar je'ẽ ym rahã we, mahapyr nde erepandu ta: ‘Jesu rehe har ihẽ akwa ym’ aja nde erepandu ta.” Ame'ẽ ke Petu ukwa ukwa u'am. Te'e pandu ramõ aja Petu ukwa katu, a'erehe jixi'u hũ a'e.

15

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ẽ rehe har
(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Ruk 23.1-5; Juã 18.28-38)

1 Pytuniwe te rahã, jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tamũi ta namõ pandu pandu tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ pandu pandu tĩ. Amõ sawa'e ukwa katu ame'ẽ ta namõ pandu pandu tĩ. Johu ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe uĩ:

—Homa awa tama'e kapitã pe Jesu ke jaraho. A'e riki jukwaha ke pandu ta — aja.

Pe, Jesu po apyr ipixi'a koty pukwar. Pe, kapitã pe raho. Her Pirat. 2 Jesu pe Pirat pandu:
—Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde my? — aja.
—A'e tỹ — aja Jesu.
3 Pa'ihu ta te'e je'ẽ je'ẽ hũ:
—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ẽ ma'ema'e hũ — aja Pirat pe.
4 A'erehe ame'ẽ rehe har Jesu pe Pirat pandu tĩ:
—Mã! Mãte nde rehe har ngã je'ẽha ke. Nde juehe har nde erepandu ym ta my? — aja ipe.
5 Anĩ. Jesu pandu ym te ipe tĩ. A'erehe Pirat jeje ipy'a pe ukwa ukwa u'am:
—Mã! Ma'ewã je'ẽ ym my? — aja ipy'a pe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu (Matéu 27.15-26; Ruk 23.13-25; Juã 18.39-19.16)

6 Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahã pame katu te kyndaha ngi peteĩ sawa'e ke Pirat muhem ta. Te'e poir. Ngã pandu ame'ẽ sawa'e ke poir. 7 Arahã kyndaha pe amõ sawa'e ixo. Her Mahamba. Homa awa tama'e kapitãma'e sonda ta namõ jumai. Ame'ẽ ta namõ ixo, kyndaha pe. Amukwehe kapitãma'e sonda ta namõ jumai rahã, amõ sawa'e ke Mahamba jukwa. (A'erehe kyndaha pe ixo.) 8 Pirat rehe ngã uhyk. Pandu ipe:
—Kome'ẽ wera rahã, kyndaha ngi sawa'e ke nde eremuhem. Kome'ẽ wera rahã pame katu te nde erepoir. Aja sawa'e ke epoir emondo apo tĩ — aja Pirat pe.
9-10 Jesu rehe hetaha ta ipy'a katu aja pa'ihu ta ukwa. A'erehe Jesu rehe jundéu awa tama'e kapitã ta jyty'ym aja Pirat ukwa katu tĩ. A'erehe Jesu ke pa'ihu ta werur ipe, aja Pirat ukwa katu tĩ. A'erehe Pirat pandu:
—Awa peputar my? Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ke ihẽ apoir te'e ta my? — aja a'eta pe.
11 Anĩ. Ngã ke pa'ihu ta muparahy. Aja muka'u te'e ngã ke. Ngã pe pandu:
—"Mahamba ke te'e emuhem" aja Pirat pe peme'u — aja pa'ihu ta pandu.
A'erehe ngã pandu:
—Mahamba ke te'e emuhem — aja.
12 Ngã pe Pirat pandu tĩ:
—Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ aja Jesu rehe har amõ ta pandu. Myja ihẽ ama'e ta my? — aja.
13 Hãtã ngã pukái:
—Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa — aja ngã pukái.
14 —Ma'erehe my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te. Jukwa rahã, katu ym — aja Pirat.
Anĩ. I'ar koty te we ngã pukái hũ:
—Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa — aja riki.
15 Hetaha ta ke Pirat muhury tar katu. A'erehe kyndaha ngi Mahamba ke te'e muhem. Pe, sonda ta pe Pirat pandu:
—Jesu ke pepirok — aja.
(Pirok rahã, jukwa ta ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) Upa Jesu ke sonda ta pirok rahã, ame'ẽ sonda ta pe Pirat me'ẽ. Ame'ẽ ta myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hũ (Matéu 27.27-31; Juã 19.2-3)

16 Homa awa tama'e kapitã rok wyr pe Jesu ke sonda ta raho, ma'e renda pe, pereto renda pe. Sonda ta pyta we ame'ẽ ta pe pukái tĩ.
—Pejur — aja.
17 Pan pytangwer ame'ẽ ke pe Jesu ke pukek. (Kapitã keruhũma'e aja saka pan pytangwer.) Iãkã rehe har moĩ ehe tĩ. (Kapitã keruhũma'e aja saka tĩ.) Ame'ẽ iãkã rehe har sonda ta japekã rãkã ke te'e mujã. Ame'ẽ ke moĩ ehe. 18 Pe, puka puka hũ ehe.
—Nde katu. Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde — aja sonda ta puka puka hũ ehe.
19 U'ywa aja me'ẽ pe iãkã ke nupã, japekã rãkã 'ar pe. (Aja mahy.) Tymũ ehe tĩ. (Aja rahã, jaxer ai ame'ẽ ke a'e aja mujekwa naĩ.) Ipynarãi pe sonda ta wapyk tĩ. (Aja rahã, sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwaha naĩ.) Pe, pandu:
—Nde katu te — aja sonda ta puka puka hũ ehe.
20 Upa puka puka hũ ehe rahã, pan pytangwer jo'ok ingi, Jesu ngi. Ima'e mundeha mujywyr ipe. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa raho.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke amõ ta jukwa
(Matéu 27.32-44; Ruk 23.26-43; Juã 19.17-27)

21 Jukwaha renda koty ngã raho reko rahã, amõ sawa'e wata oho ixo tĩ. Her Simã. Syre ok ta pe har ke a'e. Mokõi ta'yr ipe. Ta'yr rer Arexan. Amõ Hu. Amõ renda ngi hok pe Simã jywyr ixo. Arahã sonda ta pandu ipe:

—Kome'ẽ myra ngã mupia ame'ẽ ke eraho, Jesuma'e ke — aja ipe.

Pe, Simã jixi'y 'ar pe moĩ. 22 Pe, Ngóu renda pe Jesu ke muhyk raho. Ame'ẽ renda pe usak rahã, awa ãkã kangwer 'ã aja saka. 23 A'ep kawĩ namõ mi puhã mupara. Ame'ẽ puhã ahyha ke muputu'u we ta. Ame'ẽ kawĩ Jesu pe me'ẽ ta tipe. Anĩ. U'u ym a'e. 24 Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. (Itapywa pe mujar mu'am.) Pe, ima'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke sonda ta ombor ixo. Awa ombor, pe, pinĩha i'ar koty te we u'ar rahã, a'e riki mundeha ke pyhyk. Aja Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho.

25 Warahy uhemiha koty ywa ku'a tate rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. 26 Ma'erehe Jesu ke jukwa my, ame'ẽ ngã ukwaha ke iãkã 'ar koty Pirat mupinim. Kuja:

"Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ kome'ẽ" aja mupinim.

27 Ame'ẽ renda pe mokõi ma'e mukanĩha ta ke sonda ta mujar mu'am tĩ, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe. Ko Jesu jywa katu koty peteĩ. Amõ ijywa'i koty mujar mu'am. 28 Yman Tupã je'ẽha ke amõ mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja:

"Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ke ngã mupyrara. Ame'ẽ ta namõ a'e ke ngã mupyrara ta tĩ" aja amõ mupinim.

29 A'ep wata ame'ẽ ta puka puka hũ ehe. Iãkã ke ngã mukatak katak hũ ipe tĩ, aja puka puka hũ ehe. Pandu tĩ:

—Mã! Nde erepandu: "Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ upa ihẽ amai ta. Pe, mokõi aker rahã, amõ amujã ta" aja nde erepandu. 30 Pengi ejujo'ok ewyjy! Myra ngã mupia ame'ẽ ngi ewyjy ejur! Aja rahã, nde eremanõ ym ta! — aja ngã puka puka hũ ehe.

31 Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hũ ehe tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Puka puka hũ ehe tĩ. Upa ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Amõ ta ke a'e mukatu hũ. (A'erehe manõ ym.) Apo jumumanõ ym juehe. 32 A'e Kirisutu rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ngi ewyjyrahã! Tupã mu'am ame'ẽ ke Kirisutu. A'e riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ rahã, ewyjyrahã! Aja rahã, jajurujar katu ta ehe — aja pa'ihu ta puka puka hũ ehe tĩ.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe amõ mokõi sawa'e ta jixiko u'am tĩ. Ngã aja ame'ẽ ta puka puka hũ ehe tĩ.

Jesu manõ ame'ẽ rehe har
(Matéu 27.45-56; Ruk 23.44-49; Juã 19.28-30)

33 Warahy jandar rahã, ame'ẽ ywy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap ihon. 34 Warahy ywa ku'a ihon rahã, hãtã Jesu pandu:

—Eroi! Eroi! Rema samatani? — aja.

Ame'ẽ jundéu awa ta je'ẽha kuja riki:

—Tupã! Tupã! Ma'erehe ihẽ ke nde erehijar my? — aja.

35 Ame'ẽ je'ẽha rehe a'ep ixo ame'ẽ ta hendu rahã, amõ koty ukwa. A'erehe pandu:

—Pehendurahã! Eri pe pukái — aja ukwaha naĩ. (Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Eri.)

(Anĩ. Eri pe pukái ym.) 36 Pe, amõ ujan oho. Mandeju aja me'ẽ namõ ma'e rykwer mupyta, kawĩ iro ym te ame'ẽ ke. Wina aja me'ẽ rykwer ke. Ame'ẽ ke myra rehe pukwar, pe, Jesu pe me'ẽ. Juru rehe mujar. Amõ pandu:

—Anĩ we rĩ. Eharõ we. Jasarahã! Myra ngã mupia ame'ẽ ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasak ta — aja.

37 Jesu ahem hũ. Pe, manõ.

38 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe pan rãtã ke te'e hukwen ke kynda mu'am. Ame'ẽ ihĩ. Ame'ẽ riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahã, Tupã koty ohoha katu apo aja mujekwa katu.) 39 Amõ sonda tama'e kapitã myra ngã mupia ame'ẽ koty i'ãi.

Jesu ahem hũ, pe, manõ. Myja manõ my. Ame'ẽ rehe usak. A'erehe pandu:

—Jetehar te ke. Tupã ra'yr te peme'ẽ sawa'e — aja.

40-41 Amukwehe Jerusarẽ ok ta hũ pe heta kũjã ta Jesu namõ uhyk uwyr. Paite ngi ame'ẽ ta Jesu rehe usak u'am, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe. Ko Mari usak u'am. Mandare ok ta ngi ame'ẽ. A'erehe Mari Mandare aja her. Amõ kũjã Sarome. Amõ Mari usak u'am tĩ. Ame'ẽ Jose mãi. Tian mãi tĩ. Ame'ẽ Tian sawa'e pyahu aja her tĩ. Amukwehe Ngariréi ywy pe Jesu wata ixo rahã, ame'ẽ kũjã ta inamõ wata tĩ. Amõ heta kũjã ta inamõ wata tĩ. Arahã Jesu ta namõ ma'e ke a'eta ma'ema'e katu tĩ.

Jesu rete ke mou ame'ẽ rehe har (Matéu 27.57-61; Ruk 23.50-56; Juã 19.38-42)

42 Pytun tate apo. Ngã mi'u matyr, ame'ẽ weraha tate upa aha oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. Ame'ẽ wera rahã, jundéu awa ta putu'u ta. (Paraky ym te ta.) Pe, amõ sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. 43 Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e, aja jundéu awa tamũi ta ukwa. Jesu kapitã keruhũ te aja Tupã mu'am ta, ame'ẽ rehe Jose harõ katu tĩ. A'erehe Tupã koty ipy'a ke a'e muruwak. Ame'ẽ Jose ipy'ahu, pe, Pirat rehe uhyk. Pandu ipe:

—Jesu rete ke ihẽ aputar. Amou ta araho — aja Jose.

44 Pirat pandu jupe: “Mã! Manõ te apo my?” aja jupe. A'erehe miasu pe pandu:

—Sonda tama'e kapitã ke emuhyk se — aja.

Sonda tama'e kapitã uhyk rahã, Pirat pandu ipe:

—Jesu manõ apo my'y? — aja ipe.

45 —Manõ riki 'y — aja kapitã.

46 Jesu rete ke Pirat me'ẽ, Jose pe. Jose oho ingi. Pe, Jesu rete ke mujy werur, myra ngã mupia ame'ẽ ngi. Muhepyha renda ngi pan tuwyr katu ame'ẽ ke jo'ok. Ame'ẽ pe Jesu rete ke pukek. Pe, itakwar keruhũ pe hete ke mou. Ita rupi hokwar keruhũ pykũi, ame'ẽ rupi mou. Pe, hukwen ke itahu pe Jose kynda. Mujere kynda. 47 Kũjã ta mouha rehe usak u'am. Ko Mari usak u'am. Ame'ẽ Mari Mandare. Amõ Mari usak u'am tĩ. Ame'ẽ Jose mãi.

16

Jesu kwera katu uhem ame'ẽ rehe har (Matéu 28.1-8; Ruk 24.1-12; Juã 20.1-10)

1 Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa rahã, puhã pihe ame'ẽ ke Mari Mandare jo'ok oho. Sarome oho inamõ tĩ. Amõ Mari oho inamõ tĩ. Ame'ẽ Tian mãi. Puhã pihe ame'ẽ namõ Jesu rete ke mupihe ta. Aja te'eha jundéu awa ta ma'eha. 2 Pe, nomin pytuniwe rahã, itakwar keruhũ koty kũjã ta oho. Warahy uhem ramõ te mi rahã, oho. 3 Kwehe hukwen ke itahu pe amõ kynda. A'erehe kũjã ta oho ixo rahã, pandu pandu a'eta jupe:

—Awa jande pe ame'ẽ itahu ke mujere jo'ok ta my? — aja a'eta jupe.

4 Uhyk rahã, usak katu rahã, kyndaha ke hukwen rake túi. Itahu te kyndaha ke. 5 Pe, itakwar keruhũ pe ixe rahã, Tupã je'ẽha rahoha rehe kũjã ta usak. Sawa'e wan aja usak. Kũjã ta jywa katu koty wapyk uĩ. Kamixa puku namõ ixo. Ima'e ke ituwyr te! Pe, kũjã ta jumukahem ingi! 6 Kũjã ta pe pandu:

—Pejumukahem ym ihẽ ngi. Jesu rete ke pekekar pexo. Nasare ok ta pe har a'e. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe manõ a'e. Anĩ. Se nixói te a'e. Kwera katu uhem riki. Pesarahã! Mouha renda ke te'e ko. Nixói te Jesu se. 7 Apo peho. Jumu'eha ta pe pepandu peho. Petu pe pepandu tĩ. Ngariréi ywy pe pehẽ ndutar koty Jesu oho ta. A'ep pehẽ johu pesak ta ehe. Aja kwehe pehẽ pe pandu: “Ngariréi ywy pe ihẽ aho py ta kỹ” aja johu pehẽ pe Jesu pandu — aja kũjã ta pe pandu.

8 A'erehe itakwar keruhũ ngi kũjã ta uhem oho. Ujan oho ingi. Ryrýi riki. Kyje! Mukahem tĩ. A'erehe ujan oho. Kyje hũ, a'erehe amõ ta pe pandu ym.

Jesu rehe Mari usak ame'ẽ rehe har (Matéu 28.9-10; Juã 20.11-18)

9 [Nomin pytuniwe te rahã, Jesu kwera katu uhem. Mari Mandare pe jumujesak py. Amukwehe te ame'ẽ Mari py'a ngi ãjã ta ke Jesu muhem mondo. Kuja ãjã het-aha. Awa po wajar mokõi hetaha muhem

mondo ingi. 10 Upa Jesu rehe usak rahã,
jumu'eha ta pe Mari pandu oho. Ame'ẽ ta
pyai. Jixi'u tĩ. (Kweraha ukwa ym we rĩ,
a'erehe pyai we rĩ. Jixi'u we rĩ.) 11 Ame'ẽ
ta pe pandu:
—Jesu kwera katu uhem! Ihẽ asak ehe —
aja Mari.
Anĩ. Mari je'ẽha rehe ame'ẽ ta jurujar
ym.

Jesu rehe mokõi jumu'eha ta usak ame'ẽ rehe har
(Ruk 24.13-35)

12 Ajame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta ngi mokõi
sawa'e ta wata oho ixo rahã, Jesu uhyk
uwyr a'eta rehe. A'eta usak ehe rahã, amõ
koty saka, a'erehe usak py rahã, Jesu ke
ukwa ym. 13 Pe, ukwa katu rahã, amõ
ta rehe ame'ẽ mokõi sawa'e ta jywyr oho.
Pandu:
—Jesu kwera katu riki! Jande jasak ehe!
— aja riki mokõi sawa'e ta pandu.
Anĩ. Ame'ẽ je'ẽha rehe jumu'eha ta juru-
jar ym tĩ.

Awa py peteĩ jumu'eha ta pe Jesu jumuje-sak
(Matéu 28.16-20; Ruk 24.36-49; Juã 20.19-23; At 1.6-8)

14 I'i atu rahã, awa py peteĩ jumu'eha ta
rehe Jesu uhyk uwyr 'y. Ame'ẽ ta ma'e ke
u'u uĩ. Jesu rehe a'eta usak. Jesu pandu
a'eta pe:
—Mã! Pejurujar ym riki amõ ta je'ẽha
rehe. Ihẽ akwera katu rahã, amõ ta ihẽ
rehe usak. Ame'ẽ ta je'ẽha rehe pejurujar
ym. Mã! Katu ym aja. Jumen jurupy hãtã,
aja pehẽ. Pehendu tar ym — aja jumu'eha
ta pe pandu.
15-16 Jesu pandu tĩ:
—Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe
myrandu katu ke pepandu pandu peho.
Ihẽ rehe amõ jurujar katu. Pe, ame'ẽ ke
amõ mujahuk. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ke,
aja mujekwa.) Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ
ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ myrandu
katu ke pepandu pandu peho. Amõ jurujar
katu ehe rahã, Tupã muhã katu ta. Amõ
jurujar ym rahã, ame'ẽ ke Tupã mupyrara
ta. 17 Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ma'e ke
ma'ema'e ta. Pyrãtã te ha ke Tupã muwyr,
ame'ẽ namõ ma'e ke ma'ema'e ta. Marã ka
ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu
ta. Aja rahã, Tupã inamõ ixo, aja mujekwa
ta ngã pe. Ko ihẽ je'ẽha rupi ãjã ta ke
muhem ta mondo. Amõ koty koty awa ta
je'ẽha ke pandu ta tĩ. 18 Pe, mbói ahy hũ
ame'ẽ ke pyhyk tar ym ha rupi pyhyk rahã,
mbói jukwa ym ta. Ma'e ahy ame'ẽ rykwer
ke putar ym ha rupi u'u rahã, manõ ym
ta tĩ. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ãkã rehe ipo
mujar. Aja rahã, katu ta oho ipe — aja
jumu'eha ta pe Jesu pandu katu.

Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr raho
(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

19 Jesu riki jandema'e sawa'e te.
Jumu'eha ta pe upa pandu rahã, ywa pe
Jesu ke Tupã mujywyr raho. Hake wapyk
oho. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e, aja a'e
mujekwa katu.)
20 Ajame'ẽ ke upa katu te awa ta renda
rupi jumu'eha ta pandu pandu oho. Tupã
je'ẽha ke pandu pandu raho. Ame'ẽ ta je'ẽha
ke jetehar te ke, aja jandema'e sawa'e te
mujekwa. Jumu'eha ta pe pyrãtã te ha ke
muwyr. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha,
ame'ẽ ke jumu'eha ta ma'ema'e katu. Aja
je'ẽha riki jetehar te ke aja mujekwa katu
ngã pe.]
Upa.

Jesu rehe har Ruk mupinim

Ruk kome'ẽ paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har Ruk mupinim.

Jesu rehe har Ruk mupinim

1 Teo! Nde riki katu me'ẽ ke. Ko paper pinim nde pe ihẽ amondo axo. Ihẽ Ruk. Jumu'eha ta namõ Jesu ixo rahã, a'e ma'ema'e, ame'ẽ ke rehe ngã usak. Ame'ẽ rehe har amõ ta mupinim, aja nde erekwa katu. Myrandu rehe hendu ame'ẽ ke upa amõ mupinim katu. 2 Jesu ma'ema'eha rehe usak py, ame'ẽ ta pandu pandu jande pe. Ame'ẽ ta riki myrandu katu ke pandu pandu raho tĩ. Ame'ẽ ke amõ ta hendu. Pe, ame'ẽ ke amõ ta mupinim.

3 Ihẽ aja tĩ. Jesu ma'ema'eha rehe har amõ ta pandu py. Ame'ẽ ta rehe ihẽ ahendu katu te tĩ. A'erehe nde pe ihẽ amupinim rahã, jetehar te ke aja nde erekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'e py, ame'ẽ ke ihẽ amupinim aĩ. A'engi mokõihar a'e ma'e, ame'ẽ ke ihẽ amupinim aĩ tĩ. A'engi mahapyrihar a'e ma'e, ame'ẽ ke amupinim aĩ tĩ. A'engi aja te'e a'e ma'ema'e ixo ame'ẽ ke ihẽ amupinim aĩ tĩ. 4 Ko nde pe ihẽ amupinim aĩ, a'erehe nde erekwa katu te ta. Nde ke amõ mu'e mu'e katu, ame'ẽ rehe har nde erekwa katu te ta tĩ. Jetehar te ke aja nde erekwa katu te ta tĩ.

"Juã u'ar ta kỹ" aja Tupã je'ẽha rahoha pandu

5 Ero riki jundéi ywy pe har tama'e kapitã rahã, amõ sawa'e ixo. Her Sakari. A'e jundéu awa tama'e pa'i. Ambi kotyhar ke a'e tĩ. Hakehar rer Isambe. Jundéu awa tama'e pa'i rajyr a'e tĩ. 6 Katu ame'ẽ ta ke a'eta. Aja Tupã ukwa katu tĩ. Tupã je'ẽha rehe a'eta hendu katu te tĩ. 7 Isambe imembyr ym te, a'erehe a'eta ta'yn ym. A'e riki a'i te. Ixawa'e tamũi te tĩ.

8-9 Amõ wera rahã, pa'ima'e ma'ema'eha ke Sakari kotyhar ta ma'ema'e ixo. A'erehe Tupã rehe ma'e ke Sakari ma'ema'e ixo tĩ, ame'ẽja saka. Parakyha rehe ohoha ke pa'i ta manga manga. "Awa oho ta my?" aja manga manga rahã, Sakari rehe uhyk oho. A'erehe Sakari riki paraky oho. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Sakari ixe oho. A'ep ma'e pihe katu ame'ẽ ke hapy oho. (Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ngã.) 10 Ma'e pihe katu ame'ẽ ke Sakari hapy u'am rahã, Tupã namõ heta jundéu awa ta pandu pandu u'am. Henda keruhũ soroka pe pandu pandu u'am. 11 Pe, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr ehe, Sakari rehe. Ma'e piheha hapyha renda rake pu'am u'am. Sakari jywa katu koty pu'am u'am. 12 Pe, Sakari usak ehe rahã, jumukahem ingi. (Sakari harõ ym ha rupi uhem, a'erehe kyje ingi.) 13 Pe, Tupã je'ẽha rahoha pandu ipe:

—Sakari! Ekyje ym ihẽ ngi! Tupã pe nde erepandu: "Ihẽ pe ihẽ ra'yr emuwyr" aja nde erepandu Tupã pe. Ame'ẽ ke a'e ukwa katu. A'erehe nde rakehar imembyr ta kỹ'y. Sawa'e ra'yr u'ar ta kỹ. U'ar rahã: "Juã" aja her emoĩ ehe. 14 U'ar rahã, nde rury katu te ta. Heta ngã hury katu te ta tĩ. 15 Sawa'e katu ame'ẽ wan ta a'e, aja Tupã ukwa katu tĩ. Kawĩ u'u ym ta me'ẽ te'e a'e. Kawĩ aja muka'u ame'ẽ ke u'u ym ta me'ẽ te'e tĩ. Ta'yn rahã har ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ta. 16 Heta jundéu awa ta py'a ke Tupã koty a'e muruwak ta mondo. Tupã riki jandema'e sawa'e te. 17 Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu ta oho tĩ. Yman Eri Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ Eri aja pyrãtãha ke Tupã muwyr ta ipe tĩ, Juã pe tĩ. Eri aja ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta tĩ. Kuja ta tĩ. Ipái namõ ta'yr ke a'e muhury katu ta tĩ. Katu ame'ẽ ke ukwa katu, ame'ẽ ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta koty hendu ym ame'ẽ ta ke a'e muruwak ta mondo tĩ. Aja rahã, katu ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ta tĩ. Aja jandema'e sawa'e te rehe ngã py'a ke a'e muruwak ta. Aja rahã, huryha namõ sawa'e te rehe harõ ta ngã — aja ta'yn wan ta ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha rahoha pandu.

18 Pe, Sakari pandu ipe:

—Myja ihẽ ra'yr ta my? Myja ihẽ akwa ta my? Ihẽ riki tamũi te. Ihẽ rakehar a'i te tĩ. A'erehe imembyr ym ta, aja akwaha — aja

Sakari pandu.

19 Pe, Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Ihẽ rer Ngambie. Tupã pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ima'e miasu ke ihẽ. Nde koty ihẽ ke a'e muwyr. A'erehe nde pe Juã u'ariha rehe har ihẽ apandu ajur. 20 Esarahã! Angaha rehe uhyk rahã, ihẽ apanduha aja me'ẽ uhyk ta kỹ. Apo ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe nde erejurujar ym, a'erehe ne je'ẽha kanim ta oho. Ta'yn u'ar ym rahã we, aja nde erexo ta tĩ — aja Sakari pe pandu.

21 Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ soroka pe heta ngã harõ u'am. I'i atu we harõ u'am. Kuja ipy'a pe ngã ukwa u'am:

—Mã! I'i we Sakari pyta u'am. Jumu'eha renda keruhũ pe pyta hũ. Ma'ewã my? — aja ngã.

22 Pe, Sakari uhem uwyr rahã, marã ka ym je'ẽha ke uhemiha ipe. A'erehe jumu'eha renda keruhũ pe ixeraiha aja usak, aja ngã ukwa. Je'ẽha uhem ym, a'erehe ipo te'e ngã pe a'e pandu 'y. Ma'e usak, ame'ẽ ke ngã pe ipo te'e pandu 'y. 23-24 Pe, jumu'eha renda keruhũ pe pa'ima'e ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e we rĩ. Ima'e ma'eha upa rahã, hok pe jywyr oho, hakehar koty, Isambe koty. Pe, heta ym ukwer rahã, hakehar imembyr. Pe, awa po peteĩ jahy rahã, hok pe te'e ixo. 25 Pandu:

—A'eramõ ihẽ membyr. Ihẽ rehe Tupã ipy'a katu. Yman ihẽ membyr ym te ihẽ, a'erehe ihẽ ke amõ kũjã ta muhuxĩ. Apo ihẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe ihẽ membyr ym ha ke a'e mukanim apo 'y — aja Isambe pandu.

"Jesu u'ar ta kỹ" aja Tupã je'ẽha rahoha pandu

26 Isambe pusu tiha oho ixo. Awa po wajar peteĩ jahy kanim. Arahã ima'e je'ẽha rahoha ke Tupã muwyr. Her Ngambie. Nasare ok ta pe muwyr. Ame'ẽ ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. 27 Kũjã koty muwyr. Her Mari. Amõ sawa'e pe ipái pandu katu ame'ẽ ke a'e. Jumendar ta. Sawa'e rer Jose. Ndawi rainõ a'e. Ame'ẽ Ndawi ymanihar kapitã keruhũ. 28 Pe, kũjã rehe Ngambie uhyk rahã, pandu ipe:

—Ko ajur. Nde rehe Tupã katu usak. Ne namõ a'e ixo katu — aja Mari pe.

29 Ame'ẽ ke rehe Mari hendu rahã, ma'erehe ym ukwa. Ipy'a pe kuja ukwa ixo:

—Mã! Ma'erehe ihẽ pe aja pandu my? — aja jupe.

30 Tupã je'ẽha rahoha pandu ipe:

—Mari! Ekyje ym ihẽ ngi. Nde rehe Tupã katu usak. 31 Esarahã! Ne membyr ta apo kỹ. Sawa'e ra'yr ta kỹ. U'ar rahã, her emoĩ ehe: "Jesu" aja. 32 A'e riki katu te ame'ẽ ke a'e. "Tupã ra'yr" aja riki her tĩ. Tupã ywate te ixo, ame'ẽ ra'yr ke a'e. Kapitã keruhũ aja a'e mu'am ta tĩ. Ndawi aja mu'am ta a'e ke tĩ. Ndawi ymanihar hamũi ke. 33 Jesu jundéu awama'e kapitã keruhũ wan ta. Aja te'e ta ixo a'e. Kapitã keruhũ aja te'e ta ixo. Ame'ẽ ke upa ym ta — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

34 Mari pandu ipe:

—Myja ihẽ membyr ta apo my? Ihẽ axo te'e me'ẽ te'e ihẽ — aja ipe.

35 Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Nde rehe Tupã'ã ihĩ katu ta kỹ. Tupãma'e pyrãtãha ne namõ ixo katu ta kỹ. A'erehe ne membyr ta kỹ, pe, ta'yn u'ar rahã, ame'ẽ riki katu te ame'ẽ ke ta. "Ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu ta. 36 Esarahã! Ne anam rehe har ekwa ekwa e'am. Her Isambe. Ehe har amõ ta pandu: "Imembyr ym te ame'ẽ ke a'e" aja. Apo anĩ. A'e riki imembyr apo 'y. Awa po wajar peteĩ jahy kanim ipe. A'i rahã, imembyr. 37 Tupã putar rahã, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu — aja Mari pe pandu.

38 Pe, Mari pandu:

—A'e tỹ. Tupã pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta. Tupãma'e miasu aja ihẽ. Nde erepandu, aja mã peja ihẽ rehe uhyk katu — aja ipe.

Pe, Tupã je'ẽha rahoha oho ingi.

Isambe rehe Mari usak oho

39 Heta ym ukwer rahã, ima'e ke Mari munde katu. Pe, pahar amõ ok ta pe oho. Isambe rehe usak oho. Ywy'ã ty rupi ame'ẽ ok ta ihĩ. Ame'ẽ ok ta Jundéi ywy rehe ihĩ. 40 Pe, Sakari rok rehe uhyk oho rahã, Isambe pe pandu:

—Se te'e ihẽ asak ta ajur — aja Mari ipe.

41 Ame'ẽ rehe Isambe hendu rahã, ipusu
pe imembyr katak katu. Pe, Isambe py'a
rehe Tupã'ã ihĩ katu. 42 Hãtã Isambe
pandu:
—Mã! Kũjã ta ngi har nde rehe jõ Tupã
katu te usak. Nde pusu pe ne membyr ihĩ,
ame'ẽ rehe Tupã katu usak tĩ. 43 Nde riki
ihẽma'e sawa'e te mãi wan ta. Ihẽ rehe nde
eresak erejur. Mã katu! Ihẽ rehe Tupã katu
usak tĩ. 44 Nde erepandu: "Se te'e ihẽ asak
ta ajur" aja. Ame'ẽ rehe ihẽ ahendu rahã,
ihẽ pusu pe ihẽ membyr katak katu. (Hury
katu, a'erehe katak katu.) 45 Tupã je'ẽha ke
Tupã je'ẽha rahoha pandu nde pe. Aja nde
rehe uhyk ta kỹ. Ame'ẽ rehe nde erejurujar
katu, a'erehe nde riki nde rury katu te — aja
Isambe pandu ipe, Mari pe.

Tupã rehe har katu Mari pandu

46 Pe, Tupã rehe har Mari pandu:
—Ihẽma'e sawa'e te riki katu te ame'ẽ ke a'e.
47 A'e riki ihẽ muhãha, a'erehe ihẽ rury katu
ihẽ.
48-49 Ima'e te'e aparaky ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ
katu ym ihẽ jupe ihẽ. Ihẽ rehe a'e
harái ym, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ
tĩ.
Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e riki
katu te ame'ẽ ke tĩ.
Ma'e katu te ame'ẽ ke ihẽ pe a'e ma'e,
a'erehe apo har ngi upa ngã pandu
ta: "Hury katu me'ẽ ke a'e" aja ihẽ
rehe har.
50 Upa katu te amõ ipy'a ke moĩ moĩ ehe.
Ame'ẽ ta rehe pyrara a'e usak. Aja
te'eha a'e.
51 Amõ riki juehe jõ katu ame'ẽ ke jupe,
aja ipy'a pe ukwa. Ame'ẽ ukwaha ke
Tupã mukanim ingi.
52 Henda ngi kapitã keruhũ ke a'e mutyryk.
"Katu ym ihẽ jupe" aja ukwa ame'ẽ
ta pe a'e pandu: "Nde katu" aja.
53 Pyrara ame'ẽ ta pe ma'e ke a'e me'ẽ katu.
Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta ke a'e
mujywyr te'e ta mondo. Ipo te'e
mujywyr mondo.
54 Yman Tupã manga katu: "Yman rahã,
jundéu awa ta namõ ihẽ axo ta" aja
Tupã manga katu jande ramũi ta pe.
Ame'ẽ panduha uhyk apo 'y.
Jundéu awa ta namõ Tupã ixo katu 'y.
Jundéu awa ta ipy'a moĩ moĩ katu
ehe. Ame'ẽ ta namõ ixo katu.
55 Amarã rainõ ta rehe a'e harái ym, jundéu
awa ta rehe. Pyrara usak ngã rehe.
Upa katu te hainõ ta rehe pyrara usak tĩ.
Aja te'eha pyrara usak katu te ame'ẽ
ke a'e — aja Mari pandu Tupã rehe
har.
56 Pe, mahapyr jahy rahã, Isambe namõ
Mari pyta ixo rĩ. Upa rahã, a'engi hok pe
jywyr oho.

Juã u'ariha ke

57 Imembyr u'ariha rehe uhyk oho 'y. Pe,
Isambe membyr sawa'e ra'yr u'ar. 58 Tupã
pyrara usak katu te ehe, aja ianam ta ukwa.
Hok rake ihĩ ame'ẽ ta aja tĩ. Ukwa tĩ.
A'erehe imãi ta namõ a'eta hury katu.
59 Awa po wajar mokõi ukwer rahã, ta'yn
rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke a'eta jupã uwyr.
(Aja te'eha jundéu awa ma'eha.) Arahã ipái
rer ngi har amõ ta moĩ ta tipe. A'erehe:
"Sakari" aja muher ta tipe. 60 Imãi pandu:
—Anĩ. "Juã" aja jamuher ta — aja ngã pe.
61 Amõ ta pandu ipe:
—Ma'erehe: "Juã" aja my? Ne anam ta
rer ngi har aja me'ẽ nixói te — aja imãi pe.
62 Pe, ipái pe:
—Myja her nde eremoĩ ta my? — aja ipo
te'e ngã pandu ipe.
63 Pe, ipo te'e ipái pandu:
—Myrape ra'yr mupinim ame'ẽ ke erur —
aja.
Pe, amõ werur rahã, ipái mupinim. Her:
"Juã" aja mupinim. A'erehe upa ngã
pandu:
—Mã! Juã tiki kome'ẽ ta'yn rer! Mã! —
aja.
64 Ta'yn rer Sakari mupinim rahã, pa-
har je'ẽha uhem ipe. Je'ẽha jywyr tĩ. Pe,
katu Tupã rehe har a'e pandu pandu u'am.
65 Ame'ẽ rehe hendu rahã, upa hok rake
ihĩ ame'ẽ ta pandu: "Mã! Katu tiki!" aja.
Tupãma'e pyrãtãha usak, a'erehe pandu:
"Mã! Katu tiki!" aja. Pe, upa ame'ẽ rehe
har upa ok ta rupi ngã pandu oho. Jundéi
ywy'ã rupi ixo ame'ẽ ta rupi pandu oho
tĩ. 66 Ame'ẽ rehe upa hendu ame'ẽ ta ipy'a
rehe ma'e ke ukwa ukwa ixo. Kuja. Ta'yn

namõ Tupãma'e pyrãtãha ixo te, aja ngã ukwa, a'erehe pandu:

—Mã! Sawa'e rahã, ma'e katu ame'ẽ ke kome'ẽ ta'yn ra'yr ma'ema'e ta kỹ — aja ngã ukwa.

Sakari je'ẽha ke

67 Ipái py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu, Sakari py'a rehe. Pe, Tupã je'ẽha ke Sakari pe mujekwa. A'erehe Sakari kuja pandu:

68 —Mã peja katu jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Tupã a'e. Jundéu awa ta ipy'a moĩ moĩ katu ehe ame'ẽ ke a'e.

Ixotyhar ta namõ Tupã ixo katu, a'erehe katu ehe har japandu. Jande ruwajan ta ngi a'e poir uwyr tĩ.

69 Jande muhãha pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e, aja a'e ke Tupã mu'am tĩ. Ndawi rainõ ke a'e. Ndawi ymanihar ima'e miasu ke.

70 "Muhãha muwyr ta" aja ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu. Ame'ẽ ta katu ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta pe je'ẽha ke Tupã muwyr. Kuja ame'ẽ ta pandu tĩ:

71 "Pehẽ ruwajan ta ngi pehẽ ke muhãha mupoir ta. Upa pehẽ rehe parahy ame'ẽ ta ngi aja tĩ. Mupoir ta tĩ" aja.

72 "Jande ramũi ta rehe pyrara Tupã usak ta" aja a'e pandu.

"Ymanihar manga katuha ke ihẽ akwa akwa ta axo. Ihẽ aharái ym ta" aja a'e pandu katu tĩ. Manga katuha katu te ame'ẽ ke ame'ẽ.

73-74 Ymanihar Amarã pe Tupã manga katu. Amarã ymanihar jande ramũi ke.

Kuja Tupã manga katu te: "Pehẽ ruwajan ta ngi pehẽ ke ihẽ apoir ta, aja ihẽ amanga katu. Pehẽ ke ihẽ apoir ta, a'erehe ihẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu ta.

Ame'ẽ ta ngi pekyje ym ta 'y. Aja ihẽ rehe pehẽ py'a ke pemoĩ moĩ katu ta" aja Tupã manga katu te.

75 Aja rahã, jande py'a juhyk. Aja Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta.

A'e pandu: "Pehẽ katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha nixói te pehẽ pe" aja. A'erehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta ehe tĩ.

Jande jaxo rahã, aja jande py'a jamoĩ moĩ katu ta ehe — aja Sakari pandu.

76 A'e pandu tĩ:

—Juã! Ihẽ ra'yr nde! Kuja nde pe Tupã pandu ta: "Ihẽ je'ẽha ke nde erepandu ta. Ywatehar ame'ẽ ke ihẽ" aja Tupã pandu ta.

Jandema'e sawa'e te ndutar koty nde ereho py ta. Tupã koty ngã py'a ke nde eremuruwak ta eremondo. Aja rahã jandema'e sawa'e te uwyr rahã, ngã hendu katu ta ehe.

77 Kuja Tupã kotyhar ta pe nde erepandu ta. Jundéu awa ta pe nde erepandu ta: "Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ta ngã rehe. Pe, a'eta ke Tupã muhã katu ta" aja nde erepandu ta ngã pe.

78 Jande rehe Tupã pyrara usak. Jande rehe ipy'a katu tĩ. A'erehe jande pe muhãha ke a'e muwyr ta.

79 Aja rahã, upa manõha ngi kyje, ame'ẽ ta ke a'e mu'e ta uwyr tĩ. (Aja rahã, kyje ym ta ngã.)

Myja Tupã namõ jande juehe katu jaxo my, ame'ẽ ke a'e mu'e ta uwyr tĩ — aja Sakari pandu.

80 Pe, Sakari ra'yr tiha oho. Ipy'ahu ame'ẽ ke a'e. Ukwa katu te we oho tĩ. Sawa'e rahã, awa nixói te ame'ẽ pe ixo. Jundéu awa ta pe ma'e ke pandu ym we rĩ. A'erehe awa nixói te ame'ẽ pe pyta we rĩ.

2

Jesu u'ariha rehe har (Matéu 1.18-25)

1-3 Imãi pusu ngi Juã u'ar. A'engi mahapyr jahy kanim nahã my. Arahã amõ kapitã keruhũ je'ẽha ke mondo. Homa awa tama'e kapitã keruhũ mondo. Her Angu. Amõ amõ ywy pe har kapitã keruhũ a'e tĩ. Ame'ẽ rupi je'ẽha ke mondo. Kuja mondo:

—Ngã hetaha ke ihẽ akwa ta. Myja ngã hetaha my? Myja hetaha ihẽ rehe hendu katu ame'ẽ ta ixo my? Akwa ta. A'erehe pehẽ rer ke pemapyk peho. Aja rahã ngã hetaha akwa ta — aja je'ẽha ke mondo.

Ame'ẽ ke ngã hetaha mapyk py ame'ẽ ke. Arahã Sirẽ kapitã tĩ. Si ywy pe har tama'e kapitã ke a'e. Angu ke je'ẽha mondo, a'erehe her ke upa katu te ngã mapyk oho.

Imãi pusu ngi u'ar, ame'ẽ ok ta pe ngã jywyr oho. A'ep her ke mapyk oho.

4 A'erehe Jose jywyr oho tĩ. Imãi pusu ngi u'ar, ame'ẽ ok ta pe jywyr oho. Ok ta rer Merẽ. Jundéi ywy rehe Merẽ ok ta ihĩ. Yman te a'ep Ndawi imãi pusu ngi u'ar tĩ. Jose Ndawi rainõ tĩ. A'erehe Merẽ ok ta pe a'e jywyr oho. A'ep Jose jywyr oho rahã, Nasare ok ta ngi uhem oho. Ngaririréi ywy rehe Nasare ok ta ihĩ. 5 Her ke Jose mapyk oho. Mari namõ oho. Mari ke ipái me'ẽ katu ta ame'ẽ ke a'e. Ipusu tiha te ipe. Imembyr u'ar tate. 6 Merẽ ok ta pe a'eta ixo rahã, imembyr u'ariha angaha ke rehe uhyk oho 'y. 7 A'eta pe ukweriha renda nixói te. Amõ rok pe nixói te. Heta te hũ ngã ixo, a'erehe nixói te ukweriha renda ke. A'erehe tapi'iruhu renda pe ixe oho. Pe, imembyr py ame'ẽ ke u'ar a'ep. Sawa'e ra'yr riki. Pan pe imãi pukek. Pe, tapi'iruhu mi'u renda pe mou, myrakwar pe.

Arapuharan ta usakiha ta rehe Tupã je'ẽha raho uhyk

8 Merẽ ok ta sorokap pe arapuharan ta usakiha ta ixo. Pytun rahã, arapuharan ta rehe usak usak u'am. Kãpĩ ty rupi usak usak u'am. 9 Pe, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. A'eta ixo ame'ẽ rupi wera hũ. Jandema'e sawa'e te muwera. (Aja rahã, Tupã a'ep ixo, aja mujekwa katu.) Wera hũ, a'erehe usakiha ta mukahem hũ! 10 Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Pemukahem ym ihẽ ngi! Pehẽ pe myrandu katu ke ihẽ arur. Ame'ẽ muhury katu te ta pehẽ ke. Upa katu te ngã ke muhury katu te ta tĩ. 11 A'eramõ Merẽ ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ndawi ambyr rekohama'e ke, aja ngã ukwa. A'ep ta'yn u'ar ramõ. Yman te a'ep Ndawi u'ar tĩ. Apo ame'ẽ Merẽ ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ame'ẽ ta'yn ra'yr Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te wan ta a'e tĩ. A'e riki pehẽ ke muhã katu ta. 12 Kuja pekwa katu ta ehe har. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr túi. Pan pe imãi pukek. Aja pesak rahã, ngã muhãha petúi aja pekwa katu ta — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

13 Ame'ẽ ke upa pandu rahã, ywatehar ta uhem uwyr tĩ. Heta te hũ uwyr. Uwyr py Tupã je'ẽha rahoha rake uwyr. Upa Tupã rehe har katu a'eta pandu. Kuja:

14 —Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Nde riki ywatehar ke. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe nde rury katu. Ame'ẽ ta pe ipy'a huryha nde eremuwyr. (Aja rahã, katu ngã juehe ixo) — aja a'eta pandu.

15 Pe, ywa pe Tupã je'ẽha rahoha ta jywyr oho a'eta ngi. Arapuharan ta usakiha ta ngi jywyr oho. Upa jywyr oho rahã, arapuharan ta usakiha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jasak jahorahã! Merẽ ok ta pe jasak jaho. A'eta pandu ame'ẽ ke rehe jasak jaho. Tupã riki jande pe mujekwa ame'ẽ ke rehe jasak jaho — aja pandu pandu a'eta jupe.

16 A'erehe pahar oho. Jose ta ke a'eta kekar oho. Mari ke kekar tĩ. Mahem rahã, ta'yn ra'yr rehe a'eta usak, imãi namõ, Mari namõ. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr túi. 17 Pe, a'eta usak ehe rahã, upa Tupã je'ẽha rahoha pandu ame'ẽ ke a'eta pandu pandu ipái ta pe. Ta'yn ra'yr rehe har Tupã je'ẽha rahoha pandu, ame'ẽ ke a'eta pandu pandu tĩ. 18 Arapuharan ta usakiha ta pandu, ame'ẽ ke rehe hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! Katu tiki! — aja ngã.

19 Arapuharan ta usakiha ta pandu ame'ẽ ke Mari upa katu te ipy'a pe moĩ. Ame'ẽ ke harái ym ta. 20 Pe, arapuharan ta usakiha ta jywyr oho. Arahã Tupã rehe har a'eta katu pandu pandu oho ixo. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pandu oho ixo tĩ. Upa katu te a'eta hendu. Upa katu te a'eta usak tĩ. A'erehe Tupã rehe har katu a'eta pandu pandu oho ixo. Tupã je'ẽha rahoha mujekwa, aja ta'yn ra'yr rehe a'eta usak.

Jesu ke muher

21 Awa po wajar mokõi ukwer rahã, ta'yn ra'yr rehe ihĩ ame'ẽ pirer jupãha angaha rehe uhyk oho. Arahã: "Jesu" aja her ipái ta moĩ. Ame'ẽ her ke Mari pe Tupã je'ẽha rahoha mujekwa. Imembyr ym rahã we, ame'ẽ her ke mujekwa ipe.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu ke Jose ta raho

22-23 Pe, Mari ipy'a juhykiha ke rehe uhyk oho. Yman te Moise mupinim, aja juhykiha

ke rehe uhyk oho. (Upa juhyk rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Mari ixe katu ta tĩ.) Pe, ame'ẽ juhykiha upa rahã, Jerusarẽ ok ta pe ta'yn ra'yr ke a'eta raho. Jesu ke raho. Tupã ruwa koty raho, ame'ẽja saka a'e ta raho. A'erehe Tupã pe Mari ta pandu: "Kome'ẽ ta'yn jande pe nde eremuwyr. Ko nema'e ke" aja imãi ta. Yman te Moise pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke Moise mupinim:

"Sawa'e jepy ke Tupãma'e ke. Aja pame katu te ima'e ke" aja mupinim.

24 Pe, Jose ta ma'e ke me'ẽ oho tĩ. Ma'e ke jukwa, aja ipy'a ke juhyk. Tupã je'ẽha ke Moise mupinim, aja Jose ta me'ẽ raho. Kuja me'ẽ raho. Mokõi pykahuran ta. Ame'ẽ nixói rahã, mokõi pykahuran ra'yr ta. Ame'ẽ ke jundéu awa tama'e pa'i pe me'ẽ raho. Ame'ẽ ke pa'i ta jukwa. Pe, hapy. Aja rahã Mari ipy'a juhyk katu, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

25 Jesu ke Jose ta raho rahã, Jerusarẽ ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Simeã. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Huwajan ta ngi jundéu awa ta ke amõ mupoir ta. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke muwyr ta. Ame'ẽ angaha ke rehe Simeã harõ ixo tĩ. Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. 26-28 Yman Tupã'ã mujekwa katu ipe:

—Nde eremanõ ym ta rĩ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke rehe nde eresak ym rahã we, nde eremanõ ym ta rĩ. Yman Tupã pandu: "Ihẽ amondo ta kỹ" aja riki. Ame'ẽ ke rehe nde eresak py ta kỹ — aja Simeã pe yman mujekwa.

Apo Simeã pe mujekwa tĩ:

—Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe eho apo 'y — aja ipe.

A'erehe Simeã oho, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe. A'ep ta'yn ra'yr ke Jose ta werur. Yman Moise mupinim, aja Tupã ruwa koty raho, ame'ẽja saka Jose ta werur. Arahã Simeã uhyk. Pe, usak. Pe, ta'yn ra'yr ke pyhyk. Ta'yn rer Jesu. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe Simeã pandu. 29 Pandu tĩ:

—Sawa'e! Yman nde erepandu katu: "Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke rehe nde eresak ta kỹ" aja ihẽ pe. Aja uhyk apo 'y. Ihẽ asak 'y. A'erehe ihẽ rury katu. Ajaha ihẽ amanõ ta. Ihẽ riki nema'e miasu.

30 Ko ngã muhãha rehe ihẽ asak. Nde eremuwyr ame'ẽ ke rehe asak. Ihẽ atu asak katu.

31 Heta ngã usak ta ehe tĩ.

32 Nde rehe har amõ awa ta pe a'e mujekwa ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe mujekwa ta.

Aja rahã, katu jundéu awa ta rehe har amõ ta pandu ta tĩ. Jundéu awa ta nde kotyhar ta ke — aja Tupã pe Simeã pandu.

33 Ta'yn rehe har Simeã pandu. Ame'ẽ rehe har Jose ta hendu rahã, jupandu a'eta jupe:

—Mã! Katu tiki! — aja ipy'a pe ukwa ukwa u'am.

34 Pe, Jose ta pe Simeã pandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja.

Imãi pe pandu tĩ:

—Kome'ẽ ta'yn rehe Tupã usak katu. A'e pandu: "Ihẽma'e ko" aja. A'e uwyr, a'erehe heta jundéu awa ta ke kome'ẽ ta'yn muhã katu ta kỹ. Heta jundéu awa ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kỹ tĩ. "Tupãma'e ko" aja ngã ukwa tĩ. A'erehe heta ngã je'ẽ je'ẽ hũ ta ehe har tĩ. Putar ym ta tĩ. 35 Aja ipy'a pe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ ke amõ ukwa ym. Anĩ. Ame'ẽ ke ngã pe kome'ẽ ta'yn mujekwa ta kỹ tĩ. A'erehe ngã je'ẽ je'ẽ hũ ta ehe har.

—Mari! Ne rahã tĩ. A'e ke ngã mupyrara ta tĩ, ame'ẽ ke rehe nde eresak ta tĩ, a'erehe nde ke mupyai ta kỹ tĩ — aja Mari pe Simeã pandu.

36 A'ep amõ kũjã ixo. Her An. Panue rajyr ke a'e. Ase ambyr rainõ ke a'e. A'i te apo 'y. Awa po wajar mokõi warahy 'ar rahã, ixawa'e namõ ixo. 37 (Pe, ixawa'e manõ.) Yman ixo te'e a'e 'y. Kuja, 84 warahy 'ar rahã, ixo te'e a'e 'y. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e ixo. Aja te'eha a'e. Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. Aja te'eha a'e. Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, Tupã namõ pandu pandu katu. Ma'e u'uha ke hijar tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ katu

ehe tĩ.) 38 A'ep Jose ta ixo. Arahã An uhyk. Pe, Tupã pe pandu:

—Ko nde eremuwyr ame'ẽ ke. Ihẽ asak ehe tĩ. Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja An.

Pe, amõ ta ixo. Huwajan ta ngi Tupã mupoir ta. Jundéu awa ta ke mupoir ta. Ame'ẽ angaha ke rehe a'eta harõ ixo. Ame'ẽ ta pe kuja An pandu tĩ:

—Ko uwyr 'y. Tupã muwyr ame'ẽ ke ko — aja a'eta pe.

39 Tupã je'ẽha ke Moise mupinim. Aja upa ma'e rahã, Ngariréi ywy pe Jose ta jywyr oho. Hekoha pe uhyk oho. Hekoha rer Nasare ok ta. 40 Pe, ta'yn tiha oho ixo. Pyrãtã oho ixo tĩ. Tupã riki usak katu ehe. Ukwa katu ma'e oho ixo tĩ.

Kurumĩ rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe oho

41 Warahy 'ar rahã pame katu te Jerusarẽ ok ta pe Jose ta ohoho. Jundéu awa ta imi'u matyriha rehe usak oho. Jundéu awa tama'e mi'u matyriha weraha rer Pasuko. 42 Awa py mokõi warahy 'ar ame'ẽ ke Jesu. Arahã Pasuko 'ar uhyk oho tĩ. Ame'ẽ pe Jose ta oho tĩ. Aja te'eha a'eta oho. 43 Pe, ngã mi'u matyriha upa rahã, hok pe a'eta jywyr wan oho. Jesu anĩ. Jerusarẽ ok ta pe a'e pyta we rĩ. Ame'ẽ ke Jose ta ukwa ym we rĩ. 44 Johuha ta namõ a'e ixo, aja Jose ta ukwaha naĩ. A'erehe peteĩ wera rahã, a'eta wata oho. Pe, ka'aruk koty rahã, ianam ta rupi Jose ta kekar kekar tipe oho. Ehe katu ame'ẽ ta rupi kekar kekar tipe oho tĩ. 45 Anĩ. Mahem ym, a'erehe Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. A'ep kekar ixo tĩ. 46 Pe, mokõi ukwer rahã, mahem. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe usak ehe. Jundéu awa ta mu'eha ta namõ Jesu wapyk uĩ. Mu'eha ta rehe hendu uĩ. Ame'ẽ ta pe pandu pandu uĩ tĩ. 47 Jesu pandu rahã, ukwa katu te ha namõ pandu. A'erehe upa hendu ehe ame'ẽ ta pandu:

—Mã! My kome'ẽ kurumĩ ma'e ukwa katuha ukwa my! — aja.

48 Pe, Jose ta usak ehe rahã, ipy'a pe ukwa ukwa u'am tĩ.

—Mã! Myja a'e ukwa katu my! — aja ukwa.

Pe, imãi pandu ipe:

—Jesu! Ma'erehe ko te'e nde ereĩ my? Nde ke akekar axo rahã, nde rehe ihẽ apyai te axo. Nde pái aja tĩ — aja ipe.

49 Pe, imãi ta pe Jesu pandu:

—Ma'ewã ok ta rupi ihẽ ke pekekar pexo my? Ihẽ pái keruhũ rok pe ihẽ axo ta me'ẽ te'e, aja pekwa ta me'ẽ te'e — aja imãi ta pe Jesu.

50 Anĩ. Ame'ẽ panduha rehe har imãi ta ukwa ym. (Tupã ra'yr a'e, aja imãi ta ukwa ym we rĩ, a'erehe Jesu panduha ke ukwa ym.)

51 Ajame'ẽ ke Nasare ok ta pe Jose ta namõ kurumĩ ra'yr jywyr oho. Jose ta rehe hendu katu. Upa katu te ipy'a pe imãi moĩ. Harái ym ta. 52 Pe, Jesu sawa'e oho. Ukwa katu ma'e oho ixo tĩ. Tupã usak katu ehe tĩ. “Katu ame'ẽ ke a'e” aja ukwa. Aja ngã ukwa tĩ. “Katu ame'ẽ ke a'e” aja ngã pandu Jesu rehe har tĩ.

3

Juã mujahukihama'e panduha ke (Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Juã 1.19-28)

1 Awa py wajar upa warahy 'ar rahã, Timbe kapitã keruhũ. Ame'ẽ awa py wajar upa rahã, Juã pe ima'e je'ẽha ke Tupã muwyr. Arahã Jundéi ywy pe Pon Pirat kapitã. Ngariréi ywy pe Ero kapitã tĩ. Imu Ituréi ywy pe kapitã a'e tĩ. Takoni ywy pe aja tĩ. Imu rer Siri. Ambiri ywy pe Risa kapitã a'e tĩ. 2 Arahã Ana jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. Kái pa'i keruhũ a'e tĩ. Arahã awa nixói te ame'ẽ pe Juã ixo. Juã Sakari ra'yr ke a'e. Pe, ima'e je'ẽha ke Tupã muwyr ipe. 3 A'erehe ame'ẽ ke ngã pe Juã pandu pandu oho. Y rymy'y rupi ok ta ihĩ ihĩ. Y rer Jondã. Ame'ẽ rupi Juã pandu pandu oho. Kuja ngã pe pandu:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ẽ ke pehijar apo 'y. Pe, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo. Aja rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amujahuk ta — aja ngã pe Juã.

4 Yman Tupã je'ẽha ke Isai mupinim. Isai Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Kuja a'e mupinim:

“Ngã pe sawa'e pandu pandu u'am. Awa nixói te ame'ẽ pe pandu pandu u'am.

Kuja: ‘Kapitã keruhũ uwyr tate rahã, pe ke amõ mukatu. Aja pehẽ pexoha ke pemukatu tĩ.
Jandema'e sawa'e te uwyr ta, a'erehe pexoha pemukatu.
5 Pehu ke amõ mujã rahã, ywy'ã ke mupe. Ywy typy ame'ẽ ke mutyryhem tĩ.
Pehu iapar rahã, mutatambyk tĩ. Ita heta rahã, jo'ok tĩ. Aja pehẽ tĩ. (Pehu ke mukatu, aja pexoha ke pemukatu tĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak.)
6 Ngã muhãha ke Tupã muwyr. Aja rahã, myja me'ẽ ngã ke Tupã muhã katu ta my.
Ame'ẽ ke upa ngã ukwa ta’ aja awa nixói te ame'ẽ pe ngã pe pandu pandu.” (Yman ame'ẽ Isai mupinim rahã, Juã rehe har mupinim.)
7 Heta ngã Juã koty uhyk uwyr. Ok ta ngi uhyk uwyr ehe. Ngã pe Juã pandu:
—Mã! Mbói aja pehẽ. (Kupixa ke amõ hapy rahã, mbói ujan oho.) Aja pehẽ tĩ. Tupã mupyraraha uhyk tate. Ame'ẽ ngi pehem tar katu tipe. (A'erehe mbói aja pejan tar katu tipe tĩ.) Pehẽ ke ihẽ amujahuk rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ym ta, aja pekwaha naĩ. Aja amõ pandu pehẽ pe naĩ. 8 Anĩ. Pexoha katu aja pemujekwa. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja pemujekwa ta. “Amarã riki jande ramũi, (a'erehe Tupã kotyhar ta ke jande. A'erehe jande ke Tupã mupyrara ym ta)” aja pekwaha naĩ. Anĩ. Pehem ym ta. Pesarahã! Ko apandu pehẽ pe. Tupã putar rahã, kome'ẽ ita ngi Amarã rainõ ta ke a'e muhem ta. Pehẽ ke ombor, pe, pehẽ renda ke pe amõ muhem ta. (Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Putar rahã, je'ẽha rupi amõ awa pyahu ame'ẽ ta ke a'e muhem katu ta. Hendu katu ehe ame'ẽ ta ke muhem katu, aja mujekwa katu.) 9 Ma'eywa'y jaxer rahã, ame'ẽ i'y ke amõ mondok ta. Pe, ame'ẽ myra ke amõ hapy riki. Pe, upa ukwái. Pesarahã! Ji riki hapo rake ihĩ. (Aja rahã, mondok tate. Aja rahã, ngã ke mupyrara tate, aja mujekwa katu) — aja Juã pandu ngã pe.
10 Pe, Juã pe amõ ta pandu u'am:
—Myja jaxo rahã, katu ta my? — aja ngã.
11 Juã pandu:
—(Pexoha katu, aja pemujekwa.) A'erehe mokõi pehẽma'e mundeha namõ pexo rahã, ima'e ym te ame'ẽ pe peteĩ peme'ẽ katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa.) Pehẽ mi'u heta rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa tĩ) — aja ngã pe pandu.
12 Pe, homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe, Juã rehe. Ame'ẽ ta pandu:
—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Myja jaxo rahã, katu ta my? — aja ipe.
13 Juã pandu:
—(Pexoha katu, aja pexo.) Kuja. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pandu, ame'ẽ jõ ngã ngi tamatarer pepyhyk katu. Amõ we pepyhyk ym te — aja tamatarer matyr ame'ẽ ta pe pandu.
14 Pe, sonda ta pandu ipe tĩ:
—Jande riki! Myja jaxo rahã, katu ta my? — aja Juã pe.
A'e pandu:
—(Pexoha katu, aja pexo tĩ.) Kuja. Penupã aja amõ tama'e tamatarer pepyhyk ym. Amõ rehe har te'e pepandu ym. Te'e pepandu, aja amõma'e tamatarer ke pepyhyk ym tĩ. Pehẽ pe tamatarer ke homa awa tama'e kapitã keruhũ me'ẽ. Ame'ẽ namõ jõ pehẽ rury katu pexo — aja sonda ta pe Juã pandu.
15 Juã pandu katu, a'erehe ehe har ipy'a pe ngã ukwa ukwa u'am.
—Mã! A'e riki kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nahã my. Jaharõ ame'ẽ ke my? Apo Juã pandu ta — aja ngã ukwaha naĩ.
16 Anĩ. Ngã pe Juã pandu katu:
—Ihẽ riki aja ym. Kirisutu ym ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke aja ym ihẽ. Y pe pehẽ ke ihẽ amujahuk. Amõ uwyr ta ixo. Tupã'ã namõ pehẽ ke mujahuk ta, ame'ẽja saka. (Aja rahã, pehẽ py'a rehe Tupã'ã muwyr ta, aja mujekwa katu.) Tata namõ mujahuk ta tĩ. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta, aja mujekwa katu.) Ihẽ 'ar koty te we pyrãtãha a'e. A'erehe ima'e miasu aja axo rahã, ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ. 17 Urupen py'a ipo pe mukatak reko,

aja ixo. Pe, ixurer ke peir tĩ. Ame'ẽ ke tata pe hapy indo. Ame'ẽ tata uwe ym te ame'ẽ ke. Pe, matyriha renda pe ahúi aja me'ẽ ke matyr ta. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke a'e riki mutyryk tyryk ta. (Aja rahã ima'e te ame'ẽ ta ke inamõ raho ta.) Henda pe matyr ta, ame'ẽja saka. (Ima'e ym ame'ẽ ta ke mupyraraha renda pe mahy ta.) Ixurer hapy, ame'ẽja saka. Tata keruhũ a'ep ihĩ. Uwe ym te ame'ẽ — aja Juã pandu.

18 Aja me'ẽ pandu pandu hũ ngã pe.

—Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo — aja ngã pe. Myrandu katu ke pandu pandu tĩ.

19 Ero kapitã a'e. Pe, Juã je'ẽ je'ẽ hũ ipe. Ero mu pete'e ixo. Ame'ẽ mu rakehar ke Ero pyhyk raho. Imu rakehar rer Erondi. Juã pandu ipe:

—Mã! Ne mu rakehar nde erepyhyk. Katu ym aja. Mã peja amõ amõ ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'ema'e ym — aja Juã pandu Ero pe.

20 Pe, i'ar koty te we Ero katu ym ame'ẽ ke ma'e. Kuja. Sonda ta pe a'e pandu.

—Kyndaha pe Juã ke pekynda peraho — aja.

(A'erehe Juã ke sonda ta kynda raho.)

Jesu ke Juã mujahuk (Matéu 3.13-17; Mak 1.9-11)

21-22 Pe, kyndaha pe Juã ixo ym rahã we, heta ngã ke a'e mujahuk u'am. Arahã Jesu ke a'e mujahuk tĩ. Pe, Tupã namõ Jesu pandu pandu u'am rahã, ywa ngi Tupã'ã wyjy uwyr ehe. Pykahuran aja saka wyjy uwyr ehe. Pe, ywa ngi panduha uwyr. Kuja:

—Nde riki ihẽ ra'yr. Nde rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ke nde. Ihẽ ke nde eremuhury katu — aja Jesu pe.

Jesu ramũi ta ke (Matéu 1.1-17)

23 Kuja, tirĩ ta (30) warahy 'ar tate nahã Jesu apo my. Kuja, 30 warahy 'ar aha oho nahã my. Arahã ngã ke a'e mu'e mu'e oho. A'e Jose ra'yr aja je ngã ukwa. Jose Eri ra'yr.
24 Eri Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr. Rewi Maki ra'yr. Maki Janai ra'yr. Janai Jose ra'yr.
25 Jose Matati ra'yr. Matati Amo ra'yr. Amo Naũ ra'yr. Naũ Eseri ra'yr. Eseri Nangai ra'yr.
26 Nangai Mate ra'yr. Mate Matati ra'yr. Matati Seméi ra'yr. Seméi Jose ra'yr. Jose Jonda ra'yr.
27 Jonda Joanã ra'yr. Joanã Hesa ra'yr. Hesa Soromambe ra'yr. Soromambe Sarati ra'yr. Sarati Neri ra'yr.
28 Neri Meki ra'yr. Meki Andi ra'yr. Andi Kosã ra'yr. Kosã Emanã ra'yr. Emanã Er ra'yr.
29 Er Josue ra'yr. Josue Erie ra'yr. Erie Jorin ra'yr. Jorin Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr.
30 Rewi Simeã ra'yr. Simeã Junda ra'yr. Junda Jose ra'yr. Jose Jonã ra'yr. Jonã Eriakĩ ra'yr.
31 Eriakĩ Merea ra'yr. Merea Men ra'yr. Men Matata ra'yr. Matata Natã ra'yr. Natã Ndawi ra'yr.
32 Ndawi Jese ra'yr. Jese Ombe ra'yr. Ombe Mboa ra'yr. Mboa Sar ra'yr. Sar Nasõ ra'yr.
33 Nasõ Amina ra'yr. Amina Amĩ ra'yr. Amĩ Ani ra'yr. Ani Erõ ra'yr. Erõ Per ra'yr. Per Junda ra'yr.
34 Junda Jako ra'yr. Jako Isak ra'yr. Isak Amarã ra'yr. Amarã Ter ra'yr. Ter Nakor ra'yr.
35 Nakor Seru ra'yr. Seru Hangau ra'yr. Hangau Pare ra'yr. Pare Embe ra'yr. Embe Sa ra'yr.
36 Sa Kainã ra'yr. Kainã Apaxa ra'yr. Apaxa Sen ra'yr. Sen Noe ra'yr. Noe Rame ra'yr.
37 Rame Metusarẽ ra'yr. Metusarẽ Eno ra'yr. Eno Jare ra'yr. Jare Marere ra'yr. Marere Kainã ra'yr.
38 Kainã Eno ra'yr. Eno Se ra'yr. Se Anã ra'yr. Anã Tupã mujã ame'ẽ ke a'e.

4

Jesu ke Satana manga tipe (Ãjã ramũi a'e)

(Matéu 4.1-11; Mak 1.12-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

1 Y rake ngi Jesu jywyr oho. Y rer Jondã. Oho rahã, ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. Pe, awa nixói te ame'ẽ pe Jesu ke

Tupã'ã muhyk raho. 2 A'ep Jesu ixo. Ma'e
ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ẽ ke Satana
putar tipe. (Ãjã ramũi a'e.) A'erehe manga
manga tipe ixo. Kuja, 40 wera rahã, manga
manga tipe. Arahã Jesu u'u ym te ma'e ke.
A'erehe 40 weraha upa rahã, myahy te hũ.
3 Pe, Satana pandu ipe:
—Tupã ra'yr nde. Aja rahã, kome'ẽ ita
pe epandu. "Mbeju wan ewak. A'u ta" aja
epandu ipe — aja Jesu pe Satana pandu.
4 Jesu pandu:
—Anĩ. Apandu ym ta. Tupã je'ẽha rehe
kuja panduha ihĩ:
"Marã ka ym imi'u namõ jõ amõ ixoha" aja
panduha ihĩ — aja Satana pe.
5 Pe, kome'ẽ ywy keruhũ rupi heta te hũ
kapitã keruhũ ta ixo. Amõ amõ ywy pe ixo.
Upa katu te ame'ẽ ke pahar Jesu pe Satana
mujesak. Ywate ngi mujesak. 6-7 Pe, pandu
ipe:
—Upa ame'ẽ ta ihẽ rehe hendu katu.
Ihẽma'e ke. Tamatarer hũ ame'ẽ rupi ihĩ tĩ.
Upa ame'ẽ riki ihẽma'e tĩ. Upa ihẽ pe amõ
muwyr ame'ẽ ke. Ihẽma'e ke. Ihẽ aputar
rahã, upa ame'ẽ ke amõ pe ihẽ ame'ẽ katu.
Apo ihẽ rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ
rahã, upa katu te ame'ẽ ke nde pe ihẽ ame'ẽ
ta kỹ. Upa katu te nema'e ta — aja Jesu pe.
8 A'e pandu:
—Anĩ. Katu ym aja. Nde rehe ihẽ py'a
amoĩ moĩ ym te ta. Tupã je'ẽha rehe kuja
panduha ihĩ tĩ:
"Tupã rehe jõ nde py'a nde eremoĩ moĩ
katu. A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jõ
ehendu katu" aja panduha ihĩ — aja
Satana pe Jesu pandu.
9 Ajame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe Jesu ke Sa-
tana muhyk raho. Tupã rehe ngã jumu'eha
renda keruhũ kupe 'ar pe raho. (Ame'ẽ
kupe ipe katu.) Ame'ẽ kupe rymy'y rehe
muhyk raho. A'ejõhar ihĩ ame'ẽ pe muhyk
raho. Iwyr koty upen te hũ ame'ẽ ke ihĩ.
Sorok katu hũ riki. Pe, Jesu pe pandu:
—Tupã ra'yr nde. Aja rahã, sengi epor
eho. Ywy rehe nde ere'ar erekwa rahã,
ahy ym ta nde pe. 10 Kuja Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ:
"Ima'e je'ẽha rahoha ta pe Tupã pandu ta:
'Pepyhyk peho!' aja riki. Aja nde
rehe a'eta usak usak katu ta" aja
panduha ihĩ. (A'erehe sengi nde ere-
por rahã, ahy ym ta nde pe.)
11 —Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:
"Nde po rehe a'eta pyhyk ta, a'erehe ita
rehe nde py tukwa ym te ta" aja pan-
duha ihĩ — aja Jesu pe Satana pandu.
12 Pe, Jesu pandu ipe:
—Anĩ. Apor ym ta. Tupã je'ẽha rehe kuja
panduha ihĩ tĩ:
"Tupã riki sawa'e te. A'e katuha ke mã peja
te'e emanga ym" aja panduha ihĩ tĩ
— aja ipe.
13 Upa ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e,
ame'ẽ ke Satana putar tipe. (Ãjã ramũi a'e.)
Upa manga manga tipe. Anĩ. Jesu ma'e
ym te. Upa manga rahã, oho ingi, Jesu ngi.
Yman atu uwyr ym ehe rĩ.

Ngariréi ywy rupi Jesu pandu oho (Matéu 4.12-17; Mak 1.14-15)

14 Ajame'ẽ ke Ngariréi ywy pe Jesu jywyr
oho. Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ jywyr oho.
Upa ame'ẽ ywy rupi Jesu rehe har ngã
ukwa ukwa. 15 Jundéu awa tama'e jy'ariha
renda pe Jesu mu'e uĩ ngã ke. "Peme'ẽ
sawa'e katu" aja ehe har upa ngã pandu.

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Matéu 13.53-58; Mak 6.1-6)

16 Pe, Nasare ok ta pe Jesu jywyr oho.
A'ep sawa'e ame'ẽ ke a'e. Pe, jundéu awa
tama'e putu'uha 'ar rahã, jy'ariha renda pe
ixe oho. Aja te'eha a'e ma'eha. Pe, Tupã
je'ẽha ke pandu tar katu, a'erehe pu'am.
17 Pe, Isai mupinim ame'ẽ ke amõ me'ẽ ipe.
Isai ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke
a'e. Pe, paper ke Jesu pirar rahã, kuja
panduha ihĩ ame'ẽ rehe muhyk. Kuja:
18 "Ihẽ rehe Tupã katu usak, a'erehe ihẽ pe
pandu: 'Ihẽma'e ke nde' aja. Pe, I'ã ke
ihẽ py'a rehe a'e moĩ katu tĩ.
A'erehe myrandu katu ke pyrara ixo ame'ẽ
ta pe ihẽ apandu aho. Ma'e ka'u
te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta marã
ka ym hijariha. Kyndaha pe ixo,
ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta pe apandu
aho.
Myja ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar
my, aja amujekwa aho. Jetehar te
ke ukwa ym ame'ẽ ta eha ym te,
ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta pe jetehar te
ke amujekwa aho tĩ.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe pyai amõ.
Myja ame'ẽ ke mukanim my, ame'ẽ
ke ihẽ amujekwa aho tĩ.
19 Jundéu awa ta pe ihẽ apandu tĩ. ‘Pehẽ ke
jandema'e sawa'e te muhã katu ta’ ”
aja panduha ihĩ.
20 Pe, paper pinim ame'ẽ ke Jesu maman.
Pe, kapitã pe mujywyr rahã, wapyk. Mu'e
ta. Upa jy'ariha renda pe ihĩ ame'ẽ ta usak
katu ehe uĩ. 21 Pe, a'ep pe har ta pe Jesu
pandu:
—Apo ramõ Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu.
Aja panduha uhyk apo 'y. Pehendurahã! —
aja ngã pe.
22 Hendu ehe rahã, upa ngã pandu:
—Mã! Pandu katu te a'e. Mã! Katu tiki.
Jose ra'yr peme'ẽ. Myja ukwa katuha ukwa
my? (Jakwa ym) — aja ngã.
23 Jesu pandu:
—Amõma'e panduha ke ihẽ pe pepandu
tar katu, aja akwa. Kuja: “Éi, paje! Nde
juehe ejumukatu!” aja. Kuja ihẽ pe
pepandu tar katu tĩ: “Kapana'ũ ok ta pe
ma'e katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e, aja
jahendu. Aja se nde rekoha pe ema'ema'e
tĩ” aja pepandu tar katu ihẽ pe tĩ. Anĩ. Aja
ama'e ym ta se. 24 Ko apandu katu pehẽ
pe. Tupã je'ẽha mujekwa ame'ẽ ke ima'e
hekoha te pe har ta putar ym. Aja ihẽ tĩ. Se
ihẽ ke peputar ym tĩ.
25 —Pehendu katurahã! Jetehar te ke.
Yman te Eri ixo rahã, heta te hũ jahy rahã,
aman ukyr ym te riki. Warahy 'ar mahapyr
rahã, amõ ixu'a rupi rahã, aman ukyr ym
te. A'erehe ame'ẽ ywy rupi myahy te hũ
ngã. Ngã mi'u nixói. Arahã jundéu awa
tama'e ywy pe heta ixawa'e manõ ame'ẽ
ta ixo. 26 Pe, upa ame'ẽ ta pe Eri ke Tupã
muwyr ym te. Amõ awa tama'e ixawa'e
manõ ame'ẽ pe muwyr. Jundéu awa aja
ym ame'ẽ pe muwyr. Sare ok ta pe har
pe muwyr. Sare ok ta Sinõ ywy rehe ihĩ.
Ame'ẽ ixawa'e manõ ame'ẽ pe jõ Eri oho.
27 —Aja Erise tĩ. Yman te Erise Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ke a'e. A'e ixo rahã, jundéu
awa tama'e ywy pe heta ma'e ahy ixo ame'ẽ
ta ixo. Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ta ke.
Ame'ẽ ta ke a'e mukatu ym te. Amõ awa
sawa'e ke a'e mukatu. Jundéu awa aja ym
ame'ẽ ke mukatu. Her Namã. Si ywy pe har
ke a'e. Ame'ẽ jõ Erise mukatu — aja ngã pe
Jesu pandu.
28 Ame'ẽ panduha ke rehe hendu rahã,
upa katu te jy'ariha renda pe wapyk uĩ
ame'ẽ ta parahy ehe, Jesu rehe. Ame'ẽ ta
rehe har Jesu pandu, aja ngã ukwa, a'erehe
parahy ngã Jesu rehe. 29 Pe, a'eta pu'am.
Pe, Jesu ke ngã hykýi muhem raho. Ok ta
ngi hykýi muhem raho. Ame'ẽ ok ta ywy'ã
rake ihĩ. Ame'ẽ ywy'ã 'ar pe hykýi raho.
Upen te'e hũ ame'ẽ pe ombor ta tipe raho.
30 Anĩ. Heta ame'ẽ ta pyter rupi Jesu asa
oho. Pe, wata oho ngã ngi.

Amõ py'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke Jesu mukatu
(Mak 1.21-28)

31 Pe, Kapana'ũ ok ta pe Jesu oho. Ame'ẽ
ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. A'ep jundéu
awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa
tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e mu'e
ngã ke ixo. 32 Mu'e rahã, ukwa katu te
ha namõ ngã ke mu'e, a'erehe ngã pandu:
“Mã! Je'ẽha te reko aja pandu katu! Mã!”
aja riki. 33 Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha
renda pe amõ sawa'e ihĩ. Ãjã ipy'a rehe ihĩ
ame'ẽ ke a'e. Hãtã ame'ẽ pandu:
34 —Éi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde.
Ma'ewã jande ke nde eremupyrara erejur
my? Nde rehe har ihẽ akwa katu. Tupã
ngi nde erejur ame'ẽ ke nde. Ima'e je'ẽha
ke nde erepandu erejur. Ma'e ka'u te'eha
ma'eha nixói te nde pe, aja akwa katu — aja
sawa'e pandu.
35 Ãjã pe Jesu pandu:
—Eje'ẽ ym! Sawa'e ngi ehem eho! — aja
ipe.
Hetaha ruwa koty sawa'e ke ãjã ityk
inom. Pe, uhem oho ingi. Mahy ym ha
namõ uhem oho. 36 Pandu pandu ngã jupe:
—Mã! Katu tiki! Myja me'ẽ ame'ẽ
panduha my? Hãtã je'ẽha rupi ãjã pe
pandu katu. Pe, sawa'e ngi ãjã uhem oho.
Pyrãtãha namõ ãjã ke muhem mondo tĩ —
aja ngã jupe.
37 Pe, ame'ẽ ywy rupi Jesu rehe har ngã
pandu pandu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu
(Matéu 8.14-15; Mak 1.29-31)

38 Jundéu awa tama'e jy'ariha renda ngi
Jesu uhem oho. Pe, Simã rok pe ixe oho.
Apo Simã pen ke haku hũ ou. Pe, Jesu pe
amõ ta pandu oho: “Simã pen haku hũ” aja.
39 Pe, ixoty oho. Hake pu'am u'am rahã,
pandu: “Eputu'u ipe” aja. Pahar hakuha
maha oho ipe. Pahar pu'am. Pe, a'eta mi'u
Simã pen me'ẽ me'ẽ a'eta pe.

Heta ngã ke Jesu mukatu (Matéu 8.16-17; Mak 1.32-34)

40 Pe, pytun ramõ te rahã, jundéu awa
tama'e putu'uha 'ar upa. (A'erehe jundéu
awa ta wata katu apo 'y.) A'erehe Jesu koty
ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã raho raho.
Ehe katu ame'ẽ ta upa ma'e ahy ixo ame'ẽ
ta ke raho ipe tĩ. Pe, ma'e ahy ixo ame'ẽ ta
ãkã rehe ipo ke Jesu mujar. Aja upa katu te
mukatu. 41 Awa ta ngi ãjã ta uhem oho tĩ.
Ahem riki uhem oho. Kuja:

—Nde riki Tupã ra'yr — aja Jesu rehe har.

A'e riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã
mu'am ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ ke upa ãjã ta
ukwa katu, a'erehe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe har peje'ẽ ym — aja ãjã ta pe.

Jundéi ywy rupi Jesu pandu oho (Mak 1.35-39)

42 Pytuniwe te rahã, ok ta ngi Jesu uhem
oho. Awa nixói te ame'ẽ renda pe oho. A'ep
Tupã namõ pandu pandu. Pe, ngã kekar
kekar ixo. “My ihon my?” aja ngã. Pe,
mahem rahã, Jesu ke ngã mupyta tar katu.
Pandu ipe:

—Se jande rekoha pe epyta katu exo — aja
Jesu pe.

43 A'e pandu:

—Anĩ. Apyta ym ta. Amõ ok ta rupi
myrandu katu ihẽ apandu ta me'ẽ te'e oho.
Ame'ẽ rehe ihẽ ke Tupã muwyr. Ma'e
ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e, a'erehe pyai.
A'erehe ame'ẽ ke hijar. Pe, Tupã koty ipy'a
muruwak rahã: “Ihẽ kotyhar ke nde” aja
Tupã pandu ta. Aja a'e putar. Ame'ẽ
myrandu katu ke ihẽ apandu ta aho — aja
ngã pe Jesu pandu.

44 A'erehe pandu pandu oho. Jundéi
ywy rupi heta jundéu awa tama'e jy'ariha
renda ihĩ. Ame'ẽ rupi pandu pandu oho.

5

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar (Matéu 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Amõ wera rahã, ypa rake Jesu mu'e
u'am. Ypa rer Jenesare. (Mokõi her:
“Ngariréi” aja ngã ipe tĩ.) Pe, heta ngã ixoty
jy'ar uwyr. Tupã je'ẽha ke a'eta hendu tar
katu, a'erehe ixoty ngã jy'ar uwyr. A'erehe
jarusu keruhũ pe opor oho. 2 A'ep y rymy'y
rehe mokõi jarusu keruhũ rehe Jesu usak.
Y rymy'y rehe musosok ame'ẽ ke rehe
usak. Ame'ẽ ke pira pyhykiha ta hijar oho.
Pe, kyhapari ke a'eta kutuk u'am. 3 Peteĩhar
jarusu keruhũ pe Jesu opor oho. Simãma'e
pe opor oho. Pe, Simã pe pandu:

—Y koty esosok we rĩ — aja Jesu.

Upa sosok rahã, Jesu wapyk. Pe, heta
ame'ẽ ta ke mu'e uĩ.

4 Upa mu'e rahã, pandu:

—Simã! Apo jarusu keruhũ ke y typyha
koty esosok we. Nde namõ ixo ame'ẽ ta
namõ kyhapari embor emondo, y pe. Pira
pepyhyk — aja Jesu ipe.

5 Simã pandu:

—Sa'e! Pytun rahã jande jamanga hũ
jaxo tipe. Aja te'e xu'em oho. Japyhyk ym
te riki jande. Ko nde erepandu, a'erehe
kyhapari ke jambor ta tĩ — aja Jesu pe.

6 Pe, kyhapari ke a'eta ombor indo. Pe,
mãte hũ te'e pira ke 'y. Kyhapari ke musak
tate. 7 A'erehe ehe katu ame'ẽ ta pe Simã
ta pukái. Amõ jarusu keruhũ pe ehe katu
ame'ẽ ta i'ãi.

—Pahar pira rehe pejur! — aja.

Ixoty a'eta oho. Mokõi jarusu keruhũ ke
mutyryhem. Tate mupypyk indo. 8 Ame'ẽ
pira hetaha rehe Simã usak rahã, Jesu
ruwa koty wapyk. Ipynarãi pe wapyk. (Aja
sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ aja mujekwa)
Pe, pandu:

—Sawa'e! Nde riki katu te me'ẽ ke. Ma'e
nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te
nde pe. Ihẽ anĩ. Ma'e aka'u te'eha ke
ama'ema'e ame'ẽ ke ihẽ. A'erehe ihẽ ruxĩ
ihẽ. A'erehe ihẽ ngi eho — aja Jesu pe Simã
pandu.

9 Mãte hũ pira ke Simã ta pyhyk, a'erehe:
“Mã!” aja Simã ta. Inamõ ixo ame'ẽ ta aja
tĩ. “Mã!” aja tĩ. 10 Simã rehe katu ame'ẽ ta
aja tĩ. Her Tian. Imu rer Juã. Ame'ẽ mokõi

Semende ra'yr. “Mã!” aja a'eta tĩ. Pe, Simã pe Jesu pandu:

—Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehẽ ke ihẽ amu'e ta. A'erehe amõ ta py'a ke Tupã koty pemuruwak ta pexo kỹ. (Pira pepyhyk, ame'ẽja saka.) Pekyje ym. (Ihẽ namõ peho) — aja.

11 Pe, jarusu keruhũ ke y rymy'y rehe Simã ta muhyk raho. Y ngi kyhapari ke hykýi muhem rahã, upa katu te Simã ta hijar oho. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 8.1-4; Mak 1.40-45)

12 Amõ wera rahã, amõ ok ta pe Jesu ixo. A'ep amõ sawa'e ixo. Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke namõ a'e ixo. (A'erehe amõ ta rake uhyk ym ame'ẽ ke a'e.) Pe, Jesu rehe usak rahã, Jesu ruwa koty wapyk oho. Ipynarãi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahã, ihẽ ke nde eremukatu katu aja akwa — aja Jesu pe.

13 Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ãkã rehe ipo ke mujar. Pandu ipe:

—Hã! Nde ke ihẽ amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja Jesu ipe.

Pe, pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ke pahar upa ka'ẽ oho ipe. 14 Pe, Jesu pandu ipe:

—Ame'ẽ ke amõ ta pe epandu ym. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Ejumujesak nde juehe har ipe. Nde rehe usak katu ta. “Nde katu” aja pandu ta. Pe, Moise mupinim aja ma'e ke pa'i pe eme'ẽ. Ame'ẽ ke a'e hapy ta Tupã pe, ame'ẽja saka. Aja rahã, upa ka'ẽ oho nde pe aja ngã pe nde eremujekwa ta — aja sawa'e pe.

15 Jesu mukatu, ame'ẽ rehe har ngã pandu pandu oho. Pe, heta ngã jy'ar ixoty. Ima'e panduha rehe a'eta hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu, a'erehe a'eta uwyr tĩ. 16 Anĩ. Heta ame'ẽ ta ke Jesu hijar oho. Awa nixói te ame'ẽ pe oho. A'ep Tupã namõ pandu pandu.

Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 Amõ wera rahã, ngã ke Jesu mu'e mu'e uĩ. A'ep parise ta ihĩ tĩ. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta ihĩ tĩ. Ok ta pame katu te ngi a'eta uhyk uwyr ehe. Ngariréi ywy rehe ok ta ihĩ, ame'ẽ ngi uhyk uwyr ehe. Jundéi ywy rehe ok ta ihĩ, ame'ẽ ngi uhyk uwyr ehe tĩ. Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr ehe tĩ. Tupãma'e pyrãtãha ihĩ katu ehe, Jesu rehe. A'erehe ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. 18 Pe, upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke amõ sawa'e ta hupir werur reko. Kyha aja me'ẽ pe a'eta werur reko. Jesu ruwa koty a'eta mou tar katu raho. A'erehe hok pe a'eta ixe tar katu. 19 Heta te hũ ame'ẽ ta i'ãi, a'erehe marã ka ym ixeha. A'erehe ok kupe 'ar pe upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke a'eta hupir raho. (Ame'ẽ ok kupe ipe katu.) Pe, jupyka ke jo'ok. Ame'ẽ rupi upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke mujy mondo. Kyha aja me'ẽ pe mujy mondo, tupaham rehe. Ngã pyter pe mou. Jesu rake mou. 20 Amõ ke Jesu mukatu, ame'ẽ rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe pandu:

—Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihẽ py'a jywyr katu — aja Jesu ipe.

21 Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta namõ pandu pandu a'eta jupe. Kuja:

—Mã! Amõ pe Tupã jõ riki pandu katu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr katu” aja. Aja me'ẽ Jesu pandu rahã, katu ym riki. Awa te'e Jesu. A'erehe peme'ẽ riki Tupã aja jupe my. Katu ym aja — aja a'eta jupe.

22 Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe, ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, pandu:

—Aja ym pekwa pekwa peĩ. 23 Myja me'ẽ riki hãtã ma'eha my? Kuja my: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr katu” aja apandu rahã, hãtã te ma'eha my? (Ame'ẽ ke rehe usak ym awa.) Anĩ rahã, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahã, hãtã te ma'eha my? (Ame'ẽ rehe usak awa.) 24 Pesarahã! Tupã jõ riki ahyha mukatu aja pekwaha. Tupã jõ riki ipy'a mujywyr katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ke rehe mujywyr katu, aja pekwaha tĩ. Apo ihẽ tĩ. Ihẽ riki kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa ta apo. Ihẽ pe Tupã pandu tĩ: “Ma'e ka'u te'eha

ke amõ ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta rehe nde py'a emujywyr katu" aja ihẽ pe. Pesarahã! Ame'ẽ ke pekwa ta apo — aja Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ pe a'e pandu:

—Apandu nde pe! Epu'am! Nde kyha aja me'ẽ ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho inamõ — aja Jesu.

25 Pe, heta ame'ẽ ta usak uĩ ehe rahã, pahar sawa'e pu'am. Kyha aja me'ẽ pe nino, ame'ẽ ke mupu'a. Ame'ẽ ke hok pe raho. Oho ixo rahã, Tupã pe pandu pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja sawa'e pandu oho ixo.

26 Ame'ẽ rehe ngã usak rahã, pandu:

—Mã! Katu tiki! — aja.

Pe, Tupã rehe har katu ngã pandu tĩ:

—Mã! A'eramõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'e katu, ame'ẽ ke rehe jasak katu. Mã! — aja ngã pandu.

(Arahã Jesu Tupã tĩ, aja ngã pe mujekwa katu.)

"Ihẽ namõ ejur" aja Rewi pe Jesu pandu (Matéu 9.9-13; Mak 2.13-17)

27 Ajame'ẽ ke ok ta ngi Jesu uhem oho. Pe, amõ sawa'e rehe usak. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ke a'e. (A'erehe a'e ke jundéu awa ta putar ym ame'ẽ ke a'e.) Her Rewi. (Amõ her: "Matéu" aja.) Tamatarer matyriha renda pe wapyk uĩ. Jesu pandu ipe:

—Ihẽ namõ eho 'y — aja Rewi pe.

28 A'e pu'am. Upa katu te hijar oho. Pe, Jesu namõ oho.

29 Hok pe jywyr rahã, Jesu pe imi'u ke Rewi moĩ hũ. Amõ heta tamatarer matyr ame'ẽ ta wapyk uĩ tĩ. Heta amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta wapyk uĩ tĩ. 30 Parise ta amõ ta ihĩ tĩ. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta amõ ta tĩ. Wapyk uĩ tĩ. Parise ta kotyhar ta ke a'eta. Upa ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Jesu namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta namõ a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Kuja a'eta pandu:

—Ma'ewã ame'ẽ sawa'e ta jaxer ame'ẽ ta namõ Jesu u'u uĩ my? Tamatarer matyr ame'ẽ ta namõ aja tĩ. U'u a'eta namõ tĩ. Katu ym aja — aja parise ta je'ẽ je'ẽ hũ.

31 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, pandu ngã pe:

—Ma'e ahy ixo rahã, mukatuha koty amõ oho. Ahy ym rahã, mukatuha koty oho ym. (Aja apo tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ihẽ rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ẽ ke a'eta putar, a'erehe ihẽ rehe uhyk. Katu jupe, ame'ẽ ta anĩ. Ihẽ rehe uhyk ym.) 32 Pesarahã! Sawa'e katu aja ukwa jupe ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ym: "Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo" aja. Anĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja ukwa ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu katu: "Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo" aja riki — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar ame'ẽ rehe har (Matéu 9.14-17; Mak 2.18-22)

33 Amõ ta Jesu pe pandu:

—Juã namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ma'e u'uha ke hijar hijar ixo. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupã pe.) Tupã namõ a'eta pandu pandu tĩ. Parise ta namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Ma'e u'uha ke hijar hijar tĩ. Ne namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja ym riki. Ma'e ke a'eta u'u katu ixo. Hijar ym. Ma'erehe my? — aja ipe.

34 Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahã, ngã mi'u matyr. Huryha mujã. Pe, ame'ẽ pe oho ame'ẽ ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namõ ixo rahã, ma'e u'uha ke hijar ym. 35 Ihẽ namõ ihẽma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym. Yman rahã, ihẽ ke amõ ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahã ihẽma'e jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta) — aja Jesu pandu.

36 Myja me'ẽ ymanihar ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu tĩ:

—Kamixa ymanihar sorok rahã, kamixa pyahu mondok, ame'ẽ kurer ke amõ mujar ym ehe. Mondok rahã, kamixa pyahu ame'ẽ ke mujaxer ta. Pe, ixurer ke kamixa ymanihar rehe katu ym tĩ. 37 Kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru ymanihar te pe amõ purakar ym. Ame'ẽ pe purakar rahã, mupupur we ixo rĩ. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, kawĩ jyhen ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tĩ. 38 Pesarahã! Kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke hyru katu ame'ẽ pe amõ purakar rahã, katu ta tiki. (Aja rahã, kawĩ jyhen ym ta. Hyru ke upuk ym ta tĩ.) 39 Kawĩ iro ame'ẽ ke

amõ u'u rahã, kawĩ mupupur ramõ ame'ẽ ke u'u tar ym. “Iro ame'ẽ ke katu te” aja pandu — aja Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahã, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. Kawĩ mupupur ramõ, ame'ẽja saka ame'ẽ. Kamixa pyahu, ame'ẽja saka ame'ẽ tĩ. A'erehe parise ta mu'e, aja ixoha namõ marã ka ym muparaha. Hyru ymanihar, aja saka. Kamixa ymanihar, aja saka tĩ, aja Jesu mujekwa.)

6

Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rehe har (Matéu 12.1-8; Mak 2.23-28)

1 Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ahúi aja me'ẽ ty rupi Jesu wata oho ixo, jumu'eha ta namõ. Pe, ame'ẽ ke jumu'eha ta amõ amõ po'ok ixo. (Ame'ẽ ke ipo pe kamyrik. Aja pirer ke ombor. Upa ombor rahã, ame'ẽ ke u'u.) 2 Pe, amõ parise ta a'ep ixo. Ame'ẽ ta pandu:

—Anĩ. Katu ym u'uha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahã, katu ym. (Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja parise ta pandu.

3 (Amõ rehe pyrara usak ta me'ẽ te'e, aja Jesu mujekwa tar katu,) a'erehe a'e pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamõ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Myahy te tĩ. Ame'ẽ ta ma'eha ke Tupã je'ẽha rehe pesak riki. 4 Ma'e u'u ame'ẽ ke nixói te rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e ixe oho. Pe, mbeju a'ep ihĩ. Ame'ẽ ke u'u. Inamõ ixo ame'ẽ ta pe me'ẽ tĩ. A'eta u'u tĩ. Ame'ẽ mbeju ke Tupã ruwa koty pa'ihu moĩ, ame'ẽja saka. Pa'i ta jõ ame'ẽ ke u'u katu. Amõ ta u'u rahã, anĩ. (Ndawi ta pa'i ta ym.) A'erehe Ndawi ta u'u rahã, katu ym ta tipe. (Aja Moise je'ẽha rehe hendu ym) — aja Jesu pandu.

5 A'e pandu tĩ:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ma'e ke amõ ma'e, ame'ẽ ke ihẽ riki apandu katu. Tupã je'ẽha rupi ajur ame'ẽ ke ko ihẽ. Awa ihẽ tĩ — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 12.9-14; Mak 3.1-6)

6 Amõ jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho. A'ep ngã ke a'e mu'e uĩ. A'ep amõ sawa'e ihĩ. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ ke a'e. Ijywa katu kotyhar ipo ke upa te'e jupu'a. 7 A'ep Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta amõ ihĩ tĩ. Parise ta amõ ihĩ tĩ. Jesu rehe a'eta usak katu uĩ. Putu'uha 'ar rahã, ma'e ahy ixo ame'ẽ ke Jesu mukatu ta my? Mukatu rahã, pandu ta ipe: “Mã! Katu ym nde erema'e. Putu'uha 'ar rahã, nde eremukatu. (Nde ereparaky te'e, ame'ẽja saka.) Jundéu awa ta je'ẽha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja” aja Jesu pe a'eta pandu ta. A'erehe a'eta usak katu ehe uĩ, Jesu rehe. 8 Ame'ẽ ta ipy'a pe ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke Jesu ukwa katu. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ pe pandu:

—Epu'am! Se heta ame'ẽ ta pyter pe ejur! — aja riki.

Sawa'e pu'am. Heta ame'ẽ ta pyter pe pu'am oho. 9 Pe, ngã pe Jesu pandu:

—Ihẽ pe pepandurahã! Putu'uha 'ar rahã, myja jundéu awa je'ẽha mujekwa my? Myja riki katu my? Ko amõ ta rehe amõ pyrara usak rahã, katu my? Ko mai rahã, katu my? Ko amõ ta ke jukwa rahã, katu my? Ko jukwaha ke muputu'u rahã, katu my? Myja katu my? Pepandurahã! — aja ngã pe pandu.

10 Pe, ngã rehe juramã usak. Pandu ym awa. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ẽ pe pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja.

Ipo ke sawa'e pirar rahã, upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tĩ. Upa katu. 11 Ame'ẽ ke rehe usak rahã, parise ta parahy te ehe, Jesu rehe. Jundéu awa je'ẽha rehe hendu ym, aja ukwaha naĩ, a'erehe parahy. Pandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, ja-jukwa — aja parise ta pandu pandu a'eta jupe.

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar (Matéu 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Amõ pytun ramõ rahã, ywy'ã rehe jeje te Jesu jupir oho. A'ep Tupã namõ pandu

pandu u'am. Aja te'e xu'em oho. 13 Wera
rahã, jumu'eha ta ke mujy'ar. Ame'ẽ ta ngi
har awa py mokõi sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ẽ
ta pe pandu:
—Pehẽ riki ihẽ amondo ta ame'ẽ ta ke apo
'y — aja.
14 Ame'ẽ ta rer kuja. Ko Simã. Amõ
her moĩ ehe. "Petu" aja her moĩ ehe. Ko
Andere amõ tĩ. Simã mu a'e. Tian amõ tĩ.
Ko Juã amõ tĩ. Tian mu a'e. Amõ Siri tĩ.
Amõ Matoroméu tĩ. 15 Amõ Matéu tĩ. Amõ
Tome tĩ. Amõ Tian tĩ. Apéu ra'yr a'e. Amõ
Simã tĩ. Sero aja amõ ta ipe tĩ. ("Sero" aja
pandu rahã, jundéu awa tama'e ywy ngi
huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem,
aja mujekwa.) 16 Amõ Jun tĩ. Tian ra'yr
a'e. Ko Jun Ikario amõ tĩ. A'e riki Jesu rehe
huwajan ta ke muhyk ta werur.

Ngã ke Jesu mu'e. Ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ.
(Matéu 4.23-25)

17 Pe, ame'ẽ ta namõ ywy'ã ngi wyjy oho.
Ywy ipe katu ame'ẽ pe a'eta uhyk. Amõ
jumu'eha ta heta a'ep ixo tĩ. A'ep Jundéi
ywy ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta heta ixo tĩ.
Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta amõ
tĩ. Heta ixo tĩ. Tir ok ta ngi uhyk uwyr
ame'ẽ ta amõ tĩ. Sinõ ok ta ngi uhyk uwyr
ame'ẽ ta amõ tĩ. Heta ixo tĩ. Sinõ ok ta y
ramũi rake ihĩ. Tir ok ta aja tĩ. Y ramũi
rake ihĩ tĩ. 18 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe johu
ngã hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta
ke mukatu, ame'ẽ ke rehe johu ngã uhyk
uwyr tĩ. Ãjã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ta uhyk
uwyr ehe tĩ. Ame'ẽ ta ke a'e mukatu tĩ.
19 Ima'e pyrãtãha namõ ngã ke mukatu hũ.
A'erehe upa ngã ipo ke mujar tar katu ehe.
Mujar ehe rahã, upa katu oho ipe.

Huryha rehe har. Pyaiha rehe har tĩ.
(Matéu 5.1-12)

20 Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pandu:
—"Tupã rehe har jakwa ym jande" aja
pekwa ame'ẽ ta mã peja pehẽ rury
katu pe'am.
Ixotyhar ta aja pemuruwak ta. Pe, inamõ
pexo ta, a'erehe mã peja pehẽ rury
katu pe'am.
21 Amõ myahy rahã, ma'e ke u'u ta. Aja
Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar
katu te rahã, mã peja pehẽ rury katu
pe'am. Upa peputar ame'ẽ ke Tupã
muwyr katu ta.
Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe
pejixi'u apo. Ame'ẽ ke Tupã pe
pepandu. Aja rahã, mã peja pehẽ
rury katu ta pe'am. Pepuka ta
tĩ. Tupã ipy'a jywyr ta pehẽ rehe,
a'erehe pehẽ rury katu pe'am.
22-23 —Mã! Pehẽ rury katu pehẽ. Ihẽ rehe
pejurujar katu, a'erehe pehẽ rehe amõ ta
parahy. Pehẽ ke putar ym tĩ. Pehẽ rehe
juru ai ngã tĩ. "Peme'ẽ ta jaxer ai" aja pehẽ
rehe har pandu naĩ tĩ. Ihẽ rehe pejurujar
katu, a'erehe upa aja ta. Aja rahã, pehẽ
rury katu pexo. Pehẽ ruryha namõ pe-
por pepor pexo. Pehẽ aja ymanihar Tupã
je'ẽha pandu ame'ẽ ta tĩ. Ame'ẽ ta ke pehẽ
ramũi ta mupyrara tĩ. Aja pehẽ ke amõ ta
mupyrara ta tĩ. Anĩ. Tapijar te'e we ihẽ
rehe pejurujar katu. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha
rupi ajur. Ywa pe pehẽma'e hũ ta, a'erehe
pehẽ rury katu pe'am.
24 —Apo pehẽma'e hũ namõ pexo, a'erehe
pehẽ rury katu pe'am.
Mã! I'i atu we rahã, pepyai ta. (Amõ ta rehe
pekyty'ym.) A'erehe pehẽ ke Tupã
mupyrara hũ ta.
25 "Ma'e ke japutar ym te apo. Upa katu te
jandema'e kohĩ apo, a'erehe Tupã ke
japutar ym" aja pepandu ame'ẽ ta.
Mã! Tupã koty pehẽma'e nixói te ta.
Myahy te hũ, aja saka nixói te ta. Mã!
Tupã mupyrara hũ ta pehẽ ke.
"Upa katu te jandema'e kohĩ, a'erehe Tupã
ke japutar ym" aja apo pepuka puka
ame'ẽ ta. Mã! Pepyai ta. I'i atu we
rahã, pejixi'u hũ ta. Tupã mupyrara
ta, a'erehe pejixi'u hũ ta.
26 —Yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran
rehe har amõ ta pandu: "Katu peme'ẽ ta"
aja naĩ. Te'e riki. A'engi Tupã mupyrara
hũ riki. A'erehe: "Mã! Katu peme'ẽ ta" aja
pehẽ rehe har pandu naĩ rahã, mã pepyai
pe'am. Ymanihar ta aja Tupã mupyrara ta
my tĩ — aja Jesu pandu.

Huwajan ta rehe ipy'a katu
(Matéu 5.38-48; Matéu 7.12; Ruk 23.34; At 7.60; Hom 12.17-21)

27 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ rehe hendu ame'ẽ ta pe ihẽ apandu katu. Pehẽ ruwajan ta rehe pepy'a katu. Pehẽ rehe parahy ame'ẽ ta rehe pepy'a katu tĩ. 28 “Mã peja pehẽ ke Tupã mahy” aja pandu ame'ẽ ta pe kuja pepandu: “Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu” aja ipe. Pehẽ ke mahy ame'ẽ ta rehe har Tupã namõ pepandu katu. (“Mã peja esak katu ehe” aja Tupã namõ pepandu.) 29 Nde ruwa amõ nupã rahã, aja emujywyr ym ipe tĩ. Mã peja nde ruwa wajar a'e nupã tĩ. Nema'e kamixa ke amõ raho rahã, mã peja nema'e xirur raho tĩ. 30 “Nema'e aputar” aja nde pe amõ pandu rahã, ame'ẽ ke eme'ẽ ipe. Nema'e ke amõ pyhyk rahã, ame'ẽ mujywyriha ke epandu ym ipe. 31 Pehẽ pe ma'e ke amõ ta ma'ema'e katu, ame'ẽ ke peputar. Aja pemujywyr ipe tĩ. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e ngã pe tĩ.

32-35 —Pehẽ rehe ipy'a katu ame'ẽ ta rehe jõ pepy'a katu rahã: “Mã! Peme'ẽ katu ame'ẽ ke” aja pehẽ rehe har Tupã pandu ym. Pesarahã! Jaxer ame'ẽ ta aja tĩ. Ipy'a katu ehe ame'ẽ ta rehe jõ ipy'a katu tĩ. (Mã! Pehẽ ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ.)

—Pe, pehẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke ma'e. Ame'ẽ ta rehe jõ pepy'a katu rahã! “Mã! Peme'ẽ katu ame'ẽ ke” aja pehẽ rehe har Tupã pandu ym tĩ. Pesarahã! Jaxer ame'ẽ ta aja tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke ma'e katu. Ame'ẽ ta rehe jõ ipy'a katu tĩ. (Mã! Pehẽ ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ.)

—Amõ ta pe tamatarer pemupyta rahã, ame'ẽ ke pehẽ pe mujywyr ta, aja pekwa. A'erehe ame'ẽ ta pe pemupyta katu. Aja rahã: “Mã! Peme'ẽ katu ame'ẽ ke” aja pehẽ rehe har Tupã pandu ym. Pesarahã! Jaxer ame'ẽ ta aja tĩ. Aja mupyta tĩ. Juja katu te mujywyr tĩ, aja ukwa. Aja ym pehẽ! (Pehẽ ruwajan rehe pepy'a katu.) Ame'ẽ ta rehe pesak katu tĩ. Tamatarer ke pemupyta katu. Mujywyriha ke peputar ym pexo. Aja rahã Tupã koty nema'e heta te hũ ta. “Tupã ra'yr ta” aja ta pexo. Tupã riki ywatehar te ke a'e. Upa ngã rehe katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pandu ym ame'ẽ ta rehe a'e usak katu tĩ. Jaxer ame'ẽ ta rehe aja tĩ. Usak katu tĩ. Upa ngã rehe aja tĩ. Usak katu tĩ. Aja Tupã. 36 Pehẽ rehe pehẽ pái keruhũ pyrara usak. Aja amõ ta rehe pepyrara pesak tĩ — aja Jesu pandu.

“Katu ym nde” aja amõ rehe har epandu ym
(Matéu 7.1-5; Hom 2.1-3)

37 A'e pandu tĩ:

—Amõ ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ẽ ta katu ym” aja. Aja pepandu rahã, aja juja katu te pehẽ rehe har Tupã pandu ta tĩ. A'erehe aja ym pepandu. Kuja amõ ta rehe har kapitã pe pepandu ym: “Peme'ẽ riki katu ym. A'erehe emahy” aja pepandu ym. Pepandu ym rahã, aja pehẽ rehe har Tupã pandu ym ta tĩ. “Katu ym pehẽ” aja a'e pandu ym ta tĩ.

—Amõ rehe peparahy rahã, pehẽ py'a pemujywyr katu ehe. Aja rahã, pehẽ katu ym rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr katu ta tĩ.

38 —Amõ ta pe ma'e ke peme'ẽ katu. Aja rahã, pehẽ pe ma'e ke Tupã me'ẽ katu ta tĩ. Tyryhem aja pehẽ pe muwyr ta. Jetehar te ke! I'ar koty te we muwyr ta, pehẽ pe. Myja me'ẽ amõ ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehẽ pe Tupã ma'e ta tĩ — aja Jesu pandu.

39 Myja me'ẽ eha ym te ame'ẽ my, ame'ẽ ke jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Mokõi eha ym te ame'ẽ ta ixo rahã, marã ka ym jumokõi wataha. Ipo rehe a'eta jupyhyk wata oho rahã, janam ha pe te'e mokõi oho ta. (Aja eha ym te aja ym pehẽ tĩ. Jetehar te ke pejumu'e katu rahã, ame'ẽ ke amõ ta pe pemu'e katu ta. Janam ha aja pejawy ym ta.) 40 Jumu'eha riki mu'eha aja ym. Mu'eha 'ar koty te we ukwa ym. Pe, upa katu te jumu'e rahã, mu'eha aja a'e tĩ. Ukwa katu ta tĩ.

41 —Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ẽ rehe nde eresak. (Aja rahã, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e.) Mã peja ame'ẽ rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde reha rehe myra keruhũ mupuk riki. (Aja rahã, mãte hũ nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym aja.) Mã peja ame'ẽ rehe har ekwa ekwa py exo.

42 —Kuja ne mu pe epandu my: “Éi! Sa'e! Nde reha ngi myra kurer ke ihẽ ajo'ok ta” aja. (Aja rahã, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e

nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ẽ ke mã peja ehijar" aja nde erepandu.) Mã! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhũ ihĩ. (Aja rahã, mãte hũ nde ereka'u te'eha ke nde erema'e.)

—Mã! Mokõi nde erekwaha namõ nde erexo. Nde reha ngi myra keruhũ ke ejujo'ok py. (Aja rahã, mãte hũ nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar katu py.) Aja rahã, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Pe, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahã, nde mu pe nde erepandu: "Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar" aja nde erepandu katu) — aja Jesu pandu.

I'a rehe har (Matéu 7.16-20; Matéu 12.33-35)

43 A'e pandu tĩ:

—Ma'eywa'y hury katu rahã, i'a katu riki. Pe, ma'eywa'y hury ym rahã, i'a ym. 44 I'a katu rahã, ma'eywa'y rehe har amõ ukwa katu ta. (Ma'eywa'y hury katu, aja ukwa katu ta.) Pesarahã! Juruwe'y ngi akaju ke amõ po'ok ym te. Japekã'y ngi waja ke amõ po'ok ym te tĩ. 45 Aja amõ tĩ. I'a aja amõ rehe har amõ ta ukwa katu tĩ. Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, sawa'e katu ame'ẽ ke a'e, aja amõ ta ukwa. (I'a katu, ame'ẽja saka.) Jaxer ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, sawa'e katu ym ame'ẽ ke a'e, aja amõ ta ukwa. (I'a ym, ame'ẽja saka.) Ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke amõ pandu. A'erehe i'a ym aja: "Katu ym a'e" aja ehe har ukwa katu awa — aja Jesu pandu.

Ok mujãha rehe har (Matéu 7.24-27)

46 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ pe nde erepandu: "Éi! Sawa'e! Nde katu!" aja. Mã! Aja panduha jõ. Anĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe nde erehendu ym rahã, katu ym aja. 47 Ihẽ rehe amõ uhyk. Pe, ihẽ je'ẽha rehe amõ hendu katu. Pe, aja ma'ema'e. Esarahã! Ehe har ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. 48 Ok ke mujã a'e. Kuja y rake mujã. Ywykwar ypyp pykũi katu. Itahu rehe uhyk oho. Ame'ẽ 'ar pe ok pyter ke jytyka. Ok pyter ke hãtã jytyka. Pe, y tiha rahã, ok ke u'ar ym. Ok pyter hãtã jytyka, a'erehe y ombor ym.

49 —Amõ anĩ. Ihẽ je'ẽha rehe amõ hendu tipe. Pe, aja a'e ma'e ym. Ame'ẽ riki amõ koty ok ke mujã. Kuja, y rake mujã tĩ. Ok pyter ke hãtã ym jytyka. Pe, y tiha rahã, upa munde raho. Pahar ok ke y ombor oho. Tũ! Mã! Tyapu hũ! — aja Jesu pandu.

7

Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu (Matéu 8.5-13)

1 Upa aja me'ẽ ngã pe Jesu pandu rahã, a'engi oho. Kapana'ũ ok ta pe oho. 2 A'ep amõ sawa'e ixo. Homa awa ke a'e. (Jundéu awa ym a'e.) Sonda tama'e kapitã ke a'e tĩ. Ima'e miasu ahy ixo. Ame'ẽ riki amõ miasu 'ar koty te we katu ame'ẽ ke ipe. Manõ tate a'e. 3 Pe, Jesu uwyriha rehe har kapitã ukwa rahã, jundéu awa tamũi ta ke ixoty a'e mondo. Tamũi ta pe pandu:

—"Ihẽma'e miasu ke emukatu ejur. Pahar ejur" aja Jesu pe peme'u peho — aja tamũi ta pe kapitã pandu.

A'erehe tamũi ta oho. 4 Jesu rehe uhyk rahã, pandu ipe:

—Sa'e! Kapitã panduha ke nde erema'e rahã, katu ta tiki. 5 Jundéu awa ta rehe a'e ipy'a katu. Jandema'e jy'ariha renda ke a'e riki mujã tĩ — aja Jesu pe.

6 Tamũi ta pandu, a'erehe a'eta namõ Jesu oho. Kapitã rok pe uhyk tate rahã, ixoty ehe katu ame'ẽ ta ke kapitã mondo tĩ. Kapitã je'ẽha ke a'eta raho. Kuja Jesu pe kapitã rehe katu ame'ẽ ta pandu oho:

—Sa'e! Ehendurahã! Kuja kapitã pandu: "Ihẽ rok pe nde erexe rahã, ihẽ ruxĩ riki. Amõ awa ihẽ. Nde aja jundéu awa ym ihẽ tĩ. 7 A'erehe nde koty ihẽ atu aho ym tĩ. Esarahã! Epandu jõ! Pe, ihẽma'e miasu katu ta oho. 8 Akwa katu ihẽ. Ihẽma'e kapitã je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. Pe, ihẽ je'ẽha rehe amõ sonda ta hendu katu tĩ. Amõ pe ihẽ apandu: 'Eho!' aja. Pe, pahar a'e oho. Amõ pe ihẽ apandu: 'Ejur se!' aja. Pe, pahar a'e uwyr. Ihẽma'e miasu pe ihẽ apandu: 'Eparaky eho!' aja. Pe, a'e paraky oho. A'erehe paite nde erepandu rahã, se ihẽma'e miasu katu ta, aja akwa katu" — aja Jesu pe pandu.

9 Ame'ẽ ke Jesu hendu rahã: “Mã! Katu tiki!” aja ukwa. Uwak rahã, haikwer rupi uwyr ame'ẽ ta pe pandu:

—Mã! Sonda tama'e kapitã jurujar katu te ihẽ rehe. Ihẽ apandu pehẽ pe. Aja jundéu awa ta jurujar ym ihẽ rehe. Amõ ywy pe nixói. Jundéu awa tama'e ywy pe nixói tĩ. A'eramõ akwa — aja Jesu pandu.

Arahã mukatuha ke pandu. Pe, kapitãma'e miasu katu oho. 10 Sonda tama'e kapitã rok pe ehe katu ame'ẽ ta jõ jywyr oho rahã, kapitãma'e miasu katu aja a'eta usak.

Ixawa'e manõ ame'ẽ membyr ke Jesu mukwera

11 Ku'ẽ rahã har pe we Naĩ ok ta pe Jesu oho. Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta oho tĩ. Inamõ heta ngã oho tĩ. 12 Ok ta kurar rukwen rehe uhyk tate rahã, ok ta ngi heta uhem uwyr ixo. Manõ ame'ẽ ke jytym ta raho reko tĩ. Ixawa'e manõ ame'ẽ membyr ke a'e. Peteĩhar ke a'e. Heta ok ta pe har ta kũjã namõ uwyr ixo. 13 Usak ehe rahã, pyrara Jesu usak ehe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke rehe. Pandu ipe:

—Ejixi'u ym! — aja kũjã pe.

14 Pe, kaixã koty oho. Ipo ke mujar ehe rahã, sawa'e ta hupir raho ame'ẽ ta pyta. Pe, Jesu pandu:

—Sa'e! Ihẽ apandu nde pe: “Epu'am!” — aja riki.

15 Pahar manõ ame'ẽ ke wapyk tĩ. Kwera katu uĩ. Pandu pandu a'e tĩ. Imãi pe Jesu pandu:

—Ko ne membyr. Kwera katu tĩ — aja ipe.

16 (Pyrãtã te ame'ẽ ke kohĩ, aja ngã ukwa.) A'erehe Tupã rehe har katu ngã pandu tĩ.

—Mã! Katu tiki! Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke jande namõ ixo apo! Katu te ame'ẽ ke a'e. Ima'e awa ta ke Tupã muhã katu uwyr, jundéu awa ta ke — aja ngã pandu.

17 Pe, Jesu rehe har ngã pandu pandu oho. Jundéi ywy rupi pandu oho. Hake ywy ihĩ ame'ẽ rupi pandu oho tĩ. “Ngã ke Jesu mukatu” aja riki pandu oho ngã.

Jesu koty sawa'e ta ke Juã mujahukiha mondo

(Matéu 11.2-19)

18 Upa ame'ẽ mukatuha rehe har Juã pe inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pandu tĩ. Arahã kyndaha pe Juã ixo. Pe, inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ngi har mokõihar pe jõ Juã pandu.

—Pejur! Pesarahã! 19 Sawa'e te pe ma'e ke peme'u peho. Kuja: “ ‘Amõ sawa'e uwyr ta’ aja ihẽ apandu. Nde riki ame'ẽ ke my? Ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe jaharõ ta my?” aja peme'u peho — aja Juã pandu mokõihar pe.

20 Pe, Jesu koty mokõihar ta oho. Uhyk ehe rahã, pandu ipe:

—Nde koty jande ke Juã mujahukiha muwyr. A'e pandu nde pe: “Amõ sawa'e uwyr ta” aja a'e pandu. Nde riki ame'ẽ ke my? Anĩ rahã, amõ sawa'e rehe jaharõ ta my? — aja Juã muwyr ame'ẽ ta pandu ipe.

21 Anĩ. Jesu pandu ym. Kuja a'e ma'ema'eha mujesak. Kuja. Arahã heta ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. Ãjã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ta ke mukatu hũ tĩ. Eha ym te ame'ẽ ta ke mukatu hũ tĩ. 22 Pe, Juã muwyr ame'ẽ ta pe pandu:

—Juã koty pejywyr peho. Pesak ramõ ame'ẽ ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ẽ ke upa pepandu ipe tĩ. Kuja. Eha ym te ame'ẽ ke apo ma'e ke usak katu tĩ. Wata ym te ame'ẽ ke apo wata katu tĩ. Pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ta ke apo upa ka'ẽ oho ipe tĩ. Ma'e hendu ym te ame'ẽ ta ke apo ma'e hendu katu tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke kwera katu tĩ. Pyrara ixo ame'ẽ ta pe myrandu katu ke amõ ta pandu raho tĩ. A'erehe hury katu ixo apo 'y. 23 Pe, ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ym rahã, hury katu a'e ixo. Aja Juã pe pepandu peho — aja Jesu pandu.

—Hã! Japandu ta jaho kỹ — aja sawa'e ta.

(Ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu. Manõ ame'ẽ ta ke mukwera katu tĩ. Aja rahã, a'e riki Kirisutu, kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.)

24 Juã muwyr ame'ẽ ta jywyr oho rahã, Juã rehe har Jesu pandu ngã pe:

—Amukwehe te awa nixói te ame'ẽ pe Juã rehe pesak peho rahã, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ẽ ke rehe pesak peho my? Anĩ. Aja ym Juã. (Pyrãtã a'e. Pahar amõ koty koty ukwaha ke mondo ym a'e.) 25 Ima'e mundeha katu te ame'ẽ ke namõ ixo, ame'ẽ sawa'e rehe pesak peho my? Anĩ. Aja ym tĩ. Pesarahã! Aja

mundeha katu te ame'ẽ ke namõ ixo ame'ẽ ta kapitã keruhũ rok pe ixo. Ma'e katu te ame'ẽ ke namõ jõ ixo ame'ẽ ta a'ep ixo tĩ. Kapitã keruhũ rok pe ixo tĩ. (Juãma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te ame'ẽ namõ a'e ixo ym.) 26 Ihẽ pe pepandu! Awa rehe pesak peho my? Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rehe pesak peho my? A'e tiki. Pesarahã! Apandu katu pehẽ pe. Ymanihar te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta 'ar koty te we Juã riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. (A'erehe Juã rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e.) 27 Ta'yr rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja Tupã pandu:

"Ne ndutar koty myrandu raho ame'ẽ ke ko
ihẽ amondo py.
Nde ereho tate rahã, ngã py'a ke ihẽ koty
a'e muruwak ta mondo" aja pan-
duha ihĩ. (Ame'ẽ mondo py ame'ẽ ke
Juã.)

28 —Apandu pehẽ pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juã katuha ke. Pe, amõ ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ẽ ta Juã 'ar koty te we katuha. Myrandu ke ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Juã pandu, a'e riki ymanihar ta 'ar koty te we katu. Apo anĩ. Ihẽma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ẽ ta Juã 'ar koty te we katuha. Ihẽma'e jumu'eha ta ma'e ukwa ym ame'ẽ ta ke, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta katu te, aja Tupã ukwa katu — aja ngã pe Jesu pandu.

29 Jesu rehe heta ngã hendu. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta hendu ehe tĩ. Amukwehe te Juã mujahuk ame'ẽ ta ke a'eta. (Ame'ẽ ta jaxer te, aja amõ ta ukwaha.) Ame'ẽ ta Tupã je'ẽha rehe hendu katu. "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak" ame'ẽ Tupã je'ẽha rehe hendu katu. A'erehe Juã mujahuk. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke hijar aja mujekwa.) 30 Parise ta anĩ. Putar ym. Ame'ẽ ta pandu: "Jande ke Juã mujahuk ame'ẽ ke japutar ym. Tupã mujekwa ame'ẽ ke rehe jahendu tar ym tĩ" aja riki. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke rehe hendu tar ym tĩ.

31 Jesu pandu tĩ:

—Myja me'ẽ ihẽ ke putar ym ame'ẽ ta my? Kuja nahã my? 32 Ame'ẽ ta riki kurumĩ ra'yr ta aja saka. Kũjãtãi ta aja tĩ. Jumusaráiha ke a'eta mujã. Muhepyha renda pe wapyk. Pe, wajar ta pandu: "Huryha rehe jande jajyngar tipe. Pepurahái ym. Pyaiha rehe jajyngar tipe. Pejixi'u ym tĩ" aja wajar ta pe pandu.

33 —Aja apo jundéu awa ta ixo ame'ẽ ta tĩ. Juã mujahukiha uwyr rahã, ma'e u'uha ke a'e hijar. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Kawĩ ke u'u ym te tĩ. Pe, ehe har pepandu: "Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke a'e. Katu ym a'e" aja pandu naĩ. (Pehẽ rury ym ehe. Wajar ihĩ, ame'ẽja saka pehẽ tĩ.)

34 —Pesarahã! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Juã aja ym ihẽ. Upa ma'e ke ihẽ a'u. Kawĩ a'u we tĩ. Pe, ihẽ rehe har pepandu: "Pesarahã! Ma'e u'u hũ ame'ẽ ke a'e. Kawĩ ngi ka'u ame'ẽ ke a'e" aja ihẽ rehe pandu naĩ. Katu ym aja. "Jaxer ai ame'ẽ ta rehe katu ame'ẽ ke a'e. Homa awa tama'e kapitã keruhũ rehe tamatarer matyr ame'ẽ ta rehe katu ame'ẽ ke a'e tĩ. Katu ym aja" aja riki ihẽ rehe har pandu naĩ tĩ. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ihẽ rehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

35 —Pesarahã! Tupã koty ipy'a ke amõ muruwak rahã, Tupã riki upa ma'e ke ukwa katu, aja a'e ukwa katu — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, kuja riki. Juã ke Tupã muwyr. Juã ma'ema'eha katu, aja Tupã ukwa. Jesu ke Tupã muwyr tĩ. Pe, Jesu ma'ema'eha katu, aja Tupã ukwa tĩ. Aja Tupã kotyhar ta ukwa katu tĩ, aja mujekwa.)

Parise rok pe Jesu oho

36 Jesu pe parise pandu:

—Ihẽ rok pe e'u ejur — aja ipe.

Pe, hok pe inamõ uhyk rahã, wapyk. Ma'e ke u'u uĩ. 37 Ame'ẽ ok ta pe amõ kũjã ixo. Kũjã ixo te'e ame'ẽ ke a'e. Parise rok pe ma'e ke Jesu u'u uĩ, aja hendu. A'erehe ixoty oho. Ma'e piheha ke raho. Ita parasuku pe ihĩ, ame'ẽ ke raho. 38 Pe, Jesu py rake wapyk uĩ. Jixi'u uĩ tĩ. Aja ipy ke makym. Pe, i'a puku ame'ẽ pe ipy ke muxikã rahã, ipy ke juru pe pyter pyter tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ ehe.) Pe, ma'e piheha ke

jyhen ehe. 39 Ame'ẽ rehe parise usak. Hok pe Jesu ke muhyk ame'ẽ ke a'e. Her Simã. A'e jupandu jupe uĩ:

—Peme'ẽ sawa'e Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rahã, kũjã rehe har ukwa ta tipe. Ipy ke pyhyk pyhyk, ame'ẽ rehe har ukwa ta tipe. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ kũjã ke a'e, aja a'e ukwa ta tipe — aja Jesu rehe har Simã jupandu jupe uĩ.

40 Ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:

—Simã! Ma'e ke ihẽ apandu ta nde pe — aja.

Simã pandu:

—Ere! Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Epandurahã! — aja ipe.

41 Pe, kuja Jesu pandu ipe:

—Ko mokõi sawa'e ta ixo. Tamatarer jar ngi tamatarer ke ame'ẽ ta pyhyk. Peteĩ sawa'e heta te hũ pyhyk. Amõ heta ym pyhyk. 42 Pe, ijar pe marã ka ym mujywyriha. A'erehe mokõi sawa'e ta pe ijar pandu: “Ere! Katu apo 'y. Tamatarer pemujywyr ym ta me'ẽ te'e. Upa ihẽ aharái apo 'y” aja. Aja rahã, mokõi sawa'e ta ngi har myja me'ẽ sawa'e riki ijar rehe ipy'a katu te my? — aja Jesu Simã pe.

43 Simã pandu:

—Tamatarer heta te hũ pyhyk, ame'ẽ riki ipy'a katu te. Tamatarer mujywyriha ijar harái, a'erehe ipy'a katu te, aja nahã my — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e tỹ. Nde erepandu katu — aja.

44 Simã pe pandu we rahã, kũjã koty uwak.

—Simã! Kome'ẽ kũjã rehe esarahã! Ko nde rok pe ihẽ ajur rahã, y ke nde eremoĩ ym. Ihẽ py kutukiha ke. (Aja jundéu awa ma'eha ke.) Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ py ke kutuk. Eha rykwer pe kutuk. Pe, i'a pe muxikã tĩ. 45 Ahyk rahã, ihẽ rehe nde erejuman ym tĩ. “Ko nde erejur katu” aja nde erepandu ym. Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ ahyk rahã, ihẽ py ke pyter pyter. Putu'u ym a'e. Aja ipy'a katuha mujekwa. 46 Ihẽ ãkã rehe ma'e ka pihe katu ame'ẽ ke nde erejyhen ym. (Aja nde rury katuha ke nde eremujekwa ym.) Kũjã anĩ. Ihẽ py rehe ma'e piheha ke jyhen. Aja ipy'a katuha mujekwa. 47 A'erehe ihẽ apandu nde pe. Ihẽ rehe ipy'a katu te ha ke kũjã mujekwa. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a muruwak aja mujekwa.) A'erehe Tupã ipy'a jywyr ehe. Ma'e ka'u te'eha ke kũjã ma'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ma'e. A'erehe ta'yr mi ipy'a katuha amõ mujekwa tĩ — aja Simã pe pandu.

48 Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr — aja ipe.

49 Myrape 'ar pe amõ ta wapyk uĩ. Ame'ẽ ta jupandu a'eta jupe uĩ:

—Mã! Awa ko my? Esarahã! Amõ ke rehe ipy'a jywyr ame'ẽ ke a'e. Tupã a'e my tĩ — aja jupandu a'eta jupe uĩ.

50 Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke Tupã muhã katu. Ererahã! Eho katu — aja ipe.

8

Jesu namõ kũjã ta oho

1 Ku'ẽ rahã har pe we amõ amõ ok ta rupi Jesu ohoho ixo. Awa renda rupi ohoho ixo tĩ. “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. A'e putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: ‘Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ’ aja a'e pandu ta” ame'ẽ myrandu katu ke pandu pandu oho ixo. Jumu'eha ta inamõ oho tĩ, awa py mokõi ame'ẽ ta ke. 2 Inamõ kũjã ta oho tĩ. Amukwehe amõ kũjã ta py'a ngi ãjã ke Jesu muhem mondo. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Amukwehe amõ ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Ko Mari Mandare oho inamõ tĩ. Amukwehe te awa po wajar mokõi ãjã ta ke Jesu muhem mondo ingi. 3 Ko Joa oho inamõ tĩ. Ku rakehar ke a'e. Ku riki Ero rok pe ma'e ke ma'ema'e ixo ame'ẽ ke a'e. Ko Susã oho inamõ tĩ. Ko amõ kũjã ta heta oho inamõ tĩ. Upa ame'ẽ ta ma'e ke me'ẽ katu, Jesu ta pe. Ima'e tamatarer ke me'ẽ. Ame'ẽ namõ ma'e ke johu jo'ok jo'ok ngã pe.

Ma'e ra'ĩ muhãi me'ẽ rehe har (Matéu 13.1-9; Mak 4.1-9)

4 Heta ngã ixoty jy'ar uwyr. Amõ amõ ok
ta ngi jy'ar uwyr ixoty. Ame'ẽ ta pe myja
me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu:
5 —Ma'e ra'ĩ ke amõ sawa'e muhãi oho.
Kupixa pe ma'e ra'ĩ muhãi rahã, awa rape
rupi amõ ha'ĩ u'ar. A'ep amõ ta pyrũ ehe.
Ma'ewyra ta u'u amõ tĩ. 6 Amõ ma'e ra'ĩ ita
ty rupi u'ar. Ame'ẽ hywõi rahã, te'e manõ.
Ita ty rupi y nixói, a'erehe te'e manõ. 7 Amõ
ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Juruwe namõ
hywõi. Pe, juruwe tiha py oho, a'erehe
ma'e ra'ĩ hywõi rahã, hury ym. A'erehe i'a
ym. 8 Amõ ma'e ra'ĩ ywy katu ame'ẽ rehe
u'ar. A'ep hury katu. I'a hũ tĩ. Hymbo
rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha.
Aja hymbo pame katu te i'a ihĩ — aja Jesu
pandu.
A'e pandu tĩ:
—Pesarahã! Pekwa tar katu rahã, ihẽ
apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta
me'ẽ te'e! — aja ngã pe Jesu pandu.

Myja me'ẽ ma'e ke my ame'ẽ rehe har (Matéu 13.10-17; Mak 4.10-12)

9 I'i we myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ rehe
har jumu'eha ta pandu:
—Ma'e ame'ẽ my? — aja Jesu pe.
10 Pe, a'e pandu:
—Apo amõ kotyhar Tupã mujekwa.
Pyahu ame'ẽ ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amõ
muruwak ame'ẽ ke a'e putar katu. "Ihẽma'e
a'e" aja a'e pandu. "Ame'ẽ ke nema'e
jumu'eha ta pe emujekwa" aja Tupã ihẽ pe
pandu. Amõ ta pe anĩ. Amujekwa ym ta.
A'erehe myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke
apandu pandu. Aja rahã, amõ usak usak
tipe. Anĩ. Ukwa ym te ame'ẽ rehe har. Amõ
hendu hendu tipe. Anĩ. Ukwa ym te tĩ — aja
Jesu pandu.

Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ my, ame'ẽ ke Jesu mujekwa (Matéu 13.18-23; Mak 4.13-20)

11 A'e pandu tĩ:
—Myja me'ẽ ma'e ra'ĩ my, ame'ẽ rehe
har amujekwa ta apo 'y. Ma'e ra'ĩ riki
Tupã je'ẽha aja saka. 12 Ma'e ra'ĩ awa rape
rupi u'ar. Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha rehe amõ
ta hendu tipe. Pe, ame'ẽ ta rehe Satana
uhyk ta. (Ãjã ramũi a'e. Ma'ewyra u'u
uwyr, ame'ẽja saka.) Pe, Tupã je'ẽha ke upa
mukanim a'eta ngi. Aja rahã, Tupã rehe
jurujar ym. Pe, ame'ẽ ke Tupã muhã ym.
13 —Ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. Ame'ẽ riki
Tupã je'ẽha rehe huryha namõ hendu katu
tipe tĩ. (Pahar hywõi, ame'ẽja saka.) Anĩ.
Pyta katu ym. Heta ym jahy rahã, jurujar
katu we rĩ. Pe, Tupã rehe jurujar katu,
a'erehe amõ ta putar ym. Mahy riki tĩ.
A'erehe jurujar katuha ke hijar. (Warahy
upa jukwa, ame'ẽja saka.)
14 —Ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Ame'ẽ
riki Tupã je'ẽha rehe hendu tipe tĩ. Pe,
ixoha rehe har a'eta jumupyai ixo, a'erehe
Tupã je'ẽha harái. Upa ipy'a ngi mukanim.
Tamatarer hũ pyhykiha rehe jõ ukwa
ukwa ixo, a'erehe Tupã je'ẽha harái tĩ.
Jumuhuryha rehe jõ ukwa ukwa ixo tĩ,
a'erehe Tupã je'ẽha harái tĩ. Upa mukanim
ingi tĩ. A'erehe Tupã rehe har ukwa tar ym.
A'erehe ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ym.
(I'a ym, ame'ẽja saka.)
15 —Ma'e ra'ĩ ywy katu ame'ẽ rehe u'ar.
Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha rehe hendu katu tĩ.
Ipy'a pe ihĩ katu. Hendu katu te ehe tĩ.
Amõ koty uwak ym oho, a'erehe ma'e katu
ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. (I'a heta hũ,
ame'ẽja saka) — aja Jesu pandu.

Araparin rehe har (Mak 4.21-25)

16 A'e pandu tĩ:
—Araparin amõ hapy rahã, pander pe
jupyk ym. Myrape wyr pe moĩ ym tĩ. Anĩ.
Ywate pukwar. Aja rahã, ok pe ngã ixo
rahã, wera katu ipe. Wera katu, aja Tupã
rehe har ukwa ta. 17 Ihẽ amu'e ame'ẽ ke
ame'ẽja saka. Apo mukanim, ame'ẽja saka.
I'I atu rahã, upa mujekwa ta ngã pe. Wera
katu, ame'ẽja saka. Apo jupyk, ame'ẽja
saka. I'i atu rahã, upa pirar ta, ame'ẽja
saka. (Aja rahã, juehe har Tupã mujekwa
ta ngã pe. Wera katu, ame'ẽja saka.)
18 —Pesarahã! Ma'e pehendu ame'ẽ ke
pekwa katu pexo. Tupã rehe har ukwa
tar katu. Aja rahã, ame'ẽ pe amõ we Tupã
mujekwa ta. Ta'yr te mi ukwa, aja amõ ta
ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ke upa katu te
Tupã mukanim ta ingi. Aja rahã, ukwa ym
te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu mujekwa.

Jesu mãi ta rehe har (Matéu 12.46-50; Mak 3.31-35)

19 Jesu mãi ixoty oho. Imu ta oho ixoty tĩ.
Hake uhyk ym ehe. Heta te hũ ngã, a'erehe
marã ka ym uhykiha ehe. 20 Pe, amõ pandu
oho ipe:
—Soroka pe ne mãi ixo. Ne mu ta amõ tĩ.
Ne namõ pandu tar katu — aja Jesu pe.
21 Pe, heta ame'ẽ ta pe Jesu pandu:
—Tupã je'ẽha rehe hendu, pe, pandu:
"Katu. Tupã je'ẽha mujekwa, aja ihẽ
ama'ema'e ta" aja. Aja pandu ame'ẽ ta ihẽ
mãi aja tĩ. Ihẽ mu ta aja tĩ — aja ngã pe
pandu.

Ywytu keruhũ ke Jesu muputu'u (Matéu 8.23-27; Mak 4.35-41)

22 Amõ wera rahã, jarusu keruhũ pe Jesu
opor oho. Jumu'eha ta opor oho tĩ. Ame'ẽ
ta pe pandu:
—Ypa ruwái koty jaha jaho — aja Jesu.
Pe, sosok mondo. 23 Pe, aha oho ixo rahã,
Jesu ukwer oup. Pe, pahar ywytu keruhũ
uhyk ehe. Ypa rupi peju hũ. Jarusu keruhũ
pe y ke oho rãi. Tate jere oho. 24 Pe, Jesu ke
jumu'eha ta mupak oho. Pandu ipe:
—Sa'e! Jande jajere tate jaho — aja Jesu
pe.
Pe, pu'am rahã, ywytu keruhũ pe Jesu
pandu:
—Mã peja ym! Eputu'u katu ihẽ pe — aja.
Pahar ywytu keruhũ putu'u! Y kotok
keruhũ pe pandu tĩ:
—Mã peja ym! Ewapyk katu — aja.
Pahar y kotok keruhũ wapyk katu te uĩ tĩ.
25 Pe, jumu'eha ta pe pandu:
—Mã! Pehẽ namõ ihẽ axo. Ihẽ rehe
pejurujar ym. Katu ym aja — aja Jesu.
A'eta mukahem riki. Kyje tĩ. Jupandu
a'eta jupe:
—Mã! Katu tiki! Pyrãtã te ame'ẽ ke kohĩ.
Je'ẽha rehe ywytu keruhũ hendu katu! Y
kotok keruhũ aja tĩ. Hendu katu ehe tĩ. Mã!
Myja me'ẽ sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

Ipy'a rehe ãjã ihĩ ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Pe, ypa ruwái rehe Jesu ta aha oho,
jarusu keruhũ pe. Jera ywy koty oho.
Ame'ẽ ywy Ngariréi ywy kupe koty ihĩ.
27 Pe, jarusu keruhũ ngi Jesu uhem oho
rahã, amõ sawa'e uhyk uwyr ehe. Ok ta
pe har ame'ẽ ke a'e kwe. Ipy'a rehe ãjã
ihĩ ame'ẽ ke a'e tĩ. Yman jawe te'e ixo rĩ,
a'erehe hok pe pyta ym te. Kangwerupa
rupi ixo ame'ẽ ke a'e. Itakwar rupi kang-
werupa ihĩ. 28-29 Pe, ãjã ihĩ katu ehe rahã,
awa nixói te ame'ẽ pe sawa'e ke mujan
mujan mondo. Sawa'e ke amõ ta pukwar
kwe. Ita tupaham pe ipo apyr pukwar.
Ipyta ke pukwar tĩ. Anĩ. Ten! Aja ame'ẽ
ke upa te'e mohok. Pe, awa nixói te ame'ẽ
pe ãjã mujan mondo. Pe, Jesu rehe sawa'e
usak rahã, ahem hũ ixo. Jesu ruwa koty
u'ar. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ aja
mujekwa.) Ãjã pe Jesu pandu:
—Sawa'e ngi ehem eho — aja.
A'erehe Jesu pe sawa'e hãtã pandu:
—Jesu! Nde riki Tupã ra'yr! Ywatehar ke
a'e. Ema'e ym ihẽ pe. Ihẽ apandu nde pe,
emahy ym ihẽ ke — aja Jesu pe.
30 Pe, Jesu pandu ipe:
—Ma'e nde rer? — aja ipe.
—Ihẽ rer riki: "Heta" — aja.
Sawa'e py'a rehe heta te hũ ãjã ta ihĩ,
a'erehe: "Heta" aja pandu. 31 Pe, Jesu pe ãjã
ta pandu:
—Mupyraraha renda pe jande ke
emondo ym we rĩ. Aja emahy ym we jande
ke rĩ — aja ipe.
32 Pe, petete kure ta ixo. Ame'ẽ ke rehe
ãjã ta usak. Heta te hũ kure ta i'ãi. Ywy'ã
rupi kãpĩ u'u ixo. Jesu pe ãjã ta pandu:
—Kure ta koty jaho tar katu — aja.
—Ere! — aja Jesu.
33 A'erehe sawa'e ngi ãjã ta uhem oho.
Kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hũ uwak.) Pe,
kure ta upa katu te ujan oho. Upen te'e hũ
ame'ẽ pe u'ar oho. Ypa pe u'ar. Upa katu te
y jukwa.
34 Ame'ẽ ke kure usakiha ta usak rahã,
ame'ẽ rehe har ok ta pe pandu pandu oho.
Amõ ta renda rupi pandu pandu oho tĩ.
35 Pe, ame'ẽ ke rehe ngã usak oho tĩ. Jesu
rehe uhyk rahã, sawa'e rehe usak. A'eramõ
ãjã ta uhem oho ingi, ame'ẽ ke rehe usak.
Jesu rake wapyk uĩ. Ima'e mundeha namõ
ixo apo 'y. Apo ka'u te'e ym tĩ. Pe, upa
ngã kyje ingi, Jesu ngi. (Sawa'e pyrãtã te
hũ ko ixo, aja ukwa, a'erehe kyje ingi.)
36 Sawa'e ke Jesu mukatu, ame'ẽ ke rehe
usak ame'ẽ ta upa ame'ẽ rehe har ngã pe
pandu. 37 Pe, Jesu ngi upa jera ywy pe har
ta kyje. (Sawa'e pyrãtã te hũ ko ixo, aja

ukwa.) A'erehe kyje ngã ingi. (Amõ we ngãma'e kanim ta, ame'ẽ ke putar ym tĩ.) A'erehe pandu ipe:

—Sengi eho — aja Jesu pe.

A'erehe jarusu keruhũ pe Jesu opor oho. Oho ingi. 38 Oho tate rahã, sawa'e pandu ipe. A'eramõ ãjã ta uhem oho ingi ame'ẽ ke a'e. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ne namõ ihẽ aho ta — aja Jesu pe.

39 A'e pandu:

—Anĩ. Nde rok pe ejywyr eho. Nde ke Tupã mukatu, ame'ẽ rehe har epandu eho — aja sawa'e pe.

Pe, hok pe mujywyr mondo. Pe, ok ta rupi sawa'e pandu pandu oho. "Mã! Katu tiki. Ihẽ ke Jesu mukatu" aja pandu pandu oho.

"Ihẽ rajyr emukatu ejur" aja Jái pandu (Matéu 9.18-19; Mak 5.21-24)

40 Ypa ruwái koty Jesu jywyr oho. Y rymy'y rehe uhyk rahã, heta ngã harõ u'am ehe. Huryha namõ ame'ẽ ta pandu:

—Ko nde erejur! — aja Jesu pe.

41 Pe, amõ sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitã ke a'e. Huwa koty ipynarãi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu hũ ipe:

—Ihẽ rok pe jaho! 42 Ihẽ rajyr ahy oup. Manõ tate oup. Emukatu ejur! — aja Jesu pe.

Awa py mokõi warahy 'ar ame'ẽ ke tajyr. Tajyr peteĩhar ke.

Kũjã ke Jesu mukatu (Matéu 9.20-22; Mak 5.25-34)

Pe, Jái namõ Jesu oho ixo rahã, heta ngã jumujar mujar hũ te'e oho ixo tĩ. 43 Heta ame'ẽ ta pyter pe amõ kũjã oho ixo. Jaiha pupur hũ ame'ẽ ke a'e. Awa py mokõi warahy 'ar rahã, aja te'eha a'e. [Mukatuha ta pe upa katu te tamatarer ke me'ẽ me'ẽ. Anĩ. Mukatu ym te a'e ke.] 44 Jesu raikwer rupi uwyr. Pe, heta ame'ẽ ta rupi asa oho. Pe, Jesuma'e mundeha apyr ke pyhyk. Pahar jaiha pupur ame'ẽ ke putu'u katu ipe. 45 Jesu pandu:

—Awa ihẽ ke pyhyk my? — aja.

Upa ngã pandu:

—Anĩ ihẽ — aja ipe.

Petu pandu:

—Sawa'e! Mã! Ukwa ym awa! Nde rake rupi heta ngã ixo. Mujar mujar hũ tĩ — aja ipe.

46 Jesu pandu:

—Jetehar te ke! Ihẽ ke amõ pyhyk! Ihẽma'e pyrãtãha uhem oho. Amukatu amõ ke, a'erehe ihẽma'e pyrãtãha uhem, aja akwa katu — aja riki.

47 Pe, ngã ukwa ym ha rupi asa oho ym ta, aja kũjã ukwa. A'erehe Jesu rake oho. Ryrýi riki. Jesu rake wapyk oho. Pe, ngã pyter pe upa pandu. Ma'erehe Jesu ke pyhyk my, ame'ẽ rehe har upa pandu. Pahar katu oho jupe, ame'ẽ rehe har pandu tĩ. 48 Pe, Jesu pandu ipe:

—Éi, kũjã! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Ejywyr katu eho — aja kũjã pe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu (Matéu 9.23-26; Mak 5.35-43)

49 Pe, pandu ixo rahã, kapitã rok ngi amõ pandu uwyr, Jái rok ngi. Kuja Jái pe pandu:

—Nde rajyr manõ ramõ te. Mã peja mu'eha jywyr oho. Nde rajyr manõ tái — aja sawa'e ta pandu. ("Mu'eha" aja pandu rahã: "Jesu ke" aja a'eta ukwa.)

50 Sawa'e ta panduha rehe Jesu hendu rahã, Jái pe pandu:

—Anĩ. Nde py'ahu te'e. Ihẽ rehe nde erejurujar katu, aja rahã jõ katu ta tiki. Pe, nde rajyr katu ta tĩ — aja Jesu ipe.

51 Pe, hok pe uhyk rahã, heta ame'ẽ ta pe pandu:

—Se pepyta. Soroka pe pepyta — aja Jesu.

Kuja jõ inamõ hok pe ixe oho. Ko Petu. Juã amõ tĩ. Tian amõ tĩ. Ipái amõ tĩ. Imãi amõ tĩ. Ame'ẽ ta jõ. Heta ame'ẽ ta soroka pe pyta. 52 Kũjãtãi manõ, a'erehe a'ep pe har ta jixi'u hũ. Ahem ehe ixo tĩ. Pe, Jesu pandu:

—Pejixi'u ym. Kũjãtãi manõ ym. Ukwer te'e oup — aja ngã pe.

53 —Héi! Héi! Mã! Ukwa ym a'e — aja upa a'ep har ta puka puka hũ ehe.

Kũjãtãi manõ te, aja a'eta ukwa. A'erehe puka puka hũ ehe. 54 Kapy pe ixe rahã, ipo ke Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Kũjãtãi! Epu'am! — aja Jesu.

55 Pe, pahar kwera katu. Pu'am tĩ. Pe, imãi pe Jesu pandu:

—Ma'e ke eme'ẽ ipe. U'u ta — aja.

(Ma'e u'u rahã, ixuwe katu a'e aja ukwa katu, a'erehe aja Jesu pandu.) 56 Ipái ta pandu:

—Mã! Mã katu tiki! — aja.

Jesu pandu:

—Myja kwera katu my, ame'ẽ rehe har amõ ta pe pepandu ym te — aja ipái ta pe.

Petu ta pe aja tĩ. "Pepandu ym" aja pandu tĩ.

9

Awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mondo (Matéu 10.5-15; Mak 6.7-13)

1 Pe, awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pandu:

—Ihẽ je'ẽha rupi amõ ta py'a ngi ãjã ta ke pemuhem pemondo. Ihẽma'e pyrãtãha namõ aja tĩ. Pemuhem pemondo tĩ. Ihẽ je'ẽha rupi ahy ixo ame'ẽ ta ke pemukatu tĩ. Ihẽma'e pyrãtãha namõ aja tĩ. Pemukatu tĩ — aja Jesu pandu.

2 Pe, ame'ẽ ta ke mondo rahã, kuja pandu tĩ:

—Kuja pepandu pandu peho: "Ixoty ipy'a ke amõ muruwak rahã, Tupã pandu ta ipe: 'Ihẽma'e nde' aja. A'erehe mã peja pehẽ py'a ke ixoty pemuruwak" aja ngã pe pepandu peho. Ahy ixo ame'ẽ ta ke pemukatu tĩ. 3 Peho rahã, pehẽma'e ke peraho ym te. Pehẽ mi'u ke peraho ym. Tamatarer ke peraho ym tĩ. Mokõi kamixa ke peraho ym tĩ. Pehẽ kupe pe ma'e ryru peraho ym tĩ. Myra te'e pehẽ po pe peraho ym tĩ. Myra rehe te'e wata ame'ẽ ke. 4 Amõ ta rok pe pehyk, pe, pehẽ pe ijar pandu: "Ko nde erejur katu. Ihẽ rok pe epyta katu" aja. A'ep pepyta katu we rĩ. Ame'ẽ ok ta pe pexo rahã, ame'ẽ rok pe jõ peker. Ame'ẽ rok pe jõ ma'e ke pe'u tĩ. (Aja rahã, ijar pandu py ame'ẽ ke parahy ym ta.)

5 —Pehẽ ke amõ ta putar ym rahã, ame'ẽ ok ta ngi pehem peho. "Ko nde erejur katu. Se epyta katu" aja pandu ym te awa. Aja rahã, pehem peho. Peho rahã, pehẽ py ngi ywyku'i pejuhyk pembor. Ame'ẽ ke a'ep pe har ta usak rahã, a'ep pe har ta ke Tupã putar ym tĩ, aja pemujekwa ta ngã pe tĩ — aja Jesu pandu.

6 Upa Jesu pandu rahã, jumu'eha ta oho. Amõ amõ ok ta rupi ohoho. Myrandu katu ke pandu pandu oho. Oho ixo rahã, ahy ixo ame'ẽ ta ke a'eta mukatu.

Eroma'e ukwaha (Matéu 14.1-12; Mak 6.14-29)

7 Ero kapitã ke a'e. Ngaririéi ywy pe har tama'e kapitã ke. Pe, upa Jesu ma'ema'e ame'ẽ rehe har hendu. Amõ ta pandu:

—Jesu riki Juã mujahukiha ke. Juã ke Tupã mukwera katu muhem tĩ — aja Jesu rehe har pandu naĩ.

A'erehe ame'ẽ hendu rahã, Ero ka'u te'e. 8 Amõ ta pandu:

—Anĩ. Jesu riki Eri. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke jywyr uwyr a'e tĩ — aja Jesu rehe har pandu naĩ tĩ.

Amõ ta pandu:

—Anĩ. Ymanihar te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke kwera katu uhem tĩ — aja Jesu rehe har pandu naĩ tĩ.

9 Pe, Ero pandu:

—Anĩ. Amukwehe amõ pe apandu: "Juã ãkã emondok eho ingi" aja. (Juã manõ te, aja akwa katu. A'erehe Jesu riki Juã ym, aja akwa katu.) Pe, awa peme'ẽ my? Mãte hũ ehe har ihẽ ahendu — aja.

Pe, Jesu rehe Ero usak tar katu tipe. Ukwa tar katu ehe har.

5.000 hetaha ta pe ngã mi'u ke Jesu me'ẽ (Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Juã 6.1-14)

10 Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta jywyr uwyr ixoty. Upa katu te ma'ema'eha ke pandu ipe. Pe, ame'ẽ ta namõ jõ Jesu oho. Mesái ok ta pe oho. 11 Pe, ame'ẽ ke hetaha ta ukwa rahã, haikwer rupi ngã oho tĩ. Uhyk rahã, Jesu pandu:

—Ko pejur katu — aja hetaha ta pe.

Tupã rehe har kuja pandu: "Apo amõ koty Tupã mujekwa. Pyahu ame'ẽ ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amõ muruwak, ame'ẽ ke a'e putar katu. Ixoty ipy'a muruwak rahã: 'Ihẽma'e ke a'e' aja a'e pandu" aja Jesu pandu pandu ngã pe. Ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ.

12 Pe, warahy ka'aruk koty rahã, awa py mokõi jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Ko awa nixói te ame'ẽ pe jaxo. Ngã mi'u nixói te se. A'erehe hetaha ta ke emujywyr emondo. Paite ok ta rupi ngã oho ta. Ame'ẽ rupi imi'u ngã jo'ok ta. Ukweriha renda a'ep ihĩ tĩ. Amõ awa renda rupi aja tĩ — aja Jesu pe.

13 Jesu pandu:

—Anĩ. Ame'ẽ ke pehẽ atu peme'ẽ me'ẽ ngã pe — aja jumu'eha ta pe.

A'eta pandu:

—Pira ka'ẽ mokõi jõ kohĩ. Mbeju, awa po wajar peteĩhar upa jõ kohĩ tĩ. Ame'ẽ uhyk ym ta ngã pe. Amõ heta te hũ jajo'ok ym rahã, uhyk ym ta ngã pe. Ngã heta te hũ kote'e ixo — aja Jesu pe.

14 Kuja, 5.000 sawa'e ta a'ep ixo nahã my. Sawa'e ta jõ manga rahã, aja hetaha ta ixo nahã my. Pe, Jesu pandu:

—Amõ koty koty ngã ke pemujy'ar. Ko 50 hetaha nahã. Se amõ 50 nahã. Paite amõ 50 nahã. Aja pame katu te. "Pewapyk" aja pepandu ngã pe — aja jumu'eha ta pe.

15 Pe, aja jumu'eha ta mujy'ar. Upa ngã pe pandu:

—Pewapyk — aja riki.

Pe, wapyk. Se 50 hetaha. Se amõ 50. Paite amõ 50. Aja pame katu te. 16 Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pira ka'ẽ amõ. Ywa rehe ma'ã. Pe, pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

Pe, mbeju mopok. Ame'ẽ ke jumu'eha ta pe me'ẽ. Pira ka'ẽ mupen tĩ. Ame'ẽ ke me'ẽ tĩ. Pandu:

—Ngã pe peme'ẽ me'ẽ peraho — aja Jesu.

17 Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Pyta we ame'ẽ ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasãkã pe matyr. Kuja, awa py mokõi wasãkã mutyryhem.

Jesu rehe har Petu pandu (Matéu 16.13-19; Mak 8.27-29)

18 Pe, amõ rahã, Tupã namõ jeje Jesu pandu u'am. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Jesu pandu:

—Ihẽ rehe har ngã pandu rahã, myja pandu my? — aja jumu'eha ta pe.

19 Ame'ẽ ta pandu:

—Kuja amõ ta: "Juã mujahukiha nde" aja je. Amõ ta: "Eri nde. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu me'ẽ ke" aja je tĩ. Amõ ta: "Amõ ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke kwera katu uhem. Ame'ẽ ke nde" aja je tĩ — aja Jesu pe.

20 A'e pandu:

—Pehẽrahã! Myja ihẽ rehe har pekwa my? — aja jumu'eha ta pe.

Petu pandu:

—Nde riki Kirisutu! Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde — aja Jesu pe.

Manõha rehe har Jesu pandu (Matéu 16.20-23; Mak 8.30-33)

21 Pe, Jesu pandu:

—Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ. Ame'ẽ rehe har amõ ta pe pepandu ym te — aja jumu'eha ta pe.

22 A'e pandu tĩ:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ko apandu pehẽ pe. Ihẽ ke amõ ta mahy hũ ta. Jundéu awa tamũi ta putar ym te ihẽ ke tĩ. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ aja tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Ihẽ ke putar ym te tĩ. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta. Pe, mokõi aker rahã, ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta ke (Matéu 16.24-28; Mak 8.34-9.1)

23 Upa ngã pe Jesu pandu:

—Ihẽ namõ amõ ixo tar katu rahã, ima'e putariha ke hijar ta me'ẽ te'e. Pe, Tupã putar ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e. Wera rahã pame katu te ima'e putariha ke mukanim ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, ihẽ namõ tapijar te'e we oho ta me'ẽ te'e. 24 Amõ manõ tar ym. A'erehe a'e pandu naĩ: "Anĩ. Jesu rehe ajurujar ym ihẽ" aja. Aja rahã, Tupã namõ ixo ym te ta. Ihẽ rehe amõ jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ ta jukwa. Aja rahã, Tupã namõ aja te'e ta a'e ixo. 25 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e katu ame'ẽ ke heta te hũ ihĩ. Upa ame'ẽ ke amõ pyhyk. Matyr hũ tĩ. Pe, manõ rahã, Tupã namõ ixo ym te ta. Aja rahã, marã ka ym katuha.

26 —Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ngi amõ huxĩ rahã, ihẽ ruxĩ ta ingi tĩ. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke ngi amõ huxĩ rahã, ame'ẽ sawa'e ngi ihẽ ruxĩ ta tĩ. Ihẽ ajywyr rahã,

ihẽ ruxĩ ta ingi. Katu te ha namõ ihẽ ajywyr ta. Papama'e katu te ha namõ ajywyr ta tĩ. Ima'e je'ẽha rahoha tama'e katu te ha namõ ajywyr ta tĩ. Arahã ihẽ ngi huxĩ ame'ẽ ta ngi ihẽ ruxĩ ta tĩ. 27 Pesarahã! Apandu pehẽ pe! Ihẽ riki kapitã keruhũ te. Ame'ẽ ke pehẽ ngi har amõ ta usak ta. Ixuwe katu ixo rahã, usak ta, manõ ym we ta rĩ — aja ngã pe Jesu pandu.

Moise namõ Jesu pandu. Eri namõ pandu tĩ.
(Matéu 17.1-13; Mak 9.2-8)

28 Upa ame'ẽ ke Jesu pandu rahã, kuja a'e ukwer nahã my, awa po wajar mokõi. Pe, ywy'ã keruhũ pe oho. Petu ke raho. Juã amõ tĩ. Tian amõ tĩ. Tupã namõ pandu oho. 29 Pe, Tupã namõ pandu u'am rahã, huwa ke amõ koty uwak oho. Ima'e mundeha ke ituwyr te hũ. 30-31 Pahar ywa pe har weraha namõ mokõi sawa'e ta uhem. (Wera te hũ rahã, Tupã pete'e ixo aja mujekwa katu.) Ko ymanihar te Moise ke uhem. Ymanihar te Eri amõ tĩ. Jesu namõ a'eta pandu pandu u'am. Kuja a'eta pandu inamõ:

—Jerusarẽ ok ta pe nde eremanõ ta. Aja Tupã putar ame'ẽ ke nde erema'e ta — aja Jesu pe.

32 Petu ta riki ukwer katu te. Pe, upak rahã, Jesuma'e katu te ha rehe a'eta usak. Mokõi sawa'e ta inamõ pu'am u'am, ame'ẽ ke rehe a'eta usak tĩ. 33 Pe, mokõi sawa'e ta oho ixo ingi rahã, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande johu jaxo, a'erehe katu tiki. Pehẽ mahapyr pe mahapyr xipa ke jamujã ta. Ko nde pe amõ. Moise pe amõ tĩ. Eri pe amõ tĩ. (Aja rahã, amõ we pepyta we ta my) — aja Petu Jesu pe.

Ukwa ym ma'e panduha ke, a'erehe aja Petu pandu.

34 Pe, Petu pandu u'am rahã, ywa takãxĩha uhyk a'eta rehe. Takãxĩha rysãha uhyk a'eta rehe. Pe, ywa takãxĩha pe mokõi sawa'e ta ixe oho rahã, Petu ta kyje. Usak ame'ẽ ke ngi kyje. 35 Pe, ywa takãxĩha ngi panduha uwyr. Kuja:

—Ko riki ihẽ ra'yr. Katu asak ame'ẽ ke a'e. Ihẽma'e ke a'e. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja.

36 Panduha putu'u rahã, jeje Jesu ixo. Upa usak ame'ẽ ke amõ ta pe Petu ta pandu ym te. Arahã pandu ym te rĩ.

Kurumĩ py'a rehe ãjã ihĩ
(Matéu 17.14-18; Mak 9.14-29)

37 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, ywy'ã keruhũ ngi Jesu ta wyjy oho. Wyjy uwyr ixo rahã, heta ngã uhyk ixoty. 38 Heta ame'ẽ ta ngi har amõ sawa'e pukái Jesu pe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Apandu nde pe. Ihẽ ra'yr rehe esarahã! Peteĩhar ke a'e. 39 Ipy'a rehe ãjã ihĩ rahã, pahar ahem ahem a'e. Mumanõ manõ a'e ke reko tĩ. Aja rahã, juru ke tyjúi hũ. A'e ke mahy hũ tĩ. Pe, he'õ te rahã, uhem oho ingi. 40 Ne namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu hũ: "Ãjã ke pemuhem pemondo ingi" aja riki. Anĩ. Marã ka ym muhemiha — aja Jesu pe.

41 A'e pandu:

—Mã! Apo pehẽ pexo ame'ẽ ta! Mã! Tupã pyrãtãha rehe pejurujar ym! Katu ym aja. Aja te'e pehẽ namõ ihẽ axo ym ta. Pejurujar ym ha namõ aja te'eha ihẽ py'ahu te'e ahendu. Anĩ. Aja ym ta — aja ngã pe.

Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde ra'yr ihẽ pe erur — aja ipe.

42 Pe, kurumĩ uwyr ixo rahã, a'e ke ãjã ityk. Ywy rehe ityk. Pe, mumanõ manõ hũ. Ãjã pe Jesu pandu:

—Ehem eho ingi — aja.

Pe, uhem oho. Aja mukatu, pe, ipái pe raho. 43 Tupãma'e pyrãtãha rehe har ngã pandu:

—Mã! Katu tiki! Katu hũ — aja.

Manõha rehe har Jesu pandu tĩ
(Matéu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Jesu ma'eha rehe har ngã pandu pandu ixo rĩ:

—Mã! Katu te me'ẽ a'e my! — aja.

Arahã jumu'eha ta pe Jesu pandu:

44 —Ko ihẽ apandu ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. Aja rahã, peharái ym ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke amõ muhyk ta werur — aja riki.

45 Anĩ. Ame'ẽ panduha ke jumu'eha ta ukwa ym. Mujekwa ym Jesu, a'erehe ukwa ym. Jumu'eha ta kyje ingi, a'erehe ame'ẽ rehe har pandu ym we ipe tĩ.

Katu te ame'ẽ rehe har (Matéu 18.1-5; Mak 9.33-37; Siri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5)

46 Jumu'eha ta je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe u'am:
—Jande ngi har awa riki katu te ame'ẽ ke my? — aja a'eta jupe.
47 Ame'ẽ ta ukwa ukwa u'am ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, ta'yn ke pyhyk. Pe, hake mupu'am. 48 Pandu:
—Kome'ẽ ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihẽ kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: "Ko nde erejur katu. Ihẽ rok pe epyta katu" aja. Aja rahã, ihẽ ke hok pe mupyta katu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Ihẽ pe: "Ko nde erejur katu" aja pandu rahã, ihẽ pái pe: "Ko nde erejur katu" aja pandu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Ihẽ ke ihẽ pái muwyr ame'ẽ ke ihẽ. Pehẽ ngi har amõ kuja ukwa: "Katu ym ame'ẽ ke ihẽ" aja ukwa. Aja rahã, ame'ẽ ke katu te aja Tupã ukwa — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Ehe katu ame'ẽ rehe har (Mak 9.38-40)

49 Juã pandu:
—Sawa'e! Paite amõ sawa'e rehe jasak. Ame'ẽ riki nde je'ẽha rupi ãjã ta ke muhem katu mondo, ngã py'a ngi. Jande namõ ixo ym a'e, a'erehe japandu ipe: "Anĩ. Mã peja ym. Jesu je'ẽha rupi ãjã ta ke emuhem ym emondo" aja sawa'e pe jande japandu — aja Jesu pe.
50 Pe, Juã ta pe Jesu pandu:
—Anĩ. Aja ym pepandu ipe. Amõ riki pehẽ ruwajan aja ym rahã, pehẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e — aja Juã ta pe.

Jesu ke amõ ok ta pe har ta putar ym

51 Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr ta, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate rahã, Jesu pandu:
—Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta kỹ — aja.
Pe, ixoty oho ixo. 52 Amõ sawa'e ta ke mondo py. Pe, sawa'e ta oho. Samari ywy pe amõ ok ta ihĩ. Ame'ẽ pe oho. (A'ep Jesu rehe ukweriha renda ke mukatu oho.) 53 Anĩ. A'ep pe har ta putar ym. (Jesu riki jundéu awa ke, a'erehe putar ym.) Jerusarẽ ok ta jaxer aja a'ep pe har ta ukwaha naĩ. Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho ixo, aja a'ep pe har ta ukwa, a'erehe putar ym tĩ. 54 Ame'ẽ ke Tian ukwa rahã, Jesu pe pandu. Juã aja tĩ. Jumu'eha ta ke mokõi. Kuja pandu:
—Sawa'e! Ame'ẽ ok ta pe har ta ke tata mai ta my. (Nde ke putar ym ame'ẽ ta ke a'eta.) Ywa ngi tata keruhũ ke japandu ta. Aja nde ereputar my? — aja Jesu pe.
55 Jesu uwak rahã, pandu a'eta pe:
—Anĩ. Peja ym! — aja Tian ta pe.
56 Pe, amõ ok ta pe Jesu ta oho.

Jesu namõ amõ ta oho ta tipe (Matéu 8.18-22)

57 Pe, a'eta oho ixo rahã, amõ sawa'e pandu ipe:
—Nde ereho ame'ẽ pe ne namõ ihẽ aho ta kỹ tĩ — aja Jesu pe.
58 A'e pandu ipe:
—Hokwar rupi so'o ukwer. Haity pe ma'ewyra ta ukwer tĩ. Ihẽ anĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ akeriha renda nixói — aja ipe. (Aja rahã, inamõ oho rahã, hok te nixói ta, aja mujekwa katu. Sawa'e jetehar te oho ta my, ame'ẽ ke Jesu manga, a'erehe aja pandu.)
59 Amõ sawa'e pe Jesu pandu:
—Ihẽ namõ eho — aja ipe.
Sawa'e pandu:
—Sa'e! Anĩ we rĩ. Ihẽ rok pe ajywyr we ta rĩ. Papa manõ rahã, ihẽ riki ajytym ta. Arahã jõ ne namõ ihẽ aho ta kỹ — aja Jesu pe.
60 A'e pandu:
—Anĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta manõ aja saka ixo. Ame'ẽ ta riki manõ te ame'ẽ ke jytym ta. Ne anĩ. Ihẽ namõ ejur apo 'y. "Tupã kotyhar ta aja pemuruwak" aja epandu eho apo 'y — aja sawa'e pe.
61 Amõ sawa'e pandu:
—Sa'e! Ne namõ ihẽ aho ta kỹ. Kuja py ta rĩ. Ihẽ rok pe aho we ta rĩ. Papa ta pe ihẽ apandu ta: "Ihẽ aho ta kỹ" aja ta. Upa rahã, ne namõ ihẽ aho ta kỹ — aja Jesu pe.
62 A'e pandu ipe:
—Mandi'i'y ke pururе pe amõ jytym rahã, hok pe pururе mujywyr jywyr ym. Kupixa pe pyta. Aja Tupã rehe har amõ pandu pandu oho rahã, hok pe jywyr jywyr oho rahã, katu ym tiki. (Jywyr jywyr rahã, ihẽ namõ oho te ta, aja mujekwa ym. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

10

Kuja, 72 sawa'e hetaha ta ke Jesu mondo

1 Ajame'ẽ ke amõ heta sawa'e ta pe Jesu
pandu: “Ihẽ koty pejur. Ihẽma'e ta ke pehẽ
pexo” aja riki. Jesu jandema'e sawa'e te.
Kuja, 72 sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ẽ ta ke
jumokõi mokõi pame katu te mondo. Jesu
oho ta ame'ẽ rupi ame'ẽ ta ke mondo py. Ok
ta rupi mondo. Awa renda rupi mondo tĩ.
2 Ame'ẽ ta pe pandu:

—Heta te hũ ngã ixo. Ihẽ rehe har pandu
oho ame'ẽ ta anĩ. Heta ym. A'erehe Tupã
namõ pepandu. “Sawa'e te! Ne je'ẽha
pandu oho ame'ẽ ta ke emondo. Heta
emondo. Aja rahã, nde koty ngã py'a
ke ame'ẽ ta muruwak ta” aja Tupã pe
pepandu. 3 Peho apo 'y. Pesarahã! Ara-
puharan rehe jangwate usak rahã, marã
ka ym arapuharan ujan oho ingi. Arapuha-
ran ta aja saka pehẽ. Pehẽ ke Tupã rehe
ipy'a ym ame'ẽ ta mahy tar katu tĩ. (Ara-
puharan ke jangwate pyhyk, ame'ẽja saka.)
A'erehe peta kỹ. 4 Te'e peho. Peho rahã,
tamatarer ryru peraho ym. Ma'e ryru pehẽ
kupe pe peraho ym tĩ. Mokõi pehẽ py rehe
har peraho ym tĩ. Peho pexo rahã, i'i atu
pehẽ rehe uhyk ame'ẽ ta namõ pepyta ym.
Pahar peasa peho. 5 Amõ rok pe pehyk
rahã, pepandu py: “Mã peja kome'ẽ rok
pe har ta rehe Tupã usak katu” aja. 6-7 Pe,
ok jar pandu: “Katu. Ko pejur katu! Se
pepyta” aja rahã, Tupã usak katu ta ehe.
Ame'ẽ rok pe jõ pepyta katu. Pehẽ mi'u ke
ok jar me'ẽ. Ame'ẽ ke pe'u katu. Parakyha
pe ma'e ke ijar me'ẽ me'ẽ katu. Aja ihẽma'e
parakyha ke pehẽ, a'erehe pehẽ pe ijar
werur ame'ẽ ke pe'u katu. Amõ amõ rok pe
pehẽ mi'u pekekar ym peho.

—Anĩ. Ok jar putar ym rahã: “Katu. Ko
pejur katu. Se pepyta” aja ym pandu rahã,
peho ingi. Katuha pepandu ame'ẽ ke pehẽ
rehe jywyr ta, ame'ẽja saka. Pehẽ rehe
Tupã usak katu ta.

8 —Amõ ok ta pe peho, pe, a'ep pe har
ta mupyta katu rahã, ma'e ke pehẽ pe ngã
werur ame'ẽ ke pe'u katu. 9 A'ep ahy ixo
ame'ẽ ta ke pemukatu. A'ep pe har ta
pe pepandu tĩ: “Tupã koty pehẽ py'a ke
pemuruwak. Aja rahã, Tupã pandu ta: ‘Ihẽ
kotyhar ta ke pehẽ apo 'y’ aja Tupã pandu”
aja ngã pe pepandu.

10 —Pe, amõ ok ta pe peho, pe, a'ep pe
har ta pehẽ ke mupyta ym rahã, ok ta pyter
pe peho. A'ep pepandu: 11 “Pehẽ ok ta
rupi jawata rahã, ywyku'i jande py rehe
pyta rãi. Pesarahã! Ame'ẽ ke jajuhyk apo.
Aja rahã, kuja pehẽ py'a rupi pekwa katu
pe'am. Tupã pandu: ‘Ihẽ kotyhar ta aja pe-
muruwak apo’ aja riki. Anĩ. A'e ke peputar
ym” aja ok ta pe har ta pe pepandu.

12 —Apandu pehẽ pe. Kome'ẽ ywy
keruhũ pe har ta ke Tupã mupyrara rahã,
Sondo ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta
tĩ. (Ymanihar te jaxer ma'ema'e ame'ẽ ta
ke a'eta, a'erehe mupyrara ta.) Pe, pehẽ ke
mupyta ym apo. (Ame'ẽ ta Tupã muwyr
ame'ẽ ke putar ym. Ihẽ riki Tupã muwyr
ame'ẽ ke ihẽ.) A'erehe ame'ẽ ok ta pe har ta
ke Sondo ok ta pe har ta 'ar koty te we Tupã
mupyrara hũ ta — aja 72 mondo ame'ẽ ta pe
Jesu pandu.

Amõ ok ta pe har ta Jesu rehe jurujar ym (Matéu 11.20-24)

13 A'e pandu tĩ:

—Korasĩ ok ta pe har ta! Mã! Mãte
hũ pehẽ ke Tupã mupyrara ta tĩ. Mesái
ok ta pe har ta! Pehẽ aja tĩ. Mãte hũ
pehẽ ke Tupã mupyrara ta tĩ. Marã ka
ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke heta hũ pehẽ
ruwa koty ihẽ ama'ema'e tipe. (Anĩ. Ihẽ
rehe pejurujar ym.) Pehẽ ruwa koty ihẽ
ama'ema'e ame'ẽ ke ymanihar Tir ok ta
pe ihẽ ama'ema'e ta tipe rahã, a'ep pe har
ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta
tipe. Pan xuru aja me'ẽ ma'e mundeha ke
munde ta tipe. (Aja pyaiha ke mujekwa ta
tipe.) Aja Tupã koty ipy'a ke muruwak, aja
mujekwa ta tipe tĩ. Tatimbuk ke iãkã rehe
ombor ta tipe tĩ. (Aja pyaiha ke mujekwa ta
tipe tĩ.) Ymanihar Sinõ ok ta pe har ta aja tĩ.
(Pyaiha ke mujekwa ta tipe tĩ.) Ma'e ka'u
te'eha ke hijar ta tipe tĩ. Tupã koty a'eta
py'a ke muruwak aja mujekwa ta tipe tĩ.

14 —Ko ihẽ apandu. Ngã ke Tupã
mupyrara rahã, Tir ok ta pe har ta ke a'e
mupyrara ta. Sinõ ok ta pe har ta aja tĩ.
Ame'ẽ ok ta pe har ta 'ar koty te we Korasĩ
ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Aja
Mesái ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta
tĩ. 15 Kapana'ũ ok ta pe har ta! Kuja: “Jande
anĩ. Katu te jande” aja pekwaha naĩ. Upa

pehẽma'e ok ta ke Tupã mukanim ta tĩ — aja Jesu pandu.

16 Jumu'eha ta pe pandu:

—Pehẽ rehe amõ hendu katu rahã, ihẽ rehe hendu katu tĩ. Pehẽ ke amõ putar ym rahã, ihẽ ke putar ym tĩ. Ihẽ ke amõ putar ym rahã, ihẽ pái ke putar ym tĩ. Ihẽ ke ihẽ pái muwyr. A'e ke putar ym tĩ — aja Jesu pandu.

(Upa Jesu pandu rahã, kuja 72 sawa'e ta pandu oho. Tupã je'ẽha ke pandu oho.)

Kuja, 72 sawa'e ta jywyr uwyr (Apokarip 21.27)

17 Ok ta rupi upa pandu oho rahã, kuja 72 sawa'e ta jywyr uwyr, Jesu rehe. Hury riki ame'ẽ ta. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e! Pesarahã! Ãjã ta riki jande rehe hendu katu tĩ! Nde je'ẽha rupi japandu: "Ehem eho ngã py'a ngi" aja. Aja rahã, ãjã ta uhem katu oho — aja Jesu pe.

18 A'e pandu:

—A'e tỹ! Satana rehe asak a'am rahã, pyrãtãha kanim ingi. (Ãjã ramũi a'e.) Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ywa ngi Tupã weraha, aja pahar pyrãtãha kanim ingi. A'erehe ãjã ta ke pemuhem pemondo ngã py'a ngi. 19 Pesarahã! Ihẽma'e pyrãtãha ke pehẽ pe amondo, a'erehe mbói ta rehe pepyrũ, pe, su'u rahã, ahy ym pehẽ pe. Jawajyr ta rehe aja tĩ. Pepyrũ, pe, jupi rahã, ahy ym pehẽ pe tĩ. Satanama'e pyrãtãha ke aja tĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Pehẽ ke mahy ym ta tĩ. Pehẽ ke mahy ym te ta ma'e ke. 20 Ãjã ta pehẽ rehe hendu katu. Ame'ẽ rehe pehẽ rury katu. Amõ we tĩ. Tupã kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rer ke Tupã mapyk. Ima'e paper rehe mapyk. Ywa pe ame'ẽ ke ihĩ. A'erehe i'ar koty te we hũ pehẽ rury katu te pexo — aja 72 sawa'e ta pe Jesu pandu.

Jesu huryha ke (Matéu 11.25-27; Matéu 13.16-17)

21 Upa 72 sawa'e ta pe Jesu pandu rahã, Jesu rehe Tupã'ã ihĩ katu te. A'erehe hury katu te a'e. Pe, Jesu pandu:

—Papa! Ywa pe har ta kapitã keruhũ ke nde! Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta kapitã keruhũ ke nde tĩ. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja nde pe apandu. "Akwa katu te ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu ame'ẽ ta pe nema'e pyrãtãha ke nde eremujekwa ym. "Ihẽ riki ajumu'e katu te ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu ame'ẽ ta pe nde eremujekwa ym tĩ. Ta'yn ta aja ihẽma'e jumu'eha ta. Upa katu te ukwa ym. Ame'ẽ ta pe nema'e pyrãtã te ha ke nde eremujekwa katu. A'erehe apandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja nde pe. Papa! Jetehar te ke. Nde ereputar, a'erehe aja nde eremujekwa katu — aja Tupã pe Jesu pandu.

22 Pe, ngã pe pandu:

—Upa katu te ma'e ke ihẽ pe ihẽ pái mujekwa katu. A'erehe upa katu te ihẽ akwa katu. Ihẽ rehe har ukwa ym awa. Ihẽ pái jõ ukwa katu te ihẽ rehe har. Ihẽ pái rehe har ukwa ym awa. Ihẽ jõ akwa katu te ehe har. Ta'yr ke ihẽ. Pe, amõ ta pe ehe har ihẽ amujekwa tar katu, ame'ẽ ta jõ ukwa katu te ehe har tĩ — aja Jesu pandu.

23 Pe, jumu'eha ta jeje ixo rahã, hake Jesu oho. Pandu:

—Pehẽ rury katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Ihẽ ama'ema'e ame'ẽ rehe pesak katu, a'erehe pehẽ rury katu pehẽ. 24 Apandu pehẽ pe. Ihẽ ama'ema'e ame'ẽ ke rehe pehẽ atu pesak katu. Ame'ẽ rehe heta ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta usak tar katu tĩ. Marã ka ym usakiha. (Arahã se ihẽ nixói.) Heta ymanihar kapitã keruhũ ta aja tĩ. Usak tar katu tĩ. Pehẽ riki ihẽ je'ẽha rehe pehendu, ame'ẽ rehe ymanihar ta hendu tar katu tĩ. Marã ka ym henduha. (Arahã se ihẽ nixói tĩ.) Pehẽ anĩ. Pehendu, a'erehe pehẽ rury katu ame'ẽ ta ke pehẽ — aja Jesu pandu.

Samari ywy pe har sawa'e rehe har (Matéu 22.34-40; Mak 12.28-34)

25 Pe, amõ sawa'e uhyk uwyr ehe. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ke a'e. Jesu ukwa katuha ke a'e manga tipe. Ame'ẽ ke mujawy tar katu, a'erehe pandu:

—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Myja ma'e ke ihẽ ama'e rahã, ihẽ ke Tupã muhã katu ta my — aja ipe.

26 Jesu pandu ipe:

—Moise mupinim ame'ẽ ke rehe nde eresak. Ame'ẽ mujekwa katu. Myja nde erema'e rahã, nde ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ pehĩ. Myja nde erekwa my? — aja sawa'e pe.

27 Sawa'e pandu:
—Kuja panduha ihĩ. Tupã riki jandema'e sawa'e te! Nde erepy'a katu te ehe.
Tupã rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ ehe rahã, epy'a katu ehe.
Ehe har nde erekwa erekwa erexo rahã, epy'a katu ehe tĩ.
Upa nema'e pyrãtãha namõ ma'e ke nde erema'e rahã, epy'a katu ehe tĩ.
Upa nde erekwa katuha namõ epy'a katu ehe tĩ.
Nde juehe nde erepy'a katu, aja ne namõ ixo ame'ẽ rehe epy'a katu tĩ — aja Jesu pe pandu.
28 A'e pandu:
—A'e tỹ. Aja ema'e eho. Aja rahã, nde ke Tupã muhã katu ta — aja sawa'e pe.
29 Pe, sawa'e riki katu ame'ẽ ke a'e aja mujekwa tar katu, a'erehe Jesu pe pandu:
—Awa rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e my? — aja sawa'e.
30 (Pe, amõ rehe a'e ipy'a katu ta me'ẽ te'e, ame'ẽ rehe har Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe kuja sawa'e pe Jesu pandu:
—Jerusarẽ ok ta ngi amõ sawa'e uhem oho. Jundéu awa ke a'e. Jeriko ok ta pe oho ixo. Arahã a'e ke ma'e mukanĩha ta pyhyk. Upa ima'e ke ame'ẽ ta mukanim raho. Nupã hũ tĩ. Tate jukwa. Pete'e túi 'y.
31 —Arahã ame'ẽ pe rupi jundéu awa tama'e pa'i oho ixo tĩ. Sawa'e rehe usak rahã, asa oho. Xupe 'ar rupi asa oho. 32 A'engi amõ sawa'e oho ixo tĩ. Pa'ima'e miasu ke a'e. Jundéu awa ke a'e tĩ. Sawa'e rehe usak rahã, ixoty usak oho. Pyrara usak tar ym ehe, a'erehe upa usak rahã, xupe 'ar rupi asa oho tĩ.
33 —Pe, amõ sawa'e ame'ẽ rupi oho ixo tĩ. Samari ywy pe har ke a'e. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ke a'e. Samari ywy pe har ta ke jundéu awa putar ym. A'erehe huwajan aja saka.) Sawa'e rehe uhyk oho tĩ. Usak ehe rahã, pyrara usak ehe. 34 Hake oho. Pirokiha rape rehe puhã moĩ. Ame'ẽ ke pukek tĩ. Pe, ima'e hymba 'ar pe mondo, jumen 'ar pe. Aja amõ ukweriha renda pe raho. A'ep usak katu we ehe rĩ. 35 Ku'ẽ rahã, hyru ngi tamatarer ke muhem. Mokõi wera rahã, wetep paraky, ame'ẽ hepyha jo'ok. Ame'ẽ ke ukweriha renda jar pe me'ẽ. Pandu ipe: "Ko riki tamatarer ihĩ. Kome'ẽ namõ sawa'e rehe esak katu kỹ. Amõ we sawa'e mukatuha rehe puhã nde erejo'ok rahã, ame'ẽ ke upa nde pe ihẽ amujywyr ta kỹ. Koropi ajywyr rahã, amujywyr ta nde pe, a'erehe sawa'e mukatuha rehe esak katu tĩ" aja ijar pe samari ywy pe har pandu — aja Jesu pandu.
36 Ame'ẽ panduha upa rahã, sawa'e pe Jesu pandu:
—Apo myja nde erekwa my? Mahapyr sawa'e ta usak ehe, ma'e mukanĩha ta nupã ame'ẽ ke rehe. Mahapyr sawa'e ta ngi har awa ipy'a katu ehe my? — aja Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ke pe pandu.
37 A'e pandu:
—Raho ame'ẽ ke pyrara usak ehe. (Samari ywy pe har ke.) A'e riki ipy'a katu te — aja Jesu pe.
A'e pandu:
—A'e tỹ. Eho tĩ. Aja nde tĩ. (Nde ruwajan aja ame'ẽ rehe epy'a katu kỹ) — aja sawa'e pe.

Mar rehe Jesu usak oho. Mari rehe usak oho tĩ.

38 Pe, jumu'eha ta namõ Jesu oho ixo rahã, amõ ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ kũjã ixo. Her Mar. Hok pe Jesu ta ke mupyta katu. 39 Ianam inamõ ixo tĩ. Her Mari. Jesu py rake wapyk uĩ. A'ep Jesu mu'e ame'ẽ ke rehe hendu uĩ. 40 Mar anĩ. Ma'e ke mupupur hũ a'eta pe ixo. A'erehe ipy'a ahy tate. (Mari mupupur ym uwyr, a'erehe ipy'a ahy tate ehe.) Pe, Jesu rake oho rahã, pandu ipe:
—Sawa'e! Ihẽ namõ ihẽ anam mupupur ym. Ihẽ jõ riki ma'e ke amupupur axo. Aja katu nde pe my? Epandu ipe: "Inamõ ma'e emupupur eho" aja Mari pe — aja Mar pandu.
41 Pe, Jesu pandu ipe:
—Mar! Heta ame'ẽ ta rehe nde ere-jumupyai te'e hũ erexo. Nde py'a ahy tate tĩ. 42 Peteĩhar ma'e ke jõ nde eremupupur rahã, katu tiki. (Ma'e ke ja'u ame'ẽ ke upa harái ta ngã.) Mari anĩ. Ihẽ je'ẽha rehe hendu tar katu uĩ. Ame'ẽ je'ẽha ke Mari harái ym ta. Ame'ẽ ke katu te ame'ẽ ke — aja Mar pe Jesu pandu.

11

Tupã namõ amõ pandu pandu katu ame'ẽ rehe har
(Matéu 6.9-15; Matéu 7.7-11; Mak 11.24; Ruk 18.1; 1 Tesaron 5.17)

1 Amõ renda pe Tupã namõ Jesu pandu pandu u'am. Upa pandu rahã, jumu'eha ta ngi har peteĩ pandu ipe:

—Sawa'e! Myja Tupã namõ japandu ta my? Ame'ẽ ke jande ke emu'erahã! Ima'e jumu'eha ta ke Juã mujahukiha mu'e, aja jande ke emu'e tĩ — aja Jesu pe.

2 Pe, a'e pandu:

—Kuja Tupã namõ pepandu:

"Jande pái keruhũ! Nde rehe har amõ hendu rahã, mã peja pandu: 'Mã katu te' aja.

Nema'e jetehar te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu, ame'ẽ angaha ke rehe ihẽ aharõ hũ axo.

3 Jande mi'u wera rahã pame katu te emuwyr.

4 Ma'e ka'u te'eha ke jande pe amõ ta ma'e rahã, ame'ẽ ta rehe jande py'a jamujywyr.

Aja jande rehe nde tĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Ame'ẽ rehe japyai.

Aja rahã, jande rehe nde py'a emujywyr katu tĩ.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi emukanim. (Aja rahã, jama'e ym ta)" aja pepandu ipe — aja Jesu mu'e.

5 Pe, jumu'eha ta ke mu'e tĩ. (Tapijar te'e we Tupã namõ pandu pandu ta me'ẽ te'e, aja mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pesarahã! Pehẽ ngi har peteĩ riki ehe katu ame'ẽ rok pe oho. Pytun pyter pe oho. Pandu ipe: "Sa'e! Ne mi'u ihẽ pe emuwyr te'e rĩ. 6 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke uhyk ramõ te uwyr. Paite ngi uhyk uwyr. Myahy hũ a'e. Nixói te ihẽma'e ke apo. Ma'e ke ym ihẽ ame'ẽ ipe" aja ipe. 7 Pesarahã! Kuja a'e pandu nahã my. Kapy ngi je'ẽha ke ehe katu ame'ẽ pe pandu: "Apo anĩ ta. Hukwen ke jykynda u'am. Ihẽ anino aju. Ta'yn ta aja tĩ. Marã ka ym apu'amiha. Marã ka ym nde pe ihẽ mi'u ihẽ ame'ẽha rĩ" aja pandu my. 8 Anĩ. Pesarahã! Aja ym ta. Aja pandu ym. Ihẽ apandu pehẽ pe. Ehe katu ame'ẽ ke a'e, a'erehe pahar pu'am ta my? Anĩ. A'e riki i'i pandu pandu hũ u'am. Huxĩ ym panduha. A'erehe pu'am ta. Upa pandu ame'ẽ ke me'ẽ ta ipe.

9 —A'erehe ihẽ apandu pehẽ pe. Aja Tupã tĩ. Ma'e ke Tupã namõ pepandu. Pe, ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe. (Tupã namõ pepandu rahã, aja tĩ.) Pekekar, ame'ẽja saka tĩ. Pe, Tupã muwyr rahã, pemahem, ame'ẽja saka. (Amõ rok pe pexe tar katu rahã,) pehẽ po penupã nupã. Pe, hukwen ke ijar pirar. (Tupã namõ pepandu pandu rahã, ame'ẽja saka.) Pehẽ po penupã nupã, ame'ẽja saka. Inamõ pepandu pandu rahã, pe, hukwen pirar ame'ẽja saka tĩ. (Pirar rahã, pepandu ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe tĩ.) 10 Upa inamõ pandu ame'ẽ ta pe a'e muwyr ta kỹ. Amõ kekar rahã, mahem ta kỹ. Ipo nupã nupã rahã, hukwen ke a'e pirar ta kỹ. Aja riki.

11 —Pesarahã! Pehẽ namõ ipái ta ixo. Pe, ta'yr pandu: "Papa! Pira ka'ẽ ihẽ a'u ta" aja. Aja rahã, mbói ke ipái me'ẽ ipe my? Anĩ. Aja ym. Pira ka'ẽ me'ẽ ta ipe. 12 Pe, ta'yr pandu: "Papa! Sapukái pi'a ihẽ a'u ta" aja. Aja rahã, jawajyr ipái me'ẽ ipe my? Anĩ. Aja ym. Sapukái pi'a me'ẽ ta ipe tĩ. 13 Awa ta te'e pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ ra'yr ta pe ma'e katu ame'ẽ ke peme'ẽ me'ẽ katu. Aja rahã, pehẽ 'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke jande pái keruhũ me'ẽ me'ẽ ta pehẽ pe. Ywa pe ixo ame'ẽ ke a'e. "Jande py'a rehe Ne'ã emuwyr" aja pandu ame'ẽ ta pe I'ã ke a'e muwyr katu ta — aja Jesu mu'e jumu'eha ta pe. (Aja tapijar te'e we Tupã namõ pandu pandu ta me'ẽ te'e, aja Jesu mu'e.)

"Mesembu" Satana rehe har (Ãjã ramũi a'e)
(Matéu 12.22-30; Mak 3.20-27)

14 Amõ sawa'e ke ãjã muje'engai te'e. Ame'ẽ ãjã ke Jesu muhem mondo ingi. Ãjã uhem oho ingi rahã, sawa'e ma'e ke pandu pandu katu tĩ. Amõ ta pandu:

—Mã! Katu tiki! — aja hetaha ta pandu.

15 Amõ ta anĩ. Jesu rehe har kuja pandu:

—Mesembu tiki. Ame'ẽ riki ãjã tama'e kapitam. Ame'ẽ riki pyrãtãha muwyr ipe, Jesu pe, a'erehe ãjã ke a'e muhem katu mondo — aja a'eta pandu naĩ.

16 Jesuma'e pyrãtãha ke amõ ta manga tar
katu. A'erehe ame'ẽ ta pandu ipe:

—Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke
ema'e apo. Aja rahã, ima'e pyrãtãha ke
Tupã muwyr nde pe, aja jakwa ta. Aja
rahã, nde ke a'e riki muwyr, aja jakwa ta
tĩ — aja Jesu pe.

17 Anĩ. Ame'ẽ ta ma'e ke ipy'a pe ukwa
ukwa u'am ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe
pandu:

—Anĩ ta. Pesarahã! Ywy pe har ta amõ
koty koty henda pe jy'ar. Aja jumai mai
ixo ngã juehe rahã, pahar ngã jumumba
ta ngã juehe. (A'erehe jumai mai ym ta
ngã juehe.) Ok wyr pe har ta aja tĩ. Amõ
koty koty jy'ar, pe, jumai mai ixo a'eta
juehe rahã, pahar jumumba ta a'eta juehe
tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.)
18 Aja Satana kotyhar ta amõ koty koty jy'ar,
pe, jumai mai ixo ngã juehe rahã, marã ka
ym ãjã ta ixoha. Jumumba ta ngã juehe
tĩ. Satanama'e pyrãtãha namõ ãjã ke ihẽ
amuhem amondo, aja pepandu rahã, ãjã ta
riki jumumba ta ngã juehe, aja pepandu.
Anĩ. Aja ym.

19 —Pesarahã! Ãjã ke ihẽ amuhem
amondo. Pehẽ kotyhar ta aja tĩ. Ãjã ta
ke muhem mondo tĩ. Awama'e pyrãtãha
namõ a'eta muhem mondo my? Sa-
tanama'e pyrãtãha namõ muhem mondo
my? Anĩ. Aja ym. Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Sa-
tanama'e pyrãtãha namõ aja ym tĩ. A'erehe
pehẽ je'ẽha pejawy te'e aja pehẽ kotyhar
ta riki mujekwa pehẽ pe. 20 Jetehar te ke.
Amõ koty riki. Kuja. Tupãma'e pyrãtãha
namõ ãjã ta ke ihẽ amuhem amondo. Aja
rahã, ihẽ riki kapitã keruhũ aja Tupã
mu'am ame'ẽ ke ihẽ, aja pekwa katu ta
me'ẽ te'e. Peharõ katu pexo ame'ẽ ke.

21 —Sawa'e pyrãtã hũ ame'ẽ ke hok rehe
usak katu rahã, parã te'e ta ima'e ke rehe
ngã. Upa moĩ katu, kyse puku, itatakwar,
hapar. Aja hok rehe usak katu. 22 Pe, i'ar
koty te we sawa'e pyrãtã ame'ẽ ke jumai
uwyr ehe. Pe, upa muputu'u rahã, amõ riki
ijar moĩ katu ame'ẽ ke upa katu te raho,
kyse puku, itatakwar, hapar. Ame'ẽ pe
huwajan ke ijar muputu'u ta, aja ukwaha
naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ke i'ar koty te we pyrãtã
ame'ẽ ke upa raho. Pe, upa ma'e ke raho
ame'ẽ ke amõ ta pe me'ẽ me'ẽ. Inamõ ixo
ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ. (Aja ihẽ tĩ. Sawa'e
pyrãtã hũ ame'ẽ ke Satana aja saka. Ihẽ riki
i'ar koty te we pyrãtã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.
A'erehe a'e ke ihẽ amuputu'u katu. A'erehe
ãjã ta ke ngã py'a ngi ihẽ amuhem katu
amondo.)

23 —Ihẽ kotyhar aja awa ixo ym rahã, ihẽ
namõ jumai ame'ẽ ke a'e. Tupã koty ihẽ
namõ ngã ke amõ mujy'ar ym rahã, amõ
koty muhãi mondo ame'ẽ ke a'e tĩ. Tupã
ruwajan koty mujy'ar mondo a'e — aja Jesu
pandu.

Sawa'e py'a rehe ãjã jywyr oho (Matéu 12.43-45)

24 A'e pandu tĩ:

—Sawa'e py'a ngi ãjã uhem oho rahã,
awa nixói te ame'ẽ rupi wata wata ixo.
Putu'uha renda ke kekar ixo. Mahem ym.
A'erehe jupandu jupe: "Sawa'e py'a ngi ihẽ
ahem ajur, ame'ẽ pe ajywyr ta aho. Ihẽ rok
aja ihẽ pe" aja jupandu. 25 Pe, jywyr oho.
Pe, uhyk oho rahã, hok pe nixói awa. Upa
peir katu amõ. Upa mukatu. Aja awa py'a
ke. 26 Ame'ẽ rehe usak rahã, amõ ãjã ta a'e
oho piam. Awa po wajar mokõi hetaha a'e
muhyk. Ame'ẽ ta riki i'ar koty te we jaxer
ai ame'ẽ ke. Pe, muhyk rahã, sawa'e py'a
rehe a'eta ixe oho. A'erehe ame'ẽ sawa'e
mãte jaxer ame'ẽ ke apo. Ãjã peteĩ ixo rahã,
katu ym. Apo heta ihĩ, a'erehe i'ar koty te
we jaxeriha — aja Jesu pandu.

(Aja awa tĩ. Jeje ixoha jumukatu aja ixo
tar katu. Anĩ. Tupã rehe jurujar ym. Nixói
ma'e, ame'ẽja saka. A'erehe i'i atu we rahã,
ymanihar aja jywyr tĩ. Pe, jywyr rahã, i'ar
koty te we jaxeriha.)

Hury te me'ẽ ke

27 Pe, ame'ẽ pandu rahã, amõ heta ame'ẽ
ta pyter ngi kũjã pandu:

—Nde ke ipusu ngi muhem, ame'ẽ ke mã
hury katu a'e. Ne mãi ke. Nde ta'yn rahã,
nde pe kamby me'ẽ, ame'ẽ mãi mã hury
katu — aja Jesu pe pandu.

28 Pe, a'e pandu:

—A'e tỹ. Amõ we tĩ. Tupã je'ẽha rehe
hendu. Pe, panduha aja ma'ema'e ame'ẽ
riki i'ar koty te we hury katu ame'ẽ ke a'e
— aja Jesu pandu.

Jesuma'e pyrãtãha ke amõ ta usak tar katu
(Matéu 12.38-42)

29 Ngã hetaha juramã jy'ar ehe rahã, Jesu pandu:

—Mã pehẽ katu ym riki. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e, ame'ẽ ke rehe pesak tar katu. Aja rahã, Tupã riki ihẽ ke muwyr, aja pekwa ta aja pepandu tipe. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke amujesak ym ta pehẽ pe. Kuja jõ amujekwa ta. Pira keruhũ pusu pe mokõi Jon ukwer. Pe, jywyr. (Manõ ym.) Aja ihẽ rehe har amujekwa ta pehẽ pe tĩ. 30 Yman te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Jon. Pira keruhũ pusu ngi Jon uhem rahã, nini ok ta pe har ta usak ehe rahã, a'e ke Tupã muwyr, aja ukwa katu. Aja ihẽ tĩ. Manõha ngi ihẽ akwera katu ahem rahã, ihẽ ke Tupã muwyr, aja pehẽ pekwa katu ta tĩ. Aja jõ pehẽ pe amujekwa ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.

31 —Yman rahã, ngã ke Tupã mupyrara ta. Arahã amõ kũjã pu'am ta. Kapitã keruhũ kũjã ke a'e. Pepaite ngi Saromã mu'e ame'ẽ ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahã, Tupã mupyrara rahã, ame'ẽ kũjã pandu ta: "Jesu je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym pehẽ" aja apo pehẽ pexo ame'ẽ ta pe pandu ta. Pepaite ngi kũjã uwyr. (Amõ wata oho rahã, heta ukwer.) Warahy jurukwã koty ngi uwyr, iapyr koty ngi. Ukwa katuha namõ ma'e ke Saromã mu'e ame'ẽ ke rehe kũjã hendu uwyr. Pesarahã! Ko ihẽ axo. Saromã 'ar koty te we ihẽ akwa katuha. Anĩ. Pehendu ym ihẽ je'ẽha rehe. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehẽ ke Tupã mupyrara ta.)

32 —Yman rahã, ngã ke Tupã mupyrara ta. Arahã Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta hendu katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Tupã koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahã, Tupã mupyrara rahã, kuja pandu ta: "Jesu je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym pehẽ" aja pehẽ pe pandu ta. Jon pandu ame'ẽ ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu. Pesarahã! Ko ihẽ axo. Jon 'ar koty te we ihẽ katuha ke. Anĩ. Ihẽ je'ẽha rehe pehendu ym. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehẽ ke Tupã mupyrara ta) — aja Jesu pandu.

Amõ ma'e weraha ke
(Matéu 5.15; Matéu 6.22-23)

33 A'e pandu tĩ:

—Araparin ke amõ muwera rahã, mukanim ym awa. Pander pe jupyk ym tĩ. Anĩ. Ywate henda 'ar pe moĩ. Pe, hok pe ixe uwyr ame'ẽ ta usak katu ma'e. Aja ihẽ amu'e ame'ẽ ke amukanim ym. Anĩ. Amujekwa katu ngã pe. 34 Awa reha riki ma'e muweraha aja saka. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa, a'erehe ixoha katu aja ixo katu.) Pehẽ reha katu rahã, pehẽ rete rupi wera katu, ame'ẽja saka. (Aja rahã, Tupã putar aja pexoha katu, aja pexo katu ta.) Nde reha katu ym rahã, weraha nixói, ame'ẽja saka. (Aja rahã, Tupã putar, aja ym pexo.) 35 A'erehe apandu katu pehẽ pe. Pehẽ reha katu aja pexo. (Aja rahã, pexo ai te'e aja ym pexo.) 36 Aja rahã, pehẽ rete rupi wera katu rahã, pytuniha nixói te rahã, upa katu te wera hũ, ame'ẽja saka. Nde rehe ma'e muwera, ame'ẽja saka. (Aja rahã, aja te'eha Tupã putar aja pexoha katu aja pexo katu te ta) — aja Jesu pandu.

Parise kotyhar ta rehe har Jesu pandu hũ
(Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

37 Upa Jesu pandu rahã, parise pandu ipe:

—Ihẽ rok pe ma'e ke ja'u jaho rĩ — aja Jesu pe.

Pe, hok pe ixe oho. Pe, ma'e ngã u'uha renda pe wapyk oho. 38 Pe, jundéu awa ramũi ta ukwaha aja ipo ke kutuk hũ ym ha namõ ma'e ke Jesu u'u uĩ. Ame'ẽ ke parise usak rahã, ipy'a pe ukwa ukwa uĩ:

—Mã! Jundéu awa ramũi ta ukwaha aja ipo ke kutuk ym a'e. Katu ym, aja akwa — aja parise jupe.

39 Ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu ipe:

—Pehẽ parise ta! Pehẽ riki paratuxĩ aja saka. Y amõ u'uha aja tĩ. Paratuxĩ soroka ke jõ pekutuk katu. Typyha ke anĩ. Aja pehẽ pirer ke pekutuk katu. Pehẽ py'a anĩ. Juhyk aja ym pexo. Pehẽ py'a pe upa ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa pexo. Amõ ta ke pemahy hũ tar katu, ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pekwa

pekwa pexo tĩ. 40 Pehẽ peka'u te'e! Pehẽ
rete ke Tupã mujã. Pehẽ py'a ke a'e mujã
tĩ. (A'erehe pehẽ py'a juhyk, aja pexo ta
me'ẽ te'e tĩ.) 41 Ima'e ym te ame'ẽ ta pe
pehẽma'e ke peme'ẽ me'ẽ. (Aja rahã, Tupã
koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo, aja
pemujekwa ta.) Aja rahã, pehẽ py'a ke
juhyk aja pexo ta.

42 —Parise ta! Mã! Tupã mupyrara
ta pehẽ ke. Tupã rehe pehẽ py'a pe-
moĩ moĩ. A'erehe ta'yr mi so'o ruk-
wer pupur muhembykiha ke peme'ẽ ipe.
Jande popa hetaha ngi peteĩ peme'ẽ. Aja
ky'in ke. Ma'eywanem ra'yr aja tĩ. Aja
pema'ema'eha. Amõ koty anĩ. Katu ame'ẽ
ke aja ym pema'ema'e. Tupã rehe pepy'a
ym tĩ. Pesarahã! Amõ we pema'ema'e ta
me'ẽ te'e. Kuja. Tupã rehe pepy'a katu
ta me'ẽ te'e. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e
katu ta me'ẽ te'e tĩ. Ma'e muhembykiha
ke peme'ẽ ta me'ẽ te'e tĩ. Ame'ẽ me'ẽha
peharái ym ta me'ẽ te'e tĩ.

43 —Parise ta! Mã! Tupã mupyrara ta
pehẽ ke! Jundéu awa tama'e jy'ariha renda
pe peho rahã, kapitã ta wapyka pe jõ pe-
wapyk tar katu, myrape katu te ame'ẽ ke
pe. (Aja pehẽ katu te aja pemujekwa tar
katu naĩ.) Ma'e muhepyha renda pe peho
rahã: “Ko nde erexo. Katu nde” aja pan-
duha jõ peputar katu. (Aja rahã, pehẽ katu
te aja pekwaha naĩ.)

44 —Mã! Tupã mupyrara ta pehẽ ke! Pehẽ
riki kangwerupa aja saka. Ngã ukwa ame'ẽ
ke nixói, a'erehe ukwa ym ha rupi kang-
werupa rupi amõ wata. (Aja rahã, ipy'a
juhyk ym aja ixo apo, aja jundéu awa ta
ukwa.) Aja pexo tĩ. Pehẽ py'a juhyk ym, aja
te'e pexo. Ame'ẽ ke amõ ta ukwa ym. Pe,
pehẽ namõ ame'ẽ ta ixo rahã, ame'ẽ ta py'a
ke pemujaxer te'e ta tĩ — aja Jesu pandu.

Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta rehe har Jesu pandu hũ

45 Pe, Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ngi har
peteĩ pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Aja nde
erepandu rahã, jande rehe har nde
erepandu hũ tĩ. Katu ym ihẽ pe — aja Jesu
pe.

46 Ame'ẽ Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ pe a'e
pandu:

—Mã! Parise ta aja pehẽ tĩ. Mã! Tupã
mupyrara ta pehẽ ke tĩ. Pehẽ pemu'e ame'ẽ
ke rehe marã ka ym amõ hendu katuha.
Pe, pemu'e rĩ. Anĩ. Pehẽ atu pehendu ym te
ehe tĩ. Katu ym aja. 47 Mã! Tupã mupyrara
ta pehẽ ke! Pehẽ ramũi ta Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ta ke jukwa. Ame'ẽ ta kang-
werupa ke pemukatu hũ. 48 Aja rahã, pehẽ
ramũi ta jukwa ame'ẽ riki katu aja pekwa
tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke pehẽ
ramũi ta jukwa. Ame'ẽ ke katu, aja pekwa.
A'erehe kangwerupa ke pemukatu pexo rĩ.
49 Anĩ. Upa ma'e ke Tupã ukwa katu. Kuja
pandu: “Ihẽ je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke ihẽ
amondo ta. Amõ amõ ta ke amondo tĩ. Pe,
amõ amõ ke ngã jukwa ta. Amõ amõ ke
ngã mahy ta tĩ” aja Tupã pandu. Ukwa katu
a'e. 50 A'erehe ame'ẽ ta aja pehẽ ke Tupã
mupyrara ta tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã
mujã. A'engi amõ amõ ymanihar Tupã
je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke pehẽ ramũi ta
jukwa. Jukwa ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara
ta. Ame'ẽ jukwa ame'ẽ ta aja pehẽ riki upa
katu te mupyraraha ke pyhyk ta tĩ. 51 Ko
Ambéu ke amõ jukwa py. A'engi amõ amõ
ta ke ngã jukwa tĩ. Pe! Sakari ke amõ jukwa
tĩ. Jetehar te ke. Ngã jukwa ame'ẽ ta ke
Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ jukwa ame'ẽ ta
aja pehẽ riki mupyraraha ke pyhyk ta tĩ.
Tupã riki mupyrara hũ ta — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ
pe kapy katu te ame'ẽ ke ihĩ. Myrape ihĩ
tĩ. Ame'ẽ mokõi pyter pe Sakari ke amõ
jukwa. (A'ep a'e ixo rahã, a'e ke amõ ta
jukwa ym ta me'ẽ te'e. Anĩ. Jukwa riki.)
Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã,
ame'ẽ myrape 'ar pe hymba hapy.

52 Jesu pandu tĩ:

—Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta! Mã! Tupã
mupyrara ta pehẽ ke! Myja Tupã je'ẽha
ke amõ ukwa katu my, ame'ẽ ke pemuka'u
te'e. Pehẽ atu pekwa ym tĩ. Amõ ta ukwa
tar katu rahã, ame'ẽ ta ke pemuka'u te'e tĩ.
A'erehe ame'ẽ ta ukwa ym tĩ. Katu ym aja
— aja Jesu pandu.

53 Pe, parise rok ngi Jesu uhem oho ixo
rahã, parise ta je'ẽ je'ẽ hũ ipe. Moise je'ẽha
mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Je'ẽ je'ẽ hũ ma'e ke ipe.
54 Ame'ẽ ta ma'e ke pandu pandu inamõ,
Jesu namõ. Pe, Jesu ma'e panduha jawy

rahã: “Katu ym nde” aja parise ta pandu ta. A'erehe panduha manga manga tipe.

12

Ipy'a pe mokõi ukwaha namõ ixo (Matéu 10.26-27)

1 Heta te hũ ngã jy'ar uwyr ehe. A'erehe jumujar mujar hũ ngã juehe. Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu py:

—Parise ta riki ipy'a pe mokõi ma'e ukwaha namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta. A'eta aja ym pehẽ tĩ. Ipy'a pe mokõi ukwaha namõ a'eta ixo. Ame'ẽ riki mbeju mupururukiha aja saka. Katu ym aja. 2 Pesarahã! Ma'e ke amõ jupyk, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ke Tupã mupirar ta. (Aja rahã, upa mujekwa ta.) Jeje te'e ixokwa katu, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ke Tupã mujekwa ta tĩ. 3 Pe, pytun rahã, amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e ke pepandu, ame'ẽ ke wera rahã amõ ta upa pandu ta. (A'erehe upa hendu ta, pe, ukwa ta ngã.) Kapy pe amõ pe peje'ẽ ra'yr u'am, ame'ẽ ke amõ ta pandu hũ ngã pe. (Upa ngã ukwa ta) — aja Jesu pandu.

Tupã ngi pekyje ta me'ẽ te'e (Matéu 10.28-31)

4 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe apandu axo. Ko awa ke amõ jukwa. Ame'ẽ ta ngi pekyje ym. Jukwa, pe, a'engi amõ we marã ka ym awa ke mahyha 'y. 5 Ko ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. Amõ ngi pekyje. Tupã ngi pekyje. Upa jukwa rahã, amõ we mahy ta. Je'ẽha rupi tata keruhũ pe ame'ẽ ke a'e ombor ta. Pyrara hũ ta a'ep. Jete. Apandu pehẽ pe. Pekyje katu ingi, Tupã ngi!

6 —Pehẽ anĩ. Ihẽma'e jumu'eha ta ke pehẽ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Pesarahã! Awa po wajar peteĩhar upa hetaha ma'ewyra ra'yr rehe amõ muhepy rahã, mokõi tamatarer pu'a ra'yr me'ẽ ipe. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. Ma'ewyra ra'yr rehe har ukwa katu a'e. (Aja rahã, ame'ẽ 'ar koty te we pehẽ rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu. A'erehe pekyje ym ingi.)

7 —Pesarahã! Pehẽ ãkã rehe pehẽ'a ihĩ. Ame'ẽ hetaha ke Tupã ukwa katu. (Aja rahã, upa katu te pehẽ rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu.) A'erehe pekyje ym ingi. Ma'ewyra ra'yr ta rehe a'e usak katu. Ame'ẽ ta 'ar koty te we pehẽ rehe a'e usak katu te we ta tĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jesu kotyhar ame'ẽ ta ke. Jesu kotyhar aja ym ame'ẽ ta ke tĩ. (Matéu 10.32-33; Matéu 12.32; Matéu 10.19-20; 2 Timo 1.8)

8 A'e pandu tĩ:

—Ko pehẽ pe amujekwa a'am. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ngi amõ huxĩ ym. Amõ ta pe kuja pandu: “Jesu kotyhar ke ihẽ” aja. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ apandu ta tĩ: “Ihẽ kotyhar ke a'e” aja Tupã je'ẽha rahoha ta pe apandu ta. 9 Amõ ta anĩ. Ihẽ ngi huxĩ a'e. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ngi huxĩ. A'erehe amõ ta pe kuja pandu: “Ihẽ anĩ. Ixotyhar aja ym ihẽ” aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ riki apandu ta tĩ: “Peme'ẽ anĩ. Ihẽ akwa ym peme'ẽ. Ihẽ kotyhar ym a'e” aja Tupã je'ẽha rahoha ta pe apandu ta.

10 —Ihẽ rehe amõ juru ai, ame'ẽ ke rehe Tupã ipy'a jywyr ta. (Tupã koty ipy'a muruwak rahã, Tupã ipy'a jywyr ta ehe.) Tupã'ã rehe juru ai rahã, anĩ. Amõ juru ai ehe rahã, ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ym te ta.

11 —Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pehẽ ke amõ ta hykýi ta raho. Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe mupyrara ta raho. Kapitã ruwa koty pehẽ ke raho ta tĩ. Kapitã ruwa koty aja tĩ. Mupyrara ta raho tĩ. Arahã myja pehẽ juehe har pepandu ta my, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pexo. Ma'e pepandu ta my, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pexo tĩ. 12 Arahã Tupã'ã riki mujekwa ta pehẽ pe. Ma'e pepandu ta, ame'ẽ ke mujekwa ta pehẽ pe. (Ame'ẽ ke pepandu ta) — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ima'ehũ rahã, muka'u te'e ta juehe

13 Hetaha ta pyter ngi amõ sawa'e pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Jande pái manõ. Pe, upa ima'e ke hijar jande pe. Ame'ẽ ngi har: “Ne mu pe eme'ẽ tĩ!” aja ihẽ mu pe epandu. Ihẽ mu riki upa katu te pyhyk — aja Jesu pe.

14 A'e pandu:

—Sa'e! Anĩ. Esarahã! “Ihẽ amanõ rahã, ihẽ ra'yr ta pe ihẽma'e ke eme'ẽ me'ẽ” aja nde pái pandu ym te ihẽ pe. A'erehe ame'ẽ me'ẽ ym ta nde páima'e ke — aja sawa'e pe.

15 Upa ngã pe a'e pandu tĩ:

—Pehendu katurahã! Upa katu te ma'e ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ tar katu rahã, pesak katu te'e. Pemoĩ ym pehẽ. Pesarahã! Ima'ehũ namõ amõ ixo. Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe yman rahã ixo katu ta, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Aja ym ta — aja Jesu pandu.

16 (Pe, ame'ẽ rehe har mujekwa te we. Upa ma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, katu ym aja mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'ẽ ima'ehũ matyr ame'ẽ ke my, ame'ẽ ke pandu:

—Ko amõ sawa'e ixo. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Pe, heta te hũ ma'e ke kupixa pe ihĩ. 17 Pe, ipy'a pe ma'e ukwa ukwa uĩ: “Mã! Kupixa ngi marã ka ym ma'e matyriha. (Tyryhem apo 'y.) Nixói te matyriha renda ke. Myja ta apo my?” aja sawa'e jupe. 18 Pe, kuja ame'ẽ jupandu jupe: “Aa! Akwa apo. Matyriha renda ihẽ amutiha te we ta apo. I'ar koty te we hũ tiha ame'ẽ ke amujã ta. A'ep ihẽma'e ke amatyr ta. Kupixa ngi ma'e matyr ame'ẽ ke amoĩ ta ipe tĩ. 19 Upa rahã, ihẽ ajupandu ta ihẽ jupe. ‘Mã! Katu tiki ihẽ pe. Yman rahã, pehũ ta ihẽma'e ke. Aputu'u katu. Ihẽ mi'u amatyr. Ajumuhury katu ihẽ juehe’ aja ihẽ pe” aja sawa'e pandu jupe tipe. 20 Anĩ. Aja ym ta. Ywa ngi Tupã pandu: “Nde riki ereka'u te'e! Kome'ẽ pytun rahã, nde eremanõ ta kỹ. Pe, nema'e matyr hũ ame'ẽ ke awa pe nde eremupyta ta my? Nde pe anĩ. Amõ pe nde eremupyta ta riki, aja Tupã pandu” — aja Jesu mu'e.

21 Pe, a'e pandu tĩ:

—Aja ta riki amõ pe. Ima'e ma'e ke jõ amõ matyr hũ rahã, aja ta. Pe riki Tupã koty nixói te ta ma'e ke. Ma'e katu ame'ẽ ke nixói te ta. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ejurujar katu (Matéu 6.25-34)

22 (Ma'e ke jõ amõ matyr hũ rahã, katu ym, aja mu'e tar katu tĩ.) A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pesarahã! Pehẽ pe apandu katu. Pehẽ mi'u rehe har jõ pejumupyai ym pexo. “Ma'e jande ja'u ta my? Nixói ma'e. Jandema'e mundeha nixói. Awa me'ẽ ta jande pe my?” aja pejumupyai ym pexo tĩ. 23 Ixoha namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ riki awa mi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tĩ. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tĩ. 24 Ma'ewyra rehe pesarahã! Jytym ym ma'e ke. Matyr ym ma'e ke tĩ. Ma'e matyriha renda nixói tĩ. Humi'u ke Tupã me'ẽ katu ipe. Pesarahã! Ma'ewyra 'ar koty te we pehẽ pexoha katuha ke. (A'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu ta aja mujekwa katu.)

25 —“Myja hetaha warahy 'ar rahã, ko pehẽ pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahã, yman pepyta te we ta rĩ, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Marã ka ym pexoha pemupyta te we ta rĩ. 26 Aja ta'yr mi marã ka ym pexoha pemupyta te we ta rĩ. Aja rahã, amõ ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo tĩ.

27 —Ma'eputyr rehe pesarahã! Ma'e puwan ym. Ima'e ma'e ke mujã ym tĩ. Amõ usak ehe rahã, katukwer. Apandu katu pehẽ pe. Ymanihar Saromã ima'ehũ te namõ ixo. Ima'e mundeha katukwer tĩ. Pesarahã! I'ar koty te we ma'eputyr katu te ha ke. 28 Tupã riki ma'eputyr ke mukatu te. Apo putyr katu. Koĩ upa ta kanim. Upa xirik. Ame'ẽ ke jape'a aja amõ hapy. Upa ukwái. Pesarahã! Ma'eputyr ke a'e mukatu te rahã, pehẽma'e mundeha ke a'e me'ẽ katu ta pehẽ pe tĩ. Mã! Ame'ẽ rehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ. 29 Pehẽ pe'u ame'ẽ ke rehe pekekar pexo. Aja te'eha ym pehẽ. Ame'ẽ rehe jõ pejumupyai ym. 30 Ame'ẽ ke rehe jõ kome'ẽ ywy pe har ta kekar kekar ixo. Aja te'eha ixo. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'eta. Aja pexo ym tĩ. Pehẽ mi'u peputar. Pehẽma'e mundeha peputar. Ame'ẽ ke pehẽ pái keruhũ ukwa katu. (Pehẽ pe a'e muwyr ta.) A'erehe ame'ẽ ke rehe jõ pejumupyai ym pexo. 31 Kuja katu. Myja Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa py pexo. Aja rahã, upa pehẽma'e nixói ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ẽ ke ywa pe ihĩ (Matéu 6.19-21; 1 Petu 1.4)

32 Jumu'eha ta pe a'e pandu tĩ:

—Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ! Heta ym pehẽ. Apandu katu pehẽ pe. Ngã ngi pekyje ym pexo. Pehẽ rehe pehẽ pái keruhũ usak katu te ixo, a'erehe ngã ngi pekyje ym pexo. Yman rahã, henda ke pe pehẽ ke a'e raho ta tĩ. Aja a'e putar. 33 Pehẽma'e ke upa katu te pemuhepy. Pe, ame'ẽ tamatarer ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ. Pe, tamatarer ryru ijuk ym aja me'ẽ namõ pexo. Ame'ẽ riki ywa pe ihĩ, ame'ẽja saka. Ywa pe pehẽma'e hũ namõ pexo, ame'ẽja saka. A'ep ame'ẽ ke kanim ym te ta. Ma'e mukanĩha nixói. A'erehe mukanim ym te ta awa. 34 Pehẽma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehẽma'e ke ihĩ rahã, a'ep pehẽ py'a ihĩ ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jywyriha rehe peharõ katu pexo (Matéu 24.36-44; Mak 13.32-36)

35 A'e pandu tĩ:

—Peharõ katu pexo! Pehẽma'e kamixa pemunde katu. Pehẽma'e xirur aja tĩ. Pemunde katu tĩ. Araparin pemuwera katu aja pexo tĩ. 36 Ijar rehe miasu ta harõ ixo. (Aja ihẽ rehe peharõ katu pexo tĩ.) Jumendariha rehe ngã mi'u matyr. Ame'ẽ upa rahã, ijar jywyr uwyr. Ame'ẽ ke rehe miasu ta harõ ixo. A'e jywyr uwyr rahã, pukái ta. Pe, pahar miasu ta hukwen ke pirar ta. 37 Miasu ta harõ katu ixo. Ukwer ym ngã tĩ. Ame'ẽ ke ijar ukwa rahã, miasu ta hury katu ta. Apandu pehẽ pe. Kamixa ke ijar pypyk katu ta, xirur wyr rupi. Pe, miasu ta pepandu ta: "Ma'e ngã u'uha renda pe pewapyk peho" aja. Pe, a'e atu ngã mi'u ke moĩ ta, miasu ta pe. 38 Pytun pyter pe ijar jywyr ta uwyr my. Satur rahã we ta jywyr my. Miasu ta harõ katu ixo. Ame'ẽ ke ijar usak rahã, miasu ta hury katu ta. 39 Pesarahã! Ma'e mukanĩha uwyriha angaha ke rehe ok jar ukwa katu rahã, ukwer ym ta tipe. Harõ ta tipe. Pe, a'e ke muputu'u ta tipe. Hok ke ma'e mukanĩha musorok ym ta tipe.

40 —Pehẽ aja tĩ. Ihẽ rehe peharõ katu pexo. Awa aja ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ywa ngi ihẽ riki ajywyr rahã, peharõ katu pexo my. "Jywyr ym ta apo rĩ" aja pekwa pekwa pexo rahã, pahar ihẽ ajywyr ta — aja Jesu pandu.

Miasu katu ame'ẽ ke. Miasu katu ym ame'ẽ ke tĩ.

41 Pe, Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Apo myja me'ẽ miasu harõ katu ixo my, ame'ẽ ke nde erepandu. Ame'ẽ ke jande pe jõ nde erepandu my? Upa ngã pe nde erepandu my? — aja Jesu pe.

42 A'e pandu:

—Ihẽ kotyhar ta pe jõ apandu. Upa ihẽ kotyhar ta ihẽ rehe harõ katu ta me'ẽ te'e. Ijar rehe miasu harõ katu. Aja ihẽ rehe harõ katu ta me'ẽ te'e tĩ. Pesarahã! Myja me'ẽ miasu riki ukwa katu ame'ẽ ke my? Myja me'ẽ miasu riki ijar pandu ame'ẽ ke ma'ema'e katu my? Ko apandu ta. Amõ miasu pe ijar pandu: "Amõ miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahã, ngã mi'u ke eme'ẽ me'ẽ katu ngã pe" aja ijar pandu. (Pe, ijar paxia oho.) 43 Pe, ijar pandu, aja miasu ma'ema'e ixo. Hok pe jywyr rahã, ame'ẽ ke rehe ijar usak. Aja rahã, ame'ẽ miasu hury katu ta. 44 Pesarahã! Apandu pehẽ pe. Ame'ẽ miasu pe kuja ijar pandu ta: "Katu ame'ẽ ke nde. Upa katu te ihẽma'e ke rehe nde esak esak katu ta apo 'y" aja ta.

45 —Amõ kotyhar rahã, katu ym. Miasu katu ym ame'ẽ ke rahã, kuja jupandu jupe: "Ihẽ jar pepaite oho. Yman rahã, jywyr ta" aja jupe. Pe, amõ miasu ta ke a'e nupã hũ. Sawa'e ta ke. Kũjã ta ke aja tĩ. Nupã hũ tĩ. Pe, ma'e ke jeje u'u te'e hũ uĩ. Kawĩ ngi ka'u tĩ. 46 Pe, ijar rehe harõ ym rahã, ame'ẽ wera rahã, ijar jywyr ta. "Apo jywyr ym we ta rĩ" aja pandu rahã, pahar ijar jywyr ta. Pe, ame'ẽ ke ijar mupyrara hũ ta. Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta. Aja ijar mupyrara hũ ta. Miasu katu ym ame'ẽ ke mupyrara hũ ta.

47 —Ijar pandu ame'ẽ ke miasu ukwa katu tipe. Anĩ. Ukwaha aja ma'ema'e ym. Jeje ima'e ke ma'ema'e ixo rĩ. Hendu ym ehe, ijar rehe. Aja rahã, ijar mahy hũ ta a'e ke. Pirok hũ ta tĩ. 48 Pe, amõ ihĩ. Ijar pandu ame'ẽ ke miasu ukwa ym. Pe, a'e ma'ema'eha katu ym. Ijar mahy a'e ke rahã, katu tiki. Mahy rahã, pirokiwe mi

ta. Ukwa ym ha namõ miasu ma'ema'e, a'erehe pirokiwe mi ta. Aja ihẽ kotyhar ta tĩ. Pekwa katu rahã, pehendu katu ta me'ẽ te'e. I'ar koty we pekwa katu rahã, i'ar koty te we pehendu katu ta me'ẽ te'e — aja Jesu pandu.

Jesu uwyr, a'erehe amõ koty koty ngã jy'ar
(Matéu 10.34-36)

49 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ ajur, a'erehe kome'ẽ ywy pe har ta amõ koty koty jy'ar ta. Ame'ẽ ke upa rahã, katu ta tipe. Ame'ẽ upaha ihẽ aputar. 50 Amõ ta ihẽ ke mupyrara hũ ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ upa ym we rĩ. A'erehe ihẽ apyai te'e axo we rĩ. 51 Kome'ẽ ywy pe har ta jumai mai ixo. Ame'ẽ ke ihẽ amuputu'u ajur, aja pekwaha my? Anĩ. Aja ym. Ko pehẽ pe apandu. Ihẽ ajur, a'erehe amõ koty koty amõ ta jy'ar jy'ar ta. 52 Apo ngi har ok wyr pe awa po peteĩhar upa hetaha ta ixo. Ihẽ rehe mahapyr jurujar katu ta. Mokõi anĩ ta. Amõ rahã, ihẽ rehe mokõi jurujar katu ta. Mahapyr anĩ ta. Aja amõ koty koty jy'ar jy'ar ta. 53 Ihẽ rehe ipái ta jurujar katu ta. Ta'yr ta anĩ. Pe, ihẽ rehe ta'yr ta jurujar katu ta. Ipái ta anĩ. Ihẽ rehe imãi ta jurujar katu ta. Imembyr kũjã ta anĩ. Ihẽ rehe imembyr kũjã ta jurujar katu ta. Imãi ta anĩ. Ihẽ rehe imembyr reko ame'ẽ ta jurujar katu ta. Kũjã ta anĩ. Ihẽ rehe kũjã ta jurujar katu ta. Imembyr reko ame'ẽ ta anĩ ta. Aja amõ koty koty jy'ar jy'ar ta — aja Jesu pandu.

Tupã muwyr ame'ẽ ke ko ixo, aja ukwa ym ngã
(Matéu 16.2-3)

54 Ngã pe pandu tĩ:

—Aman pihuniha rehe pesak rahã, pahar pepandu: "Aa! Aman ukyr ta" aja. Pe, pahar aman ukyr. 55 Pe, ywytuhu rahã, pepandu: "Aa! Warahy haku ta apo" aja pepandu. Pe, warahy hakuha uwyr. 56 Mã! Mokõi pekwaha namõ pexo! Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke rehe pesak rahã, ame'ẽ ke pekwa katu. Ywy rupi ihĩ ame'ẽ ke aja tĩ. Pekwa katu tĩ. Ihẽ rehe har anĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu tipe. Ame'ẽ rehe pesak tipe. Anĩ. Ihẽ riki Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ, aja pekwa ym te riki — aja Jesu pandu.

Ne ruwajan namõ pahar emukatu
(Matéu 5.25-26)

57 A'e pandu tĩ:

—"Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ ke ihẽ akwa katu" aja nde erepandu. Aja rahã, katu ame'ẽ ke nde erema'e ta me'ẽ te'e. 58 Esarahã! Nde rehe har ne ruwajan pandu: "Katu ym nde. A'erehe ngã panduha renda pe nde ke araho ta" aja riki. Mã! Inamõ nde ereho erexo rahã, emukatu. "Mã peja ym. Eraho ym ihẽ ke. Ihẽ rehe nde py'a emujywyr katu. Katu ta apo 'y" aja pahar emukatu. Aja rahã, ngã panduha ruwa koty nde ke raho ym ta. Anĩ rahã, nde eremukatu ym rahã, nde ke raho ta. Aja rahã, sonda ta pe nde ke mondo ta. Pe, kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. 59 Apandu nde pe. Nde erehem ym te ta ingi. Mukatuha rehe upa katu te nde eremuhepy ym rahã, kyndaha ngi nde erehem ym te ta. (A'erehe mã peja pahar emukatu. Katu ame'ẽ ke ema'e katu) — aja Jesu pandu.

13

Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo

1 Arahã, amõ ta Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:
—Hymba ke amõ ngariréi ywy pe har ta hapy hapy ixo. Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ u'am. Arahã, ame'ẽ ta ke Pirat je'ẽha rupi amõ ta jukwa. Mã! Ame'ẽ ta jaxer ai te'e nahã my? — aja Jesu pe pandu uwyr.

2 Pe, Jesu pandu:

—Hã! Aja ame'ẽ ngariréi ywy pe har ta ke amõ ta jukwa. A'erehe kuja pekwaha my: "Mã! Ame'ẽ ta jaxer ai ame'ẽ ta ke nahã my? Amõ ngariréi ywy pe har ta 'ar koty te we jaxer te" aja pekwaha naĩ. 3 Anĩ. Aja ym. Ko pehẽ pe apandu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak ym rahã, ame'ẽ ngariréi ywy pe har ta aja pemanõ ta tĩ.

4 —Amõ we tĩ. Siroe renda pe heta ngã ixo. Awa py wajar mahapyr hetaha ixo. Ame'ẽ ta rehe ywy pirã ok u'ar ukwa. Ok ywate ame'ẽ ke u'ar. Upa ngã ke jukwa.

Kuja pekwaha my: “Mã! Ame'ẽ ta jaxer te. Jerusarẽ ok ta pe har ta 'ar koty te we jaxer te” aja pekwaha my? 5 Anĩ. Aja ym. Ko pehẽ pe apandu katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak ym rahã, ame'ẽ ta aja upa katu te pemanõ ta tĩ — aja Jesu pandu.

(“Pemanõ ta” aja pandu rahã: “Mupyrarahã renda pe mupyrara ta” aja mujekwa.)

Myja me'ẽ ma'eywa'y my, ame'ẽ ke Jesu mujekwa

6 Pe, myja me'ẽ ma'eywa'y my, ame'ẽ ke a'e pandu:

—Ma'eywa'y rehe amõ sawa'e usak oho. Hok rake i'ãi ame'ẽ ke. Ma'eywa rehe usak oho tĩ. Anĩ. I'a ym. Nixói. 7 Pe, kupixa usakiha pe ijar pandu: “Esarahã! Yman ma'eywa ke ihẽ apo'ok ta tipe. Mahapyr warahy 'ar rahã, kome'ẽ ma'eywa'y ngi apo'ok ta tipe. I'a ym te riki. Ma'ewã kuja i'ãi my. Katu ym. Emondok embor” aja ijar pandu. 8 Pe, kupixa usakiha pandu ipe: “Sa'e! Anĩ we rĩ. Mã pewe i'ãi rĩ. Ko ywy ke hake rupi ihẽ amungái mungái we ta rĩ. Ame'ẽ rupi ma'e muhuryha ihẽ amoĩ ta tĩ. 9 Pe, amõ i'aha angaha ke rehe uhyk rahã, i'a rahã, katu ta tiki. I'a ym rahã: ‘Emondok embor’ aja ihẽ pe nde erepandu ta kỹ. Pe, ihẽ amondok ta” aja ijar pe kupixa usakiha pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupã tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke ngã muruwak mondo. I'a katu, ame'ẽja saka. Ixoty muruwak mondo, ame'ẽ ke rehe Tupã harõ we rĩ. Pyrara usak we ehe rĩ. Muruwak ym rahã jõ, pe, mupyrara ta ngã ke. I'a ym, ame'ẽja saka.)

Putu'uha 'ar rahã, kũjã ke Jesu mukatu

10 Amõ jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e uĩ. 11 A'ep amõ kũjã ihĩ. Ãjã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ke a'e, a'erehe ahy hũ. Yman te ahy ixo. Heta te hũ warahy 'ar rahã, aja te'e ixo. Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahã, aja ixo. Jixiko te'e wata. Marã ka ym pu'am katu wataha. 12 Jesu usak ehe rahã, pandu ipe:

—Nde katu apo 'y — aja ipe.

13 Aja pandu rahã, iãkã rehe ipo ke mujar. Aja rahã, pahar katu pu'am u'am. Tupã pe: “Mã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja kũjã pandu pandu.

14 Jy'ariha rendama'e kapitã parahy ehe, Jesu rehe. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, Jesu mukatu. (Aja rahã, paraky te'e, aja ukwaha naĩ, a'erehe parahy ehe.) A'erehe a'ep ihĩ, ame'ẽ ta pe pandu:

—Awa po wajar peteĩ wera rahã jõ, ma'e ke amõ ma'ema'e katu. Ame'ẽ wera rahã jõ, amõ mukatu katu pehẽ ke. Ame'ẽ wera rahã jõ mukatuha rehe pejur. Putu'uha 'ar rahã, anĩ ta. Mukatu ym ta me'ẽ te'e — aja jy'ariha rendama'e kapitã pandu.

15 Jesu pandu:

—Mã! Putu'uha 'ar rahã ihẽ aparaky, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Pesarahã! Upa pehẽ ngi har amõ tapi'iruhu ke jirar ta raho. Kurar ngi y ke me'ẽ ta raho. Jumen ke aja tĩ. Putu'uha 'ar rahã, aja te'e pehẽ. Ame'ẽ peparaky, ame'ẽja saka tĩ. (Pehẽ py'a pe mokõi pekwaha namõ pexo!) Katu ym aja. 16 Pesarahã! Ko kũjã riki Amarã rainõ ke. (A'erehe Tupã usak katu ehe, ame'ẽ ke a'e tĩ.) Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahã, a'e ke Satana mupyrara. (Ãjã ramũi a'e.) Mujixiko mahy. A'erehe apo putu'uha 'ar rahã, kũjã ahyha ke amukatu. Apo jõ putu'u a'e 'y — aja Jesu pandu.

17 Aja pandu rahã, huwajan ta huxĩ. A'e pandu katu, a'erehe ame'ẽ ta huxĩ ingi. Amõ ta anĩ. Hury katu riki. Upa ma'e katu ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e. A'erehe hury katu ngã ehe.

Ma'e ra'ĩ jytym ame'ẽ rehe har (Matéu 13.31-32; Mak 4.30-32)

18 Jesu pandu:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta riki kuja saka. 19 Kupixa pe ma'e ra'ĩ ta'yr te mi ame'ẽ ke sawa'e jytym. Mosata ra'ĩ ke. Ame'ẽ hywõi. I'y tiha te hũ oho rahã, myra aja tiha oho tĩ. Pe, hãkã rehe ma'ewyra ta haity mujã mujã — aja Jesu pandu.

(Aja rahã, Jesu pandu py rahã, Tupã kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ĩ ta'yr te mi, ame'ẽja saka. I'i atu te rahã, ixotyhar ta heta te hũ ta. I'y tiha te hũ, ame'ẽja saka, aja mujekwa katu.)

Ma'e mupururukiha rehe har (Matéu 13.33)

20 A'e pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta riki kuja saka. 21 Ahúi aja me'ẽ ku'i pe ma'e mupururukiha ke kũjã mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahã, upa ahúi aja me'ẽ ku'i pururuk hũ oho — aja Jesu.

(Aja rahã, pandu py rahã, Tupã kotyhar ta heta ym. I'i atu te rahã, heta te hũ ta aja mujekwa katu.)

Hukwen pu'i mi ame'ẽ rehe har (Matéu 7.13-14; Matéu 7.21-23)

22 Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho ixo rahã, amõ amõ ok ta ra'yr rupi ngã ke mu'e mu'e oho ixo. Awa renda rupi aja tĩ. Mu'e mu'e oho tĩ. Aja Jerusarẽ ok ta koty oho ixo. 23 Pe, amõ pandu ipe:

—Sawa'e! Tupã muhã katu ame'ẽ ta heta ym my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

24 —Hukwen ta'yr mi rupi amõ ixe. Pehẽma'e pyrãtã katuha namõ mã peja pexerahã! Ko pehẽ pe apandu. Heta ame'ẽ ta ixe tar katu tipe. Marã ka ym ixeha. 25 Pesarahã! Ok jar pu'am ta. Pe, hukwen ke kynda ta. Pe, soroka pe pepukái pe'am: "Sa'e! Epirar jande pe" aja ipe. Pe, a'e pandu ta: "Anĩ ta. My pe har pehẽ my? Akwa ym ihẽ" aja pehẽ pe. 26 Pe, pepandu: "Nde erekwa riki. Nde namõ ma'e ke ja'u katu. A'erehe nde rehe katu ame'ẽ ta ke jande. Jande rekoha pe Tupã je'ẽha ke nde eremu'e katu jande ke. Jahendu riki" aja ipe. 27 A'e pandu tĩ: "Anĩ. My pe har pehẽ my? Akwa ym ihẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ. Pejywyr peho ihẽ ngi" aja pehẽ pe ok jar pandu ta. (Ihẽ riki ame'ẽ ok jar aja saka.)

28 —Tupã ixo ame'ẽ pe huryha namõ Amarã ixo. Isak aja tĩ. Jako aja tĩ. Huryha namõ ixo tĩ. Upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja tĩ. A'ep huryha namõ ixo tĩ. Pehẽ anĩ. Soroka pe pepu'am ta. Ame'ẽ rehe pesak rahã, pejixi'u hũ ta. Tupã rehe peparahy ta, a'erehe pehẽ rãi pesu'u su'u ta. 29 Heta ame'ẽ ta jy'ar ta uwyr. Amõ awa ta jy'ar ta uwyr. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jy'ar ta uwyr. Warahy uhemiha koty ngi jy'ar ta uwyr. Warahy u'ariha koty ngi aja tĩ. Jy'ar ta uwyr tĩ. Warahy jurukwã koty ngi aja tĩ. Jy'ar ta uwyr tĩ. Iapyr koty ngi. Tumaha koty ngi aja tĩ. Jy'ar ta uwyr tĩ. Tupã ixo ame'ẽ pe jy'ar ta uwyr. Tupãma'e imi'u matyriha rehe wapyk ta uwyr. Hury katu te hũ ta ngã. 30 Upa katu te ame'ẽ ta rehe Tupã juja katu te ipy'a katu ta — aja Jesu pandu.

Jerusarẽ ok ta rehe har Jesu pandu (Matéu 23.37-39)

31 Arahã amõ parise ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Eho nde sengi! Nde ke Ero jukwa tar katu — aja Jesu pe.

32 A'e pandu:

—Jawaran aja saka a'e. Ngã jukwaha ke. Kuja pepandu peho ipe: "Apyta we ta rĩ. Apo ngã py'a ngi ãjã ta ke amuhem amondo axo. Apo ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke amukatu axo tĩ. Koĩ aja ta tĩ. Koĩ har pewe ihẽ ama'eha ke amumba ta" aja Ero pe pepandu peho. 33 Mã! Ihẽ aho we ta me'ẽ te'e rĩ. Koĩ aja tĩ. Koĩ har pewe aja tĩ. Pe, Jerusarẽ ok ta pe ahyk ta. Jerusarẽ ok ta pe jõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke amõ jukwa ta me'ẽ te'e. Amõ renda pe anĩ — aja Jesu. (Aja rahã, Jerusarẽ ok ta pe a'e manõ ta, aja mujekwa katu.)

34 A'e pandu tĩ:

—Jerusarẽ ok ta pe har ta! Mã! Ima'e je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke Tupã muwyr rahã, ame'ẽ ta ke pejukwa. Myrandu katu pandu ame'ẽ ta ke a'e muwyr rahã, ita ra'yr pe pejukwa tĩ. Jerusarẽ ok ta pe har ta! Pehẽ kotyhar ta ke amõ amõ rahã, ihẽ amujy'ar tar katu. Amujy'ar rahã, pehẽ ke amõ ta jukwa ym ta tipe. Anĩ. Amujy'ariha ke peputar ym. Sapukái ra'yr ta ke ipypo wyr pe imãi mujy'ar inom, aja pehẽ ke amujy'ar tar katu tĩ. Anĩ. Peputar ym. 35 Jerusarẽ ok ta pe har ta! Pehẽ rekoha ke pehẽ pe te'e Tupã hijar oho. Ko pehẽ pe apandu katu. Kuja pepandu ta: "Mã peja jandema'e sawa'e te muwyr ame'ẽ ke rehe Tupã usak katu" aja ta pehẽ. Aja pepandu rahã jõ, ihẽ rehe pesak ta tĩ. Ihẽ riki Tupã muwyr ame'ẽ ke — aja Jesu pandu.

14

Ahy ixo ame'ẽ ke Jesu mukatu

1 Amõ jundéu awa tama'e putu'uha
'ar rahã, Jesu pe amõ parise pandu.
Parisema'e kapitã a'e.
—Ihẽ rok pe ihẽ namõ ja'u jaho — aja.
Pe, inamõ ma'e ke Jesu u'u oho. Parise
rok pe uhyk rahã, amõ ta usak usak katu
ehe. Putu'uha 'ar rahã, mukatu ta my?
Mukatu rahã: "Nde katu ym" aja pandu ta,
a'erehe usak usak ehe. 2 Huwa koty amõ
sawa'e wata uwyr. Ijywa ke punga rãi ipe.
Itymã ke aja tĩ. Punga rãi tĩ. 3 Pe, Moise
je'ẽha mu'eha ta pe Jesu pandu. Parise ta
pe pandu tĩ:
—Myja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ
my? Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã,
ahy ixo ame'ẽ ke amõ mukatu katu my?
Anĩ ta my? — aja Jesu a'eta pe.
4 Anĩ. A'eta pandu ym te ipe. "Ma'e katu
ame'ẽ ke ema'e ym" aja Moise je'ẽha pandu
ym. A'erehe a'eta pandu ym te ipe. Pe,
sawa'e po ke Jesu pyhyk. Mukatu. Pe, hok
pe mujywyr mondo. Katu aja mujywyr
mondo. 5 Pe, a'ep pe har ta pe Jesu pandu:
—Pehẽ ngi har ta'yr ywykwar typy ame'ẽ
pe u'ar rahã, pahar amõ jo'ok ta ingi.
Putu'uha 'ar rahã, u'ar. Pahar jo'ok ta
ingi. Tapi'iruhu u'ar rahã, aja tĩ. Putu'uha
'ar rahã, u'ar tĩ. Pahar jo'ok ta ingi tĩ.
(A'erehe putu'uha 'ar rahã, ahy ixo ame'ẽ
ke amukatu rahã, katu tiki tĩ) — aja Jesu
pandu.
6 Ame'ẽ panduha rehe marã ka ym je'ẽha
ke amõ ta mujywyriha ipe.

"Ihẽ katu ihẽ" aja ekwa ekwa ym exo

7 Ma'e ke amõ ta u'u uwyr rahã, wapyka
katu te ame'ẽ pe wapyk wapyk oho. Ame'ẽ
rehe Jesu usak rahã, myja me'ẽ ma'e ke my,
ame'ẽ ke pandu ngã pe.
8 —Jumendariha rehe ngã mi'u ke amõ
matyr rahã: "Ejur se nde tĩ" aja ijar pandu
nde pe. Aja rahã, kapitã rake ewapyk ym
eho. Nde erewapyk rahã, nde 'ar koty te
we sawa'e katu ame'ẽ ke ijar mujy'ar my
tĩ. 9 Pe, nde pe pandu uwyr. "Nde wapyka
ke kome'ẽ sawa'e pe eme'ẽ" aja nde pe ijar
pandu. Aja rahã, nde ruxĩ ta ingi. Amõ
wapyka, xupe kotyhar pe nde erewapyk ta
ereho.
10 —Pesarahã! Kuja katu. Nde pe ngã
mi'u jar pandu: "Ejur se nde tĩ" aja.
Nde ereho rahã, xupe kotyhar wapyka pe
ewapyk eho. Pe, nde rehe ijar uhyk uwyr
rahã, pandu nde pe: "Anĩ! Sa'e! Se koty
ewapyk ejur. Wapyka katu te ame'ẽ pe
ewapyk ejur" aja ngã mi'u jar. Aja rahã,
nde rehe a'ep ihĩ ame'ẽ ta usak. Aja rahã,
nde rury katu ta.
11 —"Ihẽ riki amõ ta 'ar koty te we
katuha" aja jupe ukwa rahã, ame'ẽ ke Tupã
muhuxĩ ta. "Ihẽ riki amõ ta 'ar koty te we
katuha aja ym ihẽ" aja jupe ukwa rahã,
ame'ẽ ke Tupã muhury katu ta — aja Jesu
pandu.
12 A'engi: "Ihẽ rok pe ja'u jaho" aja pandu
ame'ẽ pe Jesu pandu:
—Ma'e ke nde ere'u rahã, nde rehe katu
ame'ẽ ta ke jõ emujy'ar ym. Aja nde mu
ta ke jõ emujy'ar ym tĩ. Ne anam ta ke jõ
emujy'ar ym tĩ. Amõ amõ nde rok rake rupi
ihĩ, ame'ẽ ta ima'ehũ namõ ixo. Ame'ẽ ta
ke jõ emujy'ar ym tĩ. Esarahã! Nde ere-
mujy'ar rahã, pe, i'i atu rahã, nde pe pandu
ta uwyr: "Ihẽ rok pe ma'e ke e'u ejur" aja
nde pe. 13 A'erehe ngã mi'u nde erematyr
rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta ke emujy'ar.
Wata katu ym ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. Eha
ym te ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. Ijywa katu
ym ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. (Ame'ẽ ta marã
ka ym so'o jukwaha.) Ame'ẽ ta ke emujy'ar.
14 Aja rahã, nde rehe Tupã usak katu ta.
Esarahã! Ame'ẽ ta nde pe marã ka ym
ma'e ke juja katu te mujywyriha. Esarahã!
Nde pe Tupã riki mujywyr ta. Yman rahã,
katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã
mukwera katu muhem rahã, ma'e ke a'e
riki mujywyr katu ta nde pe — aja Jesu
pandu parisema'e kapitã pe.

Ngã mi'u matyr keruhũ ke (Matéu 22.1-10)

15 Amõ sawa'e myrape rake wapyk uĩ.
Jesu pandu ame'ẽ ke rehe hendu rahã,
pandu ipe:
—Tupã ixo ame'ẽ pe oho. Pe, myrape
rake wapyk ame'ẽ ta mã hury katu ta kỹ —
aja Jesu pe.
16 Pe, sawa'e pe pandu:
—Amõ sawa'e ngã mi'u ke matyr hũ.
Heta ngã pe pandu: 17 "Pehẽ johu pe'u

pejur” aja ngã pe. Angaha ke rehe uhyk rahã, miasu pe pandu: “Eho. Ihẽ mi'u u'u ame'ẽ ta pe epandu eho. ‘Pe'u pejur. Upa ihẽ amoĩ katu’ aja epandu eho” aja ngã mi'u matyriha jar pandu.

18 —Pe, miasu pandu oho rahã, amõ amõ pandu: “Aho ym ta ihẽ” aja. Kuja amõ pandu py: “Ywy ke ihẽ amõ ajo'ok. A'erehe asak ta aho ehe apo 'y. ‘Aho ym ta ihẽ’ aja nde jar pe epandu” aja miasu pe. 19 Amõ pandu: “Tapi'iruhu mokõi mu'am ame'ẽ ke ajo'ok. Aja me'ẽ awa po wajar peteĩhar upa ajo'ok. Ma'e ke hykýi katu raho nahã my? Ame'ẽ ke amanga ta aho. ‘Aho ym ta ihẽ’ aja nde jar pe epandu” aja miasu pe pandu. 20 Pe, amõ pandu: “Ajumendar ramõ te ihẽ. A'erehe marã ka ym ihẽ ahoha” aja miasu pe.

21 —Pe, upa amõ ta pandu ame'ẽ ke ijar pe miasu pandu oho. Ijar parahy hũ ngã rehe. Miasu pe pandu: “Pahar eho! Ok ta rupi eho. Upa awa rape rupi eho. Ima'e ym te ame'ẽ ta ke se emuhyk erur. Itymã hãtã ame'ẽ ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ. Eha ym te ame'ẽ ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ. Wata katu ym ame'ẽ ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ” aja miasu pe.

22 —I'i atu ijar pe miasu pandu: “Sa'e! Upa nde erepandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e. Pewe soroka ihĩ, ma'e u'uha renda pe” aja ipe.

23 —A'erehe miasu pe ijar pandu tĩ: “Eho we rĩ. Ok ta kurar kupe koty rupi heta awa rape ihĩ. Ame'ẽ ngi upa ngã epyhyk erur. Ihẽ rok ke emutyryhem. 24 Apandu katu. ‘Ma'e ke pe'u pejur’ aja ihẽ apandu py, ame'ẽ ta u'u ym te ta. Ihẽ mi'u amatyr ame'ẽ ke u'u ym te ta” aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja rahã: “Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo” aja jundéu awa ta pe pandu py. Ame'ẽ ta upa katu te jurujar ym ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta, aja Jesu mujekwa.)

Jesu namõ ixo ame'ẽ ta rehe har (Matéu 10.37-38; Ruk 9.23-24)

25 Heta te hũ ngã oho ixo inamõ. Pe, Jesu uwak rahã, pandu ngã pe:

26 —Ihẽ namõ amõ ixo rahã, ihẽ rehe a'e ipy'a ym rahã, marã ka ym ihẽ kotyhar aja ixoha. Ipái rehe amõ ipy'a katu. Ame'ẽ 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja rahã jõ, ihẽ kotyhar aja ixo ta. Imãi rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Hakehar rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Ta'yr ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Imu ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Ianam ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Juehe te'e aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Pe, ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja rahã jõ, ihẽ kotyhar aja ixo ta.

27 —Ihẽ namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ ke amõ ta jukwa tar katu my. Pe, a'e pandu: “Anĩ. Ihẽ ajurujar katuha ke ahijar ym ta. Ihẽ ke jukwa ta my? Ahijar ym ta” aja. Aja rahã, ihẽ kotyhar aja ixo ta.

28 —Pehẽ ngi har amõ riki ok keruhũ mujã rahã, myja myra hetaha rahã, uhyk ta my? Upa ta my? Aja ukwa ukwa py ixo. Upa katu te pehĩ nahã my, ame'ẽ ukwa ta. Ukwa ukwa py ixo. 29 Ukwa ym rahã, mumba ym ta. Ixangwer jõ upa jytyka. Uhyk ym myra ke. Marã ka ym mumbaha. Ame'ẽ rehe usak ame'ẽ ta upa puka puka hũ ehe. 30 “Mã! Ok keruhũ sawa'e mujã ta tipe ixo. Mumba ym ta riki” aja ngã puka puka hũ ehe.

31 —Pesarahã! Amõ kapitã keruhũ jumai tate oho. Heta te hũ sonda ta namõ oho ta. I'ar koty te we huwajan ta rahã, ima'e pyrãtãha ke a'e ukwa py ta. Huwajan ta ke a'e muputu'u ta my, ame'ẽ ke ukwa py ta. Ukwa ukwa py ixo. 32 Marã ka ym muputu'uha rahã, je'ẽha ke mondo ta, amõ kapitã keruhũ koty, huwajan koty. Paite we huwajan ixo rahã, je'ẽha ke mondo ta. “Myja rahã, nde ereputu'u ta my? Jamukatu jande juehe” aja je'ẽha ke amõ pandu ta oho ipe. Pe, muputu'u.

33 —Aja pehẽ pe tĩ. Pekwa pekwa katu py pexo. “Ixotyhar aja ihẽ axo ta. Ihẽ ke amõ jukwa tar katu rahã, tapijar te'e we ixotyhar aja ihẽ axo ta” aja pekwa pekwa pexo. Pehẽ ngi har amõ upa katu te ima'e ke hijar ym rahã, marã ka ym ihẽ kotyhar aja ixoha — aja Jesu pandu.

Jukyr jaxer aja ym pexo (Matéu 5.13; Mak 9.50)

34 A'e pandu tĩ:

—Jukyr ma'e ke muhembyk katu. Pe, jukyr ngi he'ẽha kanim rahã, marã ka ym he'ẽha amõ mujywyr ehe. 35 Jaxer riki.

Ywy rehe moĩ rahã, muhury ym ma'eywa'y ra'yr ke. Amõ ma'e muhuryha namõ mupara ym tĩ. Ombor te'e awa. Pehẽ pekwa tar katu rahã, ihẽ amu'e ame'ẽ ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

(Aja riki amõ. "Jesu kotyhar aja ihẽ axo ta" aja amõ pandu rahã, jukyr katu aja saka. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar rahã, jukyr he'ẽha upa kanim ame'ẽja saka. Katu ym. A'e ke Tupã ombor te'e, ame'ẽja saka ta tĩ.)

15

Arapuharan kanim ame'ẽ rehe har (Matéu 18.12-14)

1 Amõ rahã, heta ngã jy'ar uwyr ehe, Jesu rehe. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ ta jy'ar uwyr ehe. Amõ sawa'e katu ym ame'ẽ ta jy'ar uwyr ehe tĩ. Panduha rehe hendu uwyr. 2 Pe, parise ta je'ẽ je'ẽ hũ ehe har, Jesu rehe har. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Je'ẽ je'ẽ hũ ehe har tĩ. Kuja:

—Mã! Amõ jaxer ame'ẽ ta namõ ixo katu. Ma'e ke a'eta namõ u'u tĩ. Katu ym aja jande pe — aja a'eta je'ẽ je'ẽ hũ.

3 A'erehe myja me'ẽ ma'e kanim ame'ẽ ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu ngã pe:

4 —Pehẽ ngi har amõ heta arapuharan ta namõ ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, peteĩ kanim oho rahã, ijar kekar kekar ta oho. Kãpĩ u'u, aja kanim ym ame'ẽ ta ke ijar hijar ta. Pe, kanim ame'ẽ ke kekar kekar oho. Pe! Mahem. 5 Mahem rahã, hury katu ehe. Ijixi'y 'ar pe hupir werur. 6 Hok pe muhyk rahã, ehe katu ame'ẽ ta ke mujy'ar. Hok rake rupi ixo ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. Pandu: "Arapuharan kanim ame'ẽ ke amahem, a'erehe ihẽ namõ pehẽ rury katu pexo!" aja arapuharan jar. 7 Pesarahã! Aja ywa pe Tupã je'ẽha rahoha ta hury katu tĩ. Amõ ta katu ame'ẽ ta aja ixo. Kuja, 99 hetaha. Ame'ẽ ta ipy'a ke muruwak ym ta me'ẽ te'e. Katu ame'ẽ ta aja ixo. Ame'ẽ ta rehe Tupã je'ẽha rahoha ta hury katu. Pe, peteĩ sawa'e katu ym ame'ẽ riki ipy'a ke Tupã koty muruwak mondo rahã, i'ar koty te we Tupã je'ẽha rahoha ta hury katu ehe. Kuja, 99 hetaha 'ar koty te we hury katu te ta ha — aja Jesu pandu.

Tamatarer kanim ame'ẽ rehe har

8 A'e pandu rĩ:

—Kuja amõ we tĩ. Amõ kũjã ita tamatarer pu'a namõ ixo. Itatuwyr ke te'e mujã ame'ẽ ke. Jande popa hetaha namõ ixo. Pe, peteĩ kanim rahã, kuja kekar. Araparin ke muwera. Ame'ẽ weraha rupi peir peir ixo. Ame'ẽ matyriha pe kekar kekar katu. Aja upa hok wyr rupi usak usak ixo ehe. Pe, mahem. 9 Mahem rahã, ehe katu ame'ẽ ta ke mujy'ar. Hok rake ixo ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. Pandu: "Ita tamatarer pu'a kanim ame'ẽ ke amahem, a'erehe ihẽ namõ pehẽ rury katu pexo!" aja kũjã pandu. 10 Pesarahã! Aja Tupã je'ẽha rahoha ta hury katu ta tĩ. Peteĩ sawa'e katu ym ame'ẽ ke ipy'a ke Tupã koty muruwak mondo rahã, Tupã je'ẽha rahoha ta hury katu ta ehe tĩ — aja Jesu pandu.

Ta'yr kanim ame'ẽ rehe har

11 A'e pandu tĩ:

—Amõ sawa'e mokõi ta'yr ta namõ ixo. 12 Amõ wera rahã, ipái pe peteĩ pandu. Ame'ẽ riki u'ar we ame'ẽ ke. (Ame'ẽ ta'yr ipáima'e tamatarer pyhyk tar katu apo 'y. Ipái manõha rehe harõ tar ym.) Kuja pandu: "Papa! Nde eremanõ rahã, upa katu te nema'e ke jande pe nde eremupyta ta kỹ. Wajar ihẽma'e ta. Apo ame'ẽ ke ihẽ pe emuwyrahã!" aja ipái pe. A'erehe ima'e ke ipái me'ẽ me'ẽ. Mokõi ta'yr ta pe me'ẽ hũ.

13 —Pe, ame'ẽ ta'yr wajar pyhyk. U'ar we ame'ẽ ke. Upa muhepy. Aja tamatarer pyhyk. Pe, heta katu ym ukwer rahã, ipái rekoha ke hijar oho. Pepaite ihon. Amõ ywy pe har ta koty oho. A'ep ka'u te'eha rupi tamatarer ke me'ẽ me'ẽ. Upa katu te ipy'a moĩ, ame'ẽ ke rehe tamatarer me'ẽ me'ẽ rãi. 14 Aja upa katu te tamatarer kanim ipe. Pe, ame'ẽ ywy rupi nixói te ngã mi'u ke. A'erehe a'e pyrara ixo tĩ. 15 A'erehe ame'ẽ ywy pe har sawa'e pe pandu. "Ihẽ aparaky ta nde pe" aja. "Ere. Ihẽma'e kure ta rehe esak katu. Kure mi'u eme'ẽ me'ẽ katu" aja sawa'e pandu. Ame'ẽ ke rehe a'e usak usak ixo. 16 Myahy a'e. Ynga aja me'ẽ ke kure ta u'u ixo. Ame'ẽ ke a'e u'u ta tipe tĩ. Me'ẽ ym ma'e ke ngã ipe.

17 —Peramõ ipy'a upak ipe. Jupandu jupe: "Mã! Ihẽ páima'e miasu ta ma'e ke u'u

rahã, pyta we riki. Heta ma'e ke ihĩ. Ko ihẽ myahyha namõ ihẽ axo. Amanõ tate ihẽ. 18 Papa rekoha pe ihẽ ajywyr ta aho tĩ. Kuja ihẽ apandu ta: ‘Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, aja Tupã ukwa katu. Nde aja tĩ. Nde erekwa katu tĩ. 19 “Ihẽ ra'yr” aja ihẽ pe nde erepandu ym rahã, mã katu apo 'y. Miasu aja nde pe aparaky te'e ta apo tĩ’ aja papa pe ihẽ apandu ta” aja jupandu jupe. 20 A'erehe a'engi oho. Ipái rekoha pe jywyr oho ixo.

—Ipái rok paite we riki. Uhyk oho ixo rahã, ipái usak ehe. Pyrara usak ehe. Pe, ujan ixoty. Ta'yr jurupy rupi juman juman. Huwa ke pyter pyter tĩ. (Aja hury katuha mujekwa.)

21 —Ta'yr pandu ipe: “Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ama'ema'e, aja Tupã ukwa katu. Nde aja tĩ. Nde erekwa katu tĩ. ‘Ihẽ ra'yr’ aja ihẽ pe nde erepandu ym rahã, katu tiki” aja ipái pe.

22 —Anĩ. Miasu ta pe ipái pandu: “Pahar perur! Ma'e mundeha katu te ame'ẽ ke perur. Pemunde ehe. Ipo rehe har aja tĩ. Ipy rehe har aja tĩ. Perur tĩ. 23 Upa rahã, perur amõ tĩ. Tapi'iruhu ta'yrer ke perur. Ixa te ame'ẽ ke perur. Pejukwa. Jande rury katuha jamujã ta. 24 Ko ihẽ ra'yr manõ aja akwa naĩ. Anĩ. Apo ixuwe katu uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y” aja ipái pandu. Pe, hury katuha ngã mujã ixo.

25 —Aja ixo rahã, ta'yr jepy ame'ẽ ke kupixa pe paraky ixo. A'engi jywyr uwyr. Hok pe uhyk tate rahã, ma'e tyapuha rehe hendu. 26 Pe, amõ miasu pe pukái: “Ejur se! Ma'e puki?” aja ipe. 27 A'e pandu: “Ne mu ko uhyk uwyr. Manõ ym a'e. Katu uhyk uwyr. A'erehe jande pe nde pái pandu: ‘Tapi'iruhu ta'yrer ke pejukwa. Ixa te ame'ẽ ke’ aja jande pe” aja miasu pandu ipe.

28 —Ta'yr jepy ame'ẽ ke parahy te'e. Hok pe ixe tar ym. A'erehe ipái uhem oho ixoty. Pandu ipe: “Exe ejur nde tĩ” aja pandu hũ ta'yr pe. 29 Ta'yr pandu: “Anĩ. Axe ym ta. Esarahã! Aparaky hũ axo nde pe. Heta warahy 'ar aha oho. Te'e paraky ame'ẽja ihẽ. Ne je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu te. Aja te'eha ihẽ axo. Nde ereme'ẽ ym te ma'e ke ihẽ pe. Arapuhame ra'yr nde ereme'ẽ ym riki. Ame'ẽ namõ ihẽ rehe katu ame'ẽ ta namõ jõ amuhury ta tipe. Ja'u ta tipe. Anĩ. Nde ereme'ẽ ym ihẽ pe. 30 Apo peme'ẽ nde ra'yr upa katu te nema'e ke mukanim. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ ta pe upa mukanim. Ko riki jywyr uwyr. Pe, nde je'ẽha rupi tapi'iruhu ta'yrer ke nema'e miasu ta jukwa. Ixa te ame'ẽ ke. Katu ym aja” aja ipái pe ta'yr jepy ame'ẽ pandu. 31 Pe, ipái pandu: “Sa'e! Ihẽ ra'yr nde. Ihẽ namõ nde erexo. Aja te'eha nde. Upa ihẽma'e kohĩ. Ame'ẽ riki upa katu te nema'e tĩ. 32 Ko nde mu riki manõ, aja ixo. Apo ixuwe katu aja uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y. A'erehe jande rury katuha jamujã ta me'ẽ te'e. Jande rury katu ta me'ẽ te'e. Jande rok pe jaxe jahorahã!” aja ta'yr pe ipái pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupã tĩ. Peteĩ sawa'e katu ym ame'ẽ ke ipy'a ke ixoty muruwak mondo rahã, Tupã hury katu ta, aja Jesu mujekwa katu.)

16

Ijarma'e tamatarer ke amõ mukanim

1 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe, amõ sawa'e ixo. Ima'ehũ ame'ẽ ke a'e. Ima'e tamatarer ke amõ usak usak ixo. Pe, ijar pe amõ ta pandu oho: “Tamatarer usakiha riki nema'e ke te'e mukanim ixo” aja ijar pe. 2 Pe, amõ pe ijar pandu: “Tamatarer usakiha emuhyk se” aja ipe. Usakiha uhyk rahã, ijar pandu ipe: “Nde erema'ema'eha rehe har ihẽ ahendu. Jetehar te my? Myja ihẽma'e tamatarer nde ereme'ẽ me'ẽ my? Myja nde eremujywyr tĩ? Ame'ẽ ke upa katu te emapyk. Ihẽ asak ta. Ihẽma'e ke nde eresak ym ta apo 'y” aja ijar pandu.

3 —Pe, hok pe jywyr rahã, usakiha jupandu jupe: “Ihẽma'e parakyha ngi ihẽ jar ihẽ ke muhem ta apo. Myja aparaky ta apo my? Ihẽ pyrãtã ym ihẽ. (Marã ka ym kupixa rehe aparakyha.) Tamatarer ke ngã pe apandu pandu rahã, ihẽ ruxĩ ta ihẽ ke ingi. Aja ama'e ym ta. 4 Aa! Apo akwa katu! Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke amu'am ta. Pe, ihẽma'e parakyha ngi ihẽ ke muhem rahã, ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ixo ta. Hok pe ame'ẽ ta ihẽ ke mupyta katu ta” aja jupandu jupe.

5 —A'erehe ijar pe ma'e ke mujywyr
ame'ẽ ta ke muhyk. Upa muhyk. Amõ
pe pandu py: “Myja hetaha ihẽ jar pe
nde eremujywyr ta my?” aja tamatarer
usakiha pandu. 6 Sawa'e pandu: “Man-
deju ra'ĩ ka aja me'ẽ heta te hũ amujy-
wyr ta me'ẽ te'e. Kamuxĩ ra'yr ke tyry-
hem heta te hũ, kuja, 100 hetaha ke” aja
usakiha pe. A'e pandu: “Esarahã! Ko
nema'e mangaha ke. Se ewapyk. Pahar
iwyr koty paper rehe emupinim. Wajar
jõ nema'e mangaha kohĩ. Kuja, 50 aja
hetaha jõ emupinim. Ihẽma'e parakyha
nixói rahã, ihẽ rehe eharái ym” aja usakiha
pandu. (A'e jupandu jupe tĩ: “Apo ihẽma'e
parakyha ngi ihẽ jar muhem rahã, peme'ẽ
ihẽ rehe usak katu ta my” aja jupandu
jupe.)

7 —Amõ pe pandu: “Ne rahã tĩ! Myja nde
eremujywyr ta ihẽ jar pe my?” aja usakiha
pandu. Amõ pandu: “Ahúi aja me'ẽ heta
te hũ amujywyr ta me'ẽ te'e. Kuja, 1.000
wasãkã mangaha mutyryhem” aja usakiha
pe. A'e pandu: “Ko nema'e mangaha kohĩ.
Iwyr koty paper rehe emupinim. Kuja, 800
aja emupinim. Te'e apandu ta, aja rahã
ihẽ jar ukwa ym ta. Esarahã! Ihẽma'e
parakyha nixói rahã, ihẽ rehe eharái ym”
aja ipe. (A'e jupandu jupe tĩ: “Apo ihẽma'e
parakyha ngi ihẽ jar muhem rahã, peme'ẽ
ihẽ rehe usak katu ta my” aja jupandu
jupe.)

8 —Ame'ẽ usakiha ma'ema'eha rehe har
ijar hendu rahã, pandu: “Mã! Usakiha
ukwa katu ma'e. Ehe katu ame'ẽ ta ke
mu'am ixo” aja riki ijar pandu. (Jetehar
te rupi ym usakiha ma'e. Katu ym ame'ẽ.)
Ukwa katuha rehe har jõ ijar katu pandu —
aja Jesu pandu.

A'e pandu tĩ:

—Ima'e ke rehe ukwa katuha namõ Tupã
kotyhar ta usak usak katu. Aja rahã, yman
rahã ima'e ke pewe hũ ta. Mã! Tupã ko-
tyhar ta 'ar koty te we Tupã rehe ipy'a ym
ame'ẽ ta ukwa katuha. Tupã rehe ipy'a ym
ame'ẽ ta ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ta
pe ukwa katuha namõ amõ Tupã rehe ipy'a
ym ame'ẽ ta ma'ema'e. Aja rahã, yman
rahã ima'e ke pewe hũ ta — aja Jesu pandu.

9 A'e pandu tĩ:

—Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e
ke heta ihĩ. Tamatarer. Ma'e katu ame'ẽ
ke. Heta ihĩ tĩ. “Aa! Ame'ẽ ke Tupã kotyhar
ta pe ihẽ ame'ẽ ta. Aja rahã, kome'ẽ ywy
keruhũ pe Tupãma'e parakyha riki katu ta
oho” aja pepandu. Aja rahã, pemanõ rahã,
ixoty oho rahã, pehẽ pe Tupã pandu ta: “Se
pejur katu. Katuha renda ke se. Manõ ym
te ta awa se. Katu tiki” aja pehẽ pe Tupã
pandu.

10 —Jetehar rupi ta'yr mi ma'e ke rehe
amõ usak usak katu. Aja rahã, jetehar rupi
heta te hũ ma'e ke rehe usak usak katu ta
tĩ. Te'eha rupi ta'yr mi ma'e ke rehe usak
usak. Aja rahã, te'eha rupi heta te hũ ma'e
rehe usak usak ta tĩ. 11 Kome'ẽ ywy keruhũ
pe ma'e ke heta hũ ihĩ. Ame'ẽ ke jetehar
rupi ym pesak pesak rahã, ma'e katu ame'ẽ
ke Tupã me'ẽ, ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ ym
ta tĩ. 12 Amõ tama'e ke rehe pesak pesak
katu ym rahã, pehẽma'e ke pehẽ pe amõ
me'ẽ ym ta tĩ.

13 —Mokõi ijar pe marã ka ym miasu
paraky katuha. Mokõi jar pe paraky rahã,
peteĩhar rehe jõ ipy'a katu ta. Amõ rehe anĩ
ta. Peteĩ jar je'ẽha rehe hendu katu ta. Amõ
jar je'ẽha rehe anĩ ta. Hendu ym ta ehe. (Aja
Tupã rehe tĩ.) Tamatarer ke rehe jõ ipy'a ke
amõ moĩ moĩ rahã, marã ka ym Tupã rehe
ipy'a katuha. (Mokõi ijar aja saka tĩ) — aja
Jesu pandu.

Jesu je'ẽha ke
(Matéu 5.31-32; Matéu 11.12-13; Mak 10.11-12)

14 Ame'ẽ panduha ke parise ta hendu
rahã, puka puka hũ ehe, Jesu rehe.
Tamatarer ke rehe ame'ẽ ta ipy'a ke moĩ
moĩ katu, a'erehe Jesu rehe puka puka hũ.
15 Jesu pandu:

—Sawa'e katu te pehẽ aja amõ ta uk-
waha. Ame'ẽ ke peputar katu. Anĩ. Aja
ym pehẽ, aja pehẽ rehe har Tupã ukwa
katu. Ma'e ke katu te aja sawa'e ukwaha.
Anĩ. Ame'ẽ riki jaxer ame'ẽ ke te'e aja Tupã
ukwa katu. Tupã riki ukwa katu te ame'ẽ
ke a'e.

16 —Aja Moise je'ẽha rehe har amõ koty
pekwa. Pesarahã! Juã mujahukiha uhyk
ym rahã we, Moise je'ẽha rehe amõ hendu
katu rĩ. Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta rehe
aja tĩ. Hendu katu tĩ. Pe, Juã uhyk. A'engi

myrandu katu ke ihẽ apandu pandu axo. Ma'e ka'u te'eha ke amõ hijar, pe, Tupã koty ipy'a ke muruwak. Aja rahã: "Ihẽ kotyhar ke nde" aja Tupã pandu. Ame'ẽ myrandu katu rehe heta te hũ jurujar katu.
17 Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. Ywa ke kanim ta oho. Kome'ẽ ywy keruhũ aja tĩ. Upa ta tĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katuha anĩ. Upa ym te ta. A'erehe Moise je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e we rĩ.
18 —Pesarahã! Kuja riki amõ. Hakehar ke sawa'e hijar oho. Pe, amõ kũjã ke pyhyk rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Pe, hijar ame'ẽ kũjã ke amõ sawa'e pyhyk rahã, ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ kũjã ma'e tĩ. Katu ym aja. A'erehe aja pema'e ym ta me'ẽ te'e — aja Jesu pandu.

Rasaro rehe har. Ima'ehũ ame'ẽ rehe har tĩ.

19 (Tamatarer rehe jõ amõ ipy'a moĩ rahã, katu ym aja Jesu mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pe, amõ sawa'e ixo. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Ima'e mundeha muhepy hũ ame'ẽ ke namõ wata ixo. Wera rahã pame katu te humi'u ke matyr hũ. Aja jumuhury hury juehe. 20 Hok rukwen pe amõ sawa'e ke amõ ta muhyk muhyk raho. Her Rasaro. Ima'e ym te a'e. Pere ke mãte hũ te'e ehe.
21 A'ep harõ uĩ. Ima'ehũ, ame'ẽma'e myrape 'ar ngi imi'u kurer u'ar u'ar. Ame'ẽ ke Rasaro u'u ta tipe. Me'ẽ ym amõ ipe. Jawar ta riki pere ke here here tĩ. 22 Pe, ima'e ym te ame'ẽ ke manõ, Rasaro ke. Amarã rake i'ã ke Tupã je'ẽha rahoha ta muhyk raho. Ywa pe huryha rehe muhyk raho.

—Ima'ehũ ame'ẽ ke manõ tĩ. Pe, amõ ta jytym raho. 23 Mupyraraha renda pe pyrara hũ ixo. Ma'ã rahã, Amarã rehe usak. Hake Rasaro i'ãi. Pijaite we usak ehe. 24 Pe, pukái: "Amarã! Epyrara ihẽ rehe esarahã! Ihẽ koty Rasaro ke emuwyr. Y pe ipo ãkã rakehar munde ta. Ame'ẽ pe ihẽ juru ke murysã ta. Tata keruhũ pe ihẽ axo. Apyrara hũ ihẽ ke" aja Amarã pe.
25 —Pe, Amarã pandu ipe: "Sa'e! Anĩ. Ywy pe nde erexo rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke nema'e riki. Ame'ẽ ke rehe ekwa ekwa exo. Rasaro rehe anĩ. Upa katu te ma'e katu ym ame'ẽ ke ima'e riki. Apo anĩ. Se a'e hury katu ixo apo 'y. Nde anĩ. Nde erepyrara erexo apo 'y. 26 Ko riki amõ we tĩ. Jande pyter rupi sorok te'e hũ ame'ẽ ke túi. A'erehe sengi marã ka ym nde koty amõ ahaha oho. Nde koty har ngi marã ka ym jande koty amõ ahaha uwyr tĩ" aja ipe.
27 —Sawa'e pandu: "Amarã! Aja rahã, ko apandu nde pe. Ihẽ pái rekoha pe Rasaro ke emondo. 28 A'ep ihẽ mu ta ixo. Awa po wajar peteĩhar upa hetaha ixo. Ame'ẽ ta pe je'ẽha namõ Rasaro ke emondo. Aja rahã, ame'ẽ ta se uwyr ym ta tĩ. Se pyrara hũ awa" aja pyrara ixo ame'ẽ ke pandu.
29 —Amarã pandu: "Anĩ ta. Moise mupinim ame'ẽ ke namõ ne mu ta ixo. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ ta namõ ixo tĩ. Ame'ẽ panduha rehe ne mu ta hendu katu ta me'ẽ te'e. Hendu katu rahã, ukwa katu ta. Aja rahã peme'ẽ pyraraha renda pe oho ym ta tĩ" aja pyrara ixo ame'ẽ pe Amarã pandu.
30 —Sawa'e pandu: "Anĩ ta Amarã! Ame'ẽ ke a'ewan ym we rĩ. Amõ we rahã, katu. Kuja. Manõha ngi amõ kwera katu uhem, pe, ame'ẽ riki Tupã je'ẽha ke pandu oho rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke muruwak ta mondo. Tupã koty muruwak ta mondo" aja pyrara ixo ame'ẽ pandu.
31 —Amarã pandu: "Anĩ. Moise je'ẽha rehe a'eta hendu ym rahã, amõ rehe hendu ym tĩ. Manõha ngi kwera katu uhem ame'ẽ ke Tupã je'ẽha pandu. Ame'ẽ ke rehe hendu ym ta tĩ. Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta rehe hendu ym rahã, aja tĩ. Manõha ngi kwera katu uhem ame'ẽ ke pandu oho. Tupã je'ẽha ke pandu oho. Ame'ẽ ke rehe hendu ym ta tĩ" aja pyrara ixo ame'ẽ pe Amarã pandu — aja Jesu pandu.

17

Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ẽ rehe har

(Matéu 18.6-7; Matéu 18.21-22; Mak 9.42)

1 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:
—Ma'e ke rehe amõ usak, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta. Aja me'ẽ aja te'e ta ixo. Pe, ngã muka'u te'eha ke mu'e, ame'ẽ ke mã Tupã mupyrara te hũ ta. 2 Ihẽ rehe amõ amõ ta'yn ta jurujar katu. Pe, amõ

pandu: “Mã! Jesu rehe pejurujar katuha pehijar” aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahã, mã peja pandu ame'ẽ jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namõ a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahã, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manõ rahã, Tupã mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupã mupyrara rahã, mupyrara te hũ ta.

3 —Pesak katu te'e! Ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahã: “Mã peja ym” aja epandu ipe. Ame'ẽ ngi ipy'a ke muruwak mondo rahã, nde py'a emujywyr ehe. 4 Wera rahã, awa po wajar mokõi hetaha ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e nde pe. Pe, a'e ma'e, a'engi nde pe pandu: “Ame'ẽ ngi ihẽ py'a amuruwak amondo. Ihẽ rehe nde py'a emujywyr katu” aja nde pe pandu. Aja rahã, aja pame katu te nde py'a ke emujywyr ehe — aja Jesu pandu.

Jurujar katuha ke (Matéu 17.20; Mak 11.22-23)

5 Jesu mondo ame'ẽ ta pandu ipe:

—Sawa'e! Mã! Jande py'a jamujywyriha hãtã ame'ẽ ma'eha. Jande ke emu'e katu. Aja rahã, jajurujar katuha amõ we katu ta. Pe, nde erepandu aja jama'ema'e katu ta — aja Jesu pe.

6 A'e pandu:

—Pesarahã! Ta'yr mi pejurujar katu rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta kỹ tĩ. Ta'yr mi pejurujar katu. Ma'e ra'ĩ ta'yr te mi, ame'ẽja saka. Aja rahã kome'ẽ myra keruhũ pe pepandu ta: “Nde rapo ke namõ ejujo'ok ehem eho. Y ramũi pe ejujytym eho” aja myra pe. Ta'yr mi pejurujar katu rahã, ame'ẽ myra jujo'ok ta oho — aja Jesu. (“Myra” aja pandu rahã: “Upa ma'e hãtã ma'eha ke” aja mujekwa katu.)

Miasu ma'ema'eha ke

7 Ajame'ẽ ke Jesu mu'e:

—Pehẽ ngi har amõ ixo. Miasu aja paraky ixo, kupixa rehe. Arapuharan ta rehe usak usak ixo amõ nahã my. Pe, hok pe uhyk jywyr rahã, ame'ẽ pe kuja nde erepandu my: “Ere. Nde ereparaky katu. Pahar ma'e ke e'u eho” aja pandu my? 8 Anĩ. Aja ym. Amõ koty nde erepandu ta. Kuja: “Ma'e ke ihẽ pe emupupur. Nema'e kamixa emunde. Pe, ihẽ a'u rahã, ma'e ke emoĩ moĩ ihẽ pe. Upa a'u rahã, nde ere'u ta” aja miasu pe. 9 Miasu pe: “Katu nde. Nde ereparaky katu” aja nde erepandu ym ta. Anĩ. Ne je'ẽha rehe jõ hendu katu. Aja miasu katu ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa. 10 Pehẽ aja tĩ. “Pehẽ katu. Pema'ema'e katu” aja jandema'e sawa'e te pandu ym rahã, nde rury katu pexo rĩ. A'e pandu ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, kuja pepandu ta: “Miasu ta jõ jande. Jande pe sawa'e te pandu ame'ẽ ke jõ jama'ema'e” aja pehẽ — aja Jesu pandu.

“Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja peteĩ jõ pandu

11 Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho ixo rahã, amõ ywy rupi asa oho ixo. Ngaririᵉi ywy ngi uhem oho rahã, Samari ywy pe uhyk oho. Ame'ẽ rupi asa oho ixo. 12 Pe, amõ ok ta pe uhyk tate rahã, pereran ma'e u'u hũ ame'ẽ ta uhyk uwyr ixoty. Jande popa sawa'e ta hetaha. Paite we pu'am u'am. (Amõ jundéu awa ta namõ ixo ym ta me'ẽ te'e ame'ẽ ta.) 13 A'eta pukái:

—Jesu! Sawa'e! Jande rehe epyrara esak! Jande ke emukatu — aja ipe.

14 A'eta rehe usak rahã, pandu:

—Ere! Peho! Jundéu awa tama'e pa'ihu koty peho. Pemujesak pehẽ juehe har ipe. Pehẽ katu aja a'e mujekwa ta ngã pe — aja Jesu.

Pe, ame'ẽ ta johu oho ixo rahã, upa katu te katu 'y. 15 Ame'ẽ ta ngi har peteĩ jõ jywyr. (Samari ywy pe har ke a'e.) Katu, aja ukwa rahã, Jesu koty jywyr uwyr. Tupã rehe har katu pandu pandu hũ uwyr. 16 Jesu ruwa koty ipynarãi pe wapyk uwyr. (Aja ipy'a moĩ moĩ katu ehe.) “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Ihẽ ke nde eremukatu” aja pandu ipe, Jesu pe. Samari ywy pe har ke a'e. Jundéu awa ym ame'ẽ ke a'e.

17 Jesu pandu:

—Mã! Jande popa sawa'e hetaha amukatu. Awa po wajar tumeme sawa'e ta jywyr ym uwyr, ihẽ koty. 18 Mã! Amõ awa ke jõ jywyr uwyr. Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pandu uwyr. Mã! Aja jundéu awa ta pandu ym uwyr. Ko samari ywy pe har jõ jywyr uwyr — aja Jesu pandu.

19 Pe, a'e pandu ipe:

—Epu'am katu! Eho! Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke amukatu. A'erehe nde katu apo 'y — aja ipe.

Jesu riki kapitã keruhũ (Matéu 24.23-28; Matéu 24.37-41)

20 Amõ parise ta Jesu pe pandu:

—Myja rahã kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e muwyr ta my? Pe, jundéu awa ta ke huwajan ta ngi poir ta my? Pe, jandema'e ywy pe kapitã keruhũ aja ixo ta my? — aja parise ta pandu.

Jesu pandu:

—Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke uwyr rahã, ehe har upa katu te ngã pandu pandu ym ta. 21 Kuja ym ta. Amõ pandu: “Pesarahã! Ko riki ixo.” Amõ: “Paite riki ixo!” Aja ym riki. Pesarahã! Pehẽ namõ a'e ixo apo 'y. Pekwa ym riki — aja parise ta pe. (“A'e ixo apo 'y” aja pandu rahã: “Juehe har” Jesu pandu.)

22 Jumu'eha ta pe jõ Jesu pandu. Kuja:

—Ngã pyrara hũ, ame'ẽ angaha rehe uhyk ta. Arahã kuja peputar ta. Kirisutu uwyr. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ihẽ riki Kirisutu. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pe, ngã mupyraraha ngi pehẽ ke ihẽ ajo'ok ta. Ame'ẽ ke peputar katu tipe. 23 Pe, amõ ta pandu ta pehẽ pe. “Paite pesak peho! Kirisutu pehĩ!” Amõ: “Se pesak pejur. Kirisutu kohĩ!” Anĩ. Pekekar ym peho. Nixói. 24 Tupã wera rahã, paite rupi upa ta wera oho. Paite rupi upa katu te ngã usak. Aja ihẽ ajywyr rahã, paite rupi upa katu te ngã ukwa katu ta kỹ tĩ. Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. 25 Pesarahã! Ajywyriha angaha rehe uhyk ym we ta rĩ. Kuja uhyk py ta. Ihẽ ke amõ ta mupyrara hũ ta. Parise ta aja amõ ta putar ym ta ihẽ ke tĩ.

26-27 —Yman te Noe ixo rahã, amõ ta ixoha rehe te'e ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uĩ. Sawa'e ta kũjã ta ke pyhyk. Kũjã ta aja tĩ. Sawa'e ta ke pyhyk tĩ. Aja te'e ngã ixo. Ima'e ke rehe jõ usak usak ixo. Pe, jarusu keruhũ pe Noe ixe oho. Pe, y ke upa katu te ma'e ke munde oho. Upa ngã ke jukwa. Ihẽ ajywyr tate rahã, aja ta ngã ixo tĩ. Ixoha rehe te'e upa apo ixo ame'ẽ ta ukwa ukwa ixo tĩ. Ima'e ke rehe jõ ukwa ukwa ixo. Pahar ihẽ ajywyr ta. Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.

28-30 —Yman te Ro ixo rahã, aja upa ngã ixo tĩ. Ima'e ke rehe jõ ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uĩ. Ma'e ke muhepy hepy u'am tĩ. Kupixa mujã mujã ixo tĩ. Hok ke mujã mujã ixo tĩ. Pe, Sondo ok ta ngi Ro uhem oho rahã, aman aja tata ke Tupã mungyr. Tatãpũi aja ita ra'yr ke mungyr tĩ. Upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta ke tata jukwa. Pahar jukwa. Ihẽ ajywyr rahã, aja ta ngã ixo tĩ. Ima'e ke rehe jõ ukwa ukwa ixo tĩ. “Uwyr ym a'e” aja ngã ukwaha naĩ. Anĩ. Pahar ihẽ ajywyr ta. Ko awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur.

31 —Pyraraha uhyk rahã, hok kupe ipe ame'ẽ 'ar pe amõ ixo rahã, pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) Hok pe ixe ym oho. Ima'e ke pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. Kupixa pe ixo ame'ẽ ke hok pe jywyr ym oho tĩ. (Ima'e ke pyhyk ym jywyr.) Pahar ujan oho. 32 Ymanihar Ro rakehar rehe pekwa pekwa pexo. (Haikwer koty ma'ã. Pyta riki. Arahã pahar manõ.) 33 Ima'e ke amõ mupyta ta katu aja jõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahã, ixoha kanim ta. Manõ ta. Ima'e ke putar ym. “Mã peja kanim” aja ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Pe, ujan oho rahã, ixoha kanim ym ta. Manõ ym ta.

34 —Ko apandu pehẽ pe. Ihẽ ajywyr rahã, mokõi sawa'e ukwer ou, pytun rahã. Peteĩ pyta ta. Amõ anĩ. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha raho ta. 35 Ma'e ke mokõi kũjã kytyk kytyk u'am. Peteĩ pyta ta. Amõ anĩ ta. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha raho ta. 36 [Kupixa pe mokõi sawa'e ta paraky ixo. Peteĩ pyta ta. Amõ anĩ ta. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha raho ta] — aja Jesu pandu.

37 Jumu'eha ta pandu ipe:

—Sawa'e! Myp pyraraha uhyk ta my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ma'e inem ame'ẽ ke túi rahã, a'ep xumukape jy'ar ta oho. Aja ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e hũ, ame'ẽ renda pe pahar pyraraha uhyk ta — aja Jesu.

(Aja rahã, Jerusarẽ ok ta pe har ta ke amõ awa ta mupyrara ta uwyr, aja Jesu mujekwa. Jerusarẽ ok ta pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe aja.)

18

Tapijar te'e we ixawa'e manõ ame'ẽ ke pandu pandu hũ

1 Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e ixo. Tupã
namõ a'eta tapijar te'e we pandu pandu ta
me'ẽ te'e. Myja me'ẽ ame'ẽ ke my, ame'ẽ ke
a'e mu'e. “Mã! Tupã hendu ym jande rehe”
aja pahar pandu ym ta me'ẽ te'e. A'erehe
kuja mu'e ixo:
2 —Amõ ok ta pe sawa'e ixo. Ame'ẽ ke
amõ ta rehe har hendu, pe, pandu: “Nde
katu” aja. Anĩ rahã: “Nde katu ym” aja.
Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ke a'e. Amõ ta
rehe pyrara usak ym tĩ. 3 Ame'ẽ ok ta pe
ixawa'e manõ ame'ẽ ke ixo tĩ. Sawa'e koty
ohoho hũ ixo. Pandu pandu hũ tipe ipe:
“Ihẽ rehe ihẽ ruwajan ma'e ke ma'ema'e
hũ. Nde riki epandu ipe: ‘Ema'e ym’ aja.
Nde jõ riki nde eremukatu” aja kũjã pandu
pandu hũ tipe ipe. 4 Anĩ. Yman atu kũjã
rehe sawa'e hendu ym. A'erehe kũjã jywyr
jywyr ixoty. A'erehe uhyk kũjã panduha
ipe. A'erehe sawa'e jupandu jupe: “Mã!
Tupã rehe ihẽ apy'a ym. Sawa'e ta rehe
apyrara asak ym tĩ. 5 Mã! Peme'ẽ ixawa'e
manõ ame'ẽ ke ihẽ rehe uwyr uwyr hũ ixo.
Amukatu ym rahã, ihẽ ke muhe'õ te'e ta.
A'erehe kũjã ruwajan pe ihẽ apandu ta:
‘A'ewan. Ma'e ke ema'e ym apo 'y. Mã peja
pete'e pyta katu’ aja apandu ta” aja sawa'e
jupandu jupe — aja Jesu pandu.
6 A'e pandu tĩ:
—Pesarahã! Ame'ẽ sawa'e katu ym ame'ẽ
ke a'e. Anĩ. Pandu ame'ẽ ke katu riki.
“Ihẽ amukatu ta” aja a'e pandu. 7 Aja
Tupã namõ pepandu tĩ. Ixotyhar ta tapijar
te'e we pandu pandu: “Jande ke amõ ta
mupyrara” aja. Aja rahã, ame'ẽ ke Tupã
mukatu ta. (Sawa'e pe kũjã tapijar te'e we
pandu, ame'ẽja saka.) “Mã! Jande rehe
Tupã hendu ym” aja ym pepandu. 8 Anĩ.
Pahar mukatu ta. Pesarahã! Ixotyhar ta
rehe usak katu. Yman rahã, kome'ẽ ywy
keruhũ pe ihẽ ajywyr ta ajur tĩ. Awa ihẽ
tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ
ajywyr rahã, Tupã kotyhar ta tapijar te'e
we Tupã namõ pandu pandu ixo my. Yman
ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara riki. Anĩ.
Tapijar te'e we Tupã namõ pandu pandu
rahã, katu tiki — aja Jesu pandu.

Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ rehe har

9 Juehe har katu aja ukwaha jupe naĩ, aja
me'ẽ sawa'e ixo. Upa amõ ta riki katu ym
aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ ta rehe
har Jesu pandu. Myja me'ẽ ame'ẽ ta my,
ame'ẽ ke pandu. Kuja:
10 —Amõ rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha
renda keruhũ pe mokõi sawa'e ta oho.
Tupã namõ pandu pandu oho. Peteĩhar
parise ke. Amõ riki homa awa tama'e
kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ẽ
ke a'e. (A'erehe ame'ẽ sawa'e jaxer ame'ẽ
ke aja parise ta ukwa.) 11 Ko parise se koty
jeje pandu pandu u'am, Tupã namõ. Kuja:
“Tupã! Amõ ta aja ym ihẽ, a'erehe: ‘Ne jõ
riki katu te me'ẽ ke’ aja ihẽ apandu nde pe.
Amõma'e ke rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ
hũ. Pe, pyrãtãha namõ jo'ok ingi. Ihẽ anĩ.
Aja ym ihẽ. Sawa'e katu ame'ẽ ke ihẽ. Kũjã
rehe amõ ta ka'u te'e hũ. Ihẽ anĩ. Aja ym
ihẽ. Kotete tamatarer matyr ame'ẽ ke i'ãi.
Sawa'e jaxer ame'ẽ ke aja ihẽ akwa. Peme'ẽ
aja ym ihẽ, a'erehe: ‘Ne jõ riki katu te me'ẽ
ke’ aja apandu nde pe. 12 Peteĩ seman ngi
har mokõi wera rahã, ma'e ke a'u ym te.
(Aja nde rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ katu.) Upa
ihẽ apyhyk ame'ẽ ke ngi ta'yr te mi nde pe
ihẽ ame'ẽ. Jande popa hetaha ngi har peteĩ
ihẽ ame'ẽ nde pe. (Aja nde rehe ihẽ py'a
amoĩ moĩ)” aja parise jeje pandu pandu
u'am. (Jeje te'e pandu pandu u'am. Tupã
hendu ym ehe.)
13 —Amõ sawa'e amõ koty panduha.
Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe
tamatarer matyr ame'ẽ ke a'e. (Jaxer ame'ẽ
ke a'e, aja parise ta ukwa.) Paite we mi
pandu pandu u'am, Tupã namõ. Huxĩ a'e,
a'erehe ywa rehe ma'ã ym u'am. (Ywa
pe Tupã ixo, ame'ẽ rehe ma'ã ym u'am.)
Ipixi'a ke mokõi po pe nupã nupã u'am.
(Aja pyaiha mujekwa.) Pe, kuja pandu
u'am: “Tupã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ
ama'ema'e. Ihẽ rehe epyrara esak. Ihẽ
rehe nde py'a emujywyr” aja tamatarer
matyr ame'ẽ ke pandu u'am. 14 Ko apandu
pehẽ pe. Ame'ẽ rehe Tupã pyrara usak.
Ame'ẽ sawa'e rehe hendu. Pe, ame'ẽ pe
Tupã pandu: “Nde katu. Ma'e nde ereka'u
te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja.

Amõ anĩ. Parise anĩ. Ame'ẽ rehe hendu ym. “Nde katu. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ym. “Ihẽ katu te” aja ukwa jupe naĩ, ame'ẽ pe Tupã pandu: “Nde katu ym” aja. “Ihẽ katu ym. Ma'e aka'u te'eha ke ama'e” aja pandu ame'ẽ ke pe Tupã pandu: “Nde katu” — aja Jesu pandu.

Ta'yn ta rehe Jesu usak katu (Matéu 19.13-15; Mak 10.13-16)

15 Ta'yn ta ãkã rehe ipo Jesu mujar ta. Aja ipy'a katuha mujekwa. Ame'ẽ ke amõ ta putar, a'erehe ixoty a'eta raho raho. Ame'ẽ ke jumu'eha ta usak rahã, je'ẽ je'ẽ a'eta pe:

—Mã! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja jumu'eha ta.

16 Pe, Jesu pandu:

—Anĩ. Mã peja ta'yn ta ihẽ rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupã putar tĩ. Kome'ẽ ta'yn ta aja me'ẽ ta Tupã kotyhar wan ta tĩ. 17 Ko pekwa pekwa pexo. Tupã kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amõ putar ym rahã, Tupã kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

Ima'ehũ ame'ẽ rehe har (Matéu 13.22; Matéu 19.16-30; Mak 10.17-31; 1 Timo 6.6-10; Tian 5.1-3)

18 Pe, amõ jundéu awa tama'e kapitã pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Nde riki katu te ame'ẽ ke nde. Ma'e ihẽ ama'e rahã, ihẽ ke Tupã muhã katu ta my? — aja Jesu pe.

19 A'e pandu:

—“Katu te ame'ẽ ke nde” aja ihẽ pe nde erepandu. Tupã jõ riki katu te ame'ẽ ke a'e. Awa ke anĩ. (Ihẽ Tupã aja nde erekwa my?) 20 Esarahã! Tupã pandu ame'ẽ ke nde erekwa katu.

“Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.
Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.
Amõ ke ejukwa ym.
Emukanim ym amõma'e ke.
Te'e ma'e ke epandu ym.
Nde pái rehe epy'a katu.
Ne mãi rehe aja tĩ. Epy'a katu tĩ” aja Tupã je'ẽha ke rehe panduha ihĩ — aja sawa'e pe Jesu pandu.

21 Sawa'e pandu:

—Upa ame'ẽ panduha rehe ihẽ ahendu katu. Kurumĩ rahã har ahendu katu axo — aja Jesu pe.

22 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, pandu ipe:

—Pewe amõ ma'e ke nde pe. Upa katu te nema'e ke emuhepy. (Aja tamatarer epyhyk.) Pe, ame'ẽ tamatarer ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe upa katu te eme'ẽ me'ẽ. Aja rahã, ywa pe nema'e ke heta te hũ ta. Pe, ihẽ namõ eho — aja sawa'e pe.

23 Ame'ẽ ke rehe sawa'e hendu rahã, pyai te'e u'am. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. (Me'ẽ tar ym ma'e ke. A'erehe pyai te'e u'am.) 24 Ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, pandu:

—“Ere. Tupã putar, aja ihẽ axo ta” aja ima'ehũ ame'ẽ ta marã ka ym panduha. Aja panduha riki hãtã. 25 Awi jupiha kwar rupi marã ka ym amõ rymba asaha oho. Kame hymba asaha oho. Aja ima'ehũ ame'ẽ ta ke. Tupã putar aja ixo tar ym te — aja Jesu pandu.

26 Ame'ẽ rehe hendu ame'ẽ ta pandu:

—Mã! Aja rahã, Tupã muhã ym te ta awa ke — aja ipe.

27 Jesu pandu:

—Ame'ẽ ke sawa'e ta marã ka ym ma'eha. Myja awa ke muhã katu ta my, ame'ẽ ke Tupã jõ ukwa katu — aja ngã pe.

28 Pe, Petu pandu:

—Esarahã! Upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Ko ne namõ jaho jaxo. Tupã putar aja jama'ema'e jaxo — aja Jesu pe.

29 A'e pandu:

—Hã! Ko apandu pehẽ pe. Tupã putar, aja upa katu te amõ ma'ema'e. A'erehe hok ke hijar oho. Hakehar ke aja tĩ. Hijar oho tĩ. Imu ta ke aja tĩ. Hijar oho tĩ. Ianam ta ke aja tĩ. Hijar oho tĩ. Ta'yn ta ke aja tĩ. Hijar oho tĩ. 30 Aja rahã, ma'e ke hijar oho, ame'ẽ 'ar koty te we Tupã mujywyr ta ipe. Apo ixo rahã, mujywyr ta. Pe, yman rahã, Tupã namõ ixo ta. Uhã te hũ aja ixo ta — aja Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu, mahapyri-har ke (Matéu 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar raho. Heta ame'ẽ ta ngi mujy'ar raho. A'eta pe jõ pandu:

—Pehendu katurahã! Jerusarẽ ok ta pe jande jaho jaxo. A'ep ihẽ rehe har amõ ta mupinim. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ panduha aja upa katu te uhyk ta ihẽ rehe. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. 32 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty ihẽ ke jundéu awa ta raho ta. Pe, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta puka puka hũ ta ihẽ rehe. Ihẽ ke a'eta muhuxĩ ta tĩ. Ihẽ rehe tymũ ta tĩ. (Aja ihẽ jaxer aja mujekwa ta naĩ.) 33 Ihẽ ke a'eta pirok ta tĩ. Pe, ihẽ ke jukwa ta tĩ. Mokõi aker rahã, ihẽ akwera katu ta ahem tĩ — aja Jesu pandu.

34 Anĩ. Ame'ẽ panduha ke jumu'eha ta ukwa ym te. Pyhyk ym te. Ukwaha ke Tupã mukanim te'e we ngã ngi. A'erehe Jesu pandu ame'ẽ ke ukwa ym.

Eha te ym ame'ẽ ke Jesu mukatu (Matéu 20.29-34; Mak 10.46-52)

35 Jeriko ok ta pe Jesu uhyk tate rahã, pe rymy'y rake amõ sawa'e wapyk uĩ. Eha ym te ame'ẽ ke a'e. Tamatarer ke ngã pe pandu pandu uĩ. 36 Heta ame'ẽ ta ohoha ke rehe hendu. Pe, pandu:

—Ma'e puki? — aja ngã pe.

37 Amõ ta pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ko oho ixo — aja ipe.

38 Pe, ame'ẽ pukái:

—Jesu! Ndawi rainõ nde! Ihẽ rehe epyrara esak! — aja Jesu pe. (“Ndawi rainõ” aja pandu rahã: “Kapitã keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.)

39 Hundutar oho ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ipe:

—Epukái ym nde — aja ipe.

Anĩ. I'ar koty te we hãtã pukái:

—Sawa'e! Ndawi rainõ nde. Ihẽ rehe epyrara esak — aja Jesu pe.

40 Pe, Jesu pyta. Amõ ta pe pandu:

—Se perur — aja.

Pe, eha ym te ame'ẽ ke uhyk tate uwyr ehe rahã, Jesu pandu ipe:

41 —Ma'e nde pe ihẽ ama'e ta my? — aja ipe.

A'e pandu:

—Sawa'e! Ihẽ reha ym te. Ihẽ reha ke emukatu! — aja Jesu pe.

42 Pe, a'e pandu:

—Ere! Upa ma'e ahyha ke ihẽ amukatu, ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde reha katu apo 'y. Eho katu 'y — aja ipe.

43 Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe usak katu. Pe, inamõ oho, Jesu namõ. Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pandu pandu oho ixo. Upa mukatuha rehe usak ame'ẽ ta aja tĩ. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pandu pandu oho ixo tĩ.

19

Sakéu rok pe Jesu oho

1 Pe, Jeriko ok ta pe Jesu uhyk oho. Ame'ẽ rupi asa oho ixo. 2 A'ep amõ sawa'e ixo. Her Sakéu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. (A'erehe te'eha rupi tamatarer a'e matyr hũ. A'erehe sawa'e jaxer ai, aja ngã ukwa. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer ke matyr. A'e aja amõ ta ixo tĩ.) Ame'ẽ tama'e kapitã ke a'e. 3 “Awa riki Jesu my?” Ame'ẽ ke ukwa tar katu. Heta ame'ẽ ta Jesu rake rupi ixo. A'e sawa'e ra'yr mi te'e, a'erehe marã ka ym jumupukuha usakiha. 4 A'erehe heta ame'ẽ ta hundutar koty ujan oho. Pe, myrahu rehe jupir oho. A'ep harõ uĩ. Ame'ẽ iwyr rupi Jesu oho rahã, Sakéu usak ta ehe.

5 Pe, ame'ẽ myrahu wyr pe uhyk rahã, ywate koty Jesu ma'ã. Pe, pandu ipe:

—Sakéu! Pahar ewyjy ejur! Apo ne namõ ihẽ apyta ta me'ẽ te'e — aja Jesu.

—Ere! — aja Sakéu.

6 Pe, pahar Sakéu wyjy uwyr. Huryha namõ Jesu ke muhyk katu, hok pe. 7 Upa ame'ẽ ke rehe usak ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ:

—Mã! Sawa'e jaxer ai ame'ẽ ke namõ pyta ta oho — aja Jesu rehe har je'ẽ je'ẽ hũ.

8 Ajame'ẽ ke Sakéu pu'am. Jesu pe pandu:

—Sawa'e! Ehendu katurahã! Upa ihẽma'e ke ihẽ amowok ta apo 'y. Pe, wajar ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta. Yman te'eha rupi amõma'e ke apyhyk. A'erehe amujywyr ta apo 'y. I'ar koty te we amujywyr ta ipe. Te'eha rupi peteĩ apyhyk rahã, tumeme amujywyr ta ipe — aja Jesu pe.

9 A'e pandu ipe:

—Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar aja nde eremujekwa. (A'erehe Tupã koty nde py'a nde eremuruwak, aja nde eremujekwa katu.) A'erehe

nde ke Tupã muhã katu. Amarã rainõ ke nde. 10 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke ihẽ akekar ajur. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ajur tĩ. Aja rahã mupyraraha renda pe oho ym ta — aja Jesu pandu. ("Amarã rainõ" aja pandu rahã: "Jundéu awa ke a'e" aja mujekwa.)

Ita tamatarer tawa muheta ame'ẽ ta rehe har (Matéu 25.14-30)

11 Sakéu pe pandu ame'ẽ ke rehe amõ ta hendu. Ame'ẽ ta kuja ukwaha. Jerusarẽ ok ta pe Jesu uhyk tate, a'erehe kuja ukwaha naĩ. "Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ihẽ" aja Jesu pandu ta, aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ. (Anĩ. Yman rahã, kapitã keruhũ wan ta aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'ẽ kapitã keruhũ wan ta ame'ẽ my, ame'ẽ ke Jesu pandu ngã pe. Kuja:

12 —Amõ sawa'e ixo. Kapitã ra'yr ke a'e. Amõ ywy pepaite ame'ẽ pe oho tate. A'ep kapitã keruhũ wan amõ mu'am ta. Upa rahã, hekoha pe jywyr ta. Kapitã keruhũ aja jywyr ta. 13 Oho tate rahã, miasu ta ke mujy'ar. Jande popa hetaha mujy'ar. Ame'ẽ ta pe ita tamatarer tawa ke me'ẽ me'ẽ. Peteĩ pame katu te me'ẽ me'ẽ. Pe, pandu: "Pepaite ihẽ axo rahã, kome'ẽ tamatarer pemuhepy hepy. Pemuheta" aja ijar pandu. Pe, oho. 14 Pe, hekoha pe har ta putar ym a'e ke. A'erehe haikwer rupi myrandu rahoha ke a'eta mondo. Kuja myrandu ke raho: "Peme'ẽ sawa'e kapitã keruhũ aja emu'am ym. Japutar ym. Jandema'e kapitã keruhũ aja japutar ym" aja hekoha pe har ta mondo.

15 —Anĩ. Ame'ẽ sawa'e ke kapitã keruhũ aja amõ mu'am. Pe, hekoha pe jywyr oho. Uhyk rahã, amõ ta pe pandu: "Se miasu ta ke pemuhyk perur. Tamatarer ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ ta ke pemuhyk perur. Myja ame'ẽ ta muheta my? Ame'ẽ ke akwa ta" aja ijar. 16 Pe, uhyk py, ame'ẽ pandu: "Sa'e! Peteĩ ita tamatarer tawa ihẽ pe nde eremuwyr. Ame'ẽ ke amuhepy hepy. Aja amuheta mondo. Jande popa ita tamatarer tawa kohĩ apo. Ko upa nema'e" aja miasu. 17 Ijar pandu: "Katu tiki! Miasu katu ame'ẽ ke nde. Ma'e ta'yr mi ame'ẽ ke rehe nde eresak eresak katu, aja akwa. A'erehe apo ngi har heta ok ta rehe nde eresak eresak ta. Kapitã aja nde tĩ. Kuja, jande popa hetaha ok ta rehe nde eresak eresak ta apo 'y" aja miasu pe.

18 —Pe, amõ miasu uhyk uwyr ehe tĩ. Pandu: "Sa'e! Peteĩ ita tamatarer tawa ihẽ pe nde eremuwyr. Ame'ẽ ke ihẽ amuheta tĩ. Awa po wajar peteĩhar upa ita tamatarer tawa kohĩ apo. Upa nema'e ko" aja miasu. 19 Ame'ẽ pe ijar pandu: "Heta ok ta rehe nde eresak eresak ta tĩ. Kuja, awa po wajar peteĩhar upa hetaha. Kapitã aja nde tĩ" aja ipe.

20 —Pe, amõ miasu uhyk uwyr ehe tĩ. Pandu: "Sa'e! Ko nema'e ita tamatarer ke. Nde eremuwyr ihẽ pe, ame'ẽ ke ko. Pan kurer ra'yr pe ihẽ apukek, pe, amukanim katu inom. 21 Kyty'ym ame'ẽ ke nde. A'erehe nengi akyje. Amõma'e ke nde erejo'ok katu. Kupixa pe amõ jytym, ame'ẽ ngi ma'e ke nde ere'u te'e" aja miasu pandu. 22 Ijar parahy ehe. Pandu ipe: "Katu ym nde! Nde erepandu ame'ẽ namõ nde ke ihẽ amahy ta. Akyty'ym ame'ẽ ke ihẽ, aja nde erekwa riki. Amõma'e ke ihẽ ajo'ok katu, aja nde erekwa tĩ. Amõ jytym ame'ẽ ngi ma'e ke ihẽ a'u te'e, aja nde erekwa tĩ. 23 Aja rahã, tamatarer matyriha renda pe ihẽma'e tamatarer nde eremoĩ rahã, katu ta tipe. Jeje jumuheta ta tipe. Pe, ihẽ ajywyr rahã, ame'ẽ ke ihẽ apyhyk ta tipe. Muhetaha ke apyhyk ta tipe tĩ" aja miasu pe.

24 —Pe, a'ep i'ãi ame'ẽ ta pe ijar pandu: "Ita tamatarer tawa ke pejo'ok ingi. Amõ miasu pe peme'ẽ. Jande popa hetaha namõ ixo ame'ẽ pe peme'ẽ" aja. 25 [Amõ ta pandu: "Mã! Sa'e! Heta riki ima'e apo 'y. Jande popa hetaha" aja ijar pe.] 26 A'e pandu: "Katu. Ko apandu pehẽ pe. Heta ima'e ke namõ ixo ame'ẽ pe i'ar koty te we amõ me'ẽ ta. Ima'e ym ame'ẽ ke ta'yr mi te'e namõ ixo, aja ukwaha naĩ. Ame'ẽ ke amõ jo'ok ta ingi.

27 —Apo ihẽ ruwajan ta ke ihẽ ruwa koty pemuhyk perur. Pejukwa. Ame'ẽ ta ihẽ ke putar ym. Ihẽ riki kapitã keruhũ aja putar ym. Ame'ẽ ta ke pejukwa" aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja mu'e rahã, juehe har pandu. A'e riki kapitã keruhũ aja putar ym ngã. Anĩ. Kapitã keruhũ rahã, upa huwajan ta ke mupyrara ta, aja Jesu mu'e katu.)

Jerusarẽ ok ta pe Jesu uhyk oho (Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Juã 12.12-19)

28 Ame'ẽ ke upa pandu rahã, Jerusarẽ ok ta pe oho. A'e ngã hundutar koty oho. 29 Pe, amõ mokõi ok ta pe uhyk tate. Her Metaje. Ame'ẽ rake Mbeta ok ta ihĩ tĩ. Ame'ẽ mokõi ok ta ywy'ã rake ihĩ. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep uhyk tate rahã, mokõi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo. 30 Kuja pandu:

—Pesarahã! Jande ndutar koty we ok ta ihĩ, Mbeta ok ta ke. A'ep pehẽ mokõi peho. Ok ta pe pexe rahã, a'ep jumen ra'yr rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ẽ rehe amõ pukwar. Ame'ẽ 'ar pe amõ oho ym rĩ. Ame'ẽ ke pejirar. Se ihẽ pe pemuhyk perur. 31 Amõ ta kuja pandu ta pehẽ pe: "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja. Aja rahã, kuja pepandu: "Sawa'e putar. Xupe 'ar pe oho ta" aja a'eta pe pepandu — aja mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

32 Pe, ame'ẽ mokõi sawa'e ta oho. Jesu pandu, aja upa katu te mahem. 33 Jumen ra'yr ke jirar u'am rahã, jumen jar ta pandu: "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja mokõi sawa'e ta pe. 34 Sawa'e ta pandu:

—Sawa'e putar. Kome'ẽ 'ar pe oho ta — aja.

—Hã! — aja ame'ẽ ta pandu.

35 Pe, jumen ra'yr ke Jesu rehe muhyk raho. Xupe 'ar rupi a'etama'e mundeha ke ngã mou mou. (Aja rahã, kapitã keruhũ ko, aja mujekwa.) Jumen kupe rehe mundeha mou. Ame'ẽ 'ar pe Jesu ke a'eta mondo. 36 Pe, jumen 'ar pe oho ixo rahã, a'ep ixo ame'ẽ ta mundeha ke mou mou. Awa rape rupi mundeha ke mou mou. (Aja rahã, kapitã keruhũ jumai ym ha namõ ko tur, aja mujekwa.) Pe, kamixa 'ar rupi jumen pyrũ wata oho. 37 Pe, Jerusarẽ ok ta pe uhyk tate rahã, ywy'ã ngi amõ wyjy oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep heta te hũ jumu'eha ta oho ixo inamõ. Pahar Tupã pe ame'ẽ ta pandu pandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ipe. Hãtã Jesu rehe har katu pandu pandu tĩ. Jesu mukatu hũ ngã ke ame'ẽ ke rehe a'eta usak. Ame'ẽ rehe har katu pandu pandu tĩ. 38 A'eta pandu:

—Sawa'e te je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke ko. Mã peja Tupã usak katu ehe. Mã peja ywa pe har ta hury katu ixo. Tupã jõ riki katu te me'ẽ ke. Ywatehar ke a'e — aja riki.

39 Heta ame'ẽ ta pyter pe parise ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Nema'e jumu'eha ta pe epandu: "Pepukái ym" aja — aja Jesu pe parise ta pandu.

40 Pe, a'e pandu:

—Anĩ. Ko apandu pehẽ pe. Ame'ẽ ta pandu ta me'ẽ te'e. Marã ka ym je'ẽha mukanĩha — aja parise ta pe.

Jerusarẽ ok ta pe har ta rehe Jesu jixi'u

41 Ok ta koty oho we. Usak ehe rahã, Jesu jixi'u ehe. 42 Pe, ame'ẽ Jerusarẽ ok ta pe har ta rehe har pandu:

—Mã! Myja pehẽ py'a ke amuhury katu my? Ame'ẽ ke apo pekwa rahã, katu ta tipe. Apo marã ka ym pekwaha. 43 Pehẽ pe pyraraha 'ar ke uhyk ta kỹ. Pehẽ ruwajan ta uhyk ta kỹ. Ok ta kupe 'ar rupi juramã ta u'am. Mukurar ta. Upa kynda ta. Pe, jumai ta. Juramã ta ngã jumai uwyr. 44 Upa katu te ok ta ke mujaxer ta. Ok ta pe har ta ke jukwa ta tĩ. Ita ngã mupu'am ame'ẽ ke upa ombor ta. Ihẽ ke Tupã muwyr. Pehẽ py'a ke ihẽ riki amuhury katu ta tipe. Ihẽ ke peputar ym. Pekwa tar ym ihẽ rehe har. A'erehe pehẽma'e ok ta ke pehẽ ruwajan ta upa mujaxer ta — aja Jesu pandu. ("Pehẽma'e ok ta" aja pandu rahã: "Jerusarẽ ok ta ke" aja mujekwa katu.)

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu oho (Matéu 21.12-17; Mak 11.15-19; Juã 2.13-22)

45 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu oho. A'ep ma'e muhepyha ta ixo. Ame'ẽ ta ke muhem mondo. 46 Pandu a'eta pe:

—Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja Tupã pandu:

"Ihẽ rehe ngã jumu'eha renda pe ihẽ namõ ngã pandu pandu katu. Ame'ẽ renda ke aja ngã ukwa" aja Tupã.

—Pehẽ anĩ. Ame'ẽ ke amõ koty pemuruwak. Ma'e mukanĩha renda aja pemuruwak. Katu ym aja — aja ma'e muhepyha ta pe Jesu pandu. (Ma'e ke muhepy rahã, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe: "Mukanĩha renda ke" aja Jesu pandu.)

Pe, muhem mondo ingi.

47 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e. Wera rahã pame katu te mu'e. A'e ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jukwa tar katu tĩ. Jundéu awa tamũi ta aja tĩ. Jukwa tar katu tĩ. 48 Myja jukwa ta my? Upa ngã hendu katu u'am ehe. Hury katu ehe. Upa katu te ukwa tar katu. A'erehe marã ka ym jukwaha. Pa'ihu ta kyje ngã ngi.

20

Awa je'ẽha rupi Jesu pandu my (Matéu 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Amõ wera rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e uĩ. Ngã pe myrandu katu ke pandu pandu uĩ tĩ. Arahã amõ ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe tĩ. Jundéu awa tamũi ta uhyk uwyr ehe tĩ. 2 Upa ame'ẽ ta pandu ipe:

—Jande pe epandurahã! Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ẽha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja Jesu pe.

3-4 A'e pandu:

—Ihẽ aja tĩ. Pehẽ pe apandu ta tĩ. Ngã ke Juã mujahuk rahã, Tupã je'ẽha rupi mujahuk my? — aja Jesu.

5 Pe, se koty Jesu ngi oho. Pe, a'eta pandu pandu hũ a'eta jupe.

—Myja japandu ta my? "Tupã je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu rahã, jande pe Jesu pandu ta: "Aja rahã, ma'erehe Juã pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym my?" aja jande pe pandu ta. 6 Anĩ. "Sawa'e je'ẽha rupi Juã mujahuk" aja japandu rahã, peme'ẽ heta ame'ẽ ta jukwa ta jande ke. Ita pe jukwa ta. Juã riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e, aja peme'ẽ ta ukwa katu, a'erehe: "Sawa'e je'ẽha rupi" aja japandu rahã, jande ke jukwa ta — aja a'eta je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe. 7 Myja ym panduha. Ukwa ym. A'erehe Jesu koty jywyr rahã, a'eta pandu:

—Juã rehe har japandu ym ta nde pe — aja Jesu pe.

8 Pe, a'e pandu:

—Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Awa je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ ke pehẽ pe apandu ym ta tĩ — aja tamũi ta pe.

Kupixa usakiha ta katu ym ame'ẽ ta rehe har (Matéu 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Pe, myja me'ẽ kupixa usakiha ta my, ame'ẽ ke Jesu pandu:

—Ko amõ sawa'e kupixa pe ma'e ke jytym. Ma'eywa rãkã ra'yr ke jytym. Uwa'y rãkã ke. Upa rahã, amõ ta pe pandu: "Kupixa rehe pesak katu. I'a tyarõ rahã, ko amõ pehẽma'e ta kỹ. Amõ i'a ihẽma'e ta kỹ" aja. "Ere" aja ame'ẽ ta pandu. Pe, amõ ywy pe ijar paxia oho. Yman a'ep ihon rĩ.

10 —Ma'eywa tyarõ rahã, miasu ke ijar mondo. Pandu: "Kupixa usakiha ta koty eho. Ma'eywa rykwer rehe eho piam" aja. Uhyk rahã, ame'ẽ ta pe miasu pandu: "Ihẽ jar ma'e ke jõ ihẽ pe pemuwyr" aja. Anĩ. Miasu ke usakiha ta nupã te'e. Ijar koty ipo te'e mujywyr mondo. 11 Pe, amõ miasu ke ijar mondo tĩ. Ame'ẽ ke usakiha ta nupã te'e tĩ. Muhuxĩ tĩ. Pe, ijar koty ipo te'e mujywyr mondo tĩ. 12 Pe, mahapyrihar ke ijar mondo tĩ. Ame'ẽ ke usakiha ta mahy te'e tĩ. Kupixa ngi ombor muhem mondo.

13 —Pe, kupixa jar jupandu jupe: "Myja me'ẽ ihẽ ama'e ta apo my? Kuja nahã. Ihẽ ra'yr ke ihẽ amondo ta. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. A'e ke usakiha ta mahy ym ta nahã my" aja jupe. A'erehe ta'yr ke mondo. 14 Pe, ta'yr rehe usakiha ta usak rahã, pandu a'eta jupe: "Ko riki ijar ra'yr ke. (Ipái manõ rahã, kupixa riki ima'e wan ta. Jahorahã!) Jajukwa ta peme'ẽ. Aja rahã, kupixa jandema'e wan ta" aja a'eta jupe. 15 A'erehe ta'yr ke kupixa ngi a'eta ombor muhem mondo. Jukwa riki — aja Jesu pandu.

A'e pandu tĩ:

—Apo myja usakiha ta pe kupixa jar ma'e ta my? Kuja riki. 16 A'e uhyk rahã, usakiha

ta ke jukwa ta. Pe, amõ kupixa usakiha ta ke mu'am ta — aja Jesu.

Ame'ẽ ke rehe ngã hendu rahã, pandu:

—Mã! Peja ym — aja ngã.

17 Jesu usak katu ngã rehe. Pandu:

—Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Ita rehe har ita ok mujãha pandu: ‘Jaxer te'e kome'ẽ ita ke’ aja.

Tupã pandu: ‘Anĩ. Peme'ẽ riki ok pyter wan mupu'am katu riki’ aja a'e pandu” aja panduha ihĩ.

18 —Kome'ẽ ita rehe ipy ke amõ tukwa rahã, ahy ta. Amõ rehe ita u'ar rahã, mupe ta — aja Jesu pandu.

(“Ita” rehe har Jesu pandu rahã: “Juehe har” a'e pandu. “Ipy tukwa” aja pandu rahã: “Jesu ke amõ ta putar ym” aja mujekwa. “Amõ rehe ita u'ar” aja pandu rahã: “Ame'ẽ ke Tupã mupyrara hũ ta” aja a'e mujekwa katu.)

Kapitã keruhũ pe tamatarer ke me'ẽ rahã, katu my?

(Matéu 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Kupixa usakiha ta rehe har Jesu pandu rahã, Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta kuja ukwa.

—Mã! Jande rehe har Jesu pandu. Mã! Katu ym — aja a'eta ukwaha.

A'erehe a'ep Jesu ke a'eta pyhyk tar katu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tĩ. Pyhyk tar katu tĩ.

—Apo japyhyk ta — aja pandu.

Anĩ. Pyhyk ym we rĩ. Ngã ngi kyje. Pyhyk rahã, ame'ẽ ta ke ngã nupã ta, ame'ẽ ngi kyje, a'erehe pyhyk ym we rĩ. 20 A'erehe pyhykiha angaha ke rehe harõ we ixo rĩ. Amõ sawa'e ta pe pa'ihu ta pandu. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta pandu tĩ. Kuja.

—Jesu koty peho. “Nde eremu'e ame'ẽ ke jakwa tar katu” aja pepandu ipe. Inamõ pepandu pandu. Pe, ma'e katu ym ame'ẽ ke pandu rahã, kapitã pe a'e ke jande johu jaraho ta. Kapitã je'ẽha rupi jajukwa ta. Aja Jesu ke pepyhyk rahã, tamatarer hũ pehẽ pe jame'ẽ ta — aja sawa'e ta pe.

21 Pe, Jesu rehe sawa'e ta uhyk rahã, (muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.) Kuja, pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Nde erepandu ame'ẽ ke jetehar te ke aja jakwa. Nde eremu'e ame'ẽ ke aja tĩ. Jetehar te ke tĩ. Upa ngã rehe juja katu te aja nde eresak katu tĩ, aja jakwa tĩ. Myja awa ixoha katu my, ame'ẽ ke myja Tupã putar katu, ame'ẽ ke jetehar rupi nde eremu'e, aja jakwa tĩ. 22 Apo jande pe epandurahã! Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer ke jame'ẽ rahã, katu my? Anĩ rahã, jame'ẽ ym ta my? Myja me'ẽ jundéu awa je'ẽha mujekwa my? “Peme'ẽ katu” aja mujekwa my? “Peme'ẽ ym” aja mujekwa my? Epandurahã — aja Jesu pe.

23 Ame'ẽ panduha namõ muka'u te'e tar katu, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'eta pe pandu:

24 —Ita tamatarer pu'a ra'yr ke ihẽ pe perur. Asak ta — aja.

Pe, amõ ta werur ipe rahã, pandu.

—Pesarahã! Kome'ẽ tamatarer rehe awa'ã ihĩ my? Awa rer amõ mupinim ko my? — aja sawa'e ta pe.

Ame'ẽ ta pandu:

—Homa awa tama'e kapitã keruhũma'e ke — aja Jesu pe.

25 Pe, a'e pandu:

—Aja rahã, ma'e ke kapitã keruhũma'e ke rahã, kapitã keruhũ pe peme'ẽ katu. Tupãma'e rahã, Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. Ame'ẽ riki ma'e ke peme'ẽ ipe, ame'ẽja saka — aja sawa'e ta pe Jesu pandu.

26 Panduha namõ Jesu ke amõ ta muka'u te'e ym te, a'erehe heta ame'ẽ ta ruwa koty: “Katu ym nde erepandu” aja Jesu rehe har marã ka ym panduha. Ma'e ka'u te'eha ke mahem ym te ipe, Jesu pe. A'erehe a'eta je'ẽha uhem ym. Kuja jõ ukwa:

—Mã! Pandu katu a'e — aja Jesu rehe har.

Kweraha rehe har

(Matéu 22.23-33; Mak 12.18-27; Juã 5.21; Hom 8.10-11; 1 Korin 15.35-57; 1 Tesaron 4.16; Apokarip 20.4)

27 Pe, amõ sanduse ta uhyk uwyr ehe. Ame'ẽ ta awa kwera ym te ta, aja ukwaha. A'eta pandu ipe:

28 —Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Yman kuja Moise mupinim jande pe:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rahã, manõ rahã, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe.

Ame'ẽ ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja
ngã ukwa" aja Moise mupinim.

29 —Apo ehendurahã! Se awa po wajar mokõi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ẽ ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe riki. Pe, manõ. 30 A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tĩ. Mokõihar ke ame'ẽ. (Ame'ẽ sawa'e manõ tĩ. Ta'yr ym ipe riki tĩ.) 31 A'engi imu mahapyrihar kũjã ke pyhyk tipe tĩ. (Aja tĩ. Manõ tĩ. Ta'yr ym ipe tĩ.) Aja upa imu ta riki tĩ. Awa po wajar mokõi imu ta ke. Upa imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe. Upa manõ tĩ. Ta'yr ym te a'eta ipe tĩ. 32 A'engi kũjã manõ tĩ. 33 Apo esarahã! Yman rahã, manõ ame'ẽ ta kwera katu uhem rahã, kũjã riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahã, upa imu awa po wajar mokõi riki pyhyk? — aja sanduse ta pandu.

34 Jesu pandu:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe kũjã ta ke sawa'e ta pyhyk katu. Sawa'e ta ke kũjã ta aja tĩ. Pyhyk katu tĩ. 35 Awa kwera katu uhem rahã, anĩ ta. "Pehẽ katu. Pekwera katu pehem. Ihẽ namõ pexo katu" aja Tupã pandu ta. Ame'ẽ ta jumendar ym te ta. Arahã sawa'e ta pyhyk ym te ta kũjã ta ke. Pe, sawa'e ta ke kũjã ta pyhyk ym te ta tĩ. 36 Ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe Tupã ra'yr ta aja ame'ẽ ta. Tupã je'ẽha rahoha ta aja saka tĩ. (A'erehe kũjã ta ke sawa'e ta pyhyk ym te ta tĩ. Sawa'e ta ke kũjã ta pyhyk ym te ta tĩ.) Pe, Tupã je'ẽha rahoha ta aja manõ ym te ta tĩ.

37 —Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ta. Aja yman Moise mujekwa katu te. Kuja. Ju pirã'y ukwái ukwái u'am. Ame'ẽ rehe har Moise mupinim. Arahã Tupã panduha ke a'e mupinim. Arahã kuja Tupã pandu: "Ihẽ rehe ipy'a ke Amarã moĩ moĩ katu. Isak aja tĩ. Ipy'a ke moĩ moĩ katu tĩ. Jako aja tĩ. Ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu tĩ" aja Tupã pandu. Aja Moise mupinim. 38 Pesarahã! Ixuwe katu ame'ẽ ta jõ Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. Manõ ame'ẽ ta anĩ. Aja rahã, Amarã ta'ã ixuwe katu aja ixo rĩ. Yman riki manõ. I'ã ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a moĩ moĩ katu Tupã rehe. (A'eta'ã pehĩ.) A'erehe manõ ame'ẽ ta kwera katu ta kỹ, aja Tupã mujekwa katu — aja sanduse ta pe Jesu pandu.

39 Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amõ ta pandu:

—Sawa'e! Katu riki nema'e panduha ke — aja Jesu pe.

40 A'engi ma'e ke a'eta pandu ym we ipe, Jesu pe.

Kirisutu rehe har pandu (Matéu 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 Jesu pandu ngã pe:

—Kirisutu riki Ndawi rainõ ke, aja amõ ta pandu. Ma'erehe my? 42 Pesarahã! Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Her Saumo. Ame'ẽ rehe ihĩ. Ame'ẽ pe Ndawi panduha ihĩ. Kuja pandu:

"Ihẽma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te
pandu: 'Se ihẽ rake ewapyk eĩ. (Aja
rahã, katu te ame'ẽ ke nde, aja amu-
jekwa.)
43 Ne ruwajan ta ke ihẽ amuputu'u ta,
a'erehe nde rehe ame'ẽ ta hendu
katu ta' " aja Ndawi panduha ke.

44 —"Ihẽma'e sawa'e te" aja Kirisutu rehe har Ndawi pandu. (Aja rahã, a'e Tupã tĩ, aja Ndawi ukwa.) Aja rahã, myja Kirisutu riki Ndawi rainõ my tĩ? (Ndawi rainõ aja rahã, awa te'e a'e tĩ, aja mujekwa katu) — aja Jesu pandu.

Ame'ẽ rehe har pandhuha mujywyr ym ipe, Jesu pe.

Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta rehe har (Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

45 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe heta ame'ẽ ta hendu ixo. Arahã jumu'eha ta pe Jesu pandu:

46 —Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja ym pexo. Ima'e mundeha katu te ame'ẽ namõ jõ a'eta wata katu. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu aja mujekwaha jupe naĩ.) Muhepyha renda pe oho rahã: "Sa'e! Ko nde erexo. Nde katu" aja panduha jõ putar katu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe oho rahã, wapyka katu te ame'ẽ ke rehe jõ wapyk tar katu. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tĩ.) Ngã mi'u matyriha pe oho rahã, kapitã tama'e wapyka rehe jõ wapyk tar katu. (Aja rahã, katu te me'ẽ ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tĩ.) 47 Ixawa'e manõ ame'ẽma'e ke a'eta upa mukanim ingi. Hok ke aja mukanim ingi tĩ. Katu ym aja. I'i

atu rahã, i'i Tupã namõ ma'e pandu pandu u'am. (Aja sawa'e katu ame'ẽ ta ke a'eta aja mujekwaha jupe naĩ.) Mã! Ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Amõ ta 'ar koty te we ame'ẽ ta ke mupyrara ta. A'erehe Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja ym pehẽ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

21

Ixawa'e manõ ame'ẽ ke tamatarer me'ẽ hũ
(Mak 12.41-44)

1 Pe, usak u'am rahã, ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta rehe Jesu usak. Tamatarer ke ame'ẽ ta purakar u'am, tamatarer henda pe. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe henda ihĩ, ame'ẽ pe purakar. 2 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke rehe usak tĩ. Nixói te ima'e ke ipe. Mokõi jõ tamatarer pu'a ke henda pe moĩ. Ta'yr te mi ame'ẽ mokõihar ke. 3 Pe, amõ ta pe Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehẽ pe. Peme'ẽ ixawa'e manõ ame'ẽ ke ixo. Nixói te ima'e ke ipe. Tamatarer moĩ rahã, amõ ta 'ar koty te we moĩ. 4 Pesarahã! Amõ ta tamatarer pyta we, ame'ẽ ke ngi henda pe purakar. (Pe, amõ we hũ pehĩ rĩ.) Ixawa'e manõ ame'ẽ ke anĩ. Ima'e ke nixói te ipe. Mokõi jõ tamatarer pu'a. Ame'ẽ namõ ima'e ma'e ke jo'ok ta tipe. Anĩ. Upa katu te ame'ẽ ke henda pe moĩ. (Apo ima'e ym te 'y.) A'erehe amõ ta 'ar koty te we kũjã moĩ katu — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke amõ ta mujaxer ta
(Matéu 24.1-2; Mak 13.1-2)

5 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe har amõ ta pandu pandu u'am.

—Pesarahã! Mã! Katu te! Ita keruhũ katu te ke te'e ngã mujã. Ko Tupã pe ma'e ke ngã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke katu te hũ tĩ — aja pandu.

Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ma'e ke werur. Jumu'eha renda keruhũ pe werur. Ame'ẽ riki katu te hũ aja ngã ukwa. Pe, Jesu pandu:

6 —Peme'ẽ rehe pesak katu apo. Yman rahã, nixói te ta 'y. Peme'ẽ ke amõ ta upa mujaxer ta kỹ. Ita mokõi mokõi ihĩ ym ta kỹ. Upa katu te ita ke amõ ta ombor ta. (Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha keruhũ muhãi ta) — aja amõ ta pe pandu.

Pyraraha keruhũ rehe har
(Matéu 24.3-14; Mak 13.3-13; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

7 Pe, amõ ta pandu ipe:

—Sawa'e! Myja rahã, ita mokõi mokõi ihĩ ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ẽ ke uhyk tate, aja jakwa ta my? — aja Jesu pe.

8 A'e pandu:

—Pesak katu kỹ! Mã peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym. Heta uwyr ta. "Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ ajur" aja pandu te'e ta. "Ko Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu te'e ta tĩ. "Upa angaha rehe uhyk apo" aja pandu naĩ tĩ. Pehendu ym ehe. 9 Jumaiha tyapuha rehe pehendu ta. Paite amõ ta jumai ixo, aja pehendu ta tĩ. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk, anĩ we rĩ — aja Jesu pandu.

10 A'e pandu tĩ:

—Amõ amõ ywy pe har ta jumai mai ta ngã juehe. Amõ amõ kapitã keruhũ ta jumai mai ta ngã juehe tĩ. 11 Amõ amõ ywy katak hũ ta tĩ. Ngã mi'u nixói te ta tĩ. Ma'e ahyha uhem hũ ta tĩ. Pe, ywa rehe ma'e ke ngã usak ta tĩ. Mãte uhyk ta, aja ngã ukwa. A'erehe mukahem hũ ta ngã.

12 —Upa aja me'ẽ uhyk ym rahã we, pehẽ ke amõ ta pyhyk ta. Mahy ta tĩ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tĩ. A'ep pehẽ rehe har je'ẽ je'ẽ hũ ta. "Peme'ẽ ta jaxer" aja naĩ. Pe, pehẽ ke nupã ta. Kyndaha pe pehẽ ke a'eta kynda ta raho tĩ. Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe kapitã keruhũ ruwa koty pehẽ ke amõ ta mupu'am ta. Kapitã ruwa koty aja tĩ. Pe, mahy ta pehẽ ke. 13 Arahã myrandu katu ke pepandu ta. 14 Kapitã keruhũ ruwa koty pepu'am ym rahã we, kuja pepandu pehẽ jupe my: "Mã! Myja jande juehe har japandu ta my" aja riki. Anĩ. Aja ym pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. 15 Pesarahã! Kapitã ruwa koty pehẽ ke ngã raho rahã, pehẽ pe je'ẽha ke ihẽ amondo ta. Ma'e pekwa katuha ke amondo ta tĩ. Pe, pehẽ ruwajan je'ẽha ke pemukanim ta. "Te'e pepandu" aja a'eta pandu ym ta tĩ.

16 —Pehẽ ke pehẽ pái ta kynda ta raho tĩ, kyndaha pe. Pehẽ mãi ta aja tĩ. Kyndaha pe kynda ta raho tĩ. Pehẽ mu ta aja tĩ. Pehẽ rendyr ta aja tĩ. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tĩ. Pehẽ rehe katu ame'ẽ ta aja tĩ. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tĩ. Pe, pehẽ ngi har amõ amõ ta ke a'eta jukwa ta. 17 Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ rehe upa ngã parahy ta. 18 Pesarahã! Pehẽ rehe Tupã usak katu ta kỹ. (Aja rahã, pehẽ ke amõ ta jukwa ym ta, aja mujekwa katu.) 19 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu pe'am. Pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã, pemanõ ym ta — aja Jesu pandu.

Jerusarẽ ok ta ke amõ ta mujaxer ta (Matéu 24.15-21; Mak 13.14-19)

20 A'e pandu tĩ:

—Jerusarẽ ok ta soroka rupi sonda ta juramã u'am. Ame'ẽ ke rehe pesak rahã, Jerusarẽ ok ta ke mujaxer tate aja pekwa katu. 21 Pe, Jundéi ywy rehe ixo ame'ẽ ta kanim oho rahã, manõ ym ta. Ywy'ã rupi kanim oho. Ok ta pe ixo ame'ẽ ta uhem oho rahã, manõ ym ta tĩ. Ok ta soroka pe ixo ame'ẽ ta ok ta pe jywyr ym rahã, manõ ym ta tĩ. Ujan oho ingi. 22 Jerusarẽ ok ta mujaxeriha 'ar ke: "Mahyha mangaha 'ar ke." Arahã Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja upa katu te uhyk ta. 23 Arahã, imembyr ipusu pe ixo rahã, mã pyrara hũ ta. (Marã ka ym pahar ujaniha.) Ixamby te'e u'u ame'ẽ namõ imãi ixo rahã, pyrara hũ ta tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha tĩ.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ma'e ahyha uhyk hũ ta. Jundéu awa ta ke Tupã mupyrara hũ ta tĩ. 24 Heta jundéu awa ta ke amõ ta jukwa ta, kyse puku pe. Amõ amõ ywy pe pukwar ta raho tĩ. Pe, Jerusarẽ ok ta ke amõ awa ta mujaxer ta. Ame'ẽ awa tama'e angaha upa ym rahã we, aja te'eha ta. Mujaxer ta — aja Jesu pandu.

Jesu jywyriha ke (Matéu 24.29-31; Mak 13.24-27; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)

25 A'e pandu tĩ:

—Warahy rehe ma'e ke ngã usak ta. Pe, mukahem hũ ta. Jahy rehe aja tĩ. Ngã usak ta tĩ. Jahy rata rehe aja tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta mukahem hũ ta. Y ramũi tyapu hũ, ame'ẽja saka heta te hũ sonda ta uwyr ta. Ame'ẽ ngi mukahem hũ ta ngã. Y kotok keruhũ, ame'ẽja saka uwyr ta tĩ. Mukahem hũ ta ngã tĩ. 26 Ma'e pyrara te hũ ha kome'ẽ ywy keruhũ rehe uhyk ta kỹ. Ame'ẽ rehe ngã usak rahã, mukahem hũ ta. Iãkã muka'u te'e hũ ta. Pe, u'ar ukwap. Ywa rehe henda te'e ihĩ, ame'ẽ ke wata hũ. Ame'ẽ rehe mãte hũ amõ ukwaha. Mukahem hũ ta.

27-28 —Ame'ẽ upa rahã, ihẽ ajywyr ta ajur. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ywa takãxĩha 'ar pe ajywyr ta ajur. Tupãma'e pyrãtãha namõ ajywyr ta ajur. Katuha namõ ajywyr ta ajur tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pesak rahã, pepu'am katu. Peta kỹ. Pejuma'u katu kỹ. Aja saka pexo. Pehẽ ruhãha angaha ke rehe uhyk tate — aja Jesu pandu.

Ho kyr uhem ame'ẽ rehe har (Matéu 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 Pe, myja me'ẽ ma'e ke upa tate rahã my, ame'ẽ ke Jesu pandu:

—Ma'e'y rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e, parawa'y ame'ẽja ma'e'y ke. Sik'y amõ tĩ. 30 Hokyr uhem ixo rahã, warahy haku tate, aja pekwa. 31 Aja ta tĩ. Ywa rehe ihĩ, ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. Aja pesak rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã riki kapitã keruhũ wan ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate, aja pekwa. 32 Kuja pekwa katu pexo. Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke upa katu te uhyk ta tĩ. Ngã mupyraraha ke ihẽ kotyhar ta pyhyk ta. Anĩ. Tapijar te'e we ihẽ rehe jurujar katu ta rĩ. 33 Ywa ke upa kanim ta. Kome'ẽ ywy keruhũ upa kanim ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke anĩ. Kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk katu ta kỹ — aja Jesu pandu.

Peta kỹ

34 A'e pandu tĩ:

—Pesak katu pexo! "Jaho rahã! Jande mi'u jamatyr ta. Ja'u ta!" Aja jõ pexo rahã, katu ym tiki. Pexoha rehe jõ pekwa pekwa pexo rahã, katu ym tiki tĩ. Aja te'e pexo rahã, peharõ ym rahã, pahar ihẽ ajywyr ta ajur kỹ. 35 "Jywyr ym we ta rĩ" aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pandu naĩ rahã, pahar ihẽ ajywyr ta ajur kỹ. 36 A'erehe peharõ katu. Peta kỹ! Pe,

kuja Tupã namõ pepandu katu: “Pyrãtãha ke jande pe emuwyr. Aja rahã, upa ma'e uhyk, ame'ẽ ke jande py'ahu te'e jahendu ta. Nde ra'yr ruwa koty japu'am katu ta tĩ” aja tapijar te'e we Tupã namõ pepandu — aja Jesu pandu. Awa a'e tĩ. Tupã je'ẽha rupi uwyr a'e.

37 Wera rahã pame katu te Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e uĩ. Ka'aruk koty ok ta ngi uhem oho. Jerusarẽ ok ta ngi uhem oho. Pe, amõ ywy'ã pe pyta ixo. Ywy'ã rer Oriwéi ty. Aja te'e wera oho. 38 Pytuniwe rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe heta ngã oho. A'ep Jesu mu'e ame'ẽ ke rehe hendu oho.

22

Jesu jukwaha rehe har amõ ta pandu pandu
(Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Juã 11.45-53)

1 Pe, ngã mi'u matyriha rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã mbeju ke mupururukiha moĩ ym jundéu awa ta. 2 Pe, amõ ta Jesu ke jukwa tar katu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu Jesu ke. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jukwa tar katu tĩ.

—Myja Jesu ke jajukwa ta my? — aja ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe.

Heta ame'ẽ ta ngi a'eta kyje. Ngã ukwa rahã, mutyapu hũ ta, a'erehe ngã ngi kyje.

Jesu ruwajan wan Jun uwak
(Matéu 26.14-16; Mak 14.10-11)

3 Pe, Jun py'a rehe Satana ihĩ katu. (Ãjã ramũi a'e.) Amõ we Jun her tĩ. Ikario aja Jun her tĩ. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. 4 Pe, amõ ta pe pandu oho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe sonda ta ixo. Harõha ta riki ame'ẽ ta. Ame'ẽ tama'e kapitã ta pe Jun pandu oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu oho tĩ.

—Ihẽ riki Jesu koty pehẽ ke araho ta kỹ — aja Jun pandu oho.

5 Ame'ẽ ke rehe pa'ihu ta hendu rahã, hury katu riki.

—Jesu koty jande ke nde ereraho rahã, tamatarer jande jame'ẽ ta nde pe kỹ — aja a'eta pandu ipe, Jun pe.

6 —Ere! Katu! — aja Jun pandu.

Pe, ngã ukwa ym ha rupi Jesu koty a'eta ke muhyk ta raho, ame'ẽ angaha ke rehe Jun harõ ixo.

Ngã mi'u ke matyr, Pasuko 'ar rehe har
(Matéu 26.17-25; Mak 14.12-21; Juã 13.21-30)

7 Pe, ngã mi'u matyriha 'ar rehe uhyk. Arahã mbeju ke mupururukiha moĩ ym jundéu awa ta. Arahã arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa. Ame'ẽ xa'ẽ ke u'u ta. Aja Pasuko 'ar ke a'eta ukwa ukwa uĩ. 8 Pe, Petu pe Jesu pandu. Juã pe tĩ. Kuja pandu:

—Pasuko 'ar rahã, jande mi'u ke jande pe pematyr peho tĩ — aja Jesu.

9 A'eta pandu:

—Myp jande jamatyr ta my? Myp nde ereputar my? — aja ipe.

10 A'e pandu:

—Pesarahã! Jerusarẽ ok ta pe peho. Pehyk rahã, amõ sawa'e pehẽ rehe uhyk ta. Kamuxĩ ra'yr pe y ke raho a'e. Ok pe ixe ta oho. Haikwer rupi peho tĩ. 11 Ok jar pe kuja pepandu: “Sawa'e pandu nde pe: ‘My ma'e u'uha renda ihĩ? Pasuko 'ar rahã, imi'u ke amõ matyr. Ame'ẽ ke ima'e jumu'eha ta namõ u'u ta’ ” aja ok jar pe pepandu. 12 Pe, ywate henda keruhũ ke ok jar mujesak ta pehẽ pe. Upa ma'e ke ihĩ, myrape, paratuxĩ, koje, aja. A'ep jande mi'u ke pematyr — aja Petu ta pe Jesu pandu.

13 Pe, a'eta mokõi oho. Jesu pandu, aja me'ẽ upa katu te a'eta usak. Pasuko 'ar rahã, a'eta mi'u ke a'eta matyr tĩ.

Myja manõha rehe har ukwa ukwa uĩ ta my ame'ẽ ke Jesu mujekwa
(Matéu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23-25)

14 Angaha ke rehe uhyk rahã, myrape rake Jesu wapyk uĩ. A'e mondo ame'ẽ ta namõ wapyk uĩ. 15 Pe, pandu:

—Pasuko 'ar rahã, jande mi'u ke jamatyr. Ko pehẽ namõ ame'ẽ ke ihẽ a'u tar katu te aĩ. Ihẽ ke amõ ta mupyrara ym rahã we, pehẽ namõ a'u tar katu. Ko pehẽ namõ ihẽ a'u aĩ apo. 16 Apandu pehẽ pe. Kome'ẽja me'ẽ amõ ke ihẽ a'u ym te ta tĩ. Kapitã keruhũ aja ihẽ ke Tupã mu'am rahã jõ amõ pehẽ namõ ihẽ a'u ta kỹ tĩ. Arahã Pasuko 'ar te aja jakwa ta kỹ — aja Jesu pandu.

17 Pe, ita rekúi ra'yr ke pyhyk. “Ne jõ riki
katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde
eremuwyr katu” aja Tupã pe pandu. Pe,
jumu'eha ta pe pandu:
—Peme'ẽ ke pehẽ pame katu te pe'u. 18 Ko
pehẽ pe apandu katu. Uwa rykwer ihẽ a'u
ym te ta apo 'y. Kapitã keruhũ aja ihẽ ke ihẽ
pái keruhũ mu'am ta kỹ. Arahã jõ pyahu
ame'ẽ ke pehẽ namõ a'u ta kỹ tĩ — aja Jesu
pandu.
19 Ajame'ẽ ke mbeju ke pyhyk. Ame'ẽ
rehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande pe
jande mi'u nde eremuwyr katu” aja Tupã
pe pandu. Pe, mopok. Ame'ẽ ke me'ẽ
jumu'eha ta pe. Pandu:
—Peme'ẽ riki ihẽ rete ke. [Pehẽ ma'e
peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe ihẽ
amuhepy ta. A'erehe ihẽ amanõ ta. Ko
mbeju ke ihẽ amopok ramõ. Ihẽ aja pehẽ
tĩ. Pemopok mopok tĩ. Ihẽ nixói rahã, pe-
mopok pemopok tĩ. Aja rahã, ihẽ manõha
ke pekwa pekwa ta peĩ — aja Jesu.
20 A'eta mi'u upa u'u rahã, mbeju aja ita
rekúi ra'yr ke a'e me'ẽ tĩ. Kawĩ ihĩ ipe.
Pandu:
—Peme'ẽ riki Tupãma'e pandu katuha
pyahu ame'ẽ ke, ame'ẽja saka. Kuja pandu
katu: “Ihẽ ra'yr rehe amõ jurujar katu
rahã, ame'ẽ ke ihẽ amuhã katu ta” aja. Ihẽ
amanõ rahã, ihẽ ruwy uhem ta. A'erehe
Tupã pandu katu, aja a'e muhyk katu ta
kỹ.]
21 —Pesarahã! Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe
amõ muhyk ta werur. A'e riki ihẽ namõ
myrape 'ar pe wapyk uĩ apo. 22 Awa ihẽ tĩ.
Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ amanõ ta. Yman
ame'ẽ rehe har Tupã pandu katu. Ame'ẽ
panduha aja ihẽ amanõ ta. Pe, ihẽ rehe
amõ ta ke muhyk ta werur. Mã! Ame'ẽ
ke Tupã mupyrara hũ ta — aja a'e mondo
ame'ẽ ta pe Jesu pandu.
23 Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe:
—Jande ngi har awa muhyk ta werur my?
Awa riki huwajan ta ke muhyk ta werur
ehe my? — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pandu
pandu a'eta jupe.

“Awa riki katu te me'ẽ ke” aja jumu'eha ta pandu pandu hũ

24 Jumu'eha ta pandu pandu hũ a'eta
jupe. A'eta pandu: “Jande ngi har awa
riki katu te ame'ẽ ke my?” aja a'eta pandu
pandu hũ. “Ihẽ ke!” “Anĩ. Peme'ẽ riki!”
“Anĩ. Ame'ẽ riki” aja riki pandu pandu hũ.
25 Pe, Jesu pandu:
—Kome'ẽ ywy keruhũ pe kapitã keruhũ
ixo. Je'ẽha rupi ngã ke a'eta mondo mondo.
Pe, kapitã ta amõ her jumoĩ juehe. Kuja.
“Ima'e awa ta rehe usak katu ame'ẽ ke a'e”
aja jumoĩ juehe tipe. A'erehe katu te ame'ẽ
ke a'e, aja ukwaha jupe. 26 Pehẽ anĩ. Aja ym
pexo. Amõ kotyhar katu. Kuja. Pehẽ ngi
har amõ kuja ukwa. “Amõ ta 'ar koty te we
ihẽ riki katu te ame'ẽ ke ihẽ” aja ukwa rahã,
mã peja pitu te'e aja ixo. Pehẽ ngi har amõ
riki katu te aja ukwa rahã, mã peja miasu
aja ixo. 27 Myrape 'ar pe amõ sawa'e wapyk
uĩ. Amõ riki imi'u ke me'ẽ me'ẽ raho ipe.
Ame'ẽ mokõi ngi har awa riki amõ 'ar koty
te we kapitã my? Pesarahã! Wapyk ame'ẽ
riki amõ 'ar koty te we kapitãha. Pehẽ pyter
pe ihẽ riki kapitam. Anĩ. Ihẽ riki pehẽma'e
miasu aja ihẽ axo. A'erehe mã peja aja
pexo tĩ. Miasu aja pexo tĩ.
28 —Ihẽ ke amõ ta mupyrara rahã, ihẽ
namõ pepyta katu pexo. Aja te'eha ihẽ
namõ pexo. 29 Ihẽ ke kapitã keruhũ aja
ihẽ pái mu'am. Ko apandu katu pehẽ pe.
Aja pehẽ ke ihẽ amu'am ta tĩ. 30 Pe, ywa
pe ihẽ renda pe ihẽ namõ pexo ta kỹ. Ihẽ
riki kapitã keruhũ, ame'ẽ renda pe pexo ta
kỹ. A'ep pehẽ riki kapitã keruhũ wan ta
tĩ. Tupã kotyhar tama'e kapitã keruhũ aja
pexo ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Petu rehe har Jesu mujekwa (Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Juã 13.36-38)

31 A'e pandu:
—Simã! Ehendu katurahã! Ahúi aja me'ẽ
pirer ke amõ ombor rahã, urupen pi'a ke
mukatak katu. Aja ixurer ke ombor. Pe,
ahúi aja me'ẽ pyta katu. Aja upa pehẽ ke
Satana manga ta tĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Pehẽ
pejurujar katuha ke manga ta. Pehijar
my? Pehijar ym my? Ame'ẽ ke manga
ta. Pesarahã! Tupã pe Satana pandu:
“Nde kotyhar tama'e jurujar katuha ke ihẽ
amanga ta” aja a'e. “Ere” aja Tupã pandu
ipe. 32 Simã! Nde rehe har Tupã namõ ihẽ
apandu. Ihẽ rehe nde erejurujar katu. “Mã

peja Simã py'a emãtã katu. Aja rahã, jurujar katuha ke hijar ym ta" aja ihẽ apandu nde rehe har. Pe, ihẽ koty nde erejywyr rahã, amõ ta py'a ke emãtã katu. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke emãtã katu tĩ — aja Jesu pandu.

33 Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Ko axo. Kyndaha pe nde ke amõ kynda raho rahã, ne namõ ihẽ aho ta kỹ. Nde ke amõ ta jukwa rahã, ne namõ ihẽ ke jukwa ta kỹ. Akyje ym — aja Jesu pe.

34 A'e pandu:

—Petu! Ko apandu nde pe. Pytuniwe te rahã, sapukái je'ẽ ym rahã we, mahapyr kuja nde erepandu ta. "Jesu rehe har akwa ym ihẽ" aja ihẽ rehe har nde erepandu ta — aja Jesu pandu ipe.

Ma'e ke namõ oho katu apo 'y

35 Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ymaniwe pehẽ ke ihẽ amondo rahã, tamatarer ryru peraho ym. Pehẽ kupep ma'e ryru aja tĩ. Peraho ym tĩ. Mokõi pehẽ py rehe har aja tĩ. Peraho ym tĩ. Arahã pehẽ pe pehẽma'e upa my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Anĩ. Upa ym — aja Jesu pe.

36 Pe, a'e pandu:

—Apo amõ kotyhar. Tamatarer ryru namõ amõ ixo rahã, inamõ oho katu. Ma'e ryru xupe pe har aja tĩ. Inamõ oho katu tĩ. Kyse puku nixói rahã, ame'ẽ rehe kamixa muhepy rahã, katu tiki. Kyse puku namõ pexo. 37 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ. "Ma'e mukanĩha ta ke ngã jukwa. Aja ame'ẽ sawa'e ke ngã jukwa ta tĩ" aja panduha ihĩ. Ame'ẽ panduha riki ihẽ rehe har. Aja ihẽ rehe uhyk ta kỹ. Ihẽ aho tate — aja Jesu pandu. ("Kyse puku namõ pexo" aja pandu rahã: "Peta kỹ. Pepyrara ta pexo" aja a'e mujekwa. Anĩ. Amõ koty jumu'eha ta ukwaha. "Pejumai ta pexo" aja ukwaha naĩ.)

38 Jumu'eha ta pandu:

—Sawa'e! Esarahã! Ko mokõi kyse puku — aja ipe.

A'e pandu:

—A'ewan — aja.

Tupã namõ Jesu pandu pandu (Matéu 26.36-46; Mak 14.32-42)

39 Ok ta ngi Jesu uhem oho. Ywy'ã pe oho. Ame'ẽ riki ohoho ame'ẽ ke. Ywy'ã rer Oriwéi ty. Jumu'eha ta oho inamõ tĩ. 40 Pe, ame'ẽ renda pe uhyk rahã, pandu:

—Tupã namõ pepandu pandu. Aja rahã, pejurujar katuha ke amõ ta manga rahã, pehijar tar ym ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

41 Pe, kotete we oho ingi. Kuja, 30 met tate koteteha. Pe, ipynarãi pe wapyk. Aja Tupã namõ pandu.

42 —Papa! Nde ereputar rahã, ihẽ apyraraha ngi ihẽ ke emuhem katu. Anĩ. Ihẽ aputar ame'ẽ ke ema'e ym. Nde ereputar ame'ẽ ke ema'e katu — aja Jesu ipái pe.

43 [Ywa ngi Tupã je'ẽha rahoha uhyk ehe. Ipy'a ke a'e mãtã. 44 Jesu pyai te hũ. A'erehe Tupã namõ a'e pandu pandu we hũ. Hi'ái riki huwy aja ywy rehe sururu hũ.]

45 Upa pandu rahã, pu'am. Jumu'eha ta koty jywyr oho. A'eta ukwer ou, aja a'e usak. A'eta pyai te hũ, a'erehe he'õ hũ ou. A'erehe ukwer ou. 46 A'e pandu:

—Peker ym rahã, katu ta tipe. Pepu'am. Tupã namõ pepandu pandu. Aja rahã, pejurujar katuha ke amõ ta manga rahã, pehijar tar ym ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke ngã pyhyk (Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Juã 18.3-11)

47 A'e pandu u'am rahã, heta ame'ẽ ta uhyk uwyr ixoty. Jun uwyr py. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e. Jesu rehe uhyk. Huwa ke pyter ta. 48 Jesu pandu:

—Jun! Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ruwa ke nde erepyter. Aja ihẽ ke nde eremujekwa ta ngã pe my? — aja ipe.

49 Jesu ke ngã pyhyk ta. Ame'ẽ ke jumu'eha ta ukwa rahã, pandu:

—Sawa'e! Kyse puku pe ngã ke jamujan ta jamondo my? — aja ipe.

50 Pe, amõ nambi ke kyse puku pe amõ mopok ingi. Ijywa katu kotyhar ke. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũma'e miasu pehĩ tĩ. Ima'e nambi ke mopok ingi. 51 Pe, Jesu pandu:

—A'ewan tiki — aja.

Pe, miasu nambi renda ke pe ipo mujar. Pe, mukatu. Inambi katu tĩ. Wajar aja katu tĩ.
52 Pe, pyhyk uwyr ame'ẽ ta pe Jesu pandu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu. Jundéu awa tamũi ta pe pandu tĩ. Kapitã ta pe pandu tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ harõha tama'e kapitã ta ke ame'ẽ ta. Kuja Jesu pandu:
—Ma'e mukanĩha aja ihẽ ke pepyhyk pejur tĩ. A'erehe kyse puku namõ pejur. Tamarã namõ. Anĩ. Ma'e mukanĩha ym ihẽ.
53 Pesarahã! Wera rahã pame katu te Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe pehẽ namõ ihẽ axo. Arahã ihẽ ke pepyhyk ym. Pepyhykiha pemanga ym tĩ. Apo anĩ. Ihẽ pepyhykiha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Satana ma'ema'eha angaha ke rehe uhyk apo tĩ. (Ãjã ramũi a'e) — aja Jesu.

Jesu rehe har Petu te'e pandu (Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-75; Mak 14.53-54; Mak 14.66-72; Juã 18.12-18; Juã 18.25-27)

54 Pe, Jesu ke ngã pyhyk raho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ rok pe raho. Haikwer rupi Petu oho tĩ. Pijaite te'e oho ixo.
55 Pa'i keruhũ rok soroka pe tata ke amõ ta hapy. Ame'ẽ rake ngã jumaku uĩ. Ame'ẽ ta namõ Petu wapyk oho uĩ. Jumaku uĩ tĩ.
56 A'ep amõ miasu usak ehe. Kũjã ke. A'e ma'ã katu ehe. Pe, pandu amõ ta pe:
—Kome'ẽ sawa'e Jesu namõ ixo ame'ẽ ke tĩ — aja kũjã.
57 Petu pandu kũjã pe:
—Anĩ! Akwa ym ehe har — aja ipe.
58 I'i atu amõ sawa'e usak ehe tĩ. Pandu:
—Ame'ẽ ta ngi har nde tĩ — aja Petu pe.
A'e pandu:
—Anĩ! Sa'e! — aja Petu.
59 I'i atu we amõ sawa'e pandu hũ:
—Jete! Inamõ ixo ame'ẽ ke a'e tĩ. Ngariréi ywy pe har ke a'e tĩ, a'erehe inamõ ixo ame'ẽ ke a'e tĩ — aja Petu rehe har amõ pandu hũ.
60 Petu pandu:
—Sa'e! Nde erepandu ame'ẽ ke te'e! Akwa ym ehe har — aja ipe.
A'e pandu u'am rahã, pahar sapukái je'ẽ.
61 Jesu riki uwak. Petu rehe ma'ã katu te. Ame'ẽ ke Petu ukwa. Pe, Jesuma'e panduha ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja Jesu pandu: "Sapukái je'ẽ ym rahã we, mahapyr kuja nde erepandu ta. 'Akwa ym ehe har' aja ihẽ rehe har nde erepandu ta." Ame'ẽ panduha ke Petu ukwa ukwa u'am.
62 Pe, a'engi uhem oho. Jixi'u hũ. Huxĩ, a'erehe jixi'u hũ.

Jesu rehe sonda ta puka puka hũ (Matéu 26.67-68; Mak 14.65)

63 Jesu rehe usak te'e ame'ẽ ta puka puka hũ ehe. Ipo pe nupã hũ a'e ke tĩ.
64 Kuja. Eha ke amõ ta pukek, pan pe. Pe, ipo pe huwa nupã. Pandu ipe:
—Epandurahã! Awa nde ke nupã my? — aja Jesu pe.
65 Amõ we tĩ. A'eta juru ai ehe.

Ngã panduha renda pe Jesu ke raho (Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Juã 18.19-24)

66 Pytuniwe rahã, jundéu awa tamũi ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta jy'ar oho tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta jy'ar oho tĩ. Ngã panduha renda pe johu jy'ar oho. Amõ ta pe a'eta pandu:
—Jesu ke pemuhyk perur se — aja.
67 A'e uhyk rahã, a'eta pandu ipe:
—Epandu katu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde — aja Jesu pe.
A'e pandu:
—Ihẽ amujekwa rahã, ihẽ rehe pejurujar ym ta.
68 Pe, ma'e ke pehẽ pe apandu rahã, je'ẽha pemujywyr ym ta tĩ.
69 Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Apo har ngi Tupã rake ihẽ awapyk ta aho. Tupã pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e — aja Jesu ngã pe. ("Tupã rake" aja Jesu pandu rahã: "Tupã a'e tĩ" aja mujekwa katu.)
70 Johu pandu ipe:
—Aja rahã, nde riki Tupã ra'yr my? — aja Jesu pe.
A'e pandu:
—A'e ihẽ — aja Jesu.
71 A'eta pandu:
—Mã! Ehe har jande pe amõ pandu ame'ẽ ta ke japutar ym apo. Ima'e panduha ke jande atu jahendu. A'erehe ame'ẽ panduha namõ jande riki japandu ta: "Katu

ym nde. Nde eremanõ ta me'ẽ te'e" — aja tamũi ta pandu.

23

Pirat ruwa koty Jesu pu'am
(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Juã 18.28-38)

1 Johu pu'am. Pe, amõ sawa'e koty a'eta oho. Pirat koty oho. Jesu ke ngã raho tĩ. 2 A'ep ehe har ngã je'ẽ je'ẽ hũ:

—Jundéu awa ta ke a'e muka'u te'e hũ ixo rahã, peme'ẽ ke japyhyk. "Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer peme'ẽ ym" aja a'e pandu. "Ihẽ riki Kirisutu. Kapitã keruhũ ihẽ tĩ" aja a'e pandu. Aja muka'u te'e hũ ngã ke — aja Pirat pe ngã pandu naĩ.

3 Pirat pandu ipe:

—Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde my? — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e ihẽ — aja ipe.

4 Pe, pa'ihu ta pe Pirat pandu. Heta ame'ẽ ta pe pandu tĩ:

—Peme'ẽ sawa'e ke jajukwa rahã, katu ym tiki. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. Amahem ym ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe — aja Pirat pandu.

5 Pe, ngã pandu pandu we hũ:

—Ngã ke a'e mutyapu tyapu hũ. Mu'e ame'ẽ ke namõ muparahy ngã ke. Ngariréi ywy pe mu'e py. A'engi upa Jundéi ywy rupi mu'e tĩ. Apo se uwyr — aja ngã.

Ero ruwa koty Jesu pu'am

6 "Ngariréi ywy" aja Pirat hendu rahã, ngã pe pandu:

—Peme'ẽ sawa'e ngariréi ywy pe har my? — aja Pirat.

—A'e riki — aja ngã.

7 Ame'ẽ ywy pe har Jesu aja Pirat ukwa rahã, Ero koty Jesu ke a'e mondo. Arahã Jerusarẽ ok ta pe Ero ixo tĩ. Ero ngariréi ywy pe har tama'e kapitam. A'erehe Jesu rehe har a'e ukwa ta, aja Pirat putar tipe. Jesu katu my? Katu ym a'e my? Ame'ẽ ke Ero ukwa ta. (Katu ym rahã, Ero riki jukwaha ke pandu ta) aja Pirat putar tipe. A'erehe ixoty Pirat mondo.

8 Pe, Jesu rehe usak rahã, hury katu Ero. Ehe har hendu. Yman usak tar katu ehe. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'e apo, ame'ẽ ke rehe usak tar katu tĩ. 9 Pe, Jesu pe a'e pandu pandu hũ. Anĩ. Jesu pandu ym te ipe. 10 A'ep jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pu'am. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta aja tĩ. Jesu rehe har ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ.

—Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e hũ — aja ame'ẽ ta je'ẽ te'e.

11 Pe, Ero puka puka hũ ehe. Ima'e sonda ta aja tĩ. A'eta muhuxĩ a'e ke tĩ. Pe, ma'e mundeha katu te ame'ẽ ke ngã munde ehe. Kapitã keruhũma'e mundeha aja munde ehe. Aja puka puka hũ ehe. Pe, Pirat koty a'e ke Ero mujywyr mondo. 12 Arahã Pirat ipy'a jywyr ehe, Ero rehe. Yman Pirat ruwajan aja Ero ixo. Apo ehe katu aja jywyr 'y.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu
(Matéu 27.15-26; Mak 15.6-15; Juã 18.39-19.16)

13 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke Pirat mujy'ar. Kapitã ta ke aja tĩ. Upa ngã ke aja tĩ. Mujy'ar tĩ. 14 Pe, Pirat pandu:

—Ihẽ pe peme'ẽ sawa'e ke perur. "Ngã ke a'e muka'u te'e hũ" aja ehe har pepandu. Pehẽ ndutar koty ehe har ihẽ ahendu katu. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe. Ehe har peje'ẽ je'ẽ hũ pe'am, ame'ẽ ke nixói ehe tĩ. 15 Aja Ero ukwa katu tĩ. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe. A'erehe jande koty Ero mujywyr muwyr tĩ. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe, a'erehe jajukwa rahã, katu ym tiki. 16 A'erehe ihẽ je'ẽha rupi a'e ke amõ ta pirok ta. Pe, a'e ke ihẽ apoir ta — aja Pirat pandu. (Pirok rahã: "Amõ ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym" aja mujekwa.)

17 [Pasuko 'ar rahã, imi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahã pame katu te kyndaha ngi sawa'e ke Pirat muhem ta me'ẽ te'e.] 18 Pe, upa ngã je'ẽ hũ:

—Anĩ. Jesu ke ejukwa! Mahamba ke emuhem jande pe! Mahamba ke epoir! — aja Pirat pe.

19 Mahamba ke sonda ta kynda. Ok ta rupi ngã ke a'e riki mutyapu tyapu hũ. Arahã amõ ke a'e jukwa tĩ. A'erehe a'e ke sonda ta kynda raho.

20 Jesu ke Pirat poir tar katu, a'erehe heta ame'ẽ ta pe a'e pandu tĩ.

—Jesu ke apoir ta — aja.
21 Anĩ. Ngã je'ẽ hũ:
—Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa! Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa! — aja ngã.
22 Pe, mahapyrihar Pirat pandu:
—Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe. Amahem ym. A'erehe jukwa rahã, katu ym tiki. Ihẽ je'ẽha rupi a'e ke amõ ta pirok ta. Pe, a'e ke ihẽ apoir ta amondo — aja ngã pe.
23 Anĩ. Heta ame'ẽ ta hãtã te hũ pandu pandu u'am:
—Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke ejukwa — aja hãtã pandu pandu hũ.
Uhyk Pirat hendu! 24 A'erehe pandu:
—Pehẽ pepandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta apo — aja.
25 Pe, Jesu ke jukwa ta, ame'ẽ ta pe Pirat mondo. Aja ngã putar ame'ẽ ke a'e ma'e. Pe, amõ ke Pirat muhem, Mahamba ke. Ngã pandu ame'ẽ ke muhem tĩ. Kyndaha pe ame'ẽ ke amõ ta kynda raho ame'ẽ ke a'e. Ngã mutyapu tyapu rahã, amõ ke Mahamba jukwa tĩ. Ame'ẽ Mahamba ke Pirat muhem mondo, kyndaha ngi. Ame'ẽ ke poir.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke jukwa

(Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Juã 19.17-27)

26 Pe, Jesu ke sonda ta pyhyk raho. Oho ixo rahã, amõ awa ke rehe a'eta usak. Her Simã. Syre ok ta pe har ke a'e. Kupixa ngi a'e jywyr uwyr ixo. Ame'ẽ rehe sonda ta pyhyk. Pe, jixi'y 'ar pe myra ngã mupia ame'ẽ ke a'eta moĩ. Pandu ipe:
—Jesu raikwer rupi ehupir eraho. Ima'e ke — aja Simã pe.
27 Heta haikwer rupi ngã oho tĩ. Ame'ẽ ta namõ kũjã ta oho ixo tĩ. Jixi'u oho ixo tĩ. Ahem oho ixo tĩ. (Jesu manõ ta, aja ukwa, a'erehe jixi'u oho ixo.) 28 Ixoty Jesu uwak. Pandu:
—Éi, kũjã ta! Jerusarẽ ok ta pe har ta ke pehẽ. Ihẽ rehe pejixi'u ym. Pehẽ atu pejixi'u pehẽ juehe. Pyraraha uhyk ta pehẽ rehe a'erehe pejixi'u pehẽ juehe. Pehẽ membyr ta rehe pejixi'u tĩ. Pyrara ta ame'ẽ ta, a'erehe pejixi'u tĩ. 29 Ma'e 'ar ke uhyk ta. Arahã kuja upa ngã pandu ta: "Imembyr ym te ame'ẽ ta hury ixo. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta. A'erehe hury ixo. Ipusu ngi imembyr muhem ym ame'ẽ ta aja tĩ. Hury ixo tĩ. Imembyr rehe usak katu, aja ym ame'ẽ ta aja tĩ. Hury ixo tĩ. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta, a'erehe hury katu ixo." 30 Arahã ywy'ã keruhũ pe amõ ta pandu ta: "Jande ke ejupyk. Pahar ejukwa. Aja rahã, pyraraha rehe jasak ym ta" aja. Amõ ta ywy'ã pe: "Jande ke emukanim. Aja rahã, pyraraha rehe jasak ym ta" aja ngã. 31 Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym te. Anĩ. Ihẽ ke amõ ta mupyrara ixo apo. Aja rahã, ihẽ 'ar koty te we pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, a'erehe ihẽ 'ar koty te we pehẽ ke mupyrara hũ ta — aja Jesu pandu.
32 Amõ mokõi sawa'e ta ke sonda ta raho tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke a'eta. Ame'ẽ mokõi Jesu namõ jukwa ta. 33 Pe, amõ renda pe uhyk oho. Henda rer: "Awa ãkã kangwer." A'ep myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke mujar mu'am. Mokõi ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke mujar mu'am tĩ. Jesu jywa katu koty peteĩ mujar mu'am. Amõ ke ijywa'i koty aja tĩ. Mujar mu'am tĩ. 34 [Pe, sonda ta rehe har Tupã pe Jesu pandu:
—Papa! Peme'ẽ ta rehe nde py'a ke emujywyr. Ima'e ma'eha ke ukwa ym ha rupi ma'ema'e. A'erehe nde py'a emujywyr a'eta rehe — aja sonda ta rehe har a'e pandu.]
Pe, Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke omombor. Amõ ombor, pe, pinĩha i'ar koty te we u'ar rahã, ame'ẽ riki mundeha ke pyhyk. Aja ima'e mundeha ke pyhyk pyhyk raho.
35 A'ep amõ ta usak usak u'am. Aja ixo rahã, jundéu awa tamũi ta puka puka hũ ehe.
—Amõ ta ke a'e mukatu hũ! A'e riki Kirisutu rahã, mã peja pengi a'e wyjy uwyr. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e rahã, mã peja pengi a'e wyjy uwyr — aja puka puka hũ ngã.
36 Sonda ta puka puka hũ ehe tĩ. Ixoty a'eta oho. Pe, kawĩ iro ym te ame'ẽ ke me'ẽ tipe. Aja puka puka hũ ehe. Anĩ. U'u ym Jesu. 37 Pandu ipe:

—Nde riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ rahã, pengi ewyjy ejur. Pep nde erepyta rahã, nde eremanõ ta — aja puka puka hũ ehe.

38 I'ar pe kuja amõ mupinim:

“Ko jundéu awa tama'e kapitã keruhũ” aja pinĩha moĩ.

39 A'ep ma'e ka'u te'eha ma'eha ke jixiko u'am tĩ. Peteĩ je'ẽ je'ẽ hũ ipe, Jesu pe. Kuja:

—Nde riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde. Pengi ewyjy eho. Aja rahã, nde eremanõ ym ta. Jande ke emujy eraho tĩ. Aja rahã, jamanõ ym ta tĩ — aja Jesu pe.

40 Amõ ma'e ka'u te'eha ma'eha anĩ. Kuja pandu:

—Mã! Peja ym epandu. Tupã ngi nde erekyje ym my? Ixoty nde py'a nde eremuruwak ta me'ẽ te'e. Jesu aja jande ke amõ ta jukwa u'am tĩ. 41 Jandema'e riki katu tiki. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, a'erehe jande ke amõ ta jukwa ta tĩ. Jesu anĩ. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe — aja amõ jixiko u'am ame'ẽ pe pandu. Wajar pe pandu.

42 Pe, Jesu pe a'e pandu tĩ:

—Jesu! Kapitã keruhũ aja nde erejywyr rahã, ihẽ rehe har ekwa ekwa katu exo — aja ipe.

43 Jesu pandu ipe:

—Ko apandu nde pe. Apo ywa pe ihẽ namõ katuha renda pe nde erexo ta tĩ — aja ipe.

Jesu manõ
(Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Juã 19.28-30)

44 Warahy jandar tate rahã, ame'ẽ ywy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap ihon. 45 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kyndaha u'am. Pan janam hũ ke te'e mujã ame'ẽ ke ame'ẽ. Hukwen ke kynda u'am. Ame'ẽ riki ywate ngi owok riki. Pyter rupi owok oho. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahã, Tupã koty ohoha apo katu, aja mujekwa katu.) 46 Pe, hãtã Jesu pandu:

—Papa! Ihẽ'ã ke eraho! — aja ipái pe.

Upa pandu rahã, manõ.

47 Sonda tama'e kapitã upa ma'e ke rehe usak. Pe, Tupã rehe har katu pandu. Kuja:

—Jetehar te ke! Katu ame'ẽ ke peme'ẽ sawa'e — aja Jesu rehe har pandu.

48 Upa ma'e ke rehe amõ ta usak. A'ep jy'ar ame'ẽ ta usak. Upa usak rahã, hok pe jywyr oho. Pyaiha namõ ipixi'a ke mokõi ipo pe nupã nupã. (Aja pyaiha mujekwa.) Aja hok pe jywyr oho. 49 Jesu rehe katu ame'ẽ ta upa ma'e ke rehe usak usak tĩ. Paite we ame'ẽ ta usak usak u'am. Kũjã ta usak usak u'am tĩ. Ame'ẽ ta Ngariréi ywy ngi inamõ uhyk uwyr ame'ẽ ta ke a'eta.

Jesu ke mou raho
(Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Juã 19.38-42)

50-51 Pe, amõ sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Ame'ẽ ok ta Jundéi ywy rehe ihĩ. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. Katu ame'ẽ ke jõ a'e ma'ema'e. Jesu ke kapitã keruhũ aja Tupã mu'am, ame'ẽ rehe Jose jurujar katu. Ame'ẽ rehe a'e harõ ixo tĩ. A'erehe Tupã koty ipy'a ke a'e muruwak. Jesu jukwaha rehe har tamũi ta pandu pandu rahã, a'ep tamũi ta namõ Jose ixo tĩ. Anĩ. Jesu jukwaha ke a'e jõ putar ym. 52 Apo Pirat pe pandu oho.

—Kapitam! Jesu rete ke ihẽ aputar. (Amou ta araho) — aja Jose.

53 —Ere. Eraho — aja Pirat pandu.

A'erehe hete ke Jose oho piam. Amõ ta pe a'e pandu:

—Pemujy perur — aja Jose.

Pe, mujy rahã, pan katu te ame'ẽ pe pukek. Pe, itakwar keruhũ rupi mou raho. Ame'ẽ ke amõ pykũi ame'ẽ ke. A'eramõ mou raho. 54 Arahã séi ta séi ra. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. (Putu'uha 'ar rahã, paraky ym te ta jundéu awa ta.) 55 Ngariréi ywy ngi Jesu namõ kũjã ta uhyk uwyr. Ame'ẽ ta Jose namõ usak oho tĩ. Itakwar keruhũ rehe a'eta usak tĩ. Jesu rete mouha rehe usak tĩ. Ma'e pihe katu ame'ẽ namõ hete ke kytyk ym, aja kũjã ta ukwa. 56 Pe, hok pe a'eta jywyr oho. Puhã pihe ame'ẽ ke a'eta matyr. Ma'e piheha ke matyr tĩ. Ame'ẽ ke Jesu rete rupi upa kytyk ta. (Aja manõ ame'ẽ rete rehe jundéu awa ta ma'eha ke.)

Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, a'eta putu'u. Moise je'ẽha mujekwa aja a'eta ma'e.

24

Jesu kwera katu uhem ame'ẽ rehe har (Matéu 28.1-10; Mak 16.1-8; Juã 20.1-10)

1 Nomin pytuniwe te rahã, itakwar keruhũ pe kũjã ta oho. Puhã pihe ame'ẽ ke matyr. Ame'ẽ ke a'eta raho. 2 Hukwen ngi ita kyndaha ke amõ mujere mu'am. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak. 3 A'erehe ixe oho. Anĩ. Jesu rete ke rehe usak ym. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Hete ke rehe kũjã ta usak ym. 4 A'ep a'eta pu'am u'am. Myja ym ukwa. Pe, pahar mokõi sawa'e ta uhem. Hake pu'am u'am. Ima'e mundeha hendy hendy hũ. 5 Kũjã ta jumukahem hũ a'eta ngi. Ywy koty te'e ma'ã. Sawa'e ta pandu:

—Ixuwe katu ame'ẽ ke pekekar pexo tipe. Ame'ẽ ke kangwerupa rupi pekekar rahã, katu ym tiki. 6 Ko Jesu nixói te. Kwera katu uhem oho. Amukwehe Ngariréi ywy pe ixo rahã, pandu katu pehẽ pe. Ame'ẽ panduha rehe pekwa pekwa pe'am apo. 7 Kuja: "Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Sawa'e katu ym ame'ẽ ta pe ihẽ ke amõ raho ta kỹ. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ ke amõ ta jukwa ta. Mokõi aker rahã, ihẽ akwera katu ta ahem tĩ" aja Jesu pandu — aja sawa'e ta pandu.

8 Pe, Jesu panduha ke kũjã ta ukwa ukwa u'am tĩ.

9 Pe, itakwar keruhũ ngi a'eta jywyr oho. Upa usak ame'ẽ ke jumu'eha ta pe a'eta pandu tipe, awa py peteĩ jumu'eha ta pe. Amõ ta namõ ixo, ame'ẽ ta pe pandu tipe tĩ. (Anĩ. Kũjã ta panduha rehe jurujar ym.) 10 Kuja kũjã ta rer. Ko Mari Mandare. Amõ Joa. Amõ Mari. Tian mãi a'e. Ame'ẽ ta namõ amõ kũjã ta ixo. Upa ame'ẽ ta riki Jesu mondo ame'ẽ ta pe pandu tipe. Upa usak ame'ẽ ke pandu tipe. 11 Anĩ. Kũjã ta riki ka'u te'e, aja Jesu mondo ame'ẽ ta ukwaha naĩ. A'erehe kũjã panduha rehe jurujar ym. 12 Pe, Petu pu'am rahã, itakwar keruhũ pe usak ujan oho. Uhyk rahã, jumumbe ma'ã rahã, hete pukeka ke te'e usak. Ame'ẽ jõ usak. Hete nixói te. Pe, hok pe jywyr oho. Jupandu jupe:

—Mã! My ihon my? — aja jupe.

Emau ok ta pe oho ame'ẽ ta rehe har (Mak 16.12-13)

13 Ame'ẽ 'ar rahã, mokõi sawa'e ta wata oho ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Emau ok ta pe oho ixo. Jerusarẽ ok ta ngi ame'ẽ pepaite we. Awa py peteĩ kiro met tate pepaiteha. 14-15 Ame'ẽ mokõihar ta pandu pandu a'eta jupe. Jesu manõ, ame'ẽ rehe har pandu pandu a'eta jupe. Aja rahã, Jesu te'e hake uhem u'am. A'eta namõ a'e wata oho ixo tĩ. 16 A'eta usak ehe. Anĩ. Ehe har ukwa ym we rĩ. 17 Pe, Jesu pandu:

—Pehẽ pewata pexo rahã, ma'e pepandu pandu pehẽ jupe my? — aja sawa'e ta pe.

A'eta pyta. Pyai u'am. 18 Pe, mokõihar ngi peteĩ pandu. Her Kereo. Kuja:

—Mã! Nde erekwa ym my? Jerusarẽ ok ta pe har ta ngi har ne jõ riki ma'e ke nde erekwa ym my? A'ep amõ amõ wera rahã, ma'e ixo ame'ẽ ke nde erekwa ym my? — aja Jesu pe.

19 A'e pandu:

—Myja ame'ẽ my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Jesu rehe har. Nasare ok ta pe har a'e. A'e pe ma'e uhyk ame'ẽ ke. A'e riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Pyrãtãha namõ ma'e katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e, aja upa ngã ukwa. Tupã aja tĩ. Ukwa katu tĩ. Jesu je'ẽha te reko, aja upa ngã ukwa katu tĩ. Ma'e ke pandu katu tĩ, aja upa ngã ukwa tĩ. Tupã aja tĩ. Ukwa katu tĩ.

20 —Pirat pe a'e ke jandema'e pa'ihu ta raho. Tamũi ta aja tĩ. Raho tĩ. Jukwaha ke Pirat jõ pandu katu, a'erehe pa'ihu ta raho. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e ke amõ ta jukwa. 21 A'e ke kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ta, aja jakwaha naĩ. Pe, jundéu awa ta ke poir ta, aja jakwaha naĩ. Jande ruwajan ta ngi poir ta tipe. Anĩ riki. A'e manõ. (A'erehe jande ruwajan ta ngi poir ym.) Mokõi jaker apo.

22 —Jande ngi har kũjã ta muka'u te'e hũ jande ke ixo. Pytuniwe te rahã, itakwar keruhũ pe a'eta oho. 23 Jesu rete rehe usak oho tipe. Mahem ym. Jywyr oho rahã, a'eta pandu: "Tupã je'ẽha rahoha ta rehe jasak. 'Jesu ixuwe katu' aja jande pe a'eta pandu" aja kũjã ta pandu. 24 A'erehe itakwar keruhũ rehe amõ ta usak tipe oho tĩ. Kũjã ta pandu, aja a'eta usak tĩ. Usak ym ehe, Jesu rehe — aja mokõi sawa'e ta pandu.

25 Pe, mokõi sawa'e ta pe Jesu pandu:

—Mã! Pehẽ ãkã tiha we. Upa amõ ta pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym tĩ. 26 Tupã muwyr ame'ẽ ke amõ ta mupyrara ta me'ẽ te'e. Pe, ma'e katu te ha ke Tupã me'ẽ ta ipe tĩ — aja Jesu pandu.

27 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Upa juehe har pandu ame'ẽ ke Jesu mujekwa. Mokõi sawa'e ta pe mujekwa. Yman Moise mupinim. Ame'ẽ rehe Jesu rehe har panduha ihĩ. Ame'ẽ ke upa mujekwa py. Yman Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta mupinim tĩ. Ame'ẽ rehe Jesu rehe har panduha ihĩ tĩ. Ame'ẽ ke upa mujekwa tĩ. Juehe har mujekwa.

28 Ok ta pe a'eta oho ixo. Ame'ẽ pe uhyk tate rahã, Jesu pandu: "Asa we ta aho" aja.

29 —Anĩ. Se eker rĩ. Warahy ka'aruk te oho. Pytun tate — aja Jesu pe pandu hũ.

A'erehe a'eta namõ pyta oho.

30 A'eta namõ wapyk. Ma'e u'uha renda pe wapyk. Mbeju ke pyhyk. Pe, Tupã pe pandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu" aja. Pe, mopok mopok. Ame'ẽ ke a'e me'ẽ mokõi sawa'e ta pe. 31 Arahã ehe har Tupã mujekwa. Mokõi sawa'e ta pe mujekwa. Pe, mokõihar ukwa katu. "Ko Jesu" aja ukwa katu. Arahã pahar Jesu kanim oho. 32 Pe, pandu a'eta jupe:

—Pe rupi jande jajur rahã, Tupã je'ẽha ke mujekwa katu jande pe. Arahã jande rury katu te jande jaxo — aja a'eta jupe.

33 Pahar a'eta pu'am. Pe, Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. A'ep jumu'eha ta rehe uhyk oho. Awa py peteĩ hetaha ta rehe uhyk oho. A'eta jy'ar uĩ. Heta amõ ta jy'ar uĩ tĩ. 34 Ame'ẽ ta pe mokõi sawa'e ta pandu:

—A'e ty. Jandema'e sawa'e te kwera katu uhem riki. Simã usak ehe — aja uhyk ramõ ame'ẽ ta pandu.

35 Ame'ẽ ta pe mokõi sawa'e ta pandu pandu. Pe rupi oho ixo rahã, Jesu uhyk uwyr a'eta rehe. Ame'ẽ rehe har upa pandu pandu. Pe, mbeju ke mopok rahã, ehe har a'eta ukwa. Ame'ẽ rehe har upa pandu pandu tĩ.

Jesu rehe jumu'eha ta usak tĩ

(Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Juã 20.19-23; At 1.6-8)

36 Upa ma'e ke mokõi sawa'e ta pandu pandu u'am rahã, pahar Jesu uhem u'am. Ame'ẽ ta pyter pe uhem u'am. Pe, a'eta pe pandu:

—Mã peja pehẽ py'a ke Tupã muhury katu — aja Jesu.

37 A'eta mukahem te hũ ingi. Awa'ã rehe a'eta usak, aja ukwaha naĩ. 38 Pe, a'e pandu:

—Pemukahem ym ihẽ ngi. "Awa ko my?" aja ym pepandu tĩ. 39 Ihẽ po rehe pesak katu. Ihẽ py rehe pesak katu tĩ. Itapywa rape rehe pesak. Ihẽ atu ko. Ihẽ rehe pehẽ po pemujar. Ihẽ pirer kohĩ. Ihẽ te ko. Pepyhyk katu ihẽ ke. Awa'ã aja ym ihẽ. Pesak katu — aja Jesu.

40 Upa pandu rahã, a'eta pe ipo ke mujesak. Ipy ke mujesak tĩ. Itapywa rape ke mujesak tĩ. 41 A'eta jurujar ym we rĩ. "Mã!" aja a'eta. Hury katu te tĩ. Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehẽ mi'u pehĩ my? — aja.

42 Pira ka'ẽ ra'yr ke a'eta me'ẽ ipe. 43 Ame'ẽ ke pyhyk rahã, a'eta ruwa koty u'u. (Aja rahã, Jesu te aja a'eta ukwa katu.)

44 Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, ma'e ke ihẽ apandu pehẽ pe. Kuja. Ihẽ rehe har Moise mupinim. Aja upa ihẽ rehe uhyk ta me'ẽ te'e. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim tĩ. Upa ihẽ rehe har mupinim tĩ. Aja upa ihẽ rehe uhyk ta me'ẽ te'e tĩ. Saumo rehe amõ panduha ihĩ. Aja upa ihẽ rehe uhyk ta me'ẽ te'e tĩ — aja a'eta pe pandu.

45 Pe, Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke upa katu te Jesu mujekwa katu. 46 A'e pandu:

—Kuja amõ ta mupinim. Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ ta me'ẽ te'e. Pe, jukwa. Mokõi ukwer rahã, a'e ke Tupã mukwera katu ta muhem. 47 Pe, upa awa ta pe myrandu ke pepandu pandu ta me'ẽ te'e. Kuja amõ ta pe pepandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pehẽ py'a ke Tupã koty pemuruwak pemondo. Aja rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta" aja amõ ta pe pepandu. Ihẽ je'ẽha rupi pepandu peho. Jerusarẽ ok ta pe pepandu py. Pe, amõ amõ ok ta pe pepandu peho. 48 Upa pesak, ame'ẽ rehe har pepandu

pandu katu. 49 “Tupã'ã ke pehẽ pe ihẽ
amondo ta” aja ihẽ pái pandu katu pehẽ
pe. Ame'ẽ ke ihẽ riki pehẽ pe amuwyr
ta. Pesarahã! Pehẽ pe pyrãtãha ke Tupã
muwyr ta. Ame'ẽ rehe peharõ pexo rahã,
se pepyta we rĩ. Jerusarẽ ok ta pe pepyta
we rĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr raho ame'ẽ rehe har
(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

50 Pe, Jerusarẽ ok ta ngi uhem oho. In-
amõ ixo ame'ẽ ta ke a'e raho. Mbeta ok ta
pe uhyk tate. A'ep pyta u'am. A'eta 'ar pe
mokõi ijywa ke mupuku. Pe, a'e pandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu —
aja Jesu.

51 A'e pandu u'am rahã, a'eta ngi oho.
Ywa pe a'e ke Tupã mujywyr raho. 52 Pe,
ipy'a ke a'eta moĩ moĩ ehe, Jesu rehe. Pe,
Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. A'eta hury
katu ixo. 53 Tupã rehe ngã jumu'eha renda
keruhũ pe a'eta ohoho. Tupã rehe har katu
a'eta pandu.

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja ngã
pandu.

Upa.

Jesu rehe har Juã mupinim

Juã kome'ẽ paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har Juã mupinim.

Je'ẽha ke
(Koro 2.9-10; Emberéu 1.2; 1 Juã 5.20)

1 Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã: “Je'ẽha” pete'e ixo. (Jesu Kirisutu a'e.) Tupã namõ a'e ixo. Tupã riki a'e tĩ. 2 Ma'e ke nixói te rahã, Je'ẽha Tupã namõ ixo. 3 Upa katu te ma'e ke a'e mujã. A'e mujã ym rahã, nixói te ta ma'e ke apo. 4 Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ngã pe uhãha ke Je'ẽha me'ẽ. Weraha ngã pe a'e werur. (Aja rahã, Tupã rehe har ngã pe mujekwa.) 5 Pytuniha ke muweraha muwera katu. Ame'ẽ ke marã ka ym pytuniha muweha. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe ma'e ke mujekwa. Tupã rehe har mujekwa. Pe, ame'ẽ ukwa katuha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta marã ka ym mukanĩha.)

6 Ko amõ sawa'e ke Tupã muwyr. Myrandu panduha ke a'e. Her Juã. 7 Ngã pe ma'e ke a'e pandu uwyr. Weraha rehe har a'e pandu uwyr. Weraha aja Jesu Kirisutu a'e. Pe, ame'ẽ myrandu rehe heta ngã hendu. Aja rahã ame'ẽ rehe a'eta jurujar katu my. 8 Weraha rehe har Juã pandu uwyr. A'e atu weraha aja ym. 9 Ko riki weraha te. Jesu Kirisutu a'e. Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e uwyr. Upa awa ta pe Tupã rehe har a'e mujekwa. (A'erehe weraha aja a'e.)

10 Je'ẽha kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo. Ehe har kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwa ym. A'e je'ẽha rupi kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã. 11 Ima'e ywy pe a'e uwyr. Anĩ. A'e ke a'ep pe har ta putar ym. (Jundéu awa ta putar ym.) 12 Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta putar katu. A'erehe jurujar katu ehe tĩ. A'erehe Tupã ra'yr ta aja ame'ẽ ta ke Tupã muruwak. 13 Tupã ra'yr ta ke a'eta apo 'y. Imãi pusu ngi u'ar, a'erehe Tupã ra'yr ta a'eta my? Anĩ, aja ym. Sawa'e ta putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta my? Anĩ, aja ym tĩ. Tupã jõ putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta. “Ihẽ ra'yr ta pehẽ” aja a'e mu'am.

14 Her Je'ẽha. A'e uwyr. Awa aja uwyr. Jande namõ a'e ixo. Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. Jetehar Tupã rehe har a'e pandu. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Aja ima'e pyrãtãha ke jasak. Ame'ẽ pyrãtãha ke ipái muwyr ipe. Ta'yr peteĩhar ke a'e, a'erehe ipái muwyr ipe.

15 Ehe har Juã pandu. Kuja:

—Amukwehe we ehe har ihẽ apandu: “Ihẽ raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihẽ nixói rahã, pete'e a'e ixo. A'erehe ihẽ 'ar koty te we a'e katuha” — aja Juã pandu.

16 Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Jete. Amõ amõ we jande rehe a'e usak katu. 17 Tupã je'ẽha ke Moise mujekwa. (Ame'ẽ ke Moise je'ẽha aja jakwa.) Myja katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e my? Ma'e riki katu ym. Ame'ẽ jõ Moise je'ẽha mujekwa. Jesu anĩ. Ngã rehe Tupã atu ipy'a katu, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa. Jetehar Tupã rehe har a'e mujekwa tĩ. 18 Tupã rehe usak ym te awa. Ta'yr riki ehe har mujekwa ngã pe. A'erehe amõ usak ehe rahã, Tupã rehe usak tĩ, ame'ẽja saka. Ta'yr peteĩhar ke a'e. Tupã a'e tĩ. Ipái ipy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e.

Juã mujahukiha pandu ame'ẽ rehe har
(Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18)

19 Jerusarẽ ok ta pe jundéu awa tama'e kapitã ta ixo. Amõ ta ke Juã koty a'eta mondo tĩ. Pa'i ta ke mondo. Rewi rainõ ta ke mondo tĩ. Sonda aja a'eta. Myja me'ẽ sawa'e a'e my, ame'ẽ ke a'eta ukwa tar katu te. Kuja ame'ẽ ta pandu oho ipe:

—Awa nde? Kirisutu nde my? Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde — aja Juã mujahukiha pe pandu.

20 Pe, a'e pandu katu te:

—Anĩ. Kirisutu ym ihẽ — aja a'eta pe.

21 A'eta pandu:

—Aja rahã, awa nde? Eri nde my? Ywa ngi Tupã muwyr ame'ẽ ke — aja ipe.

—Anĩ. Ihẽ Eri ym tĩ — aja Juã pandu.

A'eta pandu ipe tĩ:

—Amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rehe jande jaharõ jaxo. Ame'ẽ ke nde my? — aja ipe.

Juã pandu:

—Anĩ. Ame'ẽ ym ihẽ tĩ — aja a'eta pe.

22 Pe, a'eta pandu tĩ:

—Awa nde my? Epandu katu jande pe. Ko nde koty jande ke amõ ta muwyr. Ame'ẽ ta pe nde rehe har japandu ta me'ẽ te'e. Myja nde juehe har nde erepandu my? — aja Juã pe.

23 Isai riki yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke. Isaima'e panduha ke Juã pandu. Kuja a'e pandu:

—Kuja ihẽ.

“Awa nixói te ame'ẽ pe amõ pandu u'am.
Ngã pe pandu u'am: ‘Jandema'e
sawa'e te rape ke emutatambyk 'y.
Ame'ẽ rupi a'e uwyr ta’ aja Isai
mupinim.”

—Ihẽ riki ame'ẽ awa nixói te ame'ẽ pe apandu a'am — aja Juã pandu. (Hape ke mutatambyk rahã, ngã py'a Tupã koty muruwak. Aja rahã, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, hendu katu ta ehe, aja mujekwa.)

24 Juã namõ pandu ixo ame'ẽ ta ke amõ ta mondo. Parise ta riki mondo. 25 Juã pe ame'ẽ ta pandu:

—Kirisutu ym nde. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke aja ym nde. Eri ym nde. Amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rehe jaharõ jaxo. Ame'ẽ ym nde. Aja rahã, ma'erehe ngã ke nde eremujahuk my? — aja ipe.

26 A'e pandu:

—Y pe ngã ke ihẽ amujahuk. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a ke ngã muruwak, aja mujekwa.) Esarahã! A'e riki pehẽ namõ ixo tipe. (Pehendu ym ehe.) 27 Ihẽ raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihẽ 'ar koty te we a'e katuha. A'erehe ima'e miasu aja ihẽ axo rahã, ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ — aja Juã pandu ngã pe.

28 Upa aja me'ẽ Juã namõ amõ ta pandu. Mbeta ok ta pe pandu. Ame'ẽ ok ta y ruwái koty ihĩ, Jondã ruwái koty. A'ep ngã ke Juã mujahuk u'am. (Mujahuk rahã, Tupã koty ipy'a muruwak, aja ngã mujekwa.)

Jesu rehe har Juã mujekwa ngã pe (Matéu 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22)

29 Ku'ẽ rahã Juã koty Jesu uwyr ixo. Juã usak ehe rahã, a'e pandu:

—Ko riki Tupãma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Ma'e ka'u te'eha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'ema'e. Ame'ẽ ke rehe a'e muhepy ta. A'erehe Tupãma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Tupã muwyr ame'ẽ ke a'e. (Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e.) 30 Kwehe ehe har ihẽ apandu: “Ihẽ raikwer rupi amõ uwyr ta. Ihẽ nixói rahã, pete'e a'e ixo. A'erehe ihẽ 'ar koty te we a'e katuha” aja ihẽ apandu kwehe. 31 Ihẽ aja tĩ. Ehe har ihẽ akwa ym we rĩ. (Ko Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e) aja akwa ym we rĩ. Pe, jundéu awa ta pe ehe har ihẽ amujekwa ta. A'erehe y pe ihẽ amujahuk ngã ke, aja rahã, ngã ipy'a ke Tupã koty muruwak aja mujekwa — aja Juã pandu.

32-34 Amõ we Juã mujekwa. Ma'e a'e usak ame'ẽ ke a'e pandu ngã pe tĩ. Kuja a'e pandu:

—Ko Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke, aja ihẽ akwa ym we rĩ. Pe, Tupã'ã rehe ihẽ asak. Pykahuran aja ihẽ asak. Ywa ngi wyjy uwyr ehe, Jesu rehe. Pe, Tupã pandu ihẽ pe: “Y pe ngã ke emujahuk eho” aja. A'e riki ihẽ pe mujekwa tĩ: “Sawa'e rehe ihẽ'ã wyjy ta uwyr. Ame'ẽ ke rehe nde eresak ta. A'e riki ihẽ'ã namõ ngã ke mujahuk ta” aja Tupã mujekwa ihẽ pe. Tupã'ã wyjy uwyr ehe tĩ. Aja ihẽ asak 'y. A'erehe ihẽ apandu pehẽ pe. Jesu riki Tupã ra'yr — aja Juã pandu. (“Tupã'ã namõ mujahuk” aja pandu rahã: “Ngã py'a rehe Tupã'ã ke muwyr ta” aja mujekwa katu.)

Jesu namõ ixo ame'ẽ ta rehe har

35 Ku'ẽ rahã a'ep Juã ixo tĩ. Mokõi sawa'e ta namõ. Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ke a'eta. 36 Pe, Jesu asa oho ixo rahã, Juã usak ehe. Pandu:

—Peme'ẽ Tupãma'e arapuharan ra'yr aja a'e. (Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e) — aja Juã pandu. (Yman arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy aja jundéu awa ta ukwa. Aja Jesu a'e tĩ.)

37 Ame'ẽ ke rehe mokõi jumu'eha ta
hendu rahã, Jesu raikwer rupi a'eta oho.
(Juã ke a'eta hijar.) 38 Pe, ixoty Jesu uwak.
Mokõi sawa'e ta haikwer rupi uwyr. Ame'ẽ
ta rehe a'e usak rahã, a'eta pe pandu:
—My pehẽ peho ta my? — aja Jesu.
—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. My nde
ereker ta my? — aja sawa'e ta ipe.
39 Jesu pandu:
—Pesak pejur — aja sawa'e ta pe.
A'erehe inamõ a'eta oho. Jesu ukweriha
renda rehe usak oho. Warahy ywa ku'ap
ihon rahã usak oho. Pe, inamõ a'eta pyta.
Aja te'e pytun oho.
40 Kwehe Juã pandu ame'ẽ ke rehe mokõi
sawa'e ta hendu. Pe, Jesu namõ oho. An-
dere riki ame'ẽ mokõi ngi har peteĩ. Simã
Petu mu a'e. 41 Pe, pahar Andere oho. Imu
ke mahem oho, Simã ke. Pe, Andere pandu
ipe:
—Kirisutu rehe asak — aja Simã pe.
(“Kirisutu” aja pandu rahã: “Kapitã
keruhũ” aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e aja
mujekwa.)
42 Pe, Simã ke a'e muhyk werur ehe, Jesu
rehe. Simã rehe a'e usak rahã, pandu ipe:
—Nde riki Simã. Juã ra'yr nde. Apo nde
rer: “Sepa” aja tĩ — aja Jesu ipe. [“Sepa” aja
her rahã: “Petu” aja tĩ. “Sepa” aja rahã: “Ita
ke” aja ngã ukwa.]

Jesu namõ Siri oho. Natanae oho tĩ.

43 Ku'ẽ rahã Jesu jupandu jupe:
—Ngariréi ywy pe ihẽ aho ta — aja jupe.
Pe, oho ixo rahã, Siri rehe a'e usak.
Pandu ipe:
—Ihẽ namõ ejumu'e eho — aja Jesu.
44 Siri riki Mesái ok ta pe har ke a'e.
Andere aja tĩ. Petu aja tĩ. 45 Pe, Natanae ke
Siri mahem oho. Pandu ipe:
—Kirisutu rehe asak. Kapitã keruhũ aja
Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ehe har paper
rehe Moise mupinim. “Moise je'ẽha ke”
aja jakwa, ame'ẽ rehe mupinim. Sawa'e
rehe har a'e mupinim. Amõ ta mupinim tĩ.
Sawa'e rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ
ta mupinim tĩ. Ame'ẽ sawa'e rehe ihẽ asak.
A'e riki Jesu. Jose ra'yr a'e. Nasare ok ta pe
har a'e — aja pandu.
46 —Mã! Ame'ẽ ok ta ngi katu ame'ẽ ke
uwyr ym — aja Natanae pandu naĩ.
Siri pandu:
—Esak ejurahã! — aja Natanae pe.
Pe, Natanae oho inamõ.
47 Pe, Jesu rehe Natanae uhyk tate rahã,
Jesu usak ehe. Pe, ehe har a'e pandu:
—Peme'ẽ riki jundéu awa te. Amõ ta ke
muka'u te'e ym ame'ẽ ke a'e — aja Jesu
pandu.
48 Pe, Natanae pandu ipe:
—Ihẽ rehe nde eresak ramõ te. Myja ihẽ
rehe har nde erekwa katu my? — aja Jesu
pe.
A'e pandu:
—Siri nde pe pukái ym rahã we, nde rehe
har ihẽ akwa katu. Ma'eywa'y wyr pe nde
ereĩ rahã, ihẽ akwa katu, sik'y wyr pe — aja
Natanae pe Jesu pandu.
49 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, Natanae
pandu:
—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Mã! Upa
nde erekwa. Tupã ra'yr nde. Jundéu awa
tama'e kapitã keruhũ nde. Jande jaharõ
jaxo ame'ẽ ke nde — aja Jesu pe.
50 Pe, a'e pandu:
—Sik'y wyr pe nde ereĩ rahã, nde rehe
har ihẽ akwa katu. Aja nde pe ihẽ apandu.
A'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katu. Amõ
we ma'e ke rehe nde eresak ta. Marã ka ym
amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta.
Ame'ẽ ke rehe nde eresak ta tĩ. 51 Pesarahã!
Ywa pirar, aja nde eresak ta tĩ. Pe, Tupã
je'ẽha rahoha ta rehe pesak ta tĩ. Awa ihẽ
tĩ. Tupã je'ẽha rupi ihẽ ajur. Ihẽ rehe a'eta
wyjy ta uwyr. Jupir jupir oho tĩ. Ame'ẽ ke
rehe pesak ta kỹ — aja Jesu pandu ipe.

2

Jumendariha rehe Jesu usak oho

1 Mokõi ukwer rahã, amõ ok ta pe amõ
sawa'e jumendar. Ok ta rer Kana. Ame'ẽ
ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. A'ep Jesu mãi
ixo. 2 Jesu pe amõ pandu. Jumu'eha ta pe
tĩ:
—Jumendariha rehe pesak pejur tĩ — aja.
A'erehe a'ep a'eta ixo tĩ. 3 Pe, kawĩ ke ngã
upa u'u rahã, Jesu pe imãi pandu:
—Kawĩ upa riki — aja ipe.
4 Jesu pandu:
—Mãi! Anĩ we rĩ. Ihẽ akwa ta kỹ. Ihẽ
ama'eha angaha ke rehe uhyk ym we rĩ —
aja Jesu ipe.

5 Pe, parakyha ta pe imãi pandu:
—A'e pandu ame'ẽ ke pema'e katu — aja.
6 A'ep kamuxĩhu i'ãi. Tiha ame'ẽ ke. Kuja, 100 rit tihaha. Awa po wajar peteĩ hetaha kamuxĩ i'ãi. Ita ke te'e ngã mujã ame'ẽ ke. Y ke amõ purakar ipe. Ame'ẽ pe jundéu awa ta jukutuk kutuk. Aja te'eha. (Aja rahã, ipy'a juhyk aja ixo aja jundéu awa ta ukwaha jupe.) 7 Pe, parakyha ta pe Jesu pandu:
—Peme'ẽ kamuxĩhu ke pemutyryhem. Y ke te'e pemutyryhem — aja.
Pe, a'eta mutyryhem te. Hukwen rake rupi ihon u'am. 8 A'e pandu tĩ:
—Apo y ke pejo'ok 'y. Ame'ẽ ke ngã mi'u matyrihama'e kapitã pe peraho — aja parakyha ta pe Jesu pandu.
A'eta raho ipe. 9 Pe, me'ẽ ipe. Pe, a'e u'u. Kawĩ riki. Y ke te'e kawĩ wan uwak oho. (Pyrãtãha namõ Jesu muruwak.) My ngi kawĩ werur my? Ame'ẽ ke kapitã ukwa ym. Parakyha ta jõ ukwa katu. A'eta riki y ke jo'ok. Pe, amõ pe kapitã pandu:
—Se sawa'e jumendar ame'ẽ ke emuhyk — aja amõ pe.
Pe, sawa'e uhyk. 10 Kapitã pandu ipe:
—Amõ ta kawĩ iro ame'ẽ ke me'ẽ me'ẽ py. Pe, ngã mi'u matyriha rehe uhyk uwyr ame'ẽ ta u'u hũ rahã, pe, iro ym ame'ẽ ke me'ẽ me'ẽ. Nde anĩ. Jande ja'u we hũ, iro ym ame'ẽ ke. A'eramõ kawĩ iro te ame'ẽ ke jande pe amõ me'ẽ me'ẽ — aja kapitã pandu.
11 Ame'ẽ ok ta pe ma'e katu ame'ẽ ke Jesu ma'e py. Kana ok ta pe. A'ep ima'e pyrãtãha ke a'e mujesak py amõ ta pe. A'erehe inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta jurujar katu ehe. (Kirisutu a'e. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja a'eta ukwa katu.) Kana ok ta riki Ngariréi ywy rehe ihĩ.
12 Ame'ẽ upa rahã, amõ ok ta pe Jesu oho. Kapana'ũ ok ta pe oho. Imãi oho tĩ. Imu ta oho tĩ. Jumu'eha ta oho tĩ. A'ep heta ym ukwer.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu oho

(Matéu 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk 19.45-46)

13 Ma'e huryha ke rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã jundéu awa ta imi'u matyr. (Aja yman te Éji ywy ngi jundéu awa ta ke Tupã muhem muwyr. Ame'ẽ ke ukwa ukwa u'am.) Ame'ẽ Pasuko weraha rehe uhyk tate, a'erehe Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho. 14 Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e oho. A'ep amõ sawa'e ta rehe a'e usak. Amõ ta tapi'iruhu ta ke muhepy hepy u'am tĩ. Tupã rehe ipy'a ngã moĩ rahã, ame'ẽ ke ngã jukwa. Amõ ta arapuharan ta ke muhepy hepy u'am tĩ. Tupã rehe ipy'a ke ngã moĩ rahã, ame'ẽ ke jukwa tĩ. Pykahuran ta aja tĩ. Muhepy tĩ. Amõ ywy ngi amõ ta uwyr. Amõ koty tamatarer ke ame'ẽ ta werur. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har tama'e tamatarer ke muruwak ame'ẽ ta pehĩ tĩ. Tamatarer muruwak ame'ẽ ta ke a'eta. Myrape rake wapyk uĩ. Upa ame'ẽ ta rehe Jesu usak. 15 Pe, tupaham pe nupãha ke a'e puwan. Ame'ẽ pe upa ngã rymba ke a'e muhem mondo. Jumu'eha renda keruhũ ngi muhem mondo. Tapi'iruhu ta ke aja tĩ. Arapuharan ta aja tĩ. Muhem mondo tĩ. Myrape a'e mujere tĩ. Tamatarer muruwakiha tama'e ke. Tamatarer ke upa a'e ombor muhãi. 16 Pykahuran ta ke muhepy ame'ẽ ta pe a'e pandu:
—Sengi upa pemuhem peraho! Ko riki ihẽ pái rok. Ame'ẽ ke muhepyha renda wan pemuruwak. Katu ym. Peho! — aja Jesu pandu.
17 Ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta hendu rahã, kuja ukwa ukwa u'am. Tupã je'ẽha rehe panduha amõ mupinim. Ame'ẽ ke ukwa ukwa u'am. Kuja:

“Tupã! Ko riki nde rok. A'ep nde rehe ngã
py'a ke ngã moĩ moĩ katu. Ame'ẽ ke
jõ ihẽ aputar katu te.”

Ame'ẽ panduha ke jumu'eha ta ukwa ukwa u'am.
18 Pe, Jesu pe amõ ta pandu uwyr. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu uwyr:
—Awa je'ẽha rupi ngã ke nde eremuhem eremondo my? Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ema'ema'e katu apo. Jasak ta. Aja rahã, nde je'ẽha rupi ngã ke nde eremuhem eremondo katu, aja jakwa katu ta tĩ — aja Jesu pe.
19 A'e pandu:
—Kome'ẽ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke upa pemai. Pe, mokõi aker rahã, amõ pyahu ame'ẽ ke ihẽ amujã ta tĩ — aja Jesu pandu.

20 A'eta pandu:
—Mã! Mokõi nde ereker rahã, amõ nde eremujã ta my? Marã ka ym nde eremujãha. Yman te kome'ẽ jumu'eha renda keruhũ ngã mujã mujã ixo. Heta te hũ warahy 'ar rahã, mujã mujã ixo. Kuja, 46 warahy 'ar rahã, mujã mujã ixo — aja ngã pandu.
21 Anĩ. Ame'ẽ jumu'eha renda keruhũ rehe har Jesu pandu ym. Juehe har a'e pandu. (“Mai” aja rahã: “Jukwa” aja riki. Mokõi ukwer rahã, amõ jumu'eha renda keruhũ mujã ta, aja pandu rahã, mokõi ukwer rahã, manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja mujekwa katu.) 22 A'erehe manõha ngi a'e kwera katu uhem rahã, pe, ame'ẽ panduha rehe jumu'eha ta ukwa ukwa ixo. Pe, Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ riki jetehar te ke, aja a'eta ukwa katu. Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar katu tĩ.

Ngã rehe har Jesu ukwa katu

23 Pasuko 'ar rahã, Jerusarẽ ok ta pe Jesu ixo. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e. Ame'ẽ ke mujesak jesak hũ ngã pe u'am. Ame'ẽ ke rehe heta ngã usak, a'erehe: “Ko Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e” aja a'eta ukwa katu. 24 Jesu anĩ. Ngã rehe har a'e ukwa katu. Pahar amõ koty ngã ukwa ta, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngã rehe. Ma'e ke rehe usak rahã jõ, ngã jurujar katu ehe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngã rehe a'e. 25 Marã ka ym ngã rehe har amõ panduha ipe. Upa a'e ukwa katu. Ipy'a pe ma'e ke amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'e atu ukwa katu tĩ.

3

Jesu namõ Nikonde pandu pandu

1 Ko amõ sawa'e ixo. Her Nikonde. Jundéu awa tama'e kapitã a'e. Parise kotyhar ke a'e. 2 Amõ pytun rahã, Jesu rehe a'e usak uwyr. Pandu ipe:
—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Nde ke Tupã muwyr, a'erehe ehe har jande ke nde eremu'e katu. Aja jakwa katu. Ne namõ Tupã ixo, a'erehe marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu. Pyrãtã te ha namõ nde erema'ema'e katu. A'erehe nde ke Tupã muwyr aja ihẽ akwa katu tĩ — aja Jesu pe.
3 A'e pandu:
—Esarahã! Mokõihar amõ uhem ym rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe marã ka ym ohoha — aja ipe.
4 Pe, Nikonde pandu:
—Mã! Marã ka ym. Tamũi rahã, mokõihar uhem ym awa. Marã ka ym mokõihar imãi pusu pe ohoha. Pe, marã ka ym mokõihar uhemiha — aja ipe.
5 Jesu pandu:
—Esarahã! Imãi pusu ngi uhem rahã, awa te'e a'e. Amõ we tĩ. Tupã'ã je'ẽha rupi uhem rahã, Tupã ra'yr a'e. Aja ym rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe marã ka ym ohoha. 6 Imãi pusu ngi uhem rahã, awa te'e a'e. Tupã'ã je'ẽha rupi uhem rahã, Tupã ra'yr a'e. 7 “Mokõihar pehem ta me'ẽ te'e” aja ihẽ apandu nde pe. “Mã! Marã ka ym” aja ym epandu. (Ame'ẽ ke nde erekwa ym my? Esarahã! Amõ we nde erekwa ym ame'ẽ ke pehĩ. Ywytu ke.) 8 Amõ koty koty ngi ywytu jupeju uwyr. Tyapuha nde erehendu. My ngi tur my? My ihon ta my? Ame'ẽ ke nde erekwa ym. Pehĩ. Ame'ẽ ke jõ nde erekwa katu. Tupã'ã je'ẽha rupi uhem rahã, ame'ẽja saka tĩ. Nde erekwa ym tĩ. Tupã ra'yr, aja jõ nde erekwa — aja ipe.
9 —Myja puki? — aja Jesu pe.
10 A'e pandu:
—Jundéu awa ta ke nde eremu'e tĩ. Mu'eha katu ame'ẽ ke nde. Mã! Ihẽ apandu ame'ẽ ke nde erekwa ym we rĩ. Jande jakwa katu, ame'ẽ rehe har japandu pandu katu. 11 Esarahã! Ma'e jasak ame'ẽ rehe har japandu katu tĩ. Pe, jande japandu ame'ẽ rehe har pekwa ym. Kapitã ta riki pehẽ. Pekwa ym rĩ. 12 Ma'e ke kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu rahã, pejurujar ym. Pe, ywa pe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu rahã, marã ka ym pejurujariha ehe. 13 Ma'e ke ywa pe ihĩ. Ame'ẽ rehe har amõ ukwa ta oho my? Anĩ. Aja me'ẽ ke nixói. Oho ym awa. Ihẽ jõ akwa katu. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ihẽ ajur. A'erehe akwa katu.
14-15 —Awa nixói te ame'ẽ pe Moise ixo rahã, mbói'ã a'e mujar mu'am. Myra rehe mujar mu'am. Aja ihẽ ke amõ ta mujar ta

mu'am tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe mujar ta mu'am tĩ. A'erehe ihẽ rehe upa ngã jurujar katu rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta — aja Jesu pandu.

16 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Ta'yr peteĩ har ke muwyr. A'erehe amõ jurujar katu ehe rahã, mupyraraha renda pe oho ym te ta. Tupã namõ ixo katu ta. 17 Kome'ẽ ywy keruhũ pe Ta'yr ke Tupã muwyr. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke Ta'yr muhã katu ta uwyr. A'eta ke a'e mupyrara ta uwyr. Anĩ. Aja ym. Muhã katu ta uwyr.

18 Ta'yr rehe amõ jurujar katu rahã: "Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta" aja Tupã pandu ym te ta. Amõ jurujar ym ehe rahã: "Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta" aja Tupã pandu ta kỹ. Tupã ra'yr rehe a'e jurujar ym. Ta'yr peteĩhar rehe jurujar ym, a'erehe aja Tupã pandu ta kỹ.

19 Ma'erehe mupyrara ta my? Kuja riki. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe weraha uwyr tipe. (Aja rahã, Tupã rehe har Ta'yr mujekwa tipe.) Ame'ẽ ke a'eta putar ym. Anĩ. Pytuniha ke a'eta putar. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar.) Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo, a'erehe weraha ke a'eta putar ym. 20 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, weraha koty uwyr ym ta. (Tupã rehe har ukwa tar ym. Putar ym.) Weraha koty uwyr rahã, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke Tupã mujekwa ta. A'erehe uwyr ym. (Tupã rehe har ukwa tar ym.) 21 Pe, ma'e katu ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, weraha rehe uhyk. (Aja rahã, Tupã rehe har a'e ukwa tar katu.) Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Aja a'e mujekwa. Tupã rehe hendu katu, a'erehe ma'e katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

Juã mujahukiha rehe har

22 Nikonde namõ upa Jesu pandu rahã, amõ ywy pe oho. Jundéi ywy pe oho. Jumu'eha ta oho tĩ. A'ep jumu'eha ta namõ a'e pyta we rĩ. A'ep amõ ta ke a'eta mujahuk. 23 Amõ renda pe Juã mujahuk ixo tĩ. Enõ renda pe mujahuk ixo. A'ep y heta. Ame'ẽ renda Sarĩ ok ta rake ihĩ. Heta ngã uhyk oho ehe. Ame'ẽ ta ke Juã mujahuk. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a muruwak, aja a'eta mujekwa.) 24 [Arahã kyndaha pe Juã ke amõ ta kynda ym we rĩ.]

25 Juã namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta ngi har amõ ta ixo. Ame'ẽ ta namõ jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. "Juã mujahuk ame'ẽ ke riki katu te" aja Juã namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pandu pandu u'am. "Anĩ. Jesu mujahuk ame'ẽ ke riki katu te" aja jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. 26 A'erehe Juã pe a'eta pandu oho:

—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Amukwehe y ruwái koty ne namõ amõ sawa'e ixo, Jondã ruwái koty. Ehe har nde erepandu. "Peme'ẽ riki Tupã ra'yr" aja nde erepandu. Ame'ẽ nde erekwa u'am my. Apo heta ngã ohoho ixoty. Ame'ẽ ta ke mujahuk u'am apo — aja Juã pe.

27 Pe, Juã pandu:

—Ixoty ngã ke Tupã mondo. A'erehe heta ngã ohoho ixoty. 28 Ihẽ apandu ame'ẽ ke pehẽ atu pekwa katu. Kuja ihẽ apandu: "Anĩ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke aja ym ihẽ. Ihẽ ke Tupã muwyr py. Tupã muwyr ame'ẽ ndutar koty ihẽ ke Tupã mondo" aja ihẽ apandu. 29 Sawa'e jumendar rahã, kũjã riki sawa'ema'e wan ta. Pe, sawa'e rehe katu ame'ẽ ta sawa'e rake hendu u'am. Pe, sawa'e rehe kũjã uhyk rahã, ehe katu ame'ẽ ta hury katu. Aja ihẽ tĩ. Jesu rehe heta ngã uhyk oho rahã, ihẽ rury katu te ihẽ tĩ. 30 A'erehe ihẽ 'ar koty te we ixoty ngã oho rahã, katu tiki. Aja rahã, ihẽ rury katu te ihẽ axo rĩ — aja inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pe Juã pandu.

Ywa ngi wyjy uwyr, ame'ẽ rehe har

31 Ywa ngi wyjy uwyr. Ame'ẽ riki i'ar koty te we a'e katuha. Upa awa ta 'ar koty te we a'e katuha. Awa ke anĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ke a'e. A'e riki awa te'e tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har jõ a'e ukwa. Ame'ẽ ke a'e pandu. Panduha rehe jurujar katu awa tĩ. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke anĩ. I'ar koty te we jurujar katu ta me'ẽ te'e ehe. 32 A'ep a'e usak ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu tipe. A'ep a'e hendu ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu tipe tĩ. Pe, amõ jurujar ym ehe. 33 A'e pandu ame'ẽ rehe amõ jurujar katu rahã, kuja ukwa katu. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Aja rahã, Tupã

pandu ame'ẽ ke jetehar te ke aja mujekwa ngã pe. 34 Jesu ke Tupã muwyr. Pe, Tupã pandu ame'ẽ ke a'e pandu pandu. I'ãma'e pyrãtãha ke Tupã muwyr ipe. Ame'ẽ riki upa ym. A'erehe Tupã mujekwa ame'ẽ ke a'e pandu pandu katu. 35 Ta'yr rehe ipái ipy'a katu. Upa katu te a'e me'ẽ ipe. A'erehe upa katu te ima'e ke. A'erehe upa katu te awa tama'e kapitã keruhũ te a'e. 36 Ta'yr rehe amõ jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã katu ta. Ta'yr rehe jurujar ym rahã, marã ka ym a'e uhãha. A'e ke Tupã mupyrara ta. Aja te'e ta ixo.

4

Amõ awa kũjã namõ Jesu pandu

1 Jesu koty amõ amõ we ngã jumu'e oho. Ame'ẽ ke parise ta hendu. Juã 'ar koty te we ngã ke Jesu mujahuk, aja parise ta hendu tĩ. 2 Jesu riki ngã ke mujahuk ym. Inamõ jumu'e ixo ame'ẽ ta riki mujahuk u'am, ngã ke. 3 Parise ta hendu ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, Jundéi ywy ngi a'e oho. Ngariréi ywy pe a'e jywyr oho. 4 Amõ awa rape Samari ywy rupi ihon. Ame'ẽ rupi Jesu oho ta me'ẽ te'e.

5 Samari ywy rupi a'e asa oho rahã, amõ ok ta rehe a'e uhyk tate oho. Her Sikar. Ame'ẽ ok ta rake ma'e ywy kotete ihĩ, Jakoma'e ywy ke. Yman te ta'yr pe ame'ẽ ywy ke Jako me'ẽ. Jose pe a'e me'ẽ. 6 A'ep ywykwar ihĩ. Yman te Jako pykũi ame'ẽ ke. Ame'ẽ rake Jesu wapyk. A'e wata hũ, a'erehe he'õ. Warahy jandar tate rahã, a'ep a'e wapyk uĩ.

7-8 [Ok ta pe jumu'eha ta oho. A'eta mi'u ke jo'ok oho. Pe, Jesu jeje ihĩ rahã,] amõ kũjã uhyk uwyr ehe. Samari ywy pe har ke a'e. Y rehe uwyr. Pe, Jesu pandu ipe:

—Y ihẽ pe emuwyr. Ihẽ hyngwéi te ihẽ ke — aja kũjã pe.

9 —Mã! Nde riki jundéu awa. Ihẽ riki Samari ywy pe har. Ma'ewã y nde erepandu ihẽ pe my? — aja Jesu pe. [Samari ywy pe har tama'e ita rekúi ra'yr ke jundéu awa ta pyhyk ym te. A'erehe: "Mãte we ame'ẽ te a'e my" aja kũjã ukwa.]

10 Jesu pandu:

—Ma'e ke nde pe Tupã me'ẽ tar katu. Ame'ẽ ke nde erekwa rahã, ihẽ pe y nde erepandu ta tipe. "Y ihẽ pe emuwyr" aja nde pe ihẽ apandu. Ihẽ rehe har nde erekwa rahã, aja tĩ. Ihẽ pe y nde riki nde erepandu ta tipe tĩ. Ihẽ pe nde erepandu rahã, y ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta tipe. Ame'ẽ y nde ke muxuwe katu ta tipe — aja ipe.

11 —Sa'e! "Y nde ke muxuwe katu ta" aja nde erepandu. Myja ame'ẽ ke ihẽ pe nde ereme'ẽ ta my? Ko ywykwar riki typy hũ. Y jo'okiha namõ nde erexo ym. 12 Jande ramũi riki kome'ẽ ywykwar ke jande pe mupyta. Jako mupyta. Yman kome'ẽ y ke a'e u'u ixo. Ta'yr ta u'u tĩ. Hymba ta u'u tĩ. Jako riki mupyta jande pe. "Y muxuwe katu ta" aja nde erepandu rahã, Jako 'ar koty te we pyrãtãha nde my? — aja kũjã pandu.

13 —Kome'ẽ y amõ u'u rahã, jyngwéi ta tĩ. 14 Y ke ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, jyngwéi ym te ta. Y ihẽ ame'ẽ ipe rahã, ipy'a pe mundu aja saka. Upa ym te ta. Uhãha namõ ixo ta — aja kũjã pe.

15 (Awa uhãha rehe har Jesu pandu uĩ. Ame'ẽ ke kũjã ukwa ym we rĩ.) A'erehe a'e pandu:

—Sa'e! Ihẽ ke y muxuwe katu, ame'ẽ ke ihẽ pe emuwyr. Aja rahã, ihẽ hyngwéi ym te ta tĩ. Se y ihẽ ajo'ok ym te ta ajur tĩ — aja Jesu pe.

16 —Nde sawa'e pe epukái eho. Pe, se ejywyr inamõ ejur tĩ — aja ipe.

17 —Anĩ. Ihẽ sawa'e ym ihẽ — aja kũjã.

—"Ihẽ sawa'e ym" aja nde erepandu. Ame'ẽ riki jetehar te ke. 18 Heta sawa'e nde erepyhyk. Awa po wajar peteĩhar upa hetaha. Apo ne namõ ixo ame'ẽ ke nde sawa'e ym. Jetehar te ke nde erepandu ihẽ pe — aja kũjã pe.

19 (Kũjã ixoha rehe har Jesu mujekwa, a'erehe) kũjã pandu:

—Sa'e! Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde. Aja ihẽ akwa 'y. (A'erehe ihẽ pe emujekwa. Myp Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu my?) 20 Tupã rehe ihẽ ramũi ta ipy'a moĩ moĩ, samari ywy pe har ta ke. Peme'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe a'eta moĩ moĩ. Pehẽ anĩ. Jundéu awa ta anĩ. Jerusarẽ ok ta pe jõ Tupã rehe ipy'a ngã moĩ moĩ ta me'ẽ te'e, aja jundéu awa ta pandu. Myja me'ẽ katu te my? — aja Jesu pe kũjã pandu.

21 Pe, kũjã pe a'e pandu:

—Ko ihẽ apandu ame'ẽ jetehar te ke. Ame'ẽ ke nde erekwa katu ta. Peme'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jerusarẽ ok ta pe aja tĩ. Jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa a'ep tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate tĩ. 22 Tupã rehe ipy'a ke samari ywy pe har ta moĩ moĩ tipe. Ehe har a'eta ukwa ym. Ipy'a jundéu awa ta moĩ moĩ ehe tĩ. Ehe har a'eta ukwa katu. Jundéu awa ta ngi har ngãmaꞏe muhãhaꞏ uwyr ta. A'erehe Tupã rehe har a'eta ukwa. 23 Jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a amõ moĩ moĩ katu te ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jete. Uhyk apo 'y. Tupã rehe har jetehar te ke Tupã'ã mujekwa. A'e riki amõ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe amõ ixo, a'ep jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. (Aja rahã, henda nixóꞏi, ame'ẽjaꞏ saka. Amõ ixo, a'ep ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe.) 24 Tupã riki I'ã te'e a'e. A'erehe jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ tar katu rahã, Tupã'ã je'ẽhaꞏ rupi uhem ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ta riki jande páꞏi keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ katu — aja Jesu pandu.

25 Kũjã pandu ipe:

—Kirisutu uwyr ta, aja ihẽ akwa. (Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e.) A'e uwyr rahã, upa katu te ma'e ke jande ke a'e mu'e ta — aja Jesu pe.

26 A'e pandu:

—Ko ihẽ aĩ. Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ — aja kũjã pe.

27 Arahã jumu'eha ta jywyr uwyr. Kũjã namõ Jesu pandu pandu uĩ. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak rahã: "Mã!" aja. Anĩ. "Ma'e ke rehe har nde erepandu inamõ my?" aja Jesu pe a'eta pandu ym. "Ma'erehe nde erepandu inamõ my?" aja a'eta pandu ym ipe tĩ. (Jundéu awa tama'e mu'eha rahã, kũjã namõ pandu ym te awa, a'erehe: "Mã!" aja ukwa.)

28 Pe, kamuxĩ ra'yr ke kũjã hijar oho. Ok ta pe a'e jywyr oho. A'ep pe har ta pe a'e pandu:

29 —Sawa'e rehe pesak peho. Upa katu te ihẽ ama'emaꞏe ame'ẽ ke a'e mujekwa ihẽ pe. Kirisutu a'e my, kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e — aja kũjã pandu.

30 A'erehe ok ta pe har ta uhem oho. Jesu koty a'eta oho.

31 Kũjã oho rahã, Jesu pe jumu'eha ta pandu pandu u'am:

—Sawa'e! Ko jande mi'u. E'urahã! — aja pandu hũ tipe.

32 A'e pandu:

—A'ewan ihẽ pe. Ma'e a'u ame'ẽ ke namõ ko ihẽ axo. Ame'ẽ ke pekwa ym pehẽ — aja jumu'eha ta pe.

33 Pe, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Imi'u ke amõ ta werur ipe nahã my? — aja a'eta pandu pandu a'eta jupe naĩ.

34 Jesu pandu:

—Tupã ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'emaꞏe rahã, ame'ẽ riki ihẽ mi'u aja saka tĩ. Imi'u namõ amõ ixo rahã, hury katu a'e. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ rury katu tĩ. Ma'e parakyha ke ihẽ pe a'e me'ẽ tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ amumba ta axo. A'erehe ihẽ rury katu axo.

35 —Pehẽ pepandu: "Amõ tumeme jahy kanim rahã, ahúꞏi aja me'ẽ ke itawa ta. Amõ mondok ta" aja. Pe, ihẽ apandu pehẽ pe. Pesarahã! Itawa apo 'y. Mondokiha angaha rehe uhyk apo 'y. (Aja rahã, ihẽ rehe a'ep pe har ta jurujar tar katu.) 36 Ahúꞏi aja me'ẽ mondokiha pe ijar muhepy. Pe, mondokiha matyr. (Aja matyriha aja apo tĩ. Ihẽ rehe peme'ẽ ta jurujar katu ta.) Aja rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. Matyr rahã, ma'e ra'ĩ jytym ame'ẽ ta hury katu. Matyr ame'ẽ ta hury katu tĩ. Johu hury katu. (Aja apo tĩ. Ajytym aja Tupã je'ẽhaꞏ ke ihẽ apandu. Pe, matyr aja ihẽ rehe jurujar katu ta. Johu hury katu ta tĩ.) 37 Aja amõ panduha riki jete. Kuja:

"Ma'eywa ke amõ jytym oho. Pe, tyarõ rahã, ame'ẽ ke amõ riki mondok oho" aja panduha ihĩ.

38 —Amõ kupixa pe peparaky ym. Amõ ta paraky. Ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amondo. A'ep ma'e ke pematyr ta. Pe, pehẽ rury katu ta. (Aja apo tĩ. Amõ rekoha pe amõ ta Tupã je'ẽhaꞏ pandu. A'ep pehẽ ke ihẽ amondo. Pe, a'ep pe har ta ihẽ rehe jurujar katu. Pematyr, ame'ẽjaꞏ saka) — aja Jesu pandu.

39 Ok ta pe samari ywy pe har ta ixo.
A'eta pe kũjã pandu: “Upa katu te ihẽ
ama'ema'e ame'ẽ ke a'e mujekwa” aja Jesu
rehe har kũjã pandu. A'erehe heta ame'ẽ
ok ta pe har ta jurujar katu ehe tĩ, Jesu rehe.
40 Pe, Jesu rehe samari ywy pe har ta uhyk
uwyr rahã, a'eta pandu ipe:
—Jande namõ epyta we rĩ — aja pandu
hũ.
A'erehe a'ep mokõi Jesu ukwer.
41 Jesu mu'e. A'erehe amõ we hũ a'ep pe
har ta jurujar katu ehe. 42 Pe, kũjã pe a'eta
pandu:
—Ehe har jande pe nde erepandu,
a'erehe jajurujar katu ehe apo tĩ. Ame'ẽ
jõ ym. A'e pandu ame'ẽ ke rehe jande atu
jahendu. A'e riki kome'ẽ ywy keruhũ pe
har ta ke a'e muhã katu ta. Aja jakwa katu.
A'erehe jajurujar katu ehe tĩ — aja a'ep pe
har ta pandu.

Amõ kapitã ra'yr ke Jesu mukatu

43-44 Samari ywy pe mokõi ukwer. Pe,
Jesu oho. A'e riki pandu: “Tupã je'ẽha ke
pandu ame'ẽ rehe hekoha pe har ta katu
ym usak” aja a'e ukwa. A'erehe hekoha te
pe oho ym. Anĩ. Amõ ok ta pe oho. Ame'ẽ
ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. 45 Pe, ame'ẽ ok
ta pe uhyk rahã, a'ep pe har ta hury katu
ehe, Jesu rehe. Amukwehe Jerusarẽ ok ta
pe a'eta ixo tĩ. Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ke
jundéu awa ta matyr. Arahã a'eta a'ep ixo
tĩ. Arahã marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ
ke Jesu ma'ema'e. Ame'ẽ ke rehe upa a'eta
usak. A'erehe a'eta hury katu ehe.
46 Pe, ma'e ok ta pe a'e uhyk tĩ. Kana ok
ta pe uhyk tĩ. Ngariréi ywy rehe ame'ẽ ok
ta ihĩ. Yman a'ep y ke te'e kawĩ wan a'e
muruwak. A'ep amõ kapitã ixo. Ta'yr ahy
ipe. Amõ ok ta pe ta'yr ihĩ. Kapana'ũ ok
ta pe ihĩ. 47 Jundéi ywy ngi Ngariréi ywy
pe Jesu uhyk uwyr. Ame'ẽ ke kapitã hendu
rahã, a'e pandu ipe, Jesu pe.
—Ihẽ rekoha pe ihẽ namõ eho. Kapana'ũ
ok ta pe. Ihẽ ra'yr ahy ou. Manõ tate. A'e
ke emukatu — aja Jesu pe.
48 Jesu pandu ipe:
—Marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke ihẽ
ama'ema'e katu. Ame'ẽ ke rehe nde eresak
rahã jõ, ihẽ rehe nde erejurujar katu. Mã!
Katu ym — aja ipe.
49 Kapitã pandu:
—Sa'e! Pahar ihẽ namõ eho. Ihẽ ra'yr
manõ tate. Manõ ym we rĩ. Pahar eho —
aja Jesu pe.
50 (Usak rahã jõ jurujar katuha katu ym,
aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe a'e
pandu ipe:
—Anĩ. Aho ym ta. Nde jeje ejywyr eho.
Nde ra'yr manõ ym ta — aja kapitã pe.
Jesu mukatu, ame'ẽ ke rehe kapitã usak
ym. Anĩ. Jesu pandu ame'ẽ ke rehe kapitã
jurujar katu. A'erehe pahar a'e jywyr oho.
51 Hok pe a'e jywyr oho ixo rahã, miasu ta
uhyk uwyr ehe. Pandu uwyr:
—Nde ra'yr katu apo 'y — aja kapitã pe.
52 Pe, miasu ta pe a'e pandu:
—My warahy rahã, katu oho my? — aja.
A'eta pandu:
—Kwehe hakuha maha oho ipe. Se
warahy rahã, hakuha maha oho ipe.
Warahy jere rahã — aja ipe.
53 Arahã katu te: “Ne ra'yr manõ ym ta”
aja Jesu pandu kwehe. Ame'ẽ ke ipy'a pe
ipái ukwa ukwa u'am. Pe, Jesu rehe a'e
jurujar katu te. Upa hok wyr pe har ta
jurujar katu ehe tĩ, Jesu rehe.
54 Aja marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke
Jesu ma'e katu. (Aja Kirisutu a'e. Kapitã
keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja
mujekwa katu ngã pe.) Jundéi ywy ngi
Ngariréi ywy pe uhyk rahã, marã ka ym
amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'e katu. Ame'ẽ
riki mokõihar ke.

5

Y kynda ame'ẽ rake amõ sawa'e ke Jesu mukatu

1 Pe, heta ukwer rahã, amõ jundéu awa
ta mi'u matyriha rehe Jesu usak oho.
Jerusarẽ ok ta pe usak oho. Arahã Tupã
rehe jundéu awa ta ipy'a moĩ moĩ. A'erehe
ngã mi'u matyr. 2 Jerusarẽ ok ta pe y
kynda ame'ẽ ke ihĩ. Hukwen rake ihĩ. Ara-
puharan ta ixe, ame'ẽ hukwen rake ihĩ. Y
kynda ame'ẽ rake rupi ok rymy'y heta ihĩ
tĩ. Katukwer ame'ẽ ta ke. Kuja, awa po
wajar peteĩhar upa hetaha. Ame'ẽ kynda
ame'ẽ rehe her ngã moĩ. “Mbete” aja riki
jundéu awa ta je'ẽha ipe. 3 Ok rymy'y wyr
rupi ahy ixo ame'ẽ ta heta túi. Eha ym te
ame'ẽ ta a'ep ihĩ tĩ. Jupyrãtã rãtã ame'ẽ ta

túi tĩ. Wata ym te ame'ẽ ta ihĩ tĩ. [Y katak ame'ẽ rehe a'eta harõ ixo. 4 Amõ amõ rahã, Tupã je'ẽha rahoha wyjy uwyr ehe, y kynda ame'ẽ rehe. Pe, y ke a'e mukatak. Arahã y pe u'ar py, ame'ẽ ke jõ katu oho. Peteĩ jõ katu oho. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ke upa katu oho.] 5 A'ep amõ sawa'e túi. Heta te hũ warahy 'ar rahã, ma'e ahyha namõ te'e a'e ixo. Kuja, 38 warahy 'ar rahã, aja te'e a'e ixo. 6 A'ep a'e túi, aja Jesu usak ehe. Heta te hũ warahy 'ar rahã, ma'e ahyha namõ te'e a'e ixo, aja Jesu ukwa. A'erehe a'e pandu ipe:

—Katu aja nde ereputar my? — aja Jesu.

7 —Sa'e! Aputar. Y katak rahã, y pe ihẽ ke mou ame'ẽ nixói. Pe, ihẽ atu aho axo rahã, amõ riki y pe opor py, a'erehe ihẽ katu ym aju — aja Jesu pe.

8 —Epu'am. Nema'e tupe ke emaman. Inamõ ewata eho 'y — aja ahy ixo ame'ẽ pe Jesu pandu.

9 Pahar sawa'e katu oho. Tupe ke pyhyk. Inamõ wata oho. Arahã riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. 10 A'erehe jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ipe. Sawa'e wata ramõ ame'ẽ pe pandu:

—Apo riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. A'erehe nema'e tupe ke nde erepyhyk ereraho rahã, katu ym. (Nde ereparaky te'e, aja saka.) Katu ym. Aja jundéu awa je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ rehe jahendu katu — aja ipe.

11 Sawa'e pandu:

—Ihẽ ke mukatu ame'ẽ pandu ihẽ pe: "Nema'e tupe epyhyk. Inamõ ewata eho" aja ihẽ pe — aja jundéu awa tama'e kapitã ta pe sawa'e pandu.

12 A'eta pandu ipe:

—Awa aja me'ẽ pandu nde pe my? — aja sawa'e pe.

13 A'e pandu:

—Awa mamy? Akwa ym ihẽ — aja sawa'e.

Heta ngã a'ep ixo, a'erehe Jesu oho. A'erehe ehe har sawa'e ukwa ym.

14 I'i atu we rahã, sawa'e rehe Jesu usak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e usak ehe. A'e pandu ipe:

—Esarahã! Apo nde katu 'y. Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym tĩ. Tapijar te'e we nde ereka'u te'eha nde erema'e rahã, nde erepyrara we hũ ta tĩ — aja sawa'e pe Jesu pandu.

15 Pe, sawa'e oho. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe a'e pandu oho:

—Jesu riki ihẽ ke mukatu — aja pandu.

16 A'erehe Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta mupyrara tar katu. Putu'uha 'ar rahã, a'e mukatu. (Aja rahã paraky te'e, aja ukwa, a'erehe mupyrara tar katu.)

17 Pe, ngã pe Jesu pandu:

—Ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ pái keruhũ ma'e ixo rĩ. Aja te'eha a'e. (Aja rahã, putu'uha 'ar rahã, a'e ma'e ixo rĩ, aja mujekwa.) A'erehe aja ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta me'ẽ te'e tĩ. (Putu'uha 'ar rahã, ihẽ ama'e ta me'ẽ te'e tĩ) — aja ngã pe.

18 Ame'ẽ panduha rehe jundéu awa tama'e kapitã ta parahy. I'ar koty te we parahy ehe. Jukwa tar katu. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, sawa'e ke mukatu. (Paraky te'e, aja ukwa.) A'erehe katu ym, aja a'eta ukwaha naĩ. Amõ we tĩ. Tupã riki ipái, aja a'e pandu. Aja rahã, Tupã a'e tĩ, aja a'eta ukwa. A'erehe parahy te hũ ehe. "Mã! Jajukwa ta" aja pandu pandu a'eta jupe.

Jesu riki Tupã ra'yr

19 (Tupã a'e tĩ, aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe ngã pe a'e pandu:

—Ko pehẽ pe ihẽ apandu: "Ta'yr ke ihẽ." Ihẽ jeje ma'e ke ihẽ ama'e ym. Ihẽ pái ma'ema'eha rehe ihẽ asak. Aja ihẽ ama'e tĩ. Ihẽ pái ma'eha aja ihẽ tĩ. 20 Ihẽ rehe ihẽ pái keruhũ ipy'a katu. (Ta'yr ke ihẽ.) Upa a'e ma'e ixo ame'ẽ ke ihẽ pe a'e mujekwa. Peme'ẽ sawa'e ihẽ amukatu. Ame'ẽ 'ar koty te we marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta. Ihẽ pái mujekwa ta ihẽ pe tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta tĩ. Pesak ehe rahã: "Mã! Katu hũ!" aja pekwa ta.

21 —Manõ ame'ẽ ke ihẽ pái keruhũ mukwera katu muhem. Aja ihẽ aputar ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem tĩ. Ta'yr ke ihẽ, a'erehe amukwera katu amuhem ngã ke tĩ.

22 —Ihẽ pái keruhũ ihẽ pe pandu: "Nde riki ngã pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ẽ ta pe: 'Katu nde. Tupã namõ exo katu' aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe: 'Katu ym nde.

Mupyraraha renda pe eho' aja" aja ihẽ pái pandu ihẽ pe. Aja a'e atu pandu ym ta. Ihẽ riki apandu ta kỹ. 23 Pe, ihẽ pái keruhũ rehe har aja katu ihẽ rehe har amõ ta pandu ta tĩ. Katu ihẽ rehe har amõ ta pandu ym rahã, ihẽ pái keruhũ rehe har katu pandu ym ta tĩ. Jande juja katu te jande tĩ. Ta'yr ke ihẽ. Ihẽ pái keruhũ muwyr ame'ẽ ke ihẽ.

24 —Jetehar ke pehẽ pe ihẽ apandu. Ihẽ pái ihẽ ke muwyr. Ihẽ je'ẽha rehe amõ hendu. Pe, ihẽ pái rehe a'e jurujar katu rahã, uhã te hũ ame'ẽ ke a'e aja te'e ta ixo. A'e ke ihẽ pái keruhũ mupyrara ym te ta. Anĩ. Manõha ngi mutyryk oho, ame'ẽja saka. (Aja rahã, mupyraraha renda pe ohoha ngi mutyryk oho, ame'ẽja saka.) Pe, uhã te hũ ame'ẽ ke a'e aja te'e ta ixo. Aja rahã, Tupã koty oho ta ame'ẽ ke a'e. Aja rahã, apo Tupã pandu 'y: "Ame'ẽ ke mupyraraha renda pe oho ym te ta. Anĩ. Uhã te hũ aja ixo apo 'y" aja Tupã pandu 'y.

25 —Ko apandu pehẽ pe. Tupã ra'yr ihẽ. Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Kuja. Manõ ame'ẽ ta ihẽ je'ẽha rehe hendu ta. Aja rahã, uhã ta. Apandu pehẽ pe. Apo aja tĩ. Ihẽ rehe jurujar ym ame'ẽ ta riki manõ ame'ẽ ta aja saka. Uhã ym, a'erehe aja. Apo ihẽ je'ẽha rehe hendu. Pe, ihẽ rehe jurujar katu ta. Aja rahã, uhã te hũ aja ixo ta apo 'y.

26 —Ihẽ pái keruhũ riki je'ẽha te reko. A'erehe uhãha ke ngã pe a'e me'ẽ katu. Aja ihẽ tĩ. Ta'yr ke ihẽ. Ihẽ pe a'e pandu: "Ngã pe uhãha nde ereme'ẽ katu tĩ" aja ihẽ pe pandu.

27 —Ihẽ pái keruhũ pandu: "Ngã pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ẽ ta pe: 'Nde katu. Tupã namõ exo katu' aja nde erepandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe: 'Nde katu ym. Mupyraraha renda pe eho' aja nde erepandu katu tĩ" aja ihẽ pe pandu tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. A'erehe aja me'ẽ ihẽ pe ihẽ pái pandu.

28 —Ko ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe: "Mã!" aja pepandu ym. Kuja. Ihẽ je'ẽha rehe upa katu te manõ ame'ẽ ta hendu ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ta kỹ. 29 Pe, ihẽ je'ẽha rehe hendu rahã, a'eta kwera katu ta uhem. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke ihẽ pái keruhũ mukwera katu ta muhem. Tupã namõ ixo ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ẽ ta ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. Ame'ẽ ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kỹ — aja Jesu pandu.

Jesu rehe har amõ pandu

30 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ jeje ma'e ke ihẽ ama'ema'e ym. Ihẽ pái keruhũ mujekwa. Ame'ẽ ke jõ ngã pe ihẽ apandu pandu ta. "Pehẽ katu. Tupã namõ pexo katu" aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe: "Pehẽ katu ym. Mupyraraha renda pe peho" aja. Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ym. Anĩ. Ihẽ pái keruhũ ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. A'erehe jetehar rupi ngã rehe har ihẽ pandu pandu ta.

31 —Ihẽ apandu: "Ihẽ ke Tupã muwyr" aja. Aja ihẽ jõ apandu rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pejurujar ym ta me'ẽ te'e. 32 Anĩ. Amõ ihẽ rehe har pandu ame'ẽ ke pehĩ. Ihẽ pái ke ame'ẽ. Ihẽ rehe har a'e pandu ame'ẽ ke jetehar te ke. Aja ihẽ akwa katu. A'erehe ihẽ rehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e. 33 Amõ ta ke Juã koty pehẽ pemondo. Juã pe a'eta pandu oho. Pe, jetehar te ke ihẽ rehe har Juã pandu. 34 Pesarahã! Ihẽ rehe har sawa'e pandu. Ame'ẽ ke ihẽ aputar my? Anĩ riki. Kuja riki. Sawa'e pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar katu rahã, ihẽ rehe har pekwa katu ta tĩ. Aja rahã, ihẽ rehe pejurujar katu ta. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ pái keruhũ muhã katu ta.

35 —Araparin aja Juã. Hendy aja saka. (Aja rahã, jetehar Tupã rehe har a'e mujekwa.) Pe, pehendu ehe rahã, i'i atu we pehẽ rury katu ehe. 36 (Ihẽ rehe har mujekwa, ame'ẽ ke tumeme pehĩ.) Ihẽ rehe har Juã pandu pandu. Amõ we tĩ. Juã 'ar koty te we ihẽ rehe har mujekwa ame'ẽ ke ko ixo. Ihẽ ama'ema'eha ke. (Ame'ẽ ihẽ rehe har mujekwa tĩ. Mokõihar ke ame'ẽ.) Ame'ẽ ke ihẽ pái keruhũ me'ẽ ihẽ pe. Ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ rehe amõ usak rahã: "Ko Tupã muwyr ame'ẽ ke" aja ukwa ta. 37 Amõ we tĩ. Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. A'e riki ihẽ rehe har pandu tĩ. (Ame'ẽ ihẽ rehe har mujekwa tĩ. Mahapyrihar ke ame'ẽ.) Ima'e je'ẽha rehe pehendu ym te. Ima'e ma'ema'eha rehe pejurujar ym te tĩ. 38 Je'ẽha ke a'e muwyr.

Ame'ẽ ke rehe pehendu tar ym tĩ. Ihẽ rehe pehẽ pejurujar ym, a'erehe pehendu tar ym ehe tĩ. A'e muwyr ame'ẽ ke ihẽ.

39 —Tupã je'ẽha rehe pejumu'e mu'e pexo. Aja rahã, pehẽ ruhã ta, aja pekwaha naĩ. Pesarahã! Tupã je'ẽha rehe ihẽ rehe har panduha ihĩ. (Ame'ẽ ke ihẽ rehe har mujekwa tĩ. Tumemehar ke ame'ẽ.) Ame'ẽ ke jetehar ihẽ rehe har mujekwa tĩ. 40 Anĩ. Ihẽ rehe pejurujar tar ym. Ihẽ rehe pejurujar katu rahã, pehẽ ke ihẽ pái muhã katu ta.

41 —Ihẽ rehe har katu amõ ta pandu. Ame'ẽ ke ihẽ aputar ym. (Katu ihẽ rehe har Tupã pandu. Ame'ẽ ke ihẽ aputar.) 42 Pehẽ rehe har ihẽ akwa katu. Tupã rehe pehẽ pepy'a ym, aja ihẽ akwa katu. 43 Ihẽ pái keruhũ je'ẽha rupi ihẽ ajur. Pe, ihẽ ke peputar ym. A'erehe Tupã rehe pehẽ pepy'a ym, aja akwa katu. Ima'e je'ẽha rupi amõ sawa'e uwyr rahã, ame'ẽ ke peputar katu. Ihẽ anĩ. Peputar ym.

44 —Pehẽ rehe har katu amõ ta pandu. Ame'ẽ ke peputar katu. Pehẽ rehe har katu Tupã riki pandu. Ame'ẽ ke peputar ym. A'erehe marã ka ym ihẽ rehe pejurujariha. Tupã peteĩhar a'e. Pandu katuha ke peputar ym.

45 —Pehẽ rehe har ihẽ pái keruhũ pe ihẽ apandu ym ta. Aja pekwaha naĩ. Kuja: "Pehẽ katu ym. Ihẽ rehe pejurujar ym" aja apandu ym ta, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Pesarahã! Amõ riki pandu ta tĩ. Moise pandu ta tĩ. "Pehẽ katu ym. Pejurujar ym. Tupã muwyr ame'ẽ ke rehe pejurujar ym" aja pandu ta tĩ. A'e mupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Aja rahã, pehẽ ruhã ta, aja pekwaha naĩ. 46 Moise mupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta tipe rahã, ihẽ rehe pejurujar katu ta tipe tĩ. Ihẽ rehe har a'e mupinim, a'erehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e. 47 Anĩ. A'e mupinim ame'ẽ ke rehe pejurujar ym. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe marã ka ym pejurujariha tĩ — aja Jesu pandu jundéu awa tama'e kapitã ta pe.

6

Ngã mi'u ke Jesu muheta
(Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17)

1 Heta ukwer rahã, ypa ke Jesu aha oho, jarusu keruhũ pe. Ypa rer Ngariréi. Mokõi her. Timberi aja her tĩ. 2 Heta haikwer rupi ngã oho tĩ. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu. Ame'ẽ ma'e katu ame'ẽ rehe ngã usak, a'erehe haikwer rupi a'eta oho. 3 Ywy'ã rehe Jesu jupir oho. Ame'ẽ 'ar pe a'e wapyk, jumu'eha ta namõ. 4 Jundéu awa ta mi'u matyriha 'ar rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã jundéu awa ta imi'u matyr. 5 Jesu juramã usak rahã, hetaha ta uhyk uwyr ixoty. Ame'ẽ ke rehe a'e usak. Pe, Siri pe a'e pandu:

—Hetaha ta pe ngã mi'u jame'ẽ ta. My ame'ẽ ke jande jajo'ok ta my? — aja ipe.

6 Myja ngã pe ngã mi'u me'ẽ me'ẽ ta my? Ame'ẽ ke Jesu ukwa katu. Siri ukwaha ke a'e manga u'am. A'erehe aja me'ẽ a'e pandu ipe, Siri pe. 7 Siri pandu:

—Kuja, 200 'ar rahã, amõ paraky. Ame'ẽ tamatarer pe mbeju jajo'ok rahã, uhyk ym ngã pe. Ta'yr mi ngã u'u ta — aja Jesu pe.

8 Pe, amõ jumu'eha uhyk. Andere ke. Simã Petu mu a'e. 9 A'e pandu:

—Se amõ kurumĩ ixo. Mokõi pira ka'ẽ namõ a'e ixo. Mbeju ra'yr, awa po wajar peteĩhar upa. Ahúi aja me'ẽ ku'i ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke ngã hetaha ta rehe uhyk ym te ta — aja Andere.

10 Pe, Jesu pandu:

—"Pewapyk" aja ngã pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Pe, jumu'eha ta pandu rahã, upa ngã wapyk. A'ep sorok katu. Kãpĩ ra'yr heta. Kuja, 5.000 sawa'e ta hetaha ta ixo nahã my. 11 Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupã pe a'e pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ẽ ke jumu'eha ta pe a'e me'ẽ me'ẽ. Pe, wapyk ame'ẽ ta pe jumu'eha ta upa me'ẽ me'ẽ tĩ. Aja pira ka'ẽ tĩ. Me'ẽ me'ẽ tĩ. Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. 12 Upa u'u rahã, upa ngã iãpũ rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pyta we ame'ẽ ke pematyr. Aja rahã katu ta. Ombor ym ta awa, pyta we ame'ẽ ke — aja.

13 Pe, mbeju pyta ame'ẽ ke a'eta matyr matyr. Ahúi aja me'ẽ ku'i ke te'e mujã

ame'ẽ ke. Awa po wajar peteĩhar upa hetaha ngi ngã u'u. Ame'ẽ pyta we ame'ẽ ke matyr matyr. Heta wasãkã mutyryhem. Awa py mokõi hetaha mutyryhem.

14 Marã ka ym mbeju ke amõ muhetaha. Ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e katu. Ame'ẽ rehe a'ep pe har ta usak. A'erehe ngã pandu pandu ngã jupe:

—Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke kome'ẽ ywy keruhũ pe uwyr ta. Peme'ẽ riki a'e — aja Jesu rehe har ngã pandu pandu ngã jupe.

15 A'e ke kapitã keruhũ aja ngã mu'am tar katu. Pyrãtãha namõ a'e ke ngã mu'am ta raho. Aja Jesu ukwa. Ame'ẽ ke a'e putar ym. (A'e ke Tupã muwyr, aja ngã ukwa ym. Tupã ra'yr a'e, aja ukwa ym tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har kapitã keruhũ, aja jõ ngã putar. Ame'ẽ ke Jesu putar ym tĩ.) A'erehe oho ngã ngi. Amõ we ywy'ã rehe jeje jupir oho. Ngã ngi oho.

Y 'ar rupi Jesu wata (Matéu 14.22-33; Mak 6.45-52)

16 Pytun ramõ rahã, ypa pe jumu'eha ta oho. 17 Pe, jarusu keruhũ pe a'eta opor oho. Ame'ẽ pe a'eta aha ta oho ixo. Kapana'ũ ok ta koty oho ixo. Pe, pahar pytun oho. Jesu uhyk ym we rĩ. 18 Pe, ywytu keruhũ jupeju hũ uwyr ehe. A'erehe y ke kotok hũ. 19 Paite we jumu'eha ta pykũi hũ oho ixo. Awa po wajar peteĩ kiro met paiteha nahã my. Pe, Jesu rehe a'eta usak. Y 'ar rupi a'e wata uwyr ixo. Jarusu keruhũ koty wata uwyr ixo. A'eta jumukahem hũ ingi. 20 Jesu pandu a'eta pe:

—Ihẽ ko. Pejumukahem ym ihẽ ngi — aja.

21 Pe, huryha namõ jumu'eha ta pandu ipe:

—Ejur nde ipe tĩ — aja Jesu pe.

A'e opor ipe rahã, pahar y ruwái rehe a'eta uhyk oho. Oho ta, ame'ẽ ywy pe pahar uhyk oho.

Jesu rehe ngã kekar

22 Ku'ẽ rahã, peteĩ jõ jarusu keruhũ rehe ngã usak. Y ruwái rehe pyta ame'ẽ ta ke a'eta. Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta namõ Jesu oho ym, aja a'eta ukwa katu. Jumu'eha ta jõ oho, aja a'eta ukwa katu. 23 Pe, amõ amõ jarusu keruhũ pe heta ngã uhyk uwyr a'ep tĩ. Timberi ok ta ngi uhyk uwyr. Mbeju ke ngã u'u. Ame'ẽ renda y rymy'y rehe uhyk uwyr. Mbeju Jesu pyhyk rahã, Tupã pe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu" aja a'e pandu. Ame'ẽ renda rake ame'ẽ. 24 Pe, a'ep Jesu nixói, aja ngã ukwa. Jumu'eha ta nixói tĩ, aja a'eta ukwa tĩ. A'erehe jarusu keruhũ pe opor oho tĩ. Pe, ame'ẽ pe Kapana'ũ ok ta pe oho. Jesu ke a'eta kekar oho.

Mbeju rehe har Jesu pandu

25 Ypa ruwái rehe Jesu ke ngã mahem rahã, pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Myja rahã nde erejur se my? — aja Jesu pe.

26 A'e pandu:

—Pesarahã! Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e. Aja Tupã ihẽ ke muwyr, aja amujekwa. Ame'ẽ ke rehe pesak. A'erehe ihẽ ke pekekar pexo. Anĩ. Aja ym. Mbeju ke pe'u. Uhyk pe'u. A'erehe ihẽ ke pekekar pexo. 27 Pehẽ mi'u ke rehe jõ pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym pexo. Ame'ẽ upa ta. Pahar myahy ta awa. Kuja katu. Ma'e mi'u upa ym, ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, uhã te hũ aja ixo ta. Ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta awa ta pe. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ame'ẽ ngã mi'u ihẽ ame'ẽ me'ẽ, a'erehe Tupã, ihẽ pái keruhũ pandu ihẽ pe: "Ngã pe uhãha nde ereme'ẽ me'ẽ katu, a'erehe nde rehe ihẽ rury katu" aja pandu. A'erehe awa ruhãha ihẽ ame'ẽ katu — aja Jesu pandu.

28 A'eta pandu:

—Tupã putar ame'ẽ ke jama'e tar katu rahã, myja me'ẽ jama'e ta my? — aja Jesu pe.

29 A'e pandu:

—Kuja Tupã putar katu. A'e muwyr ame'ẽ ke rehe pejurujar katu, ame'ẽ ke a'e putar katu. Ko ihẽ riki a'e muwyr ame'ẽ ke ihẽ. Aja rahã, ihẽ rehe pejurujar katu, aja Tupã putar katu — aja ngã pe.

30 A'eta pandu:

—Marã ka ym ma'e ke amõ ma'eha. Ame'ẽ ke ema'e. Jande jasak ehe rahã, Tupã nde ke muwyr, aja jakwa ta. Ma'e nde erema'e ta my? 31 Esarahã! Awa nixói te ame'ẽ rupi jande ramũi ta ixo rahã, ma'e

ke a'eta u'u. “Mana” aja ipe. Ame'ẽ ke a'eta u'u. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ:

“Ywa ngi ngã mi'u ke a'eta pe Moise me'ẽ”
aja panduha ihĩ.

—Moise me'ẽ, a'erehe a'e ke Tupã mondo aja jakwa katu. Nerahã! Ma'e jande pe nde eremuwyr ta my? — aja Jesu pe.

32 A'e pandu:

—Pesarahã! Ywa ngi uwyr, ame'ẽ ngã mi'u ke pehẽ pe Moise me'ẽ ym. Ywa ngi uwyr ame'ẽ ke aja ym ame'ẽ. Pehẽ mi'u te ke pehẽ pe ihẽ pái keruhũ muwyr. 33 Ngã mi'u ke Tupã me'ẽ. Ame'ẽ riki ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke a'e muhã katu ta — aja Jesu pandu.

34 —Sa'e! Ame'ẽ mi'u ke jande pe eme'ẽ te'e — aja Jesu pe.

35 A'e pandu:

—Ihẽ riki ame'ẽ mi'u aja saka. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, myahy ym te ta. Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta myahy ym ta tĩ. Uhãha namõ ixo, a'erehe myahy ym ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har mi'u ke amõ u'u rahã, myahy tĩ. Jyngwéi tĩ.

36 —Ihẽma'e ma'ema'eha rehe pesak tipe. Ihẽ ke Tupã muwyr ame'ẽ rehe pejurujar ym. Aja me'ẽ upa ihẽ apandu ramõ pehẽ pe. 37 Amõ amõ ta ke ihẽ pái keruhũ muhyk ta ihẽ rehe. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu ta. Ame'ẽ ta riki ihẽ kotyhar wan ta. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ym te ta: “Nde ke aputar ym” aja. 38 Ywa ngi ihẽ awyjy ajur. Ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ajur. Ihẽ aputar ame'ẽ ke anĩ. Ame'ẽ ke ama'e ym. 39 Ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta. Kuja. Awa ta ke ihẽ rehe a'e muhyk ta. A'erehe ihẽ rehe a'eta jurujar katu ta. Ame'ẽ ta mupyraraha renda pe oho ym te ta. Ihẽ amondo ym te ta. Aja a'e putar. Ame'ẽ ta manõ rahã, pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, upa ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem. 40 Kuja ihẽ pái keruhũ putar: Ta'yr ke ihẽ. Upa ame'ẽ ke ukwa ame'ẽ ta jurujar katu ihẽ rehe. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, upa ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem tĩ — aja Jesu pandu ngã pe.

41 Kuja Jesu pandu ramõ: “Ngã mi'u aja saka ihẽ. Ywa ngi ihẽ awyjy ajur” aja a'e. A'erehe jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ ehe har. 42 Kuja a'eta pandu:

—Mã! Ko riki Jesu. My ngi a'e uwyr my? Jakwa katu riki. Awa te'e a'e. Jose ra'yr a'e. Imãi rehe jasak. Ipái rehe aja tĩ. Jasak tĩ. A'erehe ywa ngi uwyr ym aja jakwa. Ma'ewã ywa ngi a'e wyjy uwyr aja a'e pandu my? — aja ngã je'ẽ je'ẽ hũ.

43 Jesu pandu:

—Anĩ. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym pehẽ jupe. 44 Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. Ihẽ rehe amõ ke a'e muhyk katu rahã, ihẽ rehe a'e jurujar katu. Aja ihẽ pái muhyk ym rahã, ihẽ rehe jurujar ym ta awa. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, amukwera katu ta amuhem. 45 Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta kuja mupinim:

“Upa awa ta ke Tupã mu'e ta” aja.

—Aja ihẽ pái keruhũ rehe amõ hendu katu rahã, ihẽ rehe a'e jurujar katu tĩ. Ihẽ pái keruhũ pandu ame'ẽ ke amõ jumu'e rahã, aja tĩ. Ihẽ rehe jurujar katu tĩ. 46 Ihẽ pái keruhũ rehe amõ usak. Anĩ. Aja ym ihẽ apandu. Ihẽ jõ asak katu ehe. Ingi ihẽ ajur. A'erehe ihẽ asak ehe.

47-48 —Pesarahã! Ngã mi'u aja saka ihẽ. Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, myahy ym te ta ixo. Uhãha ke ihẽ ame'ẽ ta ipe, a'erehe myahy ym te ta ixo. 49 Ymanihar pehẽ ramũi ta ma'e ke u'u. “Mana” aja ipe. Ame'ẽ ke u'u. Awa nixói te ame'ẽ rupi ixo rahã, u'u. Pe, a'eta manõ tĩ. 50 Ngã mi'u ywa ngi wyjy uwyr, aja ihẽ apandu. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, manõ ym te ta. 51 Ywa ngi ihẽ awyjy ajur. Uhãha ke ihẽ ame'ẽ katu. Ngã mi'u aja saka ihẽ. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, uhã te hũ a'e. Ngã mi'u ke ihẽ ame'ẽ katu, ame'ẽ riki ihẽ rete ke. Ihẽ amanõ rahã, ngã pe ihẽ rete ihẽ ame'ẽ, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta uhã te hũ ta — aja Jesu pandu ngã pe.

52 Pe, ame'ẽ ke hendu rahã, jundéu awa ta pandu pandu hũ ngã jupe:

—Myja hete ke ja'u ta my? Myja ame'ẽ ke jande pe peme'ẽ sawa'e me'ẽ ta my? — aja a'eta pandu pandu hũ tĩ.

53 Jesu pandu ngã pe:
—Pesarahã! Ihẽ rete ke pehẽ pe'u ym rahã, pehẽ ruhã ym te ta. Ihẽ ruwy ke pe'u ym rahã, aja tĩ. Pehẽ ruhã ym te ta tĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ. 54 Ihẽ rete ke amõ u'u rahã, Tupã namõ ixo ta. Ihẽ ruwy ke amõ u'u rahã, aja tĩ. Tupã namõ ixo ta tĩ. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, a'e ke ihẽ amukwera katu ta amuhem. 55 Ihẽ rete riki ngã mi'u te aja saka. Myahy ym te ta awa. Ihẽ ruwy riki y te aja saka tĩ. Jyngwéi ym te ta awa. 56 Ihẽ rete ke amõ u'u rahã, ihẽ namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. Ihẽ ruwy ke amõ u'u rahã, aja tĩ. Ihẽ namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. Pe, ipy'a rehe ihẽ aĩ ta. 57 Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e uhã te hũ, a'erehe aja ihẽ tĩ. Ihẽ ruhã te hũ ihẽ tĩ. Kuja tĩ. Ihẽ ruhã te hũ tĩ, a'erehe ihẽ rete ke amõ u'u rahã, aja a'e tĩ. Uhã te hũ a'e tĩ. 58 Aja riki ngã mi'u ke. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke pehẽ ramũi ta u'u ame'ẽ ke aja ym. Ma'e mi'u ke pehẽ ramũi u'u. Pe, a'eta manõ. Ngã mi'u ihẽ ame'ẽ, ame'ẽ ke amõ u'u rahã, uhã te hũ ta a'e — aja Jesu pandu ngã pe.
59 Aja me'ẽ Jesu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e rahã, aja me'ẽ a'e pandu. Kapana'ũ ok ta pe ame'ẽ jy'ariha renda ihĩ. (Jesu rete ke amõ u'u, ame'ẽ riki jurujar katu ehe aja riki. Huwy ke amõ u'u, ame'ẽ ke aja tĩ. Jurujar katu ehe, aja tĩ.)

Amõ ta Jesu ke hijar oho

60 Aja me'ẽ Jesu pandu ame'ẽ ke rehe heta jumu'eha ta hendu. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta pandu:
—Mã! A'e pandu ame'ẽ ke wewe jakwa. Japutar ym — aja a'eta.
61 Jumu'eha ta riki je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe. Ame'ẽ ke Jesu ukwa katu. Amõ pandu ym ipe. Ukwa katu. A'erehe a'e pandu:
—Ihẽ apandu ame'ẽ ke peputar ym my? A'erehe ihẽ namõ peho tar ym apo my? 62 Yman ywa pe ihẽ axo. Apo a'ep ihẽ ajupiriha ke rehe pesak rahã, peparahy te ta my? Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ihẽ ajur. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ. 63 Awa ruhãha ke Tupã'ã me'ẽ katu. Awa pyrãtãha rupi te'e ma'ema'e rahã, marã ka ym uhãha namõ ixoha. Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke rehe amõ jurujar katu rahã, ipy'a rehe Tupã'ã ixo ta. Uhã te hũ ta a'e. 64 Pehẽ anĩ. Pehẽ ngi har amõ amõ ta jurujar ym ihẽ rehe — aja Jesu pandu.
[Amõ amõ ta jurujar ym ehe, aja Jesu ukwa katu. Aja te'eha ukwa katu. Huwajan ta ke Jesu rehe amõ muhyk ta werur. Ame'ẽ rehe har Jesu ukwa katu tĩ.]
65 Pe, a'e pandu tĩ:
—Pehẽ ngi har amõ amõ jurujar ym ihẽ rehe. A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu: "Amõ amõ ke ihẽ rehe ihẽ pái keruhũ muhyk ym rahã, marã ka ym ihẽ rehe jurujariha" — aja Jesu pandu.
66 Ame'ẽ ke rehe jumu'eha ta hendu rahã, ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta hijar oho. Jesu namõ a'eta wata ym te tĩ. 67 Pe, awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu:
—Ihẽ ke pehijar ta peho my tĩ? — aja.
68 Simã Petu pandu:
—Anĩ. Sawa'e! Awa namõ jaho ta my? Ne jõ awa ruhãha rehe har nde erepandu katu. 69 Katu te ame'ẽ ke nde, aja jakwa katu. Tupã muwyr ame'ẽ ke nde, aja jakwa katu tĩ. Ame'ẽ ke rehe jande jajurujar katu tĩ — aja Petu pandu.
70 Jesu pandu:
—Awa py mokõi riki pehẽ. Pehẽ ke ihẽ amujy'ar ihẽ koty. Pehẽ ngi har amõ ixo. Satana rehe hendu katu ta. (Ãjã ramũi a'e) — aja Petu ta pe Jesu pandu.
71 Satana rehe hendu katu ta, aja pandu rahã, Jun rehe har Jesu pandu. A'e riki huwajan ta ke Jesu rehe muhyk ta werur. Jun riki Simã Ikario ra'yr. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e.

7

Jesu mu ta rehe har

1 Ajame'ẽ ke Ngariréi ywy rupi Jesu wata oho ixo. Jundéi ywy rupi a'e wata tar ym. Jywyr tar ym. A'ep pe har ta a'e ke jukwa tar katu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitã ta jukwa tar katu. A'erehe ame'ẽ rupi oho tar ym. 2 Pe, jundéu awa ta mi'u matyriha ke rehe uhyk tate. Arahã kupixa rymy'y rehe xipa mujã. (Ame'ẽ wyr pe jundéu awa ta ukwer. Aja ymanihar ta ma'ema'e.) Ame'ẽ ke jundéu awa ta ukwa ukwa ta

ixo apo tĩ. Ame'ẽ rehe imi'u ngã matyr. 3-5 [Jesu rehe imu ta jurujar ym. A'erehe puka puka hũ ehe.] A'erehe kuja pandu ipe.

—Sengi eho. Jundéi ywy pe eho, Jerusarẽ ok ta pe. Aja rahã nde erema'ema'eha ke rehe jumu'eha ta usak ta. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke nde erema'ema'e. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak ta. Jande jasak ta tĩ. Ima'e ma'eha ke amõ ta pe amõ mujesak tar katu rahã, ima'e ma'eha ke mukanim ym awa. Aja nde tĩ. Emujesak katu. Aja rahã, nde ke Tupã muwyr, aja ngã ukwa ta. Jande jakwa ta tĩ — aja Jesu pe.

6-8 A'e pandu:

—Ihẽ ahoha angaha rehe uhyk ym we rĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta parahy ihẽ rehe. Upa ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo, aja ihẽ apandu pandu a'eta pe. A'erehe ihẽ rehe a'eta parahy. Pehẽ rehe parahy ym. A'erehe ngã mi'u matyriha pe peho tar katu rahã, pesak peho. Ihẽ ahoha angaha ke rehe uhyk ym we rĩ. A'erehe pehẽ namõ ihẽ aho ym ta — aja imu ta pe Jesu pandu.

9 Aja me'ẽ a'e pandu. Pe, Ngariréi ywy pe a'e pyta we rĩ.

Ngã mi'u matyriha rehe Jesu usak oho

10 Ngã mi'u matyriha rehe imu ta upa oho rahã, haikwer rupi Jesu oho tĩ. Ngã ukwa ym ha rupi oho. 11 Ngã mi'u matyr, ame'ẽ pe heta ngã ixo. Ame'ẽ ta rupi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta kekar kekar ixo tipe. "Myp ixo my?" aja a'eta pandu pandu. 12 Hetaha ta ngi har amõ amõ ta pandu pandu hũ ehe har. Amõ ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e — aja.

Amõ ta pandu:

—Anĩ. Muka'u te'e hũ ngã ke — aja naĩ.

13 Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi a'eta kyje. A'erehe hetaha ta ukwa ym ha rupi a'eta pandu pandu ehe har. Wewe katu pandu pandu.

14 Ngã mi'u matyriha rehe heta ngã ukwer ta. Awa po wajar mokõi hetaha ukwer ta. Pe, mahapyrihar rehe uhyk. Pyter pe uhyk. Arahã Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e oho. 15 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mã! Myja a'e ukwa katu my? Jundéu awa tama'e paper renda pe a'e jumu'e ym riki — aja a'eta jupe.

16 Jesu pandu:

—Ihẽ atu akwa ame'ẽ ke ihẽ amu'e ym ngã pe. Ihẽ ke muwyr. A'e ukwa katu ame'ẽ ke ihẽ amu'e katu. 17 Ihẽ akwa ame'ẽ ke ihẽ amu'e my? Anĩ. Aja ym. Ko Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ amu'e. Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, kuja ukwa katu ta. Ko Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ amu'e, aja ukwa katu ta. 18 Amõ ukwa ame'ẽ ke a'e pandu rahã, katu ehe har amõ pandu. Ame'ẽ ke putar. Ihẽ anĩ. Ihẽ ke muwyr. Katu ehe har amõ ta pandu. Ame'ẽ ke ihẽ aputar katu. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke. Ngã ke ihẽ amuka'u te'e ym. 19 Yman Tupã je'ẽha ke Moise mupinim pehẽ pe tipe. Anĩ. Pehendu ym te ehe. Moise je'ẽha rehe ihẽ riki ahendu ym, aja pekwaha naĩ. A'erehe ihẽ ke pejukwa tar katu — aja Jesu pandu.

20 Amõ amõ pandu:

—Mã! Anĩ. Nde ke jukwa tar ym awa! Ãjã nde py'a rehe ihĩ nahã my, a'erehe: "Ihẽ ke pejukwa tar katu" aja nde erepandu — aja Jesu pe.

21 A'e pandu:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ma'e ahy ixo ame'ẽ ke ihẽ amukatu. "Ihẽ aparaky te'e" aja pekwaha naĩ. "Ma'ewã my?" aja pepandu. 22 (Pehẽ aja tĩ. Peparaky te'e tĩ. Putu'uha 'ar rahã, ma'e ke pema'ema'e tĩ.) Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, kurumĩ ra'yr rehe ihĩ, ame'ẽ pirer ke pejupã. (Aja rahã, jundéu awa ke a'e. Tupã usak katu ehe, aja mujekwa.) Moise mupinim aja pejupã. (Aja rahã, peparaky te'e tĩ.) [Ame'ẽ jupãha ke Moise mupinim py ym. Amõ mupinim py. Ymanihar Moise ramũi riki pandu py.] 23 Moise mupinim, ame'ẽ ke rehe pehendu katu, a'erehe kurumĩ ra'yr rehe ihĩ pirer ke pejupã. Putu'uha 'ar rahã, pejupã tĩ. (Aja rahã, peparaky te'e tĩ.) Aja rahã putu'uha 'ar rahã, amõ ke ihẽ amukatu rahã, ma'erehe peparahy ihẽ rehe my?

Katu ym aja. 24 Ma'e ke rehe pesak, pe, pahar: “Ko katu” aja pepandu ym. Anĩ rahã, pahar: “Ko katu ym” aja pepandu ym tĩ. I'i atu te pekwa pekwa pexo. Aja rahã jõ: “Ko katu.” Anĩ rahã: “Ko katu ym” aja pepandu katu. Jetehar rupi pepandu katu — aja Jesu pandu.

Jesu riki Kirisutu, Tupã muwyr ame'ẽ ke

25 Jerusarẽ ok ta pe har ta ngi har amõ amõ ta pandu:

—Ko riki Jesu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitã ta jukwa tar katu. 26 Pesarahã! Ngã pe a'e pandu pandu ixo. Jumukanim ym a'e ixo. Je'ẽha ke muputu'u ym awa. A'e riki Tupã muwyr ame'ẽ ke, aja jundéu awa tama'e kapitã ta ukwa katu nahã my apo. 27 Anĩ nahã my. Tupã muwyr ame'ẽ ke uwyr rahã, my ngi uwyr my? Ukwa ym awa. Hekoha jakwa ym. Peme'ẽ sawa'e anĩ. Hekoha jakwa katu. (Nasare ok ta pe har ke a'e.) A'erehe my ngi a'e uwyr ame'ẽ ke jakwa katu. A'erehe peme'ẽ sawa'e Tupã muwyr ame'ẽ ke a'e aja ym nahã my — aja ngã pandu pandu naĩ.

28 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu mu'e u'am rahã, hãtã pandu ngã pe:

—Ihẽ rehe har pekwa katu my? Anĩ. Pekwa ym riki. Pesarahã! Ihẽ aputar, a'erehe ihẽ ajur. Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke amõ muwyr. Jetehar te ke pandu ame'ẽ ke a'e. Ehe har pekwa ym. 29 Ehe har ihẽ akwa katu. A'e ixo. Ingi ihẽ ajur, a'erehe ehe har akwa katu. Ihẽ ke a'e muwyr. (Tupã ke a'e) — aja Jesu pandu.

30 A'e pyhykiha ke jundéu awa tama'e kapitã ta manga te'e ixo. Anĩ. Pyhyk ym ngã. A'e manõha angaha ke rehe uhyk ym we rĩ. A'erehe pyhyk ym te ngã. 31 Ko riki heta ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta jurujar katu ehe. A'eta pandu:

—Tupã muwyr ame'ẽ ke uwyr rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ta. Aja katu ame'ẽ ke peme'ẽ sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e riki Tupã muwyr ame'ẽ ke, aja jakwa katu — aja jurujar katu ehe ame'ẽ ta pandu.

Jesu ke harõha ta pyhyk ta oho

32 “A'e riki Tupã muwyr ame'ẽ ke” aja heta ame'ẽ ta wewe pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe parise ta hendu. A'erehe Jesu koty harõha ta ke a'eta mondo. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ harõha ta ke ame'ẽ ta. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta mondo tĩ. Jesu ke harõha ta pyhyk ta oho. 33 Jesu pandu:

—Pehẽ namõ ihẽ apyta we ta rĩ. Pe, ihẽ aho ta. A'engi ihẽ ke muwyr, ame'ẽ koty ihẽ ajywyr ta aho. 34 Ihẽ ke pekekar ta. Ihẽ ke pemahem ym te ta. Ihẽ aho ame'ẽ pe marã ka ym pehoha — aja ngã pe Jesu pandu. (“Ihẽ aho ta” aja pandu rahã: “A'e manõ ta” aja mujekwa.)

35 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande jamahem ym, ame'ẽ pe a'e oho ta. My ihon ta my? Amõ awa tama'e ok ta pe a'e oho ta my? A'ep jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'e mu'e ta oho my? 36 A'e pandu: “Ihẽ ke pekekar ta. Ihẽ ke pemahem ym ta. Ihẽ aho ame'ẽ pe marã ka ym pehoha” aja a'e pandu. Myja ame'ẽ my? Jakwa ym jande — aja a'eta jupe.

Y mundu aja saka awa rehe ihĩ katu

37 Ngã mi'u matyriha riki upa. Weraha a'ejõhar ke. Ame'ẽ wera rahã, hury katu te ngã. Arahã Jesu pu'am. Pe, hãtã pandu ngã pe:

—Jyngwéi ame'ẽ ke mã peja ihẽ koty ejur. Amõ y ke ihẽ ame'ẽ ta. Mã peja ame'ẽ ke e'u katu. 38 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, y aja saka ipy'a ngi uhem ta. Ame'ẽ ke muxuwe katu ngã ke” aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja Jesu pandu.

39 [Y aja saka ipy'a ngi uhem, aja Jesu pandu rahã, Tupã'ã ipy'a rehe ihĩ katu, ame'ẽ rehe har a'e pandu. Jurujar katu ehe ame'ẽ ta py'a pe a'e muwyr ta. Arahã ngã py'a rehe Tupã'ã ihĩ ym we rĩ. Ipái koty Jesu jywyr ym we rĩ. A'ep ipái pandu ta: “Nde katu te ame'ẽ ke nde” aja. A'ep jywyr ym we rĩ. A'erehe ngã py'a rehe Tupã'ã ihĩ ym we rĩ.]

Amõ koty koty ngã ukwa

40 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe heta ngã hendu. Amõ ta pandu:

—Jete. Peme'ẽ riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Jaharõ jaxo ame'ẽ ke a'e — aja pandu.

41 Amõ ta pandu:
—Anĩ. A'e riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e — aja.
Amõ ta pandu:
—Anĩ. Peme'ẽ riki ngariréi ywy pe har ke a'e. Ame'ẽ ywy ngi Kirisutu uwyr ym ta. A'erehe peme'ẽ riki Kirisutu ym a'e. 42 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:
"Kirisutu riki Ndawi rainõ. Merẽ ok ta pe a'e u'ar ta. A'ep yman Ndawi ixo, ame'ẽ ok ta pe Kirisutu u'ar ta" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.
—Peme'ẽ riki ngariréi ywy pe har ke a'e. A'erehe peme'ẽ riki Kirisutu ym — aja amõ ta pandu naĩ.
43 Jesu rehe har muka'u te'e ngã panduha. A'erehe amõ koty koty ngã ukwaha. 44 Amõ ta pyhyk tar katu a'e ke. Pe, jukwa tar katu. Anĩ. Pyhyk ym we rĩ.

Jundéu awa tama'e kapitã ta jurujar ym ehe

45 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũma'e harõha ta jywyr oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty jywyr oho. Parise ta koty jywyr oho tĩ. Pe, harõha ta pe ame'ẽ ta pandu:
—Ma'erehe perur ym Jesu ke my? — aja a'eta pe.
46 Harõha ta pandu:
—Mã! A'e pandu katu te. A'e je'ẽha te reko, aja pandu katu te a'e. A'erehe jarur ym — aja pandu.
47 Parise ta pandu:
—Mã! Pehẽ ke a'e muka'u te'e rãi tĩ. 48 Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi har amõ jurujar katu ehe my? Anĩ. Nixói. Parise ta ngi har aja tĩ. Jurujar ym ehe tĩ. 49 Mã! Paite ame'ẽ hetaha ta jurujar katu ehe. Anĩ. Peme'ẽ ta Moise je'ẽha ke ukwa ym. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta — aja parise ta pandu.
50 Parise ta ngi har amõ ixo. Her Nikonde. Amukwehe we Jesu rehe a'e usak oho. Ame'ẽ ke a'e. Inamõ ixo ame'ẽ ta pe a'e pandu:
51 —"A'e jaxer" aja Jesu rehe har japandu rahã, katu ym. "Peme'ẽ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e" aja jande japandu rahã, ehe har jahendu py ta. A'e ma'ema'eha ke jande jakwa py ta. Aja jande je'ẽha rehe panduha ihĩ. A'erehe: "A'e jaxer" aja japandu rahã, katu ym — aja Nikonde pandu.
52-53 Pe, amõ parise ta pandu ipe, Nikonde pe:
—Mã! Nde Jesu kotyhar nahã my tĩ. A'erehe ngariréi ywy pe har nde my tĩ? Tupã je'ẽha rehe esak katu! Aja rahã, nde erekwa katu ta tĩ. Esarahã! Ngariréi ywy ngi Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke uwyr ym te ta. Mã! Nde ereka'u te'e — aja ipe.
Arahã, parise ta jy'ariha upa. Upa pandu rahã, hok pe a'eta jywyr oho.

8

Ixawa'e ym ame'ẽ namõ amõ kũjã ixo

1 [Pe, ywy'ã rehe Jesu oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. 2 Ku'ẽ rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu jywyr oho. Pytuniwe oho. Pe, heta ame'ẽ ta juramã jy'ar uwyr ehe. Pe, ame'ẽ ta ke a'e mu'e uĩ. 3 Pe, amõ kũjã ke amõ ta werur ipe. Ixawa'e aja ym ame'ẽ namõ kũjã ixo rahã, amõ ta pyhyk. Ame'ẽ kũjã ke ngã werur ipe. Moise je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta werur. Parise ta namõ werur. Pe, heta ame'ẽ ta pyter pe kũjã ke a'eta mupu'am. 4 Jesu pe a'eta pandu:
—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Kome'ẽ kũjã riki ixawa'e aja ym ame'ẽ namõ ixo rahã, jande japyhyk. 5 Aja rahã, kũjã ke ita pe jajukwa ta me'ẽ te'e, aja Moise mupinim. Nerahã! Myja nde erepandu my? — aja Jesu pe.
6 Aja me'ẽ a'eta pandu rahã, Jesu je'ẽha ke a'eta manga tipe. Kuja. Moise mupinim, anĩ, amõ koty Jesu pandu rahã: "Moise je'ẽha rehe nde erehendu ym" aja a'eta pandu ta tipe. Anĩ. Jesu pandu ym. A'e wapyk. Pe, ywy ke ipo pe a'e mupinim uĩ. 7 Pe, a'eta pandu pandu we rĩ. Pe, Jesu pu'am. Ngã pe a'e pandu:
—Pehẽ ngi har ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te, ame'ẽ ke ixo my? Ame'ẽ riki kũjã rehe ita ke ombor py. Ejukwarahã! — aja Jesu.
8 Pe, a'e wapyk tĩ. Ywy ke ipo pe mupinim uĩ tĩ. 9 Pe, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu rahã, a'eta uhem oho ingi. Peteĩ teĩ uhem oho ingi. Tamũi ta uhem py oho.

(Ma'e ka'u te'eha ke upa ngã ma'ema'e, aja upa ngã ukwa katu.) A'erehe upa katu te uhem oho ingi. Pe, Jesu jeje pyta. Kũjã amõ pyta u'am. A'eta mokõi jõ pyta. 10 Pe, Jesu pu'am tĩ. Pe, kũjã pe a'e pandu:

—My ixo my? Nde ke jukwa tar katu ame'ẽ ta ke. My ixo my? Pyta ym my? — aja Jesu pandu.

11 —Sa'e! Nixói se — aja kũjã.

—Aja ihẽ tĩ. Nde ke ihẽ amahy ym ta tĩ. Ejywyr eho. Pe, amõ we ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym tĩ — aja kũjã pe Jesu pandu.]

Jesu riki ma'e muweraha aja saka

12 Pe, ngã pe Jesu pandu pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe weraha aja saka ihẽ. (Aja rahã, Tupã rehe har kome'ẽ ywy pe har ta pe ihẽ amujekwa.) Ihẽ kotyhar aja amõ ixo tar katu rahã, weraha namõ ixo. (Aja rahã, myja ixoha katu, ame'ẽ ke ukwa ta.) Pytuniha rupi wata ym te ta. (Aja rahã, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym ta) — aja Jesu.

13 Parise ta pandu ipe:

—"Weraha aja saka ihẽ" aja nde erepandu ramõ. Nde jeje nde erepandu. A'erehe katu ym. A'erehe jetehar te ym. A'erehe nde rehe jahendu ym ta me'ẽ te'e — aja Jesu pe.

14 A'e pandu:

—Ihẽ juehe har ihẽ apandu rahã, ame'ẽ riki jetehar te ke. My ngi ihẽ ajur my, ame'ẽ ke akwa katu. My ihẽ aho ta my, ame'ẽ ke ihẽ akwa katu tĩ. Aja rahã, awa je'ẽha rupi ko axo, aja akwa katu. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke. My ngi ihẽ ajur my, ame'ẽ ke pekwa ym. My ihẽ aho ta my, ame'ẽ ke pekwa ym tĩ. 15 Sawa'e ukwa katuha namõ amõ ta rehe har pepandu: "Ko katu ame'ẽ ke" aja. Anĩ rahã: "Ko katu ym ame'ẽ ke" aja. Aja sawa'e ukwa katuha namõ pepandu. Ihẽ anĩ. 16 Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. A'e ukwa katuha namõ ihẽ apandu: "Ko katu ame'ẽ ke" aja. Anĩ rahã: "Ko katu ym ame'ẽ ke" aja ihẽ apandu. Ihẽ pái ukwa katuha namõ aja ihẽ apandu, a'erehe jetehar rupi apandu katu. 17 Mokõihar ta juja katu te pandu rahã, jetehar te ke aja pekwa. Kuja Moise mupinim ame'ẽ ke rehe panduha ihĩ:

"Ma'e ke rehe har mokõihar ta juja katu te pandu katu rahã, ame'ẽ panduha riki jetehar te ke" aja panduha ihĩ.

18 —Ko mokõihar ta panduha riki. Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. A'e riki ihẽ rehe har mujekwa katu. Ko ihẽ tĩ. Ihẽ juehe har ihẽ amujekwa. Jande jamujekwa ame'ẽ ke juja katu te pandu katuha. A'erehe ihẽ rehe har ihẽ amujekwa riki jetehar te ke — aja Jesu pandu.

19 —My nde pái ixo my? — aja ngã ipe.

—Ihẽ rehe har pehẽ pekwa ta tipe rahã, ihẽ pái keruhũ rehe har pekwa ta tipe tĩ — aja Jesu pandu.

20 Aja me'ẽ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu pandu pandu. Ngã ke a'e mu'e rahã, aja me'ẽ pandu. Tamatarer purakar, ame'ẽ kapy pe a'e pandu. Pe, a'e ke pyhyk ym awa. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ym we rĩ. (Tupã putar ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ym we rĩ. A'erehe pyhyk ym we rĩ.)

Jesu oho ame'ẽ pe jurujar ym ehe ame'ẽ ta oho ym te ta

21 Ngã pe Jesu pandu tĩ:

—Ihẽ aho ta. Pe, ihẽ ke pekekar ta. Ihẽ rehe pejurujar ym. Peputar ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ym pehẽ rehe. Ajaha pemanõ ta kỹ. A'erehe ihẽ aho ame'ẽ pe peho ym te ta — aja Jesu pandu.

22 Pe, jundéu awa ta pandu:

—A'e pandu: "Ihẽ aho ame'ẽ pe peho ym te ta" aja riki. Myja ame'ẽ my? A'e jujukwa ta my? — aja ngã pandu.

23 Jesu pandu:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke riki pehẽ. Ihẽ anĩ. Ywa pe har ke ihẽ. Pehẽ riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja jõ pekwa pekwa pexo. Ihẽ anĩ. Ihẽ kome'ẽ ywy keruhũ pe har aja ym akwa akwa axo. 24 A'erehe aja ihẽ apandu pehẽ pe. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ym pehẽ rehe. Ajaha pemanõ ta. Ihẽ rehe pejurujar ym rahã, ajaha pemanõ ta. "Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ" aja tapijar te'e we apandu axo. Ame'ẽ rehe pejurujar ym rahã, ajaha pemanõ ta — aja Jesu pandu.

25 A'eta pandu:

—“Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ” aja nde erepandu jande pe. Aja ym nahã my. Awa nde my? — aja Jesu pe.

—Ihẽ amu'e py rahã, kuja apandu: “Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ” aja pehẽ pe. Aja me'ẽ ihẽ. 26 Amõ we pehẽ rehe har ihẽ apandu katu ta tipe. Ihẽ rehe pejurujar ym. A'erehe: “Pehẽ jaxer ai” aja apandu ta tipe. Anĩ. Ihẽ ke muwyr. A'e jõ ame'ẽ ke pandu katu. A'erehe ihẽ rehe pejurujar ym rahã, mã peja a'e pandu ame'ẽ ke rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu.

27 Jesu ke ipái keruhũ muwyr. Ehe har Jesu pandu pandu u'am. Ame'ẽ ke jundéu awa tama'e kapitã ta ukwa ym. 28 A'erehe Jesu pandu tĩ:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ihẽ ajur. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ ke pejukwa rahã, pekwa ta. “Ihẽ atu ame'ẽ. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ.” Aja pekwa katu ta. Amõ we pekwa ta tĩ. Ma'e ke jeje ihẽ ama'ema'e ym. Ihẽ pái keruhũ ihẽ pe mujekwa, ame'ẽ ke jõ ihẽ apandu. Aja pekwa katu ta tĩ. 29 Ihẽ ke muwyr, a'e riki ihẽ namõ ixo. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Aja te'eha ihẽ ama'ema'e. A'erehe ihẽ ke a'e hijar ym. A'erehe jeje ihẽ axo ym ihẽ. Ihẽ namõ a'e ixo — aja Jesu pandu.

30 A'e pandu ame'ẽ ke rehe heta ngã hendu. Ame'ẽ ta jurujar katu ehe.

Jesu panduha ke

31 Jurujar katu ehe ame'ẽ ta pe Jesu pandu. Jundéu awa ta ke ame'ẽ ta. Kuja:

—Ihẽ amu'e ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu rahã, ihẽma'e jumu'eha ta te ke pehẽ. 32 Aja rahã, jetehar te ke pekwa katu ta. Ame'ẽ ke pekwa rahã, pehẽ ke Tupã muhem aja saka pexo ta — aja Jesu pandu. (“Muhem” aja Jesu pandu rahã: “Tupã muhã katu ta” aja mujekwa katu.)

33 A'eta pandu:

—Mã! Jande ke muhem ta my? Ma'e ame'ẽ my? Jande riki Amarã rainõ ta ke. Amõ ta pe jande japaraky te'e ym te. Mã! “Muhem ta” ame'ẽ panduha jakwa ym — aja Jesu pe.

34 A'e pandu:

—Pesarahã! Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ẽ riki ijar, ame'ẽja saka. Aja rahã, marã ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. 35 Amõ pandu: “Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu” aja marã ka ym paraky te'e ame'ẽ panduha. Anĩ. Ijar pandu ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e. Ta'yr anĩ. Je'ẽha te reko, a'erehe upa putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. 36 Tupã ra'yr ihẽ. A'erehe pehẽ ke ihẽ amuhem ta, ame'ẽ ke akwa katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihẽ amuhem ta. Aja rahã, ame'ẽ pema'ema'eha ke pehijar katu ta. Pehem ame'ẽ ta ke aja pexo katu ta. (Aja rahã, pehẽ ruhã te hũ aja pexo ta.) 37 Pehẽ riki Amarã rainõ ta ke. Aja ihẽ akwa katu. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke peputar ym. A'erehe ihẽ ke pejukwa tar katu pexo. 38 Ma'e ke ihẽ pái keruhũ mujekwa. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu pandu pehẽ pe tipe. Pesarahã! Pehẽ riki pehẽ pái pandu ame'ẽ ke pema'ema'e — aja ngã pe Jesu pandu.

39 A'eta pandu:

—Esarahã! Amarã jande ramũi ke — aja.

Jesu pandu:

—Pehẽ riki Amarã rainõ te rahã, Amarã aja ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta tipe tĩ. 40 Jetehar Tupã rehe har pehẽ pe apandu. Ame'ẽ ke jõ pehẽ pe ihẽ apandu pandu tipe. Pejurujar ym. A'erehe ihẽ ke pejukwa tar katu pexo. Amarã rainõ aja ym pehẽ. Yman Tupã muwyr ame'ẽ ke a'e jukwa tar ym ixo. 41 Pehẽ pái ma'ema'e, ame'ẽ ke pema'ema'e pexo apo 'y — aja Jesu pandu.

—Anĩ. Peteĩ jõ riki jande pái keruhũ. Tupã a'e. Amõ rehe jande py'a jamoĩ moĩ ym — aja ngã pandu ipe naĩ.

42 —Tupã riki pehẽ pái keruhũ rahã, ihẽ rehe pepy'a katu ta tipe. Tupã ngi ihẽ ajur. Ko ihẽ axo apo 'y. Ihẽ aputar, a'erehe ihẽ ajur my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke a'e muwyr, a'erehe ko ihẽ ajur. 43 Mã! Ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa ym. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu tar ym, a'erehe pekwa ym.

44 —Satana riki pehẽ pái. (Ãjã ramũi a'e.) Ta'yr ta ke pehẽ. A'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu. Ngã jukwaha ke a'e. Aja te'eha riki a'e. Jetehar pandu ym te a'e, a'erehe te'e pame a'e pandu. Te'e a'e pandu rahã, aja te'eha te'e a'e. Amõ ta

ke a'e mu'e. (A'erehe te'e a'eta pandu tĩ.)
45 Te'e a'e. Ihẽ anĩ. Jetehar te Tupã rehe
har ihẽ apandu. A'erehe ihẽ rehe pehẽ
pejurujar ym. 46 “Ma'e nde ereka'u te'eha
ke nde erema'e” aja ihẽ rehe har pandu ym
te awa. Jetehar ihẽ apandu rahã, ma'erehe
ihẽ rehe pehẽ pejurujar ym my? 47 Tupã
je'ẽha rehe Tupã kotyhar ta hendu katu.
Pehẽ anĩ. Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ym
pehẽ. A'erehe pehendu ym ehe — aja ngã
pe Jesu pandu.

Amarã nixói rahã, pete'e Jesu ixo

48 Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu
ipe:

—Jetehar japandu. Nde riki samari ywy
pe har aja riki. (Jande ruwajan nde.) Ãjã
nde py'a rehe ihĩ. (A'erehe nde ereka'u te'e)
— aja Jesu pe.

49 A'e pandu:

—Anĩ. Nixói te ãjã ihẽ py'a rehe. Katu
ihẽ pái keruhũ rehe har ihẽ apandu. Pehẽ
anĩ. Ihẽ rehe har pehẽ juru ai. 50 Katu ihẽ
rehe har ngã pandu. Ame'ẽ panduha ke
ihẽ aputar ym. Ame'ẽ panduha ke amõ riki
putar. Ihẽ pái keruhũ putar. A'e riki ihẽ pe
pandu ta: “Ne katu te” aja. 51 Mã! Pejurujar
ym ihẽ rehe. Pesarahã! Ihẽ apandu ame'ẽ
ke rehe amõ hendu katu rahã, a'e manõ ym
ta — aja Jesu pandu.

52-53 A'eta pandu:

—Mã! Nde ereka'u te'e. Amarã manõ.
Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta manõ tĩ. Nde
erepandu: “Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ
hendu katu rahã, a'e manõ ym ta” aja. Mã!
Nde ereka'u te'e. A'erehe ãjã nde py'a rehe
ihĩ, aja jakwa katu te apo 'y. Tupã je'ẽha
rehe Amarã hendu katu. A'e riki jande
ramũi. A'e manõ. I'ar koty te we nema'e
pyrãtãha my? Aja rahã, nde rehe hendu
katu ame'ẽ ta manõ ym ta my? Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ta aja tĩ. Tupã je'ẽha rehe
a'eta hendu katu tĩ. A'eta manõ tĩ. Nerahã!
Nde erepandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu
rahã, manõ ym ta, aja nde erepandu. Anĩ.
Amarã ta 'ar koty te we nema'e pyrãtãha
aja ym. A'erehe: “Manõ ym ta” aja nde
erepandu ym ta me'ẽ te'e — aja ngã pandu.

54 —Pesarahã! Kuja ihẽ. Ihẽ pái ihẽ rehe
har pandu ame'ẽ ke ihẽ. “Nde katu te” aja.
Ame'ẽ ke ihẽ jeje ihẽ rehe har apandu rahã,
ame'ẽ panduha jaxer ta tipe. Anĩ. Amõ
pandu. Ihẽ pái riki ihẽ rehe har pandu:
“Nde katu te” aja. A'e riki pehẽ pái keruhũ,
aja pepandu. 55 Anĩ. Ehe har pekwa ym
te. Ihẽ anĩ. Akwa katu ehe har. “Ehe har
ihẽ akwa ym” aja ihẽ apandu ta tipe rahã,
pehẽ aja te'e ihẽ apandu ta tipe tĩ. Ehe har
ihẽ akwa katu. A'e pandu ame'ẽ ke rehe
ihẽ ahendu katu. 56 Amarã riki pehẽ ramũi,
aja pepandu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ
ajur, aja a'e ukwa. A'erehe hury katu. Jete.
A'e usak. Pe, hury katu tĩ — aja ngã pe Jesu
pandu.

57 Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:

—Mã! Tamũi te ym riki nde. Kuja, 50
warahy 'ar ym nde. Marã ka ym nde rehe
Amarã usakiha — aja Jesu pe.

58 A'e pandu:

—Pesarahã! Amarã nixói rahã, pete'e ihẽ
axo — aja ngã pe Jesu pandu.

59 Ame'ẽ ke a'eta hendu rahã, ita ra'yr ke
pyhyk. (Tupã a'e tĩ, katu ym, aja a'eta uk-
waha, a'erehe jukwa ta tipe.) Ita ra'yr om-
bor ta ehe, Jesu rehe. Anĩ. Jesu jumukanim
ngã ngi. Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda
keruhũ ngi uhem oho.

9

Eha ym te ame'ẽ ke Jesu mukatu

1 Jesu wata oho ixo rahã, amõ sawa'e
rehe a'e usak. Eha ym te ame'ẽ ke a'e. U'ar
ramõ rahã, aja te'e a'e. 2 Jumu'eha ta pandu
ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. U'ar ramõ
rahã, eha ym te ame'ẽ ke a'e. Ipái ta ma'e
ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym
te nahã my? Sawa'e riki ma'e ka'u te'eha
ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te nahã my?
Myja my? — aja Jesu pe.

3 A'e pandu:

—Anĩ. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke
ma'ema'e, a'erehe eha ym te my? Anĩ. Aja
ym riki. Ipái ta aja ma'ema'e. A'erehe
eha ym te my? Anĩ. Aja ym tĩ. Tupãma'e
pyrãtãha ke ihẽ amujesak ta ipe. A'erehe
eha ym te aja a'e u'ar. 4 Ihẽ ke ihẽ pái
muwyr. Tupãma'e parakyha ke jama'ema'e
ta me'ẽ te'e. Wera rahã, aja jama'ema'e
ta me'ẽ te'e. (Aja rahã, ko ihẽ axo rahã,
Tupãma'e parakyha ke jama'ema'e ta me'ẽ

te'e.) Pytun rahã, paraky ym ta awa. (Aja rahã, jamanõ rahã, marã ka ym japarakyha.) 5 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ axo rahã, weraha aja ihẽ. (A'ep pe har ta pe Tupã rehe har ihẽ amujekwa katu, a'erehe weraha aja ihẽ) — aja Jesu pandu.

6 Aja me'ẽ upa a'e pandu rahã, ywy rehe a'e tymũ. Aja a'e mutu'um. Pe, ame'ẽ ke eha ym te ame'ẽ reha rehe a'e mujar. 7 Pe, Jesu pandu ipe:

—Nde reha ekutuk eho. Y kynda ame'ẽ pe ekutuk eho. Her Siroe — aja ipe.

[Ame'ẽ y renda rer: "Y ko werur ame'ẽ ke" aja ngã ukwa.] Pe, sawa'e oho. Eha ke kutuk oho. Upa rahã, a'e jywyr. Eha katu jywyr uwyr 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak apo 'y.

8 Kwehe tamatarer ke ngã pe sawa'e pandu pandu rahã, amõ ta usak ehe. A'eta pandu. Sawa'e rok rake ixo ame'ẽ ta pandu tĩ. Kuja pandu:

—Peme'ẽ riki tamatarer ke ngã pe pandu pandu uĩ ame'ẽ ke a'e — aja ngã.

9 Amõ ta pandu:

—A'e tỹ. A'e riki — aja.

—Anĩ. Aja ym. A'e aja saka, amõ kome'ẽ — aja amõ ta pandu.

—Jete. Ihẽ ko — aja sawa'e pandu.

10 Pe, ngã pandu:

—Myja nde reha katu oho apo my? — aja ipe.

11 Sawa'e pandu:

—Amõ sawa'e ywy ke mutu'um. Her Jesu. Ame'ẽ ke ihẽ reha rehe mujar. Pe, ihẽ pe a'e pandu: "Eho. Nde reha ekutuk eho. Y kynda ame'ẽ pe ekutuk eho. Her Siroe" aja ihẽ pe. A'erehe ihẽ aho. Pe, ihẽ reha ihẽ akutuk rahã, pahar upa ma'e ke rehe ihẽ asak katu 'y — aja ngã pe.

12 Amõ ta pandu:

—My ame'ẽ sawa'e ixo my? — aja ipe.

—Ihẽ akwa ym — aja ngã pe sawa'e pandu.

Mukatuha rehe har parise ta ukwa tar katu

13 Pe, parise ta koty sawa'e ke amõ ta raho. Sawa'e eha katu ramõ ame'ẽ ke raho. 14 Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ywy ke Jesu mutu'um. (Paraky te'e, aja ukwaha naĩ.) Eha ym te ame'ẽ ke a'e mukatu. 15 Amõ we parise ta pandu:

—Myja nde reha katu oho my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—Ywy tu'um ke ihẽ reha rehe a'e mujar. Ihẽ reha ihẽ akutuk. Apo ihẽ asak katu ma'e ke rehe 'y — aja a'eta pe.

16 Parise ta ngi har amõ ta pandu:

—Aja mukatu ame'ẽ ke Tupã muwyr ym. Putu'uha 'ar rahã, a'e putu'u ym. (Paraky te'e ame'ẽja saka.) A'erehe a'e ke Tupã muwyr ym — aja pandu.

—Anĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'e ym ta. A'e ma'e riki, a'erehe Tupã muwyr ame'ẽ ke a'e aja mujekwa — aja amõ ta pandu.

Pe, a'eta amõ koty koty ukwa.

17 Pe, sawa'e pe parise ta pandu tĩ:

—Ne reha ke a'e mukatu, aja nde erepandu. Myja ehe har nde erekwa my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—A'e riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke — aja parise ta pe.

18 Jundéu awa tama'e kapitã ta jurujar tar ym. Sawa'e riki eha ym te ame'ẽ ke. Apo ma'e ke usak katu 'y. Ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar ym. A'erehe ipái ta ke a'eta mujy'ar. 19 Pe, ipái ta pe a'eta pandu:

—Ko pehẽ ra'yr my? U'ar ramõ rahã, eha ym te ame'ẽ ke a'e, aja pepandu. Aja rahã, myja a'e usak katu apo my? — aja ipái ta pe.

20 Ipái ta pandu:

—A'e riki jande ra'yr, aja jakwa katu. U'ar ramõ rahã, eha ym te ame'ẽ ke a'e, aja jakwa katu tĩ. 21 Myja a'e usak katu apo my, ame'ẽ ke jakwa ym. Eha ke awa mukatu my? Ame'ẽ ke jakwa ym tĩ. Pehẽ atu peme'u ipe! Sawa'e riki a'e apo. A'e pandu katu ta — aja parise ta pe ipái ta pandu.

22 Aja me'ẽ ipái ta pandu. Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi a'eta kyje, a'erehe aja me'ẽ a'eta pandu. "Jesu riki Tupã muwyr ame'ẽ ke" aja amõ pandu rahã, kapitã ta pandu ta: "Mã peja jy'ariha renda pe ame'ẽ ta jy'ar ym te ta apo 'y" aja. 23 Ame'ẽ panduha ngi ipái ta kyje. Jy'ar tar katu we rĩ. A'erehe aja a'eta pandu: "A'e riki sawa'e apo 'y. Pehẽ atu peme'u ipe" aja.

24 Sawa'e ke parise ta muhyk tĩ. Mokõihar
muhyk. Eha katu ramõ ame'ẽ ke. A'eta
pandu ipe:
—Tupã ruwa koty aja jaxo. A'erehe jete-
har te ke nde erepandu katu ta me'ẽ te'e.
Epandu katu apo 'y. Ame'ẽ sawa'e nde
ke mukatu. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke
ma'ema'e ame'ẽ ke a'e, aja jakwa — aja
parise ta pandu.
25 Sawa'e pandu:
—A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e nahã
my? Aja ym nahã my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa
ym. Kuja jõ ihẽ akwa katu. Ihẽ reha ym te
ihẽ. Apo upa ma'e ke rehe ihẽ asak katu 'y
— aja parise ta pe.
26 A'eta pandu:
—Myja a'e ma'e nde pe my? Myja nde
reha a'e mukatu my? — aja sawa'e pe.
27 Sawa'e pandu:
—Upa ihẽ apandu pehẽ pe. Pe, pehendu
ym ihẽ rehe. Ma'erehe amõ we pehendu
tar katu my tĩ? Inamõ pejumu'e tar katu
nahã my? — aja parise ta pe.
28 Pe, sawa'e pe a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Pandu
ipe tĩ:
—Nde! Nde riki ima'e jumu'eha ke nde.
Jande riki Moisema'e jumu'eha ta ke jande.
29 Moise namõ Tupã pandu, aja jakwa katu.
Ame'ẽ sawa'e anĩ. Jakwa ym ehe har. Awa
je'ẽha rupi a'e uwyr my? Jakwa ym — aja
parise ta pandu.
30 Sawa'e pandu:
—Mãte hũ puki! Ihẽ reha ke a'e mukatu.
Pe, awa je'ẽha rupi a'e uwyr my? Ame'ẽ ke
pekwa ym! Mã! 31 Ma'e ka'u te'eha ke ma'e,
ame'ẽ ke Tupã namõ pandu rahã, Tupã
hendu ym ehe, aja jakwa katu. Tupã rehe
amõ ipy'a katu. A'e putar ame'ẽ ke ma'e
tĩ. Tupã namõ ma'e ke ame'ẽ pandu rahã,
Tupã hendu katu ta ehe. Aja jakwa katu.
(A'erehe ihẽ ke mukatu ame'ẽ ke rehe Tupã
hendu katu, aja ihẽ akwa katu.) 32 Kome'ẽ
ywy keruhũ Tupã mujã. Arahã har eha ym
te ame'ẽ ke amõ mukatu. Eha ym te ame'ẽ
ke u'ar. Ame'ẽ reha ke amõ mukatu. Aja
me'ẽ jahendu ym te. 33 Apo ame'ẽ sawa'e
ke Tupã muwyr ym rahã, marã ka ym ma'e
katu ame'ẽ ke a'e ma'eha — aja parise ta pe
sawa'e pandu.
34 A'eta pandu ipe:
—Mã! (Jaxer nde.) Nde ere'ar rahã, ma'e
nde ereka'u te'eha ke nde erema'eha namõ
nde erexo. Jande ke nde eremu'e tar katu
rãi. Katu ym nde — aja sawa'e pe parise ta
pandu.
Pe, pandu ipe:
—Apo ngi har jundéu awa tama'e jy'ariha
renda pe nde erejy'ar ym te ta 'y — aja
sawa'e pe.

Amõ ta eha ym te aja saka

35 Sawa'e ke parise ta muhem mondo.
Ame'ẽ ke Jesu hendu rahã, sawa'e ke kekar
oho. Pe, mahem rahã, pandu ipe:
—Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke rehe
nde erejurujar katu my? Awa a'e tĩ. Tupã
je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke a'e — aja Jesu ipe.
36 —Sa'e! Awa ame'ẽ my? Ihẽ pe emu-
jekwa. Aja rahã, ihẽ ajurujar katu ta ehe
— aja Jesu pe sawa'e pandu.
37 —Ko ihẽ riki ame'ẽ. Upa nde eresak ihẽ
rehe! Ne namõ ihẽ apandu a'am — aja Jesu.
38 Sawa'e pandu:
—Sawa'e! Nde rehe ihẽ ajurujar katu —
aja Jesu pe.
Pe, Jesu ruwa koty a'e wapyk. Ipynarãi
pe wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moĩ moĩ ehe.)
39 (Ame'ẽ mukatuha rehe har ngã pe)
Jesu pandu:
—Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur.
A'erehe ngã rehe har ihẽ amujekwa ajur.
Tupã rehe har amõ ukwa tar katu my? Ehe
har amõ ukwa tar ym my? Ame'ẽ ke ngã
mujekwa ta. Pesarahã! "Ehe har akwa ym"
aja pandu ame'ẽ ke eha ym te, ame'ẽja saka.
Ame'ẽ ta ukwa ta. Aja rahã, eha katu ame'ẽ
ke a'e aja mujekwa. Amõ pandu: "Ehe har
akwa katu" aja pandu naĩ. Eha katu ame'ẽ
ke a'e aja ukwaha naĩ. Anĩ. "Ehe har ukwa
ym" aja upa ngã pe mujekwa. Aja rahã, eha
ym te ame'ẽ ke a'e aja mujekwa — aja Jesu
pandu.
40 Amõ parise ta a'ep ixo. Jesu pandu
ame'ẽ ke rehe a'eta hendu. A'erehe pandu
ipe:
—Mã! Jande riki eha ym te ame'ẽ ke
jande aja nde erepandu my? — aja Jesu
pe. ("Tupã rehe har jakwa" aja ame'ẽ ta
ukwaha naĩ.)
41 Jesu pandu:

—Tupã rehe har pekwa, aja pepandu tipe. Pehẽ reha katu, aja pepandu tipe tĩ. Anĩ. Ihẽ rehe pehendu ym. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pexo. A'erehe pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ym, aja pexo. Pesarahã! “Ehe har jakwa ym” aja pepandu ta tipe rahã, pehẽ reha ym te aja pexo ta tipe. Aja rahã, Tupã mujekwa ta tipe. Aja rahã, pekwa katu ta tipe. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta tipe, aja pexo ta tipe — aja Jesu pandu.

10

Arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu

1 Ajame'ẽ ke arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu ngã pe:

—Pesarahã! Arapuharan kurar rukwen rupi amõ ixe ym oho rahã, ame'ẽ riki mukanĩha ke. Amõ koty rupi ixe oho, mukanim raho. 2 Hukwen rupi ixe oho, ame'ẽ riki usakiha ke. Arapuharan ta usakiha ke. 3 Hukwen harõha hukwen ke pirar ta ipe. Pe, her rupi usakiha pukái rahã, arapuharan ta hendu katu. Pe, soroka pe upa muhem raho. 4 Upa muhem raho rahã, usakiha riki oho py. Arapuharan ta haikwer rupi oho. Usakiha pukáiha ukwa katu. Haikwer rupi oho. 5 Amõ pukái rahã, ame'ẽ raikwer rupi oho ym ta. Ijar pukáiha aja ym hendu, a'erehe haikwer rupi oho ym ta. Ujan ta oho ingi — aja Jesu pandu.

6 Myja me'ẽ arapuharan ta usakiha my, ame'ẽ ke Jesu pandu. Anĩ. (Arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu rahã, juehe har a'e mujekwa uĩ.) Ame'ẽ ke parise ta ukwa ym.

Jesu riki arapuharan ta usakiha katu aja a'e

7 Kuja Jesu pandu tĩ:

—Pesarahã! Ihẽ riki arapuharan kurar rukwen aja saka. (Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki ihẽ pái keruhũ koty oho ta.) 8 Amõ usakiharan ta heta ixo. Tupã rehe har mu'eharan ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ ta mukanĩha aja saka. Ihẽ nixói rahã, uwyr. Ame'ẽ ta te'e pandu. Anĩ. Ame'ẽ ta rehe arapuharan ta hendu ym. (Aja rahã, Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta hendu ym.) Mu'eharan ta rehe hendu ym.

9 —Kurar rukwen aja saka ihẽ. Arapuharan ta ixe oho. (Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ pái keruhũ namõ ixo ta.) Pe, hukwen rupi arapuharan ta ixe oho. Uhem oho tĩ. Pe, kãpĩ heta ame'ẽ rupi u'u oho. Aja usakiha usak katu, arapuharan ta rehe. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ kotyhar ta rehe ihẽ asak katu tĩ. A'eta rehe ahaihu katu tĩ. 10 Mukanĩha uwyr rahã, mukanim ta uwyr. Arapuharan ke jukwa ta tĩ. Mai ta uwyr tĩ. Ihẽ anĩ. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ ajur. Hury katu hũ ta.

11 —Ihẽ riki usakiha katu ame'ẽ ke ihẽ. Usakiha katu ame'ẽ manõ ta. Aja rahã, arapuharan ta manõ ym ta. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ amanõ ta. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta Tupã namõ ixo ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. 12 Amõ paraky ame'ẽ rehe arapuharan jar muhepy. Usakiha muhepyha ke. Pe, so'o jarõ ame'ẽ ke uhyk rahã, ame'ẽ parakyha ujan ta oho. Usakiha te aja ym a'e. Arapuharan ta ima'e ym. Ijar ym a'e. A'erehe ujan oho. Pe, amõ amõ arapuharan ke so'o jarõ ame'ẽ jukwa. Amõ koty koty muhãi mondo tĩ. 13 Tamatarer ke jõ parakyha putar. Arapuharan ta rehe a'e ipy'a ym, a'erehe ujan oho.

14 —Ihẽ riki usakiha katu ame'ẽ ke ihẽ. Awa ihẽ kotyhar ta my? Ame'ẽ ke akwa katu. Pe, ihẽ rehe har ihẽ kotyhar ta ukwa katu tĩ. 15 Aja ihẽ pái tĩ. Ihẽ rehe har ihẽ pái keruhũ ukwa katu. Pe, ihẽ pái keruhũ rehe har ihẽ akwa katu tĩ. Aja ihẽ kotyhar ta ke ihẽ akwa katu tĩ. Pe, ihẽ amanõ ta. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ihẽ pái namõ ixo ta.

16 —Amõ arapuharan ta ixo. Aja amõ awa ta ixo. Ame'ẽ ta ke kurar pe amuxe ta me'ẽ te'e. Aja ihẽ rehe har ame'ẽ ta pe ihẽ amu'e katu ta. (Aja rahã, ame'ẽ ta ihẽ rehe hendu katu ta.) Peteĩhar henda pe johu ixo ta. Ame'ẽ ta johu peteĩ usakiha rehe jõ hendu katu ta. Ihẽ riki ame'ẽ usakiha ke.

17 —“Nde ereputar rahã, ihẽ amanõ ta” aja ihẽ pái pe apandu. A'erehe ihẽ rehe ihẽ pái keruhũ ipy'a katu. Ihẽ amanõ rahã, ihẽ ke ihẽ pái mukwera katu ta muhem tĩ. 18 Ihẽ aputar ym rahã, ihẽ ke amõ jukwa

ym ta. Ihẽ jõ aputar rahã, ihẽ ke amõ jukwa ta. Ihẽ pe ihẽ pái keruhũ pandu: “Ne jõ nde ereputar rahã, nde eremanõ ta. Pe, ne jõ nde ereputar rahã, nde erekwera katu ta erehem tĩ” — aja Jesu pandu ngã pe.

19 Jesu pandu ame'ẽ ke rehe jundéu awa tama'e kapitã ta amõ koty koty ukwa. 20 Amõ amõ ta pandu:

—Ipy'a rehe ãjã ihĩ. A'e riki ka'u te'e. Ma'ewã pehendu ehe — aja ngã.

21 Amõ ta pandu:

—Anĩ. Ipy'a rehe ãjã ihĩ rahã, marã ka ym aja me'ẽ katu panduha. Eha ym te ame'ẽ ta reha ke marã ka ym ãjã mukatuha. (A'erehe ipy'a rehe ãjã ihĩ ym aja jakwa katu) — aja Jesu rehe har ngã pandu.

Aja amõ koty koty pandu.

Jesu ke jundéu awa ta putar ym

22 Pe, amõ ngã mi'u matyriha rehe uhyk oho. Arahã yman Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ mukatu. Ame'ẽ ke jundéu awa ta ukwa ukwa ixo apo. Jerusarẽ ok ta pe jumuhury katu ta ngã juehe. Rysã riki arahã. 23 Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rymy'y wyr rupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha renda keruhũ rymy'y rer: “Saromã.” 24 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta juramã uwyr ehe. A'eta pandu:

—Aja te'e jande ke nde eremuka'u te'e my. Jetehar te ke epandu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke nde my? — aja Jesu pe.

25 A'e pandu:

—Upa ihẽ apandu pehẽ pe tipe. Pe, pejurujar ym. Ihẽ pái keruhũ je'ẽha rupi marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ riki ihẽ rehe har mujekwa tipe. 26 Pejurujar tar ym ehe. Ihẽ kotyhar ta aja ym pehẽ. Ihẽma'e arapuharan ta aja ym pehẽ. A'erehe pejurujar ym ta. 27 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ihẽ kotyhar ta hendu katu. Ihẽma'e arapuharan ta aja a'eta. A'eta rehe har ihẽ akwa katu. Pe, ihẽ namõ a'eta jumu'e ixo. 28 A'eta ke ihẽ amuhã katu ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. Ihẽ ngi a'eta ke mukanim ym te ta awa. 29 Ihẽ rehe ame'ẽ ta ke ihẽ pái keruhũ muhyk katu. (Aja rahã, ihẽ rehe ame'ẽ ta jurujar katu.) I'ar koty te we a'e pyrãtãha ke. Aja rahã, ihẽ pái ngi ihẽ kotyhar ta ke mukanim ym te ta awa tĩ. 30 Jande juja katu te jande — aja Jesu pandu ngã pe.

31 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta ita ra'yr pyhyk tĩ. Japi ta a'e ke tĩ. Aja jukwa ta tipe. 32 Jesu pandu:

—Pehẽ ruwa koty marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e hũ. Ihẽ pái keruhũ mujekwa ihẽ pe, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e hũ tĩ. My me'ẽ rehe peparahy my? Pe, ihẽ ke ita ra'yr pe pejapi tar katu my? — aja Jesu pandu.

33 Kapitã ta pandu:

—Ma'e katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e. Ame'ẽ ke rehe ita ra'yr ke jambor ym ta. Anĩ. Awa te'e nde. Tupã nde tĩ, aja nde erepandu. A'erehe nde ke ita ra'yr pe jajapi ta — aja Jesu pe.

34 A'e pandu:

—Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke aja te'eha jetehar te ke. Aja jande jakwa katu. Ame'ẽ pe kuja Tupã pandu:

“Pehẽ riki tupã ta” aja.

35 —Aja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ima'e je'ẽha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ ta pe a'e pandu: “Pehẽ riki tupã ta” aja. Aja rahã, ima'e je'ẽha ke Tupã muwyr, ame'ẽ ta riki tupã ta aja panduha ihĩ. 36 Aja rahã, ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ apandu katu: “Tupã ihẽ” aja. Ihẽ rehe ihẽ pái keruhũ katu usak. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ke a'e muwyr. Ingi ajur. A'erehe: “Tupã ra'yr ihẽ” aja ihẽ apandu katu. Aja rahã: “Nde ke jajukwa ta” aja pepandu ym ta me'ẽ te'e.

37 —Ihẽ pái keruhũ putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ym ta tipe rahã, ihẽ rehe mã peja pejurujar ym. 38 Ihẽ pái keruhũ putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu rahã, mã peja ihẽ rehe pejurujar katu. Ihẽ rehe pejurujar ym rahã, mã peja ihẽ ama'eha rehe pesak ame'ẽ ke rehe pejurujar katu. Aja rahã, pekwa katu ta. Ihẽ pái namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo, aja pekwa katu ta. Ihẽ namõ a'e juehe katu a'e ixo, aja pekwa katu ta tĩ — aja Jesu pandu ngã pe.

39 Pe, amõ we tĩ. A'e pyhykiha ke jundéu awa tama'e kapitã ta manga tipe. Anĩ. Jesu oho te'e ingi.

40 Pe, y ruwái koty Jesu jywyr oho tĩ. Y rer Jondã. Yman a'ep Juã mujahuk u'am.

Ame'ẽ renda pe Jesu oho. A'ep a'e pyta.
41 Heta ngã uhyk uwyr ehe. A'eta pandu:
—Tupã rehe har Juã mujekwa rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Juã ma'e ym. Ko riki upa a'e pandu ame'ẽ ke jetehar te ke. Kome'ẽ rehe har Juã pandu hũ, Jesu rehe har. Ame'ẽ riki upa jetehar te ke. A'erehe Tupã muwyr ame'ẽ ke ko, aja jakwa katu — aja Jesu rehe har ngã pandu.
42 Pe, a'ep heta ngã jurujar katu ehe, Jesu rehe.

11

Rasaro manõ

1 Pe, amõ sawa'e ixo. Her Rasaro. Mbeta ok ta pe har ke a'e. A'ep hendyr ta ixo tĩ. Her Mari. Amõ Mar. Pe, Rasaro ma'e ahyha pyhyk. 2 [Ame'ẽ Mari riki Jesu py rehe ma'e pihe katu ame'ẽ ke jyhẽ. Pe, i'a pe juhyk. Muxikã riki. Ame'ẽ kywyr riki ma'e ahyha pyhyk, Rasaro ke.] 3 Pe, Jesu pe je'ẽha ke hendyr ta mondo. Kuja:
"Sawa'e! Nde erepy'a katu ehe ame'ẽ ke ahy hũ ixo" aja ipe.
4 Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, a'e pandu:
—Ma'e ahyha namõ a'e ixo. Manõ ta a'e. Ame'ẽ ke rehe jõ ym. Katu Tupã rehe har amõ ta pandu ta tĩ, a'erehe ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Pe, katu ihẽ rehe har amõ ta pandu ta tĩ. Tupã ra'yr ihẽ — aja Jesu pandu.
5 Mar rehe Jesu ipy'a katu. Ianam rehe aja tĩ. Rasaro rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. 6 Pe, Rasaro ahy ixo, aja Jesu hendu tipe rahã, hendu ame'ẽ pe a'e pyta we rĩ. Mokõi a'ep a'e ukwer rĩ. 7 Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu:
—Jundéi ywy pe jajywyr ta jaho — aja.
8 A'eta pandu:
—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Amukwehe a'ep pe har jundéu awa tama'e kapitã ta ahy usak nde rehe. Ita ra'yr pe nde ke japi tar katu tĩ. A'ep nde erejywyr ta my? — aja Jesu pe.
9 Pe, a'e pandu:
—Aho ta kỹ. Warahy katu rahã, wera katu. Pe, weraha rupi amõ paraky katu. (Aja saka wera rahã, Tupã putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta me'ẽ te'e. Arahã, ihẽ ruwajan ta ihẽ ke jukwa ym ta.) 10 Pytun rahã, paraky ym awa. (Arahã, Tupã putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta tipe rahã, ihẽ ruwajan ta ihẽ ke jukwa ta.) A'erehe wera rahã jõ Tupã putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta — aja Jesu.
11 Pe, pandu tĩ:
—Rasaro riki ukwer ou apo. Amupak ta ihẽ aho kỹ. Rasaro riki jande rehe katu ame'ẽ ke a'e — aja Jesu pandu.
12 Jumu'eha ta pandu ipe:
—Sawa'e! A'e ukwer ou rahã, katu ta oho — aja Jesu pe.
13 Rasaro manõ te. Anĩ. "A'e ukwer ou" aja me'ẽ Jesu pandu. Anĩ. Rasaro ukwer te'e ou, aja jumu'eha ta ukwaha naĩ.
14 A'erehe Jesu mujekwa katu:
—Rasaro manõ te. 15 Inamõ ihẽ axo ym, a'erehe pehẽ pe katu tiki. Inamõ ihẽ axo ym, a'erehe ihẽ rehe pejurujar katu te we ta. Ihẽ ke Tupã muwyr aja pejurujar katu te we ta tĩ. A'erehe ihẽ rury katu axo. Jahorahã! Jasak ta jaho ehe — aja Jesu pandu.
16 Pe, amõ jumu'eha ta pe Tome pandu:
—Inamõ jande johu jaho tĩ. (Jandema'e mu'eha ke ngã jukwa ta.) Inamõ jamanõ ta — aja.
Ame'ẽ Tome rehe har amõ ta pandu: "Mokõihar ta ke" aja.

Kweraha rehe har Jesu pandu

17 Mbeta ok ta pe Jesu uhyk oho rahã, Rasaro ke ngã upa mou, aja ukwa. Itakwar rupi mou. Tumeme ukwer apo. Ajaha pe Jesu uhyk oho. 18 Mbeta ok ta riki Jerusarẽ ok ta ngi paite ym. Mahapyr kiro met tate nahã my, paiteha ke. 19 Paite ym, a'erehe heta Jerusarẽ ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe, Mar rehe. Jundéu awa ta ke a'eta. Mari rehe aja tĩ. Uhyk uwyr ehe tĩ. Ixywyr manõ, a'erehe hendyr ta py'a ke muhury uwyr ngã.
20 Jesu riki uwyr ixo, aja Mar hendu rahã, ixoty a'e oho. Mari anĩ. Hok pe a'e pyta.
21 Mar uhyk ehe rahã, a'e pandu:
—Sawa'e! Se nde erexo rahã, ihẽ kywyr manõ ym ta tipe. 22 Apo Tupã pe ma'e ke nde erepandu rahã, nde rehe a'e hendu katu ta. Aja ihẽ akwa katu — aja Jesu pe.
23 A'e pandu:
—Nde kywyr kwera katu ta uhem tĩ — aja ipe.

24 Mar pandu:
—'Ar rehe angaha uhyk rahã, a'e ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja ihẽ akwa katu — aja Jesu pe.
25 A'e pandu ipe:
—Ihẽ riki ngã ke ihẽ amukwera katu ta amuhem. Uhãha ihẽ riki ame'ẽ me'ẽ ta ngã pe. Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, a'e uhã te hũ ta ixo. Manõ rahã, a'e kwera katu ta uhem tĩ. 26 Apo ixo ame'ẽ ta ihẽ rehe jurujar katu rahã, uhã te hũ ta ixo. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu my? — aja Mar pe Jesu pandu.
27 Mar pandu:
—A'e tỹ. Sawa'e! Nde riki Tupã muwyr ame'ẽ ke, aja ihẽ akwa katu. Tupã ra'yr nde, aja akwa katu tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe uwyr ame'ẽ ke nde — aja Jesu pe Mar pandu.

Jesu jixi'u

28 Upa Mar pandu rahã, hok pe a'e jywyr oho. Mari pe pandu. Ngã ukwa ym ha rupi pandu.
—Sawa'e pete'e ixo. Nde pe pukái u'am — aja ianam pe.
29 Ame'ẽ ke rehe Mari hendu rahã, pahar pu'am. Pe, ixoty a'e oho. 30 [Ok ta pe Jesu uhyk ym we rĩ. Mar namõ a'e pandu u'am. A'ep a'e pyta we rĩ.] 31 Hok pe Mari namõ amõ ta ixo. Jundéu awa ta ixo. Mari ke a'eta muhury we u'am. A'eta Mari rehe usak. A'e pu'am. Pe, pahar oho. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak rahã, Mari raikwer rupi a'eta oho tĩ. Kangwer renda rehe Mari jixi'u oho, aja a'eta ukwaha naĩ.
32 Jesu ixo ame'ẽ pe Mari uhyk rahã, usak ehe, Jesu rehe. Pe, Jesu ruwa koty ipynarãi pe Mari wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moĩ moĩ ehe.) Pe, a'e pandu:
—Sawa'e! Se nde erexo rahã, ihẽ kywyr manõ ym ta tipe — aja Jesu pe.
33 A'e jixi'u, ame'ẽ ke rehe Jesu usak. Mari namõ jundéu awa ta uwyr tĩ. A'eta jixi'u tĩ. Ame'ẽ ke rehe a'e usak tĩ. Pe, pyrara usak ehe. Pyai a'e tĩ. 34 Pe, Jesu pandu:
—My pehẽ pemou my? — aja.
Amõ ta pandu:
—Sawa'e! Esak ejurahã! — aja ipe.
35 Jesu jixi'u. 36 A'erehe jundéu awa ta pandu: “Mã! Pesarahã! Ipy'a katu ehe, Rasaro rehe” aja ngã. 37 Amõ ta je'ẽ je'ẽ hũ:
—Mã! Eha ym te ame'ẽ ke a'e mukatu. Mã! Rasaro ke a'e mukatu ta tipe my tĩ? Aja rahã, manõ ym ta tipe my tĩ. Katu ym — aja ngã ukwaha naĩ.

Rasaro ke Jesu mukwera

38 Jesu pyai hũ tĩ. Pe, kangwer renda pe a'e oho. Itakwar keruhũ ke ame'ẽ. Itahu pe hukwen ke amõ kynda. 39 Jesu pandu:
—Itahu ke pemujere — aja ngã pe.
Pe, Mar pandu. Ixywyr ambyr rendyr ke a'e. Kuja pandu:
—Anĩ! Sawa'e! Inem apo! Tumeme mouha ke ukwer apo — aja Jesu pe.
40 Jesu pandu:
—Nde erejurujar katu rahã, Tupãma'e pyrãtãha rehe nde eresak ta kỹ. Aja nde pe ihẽ apandu — aja Mar pe.
41 Pe, amõ ta itahu mujere. Pe, ywa rehe Jesu ma'ã. A'e pandu:
—Ihẽ pái keruhũ! Ihẽ rehe nde erehendu katu, a'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja apandu nde pe. 42 Aja te'eha ihẽ rehe nde erehendu katu, aja ihẽ akwa katu. “Nema'e pyrãtãha ke emujesak” aja apandu apo. Aja rahã, se ixo ame'ẽ ta usak ta tĩ. Aja rahã, ihẽ ke nde eremuwyr aja se ixo ame'ẽ ta jurujar katu ta — aja Jesu pandu.
43 Upa pandu rahã, hãtã a'e pukái:
—Rasaro! Ehem ejur!
44 Pe, manõ ame'ẽ ke kwera katu uhem uwyr. Upa jupukeka namõ uhem uwyr. Ijywa rupi pukek, pan pe. Itymã rupi aja tĩ. Huwa rupi aja tĩ. Pe, Jesu pandu amõ ta pe:
—Pejirar. Mã peja hok pe jywyr oho! — aja ngã pe.

Jesu ke amõ ta jukwa tar katu (Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2)

45 Mari rehe heta jundéu awa ta usak uwyr. Jesu mukwera ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta usak tĩ. Pe, ame'ẽ ta jurujar katu ehe. 46 Pe, amõ ta oho. Parise ta koty oho. Pe, Jesu mukwera ame'ẽ rehe har ame'ẽ ta pe a'eta pandu. 47 Pe, parise ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta namõ johu jy'ar. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

—Myja me'ẽ peme'ẽ ma'eha jamukanim ta my? Marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke upa peme'ẽ sawa'e ma'ema'e ixo. 48 Ame'ẽ ke jamuputu'u ym rahã, upa ngã jurujar katu ta ehe my. Pe, homa awa tama'e kapitã ta parahy ta. Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke upa ta a'eta mai. Jande ngi jandema'e ywy ke a'eta jo'ok ta tĩ — aja a'eta jupe.

49 Pe, amõ pandu. Her Kái. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ a'e. Ame'ẽ warahy 'ar rahã, pa'i keruhũ a'e. Kuja a'e pandu:

—Mã! Pekwa ym ma'e ke! 50 Jande johu homa awa tama'e sonda ta jukwa rahã, katu ym. A'erehe peteĩ sawa'e manõ rahã, johu jande ke ame'ẽ ta jukwa ym ta. Ame'ẽ ke pekwa ym my — aja ngã pe Kái pandu. (“Peteĩ sawa'e manõ” aja pandu rahã: “Jesu manõ ta me'ẽ te'e” aja mujekwa.)

51 [Aja me'ẽ a'e pandu tipe. Ukwa katu ym panduha ke. Ame'ẽ warahy 'ar rahã, jundéu awa tama'e pa'i keruhũ a'e. A'erehe Tupã mujekwa ame'ẽ ke a'e pandu katu u'am. A'erehe ukwa katu ym panduha ke. Kuja riki Jesu ke amõ ta jukwa ta. Pe, jundéu awa ta manõ ym ta. (“Manõ ym ta” aja pandu rahã: “Mupyraraha renda pe oho ym te ta” aja mujekwa katu.) 52 Jesu manõ, a'erehe jundéu awa ta jõ manõ ym ta my. Anĩ. Ame'ẽ jõ ym. Jesu manõ, a'erehe upa amõ awa ta manõ ym ta tĩ. Tupã ra'yr ta aja me'ẽ ta amõ koty koty ixo. Ame'ẽ ta manõ ym ta tĩ. Tupã ra'yr ta aja me'ẽ ta amõ koty koty ixo. Peteĩhar aja johu ngã ixo, aja mujy'ar. A'erehe Jesu manõ tĩ. (“Manõ ym ta” aja pandu rahã: “Mupyraraha renda pe oho ym te ta” aja mujekwa katu.)]

53 Pe, a'engi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta jukwa tar katu. “Mã peja Jesu ke jajukwa” ame'ẽ ke a'eta pandu pandu a'eta jupe. 54 A'erehe Jundéi ywy pe Jesu ixo rahã, heta ame'ẽ ta rupi a'e wata ym. Pe, amõ koty a'e oho. Amõ ok ta pe oho. Her Eparĩ ok ta. Ame'ẽ riki awa nixói te ame'ẽ rake ihĩ. A'ep jumu'eha ta namõ a'e pyta.

55 Pe, ngã mi'u matyriha rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã jundéu awa ta imi'u matyr. Jumuhury ngã. Pe, amõ amõ ok ta ngi Jerusarẽ ok ta pe heta ngã uhyk oho. A'ep imi'u matyriha uhyk ym rahã we, jahuk ngã. Moise mupinim, aja jahuk. Aja rahã, Tupã ruwa koty ipy'a juhyk, aja saka ixo, aja ngã ukwa. 56 Arahã Jesu ke ngã kekar kekar ixo tipe. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'eta jy'ar rahã, pandu pandu ngã jupe:

—Myja ta my? Kome'ẽ ngã mi'u matyriha rehe Jesu usak ym ta uwyr my? Uwyr ym ta my? — aja ngã jupe.

57 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu. Parise ta pandu tĩ. Kuja:

—Jesu rehe pesak rahã, jande pe pepandu pejur. Aja rahã, a'e ke japyhyk ta jaho — aja ngã pe pandu.

12

Ma'e pihe katu ame'ẽ ke Jesu py rehe Mari jyhẽ

(Matéu 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Pasuko 'ar rehe uhyk ym we rĩ. Heta we ta ukwer rĩ. Kuja, awa po wajar peteĩ ukwer we ta rĩ. Pe, Mbeta ok ta pe Jesu oho. A'ep Rasaro ixo. Jesu mukwera ame'ẽ ke a'e. 2 A'ep pe har ta imi'u moĩ ipe. Mar amõ moĩ moĩ ngã pe. Jesu namõ ma'e u'uha renda pe Rasaro wapyk uĩ. 3 Pe, ita parasuku ra'yr ke Mari pyhyk. Ta'yr riki. Kuja meiju rit ihĩ. Ma'e jumupiheha ihĩ ipe. Her na. Hepy te hũ ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke Jesu py rehe a'e jyhẽ. Pe, jutuwa pe juhyk. Upa hok wyr rupi piheha uhãi oho. 4 Pe, jumu'eha ta ngi har amõ pandu. Jun Ikario ke. A'e riki Jesu ruwajan ta ke muhyk ta werur ehe. Ame'ẽ pandu:

5 —Mã! Jumupiheha upa mujaxer. Ame'ẽ ke muhepy rahã, tamatarer pyhyk hũ ta tipe. Pe, ame'ẽ tamatarer ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ katu. Aja rahã katu ta tipe — aja Jun pandu.

Jumupiheha hepy hũ. Kuja, 300 wera rahã, amõ paraky. Pe, ame'ẽ tamatarer pe ame'ẽ jumupiheha jo'ok katu. Hepy te hũ. 6 Aja me'ẽ Jun pandu rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ tar katu. Anĩ. Aja ym. Mukanĩha a'e. A'e riki tamatarer ryru rahoha ke. Pe, ame'ẽ ngi a'e te'e jo'ok jo'ok. Pe, ima'e ke rehe jõ ma'e muhepy hepy. (Amõ we tamatarer hyru pe matyriha a'e

putar, a'erehe kũjã rehe har je'ẽ je'ẽ a'e.)
7 Pe, Jesu pandu:
—Mã peja Mari rehe har peje'ẽ je'ẽ ym. Ihẽ rete ke amõ ta mou ta raho. (Aja riki jundéu awa ta. Amõ manõ, pe, hete ke mupihe. Pe, mou.) Ihẽ ke mou ym we rĩ. Mou ta raho. Mou ym rahã we, ihẽ ke Mari mupihe. Mou apo, ame'ẽja saka. 8 Ima'e ym te ame'ẽ ta pe tamatarer ke peme'ẽ me'ẽ tar katu rahã, pete'e ixo. Aja te'eha ixo. Ihẽ anĩ. Aja te'eha pehẽ namõ ihẽ axo ym ta, a'erehe kũjã ma'eha katu — aja ngã pe pandu.

Rasaro ke amõ ta jukwa tar katu tĩ

9 Mbeta ok ta pe Jesu ixo, aja heta jundéu awa ta hendu. A'erehe a'eta oho ixoty. Jesu rehe a'eta usak oho. A'e ke rehe jõ ym. Rasaro rehe a'eta usak oho tĩ. Jesu mukwera ame'ẽ ke a'e. 10-11 A'erehe heta jundéu awa ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe: "Rasaro ke jajukwa jaho" aja a'eta jupe. Jesu rehe ngã jurujar katu rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta koty ngi a'eta tyryk oho. (Jesu kotyhar wan ta.) A'erehe Jesu rehe jyty'ym, a'erehe Rasaro ke jukwa tar katu tĩ.

Jerusarẽ ok ta pe Jesu uhyk oho (Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40)

12 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Jerusarẽ ok ta pe Jesu uwyr ixo, aja heta te hũ ngã hendu. Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u matyriha rehe ngã uwyr. Jesu uwyr ta aja ngã hendu. 13 A'erehe pindo ro aja me'ẽ ngã mondok. Ame'ẽ ke namõ Jesu rehe ngã usak oho. (Aja rahã, kapitã keruhũ jumai ym ha rupi kotur, aja mujekwa katu.) Hãtã pandu pandu oho:
—Tupã riki katu te me'ẽ ke. Sawa'e te je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke nde. Mã peja Tupã usak katu nde rehe. Mã peja jundéu awa tama'e kapitã keruhũ rehe a'e usak katu tĩ — aja heta ngã pandu pandu.
14 Pe, jumen ke Jesu mahem. Ame'ẽ 'ar pe a'e wapyk. Tupã paper rehe ymanihar panduha ihĩ, aja a'e oho. Kuja:
15 "Siã ok ta pe har ta! Pekyje ym pehẽ!
Pehẽma'e kapitã keruhũ petur ixo apo 'y.
Jumen ra'yr 'ar pe uwyr ixo" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. ("Siã ok ta pe har ta" aja pandu rahã: "Jerusarẽ ok ta pe har ta" aja mujekwa.)
16 Arahã ame'ẽ panduha ke jumu'eha ta ukwa ym. Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr raho rahã, ame'ẽ panduha ihĩ ame'ẽ ke ukwa ukwa ixo. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja a'eta ma'ema'e ipe. Ame'ẽ ke ukwa ukwa ixo tĩ.
17 Itakwar keruhũ ngi Rasaro ke Jesu pukái. Pe, mukwera katu. Arahã Jesu namõ heta ngã ixo. Ame'ẽ ta mukweraha rehe usak. Ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu ngã pe. 18 Ame'ẽ ke rehe ngã hendu. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'e. Aja riki. A'erehe a'eta usak ehe oho, Jesu rehe. 19 Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe:
—Pesarahã! Ixoty upa ngã oho rĩ. Katu ym jande pe. Marã ka ym ixoty ngã jy'ariha jamukanĩha! — aja a'eta jupe. (A'erehe jyty'ym ehe, Jesu rehe.)

Amõ awa ta Jesu rehe usak tar katu

20 Ngã mi'u matyriha rehe amõ awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke. Ngere ywy pe har ta ke ame'ẽ ta. Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ oho. Jerusarẽ ok ta pe moĩ moĩ oho. 21 A'ep ame'ẽ ta Siri rehe usak rahã, pandu ipe:
—Sa'e! Jesu rehe jasak tar katu — aja ipe.
[Siri riki Mesái ok ta pe har kwe. Ame'ẽ ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ.] 22 Pe, Siri Andere pe pandu oho. A'engi Jesu pe mokõihar ta pandu oho:
—Nde rehe amõ awa ta usak tar katu — aja.
23 Pe, ngã pe Jesu pandu:
—Ihẽ katu te me'ẽ ke, aja Tupã mujekwa ta. (Ame'ẽ ke peme'ẽ amõ awa ta ukwa ta tĩ.) Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk apo. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. 24 Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Ahúi aja me'ẽ ra'ĩ peteĩhar jõ ixo. Jytym ym rahã, peteĩhar jõ ixo. Jytym rahã, hywõi ta. I'a hũ ta. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta. Ihẽ rete mou ta raho. (Ha'ĩ jytym, ame'ẽja saka.) Pe, ihẽ akwera katu ta ahem. A'engi ihẽ rehe jurujar katu ta ngã. Pe, ihẽ kotyhar ta heta hũ ta. (I'a heta hũ, ame'ẽja saka.) 25 Amõ pandu: "Jesu rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe amõ ta ihẽ ke jukwa tar katu. Anĩ. Amanõ tar

ym. A'erehe ajurujar katuha ke ahijar ta" aja. Aja rahã, a'e te'e manõ ta kỹ. Tupã namõ ixo ym ta. Amõ pandu: "Kome'ẽ ywy keruhũ pe axo. Jesu rehe ajurujar katu, a'erehe ihẽ ke amõ ta jukwa tar katu. Jesu putar rahã, ihẽ amanõ ta. Ihẽ ajurujar katuha ke ahijar ym ta" aja. Aja rahã, Tupã namõ a'e ixo katu ta. 26 Ihẽma'e miasu aja amõ ixo tar katu rahã, mã peja ihẽ apandu ame'ẽ ke ema'ema'e katu. Pe, ihẽ axo ame'ẽ pe ihẽma'e miasu ta ixo ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã: "A'e katu te ame'ẽ ke a'e" aja ihẽ pái keruhũ pandu ta — aja Jesu pandu.

Manõ ame'ẽ rehe har Jesu pandu

27 A'e pandu tĩ:

—Apyai te ihẽ apo. Myja ta ihẽ apandu my? Kuja my: "Papa! Ihẽ apyraraha ngi ihẽ ke ejo'ok" aja my? Anĩ. Aja me'ẽ ihẽ apandu ym ta. Ihẽ apyraraha ihẽ apyhyk ta. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur. 28 "Papa! Ihẽ apyrara ta axo. Ame'ẽ ke ngã ukwa rahã: 'Tupã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke' aja emupandu ngã ke" — aja ipái pe Jesu pandu.

Pejot ywa ngi panduha uwyr:

—"Ihẽ riki katu te me'ẽ ke" aja ngã ke ihẽ amupandu. (Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ihẽ rehe har ngã pandu ta.) Aja amõ we ihẽ amupandu ta tĩ — aja.

29 A'ep heta ngã ixo. Ame'ẽ je'ẽha rehe ame'ẽ ta hendu rahã, pandu naĩ:

—Mã! Tupã tyapu hũ — aja.

Amõ ta pandu:

—Anĩ. Tupã je'ẽha rahoha pandu ipe — aja naĩ.

30 Jesu pandu:

—Anĩ. Ihẽ pái pandu. Tupã pandu. Ihẽ ke a'e muhury tar katu, a'erehe aja me'ẽ a'e pandu my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke a'e muwyr aja ihẽ rehe har pejurujar katu te we ta rĩ. A'erehe aja me'ẽ Tupã pandu. 31 Apo Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Katu ym pehẽ" aja. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã pehĩ. Satana a'e. (Ãjã ramũi a'e tĩ.) Ame'ẽma'e pyrãtãha ke Tupã muputu'u ta kỹ tĩ. 32 Pe, ihẽ ke amõ ta mujar ta mu'am. Pe, heta kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke ihẽ koty amujy'ar ta — aja Jesu pandu.

33 [Aja me'ẽ a'e pandu rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e manõ ta, aja mujekwa ngã pe.] 34 Pe, ngã pandu:

—Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke uhã te hũ, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Aja jande jakwa. Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe manõ ta kỹ, aja nde erepandu tĩ. Kirisutu ke a'e. (Manõ ta ame'ẽ ke uhã te hũ aja saka.) Mã! Aja rahã, awa riki Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke my? Jakwa ym — aja Jesu pe ngã pandu.

35 A'e pandu:

—Weraha aja pehẽ namõ axo ta. Weraha aja ihẽ. (Aja rahã, amõ we mi Tupã rehe har ihẽ amu'e katu te we ta rĩ.) A'erehe ihẽ axo rahã, ehe har pejumu'e katu te we rĩ. Pe, pytuniha aja uwyr ta. (Aja rahã, ihẽ nixói ta. Aja rahã, amu'e ym ta tĩ.) Tupã rehe har ukwa ym rahã, myja katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ukwa ym. Ixoha katu ym riki. 36 Weraha aja ihẽ. Ihẽ axo rahã, Tupã rehe har ihẽ amu'e rĩ. Ame'ẽ rehe pejurujar katu. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ta aja pexo ta.) Weraha aja pexo. (Aja rahã, Tupã rehe har pejumu'e ta rĩ) — aja Jesu pandu ngã pe.

Aja me'ẽ upa pandu rahã, a'e jumukanim oho ngã ngi. (Jundéu awa tamũi ta jukwa tar katu. Manõha angaha rehe uhyk ym we rĩ, a'erehe jumukanim oho.)

Jundéu awa ta jurujar tar ym ehe

37 Jundéu awa tama'e kapitã ta ruwa koty marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e hũ tipe. A'eta jurujar ym ehe. 38 Pe, yman Isai mupinim, aja me'ẽ uhyk. Isai riki ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Kuja a'e mupinim:

"Tupã! Myrandu japandu, ame'ẽ ke rehe jurujar ym awa. Ngã pe nema'e pyrãtãha nde eremujesak. Nde rehe jurujar ym awa tĩ" aja Isai mupinim.

39-40 Pe, jundéu awa ta jurujar ym ehe. Jesu rehe har amõ we Isai mupinim. Ame'ẽ pandu ame'ẽ ke rehe uhyk apo tĩ.

"Ngã ke Tupã muma'ã ym. Aja rahã, usak ym ma'e ke ngã.

Ngã ukwaha ke a'e mukanim tĩ. Aja rahã,
ma'e ke ukwa ym ngã tĩ.
Ixoty ipy'a ke ngã muruwak ym mondo.
A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã muhã ym”
aja Isai mupinim.

Ame'ẽ ke rehe uhyk apo tĩ. A'erehe jundéu awa ta jurujar ym ehe, Jesu rehe.

41 Yman Jesu nixói rahã, Jesuma'e pyrãtãha rehe Isai usak, ame'ẽja saka. A'erehe aja me'ẽ a'e mupinim. Yman Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke Isai mupinim.

42 Amõ ta anĩ. Heta jundéu awa tama'e kapitã ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. Anĩ. Parise ta ngi ame'ẽ ta kyje. A'erehe ngã hetaha ta pe ame'ẽ ta pandu ym. Parise ta ukwa rahã, pandu ta: “Jy'ariha renda pe pejy'ar ym te ta apo 'y” aja. Ame'ẽ ke kapitã ta putar ym. Jy'ar katu te we ta rĩ, a'erehe: “Jesu rehe jajurujar katu” aja ngã hetaha ta pe ame'ẽ ta pandu ym. 43 Ame'ẽ ta ma'e putar katu tĩ. “Mã! Pehẽ katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ẽ ke i'ar koty te we putar katuha. “Pehẽ katu” aja Tupã pandu, ame'ẽ ke putar we.

Jesu je'ẽha rupi Tupã pandu pandu ta ngã rehe har

44 Ngã pe hãtã Jesu pandu:

—Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, ihẽ rehe jõ jurujar katu. Anĩ. Ihẽ ke muwyr, ame'ẽ ke rehe a'e jurujar katu tĩ. 45 Ihẽ rehe amõ usak rahã, ihẽ ke muwyr ame'ẽ ke rehe usak tĩ, ame'ẽja saka tĩ. 46 Weraha aja ihẽ ajur. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur. (Aja rahã, Tupã rehe har ihẽ amujekwa ajur.) Pe, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pytuniha aja ixo ym. (“Tupã rehe har akwa ym” aja ixo ym ta.) 47 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu ym rahã, ehe har ihẽ apandu ym ta. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e” aja apandu ym ta. Ehe har aja me'ẽ ihẽ apandu ym ajur. Anĩ. Kuja riki. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ajur. 48 Ihẽ ke amõ putar ym. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe hendu ym tĩ. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk rahã, Tupã pandu ta. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Katu ym nde” aja ta. 49 Jete. Ihẽma'e akwa katuha jõ ihẽ apandu my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. “Ma'e ihẽ apandu ta my” ame'ẽ ke a'e riki mujekwa ihẽ pe. Ihẽ pe je'ẽha muwyr tĩ. 50 A'e pandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, ame'ẽ ke a'e muhã katu ta. Aja ihẽ akwa katu. A'erehe ihẽ pái keruhũ pandu ame'ẽ ke ihẽ apandu katu ngã pe tĩ — aja Jesu pandu.

13

Y pe jumu'eha ta py ke Jesu kutuk

1 Peteĩ ukwer rahã, Pasuko 'ar rahã, imi'u matyriha rehe uhyk ta. Kome'ẽ ywy keruhũ Jesu hijar ta oho. Ipái koty oho ta. Ame'ẽ angaha rehe uhyk oho 'y. Aja a'e ukwa katu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ima'e jumu'eha ta ixo. Ame'ẽ ta rehe aja te'eha a'e ipy'a katu. Upa ym ame'ẽ.

2 Pytun ramõ rahã, ma'e ke Jesu u'u uĩ, jumu'eha ta namõ. Huwajan ta ke Jesu rehe Jun muhyk ta werur. Ame'ẽ ke Jun py'a rehe Satana upa moĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Jun riki Simã Ikario ra'yr. 3 Upa pyrãtãha ke ipái keruhũ muwyr ipe, Jesu pe. Ame'ẽ ke a'e ukwa katu. Tupã ngi a'e uwyr. Ixoty a'e jywyr ta oho, aja a'e ukwa katu tĩ. 4 Pe, Jesu pu'am. Kamixa i'ar rupi har jo'ok. Iwyr rupi har pete'e ihĩ. Pe, y juhykiha ke ixu'a rupi a'e pukwar. (Aja rahã te'e paraky ame'ẽ ma'eha aja a'e ma'e.) 5 Pe, mbasi pe y ke a'e moĩ. Pe, jumu'eha ta py ke a'e kutuk, y pe. Upa kutuk rahã, y juhykiha pe muxikã. 6 Pe, Simã Petu rehe uhyk rahã, Petu pandu:

—Sawa'e! Ihẽ py nde erekutuk ta my tĩ? — aja ipe.

7 —A'e tỹ. Ma'erehe nde py ihẽ akutuk ta my? Ame'ẽ ke nde erekwa ym we rĩ. A'engi nde erekwa ta — aja ipe.

8 —Mã! Ihẽ py nde erekutuk ym te ta! (Mã! Te'e paraky ame'ẽ ma'eha aja nde erema'e ym ta ihẽ pe. Ame'ẽ ke aputar ym) — aja Jesu pe.

—Nde py ihẽ akutuk ym rahã, ihẽma'e jumu'eha aja ym ta nde — aja Petu pe.

9 —Sawa'e! Aja rahã, ihẽ py jõ ekutuk ym. Anĩ. Upa ekutuk. Ihẽ po ekutuk tĩ. Ihẽ ruwa aja tĩ. Ihẽ py tĩ. Upa ekutuk — aja Simã Petu pandu.

10 —Y pe amõ upa jahuk rahã, xi'a ym awa. Amõ we jahuk ym ta awa. Ipy jõ a'e kutuk katu. Upa katu te pehẽ py'a juhyk,

aja pexo. Anĩ. Pehẽ ngi har peteĩhar jõ ipy'a juhyk ym, aja me'ẽ ixo — aja Jesu ipe.

11 [Huwajan ta ke amõ muhyk ta werur ehe, ame'ẽ rehe har Jesu ukwa. A'erehe a'e pandu: "Upa katu te pehẽ py'a juhyk, aja pexo. Anĩ. Pehẽ ngi har peteĩhar jõ ipy'a juhyk ym, aja me'ẽ ixo" aja pandu. (Ame'ẽ riki Jun.)]

12 Jumu'eha ta py upa kutuk rahã, kamixa i'ar rupi har ke Jesu munde tĩ. Pe, henda pe a'e wapyk oho tĩ. A'e pandu a'eta pe:

—Ma'erehe pehẽ py ihẽ akutuk my? Ame'ẽ ke pekwa my? Pehẽ pe amujekwa ta. 13 "Ngã mu'eha nde" aja ihẽ pe pepandu. "Ihẽma'e sawa'e te" aja ihẽ pe pepandu tĩ. Aja me'ẽ ko ihẽ tĩ. A'erehe aja me'ẽ pepandu rahã, katu tiki. 14 Pehẽma'e sawa'e te ihẽ. Pehẽma'e mu'eha ihẽ tĩ. Pehẽ py ke ihẽ akutuk ramõ. 15 Te'e paraky ame'ẽ ke aja pehẽ pe ihẽ ama'e tĩ. Aja rahã, aja pema'ema'e pehẽ jupe tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e pehẽ jupe tĩ. 16 Pesarahã! Ijar 'ar koty te we miasu katuha my? Anĩ. Aja ym. Myrandu mondo ame'ẽ 'ar koty te we myrandu rahoha katuha my? Anĩ. Aja ym tĩ. (A'erehe ihẽ 'ar koty te we pehẽma'e katuha my? Anĩ. Aja ym tĩ. Aja rahã ihẽ aja pehẽ tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ.) 17 Apo ihẽ apandu ramõ, ame'ẽ rehe har pekwa katu. Aja me'ẽ te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e rahã, pehẽ rury katu ta pexo.

18 —Pehẽ py'a juhyk, aja apandu ramõ. Upa katu te pehẽ rehe har apandu ym. Ihẽ katu asak ame'ẽ rehe har ihẽ akwa katu. Pe, Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Aja uhyk ta me'ẽ te'e. Kuja:

"Ihẽ namõ ma'e ke u'u. A'e riki ihẽ ruwajan wan uwak oho" aja panduha ihĩ.

19 —Aja uhyk ym rahã we, ame'ẽ ke ihẽ apandu pehẽ pe. Aja rahã, ame'ẽ rehe uhyk rahã, ihẽ rehe pejurujar katu ta. Ihẽ ke Tupã muwyr. Aja me'ẽ ke ihẽ. Upa akwa katu. Ame'ẽ ke rehe pehẽ pejurujar katu ta tĩ. 20 Ko jetehar te ke ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ amondo ame'ẽ ke rehe amõ ipy'a katu rahã, ihẽ rehe a'e ipy'a katu tĩ. Ihẽ rehe amõ ipy'a katu rahã, ihẽ ke muwyr, ame'ẽ ke rehe a'e ipy'a katu tĩ. (Tupã rehe tĩ) — aja Jesu pandu.

Huwajan ta ke Jesu rehe Jun riki muhyk ta werur
(Matéu 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23)

21 Jesu upa pandu rahã, pyai te hũ. Kuja a'e mujekwa:

—Ko jetehar te ke ihẽ apandu pehẽ pe. Pehẽ ngi har peteĩ ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe muhyk ta werur — aja Jesu.

22 Pe, jumu'eha ta ma'ã ma'ã a'eta juehe. Awa rehe har a'e pandu my, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym te. 23 Jumu'eha ta ngi har amõ wapyk uĩ. Jesu rake wapyk uĩ. Jesu ipy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. 24 Ame'ẽ pe ipo te'e Simã Petu pandu:

—Awa rehe har Jesu pandu my? Ame'ẽ ke eme'u ipe — aja Simã ipo te'e.

25 Pe, ame'ẽ jumu'eha oho we ixoty, Jesu koty. Pe, pandu ipe:

—Sawa'e! Awa rehe har nde erepandu my? — aja Jesu pe.

26 Jesu pandu:

—Ma'e rykwer pe mbeju ke ihẽ amururu ta. Ame'ẽ ke amõ pe ihẽ ame'ẽ ta. Ehe har ihẽ apandu — aja ipe.

Pe, mbeju ke a'e pyhyk. Ma'e rykwer pe mururu. Pe, Jun pe a'e me'ẽ. A'e riki Simã Ikario ra'yr. (Aja ihẽ pe Jesu mujekwa. A'erehe Jesu rehe huwajan ta ke Jun riki muhyk ta werur, aja akwa. Ihẽ Juã.) 27 Pe, mbeju ke Jun pyhyk rahã, pahar ipy'a rehe Satana ihĩ. (Ãjã ramũi ke a'e.) Pe, Jesu pandu ipe, Jun pe:

—Ma'e ke nde erema'e ta, ame'ẽ ke pahar ema'e eho — aja ipe.

28 A'ep wapyk uĩ ame'ẽ ta ukwa ym. Ma'erehe aja Jesu pandu my, ame'ẽ ke ukwa ym. 29 Tamatarer usakiha ke Jun. A'erehe ngã mi'u matyriha rehe amõ we ma'e ke jo'ok ta me'ẽ te'e, aja Jesu pandu ipe, aja amõ amõ jumu'eha ta ukwaha a'eta jupe naĩ. Amõ ta kuja ukwaha a'eta jupe naĩ tĩ. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe ma'e ke Jun me'ẽ me'ẽ, aja Jesu pandu ipe, aja ukwaha a'eta jupe naĩ tĩ. 30 Mbeju ke Jun upa pyhyk rahã, a'e uhem oho. Pytun riki.

"Pepy'a katu pehẽ juehe pexo." Ame'ẽ panduha pyahu ame'ẽ ke.

31 Jun uhem oho rahã, amõ jumu'eha ta
pe Jesu pandu:
—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Apo
ihẽ katuha ke Tupã mujekwa ta pehẽ pe.
Tupã katuha ke ihẽ riki amujekwa ta tĩ. Ihẽ
ma'eha namõ amujekwa ta pehẽ pe. 32 Pe,
Tupãma'e pyrãtãha ke ihẽ amujekwa rahã,
apo a'e atu ihẽma'e pyrãtãha ke mujekwa ta
tĩ. 33 Ihẽ ra'yr ta aja pehẽ. Pehendu katu-
rahã! Pehẽ namõ yman ym ta ihẽ axo apo
'y. Ihẽ ke pekekar ta pexo kỹ. Amukwehe
jundéu awa ta pe kuja ihẽ apandu: "Ihẽ aho
ame'ẽ pe peho ym ta" aja. Apo aja me'ẽ
pehẽ pe ihẽ apandu ta tĩ.
34 —Panduha pyahu ame'ẽ ke ihẽ apandu
pehẽ pe apo. Kuja: "Pepy'a katu pehẽ
juehe pexo." Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu. Aja
pepy'a katu ta me'ẽ te'e pehẽ juehe pexo
tĩ. 35 Pepy'a katu pehẽ juehe pexo rahã,
pehẽ riki ihẽma'e jumu'eha ta ke, aja amõ
ta ukwa katu ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu
pandu.

Petu te'e pandu ta, ame'ẽ ke Jesu mujekwa

(Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34)

36 Simã Petu pandu:
—Sawa'e! My nde ereho ta my? — aja Jesu
pe.
—Ihẽ aho ame'ẽ pe marã ka ym ihẽ raik-
wer rupi nde erehoha. Yman te rahã, ihẽ
raikwer rupi nde ereho ta kỹ tĩ — aja Petu
pe.
37 Petu pandu ipe:
—Sawa'e! Ma'erehe nde raikwer rupi ihẽ
aho ym ta my? Ihẽ amanõ ta, aja rahã, nde
ke amõ ta jukwa ym ta — aja Jesu pe.
38 —Nde eremanõ ta my? Anĩ. Ko jetehar
apandu nde pe. Sapukái je'ẽ ym rahã we:
"Jesu rehe har akwa ym ihẽ" aja ihẽ rehe
har te'e nde erepandu ta. Mahapyr aja
me'ẽ te'e nde erepandu ta — aja Petu pe
Jesu pandu.

14

Ipái koty ohoha Jesu mujekwa

1 Jesu pandu tĩ:
—Mã peja pepyai ym. Pejumupyai ym tĩ.
Tupã rehe pejurujar katu. Aja rahã, ihẽ
rehe pejurujar katu tĩ. 2 Ihẽ pái renda pe
mãte hũ ok ta ke ihĩ. Aja ym rahã, ihẽ
apandu ym ta tipe. Mãte hũ ihĩ. A'ep upa
katu te ihẽ amoĩ ta. Upa katu te ihĩ ta. 3 Pe,
upa rahã, ihẽ ajywyr ta. Pe, ihẽ namõ pehẽ
ke ihẽ araho ta kỹ. Ihẽ axo ame'ẽ pe pexo
katu ta kỹ tĩ. 4 Ihẽ aho ta, ame'ẽ pe pehoha
pekwa katu pexo — aja jumu'eha ta pe Jesu
pandu.
5 Tome pandu:
—Sawa'e! My nde ereho ta my? Jande
jakwa ym. A'erehe jahoha jakwa ym tĩ —
aja ipe.
6 Jesu pandu:
—Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã jõ, a'ep
oho ta. Ihẽ riki jetehar te ke Tupã rehe
har ihẽ amujekwa. Ihẽ riki awa ta ke ihẽ
amuhã katu ta. Ihẽ rehe amõ jurujar ym
rahã, ihẽ pái renda pe oho ym te ta awa.
7 Apo ihẽ rehe har pekwa katu. A'erehe
ihẽ pái rehe har pekwa katu ta tĩ. Apo har
kupe koty ehe har pekwa. Pesak ehe tĩ —
aja jumu'eha ta pe.
8 Siri pandu ipe:
—Sawa'e! Nde pái keruhũ jande pe emu-
jesak! Aja rahã, a'ewan apo — aja ipe.
9 Jesu pandu:
—Siri! Yman riki pehẽ namõ ihẽ axo. Ihẽ
rehe har nde erekwa ym my rĩ? Ihẽ rehe
amõ usak rahã, ihẽ pái rehe usak tĩ, ame'ẽja
saka tĩ. A'erehe: "Nde pái keruhũ jande pe
emujesak" aja ym epandu. 10 Ihẽ pái namõ
ihẽ juehe katu ihẽ axo. Aja nde erejurujar
katu my — aja Siri pe pandu.
Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu tĩ:
—Pehẽ pe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ jeje
apandu. Anĩ. Aja ym. Ihẽ namõ ihẽ
pái ixo. A'e riki ihẽ ama'ema'eha ke mu-
jekwa. 11 Ihẽ pái namõ ihẽ juehe katu ihẽ
axo. Ame'ẽ ke rehe mã peja pejurujar katu.
Ame'ẽ ke rehe pejurujar ym rahã, marã ka
ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e
katu. (Ame'ẽ ke rehe pesak.) A'erehe mã
peja ihẽ rehe pejurujar katu. 12 Ko ihẽ
apandu pehẽ pe. Ihẽ rehe amõ jurujar
katu rahã, ihẽ aja marã ka ym amõ ma'eha,
ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta tĩ. Jete. Ihẽ
pái koty ihẽ aho ta, a'erehe ihẽ 'ar koty te
we marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e
ma'ema'e katu ta tĩ. Ihẽ aho rahã, pyrãtãha
ke a'e muwyr ta, a'erehe ihẽ 'ar koty te we

ma'e katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e katu ta tĩ.
13 —Ihẽ aputar aja pepandu ame'ẽ ke
ihẽ amuwyr ta pehẽ pe. Aja rahã, ihẽ
páima'e pyrãtãha ke ihẽ amujesak ta pehẽ
pe. Ta'yr ke ihẽ. 14 Ihẽ aputar aja upa ihẽ
pe pepandu rahã, ihẽ amuwyr ta pehẽ pe
— aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupã'ã ke ipái muwyr ta

15 A'e pandu tĩ:
—Ihẽ rehe pepy'a katu rahã, ihẽ je'ẽha
rehe pehendu katu ta. 16 Ihẽ pái pe ihẽ
apandu ta. Pe, amõ pehẽ namõ ma'e ke
ma'ema'e, ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe.
17 I'ã ke ame'ẽ. Jetehar te ke Tupã rehe
har a'e mujekwa ta. Pehẽ namõ aja te'eha
a'e ixo ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe
a'e muwyr ym te ta. I'ã ke muwyr ym te
ta. Tupã rehe har a'eta ukwa ym. A'erehe
ame'ẽ ta pe muwyr ym te ta. Pehẽ anĩ.
Tupã rehe har pekwa katu. Pehẽ namõ a'e
ixo. Pehẽ py'a rehe a'e ihĩ katu tĩ. A'erehe
ehe har pekwa katu pexo.
18 —Pehẽ jeje pexo aja ihẽ amupyta ym ta
pehẽ ke. Pehẽ koty ihẽ ajywyr ta. 19 Heta
ym ukwer rahã, ihẽ rehe amõ ta usak ym
ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta usak ym te
ta ihẽ rehe. Pehẽ anĩ. Ihẽ rehe pesak katu
ta kỹ tĩ. Ihẽ ruhã te hũ aja ihẽ axo, a'erehe
pehẽ ruhã te hũ aja pexo ta tĩ. 20 Ihẽ akwera
katu ahem rahã, ihẽ rehe pesak ta kỹ tĩ.
Arahã ihẽ pái namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo,
ame'ẽ ke pekwa katu ta. Ihẽ namõ pehẽ
juehe katu pehẽ pexo, ame'ẽ ke pekwa katu
ta tĩ.
21 —Ihẽ je'ẽha ke amõ ukwa, pe, hendu
katu ehe rahã, ame'ẽ riki ihẽ rehe ipy'a
katu ame'ẽ ke. Ihẽ rehe amõ ipy'a katu
rahã, ame'ẽ rehe ihẽ pái ipy'a katu ta tĩ. Ihẽ
aja tĩ. Apy'a katu ehe tĩ. Pe, ihẽ juehe har
ihẽ amujekwa katu te we ta ipe rĩ — aja
jumu'eha ta pe Jesu pandu.
22 Pe, amõ Jun pandu. [Jun Ikario ame'ẽ
anĩ. Amõ Jun.] Kuja pandu:
—Sawa'e! Jande pe nde rehe har nde
eremujekwa ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ
ta pe nde rehe har nde eremujekwa ym ta.
Myja ame'ẽ my? — aja Jesu pe.
23 A'e pandu:
—Ihẽ rehe amõ ipy'a katu rahã, ihẽ je'ẽha
rehe hendu katu ta tĩ. Ihẽ pái ipy'a katu
ta ehe tĩ. Ame'ẽ namõ ihẽ pái pyta ta ixo
tĩ. Ihẽ aja tĩ. Ipy'a rehe apyta ta tĩ. 24 Ihẽ
rehe amõ ipy'a ym rahã, ihẽ je'ẽha rehe
hendu ym ta tĩ. A'erehe Tupã rehe ipy'a
ym ame'ẽ ta ukwa ym ihẽ rehe har. Ihẽ
apandu ame'ẽ ke rehe jõ pehendu. Anĩ. Ihẽ
pái pandu ame'ẽ ke rehe pehendu tĩ. Ihẽ ke
a'e muwyr.
25 —Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, upa Tupã'ã
rehe har ihẽ apandu pehẽ pe. 26 A'e riki
pehẽ namõ ma'ema'e ame'ẽ ke a'e. Upa
ma'e ke a'e mu'e ta pehẽ pe. Upa ihẽ
apandu ame'ẽ ke a'e mujekwa ta pehẽ pe
tĩ. Ma'e ke peharái rahã, ame'ẽ ke a'e mu-
jekwa ta pehẽ pe. Ihẽ je'ẽha rupi I'ã ke Tupã
muwyr ta kỹ. A'e riki mu'e katu ta pehẽ ke.
27 —Pehẽ py'a ke ihẽ amuhury katu ta.
Pekyje ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta
hury. Aja ym ihẽ amuhuryha. (I'ar koty
te we ihẽ amuhury katuha.) Pejumupyai
ym. (Pehẽ namõ aja te'eha ihẽ axo ta.)
A'erehe pekyje ym tĩ. 28 “Ihẽ aho ta. Pe,
pehẽ koty ihẽ ajywyr ta” aja ihẽ apandu
ame'ẽ ke rehe rehe pehendu. Ihẽ 'ar koty
te we ihẽ pái katuha. A'erehe ixoty ihẽ
aho ta. A'erehe mã peja pehẽ rury katu
pexo. Ihẽ rehe pepy'a katu rahã, pehẽ
rury katu ta. 29 Ame'ẽ rehe uhyk ym rahã
we, ame'ẽ rehe har upa ihẽ apandu pehẽ
pe. Pe, ame'ẽ rehe uhyk rahã, pejurujar
katu ta ehe. 30 Amõ uwyr ixo. Tupã rehe
ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã ke a'e. A'e
uwyr ixo, a'erehe i'i atu we pehẽ namõ ihẽ
apandu ym ta apo rĩ. Ihẽma'e pyrãtãha ke
a'e muputu'u ym te ta. 31 Ihẽ pái rehe ihẽ
apy'a katu, aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har
ta ukwa ta me'ẽ te'e. A'erehe upa a'e pandu
ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. Jaho. Sengi
jahorahã — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

15

Juehe har Jesu pandu

1 Jesu pandu:
—Ma'eywa'y aja ihẽ. Ame'ẽ ma'eywa'y us-
akiha aja ihẽ pái. 2 Amõ amõ hymbo rehe
i'a ym. Amõ amõ hymbo rehe i'a katu. Pe,
i'a ym ame'ẽ ke usakiha mondok. Pe, i'a
katu, ame'ẽ ngi hãkãjuk aja upa ma'e jaxer

ame'ẽ ke mondok. Upa mukatu. Aja rahã, i'a katu te ta. Aja ihẽ kotyhar ta tĩ. Amõ amõ tama'e ixoha katu ym. Ame'ẽ ta ke ihẽ pái mupyrara ta. (Mondok ame'ẽja saka ta.) Amõ amõ tama'e ixoha katu riki. Ame'ẽ ta ixoha ke ihẽ pái mukatu ta tĩ. Aja rahã, i'ar koty te we ixo katuha. (Aja rahã i'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta.) 3 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pejurujar katu. A'erehe pehẽ py'a ihẽ pái juhyk. 4 Ma'eywa'y rehe hymbo pyta katu rahã, i'a katu ta. Aja ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo rahã, pexoha katu ta. (Aja rahã i'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta.) A'erehe mã peja ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo.

5 —Ihẽ riki ma'eywa'y aja saka. Pehẽ riki ma'eywa rymbo aja saka. Ma'eywa rymbo i'y rehe pyta rahã, i'a katu ta. Aja ym rahã, marã ka ym i'aha. Aja pehẽ tĩ. Ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo rahã, pexoha katu aja pexo. (Aja rahã, i'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta.) Aja ym rahã, marã ka ym pexo katuha. 6 Ma'eywa'y rehe hymbo katu ym rahã, usakiha ombor ta. Pe, ame'ẽ ke xirik ta oho. Ame'ẽ ke usakiha matyr ta. Pe, hapy ta. Upa ukwái ta. Aja pehẽ tĩ. Ihẽ namõ pehẽ juehe katu aja ym pexo rahã, ihẽ pái mupyrara ta. 7 Ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo rahã, peputar ame'ẽ ke pepandu katu ihẽ pái pe. Aja rahã, ame'ẽ ke pehẽ pe a'e muwyr ta. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu rahã, aja ta tĩ. Muwyr ta pehẽ pe tĩ. 8 Kuja ihẽ pái katuha ke pemujesak ta. Pexoha katu rahã, ame'ẽ ke pemujesak ta. Aja rahã, ihẽma'e jumu'eha ta ke pehẽ, aja pemujekwa katu ta tĩ. 9 Ihẽ rehe ihẽ pái ipy'a katu. Aja pehẽ rehe ihẽ apy'a katu tĩ. A'erehe mã peja ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo. Aja rahã tapijar te'e we pehẽ rehe ihẽ apy'a katu. 10 Ihẽ pái pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu katu. A'erehe tapijar te'e we ihẽ rehe a'e ipy'a katu. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu rahã, tapijar te'e we pehẽ rehe ihẽ apy'a katu ta tĩ.

11 —Upa aja me'ẽ pehẽ pe ihẽ apandu. Aja rahã, ihẽ rury katuha aja pehẽ tĩ. Pehẽ rury katu te ta tĩ. 12 Pesarahã! Pehẽ pe ihẽ apandu. Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu. Aja mã peja pepy'a katu pehẽ juehe tĩ. 13 Ehe katu ame'ẽ ta rehe amõ ipy'a katu te rahã, a'e manõ ta my. Aja rahã, ehe katu ame'ẽ ta manõ ym ta my. Amõ rahã, i'ar koty te we ipy'a katuha mujesak. Aja ipy'a katuha rehe amõma'e uhyk ym. 14 Pehẽ riki ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu rahã, ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ. A'erehe ihẽ amanõ ta. Aja rahã, mupyraraha renda pe peho ym te ta. Aja pehẽ rehe ihẽ apy'a katu te, aja amujekwa ta.

15 —Ijar ma'eha ke te'e paraky ame'ẽ ukwa ym. Pehẽ anĩ. Pekwa katu ihẽ ama'ema'eha. Ihẽ pái pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Ame'ẽ ke upa katu te pehẽ pe ihẽ apandu. A'erehe upa pekwa katu. A'erehe: “Ihẽma'e parakyha ta” aja ym pehẽ pe ihẽ apandu apo 'y. Anĩ. Upa pekwa katu, a'erehe: “Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ” aja pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. 16 Ihẽ ke pehẽ pejo'ok. Anĩ. Aja ym. Pehẽ ke ihẽ riki ajo'ok. Pe, ihẽ apandu: “Mã peja katu pexo. Ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Ame'ẽ ke ngã harái ym ta” aja.

—Pe, ihẽ je'ẽha rupi ihẽ pái pe ma'e ke pepandu rahã, ame'ẽ ke a'e muwyr katu ta pehẽ pe. 17 Pe, kuja pehẽ pe ihẽ apandu: “Mã peja pepy'a katu pehẽ juehe pexo” — aja Jesu pandu.

Jesu koty har ta rehe amõ ta ahy te'e usak

18 Jesu pandu tĩ:

—Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ixo. Pehẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak rahã, kuja pekwa pekwa pexo. Ihẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak py. 19 Pehẽ riki ame'ẽ ta kotyhar ta rahã, pehẽ rehe ame'ẽ ta ipy'a katu ta tipe tĩ. Ame'ẽ ta ngi har pehẽ ke ihẽ ajo'ok. A'erehe ame'ẽ ta kotyhar ta aja ym pehẽ apo 'y. A'erehe pehẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak. 20 Amukwehe ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo. Kuja: “Miasu riki ijar 'ar koty te we katuha aja ym” aja ihẽ apandu. Ihẽ riki pehẽ jar ke. A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara rahã, miasu ta ke mupyrara ta tĩ. Aja rahã, pehẽ ke ame'ẽ ta mupyrara ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta hendu katu rahã, pepandu ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta hendu katu ta tipe tĩ. 21 Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ. Pehẽ rehe hendu ym

ta tĩ. Ihẽ ke muwyr ame'ẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa ym, a'erehe pehẽ ke mupyrara ta. 22 Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Pe, ihẽ ajur ym rahã, ihẽ amu'e ym rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ym ta tipe. Anĩ. Ihẽ ajur riki. Amu'e tĩ. A'erehe: "Jande jakwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e" aja marã ka ym ame'ẽ ta panduha apo 'y. 23 Ihẽ rehe amõ ahy te'e usak rahã, ihẽ pái rehe aja tĩ. Ahy te'e usak ta tĩ. 24 Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "A'e tỹ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e" aja. Ame'ẽ ta ruwa koty marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e tipe. Ame'ẽ ke rehe usak tipe. Anĩ. Ihẽ rehe ahy te'e usak. Aja ihẽ ama'ema'e ym rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ym ta tipe. Anĩ. Usak riki. Pe, ihẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak. Ihẽ pái rehe aja tĩ. Ahy te'e usak tĩ. A'erehe ihẽ pái mupyrara ta. 25 Aja Tupã je'ẽha ke amõ mupinim. Aja me'ẽ uhyk. Kuja:
"Ihẽ rehe amõ ta ahy te'e usak."
26 —Pehẽ namõ ma'e ke ma'ema'e, ame'ẽ uwyr ta. Tupã'ã ke a'e. Ihẽ pái ngi uwyr ta. Jetehar te ke a'e mu'e ta pehẽ ke. Ihẽ pái ngi a'e ke ihẽ amuwyr ta. Ihẽ rehe har a'e mujekwa ta. 27 Pehẽ aja tĩ. Ngã ke amu'e py rahã har ihẽ namõ pexo. A'erehe ihẽ rehe har pepandu pandu ta ngã pe tĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

16

1 A'e pandu tĩ:
—Upa aja me'ẽ ihẽ apandu pehẽ pe. Aja rahã, ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. 2 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ta: "Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pejy'ar ym te ta apo 'y" aja. Aja pehẽ ke a'eta muhem ta ingi. Pe, pehẽ ke amõ ta jukwa ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ta tĩ. Pehẽ ke amõ ta jukwa rahã, Tupã putar ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e, aja ame'ẽ ta ukwa a'eta jupe naĩ. 3 Aja me'ẽ pehẽ pe a'eta ma'ema'e ta tĩ. Ihẽ rehe har a'eta ukwa ym. Ihẽ pái rehe har aja tĩ. Ukwa ym tĩ. A'erehe aja me'ẽ pehẽ pe a'eta ma'ema'e ta tĩ. 4 Pepyraraha rehe har ihẽ apandu. Aja rahã, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa ta pexo. Peta kỹ. Aja rahã tapijar te'e we ihẽ rehe pejurujar katu rĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupã'ã rehe har Jesu pandu we rĩ

A'e pandu tĩ:
—Pehẽ ke ihẽ amu'e py rahã, pehẽ pepyraraha rehe har ihẽ apandu ym. Pehẽ namõ ihẽ axo, a'erehe ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ym. 5 Apo anĩ. Apo ihẽ aho ta. Ihẽ ke muwyr. Ixoty ihẽ aho ta kỹ. "My nde ereho ta my?" aja ihẽ pe pehẽ ngi har pandu ym ta awa. Pekwa katu, a'erehe pandu ym ta awa. 6 Ihẽ aho ta, ame'ẽ rehe har apandu. A'erehe pepyai te hũ. 7 Pesarahã! Ihẽ aho rahã, pehẽ pe katu tiki. Ihẽ aho ym rahã, pehẽ namõ ma'e ke ma'ema'e, ame'ẽ uwyr ym ta pehẽ rehe. Tupã'ã ke a'e. Pe, ihẽ aho rahã, pehẽ pe a'e ke ihẽ amondo ta. 8 Pe, a'e uwyr rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe ma'e ke a'e mujekwa ta. Kuja mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ẽ ke jande jakwa katu" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pandu. Anĩ. Ukwaha jupe naĩ, aja Tupã'ã mujekwa ta. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihẽ pe, aja mujekwa ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta: "Mupyraraha renda pe peho ta kỹ" aja. Ame'ẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe Tupã'ã mujekwa ta tĩ. 9 Ihẽ rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jurujar tar ym. Pandu tĩ: "Japutar ym a'e ke" aja. A'erehe kuja Tupã'ã mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ẽ ke jakwa katu" aja ame'ẽ ta pandu. Anĩ. Ukwaha jupe naĩ, aja Tupã'ã mujekwa ta. 10 Ihẽ pái koty ihẽ aho ta. A'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihẽ pe, aja a'e mujekwa ta tĩ. Ihẽ pái koty ihẽ aho ta. Pe, ihẽ rehe pesak ym ta tĩ. 11 Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã ixo. Tupã upa pandu: "Nde katu ym. Nde ke amupyrara hũ ta kỹ" aja. A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ. Aja me'ẽ Tupã'ã mujekwa ta tĩ.
12 —Amõ we pehẽ pe ihẽ apandu tar katu tipe. Pekwa ym we ta rĩ. 13 Pe, Tupã'ã uwyr rahã, upa jetehar te ke pehẽ pe a'e mu'e ta. Jetehar te mu'eha ke a'e. A'e je'ẽha ke

a'e pandu ta my? Anĩ. Aja ym. A'e hendu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e mu'e ta. Tupã ngi hendu ame'ẽ ke mu'e ta. Pe, ma'e ke uhyk ym we rĩ. (Yman rahã, ma'e ke uhyk ta.) Ame'ẽ ke a'e mujekwa ta pehẽ pe tĩ. 14 Katu ihẽ rehe har a'e pandu ta. Ihẽ apandu tar katu ma'e ke, ame'ẽ ke a'e riki mujekwa ta pehẽ pe. 15 Upa ihẽ pái pandu ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. A'erehe aja ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ apandu ame'ẽ ke I'ã mujekwa ta pehẽ pe tĩ, aja ihẽ apandu — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Pyaiha ke huryha wan ta uwak

16 A'e pandu tĩ:

—I'i atu rahã, ihẽ rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã, ihẽ rehe pesak ta kỹ tĩ — aja jumu'eha ta pe.

17 Pe, amõ ta jupandu pandu a'eta jupe:

—Mã! A'e pandu: "I'i atu rahã, ihẽ rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã, ihẽ rehe pesak ta kỹ tĩ" aja jande pe. Myja me'ẽ ame'ẽ my? A'e pandu tĩ: "Ihẽ pái koty ihẽ aho ta, a'erehe ihẽ rehe pesak ym ta" aja. Myja me'ẽ ame'ẽ my tĩ? (Mã! Jakwa ym.) 18 "Amõ we mi" aja a'e pandu. Myja me'ẽ ame'ẽ my? A'e panduha jakwa ym — aja jumu'eha ta pandu a'eta jupe.

19 Ame'ẽ rehe har jumu'eha ta pandu tar katu ipe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'e pandu:

—Ihẽ apandu pehẽ pe. "I'i atu rahã, ihẽ rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã ihẽ rehe pesak ta kỹ tĩ" aja pehẽ pe. Ame'ẽ rehe har pepandu pandu pehẽ jupe my? 20 Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ ke amõ ta jukwa rahã, pejixi'u hũ ta. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta hury katu ta. Pehẽ anĩ. Pehẽ pepyai tipe. A'engi pehẽ rury katu ta tĩ. Ihẽ rehe pesak rahã, pehẽ rury katu ta tĩ.

21 —Kũjã imembyr u'ar tate rahã, ahy ta. U'ar rahã, a'e hury katu. Imembyr ra'yr u'ar, a'erehe hury katu. A'erehe ahyha upa harái. 22 Aja ta pehẽ tĩ. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta. A'erehe pepyai hũ apo. A'engi pehẽ rehe ihẽ asak ta tĩ. Ihẽ akwera katu ahem rahã, asak ta pehẽ rehe tĩ. (Ihẽ rehe pesak katu ta tĩ.) Aja rahã, pehẽ rury katu te ta tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ ngi mukanim ym te ta awa.

23 —Ihẽ pái koty ihẽ ajywyr rahã, ma'e ke ihẽ pe pepandu ym ta. Anĩ. Ihẽ pái pe pepandu ta. Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ je'ẽha rupi ma'e ke ihẽ pái pe pepandu rahã, upa pehẽ pe a'e muwyr ta kỹ. 24 Ihẽ je'ẽha rupi ma'e ke pepandu ym we rĩ. Apo mã peja pepandu katu inamõ 'y. Aja rahã, pehẽ pe a'e muwyr katu ta kỹ. Aja rahã, pehẽ rury katu te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitãma'e pyrãtãha ke

Jesu muputu'u

25 A'e pandu tĩ:

—Ma'e ke pehẽ pe ihẽ apandu. Ihẽ aho, myja me'ẽ ame'ẽ my, ame'ẽ ke ihẽ apandu. Pekwa katu we. Amõ we mi rahã, aja me'ẽ ihẽ apandu ym ta. Ame'ẽ angaha rehe uhyk ta. Arahã, ihẽ pái rehe har ihẽ amujekwa katu te ta. Pekwa katu te ta. 26-28 Ihẽ pái ngi ihẽ ajur. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur. Apo kome'ẽ ywy keruhũ ke ihẽ ahijar ta aho. Ihẽ pái koty ihẽ aho ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk rahã, ihẽ je'ẽha rupi ma'e ke pepandu ta ipe, ihẽ pái pe. Arahã pehẽ rehe har ihẽ apandu ym ta ipe. Pehẽ atu pepandu ta ipe. A'e atu pehẽ rehe ipy'a katu. Ihẽ rehe pehẽ pepy'a katu, a'erehe pehẽ rehe a'e ipy'a katu tĩ. Tupã ngi ihẽ ajur, ame'ẽ ke pekwa katu, a'erehe pehẽ rehe a'e ipy'a katu tĩ — aja jumu'eha ta pe pandu.

29 Pe, jumu'eha ta pandu ipe:

—Jete! Nde ereho ta. Myja me'ẽ ame'ẽ ke my, ame'ẽ ke nde eremujekwa katu te jande pe apo. Jakwa katu te apo 'y. A'erehe myja me'ẽ ma'e ke my, aja nde erepandu ym ta me'ẽ te'e apo. 30 Upa katu te nde erekwa katu, aja jakwa katu apo 'y. Jande japandu ym rahã, japandu tar katu ame'ẽ ke nde erekwa katu. A'erehe nde pe amõ pandu ym ta me'ẽ te'e. A'erehe Tupã ngi nde erejur, ame'ẽ ke jakwa katu — aja jumu'eha ta ipe.

31 Pe, Jesu pandu:

—Apo ihẽ rehe pejurujar katu. 32 Pehendu katurahã! Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Jete! Uhyk apo 'y. Kuja. Ihẽ ke upa pehijar ta peho. Pehẽma'e ke rehe pesak te'e ta peho. Ihẽ jeje ihẽ axo ta my? Anĩ. Jeje te anĩ. Ihẽ namõ ihẽ pái ixo, a'erehe

ihẽ jeje te ihẽ axo ym te ta. 33 Upa aja me'ẽ ihẽ apandu pehẽ pe. Aja rahã, ihẽ namõ pehẽ juehe katu pexo rahã, pehẽ rury katu ta. Pekyje ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara ta pehẽ ke. Anĩ. Pekyje ym. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã ixo. Satana a'e. (Ãjã ramũi ke a'e tĩ.) Ima'e pyrãtãha ke upa ihẽ amuputu'u — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

17

Juehe har Tupã namõ Jesu pandu

1 Aja me'ẽ Jesu upa pandu rahã, ywa rehe a'e ma'ã. Ipái namõ pandu pandu. Kuja:

—Papa! Ma'e angaha ke rehe uhyk apo 'y. Kuja. Ihẽma'e pyrãtãha ke emujekwa ngã pe. Aja rahã, nema'e pyrãtãha ke ihẽ amujekwa ta ngã pe tĩ. Nde ra'yr ke ihẽ. 2 Upa awa tama'e kapitã keruhũ ke ihẽ tĩ. Aja ihẽ ke nde eremu'am. Pe, ihẽ pe ngã ke nde eremuhyk katu. (A'erehe ame'ẽ ta ihẽ rehe jurujar katu.) Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta. 3 Kuja ame'ẽ ta riki uhã te hũ ame'ẽ ta ke. Nde rehe har ukwa katu ame'ẽ ta uhã te hũ ame'ẽ ta ke. Ne jõ riki Tupã te. Ihẽ rehe har ukwa ame'ẽ ta aja tĩ. Uhã te hũ ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Ihẽ ke nde eremuwyr. 4 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe nema'e pyrãtãha ke ihẽ amujekwa. Ihẽ parakyha ihẽ pe nde ereme'ẽ, ame'ẽ ke ihẽ amumba. Nde rehe har ihẽ amujekwa. Ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha ke. 5 Papa! Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, ne namõ ihẽ axo. Arahã ihẽma'e pyrãtãha ke nde eremujesak katu. Aja apo nde ruwa koty ihẽma'e pyrãtãha ke emujesak tĩ — aja ipái namõ Jesu pandu.

Ixotyhar ta rehe har Tupã namõ Jesu pandu

6 A'e pandu tĩ:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har amõ ta ixo. Ame'ẽ ta ke ihẽ pe nde eremuhyk katu. (A'erehe ame'ẽ ta ihẽ rehe jurujar katu.) A'erehe ame'ẽ ta ihẽ kotyhar ta ke apo 'y. Ame'ẽ ta pe nde rehe har ihẽ amujekwa katu. Nde kotyhar ta ke ame'ẽ ta tĩ. Apo ihẽ kotyhar ta ke tĩ. Ame'ẽ ta ke ihẽ koty nde eremuwyr. Ne je'ẽha rehe ame'ẽ ta hendu katu. 7 Kuja ame'ẽ ta ukwa katu. Upa ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ pe nde eremuwyr. Ihẽma'e pyrãtãha aja tĩ. Nde eremuwyr tĩ. Aja ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. 8 Ihẽ pe nde erepandu ame'ẽ ke ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ. Ame'ẽ ta hendu katu ehe. Nengi ihẽ ajur. Jetehar te ke ame'ẽ. Aja ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. Ihẽ ke nde eremuwyr. Ame'ẽ rehe ame'ẽ ta jurujar katu tĩ.

9 —Nde rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har nde pe ihẽ apandu ym. Ihẽ rehe nde eremuwyr katu. (A'erehe ame'ẽ ta ihẽ rehe jurujar katu.) Ame'ẽ ta nde kotyhar ta ke apo 'y. Ame'ẽ ta rehe har ne namõ ihẽ apandu pandu. 10 Upa ihẽ kotyhar ta riki nema'e tĩ. Pe, upa nde kotyhar ta riki ihẽma'e tĩ. Pe, ihẽma'e pyrãtãha ke ame'ẽ ta mujesak katu ta ngã pe. 11 Apo nde erexo ame'ẽ pe ihẽ aho ta tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ nixói ta. Ihẽ kotyhar ta anĩ. Pyta we ta se.

—Papa! Katu te ame'ẽ ke nde! Nema'e pyrãtãha namõ ame'ẽ ta rehe esak katu. Aja rahã, jande aja peteĩhar aja johu ngã ixo ta tĩ. Nema'e pyrãtãha ke ihẽ pe nde eremuwyr tĩ. 12 Ame'ẽ ta namõ ihẽ axo rahã, ne je'ẽha rupi ihẽ asak katu ngã rehe. Ame'ẽ ta ke ihẽ pe nde ereme'ẽ, ame'ẽja saka. Ihẽ asak katu ngã rehe, a'erehe ihẽ rehe ame'ẽ ta tapijar te'e we jurujar katu te we rĩ. Peteĩ jõ ihẽ ke hijar. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ke a'e. (Jun a'e.) Ihẽ ngi a'e oho, a'erehe yman Tupã je'ẽha rehe ehe har amõ mupinim, aja uhyk apo 'y. Ihẽ ke a'e hijar, aja uhyk apo 'y.

13 —Apo nde erexo ame'ẽ pe ihẽ aho ta kỹ. Se ihẽ axo rahã, ame'ẽ ta rehe har upa ihẽ apandu ne namõ. Aja rahã, ihẽ rury katuha aja a'eta hury katu te ta tĩ. 14 Nde erepandu ame'ẽ ke ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ. Ihẽ aja ame'ẽ ta riki nde rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja ym. A'erehe nde rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ahy te'e usak ngã ehe, nde kotyhar ta rehe. 15 Kome'ẽ ywy keruhũ ngi nde kotyhar ta ke eraho. Anĩ. Aja ym ihẽ apandu ta. Kuja ihẽ apandu nde pe. Jaxer ai te ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ tama'e pyrãtãha ke emuputu'u ame'ẽ ta ngi. Aja rahã, ame'ẽ ta rehe nde kotyhar ta hendu ym ta. 16 Nde rehe ipy'a ym ame'ẽ ta kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo. Ame'ẽ ta aja ym ihẽ tĩ. Ihẽ aja nde kotyhar ta tĩ. Ame'ẽ ta nde rehe

ipy'a ym ame'ẽ ta aja ym tĩ. 17 Nde je'ẽha
riki jetehar te ke. Nde kotyhar ta hendu
katu ehe. A'erehe nde ereputar ame'ẽ ke
aja nde erema'ema'e katu. Aja rahã, nde
ereputar ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e katu
ta tĩ. 18 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ke nde
eremuwyr. Ne je'ẽha ke ihẽ apandu ajur.
Aja ame'ẽ ta ke ihẽ amondo axo tĩ. Kome'ẽ
ywy keruhũ pe har ta pe ne je'ẽha ke ame'ẽ
ta pandu ta oho. 19 Ame'ẽ ta rehe ihẽ apy'a
katu. A'erehe nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ
ama'ema'e katu. Aja rahã, ame'ẽ ta nde
ereputar ame'ẽ ke ma'ema'e katu ta tĩ — aja
ipái namõ Jesu pandu.

Amõ jurujar katu, ame'ẽ ta rehe har Tupã namõ Jesu pandu pandu

(A'e pandu tĩ:)

20 —Ihẽ kotyhar ta rehe har ne namõ ihẽ
apandu. Ame'ẽ ta rehe har jõ ym. Ko
ne je'ẽha ke ame'ẽ ta pandu rahã, amõ ta
hendu katu ta. Ame'ẽ ta ihẽ rehe jurujar
katu ta tĩ. Ame'ẽ ta rehe har ne namõ ihẽ
apandu axo apo 'y.

21 —Papa! Mã peja peteĩhar aja a'eta ixo
katu, aja nde pe ihẽ apandu. Ne namõ
ihẽ juehe katu ihẽ axo. Pe, ihẽ namõ nde
juehe katu nde erexo tĩ. Aja mã peja jande
namõ a'eta juehe katu a'eta ixo ta tĩ. Mã
peja peteĩhar aja a'eta ixo katu ta. Aja
rahã, ihẽ ke nde eremuwyr ame'ẽ ke rehe
kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jurujar katu
ta tĩ. Nde riki ihẽ ke eremuwyr ame'ẽ ke
nde. 22 Nema'e pyrãtãha ke ihẽ pe nde
eremuwyr. Ame'ẽ ke ihẽ amondo ta tĩ,
ame'ẽ ta pe. Aja rahã, peteĩhar aja a'eta
ixo ta tĩ. Jande aja peteĩhar aja a'eta ixo ta
tĩ. 23 A'eta namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo.
Ihẽ namõ nde juehe katu nde erexo. Pe,
peteĩhar aja a'eta ixo katu ta tĩ. Aja rahã ihẽ
ke nde eremuwyr, aja kome'ẽ ywy keruhũ
pe har ta ukwa katu ta. Nde kotyhar ta rehe
nde erepy'a katu, aja ame'ẽ ta ukwa katu ta
tĩ. Ihẽ rehe nde erepy'a katu aja ame'ẽ ta
ukwa katu ta tĩ, kome'ẽ ywy keruhũ pe har
ta ukwa katu ta tĩ.

24 —Papa! Nde kotyhar ta ke ihẽ pe nde
eremuwyr. Ihẽ axo ame'ẽ pe ame'ẽ ta ixo ta
tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ aputar. Pe, ihẽ namõ a'eta
ixo rahã, ihẽma'e pyrãtãha rehe a'eta usak
ta. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói rahã, ihẽ rehe
nde erepy'a katu. A'erehe nema'e pyrãtãha
ke ihẽ pe nde eremuwyr.

25 —Papa! Katu te ame'ẽ ke nde! Nde
rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa ym nde rehe
har. Ihẽ anĩ. Ihẽ akwa katu nde rehe har.
Pe, ihẽ ke nde eremuwyr, aja ihẽ namõ ixo
ame'ẽ ta ukwa katu. 26 Ame'ẽ ta pe nde
rehe har ihẽ amujekwa. Tapijar te'e we ihẽ
amujekwa katu. Aja rahã, a'eta ipy'a katu
ta a'eta juehe ixo. Ihẽ rehe nde erepy'a
katu, aja a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ixo
tĩ. Pe, a'eta namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo —
aja ipái pe Jesu pandu.

18

Jesu ke sonda ta pyhyk

(Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53)

1 Tupã namõ upa pandu rahã, hãkã ra'yr
ruwái koty Jesu oho. Jumu'eha ta namõ
oho. Hãkã ra'yr rer Senõ. Hãkã ra'yr
ruwái koty ita kurar ihĩ. Ame'ẽ pe a'eta
ixe oho. 2 Ame'ẽ renda ke Jun ukwa katu
tĩ. Amõ amõ rahã, a'ep jumu'eha ta namõ
Jesu ohoho, a'erehe ame'ẽ renda ke Jun
ukwa katu. Jun riki huwajan ta ke Jesu
rehe muhyk ta werur. 3 Pe, ame'ẽ renda pe
Jun oho tĩ. Heta homa awa tama'e sonda
ta ke a'e raho. Amõ harõha ta ke a'e raho
tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ
harõha ta ke. Ame'ẽ ta ke pa'ihu ta mondo.
Parise ta mondo tĩ. Johu Jun namõ oho
rahã, kyse puku namõ oho. Kandéi namõ
oho tĩ. Araparin namõ oho tĩ.

4 Upa ma'e ke ixo ta, ame'ẽ ke Jesu ukwa
katu. A'erehe ngã koty a'e oho. Pe, pandu:

—Awa ke pekekar pexo my? — aja Jesu.

5 —Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe
har ke a'e — aja amõ ta pandu ipe.

—Ko ihẽ a'am — aja Jesu ngã pe.

Sonda ta namõ Jun ixo. A'e riki Jesu rehe
har mujekwa ngã pe. 6 "Ko ihẽ a'am" aja
Jesu pandu rahã, sonda ta xupe koty jywyr.
Pe, ywy rehe u'ar ukwap. 7 Amõ we Jesu
pandu:

—Awa ke pekekar pexo my? — aja ngã pe.

—Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe
har ke a'e — aja ipe tĩ.

8 —Ihẽ te ko aja upa ihẽ apandu pehẽ pe.
Ihẽ ke jõ pekekar pexo rahã, mã peja ihẽ

namõ ixo ame'ẽ ta oho te'e — aja ngã pe Jesu pandu.

9 [Aja me'ẽ a'e pandu rahã, i'i we a'e pandu ame'ẽ ke rehe uhyk apo 'y. Kuja: "Papa! Upa ihẽ pe nde ereme'ẽ. Ame'ẽ ta ngi har kanim ym amõ." Ame'ẽ panduha rehe uhyk.] 10 Pe, Simã Petu kyse puku ke muhem. Ixu'a ngi muhem. Pe, amõ sawa'e nambi ke a'e mopok ingi. Pa'i keruhũma'e miasu nambi ke mopok ingi. Her Mauko. Ijywa katu kotyhar inambi ke mopok. 11 Petu pe Jesu pandu:

—Anĩ. Henda pe kyse puku emuxe katu emondo, ipirer pe. Pyraraha ihẽ pe ihẽ pái muwyr. Ame'ẽ ke ihẽ py'ahu te'e ahendu katu ta. Ame'ẽ ke nde erekwa ta me'ẽ te'e — aja ipe.

Pa'i keruhũ ruwa koty Jesu ixo

12 Pe, Jesu ke homa awa tama'e sonda ta pyhyk. Sonda tama'e kapitã ta aja tĩ. Pyhyk tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rukwen harõha ta aja tĩ. Pyhyk tĩ. Pe, Jesu po apyr rupi a'eta pukwar. Tupaham pe pukwar. 13 Pe, a'e ke Kái tutyr pe a'eta raho py. Her Ana. Ame'ẽ warahy 'ar rahã, Kái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. 14 A'e riki jundéu awa tama'e kapitã ta pe pandu kwe. Kuja pandu:

—Peteĩ sawa'e manõ ta me'ẽ te'e. Aja rahã, jande ke homa awa tama'e sonda ta jukwa ym ta — aja Kái pandu kwe.

Petu te'e pandu
(Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-70; Mak 14.53-54; Mak 14.66-68; Ruk 22.54-57)

15-16 Jesu raikwer rupi Simã Petu oho. Amõ jumu'eha oho tĩ. Ihẽ riki ame'ẽ. Ihẽ Juã. Ihẽ ke pa'i keruhũ ukwa katu. A'erehe pa'i keruhũ rok kurar pe Jesu ke amõ ta raho rahã, ihẽ aho tĩ. Petu soroka pe pyta. Kurar rukwen rake pyta. A'erehe kũjã harõha pe ihẽ apandu:

—Petu ke emuxe katu — aja kũjã pe.

—Ere — aja kũjã.

Pe, Petu ixe tĩ. 17 Hukwen rake kũjã ixo. A'e pandu Petu pe:

—Nde riki peme'ẽ sawa'e namõ nde erejumu'e ixo ame'ẽ ke nde — aja ipe.

—Anĩ. Aja ym ihẽ — aja kũjã pe Petu te'e pandu.

18 Rysã te riki. A'erehe miasu ta tata ke hapy. Harõha ta aja tĩ. Hapy tĩ. Ame'ẽ rake rupi a'eta jumaku uĩ. Pe, a'eta koty Petu oho tĩ. Pe, jumaku uĩ a'e tĩ.

Jesu namõ pa'i keruhũ pandu
(Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Ruk 22.66-71)

19 Pe, Jesu pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu. Her Ana. Kuja pandu:

—Myja hetaha ne namõ ixo ame'ẽ ta my? Myja nde eremu'e mu'e my? — aja ipe.

(Ame'ẽ ke Ana ukwa rahã, homa awa tama'e kapitã pe pandu ta oho tĩ. Pe, ame'ẽ ukwaha rupi Jesu ke jukwa ta. A'erehe aja pandu.)

20 Jesu pandu:

—Hetaha pyter pe aja te'eha ihẽ apandu pandu. Ihẽ amu'e rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihẽ amu'emu'e. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ amu'emu'e tĩ. A'ep jundéu awa ta jy'ar tĩ. Hetaha pyter pe jõ ihẽ amu'emu'e. 21 Aja rahã, ma'erehe ihẽ pe nde erepandu my? Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ ta hendu. Ame'ẽ ta pe eme'u katu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke a'eta ukwa katu. A'erehe ame'ẽ ta pe epandurahã! Ame'ẽ ta pandu ta nde pe — aja pa'i keruhũ pe Jesu pandu.

22 Aja me'ẽ Jesu pandu ame'ẽ ke rehe harõha hendu rahã, a'e pandu:

—Mã! Aja me'ẽ pa'i keruhũ pe nde erepandu ym ta me'ẽ te'e. Katu ym — aja Jesu pe naĩ.

Pe, Jesu ruwa ke harõha nupã. (Pa'i keruhũ pe katu ym pandu aja ukwaha naĩ, a'erehe nupã.) 23 Jesu pandu:

—Ihẽ apanduha ihẽ ajawy rahã, ame'ẽ ke emujekwa ngã pe. Anĩ rahã, jetehar te ke ihẽ apandu rahã, ihẽ ke nde erenupã rahã, katu ym — aja harõha pe a'e pandu.

24 A'engi Jesu ke Ana mondo. Pukwar aja mondo. Kái koty mondo. A'e riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ tĩ.

Te'e Petu pandu tĩ
(Matéu 26.71-75; Mak 14.69-72; Ruk 22.58-62)

25 A'ep Petu jumaku uĩ rĩ. Pe, amõ ta pandu ipe:

—Peme'ẽ sawa'e namõ nde erejumu'e erexo ame'ẽ ke nde my? — aja ipe.

Petu te'e pandu:

—Anĩ. Aja ym ihẽ — aja ngã pe.

26 Pa'i keruhũma'e miasu nambi ke Petu mopok. Ame'ẽ ianam a'ep ixo tĩ. Pa'i keruhũma'e miasu a'e tĩ. Petu pe a'e pandu:

—Ita kurar pe Jesu namõ nde erexo. A'erehe nde rehe ihẽ asak a'ep tĩ — aja ipe.

27 Pe, Petu te'e pandu tĩ:

—Anĩ — aja.

Pe, pahar sapukái je'ẽ.

Pirat ruwa koty Jesu pu'am oho u'am (Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Ruk 23.1-5)

28 Kái rok ngi Jesu ke sonda ta raho. Homa awa tama'e kapitã rok pe raho. Pytuniwe te rahã, raho. Jundéu awa tama'e kapitã ta ixe ym. Homa awa tama'e kapitã rok pe ixe ym. Ixe rahã, katu ym ta. Ipy'a xi'a ta aja ukwa a'eta jupe. Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ke ngã matyr. Ame'ẽ ke ipy'a xi'a rahã, u'u ym ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ rok pe ixe rahã, u'u ym ta. Aja te'eha jundéu awa ta ukwa. 29 A'erehe soroka pe Pirat uhem uwyr. A'ep jundéu awa tama'e kapitã ta namõ pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ẽ sawa'e ma'ema'e my? Pehẽ pepandurahã! — aja Pirat pandu.

30 A'eta pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ẽ sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e ke jande jarur nde pe — aja ipe.

31 Pirat pandu:

—Pehẽ atu peraho. Pehẽ je'ẽha rupi ehe har pekwa peho. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Jaxer te ame'ẽ ke ma'ema'e my? Pehẽ atu pekwa peho — aja ngã pe.

Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:

—Anĩ. Jande je'ẽha rupi jajukwa ym ta awa ke. (Ame'ẽ ke nde jõ nde erepandu katu. Nde riki kapitam. Homa awa tama'e kapitã ke nde) — aja Pirat pe.

32 Aja rahã, Jesu panduha aja me'ẽ uhyk katu. A'e pandu kwe. “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ ke amõ ta jukwa ta.” Ame'ẽ panduha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Jetehar te riki ame'ẽ. (Homa awa ta jõ myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe amõ ta ke jukwa katu.) 33 Hok pe Pirat jywyr oho. Jesu pe a'e pandu:

—Pahar ejur se! Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ke nde my? — aja ipe.

34 Jesu pandu:

—Ame'ẽ ke nde atu erekwa my? Anĩ rahã, ame'ẽ ke amõ ta pandu nde pe my? Jetehar rupi nde erepandu ta me'ẽ te'e. “Katu nde.” Anĩ rahã: “Katu ym nde” aja — aja ipe.

35 Pirat pandu:

—Mã! Jundéu awa ym ihẽ. A'erehe jundéu awa ta ma'ema'eha akwa ym ihẽ. Homa awa ke ihẽ, a'erehe jetehar rupi nde rehe har apandu ta me'ẽ te'e. Jundéu awa ke nde. Ame'ẽ ta riki nde ke werur ihẽ pe. Pa'ihu ta aja tĩ. Nde ke werur ihẽ pe tĩ. A'erehe ame'ẽ ta ngi nde rehe har ahendu. Ma'e nde erema'ema'e my? — aja ipe.

36 Jesu pandu:

—Ihẽ riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ rahã, ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta jumai mai hũ ta. Aja rahã, ihẽ ke jundéu awa ta pyhyk ym ta tipe. Jetehar te ke. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ym ihẽ — aja ipe.

37 Pirat pandu:

—Aja rahã, kapitã keruhũ ke nde my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e tỹ. Nema'e panduha aja ihẽ. Ihẽ mãi pusu ngi ihẽ a'ar. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ axo. A'erehe jetehar te ihẽ apandu ajur. Jetehar te rehe hendu katu ame'ẽ ta ihẽ rehe hendu katu ta tĩ — aja Jesu pandu ipe.

38 Pirat pandu:

—Mã! Myja me'ẽ jetehar te amõ ukwa katu ta my? — aja ipe.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu (Matéu 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25)

Jesu namõ upa pandu rahã, soroka pe Pirat oho tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe a'e pandu oho tĩ:

—Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. A'erehe jajukwa rahã, katu ym ta. 39 Pasuko 'ar rahã pame katu te kyndaha ngi amõ ke aja te'eha ihẽ amupoir. Aja te'eha pehẽ pe amupoir. Ko jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ke ihẽ amupoir ta my. Aja peputar my? — aja Pirat.

40 Ngã pandu:
—Anĩ. Peme'ẽ anĩ. Amõ sawa'e emuhem indo. Mahamba emuhem indo. Aja jande japutar — aja Pirat pe.
(Mahamba riki amõ ke jukwa ame'ẽ ke a'e.)

19

1 Pe, amõ ta pe Pirat pandu:
—Jesu ke peraho. Soroka pe peraho. Penupã a'e ke. So'o pirer pe penupã — aja. (Nupã rahã, a'e ke jukwa ta, aja mujekwa katu.)
Pe, sonda ta nupã hũ. 2 Pe, japekã rãkã ke te'e iãkã rehe har sonda ta mujã. Ame'ẽ ke Jesu ãkã rehe a'eta moĩ. (Aja a'e ke mahy hũ.) Ma'e mundeha katu te ame'ẽ ke a'eta munde ehe tĩ. (Kapitã keruhũma'e mundeha aja saka a'eta munde ehe.) 3 Pe, huwa koty a'eta pu'am ohoho u'am. Puka puka hũ ehe. Kuja:
—Mã! Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde! — aja puka puka hũ ehe.
Pe, huwa ke a'eta nupã tĩ. Ipo pe nupã.
4 Hok kurar soroka pe Pirat uhem oho tĩ. Heta ame'ẽ ta pe a'e pandu:
—Pesarahã! Pehẽ pe Jesu ke ihẽ amuhem ta arur. Aja rahã, ma'e ke pekwa katu ta. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e, a'erehe jajukwa rahã, katu ym tiki, aja pekwa ta — aja Pirat pandu.
5 Pe, kurar soroka pe Jesu uhem oho. Japekã rãkã ke te'e iãkã rehe har sonda ta mujã. Ame'ẽ namõ a'e uhem oho. Ma'e mundeha katu te ame'ẽ ke namõ uhem oho tĩ. Pe, Pirat pandu:
—Pesarahã! Sawa'e kohĩ — aja heta ame'ẽ ta pe.
6 Jundéu awa tama'e pa'ihu ta usak ehe rahã, hãtã pukái pukái. Sonda ta aja tĩ. Kuja:
—Ejukwa! Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa! Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa! — aja Pirat pe.
Pirat pandu:
—Anĩ. Pehẽ atu myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe pejukwa. Ma'e jaxer ame'ẽ ke nixói te ipe, aja ihẽ akwa — aja ngã pe.
7 Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:
—"Tupã ra'yr ihẽ" aja pandu ame'ẽ ke manõ ta me'ẽ te'e. Aja jande je'ẽha rehe panduha ihĩ. "Tupã ra'yr ihẽ" aja Jesu pandu. A'erehe a'e ke jajukwa ta me'ẽ te'e — aja Pirat pe.
8 "A'e riki Tupã ra'yr" aja ngã pandu ame'ẽ ke rehe Pirat hendu rahã, amõ we kyje a'e. (Tupã ra'yr ke jukwa tar ym, ame'ẽ ngi kyje.) 9 Pe, hok wyr pe a'e ixe oho tĩ. Jesu ke a'e raho inamõ. Pe, pandu ipe:
—My ngi nde erejur my? — aja Jesu pe.
Anĩ. Jesu pandu we ym ipe. 10 Pirat pandu ipe:
—Mã! Nde erepandu ym ihẽ pe. Ehendu katu! Ihẽ apandu rahã, nde erehem katu te'e ta nde ereho. Anĩ rahã, ihẽ apandu rahã, nde ke sonda ta jukwa ta. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ta — aja Jesu pe.
11 A'e pandu:
—Anĩ. Aja ym. Kapitã aja nde ke Tupã riki mu'am. A'erehe je'ẽha te nde erereko. A'erehe ne je'ẽha rupi ihẽ pe upa ma'e ke nde erema'e katu. Ko ihẽ ke nde pe ngã werur. Ame'ẽ ta ma'eha riki i'ar koty te we jaxeriha. Nema'e ma'eha 'ar koty te we jaxeriha — aja Jesu pandu ipe.
12 Ame'ẽ panduha ke Pirat hendu rahã, Jesu ke a'e poir tar katu te hũ. Anĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta hãtã pandu pandu:
—Peme'ẽ ke nde erepoir rahã, homa awa tama'e kapitã keruhũ namõ katu ym nde. "Ihẽ riki kapitã keruhũ" aja Jesu pandu. A'erehe a'e riki homa awa tama'e kapitã keruhũ ruwajan — aja Pirat pe ngã pandu.
13 Ame'ẽ panduha ke Pirat hendu rahã, soroka pe Jesu ke a'e raho. Ngã namõ panduha renda pe a'e wapyk. Ngã rehe har ukwa, ame'ẽ renda pe wapyk. "Katu my?" Anĩ rahã: "Katu ym my?" Ame'ẽ renda pe Pirat wapyk. Ame'ẽ henda pe amõ ta pandu: "Ita mouha rape" aja. (Jundéu awa je'ẽha rahã: "Ngambata" aja pandu ipe.)
14 Arahã warahy jandar rahã tate. Ame'ẽ wera rahã ngã mi'u ke jundéu awa ta matyr matyr. Pasuko weraha rehe uhyk tate. Pe, jundéu awa ta pe Pirat pandu:
—Pehẽma'e kapitã keruhũ ke ko — aja.
15 Jundéu awa ta pukái hũ:
—Ejukwa! Ejukwa! Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ejukwa! — aja.
Pirat pandu:

—Pehẽma'e kapitã keruhũ myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ ajukwa ta my? Ame'ẽ ke peputar my? — aja ngã pe.

Pa'ihu ta pandu:

—Anĩ. Peme'ẽ riki jandema'e kapitã keruhũ ym. Sesa jõ riki jandema'e kapitã keruhũ — aja Pirat pe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

16 Pe, Jesu ke ame'ẽ ta pe Pirat me'ẽ. A'e je'ẽha rupi myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ta. A'erehe Jesu ke sonda ta raho.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu manõ

(Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43)

17 Pe, a'e oho. Ima'e myra ngã mupia ame'ẽ ke a'e raho. Ijixi'y 'ar pe raho. Pe, ma'e henda pe uhyk oho. Her: “Awa ãkã kangwer.” [Jundéu awa je'ẽha rahã: “Ngóu” aja.] 18 A'ep ame'ẽ myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe sonda ta mujar mu'am. Amõ mokõi sawa'e ta ke a'eta mujar mu'am tĩ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe mujar mu'am. Jesu jywa katu koty peteĩ. Amõ ijywa'i koty. Ame'ẽ ta pyter pe Jesu i'ãi. 19 Pe, amõ pe Pirat pandu:

—Ngã ukwaha ke emupinim. Kuja:

“Ko Jesu. Nasare ok ta pe har ke a'e.
Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ”

—Aja paper rehe emupinim — aja Pirat pandu. (Aja rahã amõ kapitã keruhũ kohĩ. Aja rahã, homa awa tama'e kapitã keruhũ ruwajan kohĩ, aja mujekwa.)

Ame'ẽ paper pinim rehe amõ koty koty je'ẽha ihĩ. Ko jundéu awa je'ẽha ke. Amõ ratĩ je'ẽha ke tĩ. Amõ ngere awa je'ẽha ke tĩ. Ame'ẽ paper pinim ke myra ngã mupia apyr rehe asa inom. Itapywa ra'yr pe asa inom. Jesu ãkã koty asa inom. 20 Ame'ẽ ke rehe heta jundéu awa ta usak. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Ame'ẽ renda paite ym. Ok ta ngi paite ym. (A'erehe jukwaha ke heta ngã usak oho.) A'erehe heta usak ehe, paper pinim rehe. 21 Pe, Pirat pe jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu:

—Anĩ. “Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ” aja amõ mupinim. Katu ym aja. Amõ koty emupinim. Kuja: “Kome'ẽ sawa'e pandu naĩ. Ihẽ riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ” aja emupinim — aja Pirat pe pandu.

22 Pirat pandu:

—Anĩ. Mã peja pyta. Amõ koty ihẽ amupinim ym ta — aja pa'ihu ta pe.

23 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Tumeme sonda ta ixo. Upa Jesu ke mujar mu'am rahã, ima'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk. Aja pame katu te pyhyk. Pe, mundeha pukeka aja me'ẽ pyta. Ame'ẽ rehe muwykiha nixói te. Peteĩhar pan. 24 Sonda ta pandu jupe: “Mã peja ixo. Jamowok ym ta. Ita pinim ra'yr jambor ta. Aja ame'ẽ mundeha japyhykiha ke jakwa ta” aja. Aja rahã, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Ame'ẽ rehe uhyk. Kuja:

“Ihẽma'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk.
Pukeka aja me'ẽ rehe ita pinim ra'yr
ke a'eta omombor” aja pinĩha ihĩ.
Ame'ẽja sonda ta ma'ema'e apo 'y.

25 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu i'ãi. Kotete imãi ixo. Imãi anam a'ep ixo tĩ. Amõ Mari a'ep ixo tĩ. Koropa rakehar a'e. Mari Mandare ixo a'ep tĩ. 26 Pe, imãi rehe Jesu usak. Amõ jumu'eha rehe aja tĩ. Usak tĩ. A'e ipy'a katu ame'ẽ ke ame'ẽ jumu'eha. Ihẽ ke ame'ẽ. Ihẽ Juã. Pe, imãi pe Jesu pandu:

—Mãi! Peme'ẽ riki ne membyr apo 'y — aja ipe.

27 Pe, ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Peme'ẽ riki ne mãi apo 'y — aja.

Arahã har ihẽ rok pe ihẽ araho. Ihẽ Juã. Jesu mãi ke ihẽ araho. Ihẽ mãi aja ihẽ asak katu ehe tĩ.

Jesu manõ

(Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49)

28 Jupe uhyk ame'ẽ ke upa katu te uhyk apo 'y. Aja Jesu ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—Ihẽ hyngwéi — aja.

Aja pandu rahã, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim, aja me'ẽ uhyk tĩ. 29 Ita rekúi ra'yr a'ep ihĩ. Kawĩ ihĩ ipe. Iro ym te ame'ẽ ke. Ame'ẽ namõ mandeju aja me'ẽ ke mururu. Ame'ẽ ke myra rehe sonda pukwar. Pe, Jesu juru rehe ame'ẽ ke mujar. 30 Ame'ẽ ke Jesu pyter. Pe, pandu:

—Upa 'y — aja pandu.

(Aja rahã, ipái pandu ame'ẽ ke upa katu te a'e ma'ema'e 'y, aja mujekwa katu.) Pe, iãkã ke iwyr koty jixiko. Pe, manõ.

Jesu ku'a ke sonda kutuk, myra rehe har itatakwar pe

31 Ame'ẽ wera rahã, upa ma'e ke jundéu awa ta matyr matyr. Ku'ẽ rahã, putu'uha 'ar ke, a'erehe ma'e ke matyr ym ta. (Paraky te'e, ame'ẽja saka, a'erehe ma'e ke ma'e ym ta.) Ame'ẽ putu'uha 'ar rahã, hury katu te ngã. A'erehe myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe awa rete pyta ame'ẽ ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe pahar jukwa tar katu. A'erehe Pirat pe jundéu awa tama'e kapitã ta pandu oho:

—Mahapyr sawa'e ta myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe sonda ta mujar mu'am. Ja-jukwa ta. Ame'ẽ ta tymã ke jamupen tar katu. Aja rahã, pahar manõ ta. Upa manõ rahã, hete ke jamujy ta jarur — aja Pirat pe.

32 Pirat pandu: "Ere." A'erehe itymã ke sonda ta mupen oho. Jesu rake mokõi sawa'e ta myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe sonda ta mujar mu'am. Pe, sawa'ema'e tymã ke sonda ta mupen. Amõ sawa'ema'e ke mupen tĩ. 33 Pe, Jesu rehe a'eta uhyk rahã, Jesu manõ, aja a'eta ukwa. A'erehe itymã ke a'eta mupen ym. 34 Sonda ta ngi har peteĩ sonda myra rehe har itatakwar pe kutuk. Jesu ku'a ke kutuk. Pe, pahar huwy uhem. Y uhem tĩ. 35 Upa ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Asak ame'ẽ ke ihẽ apandu. Ame'ẽ riki jetehar te ke, aja ihẽ akwa. Jetehar te ke ihẽ apandu, aja ihẽ akwa tĩ. Aja rahã, pejurujar katu ta ehe tĩ. 36 Jesu tymã ke sonda ta mupen ym. Aja rahã, yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Aja me'ẽ uhyk apo 'y. Kuja amõ mupinim:

"Ima'e ixangwer upen ym te ta" aja.

37 Amõ we tĩ. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim tĩ. Kuja:

"Myra rehe har itatakwar pe kutuk ame'ẽ ke rehe ngã usak ta" aja amõ mupinim. Aja me'ẽ panduha rehe uhyk apo tĩ.

Jesu rete ke itakwar rupi amõ mou raho
(Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56)

38 Pe, amõ sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Jesu rehe a'e jurujar katu a'e tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi a'e kyje. A'erehe jurujar katuha rehe har amõ ta pe a'e pandu ym. Pe, Jesu manõ rahã, Pirat pe Jose pandu oho:

—Jesu rete ke ihẽ aputar. Amou ta araho — aja ipe.

—Ere. Eraho — aja Pirat Jose pe.

Pe, Jesu rete ke Jose mujy raho. 39 Jose namõ Nikonde oho tĩ. A'e riki pytun rahã, Jesu rehe usak oho ame'ẽ ke a'e kwe. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke a'e raho. Her aroe. Amõ mi. Ame'ẽ mokõi mupara ame'ẽ ke a'e raho. Puhýi riki. Kwaren sin (45) kir puhýiha raho. 40 Pe, Jesu rete ke ame'ẽ mokõi sawa'e ta mujy raho. Pe, pan katu ame'ẽ pe a'eta pukek. Pukek rahã, ma'e pihe katu ame'ẽ ke a'eta mou tĩ. Pan pyter rupi mou. Awa rete ke jundéu awa ta jytym rahã, aja te'eha riki. 41 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Ame'ẽ henda rake amõ henda ihĩ. Ita kurar renda ke ihĩ. Ame'ẽ henda pe itakwar keruhũ ihĩ. Ngã pykũi ame'ẽ ke. Pyahu te ke ame'ẽ. Ame'ẽ rupi amõ hete ke amõ ta mou ym te rĩ. 42 Ame'ẽ rupi Jesu rete ke Jose ta mou. Hake ihĩ, a'erehe a'ep mou. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate, a'erehe a'ep mou.

20

Jesu kwera katu uhem
(Matéu 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12)

1 Nomin pytuniwe te rahã, wera ym we rĩ. Itakwar keruhũ pe Mari Mandare oho. Uhyk rahã, hukwen kyndaha ke amõ mujere pirar, ame'ẽ ke rehe a'e usak. Itahu pe amõ kynda. Ame'ẽ ke mujere pirar. 2 Ame'ẽ ke ukwa rahã, Simã Petu koty a'e ujan oho. Pandu oho. Ihẽ pe a'e pandu uwyr tĩ. Ihẽ Juã. Ihẽ rehe Jesu ipy'a katu. Kuja kũjã pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amõ ta raho. Myp raho my? Ihẽ akwa ym ihẽ — aja Mari pandu.

3 Pe, itakwar keruhũ rehe Petu usak oho. Ihẽ aho inamõ tĩ. 4 Jande mokõi jajan jaho. Pe, Petu ke ihẽ asa aho. Pe, itakwar keruhũ rehe ihẽ ahyk py aho. 5 Pe, ihẽ ajumumbe

ama'ã hupi. Pan katu ame'ẽ ke jõ ihẽ asak. Jesu rete pukeka ke. Anĩ. Ihẽ axe ym aho hupi. 6 Ihẽ raikwer rupi Simã Petu uhyk. Pahar itakwar keruhũ rupi a'e ixe oho. Pan katu ame'ẽ ke jõ pete'e túi ame'ẽ ke rehe a'e usak. 7 Pan pe Jesu ãkã ke amõ maman. Ame'ẽ ke rehe a'e usak tĩ. Pan katu ame'ẽ ke namõ ame'ẽ túi ym. Jeje jupu'a ou. 8 Pe, itakwar keruhũ rupi ihẽ axe aho tĩ. A'ep ihẽ riki ahyk py ame'ẽ ke ihẽ. Upa ihẽ asak tĩ. Jete. Jesu kwera katu uhem, ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu. 9 [Arahã Tupã je'ẽha ke jande jakwa ym we rĩ. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. "Manõha ngi a'e kwera katu ta uhem tĩ." Ame'ẽ ke jakwa ym we rĩ.] 10 A'engi jande rok pe jajywyr jaho.

Jesu rehe Mari Mandare usak (Matéu 28.9-10; Mak 16.9-11)

11 Itakwar keruhũ soroka pe Mari jixi'u u'am. Jixi'u u'am rahã, a'e jumumbe ma'ã hupi. 12 Pe, mokõi Tupã je'ẽha rahoha ta rehe a'e usak. Ima'e mundeha ituwyr te ame'ẽ namõ a'eta ihĩ. Jesu ãkã renda ke pe amõ wapyk uĩ. Jesu py renda ke pe amõ wapyk uĩ tĩ. 13 A'eta pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my?

A'e pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amõ ta raho. Myp raho my? Ihẽ akwa ym — aja Mari.

14 Ame'ẽ ke a'e pandu rahã, a'e uwak. Pe, amõ sawa'e a'ep ixo. Mari usak ehe. Ame'ẽ sawa'e riki Jesu. Ame'ẽ ke Mari ukwa ym we rĩ. 15 Pe, Jesu pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my? Awa ke nde erekekar erexo my? — aja Mari pe.

Jesu riki ita kurar usakiha ke, aja Mari ukwaha naĩ. A'erehe Mari pandu ipe.

—Sa'e! Hete ke nde ereraho rahã, nde eremouha renda ke ihẽ pe emujekwa. Hete ke ihẽ araho ta — aja Mari pandu.

16 Jesu pandu ipe:

—Mari!

Pe, ixoty Mari uwak. Jundéu awa je'ẽha a'e pandu:

—Hambo! — aja.

[Ame'ẽ riki: "Ngã mu'eha nde" aja mujekwa.] (Arahã a'e riki Jesu, ame'ẽ ke Mari ukwa katu.) 17 Jesu pandu ipe:

—Ihẽ pái keruhũ koty ihẽ ajywyr ym aho rĩ. A'erehe ihẽ rehe epyhyk ym e'am. Ihẽ namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pe epandu eho. A'eta riki ihẽ mu ta aja. Ihẽ rendyr ta aja tĩ. Kuja epandu eho: "Ihẽ pái keruhũ koty ihẽ ajywyr ta aho. A'e riki pehẽ pái keruhũ tĩ. Tupã a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Pehẽ pepy'a pemoĩ moĩ katu ehe ame'ẽ ke a'e tĩ. Ixoty ajywyr ta aho" aja epandu eho — aja Mari pe Jesu pandu.

18 A'erehe, jumu'eha ta pe Mari Mandare pandu oho:

—Jandema'e sawa'e te rehe ihẽ asak — aja a'e pandu.

Upa Jesu pandu ame'ẽ ke a'e pandu ngã pe tĩ.

Jesu rehe jumu'eha ta usak (Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49)

19 Nomin pytun rahã, jumu'eha ta jy'ar uĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi a'eta kyje, a'erehe kapy rukwen ke a'eta kynda katu. Pe, a'eta pyter pe Jesu uhem u'am. A'e pandu:

—Mã peja pehẽ py'a ke Tupã muhury katu — aja.

20 Ame'ẽ ke upa pandu rahã, a'eta pe ipo ke a'e mujesak. Itapywa rape ke mujesak. Ixu'a ke mujesak tĩ. Myra rehe har itatakwar rape ke mujesak. Pe, jandema'e sawa'e te rehe jumu'eha ta usak rahã, a'eta hury katu te. 21 Pe, a'eta pe Jesu pandu tĩ:

—Mã peja pehẽ ke Tupã muhury katu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ke ihẽ pái muwyr. Aja kome'ẽ ywy keruhũ rupi pehẽ ke ihẽ amondo ta tĩ. Ihẽ rehe har pepandu ta peho — aja jumu'eha ta pe a'e pandu.

22 Ame'ẽ ke upa pandu rahã, a'eta rehe a'e peju. Pe, pandu:

—Mã peja pehẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. 23 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta pe kuja pepandu: "Tupã ipy'a pehẽ rehe jywyr" aja. Aja rahã, jetehar te ke. Tupã ipy'a jywyr katu, a'eta rehe. Kuja pepandu: "Tupã ipy'a jywyr ym pehẽ rehe" aja amõ ta pe. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ym ta a'eta rehe tĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Tome pe Jesu pandu

24 Jumu'eha ta namõ Jesu ixo tĩ. Arahã ipy peteĩ jumu'eha ta ngi har amõ ixo ym. Her Tome. “Mokõihar ta ke” aja amõ ta ipe tĩ. 25 Pe, a'e jywyr rahã, amõ jumu'eha ta pandu ipe:

—Jandema'e sawa'e te rehe jasak — aja ipe.

Tome pandu:

—Ipo rehe itapywa rape rehe ihẽ asak ym rahã, a'e kwera katu uhem, aja ihẽ ajurujar ym ta ehe. Hape rupi ihẽ po ihẽ amunde ym rahã, aja ajurujar ym ta ehe tĩ. Ixu'a rehe myra rehe har itatakwar rape rupi ihẽ po ihẽ amujar ym rahã, ajurujar ym ta ehe tĩ — aja jumu'eha ta pe.

26 Awa po wajar peteĩ ukwer rahã, upa jumu'eha ta jy'ar uĩ tĩ. Kapy tiha ame'ẽ pe jy'ar uĩ. Tome a'ep ihĩ tĩ. Hukwen riki amõ ta kynda katu. Pe, pahar Jesu uhem u'am. Jumu'eha ta pyter pe uhem u'am. Pe, pandu:

—Ko ihẽ ajur — aja.

27 Pe, Tome pe a'e pandu:

—Ihẽ po rehe esarahã! Itapywa rape rupi nde po emunde. Ihẽ ku'ap nde po emunde tĩ. Myra rehe har itatakwar rape rehe emujar tĩ. Ihẽ akwera katu ahem, ame'ẽ ke rehe nde erejurujar ym. Apo ejurujar katu ihẽ rehe 'y — aja Jesu.

(Aja pandu rahã, Jesu nixói rahã, kwehe we Tome pandu ame'ẽ ke Jesu upa ukwa katu, aja mujekwa katu.) 28 Tome pandu ipe:

—Ihẽma'e sawa'e te nde! Tupã riki nde. Nde rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu — aja Jesu pe.

29 Tome pe a'e pandu:

—Ihẽ rehe nde eresak katu, a'erehe ihẽ rehe nde erejurujar katu. Amõ ta ihẽ rehe usak ym ta. Pe, ihẽ rehe a'eta jurujar katu ta tĩ. Mã! Ame'ẽ ta hury katu ta — aja Jesu pandu.

Tupã je'ẽha ke Juã mupinim

30 Jumu'eha ta ruwa koty marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e katu. Mãte hũ ma'ema'e. A'eramõ a'eta usak ehe. “Mã! Katu hũ” aja a'eta pandu hũ. Upa ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim ym. Ihẽ Juã. 31 Kome'ẽ paper rehe amõ amõ Jesu ma'ema'eha ke ihẽ amupinim. Ame'ẽ ke rehe pesak rahã, Jesu riki Kirisutu, kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja pejurujar katu ta. A'e riki Tupã ra'yr, aja pejurujar katu ta tĩ. Pejurujar katu ehe rahã, pehẽ ruhãha namõ pexo, aja pekwa katu. A'erehe kome'ẽ paper ihẽ amupinim.

21

Jesu rehe awa po wajar mokõi jumu'eha ta usak

1 Ajame'ẽ ke ypa keruhũ rake jande jaxo. Ypa keruhũ rer Timberi. A'ep Jesu uhyk oho tĩ. Arahã kuja a'e mujesak jande pe. 2 Ypa keruhũ rake jajy'ar ja'am. Ko Simã Petu. Amõ Tome. Amõ Natanae. Ihẽ tĩ. Ihẽ Juã. Ihẽ mu, Tian amõ. (Semende riki jande pái.) Amõ mokõi jumu'eha ta jy'ar u'am jande namõ tĩ. Tome pe amõ ta pandu: “Mokõihar ta ke” aja. Natanae riki Kana ok ta pe har ke a'e. Kana ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. 3 Jande pe Simã Petu pandu:

—Pira rehe ihẽ aho ta — aja.

—Ne namõ jaho ta tĩ — aja jande ipe.

Pe, jarusu keruhũ pe japor jaho. Pytun rupi kyhapari ke jamombor jaxo tipe. Japyhyk ym te pira ke. 4 Pe, wera ramõ te rahã, y rymy'y rake Jesu pu'am u'am. Jasak ehe rahã, Jesu ke aja jakwa ym. 5 Pe, jande pe Jesu pukái:

—Sa'eta! Pira pepyhyk my?

—Anĩ. Japyhyk ym te riki! — aja jande ipe.

6 A'e pandu:

—Pehẽma'e jarusu keruhũ jywa katu koty kyhapari pembor. Aja rahã, pira pepyhyk ta kỹ — aja jande pe.

A'e pandu, a'erehe kyhapari ke jambor. Pe, mãte hũ pira ke japyhyk 'y. A'erehe marã ka ym kyhapari jamuhemiha. 7 Jesu ipy'a katu ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ riki Petu pe apandu:

—Jandema'e sawa'e te tiki! — aja.

(Arahã Jesu tiki aja johu jakwa katu.) Ame'ẽ ke rehe Petu hendu rahã, pukeka aja me'ẽ pe a'e jupukek. Pe, y pe a'e opor oho. Xum! Pe, Jesu koty a'e jupetẽ oho. [Pira ke pyhyk ixo rahã, mundeha ke upa a'e jo'ok, a'erehe ma'e ke a'e jupukek.]

8 Jandema'e jarusu keruhũ ke jamuhyk jaraho. Y rymy'y rehe jamuhyk jaraho. Kyhapari hykýi jaraho. Mãte hũ pira ke ipe. Ỹ rymy'y paite ym. Sẽ (100) met tate paiteha. 9 Pe, ywy rehe japor rahã, tata rehe jasak. Tatãpũi 'ar pe pira musepetu ame'ẽ ke rehe jasak. Mbeju rehe jasak tĩ. 10 Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pira pepyhyk ramõ. Amõ we perur — aja.

11 Jarusu keruhũ pe Simã Petu opor oho tĩ. Kyhapari pyhyk. Pe, ywy rehe a'e opor rahã, ywy pe upa hykýi muhem raho. Pira tiha ame'ẽ ke pame katu te túi. Heta te hũ túi. Kuja, 153 hetaha túi. Anĩ. Kyhapari usak ym. 12 Jande pe Jesu pandu:

—Pe'u pejur! — aja.

A'e riki jandema'e sawa'e te aja jakwa katu, a'erehe: “Awa nde my?” aja japandu ym ipe. 13 Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Jande pe a'e me'ẽ me'ẽ. Pira ka'ẽ ke aja tĩ. Me'ẽ me'ẽ tĩ.

14 Arahã riki mahapyrihar ke Jesu mujesak jande pe. Manõha ngi kwera katu uhem. A'engi mahapyrihar Jesu rehe jasak.

Petu namõ Jesu pandu

15 Upa ja'u rahã, Simã Petu pe Jesu pandu. Simã Juã ra'yr.

—Simã! Se ne namõ ixo ame'ẽ ta ixo. Ihẽ rehe a'eta ipy'a katu. I'ar koty te we ihẽ rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

Simã pandu:

—Sawa'e! A'e tỹ. Nde rehe ihẽ apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja ipe.

—Ihẽ kotyhar ta riki arapuharan ra'yr ta aja saka. Ame'ẽ ta rehe esak katu — aja Simã pe.

16 Simã Juã ra'yr. Mokõihar Jesu pandu ipe:

—Simã! Ihẽ rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

—Sawa'e! A'e tỹ. Nde rehe ihẽ apy'a katu. Aja nde erekwa katu — aja Petu.

—Ihẽ kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ẽ ta rehe esak katu — aja Simã pe.

17 Simã Juã ra'yr. Mahapyrihar pandu ipe:

—Simã! Ihẽ rehe nde erepy'a katu my? — aja Petu pe.

Aja me'ẽ mahapyrihar Jesu pandu ipe. A'erehe Petu pyai. A'e pandu:

—Sawa'e! Upa katu te nde erekwa katu. A'erehe nde rehe ihẽ apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ihẽ kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ẽ ta rehe esak katu. 18 Esarahã! Nde sawa'e wan rahã, nema'e mundeha ke nde atu eremunde. Nde ereho tar katu ame'ẽ pe nde ereho te'e. Nde tamũi te rahã, nde jywa ke nde eremupuku ta. Pe, amõ pukwar ta. Pe, nde ereho tar ym ame'ẽ pe nde ke amõ ta raho ta — aja Petu pe.

19 [Aja me'ẽ a'e pandu rahã, myja Petu manõ ta my, ame'ẽ ke Jesu mujekwa ixo. Petu manõ rahã, amõ ta pandu ta: “Petu pe pyrãtãha nde eremuwyr. A'erehe jukwa ame'ẽ ta ngi a'e kyje ym. A'erehe ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã rehe har amõ ta pandu ta.] Pe, Jesu pandu ipe:

—Ihẽ namõ eho! — aja Petu pe.

Juã rehe har Jesu pandu

20 Petu uwak rahã, ihẽ rehe a'e usak. Ihẽ Juã. Ihẽ rehe Jesu ipy'a katu ame'ẽ ke ihẽ. Amukwehe hake ihẽ awapyk aĩ rahã, ihẽ apandu ipe:

—Sawa'e! Awa riki nde ruwajan ta ke nde rehe muhyk ta werur my? — aja ihẽ.

21 Apo ihẽ rehe Petu usak rahã, Jesu pe a'e pandu:

—Sawa'e! Juã rahã, myja a'e ixo ta my? — aja Petu pandu. (Aja rahã, myja Juã manõ ta my, aja Petu ukwa tar katu.)

22 Jesu pandu ipe:

—Ihẽ ajywyr rahã, pewe a'e ixo ta my rĩ. Ame'ẽ ke ihẽ aputar nahã my. Ihẽma'e rehe ejuma'u ym. Nde riki ihẽ namõ eho — aja Petu pe.

23 Ame'ẽ ke hendu rahã, amõ Jesu namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe: “Juã riki manõ ym ta” aja naĩ. Anĩ. Aja me'ẽ Jesu pandu ym. Kuja a'e pandu katu: “Ihẽ ajywyr rahã, pewe a'e ixo ta my rĩ. Ame'ẽ ke aputar nahã my. Ihẽma'e rehe ejuma'u ym” aja jõ Jesu pandu.

24 Ihẽ riki apandu katu. Ihẽ Juã. Jesu pandu ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. A'e

ma'ema'e ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu tĩ. Paper rehe upa ihẽ amupinim tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ riki jetehar te ke aja upa ngã ukwa katu.

Je'ẽha a'ejõhar

25 Jesu ma'ema'e, ame'ẽ ke pewe hũ rĩ. Ame'ẽ ke peteĩ teĩ paper rehe amõ mupinim rahã, mãte hũ paper pinim ke ihĩ ta. Aja ihẽ akwa katu.

Upa.

At Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

Ruk kome'ẽ paper ke mupinim. Teo pe mondo. “Teo” aja pandu rahã, upa Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta ke, aja ngã ukwa.

Ma'erehe kome'ẽ paper ke Ruk mupinim my? Kuja. Myja myrandu katu Jesu kotyhar ta pandu pandu raho my? Ame'ẽ ke a'e mujekwa tar katu, a'erehe kome'ẽ paper ke mupinim. Jerusarẽ ok ta pe pandu py. Arahã myrandu katu ke jundéu awa ta pe jõ Jesu kotyhar ta pandu pandu. A'engi jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu pandu oho tĩ. A'engi amõ amõ ywy pe pandu pandu oho tĩ. A'engi Hom ok ta pe Páu pandu pandu. A'engi upa kome'ẽ ywy keruhũ rupi Jesu kotyhar ta pandu oho. Upa awa ta pe pandu pandu oho.

Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

1-2 Nde riki Teo. Yman nde pe paper ihẽ amupinim amondo. Ihẽ Ruk. Jundéu awa tama'e ywy rupi Jesu wata oho ixo rahã, upa a'e ma'ema'e ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim. Upa a'e mu'emu'e ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim tĩ. Tupã'ã je'ẽha rupi ma'e Jesu pandu pandu. A'e mondo ame'ẽ ta pe a'e pandu pandu. Amukwehe te ame'ẽ ta pe a'e pandu: “Ihẽ namõ peho. Pehẽ ke ihẽ ajo'ok” aja Jesu pandu. Ame'ẽ ta pe a'e pandu pandu. Upa pandu rahã, ywa pe a'e jywyr oho.

3 Amukwehe te we myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu manõ. Pe, kwera katu uhem rahã, a'e mondo ame'ẽ ta usak usak ehe tĩ. Kuja, mokõi awa py upa ukwer rahã, usak usak katu ehe tĩ. A'erehe a'e kwera katu ixo tĩ, aja mujekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'ema'e ixo tĩ, a'erehe a'e kwera katu ixo tĩ, aja mujekwa katu tĩ. Ixuwe katu ixo tĩ, aja mujekwa katu ngã pe tĩ. Arahã myja me'ẽ rahã, Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja a'e pandu my? Ame'ẽ rehe har tapijar te'e we a'e mu'e mu'e ixo rĩ. 4 A'e mondo ame'ẽ ta namõ Jesu ixo rahã, kuja a'e pandu a'eta pe tĩ:

—Pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ ym rahã we, Jerusarẽ ok ta ngi pehem ym peho. Tupã'ã ke pehẽ pe Papa muwyr ta. Aja amukwehe te we pehẽ pe ihẽ apandu katu. Ame'ẽ ke rehe peharõ pexo rĩ. 5 Yman y pe amõ ta ke Juã mujahuk. Apo heta ym wera rahã, pehẽ py'a rehe Tupã'ã ke Papa muwyr ta — aja a'e mondo ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

Ywa pe Jesu jywyr oho

6 Jesu namõ a'e mondo ame'ẽ ta jy'ar u'am rahã, a'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Apo jundéu awa tama'e kapitã keruhũ aja nde erexo ta my? Pe, jande ruwajan ta ngi jande ke nde erepoir ta my? — aja Jesu pe. (“Jande ruwajan ta” aja pandu rahã: “Homa awa tama'e sonda ta ke” aja mujekwa.)

7 Pe, Jesu pandu a'eta pe:

—Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pe'am. Ame'ẽ rehe har Papa jõ ukwa katu. Ame'ẽ weraha ke a'e jõ riki je'ẽha rupi manga katu. Jahy ke a'e jõ manga katu tĩ. 8 Pe, Tupã'ã pehẽ namõ ihĩ rahã, pehẽ py'a ke Tupã mãtã ta. Pe, ihẽ rehe har pepandu pandu ta peho. Jerusarẽ ok ta rupi pepandu pandu ta peho. Jundéi ywy rupi pepandu pandu ta peho tĩ. Samari ywy rupi pepandu pandu ta peho tĩ. Upa kome'ẽ ywy keruhũ rupi pepandu pandu ta peho tĩ — aja a'e mondo ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

9 Upa Jesu pandu rahã, a'e mondo ame'ẽ ta usak usak u'am ehe. Pe, usak usak u'am ehe rahã, ywa pe Jesu jupir oho. Katak ym oho. Pe, takãxĩha pukek oho.

10 Jupiriha ke rehe usak usak u'am rahã, pahar mokõi sawa'e ta uhyk uwyr a'eta rehe. Ima'e mundeha tuwyr te! 11 Jesu mondo ame'ẽ ta pe a'eta pandu:

—Ngaririi ywy pe har ta. Ywa rehe pesak pesak ym pe'am. Ywa pe Jesu jywyr oho. Pehẽ ngi Tupã mujywyr raho. Ame'ẽ jupiriha ke aja wyjy ta uwyr tĩ — aja mokõi sawa'e ta pandu.

Jun renda ke pe Mati ke ngã mu'am tĩ

12 Pe, ywy'ã ngi Jesu mondo ame'ẽ ta wyjy oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. Pe, Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. Jerusarẽ ok ta riki kotete, paiteha mangaha mokõi jõ kiro met. 13 Pe, jywyr rahã, ywate har henda

ihĩ, ame'ẽ pe wapyk oho. A'ep amõ ta jy'ar uwyr tĩ. Ko Petu. Amõ Juã. Amõ Tian. Amõ Andere. Amõ Siri. Amõ Tome. Amõ Matoroméu. Amõ Matéu. Amõ Tian. Ame'ẽ riki Apéu ra'yr. Amõ Simã. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ẽ ke a'e. Amõ Jun. Tian ra'yr a'e. 14 Peteĩhar aja a'eta ixo. Tupã namõ pandu pandu uĩ. Kũjã ta a'eta namõ ihĩ tĩ. Mari ihĩ tĩ. Jesu mãi a'e. Jesu mu ta ihĩ tĩ.

15 Arahã Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta heta ixo. Kuja, 120 hetaha. Pe, ame'ẽ ta pyter pe Petu pu'am u'am. 16 A'e pandu a'eta pe:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Yman Jun rehe har Ndawi mupinim. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke a'e mupinim. Aja pinĩha ke Jun ma'ema'e. Jesu rehe ngã pyhyk ame'ẽ ta ke Jesu koty Jun mujy'ar raho. 17 Amukwehe te we jande namõ Jun wata ixo rĩ. Jande aja Tupã rehe har a'e pandu pandu oho tĩ. Jande aja Jesu usak katu ehe tĩ. 18 [Jun riki katu ym ame'ẽ ke ma'e. Aja tamatarer ke a'e pyhyk. Ame'ẽ tamatarer pe kupixa ke a'e jo'ok. A'ep iãkã koty u'ar oho. Ipusu pyter rupi owok. Pe, ipusu ke upa uhem. 19 Ame'ẽ rehe har upa Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa tĩ. A'erehe ame'ẽ kupixa rer riki Asenda. "Kupixa ke huwy mururu oho" aja jundéu awa ta je'ẽha ipe.] 20 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja, Saumo rehe ihĩ:

"Mã peja hok ke jeje te'e ihĩ!
Mã peja amõ ta nixói ipe!"

Kuja pinĩha ihĩ tĩ:

"Mã peja henda ke pe Tupã rehe har amõ pandu pandu oho!" aja pinĩha ihĩ.

21-22 —A'erehe amõ sawa'e Jun renda ke pe jande namõ ixo rahã, katu tiki. Jande aja Jesu kwera katuha rehe har pandu pandu rahã, katu tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande aja Jesu namõ wata ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ. Jesu ke Juã mujahuk, a'engi Jesu namõ wata ixo ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ. Ywa pe Jesu jywyr oho, ame'ẽ ke rehe usak ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ — aja Petu pandu.

23 Pe, mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Jesu namõ wata ixo ame'ẽ ta ke mu'am. Ko Jose. Masamba aja her tĩ. Her te Jusu. Amõ sawa'e ke a'eta mu'am tĩ. 24 Her Mati. Pe, katu usak ame'ẽ rehe har Tupã namõ ngã pandu pandu. Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pái keruhũ! Upa awa ta rehe har nde erekwa katu. Kome'ẽ mokõihar ngi har peteĩ jande namõ pyta ta. Awa rehe nde eresak katu my? Ame'ẽ ke jande pe emujekwa katu. 25 Jande namõ a'e paraky ta ixo. Nde rehe har pandu pandu ta oho tĩ. Ame'ẽ parakyha ke Jun hijar oho. Pe, mupyraraha renda pe oho — aja a'eta pandu pandu.

26 Mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Pe, ita pinim ra'yr ke a'eta omombor. Aja peteĩhar rehe katu a'eta usak. Ombor rahã, Mati rehe jõ katu ngã usak. Pe, ipy peteĩ Jesu mondo ame'ẽ ta namõ Mati ixo. (A'e riki Jun renda ke pe pyta.)

2

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu

1 Penteko weraha rehe uhyk oho. (Ame'ẽ wera rahã, imi'u ke jundéu awa ta matyr.) Arahã upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta jy'ar uĩ. 2 Peteĩhar renda pe jy'ar uĩ. Pe, pahar ywa ngi ma'e tyapu hũ. Ywytu keruhũ aja tyapuha. Ok wyr pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta wapyk uĩ. 3 A'ep tyapuha ixe uwyr. Pe, tata hendyha aja a'eta usak. Ame'ẽ ke a'eta ãkã 'ar pe hetaha aja ihĩ. Pe, aja pame katu te a'eta ãkã 'ar pe hendy. 4 Pe, upa katu te a'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Amõ koty koty ngã je'ẽha uhem. (A'erehe Tupã'ã uwyr aja mujekwa katu.) Ame'ẽ je'ẽha ke Tupã'ã muwyr a'eta pe.

5 Arahã Jerusarẽ ok ta pe heta jundéu awa ta ixo. Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ixo. Amõ amõ ywy ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta ixo. 6 Ame'ẽ tyapuha rehe hendu rahã, ixoty ame'ẽ ta johu jy'ar oho. Ngã je'ẽha riki amõ koty koty je'ẽha. Pe, aja pame katu te ngã je'ẽha ke rehe ngã hendu. Ame'ẽ ta amõ koty koty ngã je'ẽha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe ngã hendu. A'erehe mãte we ame'ẽ te a'eta my. 7 Upa ngã hetaha pandu pandu ngã jupe:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki ngariréi ywy pe har ta ke. A'erehe jande je'ẽha ke ame'ẽ ta ukwa ym ta tipe. 8 Jande

ngi har ym tĩ. Anĩ. Jande je'ẽha ke ame'ẽ ta pandu katu apo 'y. Myp jande je'ẽha ke ame'ẽ ta ukwa my? Jakwa ym. Mã! Aja pame katu te jande je'ẽha rehe jahendu. Amõ koty je'ẽha ke jande japandu. 9 Ko Par ywy ngi amõ ta uhyk uwyr. Amõ koty je'ẽha ame'ẽ tĩ. Amõ ta Me ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ koty je'ẽha ame'ẽ tĩ. Aja pame tĩ. Amõ koty koty je'ẽha tĩ. Amõ ta Ẽrã ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Mesopot ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Jundéi ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Kapando ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Põ ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Asia ywy ngi uhyk uwyr tĩ. 10 Amõ ta Hiri ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Pansi ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Eji ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Rim ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Ame'ẽ Rim ywy ke Syre ok ta rake ihĩ. Amõ ta Hom ok ta ngi uhyk uwyr tĩ. 11 A'engi amõ amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. A'engi jundéu ramũi ta je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Kere ypa'ũ ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Ara ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Pyrãtãha namõ upa katu te ma'e ke Tupã ma'ema'e, ame'ẽ rehe har jande jahendu. Amõ amõ jande je'ẽha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu. A'erehe jande jakwa katu — aja ngã pandu pandu ngã jupe.

12 Pe, upa ngã pandu pandu ngã jupe:

—Mã! Ma'erehe my? — aja.

13 Pe, mãte we ame'ẽ te a'eta my. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe amõ ta puka puka hũ. A'eta pandu:

—Anĩ. Peme'ẽ ta kawĩ ngi ka'u ixo — aja ngã.

Petu je'ẽha ke

14 Pe, Petu pu'am. Awa py peteĩ Jesu mondo ame'ẽ ta namõ pu'am. Pe, ngã hetaha pe hãtã pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa Jerusarẽ ok ta pe har ta! Pehendu katu tĩ! Ihẽ rehe pehendu katu. Pehẽ pe ihẽ apandu ta. 15 Kawĩ ngi jaka'u, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Jaka'u ym. Ko warahy ywa ku'ap rĩ. (Pytuniwe ka'u ym awa.) 16 Pesarahã! Amõ koty koty ngã je'ẽha japandu pandu. Aja pehendu ramõ ame'ẽ ke yman amõ sawa'e mupinim. Her Joe. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Kuja a'e mupinim. Tupã pandu:

17 “Peme'ẽ ywy keruhũ pe angaha uhyk tate rahã, Tupã'ã ke ihẽ amondo ta. Heta awa ta rehe a'e ihĩ katu ta.
A'erehe ihẽ je'ẽha ke pehẽ ra'yr ta pandu pandu ta. Pehẽ rajyr ta pandu pandu ta tĩ.
Ixeraiha aja sawa'e ta usak ta. Aja ihẽ je'ẽha ke a'eta ukwa ta. Tamũi ta ixerai ta tĩ. Aja ihẽ je'ẽha a'eta ukwa ta tĩ.
18 Arahã ihẽ miasu ta rehe Tupã'ã ihĩ katu ta.
Sawa'e ta rehe ihĩ katu ta. Kũjã ta rehe ihĩ katu ta tĩ.
Pe, ihẽ je'ẽha ke a'eta pandu pandu ta.
19 Ywa rehe ma'e ke ihẽ amoĩ ta. Ame'ẽ ngi jumukahem ta ngã u'am.
Ywa rehe aja kome'ẽ ywy keruhũ pe tĩ. Ihẽma'e pyrãtãha ke ihẽ amujesak ta ngã pe.
Aman hawi aja awa ruwy hawi ta tĩ. Jahy rata u'ar hũ ta tĩ.
Ywa takãxĩha aja tata takãxĩha pu'am hũ ta tĩ.
20 Warahy uwe ta. Awa ruwy pirã aja jahy tĩ. Upa aja uhyk py.
Pe, jandema'e sawa'e te jywyr ta. Arahã pyrãtãha ke ihẽ amujesak ta ngã pe.
21 Pe, upa ihẽ pe ngã pandu rahã, ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta.
Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amuhã katu ta” aja Tupã pandu. Aja Joe mupinim.

—(Upa aja uhyk ramõ, a'erehe amõ koty koty ngã je'ẽha ke japandu pandu) — aja Petu pandu.

22 A'e pandu tĩ:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Jesu rehe har ihẽ apandu ta pehẽ pe. Nasare ok ta pe har ke a'e. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu hũ. Ngã ke a'e mukatu hũ. Amõ ta py'a ngi ãjã ta ke a'e muhem hũ mondo tĩ. Pyrãtãha ke Tupã muwyr ipe tĩ, a'erehe aja a'e ma'ema'e katu. A'erehe Tupã usak katu ehe, aja ngã ukwa. Upa ame'ẽ rehe har pekwa katu. 23 Upa ame'ẽ rehe pesak tĩ. Yman Jesu manõha rehe har Tupã ukwa katu. A'e putar ame'ẽ ke ngã ma'ema'e. A'erehe Jesu ke pepyhyk. Pe, sawa'e katu ym ame'ẽ ta pe a'e ke peraho. Pe, myra

ngã mupia ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta jukwa. Pehẽ pejukwa, ame'ẽja saka. 24 Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. Manõha ngi mukwera katu muhem. Marã ka ym pete'e túi. 25 Yman kweraha rehe har Ndawi mupinim. (Jesu rehe har a'e mupinim. Kuja Jesu pandu, ame'ẽja saka:)

"Ihẽma'e sawa'e te rehe ihẽ asak katu a'am. A'e riki ihẽ rake ihĩ, a'erehe manõha ngi akyje ym ihẽ.

26 A'erehe ihẽ rury katu tĩ. Ihẽ rury katuha apandu pandu. Ihẽ amanõ ta. Anĩ. Ihẽ akwera katu ta ahem tĩ, aja akwa katu.

27 Wetep akwera katu ta ahem. Manõha renda pe ihẽ'ã ke nde eremupyta ym te ta.

Ihẽ rehe nde erepy'a katu. Ihẽ rete ke nde eremunem ym te ta tĩ. (Aja rahã, akwera katu ta ahem, aja akwa katu.)

28 Ihẽ ruhãha ke ihẽ pe nde eremujekwa. Ihẽ namõ nde erexo ta, a'erehe ihẽ ke nde eremuhury ta" aja Ndawi mupinim — aja Petu pandu.

29 A'e pandu tĩ:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Ndawi ambyr rehe har ihẽ apandu ta pehẽ pe. Yman Ndawi manõ. Jande ramũi ambyr a'e. A'e ke amõ ta jytym raho. Pete'e ywykwar pe ixangwer ke túi. 30-31 Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã manga katu, aja a'e ukwa katu. Yman Ndawi pe kuja Tupã pandu: "Yman atu rahã, nde aja ne rainõ riki kapitã keruhũ wan ta tĩ" aja Tupã pandu. Ame'ẽ Ndawi rainõ riki Kirisutu. Aja Ndawi ukwa katu, a'erehe Kirisutu kweraha rehe har kuja a'e pandu:

"Manõha renda pe i'ã ke Tupã mupyta ym te ta. Hete ke munem ym te ta" aja Ndawi pandu. (Munem ym te rahã, mukwera katu ta, aja mujekwa katu.)

32 —Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. (A'erehe hete munem ym te.) Kwera katu uhem rahã, jande jasak ehe, a'erehe ame'ẽ rehe har japandu pandu. 33 Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr raho. Hake a'e wapyk oho. (Aja rahã katu te ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) Tupã'ã ke a'e me'ẽ ta ipe, aja kwehe Jesu pe ipái keruhũ pandu katu. Ame'ẽ Tupã'ã riki jande py'a rehe a'e moĩ, ame'ẽ ke pekwa apo 'y. Tyapuha pehendu tĩ. 34-35 Ndawi riki ywa pe oho ym. Anĩ. Ixuwe katu rahã, kuja a'e pandu:

"Ihẽma'e sawa'e te pe Tupã pandu: 'Ihẽ rake ewapyk. (Aja rahã katu te me'ẽ ke nde, aja amujekwa katu.)

Nde ruwajan rehe ihẽ apor ta. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuputu'u ta nde pe' aja Tupã" aja Ndawi pandu — aja Petu pandu. ("Ihẽma'e sawa'e te" aja Ndawi pandu rahã: "Kirisutu rehe har" a'e pandu.)

36 A'e pandu tĩ:

—Upa jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Jesu ke myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe pemujar pemu'am. Apo a'e riki jandema'e sawa'e te aja Tupã mu'am. Kirisutu a'e tĩ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ko jetehar te ke pekwa apo 'y — aja ngã pe Petu pandu.

37 Ame'ẽ ke rehe jundéu awa ta hendu rahã, pyai te ngã. Petu pe ngã pandu. Jesu mondo ame'ẽ ta pe ngã pandu tĩ:

—Sawa'e ta! Myja jande jama'e ta my apo 'y? — aja jundéu awa ta pandu.

38 Pe, ngã pe Petu pandu:

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Pejurujar katu ehe. Aja rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Aja rahã, pehẽ ke jande jamujahuk ta. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta pehẽ apo 'y, aja pemujekwa katu ngã pe.) Pe, pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ ta. 39 Yman ame'ẽ rehe har Tupã pandu katu. Ame'ẽ pandu katuha ke uhyk apo 'y, a'erehe pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ. Pehẽ ra'yr ta rehe ihĩ katu ta tĩ. Amõ awa ta pe ihĩ katu ta tĩ. Upa katu te Tupã usak katu ame'ẽ ta rehe ihĩ katu ta tĩ — aja Petu pandu.

40 Aja Petu pandu hũ. Pandu we hũ. Mu'e katu tĩ. Kuja:

—Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hũ. A'erehe mupyraraha uhyk ta ngã rehe. Amõ ta Jesu ke putar ym, a'erehe myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa. Mã peja ame'ẽ ta aja ym pehẽ tĩ. A'erehe Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, pehẽ ke a'e muhã katu ta — aja Petu pandu.

41 Ame'ẽ je'ẽha rehe heta ngã jurujar
katu. Pe, ame'ẽ ta ke ngã mujahuk. (Aja
rahã, Tupã kotyhar ta ke apo 'y, aja mu-
jekwa katu ngã pe.) Arahã heta ngã jurujar
katu ehe, Jesu rehe. Kuja, 3.000 hetaha.
42 Jesu mondo ame'ẽ ta namõ ame'ẽ ta
jumu'e uĩ. A'eta namõ ngã juehe katu ngã
ixo. Johu ma'e ngã u'u uĩ tĩ. Tupã namõ
johu ngã pandu pandu tĩ.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe har

43 Tupãma'e pyrãtãha namõ Jesu mondo
ame'ẽ ta ma'e ke ma'ema'e hũ. Mukatu hũ
ngã ke. Aja me'ẽ ma'ema'e hũ. A'erehe upa
ngã jupandu ngã jupe:

—Mã! Katu te hũ — aja ngã.

44 Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ
je'ẽ ym ha namõ ixo. Amõ Jesu rehe jurujar
katu ame'ẽ ta namõ ngã juehe katu ngã ixo.
Ima'e ke rehe kyty'ỹ ym tĩ. 45 Ima'e ma'e
ke muhepy tĩ. Henda ke muhepy tĩ. Aja
tamatarer ke matyr. Pe, jurujar katu ame'ẽ
ta ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta pe ma'e ke
me'ẽ me'ẽ te'e. 46 Pe, wera rahã pame katu
te Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ
pe jy'ar oho. A'ep Tupã namõ ma'e pandu
pandu u'am. Ok pe johu ma'e ngã u'u tĩ.
Hury katu a'eta tĩ. Peteĩhar aja ngã ixo tĩ.
47 Tupã namõ kuja pandu pandu tĩ: “Ne jõ
riki katu te me'ẽ ke” aja. “Peme'ẽ ta katu
ame'ẽ ta ke a'eta” aja Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta rehe har amõ ta pandu pandu.
Wera rahã pame katu te ngã ke Tupã muhã
katu. Aja Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta
jumuheta oho.

3

Wata ym te ame'ẽ ke Petu mukatu

1 Amõ wera rahã, Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ pe Petu oho. Juã
oho inamõ tĩ. Warahy ywa ku'a ihon rahã,
oho. Arahã jundéu awa ta Tupã namõ
ma'e pandu pandu katu. 2 Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ rehe hukwen ihĩ.
Hukwen rehe har ngã pandu: “Katukwer”
aja. Ame'ẽ rake sawa'e wapyk uĩ. Wata ym
te ame'ẽ ke a'e. Ta'yn rahã har aja te'e a'e.
Wera rahã pame katu te amõ ta hupir raho.
Pe, ixe oho ame'ẽ ta pe tamatarer ke a'e
pandu pandu tĩ. 3 Tupã rehe ngã jumu'eha
renda keruhũ pe Petu ixe tate rahã, sawa'e
usak ehe. Juã rehe usak tĩ. Pe, tamatarer
ke pandu a'eta pe. 4 Petu ma'ã katu ehe.
Juã aja tĩ. Pe, pandu ipe:

—Jande rehe ema'ã katu! — aja ipe.

5-6 A'erehe sawa'e ma'ã katu ehe.
Tamatarer ke pyhyk ta, aja ukwaha naĩ.
Petu pandu ipe:

—Tamatarer namõ ihẽ axo ym te. Ko
ma'e namõ axo ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ ta nde
pe. Jesu Kirisutu riki Nasare ok ta pe har.
A'e je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe: “Ewata”
— aja sawa'e pe.

7 Pe, ijywa katu rehe pyhyk. Pe,
mupu'am. Pahar itymã imembek katu
ipe. Ipyta katak katu ipe tĩ. 8 Pe, opor.
Pu'am katu. Jywyr jywyr ixo. Petu ta
namõ ixe oho. Tupã rehe ngã jumu'eha
renda keruhũ pe ixe oho. Huryha namõ
opopor oho. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke”
aja Tupã rehe har pandu pandu oho tĩ.
9 Wataha ke rehe upa amõ ta usak usak
tĩ. Tupã rehe har pandu pandu ame'ẽ ke
rehe amõ ta hendu katu tĩ. 10 Tupã rehe
ngã jumu'eha renda keruhũ rukwen rake
wapyk uĩ ame'ẽ ke a'e, aja amõ ta ukwa
katu. “Katukwer” ame'ẽ rukwen rake
wapyk uĩ ame'ẽ ke a'e, aja ukwa katu tĩ.
Tamatarer pandu pandu ame'ẽ ke a'e tĩ, aja
ukwa katu tĩ. Myja wataha apo my? Ukwa
ym. “Mãte we ame'ẽ te a'e my!” aja a'eta.

Petu je'ẽha ke

11 Ame'ẽ jumu'eha renda keruhũ pe
soroka ihĩ. Soroka renda rer: “Saromã.”
A'ep Petu ta ixo. Petu jywa rehe sawa'e
pyhyk u'am. Juã jywa rehe pyhyk u'am tĩ.
A'eta koty heta amõ ta ujan oho. 12 Mãte we
ame'ẽ te a'eta my. Pe, hetaha ta rehe Petu
usak rahã, pandu ngã pe:

—Sawa'e ta! Mãte we ame'ẽ te aja ym
pekwaha. Pesak pesak ym jande rehe tĩ.
Jande je'ẽha rupi ym sawa'e wata. Jande
katuha rupi ym sawa'e wata tĩ. (Jesu je'ẽha
rupi sawa'e wata katu.)

13-14 —Amarã riki jande ramũi. Isak a'e tĩ.
Jande ramũi tĩ. Jako a'e tĩ. Jande ramũi tĩ.
A'eta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu. Jesu
aja tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e
katu tĩ. Pe, manõha ngi Tupã mukwera
katu muhem. Ma'e ka'u te'eha ma'eha
nixói te ipe, Jesu pe. Katu te ame'ẽ ke a'e
tĩ. Anĩ. Peputar ym a'e ke. Jundéu awa

tama'e kapitã ta pe a'e ke peraho. Pirat poir tar katu tipe. Anĩ. Peputar ym aja. Amõ ke pehẽ pepandu. “Ngã jukwaha ke epoir” aja Pirat pe pepandu. (A'erehe Mahamba ke a'e poir.) 15 Awa ta muxuweha ke Jesu. A'e ke pejukwa. Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'engi jande jasak ehe. Ame'ẽ rehe har japandu pandu tĩ. 16 Sawa'e wata ramõ ame'ẽ ke rehe pesak. Ehe har pekwa katu tĩ. Jesu rehe jande jajurujar katu, a'erehe jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ namõ sawa'e ke jamukatu. Jesu je'ẽha rupi jamukatu. A'erehe sawa'e wata katu ame'ẽ ke rehe pesak apo 'y.

17 —Ihẽ mu ta! Jesu ke pejukwa. Jundéu awa tama'e kapitã ta aja tĩ. Jukwa tĩ. Pekwa ym ha rupi pejukwa, aja ihẽ akwa katu apo. 18 Ngã mupyraraha ke Kirisutu pyhyk. Yman ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ ta pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke a'eta pandu pandu. Ame'ẽ pyraraha ke Jesu rehe uhyk apo 'y. 19 Apo Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak pemondo. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ py'a ngi Tupã juhyk ta. 20 Aja rahã, pehẽ ruryha ke a'e muwyr ta. Pe, Jesu ke a'e mujywyr ta muwyr tĩ. A'e riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. 21 Tupã usak katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ywa pe a'e pyta we ta rĩ. Upa katu te pyahu ym rahã, pyta we ta rĩ. Upa katu te Tupã mupyahu ta tĩ, aja a'e pandu. (Ywa ke. Kome'ẽ ywy keruhũ aja tĩ. Mupyahu ta tĩ.) Yman ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. A'eta riki katu te me'ẽ ke. 22 Yman jande ramũi ta pe Moise pandu: “Tupã riki jandema'e sawa'e te. Ihẽ aja pehẽ pe Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke Tupã muwyr ta tĩ. Pehẽ ngi har peteĩhar ke a'e. Upa a'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e. 23 Ame'ẽ ke rehe amõ hendu ym rahã, ame'ẽ ke Tupã mupyrara ta. Tupã kotyhar ta namõ pyta ym te ta” aja Moise mupinim — aja Petu pandu.

24 A'e pandu tĩ:

—Upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu tĩ. Samue pandu py. A'engi uwyr ame'ẽ ta pandu tĩ. Pesak ramõ ame'ẽ rehe har upa katu te a'eta pandu pandu. (Tupã kotyhar ta rehe Tupã'ã uwyr ta, ame'ẽ rehe har upa katu te pandu pandu.) 25 Yman Tupã manga katu. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke pehẽ pe katu. Jande ramũi pe Tupã manga katu tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe tĩ. Yman kuja Amarã pe pandu: “Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ne rainõ usak katu ta” aja Tupã pandu — aja Petu pandu.

26 A'e pandu tĩ:

—“Ihẽma'e ke nde” aja Ta'yr pe Tupã pandu. Pe, Ta'yr ke pehẽ pe a'e muwyr py. Aja pehẽ rehe a'e usak katu. Aja rahã, ixoty pehẽ py'a ke a'e muruwak. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ame'ẽ ke a'e putar — aja Petu pandu pandu ngã pe.

4

Ngã panduha renda pe Petu ta ke kapitã ta muhyk raho

1 Petu pandu ngã pe rahã, jundéu awa tama'e pa'i ta uhyk uwyr. Juã pandu rahã tĩ. Sonda tama'e kapitã uhyk uwyr tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ harõha ta ke ame'ẽ ta. Sanduse ta uhyk uwyr tĩ. 2 (Manõha ngi amõ kwera ym te ta uhem aja a'eta ukwaha.) Mokõi Jesu mondo ame'ẽ ta rehe a'eta parahy, ma'e, Petu ta rehe. Jesu ke Tupã mukwera katu muhem, aja Petu ta mu'e. Jesu kwera katu uhem, a'erehe amõ ta kwera katu ta uhem tĩ, aja sanduse ta ukwa, a'erehe a'eta parahy Petu ta rehe. 3 Pe, Petu ta ke a'eta pyhyk. Ka'aruk te apo, a'erehe kyndaha pe kynda raho. 4 Koĩ pandu ta. Pe, Petu je'ẽha rehe hendu ame'ẽ ta Jesu rehe jurujar katu. Heta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ẽ ta heta te hũ. Sawa'e pame katu te manga rahã, kuja, 5.000 tate hetaha nahã my.

5 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta jy'ar uwyr. Tamũi ta jy'ar uwyr tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta jy'ar uwyr tĩ. Jerusarẽ ok ta pe jy'ar uwyr. 6 Ame'ẽ ta namõ amõ ta jy'ar tĩ. Ana jy'ar tĩ. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ a'e. Kái jy'ar tĩ. Juã jy'ar tĩ. Arexan jy'ar tĩ. Upa jundéu awa tama'e pa'i keruhũ anam ta jy'ar tĩ. 7 Petu ta ke a'eta mupu'am. Pe, pandu a'eta pe:

—Jande ruwa koty pepu'am. Pesarahã! Awa pyrãtãha namõ pemukatu my? Awa je'ẽha rupi pemukatu my? — aja Petu ta pe pandu.

8 Pe, Petu py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'e je'ẽha rupi Petu pandu:

—Kapitã ta! Pehendu katurahã! Tamũi ta! 9 Pehendu katu tĩ. Myja sawa'e wata ym te ame'ẽ ke jamukatu my? Myja ma'e katu ame'ẽ ke jama'e my? Aja pepandu jande pe tĩ. 10 Apandu ta pehẽ pe. Aja rahã, pekwa katu ta. Jundéu awa ta ukwa katu tĩ. Ko Jesu Kirisutuma'e pyrãtãha namõ kome'ẽ sawa'e wata katu. A'e je'ẽha rupi wata katu. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e ke pejukwa. Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. 11 Tupã je'ẽha rehe Jesu rehe har kuja amõ mupinim:

“Ita ke jaxer te'e aja ita ok mujãha ukwaha.
Anĩ. Ame'ẽ riki ok pyter rehe mupu'am
katu te ame'ẽ ke, aja amõ ukwa
katu” aja amõ mupinim.

—(Ame'ẽ ita aja Jesu tĩ. Ita aja a'e ke peputar ym tĩ. Anĩ. Tupã usak katu ehe. Katu te ame'ẽ ke a'e, aja ukwa katu.) 12 Jesu jõ riki awa ta ke muhã katu. Aja amõ her kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe Tupã muwyr ym. Amõ her rupi jande ke muhã ym. “Jesu” ame'ẽ rer rupi jõ a'e muhã katu — aja Petu pandu.

13 Petu riki kyje ym, aja tamũi ta ukwa. Juã kyje ym tĩ, aja a'eta ukwa tĩ. Jundéu awa tama'e paper renda pe jumu'e ym ame'ẽ ta ke a'eta, aja a'eta ukwa katu tĩ. Sawa'e ta te'e ame'ẽ ta ke aja a'eta ukwa katu tĩ. A'erehe mãte we ame'ẽ te aja tamũi ta ukwa. Petu ta Jesu namõ wata ixo ame'ẽ ta ke a'eta, a'erehe pandu katu, aja tamũi ta ukwa tĩ. 14 Petu mukatu ame'ẽ ke Petu ta rake pu'am u'am, a'erehe marã ka ym a'eta je'ẽha ipe. 15 Pe, tamũi ta jupe pandu pandu tar katu, a'erehe soroka pe Petu ta ke tamũi ta muhem mondo. Upa muhem rahã, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

16 —Myja ta sawa'e pe jama'e my? Sawa'e ke Petu ta mukatu ame'ẽ rehe har heta ngã ukwa apo 'y. Ame'ẽ ke marã ka ym jande jamukanĩha. 17 Ame'ẽ mukatuha rehe har amõ ta pandu pandu oho ame'ẽ ke japutar ym. A'erehe kuja japandu ta: “Jesu rehe har ngã pe pepandu ym te apo 'y. Pepandu rahã, pehẽ ke jamahy ta” aja Petu ta pe japandu ta — aja pandu pandu a'eta jupe.

18 Pe, Petu ta ke amõ mujywyr werur. Pandu:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y. Ehe har pemu'e ym te tĩ — aja Petu ta pe tamũi ta pandu.

19 Pe, Petu pandu:

—Myja me'ẽ Tupã pe katu my? Ko pehẽ je'ẽha rehe jahendu katu my? Ko Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jahendu katu my? Myja pekwa my? Ihẽ riki Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jõ ihẽ ahendu katu ta. Juã aja tĩ. 20 Jesu ma'ema'e ame'ẽ ke rehe jasak. Ame'ẽ ke tapijar te'e we japandu ta rĩ. Jesu mu'e mu'e ame'ẽ ke rehe jahendu tĩ. Ame'ẽ ke tapijar te'e we japandu ta tĩ. Marã ka ym jahijariha — aja Petu pandu.

21 Pe, hãtã Petu ta pe tamũi ta je'ẽ. Pe, poir. Mukatuha rehe har upa ngã ukwa, a'erehe Tupã pe ngã pandu pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja.

Ngã hetaha ngi tamũi ta kyje, a'erehe marã ka ym Petu ta ke mahyha. 22 Petu ta mukatu ame'ẽ sawa'e heta warahy 'ar ame'ẽ ke a'e. Kuja, 40 i'ar koty te we warahy 'ar ame'ẽ ke a'e.

Pyrãtãha namõ Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu pandu

23 Tamũi ta poir rahã, Petu jywyr oho. Juã jywyr oho tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe uhyk oho. Upa jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu ame'ẽ ke a'eta pandu pandu ngã pe. Upa tamũi ta pandu ame'ẽ ke pandu pandu tĩ. 24 Upa hendu rahã, kuja johu Tupã namõ a'eta pandu pandu:

—Jande pái keruhũ! Jandema'e sawa'e te nde. Ywa ke nde eremujã. Kome'ẽ ywy keruhũ nde eremujã tĩ. Y ramũi nde eremujã tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe ixo ame'ẽ ta ke nde eremujã tĩ. 25 Yman ne je'ẽha ke Ndawi mupinim. Tupã'ã mujekwa ipe. Ndawi riki jande ramũi. Ne miasu ke a'e tĩ. Kuja nde pe Ndawi pandu:

“Ma'ewã nde rehe amõ awa ta parahy te'e
my?

Ma'ewã jundéu awa ta te'e ukwa ukwa ixo my?
26 Kome'ẽ ywy keruhũ pe kapitã keruhũ ta ixo. Ame'ẽ ta jy'ar uwyr. Kapitã ta jy'ar uwyr tĩ.
Ne namõ ame'ẽ ta jumai uwyr. Kirisutu namõ a'eta jumai uwyr tĩ. Kapitã keruhũ aja nde eremu'am ame'ẽ ke a'e" aja nde pe Ndawi pandu — aja Tupã namõ ngã pandu pandu.
27 Tupã namõ ngã pandu pandu tĩ:
—Jete. Kome'ẽ ok ta rehe Ero uhyk uwyr. Pon Pirat namõ jy'ar uwyr. Amõ awa ta namõ jy'ar uwyr tĩ. Jundéu awa ta namõ jy'ar uwyr tĩ. Jesu namõ ame'ẽ ta jumai uwyr, a'erehe johu ngã jy'ar uwyr. Jesu riki nde ra'yr. Katu te me'ẽ ke a'e. Kirisutu a'e. Kapitã keruhũ aja nde eremu'am ame'ẽ ke a'e. 28 Yman ame'ẽ jumaiha rehe har nde erepandu katu, aja upa ame'ẽ ta ma'ema'e. Ne je'ẽha aja ma'ema'e. Nde ereputar ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e tĩ.
29 —Jandema'e sawa'e te! Esak apo! Jande ke a'eta mahy tar katu. A'erehe jande py'a ke emãtã. Aja rahã, jakyje ym ta ngã ngi. Aja rahã, ne je'ẽha ke japandu pandu ta. 30 Nde kotyhar ta ke jande. Ne je'ẽha ke japandu rahã, ahy ame'ẽ ta ke emukatu. Amõ amõ ta ke emukatu tĩ. Jesu je'ẽha rupi nema'e pyrãtãha ke nde emujekwa katu ngã pe. Jesu riki nde ra'yr. A'e riki katu te me'ẽ ke — aja Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu pandu.
31 Upa pandu rahã, a'eta jy'ariha renda ke katak katak hũ. (Aja rahã, ame'ẽ ta rehe Tupã hendu katu, aja mujekwa.) A'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'erehe Tupã je'ẽha ke pandu pandu. Kyje ym ngã ngi.

Kyty'ỹ ym ngã

32 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta peteĩhar aja ngã ixo. "Kome'ẽ ihẽma'e jõ" aja ym pandu awa. Upa ima'e ma'e ke kyty'ỹ ym. 33 Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu kweraha rehe har Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu hũ. Tupãma'e pyrãtãha namõ pandu pandu. Tupã usak katu te ngã rehe tĩ. 34 Kupixa namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ ke muhepy. Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho. Hok namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ ke muhepy tĩ. 35 Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho tĩ. Pe, ima'e ym te ame'ẽ ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta me'ẽ me'ẽ. A'erehe ima'e ym te ame'ẽ ta nixói te.
36 Ko amõ sawa'e ixo. Her Jose. "Manambe" aja Jesu mondo ame'ẽ ta amõ her moĩ ehe tĩ. "Amõ ke muhury katu ame'ẽ ke a'e" aja jande je'ẽha. Rewi rainõ ke a'e. Xi ypa'ũ pe har ke a'e. 37 Kupixa namõ a'e ixo. Ame'ẽ ke muhepy. Pe, upa katu te tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe a'e raho.

5

Anani rehe har. Sasi rehe har tĩ.

1 Pe, amõ sawa'e ixo. Her Anani. Hakehar rer Sasi. Ywy namõ a'eta ixo. Ame'ẽ ke a'eta muhepy. 2 Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho. Anĩ. Tamatarer ke mupyta we wi jupe. 3 Ame'ẽ ke hakehar ukwa tĩ. Petu pandu ipe:
—Anani! Ywy muhepyha ke nde pe nde eremupyta we. 4 Satana nde py'a rehe ihĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Katu ym aja. Tupã'ã pe te'e nde erepandu. Ywy ke nde eremuhepy ym rahã we, nema'e riki. Nde eremuhepy rahã, tamatarer ke upa katu te nema'e tĩ. Nde pe nde eremupyta we ame'ẽ ke nde py'a rupi nde erekwa erexo. Upa katu te nde ereme'ẽ, aja jande pe nde erepandu naĩ. Katu ym aja. Sawa'e ta pe te'e nde erepandu. Amõ we tĩ. Tupã pe te'e nde erepandu tĩ — aja Petu pandu.
5 Ame'ẽ ke hendu rahã, Anani manõ ukwap. Upa hendu ame'ẽ ta mukahem hũ. 6 Ta'ynuhu ta pu'am. Pe, hete ke pukek. Jytym raho.
7 Ixawa'e manõ. I'i katu rahã, hakehar uhyk uwyr. Ixawa'e manõha rehe har ukwa ym uwyr. 8 Petu pandu ipe:
—Ywy muhepyha ke upa katu te perur my — aja ipe.
Kũjã pandu:
—A'e tỹ. Upa katu te jarur — aja Petu pe.
9 Pe, Petu pandu ipe:
—Tupã'ã pe te'e nde erepandu tar katu tĩ. Nde sawa'e aja tĩ. Anĩ. Upa Tupã'ã ukwa katu. Nde sawa'e jytym raho ame'ẽ ta hukwen rehe uhyk ramõ. Nde ke jytym ta raho tĩ — aja kũjã pe.
10 Pe, pahar Petu py rehe u'ar ukwap. Manõ ukwap. Ta'ynuhu ta ixe uwyr rahã,

kũjã manõ ame'ẽ ke rehe usak. Pe, jytym raho tĩ. Ixawa'e rake rupi jytym tĩ. 11 Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta mukahem hũ. Manõha rehe har hendu ame'ẽ ta mukahem hũ tĩ.

Tupã pyrãtãha namõ mukatu hũ

12 Jesu mondo ame'ẽ ta mukatu hũ ngã ke. Ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe mujesak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe soroka ihĩ. Soroka rer Saromã. A'ep upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta jy'ar. 13 Johu ngã jy'ar ixo. Ame'ẽ ta rehe har amõ ta pandu: “Katu ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta” aja pandu. Anĩ. Ame'ẽ ta namõ jurujar ym ame'ẽ ta jy'ar tar ym. 14 Amõ ta anĩ. Amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta sawa'e ta jurujar katu. Kũjã ta aja tĩ. Heta jurujar katu ehe tĩ. 15 Jesu mondo ame'ẽ ta mukatu, a'erehe ahy ixo ame'ẽ ta ke awa rape rupi ngã mou. Tupe 'ar pe mou. Myrape 'ar pe mou tĩ. Pe, hake rupi Petu te'e asa oho rahã, warahy pe i'ã jesak. Ame'ẽ ke ahy ixo ame'ẽ ta 'ar rupi aha ta oho. Pe, katu ta oho, aja ngã ukwa. 16 Jerusarẽ ok ta xupe 'ar rupi ok ta juramã ihĩ. Ame'ẽ ok ta ngi heta uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã hupir werur ipe. Ãjã ta ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ta ke werur ipe tĩ. Upa katu te Petu mukatu. (Aja rahã, Jesu rehe har Petu ta pandu ame'ẽ riki jetehar te ke aja mujekwa katu. Petu ta namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.)

Jesu mondo ame'ẽ ta ke amõ ta mahy

17 Pe, jundéu awa tama'e pa'i keruhũ jyty'ym Jesu mondo ame'ẽ ta rehe. Upa inamõ ixo ame'ẽ ta jyty'ym a'eta rehe tĩ. Inamõ ixo ame'ẽ ta rer sanduse ta. (Jesu mondo ame'ẽ ta koty heta ngã jy'ar oho, a'erehe jyty'ym a'eta rehe.) 18 Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke a'eta pyhyk. Kyndaha pe kynda raho, ok ta kyndaha pe. 19 Pe, pytun rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. Kyndaha rukwen ke pirar. Pe, a'eta ke soroka pe raho. Pandu:

20 —Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe peho. A'ep upa awa ixoha pyahu rehe har ngã pe pepandu pandu — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pe pandu.

21 A'eta hendu katu ehe. Pe, pytuniwe rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe oho. A'ep mu'e mu'e u'am.

Pe, ngã panduha renda pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ uhyk uwyr. Inamõ ixo ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Pe, jundéu awa ta tamũi ta ke a'eta mujy'ar tĩ. Johu panduha ta ke mujy'ar. Pe, kyndaha pe sonda ta ke a'eta mondo. Pandu:

—Jesu mondo ame'ẽ ta ke pemuhyk perur se — aja sonda ta pe pandu.

22 Pe, kyndaha pe sonda ta uhyk rahã, mahem ym. 23 Jesu mondo ame'ẽ ta ke mahem ym. Pe, ngã panduha renda pe jywyr oho. A'eta pandu:

—Kyndaha rehe jahyk rahã, upa hukwen ke kynda katu te. Upa hukwen harõha ta harõ katu u'am tĩ. Anĩ. Hukwen ke jande japirar rahã, jamahem ym sawa'e ta ke — aja sonda ta pandu.

24 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, pa'ihu ta mãte we ame'ẽ te a'eta my. Sonda tama'e kapitã aja tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ sondama'e kapitã ke a'e.

—Myp a'eta ihon my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

25 Pe, amõ uhyk uwyr. Pandu:

—Pesarahã! Kyndaha pe sawa'e ta ke pekynda peraho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo apo 'y. Ngã ke a'eta mu'e mu'e u'am — aja tamũi ta pe amõ pandu.

26 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, sonda tama'e kapitã oho piam. Sonda ta inamõ oho tĩ. Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke muhyk werur tĩ. Hãtã ym pyhyk a'eta rehe. Hãtã pyhyk rahã, ita ke sonda ta rehe ngã ombor ta, aja kapitã ukwa. Hetaha ngi kyje, a'erehe wewe katu pyhyk raho.

27 Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke muhyk rahã, ngã panduha renda pyter pe mupu'am. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu:

28 —Jesu rehe har pemu'e ym apo 'y, aja hãtã pehẽ pe japandu. Anĩ. Pehendu ym. Pemu'e ame'ẽ rehe har upa Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa apo. Jesu ke amõ ta riki jukwa. Anĩ. A'e ke jande riki jajukwa aja pepandu. Katu ym aja — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pe pandu.

29 Pe, Petu namõ Jesu mondo ame'ẽ ta
pu'am u'am. Pe, Petu pandu ngã pe:

—Tupã je'ẽha rehe jõ jahendu katu rahã,
katu te ame'ẽ. Amõ sawa'e je'ẽha rehe anĩ.
(Katu we ame'ẽ.) 30 Myra ngã mupia ame'ẽ
ke rehe Jesu ke pemujar pemu'am. Aja
pejukwa. Anĩ. Jesu ke Tupã mukwera katu
muhem. Tupã rehe jande ramũi ipy'a moĩ
moĩ katu. 31 Pe, Jesu ke hake Tupã muhyk
raho. A'erehe a'e riki kapitã keruhũ. A'e
riki awa muhãha tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke
jundéu awa ta ma'ema'e. Anĩ. Tupã rehe
ipy'a muruwak mondo rahã, Tupã ipy'a
jywyr ta ngã rehe. 32 Jesu rehe har japandu
pandu. Jasak ame'ẽ rehe har japandu
pandu tĩ. Jesu rehe har Tupã'ã mujekwa tĩ.
Tupã rehe hendu katu ame'ẽ ta py'a rehe
Tupã'ã ke a'e moĩ katu — aja Petu pandu.

33 Ame'ẽ ke pa'ihu ta hendu rahã, parahy
te hũ. Jesu mondo ame'ẽ ta ke a'eta jukwa
tar katu. 34 Pe, ngã panduha renda pe
amõ sawa'e pu'am. Her Ngamari. Parise
riki a'e. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ke a'e tĩ.
“Sawa'e katu me'ẽ ke” aja upa ngã ukwa
ehe har. Pe, a'e pandu:

—Jesu mondo ame'ẽ ta ke soroka pe
emondo — aja.

35 Pe, ngã panduha renda pe ixo ame'ẽ ta
pe pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitã ta! Pehendu
katurahã! Petu ta ke pemahy ym we rĩ.
Ma'e ke pekwa py peĩ. 36 Amukwehe te
amõ sawa'e ixo. Her Téu. Kapitã a'e jupe.
Heta sawa'e ta inamõ jy'ar oho. Kuja, 400
hetaha. Anĩ. A'e ke amõ jukwa. Pe, inamõ
ixo ame'ẽ ta upa uhãi ujan oho. Ame'ẽ ta
ngi har nixói te apo 'y. 37 A'engi amõ sawa'e
uwyr tĩ. Her Jun. Ngariréi ywy pe har
a'e. Ngã hetaha ke kapitã keruhũ manga
manga rahã, Jun uwyr. Inamõ heta ngã
oho tĩ. Anĩ. A'e ke amõ jukwa tĩ. Pe, inamõ
ixo ame'ẽ ta upa uhãi ujan oho tĩ. 38 A'erehe
pehẽ pe ihẽ apandu katu apo. Jesu mondo
ame'ẽ ta ke pemahy ym. Mã peja ixo.
Sawa'e je'ẽha rupi a'eta ma'e ke ma'ema'e
ixo rahã, upa ta kanim oho. 39 Anĩ rahã,
Tupã je'ẽha rupi a'eta ma'ema'e ixo rahã,
marã ka ym kanĩha. Tupã namõ pejumai ta
— aja Ngamari pandu.

Pe, a'e pandu ame'ẽ ke rehe ngã hendu
katu. 40 Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke muhyk
werur tĩ. Upa a'eta ke amõ ta nupã hũ. Pe,
pandu tĩ:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y —
aja kapitã ta pandu a'eta pe.

41 Pe, poir mondo. Ngã panduha renda
ngi a'eta uhem oho. Jesu kotyhar ta ke
a'eta, a'erehe amõ ta mahy. Mahyha ke
a'eta pyhyk, ame'ẽ ke Tupã putar aja a'eta
ukwa katu, a'erehe hury katu oho. 42 Wera
rahã pame katu te a'eta mu'e u'am. Tupã
rehe ngã jumu'eha keruhũ pe mu'e u'am.
Amõ ta rok pe mu'e u'am tĩ. Jesu Kirisutu
rehe har mu'e u'am.

6

Awa po wajar mokõi haihu katu ame'ẽ ta ke

1 Arahã Jesu rehe amõ amõ heta jurujar
katu. Jundéu awa ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ
ta ngi har amõ ta ngere awa ta je'ẽha ke
pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Amõ ta emberéu
awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Pe,
ngere awa ta je'ẽha pandu ame'ẽ ta parahy.
Emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta
rehe parahy. Kuja pandu:

—Emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ
ta kyty'ym jande rehe. Ixawa'e manõ
ame'ẽ ta heta we ixo. Ame'ẽ ta ngi har
emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta pe
me'ẽ me'ẽ katu ma'e ke. Ngere awa ta je'ẽha
ke pandu ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ we mi ma'e
ke. Katu ym aja. Juja ym me'ẽ me'ẽha — aja
ngere awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta je'ẽ
je'ẽ hũ.

2-3 Pe, upa katu te Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta ke amõ ta mujy'ar. Jesu mondo
ame'ẽ ta riki mujy'ar. Ame'ẽ ta ke awa py
mokõi hetaha. Ngã pe a'eta pandu:

—Jande mu ta! Pehendu katurahã! Ngã
mi'u ke jande jame'ẽ me'ẽ rahã, marã ka
ym Tupã je'ẽha ke amõ ta pe jamu'eha
rĩ. Ngã mi'u jame'ẽha rehe jõ jama'ema'e
ja'am. Katu ym aja. Jesu rehe har amõ ta
pe jamu'e ym rahã, katu ym. A'erehe amõ
sawa'e ta rehe pesak katu. Ko ipy'a rehe
Tupã'ã ihĩ katu ame'ẽ ta rehe pesak katu.
Amõ we tĩ. Ukwa katu ame'ẽ ta rehe pesak
katu tĩ. Amõ we tĩ. Sawa'e katu te ame'ẽ
ta rehe pesak katu tĩ. Pehẽ ngi har awa

po wajar mokõi sawa'e ta rehe pesak katu. Pe, ame'ẽ ta pe japandu ta: “Ngã mi'u ke peme'ẽ me'ẽ” aja. Jande anĩ. 4 Tupã je'ẽha ke jamu'e ta ngã pe rĩ. Tupã namõ japandu pandu ta rĩ — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pandu.

5 Ame'ẽ je'ẽha rehe upa ngã hury katu, a'erehe ngã mi'u me'ẽha ta ke mu'am. Ko Esete ke ngã mu'am. Jesu rehe jurujar katu te ame'ẽ ke a'e. Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ame'ẽ ke a'e tĩ. Amõ Siri ke ngã mu'am tĩ. Amõ Pok ke mu'am tĩ. Amõ Nikanor ke mu'am tĩ. Amõ Timã ke mu'am tĩ. Amõ Pame ke mu'am tĩ. Amõ Nikoráu ke mu'am tĩ. Amõ awa ke a'e. Jundéu awa ym a'e. Antioki ok ta pe har a'e. Yman jundéu awa tamũi ta ukwaha rehe a'e jurujar katu. Apo Jesu rehe jurujar katu tĩ. 6 (Ame'ẽ awa po wajar mokõi sawa'e ta ngã mi'u ke me'ẽ me'ẽ ta.) Pe, ame'ẽ sawa'e ta ke Jesu mondo ame'ẽ ta ruwa koty ngã mupu'am. Pe, Tupã namõ pandu pandu. Ame'ẽ ta ãkã rehe a'eta po ke Jesu mondo ame'ẽ ta mujar. (Aja ngã mi'u ke me'ẽ me'ẽ ame'ẽ ta ke a'eta, aja ngã pe mujekwa.)

7 Tupã je'ẽha rehe amõ amõ ta hendu katu te hũ. Jesu rehe amõ amõ Jerusarẽ ok ta pe har ta jurujar katu tĩ. Heta jundéu awa tama'e pa'i ta jurujar katu tĩ.

Esete ke amõ ta pyhyk

8 Esete rehe Tupã usak katu te, a'erehe ahy ixo ame'ẽ ta ke Esete mukatu hũ. Tupãma'e pyrãtãha namõ mukatu hũ ngã ke. A'erehe ame'ẽ ke rehe ngã usak rahã, pandu: “Mã! Katu hũ!” aja pandu. 9 Pe, inamõ amõ sawa'e ta je'ẽ hãtã tã hũ. Amõ koty jundéu awa tama'e jy'ariha renda ngi har ta ke a'eta. Henda rer: “Ngã poir ame'ẽ ta ke” aja ngã jupe. Syre ok ta ngi uwyr ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Arexandiri ok ta ngi uwyr ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Amõ ta Siri ywy ngi uwyr ame'ẽ ta ke amõ ta tĩ. Amõ ta Asia ywy ngi uwyr ame'ẽ ta ke amõ ta tĩ. Pe, Esete namõ a'eta je'ẽ hãtã tã hũ. 10 Ukwa katuha ke Tupã'ã muwyr ipe, Esete pe. A'erehe marã ka ym Esete je'ẽha ke ame'ẽ ta mukanĩha. A'erehe jyty'ym ehe. 11 A'erehe amõ sawa'e ta pe pandu:

—Esete rehe har te'e pepandu peho. Aja rahã, kome'ẽ tamatarer pehẽ pe jame'ẽ ta — aja ngã poir ame'ẽ ta pandu.

A'erehe sawa'e ta te'e pandu oho:

—“Moise katu ym. Je'ẽha rehe pehendu ym” aja Esete pandu ame'ẽ ke rehe ja-hendu. “Tupã katu ym. A'e je'ẽha rehe pehendu ym tĩ” aja Esete pandu ame'ẽ ke rehe jahendu tĩ — aja Esete rehe har te'e a'eta pandu.

12 Ame'ẽ panduha namõ upa ngã ke sawa'e ta muparahy. Tamũi ta ke a'eta muparahy tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke a'eta muparahy tĩ. A'erehe johu ngã Esete koty oho. Pyhyk a'e ke. 13 Pe, ngã panduha renda pe raho. Pe, Esete rehe har te'e pandu ame'ẽ ta ke a'eta werur tĩ. Te'eha ta pandu:

—Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ katu te, aja jande jakwa katu. Anĩ. “Jaxer te'e” aja Esete pandu. “Moise je'ẽha katu ym. Pehendu ym ehe” aja a'e pandu tĩ. 14 Kuja a'e panduha rehe jahendu tĩ. Upa Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke Jesu mujaxer ta. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Upa Moise mu'e ame'ẽ ke amõ koty muruwak ta, aja Esete pandu. Ame'ẽ ke rehe jahendu tĩ — aja Esete rehe har te'e sawa'e ta pandu.

15 Upa katu te ngã panduha renda pe wapyk uĩ ame'ẽ ta Esete ruwa rehe usak usak uĩ. Huwa ke hendy. Tupã je'ẽha rahoha ruwa aja hendy.

7

Esete je'ẽha ke

1 Esete pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu:

—Ame'ẽ je'ẽha jetehar te nde pe my? — aja ipe.

2-3 Esete pandu:

—Anĩ. Te'e riki. Tamũi ta! Pehendu katurahã! Ihẽ anam ta! Pehendu katu tĩ. Amarã riki jande ramũi. Mesopot ywy rehe a'e ixo rahã, Tupã pandu ipe. Wera te hũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Ma'e, Harã ok ta pe Amarã tyryk ym we oho rĩ. Kuja Tupã pandu ipe: “Sengi etyryk eho. Nde anam ta ke ehijar eho. Nde pái rekoha ehijar eho tĩ. Amõ ywy ke nde pe amujesak ta. A'ep etyryk eho” aja Amarã pe. 4 A'erehe

Kaundéi ywy ke Amarã hijar oho. Harã ok ta pe tyryk oho. Ipái oho inamõ tĩ. A'engi ipái manõ rahã, amõ ywy pe a'e ke Tupã mutyryk mondo. Kome'ẽ ywy pe muwyr, ma'e, Tupã mujesak ame'ẽ ke pe. Yman a'ep a'e uhyk oho. Apo ame'ẽ ywy pe jande jaxo tĩ. 5 Anĩ. Ywy ke nixói ipe, Amarã pe. Ima'e ke nixói te. Tupã me'ẽ ym we ipe rĩ. Amarã ra'yr nixói te rahã, Tupã manga katu ipe: “Kome'ẽ ywy ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta. Nema'e ta. Ne rainõma'e ta tĩ” aja Amarã pe Tupã pandu katu — aja Esete pandu.

6 A'e pandu tĩ:

—Kuja Tupã pandu tĩ: “Amõ ywy rehe ne rainõ ta ixo ta. A'ep paraky te'e hũ ta. Ame'ẽ ta ke amõ awa ta mahy hũ ta tĩ. 'Ar ke ymanuhũ ta raho. Kuja, 400 warahy 'ar aha ta oho. 7 Ame'ẽ ke upa rahã, ame'ẽ awa ta ke ihẽ amahy ta. Te'e muparakyha ta ke ihẽ amahy ta. A'engi ame'ẽ ywy ngi ne rainõ ta uhem oho. Kome'ẽ ywy rehe jywyr ta. Pe, ihẽ rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu ta” aja Amarã pe Tupã manga katu. 8 Tupã pandu katu, ame'ẽ ukwa katuha ke Amarã pe Tupã muwyr. Kuja. Ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã rahã, jundéu awa kotyhar ke a'e aja mujekwa. Tupã usak katu ehe ame'ẽ ke a'e, aja ukwa katu. A'erehe ta'yr pirer ke Amarã jupã. Ta'yr rer Isak. U'ar, ame'ẽ ngi awa po wajar mokõi ukwer rahã, ipirer ke jupã. (Aja rahã, Tupã manga katuha ke a'e putar katu, aja mujekwa katu.) Isak aja tĩ. Ta'yr pirer ke jupã tĩ. Ta'yr rer Jako. Jako aja tĩ. Ta'yr ta pirer ke jupã tĩ. (Ipirer jupã rahã, ko jundéu awa ta kotyhar ta ke a'eta. Tupã usak katu a'eta rehe, ame'ẽ ta ke a'eta, aja mujekwa katu.) Jako ra'yr ta heta. Awa py mokõi ta'yr ta hetaha ipe. Jande ramũi ta ke a'eta.

9 —Jako ra'yr ta ngi har peteĩ Jose. Imu ta jyty'ym ehe. Pe, imu ta muhepy. Pe, Eji ywy pe Jose ke amõ ta raho. Paraky te'e a'e ixo. Pe, Jose rehe Tupã usak katu. 10 A'e ke amõ ta mupyrara rahã, Tupã muputu'u katu ingi. Tupã usak katu ehe tĩ. Ukwa katuha ke muwyr ipe tĩ. A'erehe eji ywy pe har tama'e kapitã keruhũ ruwa koty pu'am rahã, Jose rehe kapitã keruhũ usak katu. Kapitã keruhũ rer Parao. Pe, Jose ke kapitã aja a'e mu'am. Eji ywy pe har tama'e kapitã aja a'e mu'am. Kapitã keruhũ rok kapitã a'e tĩ. 11 Pe, ngã pe ngã mi'u nixói te. Upa Eji ywy rupi nixói. Kanaã ywy rupi nixói te tĩ. Pyrara hũ ngã. Jande ramũi pe nixói te tĩ. 12 Pe, Eji ywy pe ahúi aja me'ẽ pyta we mi aja Jako hendu. A'erehe ta'yr ta ke ixoty mondo, jande ramũi ta ke. 13 Mokõihar a'eta oho rahã, imu ta pe juehe har Jose mujekwa. Pe, Jose rehe har Parao ukwa tĩ. Jose riki jundéu awa ke a'e, aja a'e ukwa. 14 Pe, ipái pe myrandu Jose mondo. “Eji ywy pe ihẽ koty ejur. Upa katu te ne anam ta erur tĩ” aja myrandu mondo.

15 —Kuja, 75 ngã hetaha ixo. Pe, Eji ywy pe Jako oho. A'ep a'e manõ. A'ep jande ramũi ta manõ tĩ, ma'e, Jako ra'yr ta ke. 16 Ymanuhũ tĩ, jande ramũi kangwer ke amõ ta mutyryk raho. Sikẽ ok ta pe raho. A'ep itakwar keruhũ ihĩ. Ame'ẽ pe ixangwer ke ngã mou tĩ. Yman ame'ẽ itakwar keruhũ ke Emor ra'yr ngi Amarã jo'ok. Tamatarer Amarã muhepy ipe.

17 —Yman Amarã pe Tupã manga katu. Ame'ẽ panduha rehe uhyk tate rahã, Eji ywy pe jande ramũi ta jumuheta oho. 18 Pe, Eji ywy pe amõ kapitã keruhũ uhem ngã pe. Jose ambyr rehe har ukwa ym a'e. 19 Ame'ẽ kapitã keruhũ muka'u te'e jande ramũi ta ke. Mupyrara hũ tĩ. Kuja jande ramũi pe panduha mondo tĩ: “Ta'yn ra'yr u'ar rahã, pehẽ rok ngi pembor indo. Sawa'e ra'yr ta pame katu te pembor indo” aja kapitã keruhũ pandu. Aja sawa'e ra'yr ta ke jukwa. 20 Arahã amõ sawa'e ra'yr u'ar. Her Moise. Katu hũ ame'ẽ ke a'e, aja imãi ta ukwa. 21 A'erehe jukwa ym. Mahapyr jahy imãi namõ mukanim. Pe, hok ngi imãi muhem mondo rahã, Parao rajyr mahem. Kapitã keruhũ rajyr ke a'e. “Ko ihẽ membyr apo 'y. Ihẽ amutiha ta” aja Parao rajyr pandu. 22 Pe, upa eji awa tama'e ukwa katuha Moise ke amõ mu'e. Je'ẽha ke pandu katu te tĩ. Upa ma'e ke ma'ema'e katu te tĩ.

23 —Mokõi awa py upa warahy 'ar ame'ẽ ke Moise. Pe, arahã ianam ta rehe usak oho. Ianam ta riki jundéu awa ta ke. 24 Pe, oho ixo rahã, ianam ke eji ywy pe har mahy te'e, ame'ẽ ke rehe usak. Pe, ame'ẽ ke muputu'u oho. Mahyha ngi mupoir ta, a'erehe jukwa. 25 Eji ywy pe har ke Moise

jukwa. [Ihẽ anam ta ke ihẽ amupoir ajur, a'erehe ihẽ ke Tupã muwyr. Ame'ẽ ke ihẽ anam ta ukwa ta, aja Moise ipy'a pe ukwa katu. Anĩ. Aja ym ianam ta ukwa.] 26 Amõ wera rahã, mokõi jundéu awa ta jumai ixo, ame'ẽ rehe Moise usak tĩ. Pe, muputu'u ta tipe. Pandu a'eta pe: "Sa'e ta! Pehendu katurahã! Mã peja ym! Pehẽ riki anam ta. A'erehe pejumai ym pexo" aja Moise pandu. 27 Pe, ianam ke mupyrara ame'ẽ ke sosok mondo. Moise ke sosok mondo. Pandu ipe: "Jandema'e kapitã ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tĩ. 'Awa katu my?' Anĩ rahã: 'Awa katu ym my?' Ame'ẽ panduha aja ym nde. 28 Kwehe eji ywy pe har ke nde erejukwa. Aja ihẽ ke nde erejukwa tar katu my tĩ" aja Moise pe pandu. 29 Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, Eji ywy ngi Moise ujan oho. (Parao ukwa ta tĩ. Ame'ẽ ngi kyje, a'erehe ujan oho.) Mijiã ywy pe oho. Amõ ywy pe har aja ixo. (Usak te'e aja ixo.) A'ep hakehar ke pyhyk. Pe, mokõi ta'yr ipe.

30 —A'ep amõ mokõi awa pypa warahy 'ar aha oho. Ywy'ã keruhũ rake awa nixói te ame'ẽ ywy ihĩ. Ywy'ã keruhũ rer Sinái. A'ep Moise wata oho ixo rahã, jupirã'y ke ukwái ukwái te'e ixo. Ame'ẽ ke rehe a'e usak. Tata hendyha pyter pe Tupã je'ẽha rahoha uhem. 31 Ame'ẽ ke rehe usak rahã: "Mã! Ma'e my?" aja pandu jupe. A'erehe hake ngi we usak katu oho ehe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu ipe: 32 "Ihẽ rehe ne ramũi ta ipy'a moĩ moĩ katu. Ihẽ rehe Amarã ipy'a moĩ moĩ katu. Isak aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Jako aja tĩ. Ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu tĩ" aja panduha uwyr ipe. Pe, Moise jumukahem ingi, a'erehe ryrýi u'am ingi. 33 Usak tar ym apo ehe 'y. Jandema'e sawa'e te pandu tĩ: "Ihẽ Tupã. Ko ihẽ axo. Nde erepyrũ ere'am, ame'ẽ ywy ke katu te ame'ẽ ke. A'erehe nde py rehe har ejo'ok. (Aja rahã ihẽ rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ katu, aja ihẽ pe nde eremujekwa.) 34 Ihẽ kotyhar ta ke Eji ywy pe ixo. Ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara hũ. Ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Ame'ẽ ta jixi'u hũ. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu tĩ. A'erehe ame'ẽ ta ke ihẽ amupoir ajur. Esarahã! Eji ywy pe nde ke ihẽ amondo ta. Ame'ẽ ta ke nde erepoir ta ereho" aja Moise pe pandu.

35 —Yman riki ame'ẽ Moise ke jundéu awa ta putar ym. Pandu ipe: "Jandema'e kapitã ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tĩ" aja Moise pe. Ame'ẽ Moise ke Tupã mondo. A'e ke kapitã aja a'e mu'am. Poiriha ke a'e tĩ. Inamõ Tupã je'ẽha rahoha ma'ema'e katu. Jupirã'y ke ukwái ukwái te'e. Ame'ẽ pyter pe usak, a'e riki Moise namõ ma'ema'e katu. 36 Eji ywy pe ma'e ke Moise ma'ema'e hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mujesak ngã pe. Y ramũi pe aja tĩ. Y ramũi rer: "Y pytã." Pe, Eji ywy ngi ianam ta ke mujy'ar raho. Awa nixói te ame'ẽ rupi wata oho ixo. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, wata oho ixo. A'ep Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe a'e mujesak tĩ. 37 Jundéu awa ta pe Moise pandu: "Ihẽ aja amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr ta tĩ. Pehẽ ngi har uhem ta" aja Moise pandu. 38 Awa nixói te ame'ẽ pe jundéu awa ta jy'ar ixo. Ame'ẽ ta namõ Moise ixo. Sinái ywy'ã keruhũ rake a'eta jy'ar uwyr. Ame'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe Moise namõ Tupã je'ẽha rahoha pandu pandu. A'ep Tupã je'ẽha ke Moise pyhyk. Ame'ẽ je'ẽha rehe awa hendu katu rahã, ixo katu ta. Ame'ẽ ke jande ramũi ta pe a'e pandu pandu. Ame'ẽ ke jande pe muwyr tĩ.

39 —Anĩ. Moise pandu ame'ẽ ke rehe jande ramũi ta hendu ym. Putar ym a'e ke. 40 Eji ywy pe jywyr ta tipe oho. Ywy'ã keruhũ 'ar pe Moise ixo rĩ, pe, imu pe jande ramũi ta pandu, ma'e, Arã pe: "Ma'e'ã jande pe emujã. Tupã aja jande pe. Jande ndutar koty oho ta. Eji ywy ngi jande ke Moise mujy'ar werur. Jande jakwa ym ehe har apo. My ihon mamy" aja Arã pe jande ramũi ta pandu. 41 Arahã itatawa ke te'e tapi'iruhu ra'yr'ã ke a'eta mujã. Ame'ẽ ruwa koty tapi'iruhu te ke a'eta jukwa. Aja ipy'a moĩ moĩ katu u'am ehe. A'eta mujã ame'ẽ ke rehe hury katu. 42 A'erehe jande ramũi ta ke Tupã hijar oho. Pe, upa ywa rehe hendy ame'ẽ ke rehe jande ramũi ipy'a moĩ moĩ katu u'am. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ. Tupã pandu:

"Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Mokõi awa pypa warahy 'ar rahã, awa nixói te ame'ẽ rupi pexo.

Heta tapi'iruhu ke pejukwa rahã, ihẽ rehe
pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym pexo.
43 Amõ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu
pexo.
So'o pirer ok ke peraho. Ame'ẽ wyr pe
Moro'ã pemoĩ. Jahy rata'ã pemoĩ tĩ.
Her Hẽpã.
Ame'ẽ ta tupã ta aja pekwaha pehẽ jupe.
Ame'ẽ'ã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ
katu pexo. Katu ym aja.
A'erehe amõ ywy rehe pehẽ ke ihẽ amondo
ta. Mambiro ok ta kupe koty ihẽ
amondo ta" aja Tupã pandu.

—Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ — aja Esete pandu.

44 A'e pandu tĩ:

—Awa nixói te ame'ẽ rupi jande ramũi wata oho ixo rahã, so'o pirer ok ke a'eta raho. Ame'ẽ pe Tupã rehe jande ramũi ipy'a moĩ moĩ katu ixo. So'o pirer ok mujãha ke Moise pe Tupã mujekwa. Aja jande ramũi mujã. 45 A'engi Moise manõ rahã, jande ramũi ta ke Josue mujy'ar raho. Kome'ẽ ywy pe mujy'ar werur. Arahã kome'ẽ ywy pe amõ awa ta ixo. Pe, ame'ẽ ta ke Tupã muhem mondo. Pe, kome'ẽ ywy ke jande ramũi pyhyk. Henda ke pe pyhyk. Kome'ẽ ywy pe uhyk rahã, so'o pirer ok ke werur tĩ. Ame'ẽ ke hainõ ta pe jande ramũi mupyta. Ndawi uhem rahã, ame'ẽ ke pewe ixo rĩ. 46 Ndawi rehe Tupã usak katu. Pe, Tupã pe Ndawi pandu: "Kome'ẽ ywy pe nde pe ok keruhũ ihẽ amujã tar katu. Ame'ẽ pe nde rehe ngã ipy'a ke moĩ moĩ katu ta. Nde rehe Jako ipy'a katu ame'ẽ ke a'e tĩ" aja Ndawi pandu. 47 Anĩ. Ndawi mujã ym. Ta'yr riki mujã. 48 Saromã riki ok keruhũ mujã. Anĩ. Awa ta mujã ame'ẽ ke rehe Tupã ixo ym. Tupã riki ywate har a'e. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ. 49 Tupã pandu:

"Ywa pe ihẽ axo. Ihẽ riki sawa'e te. Kome'ẽ
ywy keruhũ pe aja tĩ. Ihẽ axo tĩ.
Ok keruhũ awa ta mujã ame'ẽ ke rehe ihẽ
apyta ym ta. Henda peteĩhar rehe
ihẽ apyta ym ta tĩ.
50 Ihẽ riki upa katu te ma'e ke ihẽ amujã,
aja Tupã pandu" aja Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ — aja Esete pandu.

51 A'e pandu tĩ:

—Tamũi ta! Pehẽ ãkã janam rãi. Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke pehẽ, a'erehe pehendu ym. Tupã'ã je'ẽha ke jande ramũi putar ym. 52 Aja pehẽ tĩ. Peputar ym tĩ. Upa Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jande ramũi ta mupyrara. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke a'eta jukwa tĩ. Tupã ra'yr uwyr ta, aja pandu ame'ẽ ta ke a'eta jukwa. Pe, Ta'yr uwyr rahã, peputar ym a'e ke. 53 A'e ke pejukwa tĩ. Tupã je'ẽha ke pehẽ pe Tupã je'ẽha rahoha ta muwyr. Anĩ. Ame'ẽ ke rehe pehendu ym — aja jundéu awa ta pe Esete pandu pandu.

Esete ke amõ ta jukwa

54 Esete je'ẽha rehe hendu rahã, ngã panduha rendama'e kapitã ta parahy ehe. Parahyha rehe hãi su'u su'u u'am. 55 Pe, Esete py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. Pe, ywa rehe Esete ma'ã rahã, Tupã rake wera te hũ, ame'ẽ rehe usak. Tupã rake Jesu pu'am u'am ame'ẽ ke rehe usak tĩ. 56 A'e pandu:

—Pesarahã! Ywa pe sawa'e te i'ãi. Amukwehe te we kome'ẽ ywy keruhũ pe wyjy uwyr ame'ẽ ke a'e. Tupã rake pu'am u'am apo 'y. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak — aja Esete pandu.

57 Anĩ. Ipyakwar ke ipo pe hetaha ta kynda. (Hendu tar ym a'eta.) Ahem hũ tĩ. Pe, opor oho ehe. 58 Pe, ok ta ngi muhem raho. A'ep ita pe japi. Aja a'e ke ngã jukwa. Sawa'e wan namõ ita omboriha ta kamixa ke hijar oho. 59 Sawa'e wan ame'ẽ rer Sáu. Ita a'eta omombor ixo rahã, Esete pukái:

—Jesu! Ihẽma'e sawa'e te nde! Ihẽ'ã ke eraho! — aja pukái.

60 Pe, ipynarãi pe u'ar. Hãtã pukái ipe tĩ:

—Sawa'e! Ihẽ rehe peme'ẽ ta katu ym ame'ẽ ke te'e ma'ema'e ixo. Peme'ẽ ta ke emupyrara ym — aja Esete pukái.

Upa pandu rahã, a'e manõ.

Pe, Esete ke ngã jukwa rahã, Sáu pandu tĩ: "Ere! Pejukwa katu!" aja riki.

8

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Sáu mupyrara

1 Arahã Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta heta ixo. Jerusarẽ ok ta pe heta ixo. Ame'ẽ ta ke amõ ta mahy hũ. Mupyrara hũ tĩ. A'erehe amõ amõ ywy rupi uhãi

oho. Jundéi ywy rupi uhãi oho. Samari ywy rupi uhãi oho tĩ. Jesu mondo ame'ẽ ta jõ Jerusarẽ ok ta pe ixo. 2 Tupã rehe hendu katu ame'ẽ ta Esete rete ke jytym raho. Jixi'u hũ ehe.

3 Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Sáu mumba tar katu. Ok rupi pame katu te kekar oho ixo. Mahem rahã, muhem raho. Pe, kyndaha pe kynda raho. Sawa'e ta ke aja. Kũjã ta ke aja tĩ. Kyndaha pe kynda raho tĩ.

Samari ywy pe myrandu katu ke amõ pandu oho

4 Amõ amõ ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta uhãi oho. A'ep Jesu rehe har pandu pandu. Myrandu katu ke pandu raho. 5 Amõ sawa'e ixo. Her Siri. Samari ywy pe ok ta ihĩ. A'ep a'e oho. Myrandu katu pandu pandu raho. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Awa muhãha a'e, aja ok ta pe har ta pe a'e pandu pandu raho tĩ. 6 Pe, je'ẽha rehe ok ta pe har ta hendu hendu katu te u'am. Tupãma'e pyrãtãha namõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. (Aja rahã, Jesu rehe har pandu ame'ẽ riki jetehar te ke, aja mujekwa. Inamõ Tupã ixo, aja mujekwa tĩ.) 7 Heta ngã py'a ngi ãjã ta ke Siri muhem mondo. Ãjã ta uhem rahã, hãtã ahem hũ. Heta jupyrãtã rãtã ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. Heta wata katu ym ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. (Aja rahã, Jesu rehe har pandu ame'ẽ riki jetehar te ke, aja mujekwa. Inamõ Tupã ixo, aja mujekwa tĩ.) 8 A'erehe a'ep pe har ta hury katu ehe.

9 Pe, ame'ẽ ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Simã. Paje a'e. Yman samari ywy pe har ta ke a'e muka'u ka'u te'e. Sawa'e keruhũ jupe, aja pandu pandu ngã pe. 10 Je'ẽha rehe upa hendu katu. Upa ok ta pe har ta hendu katu ehe. Ngã pandu:

—Tupãma'e pyrãtãha namõ a'e ixo — aja Simã rehe har upa ngã pandu naĩ.

11 Paje a'e. Yman ngã ke muka'u te'e, a'erehe a'ep pe har ta hendu katu ehe. 12 Pe, myrandu katu ke Siri pandu pandu. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e, aja pandu pandu. Ame'ẽ rehe amõ jurujar katu rahã: "Ihẽ kotyhar ke" aja Tupã pandu. Pe, ame'ẽ myrandu katu rehe a'ep pe har ta jurujar katu. Sawa'e ta jurujar katu. Kũjã ta aja tĩ. Jurujar katu tĩ. Pe, ame'ẽ ta ke Siri mujahuk. (Aja rahã Tupã kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.) 13 Simã jurujar katu tĩ. Upa Siri mujahuk rahã, inamõ Simã ixo. Tupãma'e pyrãtãha namõ Siri mukatu hũ ngã ke. Ame'ẽ ke Simã usak rahã, jupandu jupe:

—Mã! Katu te — aja Simã jupe.

14 Jerusarẽ ok ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta ixo. Kuja a'eta hendu. Tupã je'ẽha rehe Samari ywy pe har ta jurujar katu, aja a'eta hendu. A'erehe Petu ke Siri koty a'eta mondo. Juã ke mondo tĩ. 15 A'ep a'eta uhyk rahã, jurujar katu ame'ẽ ta rehe har Tupã namõ pandu pandu:

—Kome'ẽ ta rehe Tupã'ã emuwyr — aja Tupã pe pandu.

16 A'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ ym we rĩ, a'erehe Tupã namõ Petu ta pandu. A'ep pe har ta ke mujahuk rahã, Jesu je'ẽha rupi mujahuk jõ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. 17 Pe, a'eta ãkã rehe ipo ke Petu ta mujar. Pe, a'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ.

18-19 Amõ ta ãkã rehe ipo ke Jesu mondo ame'ẽ ta mujar rahã, a'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Ame'ẽ ke rehe Simã usak rahã, Petu ta pe a'e pandu:

—Ame'ẽ pyrãtãha ke ihẽ pe pemuwyr rahã, tamatarer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ta. Pe, amõ ta ãkã rehe ihẽ po amujar rahã, a'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ — aja Simã pandu.

20 Petu pandu:

—Tupã'ã ke Tupã me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke rehe tamatarer nde eremuhepy ta, aja nde erekwaha naĩ. Katu ym aja. A'erehe tamatarer ke ne namõ mupyraraha renda pe oho ta my. 21 Tupã koty nde py'a ihĩ katu ym, a'erehe jande namõ nde erema'ema'e ym ta. Tupã rehe har nde eremu'e ym ta tĩ. 22 Nde erekwaha ngi emuruwak katu. Katu ym ame'ẽ nde erekwaha rehe har Tupã namõ epandu pandu. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ta nde rehe. 23 (Tupãma'e pyrãtãha namõ ma'e ke jama'ema'e.) A'erehe nde erejyty'ym te ha namõ nde erexo, aja akwa. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha namõ nde

erexo. Ame'ẽ ke nde erehijar ym rĩ, aja ihẽ akwa tĩ — aja Simã pe Petu pandu.

24 Pe, Petu pe Simã pandu. Juã pe pandu tĩ:

—Anĩ. Pehẽrahã! Ihẽ rehe har Tupã namõ pehẽ riki pepandu. Aja rahã, ma'e ke ihẽ rehe uhyk ym ta. Petu pandu ramõ: "Tamatarer ke ne namõ mupyraraha renda pe oho ta" aja ihẽ rehe uhyk ym ta — aja Simã pandu.

25 Tupã je'ẽha ke Petu ta pandu pandu. Jesu rehe a'eta usak ame'ẽ rehe har pandu pandu tĩ. Upa pandu rahã, Jerusarẽ ok ta pe a'eta jywyr oho. Jywyr oho ixo rahã, amõ amõ ok ta rupi myrandu katu pandu pandu oho. Samari ywy pe ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi pandu pandu oho ixo.

Etio ywy pe har namõ Siri pandu

26 Siri rehe Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Ehorahã! Warahy jurukwã koty awa rape ihĩ, ma'e, iapyr kotyhar ke. Jerusarẽ ok ta ngi Ngasa ok ta pe awa rape ihon. (Ymanihar awa rape ke ame'ẽ.) Ame'ẽ awa rape rupi eho — aja Siri pe pandu.

27-28 Pe, kamixa ke Siri munde. Pe, ame'ẽ rape rehe uhyk oho. Ame'ẽ rupi hekoha pe amõ sawa'e jywyr ta oho ixo. Etio ywy pe har a'e. Eunu a'e. Etio ywy pe har tama'e kapitã keruhũ pe a'e paraky ixo. Kapitã keruhũ riki kũjã ke. Kũjã rer Kanda. Ima'e tamatarer usakiha ke sawa'e. Kapitã a'e tĩ. Amukwehe we Jerusarẽ ok ta pe oho. Tupã rehe ipy'a a'e moĩ moĩ oho. Apo hekoha pe jywyr oho ixo. Myra ujan ame'ẽ 'ar pe oho ixo. Pe, oho ixo rahã, Tupã je'ẽha rehe usak usak uĩ. Yman Isai mupinim, ame'ẽ rehe usak usak uĩ. 29 Isai riki ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Pe, Siri pe Tupã'ã pandu:

—Ixoty eho exo — aja ipe.

30 Pe, ixoty Siri ujan oho ixo. Pe, uhyk ehe. Isai mupinim ame'ẽ ke sawa'e pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe Siri hendu rahã, pandu ipe:

—Sa'e! Nde eresak eresak ame'ẽ ke nde erekwa katu my? — aja Siri pandu ipe.

31 Sawa'e pandu:

—Anĩ. Amõ ihẽ ke mu'e ym rahã, marã ka ym ihẽ akwaha. Se ewapyk ejur. Ihẽ rake ewapyk — aja Siri pe sawa'e pandu.

32 Pe, sawa'e rake wapyk. Tupã je'ẽha rehe sawa'e usak usak ame'ẽ ke kuja ihĩ:

"Jukwaha renda pe arapuharan ke amõ
jukwa raho.
A'e aja tĩ. A'e ke amõ ta jukwa ta raho tĩ.
Arapuharan ra'yr ke amõ ta hawĩ rahã,
ahem ym. A'e ke aja tĩ. Je'ẽ ym ta a'e
ke tĩ.
33 A'e ke ngã mupyrara rahã, amõ
muputu'u ym ingi. Ame'ẽ ywy pe
har ta katu ym te ame'ẽ ke ma'ema'e
ipe. Ame'ẽ rehe har pandu ym awa.
A'e ke amõ ta jukwa ta. Pe, kome'ẽ ywy
keruhũ ke hijar ta oho" aja pinĩha ke
sawa'e usak usak uĩ.

34 Pe, Siri pe sawa'e pandu:

—Emujekwa ihẽ pe rahã! Awa rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke pandu pandu ko my? Juehe har pandu pandu my? Amõ rehe har pandu pandu my? — aja sawa'e pandu.

35 Pe, Jesu rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke pandu pandu, ame'ẽ ke Siri mujekwa ipe. Tupã je'ẽha rehe sawa'e usak ramõ, ame'ẽ ke Siri mu'e. 36 Ame'ẽ ngi Jesu rehe har mu'e mu'e tĩ. Pe, pe rupi oho ixo rahã, y rehe a'eta uhyk oho. Pe, etio ywy pe har pandu:

—Ko y ihĩ. Ihẽ ke nde eremujahuk rahã, katu my? — aja Siri pe pandu.

37 [Siri pandu ipe:

—Jesu rehe nde erejurujar katu rahã, katu tiki — aja etio ywy pe har pe pandu.

A'e pandu:

—Jesu Kirisutu riki Tupã ra'yr, aja ihẽ akwa katu — aja etio ywy pe har pandu.]

38 A'erehe myra ujan ame'ẽ ke etio ywy pe har mupyta. Pe, y rehe a'eta uhyk oho. Mokõi jõ a'eta. 39 A'e ke Siri mujahuk. (Aja rahã, Tupã kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) Pe, y ngi a'eta uhem rahã, Siri ke Tupã'ã pyhyk raho. Etio ywy pe har usak ym te ehe tĩ. Pe, pe rupi hury jywyr oho tĩ.

40 Siri riki pahar Asot ok ta pe uhem. A'engi amõ amõ ok ta pe myrandu katu pandu pandu oho. Jesu rehe har ame'ẽ

myrandu katu ke pandu pandu oho. Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho.

9

Jesu rehe Sáu jurujar katu (At 22.6-16; At 26.12-18)

1-2 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe Sáu parahy te rĩ. Upa jukwa tar katu. A'erehe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pe a'e oho. Pandu ipe:

—Ndama ok ta pe ihẽ aho ta. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda heta ihĩ. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahem rahã, apukwar ta arur. Sawa'e ta ke ihẽ apukwar ta arur. Kũjã ta ke apukwar ta arur tĩ. Jerusarẽ ok ta pe arur ta. Ne je'ẽha rupi ihẽ aho ta. A'erehe paper pinim ke ihẽ pe emuwyr — aja pa'i keruhũ pe Sáu pandu.

Pe, ame'ẽ ke Sáu pe a'e me'ẽ.

3 Pe, Sáu oho. Ndama ok ta pe uhyk tate rahã, pahar ywa ngi wera te hũ. Hake rupi wera te hũ. 4 Ywy pe a'e u'ar ukwap. Kuja je'ẽha rehe a'e hendu:

—Sáu! Ma'ewã ihẽ ke nde eremupyrara my? — aja Sáu hendu.

5 Sáu pandu:

—Sa'e! Awa nde my? — aja pandu ipe.

Pe, Sáu pe pandu:

—Ihẽ riki Jesu. Ihẽ ke nde eremupyrara erexo. 6 Ere. Epu'am. Ndama ok ta pe eho. A'ep ma'e nde erema'ema'e ta ame'ẽ ke amõ pandu ta nde pe — aja Jesu pandu.

7 Sáu namõ oho ame'ẽ ta pyta u'am. Uhem ym ngã je'ẽha ke. Amõ je'ẽha rehe jõ a'eta hendu. Anĩ. Usak ym awa ke rehe. 8 Pe, Sáu pu'am. Pe, eha pirar rahã, usak ym te ma'e ke. A'erehe ipo rehe amõ ta pyhyk. 9 Aja Ndama ok ta pe hykýi muhyk raho. Mahapyr ukwer rahã, usak ym te ma'e ke rehe. Arahã u'u ym te ma'e ke. Y ke u'u ym tĩ.

10 Pe, Ndama ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Anani. Jesu rehe jurujar katu a'e. Ixeraiha aja usak. Aja jandema'e sawa'e te mujekwa ipe:

—Anani!

A'e pandu.

—Sawa'e! Ma'e nde pe? — aja Anani.

11 Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Eho! Ok ta rape rupi eho. Ok ta rape rer: "Tatambyk." Ame'ẽ rupi Jun rok ihĩ. Ame'ẽ rupi epandu: "My Jun rok ihĩ my? My Sáu? Tar ok ta pe har a'e" aja epandu eho. Ihẽ pe ma'e pandu pandu uĩ apo. 12 Kuja ixeraiha aja a'e usak. Ixoty nde erehyk ereho. Nde po ke iãkã rehe nde eremujar. Aja rahã, ma'e ke rehe a'e usak katu ta tĩ. Aja ixeraiha rehe a'e usak — aja Anani pe jandema'e sawa'e te pandu.

13 A'e pandu:

—Sawa'e! Ame'ẽ sawa'e rehe har amõ ta pandu hũ ihẽ pe. Nde kotyhar ta rehe mãte hũ ma'e jaxeriha ke ma'ema'e. Aja Jerusarẽ ok ta pe ixo ame'ẽ ta pe ma'ema'e hũ tĩ. 14 Ko Ndama ok ta pe aja tĩ. Nde kotyhar ta ke mahy ta uwyr tĩ. Upa nde rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'e pyhyk ta uwyr. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ je'ẽha rupi a'e uwyr. A'erehe aho tar ym ixoty — aja Anani pandu.

15 Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Anĩ. Sáu koty eho! Ihẽ asak katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ rehe a'e paraky ta apo 'y. Ihẽ rehe har a'e pandu pandu ta oho. Ame'ẽ riki ima'e parakyha ke. Amõ awa ta pe ihẽ rehe har pandu pandu ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu ta oho. Kapitã keruhũ pe pandu ta oho tĩ. Jundéu awa ta pe pandu pandu ta oho tĩ. 16 Ihẽ rehe har a'e pandu pandu ta oho, a'erehe a'e ke amõ ta mupyrara te hũ ta. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta ipe — aja Anani pe pandu.

17 Pe, ixoty Anani oho. Jun rok mahem rahã, ixe oho. Pe, Sáu ãkã rehe ipo mujar. Pandu ipe:

—Sáu! Jesu rehe nde erejurujar katu apo 'y, a'erehe nde riki ihẽ mu apo 'y! Se nde erejur rahã, Jesu rehe nde eresak. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e riki ihẽ ke muwyr nde koty. A'erehe ihẽ ajur. Nde reha ke amopok katu ajur. Nde py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ — aja Sáu pe Anani pandu.

18 Pe, pahar Sáu reha ngi ma'e ke u'ar. Pira pirer aja saka ame'ẽ ke u'ar. Pe, usak katu tĩ. Pe, pu'am. Pe, a'e ke Anani mujahuk. (Aja rahã, Jesu kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) 19 Pe, ma'e ke upa u'u rahã, pyrãtã katu tĩ.

Ndama ok ta pe myrandu katu ke Sáu pandu pandu

Ndama ok ta pe Sáu pyta we rĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ pyta we rĩ. 20 Pe, pahar jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixe oho. Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. “Jesu riki Tupã ra'yr” aja ngã pe a'e pandu pandu.

21 Upa hendu ame'ẽ ta pandu: “Mã! Ma'erehe my!” aja ngã. Pe, pandu pandu a'eta jupe tĩ:

—Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke kome'ẽ sawa'e mupyrara hũ. Jerusarẽ ok ta pe ixo, ame'ẽ ta ke mupyrara hũ. Ndama ok ta pe aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke pyhyk uwyr tĩ. Pe, Jerusarẽ ok ta pe a'e pukwar ta raho. Pa'ihu ta pe pukwar ta raho, a'erehe se uwyr. Apo Jesu rehe har a'e pandu pandu katu. Ma'ewã puki! — aja a'eta jupe.

22 Sáu pandu katu te:

—Jetehar te riki. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e — aja ngã pe a'e mujekwa katu te.

Ame'ẽ rehe har pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ẽha ke mujywyr ym ipe. Ndama ok ta pe ixo ame'ẽ ta mujywyr ym ipe.

23 Yman a'ep Sáu ixo. Pe, jundéu awa ta jy'ar ixo. Pandu pandu a'eta jupe:

—Sáu ke jande jajukwa ta jaho — aja a'eta jupe.

24 A'erehe ok ta rukwen pe a'eta harõ u'am. Wera rahã, harõ u'am. Pytun rahã, harõ u'am tĩ. Sáu ke a'eta pyhyk rahã, jukwa ta. Anĩ. Ame'ẽ rehe har Sáu pe amõ pandu oho. 25 A'erehe pytun rahã, Sáu ke ehe katu ame'ẽ ta muhem mondo. Ok ta ita kurar ngi mujy mondo. Wasãkã ran keruhũ pe mujy mondo. Pe, ujan oho a'eta ngi.

Jerusarẽ ok ta pe Sáu ixo

26 Pe, Jerusarẽ ok ta pe Sáu uhyk oho. Uhyk rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ a'e jy'ar ta tipe oho. Anĩ. Sáu ngi a'eta kyje. Jesu rehe Sáu jurujar katu apo 'y, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym, a'erehe kyje ingi. 27 Pe, Manambe oho ixoty. Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta koty Sáu ke a'e muhyk raho. Ame'ẽ ta pe upa Sáu rehe har a'e pandu:

—Pe rupi Sáu oho ixo rahã, jandema'e sawa'e te rehe a'e usak. Jandema'e sawa'e te pandu pandu ipe tĩ. Apo Jesu rehe har Sáu pandu pandu tĩ. Ndama ok ta pe a'e pandu pandu hũ. Pandu rahã, a'e kyje ym amõ ta ngi — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pe Manambe pandu.

28 Pe, ame'ẽ ta namõ Sáu pyta. Jerusarẽ ok ta rupi Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. 29 Pandu pandu rahã, kyje ym ngã ngi. Pe, amõ awa je'ẽha pandu ame'ẽ ta a'ep ixo tĩ. Jundéu awa ta ke a'eta tĩ. Ngere awa ta je'ẽha a'eta pandu. Ame'ẽ ta namõ Jesu rehe har Sáu pandu pandu hũ. Je'ẽ hãtã tã a'eta namõ tĩ. Pe, Sáu ke ame'ẽ ta jukwa ta tipe. 30 Ame'ẽ ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ukwa rahã, Sesaréi ok ta pe Sáu ke a'eta raho. A'engi Tar ok ta pe Sáu ke a'eta mondo.

31 Ajame'ẽ ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara ym. (Sáu mupyrara ym apo 'y.) A'erehe upa Jundéi ywy rupi ixo ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara ym tĩ. Ngariréi ywy pe ixo ame'ẽ ta ke mupyrara ym tĩ. Samari ywy pe ixo ame'ẽ ta ke mupyrara ym tĩ. Pe, Jesu rehe jurujar katu te we ngã oho ixo. Tupã rehe ipy'a katu ixo tĩ. Tupã'ã mujekwa katu tĩ, a'erehe amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ.

Ri ok ta pe Petu oho. Jop ok ta pe oho tĩ.

32 Amõ amõ ok ta rupi Petu ohoho ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe a'e usak oho. 33 Pe, Ri ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe uhyk. Her Enéi. Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke a'e. Awa po wajar mahapyr warahy 'ar rahã, myrape 'ar pe túi, hok pe. 34 Pe, Petu pandu ipe:

—Enéi! Nde ke Jesu Kirisutu mukatu! Myrape 'ar ngi epu'am. Pukeka ke emupuku katu emou — aja Enéi pe pandu.

35 Pahar Enéi pu'am. Upa Ri ok ta pe har ta usak ehe. Pe, Tupã koty ipy'a ke ame'ẽ ta muruwak mondo. Saro ok ta pe har ta aja tĩ. Usak ehe tĩ. Pe, Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo tĩ.

36 Jop ok ta pe kũjã ixo. Her Tambi. Ngere awa ta je'ẽha kuja amõ her tĩ: “Ndo” aja ipe. Jesu rehe a'e jurujar katu tĩ. Katu ame'ẽ pame katu te amõ ta pe a'e ma'ema'e katu. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe a'e haihu katu

tĩ. 37 Ri ok ta pe Petu ixo rahã, ma'e ahyha
ke kũjã pyhyk. Pe, manõ. Hete ke amõ
ta kutuk. Y pe kutuk. (A'ep pe har ta aja
te'eha a'e. Upa kutuk rahã, hete ke pukek.)
Pe, kapy ywate har henda ihĩ ame'ẽ pe
mou. 38 "Ri ok ta pe Petu ixo" aja Jesu rehe
jurujar katu ame'ẽ ta hendu. Ri ok ta kotete
ihĩ. A'erehe ixoty mokõi sawa'e ta mondo.
Kuja sawa'e ta pandu oho ipe:

—Pahar jande namõ eho — aja Petu pe
pandu oho.

39 Pe, Petu pu'am. Sawa'e ta namõ oho.
Jop ok ta pe uhyk rahã, kapy ywate har
henda ihĩ ame'ẽ pe amõ ta raho. Upa
ixawa'e manõ ame'ẽ ta juramã u'am. Petu
rake rupi juramã u'am. Jixi'u hũ u'am.
Ixuwe katu rahã, kamixa ke Ndo mujã
mujã. Ame'ẽ ke Petu pe mujesak jesak
u'am. Kamixa puku Ndo mujã ame'ẽ ke
mujesak jesak u'am tĩ. 40 Pe, kapy ngi upa
kũjã ta ke Petu muhem mondo. Pe, ipy-
narãi pe wapyk. Tupã namõ pandu pandu.
Pe, hete koty uwak. Pandu:

—Tambi! Epu'am! — aja kũjã manõ
ame'ẽ ke pe Petu pandu.

Pe, eha ke kũjã pirar. Petu rehe ma'ã
rahã, wapyk. 41 Ipo ke Petu pyhyk. Pe,
mupu'am. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ
ta ke a'e mujy'ar. Ixawa'e manõ ame'ẽ ta
ke mujy'ar tĩ. 42 Kũjã kwera ramõ ame'ẽ
ke a'e mujesak kũjã ta pe. Ame'ẽ rehe har
myrandu upa Jop ok ta rupi amõ ta pandu
pandu oho. 43 A'erehe Jesu rehe heta ngã
jurujar katu. Jop ok ta pe Petu pyta we rĩ.
So'o pirer rehe ma'eha namõ a'e pyta we rĩ.
Her Simã.

10

Kone rehe har

1 Sesaréi ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her
Kone. Homa awa tama'e sonda ta ixo.
Itar ywy ngi sonda ta uwyr. Ame'ẽ tama'e
kapitã ke a'e. Kuja, 100 hetaha sonda
tama'e kapitã ke a'e. Sawa'e katu ame'ẽ
ke a'e. 2 Jundéu awa ramũi ta ukwa aja
Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Upa
katu te hok wyr pe har ta aja tĩ. Tupã
rehe ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Amõ awa riki
a'e. Jundéu awa ym a'e. Pe, jundéu awa ta
ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta rehe a'e haihu
katu. Tupã namõ a'e pandu pandu katu te
tĩ. 3 Amõ wera rahã, warahy ywa ku'a ihon
tate rahã, ixeraiha aja a'e usak. Tupã je'ẽha
rahoha wyjy uwyr ehe, aja a'e usak katu.
A'e pandu:

—Kone! — aja Tupã je'ẽha rahoha.

4 Kone usak ehe rahã, jumukahem ingi.
Pe, pandu ipe:

—Sa'e! Ma'e nde pe my? — aja Kone
pandu.

Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Tupã namõ nde erepandu pandu,
ame'ẽ ke a'e ukwa katu. Ma'e ke nixói te
ame'ẽ ta rehe nde erehaihu katu, ame'ẽ ke
ukwa katu tĩ. 5 A'erehe nde rehe a'e usak
katu. Apo Jop ok ta pe sawa'e ta ke emondo.
Simã Petu pe: "Jande namõ eho" aja a'eta
pandu ta oho. 6 Amõ sawa'e rok pe Simã
Petu ixo. Ok jar rer amõ Simã. Ame'ẽ Simã
so'o pirer rehe ma'eha ke a'e. Y ramũi rake
hok ihĩ — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

7 Pe, Tupã je'ẽha rahoha jywyr oho. Aja
ixeraiha aja Kone usak. Pe, mokõi miasu
ta ke Kone mujy'ar. Amõ sonda ke mujy'ar
tĩ. Ame'ẽ sonda riki jundéu awa ramũi ta
ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ
katu tĩ. Konema'e miasu a'e tĩ. 8 Ame'ẽ
mahapyr sawa'e ta pe upa usak ame'ẽ rehe
har Kone pandu pandu. Pe, Jop ok ta pe
mahapyr sawa'e ta ke a'e mondo.

9 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, pe rupi a'eta oho ixo
rĩ. Warahy jandar tate rahã, Jop ok ta pe
uhyk tate. Arahã, ok kupe 'ar pe Petu oho.
(Ame'ẽ ok kupe ipe katu.) A'ep Tupã namõ
pandu pandu ta. (Aja te'eha jundéu awa
ta ma'ema'e katu. Ok kupe 'ar pe Tupã
namõ pandu pandu katu uĩ.) 10 A'e myahy
uĩ. Ma'e ke u'u tar katu. Pe, ma'e ke amõ
mupupur ixo rahã, ixeraiha aja a'e usak.
11 Kuja usak. Ywa ngi pan keruhũ aja me'ẽ
wyjy uwyr ixo. Iapyr rehe pame katu te
pukwar. Ame'ẽ mujy muwyr. 12 Kome'ẽ
ywy keruhũ pe mujy muwyr. Ame'ẽ jywĩ
pe upa katu te ywy rupi so'o ta wata ame'ẽ
ta ihĩ. Upa katu te ipixi'a pe ma'e wata
ame'ẽ ta ihĩ tĩ. Upa katu te ma'ewyra wewe
ame'ẽ ta ihĩ tĩ. 13 Pe, kuja hendu:

—Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ẽ
ke e'u! — aja ipe.

14 Petu pandu:

—Sa'e! Anĩ! So'o ta para ihĩ. Jande ramũi u'u ym ame'ẽ ke pehĩ. A'erehe ihẽ a'u ym ta tĩ — aja Petu.

15 Pe, kuja je'ẽha uhyk ehe tĩ:

—Jete riki. Apo katu aja Tupã pandu. Jaxer te'e aja ym ekwa ekwa eĩ — aja Petu pe.

16 Aja mahapyr uhyk katu te ehe. Pe, upa ywa pe jywyr oho tĩ. Aja ixeraiha aja Petu usak.

17 Usak ramõ ame'ẽ rehe har ipy'a pe Petu ukwa ukwa katu te uĩ. “Ma'ewã aja my?” aja jupe. Arahã Kone mondo ame'ẽ ta uhyk uwyr. Hukwen koty pu'am u'am. Simã rok ke amõ ta mujekwa a'eta pe. 18 Pe, a'eta pukái:

—Se Simã Petu ixo my? — aja sawa'e ta pukái.

19 Usak ramõ ame'ẽ rehe har Petu ukwa ukwa uĩ rĩ. Pe, Tupã'ã pandu ipe:

—Ehendu katurahã! Mahapyr sawa'e ta nde pe pandu uwyr. 20 Epu'am. Ewyjy eho. Sawa'e ta namõ eho. Ekyje ym a'eta ngi. Nde koty a'eta ke ihẽ amuwyr — aja Petu pe.

21 Pe, Petu wyjy oho a'eta koty. Pandu:

—Sawa'e ke pekekar pexo ame'ẽ ke ko ihẽ. Ma'e pehẽ pe? — aja Kone muwyr ame'ẽ ta pe Petu pandu.

22 A'eta pandu:

—Nde koty jande ke Kone muwyr. Sonda tama'e kapitã a'e. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ramũi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Kone rehe har upa jundéu awa ta pandu katu. Kwehe Tupã je'ẽha rahoha mujekwa ipe: “Nde rok pe Petu ke emuhyk erur. Nde pe ma'e ke a'e pandu pandu ta” aja Kone pe. A'erehe jande jajur — aja Petu pe sawa'e ta pandu.

23 Pe, Petu pandu:

—Pejur! Se pepyta we rĩ. Ka'aruk koty apo — aja sawa'e ta pe.

Ame'ẽ ku'ẽ rahã, ima'e ke Petu moĩ katu. Pe, a'eta namõ oho. Amõ ta oho tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke. Jop ok ta pe har ta ke a'eta. 24 A'engi amõ ku'ẽ rahã, Sesaréi ok ta pe a'eta johu uhyk oho. Kone rok pe uhyk rahã, Kone harõ ixo. Petu ta rehe harõ ixo. Ianam ta ke a'e mujy'ar. Ehe katu ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. Upa ame'ẽ ta harõ ixo tĩ. 25 Hok pe Petu ixe tate rahã, ixoty Kone oho. Pe, Petu py koty a'e jumumbe jumumbe oho. Ipynarãi pe a'e wapyk uĩ tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ ta tipe.) 26 Pe, a'e ke Petu mupu'am. Pandu ipe:

—Epu'am katu! Nde aja sawa'e te'e ihẽ tĩ. Ihẽ rehe nde py'a emoĩ moĩ ym eĩ — aja Kone pe Petu pandu.

27 Hok pe ixe oho rahã, Kone namõ Petu pandu pandu. 28 A'ep hetaha ta rehe Petu usak. Pe, a'eta pe Petu pandu:

—Jundéu awa aja ym namõ jande jaxo rahã, katu ym. Aja jande ramũi ta je'ẽha ke. Ame'ẽ ke pekwa katu. Ko jundéu awa ihẽ. Amõ awa rok pe aja tĩ. Amõ awa rok pe jande jaxe rahã, katu ym tĩ. Aja jande ramũi ta je'ẽha tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu tĩ. Anĩ. Aja ym apo 'y. Amõ awa namõ jaxo rahã, katu apo 'y. Aja ihẽ pe Tupã mujekwa. Amõ awa jaxer ym, aja ihẽ pe Tupã mujekwa katu tĩ. Ihẽ keraiha rupi a'e mujekwa katu ihẽ pe. 29 A'erehe ihẽ pe nde kotyhar ta pandu rahã, pahar ihẽ ajur. Apo ihẽ akwa ta. Ma'erehe ihẽ ke nde eremuhyk se my? — aja Petu ipe.

30 Pe Kone pandu:

—Amukwehe ihẽ rok pe ihẽ axo. Mahapyr aker apo. Tupã namõ ihẽ apandu pandu aĩ. Se warahy rahã, apo aja, ma'e warahy ywa ku'a ihon rahã. Pahar ihẽ ruwa koty sawa'e uhem u'am. Ima'e mundeha riki hendy! 31 Ihẽ pe a'e pandu: “Kone! Tupã namõ nde erepandu pandu ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe nde erehaihu katu ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ. 32 Apo Jop ok ta pe amõ ke emondo. Simã Petu pe a'eta pandu ta oho. Amõ Simã rok pe ixo. Ame'ẽ Simã so'o pirer rehe ma'eha ke a'e. Y ramũi rake hok ke ihĩ” aja ihẽ pe. 33 A'erehe pahar nde koty sawa'e ta ke ihẽ amondo. Pahar nde erejur. Katu aja. Ko jande jaxo apo. Jande rehe Tupã usak katu ixo. Upa nde pe Tupã mujekwa ame'ẽ ke rehe jande jahendu tar katu — aja Petu pe Kone pandu.

Petu je'ẽha ke

34 Pe, Petu pandu:

—Jete! Ihẽ akwa katu apo! Ihẽ keraiha aja ihẽ asak. A'erehe upa katu te awa ta rehe Tupã juja katu te usak katu, aja akwa katu. 35 Amõ amõ awa ta ipy'a ke moĩ moĩ katu ehe rahã, ame'ẽ ke Tupã putar katu tĩ.

Amõ amõ awa ta katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã, ame'ẽ ke a'e putar katu tĩ. Upa katu te amõ amõ awa ta rehe a'e juja katu te usak katu. (Upa so'o ke a'u katu, ame'ẽja saka Tupã mujekwa.)

36 —Apo kuja pekwa katu. Jundéu awa ta pe je'ẽha ke Tupã muwyr. Ngã py'a ke Jesu muhury katu, ame'ẽ myrandu katu ke muwyr. Jesu riki jandema'e sawa'e te. 37 Upa Juã pandu pandu rahã, Jesu riki pandu pandu uwyr tĩ. Upa Juã mujahuk rahã tĩ. Ngariréi ywy pe Jesu pandu pandu py. A'engi Jundéi ywy rupi pandu pandu oho. 38 Jesu rehe har pekwa katu. Nasare ok ta pe har a'e. Pyrãtãha ke Tupã muwyr ipe. Tupã'ã ke a'e moĩ katu ehe tĩ. Usak katu ehe tĩ. A'erehe upa ok ta rupi katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e oho. Ãjã ta awa ta py'a rehe ihĩ, ame'ẽ ta ke upa mukatu hũ tĩ. 39 Awa ta py'a ngi upa muhem mondo. Jundéu awa ta ok ta rupi Jesu ma'ema'e, ame'ẽ rehe jande jasak. Ame'ẽ rehe har japandu pandu. Jerusarẽ ok ta pe ma'ema'e ame'ẽ ke rehe jasak tĩ. Ame'ẽ rehe har japandu pandu tĩ. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu ke amõ ta mujar mu'am. Aja a'e ke ngã jukwa.

40 —Pe, mokõi ukwer rahã, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. 41 Jesu ke jande pe a'e mujesak tĩ. Upa ngã usak ym ehe. Jande pe jõ Tupã mujesak. Jande rehe Tupã usak katu ame'ẽ ta ke jande. Yman rahã, jande rehe a'e usak katu ta tĩ, aja a'e ukwa katu. Upa a'e kwera katu uhem rahã, Jesu namõ ma'e ke jande ja'u. (Aja rahã, a'e atu kwera katu aja jakwa katu. Ixuwe katu a'e, aja jakwa katu tĩ.) 42 Pe, jande pe a'e pandu: "Ihẽ rehe har ngã pe pepandu pandu peho. Ngã rehe har ihẽ atu apandu pandu ta aja Tupã mu'am. 'Katu pehẽ. Tupã namõ pexo katu' aja apandu ta. Anĩ rahã: 'Katu ym pehẽ. Mupyraraha renda pe peho' aja apandu ta tĩ. Aja ixuwe katu ame'ẽ ta rehe har ihẽ apandu ta. Manõ ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta muhem. Pe, ame'ẽ ta rehe har apandu katu ta tĩ" aja jande pe Jesu pandu — aja Petu pandu.

43 A'e pandu tĩ:

—Jesu rehe har upa ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Kuja pandu: "Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. Pe, Jesu rehe a'e jurujar katu rahã, Tupã ipy'a jywyr ta ehe. Jesu je'ẽha rupi Tupã ipy'a jywyr ta ehe" aja ymanihar ta pandu — aja Kone ta pe Petu pandu.

Amõ awa ta rehe Tupã'ã ihĩ katu

44 Petu pandu pandu uĩ rahã, upa hendu uĩ ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Kone ta rehe ihĩ katu. 45-46 Amõ amõ awa tama'e je'ẽha ke Kone ta pandu pandu. (Aja Tupã'ã ihĩ katu, aja mujekwa katu Petu ta pe.) Tupã rehe har pandu pandu tĩ: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pandu katu ipe. Ame'ẽ ke Jop ok ta ngi Petu namõ uwyr ame'ẽ ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'eta tĩ. Jundéu awa ta ke a'eta tĩ. Pe, aja ame'ẽ ta hendu rahã, amõ awa ta rehe Tupã'ã ihĩ katu, aja a'eta ukwa katu tĩ. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe ihĩ katu, aja ukwa katu tĩ.) A'erehe: "Mã! Katu tiki" aja pandu. Pe, Petu pandu:

47 —Jande aja kome'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. A'erehe kome'ẽ ta ke jande jamujahuk rahã, katu tiki. Amõ ta riki marã ka ym je'ẽha ke — aja Petu pandu. (Mujahuk rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu amõ ta pe.)

48 Pe, inamõ uwyr ame'ẽ ta pe Petu pandu:

—Jesu Kirisutu je'ẽha rupi kome'ẽ ta ke pemujahuk — aja a'eta pe.

Upa mujahuk rahã, Petu ta pe Kone pandu:

—Jande namõ pepyta we rĩ — aja a'eta pe.

11

Jerusarẽ ok ta pe har ta pe Petu pandu pandu

1 Tupã je'ẽha rehe amõ awa ta jurujar katu, aja Jesu mondo ame'ẽ ta hendu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu, aja hendu. Jundéi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Tupã je'ẽha rehe amõ awa ta jurujar katu, aja ame'ẽ ta hendu tĩ. 2 Pe, Jerusarẽ ok ta pe Petu jywyr rahã, amõ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta a'eta. Ipirer jupãha putar katu ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe hamũi ta ukwa aja me'ẽ rehe hendu katu we rĩ. Ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ tĩ:

3 —Amõ awa ta rok pe nde erexe ereho.
Aja rahã, katu ym. Jundéu awa ta aja ym
ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta namõ ma'e ke nde
ere'u tĩ. Katu ym tĩ — aja Petu pe je'ẽ hũ.
4-5 Pe, upa katu te ame'ẽ rehe har Petu
pandu pandu. Kuja pandu:
—Jop ok ta pe ihẽ axo rahã, Tupã namõ
ihẽ apandu pandu aĩ. Pe, ihẽ keraiha aja
ihẽ asak. Ame'ẽ rupi kuja ihẽ asak. Ywa
ngi pan keruhũ aja me'ẽ wyjy uwyr. Iapyr
rehe pame katu te pukwar. Ame'ẽ mujy
muwyr. 6 Ihẽ rake pyta. Jywĩ pe ihẽ ama'ã
katu rahã, ywy rupi so'o wata ame'ẽ ta rehe
ihẽ asak. Ka'a rupi so'o ixo ame'ẽ ta rehe
ihẽ asak tĩ. Ipixi'a pe wata ame'ẽ ta rehe
ihẽ asak tĩ. Ka'a rupi ma'ewyra wewe ixo
ame'ẽ ta rehe ihẽ asak tĩ. 7 Pe, kuja ihẽ pe
je'ẽha pandu muwyr: “Petu! Epu'am! Ma'e
ke ejukwa! Ame'ẽ ke e'u!” aja ihẽ pe. 8 Pe,
ihẽ apandu: “Sa'e! Anĩ! Jande ramũi ta
u'u ym ame'ẽ ke ihẽ a'u ym ta tĩ” aja ihẽ
apandu. 9 Pe, ywa ngi je'ẽha ihẽ pe uwyr
tĩ: “Ame'ẽ ke jetehar te riki. Apo amõ koty.
‘Katu’ aja Tupã pandu. ‘Ame'ẽ ke jaxer te'e’
aja ym ekwa eĩ” aja ihẽ pe. 10 Aja mahapyr
ihẽ rehe uhyk katu te. Pe, upa katu te ywa
pe jywyr oho.
11 —Pe, arahã ok pe mahapyr sawa'e ta
uhyk uwyr tĩ. Simã rok pe ihẽ axo, a'ep
uhyk uwyr. Ame'ẽ ta ke ihẽ koty amõ
muhyk muwyr. Sesaréi ok ta ngi muhyk
muwyr. 12 Pe, ihẽ pe Tupã'ã pandu: “Pahar
sawa'e ta namõ eho” aja ihẽ pe. Ko ixo
ame'ẽ ta ihẽ namõ oho tĩ. Awa po wajar
peteĩ hetaha ta oho tĩ. Jesu rehe jurujar
katu ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Sesaréi ok ta pe
jande jahyk rahã, Kone rok pe jande jaxe
jaho.
13 —Hok pe Tupã je'ẽha rahoha rehe Kone
usak, ame'ẽ rehe har jande pe a'e pandu
pandu. Tupã je'ẽha rahoha pandu ipe: “Jop
ok ta pe sawa'e ta emondo. Simã Petu pe
a'eta pandu ta oho: ‘Pahar jande namõ eho’
aja. 14 Nde ke Tupã muhã katu ta ame'ẽ
rehe har a'e pandu ta nde pe. Upa nde
rok wyr pe har ta ke Tupã muhã katu ta tĩ.
Ame'ẽ rehe har a'e pandu ta tĩ” aja Kone pe
pandu. 15 Pe, a'eta pe ihẽ apandu pandu
rahã, jande aja ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ
katu tĩ. 16 Pe, Jesu je'ẽha ke ihẽ akwa a'am.
Kuja a'e pandu: “Y pe Juã mujahuk. Pehẽ
amõ koty. Pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu ta”
aja Jesu pandu katu. 17 Jesu riki jandema'e
sawa'e te. Jesu Kirisutu rehe jande jaju-
rujar katu rahã, Tupã'ã ke jande py'a rehe
Tupã muwyr. Jande aja jundéu awa aja ym
ame'ẽ ta py'a rehe Tupã'ã ke Tupã muwyr
tĩ. A'erehe marã ka ym ihẽ aje'ẽha. Tupã
namõ ihẽ ajumai ym ta me'ẽ te'e — aja Petu
pandu.
18 Ame'ẽ ke rehe Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta hendu rahã, je'ẽha uhem ym.
Jerusarẽ ok ta pe har ta ke a'eta. Pe, Tupã
pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja.
Kuja pandu tĩ:
—Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ
ta Tupã koty ipy'a muruwak mondo rahã,
ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta tĩ — aja
Jerusarẽ ok ta pe har ta pandu.

Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo

19 Yman Esete ke amõ ta jukwa rahã,
Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ ta
mupyrara tĩ. A'erehe amõ koty koty ame'ẽ
ta uhãi oho. Amõ amõ ta Seni ywy pe oho.
Amõ amõ ta Xi ypa'ũ pe oho tĩ. Amõ amõ
ta Antioki ok ta pe oho tĩ. Ame'ẽ ta uhãi
uhãi oho rahã, jundéu awa ta pe jõ Tupã
je'ẽha ke pandu pandu. 20 Pe, amõ sawa'e
ta Antioki ok ta pe uhyk oho. Xi ypa'ũ pe
har ta ke a'eta. Syre ok ta pe har ke amõ ta
tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta.
Pe, Antioki ok ta pe uhyk rahã, jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke a'eta
pandu pandu. Jesu rehe har pandu pandu.
21 Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e je'ẽha
rupi a'eta pandu pandu. A'erehe hamũi ta
ukwaha ke heta ngã hijar. Antioki ok ta pe
har ta riki hijar. Pe, jandema'e sawa'e te
rehe a'eta jurujar katu tĩ.
22 Ame'ẽ rehe har myrandu ke Jerusarẽ
ok ta pe har ta hendu. Jesu rehe jurujar
katu ame'ẽ ta hendu. A'erehe Antioki ok
ta pe Manambe ke a'eta mondo. (Jesu rehe
jurujar katu ame'ẽ ta ke a'e muhury ta oho,
a'erehe a'e ke a'eta mondo.) 23 A'ep a'e uhyk
rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta heta
ixo. A'erehe a'eta rehe Tupã usak katu,
aja Manambe ukwa katu. A'erehe a'e hury
katu. Pandu pandu we hũ tĩ:

—Tapijar te'e we Jesu rehe pejurujar katu — aja Manambe pandu.
24 Sawa'e katu ame'ẽ ke Manambe. Tupã'ã ihĩ katu ehe tĩ. Jesu rehe a'e jurujar katu te tĩ. Manambe pandu katu, a'erehe heta ngã Jesu rehe jurujar katu.
25 Tupã je'ẽha ke inamõ Sáu mu'e ta, aja Manambe putar, a'erehe Tar ok ta pe Manambe oho. A'ep Sáu ke a'e kekar oho.
26 Mahem rahã, Antioki ok ta pe werur inamõ. Peteĩ warahy 'ar rahã, a'ep mokõi sawa'e ta pyta rĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ ame'ẽ ta pyta. Johu ngã ke a'eta mu'e mu'e. Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta pe amõ ta pandu py: "Kirisutu kotyhar ta ke" aja. (Amõ: "Jesu kotyhar ta ke" aja her tĩ.)
27 Arahã Antioki ok ta pe Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta uhyk uwyr. Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr. 28 Heta ame'ẽ ta ngi har peteĩ pu'am. Her Angambo. Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ kuja a'e pandu:
—Kome'ẽ ywy keruhũ rupi ngã mi'u nixói te ta. Ngã myahy te hũ ta — aja Angambo pandu.
Jetehar te riki ame'ẽ. Aja uhyk. Karáu riki homa awa tama'e kapitã keruhũ rahã, aja uhyk. 29 A'erehe Jesu kotyhar ta pandu:
—Jundéi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta myahy hũ ta. A'erehe tamatarer ke jamujy'ar ta. Ame'ẽ ta pe jamondo ta — aja Antioki ok ta pe har ta pandu.
Pe, ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta heta me'ẽ. Aja mujy'ar. Ima'e heta ym rahã, ame'ẽ ta ta'yr mi me'ẽ. Aja mujy'ar tĩ. 30 Pe, upa tamatarer mujy'ar rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ta pe mondo. Jundéi ywy rupi ixo, ame'ẽ kapitã ta pe mondo. Manambe riki tamatarer raho. Sáu amõ raho inamõ tĩ.

12

Jesu kotyhar ta ke amõ ta mupyrara tĩ

1 Arahã amõ amõ we Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Ero mupyrara. Ero riki jundéu awa tama'e kapitam. 2 Pe, Ero je'ẽha rupi Tian ke amõ jukwa oho. Tian riki Juã mu. Kyse puku pe jukwa. Ame'ẽ rehe jundéu awa ta hury katu. 3 Ame'ẽ ke Ero ukwa rahã, Petu ke a'e pyhyk tĩ. Pasuko weraha rehe uhyk tate rahã, Petu ke pyhyk. (Ame'ẽ wera rahã, jundéu awa ta mbeju ke u'u. Mbeju ke mupururukiha nixói te, ame'ẽ ke u'u.) 4 Upa pyhyk rahã, kyndaha pe kynda raho. Heta sonda ta harõ u'am. Awa py wajar mokõi sonda ta harõ u'am. Tumeme harõ py. A'engi amõ tumeme harõ tĩ. A'engi amõ tumeme harõ tĩ. Aja pame katu te harõ u'am. Pe, Pasuko weraha upa rahã, Petu ke Ero muhem tar katu. Jundéu awa ta ruwa koty jukwa tar katu. 5 Pe, Petu rehe sonda ta usak katu u'am. (Jesu kotyhar ta anĩ.) A'eta Tupã namõ pandu pandu hũ. "Kyndaha ngi Petu ke emuhem katu" aja inamõ pandu pandu hũ.

Kyndaha ngi Petu ke Tupã je'ẽha rahoha muhem

6 Pytun rahã, mokõi sonda ta pyter rupi Petu ukwer ou. Ku'ẽ rahã, Petu ke Ero muhem ta tipe. Jukwa ta tipe. Petu ke ipo apyr rupi sonda ta pukwar, ita tupaham pe. Ita tupaham pe sonda ta ipo apyr rupi pukwar tĩ. Kyndaha rukwen ke sonda ta harõ u'am tĩ. 7 Pe, pahar kyndaha rehe Tupã je'ẽha rahoha uhyk. Wera hũ a'ep. Petu jixi'y rehe pyhyk. Pe, mukatak. Aja mupak. Pandu ipe:
—Pahar epu'am! — aja Petu pe.
Pe, pu'am rahã, pahar ita tupaham ke jujirar ingi. Tik tik tik. Upa jujirar. 8 Pandu ipe tĩ:
—So'o pirer nde ku'a rupi har emujar. Nde py rehe har epukwar tĩ — aja Petu pe.
Ame'ẽ upa rahã, pandu ipe tĩ:
—Kamixa emunde tĩ! Jahorahã! — aja Petu pe.
9 Pe, inamõ Petu oho ixo. Kyndaha ngi uhem oho ixo. Anĩ. Petu ukwa ym rĩ. Tupã je'ẽha rahoha muhem raho ame'ẽ ke Petu ukwa katu ym. Ixerai nahã my, aja Petu ukwaha naĩ. 10 Hukwen harõha asa py oho. Mokõihar ta ke asa oho tĩ. Pe, ita rukwen rehe uhyk oho. Ame'ẽ riki ok ta rukwen ke. Ok ta pe ixe oho ame'ẽ ke. Ame'ẽ rehe uhyk rahã, jupirar te'e u'am. Pe, a'eta uhem oho. Awa rape rupi wata we, pe, pahar Petu ke Tupã je'ẽha rahoha hijar oho. 11 Arahã Petu ukwa katu. Kuja jupandu jupe:
—Ihẽ akwa katu te apo 'y! Tupã je'ẽha rahoha ke ihẽ koty Tupã muwyr. Ero ngi

ihẽ ke a'e mupoir. Ihẽ ke mupoir, a'erehe ihẽ ke amõ jukwa ta, ame'ẽ ke jundéu awa ta usak ym ta apo 'y — aja Petu jupe.

12 Poiriha Petu ukwa rahã, Mari rok rehe uhyk oho. Mari riki Juã mãi. Mak aja Juã rer tĩ. A'ep heta jy'ar uĩ. Tupã namõ pandu pandu uĩ. 13 Pe, ok kurar rukwen rehe Petu uhyk rahã, pukái u'am. Pe, kũjãtãi usak oho. Ma'e mupupuriha ke a'e. Her Ho. 14 Petu je'ẽha ke a'e ukwa. A'erehe hury katu jywyr oho. Hukwen ke pirar ym we ipe rĩ. Pe, amõ ta pe a'e pandu oho:

—Se soroka pe Petu ixo! — aja kũjãtãi.

15 Amõ ta pandu:

—Anĩ. Nde te'e pe aja. Nde ereka'u te'e! — aja kũjãtãi pe.

Anĩ. A'e pandu we rĩ:

—Jete atu te atu. Se Petu ixo! — aja a'eta pe.

Pe, amõ ta pandu:

—Anĩ. Tupã je'ẽha rahoha riki. Petu rehe usak katu ame'ẽ ke a'e — aja ipe.

16 Petu pukái pukái we u'am rĩ. Pe, amõ hukwen pirar oho. Petu rehe a'eta usak rahã, a'eta pandu: "Mã! Myja nde erehem my? Mã!" aja a'eta pandu. 17 Pe, ipo ke Petu mukatak. (Aja a'eta je'ẽha ke muputu'u a'eta ngi.) Pe, kyndaha ngi Tupã muhem ame'ẽ rehe har pandu pandu a'eta pe. Petu pandu tĩ:

—Ame'ẽ rehe har Tian pe pepandu peho. Jesu kotyhar ta pe pepandu peho tĩ — aja a'ep ixo ame'ẽ ta pe Petu pandu.

Pe, amõ koty kanim oho.

18 Pytuniwe te rahã, sonda ta pandu pandu hũ a'eta jupe. "My Petu ihon mamy?" aja sonda ta pandu hũ. 19 Pe, sonda ta pe Ero pandu:

—Pekekar pehorahã! — aja a'eta pe.

Anĩ. Mahem ym a'eta. Pe, hukwen harõha ta pe Ero pandu pandu. Petu uhemiha rehe har pandu. Anĩ. Je'ẽha nixói te a'eta rehe. Pe, amõ sonda ta pe Ero pandu:

—Harõha ta ke pejukwa! — aja.

A'engi Jundéi ywy ngi Ero oho. Sesaréi ok ta pe oho. A'ep pyta rĩ.

Ero manõha rehe har

20 Ero ixo ame'ẽ ywy ngi ngã mi'u ke Tir ok ta pe har ta werur. Aja te'eha a'eta. Sinõ ok ta pe har ta aja tĩ. Ngã mi'u werur tĩ. Pe, Tir ok ta pe har ta rehe Ero parahy te. Sinõ ok ta pe har ta rehe parahy tĩ. A'erehe ame'ẽ mokõi ok ta pe ngã mi'u ke Ero mondo ym te apo 'y. A'erehe Ero rehe Tir ok ta pe har ta usak oho. Sinõ ok ta pe har usak oho tĩ. Mukatu ta oho. (Aja rahã, ngã mi'u ke Ero mondo ta tĩ, aja ngã ukwa. A'erehe mukatu oho.) Eroma'e miasu pe ame'ẽ ta pandu py. Her Mbasa. Kapitã rok usakiha ke a'e. Ame'ẽ namõ a'eta mukatu py oho. A'engi Ero namõ mukatuha rehe har johu ngã pandu ta oho.

21 Pe, amõ weraha ke Ero manga. Arahã kapitãma'e myrape tymã 'ar pe a'e wapyk. Ima'e mundeha katu te ame'ẽ ke a'e munde. Pe, ngã pe a'e pandu pandu katu te uĩ. 22 A'erehe Ero rehe ngã ipy'a katu u'am. Ehe har kuja pandu:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ym a'e! Tupã tiki a'e — aja ukwa ngã jupe.

23 Tupã aja Ero rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ katu. Ame'ẽ ke Ero muputu'u ym ngã ngi. A'erehe pahar Tupã je'ẽha rahoha parahy ehe. Ma'e ahyha mondo ehe. Upa hete rupi tapuru su'u su'u hũ. Aja a'e manõ.

24 Pe, Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu pandu oho. Amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ.

25 Tamatarer ke upa raho rahã, Manambe jywyr oho. Jerusarẽ ok ta ngi jywyr oho. Sáu jywyr oho inamõ tĩ. Jywyr oho rahã, Juã Mak ke a'eta raho. Antioki ok ta pe a'eta jywyr uhyk oho.

13

Manambe ke Jesu kotyhar ta mondo. Sáu ke mondo tĩ.

1 Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ixo. Mu'eha ta ke a'eta tĩ. Ko Manambe. Amõ Simã. "Amõ awa pihun" aja her tĩ. Amõ Rusi. Syre ok ta pe har a'e. Amõ Sáu. Amõ Manaẽ. Ero namõ a'e tyha oho ame'ẽ ke a'e. 2 Ero riki jundéu awa tama'e kapitam. Pe, Jesu kotyhar ta riki johu ma'e u'uha ke hijar. (Aja Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu.) Tupã namõ a'eta pandu pandu uĩ tĩ. Arahã Tupã'ã mujekwa a'eta pe:

—Manambe rehe ihẽ katu asak. Sáu rehe aja tĩ. A'erehe a'eta ke pemondo. Ihẽ amujekwa ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ta oho — aja a'eta pe Tupã'ã mujekwa.

3 Pe, a'eta ma'e u'uha hijar we rĩ. Tupã namõ pandu pandu we tĩ. Pe, Manambe ãkã rehe ipo ke Jesu kotyhar ta mujar. Sáu ãkã rehe mujar tĩ. (Aja Tupã katu usak a'eta rehe, aja amõ ta pe Jesu kotyhar ta mujekwa katu.) Pe, Manambe ta ke a'eta mondo.

Xi ypa'ũ rehe Manambe ta uhyk oho

4 Seréu ok ta pe Manambe wata uhyk oho. Sáu aja tĩ. A'eta ke Tupã'ã mondo. A'engi Xi ypa'ũ rehe uhyk oho. Jarusu keruhũ pe oho. 5 Pe, Sarami ok ta pe uhyk rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho. A'ep Tupã je'ẽha ke a'eta pandu pandu. Juã Mak a'eta namõ ixo. Manambe ta namõ ma'e ke a'e ma'ema'e ixo.

6-8 Ypa'ũ rupi a'eta asa oho. Pe, Pa ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe a'eta usak. Her Mba Jesu. Erima aja her tĩ. Ngere je'ẽha pandu ame'ẽ ke: “Erima” aja ipe. Jundéu awa ke a'e. Paje a'e. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e jupe. Kapitã rehe katu ame'ẽ ke a'e. Kapitã rer Seji Páu. Ukwa katu a'e ma'e. Pe, Manambe ta namõ a'e pandu oho. Manambe ta ke a'e juehe muhyk werur. Tupã je'ẽha ke a'e hendu tar katu. Anĩ. Ame'ẽ ke Erima putar ym. Paje putar ym. Jesu rehe kapitã jurujar katu ame'ẽ ke a'e putar ym tĩ. A'erehe Manambe ta namõ a'e je'ẽ je'ẽ hũ. 9 Pe, paje rehe Sáu ma'ã katu. Sáu amõ her ipe tĩ. “Páu” aja amõ ipe tĩ. 10 Tupã'ã ihĩ katu ehe. Pe, Páu pandu:

—Satana ra'yr ke nde! (Ãjã ramũi a'e.) Katu amõ ta ma'ema'e ame'ẽ ke nde ereputar ym. Amõ ta ke nde eremuka'u te'e hũ. Tupã riki jetehar te ke mujekwa katu. Anĩ. Ame'ẽ ke te'eha aja nde eremuruwak eremondo. 11 A'erehe apo nde ke Tupã mahy ta. Heta nde ereker rahã, ma'e ke nde eresak ym te ta. Nde reha uwe ta — aja paje pe Páu pandu.

Pahar Erima pe weraha kanim oho. Usak ym te ma'e ke. A'e ke pete'e jywyr jywyr ixo. Ipo rehe amõ pyhyk ta raho ame'ẽ ke a'e kekar ixo. 12 Ame'ẽ rehe kapitã usak rahã, Jesu rehe jurujar katu. Jesu rehe har Páu ta mu'e mu'e uĩ. Ame'ẽ ke kapitã hendu hendu uĩ tĩ. Paje reha uwe ame'ẽ ke rehe a'e usak tĩ. A'erehe a'e pandu: “Mã!” aja.

Pisi ywy rehe Páu ta oho

13 Pe, Pa ok ta ngi Páu uhem oho. Manambe oho tĩ. Ehe katu me'ẽ ta oho tĩ. Jarusu keruhũ pe oho. Pe, Peje ok ta pe uhyk oho. Ame'ẽ ok ta Pansi ywy rehe ihĩ. Juã anĩ a'e. Páu ta ke Juã Mak hijar oho. (Páu ta namõ pyta ym.) Jeje Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. 14 Pe, Peje ok ta ngi Páu ta uhem oho. Antioki ok ta pe uhyk oho. Ame'ẽ ok ta Pisi ywy rehe ihĩ. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'eta ixe oho. A'ep wapyk uĩ. 15 Pe, Moise mupinim ame'ẽ ke amõ pandu pandu. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ ke pandu pandu tĩ. Upa pandu rahã, Páu ta pe jy'ariha rendama'e kapitã ta pandu:

—Jande mu ta! Pandu katuha ke pepandu tar katu rahã, pepandu apo — aja Páu ta pe.

16 Pe, Páu pu'am rahã, ipo mukatakiha namõ ngã je'ẽha ke muputu'u ngã ngi. Pe, pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa katu te Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ame'ẽ ta tĩ! 17 Pehendu katu tĩ! Tupã rehe jundéu awa ta ipy'a moĩ moĩ katu. Ko jande johu riki jundéu awa ta ke. Jande ramũi ta rehe Tupã usak katu. Yman amõ awa ta aja Eji ywy rehe jande ramũi ixo. Arahã jande ramũi ke Tupã muheta. Pe, pyrãtãha rupi jande ramũi ke a'e muhem muwyr. Eji ywy ngi muhem muwyr. 18 Awa nixói te ame'ẽ rupi jande ramũi wata wata ixo. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, wata wata ixo. Arahã ma'e ka'u te'eha ke jande ramũi ta ma'ema'e hũ. Anĩ. Tupã ipy'a katu te we ehe rĩ. Hijar ym we rĩ. 19 Kanaã ywy rehe amõ amõ awa ta ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã mumba. Amõ koty henda pe har ta ke mumba tĩ. Amõ koty koty henda pe har ta ke mumba tĩ. Aja awa po wajar mokõi amõ koty henda pe har ta ke a'e mumba tĩ. Pe, ame'ẽ ta renda ke pe jande ramũi ta ke a'e mupyta. 20 Ame'ẽ ywy rehe heta

warahy 'ar rahã, jande ramũi ta ixo. Kuja, 450 warahy 'ar rahã, ixo.

—A'engi ngã rehe har pandu pandu ame'ẽ ta ke Tupã mu'am. Kapitã ta aja a'eta tĩ. Pe, Samue uhyk. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. 21 Pe, kapitã keruhũ ke jande ramũi putar rahã, Sáu ke Tupã mu'am. Ki ra'yr a'e. Menjamĩ rainõ ke a'e. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, a'e riki kapitã keruhũ. 22 Pe, Sáu ke Tupã hijar rahã, Ndawi ke a'e mu'am tĩ. Ndawi riki Jese ra'yr. Kapitã keruhũ aja mu'am. Kuja ehe har Tupã pandu: "Sawa'e ihẽ aputar katu ame'ẽ ke ihẽ amahem. A'e riki Ndawi. Upa katu te ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu" aja Tupã pandu. 23 Yman jundéu awa ta ke amõ muhã katu ta, aja Tupã pandu katu. A'e riki Jesu. Jesu riki ngã muhãha aja Tupã mu'am. Jesu riki Ndawi rainõ. (Aja rahã, kapitã keruhũ a'e tĩ, aja mujekwa katu.) 24 Jesu pandu ym rahã we, jundéu awa ta pe Juã pandu pandu. Kuja pandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amujahuk ta" aja Juã pandu pandu. 25 Pe, Juãma'e parakyha upa tate rahã, a'e pandu: "Amõ rehe peharõ pexo. Ihẽ riki a'e ym. Pehendu katurahã! Ihẽ raikwer rupi a'e uwyr ixo. Jesu ke a'e. A'e riki katu te me'ẽ ke. A'erehe ima'e miasu, aja axo rahã, ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ" aja Juã pandu — aja Páu pandu.

26 A'e pandu tĩ:

—Ihẽ mu ta! Pehẽ riki Amarã rainõ ta! Pehendu katurahã! Upa katu te Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu me'ẽ ta tĩ! Pehendu katu tĩ! Awa ta ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ myrandu katu ke jande pe a'e muwyr. 27 Jesu riki awa muhãha ke a'e. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa ym. Kapitã ta ukwa ym tĩ. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke a'eta ukwa ym tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim ame'ẽ ke rehe a'eta usak usak. Ame'ẽ ke a'eta ukwa ym tĩ. "Jesu ke pejukwa" aja a'eta pandu rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim aja Jesu ke a'eta jukwa. 28 Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke sonda ta jukwa katu te'e ta. Jesu riki aja ma'ema'e ym. Anĩ. Amõ ta jukwa tar katu te'e. A'erehe Jesu jukwaha rehe har Pirat pe a'eta pandu. 29 Pe, jukwaha rehe har upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim, ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e. (Mupinim, aja jukwa.) Upa jukwa rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ngi amõ ta mujy. Pe, itakwar keruhũ rupi a'eta mou raho. 30 Anĩ. A'ep pyta ym. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. 31 Kwera katu uhem rahã, inamõ ixo ame'ẽ ta usak usak katu ehe tĩ. Amukwehe te we Ngaririéi ywy ngi Jerusarẽ ok ta pe Jesu namõ a'eta ohoho. A'eta riki usak usak katu ehe tĩ. Heta ukwer rahã usak usak katu ehe tĩ. Ehe har jundéu awa ta pe a'eta pandu pandu apo. 32-33 Ko pehẽ pe myrandu katu ke jande japandu pandu tĩ. Jande ramũi ta pe Tupã manga katu. Jesu ke a'e mukwera katu muhem rahã, ame'ẽ manga katuha ke jande pe a'e muhyk katu. Jande ramũi ta rainõ ta ke jande. Kweraha rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Her Saumo. Mokõihar rehe ihĩ. Kuja Tupã je'ẽha:

"Nde riki ihẽ ra'yr. Apo: 'Nde riki nde erexo py ame'ẽ ke nde' aja ihẽ amu'am.
Aja rahã: 'Nde riki katu te' aja nde ke ihẽ amu'am. Aja ngã pe ihẽ amujekwa" aja Tupã pandu.

34 —Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ tĩ. Tupã pandu:

"Nde rehe ihẽ asak katu ta, aja Ndawi pe ihẽ amanga katu" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ.

—Ame'ẽ ke a'e pandu rahã, Jesu ke a'e mukwera katu ta muhem, aja a'e ukwa katu. A'erehe hete ke inem ym te ta. 35 Amõ Saumo rehe kuja panduha ihĩ tĩ:

"Nde ra'yr rete ke nde eremunem ym te ta. Katu te ame'ẽ ke a'e" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ — aja Páu pandu.

36 A'e pandu tĩ:

—Ndawi rehe har jande jakwa katu. Kome'ẽ ywy pe a'e ixo rahã, Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Inamõ ixo ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke a'e. Pe, a'e manõ. Hamũi rake rupi amõ ta jytym tĩ. Pe, hete ke inem oho. (A'erehe Saumo rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ panduha Ndawi rehe har aja ym.) 37 Pe, Tupã mukwera katu ame'ẽ

ke inem ym te ta. (Jesu a'e.) 38 Sa'e ta!
Pehendu katurahã! Pekwa katu ta apo.
Ma'e peka'u te'eha ke pema'e pexo. Anĩ.
Tupã ipy'a pehẽ rehe jywyr. Jesu je'ẽha
rupi jywyr. Ame'ẽ ke pehẽ pe japandu
pandu. 39 Jesu rehe amõ jurujar katu rahã,
Tupã ipy'a jywyr katu ehe. Upa katu te
ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ
py'a ngi a'e juhyk. Moise je'ẽha rehe jõ amõ
hendu katu rahã, aja ym. Tupã ipy'a jywyr
ym ehe. Juhyk ym. 40 A'erehe pekwa kat-
urahã! Aja rahã, yman Tupã je'ẽha pandu
ame'ẽ ta mupinim, aja pehẽ rehe uhyk ym
ta. Kuja a'eta mupinim: 41 Tupã pandu:

"Pepuka puka hũ ame'ẽ ta! Pesak katu-
rahã! Mãte pekwaha! Mã peja pe-
manõ!

Kome'ẽ ywy pe pexo rahã, ihẽma'e pyrãtãha
namõ ma'e katu te ame'ẽ ke ihẽ
ama'ema'e. Anĩ. Ame'ẽ rehe pejuru-
jar ym.

Ma'e katu te ma'ema'eha rehe har pehẽ pe
amõ pandu pandu. Anĩ. Pejurujar
ym ehe tĩ, aja Tupã pandu" aja Tupã
je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim.

—Mã peja aja ym pehẽ tĩ. Jurujar ym
ame'ẽ ta aja ym pehẽ tĩ — aja Páu pandu
pandu hũ.

42 Jundéu awa jy'ariha renda ngi Páu
uhem oho. Manambe uhem oho tĩ. Arahã
jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pandu a'eta pe:

—Amõ putu'uha 'ar rahã, nde erepandu
ramõ, ame'ẽ rehe har jande pe pepandu
pandu tĩ — aja Páu ta pe.

43 A'engi ngã uhem oho rahã, Páu ta
namõ heta jundéu awa ta oho. Jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta Páu ta namõ oho tĩ. Ame'ẽ
ta jundéu awa ramũi ta ukwa aja jurujar
katu tĩ. Páu ta pandu pandu:

—Pehẽ rehe Tupã usak katu. Ame'ẽ rehe
pewe pexo rĩ — aja Páu ta pandu.

44 Pe, amõ putu'uha 'ar uhyk rahã, upa
tate ok ta pe har ta jy'ar uwyr. Tupã je'ẽha
rehe hendu uwyr. 45 Páu ta namõ ngã jy'ar.
Ame'ẽ ke rehe jundéu awa ta usak rahã,
jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym.
(Páu ta koty jy'ar ngã, a'erehe a'eta rehe
jyty'ym.) Je'ẽ je'ẽ hũ inamõ.

—Páu te'e — aja a'eta pandu pandu.

46 Pe, puka puka hũ ehe tĩ. Anĩ. Páu kyje
ym ngã ngi. Manambe kyje ym tĩ. A'eta
pandu:

—Pehẽ riki jundéu awa ta ke, a'erehe
pehẽ pe Tupã je'ẽha ke japandu pandu py
rahã, katu tiki. Anĩ. Ame'ẽ rehe pehendu
tar ym. Pehẽ ruhãha ke peputar ym, aja
pekwaha tĩ. A'erehe pehẽ ke jahijar ta jaho.
Amõ awa ta pe Tupã je'ẽha ke japandu ta
jaho. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe.)
47 Jete. Kuja jande pe Tupã mujekwa:

"Amõ awa ta pe ihẽ je'ẽha ke nde erepandu
ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe
nde erepandu ta.

Awa ta ke ihẽ amuhã katu ta, ame'ẽ ke
a'eta ukwa katu ta tĩ. Upa kome'ẽ
ywy keruhũ pe har ta ukwa ta tĩ" aja
Tupã pandu — aja Páu ta pandu.

48 Páu je'ẽha rehe amõ awa ta hendu
rahã, hury katu.

—Tupã je'ẽha riki katu te — aja a'eta
pandu pandu.

Pe, Tupã muhã katu ta, ame'ẽ ta jurujar
katu ehe. Jesu rehe jurujar katu.

49-50 Pe, amõ ta Tupã je'ẽha ke Páu ta
pandu pandu ame'ẽ ke putar ym. Aja ok ta
pe har ta kapitã ta ixo. Ame'ẽ ta ke jundéu
awa ta muparahy. Páu ta rehe muparahy.
Kũjã ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta
muparahy tĩ. Amõ awa ta ke ame'ẽ kũjã
ta. Jundéu ramũi ta ukwa aja Tupã rehe
ipy'a moĩ moĩ katu ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Pe,
Páu ta ke ngã mupyrara. Pandu: "Jande
rekoha ngi peho" aja Páu ta pe. Pe, ame'ẽ
ywy ngi muhem mondo. 51 Oho rahã, ipy
ngi xi'aha ke Páu ta juhyk. Aja ngã pe ma'e
mujekwa. Ame'ẽ ok ta pe har ta Tupã je'ẽha
ke putar ym aja Páu ta mujekwa. Pe, Iko ok
ta pe Páu uhyk oho. Manambe uhyk oho tĩ.
52 Antioki ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. A'eta
hury katu. Ngã py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ.

14

Iko ok ta pe Páu ta uhyk oho

1 Iko ok ta pe aja tĩ. Jundéu awa tama'e
jy'ariha renda pe Páu ta ixe oho tĩ. A'eta
pandu pandu katu, a'erehe heta jundéu
awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amõ awa
ta jurujar katu ehe tĩ. Jundéu awa aja ym
ame'ẽ ta ke a'eta. 2 Pe, Jesu rehe jundéu

awa ta jurujar ym ame'ẽ ta ixo tĩ. Amõ awa ta ke ame'ẽ ta muparahy. A'erehe Jesu kotyhar ta rehe parahy. 3 Anĩ. Yman a'ep Páu ta ixo. A'eta kyje ym ngã ngi. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu. Tupãma'e pyrãtãha namõ ahy ame'ẽ ta ke a'eta mukatu hũ. Ame'ẽ rehe ngã usak rahã, jetehar te ke Páu ta pandu pandu aja ukwa katu. 4 Anĩ. Iko ok ta pe har ta amõ koty koty ukwa. Wajar Páu ta je'ẽha rehe jurujar katu. Amõ wajar jundéu awa ta je'ẽha rehe jurujar katu. Ame'ẽ ta Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke a'eta.

5 Pe, amõ awa ta namõ jundéu awa ta jy'ar. Kapitã ta namõ johu ngã jy'ar. Ame'ẽ ta pandu pandu ngã jupe:

—Páu ta ke jamahy jahorahã! Ita pe jajapi ta jaho! Jajukwa ta — aja ngã jupe.

6 Pe, ame'ẽ ke Páu ta ukwa rahã, Rit ok ta pe Páu ta ujan oho. Nder ok ta pe a'eta oho tĩ. Mokõi ok ta Rikaõ ywy rehe ihĩ tĩ. 7 Ame'ẽ ywy rupi wata wata oho tĩ. Ame'ẽ rupi myrandu katu ke a'eta pandu pandu oho. Jesu rehe har pandu pandu oho.

Rit ok ta pe Páu ta ixo. Nder ok ta pe ixo tĩ.

8 Rit ok ta pe sawa'e wapyk uĩ. Wata ym te ame'ẽ ke a'e. Ta'yn rahã har aja te'eha a'e. 9 Páu je'ẽha rehe a'e hendu. Pe, Tupã mukatu ta, ame'ẽ rehe sawa'e jurujar katu uĩ, aja Páu ukwa. A'erehe sawa'e rehe a'e ma'ã katu. 10 Hãtã pandu ipe:

—Epu'am katu! — aja sawa'e pe.

Pe, sawa'e pu'am. Pe, jywyr jywyr wata ixo. 11 Páu mukatuha rehe hetaha ta usak rahã, amõ awa je'ẽha pe a'eta pandu pandu hũ. Rikaõ ywy pe har ta je'ẽha namõ kuja a'eta pandu:

—Tupã ta aja sawa'e ta uwak uwyr. Jande koty wyjy uwyr — aja a'eta ukwaha naĩ.

12 Pe, Manambe rehe amõ her moĩ tĩ. A'ep pe har tama'e tupã rer moĩ ehe. "Jup" aja moĩ ehe. Páu rehe amõ her moĩ tĩ. A'ep pe har tama'e tupã rer moĩ ehe tĩ. Páu riki pandu ame'ẽ ke a'e, a'erehe: "Meku" aja moĩ ehe. 13 Ame'ẽ ok ta rukwen rake Jup rehe ngã jumu'eha renda ihĩ. Ame'ẽ pa'i ta tapi'iruhu werur. Tapi'iruhu jurupy rupi ma'eputyr pukwar pukwar ame'ẽ ke moĩ ehe. Pe, ame'ẽ ke jumu'eha renda pe werur. A'ep jukwa ta. Tupã ta aja saka Páu ta, aja pa'i ta ukwaha naĩ, a'erehe aja Páu ta rehe pa'i ta ipy'a moĩ moĩ ta. Hetaha ta ipy'a moĩ moĩ ta a'eta rehe tĩ.

14 Ame'ẽ ke Páu ukwa rahã, ima'e mundeha ke a'e musak musak u'am. Manambe aja tĩ. (Aja musak rahã, katu ym ngã ma'ema'e ixo, ame'ẽ ke ngã pe Páu ta mujekwa.) Pe, hetaha pyter pe Páu ta ujan oho. Kuja Páu ta hãtã pandu ixo:

15 —Sa'e ta! Mã peja ym pema'eha. Pehẽ aja awa te'e jande tĩ. Pehẽ pe myrandu katu ke jande japandu jajur. Aja rahã, peme'ẽja jaxeriha ke pehijar ta. Tupã te rehe pehẽ py'a ke pemuruwak ta pemondo. Tupã te riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ywa ke a'e mujã. Upa katu te ywate rupi ma'e wewe ixo ame'ẽ ta ke a'e mujã tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ mujã tĩ. Upa katu te ywy rupi wata ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Y ramũi ke mujã tĩ. Upa katu te y rupi ixo ame'ẽ ta ke mujã tĩ. 16 Yman upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta putar ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Ame'ẽ rehe Tupã je'ẽ ym. 17 Tupã pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e, aja ngã pe a'e mujekwa. Ame'ẽ rehe har kuja mujekwa. Ywa ngi aman ke a'e mungyr muwyr. Upa katu te ma'eywa ke awa ta u'u ame'ẽ ke a'e muhury katu tĩ. Jande pe jande mi'u ke a'e muwyr tĩ. Jande ruryha ke jande pe muwyr tĩ. Katu pame katu te a'e ma'ema'e tĩ — aja Páu ta pandu pandu.

18 Aja Páu ta pandu pandu hũ. Pe, ngã ke mupyta. Tate tapi'iruhu ke ngã jukwa!

19 Antioki ok ta ngi amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. Iko ok ta ngi amõ ta uhyk uwyr tĩ. Ame'ẽ ta ngã ke muparahy. Páu rehe muparahy. (Tupã je'ẽha ke Páu pandu ame'ẽ ke a'eta putar ym. A'erehe ngã ke muparahy.) Pe, Páu ke ita pe ngã japi. Manõ aja ngã ukwaha, a'erehe ok ta ngi hykýi muhem raho. 20 Pe, Jesu kotyhar ta juramã jy'ar ehe rahã, Páu pu'am. Pe, ok ta pe jywyr oho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Nder ok ta pe oho. Manambe oho tĩ.

Antioki ok ta pe Páu ta jywyr oho tĩ

21 Nder ok ta pe myrandu katu ke Páu pandu pandu. Manambe pandu pandu tĩ. Ngã hendu katu, a'erehe heta Jesu rehe

jurujar katu. Pe, Rit ok ta pe Páu ta jywyr uhyk oho. A'engi Iko ok ta pe jywyr oho tĩ. A'engi Antioki ok ta pe jywyr oho tĩ. Pisi ywy rehe ame'ẽ ok ta ihĩ. 22 Ame'ẽ ok ta rupi Páu ta oho rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'eta mãtã katu te we rĩ. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Ame'ẽ ta ke Páu ta muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. Páu ta pandu ngã pe:

—Jesu rehe pejurujar katu te we pexo. Ame'ẽ ke pehijar ym. Jande ke amõ ta mupyrara hũ ta. Tupã kotyhar ta ke pehẽ, aja pekwa katu. A'erehe Tupã ixo ame'ẽ pe pexo ta — aja jurujar katu ame'ẽ ta pe Páu ta mu'e mu'e.

23 Amõ amõ ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ok ta pe pame katu te tamũi ta ke Páu ta mu'am. Jesu kotyhar ta rehe tamũi ta usak usak katu ta. Upa mu'am rahã, Tupã namõ ma'e pandu pandu. Ma'e u'uha ke hijar tĩ. (Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu.) Tamũi ta pe pandu:

—Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe mã peja pehẽ rehe Jesu usak katu — aja Páu ta pandu.

24 A'engi Páu ta oho. Pisi ywy rupi Páu ta asa oho. Pe, Pansi ywy rehe uhyk oho. 25 Peje ok ta pe uhyk rahã, a'ep Tupã je'ẽha ke ngã pe a'eta pandu pandu tĩ. 26 A'engi Ata ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhũ pe opor oho. Ame'ẽ pe Antioki ok ta pe jywyr oho. Ame'ẽ ok ta riki Siri ywy rehe ihĩ. Amukwehe te we ame'ẽ ok ta ngi Páu ta oho rĩ. A'ep Páu ta pe Jesu kotyhar ta pandu kwe:

—Tupã je'ẽha ke pepandu pandu peho. Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja mokõi sawa'e ta pe kwe.

Tupã je'ẽha ke pandu pandu. Ame'ẽ riki Páu tama'e parakyha. Ame'ẽ ke upa 'y.

27 Pe, ame'ẽ ok ta pe uhyk rahã, Jesu kotyhar ta ke Páu ta mujy'ar. Pandu pandu ngã pe:

—Jande rehe Tupã usak katu. A'erehe jande namõ Tupã ma'ema'e katu. A'erehe Ta'yr rehe amõ awa ta jurujar katu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ehe — aja Páu ta pandu pandu.

28 Yman atu a'ep a'eta pyta ixo rĩ. Jesu kotyhar ta namõ pyta ixo rĩ.

15

Jerusarẽ ok ta pe jy'ariha ihĩ

1 Antioki ok ta pe amõ sawa'e ta uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr. Jesu kotyhar ta pe kuja a'eta mu'e:

—Moise je'ẽha mu'e, aja pehẽ rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke pejupã ym rahã, pehẽ ke Tupã muhã ym ta — aja sawa'e ta mu'e naĩ.

2 Anĩ. Páu je'ẽ:

—Anĩ! Aja ym — aja je'ẽ hãtã tã te hũ.

Aja Manambe je'ẽ hãtã tã te hũ tĩ. Sawa'e ta namõ a'eta je'ẽ hãtã tã te hũ. Je'ẽha ke putu'u ym ngã ngi, a'erehe kuja a'eta pandu:

—Páu! Manambe namõ Jerusarẽ ok ta pe eho. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ eho. Ipirer jupã, ame'ẽ rehe har Jesu mondo ame'ẽ ta namõ pehẽ johu pepandu peho. A'ep tamũi ta namõ pepandu peho. Amõ se Antioki ok ta pe har ta oho ta tĩ — aja Antioki ok ta pe har ta pandu Páu ta pe.

3 Pe, ame'ẽ ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Seni ywy rupi oho ixo. Samari ywy rupi oho ixo tĩ. Oho ixo rahã, a'ep pe har ta pe a'eta pandu pandu:

—Ima'e hamũi ta ukwa ame'ẽ ke amõ awa ta upa katu te hijar. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Jesu rehe jurujar katu apo 'y — aja Páu ta pandu.

Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, upa katu te Jesu kotyhar ta hury katu. 4 Pe, Jerusarẽ ok ta pe Páu ta uhyk rahã, Jesu kotyhar ta hury katu. Jesu mondo ame'ẽ ta hury katu tĩ. Tamũi ta hury katu tĩ. A'eta pandu:

—Ko pehẽ pejur katu — aja Páu ta pe.

Pe, Páu ta po ke ngã pyhyk katu a'eta ngi. Pe, Páu ta pandu:

—Tupã je'ẽha ke jande japandu pandu rahã, jande namõ Tupã ma'ema'e katu. A'erehe heta ngã Jesu rehe jurujar katu — aja Páu ta pandu.

Aja upa katu te pandu pandu ngã pe. 5 Amõ ta anĩ. Jesu rehe parise ta jurujar katu ame'ẽ ta pu'am. (Moise je'ẽha rehe parise ta hendu katu.) Ame'ẽ ta pandu:

—Ipirer ke amõ awa ta jupã rahã, katu. Moise mupinim ame'ẽ ke rehe hendu katu rahã, katu tiki tĩ — aja parise ta.

6 Ame'ẽ rehe har tamũi ta namõ Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu ngã jupe. 7 I'i

atu ame'ẽ rehe har je'ẽ hãtã tã ngã jupe. Pe, Petu pu'am. Pandu:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Yman ihẽ rehe Tupã usak katu, aja pekwa katu. Pehẽ ngi har ihẽ ke a'e jo'ok. Pe, amõ awa ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu aho. (Kone ta pe apandu aho.) Ihẽ apandu rahã, a'eta riki hendu katu tĩ. 8 Pe, Jesu rehe a'eta jurujar katu tĩ. Awa ta rehe har Tupã ukwa katu. Amõ awa ta rehe a'e usak katu tĩ, a'erehe a'eta py'a rehe Tupã'ã ke a'e muwyr tĩ. 9 Jande aja a'eta py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. Jande aja Tupã ipy'a katu a'eta rehe tĩ. Jesu rehe a'eta jurujar katu tĩ, a'erehe Tupã ipy'a jywyr a'eta rehe tĩ. 10 Katu ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e. Anĩ. Apo amõ koty peputar. Katu ym aja. Amõ kotyhar rehe amõ awa ta hendu katu te ixo. Ame'ẽ ke peputar. Katu ym aja. Jande aja marã ka ym Moise je'ẽha rehe jande ramũi ta hendu katuha tĩ. 11 Jete! Jande aja Jesu rehe amõ awa ta jurujar katu tĩ, a'erehe a'eta ke Tupã muhã katu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Jande aja a'eta rehe Jesu usak katu tĩ, a'erehe Tupã muhã katu tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te — aja Petu pandu.

12 Pe, je'ẽha ke hetaha ta muputu'u. Pe, Manambe pandu pandu. Páu pandu pandu tĩ. Amõ awa ta namõ a'eta ixo rahã, Tupãma'e pyrãtãha namõ a'eta mukatu hũ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ahy ixo ame'ẽ ta ke a'eta mukatu hũ. (Aja rahã, Jesu rehe har Páu ta pandu pandu, ame'ẽ ke riki jetehar te ke aja mujekwa katu. Páu ta namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.) Upa katu te ame'ẽ rehe har pandu pandu ngã pe. 13 Upa pandu rahã, Tian pandu:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! 14 Amõ awa ta ngi har amõ amõ ta rehe Tupã usak katu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. A'eta riki Tupã kotyhar ta apo 'y. Aja amõ awa ta rehe ipy'a katuha ke Tupã mujekwa. Ame'ẽ rehe har jande pe Simã pandu ramõ. Ame'ẽ riki jetehar te ke. 15 Ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim tĩ. Kuja mupinim. 16 Tupã pandu:

“Ndawi rainõ ta ihẽ rehe ipy'a moĩ moĩ ym.
A'engi ihẽ asak katu ta ngã rehe tĩ.
Pe, ihẽ rehe Ndawi aja hainõ ta ipy'a moĩ
moĩ katu ta tĩ.
17 Pe, upa katu te amõ awa ta ihẽ rehe ipy'a
moĩ moĩ ta tĩ.
Upa katu te amõ awa ta ngi har ihẽ kotyhar
ta aja ixo ta tĩ. Ame'ẽ ta ke ihẽ rehe
ipy'a moĩ moĩ katu ta tĩ” aja Tupã
pandu.

18 —Yman ame'ẽ rehe har ngã pe Tupã mujekwa — aja Tian pandu. (“Amõ awa ta” aja pandu rahã: “Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke” aja mujekwa.)

19 Tian pandu tĩ:

—Jande je'ẽha rehe amõ awa ta pyai rahã, katu ym, aja ihẽ akwa. Hamũi ta ukwaha ke a'eta upa hijar. Pe, Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo. 20 A'erehe paper pinim ke jamondo ngã pe rahã, katu tiki. Kuja:

(Ita'ã riki tupã aja amõ ta ukwaha ngã jupe
naĩ.) Ame'ẽ ruwa koty so'o rukwer
ke amõ moĩ. Ame'ẽ ke pe'u ym.
So'o juwyk aja amõ ta te'e jukwa ame'ẽ
rukwer ke pe'u ym tĩ.
So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.
Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.
Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.
Aja jamupinim rahã, katu ta tiki.

21 —Aja jande jamupinĩha rehe amõ awa ta hendu katu rahã, Moise je'ẽha ke ukwa ame'ẽ ta ke a'eta muparahy ym ta. Yman Moise mupinim ame'ẽ ke ngã pandu pandu. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Ok ta pame katu te Moise je'ẽha ke ngã pandu pandu tĩ. A'erehe Moise je'ẽha ke heta ngã ukwa katu. A'erehe ame'ẽ ta ke muparahy rahã, katu ym tiki — aja Tian pandu.

Amõ awa ta pe paper pinim mondo

22 Antioki ok ta pe Páu namõ mokõi sawa'e ta mondo rahã, katu tiki, aja Jesu mondo ame'ẽ ta ukwa katu. Manambe namõ mondo rahã, katu tiki tĩ. Aja tamũi ta ukwa tĩ. Aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa tĩ. Pe, ame'ẽ ta ngi har mokõi sawa'e ta rehe a'eta usak katu. Pe, Jun ke a'eta mu'am. “Masamba” aja her tĩ. Amõ Sir ke ngã mu'am tĩ. Ame'ẽ mokõi riki kapitã ta. Jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã

ta. 23 Paper pinim ke ame'ẽ ta raho. Kuja paper pinim ke mondo:

Ko jande riki Jesu mondo ame'ẽ ta ke. Ko riki tamũi ta ixo tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo tĩ. Pehẽ pe paper pinim ke jande johu jamondo jaxo. Pehẽ katu pexo. Pehẽ riki amõ awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke. Jesu rehe pejurujar katu tĩ, a'erehe jande mu ta apo 'y. Pehẽ riki Antioki ok ta pe har ta ke. Si ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tĩ. Siri ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tĩ.

24 Jande ngi har pehẽ ke amõ ta muka'u te'e, aja jahendu. Ame'ẽ ta je'ẽha rehe pejumupyai tĩ, aja jahendu tĩ. Ame'ẽ ta ke pehẽ koty jamondo ym. 25 A'erehe jande jajy'ar jaxo. Peteĩhar aja jande jaxo. Mokõi sawa'e ta rehe jasak katu. Ame'ẽ ta ke Manambe namõ jamondo ta apo, pehẽ koty. Páu namõ a'eta oho ta tĩ. Manambe rehe jande japy'a katu. Páu rehe aja tĩ. Japy'a katu ehe tĩ.

26 Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe rehe har Páu ta pandu pandu oho. A'eta ke amõ ta jukwa tar katu tipe. Anĩ. Páu ta kyje ym ngã ngi. Pandu pandu te we oho rĩ.

27 Pe, mokõi sawa'e ta ke pehẽ pe jamondo jaxo. Ko Jun. Amõ Sir. Upa katu te jamupinim ame'ẽ ke pehẽ pe a'eta pandu ta tĩ.

28 Jundéu awa ramũi ta ukwaha rehe pehendu ym aja jamupinim rahã, katu tiki, aja jande pe Tupã'ã mujekwa. Aja rahã, katu, aja jakwa katu tĩ. Kuja jõ pehendu katu rahã, katu tiki.

29 (Ita'ã riki tupã aja amõ ta ukwaha ngã jupe naĩ.) Ame'ẽ ruwa koty ngã mi'u ke amõ ta moĩ. Ame'ẽ ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.

So'o juwyk aja amõ ta te'e jukwa ame'ẽ rukwer ke pe'u ym tĩ.

Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.

Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.

Upa ame'ẽ ke rehe pehendu katu rahã, katu tiki. Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu. A'ewan.

Aja paper pinim ke mondo.

30 Pe, mokõi sawa'e ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Páu ta namõ mondo tĩ. Pe, Antioki ok ta pe a'eta uhyk oho. Uhyk rahã, upa katu te Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta mujy'ar. Pe, paper pinim ke a'eta me'ẽ ngã pe. 31 Ame'ẽ ke rehe ngã usak usak rahã, hury katu. Je'ẽha katu ame'ẽ ke paper rehe ihĩ, a'erehe hury katu. Pe, Jesu kotyhar ta namõ Jun pandu pandu hũ. 32 Sir pandu pandu tĩ. Jun riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e tĩ. Sir aja tĩ. Jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'eta mãtã katu. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Ngã ke a'eta muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. 33 A'ep a'eta pyta rĩ. Pe, a'eta ke Jesu kotyhar ta mujywyr mondo. Pandu a'eta pe:

—Pehẽ ke jande mu ta muwyr ame'ẽ ta koty pejywyr peho! Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu! — aja Jun ta pe ngã pandu.

34 [Anĩ. Sir jywyr ym oho.

—Apyta we ta rĩ — aja Sir jõ pandu.]

35 Yman atu, ame'ẽ ok ta pe Páu ta pyta, Antioki ok ta pe. Jesu rehe har a'eta pandu pandu hũ. Ngã pe amõ ta namõ a'eta pandu pandu hũ. Tupã je'ẽha ke a'eta mu'e mu'e hũ tĩ.

Páu ngi amõ koty Manambe oho

36 Heta jahy kanim rahã, Manambe pe Páu pandu:

—Amukwehe te we ok ta rupi Tupã je'ẽha ke japandu pandu jaho. Jande japyrũ ame'ẽ ok ta rupi pame katu te jasak jaho tĩ. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. A'eta katu ixo my? Jakwa ta. Jasak jaho — aja Páu pandu.

—Jahorahã! — aja Manambe pandu.

37-38 Juã Mak ke Manambe raho tar katu. “Anĩ. Raho rahã, katu ym” aja Páu pandu. Amukwehe te we Pansi ok ta pe uhyk rahã, hekoha pe Juã jywyr oho. Páu ta ke a'e hijar oho. Tupã je'ẽha ke a'e pandu ym oho. 39 Parakyha upa ym rahã, jywyr oho. Pe, Juã rahoha rehe har Manambe namõ Páu je'ẽ hãtã tã te hũ. A'erehe Páu ngi amõ koty Manambe oho. Xi ypa'ũ pe Juã namõ Manambe oho. Jarusu keruhũ pe oho. 40 Páu riki Sir namõ oho tar katu. Ame'ẽ mokõi sawa'e ta pe Jesu kotyhar ta pandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja Páu ta pe.

41 Pe, oho. Si ywy rupi a'eta oho. Siri
ywy rupi oho tĩ. Oho ixo rahã, Tupã je'ẽha
ke a'eta mu'e mu'e oho ixo. Pe, Jesu rehe
jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'eta mãtã.
Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa
katu te we rĩ.

16

Páu ta namõ Timo oho

1 Nder ok ta pe Páu ta uhyk oho. A'engi
Rit ok ta pe uhyk oho tĩ. A'ep Timo ixo. Jesu
rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. Imãi aja tĩ.
Imãi riki jundéu awa. Ipái anĩ. Amõ awa ke
a'e. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ke a'e. 2 Rit ok
ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Iko ok ta pe ixo tĩ.
Upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e — aja Timo
rehe har ngã pandu.

3 Pe, Timo ke Páu raho tar katu. Anĩ.
Jundéu awa ta hury ym ta. Ipái riki amõ
awa ke aja upa katu te ame'ẽ ok ta pe har
ta ukwa katu. Jundéu awa ta ukwa katu.
A'erehe Timo rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke Páu
jupã. (Aja rahã, jundéu awa te a'e tĩ, aja
jundéu awa ta pe Páu mujekwa tĩ.)

4 Amõ amõ ok ta rupi oho ixo rahã, Jesu
kotyhar ta pe paper pinim ke a'eta me'ẽ
me'ẽ.

—Paper pinim rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ
ke rehe pehendu katu — aja Páu ta pandu
pandu.

Amukwehe te we ame'ẽ paper pinim ke
Jerusarẽ ok ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta
mupinim. Tamũi ta mupinim tĩ. 5 Aja Jesu
kotyhar ta py'a ke a'eta mãtã katu oho. Aja
Tupã rehe har ukwa katu te we rĩ. Wera
rahã pame katu te Jesu rehe amõ amõ ta
jurujar katu te we rĩ.

Toroa ok ta pe ixeraiha aja Páu usak

6 Hiri ywy rupi Páu ta wata oho ixo.
Ngara ywy rupi wata oho ixo tĩ. Asia ywy
rupi Tupã je'ẽha ke a'eta pandu tar katu.
Anĩ. Tupã'ã mujekwa:

—Anĩ. Ame'ẽ rupi peho ym — aja Páu ta
pe.

7 Misi ywy rymy'y rehe uhyk rahã, Mbiti
ywy rupi oho tar katu. Anĩ. Tupã'ã mu-
jekwa tĩ.

—Anĩ. Ame'ẽ rupi peho ym tĩ — aja Páu ta
pe mujekwa tĩ.

8 A'erehe Misi ywy rupi asa oho. Pe,
Toroa ok ta pe uhyk oho. 9 Pytun rahã,
ixeraiha aja Páu usak. Kuja usak. Masendo
ywy pe har riki pu'am u'am. A'e pandu:

—Ihẽ rekoha pe ejur, Masendo ywy pe.
Jande ke emu'e ejur — aja Páu pe. (Masendo
ywy y ramũi ruwái koty ihĩ.)

10 Aja ixeraiha aja Páu usak. A'erehe
pahar ima'e ke Páu moĩ katu. Masendo
ywy pe Páu ta oho. A'ep myrandu katu ke
ngã pe japandu jaho. Aja Tupã putar, aja
jande jakwa katu. (Ko ihẽ aho tĩ. Ihẽ Ruk.
Kome'ẽ paper ke ihẽ amupinim.)

Siri ok ta pe Páu ta oho

11 Toroa ok ta ke jande jahijar jaho. Pe,
Samota ok ta pe jahyk jaho. Jarusu keruhũ
pe jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Nea ok ta
pe jahyk jaho tĩ. A'ep jarusu keruhũ ngi
jahem jaho. 12 A'engi Siri ok ta pe jawata
jaho. A'ep heta ym jande jaker. Ame'ẽ ok
ta riki tiha te. Masendo ywy pe ame'ẽ ok ta
ihĩ. Masendo ywy rupi aja tiha me'ẽ amõ
nixói. 13 A'ep homa awa tama'e sonda ta
ixo tĩ. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar
rahã, ok ta ngi jahem jaho. Y rymy'y rehe
jahyk jaho. A'ep jundéu awa ta jy'ar oho,
aja jakwa katu. Tupã namõ ma'e pandu
panduha renda, aja jakwa tĩ. Pe, kũjã ta pe
Tupã je'ẽha ke japandu pandu jaĩ. 14 Kũjã
ta ngi har peteĩ ixo. Her Ryji. Tiati ok ta
pe har a'e. Pan katu te ame'ẽ muhepyha
a'e. Pan pirangwer ke muhepy a'e. Jundéu
awa ramũi ta aja Tupã rehe ipy'a ke a'e
moĩ moĩ katu. Páu je'ẽha rehe a'e hendu
rahã, Tupã mujekwa katu ipe. (A'erehe
Jesu rehe a'e jurujar katu.) 15 Pe, Ryji ke
jande jamujahuk. Upa katu te hok wyr pe
har ta ke jamujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã
kotyhar ta a'eta apo 'y, aja mujekwa katu
ngã pe.) Pe, jande pe a'e pandu:

—Jesu rehe ihẽ ajurujar katu te aja
pekwa rahã, ihẽ rok pe pepyta we rĩ — aja
Ryji pandu.

Aja jande pe a'e pandu pandu hũ, a'erehe
hok pe jande japyta.

Kyndaha pe Páu ta ke amõ kynda raho

16 Amõ wera rahã, Tupã namõ ma'e
pandu panduha renda pe jaho jaxo. Jaho
jaxo rahã, jande rehe kũjãtãi usak. Ãjã

ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ke a'e. A'erehe ma'e ke uhyk ym we rĩ, ame'ẽ rehe har a'e pandu katu. Usak ym we rĩ, ame'ẽ ke a'e mujekwa katu tĩ. A'erehe kũjãtãi je'ẽha rupi tamatarer ke ijar ta pyhyk hũ. 17 Pe, Páu raikwer rupi a'e wata ixo. Jande raikwer rupi wata ixo tĩ. Kuja hãtã pandu pandu:

—Kome'ẽ sawa'e ta riki Tupã rehe paraky u'am. Tupã riki ywate har a'e. Pehẽ ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu — aja kũjãtãi pandu pandu.

18 Aja heta wera rahã, pandu pandu. Ame'ẽ ke uhyk hendu. A'erehe Páu uwak rahã, ãjã pe a'e pandu:

—Jesu Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe. Ehem eho ingi — aja Páu pandu.

19 Pahar ãjã uhem oho ingi. Ame'ẽ ke kũjãtãi jar ta usak rahã, ma'e ke kũjãtãi pandu ym ta apo 'y, a'erehe tamatarer pyhyk ym ta 'y, aja ijar ta ukwa katu. A'erehe Páu ke ijar ta pyhyk. 20 Sir ke pyhyk tĩ. Pe, homa awa tama'e kapitã ta pe raho. Ngã panduha renda pe kapitã ta ixo. Pe, kapitã ta rehe muhyk rahã, a'eta pandu:

—Kome'ẽ ta riki jundéu awa ta ke. Jandema'e ok ta pe har ta ke kome'ẽ ta muparahy. 21 A'etama'e ukwaha ke kome'ẽ ta mu'e mu'e u'am. Ame'ẽ rehe jahendu katu rahã, katu ym. Homa awa ta riki jande. Amõ koty jande jakwa — aja ijar ta pandu pandu.

22 Aja hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Páu rehe har je'ẽ je'ẽ hũ. Pe, Páuma'e mundeha ke kapitã ta musak musak ingi. Sirma'e aja tĩ. Pe, amõ ta pe kapitã ta pandu:

—Kome'ẽ ta ke pepirok — aja kapitã ta pandu.

23 Upa pirok hũ rahã, kyndaha pe kynda raho. Kyndaha harõha pe pandu:

—Ekynda katu — aja ipe.

24 A'erehe harõha kynda katu. Kapy a'ejõhar ame'ẽ pe raho. Pe, myra pe ipy ke munde. Aja kynda katu.

25 Pytun pyter tate rahã, Tupã namõ Páu pandu pandu. Sir aja tĩ. Tupã rehe har a'eta jyngar jyngar tĩ. Ame'ẽ ke rehe kyndaha pe ihĩ ame'ẽ ta hendu uĩ tĩ. 26 Pe, pahar ywy ke katak hũ. Kyndaha katak hũ tĩ. Upa katu te hukwen ke jupirar tĩ. Upa katu te ita tupaham pe pukwar ame'ẽ ke jujirar ngã ngi tĩ. Kyndaha pe ihĩ ame'ẽ ta ngi jujirar. 27 Kyndaha harõha upak. Pe, kyndaha rukwen pirar ame'ẽ ke rehe usak rahã, upa katu te uhem oho, aja ukwaha naĩ. A'erehe kyse puku ke muhem. 28 Pe, jujukwa tar katu juehe. Anĩ. Hãtã Páu pandu ipe:

—Anĩ! Ejujukwa ym nde juehe! Upa katu te kote'e jande jaxo — aja ipe.

29 Pe, weraha rehe harõha pandu. Amõ werur rahã, ame'ẽ namõ kapy a'ejõhar ame'ẽ pe ujan oho. Ryrýi riki! Páu ruwa koty ipynarãi pe wapyk oho uĩ. Sir ruwa koty wapyk uĩ tĩ. (Aja sawa'e katu ame'ẽ ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) 30 Pe, Páu ta ke muhem. Pandu a'eta pe:

—Sa'e ta! Myja ihẽ ke Tupã muhã katu ta my? — aja harõha pandu.

31 Páu ta pandu ipe:

—Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ejurujar katu ehe. Aja rahã, nde ke Tupã muhã katu ta. Nde rok wyr pe har ta aja tĩ. Muhã katu ta tĩ — aja Páu ta pandu.

32 Pe, Tupã je'ẽha ke Páu ta pandu pandu ipe. 33 Hok wyr pe har ta pe pandu pandu tĩ. Pytun pyter pewe rĩ, pe, arahã pirokiha rape ke harõha kutuk kutuk. Y pe kutuk. A'engi a'e ke Sir ta mujahuk. Upa hok wyr pe har ta ke mujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu.) 34 Pe, Páu ta ke harõha raho. Hok pe raho. Imi'u ke a'e me'ẽ Páu ta pe. Tupã rehe kyndaha harõha jurujar katu, a'erehe hury katu. Upa hok wyr pe har ta aja tĩ. Hury katu tĩ.

35 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, harõha koty sonda ta ke kapitã ta mondo. Harõha pe a'eta pandu oho. Sonda ta pandu ipe:

—Ererahã! Páu ta ke epoir — aja harõha pe.

36 A'erehe Páu ta pe harõha pandu oho:

—Pehẽ ke kapitã ta poir, aja sonda ta ihẽ pe pandu uwyr. A'erehe mã peja pehem peho. Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja harõha pandu.

37 Pe, sonda ta pe Páu pandu:

—Anĩ. Jaho ym ta rĩ. Katu ym ame'ẽ ke jande jama'ema'e my? Jama'ema'e ym my? Ame'ẽ rehe har kapitã ta ukwa ym. (Katu ym ame'ẽ ke jama'ema'e ym riki.)

A'erehe jande ke amõ pirok ame'ẽ ke katu ym. Homa awa ta ke mupirok ym awa. Ko homa awa ta ke jande. Anĩ. Ngã hetaha ruwa koty jande ke a'eta mupirok. Pe, kyndaha pe jande ke a'eta kynda tĩ. Apo amõ ta usak ym, aja jande ke a'eta muhem mondo tar katu my. Anĩ. Katu ym aja. "Jande ke pejur piam" aja pepandu peho — aja Páu pandu.

38 Pe, ame'ẽ ke kapitã ta pe sonda ta pandu oho. Páu ta homa awa ta ke aja kapitã ta hendu rahã, kyje. (Homa awa ta ke kapitã ta mupirok, a'erehe ame'ẽ ta rehe amõ ta parahy ta, aja kapitã ta ukwa, a'erehe ame'ẽ ngi kyje.) 39 Pe, kyndaha koty kapitã ta oho. Páu ta pe pandu:

—Homa awa ta ke pehẽ aja jakwa ym pehẽ rehe har. A'erehe peparahy ym jande rehe — aja kapitã ta pandu.

Pe, kyndaha ngi muhem. Pandu:

—Jandema'e ok ta ke pehijar peho — aja Páu ta pe.

40 Kyndaha ke Páu ta hijar oho rahã, Ryji rok pe oho. Jesu kotyhar ta namõ a'eta pandu pandu. Mu'e mu'e katu ngã ke. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Upa rahã, a'engi a'eta oho.

17

Tesaron ok ta pe Páu ta uhyk oho

1 Ansi ok ta rupi Páu ta asa oho. Aporo ok ta rupi asa oho tĩ. Pe, Tesaron ok ta pe uhyk oho. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihĩ. 2 Ame'ẽ pe Páu ixe oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te a'e ixe oho. Aja te'eha a'e riki. Aja mahapyr putu'uha 'ar rahã, Tupã je'ẽha ke a'e mu'e mu'e. 3 Kirisutu rehe har ngã pe a'e mujekwa katu tĩ. Kuja a'e mujekwa:

—Kirisutu ke amõ ta mupyrara ta me'ẽ te'e. A'e manõ ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, kwera ta me'ẽ te'e tĩ. Ko Jesu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'e riki Kirisutu. Aja rahã, kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e aja mujekwa katu. Jundéu awa ta harõ hũ ame'ẽ ke a'e — aja Páu mujekwa.

4 Páu ta pandu pandu rahã, amõ amõ jundéu awa ta jurujar katu. Pe, Jesu kotyhar ta aja muruwak. Pe, Páu namõ ame'ẽ ta ixo. Sir namõ ixo tĩ. Heta amõ awa ta jundéu awa ta ramũi ukwa aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tĩ. Ame'ẽ ta a'ep ixo tĩ. Ame'ẽ ta ngi har heta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Pe, Páu ta namõ ixo tĩ. Heta kapitã ta aja tĩ. Jurujar katu tĩ. Kũjã ta ke ame'ẽ ta. Pe, Páu ta namõ ixo tĩ.

5 Jesu rehe heta te hũ ngã jurujar katu, a'erehe amõ jundéu awa ta jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. Pe, sawa'e katu ym ame'ẽ ta ke a'eta mujy'ar. Johu mujy'ar. Ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta muparahy. Pe, Jasã rok pe johu ngã ujan oho. Páu ta ke kekar oho. Ngã hetaha ta ruwa koty mupu'am ta tipe ngã. 6 Anĩ. Mahem ym. A'erehe Jasã ke a'eta muhem raho. Jesu kotyhar ta ke a'eta muhem raho tĩ. Kapitã ta pe raho. Páu ta rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ:

—Jande ok ta pe uhyk uwyr ame'ẽ ta muparahy ngã ke. Aja ok ta rupi pame katu te a'eta muparahy ngã ke oho ixo. 7 Ame'ẽ ta ke hok pe Jasã mupyta. Homa awa tama'e kapitã keruhũ je'ẽha rehe a'eta hendu ym. (Sesa ke a'e.) Henda ke pe amõ kapitã keruhũ ihĩ. A'e riki Jesu, aja a'eta pandu. Katu ym aja — aja kapitã ta pe hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ.

8 Ame'ẽ je'ẽha namõ ngã hetaha ta ke muparahy hũ. 9 Kapitã ta ke aja tĩ. Muparahy hũ tĩ. Pe, Jasã ngi tamatarer ke kapitã ta pyhyk. Jasã namõ ixo ame'ẽ ta ngi pyhyk tĩ. Pe, Jasã ta ke poir. Ame'ẽ ok ta ngi Páu ta uhem oho rahã, ame'ẽ tamatarer ke kapitã ta mujywyr ta. Jasã ta pe mujywyr ta.

Mberéi ok ta pe Páu ta uhyk oho

10 Pytun rahã, Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Sir ke mondo tĩ. Mberéi ok ta pe mondo. A'ep Páu ta uhyk rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho tĩ. 11 A'ep pe har ta katu. Tesaron ok ta pe har ta aja ym. Tupã je'ẽha ke Mberéi ok ta pe har ta hendu tar katu te. Páu ta je'ẽha riki jetehar te ke my, ame'ẽ ke ukwa tar katu. A'erehe wera rahã pame katu te Tupã je'ẽha rehe a'eta jumu'e mu'e uĩ. 12 Pe, heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amõ awa ta jurujar katu ehe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Heta sawa'e ta jurujar katu ehe. Kũjã ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Heta jurujar katu ehe tĩ. 13 Mberéi ok ta pe har ta pe Tupã je'ẽha ke Páu pandu

pandu tĩ, aja jundéu awa ta hendu. Tesaron ok ta pe har ta hendu. A'erehe Mberéi ok ta pe ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Ngã hetaha ta pe je'ẽ je'ẽ hũ. Ngã hetaha ta ke ame'ẽ ta muparahy tĩ. 14 Pahar Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Y ramũi rymy'y rehe mondo. Sir pyta we rĩ. Timo pyta tĩ. Mberéi ok ta pe a'eta pyta we rĩ. 15 Pe, amõ ta Páu ke raho. Ame'ẽ ta Ate ok ta pe Páu ke muhyk raho. A'engi Mberéi ok ta pe ame'ẽ ta jywyr oho. Páu je'ẽha ke a'eta raho. Sir pe raho. Timo pe raho tĩ. Kuja:

"Pahar ihẽ koty pehẽ mokõi pejur"
aja Páu je'ẽha ke raho.

Ate ok ta pe Páu ixo

16 Ate ok ta pe Sir rehe Páu harõ ixo. Timo rehe a'e harõ ixo tĩ. Harõ ixo rahã, ok ta rupi heta ma'e'ã rehe a'e usak usak. Ma'e'ã riki tupã aja ok ta pe har ta ukwaha ngã jupe. (Tupã te rehe ipy'a ke moĩ moĩ ym aja Páu ukwa katu.) A'erehe Páu pandu jupe: "Mã! Katu ym!" aja jupe. 17 A'erehe jundéu awa ta namõ a'e pandu pandu hũ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hũ. Jundéu awa ramũi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke amõ awa ta moĩ moĩ. Ame'ẽ ta namõ pandu pandu hũ tĩ. Wera rahã pame katu te muhepyha renda pe a'e oho tĩ. A'ep uhyk uwyr ame'ẽ ta namõ a'e pandu pandu hũ tĩ. 18 Pe, amõ sawa'e ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ. Epi kotyhar ta mu'e ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ. Esetói kotyhar ta mu'e ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ tĩ. Amõ ta pandu:

—Mã pandu hũ peme'ẽ ke ma'e ke. Ukwa ym ma'e. Ma'e pandu my? — aja Páu rehe har pandu.

Jesu rehe har Páu pandu. Manõ ame'ẽ ta ke kwera katu ta uhem, ame'ẽ rehe har a'e pandu tĩ. A'erehe kuja amõ sawa'e ta pandu naĩ:

—Amõ tupã ta rehe har peme'ẽ pandu, aja jakwa — aja sawa'e ta pandu naĩ.

19 Pe, Páu ke sawa'e ta pyhyk raho. Ngã panduha renda pe raho. Panduha renda rer Areo. Páu pe sawa'e ta pandu:

—Amõ kotyhar nde eremu'e. Ame'ẽ ke jande jakwa tar katu. 20 Nde erepandu ame'ẽ ke jande jahendu ramõ. Ame'ẽ riki amõ kotyhar jande pe. Ame'ẽ ke jakwa tar katu. Epandurahã! — aja Páu pe pandu.

21 Ate ok ta pe har ta aja te'eha a'eta. Amõ ywy pe har ta a'ep ixo. A'eta aja tĩ. Amõ amõ we myrandu pyahu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu tar katu. Myrandu pyahu ame'ẽ ke pandu pandu tar katu tĩ. Aja te'eha a'eta.

22 Pe, panduha renda pyter pe Páu pu'am. Areo pyter pe pu'am. Kuja pandu:

—Ate ok ta pe har ta! Pehendu katurahã! Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu, aja pekwaha pehẽ jupe, aja ihẽ akwa katu. 23 Pehẽma'e ok ta rupi ihẽ awata aho axo rahã, mãte hũ ma'e'ã ke rehe ihẽ asak asak. Ame'ẽ ta rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ, ame'ẽ ke rehe asak. Pe, amõ ma'e'ã rehe kuja pinĩha ihẽ amahem:

Tupã rehe har jakwa ym.
Ame'ẽ pe kome'ẽ ma'e'ã ke.

—Ame'ẽ ke rehe pekwa ym ha rupi pehẽ py'a pemoĩ moĩ. Ame'ẽ rehe har pehẽ pe ihẽ apandu ta. 24 A'e riki Tupã te. Kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Ywa ke a'e mujã tĩ. A'e riki sawa'e te. Tupã rehe ngã jumu'eha renda ta ke amõ ta mujã. 25 Ame'ẽ pe Tupã te ixo ym. Ma'e ke amõ ta mujã, ame'ẽ ke a'e putar ym tĩ. Marã ka ym amõ me'ẽha ipe. A'e riki me'ẽha ke. A'e riki awa ta pe upa katu te me'ẽ. Ixuweha ke a'e me'ẽ. Katuha ke me'ẽ tĩ. A'erehe ma'e ke marã ka ym amõ me'ẽha ipe. 26-27 Peteĩ sawa'e ke a'e mujã. Anã ke a'e. Ame'ẽ ngi upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta uhem. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ rupi ngã ke Tupã te muhãi hãi. A'erehe awa nixói te, ame'ẽ ywy nixói. Pe, marã rahã awa ixo ta my, ame'ẽ ke a'e manga katu. Myp ixo ta my, ame'ẽ ke a'e manga katu tĩ. A'e ke amõ kekar kekar rahã, mahem ta nahã my. Jande ngi pame katu te kotete a'e ihĩ. 28 Amõma'e panduha kuja riki:

"A'e ixo, a'erehe jande jaxo katu tĩ. Jande jawata. Upa katu te jande jama'ema'e."

—Pehẽ ngi har amõ mupinĩha ke kuja mupinim:

"Jande ke Tupã mujã, a'erehe ta'yr ta riki jande" aja mupinim.

29 —Jande riki ta'yr ta rahã, jande aja Tupã riki ixuwe katu a'e tĩ, aja jakwa katu. Ita tawa'ã aja ma'e'ã ixuwe ym te a'e. Ita

tuwyr'ã aja ym a'e tĩ. Ita'ã aja ym a'e tĩ. Upa ame'ẽ ta ixuwe ym te ame'ẽ ta ke aja jakwa katu. Awa te'e ukwaha rupi ame'ẽ'ã ta ke amõ ta mujã katu. 30 Aja ym Tupã te. Ma'e'ã amõ mujã rahã, Tupã rehe har ukwa ym a'e, a'erehe Tupã ipy'a jywyr ehe. Ukwa ym ha rupi ma'ema'e, a'erehe ipy'a jywyr ta. Apo upa katu te awa ta pe a'e pandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihẽ koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo" aja Tupã pandu — aja Páu pandu.

31 A'e pandu tĩ:

—Jetehar rupi upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe har Tupã te ukwa ta. Ame'ẽ 'ar ke a'e manga katu. Amõ sawa'e rehe a'e usak katu. Pe, a'e riki henda ke pe ngã rehe har a'e ukwa ta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ukwa ta. Ame'ẽ sawa'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe jetehar rupi ngã rehe har a'e ukwa katu ta, aja upa ngã pe a'e mujekwa — aja Páu pandu.

32 Kweraha rehe har Páu pandu. Ame'ẽ rehe sawa'e ta hendu rahã: "Mã! Te'e ame'ẽ" aja amõ amõ ta puka puka hũ ehe. Amõ ta pandu ipe:

—Ame'ẽ rehe har amõ we jahendu tar katu tĩ — aja Páu pe.

33-34 Pe, ngã panduha renda ngi Páu uhem oho. Amõ amõ ta inamõ oho. Jesu rehe jurujar katu tĩ. Amõ sawa'e jurujar katu tĩ. Her Nioni. Areo kotyhar ke a'e. Amõ kũjã jurujar katu ehe tĩ. Her Nama. Amõ amõ ta aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu tĩ.

18

Korin ok ta pe Páu oho

1 Ajame'ẽ ke Ate ok ta ngi Páu uhem oho. 2 Korin ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe a'e usak. Her Ak. Jundéu awa ke a'e. Põ ywy pe har a'e. Hakehar rer Pirisi. Hom ok ta ngi upa katu te jundéu awa ta ke homa awa tama'e kapitã keruhũ muhem mondo. Kapitã keruhũ rer Karáu. A'erehe Itar ywy ngi Ak ta uhyk ramõ. Korin ok ta pe uhyk ramõ. Itar ywy pe Hom ok ta ihĩ. Pe, Ak ta rehe Páu usak oho. 3 Ak ta aja pan ianam ame'ẽ ke te'e ok ke Páu mujã tĩ. A'erehe a'eta namõ Páu pyta. 4 A'eta namõ paraky uĩ tĩ. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te jundéu awa ta namõ Páu pandu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Jesu rehe jundéu awa ta jurujar katu, ame'ẽ ke a'e putar. Amõ awa ta aja tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e putar tĩ. A'erehe ame'ẽ ta namõ Páu pandu pandu hũ.

5 Masendo ywy ngi Sir uhyk uwyr. Timo uhyk uwyr tĩ. A'eta uhyk uwyr rahã, (pan ianam ame'ẽ ke te'e ok ke mujã. Ame'ẽ ke a'e hijar.) Pe, Tupã je'ẽha ke Páu mu'e mu'e jõ ixo. Kuja jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ hũ ixo ame'ẽ ke a'e — aja Páu pandu pandu.

6 Anĩ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta putar ym. Páu rehe har a'eta katu ym pandu. A'erehe ima'e mundeha ke Páu mukatak. Xi'aha ke ombor ingi. (Aja ma'e rahã, Tupã je'ẽha ke a'eta putar ym, aja a'e mujekwa a'eta pe.) Páu pandu a'eta pe:

—Mupyraraha renda pe peho ta rahã, ihẽ rehe je'ẽha nixói ta. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu katu pehẽ pe. Anĩ. Pejurujar ym ehe. Apo amõ awa ta pe ihẽ apandu ta aho. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe apandu ta aho — aja jundéu awa ta pe Páu pandu.

7 Pe, a'eta ke Páu hijar oho. Amõ rok pe pyta oho. Ok jar rer Tisi Jusu. Jundéu awa ramũi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a a'e moĩ moĩ katu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda rake hok ke ihĩ. 8 Amõ sawa'e Jesu rehe jurujar katu tĩ. Her Kiri. Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitã a'e. Upa katu te hok wyr pe har ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta Korin ok ta pe har ta myrandu katu rehe hendu. Pe, Jesu rehe jurujar katu tĩ. Ame'ẽ ta ke amõ ta mujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.)

9 Amõ pytun rahã, ixeraiha aja Páu usak. Kuja Jesu mujekwa ipe:

—Ekyje ym! Epandu pandu katu te we exo rĩ. 10 Ne namõ ihẽ axo. A'erehe marã ka ym nde ke amõ mahyha. Heta ok ta pe har ta ihẽ rehe jurujar katu ta — aja Jesu mujekwa ipe. Aja ixeraiha aja Páu usak.

11 A'erehe Páu pyta rĩ. Tupã je'ẽha ke a'e
mu'e mu'e. Awa py wajar mahapyr jahy
rahã, a'ep pyta rĩ.
12 Ngere ywy pe amõ kapitã pu'am.
Homa awa tama'e kapitã a'e. Her Ngari.
Arahã, jundéu awa ta jy'ar. Pe, Páu ke a'eta
pyhyk raho. Ngã panduha renda pe raho.
13 Kuja Ngari pe Páu rehe har a'eta pandu:
—"Tupã rehe ejurujar katu" aja ngã pe
kome'ẽ sawa'e pandu pandu. Aja ym jande
jakwa. Amõ kotyhar a'e mu'e. Katu ym aja
— aja Ngari pe jundéu awa ta pandu.
14 Páu pandu tate rahã, Ngari pandu py:
—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã!
Katu ym kome'ẽ sawa'e ma'ema'e rahã,
ame'ẽ rehe har ihẽ ahendu ta. Jaxer ai
ame'ẽ ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe har ihẽ
ahendu ta tĩ. 15 Anĩ. Aja ym. Jundéu awa
ta je'ẽha rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ. Awa rer
rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Pehẽ pekwaha
rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Ame'ẽ ke rehe
ihẽ ahendu ym ta. Ame'ẽ rehe har pehẽ
jupe pepandu pandu peho. Ame'ẽ rehe har
akwa ym ta — aja jundéu awa ta pe kapitã
pandu.
16 Pe, ngã panduha renda ngi a'eta ke
kapitã muhem mondo. 17 Pe, amõ sawa'e
ke ame'ẽ ok ta pe har ta pyhyk. Her Sote.
Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitã
a'e. Pe, ngã panduha ruwa koty ame'ẽ
sawa'e ke hetaha ta petek. Anĩ. Ame'ẽ rehe
Ngari usak tar ym. Ukwa tar ym. "Mã peja"
aja Ngari pandu. Pe, a'e hijar oho ngã ke.

Antioki ok ta pe Páu jywyr oho

18 Korin ok ta pe heta Páu ukwer. Jesu ko-
tyhar ta namõ a'e pyta rĩ. A'engi Senkeréi
ok ta pe oho. A'ep i'a ke Páu jãpĩ. Ame'ẽ
ke amõ ta usak rahã, Tupã namõ ma'e Páu
manga katu, aja a'eta ukwa katu. Pirisi oho
inamõ tĩ. Ak oho inamõ tĩ. A'engi Si ywy
pe a'eta oho. 19 Jarusu keruhũ pe oho. Pe,
Ese ok ta pe a'eta uhyk oho. A'ep Ak pyta.
Hakehar pyta tĩ. Pe, jundéu awa tama'e
jy'ariha renda pe Páu ixe oho. Jundéu awa
ta namõ a'e pandu pandu hũ. 20 Pe, Páu pe
a'eta pandu:
—Yman atu jande namõ se epyta rĩ — aja
ipe.
21 Anĩ. Páu pyta tar ym. Oho tate rahã, a'e
pandu ngã pe:
—Tupã putar rahã, pehẽ koty ihẽ ajywyr
ta — aja Páu pandu.
Pe, Ese ok ta ngi oho. Jarusu keruhũ pe
oho.
22 Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho. A'ep
jarusu keruhũ ngi uhem oho. A'engi
Jerusarẽ ok ta pe wata uhyk oho. Jesu
kotyhar ta rehe a'e usak. A'engi a'e oho
tĩ. Pe, Antioki ok ta pe wata uhyk oho tĩ.
23 A'ep yman atu pyta rĩ. Pe, oho tĩ. Ngara
ywy rupi wata oho. Hiri ywy rupi wata oho
tĩ. Oho ixo rahã, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e
mãtã katu. Aja Tupã rehe har a'e mujekwa
katu te we rĩ.

Apor rehe har

24 Ese ok ta pe amõ jundéu awa uhyk
uwyr. Sawa'e rer Apor. Arexandiri ok ta
pe har ke a'e. Ma'e pandu katu a'e. Tupã
je'ẽha ke a'e ukwa katu tĩ. 25 Jesu ma'ema'e
ame'ẽ rehe har amõ mu'e a'e ke. Pe, Jesu
rehe har Apor pandu pandu hũ. Ehe har
jetehar mu'e mu'e tĩ. (Anĩ. Upa katu te Jesu
rehe har ukwa ym.) Juã mujahukiha mu'e
ame'ẽ ke jõ Apor ukwa katu. Juã mujahuk
ame'ẽ ke jõ a'e ukwa katu tĩ. 26 Jundéu awa
tama'e jy'ariha renda pe a'e pandu pandu.
Kyje ym ngã ngi. Ame'ẽ ke rehe Pirisi
hendu. Ak hendu tĩ. Upa hendu rahã, hok
pe Apor ke a'eta raho. A'ep Tupã ma'ema'e
ame'ẽ rehe har a'eta mujekwa katu te ipe.
27 Pe, Apor pandu:
—Ngere ywy pe ihẽ aho ta — aja.
A'erehe Apor rehe har Jesu kotyhar ta
paper rehe mupinim. Ame'ẽ ke Apor raho.
Amõ Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke
mujesak ta. Ngere ywy pe ixo ame'ẽ ta pe
kuja mupinim.
"Apor po ke pepyhyk katu ingi" aja
mupinim.
Pe, ame'ẽ ywy pe Apor uhyk rahã, Jesu
kotyhar ta py'a ke a'e mãtã katu. A'ep
pe har ta rehe Tupã usak katu, a'erehe
heta jurujar katu ehe. 28 Ame'ẽ ta py'a ke
Apor mãtã katu. (Ame'ẽ ta upa katu te
Jesu rehe har ukwa ym.) Ok ta pyter pe
jundéu awa ta namõ Apor pandu pandu
hũ. A'e pandu katu te, a'erehe jundéu awa
ta je'ẽha ke a'e mukanim ngã ngi. Tupã
je'ẽha rehe Jesu rehe har ihĩ. Jesu riki
Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am

ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ ixo ame'ẽ ke a'e. Aja ngã pe a'e mujekwa katu.

19

Ese ok ta pe Páu oho

1 Korin ok ta pe Apor ixo rahã, ywy'ã rupi Páu wata oho. Amõ amõ ywy'ã 'ar rupi ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi wata oho. Pe, Ese ok ta pe uhyk oho. A'ep jumu'eha ta ke a'e mahem. (Ame'ẽ ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Juã mujahukiha mu'e ame'ẽ ke jõ ame'ẽ ta ukwa katu. 2 Páu pandu a'eta pe:

—Jesu rehe pejurujar katu rahã, pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu my? — aja pandu.

A'eta pandu:

—Anĩ. Tupã'ã rehe har jande jakwa ym te — aja.

3 Páu pandu tĩ:

—Aja rahã, myja pehẽ ke amõ mujahuk my? — aja.

A'eta pandu:

—Juã mujahukiha aja jande ke amõ mujahuk — aja ipe.

4 Pe, Páu pandu:

—Juã mujahuk rahã, kuja ngã pe mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi Tupã koty ipy'a ke amõ muruwak mondo, aja ngã pe mujekwa. Kuja jundéu awa ta pe Juã pandu: "Ihẽ raikwer rupi amõ sawa'e uwyr ta. Ame'ẽ rehe pejurujar katu" aja Juã pandu. Juã raikwer rupi uwyr ame'ẽ ke Jesu — aja Páu pandu.

5 Ame'ẽ ke sawa'e ta hendu rahã, a'eta ke amõ mujahuk. Jesu je'ẽha rupi mujahuk. (Aja Jesu kotyhar ke a'eta apo 'y, aja ngã pe mujekwa.) 6 Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, ame'ẽ ta ãkã rehe ipo ke Páu mujar. Pe, ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. Pe, amõ amõ awa ta je'ẽha a'eta pandu pandu. (Aja rahã, Tupã'ã ihĩ katu a'eta rehe, aja mujekwa katu.) Tupã je'ẽha rehe har a'eta pandu pandu tĩ. 7 Ame'ẽ ta awa py mokõi sawa'e ta hetaha.

8 Mahapyr jahy rahã, ngã namõ Páu pandu pandu hũ. Pandu rahã, ngã ngi a'e kyje ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hũ. Jesu riki Tupã mu'am me'ẽ ke. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am. Jundéu awa ta harõ hũ ixo ame'ẽ ke a'e. Pe, Jesu rehe amõ jurujar katu rahã: "Ihẽ kotyhar ke nde apo 'y. Ihẽ namõ nde erexo ta" aja Tupã pandu. 9 Anĩ. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'eta jurujar ym. Tupã ma'ema'e ame'ẽ rehe har katu ym a'eta pandu. Ngã hetaha ta pe a'eta pandu: "Pejurujar ym" aja pandu. A'erehe ame'ẽ ta ke Páu hijar oho. Jesu kotyhar ta ke a'e raho inamõ. Ame'ẽ ta ke jõ Páu mu'e mu'e. Wera rahã pame katu te amõ jumu'eha renda pe a'e mu'e. Jumu'eha renda riki amõ sawa'ema'e. 10 Her Tira. Aja mokõi warahy 'ar rahã, Páu mu'e. A'erehe Tupã je'ẽha rehe heta Asia ywy pe har ta hendu. Heta jundéu awa ta hendu. Heta amõ awa ta hendu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta.

Sewa ra'yr ta rehe har

11 Tupãma'e pyrãtãha namõ Páu mukatu hũ. Ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. 12 A'erehe pan kurer ta ke Páu rehe ngã mujar. Pan ra'yr ta ke mujar ehe tĩ. Ame'ẽ ta ke ahy ixo ame'ẽ ta pe ngã raho rahã, katu oho. Ãjã ta ke muhem mondo amõ ta ngi tĩ. 13-14 Ko amõ jundéu awa ta ixo. Sewa ra'yr ta riki ixo. Kuja hetaha, awa po wajar mokõi. Ipái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. A'eta wata wata ixo. Amõ ta py'a ngi ãjã ta ke a'eta muhem mondo tĩ. Pe, Páu aja Jesu je'ẽha rupi a'eta ãjã ke muhem ta tipe manga. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ãjã pe a'eta pandu:

—Jesu rehe har Páu pandu pandu. Ame'ẽ je'ẽha rupi japandu: "Ehem eho" — aja ãjã pe Sewa ra'yr ta pandu.

15 Pe, a'eta pe ãjã pandu:

—Jesu rehe har ihẽ akwa katu. Páu rehe har ihẽ akwa katu tĩ. Pehẽ anĩ. Awa pehẽ my? — aja ãjã pandu.

16 Pe, Sewa ra'yr ta rehe sawa'e opor oho. Ãjã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ke opor oho a'eta rehe. Pyrãtã opor oho a'eta rehe. Pe, ityk. Hok ngi sawa'e ta ke muhem mondo. Karãiha rape ke rãi muhem raho. Jawe te'e uhem oho tĩ. 17 Ame'ẽ rehe har heta jundéu awa ta hendu. Heta amõ awa ta hendu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ese ok ta pe ixo ame'ẽ ta hendu. Hendu rahã, upa ngã jumukahem hũ ingi. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Jesu rehe har ngã pandu katu te. 18 Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, heta

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ma'e pandu uwyr. Amukwehe we pajema'e ukwaha ke a'eta ma'ema'e ixo rĩ. Ame'ẽ rehe har a'eta pandu uwyr. 19 Ngã hetaha ta pyter pe pandu uwyr. Ngã hetaha ta pyter pe heta paper ke ame'ẽ ta werur tĩ. Pajema'e ukwaha ke paper rehe ihĩ. Ame'ẽ ke werur. Pe, hapy. Upa ukwái. Paper rehe muhepyha manga rahã, tamatarer heta te hũ tiki. Kuja, 50.000 wera rahã, paraky ame'ẽ muhepyha ke rehe uhyk. Ame'ẽ ke ngã hapy. Upa ukwái. (Aja pajema'e ukwaha ke hijar te, aja mujekwa katu.) 20 Ukwái ha rehe ngã usak rahã, Tupã je'ẽha rehe heta ngã jurujar katu. Tupã je'ẽha riki pyrãtã te, ame'ẽja saka, a'erehe heta ngã jurujar katu ehe, Jesu rehe.

Ese ok ta pe ngã mutyapu hũ

21 A'engi: "Masendo ywy rupi ihẽ aho ta. A'engi Ngere ywy rupi aho ta tĩ. A'engi Jerusarẽ ok ta pe ahyk ta aho" aja Páu pandu. Kuja a'e pandu tĩ:

—Upa Jerusarẽ ok ta pe har ta rehe ihẽ asak rahã, Hom ok ta pe ihẽ aho ta tĩ — aja Páu pandu.

22 A'erehe Masendo ywy pe Timo ke a'e mondo py. Inamõ Era ke mondo tĩ. Páu namõ ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Asia ywy pe Páu pyta we rĩ.

23 Arahã Ese ok ta pe Tupã ma'ema'e ame'ẽ rehe har ngã je'ẽ je'ẽ hũ. Putar ym, a'erehe je'ẽ je'ẽ hũ. 24 Neme riki ngã ke muparahy. Ita tuwyr rehe ma'eha a'e. A'ep Ndia rehe ngã jumu'eha renda ihĩ. Ndia riki imãi keruhũ. Tupã aja a'ep pe har ta ukwaha ngã jupe. Jumu'eha renda aja saka ok ra'yr ke Neme mujã mujã. Ita tuwyr ke te'e mujã mujã. Miasu ta heta tĩ. Ame'ẽ ma'eha rehe tamatarer a'eta pyhyk katu tĩ. 25 Pe, miasu ta ke Neme mujy'ar. Neme aja ita tuwyr rehe heta ma'eha ta i'ãi tĩ. Ame'ẽ ta ke a'e mujy'ar tĩ. A'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Jande jama'eha namõ tamatarer japyhyk katu, aja pekwa katu. 26 Apo Páu rehe har pekwa. A'e je'ẽha rehe pehendu tĩ. Kuja a'e pandu: "Ipo pe ma'e'ã jande jamujã ame'ẽ ke Tupã ym" aja Páu pandu. A'erehe a'e je'ẽha rehe heta ngã jurujar katu. A'erehe Tupã koty ipy'a ke heta ngã muruwak mondo. Upa Asia ywy pe har ta aja tĩ. Tupã koty ipy'a ke muruwak mondo tĩ. (A'erehe ma'e'ã ke hijar oho apo. Ndia ke hijar oho apo.) 27 Katu ym aja. Jande jamujã mujã ame'ẽ ke jaxer, aja amõ ta ukwa ta. Amõ we tĩ. Ndia rehe ngã jumu'eha renda ke ngã hijar ta oho tĩ. Mujaxer ta tĩ. Katukweriha ke mumba ta tĩ. Ndia riki katu te. Jande mãi keruhũ riki a'e. Tupã aja jande jupe. Asia ywy pe har ta ipy'a moĩ moĩ katu ehe. Amõ ywy pe har ta aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ katu ehe tĩ — aja Neme pandu.

28 Ame'ẽ je'ẽha rehe ngã hetaha ta hendu rahã, parahy te hũ. Hãtã pandu pandu hũ ixo:

—Ndia riki katu te me'ẽ ke! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hũ.

29 A'erehe upa ok ta rupi ngã mutyapu tyapu hũ oho ixo. Pe, Ngái ke ngã hetaha ta pyhyk raho. Arita ke pyhyk raho tĩ. Ngã jy'ariha renda keruhũ pe pyhyk raho. Ngái ta masendo ywy pe har ta ke. Páu namõ wata ixo ame'ẽ ta ke a'eta. 30 Ngã hetaha ta pe Páu pandu tar katu oho tĩ. Anĩ. A'e ke Jesu kotyhar ta mupyta. 31 Asia ywy pe har tama'e kapitã ta je'ẽha mondo ipe tĩ. Páu pe mondo. Páu rehe katu ame'ẽ ta ke a'eta. Kuja je'ẽha ke mondo:

—Ngã jy'ariha renda keruhũ pe eho ym — aja Páu pe.

32 Pe, ngã jy'ariha renda keruhũ pe hetaha ta mutyapu tyapu te hũ. Amõ amõ ta pukái pukái hũ. Amõ amõ ta riki amõ kotyhar pukái pukái hũ. Upa ka'u te'e. A'erehe upa tate ngã hetaha ta ukwa ym ma'e. Ma'ewã ngã jy'ar uwyr my? 33 Ame'ẽ ke ukwa ym. Arexan riki ngã ke mujy'ar, aja amõ ta ukwa. A'e ke jundéu awa ta mupu'am, a'erehe aja amõ ta ukwa. Hetaha ruwa koty mupu'am. Pe, pu'am rahã, ipo ke Arexan mukatak. (Aja ngã je'ẽha ke a'e muputu'u ngã ngi.) Pe, jundéu awa ta rehe ngã parahy, ame'ẽ ke a'e mukatu ta tipe. 34 Anĩ. A'e riki jundéu awa ke a'e aja hetaha ta ukwa rahã, pukái pukái we hũ rĩ. I'i atu kuja hãtã pandu pandu hũ:

—Ndia riki katu te ame'ẽ ke a'e! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hũ.

35 Pe, i'i atu ngã hetaha ta tyapuha ke ok
tama'e mupinĩha muputu'u ngã ngi. Kuja
pandu:
—Ese ok ta pe har ta! Pehendu katurahã!
Ndia rehe jumu'eha renda ke Ese ok ta pe
har ta usak usak katu. Ame'ẽ rehe har upa
ngã ukwa. Ndia riki katu te ame'ẽ ke a'e.
Ywa ngi i'ã u'ar. Ita'ã ke u'ar. Ame'ẽ ke upa
ngã ukwa katu tĩ. 36 Ame'ẽ rehe har marã
ka ym jaxer amõ panduha ke. A'erehe mã
peja peputu'u katu. 37 Pemutyapu hũ ym tĩ.
Ndia rehe jumu'eha renda ngi ma'e ke Ngái
ta mukanim ym. "Ndia jaxer" aja jande
mãi keruhũ rehe har a'eta pandu ym tĩ. Mã!
Sawa'e ta ke se perur. Ma'ewã my? 38 Amõ
rehe har Neme pandu tar katu rahã, ngã
panduha renda pe a'e raho katu. Inamõ
ixo ame'ẽ ta oho katu tĩ. A'ep kapitã ta
ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ
ke ukwa ta. A'ep amõ ta rehe har Neme
ta pandu pandu katu ta. 39 Amõ kotyhar
pepandu pandu tar katu rahã, a'ep peho
katu tĩ. Ngã ke amõ ta mujy'ar rahã, ame'ẽ
rehe har pepandu katu. Kapitã ta ruwa
koty amõ ta ukwa ta. Katu my? Katu
ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta. 40 Taramõ te
jande jamutyapu hũ. Kapitã keruhũ namõ
jajumai jaxo, aja amõ ta pandu ta oho ipe.
Jamutyapu hũ te'e. Ame'ẽ rehe har marã
ka ym japanduha ipe — aja hetaha ta pe ok
tama'e mupinĩha pandu.
41 Upa pandu rahã, ngã hetaha ta ke a'e
muhãi mondo.

20

Masendo ywy rupi Páu oho. Ngere ywy rupi a'e oho tĩ.

1 Ngã mutyapuha upa putu'u rahã, Jesu
kotyhar ta ke Páu mujy'ar. Ame'ẽ ta ke a'e
muhury katu. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a
katu te we rĩ. Pe, Páu pandu:
—Ihẽ aho ta — aja.
2 Pe, Masendo ywy rupi oho. Ame'ẽ rupi
wata oho. Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e mu'e.
Muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a
katu te we rĩ. Pe, Ngere ywy pe Páu uhyk
oho. 3 A'ep mahapyr jahy a'e mukanim. Pe,
Si ywy pe a'e oho tate. Jarusu keruhũ pe
oho tate. Arahã a'e ke jundéu awa ta jukwa
ta aja Páu ukwa. A'erehe Masendo ywy
rupi wata oho rahã, katu aja a'e ukwa. (Aja
rahã, jukwa ym ta, aja ukwa katu.) 4 Páu
namõ Pi ra'yr oho tĩ. Her Sopato. Mberéi
ok ta pe har a'e. Arita oho tĩ. Tesaron ok ta
pe har a'e. Sekũ oho tĩ. Tesaron ok ta pe
har a'e tĩ. Ngái oho tĩ. Nder ok ta pe har
a'e. Tik oho tĩ. Asia ywy pe har a'e. Toro
oho tĩ. Asia ywy pe har a'e tĩ. 5 Timo oho tĩ.
Ame'ẽ ta johu oho py. Toroa ok ta pe oho.
A'ep Páu rehe a'eta harõ ixo. Pe, ihẽ rehe
Páu uhyk uwyr. Ihẽ Ruk. 6 Siri ok ta pe ihẽ
axo. Jundéu awa ta mi'u matyriha weraha
upa rahã, a'engi jande mokõi jaho. (Ame'ẽ
wera rahã, mbeju ke mupururukiha nixói,
ame'ẽ ke jundéu awa ta u'u.) Pe, Toroa ok ta
pe jande jaho. Jarusu keruhũ pe jaho. Awa
po wajar peteĩhar upa jaker rahã, pe, jahyk
jaho. A'ep awa po wajar mokõi jande jaker.

Toroa ok ta pe har ta rehe Páu usak. A'ejõhar usak ngã rehe.

7 Nomin pytun rahã, upa Jesu kotyhar
ta jy'ar. Mbeju ke mopokiha rehe jy'ar.
(Aja Jesu manõha rehe a'eta ukwa ukwa
uĩ.) Ngã pe Páu pandu pandu hũ. Ame'ẽ
ku'ẽ rahã, Páu oho ta, a'erehe pandu pandu
we hũ. Pytun pyter rahã, ma'e pandu
pandu we hũ rĩ. 8 Jande jajy'ariha renda
pe heta ma'e weraha ihĩ. Ywatehar henda
ihĩ ame'ẽ pe jande jajy'ar jaĩ. 9 Pe, awa
ma'ãha rape 'ar pe ta'ynuhu wapyk uĩ. Her
Euti. Páu pandu pandu u'am rahã, Euti
pyhýi katu te hũ. Pe, ukwer katu. Pe, ywy
pe u'ar ukwap. Pi! Mahapyr ywatehar
henda ngi u'ar ukwap. Amõ ta oho piam
rahã, pete'e manõ oup. 10 Pe, Páu wyjy oho
ehe. Ipynarãi pe wapyk oho ehe. Pyhyk,
pe, amõ ta pe a'e pandu:
—Pejixi'u ym. Kwera katu apo — aja Páu
pandu.
11 Pe, ywatehar henda pe Páu jupir oho tĩ.
Upa ma'e ke u'u rahã, pandu pandu we hũ
ngã pe tĩ. Aja te'e xu'em oho. 12 Pe, a'engi
Páu oho. Pe, ta'ynuhu kwera katu ame'ẽ ke
hok pe amõ ta mujywyr raho. Katu jywyr
oho. Upa ngã hury katu.

Mire ok ta pe Páu uhyk oho

13 Jande pe Páu pandu:
—Jarusu keruhũ pe peho. Aso ok ta pe
peho. Ihẽ riki pe rupi ihẽ aho ta. A'ep pehẽ

namõ jarusu keruhũ pe ihẽ apor ta aho tĩ —aja jande pe.

A'erehe jarusu keruhũ pe jande japor jaho. Ame'ẽ pe Aso ok ta pe jahyk py jaho. 14 A'ep jande rehe Páu uhyk uwyr rahã, jarusu keruhũ pe a'e opor oho tĩ. A'engi ame'ẽ pe Mitire ok ta pe jahyk jaho. 15 A'engi jande jaho tĩ. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Ki ypa'ũ rake rupi jasa jaho. 16 Amõ ku'ẽ rahã, Sã ywy pe jahyk jaho. Amõ ku'ẽ rahã, Mire ok ta pe jande jaho. Asia ywy pe Páu pyta tar ym. A'erehe Ese ok ta rake rupi jasa jaho. Pahar Jerusarẽ ok ta pe Páu uhyk tar katu. A'ep jundéu awa ta mi'u matyriha wera rahã, uhyk tar katu. Uhyk rahã, katu ta ipe, aja Páu ukwa. Ngã mi'u matyriha weraha rer Penteko.

Ese ok ta pe har tamũi ta namõ Páu pandu pandu

17 Mire ok ta pe Páu ixo rahã, Ese ok ta pe har ta tamũi ta pe myrandu a'e mondo. Jesu kotyhar ta rehe tamũi ta usak usak katu.

"Pahar ihẽ koty pejur" aja myrandu a'e mondo.

18 Pe, tamũi ta uhyk uwyr ehe rahã, Páu pandu:

—Asia ywy pe ihẽ ahyk py ajur rahã, a'engi ihẽ rehe har pekwa katu. Myja pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽ ke pekwa katu. 19 Jesu jandema'e sawa'e te. Ima'e miasu aja ima'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e hũ. Tupã je'ẽha ke ihẽ amu'e mu'e hũ axo. "Katu te ihẽ" aja ym akwa. Aja ihẽ axo rahã, ihẽ amu'e mu'e rĩ. Amõ ta jurujar ym ehe rahã, ihẽ ajixi'u tĩ. Ihẽ ke jundéu awa ta mahy tar katu rahã, ame'ẽ ngi ihẽ akyje ym. Tapijar te'e we amu'e mu'e rĩ. 20 Heta pejy'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e hũ. Pehẽ rok pe ihẽ amu'e hũ pehẽ ke tĩ. Pehẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke upa katu te ihẽ amu'e, aja pekwa katu tĩ. 21 Kuja ihẽ apandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo. Jesu rehe pejurujar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te" aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta.

22 —Apo Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta axo. Tupã'ã putar, a'erehe ihẽ aho axo. A'ep ma'e ihẽ rehe uhyk ta my? Ihẽ akwa ym. 23 Kuja jõ ihẽ akwa katu. Ok ta pe pame katu te Tupã'ã mujekwa ihẽ pe. Kuja mujekwa. Ihẽ ke amõ ta mahy tar katu. Kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda tar katu raho tĩ, aja ihẽ pe mujekwa. 24 Pe, ihẽ ke amõ ta jukwa ta rahã, ngã ngi ihẽ akyje ym ta. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu we ta rĩ. Ngã ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ myrandu katu ke ihẽ apandu ta rĩ. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu, ame'ẽ ke ihẽma'e parakyha. Ame'ẽ ke ihẽ pe Jesu me'ẽ. Pe, ame'ẽ parakyha ke ihẽ amumba tar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

25 —Upa pehẽ renda rupi ihẽ awata aho rahã, Tupã rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Myja katu pexoha Tupã putar my, ame'ẽ rehe har ihẽ amu'e katu pehẽ ke. Apo ihẽ rehe pesak ym te ta tĩ. 26 Apo jetehar te pehẽ pe ihẽ apandu katu tĩ. (Upa katu te Jesu rehe har pehẽ pe apandu pandu. Upa amu'e mu'e hũ.) A'erehe mupyraraha renda pe pehẽ ngi har amõ oho ta rahã, ihẽ rehe je'ẽha nixói. 27 Ma'e Tupã putar, ame'ẽ rehe har upa katu te pehẽ pe ihẽ apandu. 28 Pesak katu pehẽ juehe pexo. Aja rahã, Tupã ngi amõ koty pehẽ py'a pemuruwak ym ta pemondo. Upa Jesu kotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo tĩ. Ame'ẽ parakyha ke pehẽ pe Tupã'ã me'ẽ. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke pehẽ. A'erehe ame'ẽ ta rehe pesak katu pexo. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta ke tĩ. Ta'yr manõha rupi a'e ipy'a jywyr ngã rehe.

29 —Ihẽ raikwer rupi amõ ta uwyr ta. Ame'ẽ ta pehẽ rehe uhyk ta, aja akwa katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta muka'u ka'u te'e hũ ta. Jurujar katu ame'ẽ ta ukwa katuha ke amõ koty ame'ẽ ta muruwak ta mondo, aja ihẽ akwa katu. Katu ym aja. 30 Jete. Pehẽ pyter ngi har amõ ta pu'am ta. Ame'ẽ ta te'e ma'e pandu ta. Amõ amõ ta jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta muka'u ka'u te'e ta. Aja ame'ẽ ta namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja muruwak ta. 31 A'erehe pesak katurahã! Aja rahã, peka'u ka'u te'e ym ta. Pekwa katurahã! Mahapyr warahy 'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e mu'e hũ. Wera rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ. Pytun rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ tĩ. Pehẽ ngi har amõ ta jurujar ym ame'ẽ ta rehe ihẽ ajixi'u hũ tĩ.

32 —Apo pehẽ rehe har Tupã namõ
apandu: “Mã peja Ese ok ta pe har ta rehe
esak katu.” Jetehar te ke. A'e usak katu
ta pehẽ rehe. Ame'ẽ myrandu ke pehẽ
py'a rehe pemupyta katu. Aja rahã, ame'ẽ
myrandu namõ pehẽ py'a ke a'e mãtã katu
ta. Aja ehe har a'e mujekwa katu te we ta rĩ.
Upa ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke a'e
mupyta katu. Ame'ẽ ke me'ẽ me'ẽ ta. Aja
pehẽ pe tĩ. Me'ẽ me'ẽ ta tĩ. 33 Amõ tama'e
tamatarer rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ ym. Amõ
tama'e mundeha rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ
ym tĩ. 34 Ihẽ aparaky hũ. Aja tamatarer ihẽ
apyhyk. Ame'ẽ pe ihẽma'e ke ihẽ ajo'ok. Ihẽ
namõ ixo ame'ẽ ta pe ihẽ ame'ẽ tĩ. Ame'ẽ
ke ihẽ riki ajo'ok tĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa
katu. 35 Ihẽ aja peparaky katu rahã, katu
tiki. Aja rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe jande
jame'ẽ me'ẽ katu. Jesu pandu ame'ẽ ke
jande jakwa. Kuja a'e pandu:

“Amõ ngi ma'e ke amõ pyhyk rahã, hury
we. Pe, amõ pe amõ me'ẽ rahã, hury
katu te” aja Jesu pandu.

—(A'erehe ima'e ym te ame'ẽ ta pe jame'ẽ
me'ẽ katu rahã, katu tiki) — aja tamũi ta pe
Páu pandu.

36 Upa Páu pandu rahã, tamũi ta namõ
ipynarãi pe wapyk. Pe, Tupã namõ a'eta
pandu pandu. 37 Pe, Páu ke Ese ok ta pe
har tamũi ta jumã juman rahã, jixi'u hũ.
Huwa ke a'eta pyter pyter tĩ. (Aja ipy'a
katuha ke mujekwa.) 38 “Ihẽ rehe pesak ym
te ta tĩ” aja Páu pandu ramõ. Ame'ẽ je'ẽha
rehe tamũi ta pyai te. Pe, jarusu keruhũ túi
ame'ẽ pe Páu namõ a'eta oho.

21

Jerusarẽ ok ta pe Páu uhyk oho

1 “Jaho ta” aja japandu ngã pe. Pe, upa
ngã po rehe japyhyk pyhyk ngã ngi rahã,
Ese ok ta pe har tamũi ta jywyr oho. Hok
pe jywyr oho. Pe, jarusu keruhũ pe jande
japor jaho. A'engi jaho tĩ. Ko ypa'ũ pe
katu te jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Ho
ypa'ũ pe jahyk jaho tĩ. A'engi Pa ok ta pe
jahyk jaho tĩ. (Jande jaho tar katu ame'ẽ
pe ame'ẽ jarusu keruhũ oho ym, a'erehe
ame'ẽ ke jahijar.) 2 A'erehe a'ep amõ jarusu
keruhũ ke jande jamahem. Seni ywy pe
oho ame'ẽ ke ame'ẽ jarusu keruhũ. Ame'ẽ
pe japor jaho tĩ. Pe, jaho tĩ. 3 Xi ypa'ũ
rehe jasak rahã, ame'ẽ rake rupi jasa jaho.
Jande jywa'i koty ypa'ũ ihĩ. Pe, Si ywy pe
jaho jaxo. Pe, Tir ok ta pe jahyk jaho. A'ep
upa ma'e ke raho ame'ẽ ke jarusu keruhũ
jar hijar ta oho. A'erehe jarusu keruhũ
ngi jahem jaho. 4 A'ep Jesu kotyhar ta ke
jamahem. Ame'ẽ ta namõ japyta rĩ. (Amõ
jarusu keruhũ jamahem ym.) A'erehe a'ep
awa po wajar mokõi jaker rĩ. Tupã'ã je'ẽha
rupi ame'ẽ ta pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe eho ym — aja Páu pe
pandu.

(Anĩ. “Ihẽ aho ta me'ẽ te'e” aja Páu
pandu.)

5 Pe, jarusu keruhũ ohoha angaha ke
rehe uhyk rahã, ok ta ke jahijar jaho. Upa
katu te Jesu kotyhar ta jande namõ wata
oho. Hakehar ta ke raho tĩ. Ta'yn ta ke raho
tĩ. Ok ta soroka pe jahem jaho. Pe, y rymy'y
rehe jahyk jaho rahã, upa jande pynarãi
pe jawapyk. Pe, Tupã namõ upa japandu
pandu. 6 Upa ngã po ke japyhyk pyhyk ngã
ngi rahã, jarusu keruhũ pe japor jaho. Hok
pe a'ep pe har ta jywyr oho.

7 Pe, jaho tĩ. Tir ok ta ke jahijar jaho. Pe,
Torema ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu
keruhũ ngi jahem jaho. Jesu kotyhar ta
rehe jasak jaho. Ame'ẽ ta namõ japyta.
8 A'ep peteĩ jaker. Ame'ẽ ku'ẽ rahã jawata
jaho. Pe, Sesaréi ok ta pe jahyk jaho. A'ep
Siri rok pe japyta. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ
ke a'e. Amukwehe te we Jerusarẽ ok ta pe
ngã mi'u ke a'e me'ẽ me'ẽ. Awa po wajar
mokõi sawa'e ta namõ a'e me'ẽ me'ẽ. Siri
riki ame'ẽ ta ngi har peteĩ. 9 Tumeme tajyr
ta ipe. Kũjã ta ixo te'e rĩ. Tupã je'ẽha pandu
ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. 10 A'ep japyta we rahã,
amõ sawa'e uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi
uhyk uwyr. Her Angambo. Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ke a'e tĩ. 11 Jande rehe a'e
uhyk rahã, Páuma'e ixu'a rupi har ke a'e
jo'ok ingi. Ame'ẽ pe jupukwar juehe. Ipyta
ke jupukwar. Ipo apyr ke jupukwar tĩ. Pe,
jande pe a'e pandu:

—Kuja Tupã'ã mujekwa: “Ihẽ aja kome'ẽ
ku'a rupi har jar ke jundéu awa ta pukwar
ta tĩ. Aja Jerusarẽ ok ta pe ixo ame'ẽ ta
ma'e ta. Pe, amõ awa ta pe kome'ẽ jar ke

a'eta raho ta" aja Tupã'ã mujekwa — aja Angambo pandu.
12 Ame'ẽ ke rehe jahendu rahã, Páu pe
japandu hũ. A'e pe har ta pandu hũ tĩ.
Kuja:
—Jerusarẽ ok ta pe eho ym — aja Páu pe
jande johu japandu hũ.
13 Anĩ. Páu pandu:
—Pejixi'u ym. Ihẽ ke pemupyai ym.
Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ke amõ pukwar rahã,
pete'e ta ihẽ axo. Jesu riki jandema'e
sawa'e te. Ihẽ ajurujar katu ehe, a'erehe
ihẽ ke amõ ta jukwa ta rahã, pete'e ta ihẽ
axo tĩ — aja jande pe Páu pandu.
14 Jande rehe Páu hendu ym. A'erehe
kuja jõ jande japandu:
—Tupã putar ame'ẽ ke ema'e katu! — aja
ipe.
Pe, jande jaje'ẽ ym we tĩ.
15 A'ep jande japyta we rĩ. Pe, jandema'e
jamoĩ katu rahã, Jerusarẽ ok ta pe jaho.
16 Jande namõ amõ amõ Sesaréi ok ta pe
har ta oho tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe,
amõ sawa'e rok pe jande ke a'eta raho. A'ep
japyta ta. Sawa'e rer Mena. Xi ypa'ũ pe har
a'e. Yman Jesu rehe a'e jurujar katu.

Tian rehe Páu usak oho

17 Jerusarẽ ok ta pe jande jahyk rahã,
jande po ke Jesu kotyhar ta pyhyk pyhyk
katu jande ngi. 18 Hury katu. Ame'ẽ ku'ẽ
rahã, Tian rehe Páu usak oho. Jande jasak
jaho ehe tĩ. A'ep Jesu kotyhar tama'e kapitã
ta jy'ar tĩ. Tamũi ta ke a'eta. 19 Upa ame'ẽ
ta po ke a'eta ngi Páu pyhyk rahã, upa katu
te a'e ma'ema'e ame'ẽ ke a'e pandu pandu
a'eta pe. Amõ awa ta renda rupi wata oho
rahã, Tupã je'ẽha rupi ma'e ke ma'ema'e,
ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu a'eta pe.
20 Ame'ẽ je'ẽha rehe hendu rahã, Tupã pe
a'ep pe har ta pandu:
—Nde jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Tian ta
pandu.
Pe, Páu pe Tian ta pandu:
—Jande mu! Katu tiki! Jesu rehe heta te
hũ jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ẽ ta
Moise je'ẽha rehe hendu katu we rĩ. 21 Kuja
nde rehe har ame'ẽ ta ukwa. Amõ awa
tama'e ywy rehe jundéu awa ta ixo. Ame'ẽ
ta pe kuja nde eremu'e: "Moise je'ẽha ke
pehijar. Mã peja pehẽ ra'yr pirer ke pejupã
ym. Jundéu awa ramũi ta ukwaha rehe
pehendu ym tĩ" aja nde eremu'e, aja sehar
ta ukwaha naĩ. 22 Se nde erehyk erejur, aja
sehar ta ukwa ta. 23 Myja ta apo my? Kuja
jande japandu ame'ẽ ke ema'erahã! Kuja
katu. Ko tumeme sawa'e ta ixo. Tupã pe
ma'e ke ame'ẽ ta manga katu. Ame'ẽ ke
upa ym we rĩ. 24 Jundéu awa ta ukwaha
aja ame'ẽ sawa'e ta ipy'a ke juhyk ta oho.
Ame'ẽ ta namõ eho. Tupã pe ma'e ke a'eta
me'ẽ ta oho, ame'ẽja saka. Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ pe a'eta me'ẽ ta
oho. Ame'ẽ tama'e ke rehe nde emuhepy
eho. Aja rahã, ame'ẽ ta'a ke amõ jãpĩ ta. Aja
rahã, nde rehe har sehar ta hendu ame'ẽ ke
te'e, aja upa ngã ukwa ta. Moise je'ẽha rehe
nde erehendu katu tĩ, aja upa ngã ukwa ta
tĩ. 25 Jesu rehe amõ awa ta jurujar katu
tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta.
Amukwehe we ame'ẽ ta pe paper pinim
jande jamondo. Kuja japandu:
"(Ma'e'ã riki tupã aja amõ ukwaha jupe
naĩ.) Ame'ẽ ruwa koty ngã mi'u ke
amõ moĩ. Ame'ẽ ke pe'u ym.
So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.
So'o juwyk aja amõ ta te'e jukwa ame'ẽ
rukwer ke pe'u ym tĩ.
Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.
Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ."
—Aja amõ awa ta pe jande jamupinim —
aja Tian pandu.
26 (Ame'ẽ ke rehe Páu hendu katu.)
A'erehe tumeme sawa'e ta ke a'e raho.
Ame'ẽ ku'ẽ rahã, jundéu awa ta ukwa aja
ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ame'ẽ ta
namõ ipy'a ngi a'e juhyk oho. Upa rahã,
Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe
a'e ixe oho. Jundéu awa tama'e pa'i ta pe
weraha mangaha ke a'e pandu oho. Myja
rahã, ipy'a juhykiha upa ta my, ame'ẽ ke
pandu oho. Ame'ẽ weraha uhyk rahã,
Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe
ma'e ke a'eta werur ta. Tupã pe me'ẽ ta,
ame'ẽja saka. Aja Tupã rehe ipy'a ke a'eta
moĩ moĩ katu ta. Sawa'e ta pame katu te
werur ta. Páu werur ta tĩ.

Páu ke jundéu awa ta pyhyk

27 Awa po wajar mokõi wera upa tate
rahã, Páu rehe amõ jundéu awa ta usak.
Asia ywy pe har ta ke a'eta. Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ pe a'eta usak ehe.

Ngã hetaha ta pe ame'ẽ ta pandu pandu hũ. Pe, muparahy. Pe, Páu ke hetaha ta pyhyk.
28 A'eta hãtã pandu:

—Jundéu awa ta! Pejur! Kome'ẽ sawa'e riki jundéu awa ta rehe har katu ym pandu. "Moise je'ẽha rehe pehendu ym" aja a'e pandu oho tĩ. "Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ riki jaxer" aja a'e pandu oho tĩ. Aja upa kome'ẽ ywy rupi a'e pandu pandu oho. Kome'ẽ jumu'eha renda keruhũ riki katu te, aja jande jakwa. Anĩ. A'ep amõ awa ta ke a'e muhyk raho apo. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe kome'ẽ renda keruhũ ke a'e mujaxer — aja ngã hetaha ta pandu hũ.

29 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Toro ke Páu muhyk, aja a'eta ukwaha naĩ. A'erehe aja pandu, ma'e, mujaxeriha rehe har pandu. Toro riki Ese ok ta pe har ke a'e. Amõ awa ke a'e. Jundéu awa ym ame'ẽ ke a'e. Kwehe Jerusarẽ ok ta rape rupi Páu wata ixo rahã, Toro namõ a'e wata ixo. Ame'ẽ ke rehe hetaha ta usak. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe raho aja ukwaha naĩ. (Anĩ. A'ep Páu raho ym.)

30 Upa ok ta rupi muka'u ka'u te'e hũ ngã ke. Páu koty ngã hetaha ta ujan oho. Pe, pyhyk. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi hykýi muhem raho. Pe, pahar jumu'eha renda keruhũ rukwen ke amõ ta kynda. 31 Páu ke hetaha ta jukwa tar katu rahã, homa awa tama'e kapitã keruhũ pe amõ pandu oho. Sonda tama'e kapitã keruhũ ke a'e. "Upa Jerusarẽ ok ta pe har ta mutyapu tyapu hũ" aja pandu oho. 32 Pahar sonda ta namõ kapitã keruhũ ixoty ujan oho. Amõ kapitã ta ke a'e raho tĩ. Ngã hetaha ta koty ujan oho. Kapitã keruhũ rehe hetaha ta usak rahã, Páu ke a'eta poir. Petekiha ke putu'u ingi. Sonda ta rehe a'eta usak tĩ. 33 Páu rehe kapitã keruhũ uhyk rahã, a'e ke pyhyk. Sonda ta pe a'e pandu:

—Mokõi ita tupaham pe pepukwar! — aja kapitã keruhũ pandu.

(Jaxer te ame'ẽ ke Páu aja kapitã keruhũ ukwaha naĩ. A'erehe mokõi ita tupaham pe pukwar, aja pandu.)

Pe, hetaha ta pe a'e pandu:

—Awa sawa'e ko my? Myja jaxer ame'ẽ ke a'e ma'ema'e my? — aja kapitã keruhũ pandu.

34 Amõ amõ ta hãtã pandu pandu. Amõ koty koty pandu pandu, a'erehe muka'u ka'u te'e hũ. Ma'ewã mutyapu hũ my, ame'ẽ rehe har kapitã keruhũ ukwa ym. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe sawa'e ke peraho! — aja kapitã keruhũ pandu.

35-36 Ok myta rehe Páu namõ sonda ta uhyk rahã, hetaha ta parahy te hũ ehe. Haikwer rupi a'eta oho ixo. Hãtã pandu hũ:

—Ererahã! Jajukwarahã! — aja hetaha ta pandu hũ.

A'erehe Páu ke ipo 'ar pe sonda ta raho. (Aja rahã, hetaha ta a'e ke pyhyk ym.)

Páu je'ẽha ke

37 Sonda ta rok pe Páu ke muxe tate rahã, sonda tama'e kapitã keruhũ pe Páu pandu:

—Ne namõ ma'e ihẽ apandu tar katu — aja ipe.

Kapitã keruhũ pandu ipe:

—Ngere awa je'ẽha ke nde erekwa katu my? (Ame'ẽ jõ ihẽ akwa katu) — aja Páu pe.

—Akwa katu ihẽ — aja Páu pandu.

38 —Aja rahã, eji ywy pe har aja ym nde. Amukwehe te ngã hetaha ta ke ame'ẽ eji ywy pe har mujy'ar. Heta te hũ ngã jukwaha ta ke a'e mujy'ar. Kuja, 4.000 hetaha ta ke. Awa nixói te ame'ẽ pe mujy'ar. Pe, kapitã keruhũ namõ jumai ixo — aja Páu pe kapitã keruhũ pandu.

39 Páu pandu:

—Anĩ. Ihẽ riki aja ym. Ko jundéu awa ihẽ. Tar ok ta pe har ihẽ. Esarahã! Ngã pe ihẽ apandu tar katu — aja kapitã keruhũ pe pandu. Syri ywy rehe Tar ok ta ihĩ. Ame'ẽ ke ok ta tiha te hũ!

40 Kapitã keruhũ pandu:

—Ererahã! Ngã pe epandu — aja Páu pe.

Pe, myta 'ar pe Páu pu'am. Ipo ke mukatak. (Aja ngã je'ẽha ke a'e muputu'u ngã ngi.) Ngã putu'u rahã, Páu pandu ngã pe. Jundéu awa je'ẽha namõ pandu:

22

1 —Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihẽ mu ta! Pehendu katu tĩ. Tamũi ta! Pehendu katu

tĩ. Ihẽ juehe har apandu ta pehẽ pe — aja Páu.
2 Jundéu awa je'ẽha namõ Páu pandu pandu. Ame'ẽ rehe ngã hetaha ta hendu rahã, putu'u katu. Pe, Páu pandu pandu:
3 —Ko jundéu awa ihẽ. Tar ok ta pe har ihẽ. Syri ywy rehe ame'ẽ ok ta ihĩ. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ tiha aho. Ngamari namõ ihẽ ajumu'e. Moise je'ẽha rehe jande ramũi ta hendu katu. Ame'ẽ ke a'e mu'e katu te ihẽ ke tĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu te apo. Pehẽ aja ihẽ amukwehe te we tĩ. 4 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara tĩ. Ajukwa tĩ. Sawa'e ta ke ihẽ apyhyk, pe, kyndaha pe ihẽ akynda araho tĩ. Kũjã ta aja tĩ. Apyhyk rahã, kyndaha pe ihẽ akynda araho tĩ. 5 Ihẽ rehe har jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu rahã, ma'e ke pekwa ta tĩ. Ihẽ apandu a'am ame'ẽ ke jetehar te ke, aja pekwa ta tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu rahã, pekwa ta tĩ. Ame'ẽ ta ngi paper pinim ihẽ apyhyk. Jande mu ta pe ame'ẽ ta mupinim. Ndama ok ta pe har ta pe mupinim. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ apyhyk oho. Jerusarẽ ok ta pe amujywyr ta tipe. A'ep ame'ẽ ta ke amahy ta tipe — aja Páu pandu.

Tupã koty ipy'a ke Páu muruwak mondo ame'ẽ rehe har a'e pandu
(At 9.1-19; 26.12-18)

6 A'e pandu tĩ:
—Ihẽ awata aho axo. Warahy jandar tate rahã, Ndama ok ta pe ahyk tate aho axo. Arahã pahar ywa ngi ihẽ rake rupi ma'e wera te hũ. 7 Ywy rehe ihẽ a'ar. Jande je'ẽha aja ihẽ ahendu. Kuja ihẽ pe pandu: "Sáu! Ma'ewã ihẽ ke nde eremupyrara my?" aja ihẽ ahendu. 8 Ihẽ apandu: "Sa'e! Awa nde my?" aja ipe. A'e pandu ihẽ pe: "Ihẽ riki Jesu. Nasare ok ta pe har ihẽ. Ihẽ ke nde eremupyrara erexo" aja ihẽ pe. 9 Weraha rehe ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta usak tĩ. Ihẽ pe ma'e pandu, ame'ẽ je'ẽha rehe a'eta hendu ym. 10 Pe, ihẽ apandu: "Sawa'e! Ma'e ihẽ ama'e ta apo my?" aja ipe. Jandema'e sawa'e te pandu: "Epu'am! Ndama ok ta pe eho. A'ep nde pe ma'e amõ pandu ta. Tupã putar ame'ẽ ke nde erema'ema'e ta. Upa katu te ame'ẽ rehe har nde pe amõ pandu ta" aja ihẽ pe. 11 Wera te hũ, a'erehe ihẽ reha ym te. A'erehe ihẽ po ke ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta pyhyk. Pe, Ndama ok ta pe aja te'e ihẽ ke a'eta muhyk raho.
12 —A'ep amõ sawa'e ixo. Her Anani. Tupã rehe a'e ipy'a katu. Jande ramũi je'ẽha rehe a'e hendu katu tĩ. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e, aja upa jundéu awa ta pandu pandu. Ndama ok ta pe ixo ame'ẽ ta ke aja pandu pandu ehe har. 13 A'e riki ihẽ rehe uhyk. Ihẽ rake pu'am. Pe, ihẽ pe pandu: "Sáu! Jesu rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde riki ihẽ mu apo 'y. Ma'e ke rehe esak katu tĩ" aja ihẽ pe. Pahar ma'e ke rehe ihẽ asak tĩ. Ama'ã katu ehe tĩ. 14 Pe, ihẽ pe a'e pandu tĩ: "Nde rehe Tupã usak katu. Jande ramũi ipy'a moĩ moĩ katu ehe. A'e riki nde rehe usak katu. A'e putar ame'ẽ ke nde pe a'e mujekwa. Ta'yr katu te ame'ẽ ke a'e. A'e ke mujesak nde pe. Ta'yr je'ẽha ke nde pe a'e mujekwa tĩ. 15 Nde eresak ame'ẽ ke upa ngã pe nde erepandu pandu ta. Nde erehendu ame'ẽ ke upa ngã pe nde erepandu pandu ta tĩ. Ta'yr rehe har upa ngã pe nde erepandu pandu ta ereho. 16 Apo jahorahã! Epu'am. Jesu rehe nde erejurujar katu. A'erehe, ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde py'a ngi Tupã juhyk katu. Nde ke ihẽ amujahuk ta. (Aja rahã, Jesu kotyhar ke nde apo 'y, aja nde eremujekwa ta ngã pe)" aja ihẽ pe Anani pandu. A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e — aja Páu pandu.

Amõ awa ta pe Páu ke Tupã mondo ame'ẽ rehe har Páu pandu

17 A'e pandu tĩ:
—Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ajywyr aho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ axo. Tupã namõ ihẽ apandu pandu aĩ rahã, ihẽ keraiha aja ihẽ asak. 18 Kuja ihẽ asak. Ihẽ pe Jesu mujekwa: "Ihẽ rehe har nde erepandu pandu. Ame'ẽ ke sehar ta putar ym. A'erehe pahar Jerusarẽ ok ta ke ehijar eho" aja ihẽ pe. 19 Pe, ihẽ apandu ipe: "Sawa'e! Anĩ. Kuja sehar ta ukwa katu. Amõ amõ jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihẽ axe aho. Pe, nde rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ apyhyk. 20 Ame'ẽ ta ke ihẽ apirok hũ tĩ. Pewe amõ tĩ. Nde rehe har Esete pandu pandu. A'e ke ngã jukwa rahã, a'ep ihẽ axo tĩ. Jukwa rahã:

‘Ere’ aja ihẽ apandu tĩ. Jukwaha tama'e mundeha ke ihẽ namõ a'eta hijar. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa katu. A'erehe se ihẽ apyta tar katu. Se nde rehe har ihẽ apandu tar katu rĩ” aja ihẽ apandu ipe.
21 A'e pandu: “Anĩ. Eho! Paite nde ke ihẽ amondo ta. Amõ awa ta pe nde ke ihẽ amondo ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty amondo ta” aja ihẽ pe a'e pandu — aja Páu pandu.
22 “Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty Páu mondo ta.” Ame'ẽ ke rehe jõ ngã hetaha ta hendu. Pe, hãtã te hũ a'eta pandu pandu:
—Pemuhem pemondo! Pejukwarahã! A'e manõ ta me'ẽ te'e — aja pandu pandu hũ.
23 Ahem hũ tĩ. A'etama'e mundeha ke a'eta mukatak katak hũ. Ywy ku'i ke omombor hũ tĩ. (Aja parahy te ha ke mujekwa.) 24 Ame'ẽ ke rehe kapitã keruhũ usak rahã, sonda ta pe a'e pandu:
—Sonda ta rok pe Páu ke pemuxe peraho. So'o pirer tupaham pe a'e ke pepirok. A'e ke jande japirok rahã, a'e pandu ta. Ma'erehe jundéu awa ta ahem ahem hũ my? Ame'ẽ rehe har a'e pandu ta. Aja rahã, jande jakwa ta — aja kapitã keruhũ pandu.
25 Pe, so'o pirer tupaham pe Páu ke sonda ta pukwar u'am rahã, amõ sondama'e kapitã pe Páu pandu. Hake pu'am ame'ẽ pe pandu:
—Ma'e aka'u te'eha ihẽ ama'e my? Ama'e ym my? Ame'ẽ rehe har pekwa ym we rĩ. A'erehe ihẽ ke pepirok rahã, katu ym. Homa awa ke so'o pirer tupaham pe amõ pirok ym tĩ. Ko homa awa ihẽ — aja Páu pandu.
26 Ame'ẽ ke kapitã hendu rahã, kapitã keruhũ pe a'e pandu oho:
—Anĩ. Ma'e nde erema'e erexo my? Homa awa ke a'e. A'e ke nde erepirok rahã, katu ym — aja kapitã pandu.
27 A'erehe Páu pe kapitã keruhũ pandu oho:
—Epandu ihẽ pe rahã! Homa awa ke nde my? — aja Páu pe.
Pe, Páu pandu:
—A'e tỹ — aja ipe.
28 Pe, sonda tama'e kapitã keruhũ pandu:
—Homa awa aja ihẽ amuruwak rahã, ame'ẽ pe tamatarer ihẽ amuhepy hũ — aja ipe.
Páu pandu:
—Anĩ ihẽ. Homa awa aja ihẽ mãi pusu ngi ihẽ a'ar — aja ipe.
29 Ame'ẽ ke sonda ta ukwa rahã, Páu ke sonda ta tate pirok, ame'ẽ ta hijar oho. Páu riki homa awa aja kapitã keruhũ ukwa rahã, a'e kyje. Páu ke a'e mupukwar, a'erehe kyje.

Ngã panduha renda pe Páu pu'am

30 Páu rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ rehe har sonda tama'e kapitã keruhũ ukwa tar katu te. A'erehe ame'ẽ ku'ẽ rahã, Páu ke a'e poir. Ita tupaham ke a'e jirar ingi. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke a'e mujy'ar tĩ. Ngã panduha rendama'e kapitã ta ke a'e mujy'ar tĩ. Ame'ẽ ta ruwa koty Páu ke a'e mupu'am raho. Ehe har a'e ukwa tar katu.

23

1 Ngã panduha renda pe ixo ame'ẽ ta rehe Páu usak usak katu. Pandu ngã pe:
—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihẽ rehe har Tupã ukwa katu. Akyje ym ingi. Sawa'e katu ame'ẽ aja ihẽ axo — aja Páu pandu.
2 Anani riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. Páu rake pu'am ame'ẽ ta pe a'e pandu:
—Páu juru ke penupã — aja.
3 Ame'ẽ ke rehe Páu hendu rahã, Anani pe je'ẽha a'e mujywyr:
—Katu ym ne je'ẽha! Ne je'ẽha aja nde ke Tupã mahy ta tĩ. Mokõi nde erekwaha namõ nde erexo. Moise je'ẽha aja ym ihẽ rehe har nde erekwa ereĩ. Ame'ẽ rehe nde erehendu ym tĩ. Amõ ta pe nde erepandu: “Páu juru ke penupã” aja, a'erehe Moise je'ẽha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja — aja Páu ipe.
4 Pe, Páu rake pu'am ame'ẽ ta pandu ipe:
—Pa'i keruhũ rehe har katu ym nde erepandu. Tupãma'e parakyha ke a'e — aja Páu pe.
5 Pe, Páu pandu:
—Sa'e ta! A'e riki pa'i keruhũ ame'ẽ ke ihẽ akwa ym. Akwa rahã, aja ihẽ apandu ym ta tipe. Tupã je'ẽha rehe kuja amõ mupinim:

“Pehẽma'e kapitã rehe har katu ym aja epandu ym” aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

—Pa'i keruhũ riki jandema'e kapitã tĩ, ame'ẽ ihẽ akwa rahã, katu ym aja ihẽ apandu ym ta tipe — aja Páu pandu.

6 Pe, ngã panduha renda pe har ta rehe Páu usak katu rahã, wajar riki sanduse kotyhar ta ke, aja a'e ukwa. Amõ wajar parise kotyhar ta ke, aja a'e ukwa tĩ. A'erehe panduha renda pe hãtã a'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihẽ pái aja parise kotyhar ke ihẽ tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem aja ihẽ akwa. Ame'ẽ ke ihẽ rehe har pekwa ta peĩ apo — aja Páu pandu.

7 Ame'ẽ ke a'e pandu rahã, sanduse ta namõ parise ta je'ẽ je'ẽ hãtã tã ngã jupe. A'erehe mokõihar aja ngã ukwaha ngã uĩ. Amõ amõ ta sanduse ta aja ukwa uĩ. Amõ amõ ta parise ta aja ukwa uĩ. 8 Manõ ame'ẽ ke kwera ym te ta, aja sanduse ta ukwaha naĩ. Anĩ. Manõ ame'ẽ ta kwera katu ta, aja parise ta ukwa. Tupã je'ẽha rahoha ta nixói te, aja sanduse ta ukwa. Anĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta pete'e ixo, aja parise ta ukwa. Awa'ã nixói te, aja sanduse ta ukwaha naĩ. Anĩ. Awa'ã namõ awa ixo, aja parise ta ukwa. 9 A'erehe je'ẽ je'ẽ hãtã tã hũ ngã jupe. A'erehe hetaha ta pukái pukái we hũ rĩ. Pe, parise ta ngi har amõ ta pu'am. Moise je'ẽha mu'eha ta ke a'eta. Hãtã a'eta pandu:

—Páu rehe ma'e katu ym ame'ẽ ke jamahem ym. Awa'ã aja ame'ẽ pandu katu ipe nahã my. Tupã je'ẽha rahoha pandu katu ipe nahã my — aja mu'eha ta pandu.

10 Ngã je'ẽ je'ẽ hãtã tã te we hũ rĩ. Páu ke hetaha ta mohok mohok ta raho. Ame'ẽ ngi sonda tama'e kapitã keruhũ kyje. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Hetaha ta pyter pe peho. Páu ke pepyhyk peraho ngã ngi. Pehẽ rok pe a'e ke peraho — aja kapitã keruhũ pandu.

11 Ame'ẽ pytun rahã, Páu rake Jesu pu'am uwyr. Pandu ipe:

—Nde py'ahu aja exo. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta kỹ. Aja Hom ok ta pe ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta kỹ tĩ — aja Páu pe pandu.

Páu ke amõ ta jukwa tar katu

12 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, amõ jundéu awa ta jy'ar. Pandu pandu ngã jupe:

—Páu ke jajukwa ta jaho. Apo a'e ke jajukwa ym rahã we, ma'e ke ja'u ym te ta rĩ. Y ke ja'u ym te ta tĩ. A'e ke jajukwa ym rahã, mã peja jande ke Tupã mahy ta. Jande jamanga katu — aja a'eta jupe.

13 Aja pandu ame'ẽ ta heta ixo. Aja awa pypa mokõi i'ar koty te we sawa'e ta pandu. 14 Ame'ẽ ta pa'ihu ta pe pandu oho. Tamũi ta pe pandu oho tĩ. Kuja pandu:

—Páu ke jajukwa ym rahã, mã peja jande ke Tupã mahy ta. Páu ke jajukwa ym rahã we, ja'u ym te ta ma'e ke rĩ. Aja jande japandu katu jande jupe. 15 A'erehe sonda tama'e kapitã keruhũ pe je'ẽha pemondo. Ngã panduha rendama'e kapitã ta namõ johu pemondo. Kuja te'e pemondo ipe: “Páu rehe har jakwa katu te we ta rĩ. A'erehe panduha renda pe erur!” aja kapitã keruhũ pe te'e pehẽ johu pemondo. Pe, Páu ke a'e werur ixo rahã, japor ta ehe. A'e ke jajukwa ta — aja sawa'e ta pandu.

16 Ame'ẽ panduha rehe Páu rendyr imembyr sawa'e hendu. A'erehe sonda ta rok pe a'e ixe oho. Upa hendu ame'ẽ ke rehe har Páu pe a'e pandu. 17 A'erehe amõ sonda tama'e kapitã pe Páu pandu:

—Ejurahã! Ko esarahã! Kapitã keruhũ pe kome'ẽ kurumĩ eraho. Ma'e ke kurumĩ pandu ta ipe — aja ipe.

18 Pe, sonda tama'e kapitã keruhũ pe kurumĩ ke kapitã raho. Kapitã keruhũ pe sonda pandu:

—Se kyndaha pe Páu ixo. Ihẽ pe a'e pukái. Nde pe kome'ẽ kurumĩ ihẽ arur, aja a'e putar. Nde pe ma'e ke kurumĩ pandu ta, aja ihẽ pe a'e pandu tĩ — aja sonda tama'e kapitã pandu ipe.

19 Pe, kurumĩ po rehe kapitã keruhũ pyhyk raho. Se koty we kurumĩ namõ jõ a'e oho. Pandu ipe:

—Ma'e ihẽ pe nde erepandu ta my? — aja kurumĩ pe.

20 Kurumĩ pandu ipe:

—Nde pe jundéu awa ta ma'e ke pandu ta uwyr, aja a'eta ukwa. “Koĩ ngã panduha renda pe Páu ke eraho” aja nde pe a'eta pandu ta. Ehe har a'eta ukwa katu te we

ta rĩ, aja a'eta pandu ta. Anĩ. A'eta te'e pandu ta. 21 Apandu nde pe. Ame'ẽ ta rehe ehendu ym. Awa pypa mokõi i'ar koty te we sawa'e ta ixo. Ame'ẽ ta kanim ta harõ u'am. Páu ke ame'ẽ ta jukwa ym rahã we, ma'e ke u'u ym te ta, aja ame'ẽ ta manga katu. Apo upa katu a'eta pe. Ne je'ẽha rehe a'eta harõ u'am — aja kapitã keruhũ pe kurumĩ pandu.

22 Pe, Páu rendyr imembyr sawa'e pe kapitã keruhũ pandu:

—Ere. Ihẽ pe nde erepandu, ame'ẽ ke amõ pe epandu ym — aja kurumĩ pe pandu.

Pe, kurumĩ ke hok pe kapitã keruhũ mujywyr mondo.

Ser ruwa koty Páu pu'am

23 Páu ke amõ ta jukwa tar katu. Ame'ẽ ngi sonda tama'e kapitã keruhũ kyje. A'erehe mokõi sonda tama'e kapitã ta pe a'e pandu:

—Pejur! Pesarahã! Kuja, 200 sonda ta ke pemujy'ar. Amõ 70 sonda ta kahwa 'ar pe oho ame'ẽ ta ke pemujy'ar tĩ. Amõ 200 sonda ta myra rehe har itatakwar namõ wata ame'ẽ ta ke pemujy'ar tĩ. Upa pemoĩ katu. Pe, i'i atu pytun rahã, Sesaréi ok ta pe pehẽ johu peho. 24 Kahwa 'ar pe Páu ke peraho tĩ. (Aja rahã, jundéu awa ta Páu ke jukwa ym ta.) Pe, Ser rehe pemuhyk katu — aja kapitã keruhũ pandu.

25 Ser riki kapitã tĩ. Pe, kuja paper rehe sonda tama'e kapitã keruhũ mupinim:

26 Ser! Kapitã katu te ame'ẽ ke nde.

Ko nde pe ihẽ amupinim aĩ. Katuha nde pe ihẽ amondo axo.

27 Kome'ẽ sawa'e ke jundéu awa ta pyhyk. Páu ke. Tate jukwa. Homa awa ke a'e, aja ihẽ akwa. A'erehe sonda ta namõ ixoty ihẽ aho. Pe, a'e ke ihẽ apyhyk ajo'ok ngã ngi. 28 Jundéu awa ta ngi ihẽ apyhyk ajo'ok. Ma'erehe a'e ke jundéu awa ta pyhyk my, ame'ẽ rehe har ihẽ akwa tar katu. A'erehe ngã panduha renda pe Páu ke ihẽ araho. 29 Pe, kuja ihẽ akwa. Jundéu awa ramũi ta ukwa ame'ẽ ke rehe Páu hendu ym. A'erehe ehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ma'e katu ym ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ym. A'erehe marã ka ym a'e ke amõ jukwaha. Marã ka ym kyndaha pe mupytaha tĩ.

30 Páu ke jundéu awa ta jukwa ta, aja ihẽ pe amõ pandu uwyr. A'erehe pahar nde koty a'e ke ihẽ amondo ta aja akwa. “Ser koty Páu rehe har pepandu peho” aja Páu rehe parahy ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ.

Karáu Risi

Aja sonda tama'e kapitã keruhũ mupinim.

31 Pe, kapitã keruhũ je'ẽha aja sonda ta ma'ema'e. Ame'ẽ pytun rahã, Antipa ok ta pe Páu ke a'eta raho. 32 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, sonda ta wata ame'ẽ ta jywyr oho. Sonda ta rok pe jywyr oho. Amõ sonda ta anĩ. Kahwa 'ar pe sonda ta oho, ame'ẽ ta jõ Páu namõ oho we rĩ. 33 Pe, Sesaréi ok ta pe muhyk rahã, kapitã pe paper pinim ke a'eta me'ẽ. Páu ke a'eta muhyk raho ipe tĩ. 34-35 Upa paper pinim ame'ẽ ke rehe kapitã usak rahã, Páu pe a'e pandu:

—My pehar ywy pe har ne my? — aja Páu pe.

A'e pandu ipe:

—Siri ywy pe har ihẽ — aja ipe.

Ame'ẽ ke kapitã ukwa rahã, a'e pandu:

—Nde rehe har pandu ame'ẽ ta uhyk uwyr rahã, nde rehe har ihẽ ahendu ta — aja Páu pe kapitã pandu.

Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Kyndaha pe Páu ke pekynda peraho. “Eroma'e kapy” aja pandu ame'ẽ pe peraho. Pesak katu ehe — aja kapitã pandu.

24

Páu rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ

1 Awa po wajar peteĩhar upa ukwer rahã, Sesaréi ok ta pe Anani oho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ ke a'e. Amõ tamũi ta namõ a'e oho. Sawa'e ma'e pandu katu te ame'ẽ ke a'eta raho tĩ. Her Ter. Kapitã ruwa koty a'eta pu'am ta. Pe, Páu rehe har a'eta pandu ta. 2 Pe, Páu ke sonda ta muhyk rahã, kuja Páu rehe har Ter pandu pandu. Kapitã pe pandu:

—Ser! Katu ame'ẽ ke nde! Nde riki kapitã rahã, yman atu jajumai ym ha aja jaxo katu. Nde erekwa katuha rupi jundéu awa ta pe katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e. Upa kome'ẽ ywy rupi katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e. 3 A'erehe katu aja jakwa katu. Jande rury katu nde rehe tĩ.

4 —I'i atu rahã, nde ke ihẽ amupyta ym
ta se. A'erehe nde pe ihẽ apandu. Eharõ
we rĩ. Ihẽ je'ẽha rehe ehendu katu we rĩ.
5 Páu riki ma'e jaxer ame'ẽ ke ma'ema'e.
Amõ amõ ta renda rupi oho rahã, jundéu
awa ta ke a'e muparahy. Pe, mutyapu hũ
ngã ke. Jesu riki Nasare ok ta pe har. Jesu
kotyhar tama'e kapitã ke Páu. 6 Tupã rehe
ngã jumu'eha renda keruhũ a'e mujaxer
tar katu. Arahã a'e ke japyhyk. [Jande
ramũi ta je'ẽha rupi ehe har jakwa tar katu.
7 Anĩ. Jande rehe sonda tama'e kapitã
keruhũ uhyk uwyr. Her Risi. Pyrãtãha
namõ jande ngi Páu ke a'e pyhyk raho. 8 Pe:
“Ehe har pandu ame'ẽ ta Ser koty peho”
aja jande pe a'e pandu. A'erehe ko jande
ja'am.] Apo Páu pe nde erepandu rahã,
nde erekwa katu ta tĩ. Upa katu te ehe
har japandu ame'ẽ ke jetehar te ke, aja nde
erekwa ta tĩ — aja Ser pe Ter pandu.

9 Kapitã pe Páu rehe har jundéu awa ta
je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Upa katu te Ter je'ẽha riki
jetehar te ke, aja a'eta pandu pandu ipe tĩ.

Ser pe Páu pandu pandu

10 Pe, Páu pe kapitã ipo pandu: “Er-
erahã!” aja. Pe, Páu pandu ipe:

—Yman jande anam ta rehe har nde
erekwa katu, aja ihẽ akwa katu. (A'erehe
jundéu awa ta rehe har nde erekwa katu,
aja akwa.) A'erehe nde pe ihẽ juehe har ihẽ
apandu rahã, ihẽ rury katu. 11 Amukwehe
we Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho. Awa py mokõi
aker apo. Tupã rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ katu
aho. Ame'ẽ rehe har nde erekwa tar katu
rahã, amõ pe epandurahã! 12 Ihẽ ke jundéu
awa ta usak rahã, amõ ta namõ ihẽ aje'ẽ
hãtã tã ym. Amõ ta ke ihẽ amuparahy ym.
Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe
ihẽ axo rahã, aja ym. Jundéu awa tama'e
jy'ariha renda pe ihẽ axo rahã, aja ym tĩ.
Amõ ta ke ihẽ amuparahy ym tĩ. Ok ta rape
rupi ihẽ axo rahã, aja ym tĩ. Amõ ta ke
ihẽ amuparahy ym tĩ. 13 Ihẽ rehe har katu
ym a'eta pandu, ame'ẽ ke jetehar te ke, aja
marã ka ym amõ mujekwaha. Jetehar te
aja ym.

14 —Apo kuja ihẽ apandu nde pe. Jande
ramũi ta aja Tupã rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ
katu tĩ. Amõ kotyhar rehe ihẽ ajurujar
katu. Ame'ẽ ke te'e, aja a'eta ukwaha ngã
jupe. Upa katu te Moise mupinim ame'ẽ ke
rehe ihẽ ahendu katu. Upa katu te Tupã
je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim, ame'ẽ ke
rehe ihẽ ahendu katu tĩ. 15 Upa katu te
manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta
muhem. Katu ame'ẽ ta ke mukwera katu
ta muhem. Katu ym ame'ẽ ta ke mukwera
katu ta muhem tĩ. Ame'ẽ ke rehe peme'ẽ
sawa'e ta jurujar katu. Peme'ẽ sawa'e ta
aja ihẽ ajurujar katu tĩ. 16 A'erehe katu ihẽ
ama'ema'e tar katu axo. Aja te'eha ihẽ axo.
Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. Ngã ukwa katu
tĩ.

17 —Yman atu, Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo
ym rĩ. A'ep ihẽ aho ramõ. Ima'e ym te
ame'ẽ ta pe tamatarer ihẽ araho. 18 Tupã
pe ma'e ke ihẽ ame'ẽ aho tĩ. Aja ihẽ py'a ihẽ
amoĩ moĩ axo ehe. Arahã Tupã rehe ngã
jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ rehe jundéu
awa ta usak. Jande ramũi ta je'ẽha aja ihẽ
py'a upa juhyk rahã, ihẽ rehe a'eta usak.
Ihẽ namõ heta ym ngã ixo. Ngã mutyapu
hũ ym tĩ. 19 Asia ywy ngi jundéu awa ta
uwyr ame'ẽ ta a'ep ixo. Ame'ẽ ta riki se
uwyr rahã, katu ta tipe. Pe, nde pe a'eta
pandu ta tipe rahã, katu tiki. (Anĩ. Se ame'ẽ
ta uwyr ym.) Ihẽ rehe har ma'e pandu
tar katu rahã, ame'ẽ ta riki pandu katu ta
tipe. 20 Anĩ rahã, peme'ẽ sawa'e ta ihẽ rehe
har pandu katu. Amukwehe ngã panduha
renda pe ihẽ apu'am rahã, ma'e katu ym
ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa my? Ame'ẽ
ke a'eta pandu rahã, katu tiki. 21 Ame'ẽ
ta pyter pe ihẽ apu'am a'am rahã, kuja
ihẽ hãtã apandu: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã
mukwera katu ta muhem. Ame'ẽ rehe ihẽ
ajurujar katu. A'erehe apo ihẽ rehe har
pekwa pekwa peĩ” aja ihẽ apandu. Ame'ẽ
riki katu ym, aja a'eta ukwa rahã, ame'ẽ jõ
ihẽ pe a'eta pandu katu ta — aja Páu pandu.

22 Jesu rehe ngã jurujar katu, ame'ẽ rehe
har Ser ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—A'ewan apo. Sonda tama'e kapitã
keruhũ uhyk uwyr rahã, nde rehe har ihẽ
akwa ta — aja Páu pe. (Sonda tama'e kapitã
keruhũ rer Risi.)

Pe, ngã pe Ser pandu:

—Peho apo — aja.

23 Sonda tama'e kapitã pe a'e pandu tĩ:

—Kyndaha pe Páu ke ekynda eraho. Esak
katu ehe. A'e wata katu te'e. Ma'e ke ehe

katu ame'ẽ ta me'ẽ tar katu ipe rahã, a'eta me'ẽ katu ipe — aja Ser pandu.

Ser namõ Páu pandu pandu. Tusi namõ pandu pandu tĩ.

24 Heta ym ukwer rahã, ngã panduha renda pe Ser uhyk tĩ. Hakehar namõ uhyk. Her Tusi. A'e riki jundéu awa ke. Pe, amõ pe Ser pandu:

—Páu ke emuhyk — aja ipe.

Páu ke amõ muhyk rahã, Páu je'ẽha rehe Ser hendu hendu. Myja Jesu Kirisutu rehe amõ jurujar katu, ame'ẽ rehe har Páu pandu pandu ipe. 25 Myja katu ame'ẽ ke sawa'e ma'ema'e my, ame'ẽ rehe har Páu pandu pandu ipe tĩ. Katu ym ipy'a pe ma'e ukwa ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, katu ym. Ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu ipe tĩ. 'Ar ke Tupã manga katu. Arahã upa ngã rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta. Ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu ipe tĩ. Ame'ẽ ke Ser hendu rahã, a'e mukahem. Páu pe a'e pandu:

—Eho apo. Amõ wera rahã, nde pe ihẽ apukái ta aho — aja Ser pandu.

26 Poiriha rehe tamatarer ke Páu me'ẽ ta ipe my, aja riki Ser putar. A'erehe amõ amõ wera rahã, Páu pe a'e pukái pukái oho. Inamõ a'e pandu pandu.

27 Mokõi warahy 'ar aha oho rahã, amõ homa awa tama'e kapitã pu'am. Her Por Set. Ser renda ke pe a'e pu'am. Jundéu awa ta ke Ser muhury tar katu, a'erehe kyndaha pe Páu ke a'e mupyta rĩ.

25

Kapitã keruhũ koty Páu oho tar katu

1 Sesaréi ok ta pe Set uhyk uwyr. A'e riki homa awa tama'e kapitã apo 'y. Pe, mahapyr ukwer rahã, Sesaréi ok ta ke a'e hijar oho. Jerusarẽ ok ta pe oho. 2 A'ep inamõ jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu pandu inamõ tĩ. 3 Páu rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ ipe. Pe, Set pe a'eta pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe Páu ke emuhyk — aja Set pe a'eta pandu.

Pe rupi Páu uwyr ixo rahã, Páu ke a'eta jukwa ta, aja a'eta manga katu a'eta jupe. 4 A'erehe muhykiha rehe a'eta pandu ipe. Anĩ. Set pandu:

—Anĩ. Kyndaha pe Páu ixo. Sesaréi ok ta pe ixo. A'ep ihẽ ajywyr tate aho. 5 A'ep ihẽ namõ pehẽma'e kapitã ta oho rahã, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu ta a'ep — aja jundéu awa ta pe Set pandu.

6 Jerusarẽ ok ta pe Set pyta we rĩ. Jande popa ukwer nahã my. Awa po wajar ma-hapyr nahã my. Pe, Sesaréi ok ta pe a'e jywyr oho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, ngã panduha renda pe a'e wapyk oho. Amõ pe a'e pandu:

—Se Páu ke emuhyk erur — aja.

7 Páu uhyk rahã, hake rupi jundéu awa ta juramã u'am ehe. Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta juramã u'am ehe. Páu ma'e jaxer ame'ẽ ke ma'ema'e aja a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Anĩ. Ame'ẽ ke jetehar te ke aja a'eta mujekwa ym ngã pe. 8 Pe, Páu pandu:

—Anĩ. Ma'e jaxer ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. Jundéu awa ta je'ẽha rehe ahendu ym aja ym axo. Ahendu katu ehe. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke aja tĩ. Ame'ẽ ke amujaxer ym tĩ. Homa awa tama'e kapitã keruhũ rehe aja tĩ. Ihẽ juru ai ym ehe tĩ — aja ngã pe Páu pandu.

9 Jundéu awa ta ke Set muhury tar katu tipe. A'erehe Páu pe a'e pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihẽ akwa ta. Nde rehe har peme'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ ke jetehar te my, ame'ẽ ke ihẽ akwa ta — aja Set pandu.

10 Páu pandu:

—Anĩ ta. Ko ngã panduha renda pe ihẽ apu'am a'am. Homa awa tama'e kapitã keruhũ je'ẽha rupi ihẽ ke amõ ukwa rahã, katu tiki. Jundéu awa ta pe ma'e jaxer ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. 11 Ame'ẽ ke nde erekwa katu. Amõ ka'u te'eha ke ma'e, ame'ẽ ke kapitã keruhũ je'ẽha rupi sonda ta jukwa katu ta. Aja ihẽma'e rahã, ko ihẽ axo. Ihẽ akanim ym ta aho. Anĩ. Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ, ame'ẽ ke jetehar te ym rahã, ame'ẽ ta pe ihẽ ke me'ẽ ym ta awa. Ihẽ ke amõ jukwa ym ta. A'erehe kuja ihẽ aputar. Ihẽ rehe har Sesa ukwa ta — aja Páu pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

12 Pe, amõ kapitã ta namõ Set pandu pandu. Pe, Páu pe pandu:

—Nde rehe har Sesa ukwa ta, aja nde ereputar. Aja rahã, ixoty nde ke ihẽ amondo ta — aja Set pandu.

Angi namõ Páu pandu pandu. Mbereni namõ pandu pandu tĩ.

13 Heta ukwer rahã, Sesaréi ok ta pe amõ kapitã uhyk uwyr. Her Angi. Kũjã namõ a'e uhyk uwyr. Her Mbereni. Uhyk rahã, Set pe katuha rehe har a'eta pandu oho. 14 Amõ amõ wera rahã, a'ep a'eta pyta rĩ. Pe, Páu rehe har Set pandu a'eta pe:

15 —Kyndaha pe Páu ke Ser mupyta. Pe, Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho rahã, Páu rehe har jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'ẽ je'ẽ hũ ihẽ pe. Tamũi ta aja tĩ. Je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Pe, ihẽ je'ẽha rupi Páu ke a'eta jukwa tar katu. 16 Anĩ. Aja homa awa ke jukwa te'e ym, aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu. Ehe har je'ẽ je'ẽ hũ ame'ẽ ta pandu pandu py. Juehe har amõ pandu pandu tĩ. Upa rahã, ame'ẽ rehe har amõ ukwa katu. Pe, katu ym ma'e ame'ẽ ke sonda jukwa katu. Katu ym ma'e ym rahã, jukwa ym awa. Aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu. 17 Se jundéu awa ta uhyk rahã, ihẽ aharõ ym. Pahar ame'ẽ ku'ẽ rahã, ngã panduha renda pe ihẽ awapyk aho. Amõ pe ihẽ apandu: "Se Páu ke emuhyk erur" aja ipe. 18 Pe, jundéu awa ta pu'am rahã, Páu rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'e. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ ta, aja ihẽ akwa. 19 Anĩ. Aja ym. Amõ ke rehe jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Kuja a'eta je'ẽ je'ẽ. Sawa'e manõ. Her Jesu. Manõha ngi a'e kwera katu uhem, aja Páu pandu. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ hãtã tã hũ. 20 Myja ame'ẽ rehe har ihẽ akwa ta my? Akwa ym. A'erehe Páu pe ihẽ apandu: "Jerusarẽ ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihẽ akwa ta" aja ipe. 21 Anĩ. Aja Páu putar ym. Kuja a'e pandu: "Anĩ. Ihẽ rehe har homa awa tama'e kapitã keruhũ ukwa ta" aja ihẽ pe Páu pandu. A'erehe sonda pe ihẽ apandu: "Kyndaha pe Páu ke eraho. Esak katu ehe" aja ipe. Heta ym ukwer rahã, Sesa koty a'e ke ihẽ amondo ta — aja Set pandu.

22 Pe, Set pe Angi pandu:

—Páu je'ẽha rehe ihẽ ahendu tar katu tĩ — aja ipe.

Set pandu:

—Koĩ nde erehendu ta — aja Angi pe.

23 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, kapitãma'e mundeha ke Angi munde. Ima'e ke munde. Mbereni aja tĩ. Mundeha katukwer ame'ẽ ke munde tĩ. Pe, ngã panduha renda pe a'eta ixe oho. Katukweriha aja a'eta ixe oho. Sonda tama'e kapitã keruhũ ta ixe oho tĩ. Ok tama'e kapitã ta ixe oho tĩ. 24 Pe, Set pandu rahã, Páu ke amõ muhyk werur. Pe, Set pandu:

—Angi! Ehendu katurahã! Upa se jy'ar uwyr ame'ẽ ta! Pehendu katu tĩ. Kome'ẽ sawa'e rehe pesarahã! Ehe har upa jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ ihẽ pe. Jerusarẽ ok ta pe har ta je'ẽ je'ẽ hũ. Se ame'ẽ ta uwyr rahã, je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. "Ejukwa" aja ame'ẽ ta pandu hũ. 25 Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ke sonda ta jukwa ta. Páu aja ma'e ym, aja ihẽ akwa. Anĩ. Ehe har Sesa ukwa ta, aja a'e putar. A'erehe ixoty a'e ke ihẽ amondo ta, aja akwa. 26 Sesa pe paper pinim ihẽ amondo ta. Mã ma'e Páu rehe har ihẽ amupinim ta my? Akwa ym ihẽ. A'erehe pehẽ pyter pe Páu ke ihẽ arur. Angi! Nde pe arur tĩ. Ehe har jande jahendu ta. Aja rahã, ma'e ke Sesa pe ihẽ amupinim ta my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa ta. 27 Sesa pe kome'ẽ sawa'e ihẽ apukwar ta amondo. Ehe har ihẽ amupinim ym rahã, ihẽ riki aka'u te'e, aja amõ ta ukwa ta. (A'erehe ehe har jakwa ta apo 'y) — aja Set pandu.

26

Angi namõ Páu pandu pandu

1 Páu pe Angi pandu:

—Nde juehe har epandu katu — aja ipe.

Pe, ijywa ke Páu mupuku. (Aja kapitã pe: "Katu" aja ipo pe pandu.) Kuja kapitã pe juehe har a'e pandu:

2 —Angi! Nde riki ihẽ rehe har nde erehendu ta, a'erehe ihẽ rury katu. Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ rehe har upa katu te nde pe ihẽ apandu ta apo. 3 Jundéu awa ramũi ta ukwa ame'ẽ ke nde erekwa katu te. Amõ koty koty hamũi ta ukwa ame'ẽ rehe har ngã je'ẽ hãtã tã hũ, ame'ẽ rehe har nde erekwa katu te tĩ. A'erehe ihẽ rury katu tĩ. Apo nde pe ihẽ

apandu. Ewapyk katu we eĩ rĩ. Ehendu katu we rĩ.
4 —Kurumĩ ngi har ihẽ rehe har upa jundéu awa ta ukwa katu. Ihẽ rekoha pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. 5 Jande ramũi ta ukwa ame'ẽ ke rehe parise ta hendu katu te. Aja parise hendu katuha rehe amõ ta uhyk ym. Aja kurumĩ ngi har parise kotyhar ihẽ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta pandu tar katu rahã, jetehar te ke aja a'eta pandu katu ta tipe. 6 Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jande ramũi ta pe a'e pandu katu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe ko ihẽ rehe har pekwa peĩ apo. 7 Awa py mokõi jy'ariha renda pe jande anam ta ihĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'ẽ ke rehe a'eta harõ ixo. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Pytun rahã aja tĩ. Wera rahã aja tĩ. Moĩ moĩ katu tĩ. Kapitam! Esarahã! Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, ame'ẽ rehe ihẽ ajurujar katu tĩ. A'erehe ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. 8 Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ma'ewã ame'ẽ rehe pehẽ pejurujar ym my?
9 —Yman Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy rahã, katu tiki, aja ihẽ akwa. Jesu riki Nasare ok ta pe har a'e. 10 Jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ama'ema'e. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ je'ẽha rupi Jesu kotyhar ta ke kyndaha pe ihẽ akynda araho. Heta ihẽ akynda araho. Ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa ta, aja ihẽ akwa rahã: "Ererahã" aja ihẽ apandu tĩ. 11 Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda rupi ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Heta te hũ jahy rahã, aja te'e ihẽ axo rĩ. Ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara hũ rahã, jurujar katuha ke a'eta hijar ta, aja ihẽ akwaha. Amõ amõ ok ta pe jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihĩ. Upa katu te ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho. Ihẽ aparahy te hũ, a'erehe ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho — aja Páu pandu.

Jesu rehe Páu jurujar katu ame'ẽ rehe har a'e pandu
(At 9.1-19; At 22.6-16)

12 A'e pandu tĩ:
—A'erehe Ndama ok ta pe ihẽ aho. Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara aho. Pa'ihu ta je'ẽha rupi ihẽ aho. 13 Ihẽ ke a'eta mondo tĩ. Kapitam! Ehendurahã! Warahy jandar rahã, pe rupi ihẽ aho axo rahã, ywa ngi ihẽ rake rupi wera te hũ. Ihẽ namõ oho ixo ame'ẽ ta rake rupi aja tĩ. Wera te hũ tĩ. Warahy weraha 'ar koty te we hendyha ihẽ asak. 14 Upa katu te ywy rehe jande ja'ar jakwap. Jundéu awa je'ẽha ke ihẽ ahendu. Kuja pandu ihẽ pe: "Sáu! Ma'ewã ihẽ ke nde eremupyrara my? Tapi'iruhu aja te'e nde tĩ. Tapi'iruhu ke ijar mujan mujan mondo rahã, myra rãxĩ pe a'e kutuk kutuk. Ame'ẽ rehe i'u ke tapi'iruhu te'e mujywyr rahã, jeje te'e jumahy. Aja nde juehe te'e nde erejumahy erexo tĩ" aja ihẽ ahendu. 15 Ihẽ apandu: "Sa'e! Awa nde my?" aja ipe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu: "Ihẽ riki Jesu. Ihẽ ke nde eremupyrara. 16 Apo epu'am. Ihẽma'e miasu nde apo 'y, aja nde pe ihẽ apandu ajur. A'eramõ ihẽ rehe nde eresak, ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta. Yman atu rahã, ihẽ rehe nde eresak ta tĩ. Ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta tĩ. 17 Nde rehe ihẽ asak katu ta, a'erehe nde ke jundéu awa ta jukwa ym ta. Nde ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jukwa ym ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe amondo ta. Apo amõ awa ta pe nde ke ihẽ amondo ta. 18 Aja rahã, ame'ẽ ta ke nde eremu'e rahã, ma'e ke ame'ẽ ta ukwa katu ta. Ima'e katu ym ukwaha ngi upa Tupã ukwa katuha koty a'eta muruwak ta oho. Satana kotyhar ta aja a'eta ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã kotyhar ta aja nde eremuruwak ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Pe, ihẽ rehe a'eta jurujar katu rahã, Tupã ipy'a jywyr ta a'eta rehe. Pe, Tupã usak katu ame'ẽ ta namõ a'eta ixo ta tĩ" aja ihẽ pe Jesu pandu — aja Páu pandu.

Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu oho ame'ẽ rehe har a'e pandu
19 A'e pandu tĩ:
—Ihẽ pe Jesu pandu, a'erehe upa katu te a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ywa ngi ihẽ pe a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Angi! Ehendu katurahã! 20 Kuja ihẽ apandu aho: "Ma'e peka'u

te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Aja rahã, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo, aja ngã pe pemujekwa ta" aja Ndama ok ta pe ihẽ apandu py. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Aja upa Jundéi ywy rupi ihẽ apandu aho tĩ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe apandu. 21 A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke jundéu awa ta pyhyk. Ihẽ ke jukwa ta tipe. 22 Anĩ. Ihẽ rehe Tupã pyrara usak. A'erehe ihẽ ke jundéu awa ta jukwa ym. A'erehe upa ngã pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu apo rĩ. Kapitã ta pe ihẽ apandu. Kapitã ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Moise mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Kuja ame'ẽ ta mupinim: 23 "Kirisutu ke amõ ta mupyrara ta. Jukwa ta tĩ. Pe, manõha ngi a'e riki kwera katu uhem py. Aja rahã, awa ta ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ myrandu katu ke jundéu awa ta pe amõ pandu ta. Amõ awa ta pe pandu ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe" aja ymanihar ta mupinim. Ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ — aja Páu pandu.

24 Aja juehe har Páu pandu pandu rahã, hãtã Set pandu ipe:

—Páu! Nde riki ereka'u te'e! Paper rehe nde erejumu'e hũ, a'erehe nde ereka'u te'e — aja ipe.

25 Páu pandu:

—Set! Anĩ! Aka'u te'e ym ihẽ! Jetehar te ke ihẽ apandu. 26 Ame'ẽ rehe har Angi ukwa katu tĩ, a'erehe ihẽ akyje ym ha namõ ihẽ apandu. Ame'ẽ rehe har upa katu te ngã pandu, a'erehe upa katu te a'e ukwa, aja ihẽ akwa katu. 27 Angi! Myrandu katu ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ rehe nde erejurujar katu my? Nde erejurujar katu, aja ihẽ akwa — aja Páu pandu.

28 Páu pe Angi pandu:

—Mã! Pahar Jesu rehe ihẽ ke nde eremujurujar katu ta tipe — aja ipe.

29 Páu pandu ipe:

—Pahar nahã my? Yman atu rahã nahã my? Ihẽ aja Jesu rehe nde erejurujar katu rahã, katu tiki. A'eramõ ihẽ je'ẽha rehe hendu ame'ẽ ta upa katu te jurujar katu rahã, katu tĩ. Aja Tupã namõ ihẽ apandu pandu. Kuja ihẽ ke amõ pukwar, aja amõ ta ke pukwar. Ame'ẽ ke jõ ihẽ aputar ym — aja Páu pandu.

30 Pe, upa Páu pandu rahã, Angi pu'am. Mbereni pu'am tĩ. Amõ kapitã pu'am tĩ. Upa katu te amõ ta pu'am tĩ. 31 Soroka pe uhem oho rahã, ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'e ym. A'e ke sonda jukwa rahã, katu ym. Kyndaha pe kynda rahã, katu ym tĩ — aja a'eta jupe.

32 Pe, Set pe Angi pandu:

—"Ihẽ rehe har Sesa ukwa ta" aja Páu pandu ym rahã, a'e ke jande japoir ta tipe — aja pandu.

27

Hom ok ta koty Páu oho

1 Pe, Hom ok ta pe Páu ke kapitã mondo ta aja a'e panduha. Hom ok ta Itar ywy rehe ihĩ. (Hom ok ta pe Sesa riki Páu rehe har ukwa ta. Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.) Jarusu keruhũ pe mondo ta. Ko ihẽ aho inamõ tĩ. Ihẽ Ruk. Sonda tama'e kapitã pe Páu ke amõ raho. Kapitã rer Jur. Homa awa tama'e kapitã keruhũma'e miasu ke sonda ta. Ame'ẽ kapitã ke Jur. Amõ heta kyndaha pe oho ame'ẽ ta ke Jur raho tĩ. 2 Jande namõ Arita oho tĩ. Tesaron ok ta pe har a'e. Masendo ywy pe Tesaron ok ta ihĩ. Pe, jarusu keruhũ pe jande johu japor jaho. Ame'ẽ jarusu keruhũ riki Atami ok ta pe har ke. Asia ywy rymy'y rupi ame'ẽ jarusu keruhũ oho tate. Y rymy'y rupi heta ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi oho tate. 3 Pe, jande jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Sinõ ok ta pe jahyk jaho. Páu rehe Jur usak katu, a'erehe jarusu keruhũ ngi Páu uhem katu. Ehe katu ame'ẽ ta rehe a'e usak oho. Pe, Páu pe ame'ẽ ta ma'e ke me'ẽ katu. (Upa rahã, jarusu keruhũ pe Páu jywyr tĩ.) 4 A'engi jarusu keruhũ pe jaho tĩ. Jarusu keruhũ rehe ywytu juwapi hũ uwyr, a'erehe ypa'ũ jywa katu kotyhar rupi jaha jaho. (Ame'ẽ rupi ywytu jupeju katu ym.) Ypa'ũ rer Xi. 5 Y rupi jaha jaho. Siri ywy rake rupi jaho. Pansi ywy rake rupi jasa jaho tĩ. Pe,

Mi ok ta pe jahyk jaho. Risi ywy pe Mi ok ta ihĩ. 6 A'ep amõ jarusu keruhũ ke sonda tama'e kapitã mahem. Ame'ẽ jarusu keruhũ Arexandiri ok ta pe har ke. Itar ywy pe ame'ẽ oho ta. A'erehe ame'ẽ pe jande ke kapitã mondo. Pe, jande jaho tĩ.

7 Heta wera rahã, wewe katu jande jaho jaxo. Pe, weweha rupi Sini ok ta rake jande jahyk jaho. Ywytu juwapi hũ ehe, a'erehe warahy jurukwã koty marã ka ym ohoha, iapyr kotyhar rupi. A'erehe amõ ypa'ũ rake rupi jande jaho. Ypa'ũ rer Kere. (Ame'ẽ rupi ywytu jupeju katu ym.) 8 Samo ywy rake rupi jande jaho. Y rymy'y rupi wewe katu jande jaho. Pe, weweha rupi jarusurupa pe jahyk jaho. Jarusurupa rer: "Jarusurupa katu te." Ame'ẽ ngi Raséi ok ta kotete ihĩ.

9 A'ep heta te hũ jaker. Pe, ma'e weraha asa oho. Ymanihar aja ngã py'a ke Tupã juhyk, aja jundéu awa ta ukwa ukwa ixo. Arahã jundéu awa ta ma'e ke u'uha hijar. Ame'ẽ weraha asa oho. Apo y rupi oho rahã, katu ym. Mãte hũ te'e riki ywytu ke. A'erehe kuja Páu pandu:

10 —Sa'e ta! Pehendu katurahã! Sengi jaho rahã, katu ym, aja ihẽ akwa. Jarusu keruhũ ke ywytu keruhũ mujaxer ta. Jarusu keruhũ pe ma'e raho ame'ẽ ke kanim ta tĩ. Jande ke aja ta tĩ. Jamanõ ta tĩ — aja Páu pandu.

11 Anĩ. Páu je'ẽha rehe sonda tama'e kapitã hendu ym. Jarusu keruhũ jar je'ẽha rehe a'e hendu katu. Jarusu keruhũ rahoha ta je'ẽha rehe hendu katu tĩ. Ame'ẽ ta oho rahã, katu tiki, aja ukwaha. 12 Aman ndy'ar rahã, ame'ẽ jarusurupa pe pyta rahã, katu ym. Mãte hũ te'e ywytu ke. A'erehe upa tate sawa'e ta pandu: "Jahorahã" aja. Seni ok ta pe uhyk rahã, katu tiki, aja ukwaha. Kere ypa'ũ rehe Seni ok ta ihĩ. Ame'ẽ riki jarusurupa katu te me'ẽ ke. Ywytu keruhũ jupeju ym ehe. A'ep aman ndy'ar rahã, pyta ta tipe.

Y ramũi pyter pe aman keruhũ uhyk uwyr

13 Pe, warahy jurukwã koty ngi ywytu jupeju katu ym. Iapyr koty ngi jupeju katu ym. A'erehe oho rahã, katu tiki, aja sawa'e ta ukwaha. Pe, jarusu keruhũ mupytaha ke y ngi sawa'e ta jo'ok. Pe, jande jaho. Kere ypa'ũ rake rupi jande jasa jaho. Y rymy'y te rupi jaho. 14 Jaho we rahã, jande rehe ywytu keruhũ uhyk. Mãte hũ te'e ywytu ke. Ame'ẽ pe sawa'e ta her moĩ: "Nonde" aja ipe. Ame'ẽ ngi sawa'e ta kyje te hũ. 15 Kere ypa'ũ ngi jupeju uwyr. Jarusu keruhũ rehe junupã uwyr. Tumaha koty marã ka ym ohoha. A'erehe jarusu keruhũ ke jande jamuruwak. Ywytu keruhũ namõ jarusu keruhũ oho. 16 Amõ ypa'ũ ra'yr rake rupi jande jasa jaho rahã, ywytu pyrãtã ym jupeju. Ypa'ũ ra'yr rer Káu. Arahã y ngi amõ jarusu ke jande jamuhem. Ame'ẽ rehe jande japaraky hũ. 17 Jarusu ke hykýi raho ame'ẽ ke y ngi jande jamuhem. Ame'ẽ ke jarusu keruhũ 'ar pe mou katu. Pe, jarusu keruhũ ku'a rupi pukwar katu. Tupaham hajyk ame'ẽ pe pukwar katu. Rim ywy rymy'y rupi ywy ku'i heta ihĩ. Ame'ẽ rehe jarusu keruhũ jutukwa ta my. Aja ngã ukwaha, a'erehe kyje ingi. A'erehe pan keruhũ ke mujy. Pe, jarusu keruhũ ke ywytu keruhũ te'e raho. 18 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, mãte hũ te'e jupeju te hũ rĩ. Aman pihun tĩ. A'erehe ma'e ngã raho ame'ẽ ke y pe ngã ombor indo. (Aja jarusu keruhũ ke muwewi.) 19 Ame'ẽ ku'ẽ rahã, jarusu keruhũ pe har ke y pe jande jambor indo. Jande po pe jambor. (Aja jarusu keruhũ ke muwewi tĩ.) 20 Heta wera rahã, warahy rehe jande jasak ym. Jahy rata ta rehe jasak ym tĩ. Ywytu keruhũ jupeju we hũ. Aman ukyr hũ tĩ. A'erehe jande ke upa ta y jukwa ta nahã my, aja jakwaha.

21 Heta ukwer rahã, ma'e ke ngã u'u ym. Pe, ngã pyter pe Páu pu'am. Pandu ngã pe:

—Sa'e ta! Kwehe we ihẽ je'ẽha rehe pehendu rahã, Kere ypa'ũ ngi jajur ym ta tipe. Upa ma'e ke kanim ym ta tipe tĩ. 22 Apo pehẽ pe ihẽ apandu. Pehẽ py'a ke pemãtã. Manõ ym te ta awa apo. Jarusu keruhũ jõ kanim ta oho. 23 Tupã kotyhar ke ihẽ. Ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu ehe tĩ. Pytun rahã, ihẽ rehe Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ rehe uhyk uwyr. 24 Pe, ihẽ pe a'e pandu: "Páu! Ekyje ym! Homa awa tama'e kapitã keruhũ ruwak koty nde erepu'am ta ereho. ('Sesa' aja her. Ame'ẽ ruwa koty nde erepu'am ta

ereho.) Nde rehe Tupã usak katu, a'erehe upa jarusu keruhũ pe ne namõ oho ame'ẽ ta manõ ym ta" aja ihẽ pe pandu. 25 Sa'e ta! A'erehe pehẽ py'a ke pemãtã! Tupã manga katu ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu, aja uhyk katu ta. 26 Amõ ypa'ũ rehe jande ke ywytu keruhũ muhyk ta raho — aja Páu pandu.

27 Pe, awa py tumeme jaker. Y ramũi rupi jande jaho rĩ. Y ramũi rer Menditeha. Jande ke ywytu keruhũ raho rĩ. Pytun pyter tate rahã, ywy rehe jahyk tate, aja jarusu keruhũ rahoha ta ukwa. 28 A'erehe y pe typyha mangaha ke ame'ẽ ta ombor. Manga rahã, 36 met aja ukwa. Jande jaho we rahã, a'eta manga tĩ. Typa we oho ixo, aja ukwa. Kuja, 27 met aja mangaha. 29 Ita rehe jarusu keruhũ jutukwa ta. Ame'ẽ ngi ngã kyje. A'erehe y pe tumeme jarusu keruhũ mupytaha ke a'eta mujy mondo. Jarusu keruhũ tangwa ngi mujy mondo. Pe, weraha ke ngã harõ ixo. Kyje ixo tĩ. 30 Pe, jarusu ra'yr ke jarusu keruhũ rahoha ta mujy mondo. Kuja ame'ẽ ta te'e pandu:

—Jarusu keruhũ ãpũi rehe amõ mupytaha ke jande japukwar ta — aja te'e pandu.

A'eta uhem tar katu oho ingi. (A'eta jõ ma'e ypa'ũ pe oho tar katu. Jarusu keruhũ ke hijar tar katu oho.) A'erehe te'e pandu. 31 Pe, sonda tama'e kapitã pe Páu pandu. Sonda ta pe pandu tĩ. Kuja pandu:

—Jarusu keruhũ pe peme'ẽ rahoha ta pyta ym rahã, marã ka ym jande johu jahemiha — aja Páu pandu.

32 A'erehe jarusu ra'yr ham ke sonda ta mondok. Pe, jarusu ra'yr ke jeje te'e y raho.

33 Wera tate rahã, Páu pandu:

—Pehẽ mi'u ke pe'u. Awa py tumeme jande jaker rahã, peharõ pexo. Arahã pehẽ mi'u ke pe'u ym te. 34 A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu. Pe'u apo. Aja rahã, y pe pejupetẽ peho rahã, pehẽ pyrãtã katu ta. Pemanõha ngi pekyje ym. Manõ ym ta awa apo 'y — aja Páu pandu.

35 Upa pandu rahã, mbeju ke Páu pyhyk. Hetaha ta pyter pe Páu pu'am. Tupã pe a'e pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande pe jande mi'u ke nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

36 Pe, mbeju ke a'e mopok. Pe, u'u u'am. Ame'ẽ ke rehe ngã usak rahã, upa katu te hury katu. Upa katu te u'u tĩ. 37 Jarusu keruhũ pe heta ngã ixo. Kuja, 276 hetaha ta. 38 Uhyk ngã u'u rahã, jarusu keruhũ ke a'eta muwewi tĩ. A'erehe y pe ahúi aja me'ẽ ke a'eta omombor indo. Jarusu keruhũ pe raho, ame'ẽ ke a'eta.

Jarusu keruhũ upen

39 Wera rahã, ka'a my'y ke jarusu keruhũ rahoha ta ukwa ym. "Ma'e ywy my?" Ngã ukwa ym. Pe, y rymy'y xanduha ngã usak. A'ep ywy ku'i heta. Ame'ẽ pe jarusu keruhũ ke a'eta mujan ta mondo, aja ukwa. 40 Uhyk ta nahã my? Manga ta. A'erehe jarusu keruhũ mupytaha ham ke mondok. Y pe hijar oho. Jarusu keruhũ mujereha ke jirar tĩ. Pe, pan keruhũ ke mupu'am. Jarusu keruhũ ãpũi koty ihĩ ame'ẽ ke mupu'am. Aja rahã, iãpũi koty ywytu mupeju ta raho. Pe, y rymy'y koty jande jaho. 41 Pe, mokõi y rumaha ihĩ ame'ẽ rehe jahyk jaho. A'ep ywy ku'i rehe jarusu keruhũ jutukwa. Iãpũi ke mupyta katu. Tangwa anĩ. Tangwa ke rehe y kotok keruhũ nupã hũ. Mupen mupen ixo.

42 Y rymy'y rehe kyndaha pe oho ame'ẽ ta jupetẽ uhyk rahã, ujan ta oho ingi, aja sonda ta ukwaha. A'erehe upa katu te jukwa ta, aja sondo ta pandu pandu a'eta jupe. 43 Anĩ. Páu ke sonda tama'e kapitã jukwa tar ym. A'erehe sonda ta jukwa ta ame'ẽ ke a'e muputu'u a'eta ngi. Pe, kuja a'e pandu:

—Upa katu te pejupetẽ katu ame'ẽ ta y pe pepor py. Y rymy'y rehe pejupetẽ pehyk peho. 44 A'engi pejupetẽha ke pekwa ym ame'ẽ ta peho. Myrape ke rehe pepyhyk pyhyk peho. Aja peho. Jarusu keruhũ upen ame'ẽ ke rehe pepyhyk tĩ. Aja peho tĩ — aja kapitã pandu.

Aja upa katu te y rymy'y rehe jande jahyk jaho. Manõ ym te awa. Y jukwa ym awa.

28

Máu ypa'ũ rehe jande jaxo

1 Upa y ngi jande jahem rahã, Máu ypa'ũ rehe jande jaxo, aja jakwa. 2 Jande rehe a'ep pe har ta hury katu. Pe, aman ukyr

ukyr we rĩ. Rysã riki. A'erehe tata ke a'ep pe har ta hapy. Jande pe pandu:

—Pejumaku pejur rĩ — aja a'ep pe har ta pandu.

3 Myra kurer ke Páu kakwar. Ame'ẽ ke tata pe a'e moĩ rahã, ame'ẽ ngi mbói uhem. (Haku, a'erehe uhem.) Pe, Páu po ke su'u. Jixiko u'am ehe. 4 Ame'ẽ ke a'ep pe har ta usak rahã, pandu pandu a'eta jupe:

—Peme'ẽ riki amõ ke jukwa ame'ẽ ke te'e nahã my. Y pe manõ ym. Apo a'e ke Tupã mahy nahã my, a'erehe manõ ta — aja a'ep pe har ta ukwaha naĩ.

5 Anĩ. Ipo ke Páu mukatak. Pe, tata pe mbói u'ar. Ahy ym ipe. Ipo ke punga ta nahã my, aja a'ep pe har ta ukwaha. 6 Pahar manõ ta nahã my, aja ukwaha tĩ. I'i ngã harõ u'am. Anĩ. Ahy ym te ipe. A'erehe amõ koty a'ep pe har ta ukwa.

—A'e riki Tupã — aja a'ep pe har ta ukwaha a'eta jupe.

7 Ame'ẽ ypa'ũ rehe kapitã ixo. Her Pu. Ima'e kupixa kotete ihĩ. Jande pe a'e pandu:

—Ihẽ rok pe pepyta katu — aja jande pe.

Pe, mahapyr jaker rahã, a'ep jande jaxo. Upa jande pe ma'e ke a'e me'ẽ me'ẽ hũ. 8 Pu pái riki myrape 'ar pe te'e túi. Haku katu te oup. Ka'a hũ tĩ. Ipuxi huwy hũ tĩ. Kapy pe Páu ixe oho ixoty. Tupã namõ a'e pandu. Pe, iãkã rehe ipo ke Páu mujar. Aja mukatu. 9 Ame'ẽ ke ypa'ũ pe har ta ukwa rahã, upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ke Páu rehe mujy'ar werur. Upa katu te Páu mukatu. 10 Jande pe ame'ẽ ta ma'e ke werur werur hũ. Ngã mi'u ke werur hũ. A'engi jarusu keruhũ pe jande jaho rahã, jande pe nixói ma'e ke, ame'ẽ ke upa katu te jande pe werur tĩ.

Hom ok ta pe jande jahyk jaho

11 Ame'ẽ ypa'ũ rehe mahapyr jahy jande jamukanim. Pe, amõ jarusu keruhũ pe jande japor jaho. Ame'ẽ riki Arexandiri ok ta pe har ke. Kuja her ke ijar mupinim ipe: “Nio” aja. Aman ndy'ar rahã, ame'ẽ ypa'ũ rehe ame'ẽ pyta rĩ. Ame'ẽ pe jande jaho. 12 A'engi Siraku ok ta pe jande jahyk jaho. A'ep mahapyr jande jaker. 13 A'engi jande jaho tĩ. Jarusu keruhũ pe jaho. Y rymy'y rupi jande jaho. Pe, Heji ok ta pe jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, warahy jurukwã koty ngi ywytu jupeju peju uĩ tĩ. Iapyr koty ngi jupeju peju uĩ tĩ. Pe, mokõi jaker rahã, Posuori ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhũ ngi jande jahem jaho. 14 A'ep Jesu kotyhar ta rehe jasak. Jande pe ame'ẽ ta pandu:

—Awa po wajar mokõi pytun rahã, jande namõ pepyta rĩ — aja.

A'erehe japyta rĩ. A'engi Hom ok ta keruhũ pe jawata jahyk jaho. 15 A'ep Jesu kotyhar ta ixo. Jande jahyk tate, aja ame'ẽ ta hendu rahã, pe rupi jande rehe usak uwyr. Amõ ta Pasa Api ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harõ u'am tĩ. Amõ ta Teréi Wen ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harõ ixo tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe Páu usak rahã, hury katu. Tupã pe Páu pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Páu.

Hom ok ta keruhũ pe Páu ixo

16 Hom ok ta pe jande jahyk rahã, Páu pe sonda tama'e kapitã pandu:

—Ok pe nde jeje epyta katu — aja ipe.

Pe, peteĩ jõ sonda usak ehe.

17 Mahapyr ukwer rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta ke Páu mujy'ar. Ame'ẽ ta jy'ar uwyr rahã, Páu pandu:

—Sa'e ta! Jundéu awa ta rehe katu ym ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. Jande ramũi ta ukwa: “Ame'ẽ ke katu ym” aja ihẽ apandu ym tĩ. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo rahã, kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda raho. Pe, homa awa ta koty ihẽ ke amõ ta kynda raho. 18 Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Anĩ. Ihẽ rehe har ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha mahem ym ngã. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, ame'ẽ ke sonda ta jukwa ta. Aja ihẽ pe nixói te. A'erehe ihẽ ke homa awa ta poir tar katu. 19 Anĩ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe kuja ihẽ apandu: “Sesa riki ihẽ rehe har ukwa ta” aja ihẽ apandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.) Pesarahã! Jundéu awa ta pe ihẽ je'ẽha nixói. 20 A'erehe pehẽ ke ihẽ amujy'ar. Ko pehẽ rehe ihẽ asak a'am. Pehẽ namõ ihẽ apandu a'am. Manõ ame'ẽ ta kwera katu ta, aja jundéu awa ta ukwa. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu tĩ, a'erehe ita tupaham pe ihẽ ke amõ pukwar — aja Páu pandu.

21 Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta
pandu:
—Jande pe paper pinim ke jundéi ywy
pe har ta mondo ym. Nde rehe har ame'ẽ
ta mupinim ym. A'engi myrandu ke amõ
ta werur ym tĩ. Jaxer nde rehe har amõ
ta pandu ym tĩ. 22 Kuja jõ jahendu. Amõ
amõ ta renda rupi Jesu kotyhar ta rehe
har ngã je'ẽ je'ẽ hũ. A'erehe Jesu rehe nde
erejurujar katu, ame'ẽ rehe har jahendu
tar katu — aja Páu pe kapitã ta pandu.
23 Pe, weraha ke Páu namõ a'eta manga.
Ame'ẽ weraha uhyk rahã, Páu ixo ame'ẽ pe
heta jy'ar uwyr ehe. Pe, Tupã rehe har ngã
pe pandu pandu.
—Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja
Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa
ta harõ hũ ame'ẽ ke a'e. Pe, ixoty amõ
ipy'a muruwak rahã, Tupã kotyhar aja ixo.
"Ihẽma'e ke a'e" aja Tupã pandu ta — aja Páu
pandu pandu hũ.
Mu'e mu'e hũ tĩ. Moise mupinim ame'ẽ
ke ngi Jesu rehe har ngã pe a'e mujekwa
tipe. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim,
ame'ẽ ngi Jesu rehe har mujekwa tipe tĩ.
Aja pytuniwe pandu pandu. Aja te'e pytun
oho. 24 Páu je'ẽha ke amõ amõ ta pyhyk
katu. Jurujar katu ehe. Amõ ta anĩ. Amõ
amõ ta jurujar ym ehe. 25 Anĩ. Juja ym ngã
je'ẽha ke. Páu ke a'eta hijar tate rahã, kuja
Páu pandu ngã pe:
—Isai riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke
a'e. Tupã'ã je'ẽha rupi jande ramũi ta pe
mujekwa. Ame'ẽ riki jetehar te ke. 26 Isai
pe Tupã'ã mujekwa: "Jundéu awa ta pe
epandu eho" aja. Pe, Tupã je'ẽha ke kuja
Isai pandu oho:
"Jundéu awa ta! Pehendu hendu tipe. Anĩ.
Pekwa ym ta.
Pesak pesak tipe. Anĩ. Ame'ẽ ke pekwa ym
ta tĩ.
27 Pejurujar tar ym ehe.
Pehendu tar ym, a'erehe ipo pe pehẽ pyak-
war ke pekynda, ame'ẽja saka.
Pesak tar ym, a'erehe pehẽ reha ke pe-
jupyk, ame'ẽja saka. Pekwa tar ym.
Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak ym
pemondo. A'erehe pehẽ rehe Tupã
ipy'a jywyr ym" aja Isai pandu
pandu.
28 —Apo pekwa katurahã! Amõ awa ta
pe Tupã je'ẽha ke japandu ta. Jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta pe japandu ta. Awa ta ke
Tupã muhã katu ta, aja japandu ta. Ame'ẽ
ta hendu katu ta — aja Páu pandu.
29 [Upa Páu pandu rahã, jundéu awa ta
uhem oho ingi. A'eta je'ẽ hãtã tã te hũ ngã
jupe.]
30 Mokõi warahy 'ar rahã, hok ixoha rehe
Páu muhepy. Ijar pe tamatarer ke a'e me'ẽ.
Hok muhepyha ke. Páu rehe heta ngã usak
uwyr. Upa katu te ame'ẽ ta rehe Páu hury
katu. 31 Pe, kuja Páu pandu:
—Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak
rahã, Tupã pandu ta: "Ihẽma'e ke pehẽ" —
aja.
Jesu Kirisutu rehe har mu'e mu'e katu tĩ.
Páu pandu rahã, kyje ym ngã ngi. Pandu
ym ngã:
—Epandu ym Tupã rehe har. Epandu ym
Kirisutu rehe har — aja Páu pe pandu ym te
ngã.
(A'erehe Jesu rehe har Páu pandu pandu
hũ ngã pe. Mu'e mu'e hũ tĩ.)
Upa.

Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Páu kome'ẽ paper ke mupinim. Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper pinim ke a'e mondo.

Kuja Páu mu'e katu. “Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã jõ: ‘Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe’ aja Tupã pandu” aja Páu mu'e katu. Aja upa ngã pe Tupã pandu ta. Jundéu awa ta pe aja pandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pandu ta tĩ. Jesu rehe jurujar katu rahã jõ, aja Tupã pandu ta.

Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ẽ ta pe paper pinim ke Páu mondo

1 Ihẽ Páu. Hom ok ta pe har ta pe ihẽ amupinim aĩ. Jesu Kirisutuma'e parakyha ke ihẽ. Ihẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar aja nde ke ihẽ aputar. Jesu mondo ame'ẽ ke nde tĩ. Myrandu katu ke epandu eho. Jesu Kirisutu rehe har, ame'ẽ myrandu katu ke epandu eho — aja Tupã pandu.

2 Yman ame'ẽ myrandu katu rehe har Tupã pandu: “Ihẽ amujekwa ta” aja. Ame'ẽ ke ima'e je'ẽha pandu ame'ẽ ta pe mujekwa. Ame'ẽ ke a'eta pandu pandu. Tupã je'ẽha rehe ame'ẽ myrandu katu ihĩ. Je'ẽha katu te ame'ẽ ke rehe ihĩ. 3 Ame'ẽ myrandu katu rehe Ta'yr rehe har ihĩ tĩ. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te a'e. Ndawi rainõ ke a'e, a'erehe awa te'e a'e tĩ. Ndawi kapitã keruhũ a'e. 4 Kirisutu Tupã a'e tĩ, aja mujekwa. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe. Manõha ngi Ta'yr ke Tupã mukwera katu muhem. Pyrãtã te ha namõ mukwera katu muhem. A'erehe Tupã pandu: “Ihẽ ra'yr ke nde” aja. A'erehe Tupã ra'yr a'e. 5 A'e riki ihẽ rehe katu usak. A'erehe ihẽ pe a'e pandu: “Nde ke ihẽ amondo ta” aja. A'erehe Kirisutuma'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e. A'erehe myrandu katu ke upa awa ta pe ihẽ apandu pandu. Aja rahã, ame'ẽ ta ngi har amõ amõ jurujar katu ehe. Hendu katu ehe tĩ. 6 Pehẽ pe tĩ. Pejurujar katu ehe tĩ. Tupã pandu: “Jesu Kirisutu kotyhar ta aja pexo, aja ihẽ aputar” aja riki Tupã pandu.

7 Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Hom ok ta pe har ta ke pehẽ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ. A'e pandu: “Ihẽ kotyhar ta aja pexo, aja ihẽ aputar” aja riki Tupã.

Mã peja pehẽ rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Ko pehẽ rehe har ihẽ apandu py

8 “Hom ok ta pe har ta Jesu Kirisutu rehe jurujar katu” aja amõ amõ ywy pe har ta hendu riki. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Mã! Ihẽ rury katu. Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. 9 Ta'yr rehe har ihẽ apandu pandu ngã pe. Aja Tupã pe ihẽ aparaky te hũ. Pe, kuja ihẽ apandu. Pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu katu. Jete riki. Pehẽ rehe har apandu pandu Tupã namõ. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ. 10 Kuja inamõ ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! Hom ok ta pe har ta koty ihẽ aho ym we rĩ. Apo nde ereputar rahã, a'eta koty ihẽ ke emondo katu. Nde ereputar rahã, katu tiki — aja Tupã namõ ihẽ apandu pandu.

Pehẽ rehe har aja te'eha apandu pandu inamõ. 11 (A'erehe pehẽ rehe ihẽ asak tar katu te riki.) Pe, pehẽ namõ ihẽ axo rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e ta. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã'ã me'ẽ me'ẽ ta. Aja ihẽ aputar katu. Aja rahã, pehẽ py'a ke ihẽ amãtã ta. 12 Mã! Kuja riki. Myja me'ẽ Kirisutu rehe ihẽ ajurujar katu. Ame'ẽ namõ pehẽ py'a ke ihẽ riki amãtã ta. Pe, myja me'ẽ Kirisutu rehe pehẽ pejurujar katu. Ame'ẽ namõ ihẽ py'a ke pehẽ riki pemãtã katu ta tĩ. Upa katu te jande py'a ke jamãtã katu ta jande juehe.

13 Ihẽ mu ta! Kuja pekwa pekwa pexo. Amõ amõ we rahã, kuja ihẽ ajupandu ihẽ jupe: “Hom ok ta pe har ta rehe ihẽ asak ta aho apo 'y” aja. Anĩ. Amõ amõ we rahã, ma'e ke uhyk, a'erehe marã ka ym ihẽ ahoha. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ihẽ apandu pandu. Pe, ame'ẽ ta Kirisutu rehe jurujar katu. Aja amõ we Hom ok ta pe har ta Kirisutu

rehe jurujar katu, aja ihẽ aputar katu tĩ. (A'erehe pehẽ koty ihẽ aho tar katu tĩ.) 14 “Myrandu katu epandu eho” aja Tupã pandu ihẽ pe. A'erehe upa katu te awa ta pe ihẽ apandu ta me'ẽ te'e. Aja upa amõ amõ ok ta pe har ta pe ihẽ apandu ta me'ẽ te'e tĩ. Upa ka'a pe har ta pe aja tĩ. Apandu ta me'ẽ te'e tĩ. Paper rehe jumu'e, ame'ẽ ta pe aja tĩ. Apandu ta me'ẽ te'e tĩ. Paper rehe jumu'e ym, ame'ẽ ta pe aja tĩ. Apandu ta me'ẽ te'e tĩ. 15 A'erehe pehẽ pe myrandu katu ke ihẽ apandu tar katu te hũ. Pehẽ riki Hom ok ta pe har ta ke pehẽ.

Tupãma'e pyrãtãha ke

16 Myrandu katu riki jetehar te ke aja ihẽ akwa katu. Tupãma'e pyrãtãha ke mujekwa, a'erehe jetehar te ke aja akwa katu. Kuja. Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã katu. Ima'e pyrãtãha namõ muhã katu. Aja jundéu awa ta ke a'e muhã py. A'engi jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke muhã katu tĩ. A'erehe myrandu katu riki jetehar te ke aja ihẽ akwa katu. 17 Kuja riki myrandu katu mujekwa. Myja rahã Tupã pandu katu my: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Ame'ẽ ke kuja rahã, a'e pandu katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu. Ame'ẽ ta pe jõ Tupã pandu katu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ tĩ: “Amõ jurujar katu ehe, a'erehe Tupã pandu: ‘Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe’ aja riki. Ame'ẽ riki uhã te hũ aja ixo ta” aja panduha ihĩ.

Awa ta riki jaxer

18 Ywa ngi ima'e parahyha ke Tupã mujekwa. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta rehe a'e parahy. A'erehe ngã ke mupyrara ta. Jetehar te ke mukanim. A'erehe amõ ta jetehar te ke ukwa ym tĩ. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa ym.) Ame'ẽ jetehar te ke mukanim ame'ẽ ta rehe parahy a'e tĩ. A'erehe mupyrara ta ngã ke tĩ.

19 Tupã pete'e ixo, aja ukwa katu awa. Ame'ẽ ke Tupã mujekwa ngã pe tipe. Ame'ẽ ke ngã putar ym, a'erehe ngã ke Tupã mupyrara ta tĩ.

20 Tupã rehe usak ym awa. A'e mujã ame'ẽ ke rehe usak katu awa. A'erehe a'e riki Tupã te, aja ukwa tipe. Kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã, a'erehe aja te'eha a'e pyrãtã te, aja ngã ukwa. A'erehe a'e riki Tupã te, aja ukwa tipe tĩ. A'erehe: “Tupã rehe har jande jakwa ym” aja marã ka ym amõ panduha.

21 Tupã pete'e ixo aja ngã ukwa tipe. Pandu ym riki: “Ne jõ riki Tupã te. Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Anĩ. Pandu ym. A'erehe ma'e ke ipy'a pe a'eta ukwa ukwa ixo rahã, ka'u te'e aja saka ixo. Iãkã janam rãi, a'erehe jetehar te ke ukwa ym. Aja rahã, Tupã rehe har ukwa ym. 22 “Jande jakwa katu te ame'ẽ ta ke jande” aja a'eta jupe naĩ. Anĩ. Ka'u te'e aja a'eta ixo.

23 Tupã riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ipy'a ke ngã moĩ moĩ ym ehe. Anĩ riki. Ma'e'ã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. Myra ke te'e mujã. Itatawa ke te'e mujã tĩ. Itatuwyr ke te'e mujã tĩ. Ame'ẽ riki tupã aja ame'ẽ ta ukwaha jupe naĩ. Sawa'e'ã ke mujã. Kũjã'ã ke mujã tĩ. Uhã te hũ ym ame'ẽ ke mujã. Ma'ewyra'ã ke mujã tĩ. So'o'ã ke mujã tĩ. Ipixi'a rehe wata, ame'ẽ'ã ke mujã tĩ. Ame'ẽ ta riki tupã ta aja ukwaha jupe naĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ riki. Katu ym aja. A'erehe ywa ngi ima'e parahyha ke Tupã mujekwa.

24 Aja ngã ma'ema'eha ke. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã hijar. Tupã pandu: “Mã peja ixo. Aputar ym ame'ẽ ta ke” aja riki. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e tar katu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e ngã juehe. Ame'ẽ rehe amõ usak rahã, huxĩ hũ. Tupã pandu: “Mã peja ixo. Aputar ym ame'ẽ ta ke” aja riki. 25 Jetehar te Tupã rehe har a'eta ukwa tipe. Ame'ẽ ke a'eta putar ym. Anĩ. Te'e ame'ẽ ke a'eta putar katu. Tupã mujã ame'ẽ ke rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu. Tupã riki mujãha ke a'e. Ipy'a ke ngã moĩ moĩ ym ehe.

Jande anĩ. Mã peja Tupã pe jõ japandu katu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Aja te'eha mã peja japandu. A'e tỹ. Amen.

26 Tupã te rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ ym. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã hijar. Tupã pandu: “Mã peja ixo” aja. A'erehe ngã putar ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Huxĩ ame'ẽ ke ma'ema'e. Pe, ixawa'e ta ke kũjã ta hijar.

Pe, kũjã ta pame te'e ka'u te'e ngã juehe. 27 Sawa'e ta aja tĩ. Hakehar ta ke a'eta hijar tĩ. Pe, sawa'e ta pame te'e ka'u te'e ngã juehe. A'eta ma'ema'e ngã juehe. Huxĩ ame'ẽ ke ma'ema'e ngã juehe. A'erehe a'eta ke Tupã mupyrara ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupãma'e pyraraha ke a'eta pyhyk.

28 Tupã rehe har jetehar te a'eta ukwa, ame'ẽ rehe har a'eta pandu: "Jande japutar ym" aja. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã hijar. Tupã pandu: "Mã peja ixo" aja. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke jõ ipy'a pe ngã ukwa ukwa ixo. A'erehe ma'e ke a'eta ma'ema'e ym rahã, katu, aja ukwa tipe. Anĩ. Ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Katu ym tiki. Marã ka ym putu'uha ingi. 29 Ame'ẽ ta upa ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e. Ma'e ka'u te'eha ke aja tĩ. Ma'ema'e tĩ. Kyty'ym tĩ. Amõ ta ke mujaxer tar katu tĩ. Amõ rehe jyty'ym hũ tĩ. Ianam ta ke jukwa tĩ. Ianam ta namõ jumai mai ixo tĩ. A'eta muka'u te'e ngã juehe. Amõ ta ke mahy tar katu tĩ. Te'eha rupi amõ ta rehe har katu ym pandu tĩ. 30 Amõ ta rehe juru ai tĩ. Tupã ke putar ym te tĩ. Parahy war tĩ. Sawa'e te jupe tĩ. Kũjã te jupe tĩ. "Ihẽ jõ katu te" aja pandu jupe tĩ. "Myja me'ẽ katu ym ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta my" aja ukwa ukwa ixo jõ tĩ. Katu ym aja. Ipái ta rehe hendu ym tĩ. Imãi ta rehe hendu ym tĩ. 31 Ka'u te'e aja ixo tĩ. A'eta pandu ame'ẽ ke ma'ema'e ym tĩ. Amõ ta rehe pyrara usak ym tĩ. Amõ ta rehe ipy'a ym tĩ. 32 Tupã pandu ame'ẽ ke a'eta ukwa katu tipe. Kuja panduha ke: "Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta manõ ta" aja. Ame'ẽ ke ukwa katu tipe. Anĩ. Tapijar te'e we aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we rĩ. Amõ we tĩ. Amõ ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rahã: "Katu pema'ema'eha" aja riki pandu. (Hury katu ehe.) Katu ym aja.

2

Tupã mupyrara ta

1 Pesarahã! Amõ ta rehe har kuja pepandu my: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Katu ym aja" aja riki. Mã! Pehẽ atu aja tĩ! "Katu ym" aja pepandu. Pe, ame'ẽ ta aja juja katu te peka'u te'eha ke pema'ema'e tĩ. Aja rahã, pehẽ juehe har pepandu: "Katu ym jande" aja saka tĩ. 2 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Aja rahã, katu aja jakwa katu. 3 Mã! Pehẽ aja tĩ. "Ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ta ma'ema'e. Katu ym aja" aja pepandu. Ame'ẽ ta aja juja katu te peka'u te'eha ke pema'ema'e tĩ. Aja rahã, Tupã mupyraraha ngi pehem ym te ta tĩ.

4 Mã kuja pepandu my: "Tupã katu te. Pahar ngã ke a'e mupyrara ym. Ngã jaxer rahã, i'i a'e harõ we tipe. Anĩ. Tupã ma'ema'eha japutar ym" aja pepandu my. Mã! Kuja pekwa katu riki. I'i a'e harõ rahã, ixoty pehẽ py'a pemuruwak ta my. A'erehe pehẽ rehe pyrara usak katu rĩ. Aja pekwa katu riki. 5 Anĩ. Pehẽ py'a pemuruwak tar ym. Hãtã ywy ke jumen pyrũ, ame'ẽja saka pexo tĩ. Jumen aja pehendu tar ym tĩ. Pehẽ py'a pemuruwak tar ym ixoty. A'erehe ngã 'ar koty te we pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Jetehar te ngã ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk rahã, pehẽ ke mupyrara ta. Arahã Tupã parahy ta. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e, a'erehe a'e parahy ta ngã rehe. 6 Ma'e ke amõ pame katu te ma'ema'e, aja Tupã me'ẽ me'ẽ ta ipe. Juja katu te me'ẽ me'ẽ ta ipe.

7 Amõ ta tapijar te'e we katu ame'ẽ ke ma'ema'e. Kirisutu katuha aja a'eta ke Tupã muruwak ta, ame'ẽ rehe ame'ẽ ta harõ ixo tĩ. "Pehẽ katu" aja Tupã pandu ame'ẽ ke a'eta putar katu tĩ. Uhãha angaha rehe harõ ixo tĩ. Ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta.

8 Amõ ta anĩ. Kyty'ym ame'ẽ ta ke a'eta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke a'eta putar ym tĩ. Pe, ma'e katu ym ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e tar katu. Ame'ẽ ta rehe Tupã parahy ta. Pe, mupyrara ta tĩ. 9 Upa katu te ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Ahy hũ ta. Aja jundéu awa ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ẽ ta jõ ym. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta tĩ.

10 Upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke Ta'yr katuha aja Tupã muruwak ta tĩ. Katu te ixo, aja muruwak ta. Ame'ẽ ta pe a'e pandu ta tĩ: "Pehẽ katu" aja. Ame'ẽ ta py'a ke a'e muhury katu ta tĩ. Aja jundéu awa ta pe

Tupã ma'ema'e ta. Ame'ẽ ta jõ ym. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe a'e ma'ema'e ta tĩ. 11 Upa awa ta rehe Tupã juja katu te usak. Johu ta. Pe, ame'ẽ ta rehe har jetehar rupi pandu pandu ta. “Pehẽ katu” aja ta.

12 Moise je'ẽha namõ jundéu awa ta ixo. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ta ma'ema'e rahã, Tupã pandu: “Moise je'ẽha ke pekwa tipe. Pehendu ym ehe. A'erehe pehẽ ke ihẽ amupyrara ta” aja. Moise je'ẽha rehe hendu ym, a'erehe Tupã mupyrara ta.

Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta anĩ. Moise je'ẽha namõ ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ta ma'ema'e rahã: “Moise je'ẽha ke pekwa” aja Tupã pandu ym. Kuja a'eta ukwa katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rahã: “Mã! Ihẽ katu ym” aja ipy'a pe ukwa katu. Ukwa katu, a'erehe Tupã mupyrara ta.

13 Moise je'ẽha rehe hendu rahã jõ: “Nde katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ym. Moise je'ẽha mujekwa, aja amõ ma'ema'e te rahã: “Nde katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu katu. 14 Moise je'ẽha namõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e, aja ipy'a pe ukwa katu jupe. Moise je'ẽha pandu, aja ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e. Aja rahã, ame'ẽ riki ima'e je'ẽha aja saka. Ame'ẽ riki Moise je'ẽha pandu, ame'ẽja saka jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe. 15 Pe, Moise je'ẽha pandu ame'ẽ ke ipy'a pe ihĩ katu, aja mujekwa. Amõ rahã, a'eta pandu a'eta jupe: “Katu ame'ẽ ke jama'e” aja. Amõ rahã, pandu a'eta jupe: “Mã! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e” aja riki. Aja ipy'a pe a'eta ukwa katu riki, a'erehe Moise je'ẽha pandu ame'ẽ ke ipy'a pe ihĩ katu, aja mujekwa tĩ. 16 Aja ta riki. Amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e ke ipy'a pe a'eta ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ ke Jesu Kirisutu riki mujekwa ta. “Nde katu.” Amõ pe: “Nde katu ym” aja mujekwa ta. Ame'ẽ mujekwaha angaha rehe uhyk rahã, Jesu Kirisutu ke Tupã muwyr ta. Arahã, Jesu pandu pandu ta. “Nde katu.” Amõ pe: “Nde katu ym” aja pandu ta. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa. Ihẽ Páu. Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu rahã, ame'ẽ ke ihẽ amujekwa.

Jundéu awa ta rehe har Moise je'ẽha mujekwa

17 Jundéu awa ta! Myja me'ẽ ta pehẽ my? Apandu ta. Pehẽ pepandu: “Jundéu awa ta ke jande” aja. “Moise je'ẽha namõ jaxo, a'erehe jande pe jõ Tupã pandu: ‘Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe’ ” aja pepandu pehẽ jupe. “Jande jõ riki Tupã rehe har jakwa katu” aja pepandu pehẽ jupe naĩ tĩ.

18 Myja pema'ema'eha ke Tupã putar my, ame'ẽ ke pekwa katu tipe. (Anĩ. Pehendu ym ehe.) Myja katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e my, ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa katu. Ame'ẽ ke pekwa katu tipe tĩ. (Anĩ. Pehendu ym ehe tĩ.)

19 Pepandu: “Jande jõ riki jakwa katu ame'ẽ ta ke jande. A'erehe amõ ta ke jamu'e katu. Ame'ẽ ta riki eha ym te ame'ẽ ta aja saka. Pytun rupi wata ame'ẽ ta aja saka. Ukwa ym ame'ẽ ta” aja pepandu naĩ.

20 “Ukwa ym ame'ẽ ta ke jande jõ jamu'e katu” aja pepandu naĩ. (Jundéu awa ta ke pehẽ.) “Ka'u te'e ame'ẽ ta ke jande jõ jamu'e katu” aja pepandu naĩ tĩ. “Moise je'ẽha namõ jande jaxo, a'erehe upa katu te jande jakwa katu te. Pe, japandu ame'ẽ ke riki jetehar te ke. Aja jakwa katu” aja riki pepandu naĩ. (Jundéu awa ta ke pehẽ.)

21 Mã! Moise je'ẽha ke amõ ta pe pemu'e. Aja rahã, ma'erehe pemu'e, aja pema'ema'e ym my? Pehẽ atu pehendu ym ehe. Moise je'ẽha rehe pehendu ym. Katu ym aja. Pepandu: “Amõma'e ke pemukanim ym” aja pemu'e. Pehẽ anĩ. Amõma'e ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahã, Moise je'ẽha rehe pehendu ym, aja pemujekwa katu. Jundéu awa ta ke pehẽ.)

22 Pepandu: “Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym” aja pemu'e. Pehẽ anĩ. Amõ ta kũjã rehe peka'u te'e. Katu ym aja. (Aja rahã, Moise je'ẽha rehe pehendu ym, aja pemujekwa tĩ.)

Ma'e'ã riki tupã aja amõ ta ukwaha jupe naĩ. “Ame'ẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym” aja pemu'e. Pe, ma'e'ã rok pe pexe, pe, tamatarer ke amõ ta matyr, ame'ẽ ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahã,

Moise je'ẽha rehe pehendu ym, aja pemujekwa katu tĩ.)

23 "Jande riki Moise je'ẽha namõ jaxo, a'erehe katu te ame'ẽ ta ke jande" aja pepandu. Ame'ẽ Moise je'ẽha rehe pehendu ym, a'erehe amõ ta pandu: "Tupã japutar ym" aja amõ ta pandu. 24 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Jundéu awa ta! Pehẽ pema'eha riki jaxer, a'erehe Tupã rehe jundéu awa aja ym me'ẽ ta juru ai" aja riki panduha ihĩ.

25 Jundéu awa ta ke pehẽ. Pehẽ rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke pejupã. (Aja rahã, jundéu awa ta te ke pehẽ. Tupã usak katu pehẽ rehe, aja pekwaha.) Pe, Moise je'ẽha rehe pehendu katu rahã, pehẽ pirer ke jupã, ame'ẽ katu tiki. Tupã kotyhar ta ke aja pemujekwa ngã pe. Moise je'ẽha rehe pehendu ym rahã, mã pehẽ pirer ke pejupã ym te, mã peja te'e pexo. Katu ym aja. Tupã kotyhar ta aja ym, aja pexo.

26 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ipirer ke a'eta jupã ym. Pe, Moise je'ẽha rehe a'eta hendu katu rahã, kuja Tupã ukwa ta. Ipirer ke jupã, ame'ẽja saka ixo, aja Tupã pe. 27 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã ym tipe. Pe, a'eta Moise je'ẽha rehe hendu katu rahã, kuja mujekwa. "Jundéu awa ta! Pehẽ katu ym. Moise je'ẽha rehe pehendu ym. Moise je'ẽha namõ pexo tipe. Ame'ẽ panduha paper rehe ihĩ tipe. Pehẽ pirer pejupã tipe. Anĩ. Pehendu ym ehe. Katu ym pehẽ" aja jundéu awa ta pe pandu. Moise je'ẽha rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta hendu katu, aja ixo, a'erehe aja mujekwa. 28 Amõ riki jundéu awa ke, aja amõ ta ukwaha. Anĩ. Aja te'eha aja ym. Ipirer ke jundéu awa jupã, a'erehe jundéu awa ta te ke a'eta, aja ukwaha. Anĩ. Aja te'eha aja ym.

29 Kuja riki jundéu awa te. Amõ py'a ke Tupã juhyk, ame'ẽ riki jundéu awa te. (Aja rahã, ame'ẽ riki Tupã kotyhar te ke a'e.) Ame'ẽ ke Tupã'ã ma'eha ke. Ipy'a rehe jundéu awa te, aja saka. Pe, ipy'a juhyk ame'ẽ pe: "Nde katu ame'ẽ ke nde" aja Tupã pandu. Aja pandu ym awa. Tupã jõ pandu katu. Moise je'ẽha rehe hendu katu rahã, ipy'a ke juhyk ym. A'erehe: "Nde katu ame'ẽ ke nde" aja Tupã pandu ym.

3

1 (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta riki jundéu awa aja juja katu te saka rahã, kuja amõ pandu my.) "Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta 'ar koty te we jundéu awa ta katuha my? Ipirer ke jupã rahã, i'ar koty te we katuha my?" aja pandu my. 2 A'e tỹ. Katu tiki. Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupã pandu: "Ihẽ je'ẽha ke pehẽ pe ihẽ amondo" aja. Aja rahã, Tupã je'ẽha namõ jundéu awa ta ixo. (A'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta 'ar koty te we katuha.) 3 Pe, ame'ẽ je'ẽha rehe amõ ta hendu ym rahã, ame'ẽ ta pe ma'e Tupã pandu katu, aja a'e ma'e ym ta my tĩ? 4 Anĩ. Aja ym. Tupã pandu katu, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu te. Jetehar te ke a'e ma'ema'e. Sawa'e te'e pandu. Tupã anĩ. Jetehar te ke a'e ma'ema'e katu te. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Tupã! Nde erepandu rahã, jetehar te ke nde erepandu, aja nde eremujekwa. Ngã panduha ruwa koty oho rahã: 'Tupã jetehar te ke ma'ema'e' aja mujekwa ta me'ẽ te'e" aja panduha ihĩ.

5 (Pe, amõ ta panduha ihẽ amujekwa ta.) Kuja pandu my: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã, kuja jamujekwa. (Tupã ipy'a jywyr ta jande rehe.) A'erehe Tupã riki katu te, aja jamujekwa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke mupyrara ta, a'erehe a'e katu te, aja jamujekwa. Pe, a'e katu te, aja jamujekwa rahã, ma'erehe jande ke a'e mupyrara ta my? Katu ym jakwaha" aja pandu. (Aja amõ ta pandu naĩ.) 6 Anĩ. Kuja ihẽ pe. Katu ame'ẽ ke jõ Tupã ma'ema'e. Aja ym rahã, awa ta rehe har a'e ukwa ym ta tipe. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ rehe har ukwa ym ta tipe.

7 Pe, amõ ta pandu naĩ. "Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e rahã, (ihẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta,) a'erehe Tupã katuha ke i'ar koty te we amujekwa" aja amõ ukwaha naĩ. "Aja Tupã katuha amujekwa rahã, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e rahã: 'Nde katu ym' aja ihẽ rehe har pandu ym ta me'ẽ te'e" aja amõ ta pandu naĩ. 8 A'erehe amõ ta pandu naĩ: "Mã peja ma'e

jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaho. (Tupã ipy'a jywyr ta jande rehe.) A'erehe Tupã riki katu te, aja jamujekwa ta" aja riki amõ ta pandu naĩ. Mã! Aja ihẽ riki apandu, aja amõ ta pandu naĩ. (Anĩ. Aja ihẽ apandu ym.) Ihẽ Páu. Aja ihẽ rehe har juru ai ngã. Katu ym aja. Ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta.

Katu ame'ẽ ke ma'ema'e ym te awa

9 Jundéu awa ta ke jande. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta 'ar koty te we jandema'e katuha my? Anĩ. Aja ym. Juja katu te riki. A'eta aja jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tĩ. Marã ka ym hijariha. Aja ihẽ amujekwa ramõ. 10 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e, aja ma'ema'e ame'ẽ ke nixói te, aja Tupã ukwa katu.
11 Jetehar te ke ukwa, ame'ẽ ke nixói te tĩ.
Tupã rehe har ukwa tar katu, ame'ẽ ke nixói te tĩ.
12 'Tupã ke ihẽ aputar ym' aja upa ngã ixo tĩ.
Upa riki ka'u te'eha ma'ema'eha aja ngã ixo tĩ.
Katu ame'ẽ ke ma'ema'e, aja ma'ema'e ame'ẽ ke nixói te.
13 A'eta te'e pandu, aja amõ ta pe a'eta mujekwa tĩ.
Te'e je'ẽ hũ tĩ.
A'eta juru ai. Ame'ẽ riki mbói ahy ame'ẽ su'u amõ ke aja saka. Mujaxer amõ ta ke.
14 A'eta pandu rahã, amõ ta rehe har katu ym te ame'ẽ ke a'eta pandu hũ.
15 Amõ ta ke a'eta mahy tĩ. Jukwa tĩ.
16 Amõ amõ rok pe a'eta ohoho. Ame'ẽ pe har ta ke a'eta mujaxer. Pe, aja pyrara ixo aja a'eta hijar ngã ke.
17 Amõ ta jumaiha ke muputu'u, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym te tĩ.
18 Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ, ame'ẽ ke a'eta jumu'e ym te tĩ" aja riki Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

19 Apo kuja jakwa katu. Moise je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e, aja amõ ta ukwaha. Aja rahã, upa katu te Moise je'ẽha mujekwa, ame'ẽ rehe hendu katu ta me'ẽ te'e. (Pyta we ym te ta henduha.) Aja rahã: "Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ama'e ym" aja pandu ta. (Anĩ. Aja upa katu te Moise je'ẽha rehe hendu katu te ame'ẽ ke nixói te.) Aja rahã, upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pandu ta: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Katu ym jande" aja. Aja rahã, upa katu te ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta.
20 A'erehe kuja my? Moise je'ẽha mujekwa, aja amõ ma'ema'e. A'erehe Tupã pandu my: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja pandu my? Anĩ. Aja Tupã pandu ym. Kuja riki Moise je'ẽha mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e. Pe, Moise je'ẽha rehe usak rahã, pandu: "Mã! Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e" aja ukwa katu. Aja Moise je'ẽha mujekwa.

Myja me'ẽ amõ riki katu aja Tupã mu'am my

21 Myja me'ẽ amõ pe Tupã pandu: "Nde katu te nde. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ẽ ke a'e mujekwa katu ngã pe apo 'y. Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã, aja Tupã pandu ym te. Aja Moise je'ẽha mujekwa. Aja Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mujekwa tĩ.
22 Kuja Tupã pe amõ katu te. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã pandu katu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Upa katu te jurujar katu ame'ẽ ta pe aja Tupã pandu katu. Upa katu te awa ta juja katu te riki. Jundéu awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja tĩ. Kuja riki juja katu te.
23 Upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe Tupã koty oho ym te ta awa. Hake katu te hũ, ame'ẽ pe oho ym te ta awa. 24 Anĩ. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ. A'erehe Jesu Kirisutu manõha rupi Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Manõha rupi amõ ke Jesu muhã katu.

25 Jesu Kirisutu ke Tupã muwyr. Pe, Jesu manõ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta rehe ipy'a ke Tupã mujywyr. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ẽ ta rehe ipy'a ke mujywyr. Aja rahã, a'e pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja mujekwa. Yman Tupã harõ hũ. (Ixoty ngã ipy'a ke ngã muruwak ta my, ame'ẽ

rehe harõ hũ ixo.) Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e ame'ẽ ke rehe a'e usak ym, ame'ẽja saka a'e ixo. (Aja rahã, harái aja ixo.)

26 Apo anĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta me'ẽ te'e. A'erehe Jesu ke a'e muwyr. Ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy uwyr. A'erehe awa ta namõ Tupã jumukatu, aja mujekwa. Aja rahã, Tupã riki katu te, aja mujekwa. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe a'e pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja.

27 Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã, a'e ke mukatu ym. A'erehe: "Katu te ame'ẽ ke ihẽ" aja marã ka ym a'e panduha. Nixói panduha. Ma'erehe my? Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu ym. Anĩ. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã jõ, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja.

28 Apo jande jakwa katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã jõ, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Moise je'ẽha mujekwa, aja ma'ema'e ame'ẽ ta pe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja Tupã pandu ym te ta. 29 Myja me'ẽ Tupã my? Tupã rehe jundéu awa ta jõ ipy'a moĩ moĩ my? Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta moĩ moĩ my tĩ? Jete riki. Tupã rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. 30 Tupã riki peteĩhar a'e. Jesu Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu rahã, Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja tĩ. Jurujar katu ehe rahã, Tupã pandu tĩ: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja tĩ. (Awa ta pe juja katu te Tupã pandu.) 31 Pe, jande jajurujar katu ehe rahã, Moise je'ẽha mujekwa, aja jama'ema'e ym te ta apo my? Anĩ. Aja ym. Kirisutu rehe jande jajurujar katu, a'erehe i'ar koty te we Moise je'ẽha katu, aja jakwa katu. Moise je'ẽha ke jahijar ym ta.

4

Jurujar katuha ke Amarã mujekwa

1 Apo Amarã jurujar katuha rehe har ihẽ apandu ta. A'e riki jundéu awa ta ramũi ke a'e. Myja Amarã ixo my? Kuja. 2 Ma'e ke Amarã ma'ema'e, a'erehe Tupã pandu ipe my: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja my? Anĩ. Aja ym. Aja Tupã pandu ta tipe rahã: "Katu te ame'ẽ ke ihẽ" aja Amarã pandu ta tipe tĩ. Anĩ. Aja Tupã pe marã ka ym Amarã panduha. 3 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. A'erehe Tupã pandu ipe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja riki panduha ihĩ.

4 Amõ pe amõ paraky rahã, ame'ẽ pe ijar muhepy. Tamatarer me'ẽ ipe. Te'e me'ẽ, aja ym riki. Paraky katu, a'erehe tamatarer ke parakyha pyhyk katu. 5 Aja Tupã ma'e my? Anĩ. A'e pandu ame'ẽ ke rehe amõ jurujar katu. Ame'ẽ jõ. (Paraky ym, ame'ẽja saka.) A'erehe Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja riki. Jurujar katuha ke Tupã ukwa katu, a'erehe a'e pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ pe Tupã riki pandu katu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja.

6 Aja yman Ndawi pandu tĩ. Hury katu ame'ẽ rehe har pandu. Ma'e ke Ndawi ma'ema'e, a'erehe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu my? Anĩ. Aja ym Tupã pandu. Ipy'a ke Tupã juhyk, a'erehe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu. Ame'ẽ riki hury katu me'ẽ ke a'e. 7 Kuja Ndawi pandu:

"Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e. Pe, Tupã ipy'a jywyr ehe. Ame'ẽ riki hury katu ame'ẽ ke a'e.

Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e, ame'ẽma'e py'a ke Tupã juhyk. A'erehe ame'ẽ riki hury katu ame'ẽ ke a'e tĩ.

8 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e. Ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te upa harái.

A'erehe ame'ẽ riki hury katu ame'ẽ ke a'e tĩ” aja riki Ndawi pandu.

9 “Hury katu ame'ẽ ta ke” aja Ndawi pandu. Ame'ẽ ta riki jundéu awa ta ke jõ my? Ame'ẽ ta ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã ame'ẽ ta ke. Anĩ. Ame'ẽ ta jõ ym. Ipirer ke jupã ym ame'ẽ ta hury katu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ipy'a ke Tupã mujywyr katu a'eta rehe tĩ, a'erehe hury katu a'eta tĩ. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke japandu ramõ. Kuja. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu, a'erehe Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja ipe, aja riki panduha ihĩ.

10 Myja rahã aja Tupã pandu my? Ehe ihĩ ame'ẽ ipirer ke Amarã jupã ym rahã we, aja Tupã pandu my? Ipirer upa jupã rahã, pandu my? Pesarahã! Ipirer ke jupã ym rahã we, Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Upa jupã rahã, anĩ. Jupã ym rahã, pandu katu. 11 “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã upa pandu. A'engi ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke Amarã jupã. Ipirer jupã ym rahã we, Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu, a'erehe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ipe. Ame'ẽ panduha ke Amarã mujekwa, a'erehe ipirer ke jupã. Aja rahã, Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta tĩ: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Upa katu te jurujar katu ame'ẽ ta pe aja Tupã pandu katu tĩ. A'erehe Amarã riki ame'ẽ ta ramũi aja saka riki. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ramũi aja saka. Ipirer ke jupã ym ame'ẽ ta ka a'eta. 12 Jundéu awa ta ramũi ke a'e tĩ. Ipirer ke jupã ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta jõ ym. Amarã aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar katu tĩ. A'erehe ame'ẽ ta ramũi aja Amarã. Aja riki Amarã jurujar katu, ipirer jupã ym rahã we riki.

Amarã pe ma'e ke Tupã manga katu

13 “Kome'ẽ ywy ke nema'e ta” aja Tupã manga katu Amarã pe. Aja hainõ ta pe manga katu tĩ. Aja rahã, upa kome'ẽ ywy keruhũ riki Amarã tama'e ta aja Tupã manga katu. Moise je'ẽha rehe Amarã hendu katu, a'erehe: “Kome'ẽ ywy ke nema'e ta” aja Tupã pandu my? Anĩ. Aja ym. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu, a'erehe Tupã pandu ipe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. 14 Pesarahã! Tupã manga katu ame'ẽ ke amõ ta pe katu my? Kuja Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta pe katu my? Anĩ. Aja ym. Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta pe ma'e ke me'ẽ ta tipe rahã, te'e Tupã rehe jurujar katu, aja saka riki. Tupã manga katu ame'ẽ riki jaxer aja ta tipe tĩ. 15 Moise je'ẽha rehe amõ hendu ym rahã, ame'ẽ ke Tupã mupyrara riki. Pe, ma'e je'ẽha nixói rahã, katu tiki. Ma'e je'ẽha nixói rahã, myja ym hendu katuha ehe. Nixói je'ẽha. (Aja rahã, mupyrara ym ta tipe.)

16 Hendu ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara. Jurujar katu ame'ẽ ta anĩ. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu katu: “Nde rehe ihẽ asak katu ta” aja. Aja rahã, a'e usak katu ame'ẽ ta jurujar katu ehe. Ame'ẽ ta pe Tupã manga katu ma'e ke. Aja riki upa Amarã rainõ ta pe tĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katu me'ẽ ta pe jõ my? Ma'e, jundéu awa ta pe jõ my? Anĩ. Upa Amarã aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã manga katu ma'e ke. Amarã aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jande jajurujar katu tĩ. A'erehe Amarã riki jande ramũi te aja saka a'e tĩ. 17 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja saka riki. Amarã pe Tupã pandu:

—Amõ amõ ywy pe har ta pandu ta nde pe: “Nde aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jajurujar katu tĩ. A'erehe jande ramũi aja nde tĩ” — aja pandu ta.

A'e riki hamũi aja Tupã ukwa katu. Tupã riki manõ ame'ẽ ta ke mukwera katu muhem. A'e je'ẽha rupi ma'e nixói ame'ẽ ke muhem katu. Mujã katu. Ame'ẽ Tupã rehe Amarã jurujar katu. 18 “Ne rainõ heta ta” aja Tupã pandu. Arahã ta'yr ym te Amarã. A'erehe marã ka ym Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar katuha. Anĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we Amarã jurujar katu. A'erehe amõ amõ ywy pe har ta pandu: “Jande ramũi aja nde tĩ” aja Amarã pe. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja:

“Ne rainõ jahy rata aja heta te hũ ta. Marã ka ym hetaha mangaha” aja riki.

19 Arahã Amarã tamũi te hũ. Kuja, 100 warahy 'ar tate ame'ẽ ke a'e. “Tamũi te hũ ihẽ. Marã ka ym amuta'yriha apo 'y” aja a'e jupe. Hakehar, Sar aja tĩ. A'i te tĩ. Imembyr ym te a'e. Marã ka ym imembyriha. Anĩ. Tapijar te'e we Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. Hijar ym ame'ẽ. 20 Kuja ym a'e pandu jupe: “Mã! Ihẽ ra'yr ym ta nahã my. Tupã pandu ame'ẽ ke uhyk ym ta nahã my” aja ym a'e pandu. Anĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar katu a'e, a'erehe pyrãtã aja a'e ixo. Pe, Tupã pe a'e pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. 21 Ima'e panduha ke Tupã ma'ema'e katu ta, aja Amarã ukwa katu te hũ. 22 A'erehe Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Amarã pe. Amarã jurujar katu ehe, a'erehe aja Tupã pandu. 23 “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Amarã katuha ke amõ ta ukwa, a'erehe jõ mupinim my? 24 Anĩ. Ame'ẽ jõ ym. Jande jaxo ta, a'erehe Tupã je'ẽha rehe panduha pehĩ. Jande riki Amarã aja tĩ. “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja Tupã pandu jande pe. Jande jajurujar katu ehe, a'erehe aja Tupã pandu. A'e riki Jesu, jandema'e sawa'e te ke manõha ngi mukwera katu muhem. 25 Ngã koty Jesu ke amõ ta raho. Pe, Jesu ke ame'ẽ ta jukwa. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Jesu muhepy, a'erehe a'e manõ. Pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Aja rahã, jande pe Tupã pandu katu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja jande pe.

5

“Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha

Nde erema'eha ke nixói te nde pe” Aja Tupã pandu

1 Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja jande pe. Tupã parahyha ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te muputu'u jande ngi. A'erehe Tupã namõ jande juehe katu jande jaxo. 2 Ipái pe Jesu pandu: “Peme'ẽ ta ihẽ rehe jurujar katu, a'erehe peme'ẽ ta rehe esak katu” aja. A'erehe jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Pe, Tupã katuha aja jande jaxo ta kỹ tĩ. Ame'ẽ rehe jaharõ jaxo, a'erehe jande rury katu jaxo. 3 Jande ke amõ ta mupyrara rahã, jande rury katu jaxo tĩ. Jande ke amõ ta mupyrara rahã, tapijar te'e we jande py'ahu te'e jahendu, aja jakwa. A'erehe jande rury katu jaxo. 4 Tapijar te'e we jande py'ahu te'e jahendu rahã, jande pe Tupã pandu: “Pehẽ katu” aja. Aja jande pe pandu rahã, i'ar koty te we jaharõ katu. Inamõ jaxo ta, ame'ẽ rehe jaharõ katu. 5 Myja ame'ẽ ke jakwa katu my? Kuja. Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. Ame'ẽ ke I'ã riki jande pe mujekwa. I'ã ke jande py'a rehe Tupã muwyr. Inamõ jaxo ta, aja jakwa katu. Jande py'a rehe I'ã ihĩ katu, a'erehe: “Mã! Inamõ jaxo ta nahã my?” aja ym jakwaha. Jakwa katu te riki.

6 Marã ka ym jande ke jajumuhã jande juehe aja jaxo rahã, Kirisutu manõ. Jande riki katu ym te ame'ẽ ta ke jande. Pe, Kirisutu manõ. Angaha uhyk katu te, aja Tupã ukwa katu rahã, Kirisutu manõ.

7 Sehar amõ katu ame'ẽ ke rehe amõ ipy'a tar katu rahã, ame'ẽ henda ke pe amõ manõ tar katu nahã my. Anĩ. Nixói amõ, aja akwaha. Pe, pandu my: “Ihẽ riki nde renda ke pe amanõ ta. Aja rahã, nde eremanõ ym ta” aja. Aja pandu ta nahã my. Ukwa ym awa. 8 Tupã anĩ. Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ, aja a'e mujekwa katu jande pe. A'erehe jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahã, Kirisutu manõ. 9 A'e manõ, a'erehe jande pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. Aja a'e pandu, a'erehe Tupã mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem katu te ta. Tupã mupyraraha uhyk ym te ta jande rehe.

10 Jaxer ai ame'ẽ ke jande, a'erehe Tupã ruwajan ke jande kwe. Pe, Ta'yr riki manõ, a'erehe jande pe a'e pandu apo 'y: “Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ” aja. Apo Tupã rehe katu ame'ẽ ta ke jande. Kirisutu uhã te hũ aja ixo, a'erehe jande ke a'e muhã katu ta tĩ, aja jakwa katu. 11 Amõ we tĩ.

Tupã rehe katu ame'ẽ ta ke jande, aja jande ke Jesu Kirisutu mu'am. A'erehe jande rury katu jaxo. Jandema'e sawa'e te a'e.

Anã rehe har. Kirisutu rehe har tĩ.

12 Ma'e ka'u te'eha ke peteĩ sawa'e ma'e py. Anã a'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe a'e manõ. A'erehe upa katu te awa ta manõ ta me'ẽ te'e tĩ. Anã ngi jumu'e, ame'ẽja saka. Upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e a'erehe manõ ta me'ẽ te'e tĩ. 13 Je'ẽha ke Moise pe Tupã me'ẽ ym we rĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe manõ. Ma'e je'ẽha nixói rahã, amõ pe amõ pandu ym: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja. Ame'ẽ ke paper rehe mapyk ym, ame'ẽja saka. 14 Anĩ. Upa manõ tĩ. Anã ixo rahã har ngi Moise ixo rahã, upa katu te awa ta manõ. Aja rahã, upa katu te ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja jakwa katu. Anã aja manõ tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym. A'e aja awa ta anĩ. Amõ koty ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe upa katu te manõ.

Amõ riki uwyr ta. Kirisutu a'e. A'e riki Anã aja saka. (Anã ma'e ke ma'e py, a'erehe upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Kirisutu uhãha me'ẽ katu, ame'ẽ riki ma'e py, ame'ẽja saka tĩ. A'erehe awa ta rehe Tupã ipy'a katu.) 15 A'erehe ame'ẽ mokõi juja ym te. Ma'e ke Tupã te'e me'ẽ. Ame'ẽ riki Anã ma'eha aja ym. Ma'e ka'u te'eha ke Anã ma'e. Ame'ẽ peteĩ sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe heta ngã manõ. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Kuja riki. Upa ngã rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ẽ riki Anã ma'eha 'ar koty te we katuha. Kuja. Peteĩ sawa'e. Jesu Kirisutu a'e. A'e manõ, a'erehe ngã ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ ke Tupã te'e me'ẽ.

16 Pe, amõ we juja ym te. Peteĩ sawa'e, Anã a'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, Tupã pandu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym nde" aja. Ma'e ke Tupã te'e me'ẽ. Amõ koty ame'ẽ. Tupã pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ẽ ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. Ame'ẽ ke a'e te'e me'ẽ.

17 Peteĩ sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa katu te awa ta manõ ta me'ẽ te'e. Pe, amõ sawa'e ma'e ame'ẽ ke i'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu ma'e ame'ẽ ke. A'erehe Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ẽ ke a'e te'e me'ẽ. Ame'ẽ ke upa katu te Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã me'ẽ te'e. Pe, Kirisutuma'e pyrãtãha namõ ixo ta.

18 Pesarahã! Peteĩ sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa awa ta pe Tupã pandu: "Pehẽ katu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e" aja riki. Aja amõ koty tĩ. Katu te ame'ẽ ke peteĩ sawa'e ma'e. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe Tupã pandu: "Anĩ pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Kirisutu muhepy" aja. A'erehe ame'ẽ ta pe uhãha ke a'e me'ẽ.

19 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe peteĩ sawa'e hendu ym. Anã a'e. A'erehe upa awa ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Aja amõ koty tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe peteĩ sawa'e hendu katu te. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe heta ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja riki.

20 Pe, je'ẽha ke Moise pe Tupã muwyr. A'erehe ma'e riki ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ẽ ke ngã ukwa. Ame'ẽ ke ukwa rahã, i'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ymanihar 'ar koty te we ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, mã ame'ẽ 'ar koty te we Tupã ipy'a katuha ihĩ. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ. 21 Aja rahã, kuja riki. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e, a'erehe manõ ta me'ẽ te'e. Aja amõ koty tĩ. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ, a'erehe a'e pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. Aja rahã, jande ke a'e muhã katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ma'eha rupi jande ke a'e muhã katu. (Kuja a'e ma'eha. Jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy, a'erehe jande ke muhã katu a'e.)

6

Ixoha pyahu aja saka

1 Myja me'ẽ japandu ta my? Tapijar te'e
we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ta my?
Aja rahã, ame'ẽ 'ar koty te we jande rehe
Tupã ipy'a katu ta riki. Aja my? 2 Anĩ.
Katu ym te aja! Tapijar te'e we ma'e jaka'u
te'eha ke jama'e ym ta me'ẽ te'e. Pesarahã!
Jande riki jamanõ, ame'ẽ ta aja saka jande.
Manõ te aja rahã, upa ma'e ke ma'e ym te.
Upa putu'u. Aja jande tĩ. Manõ ame'ẽ ta
aja saka jande jaxo. A'erehe tapijar te'e
we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym ta
me'ẽ te'e. Japutu'u, ame'ẽja saka.

3 Jande ke amõ mujahuk rahã, Jesu
Kirisutu kotyhar ta ke jande, aja jamu-
jekwa katu. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pe,
jande ke amõ mujahuk rahã, Jesu Kirisutu
manõ, aja inamõ jande jamanõ tĩ, ame'ẽja
saka tĩ. 4 Jande ke amõ mujahuk rahã, y
pe jande ke pypyk. Ame'ẽ riki Kirisutu
aja jande ke amõ ta jytym tĩ, ame'ẽja saka
tĩ. Inamõ jande jamanõ, a'erehe jande ke
jytym tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Y ngi jande ke
muhem rahã, Kirisutu aja jande ke Tupã
mukwera katu muhem tĩ, ame'ẽja saka tĩ.
Pyrãtã katu te ha namõ mukwera katu
muhem. Aja rahã, jaxoha pyahu aja jaxo
apo 'y. A'erehe tapijar te'e we ma'e jaka'u
te'eha ke jama'ema'e ym ta me'ẽ te'e.

5 Kirisutu aja jande jamanõ tĩ. A'erehe
inamõ jaxo. Peteĩhar aja jaxo. A'erehe amõ
we tĩ. Kirisutu aja jande ke Tupã mukwera
katu muhem tĩ, ame'ẽja saka tĩ. A'erehe
inamõ peteĩhar aja jaxo tĩ. 6 Pe, kuja jakwa.
Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu ke
amõ ta jukwa rahã, inamõ ymanihar jande
jaxoha ke jukwa tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Aja
rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar
katu, ame'ẽ japutariha ke Tupã mukanim
jande ngi. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha ke
jama'ema'e ame'ẽ ke jande jar aja saka ixo
ym ta. Mondo mondo ame'ẽja saka ym
ta. Aja rahã, jama'e ym ta. 7 Amõ manõ
te rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te
apo 'y. A'erehe ame'ẽ riki ijar aja saka ixo
ym te apo 'y. Mondo mondo aja ym ta.
Poir, aja saka ixo. (Aja rahã ma'e ym ta.)
8 Kirisutu manõ rahã, inamõ jande jamanõ
tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, a'e ixuwe katu,
aja inamõ jande jaxo katu ta tĩ, aja jakwa
katu tĩ. 9 Manõha ngi Kirisutu ke Tupã
mukwera katu muhem. Pe, manõ ym te ta
tĩ. Manõha riki ijar aja saka ym te ta. Aja
jakwa katu. 10 A'erehe kuja riki. Ma'e ka'u
te'eha ke amõ ma'e, ame'ẽ rehe Kirisutu
muhepy, a'erehe a'e manõ. Peteĩhar a'e
manõ. Apo a'e ixuwe katu ixo. Tupã
namõ katu ixo, aja riki a'e ixo. 11 Aja mã
peja pexo tĩ. Pehẽ pemanõ, aja pexo. Aja
rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e,
ame'ẽ riki pehẽ jar aja saka ixo ym te ta
'y. (Aja rahã, pema'ema'e ym ta.) Anĩ. Jesu
Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupã
putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu, aja pexo
apo 'y.

12 Tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke
pema'ema'e ym we rĩ. Ame'ẽ riki pehẽ jar
aja saka. Mã peja ym pexo. Aja rahã, pehẽ
py'a rupi ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha
ke pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ ke pema'e
ym ta kỹ. 13 Pehẽ pepandu ta me'ẽ te'e pehẽ
jupe: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta
apo kỹ" aja. Kuja katu te: "Tupã kotyhar ta
aja jande jaxo. Aja rahã, a'e pandu, aja katu
ame'ẽ ke jama'ema'e ta kỹ" aja pepandu
ta me'ẽ te'e pehẽ jupe. Pehẽ riki pemanõ
ame'ẽ ta aja saka ym we pexo. Tupã muk-
wera katu, ame'ẽ ta aja pexo. A'erehe Tupã
pe pepandu: "Ko nema'e ke jande. Katu
ame'ẽ ke jama'ema'e ta kỹ" aja pepandu
ipe. 14 "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar
katu. Marã ka ym jajumuputu'uha" aja mã
peja pepandu ym. Aja ym pexo. Moise
je'ẽha pandu ame'ẽ ke pema'e ta me'ẽ te'e.
Anĩ. Aja ym pexo. Pehẽ rehe Tupã ipy'a
katu, aja pexo. A'erehe mã peja ma'e
peka'u te'eha ke pema'e ym.

Ma'e katu ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e

15 Myja me'ẽ japandu ta my? Moise
je'ẽha rehe jahendu ym apo 'y, a'erehe
ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my? Anĩ.
Katu ym aja. Jande rehe Tupã ipy'a katu,
a'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my
tĩ? Anĩ. Katu ym aja. 16 Kuja pekwa
katu. Amõ pe pepandu: "Nde pe ihẽ te'e
aparaky ta. Nde rehe jõ ahendu katu ta"
aja. Aja rahã, ame'ẽ riki nema'e jar aja ixo
ta. Ame'ẽ riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha
ke pema'e rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e jar
aja saka. (Marã ka ym peputu'uha ame'ẽ

ngi. A'erehe pehẽ jar aja saka.) Pehendu katu ehe ame'ẽja saka, a'erehe pehẽ jar ame'ẽja saka. Pe, ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, pemanõ ta. Amõ ijar pehĩ tĩ. Tupã rehe pehendu katu rahã, pehẽ pe a'e pandu ta: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. A'erehe ame'ẽ riki pehẽ jar aja apo 'y. (A'erehe pehendu katu ehe.)

17-18 Yman ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Marã ka ym peputu'uha ame'ẽ ngi. Ame'ẽ riki pehẽma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ẽja saka. Aja rahã, jetehar ke pehẽ pe amõ ta mu'e. Ame'ẽ rehe pehendu katu te hũ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ẽ riki pehẽma'e jar aja ym apo 'y. Pehẽ ke Tupã mupoir, aja pexo. Pe, Tupãma'e ke pehẽ. A'e riki pehẽma'e jar apo 'y. Aja rahã, katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta apo 'y. A'erehe kuja Tupã pe ihẽ apandu: "Mã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja riki.

19 Awa ta jar rehe har ihẽ apandu axo. Paraky te'e ame'ẽ rehe har apandu tĩ. Aja rahã, pehẽ pekwa katu ta. Yman pepandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jõ jama'e ta" aja. Aja rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ẽja saka. Aja rahã, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja apo tĩ. Kuja pepandu ta me'ẽ te'e: "Katu ame'ẽ ke jõ jama'ema'e ta apo 'y. Aja rahã, Tupã kotyhar ta te aja jaxo" aja riki. Aja rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e jar apo 'y. Pehendu katu ehe.

20 Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ẽja saka. Arahã Tupã putar ame'ẽ ke pema'e tar ym. Pema'e ym te. 21 Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ẽ ngi pehẽ ruxĩ apo 'y. Ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, ma'e riki pehẽma'e muhepyha my? Kuja. Manõha ke. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, pemanõ ta. 22 Apo ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu, ame'ẽ ke Tupã mukanim pehẽ ngi. Pehẽ ke mupoir, ame'ẽja saka. Apo Tupã rehe pehendu katu. A'e riki pehẽma'e jar apo 'y. Aja rahã, ma'e riki pehẽma'e muhepyha my? Kuja. Tupã putar ame'ẽ ke jõ pema'ema'e tar katu. Aja rahã, pemanõ rahã, pehẽ ruhã te hũ aja pexo ta inamõ. (Ame'ẽ riki pehẽma'e muhepyha ke.) 23 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe muhepy ta, ame'ẽja saka ta. Mupyraraha renda pe oho ta. Ame'ẽ riki muhepyha ke. Tupã anĩ. Uhãha ke a'e me'ẽ te'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te kotyhar te ke a'e, a'erehe uhãha ke Tupã te'e me'ẽ katu ipe, (Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ pe.)

7

Jumendar aja saka

1 Ihẽ mu ta! Sehar ta je'ẽha rehe har pekwa, a'erehe apo ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa katu ta tĩ. Amõ ixuwe katu rahã jõ, sehar ta je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e. Manõ rahã, anĩ. Marã ka ym henduha. 2 Kũjã jumendar ame'ẽ ke aja tĩ. Ixawa'e ixo rahã, inamõ hakehar ixo ta me'ẽ te'e. Aja sehar ta je'ẽha rehe panduha ihĩ. Pe, ixawa'e manõ rahã, anĩ. "Ixawa'e namõ ixo ta me'ẽ te'e" ame'ẽ panduha rehe hendu ym apo 'y. Je'ẽha nixói. 3 Pe, ixawa'e ixo rahã, amõ sawa'e namõ jumusarái rahã, ka'u te'e ame'ẽ kũjã. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Ixawa'e manõ rahã, jumendariha upa, aja riki. Nixói, aja riki. Jeje ixo tĩ. A'erehe amõ sawa'e ke pyhyk rahã, ka'u te'e ym. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym tĩ.

4 Ihẽ mu ta! Pehẽ riki ame'ẽ kũjã aja saka. Moise je'ẽha rehe har japandu rahã, jande jamanõ, ame'ẽja saka. (Ixawa'e manõ, ame'ẽja saka tĩ.) A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym, ame'ẽja saka tĩ. Kirisutu manõ, a'erehe inamõ jamanõ, ame'ẽja saka. Kirisutu ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, ixotyhar ta ke jande. (Amõ sawa'e ke japyhyk, ame'ẽja saka. A'erehe Kirisutu rehe jõ jahendu katu ta me'ẽ te'e.) Aja rahã, katu ame'ẽ ke jama'ema'e apo 'y. Aja Tupã putar ame'ẽ ke jama'ema'e apo 'y.

5 Yman jande py'a rupi ma'e ke japutar, aja jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ẽ ma'eha ke my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa katu. A'erehe ame'ẽ ke jama'e tar katu. Pe, aja jama'e rahã, jamanõ ta. 6 Apo anĩ. Jande jamanõ, ame'ẽja saka. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu katu, ame'ẽ ngi jande ke Tupã mupoir, ame'ẽja saka. (Aja

rahã, ame'ẽ rehe jahendu ym ta apo 'y.) Yman Moise je'ẽha jande ke kynda, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ngi jande ke mupoir, ame'ẽja saka. (Aja rahã, ame'ẽ rehe jahendu ym ta apo 'y.) A'erehe apo Tupã putar ame'ẽ ke jama'ema'e katu. Ymanihar aja anĩ. Je'ẽha ke paper rehe amõ mupinim, aja jaxo ym. Anĩ. Apo har pyahu aja jaxo. Tupã'ã mujekwa, aja jaxo. Aja Tupã putar ame'ẽ ke jama'ema'e katu.

Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ẽ ma'eha ke Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa

7 Myja me'ẽ japandu ta my? Amõ ta pandu: "Moise je'ẽha riki katu ym" aja. Anĩ. Aja ym riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ẽ ke ihẽ pe Moise je'ẽha mujekwa. (A'erehe Moise je'ẽha katu tĩ.) Kuja ame'ẽ panduha ihĩ: "Amõma'e rehe nde py'a emoĩ ym" aja. Pe, ame'ẽ panduha nixói rahã, marã ka ym ma'e ihẽ aka'u te'eha ihẽ ama'eha ke akwaha. Amõma'e rehe ihẽ py'a amoĩ rahã, ame'ẽ riki katu ym, aja akwa ym ta tipe. 8 Pe, ame'ẽ je'ẽha ihẽ akwa riki. A'erehe ma'e ihẽ aka'u te'eha ama'eha ke ihẽ akwa katu. A'erehe i'ar koty te we amõma'e ke rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ. Moise je'ẽha nixói rahã, ma'e riki ma'e ihẽ aka'u te'eha ama'eha ke ihẽ akwa ym ta tipe.

9 Moise je'ẽha ke ihẽ akwa ym rahã, ihẽ katu axo aja ihẽ jupe. Pe, ame'ẽ je'ẽha ke ihẽ akwa rahã, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e tar katu hũ. 10 Ame'ẽ je'ẽha rehe amõ hendu katu te rahã, a'e ke Tupã muhã katu ta, aja a'e putar. Ihẽ pe anĩ. Ahendu ym ehe. Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, aja akwa katu. A'erehe ihẽ amanõ, ame'ẽja saka. Tupã namõ ihẽ axo ym ta, aja akwa. 11 Pe, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Ame'ẽ riki ihẽ ke muka'u te'e, ame'ẽja saka. Ame'ẽ je'ẽha mujekwa, aja ihẽ ama'ema'e katu ta, aja ihẽ akwa ihẽ jupe naĩ. Aja muka'u te'e. Anĩ. Kuja ame'ẽ je'ẽha mujekwa. Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, a'erehe ihẽ amanõ ta, aja mujekwa riki. Tupã namõ axo ym ta, aja mujekwa.

12 Aja rahã, Moise je'ẽha riki katu te. Tupã muwyr ame'ẽ ke. Ame'ẽ je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ riki katu te tĩ. Myja me'ẽ ngã ma'ema'eha ke Tupã putar, ame'ẽ ke mujekwa. Ngã ke muhury katu tĩ. 13 Aja rahã, katu te ame'ẽ ke ihẽ ke jukwa, ame'ẽja saka my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ riki ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ama'e, a'erehe ihẽ amanõ, ame'ẽja saka. Tupã namõ ihẽ axo ym ta, aja riki. Tupã pandu ame'ẽ ke katu. Pe, ame'ẽ ke ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ẽ ke mujekwa ihẽ pe. Aja rahã, ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ẽ ke ihẽ akwa katu te. Amõ we tĩ. Ame'ẽ ma'e ka'u te'eha ma'eha riki i'ar koty te we katu ym ha, aja akwa.

Ihẽ py'a amõ koty koty ihon ame'ẽja saka riki

14 Myja me'ẽ Tupã putar my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa. A'erehe Moise je'ẽha ke Tupã muwyr, aja jande jakwa katu. Pe, ihẽ riki awa te'e ihẽ. A'erehe ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e. Marã ka ym aputu'uha ingi. Ihẽ jar aja saka ame'ẽ. (A'erehe ahendu katu ehe.) 15 Ma'erehe ma'e ke ihẽ ama'ema'e my? Ihẽ akwa ym riki. Pesarahã! Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. Ihẽ aputar ym ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu. 16 Ihẽ ama'e tar ym ame'ẽ ke ihẽ ama'e rahã, ihẽ apandu riki: "Jetehar te riki. Moise je'ẽha riki katu me'ẽ ke" aja akwa katu. 17 Pe, ihẽ riki ame'ẽ ke ama'ema'e, aja ym riki. Ihẽ py'a rehe ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ẽ riki ihĩ. Ame'ẽ riki ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. (A'erehe, ihẽ ama'ema'e riki.) 18 Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'e, ame'ẽ ke ihẽ py'a rehe ihĩ ym, aja ihẽ akwa katu. Ihẽ riki awa te'e ihẽ. Pitu te'e ihẽ. Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ riki ihẽ py'a rehe ihĩ tipe. Anĩ. Marã ka ym ihẽ ama'eha. 19 Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'e tar katu tipe. Aja ym ihẽ ama'eha. Anĩ. Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e tar ym. Ame'ẽ ke ihẽ ama'e riki. 20 Ihẽ ama'e tar ym ame'ẽ ke ihẽ ama'e rahã, ihẽ riki ama'e, aja ym riki. Anĩ. Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ẽ riki ihẽ py'a rehe ihĩ katu. Ame'ẽ riki ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. (A'erehe ihẽ ama'ema'e.)

21 A'erehe kuja riki ihẽ ama'eha. Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'e tar katu rahã, kuja jõ ihẽ ama'e: "Ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e we rĩ" aja riki. Aja riki ihẽ apanduha. 22 Je'ẽha ke Tupã muwyr, ame'ẽ rehe ihẽ rury katu. Ihẽ py'a rupi ihẽ rury

katu. 23 Pe, ihẽ apandu: “Je'ẽha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ riki katu ame'ẽ ke” aja akwa. Pe, amõ je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tipe, aja ihẽ akwa. Juja ym ame'ẽ. Huwajan aja saka ame'ẽ. Ame'ẽ riki ihẽ ke ma'e ihẽ aka'u te'eha ke muma'e, ame'ẽja saka. (A'erehe ihẽ ama'ema'e.) Marã ka ym ihẽ aputu'uha ingi. 24 Mã! Ihẽ rury ym te ame'ẽ ke ihẽ. Awa riki ihẽ ke mupoir ta ingi my? (Ihẽ ke mupoir rahã, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym ta.) Aja rahã, mupyraraha renda pe ihẽ aho ym ta. Awa riki mupoir katu ta ingi my?

25 Pesarahã! Tupã riki. A'e pandu ta, a'erehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te riki ihẽ ke poir katu ta ingi. A'erehe Tupã pe apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja apandu.

Aja rahã, kuja riki ihẽ axo. Ihẽ akwa katuha namõ Tupã putar ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu. Ihẽ py'a pe aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'e rahã, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. (Ihẽ rehe har ihẽ apandu. Aja rahã, upa ngã pe amujekwa. Ihẽ aja upa katu te ngã tĩ. Ipy'a pe putar ame'ẽ ke ma'e rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tĩ.)

8

Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ixo

1 Jesu Kirisutu kotyhar aja amõ ixo rahã: “Katu ym nde. Mupyraraha renda pe eho” aja Tupã pandu ym te ta. 2 Jesu Kirisutu kotyhar aja ihẽ axo. A'erehe Tupã'ãma'e pyrãtãha riki ihẽ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe ihẽ axo katu te, aja ihẽ axo. Aja rahã, ma'e ihẽ aka'u te'eha ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke a'e riki muputu'u katu. Pe, mupyraraha renda pe aho, ame'ẽ rape ngi ihẽ ke a'e muhem tĩ, ame'ẽja saka. 3 “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta aja ym riki. Marã ka ym mukatuha. Awa pitu te'e. Hendu ym ehe. Moise je'ẽha rehe hendu ym. “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta aja ym riki. Tupã anĩ. Ame'ẽ ke a'e pandu katu. Kuja: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. A'e pandu tĩ: “Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ riki katu ym” aja. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. A'e uwyr rahã, awa te'e a'e uwyr tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ awa te'e a'e tĩ. Pe, ma'e ka'u te'eha ke Ta'yr ma'e ym te riki. Awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy uwyr. Aja ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katuha ke mukanim ingi. 4 Aja riki a'e. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke jande jama'ema'e ta me'ẽ te'e, aja Moise je'ẽha mujekwa. Ame'ẽ ke jama'ema'e. Tupã'ãma'e pyrãtãha riki jande py'a rehe ihĩ, a'erehe jama'ema'e katu. Jande py'a rupi jama'ema'e tar katu my? Anĩ. Aja ym. Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ jama'ema'e katu. 5 Amõ juehe putar, aja amõ ta ixo ta katu. Ame'ẽ ta ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke jõ ma'ema'e katu. Tupã'ã mujekwa rahã, amõ koty. A'e mujekwa, aja amõ ixo tar katu. Ame'ẽ ta amõ kotyhar ixo. Tupã'ã putar, aja ixo katu. 6 Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke jõ amõ ma'ema'e rahã, mupyraraha renda pe oho ta. Tupã namõ ixo ym te ta. Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, uhãha namõ ixo ta. Pe, ipy'a ke Tupã muhury katu. 7 Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke jõ amõ ma'ema'e rahã, Tupã ruwajan aja a'e ixo ta. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym. Marã ka ym henduha a'e. 8 Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, Tupã ke marã ka ym muhuryha a'e.

9 Pehẽ anĩ. Pehẽ py'a pe ma'e pekwa pekwa pexo, ame'ẽ ke pema'e ym. Anĩ. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'e mujekwa ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Tupã'ã ke Kirisutu muwyr. A'e riki pehẽ py'a rehe ihĩ ym rahã, Kirisutu kotyhar aja ym pehẽ. 10 Pe, Kirisutu riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu rahã, pehẽ ruhãha ke Tupã'ã me'ẽ ta kỹ. Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. A'erehe pehẽ ruhãha ke I'ã me'ẽ katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e riki. A'erehe pehẽ rete manõ ta. Pehẽ'ã anĩ. Pehẽ ruhã te hũ ta. 11 Manõha ngi Jesu Kirisutu ke Tupã mukwera katu muhem. Aja rahã, pehẽ ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. Pehẽ pemanõ ta ame'ẽ ta ke pehẽ. I'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ ke Tupã mukwera katu ta

muhem tĩ.
12 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Tupã'ã mujekwa
ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e. Jande
py'a pe ma'e jakwa jakwa jaxo, ame'ẽ
ke mã peja jama'e ym jaxo. 13 Pehẽ
py'a pe pekwa pekwa pexo ame'ẽ ke
pema'ema'e rahã, mupyraraha renda pe
peho ta. Tupã namõ pexo ym te ta. Pe,
Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ma'e peka'u
te'eha pema'eha ke pemuputu'u rahã, pehẽ
ruhã te hũ, aja pexo ta.
14 Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke ma'ema'e
ame'ẽ ta riki Tupã ra'yr ta. 15 Pehẽ py'a
rehe I'ã ke Tupã muwyr. Aja rahã, Tupã
ngi jande ke I'ã mukyje ym tĩ. (Aja rahã,
Tupã ngi jakyje ym.) Kuja riki. Jande riki
Tupã kotyhar ta ke jande aja I'ã mu'am.
Pe, ima'e pyrãtãha namõ Tupã pe japandu:
“Papa! Ihẽ pái keruhũ!” aja riki. 16 Tupã
kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Aja
Tupã'ã mujekwa jande pe tĩ. “Jetehar te.
Ta'yr ta ke pehẽ” aja mujekwa jande pe
tĩ. 17 Ta'yr ta ke jande. Aja rahã, ma'e
katu ame'ẽ ke Tupã mupyta ixoty, ame'ẽ ke
jandema'e wan ta. Kirisutuma'e ke ixoty
Tupã mupyta tĩ. Ame'ẽ ke Kirisutu namõ
japyhyk ta tĩ. Jandema'e wan ta tĩ. Yman
Kirisutu ke ngã mupyrara. Aja jande ke
ngã mupyrara tĩ. Aja jaxo rahã, Kirisu-
tuma'e katuha ke inamõ jandema'e wan ta
tĩ.

Upa mukatu te ta

18 Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahã,
jande japyrara jaxo. Yman rahã, ma'e katu
te ame'ẽ ke jande pe Tupã mujekwa ta.
Ame'ẽ riki jande japyraraha 'ar koty te we
katuha. Marã ka ym jujaha. Katu te hũ.
Aja ihẽ akwa katu te. 19 Ixotyhar ta ke
Tupã mujesak ta. Ame'ẽ rehe upa katu te
a'e mujã ame'ẽ ta harõ katu te hũ. 20 Upa
Tupã mujã ame'ẽ ke rehe har a'e pandu:
“Ma'e jaxer aja uwak ta oho” aja. Jeje uwak
my? Anĩ. Tupã putar, a'erehe a'e pandu:
“Ma'e jaxer aja uwak ta oho” aja. Pe, ma'e
katu ta, aja harõ ixo we rĩ. 21 Yman rahã,
Tupã riki mukatu ta. Upa a'e mujã ame'ẽ
ke mukatu ta. Aja rahã, jaxer aja uwak
ym te ta tĩ. Aja rahã, Tupã kotyhar ta aja
katu te hũ ta tĩ. Ame'ẽ rehe harõ katu ixo.
22 Pe, apo upa Tupã mujã ame'ẽ ke ahy aja
ixo. A'erehe jambu hũ aja ixo tĩ. Aja jakwa.
Kũjã imembyr ahy rahã, imãi jambu aja
saka Tupã mujã ame'ẽ ke. 23 Tupã mujã
ame'ẽ ke jambu aja ixo. Ame'ẽ jõ ym.
Jande aja tĩ. Jambu aja jaxo tĩ. Jande py'a
rehe I'ã ke Tupã muwyr. Aja rahã, kuja
a'e mujekwa: “Ihẽ ra'yr ta ke pehẽ” aja.
A'erehe inamõ jaxo ta. Ame'ẽ rehe jaharõ
hũ jaxo. Pe, jaharõ jaxo rahã, japyrara
jaxo, a'erehe jambu aja jaxo. 24 Jaharõ
hũ jaxo, a'erehe jaxo katu we rĩ. Uhyk
ta ame'ẽ ke rehe jasak rahã: “Pehĩ” aja
jakwa. A'erehe ame'ẽ rehe jaharõ ym we
ta jaxo. Ma'e ke rehe usak rahã: “Pehĩ”
aja ukwa, a'erehe ame'ẽ rehe harõ ym ta
awa. 25 Ma'e ke rehe jasak ym ame'ẽ ke
rehe jaharõ rahã, jande py'ahu te'e jaharõ
katu jaxo. A'erehe Tupã mukatuha angaha
ke rehe jande py'ahu te'e jaharõ katu jaxo.
26 Amõ we tĩ. Jande pitu te'e jande.
A'erehe jande py'a ke Tupã'ã mãtã katu.
Myja me'ẽ Tupã namõ jande japandu
pandu ta my? Tupã'ã riki japandu ame'ẽ ke
Tupã pe raho katu, ame'ẽja saka. Jambuha
aja saka riki. Ame'ẽ jambuha ma'e ke my?
Panduha nixói. Tupã'ã riki mujekwa Tupã
pe. Jande rehe har Tupã namõ I'ã riki
pandu pandu katu. 27 Ipy'a pe ma'e ke amõ
ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke Tupã ukwa katu.
I'ã riki ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'e ukwa
katu tĩ. Tupã namõ ixotyhar ta rehe har I'ã
pandu katu. Tupã putar ame'ẽ ke I'ã pandu
pandu. A'erehe I'ã ukwa ukwa ixo, ame'ẽ
ke Tupã ukwa katu a'e tĩ.
28 Kuja jakwa katu. Ipy'a katu ehe ame'ẽ
ta pe Tupã pandu: “Ihẽ koty pejur. Ihẽma'e
ta” aja. Pe, ame'ẽ ta rehe ma'e ke uhyk.
Ma'e katu ame'ẽ ke uhyk my? Ma'e katu ym
ame'ẽ ke uhyk my? Aja rahã: “Myja me'ẽ
ame'ẽ ke katu aja ihẽ amuruwak ta my?”
aja Tupã ma'ema'e ixo. Aja ipy'a katu ehe
ame'ẽ ta pe a'e ma'ema'e ixo.
29 Kome'ẽ ywy keruhũ nixói rahã, awa
riki ima'e wan ta my, ame'ẽ ke Tupã ukwa
katu riki. “Ame'ẽ ta riki ihẽ ra'yr ta kỹ tĩ”
aja a'e pandu. Ame'ẽ ta riki Ta'yr mu ta
aja ta kỹ. Pe, ame'ẽ ta ngi har Ta'yr te riki
je'ẽha te reko. 30 “Peme'ẽ riki ihẽma'e ta kỹ”
aja Tupã pandu. Amõ we tĩ. Ame'ẽ ta pe
a'e pandu tĩ: “Amõ ta ngi har pehẽ ke ihẽ

ajo'ok" aja. Amõ we tĩ. Ame'ẽ ta pe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja a'e pandu tĩ. Amõ we tĩ. Ame'ẽ ta pe ima'e katuha ke a'e mujesak ta tĩ.

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ

31 Upa ma'e katu ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e katu. A'erehe myja me'ẽ japandu ta my? Kuja riki. Tupã riki jande kotyhar aja ixo. A'erehe jande ke muputu'u ame'ẽ ta nixói. (A'erehe muputu'u ym te ta awa jande ke.) Jande kotyhar aja Tupã ixo. 32 A'erehe: "Ihẽ ra'yr ke ihẽ amondo ym ta. A'e manõ ym ta" aja Tupã pandu ym. Anĩ. Ta'yr ke a'e muwyr. A'e pandu: "Upa ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe ihẽ ra'yr muhepy ta. A'erehe a'e manõ ta" aja pandu. Ta'yr ke muwyr. Aja rahã, upa ma'e katu ame'ẽ ke jande pe Tupã te'e me'ẽ katu ta tĩ. Kyty'ỹ ym a'e ma'e ke. 33 Ixotyhar ta riki Tupã jo'ok ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta pe: "Mã! Katu ym pehẽ" aja pandu ym te ta awa. Tupã riki pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. 34 Awa riki kuja pandu ta my? "Mã! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mupyraraha renda pe peho ta me'ẽ te'e" aja. Anĩ. Aja pandu ym te ta awa. Aja Kirisutu pandu ym te ta. A'e riki manõ. Arahã upa jandema'e jaka'u te'eha jama'eha ke rehe muhepy. A'erehe: "Katu ym pehẽ" aja pandu ym te ta awa. Amõ we tĩ. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, Tupã rake a'e ihĩ. (Aja rahã, katu te me'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) Jande rehe har inamõ Kirisutu pandu pandu ixo.

35 Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ẽ ke amõ riki mukanim ta my? Anĩ. Mukanim ym te ta awa 'y. Ma'e katu ym ame'ẽ ke jande rehe uhyk nahã my? Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Japyrara jande jaxo nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Jande ke amõ ta mahy nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Myahy te aja jaxo nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Jandema'e ym te nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. "Pehẽ ke jajukwa ta" aja amõ ta pandu nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Jande ke amõ ta jukwa ta nahã my? Anĩ. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tĩ. Upa aja rahã, jande rehe Kirisutu ipy'a katuha ke amõ mukanim ym te ta. 36 Jande japyraraha rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Tupã! Nde kotyhar ta ke jande. A'erehe wera rahã jande ke amõ ta jukwa tar katu.
Arapuharan ke amõ jukwa raho. Aja saka jande ke amõ ta jukwa tar katu tĩ" aja panduha ihĩ.

37 Jetehar te ke! Upa aja pyraraha riki jande rehe uhyk nahã my? Marã ka ym jande ke 'y. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe Tupã rehe jõ jande py'a jamapyk katu. 38 Jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ẽ ke mukanim ym te ta awa, aja ihẽ akwa katu. Jande jaxo rahã, jande rehe a'e ipy'a katu. Jande jamanõ rahã, aja tĩ. Jande rehe ipy'a katu tĩ. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha ta mukanim ym te ta. Amõ ywa pe har ta aja tĩ. Mukanim ym te ta tĩ. Satana kotyhar ta aja tĩ. Mukanim ym te ta tĩ. Apo jande rehe a'e ipy'a katu. Yman rahã, aja ta tĩ. Ipy'a katu ta tĩ. 39 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ẽ ipy'a katuha mukanim ame'ẽ ke nixói te. Upa ma'e ke Tupã mujã. Ame'ẽ ngi har ipy'a katuha mukanim ame'ẽ ke nixói te tĩ. Ywa pe ihĩ, ame'ẽ ke aja tĩ. Ame'ẽ ipy'a katuha mukanim ame'ẽ ke nixói te tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ ame'ẽ ke aja tĩ. Ipy'a katuha ke mukanim ame'ẽ ke nixói te tĩ.

9

Jundéu awa ta rehe har Páu pandu

1-2 "Ihẽ anam ta rehe ihẽ pyai te hũ. Jundéu awa ta ke ame'ẽ ta. (Upa katu te ame'ẽ ta Kirisutu rehe jurujar ym. A'erehe Tupã muhã ym.) A'erehe ihẽ apyai te hũ. Ihẽ apyaiha putu'u ym riki" aja ihẽ apandu. Ihẽ Páu. Aja jetehar te ke ihẽ apandu. Kirisutu kotyhar ke ihẽ, a'erehe te'e apandu ym ihẽ. Ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu, a'erehe te'e apandu ym, aja ihẽ

akwa katu. 3 Upa katu te jundéu awa ta
ke Tupã muhã katu, ame'ẽ ke aputar. Upa
katu te muhã ym. A'erehe kuja ihẽ pe Tupã
pandu ta tipe: “Nde riki ihẽ amai ta ame'ẽ
ke nde. Kirisutu kotyhar aja ym nde erexo
apo 'y” aja. Pe, upa katu te jundéu awa
ta ke Tupã muhã katu ta tipe rahã, ame'ẽ
panduha ihẽ pe katu ta tipe. 4 Ihẽ anam
ta riki jundéu awa rainõ ta. Yman ame'ẽ
ta pe Tupã pandu: “Ihẽ ra'yr ta ke pehẽ”
aja. Pe, ima'e pyrãtãha ke a'eta pe Tupã
mujesak. A'eta pe pandu tĩ: “Ihẽ rehe pe-
hendu katu rahã, pehẽ rehe ihẽ asak katu
ta” aja. Pe, Moise pe je'ẽha ke a'e muwyr.
Myja me'ẽ Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu
my? Ame'ẽ ke a'eta pe Tupã mujekwa katu.
“Katu ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ ama'ema'e ta
kỹ” aja Tupã pandu katu tĩ. 5 Ymanihar
pehẽ ramũi riki Amarã. Isak aja tĩ. Jako aja
tĩ. Ame'ẽ ta rainõ ta ke jundéu awa ta. Pe,
Kirisutu uwyr rahã, jundéu awa aja imãi
pusu ngi a'e u'ar tĩ. Pesarahã! Tupã riki
upa katu tema'e kapitã keruhũ a'e. Mã peja
jande japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke”
aja. Mã peja aja te'eha japandu. A'e tỹ.
Amen.

6 Upa katu te jundéu awa ta pe Tupã
pandu my: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja
my? Anĩ. Upa katu te ixotyhar ta aja ym.
A'erehe: “Tupã pandu ame'ẽ ke uhyk ym”
aja ihẽ apandu ym. 7 Amõ we tĩ. Upa katu
te Amarã rainõ ta riki Tupã kotyhar ta aja
ym ixo. Kuja jõ riki. Amarã pe Tupã pandu:
“Isak rainõ ta jõ riki ne rainõ te ta ke. Ame'ẽ
ta jõ riki nema'e te ta” aja ipe. 8 Ame'ẽ riki
kuja riki. Amarã amõ kũjã ke pyhyk, (Anga
ke.) A'erehe Amarã ra'yr u'ar, (Isamae ke.)
Ame'ẽ rainõ ta Tupã kotyhar ta ym. Amõ
koty riki Tupã kotyhar ke. Kuja. Tupã
manga katu, aja Amarã ra'yr u'ar. (Isak ke
a'e.) A'e riki Tupã kotyhar ke. Hainõ ta riki
Tupã kotyhar ta ke tĩ. 9 Tupã manga katu
ame'ẽ panduha riki kuja: “Angaha uhyk
katu rahã, ihẽma'e pyrãtãha ke nde pe ihẽ
amuwyr ta. Sar, nde rakehar pe nde ra'yr
ta apo kỹ. Imembyr sawa'e ke u'ar ta” aja
manga katu ipe.

10 Amõ we tĩ. Upa katu te Tupã kotyhar
aja ym. Pesarahã! Hembe membyr mokõi
riki. Ipái peteĩ. Hembe sawa'e Isak a'e.
Jande ramũi ke a'e. 11-12 Hembe pe Tupã
pandu: “Haikwer rupi u'ar ame'ẽ rehe u'ar
py ame'ẽ hendu katu ta” aja. Ame'ẽ ta
u'ar ym rahã we, aja Tupã pandu. Sawa'e
ra'yr ta ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ym
we rĩ. Katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e ym we tĩ.
Ma'ema'e ym rahã we, aja Tupã pandu. Aja
rahã, Tupã putar, a'erehe jõ peteĩ sawa'e
pe a'e pandu: “Ihẽ kotyhar wan ta nde”
aja peteĩ pe pandu. (Ame'ẽ ke Jako pe
pandu.) Amõ pe anĩ. (Esau pe anĩ.) A'eta
ma'e ke ma'ema'e, a'erehe aja ym. Tupã
putar, a'erehe jõ. 13 Kuja Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ:

> “Jako rehe ihẽ apy'a katu. Esau rehe
> anĩ. A'e ke ihẽ aputar ym” aja Tupã
> pandu.

(Esau u'ar py. Haikwer koty Jako u'ar.
A'erehe upa katu te Amarã rainõ ta riki
Tupã kotyhar ta ke aja ym.)

14 Aja rahã, myja me'ẽ japandu ta my?
“Tupã katu ym” aja japandu ta my? Anĩ.
Aja ym ta jande. 15 Pesarahã! Moise pe
Tupã pandu:

> “Apyrara ihẽ asak tar katu ame'ẽ ta rehe
> apyrara ihẽ asak ta.
>
> Ihẽ apy'a katu tar katu ame'ẽ ta rehe ihẽ
> apy'a katu ta” aja riki.

16 Aja rahã, Tupã ma'ema'eha riki sawa'e
putar, a'erehe amõ rehe Tupã pyrara usak
my? Anĩ. Aja ym. Ma'e ke sawa'e ma'ema'e,
a'erehe Tupã pyrara usak ehe my? Anĩ.
Aja ym tĩ. Tupã jõ putar, a'erehe amõ
rehe pyrara aja a'e usak katu. 17-18 Amõ
rehe anĩ. Amõ ke muhendu ym aja a'e riki
putar rahã, aja a'e ma'ema'e. Parao aja
saka. (Eji ywy pe har tama'e kapitã keruhũ
a'e.) Parao pe Tupã pandu, ame'ẽ riki Tupã
je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja Tupã pandu:

> “Nde ke eji ywy pe har tama'e kapitã
> keruhũ aja ihẽ amu'am. Pe, nde
> ke ihẽ rehe amuhendu ym, aja ihẽ
> ama'e ta. (Aja rahã, ihẽ rehe nde
> erehendu ym ta.) Aja rahã, amõ ta
> ihẽma'e pyrãtãha ke ukwa katu ta tĩ.
> A'erehe nde kapitã keruhũ aja ihẽ
> amu'am. Aja rahã, amõ amõ hekoha
> pe har ta aja ukwa katu ta tĩ. Ihẽ riki
> pyrãtã te hũ, aja ukwa ta” aja riki
> panduha ihĩ.

Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke rehe pyrara a'e usak. Tupã rehe hendu tar ym, ame'ẽ ta pe: “Mã peja ixo” aja Tupã. (A'erehe Tupã jõ putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu, aja mujekwa katu.)

Ngã rehe pyrara Tupã usak.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta rehe Tupã parahy.

19 Aja rahã, pehẽ ngi har amõ pandu ta ihẽ pe my: “Katu ym aja. Tupã putar, a'erehe ngã rehe a'e pyrara usak. Aja rahã: ‘Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e’ aja Tupã pandu ym ta me'ẽ te'e. Tupã putariha ke mukanim ym te ta awa.” Aja ihẽ pe amõ pandu my? 20 Mã! Sa'e! Aja Tupã pe je'ẽha emujywyr ym exo. Pesarahã! Tujuk pander ke amõ mujã rahã, mujãha pe pander pandu: “Ma'erehe ihẽ ke nde eremujã my?” aja pander pandu ym. 21 Pesarahã! Pander ke amõ mujã rahã, a'e putar aja ame'ẽ pander ke tujuk ke te'e mujã. Tujuk jo'ok. Pe, ame'ẽ ke te'e mokõi pander a'e mujã. Peteĩ pander pe wera rahã pame katu te ma'e ke mupupur. Amõ pander anĩ. Ma'e huryha mujã rahã jõ, ame'ẽ pe ma'e ke mupupur. Katu te ame'ẽ ke ame'ẽ pander, a'erehe huryha rehe jõ ma'e ke mupupur.

22 Ame'ẽ pander mujãha aja Tupã tĩ. A'e ma'ema'eha riki mujãha aja tĩ. A'e putar, aja a'e ma'ema'e. Amõ ke pander aja saka tĩ. Amõ ta pe a'e parahyha ke a'e mujesak tar katu. Mupyrara tate ame'ẽ ta ke a'eta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe ame'ẽ ta rehe parahy a'e. Ame'ẽ ta pe pyrãtãha ke mujesak tar katu tĩ. Pahar parahy. Anĩ. Aja ym. I'i harõ. Aja rahã, ipy'a ke muruwak ta my? A'erehe i'i a'e harõ. 23 Amõ ta pe a'e katu te ha ke a'e mujesak tar katu tĩ. A'erehe i'i a'e harõ tĩ. Pe, jande pe ima'e pyrãtã te ha ke a'e mujesak tĩ. A'e pyrara usak ame'ẽ ta ke jande. Yman jande pe ima'e pyrãtã te ha ke a'e mujekwa ta, aja a'e ukwa. Pe, mujekwa tĩ. 24 Pe, jande riki a'e putar ame'ẽ ta ke jande. A'e pandu: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja jande pe. Ame'ẽ ta ngi har jundéu awa ta ke. Amõ riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke tĩ. 25 Yman Tupã je'ẽha rehe Oséi mupinim. Kuja Tupã pandu ame'ẽ ke a'e mupinim. Tupã pandu:

“Ihẽ kotyhar aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta: ‘Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ apo 'y’ aja.

Amõ ta riki ihẽ apy'a ym ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta: ‘Ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ apo 'y’ aja.

26 Amõ renda pe amõ ixo rahã, ihẽ apandu: ‘Ihẽ kotyhar ta ke aja ym pehẽ’ aja.

Ame'ẽ renda ke pe ihẽ apandu ta: ‘Ihẽ riki ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ ra'yr ta ke pehẽ apo 'y’ ” aja Oséi mupinim. (Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ta ke a'e jo'ok, aja mujekwa.)

27 Yman jundéu awa ta rehe har Isai mupinim tĩ:

—Y ramũi rymy'y rehe ywy ku'i heta te hũ. Aja jundéu awa ta heta te hũ tipe tĩ. Ame'ẽ ta ngi har heta ym ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. 28 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ angaha ke rehe i'i a'e harõ ym ta. Pahar mupyrara ta — aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta aja mujekwa.)

29 Yman amõ we Isai mupinim tĩ:

“Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Heta ym jundéu awa ta ke a'e mupyta ym rahã, jundéu awa ta nixói te ta tipe.

Sondo ok ta pe har ta aja jundéu awa ta nixói te ta tipe. Ngomo ok ta pe har ta aja nixói te ta tipe tĩ” aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta, aja mujekwa katu.)

Myrandu katu riki jundéu awa ta pe katu tĩ

30 Upa aja rahã, kuja japandu katu. “Myja me'ẽ Tupã pe katu te aja jande jaxo my” aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta putar ym. Kekar aja ym ixo. Anĩ. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja riki. 31 Jundéu awa ta anĩ. Ma'e je'ẽha rehe a'eta kekar. Ame'ẽ pe: “Myja me'ẽ Tupã pe a'eta katu te my” aja a'eta putar tipe. Kekar tipe tĩ. 32 Ma'erehe mahem ym my? Jesu Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe mahem ym. A'eta ma'ema'eha jõ riki katu, aja

a'eta ukwaha naĩ. A'erehe Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar tar ym. Kirisutu riki ita aja saka. Ame'ẽ rehe ipy tukwa. Tukwa rahã, u'ar u'ar. Ukwa ym, a'erehe u'ar u'ar, ame'ẽja saka. 33 Ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Tupã pandu:

"Pesarahã! Siã ok ta pe ita ke ihẽ amoĩ ta.
Ame'ẽ rehe ipy ke ngã tukwa tukwa ta. Pe, u'ar u'ar ta.
Pe, amõ jurujar katu ehe rahã, pandu ta jupe: 'Mã! Katu hũ' aja ta" aja Tupã pandu.

Aja panduha ihĩ. (Kirisutu riki ame'ẽ ita aja saka. Heta jundéu awa ta jurujar tar ym ehe. U'ar u'ar ame'ẽja saka. Aja rahã, mai, ame'ẽja saka ixo. "Siã" aja pandu rahã: "Jerusarẽ ok ta ke" aja mujekwa.)

10

1 Ihẽ mu ta! Kuja ihẽ aputar katu. Ihẽ Páu. Upa katu te jundéu awa ta ke Tupã muhã katu, aja ihẽ aputar katu. Ame'ẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu riki. Jundéu awa ta riki ihẽ anam ta. 2 Tupã rehe a'eta ipy'a ke moĩ moĩ katu tipe, aja ihẽ apandu katu pehẽ pe. Anĩ. Ukwa ha rupi ym Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ. 3 Myja me'ẽ Tupã pandu my: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. Ame'ẽ ke jundéu awa ta ukwa ym. A'erehe myja me'ẽ Tupã namõ katu te my, ame'ẽ ke ima'e ukwaha namõ kekar kekar tipe. A'erehe a'eta pandu ym: "Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jajurujar katu ta" aja. Anĩ. Ima'e ukwaha namõ kekar tipe. 4 Kirisutu uwyr. A'erehe amõ jurujar katu ehe rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe hendu katu, ame'ẽja saka. A'erehe Moise je'ẽha ke Kirisutu mumba, ame'ẽja saka riki. Aja rahã, Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja riki.

Tupã muhã katu ame'ẽ ta ke

5 Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta myja me'ẽ Tupã koty katu te aja ixo ta my. Ame'ẽ rehe har Moise mupinim. Kuja. "Je'ẽha mujekwa aja amõ ma'ema'e rahã, a'e ixo katu ta. Hury katu ta" aja riki. (Ame'ẽ Moise je'ẽha rehe hendu katuha hãtã ma'eha. Kirisutu rehe jurujar katuha, anĩ. Hãtã ym ma'eha.) 6 Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ẽ panduha riki Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja:

"Pepandu ym pehẽ jupe: 'Awa riki ywa pe oho ta my?' aja." (Aja rahã, awa riki Kirisutu pe pandu ta oho my: "Kome'ẽ ywy keruhũ pe ewyjy ejur" aja pandu riki.)

Upa a'e uwyr, a'erehe aja pandu ym ta me'ẽ te'e ipe. 7 Amõ we tĩ.

"Pehẽ pepandu ym pehẽ jupe tĩ: 'Awa riki itakwar keruhũ pe ixe ta oho my?' aja." (Aja rahã, awa riki Kirisutu ke mukwera katu ta muhem my, aja pandu riki.)

Tupã upa mukwera katu muhem riki, a'erehe aja pandu ym te ta me'ẽ te'e. 8 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ. "Myrandu ke Tupã mujekwa, ame'ẽ riki pehĩ. Nde erepandu riki. Nde erekwa riki" aja panduha ihĩ. Ame'ẽ myrandu kuja. Tupã rehe nde erejurujar katu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke japandu pandu. 9 Amõ ta ruwa koty nde erepandu: "Jesu riki ihẽma'e sawa'e te. Manõha ngi Jesu ke Tupã mukwera katu muhem, ame'ẽ rehe ihẽ ajurujar katu." Aja nde erepandu rahã, nde ke Tupã muhã katu ta. 10 Jesu rehe jande jajurujar katu rahã, Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. Pe, ame'ẽ jajurujar katuha ke amõ ta ruwa koty japandu rahã, jande ke Tupã muhã katu. 11 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ.

"Amõ jurujar katu ehe rahã, jupandu ym ta jupe: 'Mã! Jaxer' aja ym ta" aja panduha ihĩ. Katu ta.

12 Tupã pe upa awa ta juja katu te riki. Jundéu awa ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta. Upa katu te juja katu te. Myja me'ẽ upa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta my? Ame'ẽ riki juja katu te. Upa awa ta pe peteĩhar jõ riki jandema'e sawa'e te ixo. Tupã ke a'e. Inamõ pandu pandu ame'ẽ ta pe katu ame'ẽ ke a'e te'e me'ẽ me'ẽ katu te hũ. 13 Kuja riki Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Jandema'e sawa'e te pe amõ pandu: 'Ihẽ ke emuhã katu' aja. Upa aja pandu

ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta" aja panduha ihĩ.

14 Aja rahã, amõ jurujar ym ehe rahã: "Ihẽ ke emuhã katu" aja marã ka ym a'e panduha. Pe, myrandu ke hendu ym rahã, marã ka ym jurujar katuha ehe. Pe, myrandu ke amõ pandu ym oho rahã, marã ka ym henduha. 15 Pe, myrandu rahoha ke Tupã mondo ym rahã, marã ka ym myrandu ke panduha awa. Pe-sarahã! Myrandu rahoha ke Tupã mondo riki. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: "Myrandu katu ke pandu ame'ẽ ta uwyr ixo. Mã! Katu te ame'ẽ uwyriha ke" aja panduha ihĩ. 16 Myrandu katu rehe upa katu te jurujar katu my? Anĩ. Upa katu te aja ym. Aja riki Isai mupinim tĩ. "Sawa'e! Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe jurujar ym awa" aja mupinim. 17 Aja rahã, kuja riki. Kirisutu rehe har amõ pandu pandu, ame'ẽ riki myrandu ke. Pe, myrandu rehe amõ hendu rahã, Kirisutu rehe jurujar katu.

18 Myja me'ẽ jundéu awa ta my? Aja ihẽ apandu. Myrandu ke a'eta hendu ym my? Ame'ẽ jetehar te my? Jetehar ym. Hendu riki. Kuja myrandu rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"A'eta pandu, ame'ẽ panduha riki kome'ẽ ywy keruhũ rupi amõ pandu pandu oho. Ame'ẽ panduha ke upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta hendu" aja panduha ihĩ.

19 Pe, ihẽ apandu tĩ. Myrandu ke jundéu awa ta hendu rahã, ukwa ym my? Anĩ. Ukwa riki. Moise riki pandu py ame'ẽ ke a'e. Kuja. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe har Tupã pandu:

" 'Awa ta ym ame'ẽ ta ke peme'ẽ ta' aja jundéu awa ta ukwaha naĩ. Ame'ẽ ta rehe ihẽ riki katu asak ta. A'erehe jundéu awa ta jyty'ym ta ame'ẽ ta rehe.

'Ka'u te'e ame'ẽ ta ke peme'ẽ ta' aja jundéu awa ta ukwaha naĩ. (Ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta: 'Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe' aja.) A'erehe ame'ẽ ta rehe jundéu awa ta parahy ta" aja Tupã pandu. Aja Moise mupinim.

("Peme'ẽ ta" aja pandu rahã: "Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta" aja mujekwa katu.) 20 Isai aja tĩ. Kyje ym ha namõ Tupã pandu ame'ẽ ke a'e mupinim. Kuja Tupã pandu:

"Ihẽ rehe kekar ym ame'ẽ ta riki ihẽ ke mahem.
'Myp ihĩ my?' aja pandu ame'ẽ ta pe ihẽ juehe har amujekwa" aja Tupã pandu. Aja Isai mupinim. (Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ehe, aja mujekwa.)

21 Amõ we jundéu awa ta rehe har Isai mupinim. Kuja. Tupã pandu:

"Wera rahã pame katu te ihẽ apandu: 'Ihẽ koty pejywyr' aja jundéu awa ta pe.
Anĩ riki. Hendu ym ame'ẽ ta ke a'eta. 'Tupã ke japutar ym' aja pandu ame'ẽ ta ke a'eta" aja Tupã pandu. Aja Isai mupinim.

11

Jundéu awa ta rehe Tupã pyrara usak

1 "Jundéu awa ta ke ihẽ aputar ym" aja Tupã pandu my? Anĩ. Aja ym. Aja ihẽ akwa katu. Ihẽ ke a'e ombor ym. Ihẽ Páu. Jundéu awa ke ihẽ tĩ. A'erehe jundéu awa ta ke a'e ombor ym tĩ, aja akwa katu. Ihẽ jundéu awa ke tĩ. Amarã rainõ ke ihẽ. Ymanihar te ihẽ ramũi riki Menjamĩ. Jundéu awa ke a'e tĩ. 2 Jundéu awa ta ke Tupã ombor ym. Yman te jundéu awa ta nixói rĩ. Tupã pandu: "Ihẽ kotyhar wan ta" aja. Eri rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ. Ame'ẽ ke pekwa riki. Jundéu awa ta ke Tupã ombor ym, aja Eri panduha mujekwa tĩ. Jundéu awa ta rehe har Eri je'ẽ je'ẽ hũ Tupã pe.

3 —Sawa'e! Ne je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jundéu awa ta jukwa jukwa hũ. Nde rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ, ame'ẽ renda ke a'eta upa mujaxer. Ne je'ẽha pandu ame'ẽ ta ngi har ihẽ jõ riki axo. Pe, ihẽ ke a'eta jukwa tar katu tĩ — aja Eri.

4 Kuja Tupã pandu ipe:

—Anĩ. Ne jõ ym. Amõ heta ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'ẽ ta ixo. Kuja, 7.000 hetaha ixo. Ame'ẽ ta Mbáu rehe ipy'a ke moĩ moĩ ym. (Mbáu riki tupãran ke) — aja riki Eri pe Tupã pandu.

5 Aja jundéu awa ta ke Tupã ombor ym,
aja mujekwa. Aja apo tĩ. Heta ym ame'ẽ ta
rehe Tupã pyrara usak. A'erehe ame'ẽ ta
pe Tupã pandu. “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ”
aja. (A'erehe upa ombor ym aja mujekwa
katu.) 6 Ma'e katu ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e,
a'erehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu my? “Ihẽ
kotyhar ta ke pehẽ.” Anĩ. Aja ym. Ame'ẽ
ta rehe a'e pyrara usak, a'erehe jõ aja a'e
pandu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e, a'erehe:
“Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja Tupã pandu
my? Aja rahã, pyrara usakiha namõ: “Ihẽ
kotyhar ta ke pehẽ” aja Tupã pandu ym ta
tipe. Anĩ. A'eta ma'e ke ma'ema'e, a'erehe:
“Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja Tupã pandu
ym te. (Pyrara usak, a'erehe: “Ihẽ kotyhar
ta ke pehẽ” aja Tupã pandu katu.)
7 Myja me'ẽ Tupã koty katu ta awa my?
Myja me'ẽ Tupã pandu my: “Pehẽ katu te.
Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ
pe” aja. Ame'ẽ ke jundéu awa ta kekar tipe.
Heta ym ame'ẽ ta jõ mahem riki. Ame'ẽ
ta pe jõ Tupã pandu: “Ihẽ kotyhar ta ke
pehẽ.” Amõ hetaha ta pe anĩ. Ipyakwar
ym ame'ẽja saka ixo. (A'erehe Tupã pandu,
ame'ẽ ke rehe hendu ym.) 8 Tupã je'ẽha
rehe kuja panduha ihĩ: “Iãkã ke Tupã mu-
janam rãi. A'erehe a'eta ukwa ym ma'e ke.
Yman aja ixo. Apo aja ixo tĩ. Jundéu awa ta
ukwa ym tĩ” aja panduha ihĩ. 9 Aja Ndawi
mupinim tĩ. Kuja:

“Awa mi'u matyriha rehe hury katu ixo,
aja ukwaha naĩ. Mã peja ame'ẽ ta
ke Tupã pyhyk. Pe, ame'ẽ ta ke
mupyrara tĩ.

10 Mã peja a'eta reha ke emuwe. Aja rahã,
usak ym ta ma'e ke, aja ixo ta. Ukwa
ym ta ma'e ke.

Pe, mã peja ma'e puhýiha ke emoĩ xupe pe,
ame'ẽja saka. Aja rahã, pyrara aja
ixo ta. Aja te'eha ixo ta” aja Ndawi
mupinim jundéu awa ta rehe har.

11 Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar
ym. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã ombor my?
Aja te'eha ombor my? Anĩ. Aja ym ixo,
aja ihẽ apandu. Jurujar ym jundéu awa
ta. Ame'ẽ riki a'etama'e ma'e ka'u te'eha
ma'eha ke. A'erehe jundéu awa aja ym
ame'ẽ ta pe Kirisutu rehe har amõ ta pandu
pandu. A'erehe ame'ẽ ta jurujar katu ehe.
Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu
ehe. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu.
Aja jundéu awa ta ke Tupã mujyty'ym. (Aja
rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe
jundéu awa ta jyty'ym.) 12 Jurujar ym
jundéu awa ta. Ame'ẽ riki a'etama'e ma'e
ka'u te'eha ma'eha ke. A'erehe upa kome'ẽ
ywy keruhũ pe har ta pe katu ame'ẽ ke
Tupã te'e me'ẽ katu. Jundéu awa ta hendu
ym ehe, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ
ta pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã te'e me'ẽ
katu riki tĩ. Apo aja rahã, Kirisutu rehe
jundéu awa ta jurujar katu rahã, i'ar koty
te we ma'e katu ame'ẽ ke Tupã te'e me'ẽ ta.
Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe Tupã te'e
me'ẽ ta.

Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta

13 Jundéu awa aja ym me'ẽ ta! Pehẽ pe
ihẽ apandu apo. Pehẽ koty ihẽ ke Kirisutu
mondo. Myrandu katu ke ihẽ apandu
pandu, a'erehe ihẽ ke mondo. A'erehe ihẽ
rury katu ihẽ. 14 Pehẽ koty ihẽ apandu
pandu oho, a'erehe pehẽ rehe jundéu awa
ta jyty'ym my? Aja ihẽ ama'ema'e tar
katu. Pehẽ rehe jyty'ym aja a'eta ixo rahã,
Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta my tĩ.
Aja rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta
tĩ. 15 Jundéu awa ta rehe har Tupã pandu:
“Pehẽ ke ihẽ aputar ym” aja. A'erehe upa
amõ awa ta ke ehe katu ame'ẽ ta aja Tupã
muruwak. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta
ke ehe katu ame'ẽ ta aja Tupã muruwak.
Aja rahã, jundéu awa ta pe: “Pehẽ ke ihẽ
aputar” aja Tupã pandu rahã, mã i'ar koty
te we hũ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe
katu te hũ ta. Manõha ngi amõ kwera katu
uhem, aja saka ta. Katu te hũ ta.

16 Mbeju ke jundéu awa ta pyhyk. Tupã
rehe ipy'a ke moĩ moĩ rahã, ta'yr mi mbeju
ke mopok. Pe, pandu: “Ko nema'e” aja
Tupã pe. Aja rahã, ame'ẽ ta'yr mi riki
Tupãma'e, ame'ẽja saka. Aja rahã, wetep
Tupãma'e tĩ. Aja saka riki jundéu awa ta tĩ.
Amarã riki jundéu awa jepy ke a'e, ame'ẽja
saka. Ta'yr mi ame'ẽ ke, ame'ẽja saka riki.
Tupã kotyhar ke a'e. Aja rahã, hainõ ta
riki Tupã kotyhar ta ke tĩ. (Wetep ame'ẽja
saka tĩ. “Ta'yr mi” aja pandu rahã, upa katu
te jundéu awa ta ke Tupã ombor ym, aja
mujekwa katu.)

Amarã riki myra rapo aja saka tĩ. Hainõ ta riki ame'ẽ myra rãkã aja saka. Hapo riki Tupã kotyhar rahã, upa myra rãkã aja tĩ. Tupã kotyhar ta tĩ. Aja rahã, upa jundéu awa ta riki Tupã kotyhar ta tĩ.

17 Pe, amõ ma'eywa'y riki hok rake i'ãi. Pe, hãkã upen riki. A'erehe ijar amõ'y rãkã ke mujar ehe. Te'e uhem, ame'ẽ ma'eywa'y ngi hãkã jo'ok. Ame'ẽ ke mujar ehe. Hãkã upen ame'ẽ riki jundéu awa ta aja saka. Ame'ẽ ta ke Tupã ombor. Pe, amõ rãkã ke mujar ehe. Ame'ẽ riki pehẽ aja saka. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke pehẽ. Mujar rahã, ixotyhar ta ke pehẽ aja Tupã muruwak. Aja rahã, jundéu awa ta aja pehẽ pe katu ame'ẽ ke Tupã te'e me'ẽ tĩ. 18 Hãkã upen, aja jundéu awa ta ke Tupã ombor. "Katu ym jundéu awa ta" aja mã peja ym pepandu pehẽ. Hãkã aja jõ pehẽ. A'erehe kuja: "Jande jõ riki katu te" aja mã peja ym pepandu. Pesarahã! Hãkã riki pyrãtãha ke hapo pe mondo ym. Anĩ. Hapo riki hãkã pe pyrãtãha ke mondo. Aja pehẽ tĩ. Myra rãkã aja jõ pehẽ. Jundéu awa ta riki hapo aja saka. (Aja rahã, jundéu awa ta riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pyrãtãha mondo ixo, ame'ẽja saka.)

19 Pe, kuja pepandu ta my? "Sa'e! Hãkã te ke amõ mupen riki. Aja rahã, jundéu awa ta ke Tupã ombor riki. Pe, ame'ẽ ta renda ke pe jande ke moĩ, ame'ẽja saka riki" aja. 20-21 A'e tỹ. Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. (Hãkã mupen ame'ẽja saka.) Kirisutu rehe pehẽ pejurujar katu, a'erehe jundéu awa ta renda ke pe pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ katu te pehẽ jupe, aja ym pexo. Pehẽ ke Tupã ombor ta my tĩ, ame'ẽ ngi pekyje pexo. Jundéu awa ta riki hãkã te, ame'ẽja saka riki. Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. Pehẽ aja tĩ. Pejurujariha ke pehijar rahã, pehẽ ke a'e ombor ta tĩ. A'erehe ame'ẽ ngi pekyje pexo. 22 Aja rahã, myja me'ẽ Tupã ipy'a katu ame'ẽ ke jakwa my? Myja me'ẽ a'e mupyrara ame'ẽ ke jakwa my tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke a'e mupyrara. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Aja ym pexo rahã, pehẽ ke a'e ombor ta tĩ.

23 Pe, ipy'a ke jundéu awa ta muruwak, pe, Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ixotyhar ta ke aja Tupã muruwak ta kỹ tĩ. Hãkã te ke i'y te rehe mujywyr, ame'ẽja saka. Aja Tupã ma'e katu. Pyrãtã te hũ a'e. 24 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke pehẽ. Ka'a pe har myra rãkã aja saka pehẽ. Ame'ẽ rãkã upen, ame'ẽ ke ma'eywa'y katu ame'ẽ rehe mujar. Hãtã ame'ẽ ma'eha. Aja rahã, ixotyhar ta ke aja pehẽ ke Tupã muruwak. Jundéu awa ta riki ma'eywa'y katu aja saka. Ma'eywa'y katu rãkã upen, pe, ame'ẽ ke ombor. Aja jundéu awa ta ke Tupã ombor. Apo henda te ke pe ame'ẽ rãkã te ke mujar tĩ. Ame'ẽ hãtã ym ma'eha. Aja rahã, jundéu awa ta ke ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta tĩ. Ame'ẽ hãtã ym ma'eha. Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta, a'erehe ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta riki. Hãtã ym ame'ẽ ma'eha.

Upa ngã rehe pyrara Tupã usak

25 Ihẽ mu ta! Yman ma'e jetehar te ke ukwa ym awa. Ame'ẽ ke pekwa apo, aja ihẽ aputar. Ame'ẽ ke pekwa rahã: "Mã! Jande jakwa katu te jande" aja ym pekwa pekwa ta pexo. Kuja riki. Jundéu awa ta pandu: "Kirisutu rehe jande jajurujar tar ym" aja. Aja tapijar te'e we pandu ym ta. Heta hũ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta aja a'e muruwak. Ame'ẽ hetaha a'ewan jõ rahã, Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu ta tĩ. 26 Myja me'ẽ jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta my? Ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja riki:

"Siã ok ta ngi muhãha uwyr ta. Jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ẽ ke muhãha harái ta. A'eta rehe ipy'a ke a'e mujywyr ta.

27 Tupã pandu: 'Jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'eta rehe ihẽ py'a amujywyr ta.

Aja rahã, ihẽ kotyhar ta aja a'eta ke ihẽ amuruwak ta. Aja yman ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e riki' aja Tupã pandu." Aja panduha ihĩ. ("Siã ok ta" aja pandu rahã: "Jundéu awa ta ke" aja mujekwa katu.)

28 Myrandu katu rehe har jundéu awa ta
pandu: “Jande japutar ym” aja. A'erehe
Tupã ruwajan ta aja a'eta ixo. “Japutar
ym” aja a'eta pandu, a'erehe jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke amõ
ta pandu pandu oho. Yman jundéu awa
ramũi ta pe Tupã pandu. “Ihẽ kotyhar ta
ke pehẽ” aja a'e. A'erehe apo jundéu awa
ta riki ehe katu me'ẽ ta aja ixo rĩ. 29 Ipy'a
pe Tupã ukwa ukwa, ame'ẽ ke amõ koty
muruwak ym. A'erehe a'e jo'ok ame'ẽ ta
rehe har amõ koty Tupã ukwa ukwa ym
ixo. Ma'e katuha ke Tupã me'ẽ, ame'ẽ rehe
har amõ koty Tupã ukwa ukwa ym ixo tĩ.
Mujywyriha pandu ym tĩ. A'erehe ehe katu
ame'ẽ ta aja apo jundéu awa ta ixo rĩ.
30 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta! Yman
Tupã rehe pehendu ym. Apo pehẽ rehe
Tupã pyrara usak katu 'y. Jundéu awa
ta hendu ym ehe, a'erehe pehẽ rehe a'e
pyrara usak katu apo 'y. 31 Aja pehẽ rehe
pyrara Tupã usak. A'erehe jundéu awa ta
hendu ym ehe. Aja rahã, apo a'eta rehe
Tupã pyrara usak ta tĩ. 32 Upa awa ta hendu
ym ehe. Jundéu awa ta aja. Jundéu awa
aja ym ame'ẽ ta aja tĩ. Tupã pandu: “Mã
peja hendu ym ame'ẽ ta aja te'e ixo” aja.
Upa awa ta aja rahã, ame'ẽ ta rehe Tupã
pyrara usak. Aja a'e mujekwa. Aja rahã,
ixoty ipy'a ke muruwak ta my.

Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e

33 Mã! Katu te ame'ẽ ke Tupã. Ukwa katu
te a'e. Upa katu te ma'e ke a'e ukwa katu.
Myja me'ẽ a'e ukwa ukwa ixo my? Ukwa
ym awa. A'e ma'e rahã, ma'erehe aja a'e
ma'e my? Ukwa ym awa tĩ. 34 Aja Tupã
je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Jandema'e sawa'e te ukwa ukwa ixo,
ame'ẽ ke amõ ukwa my? Anĩ. Ukwa
ym awa.

‘Ihẽ riki Tupã ke amu'e’ aja pandu ym te
awa. Marã ka ym mu'eha.

35 Awa riki ma'e ke me'ẽ ipe my? Pe, pandu
ipe: ‘Apo ma'e ke ihẽ pe emujywyr’
aja riki. Anĩ. Aja pandu ym te awa”
aja panduha ihĩ.

36 Upa katu te ma'e ke a'e mujã. Upa katu
te ma'e ke ixo, ame'ẽ riki a'e je'ẽha rupi ixo
katu. Upa ma'e ke ixo, a'erehe japandu:
“Ne jõ riki je'ẽha te nde erereko” aja. Mã
peja Tupã pe japandu: “Ne jõ riki katu te
me'ẽ ke” aja. Mã peja aja te'e ta japandu.
A'e tỹ. Amen.

12

Tupã putar ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e

1 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pehẽ rehe Tupã
pyrara usak, a'erehe ihẽ apandu pehẽ pe.
Tupã pe pepandu: “Ihẽ jar aja nde exo
katu” aja. “Jande jaxo rahã, nde pe te'e
jande jajume'ẽ katu jande ke” aja pepandu
ipe. Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke jõ
pema'ema'e katu. Aja pehẽ py'a pemoĩ moĩ
te ehe. A'e ke pemuhury katu tĩ. 2 Tupã
rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ukwa ukwa
ixo, aja pema'ema'e ym. Pehẽ py'a ke
mupyahu, aja mã peja Tupã mujã. Aja
rahã, a'e putar ame'ẽ ke pekwa katu ta.
Ma'e katu ame'ẽ ke pekwa katu ta. Ma'e
riki a'e ke muhury katu, ame'ẽ ke pekwa
katu ta tĩ. A'e putar ame'ẽ ke upa katu te
pema'ema'e, ame'ẽ ke pekwa katu ta tĩ.
3 Ihẽ Páu. Ihẽ rehe Tupã ipy'a katu,
a'erehe ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu pandu.
Aja ihẽ ke a'e mondo. A'erehe pehẽ pe
ihẽ apandu katu: “Pehẽ katu te ame'ẽ ke
pehẽ” aja ym pekwa pekwa pexo. Jete-
har te pehẽ juehe har pekwa pekwa pexo.
Myja me'ẽ pyrãtãha ke a'e muwyr, aja
pema'ema'e. Pyrãtãha ke pehẽ pe Tupã
muwyr, a'erehe pehẽ py'a pemapyk katu te
ehe aja Tupãma'e parakyha ke pema'ema'e.
Ta'yr mi muwyr rahã, aja pema'ema'e tĩ.
Aja jetehar te pehẽ juehe har pekwa pekwa
pexo. 4 Jande rete riki peteĩhar. Pe, heta
ma'e ke ihĩ. Awa jywa ke. Awa py ke. Awa
tymã ke. Aja heta. Aja pame katu te ame'ẽ
namõ ma'e ke ma'ema'e katu. 5 Jande aja
tĩ. Tupãma'e ke jande. Heta te hũ jande.
(Hete rehe heta ma'e ihĩ,) aja jande reta
tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe
peteĩhar aja jaxo. Hete riki peteĩhar aja ixo.
6 Jande pe pame katu te pyrãtãha ke
Tupã muwyr. A'erehe a'e muwyriha aja,
ima'e parakyha ke jama'ema'e katu ta me'ẽ
te'e. Tupã je'ẽha ke japandu rahã, pyrãtãha
ke a'e muwyr. Ame'ẽ namõ Tupã je'ẽha
japandu pandu ta me'ẽ te'e. 7 Amõ Jesu
kotyhar ta namõ ma'e ke jama'ema'e katu

rahã, pyrãtãha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ namõ jama'ema'e katu ta me'ẽ te'e. Tupã je'ẽha ke jamu'e rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ẽ namõ jande jamu'e ta me'ẽ te'e. 8 Jesu kotyhar ta py'a ke jamãtã rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ẽ namõ jamãtã ta me'ẽ te'e. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe kyty'ỹ ym rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ẽ namõ kyty'ỹ ym ta me'ẽ te'e. Kapitã aja amõ ixo rahã, mã peja eparaky katu te. Amõ rehe pyrara usak rahã, mã peja hury katuha namõ epyrara esak ehe.

9 Jetehar rupi amõ ta rehe amõ ipy'a katu ta me'ẽ te'e. Te'eha rupi anĩ. Mã peja jaxer ai ma'ema'eha ke peputar ym. Katu ame'ẽ ke jõ pema'ema'e tar katu pexo. 10 Imu ta ipy'a katu a'eta juehe. Pehẽ johu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe imu ta aja pexo. A'erehe mã peja pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo. Mã peja amõ ta riki katu ame'ẽ ta ke aja pahar pekwa pekwa pehẽ juehe pexo. 11 Pejyty'ym aja ym pexo. Peparaky katu pexo. Pehẽ rury katuha rupi jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke pema'ema'e. (Tupã je'ẽha ke pepandu pandu, ame'ẽ riki pehẽma'e parakyha.) 12 Pehẽ ruhãha rehe peharõ pexo, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu pexo. Upa ma'e ke uhyk, ame'ẽ rehe har Tupã namõ pepandu pandu katu. 13 Amõ amõ Jesu kotyhar ta riki ima'e ym te. Ame'ẽ ta rehe pekyty'ỹ ym. Jesu kotyhar ta rehe pesak ramõ te, ame'ẽ ta ke pehẽ rok pe pemupyta katu.

14 Pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara rahã, Tupã pe: "Katu ame'ẽ ke emuwyr ame'ẽ ta pe" aja pepandu. "Mã! Ame'ẽ ta ke emupyrara" aja Tupã pe pepandu ym. 15 Amõ ta hury katu aja ixo rahã, a'eta namõ pehẽ rury katu pexo tĩ. Amõ ta pyai aja ixo rahã, a'eta namõ pepyai pexo tĩ. 16 Amõ ta namõ pehẽ juehe katu pexo. "Katu te jande" aja ym pehẽ juehe har pekwa pekwa pexo. Amõ ta pe ma'e ke pema'ema'e rahã, te'e paraky aja pexo. Ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Pehẽ jõ pekwa katu aja ym pekwa pekwa pexo. 17 Pehẽ pe ma'e jaxer ai ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, juja katu te pemujywyr ym ipe tĩ. Ma'e jaxer ai ame'ẽ ke pema'e ym ipe tĩ. "Katu ame'ẽ ke ko" aja amõ ta ukwa, ame'ẽ ke pema'ema'e katu. 18 Pehẽrahã! Upa amõ ta namõ jumai ym ha aja pexo katu.

19 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehẽ pe ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juja katu te pemujywyr ym ipe. Anĩ. Kuja pekwa katu. Ame'ẽ ta ke Tupã jõ riki mupyrara katu ta. "Anĩ ta ihẽ. Ame'ẽ ke Tupã riki mupyrara katu ta" aja pekwa pekwa pexo. Pesarahã! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Tupã pandu:

" 'Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke ihẽ riki amupyrara ta.
Ame'ẽ ta ma'ema'eha, aja ihẽ riki amujywyr ta a'eta pe' aja Tupã pandu." Aja panduha ihĩ. A'erehe pehẽ atu ma'e peka'u te'eha ke pemujywyr ym ngã pe.
20 Amõ we tĩ. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.
"Ne ruwajan myahy rahã, ne mi'u ke eme'ẽ ipe tĩ.
Jyngwéi rahã, y ke eme'ẽ ipe tĩ.
Aja katu te ame'ẽ ke nde erema'e ipe. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a ke ame'ẽ muruwak ta my)" aja panduha ihĩ.

21 "Jaho! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e jaho!" aja amõ pandu pehẽ pe rahã, kuja pepandu katu: "Anĩ. Aja ym ta jande" aja pepandu katu. Amõ koty pema'e. Ma'e katu ame'ẽ ke pema'e. Aja rahã, ame'ẽ ma'e ka'u te'eha ma'eha ke pemukanim.

13

Kapitã ta rehe hendu katu ta me'ẽ te'e

1 Kapitã ta rehe upa katu te hendu katu ta me'ẽ te'e. Tupã putar, a'erehe ame'ẽ ta riki kapitã ta aja ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã riki mu'am, ame'ẽja saka. A'erehe ame'ẽ ta rehe ngã hendu katu ta me'ẽ te'e. 2 Kapitã je'ẽha rehe amõ hendu ym rahã, Tupã rehe hendu ym tĩ. Kapitã ke Tupã mu'am, a'erehe Tupã rehe hendu ym tĩ. A'erehe amõ hendu ym ehe rahã, a'e ke kapitã mahy ta. Ame'ẽ ke juehe juma'eha ke. 3 Awa riki kapitã ngi kyje my? Pesarahã! Katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ta kyje ym ingi. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta jõ kyje ingi. Kapitã ngi nde erekyje

tar ym my? Aja rahã, katu ame'ẽ ke jõ ema'ema'e. Aja rahã, nde pe a'e pandu ta: “Nde katu” aja. 4 Tupãma'e miasu aja kapitã ta. A'erehe se katu aja nde erexo aja a'eta putar. A'erehe parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pe, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e rahã, ekyje ingi. A'e riki je'ẽha te reko, a'erehe nde ke a'e mahy ta. A'erehe ekyje ingi. Tupãma'e miasu ke kapitã ta. Pe, sehar ngã ke a'eta mahy ta, aja Tupã mu'am. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke mahy ta. 5 A'erehe kapitã ta rehe nde erehendu katu ta me'ẽ te'e. Nde ke Tupã mupyrara ta, ame'ẽ ke jõ ym. Amõ we tĩ. Kuja nde erekwa tĩ. “Mã! Kapitã rehe ahendu katu ta me'ẽ te'e” aja nde py'a pe nde erekwa riki. A'erehe kapitã ta rehe nde erehendu katu ta me'ẽ te'e tĩ.

6 Tupã je'ẽha rupi kapitã ta ma'ema'e. A'erehe ame'ẽ ta pe ta'yr mi tamatarer ke peme'ẽ ta me'ẽ te'e. Tupã me'ẽ, ame'ẽ parakyha ke kapitã ta ma'ema'e, a'erehe ta'yr mi tamatarer pehẽ peme'ẽ kapitã ta pe. “Impo” aja riki. Ame'ẽ namõ parakyha ke kapitã ta ma'ema'e. 7 Ame'ẽ: “Impo” ke peme'ẽ katu kapitã ta pe. Pehẽ peme'ẽ ta me'ẽ te'e. Se pexo, a'erehe pehẽ ngi tamatarer ta'yr mi ame'ẽ ta matyr. Pexoha muhepyha, ame'ẽja saka ame'ẽ. Ame'ẽ ke peme'ẽ katu. Ywy rehe pexo, a'erehe pehẽ ngi tamatarer ta'yr mi a'eta matyr. Ywy muhepyha, ame'ẽja saka ame'ẽ. Ame'ẽ ke pehẽ peme'ẽ tĩ. A'eta je'ẽha te reko, aja mã peja pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ ta pe: “Pehẽ katu” aja mã peja pepandu. Pehendu katu ame'ẽ ta rehe tĩ.

Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe

8 Amõ ta pe ma'e ke pemujywyr ta me'ẽ te'e. Tamatarer ke my? Pahar upa katu te pemujywyr katu. Kuja jõ pemujywyriha upa ym. Pehẽ johu pepy'a katu pehẽ juehe pexo. Ame'ẽ pemujywyriha upa ym. (Tapijar te'e we pepy'a katu pehẽ juehe pexo.) Aja amõ rehe amõ ipy'a katu rahã, Moise je'ẽha rehe hendu katu te, ame'ẽja saka. 9 Kuja riki ame'ẽ panduha:

“Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.
Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.
Amõ ke ejukwa ym.
Amõma'e ke emukanim ym.
Amõma'e ke rehe nde py'a emoĩ ym” aja panduha ihĩ.
Amõ we panduha ihĩ tĩ. Upa katu te ame'ẽ ta je'ẽha riki kuja peteĩhar aja saka. Kuja:
“Nde erepy'a katu nde juehe, aja amõ rehe epy'a katu tĩ” aja riki.

10 Amõ rehe nde erepy'a katu rahã, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e ym ta ipe. A'erehe amõ rehe nde erepy'a katu rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe nde erehendu katu.

11 Aja johu pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo. Pehẽ pepak, aja pexo. Ame'ẽ angaha uhyk, ame'ẽja saka. (Aja rahã, katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta me'ẽ te'e.) Kirisutu rehe jande jajurujar katu py rahã, jande ke Tupã muhã katu. Arahã ame'ẽ muhãha angaha uhyk tate aja jakwa. Apo jajurujar katu py 'ar koty te we tateha aja jakwa katu. A'erehe pehẽ pepak, aja pexo.

12 Pytun upa tate. (Aja rahã, jande jaka'u te'eha jama'eha upa tate, ame'ẽja saka.) Wera tate apo. (Aja rahã, jande ruhãha angaha uhyk tate.) Pytun rahã, ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Mã peja ame'ẽ ke ngi japutu'u. Tupã je'ẽha mu'e, ame'ẽ jakwaha rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jamuputu'u. Aja mã peja jaxo.

13 Jande jama'ema'eha ke amõ ta usak, aja jaxo. A'erehe mã peja katu ame'ẽ ke jama'ema'e. Aja rahã kuja jaxo ym ta. Kawĩ ngi jaka'u ym ta. Amõ kũjã rehe jaka'u te'e ym ta tĩ. Amõ sawa'e rehe jaka'u te'e ym ta tĩ. Ma'e jama'eha rehe amõ usak rahã, huxĩ riki. Ame'ẽ ke jama'e ym ta tĩ. Amõ namõ jajumai ym ta tĩ. Amõ rehe jajyty'ym ym ta tĩ. 14 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ixo. Mã peja a'e aja jaxo tĩ. Katu te ame'ẽ ta ke aja jaxo tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ ke ngi mã peja pemuputu'u katu.

14

Jesu kotyhar ta rehe har peje'ẽ je'ẽ ym pexo

1 Pehẽ koty amõ ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta ke a'eta. “Mã! Jande aja pekwa ym. Amõ koty pekwa” aja peje'ẽ je'ẽ ym pexo.

Anĩ. Pehẽ pejy'ar rahã: “Ko pejur katu” aja pepandu ngã pe. A'eta po ke pepyhyk katu a'eta ngi tĩ. 2 Amõ ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe upa katu te ma'e ke u'u. Upa so'o rukwer ke u'u katu. Tupãran ruwa koty so'o rukwer ke amõ moĩ, ame'ẽ ke u'u katu tĩ. Amõ ta anĩ. Jurujar katu wan ehe, Jesu rehe. A'erehe so'o rukwer ke u'u ym te. Tupãran ruwa koty so'o rukwer ke amõ moĩ, ame'ẽ ke u'u tar ym. A'erehe upa katu te so'o rukwer ke u'u ym te. Ma'e ro jõ u'u katu. Ma'eywa ke jõ u'u tĩ. 3 Upa katu te so'o rukwer ke u'u ym ame'ẽ ta pe: “Mã! Katu ym aja. So'o rukwer ke pe'u” aja pandu ym tĩ. So'o rukwer ke u'u ym ame'ẽ ta aja pandu ym. So'o rukwer ke u'u ame'ẽ ta pe: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja Tupã pandu, a'erehe ame'ẽ ta rehe har mã peja peje'ẽ je'ẽ ym.

4 Amõma'e miasu rehe har: “Katu ym a'e” aja mã peja pepandu ym. Kome'ẽ ywy keruhũ ijar riki pandu ta: “Katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'eha” aja. Anĩ rahã: “Katu ym a'e ma'ema'eha” aja. Jesu kotyhar ta anĩ. Kuja riki. Ame'ẽ ta pe jandema'e sawa'e tema'e pyrãtãha ke muwyr, a'erehe katu ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e ta. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta: “Pehẽ katu” aja ixotyhar ta pe. (A'erehe pehẽ pepandu ym.)

5 Amõ ta pandu: “Kome'ẽ weraha katu te ame'ẽ ke. Jama'e ym ta ma'e ke. Japutu'u ta” aja riki. Amõ ta anĩ. Wera rahã pame katu te riki juja katu te aja ukwa. (A'erehe wera rahã pame katu te paraky ixo.) Myja me'ẽ weraha katu my? Ame'ẽ rehe har pehẽ pame katu te pekwa pekwa pexo. 6 Ma'e weraha riki katu te ame'ẽ ke aja amõ ta ukwaha. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe weraha katu te aja ukwa. Upa so'o rukwer ke u'u ame'ẽ ke aja tĩ. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe upa so'o rukwer ke u'u riki. Tupã pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde riki eremuwyr jande pe” aja. Pe, u'u. So'o rukwer u'u ym ame'ẽ ta aja tĩ. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe so'o rukwer ke u'u ym. Tupã pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde eremuwyr jande pe” aja. Pe, u'u. Juja katu te ngã. 7 Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahã, jande jeje jaxo ym. Jamanõ rahã, japutar jande jupe a'erehe jamanõ. Anĩ. Aja ym. 8 Jaxo rahã, jandema'e sawa'e te pe amõ ta pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. A'erehe ko jaxo. Jamanõ rahã, jandema'e sawa'e te pe amõ ta pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Aja riki jamanõha. A'erehe jande jaxo rahã, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande. Jamanõ rahã, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande tĩ. Juja katu te ngã. 9 Kirisutu manõ. Pe, manõha ngi kwera katu uhem. Aja rahã, apo ixo ame'ẽ ta pandu: “Jandema'e sawa'e te ke nde” aja ipe. Manõ ame'ẽ ta aja tĩ. Kwera rahã: “Jandema'e sawa'e te ke nde” aja ipe tĩ. A'erehe jande jeje jaxo ym. 10 Pehẽ ke tĩ. So'o rukwer u'u ym te ame'ẽ ta! Mã peja pehẽ mu ta rehe har peje'ẽ je'ẽ ym. “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym. So'o rukwer u'u ame'ẽ ta! Pehẽ tĩ. Mã peja pehẽ mu ta pe: “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym. Tupã ruwa koty jande johu japu'am ta ja'am. A'e riki jande rehe har pandu ta: “Katu pexo” aja. Anĩ rahã: “Katu ym pexo” aja riki. A'e riki ngã rehe har ukwa katu ame'ẽ ke a'e. 11 Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Jandema'e sawa'e te pandu:

“Ihẽ riki Tupã. Ko apandu ihẽ. Upa ngã ihẽ
ruwa koty ipynarãi pe wapyk ta kỹ.
Aja ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ta.
Pe, upa ngã pandu ta ihẽ pe: ‘Ne jõ riki
Tupã’ aja.” Aja panduha ihĩ.

12 Se jaxo rahã, myja me'ẽ jama'ema'e my? Yman rahã, ame'ẽ rehe har jande pame katu te Tupã pe japandu ta me'ẽ te'e. (A'erehe apo pehẽ mu ta rehe har: “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym.)

Mã peja pehẽ mu ta rehe pepy'a katu

13 Tupã riki ngã rehe har ukwa katu ame'ẽ ke a'e. A'erehe mã peja amõ ta pe: “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym. Kuja pekwa pekwa pexo rahã, katu tiki. “Ma'e ke jande jama'e rahã, jande aja jande mu ta ma'e ta tĩ. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'e rahã, jande mu ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta tĩ. A'erehe ame'ẽ ke jande jama'e ym ta” aja riki pekwa pekwa pexo. Aja rahã, katu tiki.

14 Jesu, ihẽma'e sawa'e te kotyhar ke ihẽ. A'erehe kuja ihẽ akwa katu. “Ma'e mi'u ke e'u ym” aja Tupã pandu ym, aja akwa katu. Ihẽ mu anĩ. Amõ koty a'e ukwa: “Ma'e mi'u e'u ym” aja Tupã pandu, aja ukwaha naĩ. Aja rahã, ame'ẽ mi'u u'u ym rahã, katu riki. 15 Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehẽ mu pyai. Katu ym pema'eha aja a'e ukwaha. A'erehe pyai. Aja rahã, ame'ẽ mi'u pe'u rahã, pehẽ mu rehe pepy'a ym. Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehẽ mu ke pemujaxer. A'erehe ame'ẽ ke mã peja pema'e ym. (Ame'ẽ mi'u ke mã peja pe'u ym tĩ.)

Pesarahã! Pehẽ mu ka'u te'eha ma'eha ke rehe Kirisutu manõ. Ame'ẽ imu ke mã peja pemujaxer ym. 16 Upa ma'e mi'u katu, aja pekwa katu. Amõ ta anĩ. Ame'ẽ mi'u pe'uha amõ ta ukwa: “Mã! Jaxer” aja. A'erehe pesak katu kỹ. Pehẽ mu ke pemujaxer ym.

17 Pehẽ johu Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ mi'u rehe har jõ pekwa pekwa ym pexo. “Ma'e ja'u ta my?” aja jõ mã peja ym pekwa pekwa pexo. Anĩ. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e. Kuja. Ma'e katu ame'ẽ ke Tupã putar, ame'ẽ ke pema'ema'e ta me'ẽ te'e. Mã peja pehẽ py'a ke Tupã'ã muhury katu. Mã peja pehẽ rury katu pexo. Upa aja riki Tupã'ã muma'e katu. (A'erehe pehẽ rury katu pexo.) 18 Upa aja amõ ixo rahã, Kirisutu putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e katu. Aja rahã, Tupã ke a'e muhury katu. Pe, amõ ta pandu: “Katu a'e ma'ema'eha ke” aja.

19 Pesarahã! Myja me'ẽ amõ ta namõ jande juehe katu jande jaxo my? Ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e. Myja me'ẽ amõ ta py'a ke jamãtã katu my? Ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. 20 Jesu kotyhar ta pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. Ame'ẽ ta ke pemujaxer ym pexo. Upa ma'e mi'u pe'u rahã, katu tiki. “Katu ym” aja ukwa ha rupi amõ ta u'u. Aja rahã, ma'e jaxer ai ame'ẽ ke ma'ema'e. Aja rahã, pehẽ riki pe'u rahã, katu ym tiki tĩ. (A'erehe mã peja pe'u ym tĩ.) 21 A'erehe so'o rukwer ke pe'u ym rahã, katu tiki. Kawĩ ke pe'u ym rahã, katu tiki tĩ. Upa amõ ma'e ke pema'ema'eha aja tĩ. Pehẽ pema'e, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke pehẽ mu ta ma'e tĩ. Aja rahã, katu ym. A'erehe mã peja ame'ẽ ke pema'e ym tĩ. Aja rahã, ame'ẽ ke pehẽ mu ma'e ym ta tĩ.

22 Upa awa mi'u katu, aja nde erekwa rahã, ame'ẽ rehe har amõ ta pe emujekwa ym. Tupã pe jõ emujekwa katu. Pehẽ mokõi jõ pekwa pexo. Aja awa mi'u nde ere'uha rehe har katu aja nde py'a rupi nde erekwa katu. Ame'ẽ rehe har: “Mã! Katu ym ihẽ ama'e” aja amõ pandu ym rahã, ame'ẽ riki hury katu ame'ẽ ke a'e. 23 Ma'e ke amõ u'u rahã: “Mã! Katu we my?” aja ukwa. Aja rahã, ame'ẽ ke amõ u'u rahã, Tupã pandu: “Katu ym nde erema'eha” aja. Ipy'a pe ukwa katu, aja a'e ma'ema'e ym. A'erehe: “Katu ym nde erema'eha” aja Tupã pandu. Ipy'a pe ma'e ke ukwa katu, aja amõ ma'e ym rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Katu ym aja.

15

Amõ ta ke pemuhury katu

1 Jande ngi har amõ ta Tupã rehe jurujar katu te. Aja rahã, ame'ẽ ta riki jurujar katu wan ame'ẽ ta py'a ke mãtã ta me'ẽ te'e. Aja rahã, a'eta ipy'ahu ta tĩ. Hury katu ta tĩ. “Myja me'ẽ jande rury katu jande juehe my” ame'ẽ rehe jõ pekwa pekwa ym pexo. Anĩ. 2 Jande mu ta ke jande pame katu te jande jamuhury katu ta me'ẽ te'e. A'eta pe katu ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, a'eta py'a ke jamãtã katu. Aja Kirisutu rehe a'eta jurujar katu te we rĩ.

3 Pesarahã! Se Kirisutu ixo rahã, jumuhury ym a'e juehe. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Tupã! Nde rehe ngã juru ai. Ame'ẽ riki ihẽ rehe uhyk apo tĩ” aja panduha ihĩ.

Ame'ẽ riki Tupã pe Kirisutu pandu, ame'ẽja saka riki. A'erehe Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. 4 Yman ma'e ke Tupã je'ẽha rehe amõ ta mupinim. Upa katu te ame'ẽ ke jande pe mu'e ame'ẽ ke. Jande ke mu'e rahã, jande py'a ke mãtã katu ta. Jande ke amõ ta mupyrara rahã, jande py'ahu te'e jahendu tĩ. Pe, Tupã namõ jaxo ta, ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo tĩ. 5 Jande rehe Tupã usak katu, a'erehe jande py'ahu te'e aja jaxo katu. Jande py'a

ke a'e mãtã katu tĩ. Kuja Tupã namõ ihẽ apandu: “Hom ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahã, Kirisutu katuha aja a'eta ixo ta tĩ. (Katu ixo ta.) Pe, a'eta johu peteĩhar aja ukwa ukwa ta tĩ” aja inamõ ihẽ apandu. 6 Aja rahã, pehẽ johu Tupã pe pepandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái.

Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke amõ ta pandu pandu

7 Pehẽ pe Kirisutu mujekwa: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ” aja. Aja pehẽ jupe tĩ. “Pehẽ namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ” aja pepandu pehẽ jupe tĩ. Pehẽ po ke pepyhyk pyhyk katu pehẽ ngi tĩ. Aja rahã, Tupã rehe har amõ ta pandu ta: “Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e. Ixotyhar ta ipy'a katu ngã juehe ixo” aja. 8 Kuja pehẽ pe ihẽ apandu katu. Jundéu awa ta koty Kirisutu uwyr rahã, te'e paraky ame'ẽja a'e uwyr. Aja rahã, ima'e panduha ke Tupã ma'ema'e katu, aja Kirisutu mujekwa. Kuja riki. Jundéu awa ramũi ta pe ma'e ke Tupã manga katu, ame'ẽ ke a'e muhyk katu, aja Kirisutu mujekwa. 9 (Kirisutu uwyr rahã, te'e paraky ame'ẽja a'e uwyr.) Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pandu tĩ: “Mã! Ngã rehe nde erepyrara eresak. Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pandu. Aja pandu rahã, ymanihar panduha uhyk aja mujekwa. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Ihẽ pái keruhũ! Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ ihẽ axo rahã, nde rehe har katu ame'ẽ ke ihẽ apandu ta.
Ihẽ ajyngar rahã, nde rehe har ihẽ ajyngar ta. Katu ame'ẽ ke ihẽ ajyngar ta” aja panduha ihĩ.

10 Pe, amõ we Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta! Pehẽ rury katu pexo. Jundéu awa ta namõ pehẽ rury katu pexo!
Tupã kotyhar ta ke ame'ẽ ta tĩ. Johu pehẽ rury katu pexo” aja panduha ihĩ.

11 Amõ we Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Upa jundéu awa aja ym ame'ẽ ta! Mã peja jandema'e sawa'e te pe pepandu: ‘Ne jõ riki katu te me'ẽ ke’ aja. Aja upa katu te awa ta pandu ta me'ẽ te'e tĩ” aja panduha ihĩ.

12 Pe, Tupã je'ẽha rehe Isai mupinim tĩ. Kuja:

“Jese rainõ uwyr ta. A'e riki jundéu awa aja ym ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ wan ta. Aja Tupã mu'am ta.
A'e riki muhãha ke. Ame'ẽ ta jurujar katu ta ehe. A'erehe ame'ẽ ta ke a'e muhã katu ta” aja Isai mupinim. (“Jese rainõ” aja pandu rahã: “Kirisutu ke” aja mujekwa.)

13 Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Aja rahã, inamõ pexo ta, ame'ẽ rehe peharõ katu pexo. Pejurujar katu ehe, a'erehe mã peja pehẽ ke a'e muhury katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ. Aja rahã, i'ar koty te we peharõ katu pexo. Pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr pehẽ pe, a'erehe i'ar koty te we peharõ katu pexo. Tupã namõ pexo ta, ame'ẽ rehe peharõ katu pexo.

Ma'erehe Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim my,

Ame'ẽ ke a'e mujekwa

14 Ihẽ mu ta! Pehẽ katu te aja ihẽ akwa katu. Myja me'ẽ katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta me'ẽ te'e, aja pekwa katu te riki, aja akwa katu tĩ. Myja me'ẽ pexoha katu my, ame'ẽ ke pemu'e katu pehẽ jupe, aja akwa katu tĩ. 15 Pe, kome'ẽ paper rehe ma'e ke ihẽ amupinim. Aja rahã, peharái ym ta. Akyje ym ha namõ ihẽ amupinim. Tupã riki pandu ihẽ pe: “Jesu Kirisutuma'e miasu aja exo” a'erehe kyje ym ha namõ ihẽ amupinim pehẽ pe. 16 Jesu Kirisutuma'e miasu ihẽ. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ihẽ apandu pandu. Myrandu katu ke Tupã mujekwa, ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu. Jundéu awa tama'e pa'i aja myrandu katu ke ihẽ apandu pandu tĩ. Aja rahã, a'eta jurujar katu. Pe, Tupã kotyhar ta aja uwak. Tupã ruwa koty a'eta ke amõ moĩ, ame'ẽja saka. Pa'i moĩ moĩ, ame'ẽja saka. Aja rahã, Tupã pandu: “Katu. Ihẽ kotyhar ta ke peme'ẽ ta” aja pandu. A'eta riki Tupãma'e ta ke aja I'ã mu'am.

17 Jesu Kirisutu kotyhar ke ihẽ, a'erehe Tupã pe ihẽ aparaky axo. “Ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu pandu axo, a'erehe ihẽ rury

katu" aja ihẽ. 18 Kirisutu ma'ema'eha jõ ihẽ apandu pandu katu. Ngã ngi akyje ym ha namõ apandu pandu katu. Ihẽ pe pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu rahã, a'eta jurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Tupã rehe a'eta hendu katu. Ihẽ je'ẽha ke a'eta hendu. Ihẽ ama'ema'eha ke rehe a'eta usak tĩ. A'erehe a'eta pe Kirisutu rehe har ihẽ amu'e katu. A'erehe a'eta jurujar katu ehe. 19 Pyrãtãha ke ihẽ pe Tupã'ã muwyr. Aja marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. (Aja ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke aja mujekwa. Ihẽ namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.) Amõ ma'e ke ihẽ ama'e rahã, ngã pandu: "Mã! Katu" aja. Aja riki. A'erehe Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu. A'erehe Jerusarẽ ok ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu katu te hũ. Kirisutu rehe har ame'ẽ myrandu katu ke apandu pandu. Pe, Jerusarẽ ok ta ngi ihẽ aho rahã, amõ amõ ok ta rehe ahyk aho. Upa ame'ẽ rupi ihẽ apandu pandu tĩ. Aja Iry ywy rymy'y rehe ihẽ ahyk aho.

20 Aja jõ ihẽ aputar katu. Kirisutu rehe har amõ ta ukwa ym te. Ame'ẽ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu tar katu. Kirisutu rehe har ukwa, ame'ẽ ta pe tapijar te'e we ihẽ amu'e tar ym. A'ep amõ riki Tupãma'e parakyha ke ma'ema'e. A'erehe a'ep ihẽ aho tar ym. 21 Kirisutu rehe har ukwa ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tar katu aho. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Kirisutu rehe har amõ ta pe amõ pandu ym we rĩ. Ame'ẽ ta hendu ta.
Ehe har hendu ym ame'ẽ ta ukwa ta riki" aja panduha ihĩ. A'erehe ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tar katu aho.

Hom ok ta pe Páu oho tar katu

22 Amõ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu axo. A'erehe pehẽ koty ihẽ aho ym we rĩ. Amõ amõ rahã, pehẽ koty ihẽ aho ta tipe. Marã ka ym ahoha. 23 Apo anĩ. Upa koropi myrandu katu ke ihẽ apandu pandu riki. Ihẽma'e parakyha upa. A'erehe apo aho ta kỹ. Yman pehẽ rehe ihẽ asak tar katu axo. 24 A'erehe pehẽ koty ihẽ aho ta apo kỹ. Esepan ywy pe ihẽ aho rahã, pehẽ namõ ihẽ apyta we ta rĩ. Pehẽma'e ywy kupe koty Esepan ywy ihĩ. Pehẽ koty heta aker rahã, Esepan ywy pe aho ta. Arahã, ihẽ pe ma'e ke peme'ẽ katu ta, aja ihẽ aputar. Aja rahã, ihẽ aho katu ta.

25-26 Apo Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta axo. A'ep Tupã kotyhar ta ke ihẽ amuhury ta aho. Masendo ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ngere ywy pe aja tĩ. Ixo tĩ. Upa ame'ẽ ta pandu: "Jerusarẽ ok ta pe jande mu ta ixo. Ima'e ym te aja ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta pe tamatarer jame'ẽ ta. Jamatyr riki" aja masendo ywy pe har ta pandu. Aja ngere ywy pe har ta pandu tĩ. (Ame'ẽ tamatarer ke ihẽ araho ta tĩ.)

27 "Tamatarer jamatyr ta" aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ẽ rehe har amõ ta mu'e ym. A'eta atu pandu a'eta jupe. Pe, ima'e ym te ame'ẽ ta rehe a'eta kyty'ỹ ym ta me'ẽ te'e. A'eta riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke. Jundéu awa ta pe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ, ame'ẽ ke a'eta kyty'ỹ ym, ame'ẽja saka riki. Myrandu katu ke jundéu awa ta kyty'ỹ ym, ame'ẽja saka. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ kyty'ỹ ym, ame'ẽja saka. A'erehe apo amõ ta pe ma'e ke mujywyr rahã, katu tiki tĩ. A'erehe jundéu awa ta pe tamatarer ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta mondo rahã, katu tiki tĩ. 28 Tamatarer ke ame'ẽ ywy pe har ta matyr. Jerusarẽ ok ta pe jande mu ta ixo. Upa katu te ame'ẽ ta pe tamatarer ke ihẽ ame'ẽ rahã, Esepan ywy pe ihẽ aho ta. Aho rahã, pehẽ namõ ihẽ apyta ta rĩ. Hom ok ta pe har ta ke pehẽ. 29 Pehẽ rehe ahyk rahã, pehẽ namõ apandu pandu ta. Aja rahã, mãte hũ ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu ma'ema'e ta pehẽ pe.

30 Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu, a'erehe pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja a'e mu'e. (A'erehe pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo.) A'erehe Tupã namõ ihẽ rehe har pepandu pandu katu te hũ. 31 Kuja pepandu pandu inamõ: "Jundéi ywy pe nde rehe jurujar ym ame'ẽ ta ixo. Páu ke ame'ẽ ta putar ym. A'erehe Páu rehe esak katu, aja rahã, ame'ẽ ta mahy ym ta Páu ke" aja pepandu. Amõ we pepandu inamõ tĩ. "Jerusarẽ ok ta pe Tupã kotyhar ta ixo.

Ame'ẽ ta koty Páu ta oho. Ame'ẽ ta ke mã peja emuhury katu. Aja rahã, Páu ngi tamatarer pyhyk katu ta" aja Tupã namõ pepandu katu.

32 Pe, Tupã putar rahã, ihẽ rury katuha namõ pehẽ rehe ihẽ ahyk ta aho. Pe, pehẽ namõ ihẽ axo rahã, ihẽ py'a ke pemãtã katu ta. Jande johu jande rury katu aja te'e jaxo ta. 33 Tupã riki jande py'a ke muhury katu a'e. "Mã peja Hom ok ta pe har ta rehe esak katu" aja Tupã namõ ihẽ apandu. A'e tỹ. Amen.

16

Katuha ke Páu mondo

1 Sembe rehe har ihẽ apandu pehẽ pe apo 'y. Jesu kotyhar ke a'e tĩ. Kũjã katu ame'ẽ ke a'e. Senkeréi ok ta rehe Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽ pe paraky ame'ẽ ke a'e. 2 Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e. A'erehe pehẽ rehe uhyk rahã, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehẽ rok pe pemupyta katu tĩ. Tupã kotyhar ta aja riki. Apo ima'e ym te rahã, peme'ẽ katu ipe, Sembe pe. Yman heta amõ ta rehe a'e kyty'ỹ ym. Ihẽ rehe aja tĩ. A'erehe apo ima'e ym te rahã, peme'ẽ katu ipe tĩ, Sembe pe.

3 Pirisi pe katuha ke ihẽ amondo axo. Ak pe aja tĩ. Pirisi sawa'e a'e. Ihẽ namõ Tupã je'ẽha ke a'eta pandu pandu tĩ. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke a'eta tĩ. 4 Ihẽ ke amõ ta tate jukwa rahã, ihẽ namõ a'eta ixo katu te. A'erehe a'eta ke amõ ta tate jukwa tĩ. Ihẽ namõ pyta, a'erehe Ak ta pe: "Katu tiki. Pehẽ katu" aja ihẽ apandu. Ihẽ jõ ym apandu. Upa amõ Jesu kotyhar ta aja tĩ. Pandu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta Ak ta pe pandu tĩ: "Katu tiki. Pehẽ katu" aja. 5 Ak ta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ẽ ta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ.

Epe pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Asia ywy rehe a'e riki Kirisutu rehe jurujar katu py. 6 Mari pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Pehẽ pe a'e paraky hũ. 7 Ando pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Juni pe aja tĩ. Ihẽ aja jundéu awa ta ke a'eta tĩ. Kyndaha pe ihẽ axo rahã, ihẽ namõ a'eta ixo tĩ. Kirisutu rehe ihẽ ajurujar ym we rĩ. A'eta jurujar katu ehe. A'eta rehe har Jesu mondo ame'ẽ ta ukwa katu.

8 Ampiri pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e tĩ. 9 Umba pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Jande aja Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu tĩ. Kirisutuma'e parakyha ke a'e tĩ. Eta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. 10 Ape pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. A'e ke amõ ta mupyrara rahã, Kirisutu rehe jurujar katuha ke hijar ym. Tapijar te'e we jurujar katu ehe. Arito rok wyr pe ixo ame'ẽ ta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. 11 Eroniã pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ aja jundéu awa ke a'e tĩ. Nasi rok wyr pe har ta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Jande aja ame'ẽ ta Kirisutu rehe jurujar katu tĩ.

12 Tise pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Tipo pe aja tĩ. Katuha ke amondo axo tĩ. Kũjã ta ke a'eta. Jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pesi pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te parakyha ke a'e ma'ema'e hũ. 13 Hu pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Amõ ta 'ar koty te we jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke a'e ma'ema'e katu. Imãi pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ mãi aja ihẽ rehe a'e haihu katu tĩ. 14 Asĩ pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Sengõ pe aja tĩ. Eme pe aja tĩ. Pato pe aja tĩ. Ema pe aja tĩ. Katuha ke amondo axo tĩ. A'eta namõ amõ Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ẽ ta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. 15 Siro pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ. Juri pe aja tĩ. Nere pe aja tĩ. Nere rendyr pe aja tĩ. Orin pe aja tĩ. Upa ame'ẽ ta namõ Tupã kotyhar ta ixo. Upa ame'ẽ ta pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ.

16 Pehẽ pejuman juman pehẽ juehe. (Aja pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja pemujekwa katu.) Kirisutu kotyhar ta se ixo. Amõ amõ renda pe ixo. Upa ame'ẽ ta pehẽ pe katuha ke mondo ixo tĩ. Hom ok ta pe har ta ke pehẽ.

A'ejõhar je'ẽha ke

17 Ihẽ mu ta! Apandu katu pehẽ pe. Amõ koty koty ngã ke mujy'ar ame'ẽ ta rehe pesak katu. Amõ koty koty jy'ar rahã, ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ ngã jupe. Katu ym aja. Ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Ame'ẽ ta riki amõ koty mu'e. A'erehe jurujar katuha ke amõ ta hijar. Katu ym aja. Pehẽ ke amõ ta mu'e, ame'ẽ riki katu ym, aja a'eta pandu naĩ. Mã! Ame'ẽ ta namõ pexo ym pehẽ. 18 Ame'ẽ ta riki Kirisutu, jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke ma'ema'e ym. Myja me'ẽ a'eta jumuhury ngã juehe my? Ame'ẽ jõ a'eta ma'ema'e. Panduha katu ame'ẽ ke a'eta pandu pandu. Mã! Pandu katu te hũ tĩ. Aja amõ ta ke a'eta muka'u te'e. Ame'ẽ ta muka'u tar katu, aja ukwa ym ame'ẽ ta ke a'eta muka'u te'e riki. 19 Pehẽ anĩ. Myrandu katu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, aja amõ amõ rekoha pe har ta hendu. A'erehe pehẽ rehe ihẽ rury katu. Ma'e katu ame'ẽ ke pekwa katu te, aja ihẽ aputar. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke pehẽ py'a pe pekwa pekwa ym pexo. 20 Tupã riki jande py'a ke muhury katu ame'ẽ ke a'e. Pahar Satana ke a'e riki muputu'u ta. Aja rahã, pehẽ ke a'e muka'u ym te ta.

Mã peja pehẽ rehe Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu.

Katuha ke amõ ta mondo tĩ

21 Pehẽ pe katuha ke Timo mondo ixo tĩ. Ihẽ namõ Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu tĩ. Pehẽ pe katuha ke Rusi mondo ixo tĩ. Jasã aja tĩ. Mondo ixo tĩ. Sosi aja tĩ. Katuha ke mondo ixo tĩ. Ame'ẽ mahapyr jundéu awa ta ke tĩ.

22 Ihẽ Tesi. Páu pandu ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ riki amupinim aĩ. Jesu kotyhar ke ihẽ tĩ. Pehẽ pe katuha ke ihẽ amondo axo tĩ.

23 Pehẽ pe katuha ke Ngái mondo ixo tĩ. Hok pe ko ihẽ axo. Ihẽ Páu. Ngái rok wyr pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar tĩ. Pehẽ pe katuha ke Era mondo ixo tĩ. Se Korin ok tama'e tamatarer ke a'e riki matyr matyr. Me'ẽ me'ẽ tĩ. Pehẽ pe katuha ke Kwar mondo ixo tĩ. Jesu kotyhar ke a'e tĩ. 24 [Mã peja johu pehẽ rehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'e tỹ. Amen.]

"Nde jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe Páu pandu

25 Tupã pe mã peja japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. Myrandu katu ke ihẽ apandu rahã, Jesu Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu. Kuja ihẽ amujekwa. Pehẽ py'a ke Tupã mãtã katu, aja rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Yman te myrandu katu ame'ẽ jetehar te ke Tupã mujekwa ym. 26 Apo anĩ. Ame'ẽ jetehar te ke a'e mujekwa katu ngã pe 'y. Tupã je'ẽha rehe ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Amõ we tĩ. Tupã mujekwa tĩ: "Pemujekwa peho" aja jande pe. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Pe, upa awa ta pe Jesu kotyhar ta pandu pandu oho. Aja rahã, hendu ame'ẽ ta putar rahã, Kirisutu rehe jurujar katu ta tĩ. Je'ẽha rehe hendu katu ta tĩ.

27 Tupã jõ riki ukwa katu te ame'ẽ ke a'e. Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe manõ. A'erehe mã peja Tupã pe japandu: "Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke a'e" aja. Aja te'e ta japandu. A'e tỹ. Amen.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteĩhar ke

Amõ paper pinim ke Páu mondo py (1 Korin 5.9-11.) My ame'ẽ my? Ukwa ym awa. Kanim ame'ẽ.

A'engi amõ amõ ma'e rehe har Korin ok ta pe har ta ukwa tar katu. A'erehe upa ame'ẽ rehe har Páu mujekwa katu (1 Korin 7.1; 1 Korin 7.25; 1 Korin 8.1; 1 Korin 12.1; 1 Korin 16.1.) Ame'ẽ paper pinim ke kome'ẽ. Peteĩhar ke aja jakwa.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim

1-2 Pehẽ riki Jesu kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Ihẽ namõ Sote ixo tĩ. Ihẽ pe Tupã pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Jesu Kirisutu rehe har nde erepandu pandu ereho, aja ihẽ aputar — aja Tupã pandu.

Korin ok ta pe har ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja ym rahã we Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar wan ta pehẽ. Ihẽma'e wan ta — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupãma'e ta ke pehẽ apo 'y. Aja upa Korin ok ta juramã rupi ixo ame'ẽ ta tĩ. Jesu Kirisutu rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta ke a'eta. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. A'eta Tupãma'e ta ke tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'etama'e sawa'e te a'e tĩ.

3 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

4 Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. 5 Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa katu te ma'e ke namõ pexo. Tupã'ã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke namõ pexo. A'erehe ko upa amõ awa ta je'ẽha ke pekwa katu. Ame'ẽ pekwa katuha ke pehẽ pe a'e me'ẽ. Upa ma'e pekwa katuha namõ pexo tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. Tupã rehe har amõ ta mu'e, ame'ẽ ke upa pekwa katu tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. 6 Kirisutu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'erehe ehe har pekwa katu. Pehijar ym ta. 7 A'erehe upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'e muwyr. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mujywyr ta. Ame'ẽ ke rehe peharõ katu pexo rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ namõ pexo. 8-9 Ma'e Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'e pandu pehẽ pe:

—Ihẽ ra'yr namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo — aja.

Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Pehẽ py'a ke Tupã mãtã katu te we ta rĩ. Aja te'eha a'e. Kuja pekwa ta. Pehẽ py'a a'e mãtã rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, pehẽ rehe har kuja:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Pesarahã! A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe a'e pandu ym ta:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Amõ koty koty Jesu kotyhar ta ukwa ukwa

10 Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe ihẽ apandu. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym pehẽ jupe pexo! Aja rahã, amõ koty koty pekwa ym ta. Peteĩhar aja pekwa pexo. Pexoha peteĩhar aja pexo. 11 Korói anam ta ngi har amõ ta ihẽ pe pandu:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ngã jupe. Korin ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta — aja.

12 Kuja amõ koty koty pekwaha. Amõ pandu: "Páu kotyhar ke ihẽ." Amõ pandu: "Anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ" aja. Amõ pandu: "Anĩ. Petu kotyhar ke ihẽ" aja. Amõ pandu: "Anĩ. Jesu kotyhar ke ihẽ" aja.

13 Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta amõ koty koty ixo. Katu ym aja. Ihẽ riki myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe amanõ my? Anĩ. Aja ym. (Jesu riki ame'ẽ rehe manõ. A'erehe: "Páu kotyhar ke ihẽ" aja pepandu

rahã, katu ym.) Pehẽ ke amõ ta mujahuk rahã, ihẽ kotyhar ke pehẽ, a'erehe mujahuk my? Anĩ. Aja ym. (Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mujahuk. Aja rahã: "Páu kotyhar ke ihẽ" aja pepandu rahã, katu ym tĩ.)

14-15 Pehẽ ngi har heta ngã ke ihẽ amujahuk ym. A'erehe: "Páu riki jande johu mujahuk. A'erehe Páu kotyhar ta ke jande" aja marã ka ym pepanduha. A'erehe ihẽ rury katu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. Pehẽ ngi har mokõi jõ ihẽ amujahuk riki. Kiri ke ihẽ amujahuk. Ngái amõ tĩ. A'eta mokõi jõ. 16 Pe, amõ ta ixo. Ihẽ aharái. Esete amõ ihẽ amujahuk tĩ. Ianam ta aja tĩ. A'eta jõ nahã my. Amõ ta akwa ym ihẽ. (Heta ym amujahuk, a'erehe: "Páu kotyhar ta ke jande" aja pepandu rahã, katu ym.)

17 —Ngã ke emujahuk eho — aja ihẽ pe Kirisutu pandu ym te.

Kuja a'e pandu:

—Myrandu katu epandu pandu eho — ame'ẽ jõ ihẽ pe pandu.

A'erehe ame'ẽ ke ihẽ apandu rahã, sawa'e ukwa katu te pandu aja ym ihẽ apandu. Aja ihẽ apandu tipe rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ rehe hendu katu ym ta awa. Amõ koty hendu ta. Amõ katu te pandu ame'ẽ ke rehe hendu katu ta. Katu ym aja. Mupara aja saka ta. Aja rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe manõ, ame'ẽ riki pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta. Pyrãtãha rupi ngã ke Tupã muhã katu, aja ym ta tipe. A'erehe pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta.

Pyrãtãha ke Tupã mujesak. Ukwa katu ha ke a'e mujesak tĩ.

18 "Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ." Ame'ẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ ta kuja ukwa katu: "Pyrãtãha rupi jande ke a'e muhã katu" aja ukwa katu. Amõ ta anĩ. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta hendu rahã: "Ma'ewã manõ my. Ka'u te'e" aja ukwaha naĩ. 19-20 Aja Tupã ma'eha ke ukwa ym. Aja yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim tĩ. Kuja Tupã pandu:

" 'Jande jakwa katu te' aja pandu ame'ẽ ta ukwaha ke ihẽ amukanim ta" aja Tupã pandu, aja amõ mupinim.

Aja rahã, Tupã ma'eha ke mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta ukwa ym. A'erehe my ukwa katu ame'ẽ ta ixo my? My mu'e katu te hũ ame'ẽ ta ixo my? My je'ẽha pandu katu te ame'ẽ ta ixo my? Upa ame'ẽ ta ukwaha ke Tupã mukanim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa katuha jaxer aja Tupã mujekwa.

21 Tupã ukwa katu te ame'ẽ ke a'e. Pandu:

—Amõ ukwa katu te ha namõ marã ka ym ihẽ rehe har ukwaha — aja.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ ke japandu pandu. "Ka'u te'e ame'ẽ" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Tupã pe jõ anĩ. A'e pandu: "Myra ngã mupia, ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, aja Páu ta pandu pandu. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta" aja Tupã pandu.

22 "Ma'e ke marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ Tupã ma'ema'e rahã, jande jajurujar katu ta ehe" aja jundéu awa ta pandu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta amõ koty pandu: "Ma'e ukwa katu te ha namõ Tupã rehe har pemujekwa rahã, jande jajurujar katu ta ehe" aja riki. 23 Jande riki anĩ. "Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ" aja jõ japandu pandu ngã pe. "Ame'ẽ ke japutar ym" aja jundéu awa ta pandu jande pe. Kirisutu manõ ame'ẽ rehe har jundéu awa aja ym ame'ẽ ta hendu rahã: "Mã! Ka'u te'e ame'ẽ" aja riki a'eta ukwaha naĩ.

24 Tupã muhã katu ame'ẽ ta anĩ. Jetehar te ke ukwa. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Pyrãtãha namõ muhã katu. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu rahã, a'e ukwa katu te, aja jakwa katu. Aja upa Tupã muhã katu ame'ẽ ta ukwa katu tĩ.

25 "Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Mã! Ka'u te'e" aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta ukwaha 'ar koty te we Tupã ukwa katuha. "Tupã pyrãtã ym" aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ

ta pyrãtãha 'ar koty te we Tupã pyrãtã te hũ.
26 Ihẽ mu ta! Pesarahã! “Ihẽ kotyhar ta
aja pemuruwak” aja pehẽ pe Tupã pandu
kwe. Myja pexoha my, ame'ẽ rehe har
pekwa pekwa pexo. Arahã pehẽ namõ
ukwa katu te ame'ẽ ta heta ym ixo. Aja
pekwa katu. Pehẽ namõ kapitã ta aja me'ẽ
ta heta ym ixo tĩ. Aja pekwa katu. Ima'ehũ
namõ ixo ame'ẽ ta heta ym ixo tĩ. Aja
pekwa katu tĩ. 27 “Ukwa ym” aja ngã ukwa
ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ixotyhar ta
aja a'e muruwak tĩ. Aja rahã, ukwa katu
te ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ. Pete'e pyta,
a'erehe huxĩ. “Jande pitu te'e” aja amõ
ta ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ.
Ixotyhar ta aja a'e muruwak. Aja rahã,
pyrãtã te ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ tĩ. Pete'e
pyta, a'erehe huxĩ. 28 “Katu ym a'eta” aja
ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu.
Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Jaxer ame'ẽ
ta ke” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã
katu tĩ. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Katu
ym te a'erehe jaxer ai te” aja ngã ukwa
ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar
ta aja muruwak tĩ. Upa aja muhã katu
rahã: “Ko ukwa katu te ame'ẽ ke katu te”
aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha
jupe naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim. “Ko
pyrãtã te ame'ẽ ke katu te” aja ukwaha jupe
naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim tĩ. 29 Aja Tupã
muhã katu rahã: “Ihẽ atu katu te ame'ẽ ke
ihẽ” aja Tupã pe marã ka ym panduha.
30 Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, aja
Tupã pehẽ ke muruwak. A'erehe Kirisutu
ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr.
Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande
pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e
peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe”
aja. Ima'e ta ke jande tĩ. Jande ke a'e muhã
katu. 31 Upa aja riki Tupã ma'ema'eha,
a'erehe: “Mã! Katu” aja amõ pandu rahã:
“Tupã ma'ema'eha jõ katu te ame'ẽ ke” aja
pandu. Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

> “Katu aja ma'e ke rehe har amõ pandu
> ta rahã: ‘Tupã ma'ema'eha jõ katu
> te ame'ẽ ke’ aja epandu” aja amõ
> mupinim.

2

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ

1 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã,
Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pehẽ pe kwe.
Jetehar te ke ame'ẽ. Yman mujekwa ym
ngã pe a'e rĩ. Apo mujekwa katu 'y. Ame'ẽ
pehẽ pe ihẽ apandu rahã, je'ẽha pandu katu
te ha namõ ihẽ apandu ym riki. Amõ ukwa
katu te ha namõ ihẽ apandu ym tĩ. 2 Pehẽ
namõ ihẽ axo rahã, ihẽ ajupandu ihẽ jupe:

—Jesu Kirisutu rehe har jõ ihẽ apandu
ta. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e
manõ. Ame'ẽ jõ ihẽ apandu ta. Amõ ma'e
ke apandu ym ta — aja ihẽ jupe.

3 Pe, pehẽ namõ ihẽ axo rahã, aky-
jeha ihẽ kangwer ym aja axo. Aryrýi ihẽ
tĩ. Tupã putar aja ym ihẽ apandu my,
ame'ẽ rehe ihẽ ajumupyai. A'erehe aky-
jeha ihẽ kangwer ym aja axo. Aryrýi ihẽ tĩ.
4 A'erehe myrandu ihẽ apandu pandu pehẽ
pe rahã, amõ ukwa katu te ha namõ ihẽ
apandu my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ apandu rahã,
pyrãtãha namõ marã ka ym amõ ma'eha,
ame'ẽ ke Tupã'ã ma'ema'e katu. Ame'ẽ ke
rehe pesak. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke
jetehar te ke aja pekwa. (Tupã ihẽ namõ
ixo, aja pekwa katu tĩ.) 5 A'erehe Jesu
rehe pejurujar katu. Amõ ukwa katu te ha
namõ ihẽ apandu, a'erehe pejurujar katu
ehe my? Anĩ. Aja ym. Tupãma'e pyrãtãha
ke rehe pesak, a'erehe pejurujar katu ehe.

Tupã ukwa katu te a'e

6-7 Tupã'ã rehe hendu katu te ame'ẽ ta pe
jõ amõ ukwa katu te ha namõ ihẽ apandu
pandu. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa
katu te. Ame'ẽ ukwa katu te ha namõ aja
ym ihẽ apandu. Kapitã ta ukwa katu te tĩ.
Ame'ẽ ukwa katu te ha namõ aja ym ihẽ
apandu tĩ. Anĩ. Kuja riki. Tupã ukwa katu
te, ame'ẽ ukwa katu te ha namõ ihẽ apandu
pandu. Kapitã tama'e pyrãtãha ke Tupã
muputu'u ta. Tupã ukwa katu te ame'ẽ ke
a'e. Yman kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã ym
rahã we a'e ukwa katuha ke a'e mujekwa.
A'erehe a'e jupandu jupe:

—Ihẽ kotyhar ta ihẽ namõ ixo ta. Katu te
hũ ta — aja Tupã.

Yman ame'ẽ je'ẽha a'e mujekwa ym rĩ.
Apo a'e mujekwa katu 'y. Ame'ẽ je'ẽha ke
ihẽ apandu pandu ngã pe. 8 Ame'ẽ Tupã
ukwa katu te ha ke kapitã ta ukwa ym.

Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. A'eta ukwa katu rahã, jandema'e sawa'e te ke a'eta jukwa ym ta tipe. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ym ta tipe. Jandema'e sawa'e te riki katu te ame'ẽ ke a'e. 9 Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:

“Ma'e ke Tupã moĩ katu. Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu.
Ame'ẽ ke rehe usak ym we awa rĩ. Ame'ẽ ke rehe har hendu ym tĩ.
Ame'ẽ rehe har ipy'a pe ukwa ukwa ym awa tĩ.
Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu” aja amõ mupinim.

Tupã rehe har Tupã'ã mujekwa katu

10 (Ma'e katu ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã me'ẽ katu.) A'erehe Tupã ukwa katu te ha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. Ame'ẽ ke jande pe Tupã mujekwa katu. Yman mujekwa ym ngã pe rĩ. Apo a'e mujekwa katu 'y. I'ã jande pe a'e muwyr. A'e riki mujekwa katu jande pe 'y. Upa katu te ma'e ke I'ã ukwa katu. Tupã putar ame'ẽ ke ngã ukwa ym. Ame'ẽ ke upa katu te I'ã riki ukwa katu tĩ. Ma'erehe ma'e ke Tupã ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ngã ukwa ym. I'ã anĩ. Ukwa katu a'e. 11 Amõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke a'e jõ ukwa katu. Amõ anĩ. Ukwa ym. Aja Tupã rehe har amõ ukwa ym tĩ. I'ã jõ ukwa katu. 12 A'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ukwa. Aja ukwaha namõ jande jaxo ym. Anĩ. I'ã ke jande pe Tupã muwyr, a'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Ma'e katu ame'ẽ ke jande pe Tupã me'ẽ, ame'ẽ rehe har upa katu te jande pe I'ã mujekwa.

13 Amõ ukwa katuha namõ ma'e ke mu'e, ame'ẽ ke japandu pandu ym. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke jõ japandu pandu katu. Ame'ẽ ke ipy'a rehe I'ã ihĩ ame'ẽ ta ke jande jamu'e mu'e katu. 14 Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ym rahã, a'e mu'e ame'ẽ ke marã ka ym a'e ukwaha. “Ma'e puki my?” aja a'e pandu. Ukwa ym a'e. Tupã'ã ihĩ ym ehe, a'erehe ukwa ym. “Mã ka'u” aja a'e pandu tĩ. Ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ame'ẽ ta jõ ukwa katu. 15 Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ rahã, upa ma'e ke ukwa katu. “Ko katu. Peme'ẽ ihẽ pe katu” aja upa ukwa katu. Pe, Tupã'ã ihĩ ehe, ame'ẽ rehe har amõ ukwa ym. “Mã ka'u te'e a'e” aja Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ukwaha naĩ. 16 Aja Tupã rehe har a'e ukwa ym tĩ. Aja kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke ukwa ym awa. Tupã ke marã ka ym amõ mu'eha” aja panduha ihĩ.

Aja rahã, Tupã rehe har Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ta ukwa ym te, aja mujekwa katu. A'erehe Tupã'ã ihĩ ehe ame'ẽ rehe har ukwa ym tĩ. Jande anĩ. Tupã'ã jande py'a rehe ihĩ katu, a'erehe Kirisutu ma'e ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa. (Tupã'ã mujekwa jande pe, a'erehe jakwa. Aja rahã, Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa tĩ.)

3

Ta'yn ta aja pehẽ

1 Ihẽ mu ta! Tupã'ã rehe tapijar te'e we pepy'a katu, aja ym pexo. A'erehe pehẽ ke marã ka ym amu'e katuha. Pepy'a katu ym ehe, aja pexo. Ta'yn ra'yr u'ar ramõ, ame'ẽja pexo. Aja rahã, Kirisutu rehe har amõ amõ we pejumu'e ym pexo. 2 Ta'yn ra'yr ta aja pehẽ. Imembyr ra'yr pe imãi kamby me'ẽ. Aja pehẽ ke ihẽ amu'e. (Aja rahã ta'yr mi Kirisutu rehe har amu'e pehẽ ke.) Ma'e so'o rukwer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ym, ame'ẽja amu'e ym. (Aja rahã, upa katu te Kirisutu rehe har apandu ym pehẽ pe.) Arahã pekwa katu ym. Apo pekwa katu ym we ta rĩ. 3-4 Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ, a'erehe pahar pekwa ym riki. Amõ pandu: “Páu kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Ihẽ anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ” aja. Aja amõ koty koty jy'ar rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pexo. Katu ym aja. A'erehe upa katu te Kirisutu rehe har pehẽ pe apandu ym we ta rĩ. A'erehe pejyty'ym pehẽ juehe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Pehẽ peje'ẽ je'ẽ pehẽ jupe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. A'eta ixoha aja pehẽ pexo tĩ. Katu ym aja.

Tupãma'e miasu ta ke

5 Ma'e riki Apor ma'ema'e my? Tupãma'e
miasu ke a'e. Ma'e riki ihẽ ama'ema'e my?
Ihẽ Páu. Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Jande
juja katu te jande tĩ. (A'erehe amõ koty
koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar
ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke
jande." Aja rahã, katu ym.) Tupã je'ẽha ke
pehẽ pe japandu pandu. Tupãma'e miasu
ta ke jande. Pe, pejurujar katu ehe. Tupã
pandu ame'ẽ ke Apor ma'ema'e. Aja ihẽ
ama'ema'e tĩ. Jande juja katu te jande tĩ.

6 Pehẽ riki Tupãma'e kupixa aja pehẽ.
Pe, ma'e ra'ĩ ihẽ ajytym ipe, ame'ẽja saka.
(Aja rahã Tupã je'ẽha pehẽ pe ihẽ apandu
pandu, a'erehe Jesu rehe pejurujar katu.)
Apor riki ma'eywa'y ra'yr rehe y ombor
ixo, ame'ẽja saka. (Aja rahã, pehẽ pe Tupã
je'ẽha ke a'e mu'emu'e katu. A'erehe Tupã
rehe har pekwa katu pexo.) Pe, Tupã
riki upa ma'e kupixa pe har ta ke mutiha,
ame'ẽja saka. (Aja rahã Tupã riki pehẽ ke
muhury katu.) 7 A'erehe ma'e ra'ĩ jytym
ame'ẽ ke katu te aja ym. (Aja rahã, ihẽ
katu te aja ym ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha apandu
ame'ẽ ke ihẽ.) Y ombor ame'ẽ ke katu te
aja ym tĩ. (Aja rahã, Apor katu te aja ym tĩ.
Tupã je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ke a'e.) Tupã jõ
riki katu te ame'ẽ ke a'e. A'e riki pehẽ ke
muhury katu.

8 Ma'e ra'ĩ jytym ame'ẽ ke amõ namõ juja
katu te riki. Y ombor ame'ẽ namõ juja
katu te. Aja rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ
ke juja katu te. Mu'e ame'ẽ ke namõ juja
katu te riki. A'eta pe ma'e ke Tupã me'ẽ
ta. Paraky katu ame'ẽ pe a'e me'ẽ katu ta.
Paraky katu ym ame'ẽ pe me'ẽ katu ym ta.
9 Je'ẽha pandu ame'ẽ ke namõ mu'e, ame'ẽ
ke pandu pandu ixo. Aja rahã, Apor namõ
Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu, ame'ẽja
jaxo. Jande juja katu te jande tĩ. (A'erehe
amõ koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu
kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta
ke jande." Aja rahã, katu ym.)

10 Pehẽ riki Tupã rok aja tĩ. Ukwa katuha
ke ihẽ pe Tupã muwyr. Ame'ẽ namõ ok
ke ihẽ amujã katu, aja ihẽ axo. Pyter ke
ihẽ ajytyka. (Aja rahã, Tupã je'ẽha ke ihẽ
apandu pandu, pe, Jesu rehe ngã jurujar
katu.) Ok ke amõ ta upa mujã, ame'ẽja saka.
(Aja rahã, Tupã rehe har a'eta mu'emu'e
katu ngã pe.) Ok mujã rahã, katu mujã
rahã, katu tiki. (Aja Tupã je'ẽha katu mu'e
rahã, katu tiki.)

11 Jesu Kirisutu riki ok pyter aja saka. A'e
jõ riki ok pyter katu te ame'ẽ ke aja saka.
Tupã riki mu'am aja saka. A'erehe amõ ok
pyter ke marã ka ym mu'ãha. (Aja rahã,
Jesu Kirisutu rehe har jõ amõ pandu ta
me'ẽ te'e.) 12 Ok pyter ke amõ mu'am rahã,
myra hãtã ke mu'am. Pahar ijuk ym ta.
(Aja rahã, Kirisutu rehe har katu mu'e.) Aja
rahã, katu mujã, ame'ẽja saka tĩ. Itatawa
ke te'e mujã, ame'ẽja saka. Itatuwyr ke te'e
mujã, ame'ẽja saka tĩ. Ita hepy hũ ame'ẽ
ke te'e mujã, ame'ẽja saka tĩ. Amõ ta myra
hãtã ym ame'ẽ ke mu'am. Pahar ijuk ta.
(Aja rahã, Kirisutu rehe har katu ym mu'e
aja saka.) Aja rahã, katu ym mujã, ame'ẽja
saka. Inaja ro ke te'e mujã, ame'ẽja saka.
Kupi'i ke te'e mujã, ame'ẽja saka tĩ. Myra
hãtã ym ame'ẽ ke te'e mujã, ame'ẽja saka tĩ.

13 Ok ke tata ukwái rahã, myra hãtã jõ
pyta u'am. Aja Kirisutu jywyr rahã, ngã
ke a'e mupyrara ta. Arahã myja me'ẽ ehe
har amõ mu'e, ame'ẽ ke Kirisutu mujekwa
ta. Tata aja ame'ẽ namõ a'e ukwa ta. Katu
mu'e my? Katu ym mu'e my? Ame'ẽ ke a'e
mujekwa ta. 14 Katu amõ mu'e, aja Kirisutu
ukwa rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ
ta. Katu mu'e, ame'ẽ pe me'ẽ ta. 15 Katu ym
mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e ke Tupã
me'ẽ ym ipe. Nixói ma'e ke ipe. A'e ke Tupã
muhã katu jõ. Tata ngi jawe te'e uhem oho,
ame'ẽja saka a'e.

16 Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu.
A'erehe pehẽ riki Tupã ixoha renda aja
pehẽ. Ame'ẽ ke pekwa katu. 17 A'erehe
pehẽ pe amõ jaxer ame'ẽ ke mu'e rahã,
Tupã ixoha renda ke mujaxer, ame'ẽja saka
tĩ. Aja rahã, ame'ẽ mu'eha ta ke Tupã
mupyrara ta. Tupã ixoha renda riki katu
te ame'ẽ ke. Pehẽ riki ixoha renda aja pehẽ.
A'erehe pemujaxer ym pehẽ juehe har.

18 "Upa ihẽ akwa katu" aja amõ ukwa
ixo. Aja mã peja pejumuka'u te'e ym pehẽ
juehe. "Upa ihẽ akwa katu" aja Tupã rehe
ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa ukwa ixo. Aja pehẽ
ngi har amõ ta ukwa ukwa ixo rahã, mã
peja kuja pepandu: "Mã! Jaka'u te'e jande.
Jakwa ym jande" aja. Aja rahã ima'e ukwa

katuha ke Tupã muwyr ta a'eta pe. Ehe har mujekwa ta a'eta pe tĩ. Aja rahã, Tupã rehe har a'eta ukwa katu ta. 19 Upa ma'e ukwa katu, aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta ukwa ym. Ka'u te'e aja Tupã ukwa katu. Yman aja Tupã je'ẽha rehe panduha amõ mupinim:

“Ma'e ukwa katu ame'ẽ kuja pandu: ‘Mã! Akwa katu ihẽ’ aja. Anĩ. Ame'ẽ ukwaha namõ a'e ke Tupã muka'u te'e ta. Aja ame'ẽ ukwaha ke amõ mukanim” aja panduha ihĩ.

20 Aja amõ we Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke mujekwa tĩ. Kuja:

“ ‘Akwa katu’ aja amõ ukwa. Ame'ẽ riki jaxer aja Tupã ukwa katu” aja panduha ihĩ.

21 A'erehe: “Páu mu'e katu te.” “Anĩ. Apor mu'e katu te” aja mã peja pepandu ym. Aja rahã, amõ koty koty pejy'ar ym ta. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Apor kotyhar ta ke jande” aja ym ta pehẽ. Pesarahã! Upa ma'e ke pehẽ py'a mãtãha ke. 22 Apor pehẽ mu'eha ke. Petu aja tĩ. Mu'eha ke a'e tĩ. Ihẽ aja tĩ. Ihẽ Páu. Pehẽ mu'eha ke ihẽ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã, ame'ẽ pe pexo. A'erehe pehẽ rury katu aja pexo. Pehẽ pexo katu, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pemanõ rahã, Tupã namõ pexo ta kỹ. Apo Tupã usak katu pehẽ rehe rĩ. Yman rahã aja ta tĩ. A'erehe aja upa ma'e ke pehẽ py'a mãtãha ke. 23 Pe, Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. Tupã kotyhar ke Kirisutu. (A'erehe mã peja amõ koty koty pejy'ar ym.)

4

Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke

1 Pehẽ ke jande jamu'e. Jande rehe har pekwa pekwa pexo rahã, Kirisutuma'e miasu ta ke jande, aja mã peja pekwa pekwa pexo. Yman myrandu katu ke Tupã mujekwa ym rĩ. Ame'ẽ ke a'e mujekwa apo 'y. Ame'ẽ myrandu katu japandu pandu ame'ẽ ta ke jande, aja mã peja pekwa pekwa pexo. 2 Miasu rahã, ijar pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta me'ẽ te'e. Aja Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. 3 Pesarahã! “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja pepandu naĩ. Aja pepandu rahã, pehẽma'e panduha ihẽ pe anĩ ta. “Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu my?” aja ihẽ juehe har ajupandu ym ihẽ jupe tĩ. 4 A'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu, aja ihẽ akwa katu. Ihẽ akwa tipe. “Nde katu” aja mujekwa ym we rĩ. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta. “Katu nde erema'ema'e” aja a'e. (Ame'ẽ jõ ihẽ aputar katu.) 5 A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e” aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te jywyr ym rahã we, aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. A'e jywyr rahã, amõ ma'ema'eha ke a'e riki pandu ta. Amõ ma'ema'eha ke amõ ta ukwa ym, ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta. Ukwa katu a'e. Ipy'a pe ma'e ke amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta tĩ. Ukwa katu te a'e. Pe, ame'ẽ rehe har a'e pandu ta. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe Tupã jõ pandu ta: “Pehẽ katu” aja. A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja ihẽ rehe har peje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e.

6 Ihẽ mu ta! Apandu ramõ ame'ẽ ke Apor rehe har ihẽ apandu. Ihẽ juehe har amõ tĩ. Apandu tĩ. Jande mokõi jande juehe har ihẽ apandu. Aja rahã: “Peme'ẽ katu te ame'ẽ ke” aja pepandu ym ta. Aja Tupã je'ẽha mujekwa. Kuja:

“Mã peja amõ mupinim ame'ẽ rehe pehendu katu” aja panduha ihĩ.

Aja rahã, kuja ym ta: “Peme'ẽ katu. Jande ke mu'e katu” aja. “Anĩ. Peme'ẽ anĩ. Jande mu'eha riki katu te” aja pepandu ym ta tĩ. 7 Pehẽ mu'eha riki amõ ta 'ar koty te we katuha aja ym riki. Upa mu'eha ta ke pehẽ koty Tupã mondo. Aja rahã: “Jande mu'eha ta amõ mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marã ka ym pepanduha. Tupã riki mondo. Pehẽ atu mu'am ym. Tupã mondo. A'erehe: “Jande mu'eha ta amõ mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marã ka ym pepanduha.

8 Korin ok ta pe har ta! Upa pehẽma'e ke pehĩ, aja pekwaha naĩ. Pehẽma'e hũ namõ pexo, aja pekwaha naĩ tĩ. Pehẽ riki kapitã keruhũ. Jande anĩ, aja pekwaha naĩ. Mã! Pehẽ riki kapitã keruhũ ta tipe rahã, katu tiki. Aja ta tipe rahã, pehẽ namõ jande riki kapitã keruhũ ta tipe tĩ. Upa ma'e ke namõ pexo, a'erehe: “Páu ke japutar ym”

aja pepandu. 9 Jande riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke. Jande riki amõ ta wyr koty te we katuha, aja Tupã mu'am, aja ihẽ akwa. Sonda ta jukwa ta ame'ẽ ta riki jaxer, aja ngã ukwa. Aja jande riki tĩ, aja upa ngã pe Tupã mujekwa. Aja Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa tĩ. Aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa tĩ. Jande jaxer ame'ẽ ta ke jande, aja ukwa tĩ. 10 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, aja japandu pandu, a'erehe jande riki jaka'u te'e, aja amõ ta ukwaha. Pehẽ anĩ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pekwa katu te ame'ẽ ta ke pehẽ, aja amõ ta ukwa. Jande riki pitu te'e aja amõ ta ukwa. Pehẽ anĩ. Pehẽ pyrãtã riki, aja amõ ta ukwa. Katu ame'ẽ ta ke, aja pehẽ rehe har amõ ta ukwa. Jande anĩ. Jaxer ame'ẽ ta ke aja ngã ukwa. 11 Apo jande myahy jande jaxo. Jande janengwéi jaxo tĩ. Jandema'e mundeha ymanihar namõ jaxo tĩ. Jande ke amõ ta mupyrara tĩ. Jande jawata te'e jaxo. Jande rok nixói. 12 Jande japaraky hũ. Aja tamatarer japyhyk. Pe, ame'ẽ pe upa jandema'e ke jande jajo'ok jo'ok. Jande rehe har amõ ta juru ai rahã, ame'ẽ ta pe japandu: “Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu” aja. Jande ke amõ ta mupyrara rahã, jande py'ahu te'e jahendu. 13 Jande rehe har katu ym amõ ta pandu rahã, ame'ẽ ta pe hãtã jaje'ẽ ym jande. Katu ame'ẽ ke japandu a'eta pe. Ma'e puxi aja jande aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha. Jaxer ai te aja jande rehe har ukwaha tĩ. Upa aja apo jaxo we rĩ. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.)

14 Ihẽ amupinim ramõ ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amuhuxĩ my? Anĩ. Aja ym. Pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu, a'erehe aja ihẽ amupinim. Aja rahã, pehẽ pexoha ke pemukatu ta nahã my. Ta'yr ke ipái mu'e katu, aja pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu tĩ. 15 Myja Kirisutu kotyhar ta pexoha katu my? Ame'ẽ rehe har mu'e ame'ẽ ta mãte hũ ixo pehẽ koty. Pehẽ pái aja ame'ẽ ta heta ym. Peteĩ jõ pehẽ pái aja ixo. Ihẽ ame'ẽ. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ aja pexo. Myrandu katu pehẽ pe ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ pái aja ihẽ. 16 A'erehe ihẽ aja pehẽ pexo tĩ. Aja rahã: “Katu te jande” aja pekwa ym pexo tĩ. 17 Ko Timo ke pehẽ koty ihẽ amondo ta. Pehẽ pe a'e pandu ta:

—Jesu Kirisutu kotyhar ke Páu, a'erehe ixoha pyahu aja a'e ixo katu. Ame'ẽ ixoha pyahu ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta pe Páu mu'e mu'e. Amõ amõ ok ta rupi ixo ame'ẽ ta ke mu'e mu'e — aja pehẽ pe Timo pandu ta.

Aja rahã, peharái ym ta. Timo pe Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, a'e jurujar katu ehe. A'erehe ihẽ ra'yr aja a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

18 Pehẽ koty ihẽ aho ym ta tipe aja pekwaha, a'erehe pehẽ ngi ihẽ akyje aja pekwaha naĩ. A'erehe pehẽ ngi har amõ amõ kuja ukwaha: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja riki. 19 Pesarahã! Tupã putar rahã, pahar pehẽ koty ihẽ ahyk ta aho. Ihẽ ahyk rahã, ma'e ke ihẽ atu akwa ta. Amõ amõ ta pandu: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja pandu ame'ẽ ta ixo. Panduha jõ my? Panduha aja ma'ema'e katu my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa ta. 20 Aja riki jande. Amõ pandu: “Tupã! Ihẽma'e kapitã keruhũ aja exo katu.” Aja pandu rahã, Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mujekwa ta ipe. Pyrãtãha namõ ma'e ke ma'ema'e ta. Panduha jõ aja ixo ym ta. (Pyrãtãha muwyr ta.) 21 A'erehe pehẽ koty ihẽ ahyk rahã, myja me'ẽ pehẽ pe katu my? Myra ra'yr namõ ahyk ta aho my? (Aja rahã, pehẽ ke anupã ta.) Pehẽ rehe ihẽ apy'a katuha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Wewe katu panduha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Pesarahã! Wewe katu panduha namõ ihẽ ahyk tar katu. (A'erehe pahar pexoha pemukatu.)

5

Amõ rehe ka'u te'eha ke

1 Jesu kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ namõ amõ ixo. “Imãi nungar namõ a'e ukwer ou” aja ihẽ pe pehẽ koty ngi uhyk uwyr ame'ẽ ke pandu. Mã jaxer ai te ma'eha ke ame'ẽ. Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta aja ym ma'eha. 2 Mã! Pehẽ ruxĩ ym. Anĩ. “Katu” aja pekwaha pehẽ jupe. Anĩ. Katu ym aja. Mã peja ym pehẽ! Ame'ẽ ma'eha ngi pehẽ ruxĩ pexo. Ame'ẽ jaxer ai ame'ẽ ke ma'e, ame'ẽ ke pejy'ar rahã, pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Jesu kotyhar tama'e

jy'ariha renda rehe pejy'ar rahã, ame'ẽ sawa'e ke pemuxe ym. 3-4 Pehẽ namõ ihẽ axo ym. Pepaite ihẽ axo. Anĩ. Ihẽ py'a rupi pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo. A'erehe pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽja saka. Pe, ame'ẽ jaxer ai ame'ẽ ke ma'e ame'ẽ pe, Jesu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu.

—Mã peja nde ke Tupã mupyrara! — aja riki.

Amõ Jesu kotyhar har ta namõ pejy'ar rahã, pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo, a'erehe pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽja saka. Pehẽ pejy'ar rahã, Jesu, jandema'e sawa'e te riki pehẽ py'a ke mãtã ixo. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta. 5 A'erehe ame'ẽ sawa'e ke pemuhem pemondo pehẽ ngi. Aja rahã, Satana koty mondo, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Pe, ame'ẽ sawa'e ke a'e riki mahy ta. Mujaxer ta tĩ. Sawa'e i'ã anĩ. Jandema'e sawa'e te muhã katu ta. A'e jywyr rahã, ngã ke a'e mupyrara ta. Arahã ame'ẽ sawa'e'ã ke a'e muhã katu ta tĩ.

6 "Katu te" aja pehẽ pekwa pehẽ jupe pexo rahã, katu ym. Mã peja ym pexo. Amõma'e panduha ke pekwa:

—Jaxi muhãi rahã, ipy'a ngi pyairo ke jo'ok. Ta'yr mi mupuk rahã, upa hukwer ke moro ta — aja panduha ihĩ.

Ame'ẽ ke pekwa katu. Aja peteĩ sawa'e ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, a'e aja upa amõ ta ma'e ta tĩ. (Upa moro, ame'ẽja saka.) 7 A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ke pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Aja rahã, pehẽ py'a juhyk, aja pexo. Ymanihar aja pehẽ tĩ. (Pyairo ke pembor, ame'ẽja saka.) Aja rahã, hukwer ke moro ym ta tĩ. Aja rahã, pehẽ namõ ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói tĩ. Aja pexo riki apo 'y, aja ihẽ akwa. Eji ywy ngi jundéu awa ta uhem oho rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta jukwa. Ame'ẽ ke jukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã mukanim, ame'ẽja saka. Ame'ẽ arapuharan ra'yr aja Kirisutu tĩ. A'e manõ. Jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mukanim, ame'ẽja saka. 8 A'erehe mã peja ima'e ta ke aja jaxo. Mã peja jande py'a juhyk, aja jaxo. Amõ namõ pandu rahã, mã peja jetehar te ke jõ japandu. Ma'e jaka'u te'eha ke mã peja jama'ema'e ym jaxo. Amõ ta rehe jaxer ai ame'ẽ ke mã peja jama'e ym tĩ.

9 Amukwehe paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo. Ame'ẽ pe kuja ihẽ amupinim:

"Amõ kũjã rehe ka'u te'e. Ame'ẽ ke namõ mã peja pejy'ar ym. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Ame'ẽ ke namõ aja tĩ. Pejy'ar ym tĩ."

10 "Pejy'ar ym inamõ" aja amupinim rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har amupinim ym riki. Tupã kotyhar ta rehe har amupinim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta amõ kũjã rehe ka'u te'e hũ. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e hũ tĩ. Amõ tama'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ hũ. A'erehe mukanim riki amõma'e ke. Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta namõ pexo tar ym rahã, kome'ẽ ywy keruhũ ngi pehem te ta tipe. 11 "Pejy'ar ym inamõ" aja ihẽ amupinim rahã, Jesu kotyhar ta rehe har ihẽ amupinim. Ame'ẽ riki amõ kũjã rehe ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Tupãran rehe ipy'a ke moĩ moĩ tĩ. Amõ ta rehe juru ai tĩ. Kawĩ ngi ka'u tĩ. Amõma'e ke mukanim tĩ. Pesarahã! Ame'ẽ namõ pejy'ar ym pexo. Hake inamõ ma'e ke pe'u ym te tĩ.

12-13 Pesarahã! Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ym:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mã peja pehẽ ke Tupã mupyrara — aja.

Ihẽ anĩ. Tupã riki aja me'ẽ pandu ta. Jesu kotyhar ta pe anĩ. Pehẽ atu pepandu katu:

—Mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym — aja riki.

A'erehe ame'ẽ ka'u te'eha ma'eha ke mã peja pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo.

6

Myja je'ẽ je'ẽha ke muputu'u ngã ngi my?

1 Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ riki pehẽ mu mu. Pe, pehẽ ngi har imu namõ amõ je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty oho riki. Mã katu ym. Mã peja peho ym. Anĩ. Tupã kotyhar ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ẽ je'ẽha ke mukatu ta.

2 Pesarahã! 'Ar rehe angaha uhyk rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe Tupã kotyhar ta pandu: "Pehẽ katu." Aja katu ame'ẽ ta pe pandu ta. "Pehẽ katu ym." Aja katu ym ame'ẽ ta pe pandu ta tĩ. Kome'ẽ ywy

keruhũ pe har ta Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe aja rahã, ma'erehe pehẽ mu je'ẽ je'ẽha ke pemukatu ym my? Mã peja ame'ẽ ke pemukatu!

3 Pesarahã! Tupã je'ẽha rahoha ta pe japandu ta tĩ. “Pehẽ katu.” Aja Tupã rehe hendu katu ame'ẽ ta pe japandu ta. “Pehẽ katu ym.” Aja Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta pe japandu ta tĩ. Aja Tupã je'ẽha rahoha ta pe japandu rahã, ma'erehe sehar peje'ẽ je'ẽha ke pehẽ atu pemukatu ym my? Mã peja pemukatu!

4 Mã! Ame'ẽ rehe har amõ ta je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho ta my? A'eta riki je'ẽ je'ẽha mukatu ta my? Katu ym aja. A'eta riki katu ym ame'ẽ ta aja pekwa. A'erehe a'eta ruwa koty peho ym.

5 Mã katu ym. Pehẽ ngi ihẽ ruxĩ riki. Pejurujar katu ame'ẽ ta ngi har ukwa katu te ame'ẽ ixo my? Peteĩ ixo my? Pehĩ riki. (Ixoty peho.) A'e riki pehẽ mu ta je'ẽ je'ẽha ke mukatu ta kỹ. 6 Pehẽ anĩ. Ixoty peho ym riki. Pehẽ mu ta riki je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ẽ je'ẽha mukatu riki. Katu ym aja.

7 Mã jetehar te riki. Imu ta je'ẽ je'ẽha ke jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho. A'eta riki mukatu. A'eta ruwa koty peho, a'erehe katu ym pehẽ aja pemujekwa. Pehẽ rehe ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, mã peja pexo. Pehẽ py'a pemujywyr. Aja rahã, pahar pemukatu ta. Pehẽma'e ke amõ mukanim rahã, mã peja pexo. Pehẽ py'a pemujywyr. Aja rahã, pahar pemukatu ta tĩ. 8 Anĩ. Aja pema'e ym pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pehẽ jupe. Pehẽ riki pehẽ mu mu! Pehẽ mu ma'e ke pemukanim pexo. Katu ym aja.

9 Pesarahã! Tupã ixo ame'ẽ pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta oho ym te ta. Ame'ẽ ke pekwa katu. Peka'u te'e ym. Pesarahã! Sawa'e te renda pe amõ kũjã rehe ka'u te'e, ame'ẽ ke oho ym te ta. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e ame'ẽ ke aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Tupãran rehe ipy'a moĩ moĩ, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kũjã ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta tĩ. 10 Amõ ma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kawĩ ngi ka'u ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõ ta rehe juru ai, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Nupã. Aja amõma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Upa ame'ẽ ta sawa'e te renda pe oho ym te ta. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta.

11 Aja me'ẽ pehẽ ngi har amõ amõ ixo kwe. Apo pehẽ py'a ke Tupã juhyk 'y. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e juhyk. “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Ihẽma'e ta” aja Tupã pandu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu, a'erehe: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja Tupã pandu. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu, a'erehe: “Pehẽ katu te” aja Tupã pandu tĩ. (A'erehe pexoha katu aja pexo.)

Pehẽ rehe har Tupã pe amõ ta pandu: “Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke”

(Amõ rehe peka'u te'e aja pexo rahã, katu, aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Anĩ. Katu ym aja. Pehẽ riki Tupãma'e ke, a'erehe pexoha katu aja pexo rahã, katu tiki.) 12 Pe, amõ pandu:

—Upa ma'e ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu — aja.

Ame'ẽ jete tipe. Amõma'e ma'eha riki katu ym nde pe. “Upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu” aja ihẽ apandu ta tipe. Pe, ihẽ ama'e rahã, marã ka ym ame'ẽ ama'eha ngi amuputu'uha. Ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ ama'e. Katu ym aja. 13 Amõ pandu:

—Awa mi'u pehĩ, a'erehe awa pusu pehĩ tĩ. (U'u ta.) Pe, awa pusu pehĩ, a'erehe awa mi'u pehĩ tĩ, aja. (A'erehe jande myahy) — aja.

Ame'ẽ jete. Yman rahã, ame'ẽ mokõihar ke Tupã mumba ta. Awa mi'u ke. Awa u'uha ke tĩ. Mumba ta. Jande ke anĩ. Pete'e jande jaxo ta rĩ. A'erehe jaxoha katu, aja jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e, a'erehe sawa'e ke Tupã mujã my? Anĩ. Aja ym. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e, a'erehe kũjã ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym tĩ. “Ihẽma'e ke” aja jandema'e sawa'e te

putar, a'erehe awa ke a'e mujã. A'e riki jandema'e sawa'e te. Aja rahã, awa rete riki sawa'e tema'e ke, ame'ẽja saka. 14 Manõha ngi jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, ima'e pyrãtãha namõ jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. A'erehe awa rete riki sawa'e tema'e ke.

15 Kirisutuma'e ke pehẽ, ame'ẽ ke pekwa. Pe, Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ta my? Anĩ ta. Marã ka ym amondoha. 16 Pesarahã! Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarái rahã, mokõi riki peteĩhar aja ixo. Ame'ẽ ke pekwa my? Pekwa katu riki pehẽ! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Mokõihar riki peteĩhar wan ta” aja riki.

A'erehe kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ pejumusarái rahã, inamõ Kirisutu peteĩhar aja ixo. Mã! Katu ym! A'erehe Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ym te ta. 17 Pe, amõ riki jandema'e sawa'e tema'e ke rahã, inamõ peteĩhar aja ixo. Tupã'ã ihĩ katu ehe, a'erehe inamõ peteĩhar aja ixo.

18 Mã peja amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Mã peja amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juehe jumujaxer ym. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarái rahã, a'e jumahy juehe. Kirisutuma'e ym aja mujekwa, a'erehe a'e jumahy juehe. 19 Amõ we tĩ. Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ riki Tupã'ã rok aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pehẽ rehe I'ã ke Tupã muwyr. A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ pema'e ym. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. A'erehe pexoha rehe pesak katu. Peka'u te'eha ke pema'e ym. 20 Ta'yr manõ. Peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe Tupãma'e ke pehẽ. (A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ, pema'e ym. Anĩ.) Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu tĩ. Pexoha katu aja pexo. Aja rahã amõ ta pandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pandu ta.

7

Jumendar rahã, katu my? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa.

1 Paper pinim ihẽ pe pemuwyr kwe. “Amõ jumendar rahã, katu my?” aja paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinim ta pehẽ pe apo 'y. Amõ jumendar ym rahã, katu tiki. 2 Amõ rehe ka'u te'e hũ ngã. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e tĩ. A'erehe kũjã namõ sawa'e jumendar rahã, katu tiki. Aja rahã, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym ta. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, amõ sawa'e rehe ka'u te'e ym ta tĩ. 3 Hakehar riki putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e riki putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ. Jumuhury katu a'eta juehe. 4 Hakehar putar rahã jõ anĩ. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer. Ixawa'e putar rahã jõ anĩ tĩ. Hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. 5 A'erehe hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ.

Pe, hakehar pe ixawa'e kuja pandu:

—Tupã namõ ihẽ apandu pandu ta axo. A'erehe ne namõ ihẽ aker ym ta kỹ — aja.

—A'e tỹ — aja hakehar pandu.

Ixawa'e pe aja hakehar pandu tĩ. Aja jõ rahã, inamõ ixo ame'ẽ namõ mã peja eker ym. Aja heta ym ukwer rahã, katu. Ame'ẽ upa rahã, inamõ ukwer katu tĩ. Aja ym rahã, heta ukwer rahã, hakehar ame'ẽ ym rahã, amõ kũjã rehe ixawa'e ka'u te'e ta. Marã ka ym ame'ẽ mukanĩha. Ixawa'e ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe hakehar ka'u te'e ta tĩ. Marã ka ym mukanĩha. “Amõ rehe eka'u te'erahã” aja Satana pandu, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Aja rahã katu ym. A'erehe Tupã namõ panduha upa rahã, mã peja inamõ ixo ame'ẽ namõ ukwer katu.

6 Jumendar ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. “Mã peja ejumendar” aja ym ihẽ apandu. “Amõ putar rahã, ejumendar” aja ihẽ apandu. 7 Ihẽ rakehar ym riki ihẽ. Ihẽ Páu. Upa pehẽ ihẽ aja pexo, aja ihẽ aputar. Aja pame katu te amõ koty koty Tupã mujã. Amõ jumendar ta me'ẽ te'e. Amõ jumendar ym ta me'ẽ te'e tĩ.

8 Jeje te'e ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta kỹ. Ixawa'e manõ ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pesarahã! Ihẽ jeje te'e axo. Ihẽ aja pehẽ pexo rahã, katu tiki. 9 Amõ rehe peka'u te'e rahã, mã peja pejumendar. Marã ka ym

amõ rehe ka'u te'eha mukanĩha. Aja rahã, pejumendar rahã, katu tiki.

10 Upa jumendar ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ akwaha aja ym. Jandema'e sawa'e te mu'e ame'ẽ ke ihẽ apandu ta 'y. Kũjã ta pe apandu. Ne sawa'e ke mã peja ehijar ym. 11 Nde erehijar, pe, amõ sawa'e ke epyhyk ym. Nde jeje te'e exo kỹ. Aja nde ereputar ym rahã: "Nde sawa'e namõ ejumukatu eho tĩ. Nde sawa'e koty ejywyr eho" aja apandu. Hakehar ke ixawa'e hijar ym ta me'ẽ te'e tĩ.

12 Amõ ta pe ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ akwaha ke ihẽ apandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ẽha anĩ. Ko sawa'e riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. Pe, hakehar riki jurujar ym ame'ẽ ke a'e. Pe, ixawa'e namõ a'e ixo tar katu rahã, mã peja a'e ke ixawa'e hijar ym. 13 Ko kũjã riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. Pe, ixawa'e riki jurujar ym ame'ẽ ke a'e. Pe, hakehar namõ a'e ixo tar katu rahã, mã peja a'e ke hakehar hijar ym. 14 Ame'ẽ jurujar ym ame'ẽ ixawa'e riki hakehar namõ ixo, a'erehe Tupã usak katu ehe, ixawa'e rehe. Hakehar riki jurujar ym ame'ẽ ke a'e. Ixawa'e namõ ixo, a'erehe Tupã usak katu ehe tĩ, hakehar rehe. Aja ym rahã, ta'yn ta riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja saka ixo. Anĩ. Ta'yn ta Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja ym. A'erehe a'eta rehe Tupã usak katu tĩ.

15 Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ixo. Inamõ ixo ame'ẽ ke Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ke a'e. Pe, a'e pandu: "Nde ke ahijar ta" aja. Aja rahã, mã peja hijar oho. "Eho ym" aja mã peja jurujar katu ame'ẽ epandu ym. Mã peja hijar oho. Kuja Tupã putar. Jumokõi je'ẽ je'ẽ ym ha rupi ixo, aja a'e putar. 16 Kũjã! Nde riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke nde. Ne sawa'e namõ exo katu. Aja rahã, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahã my tĩ. Sawa'e! Ne riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke nde. Ne rakehar namõ exo katu. Aja rahã, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahã my tĩ.

Tupã putar, aja pehẽ pexo katu

17 A'erehe myja me'ẽ amõ ixo apo, aja mã peja exo rĩ. Pehẽ rehe Tupã katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahã myja me'ẽ pexo my? (Pehẽ rakehar namõ pexo my? Pehẽ sawa'e namõ pexo my? Pehẽ pexo te'e me'ẽ te'e pehẽ, aja pexo my? Te'e paraky aja pexo my?) Ame'ẽ pexoha Tupã me'ẽ, muwyr saka riki. A'erehe aja pame katu te pexo rĩ. Amõ koty koty amõ ta aja tĩ. Aja Jesu kotyhar ta pe ihẽ apandu pandu. Amõ amõ ok ta rupi ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu pandu tĩ. 18 Amõ rehe Tupã katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahã ehe ihĩ ame'ẽ pirer jupãha ihĩ my? Aja rahã, mã peja aja ixo, jupãha namõ. Emukanim ym ame'ẽ ke. Jurujar katu py rahã, a'e ixo. Ame'ẽja exo rĩ. Amõ pe Tupã pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak." Arahã, ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã ym my. Aja rahã, mã peja jupã ym aja exo rĩ. Jurujar katu py rahã, a'e ixo. Aja exo rĩ. Jupã ym, aja exo rĩ. 19 Ehe ihĩ ame'ẽ pirer jupã my? Ame'ẽ ke Tupã ukwa tar ym. Ehe ihĩ ame'ẽ pirer jupã ym my? Ame'ẽ ke a'e ukwa tar ym tĩ. Kuja jõ a'e ukwa tar katu. Ima'e je'ẽha rehe amõ hendu katu my. Ame'ẽ ke jõ a'e ukwa tar katu.

20 Ngã rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahã myja me'ẽ ngã ixo my, aja mã peja exo katu rĩ. 21 Ne rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahã se te'e paraky ame'ẽ ke nde my? Aja exo rĩ. Pe, nde jar pandu:

—Ihẽma'e miasu ym nde apo 'y. Te'e eho katu — aja.

Aja rahã, mã peja ame'ẽ parakyha ngi ehem eho.

22 Sehar te'e paraky ame'ẽ ke rehe jandema'e sawa'e te katu usak, a'erehe pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi uhem oho, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ngi poir ame'ẽ ke a'e, ame'ẽja saka. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e, a'erehe poir aja saka ixo.

Pe, sehar amõ pe te'e paraky aja ym ame'ẽ pe Kirisutu pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahã, Kirisutu pe te'e paraky aja a'e ixo apo 'y. 23 Kirisutu manõ. Arahã peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja

rahã Kirisutu manõha rupi pehẽ rehe Tupã muhepy, ame'ẽja saka. A'erehe amõ ta pe te'e paraky ame'ẽ tama'e aja ym pexo. (Tupãma'e ke pehẽ.) 24 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pehẽ rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: "Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahã Tupã namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo. Ame'ẽ ke pehijar ym. Tapijar te'e we inamõ pehẽ juehe katu pexo rĩ.

Jeje te'e ixo ame'ẽ ta rehe har

25 "Myja me'ẽ jeje te'e ixo ame'ẽ ta pe japandu ta my" aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ẽ rehe har jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu ym. Ihẽ akwa ame'ẽ ke ihẽ apandu ta. Ihẽ rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe mã peja pehendu katu. (Ihẽ Páu.)

26 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara ixo. A'erehe amõ jeje te'e ixo rahã, aja te'e exo rĩ. Aja rahã, katu tiki. 27 Nde rakehar namõ nde erexo rahã, ehijar ym. Jeje te'e nde erexo rahã, kũjã ke epyhyk ym. Jeje te'e nde erexo rĩ. 28 Jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke nde erema'e ym. Kũjã jeje te'e ixo ame'ẽ jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym. Jumendar ame'ẽ ta ima'e ke rehe usak usak ixo. Kupixa mujã. Imi'u matyr. Ima'e ke rehe usak usak hũ ixo. Aja pehẽ rehe ihẽ aputar ym. A'erehe mã peja jeje te'e pexo, aja ihẽ apandu.

29-31 Ihẽ mu ta! Pekwa katu pexo! 'Ar rehe angaha upa tate. Kome'ẽ ywy keruhũ yman ym ta ixo. Apo ixo ame'ẽ ke upa ta. A'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi ima'e ixoha rehe amõ usak katu. A'erehe hakehar namõ ixo ame'ẽ ta hakehar aja ym ame'ẽ ta aja pexo katu. Jeje te'e aja pexo katu. Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. Jixi'u ame'ẽ ta riki hury katu ame'ẽ ta aja pexo katu! Puka puka ame'ẽ ta riki pyai ame'ẽ ta aja pexo katu! Ma'e ke muhepy jo'ok, ame'ẽ ta riki jo'ok ame'ẽ ke ima'e ym aja pexo katu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta riki ma'e ke ima'e ym te ame'ẽ ta aja pexo katu! Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. 'Ar rehe angaha upa tate, a'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi pehẽma'e pexoha rehe pesak katu.

32 "Ma'e jande ja'u ta my? Ma'e jande jamunde ta my?" aja te'eha pekwa pekwa pexo. Pexoha rehe har pekwa pekwa pexo, aja ihẽ aputar ym. Sawa'e jeje te'e ixo rahã, jandema'e sawa'e te putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e tar katu. A'erehe: "Myja me'ẽ ima'e parakyha rehe ihẽ ama'ema'e katu my" aja jõ a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har ukwa ukwa ym ixo. 33 Hakehar namõ sawa'e ixo rahã, hakehar ke a'e muhury tar katu. A'erehe imi'u matyriha rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Myja hakehar ke a'e muhury katu ta my. Ame'ẽ rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. 34 A'erehe mokõi ukwaha rehe har ukwa ukwa ixo. Myja me'ẽ Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ.

Kũjã jeje te'e ixo ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te pe ma'ema'e katu. Myja me'ẽ pyrãtãha namõ ima'e ke ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo. Myja me'ẽ ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ. Ixawa'e namõ ixo, ame'ẽ anĩ. Ixawa'e ke a'e muhury tar katu, a'erehe: "Ma'e jande ja'u ta my" aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har jõ a'e ukwa ukwa ixo.

35 Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke katu. Katu pehẽ pexoha ke ihẽ aputar, a'erehe aja me'ẽ ihẽ apandu ramõ. "Ejumendar ym" aja ym ihẽ apandu riki. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e, ame'ẽ ke ihẽ aputar. Ma'e matyriha rehe har pekwa pekwa ym ha namõ jandema'e sawa'e te pe pema'ema'e katu. Aja ihẽ aputar. Tupã je'ẽha ke pepandu pandu, ame'ẽ riki pehẽma'e parakyha ke.

36 Kũjã pái pe sawa'e pandu: "Nde rajyr ihẽ aputar" aja. Ame'ẽ ta rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ame'ẽ sawa'e pandu: "Kũjã ke ihẽ apyhyk ym ta apo 'y" aja. Aja a'e ukwa ukwa ixo: "Ihẽ apandu, a'erehe ihẽ apyhyk ym rahã, kũjã huxĩ ta" aja. Aja rahã, a'eta jumendar rahã, katu tiki. Pe, amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e hũ. Marã ka ym mukanĩha. A'erehe jumendar rahã, katu aja a'e ukwa ukwa ixo. Aja a'e putar. Aja rahã, kũjã pyhyk rahã, katu tiki. Pe, ju-

mendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym. 37 Pe, sawa'e pandu:

—Ihẽ ajumendar ym ta apo 'y — aja.

Pe, kũjã pái pandu: “Ere” aja. Kũjã pandu tĩ: “Ere” aja tĩ. Pe, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym, aja ukwa katu tĩ. Upa aja me'ẽ rahã, jumendar ym rahã, katu tiki. 38 A'erehe kuja riki. Sawa'e kũjã namõ jumendar rahã, katu tiki. Amõ rahã, kũjã namõ jumendar ym rahã, i'ar koty te we katuha.

39 Ixawa'e ixo rahã, inamõ kũjã ixo katu tĩ. Jeje te'e aja ixo ym. A'erehe amõ sawa'e ke a'e pyhyk rahã, katu ym tiki. Ixawa'e manõ rahã, amõ sawa'e ke a'e pyhyk katu. A'e putar ame'ẽ ke pyhyk katu. Ame'ẽ sawa'e Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. Aja me'ẽ jõ a'e pyhyk katu. Jurujar ym ame'ẽ ke anĩ. Epyhyk ym. 40 Ixawa'e manõ ame'ẽ jeje te'e ixo rahã, i'ar koty te we a'e hury katuha. Aja riki ihẽ akwa. Tupã'ã ihẽ py'a rehe ihĩ katu, a'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe mã peja pehendu katu tĩ.

8

Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ

1 Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ ta moĩ moĩ. “Ame'ẽ mi'u ke jande ja'u rahã, katu my?” aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. (Anĩ. Apandu ym we rĩ.) Pehẽ ngi har amõ panduha ihĩ: “Upa jande riki jakwa katuha namõ jaxo” aja riki pandu. Aja: “Ihẽ akwa katu” aja amõ ukwa ukwa ixo rahã, katu te aja ukwaha jupe. Pe, ma'e ke rehe harái. Kuja. Imu ta rehe ipy'a katuha harái. Imu ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ame'ẽ ta py'a ke mãtã katu ta. 2 Amõ pandu:

—Upa katu te ihẽ akwa katu — aja ukwaha jupe.

Ame'ẽ riki jupe katu ame'ẽ te'e a'e jupe. A'erehe upa katu te a'e ukwa ym riki. 3 Pe, Tupã rehe amõ ipy'a katu, a'erehe imu ta rehe ipy'a katu tĩ. Aja rahã: “A'e katu” aja Tupã ukwa.

4 Apo ngã mi'u rehe har apandu ta. Tupãran ruwa koty ma'e so'o rukwer ke amõ ta moĩ moĩ. (Ame'ẽ ke muhepyha renda pe amõ ta muhepy hepy. Ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta u'u rahã, katu my? Katu ym my?) Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y.

Ma'e ixuwe ym ame'ẽ ke tupãran aja amõ ta ukwaha naĩ. 5 “Tupã” aja amõ ta ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ heta pete'e ixo my? Ywa pe pete'e ixo my? Kome'ẽ ywy keruhũ pe pete'e ixo my? “Jandema'e sawa'e te” aja ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ pete'e ixo my tĩ?

6 Jande pe anĩ. Peteĩhar jõ Tupã te riki. A'e jõ ixo aja jakwa katu. Jande pái keruhũ a'e. Upa ma'e ke a'e mujã. Jande jaxo, a'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu ipe.

Peteĩhar jõ riki Jesu Kirisutu. Jandema'e sawa'e te a'e. A'e je'ẽha rupi upa ma'e ke Tupã mujã. A'e ixo, a'erehe jande ko jaxo tĩ.

7 Tupãran nixói te, aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa ym. Jurujar ym rahã we tupãran ruwa koty ngã mi'u ke a'eta moĩ moĩ hũ. A'erehe apo ame'ẽ humi'u ke u'u rahã, ame'ẽ riki tupãran kotyhar ta ke, aja a'eta ukwa naĩ rĩ. Ame'ẽ ukwaha marã ka ym mukanĩha. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja ukwaha. 8 Ma'e ke jande ja'u, a'erehe i'ar koty te we Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym. Ma'e ke ja'u ym rahã, i'ar koty te we Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym tĩ. Juja katu te riki awa ta Tupã pe. U'u rahã, juja katu te. U'u ym rahã, juja katu te tĩ.

9 Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ moĩ. Ame'ẽ ke pe'u rahã, katu. Pe'u ym rahã, katu tĩ. Pehẽ pe juja katu te. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta pe anĩ. “Katu ym” aja ukwa. Pe, pehẽ pe'u rahã, pehẽ rehe a'e usak. A'erehe a'e u'u tĩ. A'engi: “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa. Aja rahã, mã peja ame'ẽ mi'u pe'u ym. (Ne mu ixoha ke emujaxer ym.)

10 Tupãran ihĩ. Ame'ẽ rok pe ngã mi'u ke huwa koty amõ moĩ. Ame'ẽ ke u'u rahã, katu ym, aja Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ke ukwa. Nde pe anĩ. “Upa ihẽ akwa katu. Tupãran ixuwe ym” aja nde erekwa katu. A'erehe ame'ẽ rok pe nde erexe, pe, ngã mi'u ke nde ere'u. Ame'ẽ ke jurujar katu wan ame'ẽ ke usak, a'erehe a'e u'u tĩ. 11 Pe, a'e pyai ixo. “Mã! Ma'e

aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa jupe. Mã! “Upa ihẽ akwa katu. Tupãran ixuwe ym” aja nde riki erekwa katu nde jupe. A'erehe jurujar katu wan ame'ẽ ke aja: “Katu ym ihẽ” aja ukwa jupe. A'e riki nde mu ke. A'e uhãha ke rehe Kirisutu manõ. 12 Ne mu ke nde eremupyai riki. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e” aja a'e ukwa jupe. Ne mu ke nde eremupyai rahã, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, aja Kirisutu riki ukwa katu, ame'ẽja saka. 13 A'erehe ihẽ mu ixoha ke ihẽ amujaxer ym. Ihẽ Páu. Tupãran ruwa koty ngã mi'u ihĩ. Ame'ẽ ke a'u rahã, katu ym, aja ihẽ mu ukwa rahã, ame'ẽ mi'u ke ihẽ a'u ym te ta tĩ. Ihẽ aja nde rahã, katu tiki tĩ. (E'u ym tĩ.)

9

Jesu mondo ame'ẽ ta ke

1 Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ Páu. Upa Jesu kwera katu uhem rahã, ihẽ asak ehe. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu pandu pehẽ pe, a'erehe pehẽ pejurujar katu ehe. Ixotyhar ta ke pehẽ. A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja pekwa ta me'ẽ te'e. 2 “Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anĩ. Pyhyk ym. A'erehe Páu Jesu mondo ame'ẽ aja ym a'e” aja amõ ta pandu naĩ. Pehẽ anĩ. “Páu riki Jesu mondo ame'ẽ ke a'e” aja pekwa katu. Pehẽ riki jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'erehe ihẽ riki Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja pemujekwa ngã pe.

3 Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anĩ. Jandema'e tamatarer ke pyhyk ym. A'erehe: “Páu riki Jesu mondo ame'ẽ aja ym a'e” aja ukwaha. A'erehe: “Páu pe jande mi'u jame'ẽ ym ta” aja pandu pandu rahã, mã kuja ihẽ apandu. 4 Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha. A'erehe ihẽ pe a'eta mi'u ke amõ ta muwyr rahã, katu tiki. 5 Amõ amõ ok ta rupi Tupã je'ẽha ke amõ Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu oho rahã, hakehar ta namõ a'eta oho. Hakehar ta pe ngã mi'u me'ẽ me'ẽ tĩ. Jandema'e sawa'e te mu ta aja tĩ. Hakehar ta raho tĩ. Petu aja tĩ. Hakehar raho a'e tĩ. Mã! A'eta aja ihẽ rahã, katu tiki tĩ. Ngã mi'u ihẽ pe amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ. 6 Amõ parakyha rehe Jesu mondo ame'ẽ ta paraky ym. Tupã je'ẽha ke jõ pandu pandu. Pe, imi'u ke amõ ta me'ẽ me'ẽ ngã pe. Mã! Ihẽ jõ aja ym my. Manambe amõ. Amõ parakyha rehe jande mokõi japaraky, pe, ame'ẽ rehe tamatarer japyhyk. Ame'ẽ pe jandema'e ke jajo'ok. Mã! Jande jõ aja rahã, katu ym.

7 Jumaiha rehe sonda oho rahã, amõ parakyha rehe paraky ym oho. Ima'e kapitã riki imi'u me'ẽ ipe. Ma'e ke kupixa pe ijar jytym rahã, ame'ẽ ke a'e u'u tĩ. Ixamby ke arapuharan ngi ijar jo'ok. Ame'ẽ ke a'e u'u. Mã! Aja saka ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. A'erehe ihẽ pe ngã mi'u amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ. Manambe pe aja tĩ. Me'ẽ ipe rahã, katu tiki tĩ.

8 Kupixa jar rehe har ihẽ apandu. Sonda ta amõ. Arapuharan jar amõ. Ame'ẽ ke jõ ym. Aja Moise je'ẽha mujekwa katu tĩ. 9 Kuja Moise je'ẽha rehe jasak:

> “Ahúi aja me'ẽ kurer ke jo'ok rahã, tapi'iruhu pyrũ pyrũ oho ehe. Arahã iãpũi ke epukwar ym ingi. U'u tar katu rahã, mã peja u'u, aja riki.”

Paraky rahã, ma'e ke u'u tĩ. Tapi'iruhu rehe jõ Tupã pyrara usak my? 10 Anĩ. Ame'ẽ rehe jõ ym. Jande rehe har a'e ukwa ukwa ixo. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.) Je'ẽha ke japandu pandu rahã, ngã mi'u amõ ta muwyr jande pe. (Tapi'iruhu paraky, ame'ẽja saka.) Pesarahã! Kupixa ke amõ mondok. Amõ riki ma'e ke jytym. Ame'ẽ mokõi riki kupixa ngi ma'e ke u'u ta. Aja a'eta ukwa katu. 11 Kupixa pe ma'e ke amõ jytym. Ma'e tyarõ rahã, ame'ẽ ke ijar u'u ta. Aja jande tĩ. Tupã je'ẽha ke pehẽ pe japandu pandu rahã, ma'e ke jajytym, ame'ẽja saka. Apo pehẽ ngi pehẽ mi'u japyhyk rahã, katu tiki. (Kupixa ngi ijar ma'e u'u, ame'ẽja saka.) 12 Aja amõ Jesu mondo ame'ẽ ta riki. Pehẽ ngi pehẽ mi'u ke pyhyk rahã, katu tiki. A'erehe pehẽ ngi ihẽ apyhyk rahã, i'ar koty te we katuha. Manambe aja tĩ.

Pesarahã! Pehẽ ngi ihẽ apyhyk ym te riki ma'e ke. Amõ ma'e ke rehe ihẽ aparaky,

aja tamatarer apyhyk. Pe, ame'ẽ pe ihẽma'e ke ajo'ok. Manambe aja tĩ. Aja rahã: "Páu ta te'e u'u tar katu, a'erehe Tupã je'ẽha ke pandu pandu" aja amõ ta pandu ym te ta. Aja pandu ym te ta awa, a'erehe myrandu katu rehe amõ ta jurujar katu ta. Kirisutu rehe har ukwa katu ta tĩ. 13 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe pa'i ta paraky u'am. (Jundéu awa tama'e pa'i ta ke ame'ẽ ta.) Ame'ẽ renda pe ngã mi'u ke amõ ta werur. Ame'ẽ ke pa'i ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. Tupã rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta hapy. Jumu'eha renda keruhũ pe hapy. Pe, ame'ẽ ngi amõ ke hapy ame'ẽ ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. 14 Aja saka apo tĩ. "Mã peja myrandu katu ke pandu pandu ame'ẽ ta pe pehẽ mi'u ke peme'ẽ katu." Aja jandema'e sawa'e te mujekwa katu.

15 Aja amõ ta ngi ma'e ke ihẽ apyhyk ym. Kome'ẽ paper pinim ihẽ amondo rahã, ihẽ pe ngã mi'u ke amõ ta me'ẽ ta, a'erehe ihẽ amupinim axo, aja pekwa. Anĩ. Aja ym. Muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, ihẽ ruxĩ ta. Ihẽ amanõ py ta tipe. Muhepyha ihẽ aputar ym. "Muhepyha ihẽ apyhyk ym ta" aja ajupandu katu te ihẽ jupe. "Aja ym" aja marã ka ym amõ ta panduha. 16 Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. A'erehe: "Katu te ihẽ" aja akwa ihẽ jupe rahã, katu ym tiki. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te riki pandu: "Myrandu katu ke epandu pandu eho" aja ihẽ pe. Mã! Ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu ym aho rahã, ihẽ ke Tupã mupyrara ta, aja akwa. 17 Ihẽ atu ihẽ aputar, a'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym riki. Tupã riki ihẽ pe pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe me'ẽ. A'erehe ihẽ apandu pandu aho. 18 Anĩ. Myrandu katu ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk ym. (Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'erehe muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym ta ihẽ. Apyhyk ym ta.

19 Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu riki. Amõma'e te'e paraky ame'ẽ ke ihẽ aja ym ihẽ. Anĩ. Upa amõ ta rehe te'e aparaky ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo. Aja rahã upa ngã pe myrandu katu ihẽ apandu pandu. Aja rahã, heta ngã Jesu rehe jurujar katu ta nahã my. 20 Jundéu awa ta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, heta a'eta jurujar katu ta ehe my. Moise je'ẽha rehe jõ ihẽ ahendu ym. Jesu je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. Amõ ta riki Moise je'ẽha rehe jõ hendu katu. A'eta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, heta a'eta jurujar katu ta ehe my tĩ. 21 Aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta tĩ. A'eta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. A'eta namõ ihẽ axo rahã, jundéu awa ta ixoha, aja ym ihẽ axo. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu pandu rahã, heta jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta ehe my tĩ. Pesarahã! Kirisutu je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu. A'erehe Tupã je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. 22 Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ amujekwa katu rahã, a'eta ukwa katu te we ta my tĩ. Pesarahã! Amõ ta ixoha, aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu pandu rahã, a'eta jurujar katu ta ehe my tĩ.

23 Aja ihẽ axo. Aja rahã, myrandu katu ke ihẽ apandu pandu katu aho. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ pe Tupã muwyr. 24 Jumusarái ha rehe amõ ta ujan. Arahã heta ujan oho tipe. Uhyk py ame'ẽ ke jõ ma'e ke pyhyk. Ame'ẽ ke pekwa katu. A'erehe uhyk py, aja pejan katu tĩ. Aja rahã, uhyk py, aja ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu me'ẽ, ame'ẽ ke pepyhyk ta. 25 Jumusarái ha rehe amõ ujan rahã, wera rahã pame katu te a'e ujan riki. Aja rahã pyrãtã katu oho. Pe, uhyk py rahã, iãkã rehe har ke iãkã rehe kapitã moĩ ta. Aja ujan ame'ẽ ke putar. Ame'ẽ iãkã rehe har pahar jaxer ta oho. Tupã je'ẽha mujekwa aja jande jaxo rahã, ujaniha rehe jaxo, ame'ẽja saka. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta. Ame'ẽ jaxer ym te ta. A'erehe mã peja Tupã je'ẽha mujekwa aja pexo katu. 26 A'erehe ihẽ ajan aja ihẽ axo tĩ. Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Pahar ahyk py ta aja tĩ. Jumusarái ha rehe amõ ipo pe tukwa tukwa. Te'e ihẽ atukwa tukwa ym. Pahar amõ ke ihẽ aityk ta,

aja hãtã ihẽ atukwa tukwa. 27 Ihẽ ke ihẽ ajutukwa tukwa ihẽ jupe. Aja rahã, pyrãtã katu ihẽ axo. Aja rahã, ihẽ aputar ame'ẽ ke pahar ihẽ ama'ema'e ta. Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Amõ ta pe ihẽ apandu: "Tupã je'ẽha mujekwa aja pexo. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta pehẽ pe" aja riki. Pe, ihẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja axo ym rahã, ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ ym ta ihẽ pe. Aja rahã, katu ym. A'erehe Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Ihẽ aja pexo tĩ. (Tupã je'ẽha mujekwa, aja pexo tĩ.)

10

Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym

1 Ihẽ mu ta! Jande ramũi ymanihar rehe har pekwa pekwa pexo. (Ame'ẽ ta Eji ywy ngi uhem ame'ẽ ta ke.) Moise namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta. Upa ame'ẽ ta ywa takãxĩha pu'am, ame'ẽ raikwer rupi wata oho. Upa ame'ẽ ta y apyrer rupi wata aha oho. Y rer riki y pytã ke. 2 Ywa takãxĩha pu'am ame'ẽ raikwer rupi wata oho. Mujahuk, ame'ẽja saka. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja a'eta mujekwa. Hendu ta ehe.) Y apyrer rupi wata aha oho tĩ. Mujahuk, ame'ẽja saka tĩ. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja mujekwa tĩ. Hendu ta ehe.) 3 Upa ame'ẽ ta ma'e mi'u ke u'u riki. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Ywa ngi mungyr ame'ẽ ke u'u. 4 Upa ame'ẽ ta y u'u tĩ. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Y ke a'eta putar rahã, ita ngi y ke Moise muhem. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ngi muhem. Kirisutu je'ẽha rupi muhem, ame'ẽja saka. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu rahã: "Jande namõ ita wata oho ixo ame'ẽja saka" aja pandu. A'eta namõ Kirisutu wata oho, ame'ẽja saka a'erehe aja pandu. 5 A'eta rehe Tupã usak katu tipe. Tupã rehe a'eta hendu ym. A'erehe Tupã hury ym a'eta rehe. A'erehe a'eta rehe Tupã parahy. A'erehe upa tate a'eta ke a'e jukwa. Awa nixói te ame'ẽ rupi a'e tama'e kangwerupa heta túi.

6 Ame'ẽ ta aja jande jaxo rahã, katu ym tiki. A'erehe ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ. 7 Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ riki. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ. A'eta rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã,
ma'e ke u'uha rehe jõ putar katu.
A'engi purahái tĩ. Aja tupãran rehe
ipy'a ke ame'ẽ ta moĩ moĩ."

Mã peja ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym tĩ. 8 Amõ kũjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e. Amõ sawa'e ta rehe kũjã ta ka'u te'e tĩ. Mã peja ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. A'eta ka'u te'e rahã, heta ngã ke Tupã jukwa. Kuja, 23.000 hetaha jukwa. Peteĩ wera rahã, aja hetaha manõ. 9 A'eta pandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta" aja pandu naĩ. A'erehe a'eta hendu ym ehe, pe, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'erehe a'eta ke mbói su'u riki. Pe, heta ngã manõ. A'eta aja mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo tĩ. 10 Tupã rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. A'eta aja pexo ym tĩ. A'eta je'ẽ je'ẽ hũ rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr, pe, heta ame'ẽ ta ke a'e jukwa. A'erehe a'eta aja mã peja pexo ym tĩ. (Tupã rehe har peje'ẽ je'ẽ ym pexo tĩ.)

11 Jande ramũi ymanihar rehe mãte me'ẽ uhyk. A'eta ixoha rehe har amõ ta mupinim. Pe, ame'ẽ ke rehe jasak rahã, a'eta aja jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tĩ, aja mujekwa. 'Ar rehe angaha uhyk tate, a'erehe jande ramũi ta aja mã peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym tĩ.

12 A'erehe mã peja pandu ym amõ: "Ihẽ akwa katu, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym ta" aja ukwaha naĩ. Mã! Aja ym a'e jupe. Pahar ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ta my. 13 Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ riki awa ta te'e aja pemujekwa pehẽ jupe. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Marã ka ym peputu'uha ingi. Pe, pema'e ym rahã riki Tupã pandu ta: "A'ewan" aja. Pe, peputu'u ta ingi. Pema'e ym ta. Tupã pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ py'a ke ihẽ riki amãtã ta" aja riki. Aja rahã, ame'ẽ ke pema'e ym ta. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'e katu ta.

14 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehẽ ramũi
ta ke Tupã mupyrara. A'erehe mã peja
tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym apo
'y. 15 Pehẽ pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ.
Aja me'ẽ ta pe ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ
apandu ame'ẽ ke jete my? Ame'ẽ ke pehẽ
riki pekwa katu pehẽ jupe.
16 Jandema'e sawa'e te manõha ke jande
jakwa jakwa jaĩ rahã, ma'e rykwer ke ja'u.
Ita rekúi japyhyk rahã, japandu: "Ne jõ
riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe. Pe,
ame'ẽ rykwer ja'u rahã, Kirisutu ruwy ke
uhem, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ. Aja rahã,
Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo, aja
jamujekwa ngã pe. Kirisutu kotyhar ta
ke jande aja jamujekwa tĩ. Pe, mbeju ke
jamopok tĩ. Ame'ẽ ke ja'u rahã, Kirisutu
manõ, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ tĩ. Aja
rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo
aja jamujekwa tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke
jande aja jamujekwa tĩ. 17 Jande reta jaxo.
Mbeju riki peteĩ. Ame'ẽ jande johu ja'u.
A'erehe jande johu peteĩhar aja jaxo.
18 Jundéu awa ta rehe har pekwa pekwa
pexo. Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke
a'eta. Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ
rahã, ma'e hymba ke a'eta hapy. Jundéu
awa tama'e pa'i ta hapy hapy. Ame'ẽ riki
a'etama'e parakyha. Pe, ame'ẽ hymba ka'ẽ
ke amõ u'u rahã, Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ.
Ixotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. 19 Aja
rahã, tupãran ixuwe, aja ihẽ apandu my?
Anĩ. Aja ym. Ixuwe ym. Huwa koty
amõ mi'u ke amõ moĩ. Ame'ẽ ke amõ u'u
rahã, pyrãtãha pyhyk my? Anĩ. Aja ym.
20 Kuja ihẽ apandu. Tupãran ruwa koty
ma'e ke moĩ moĩ rahã, ãjã ta pe ma'e ke
me'ẽ, ame'ẽja saka riki. Tupã pe me'ẽ, aja
ym. A'erehe ame'ẽ ke pe'u rahã, ãjã ta
namõ pehẽ juehe katu pexo. Aja ihẽ aputar
ym. Ixotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ
aputar ym tĩ. (A'erehe tupãran ruwa koty
ma'e ke pemoĩ ym.)
21 Jandema'e sawa'e te manõha ke pekwa
pekwa peĩ rahã, ma'e rykwer pe'u. Aja
rahã, jandema'e sawa'e te namõ pehẽ
juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar
ta ke pehẽ aja tĩ. Aja rahã, marã ka ym ãjã
ta namõ pehẽ juehe katu pexoha. A'erehe
huwa koty ma'e ke moĩ ame'ẽ ke marã ka
ym pe'uha. Mbeju ke pe'u rahã, jandema'e
sawa'e te manõha ke pekwa pekwa peĩ.
Aja rahã, jandema'e sawa'e te namõ pehẽ
juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar
ta ke pehẽ aja tĩ. Aja rahã, marã ka ym
ãjã ta namõ pehẽ juehe katu pexo. A'erehe
huwa koty ma'e ke moĩ, ame'ẽ ke marã ka
ym pe'uha. 22 Tupã ke jamuparahy tar ym.
A'erehe mã peja ãjã ta namõ jande juehe
katu jaxo ym. Tupãma'e pyrãtãha 'ar koty
te we jandema'e pyrãtãha my? Anĩ. Aja ym
riki. A'erehe ãjã ta namõ jande juehe katu
jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tĩ.
A'erehe tupãran ruwa koty ngã mi'u moĩ,
ame'ẽ ke pe'u ym.
23 "Upa japutar ame'ẽ ke jama'e katu" aja
amõ ta pandu. Ame'ẽ riki jetehar te tipe.
Upa ma'e ke katu, aja ym riki. "Upa japutar
ame'ẽ ke jama'e katu" aja panduha. Jete-
har te tipe. Upa ma'e amõ ta ke muhury ym
riki. 24 Ma'e ke jumuhury juehe ame'ẽ ke
jõ amõ ma'e rahã, katu ym tiki. Amõ ta ke
muhury, ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, katu tiki.
25-26 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã. Ima'e ke.
Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo,
ame'ẽ ke a'e mujã tĩ. Ima'e ke tĩ" aja.

A'erehe muhepyha renda ngi ma'e so'o
rukwer ke pejo'ok rahã, pe'u katu te'e.
"Tupã mujã ame'ẽ ke ko" aja pekwa.
"Tupãran ruwa koty kome'ẽ so'o rukwer
amõ moĩ my?" aja ym pepandu. "Moĩ my?"
aja pepandu ym ha namõ pe'u katu.
27 Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ke nde pe
pandu:

—Ihẽ rok pe ma'e ke e'u ejur — aja.

Pe, nde erepandu:

—Ihẽ aho ta kỹ — aja.

Pe, nde erehyk rahã, nde pe me'ẽ, ame'ẽ
ke e'u. Hok jar pe: "Tupãran ruwa koty
kome'ẽ mi'u ke nde eremoĩ my" aja epandu
ym. (Nde erepandu ym ha namõ e'u katu
ma'e ke.) 28 Pe, amõ pandu. Jurujar katu
wan ame'ẽ ke a'e.

—Tupãran ruwa koty kome'ẽ mi'u moĩ
ame'ẽ ke ko — aja.

Aja rahã, ame'ẽ mi'u ke e'u ym. Jurujar
katu wan ame'ẽ ke pandu, a'erehe e'u ym.
"U'u rahã, katu ym" aja a'e ukwaha naĩ,
a'erehe e'u ym. 29 A'e ukwaha ke, a'erehe

e'u ym. Nde erekwa, aja ym. “Nde ere'u rahã, katu” aja nde erekwa katu.

Pe, amõ pandu:

—Amõ ukwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e rahã, katu ym aja akwa ihẽ jupe. A'erehe ihẽ akwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta. Amõ ukwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym ta. 30 Ihẽ mi'u ihẽ a'u rahã, Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Ihẽ mi'u ihẽ pe nde eremuwyr” aja. Pe, ihẽ a'u. Aja rahã, ma'erehe ihẽ rehe amõ je'ẽ je'ẽ my? Je'ẽ je'ẽ rahã, katu ym — aja riki amõ pandu. (Anĩ. Jurujar katu wan ame'ẽ rehe nde erepy'a katu ta me'ẽ te'e, a'erehe aja epandu ym.)

31 Upa ma'e ke pema'e rahã, katu ame'ẽ ke pema'e. Ma'e ke pe'u rahã, aja tĩ. Katu ame'ẽ ke pema'e tĩ. Aja rahã, Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja amõ ta pandu ta. 32 Katu aja pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Ame'ẽ ke upa ngã ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tĩ. Tupã kotyhar ta aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tĩ. 33 Ihẽ aja pexo tĩ. Upa ihẽ ama'e ame'ẽ namõ amõ ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu. Ihẽ juehe ajumuhuryha ke ihẽ ama'e ym. Amõ ta ke ihẽ amuhury tar katu. Aja rahã, a'eta Jesu rehe jurujar katu ta my. Aja rahã, a'eta ke Tupã muhã katu ta.

11

Iãkã ke jupyk ame'ẽ rehe har

1 (Amõ ta ke ihẽ amuhury tar katu.) A'erehe ihẽ aja pexo tĩ. Ihẽ riki Kirisutu aja ihẽ axo tĩ. Amõ ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu. 2 Ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo, a'erehe: “Pehẽ katu” aja ihẽ apandu ta. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke rehe pehendu katu, a'erehe: “Pehẽ katu” aja apandu ta tĩ. 3 Pesarahã! Kirisutu riki upa katu te awa tama'e sawa'e te. Ame'ẽ ke pekwa, aja ihẽ aputar. Pe, ixawa'e riki hakeharma'e kapitam. Tupã riki Kirisutuma'e sawa'e te. 4 Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namõ sawa'e pandu pandu. Arahã iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk rahã, katu ym. Ejupyk ym. Tupã je'ẽha ngã pe pandu pandu rahã, aja tĩ. Iãkã ke ejupyk ym tĩ. Jupyk rahã, Kirisutu rehe hendu ym, aja mujekwa. Kirisutu sawa'e te aja ym, aja mujekwa.

5 Tupã rehe ngã jumu'eha renda pe Tupã namõ kũjã pandu pandu. Arahã iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk ym rahã, katu ym. Ixawa'e rehe a'e hendu ym, aja mujekwa ngã pe. A'erehe ixawa'e ke a'e muhuxĩ. (A'erehe mã peja iãkã ke jupyk.) Tupã je'ẽha ke kũjã pandu pandu rahã, aja tĩ. Mã peja iãkã jupyk tĩ. Jupyk ym rahã, ixawa'e ke a'e muhuxĩ tĩ. Iãkã ke kũjã jãpĩ rahã, huxĩ aja saka a'e. Iãkã jupyk ym rahã, aja tĩ. Juja katu te riki. Huxĩ aja a'e ixo tĩ. (A'erehe mã peja iãkã ke jupyk.) 6 Iãkã rehe ma'e namõ kũjã jupyk ym rahã, mã peja iãkã ke amõ jãpĩ. Iãkã jãpĩ aja ixo rahã, a'e huxĩ. Aja rahã, jãpĩ ym rahã we, mã peja iãkã ke jupyk. Tupã je'ẽha pandu rahã, jupyk. Tupã namõ pandu rahã, aja tĩ. Jupyk tĩ. 7 Tupã riki sawa'e te. A'e aja sawa'e riki kome'ẽ ywy keruhũ pe kapitã a'e. A'erehe iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk rahã, katu ym. Amõ wyr koty te we a'e aja a'e mujekwa ym ta. Amõ rehe te'e paraky aja mujekwa ym ta. Kũjã anĩ. Sawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ta me'ẽ te'e. A'erehe mã peja iãkã rehe ma'e namõ jupyk.

8 Pesarahã! Sawa'e ke Tupã mujã py. A'engi sawa'e ngi ma'e ke jo'ok, pe, ame'ẽ ke te'e kũjã ke a'e mujã. Kũjã ngi sawa'e ke a'e mujã ym riki. 9 Sawa'e pete'e ixo, a'erehe kũjã ke Tupã mujã. Sawa'e namõ ma'eha ke kũjã. Kũjã pete'e ixo, a'erehe sawa'e ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym riki. 10 A'erehe Tupã je'ẽha sawa'e pandu rahã, iãkã rehe ma'e ke namõ kũjã jupyk. Aja rahã, ixawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ngã pe. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha ta usak rahã: “Katu tiki” aja ukwa.

11 Tupã kotyhar ta aja jande jaxo. A'erehe marã ka ym sawa'e jejeha. Kũjã namõ ma'eha putar. Marã ka ym kũjã jejeha. Sawa'e namõ ma'eha putar a'e tĩ. 12 Sawa'e ngi ma'e ke Tupã jo'ok, pe, ame'ẽ ke te'e kũjã ke a'e mujã. Aja apo kũjã ngi sawa'e uhem. U'ar rahã, ima'e pusu ngi uhem. Aja rahã, mokõi a'eta jumujã a'eta juehe aja mujekwa. Upa aja riki Tupã mu'am. Aja a'e putar.

13 Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namõ kũjã pandu pandu rahã, iãkã

rehe ma'e ke namõ jupyk ym rahã, katu my? Ame'ẽ ke pehẽ riki pepandu. Pesarahã! Katu ym, aja pekwa. 14 Sawa'e'a riki puku rahã, muhuxĩ, aja jakwa jande jupe. 15 Kũjã'a puku rahã, anĩ. Puku rahã, a'e katu te aja jakwa jande jupe. I'a riki jupyka ke aja Tupã mujã. 16 "Aja ym ta" aja amõ ta je'ẽ je'ẽ tar katu rahã, kuja jõ ihẽ apandu. Jande riki Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande. Jande riki japandu: "Iãkã rehe ma'e ke namõ kũjã jupyk rahã, katu tiki" aja. Pesarahã! Amõ amõ henda pe Tupã rehe ipy'a ke jurujar katu ame'ẽ ta moĩ moĩ rahã, aja kũjã ta ixo. Iãkã rehe ma'e ke namõ a'eta jupyk riki. A'erehe a'eta aja pehẽ kotyhar ta kũjã ta tĩ. Jupyk rahã, katu tĩ.

Jandema'e sawa'e te manõha ke ukwa ukwa uĩ

17 Apo amõ rehe har ihẽ apandu ta. Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ rahã, pepy'a ym pehẽ juehe pexo. Tupã rehe har pejumu'e katu te we aja ym rĩ. A'erehe ihẽ rury ym ihẽ. Amõ ta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tar katu rahã, pemuka'u te'e pehẽ juehe. A'erehe Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ym. 18 Pesarahã! Pehẽ pejy'ar rahã, amõ koty koty pekwa pexo. Aja pehẽ koty ngi uwyr ame'ẽ ta pandu ihẽ pe. Aja nahã my, aja ihẽ akwa. 19 [Amõ koty koty ukwa ame'ẽ ta ixo nahã my. Aja rahã, katu ixo ame'ẽ ta ke amõ ta ukwa ta. Ame'ẽ ke mujekwa ta me'ẽ te'e.] 20 Pehẽ pejy'ar rahã, ma'e ke pe'u. Aja jandema'e sawa'e te manõha ke pekwa pekwa peĩ my? Anĩ. Aja ym pehẽ. 21 Pehẽ pe'u rahã, pe'u te'e. Uhyk py, ame'ẽ ke pahar riki u'u. Uhyk u'u. A'ejõhar uhyk ame'ẽ ke myahy riki. Nixói ma'e ke. Upa amõ ta u'u. A'erehe amõ ta iãpũ riki. Amõ ta kawĩ ngi ka'u riki. Amõ ta myahy riki. Katu ym aja. 22 Pehẽ rok pehĩ. Pehẽ myahy rahã, a'ep pe'u katu. Amõ Tupã kotyhar ta ke pemuhuxĩ. Ma'e nixói te, ame'ẽ ta jy'ar uwyr tĩ. Ame'ẽ ta uhyk rahã, ma'e u'uha ke nixói. A'erehe ame'ẽ ta ke pemuhuxĩ. Katu ym aja. Myja me'ẽ ihẽ apandu ta my? Pehẽ pejy'ar rahã, katu pexo, aja ihẽ apandu ta my? Anĩ. Aja ym riki pehẽ. Katu ym aja.

23 Pesarahã! Jandema'e sawa'e te mu'e ihẽ ke. Ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu tĩ. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe huwajan ta ke Jun muhyk werur. Muhyk ym rahã we, ame'ẽ pytun rahã, mbeju ke Jesu pyhyk. 24 Tupã pe a'e pandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. Upa pandu rahã, mbeju ke a'e mopok. Pe, pandu: "Kome'ẽ riki ihẽ rete ke. Ihẽ amanõ ta, a'erehe pehẽ pemanõ ym ta. Ihẽ aja mbeju ke pemopok tĩ. Aja ihẽ amanõha ke pekwa pekwa peĩ" aja Jesu pandu. 25 Aja upa a'eta mi'u u'u rahã, ita rekúi ke a'e pyhyk. Pe, pandu: "Kome'ẽ riki Tupã panduha pyahu aja saka. Ihẽ amanõ ta, pe, ihẽ ruwy uhem ta. A'erehe a'e panduha pyahu riki jetehar te ke aja mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer pe'u rahã, mã peja ihẽ amanõha ke pekwa pekwa peĩ" aja riki Jesu. 26 Aja rahã, kuja pekwa apo. Pejy'ar rahã, mbeju ke pe'u rahã pame katu te: "Ko jandema'e sawa'e te manõ" aja pepandu pandu pehẽ jupe. Ita rekúi pe ma'e rykwer ihĩ. Ame'ẽ ke pe'u rahã pame katu te: "Ko jandema'e sawa'e te manõ" aja pepandu pandu pehẽ jupe. A'e jywyr ym rahã we, aja tapijar te'e we pema'ema'e.

27 Mbeju ke u'u rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har pandu pandu. Aja rahã, jumusarái ha rupi u'u rahã, Kirisutu ke a'e putar ym. Aja a'e mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke jumusarái ha rupi u'u rahã, aja tĩ. Kirisutu ke a'e putar ym tĩ, aja a'e mujekwa tĩ. Huwy ke a'e putar ym tĩ, aja mujekwa tĩ. Katu ym aja. 28 "Ihẽ py'a juhyk aja me'ẽ ihẽ axo" aja amõ ukwa py uĩ. Aja jõ rahã, pe, mbeju ke a'e u'u katu. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke u'u katu tĩ. Ipy'a juhyk ym ixo rahã, mã peja a'e u'u ym. 29 Mbeju ke amõ u'u rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har a'e ukwa ukwa uĩ, aja a'e ukwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer u'u rahã, aja tĩ. Jandema'e sawa'e te manõha rehe har a'e ukwa ukwa uĩ tĩ. Aja ukwa ym rahã riki u'u rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. 30 Pesarahã! Amõ ta ukwa ym rahã, u'u. A'erehe ame'ẽ ta ahy ixo. Amõ ta pitu te'e ixo tĩ. Amõ ta manõ tĩ. (Tupã mupyrara riki.) 31 "Ihẽ py'a juhyk aja me'ẽ ihẽ axo" aja jakwa py. Pe, mbeju ke jande ja'u. Ma'e rykwer aja tĩ. Ja'u tĩ. Aja rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta. 32 "Pehẽ py'a juhyk ym pexo" aja jande pe Tupã mujekwa. Pe, jande ke a'e

mupyrara. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar. Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta namõ jande ke a'e mupyrara hũ ym ta.

33 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pejy'ar rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har pekwa pekwa peĩ rahã, peharõ pehẽ juehe peĩ. Uhyk py ame'ẽ ta ke mã peja amõ ta rehe peharõ we peĩ rĩ. (Haikwer rupi uhyk uwyr, ame'ẽ ta rehe peharõ katu. Pe, pehẽ johu peteĩhar aja pe'u.) 34 Amõ myahy rahã, mã peja hok pe a'e u'u. Pe, jy'ar uwyr rahã, u'u hũ ym ta. Aja rahã, a'e ke Tupã mupyrara ym ta. Pe, amõ we ma'e rehe har ihẽ apandu tar katu riki. Ame'ẽ ke pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, ihẽ apandu ta.

12

Ma'e katu ame'ẽ ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ rehe har

1 "Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ rehe har jande pe emujekwa" aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ mu ta! Jetehar te ke pekwa, aja ihẽ aputar. 2 Yman Tupã rehe pepy'a ym rahã we, tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ. Ixuwe ym ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ. Arahã, peka'u te'e riki. Aja pekwa katu. 3 Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ, ame'ẽ ke kuja pandu ym: "Jesu riki jaxer ai" aja pandu ym te. Aja marã ka ym panduha. Pe, kuja pandu katu: "Jesu riki ihẽma'e sawa'e te. Tupã a'e" aja amõ pandu. Aja pekwa katu ame'ẽ ke ihẽ aputar.

4 Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ. Ame'ẽ ke amõ koty koty a'e me'ẽ me'ẽ. Me'ẽha riki peteĩhar jõ. Tupã'ã ke a'e. 5 Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ koty koty paraky. Ijar riki peteĩhar. Jandema'e sawa'e te a'e. 6 Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ ukwa katu te. Amõ ukwa we. Amõ ukwa katu ym. Me'ẽha riki peteĩhar. Tupã a'e. Ma'eha ke ma'ema'e katu te rahã, ukwa katuha ke Tupã muwyr ipe. Ma'eha ma'ema'e we rahã, ukwa we ha ke a'e muwyr ipe tĩ. Aja a'e me'ẽ me'ẽ riki.

7 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta rehe pame katu te pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe amõ ta py'a ke ame'ẽ ta muhury katu. A'erehe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. Kuja. 8 Amõ pe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe upa ma'e ke ukwa katu te a'e. Tupã aja: "Ko katu." "Ko katu ym" aja ukwa katu a'e tĩ. Amõ pe Tupã rehe har Tupã'ã mujekwa tĩ. A'erehe ukwa katu a'e. Mujekwaha riki peteĩhar. Tupã'ã ke a'e. 9 Amõ pe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe ame'ẽ riki Tupã rehe amõ ta 'ar koty te we jurujar katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu. Pyrãtãha muwyr ame'ẽ ke peteĩhar. Tupã'ã ke a'e. 10 Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe Tupã mujekwa, ame'ẽ ke a'e pandu pandu katu ngã pe tĩ. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe a'e ukwa katu, kuja: "Tupã rehe har Tupã'ã je'ẽha rupi pandu my" ame'ẽ ke ukwa katu. Anĩ rahã: "Tupã rehe har Tupã'ã je'ẽha rupi pandu ym my" aja ukwa katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe amõ awa je'ẽha ke a'e pandu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke amõ pandu, ame'ẽ ke ima'e je'ẽha namõ mujekwa katu ngã pe. (A'erehe ma'e pandu my, ame'ẽ ke upa ngã ukwa katu.) 11 Ame'ẽ pyrãtãha muwyr ame'ẽ ke peteĩhar jõ. Tupã'ã ke a'e. A'e putar, a'erehe pyrãtãha ke a'e muwyr muwyr katu ngã pe.

Jande rete riki peteĩhar aja saka

12 Kirisutu riki peteĩhar. Awa ke rehe heta ma'e ke ihĩ. Ijywa. Ipy. Itymã. Aja heta ihĩ. Aja jurujar katu ame'ẽ ta heta ixo. Upa ame'ẽ ta riki peteĩhar aja ngã ixo. Awa rete peteĩhar aja saka. Aja riki Kirisutu tĩ. Peteĩ a'e. Ixotyhar ta riki heta. Upa ame'ẽ ta peteĩhar aja ixo. 13 Aja jande tĩ. Jundéu awa ta ke jande my? Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke jande my? Amõ pe te'e paraky ame'ẽ ke jande my? Amõ pe te'e paraky ame'ẽ aja ym ame'ẽ ke jande my? Upa jande ke peteĩhar aja Tupã'ã mu'am. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja mu'am. Upa jande py'a rehe a'e ihĩ katu. Peteĩ a'e.

14 Amõ rete rehe heta ma'e ke ihĩ. Peteĩ jõ aja ym. Heta ihĩ. Ijywa. Itymã. Ipy. Heta riki. Awa rete riki peteĩhar. 15 Ipy pandu: "Ihẽ riki awa po aja ym. A'erehe

kome'ẽ retema'e ym ihẽ” aja. Aja pandu naĩ. Ame'ẽ py riki ame'ẽ retema'e ke. 16 Inambi pandu: “Ihẽ riki awa reha aja ym. A'erehe kome'ẽ retema'e ym ihẽ” aja pandu naĩ. Ame'ẽ reha riki ame'ẽ retema'e ke. 17 Amõ rehe eha jõ ihĩ rahã, marã ka ym a'e henduha. (Inambi nixói.) Amõ rehe inambi jõ ihĩ rahã, marã ka ym a'e hẽtũha. (Iãpũi nixói.) 18 Aja ym riki. Amõ koty koty ma'e ke amõ rete rehe Tupã moĩ. Eha ke. Inambi ke. Ijywa ke. A'e putar aja a'e moĩ. 19 Eha pame katu te rahã, hete nixói ta tipe. Ipy pame katu te rahã, aja tĩ. Hete nixói ta tipe. Inambi pame katu te rahã, aja tĩ. Hete nixói ta tipe. 20 Aja ym riki. Amõ koty koty ma'e ke hete rehe ihĩ. Inambi ke. Ijywa ke. Eha ke. Hete riki peteĩhar. Aja riki Tupã kotyhar ta ke. Heta ixo. Ame'ẽ ta pe pyrãtãha amõ koty koty Tupã'ã muwyr. A'erehe ahy ixo ame'ẽ ke amõ mukatu. Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu pandu katu. Aja riki. Pe, Tupã kotyhar ta riki peteĩhar aja ixo ta me'ẽ te'e.

21 Pesarahã! Ipo pe eha: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha. Ipy pe iãkã: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha tĩ. (A'erehe amõ Tupã kotyhar pe: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja nde erepandu ym ta me'ẽ te'e.) 22 Amõ we tĩ. Amõ rete rehe ma'e ke pyrãtã ym ame'ẽ ixo, aja amõ ukwaha naĩ. Ame'ẽ nixói rahã, hete katu ym riki. 23 Amõ rete ke rehe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ riki jaxer aja jakwaha naĩ. Ame'ẽ ke jande jajupyk. Pe, katu te aja a'e ukwa. Amõ rehe amõ usak rahã, huxĩ riki awa. Ame'ẽ ke jande jajupyk tĩ. Pe, katu te aja a'e ukwa tĩ. 24 Amõ hete ke rehe usak rahã, katu te aja amõ ukwa. Ame'ẽ ke jupyk ym awa. Huwa ke aja jupyk ym awa. Amõ rete ke Tupã mujã rahã, amõ ma'e ke jupyk ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katu, aja a'e mujã. 25 Aja rahã, amõ koty koty ym ta riki awa rete. Peteĩhar aja jõ ixo. Upa awa retema'e ke ma'ema'e katu a'e juehe.

26 Ijywa riki ahy ixo rahã, upa hete mahy. Ipy ahy ixo rahã, upa hete mahy tĩ. (A'erehe peteĩ Jesu kotyhar ahy ixo rahã, amõ ta pyai tĩ.) Ijywa namõ ma'e ke ma'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka. Ipy namõ ma'ema'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka tĩ. Aja peteĩ katu rahã, wetep riki katu tĩ. Aja Tupã kotyhar ta tĩ. (Peteĩ hury katu rahã, upa amõ ta hury katu tĩ.) A'erehe amõ pe: “Nde ke japutar ym” aja marã ym panduha. Amõ ta namõ jande juehe katu jande jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ ta riki katu ym aja jande jakwa tipe rahã, ame'ẽ riki katu te aja Tupã ukwa. A'erehe amõ riki jaxer aja mã peja pepandu ym. Amõ koty koty pekwa ym pexo. Peteĩhar aja jõ pexo katu. (Amõ rete rehe har apandu rahã, Tupã kotyhar ta rehe har ihẽ apandu. A'erehe: “Pehẽ ke japutar ym” aja pepandu ym. “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym tĩ.)

27 Upa pehẽ riki Kirisutu rete aja saka. Peteĩ teĩ riki Kirisutu retema'e ke aja saka. Amõ riki ijywa aja saka. Amõ riki ipy aja saka. Amõ riki eha aja saka. Aja pame katu te. 28 Tupã kotyhar ta aja tĩ. Amõ amõ ta ke Tupã mu'am. Kuja. Jesu mondo ame'ẽ ta ke aja a'e mu'am py. A'engi Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ ta ke amõ namõ ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Je'ẽha te rupi mondo mondo ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ.

29 Pesarahã! Upa katu te Jesu mondo ame'ẽ ta aja ym. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. 30 Upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke ima'e je'ẽha namõ mujekwa. Upa katu te ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Pesarahã! Amõ koty koty Tupã kotyhar ta ma'ema'eha. 31 Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ.

Amõ riki katu te. Amõ riki katu. I'ar koty te we katuha, ame'ẽ ke peputar pexo.

Pesarahã! Kuja riki i'ar koty te we katu te ha ke. Ko amujekwa ta kỹ.

13

Ipy'a katuha ke

1 Amõ awa ta je'ẽha ke ihẽ apandu katu my? Tupã je'ẽha rahoha ta je'ẽha ke ihẽ apandu katu my?
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Ihẽ apandu, ame'ẽ riki ma'e tyapuha jõ riki.
"Pẽ! Pẽ! Pẽ!" aja ita nupã tyapuha jõ riki.
Tyapu te'e jõ. Katu ym aja.
(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.
Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)
2 Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu katu my?
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Upa katu te ma'e ke ihẽ akwa katu my?
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Amõ ukwa ym ame'ẽ ke ihẽ pe Tupã mujekwa my? A'erehe ame'ẽ ke ihẽ akwa katu.
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.
Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)
Ihẽ ajurujar katu te. A'erehe ajurujar katuha namõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu.
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Te'e riki ihẽ axo. Katu ym aja.
(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.
Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)
3 Ima'e ym te ame'ẽ ta pe upa katu te ihẽma'e ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ my?
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Tata pe ihẽ ke amõ hapy my? Aja jukwa.
Aja Jesu rehe ajurujar katuha ke ahijar ym, aja ihẽ amujekwa my?
Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
Marã ka ym ihẽ katuha. Katu ym aja.
(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.
Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)
4 Amõ ta rehe japy'a katu rahã, pahar amõ ta rehe japarahy ym. Wewe katu japandu ipe.
Amõ ta rehe japy'a katu rahã,
Jajyty'ỹ ym a'eta rehe.
Amõ ta i'ar koty te we jande katuha aja ym jakwa. "Katu te ame'ẽ ke jande" aja jakwa ym jande jupe tĩ.
5 Amõ ta rehe jande japy'a katu rahã, jajumuhuxĩ ame'ẽ ke jama'e ym.
Jande juehe har jõ jakwa jakwa ym jaxo tĩ.
Amõ ta rehe har jakwa jakwa ta jaxo.
Pahar japarahy ym tĩ.
Amõ ta rehe japy'a katu,
A'erehe pahar amõ ka'u te'eha ma'eha ke jaharái.
Pahar jande py'a jamujywyr ehe.
6 Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe amõ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, jande rury ym. Japyai riki.
Katu aja amõ ixo rahã, jande rury katu ehe.
7 Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe: "A'e jyty'ym. Jaxer ai a'e" aja ehe har japandu ym.
Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe juehe har
Amõ pandu rahã, jande jajurujar katu ehe.
Amõ riki katu ym rahã, a'e katu wan ta oho, ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo.
Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe jande ke
A'e mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu.
8 Amõ ta rehe tapijar te'e japy'a katu jaxo.
Ipy'a katuha upa ym ta.
Amõ ma'e ke upa ta. Kuja.
Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ ta pandu pandu. Ame'ẽ panduha ke upa ta.
Amõ awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke
Tupã'ã muwyr amõ pe. Ame'ẽ ke upa ta tĩ.
Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr amõ pe. Ame'ẽ ke upa ta tĩ.
Ipy'a katuha anĩ. Upa ym ta ame'ẽ.
9 Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr tipe. Upa katu te ukwa ym awa, ukwa we.
Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu pandu.
Upa katu te a'e mujekwa ym. Mujekwa we mi.
10 Pe, Kirisutu jywyr rahã, upa katu te ngã ukwa katu te ta kỹ. Pyta we ym ta ma'e ukwa ym ha. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta jande pe tĩ.
11 Kurumĩ rahã, ihẽ je'ẽha riki kurumĩma'e riki. Ihẽ axoha riki kurumĩma'e. Akwaha riki kurumĩma'e.

Apo riki sawa'e ihẽ axo 'y. A'erehe kurumĩ
ym axo.
12 Waruwa xi'a rahã, jesak katu ym ma'e.
Aja upa katu te Tupã rehe har jakwa katu
ym we apo. Waruwa xi'a, ame'ẽ rehe jasak,
ame'ẽja saka.

Yman rahã, huwa koty japu'am rahã,
ehe har upa katu te jakwa ta kỹ. Apo ihẽ
akwa we riki. Yman rahã, upa katu te ihẽ
akwa katu ta kỹ.

Ihẽ rehe har upa katu te Tupã ukwa katu
apo. Aja yman rahã, upa katu te ehe har
ihẽ akwa katu ta kỹ tĩ.

13 Tupã pete'e ixo, ame'ẽ rehe jajurujar
katu. Inamõ jaxo ta tĩ. Ame'ẽ angaha ke
rehe jaharõ katu jaxo. Amõ ta rehe japy'a
katu tĩ.

Ame'ẽ mahapyr riki katu.
Jajurujar katuha ke.
Jaharõha ke tĩ.
Japy'a katuha ke tĩ.

Pesarahã! Amõ ta rehe tapijar te'e we
jande japy'a katu rahã, ame'ẽ riki i'ar koty
te we katuha.

14

Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke amõ we Páu mujekwa

1 Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, i'ar
koty te we katuha. A'erehe mã peja amõ
ta rehe pepy'a katu pexo. Ma'e ke Tupã'ã
me'ẽ me'ẽ katu, ame'ẽ ke mã peja peputar
katu. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu
pandu, ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ ke
peputar katu te. 2 Amõ awa je'ẽha ke amõ
pandu rahã, Tupã namõ jõ a'e pandu katu.
Amõ ta namõ pandu ym. Amõ jeje te'e
ukwa ym ame'ẽ ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ
ke amõ awa je'ẽha ke pandu. A'erehe amõ
ta ukwa ym. 3 Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ
pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu
tĩ. (A'erehe ukwa katu.) A'erehe mujekwa
katu ngã pe ma'e ke. A'erehe Tupã rehe har
a'e mujekwa katu ngã pe. A'eta py'a ke a'e
mãtã, a'erehe Tupã rehe a'eta jurujar katu
te we rĩ. Pyai ame'ẽ ta ke a'e muhury katu
tĩ. 4 Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã,
juehe a'e jumuhury. A'e jeje te'e Tupã rehe
jurujar katu te we rĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ
ke amõ pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e
pandu tĩ. A'erehe Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta ke a'e muhury katu. Upa a'eta
Tupã rehe jurujar katu te we rĩ. A'erehe
Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu rahã, jande
je'ẽha rupi pandu. Aja rahã, katu te. Upa
ukwa katu ta.

5 Upa pehẽ riki amõ awa ta je'ẽha ke
pepandu ame'ẽ ke ihẽ aputar we. Tupã
mujekwa ame'ẽ ke pepandu, ame'ẽ ke ihẽ
aputar katu te. Tupã mujekwa ame'ẽ ke
amõ pandu rahã, katu te ame'ẽ. Amõ awa
je'ẽha ke amõ pandu rahã, katu we ame'ẽ.
Ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi
amõ mujekwa rahã, katu tiki. Mujekwa
rahã, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta. Aja
rahã, hury katu ta. 6 Ihẽ mu ta! Pehẽ
rehe ihẽ ahyk rahã, amõ awa je'ẽha rupi ihẽ
apandu rahã, marã ka ym katuha. Je'ẽha
pekwa ym ta. Amõ we Tupã rehe har
pekwa ym ta tĩ. Mujekwaha nixói, a'erehe
pekwa ym ta. Tupã mujekwa ame'ẽ ke
ihẽ apandu my? Amõ we amõ we Tupã
rehe har ihẽ apandu my? Tupã'ã mujekwa
ame'ẽ ke apandu my? Ma'e ke amu'e katu
my? Upa aja amõ awa je'ẽha rupi apandu
rahã, marã ka ym katuha. Ukwa ym ta,
a'erehe katu ym. Jande je'ẽha rupi mujek-
waha nixói rahã, marã ka ym pehẽ py'a
mãtãha. Katu ym aja.

7 Je'ẽha ukwa ym rahã, kuja saka. Tak-
war ra'yr aja saka. Peju rahã, tyapu katu
ym rahã, awa peju my? Ukwa ym ta amõ.
8 Tapi'iruhu 'ak ke peju rahã, tyapu katu
ym rahã, marã ka ym jawar henduha. So'o
mujan ym ta. 9 Ame'ẽja saka riki. Amõ awa
je'ẽha rupi ma'e ke pepandu rahã, amõ ta
ukwa ym ta. Je'ẽha ukwa ym ta. Hendu
tipe. 10 Kome'ẽ ywy keruhũ rupi awa ta
je'ẽha heta ihĩ. Amõ koty koty je'ẽha ke.
Amõ awa ta amõ koty je'ẽha. A'eta pandu
rahã, ianam ta ukwa katu riki. Amõ awa ta
amõ koty je'ẽha. A'eta pandu rahã, ianam
ta ukwa katu ta tĩ. Aja pame katu te. 11 Pe,
amõ pandu rahã, pe, ame'ẽ je'ẽha ihẽ akwa
ym rahã, a'e riki amõ awa aja akwa katu.
Ihẽ riki amõ awa aja a'e ukwa tĩ.

12 Pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr ame'ẽ ke
peputar katu riki. Pe, a'e muwyr rahã,
ame'ẽ namõ mã peja Jesu kotyhar ta ke
pemu'e katu. Aja rahã, ame'ẽ ta py'a ke
pemãtã katu te we ta rĩ. Aja rahã katu
te. (Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu rahã,

amõ ta py'a ke pemãtã ym ta. Ame'ẽ katu ym.)

13 Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã,
mã peja Tupã namõ epandu: “Ame'ẽ amõ
awa je'ẽha rupi amõ pandu. Ame'ẽ ke emu-
jekwa katu ihẽ pe. Aja rahã, amõ ta pe ihẽ
amujekwa katu ta tĩ” aja inamõ epandu.
Aja rahã, amõ pandu ame'ẽ ke jande
johu jakwa katu ta. 14 Pesarahã! Tupã
namõ amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu
rahã, Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu.
A'erehe ma'e ihẽ apandu my, ihẽ atu ihẽ
akwa ym. (Aja rahã, amõ ta ukwa ym tĩ.
Katu ym aja.)

15 Pesarahã! Myja me'ẽ ihẽ axo my? Kuja
katu te. Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu
ta Tupã namõ. Ihẽ akwa katuha namõ
ihẽ apandu ta inamõ tĩ. Tupã'ã pyrãtãha
namõ Tupã rehe har ihẽ ajyngar ta tĩ. Ihẽ
akwa katuha namõ ehe har ihẽ ajyngar
ta tĩ. 16 Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ Tupã
pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja amõ
awa je'ẽha rupi nde erepandu. A'erehe nde
rehe hendu ame'ẽ ta ukwa ym. Je'ẽha ukwa
ym. Aja rahã: “Amen, a'e tỹ” aja marã
ka ym panduha. 17 Katu te ame'ẽ ke nde
erepandu Tupã pe tipe. Hendu ame'ẽ ta ke
ukwa ym. Je'ẽha ukwa ym, a'erehe ipy'a ke
nde eremãtã ym riki. Katu ym aja.

18 Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu. Ihẽ
riki pehẽ 'ar koty te we amõ awa je'ẽha rupi
ihẽ apandu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu:
“Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. 19 Jesu
kotyhar ta jy'ar rahã, anĩ. Amõ awa je'ẽha
rupi apandu ym ta. Jande je'ẽha ke apandu.
Heta ym ihẽ apandu, ame'ẽ ke a'eta ukwa
katu. Aja rahã, katu tiki. Je'ẽha ke ukwa
katu. Aja Tupã rehe har ihẽ amu'e rahã,
katu tiki. Mãte hũ amõ awa je'ẽha rupi
apandu rahã, marã ka ym ngã ukwaha.
Je'ẽha ukwa ym. Aja rahã, amõ we Tupã
rehe har amu'e ym. Katu ym aja. A'erehe
amõ awa je'ẽha rupi apandu ym ta.

20 Ihẽ mu ta! Ma'e peka'u te'eha ke
pema'e rahã, ta'yn ta aja pexo. (Aja rahã,
ta'yr mi pema'e.) Pehẽ pekwaha anĩ.
Tuwete aja pexo. Aja rahã, amõ awa je'ẽha
rupi amõ pandu rahã: “Mã! Katu” aja
pepandu ym ta. 21 Kuja Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ. Tupã pandu:

“Jundéu awa ta! Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ.
Pehẽ pe amõ sawa'e ta ke ihẽ
amondo ta.
Amõ awa je'ẽha rupi pehẽ pe a'eta pandu
ta.
Pehẽ namõ ame'ẽ ta pandu tipe. Anĩ.
Ihẽ rehe pehendu ym riki” aja Tupã
pandu.

(Amõ awa ta ke Tupã muwyr. Ame'ẽ
ta amõ awa je'ẽha rupi pandu. Tupã
putar, ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e.) 22 Aja
apo tĩ. Amõ awa je'ẽha rupi amõ ta
pandu. Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke
ma'ema'e. Ame'ẽ kuja mujekwa. Amõ
awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, jurujar
ym ame'ẽ ta hendu. Pe, a'eta kuja ukwa:
“Mã! Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ame'ẽ ta
pandu” aja ukwa. Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta anĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ
pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu
tĩ. A'erehe kuja ukwa: “Mã! Tupã'ãma'e
pyrãtãha namõ ame'ẽ ta pandu” aja ukwa.
Jurujar ym ame'ẽ ta anĩ. Aja ukwa ym.

23 Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, upa riki
amõ awa je'ẽha rupi pandu u'am. Arahã
ame'ẽ je'ẽha ukwa ym ame'ẽ ta ixe uwyr
rahã, pehẽ riki peka'u te'e aja a'eta ukwa.
Jurujar ym ame'ẽ ta ixe uwyr rahã, aja tĩ.
Peka'u te'e aja ukwa tĩ. 24 Tupã mujekwa
ame'ẽ ke upa riki pandu u'am rahã, jurujar
ym ame'ẽ ke ixe uwyr. Tupã rehe har ukwa
ym ame'ẽ ke ixe uwyr tĩ. Upa ame'ẽ ke
hendu rahã, ukwa ta. Pe, a'e pandu: “Mã!
Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e, aja ihẽ
akwa. Ihẽ ke Tupã mupyrara ta, aja ihẽ
akwa tĩ” aja pandu ta. 25 Pe, ma'e ka'u
te'eha ke ipy'a pe a'e ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ
ke a'e ukwa ta a'e jupe. Aja rahã, ipy'a ke
Tupã koty a'e muruwak ta. Pe, Tupã rehe
ipy'a ke moĩ moĩ ta. A'e pandu: “Jetehar te
ke. Ihẽ akwa apo 'y. Apo pehẽ namõ Tupã
ixo katu” aja riki.

Myja Jesu kotyhar ta ixo katu my

26 Ihẽ mu ta! Pehẽ pejy'ar rahã, myja
me'ẽ pexo katu my? Ame'ẽ ke ihẽ amu-
jekwa ta apo 'y. Pejy'ar rahã, mã peja
jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke pemãtã katu.
Peteĩ teĩ epandu katu. Amõ riki Tupã rehe
har jyngar. Amõ riki ehe har mu'e katu.
Amõ riki ma'e ke Tupã mujekwa ame'ẽ ke

mu'e katu. Amõ riki amõ awa je'ẽha rupi pandu. Ame'ẽ ke hendu ame'ẽ ta pe amõ riki mujekwa katu. Aja rahã, upa ukwa ta. Pejy'ar rahã, aja peteĩ teĩ pandu rahã, katu tiki. 27 Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Ko peteĩ sawa'e pandu. A'e upa pandu rahã, amõ pandu. Aja pema'e. Pe, amõ riki ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi mujekwa katu ta me'ẽ te'e. Hendu ame'ẽ ta pe mujekwa katu. Jande je'ẽha rupi mujekwa katu. Aja rahã, johu upa ukwa katu ta. 28 Pe, amõ mujekwa ame'ẽ ke nixói rahã, amõ awa je'ẽha rupi pandu tar katu, ame'ẽ ke mã peja epandu ym. Jeje ejupandu jupe. Tupã namõ jõ epandu tĩ. 29 Jande je'ẽha rupi Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta jõ pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Pe, upa hendu ame'ẽ ta pandu a'eta jupe: "Tupã mujekwa ame'ẽ ke a'e mujekwa my" aja riki. 30 Pe, amõ pandu u'am rahã, ma'e myrandu ke amõ pe Tupã mujekwa. Aja rahã, ame'ẽ ke pandu apo 'y. Pandu u'am ame'ẽ ke mã peja eputu'u. Ewapyk. 31 Pehẽ peputar rahã, upa pehẽ riki Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu katu. Peteĩ pandu. Pe, upa pandu rahã, amõ riki pandu. A'e upa pandu rahã, amõ riki pandu. Aja pame katu te. Aja rahã upa hendu ame'ẽ ta ukwa katu ta. Aja Tupã rehe har upa ngã ukwa katu te we ta rĩ. 32 Tupã mujekwa, ame'ẽ ke amõ pandu rahã, myja rahã pandu my, ame'ẽ ke mã peja ekwa katu. Myja rahã, putu'u my, ame'ẽ ke mã peja ekwa katu tĩ. 33 A'erehe pejy'ar rahã, johu pepandu rahã, tyapu hũ, ame'ẽ ke Tupã putar ym. Anĩ. Peteĩ teĩ pandu, aja a'e putar katu.

Tupã kotyhar ta jy'ar rahã, 34 kũjã ta ma'e ke pandu ym rahã, katu tiki. Jy'ariha renda pe ixo rahã, mã peja pandu ym riki. "Ngã jy'ar rahã, kũjã riki kapitã aja ym ta" aja jundéu awa ta je'ẽha mujekwa. 35 Ma'e ke kũjã ta ukwa tar katu rahã: "Myja my?" aja jy'ariha renda pe pandu ym. Hok pe jywyr oho rahã, ixawa'e pe pandu: "Jy'ariha renda pe ma'e a'eta pandu my?" aja riki. Jy'ariha renda pe pandu rahã, katu ym ta tiki.

36 Pehẽ riki Korin ok ta pe har ta ke. Pehẽ riki Tupã je'ẽha ke pepandu py my? Anĩ riki. Pehẽ pe jõ Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu my? Anĩ riki tĩ. A'erehe: "Katu te jande" aja pekwa pekwa ym pehẽ jupe. 37 Pehẽ ngi har amõ ta riki Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu pandu. Amõ ta riki pyrãtãha namõ ma'eha ke Tupã'ã muwyr, ame'ẽ ke namõ ixo. Aja rahã, ihẽ amupinim ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te je'ẽha ke, aja ame'ẽ ta ukwa ta me'ẽ te'e. 38 "Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi Páu mupinim ym" aja amõ pandu rahã, mã peja pete'e ixo.

39 Ihẽ mu ta! Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu pandu. Mã peja ame'ẽ ke peputar katu te. Amõ ta amõ awa ta je'ẽha rupi pandu tar katu rahã: "Mã peja epandu ym" aja pepandu ym ipe. 40 Pehẽ pejy'ar rahã, johu upa katu te pepandu pandu rahã, tyapu hũ. Aja ym pexo. Anĩ. Peteĩ teĩ epandu katu.

15

Kirisutu kwera katu uhem

1 Ihẽ mu ta! Mã peja myrandu katu rehe har pekwa pekwa pexo. Ymaniwe ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Pe, pejurujar katu ehe. Aja pexo apo rĩ. 2 Ame'ẽ myrandu katu ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehẽ ke Tupã muhã katu ta. Te'e pejurujar rahã, pehẽ ke Tupã muhã ym ta.

3 Myrandu katu ke ihẽ ahendu, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ riki amõ panduha 'ar koty te we katuha. Kuja riki. Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manõ. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim, aja a'e ma'e. 4 Itakwar keruhũ rupi a'e ke amõ ta mou raho. Mokõi ukwer rahã, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Tupã je'ẽha amõ mupinim, aja ma'e. 5 Upa kwera katu uhem rahã, Petu pe a'e jumujesak. A'engi jumu'eha ta pe a'e jumujesak tĩ. Awa py mokõi hetaha ta pe. 6 A'engi ymaniwe inamõ ixo ame'ẽ ta pe a'e jumujesak tĩ. Heta ame'ẽ ta pe. Kuja, 500 hetaha ta pe a'e jumujesak. Peteĩ wera rahã, 500 hetaha ta usak ehe. Upa tate ame'ẽ ta ixo we rĩ. Amõ

ta manõ riki. 7 A'engi Tian pe a'e jumujesak tĩ. A'engi upa a'e mondo ame'ẽ ta pe a'e jumujesak tĩ.

8 A'engi ihẽ pe a'e jumujesak tĩ. Ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ tipe. Ihẽ pe a'e jumujesak tĩ. Ihẽ riki a'ejõhar aja saka. 9 Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta riki ihẽ 'ar koty te we katuha. Ihẽ riki iwyr koty te'e we katuha. Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara hũ axo, a'erehe ihẽ riki Jesu mondo ame'ẽ ke aja ihẽ apandu ym ta tipe ihẽ juehe har. 10 Anĩ. Ihẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ tĩ. Te'e riki aja ym. Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ aparaky katu. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu, ame'ẽ parakyha ke. Ihẽma'e pyrãtãha namõ ame'ẽ ihẽ ama'ema'e my? Anĩ. Aja ym. Tupãma'e pyrãtãha namõ ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu pandu katu. 11 Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta riki myrandu katu ke pandu pandu. Ihẽ riki apandu pandu tĩ. Juja katu te riki. Ame'ẽ rehe pejurujar katu tĩ.

Kwera katu uhem ame'ẽ rehe har

12 Jande japandu: “Kirisutu manõ. Pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem” aja riki. Aja rahã: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta” aja marã ka ym pepanduha. 13 Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym, ame'ẽ riki jetehar te rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ. 14 Pe, Kirisutu ke a'e mukwera ym rahã, Kirisutu rehe har marã ka ym japandu panduha. A'e kwera ym rahã, a'e nixói, a'erehe marã ka ym pejurujariha ehe. 15 Amõ we tĩ. Tupã rehe har te'e jande japandu tĩ. Jande japandu: “Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem” aja riki. Pe, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ym ta rahã, te'e japandu ehe har. Aja ngã pe jamujekwa. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta, ame'ẽ riki jetehar te rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ. 16 Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ. 17 Kirisutu ke a'e mukwera ym rahã, pejurujar katu naĩ. Peka'u te'e riki. Peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'erehe pemanõ rahã, mupyrara renda pe peho ta. 18 Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta manõ. Ame'ẽ ta riki mupyraraha renda pe ixo apo 'y. 19 Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jaxo rahã jõ riki Kirisutu rehe jajurujar katu. Jamanõ rahã, ixoty jaho ym rahã, jande pe amõ ta pandu: “Mã! Te'e pejurujar naĩ” aja. Upa amõ ta 'ar koty te we japyaiha. Katu ym aja.

20 Anĩ. Pesarahã! Kirisutu ke Tupã mukwera katu muhem 'y. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Kirisutu ke a'e mukwera rahã, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ta tĩ, aja a'e mujekwa katu. 21 Peteĩ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e. (Anã ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ ta. Aja tĩ. Peteĩ Tupã mukwera katu. (Kirisutu ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ rahã, upa katu te jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ. 22 Anã rainõ ta ke jande. A'erehe upa katu te jamanõ ta. Jande riki Jesu kotyhar ta ke tĩ. A'erehe jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ. 23 Ngã ke Tupã mukwera rahã, ka'u te'eha rupi ym ta. Anĩ. Katu ta. Kirisutu ke a'e mukwera py. Pe, Kirisutu jywyr rahã, ixotyhar ta ke Tupã mukwera katu ta tĩ. 24 A'engi 'ar rehe angaha uhyk katu ta. Arahã ãjã tama'e pyrãtãha ke Kirisutu muputu'u katu te ta. Upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u ta tĩ. Upa rahã, Tupã pe Kirisutu pandu ta: “Papa! Ne jõ riki kapitã keruhũ te apo 'y” aja riki. 25 Upa katu te huwajan ta ke Tupã muputu'u ta tĩ. Aja rahã, upa ame'ẽ ta Kirisutu rehe hendu katu ta. Huwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahã we Kirisutu riki kapitã keruhũ rĩ. 26 Amõ manõ rahã, ame'ẽ manõha riki awa ruwajan aja saka we rĩ. Ame'ẽ ke a'ejõhar Tupã mukanim ta. Aja rahã, manõ ym te ta awa. 27 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu ta. Aja rahã, upa katu te hendu katu ta ehe.” Upa katu te aja pandu rahã, Tupã jõ anĩ. A'e riki upa katu te amõ ta ke muhendu katu ta. Kirisutu rehe muhendu katu ta. 28 Aja rahã upa katu te hendu katu ta ehe. Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu rahã, Tupã pe ta'yr pandu ta:

—Papa! Nde rehe ihẽ ahendu katu ta tĩ— aja ipe.

Aja rahã, Tupã riki upa katu te ma'e kapitã keruhũ te riki. A'e jõ riki kapitã keruhũ te.

29 Pesarahã! Amõ ta ke amõ mujahuk riki. Aja rahã, y ngi uhem rahã, kwera katu uhem, aja mujekwa. Manõ ame'ẽ ta kwera

ta, aja panduha saka. Pe, amõ ta pandu naĩ: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta” aja naĩ. Ame'ẽ jetehar te rahã, mujahuk ym ta tipe. Anĩ. Tapijar te'e we pemujahuk riki. Aja rahã, ngã ke Tupã mukwera ta, aja pemujekwa. 30 Jande aja tĩ. Mãte we jaxo. Tapijar te'e we aja jaxo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym rahã, ihẽ ke mukwera ym ta tĩ. A'erehe ihẽ amanõ tar ym.

31 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Wera rahã pame katu te amõ ta ihẽ ke jukwa tar katu. Tapijar te'e we jukwa tar katu. (Anĩ. Akyje ym ingi. Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta, aja akwa katu. A'erehe ihẽ akyje ym ingi.) Ame'ẽ riki jete. Kuja jetehar te tĩ. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo. Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ rury katu axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. 32 Ko Ese ok ta pe ihẽ axo. Amõ ta ihẽ rehe parahy riki. So'o jarõ ame'ẽ ta aja saka. Ihẽ ke ame'ẽ ta mupyrara rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu axo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ym rahã, marã ka ym katuha. Manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ym rahã, amõ mupinĩha aja jaxo ta tipe. Kuja:

—Koĩ jamanõ ta, a'erehe mã peja ja'u te'e jaxo. Jajumuhury katu jande juehe jaxo apo 'y — aja riki yman amõ mupinim.

33 Anĩ. Aja mã peja ym pexo. “Katu ym ame'ẽ namõ amõ ixo rahã, a'e katu ym wan ta tĩ.” A'erehe mã peja peka'u te'e ym pexo. 34 Pehẽ py'a pemupak! Aja rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta, aja pekwa katu ta kỹ. Pemuka'u te'e ym, aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta, aja pexo ta kỹ. Pehẽ namõ amõ ta ixo. Tupã rehe har ukwa ym ame'ẽ ta. Katu ym aja. A'erehe pehẽ ngi ihẽ ruxĩ.

Kwera rahã, awa rete myja me'ẽ ta my

35 Amõ pandu my:

—Myja me'ẽ manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ta my? Hete nixói riki. Myja me'ẽ awa rete my tĩ — aja.

36 Mã! Pekwa ym. Pesarahã! Ma'e ra'ĩ te'e hywõi ym. Pejytym ym rahã, hywõi ym. 37 Pehẽ pejytym ame'ẽ ke ma'e ra'ĩ te'e. Ahúi aja me'ẽ ha'ĩ nahã my. Amõ ma'e ra'ĩ nahã my. Pesarahã! Ha'ĩ ke pejytym. I'y ke anĩ. 38 Ma'e ra'ĩ hywõi rahã, i'y ke uhem. Tupã putar, aja me'ẽ i'y ke. Ma'e ra'ĩ ngi i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Aja pame katu te. (Ame'ẽja saka jande rete tĩ. Tupã mukwera rahã, amõ koty jande rete uhem ta tĩ.)

39 Awa rukwer riki so'o rukwer aja ym. Amõ koty riki. Ma'ewyra rukwer amõ koty tĩ. Pira rukwer amõ koty tĩ. Upa juja ym.

40 Ywa pe ma'e ke ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ixo tĩ. Ywa pe har ta amõ koty katuha. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta amõ koty katuha tĩ. 41 Warahy hendy katu. Jahy hendyha amõ koty weraha. Jahy rata hendyha amõ koty hendyha a'e tĩ. Heta jahy rata ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ hendyha amõ koty koty hendyha.

42 Aja ta tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera rahã, awa rete amõ kotyhar. Awa rete ke amõ jytym rahã, inem ta oho. Pe, manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera rahã, ame'ẽ inem ym te ta. Uhã te hũ ta ixo. 43 Awa rete ke amõ jytym rahã, awa rete jaxer. Pitu te'e ame'ẽ ke ame'ẽ. Tupã mukwera rahã, awa rete katu te. Pyrãtã katu te. 44 Awa rete ke amõ jytym rahã, manõ ame'ẽ ke jytym. Hete riki. Tupã mukwera rahã, amõ kotyhar uhem. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem. Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe awa rete ixo. Ywa pe amõ kotyhar ixo. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke ixo. 45 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Anã sawa'e py. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke Tupã me'ẽ ipe, aja riki.” Amõ Anã ixo. A'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. A'e Kirisutu. A'e riki awa ke muhã katu. 46 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke uhem py. A'engi amõ kotyhar hete ke Tupã muhem ta. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem ta. 47 Anã sawa'e py tĩ. Ywy ke te'e a'e ke Tupã mujã. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ke a'e. Amõ Anã rehe har a'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. Kirisutu a'e. A'e riki ywa ngi uwyr. A'erehe ywa pe har ke a'e. 48 Ywy ke te'e Anã Tupã mujã. Anã aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta tĩ. A'erehe manõ ta. Ywa ngi amõ wyjy uwyr. Kirisutu a'e. Kirisutu aja ixotyhar ta tĩ. A'erehe manõ ym te ta tĩ. 49 Ywy ke te'e Tupã mujã ame'ẽ ke aja jande jaxo tĩ.

Yman rahã, ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke aja jande jaxo ta tĩ.

50 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Tupã ixo ame'ẽ pe manõ ame'ẽ ta oho ym te ta. Ma'e inem ame'ẽ ta marã ka ym Tupã namõ pytaha. (A'erehe jande rete amõ koty uwak ta me'ẽ te'e.)

51-52 Ihẽ rehe pehendu katurahã! Yman ukwa ym awa. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Jande ngi har amõ ta manõ ta. Upa jande jamanõ ym ta. Tupãma'e jumi'a tyapu ta. A'ejõhar tyapu rahã, pahar amõ koty jande rete ke Tupã muruwak ta. Eha ke amõ jupimi, aja pahar te muruwak ta. Jumi'a tyapu rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ta. Pe, manõ ym te ta tĩ. Pe, upa jande rete ke amõ koty Tupã muruwak ta. 53 Awa manõ rahã, inem ta. Ame'ẽ ke Tupã muruwak ta me'ẽ te'e. Aja rahã, inem ym te ta. Manõ ame'ẽ ta ke a'e muruwak ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, uhã te hũ ta ixo. 54-55 Upa aja rahã, inem ame'ẽ ke Tupã muruwak ta. Aja rahã, inem ym te ta. Aja rahã, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Aja uhyk ta.

Manõ ym te ta awa apo 'y. Uhã te hũ ta awa ixo.

Manõ ym te ta awa apo 'y. Upa Tupã mukwera katu riki.

Manõ ym te ta awa apo 'y. A'erehe marã ka ym jande ke mupyaiha.

56 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. A'erehe a'e manõ riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha riki mujekwa katu ngã pe. 57 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manõ. Upa jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe inamõ jaxo rahã, jamanõ ym te ta 'y. A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe japandu katu.

58 Ihẽ mu ta! Ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Mã peja Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Mã peja jandema'e sawa'e te rehe tapijar te'e we peparaky pexo. A'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e parakyha ke. Ima'e parakyha rehe pema'ema'e rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ ta, aja pekwa. (Pehẽ ke a'e mukwera katu ta muhem kỹ.)

16

Jesu kotyhar ta ngi tamatarer ke matyr

1 Tamatarer matyriha rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ame'ẽ rehe har paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Pesarahã! Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe ihẽ apandu, aja pema'ema'e tĩ. Kuja. “Jundéi ywy rupi Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta ima'e ym te ma'e ke. Ame'ẽ ta pe mã peja tamatarer ke pemondo. Pehẽ pematyr, ame'ẽ ke pemondo” aja ihẽ apandu ngara ywy pe har ta pe. 2 Nomin pame katu te tamatarer ke pemupyta. Ta'yr mi pehẽ pame katu te pemupyta. Pehẽ peparakyha namõ heta pepyhyk rahã, heta we pemupyta. Heta ym pepyhyk rahã, heta ym pemupyta. Aja pame katu te. Aja me'ẽ pehẽ rehe ihẽ ahyk ym rahã we, pematyr. 3 Pe, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, ame'ẽ tamatarer ke Jerusarẽ ok ta pe ihẽ amondo ta. Pehẽ pepandu ame'ẽ sawa'e ta namõ ihẽ amondo ta. Sawa'e rehe har paper rehe ihẽ amupinim ta tĩ. Aja rahã, Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa katu ta a'eta rehe har tĩ. 4 Heta tamatarer ke pematyr rahã, sawa'e ta namõ ihẽ araho ta tĩ. Aja rahã, sawa'e ta ihẽ namõ oho ta tĩ.

Páu rehe har

5 Masendo ywy rupi ihẽ aho py ta. A'engi pehẽ koty ihẽ aho ta. Masendo ywy rupi ihẽ aho ta me'ẽ te'e. 6-7 Pehẽ koty ihẽ ahyk rahã, pehẽ namõ ihẽ apyta we ta nahã my. Aman ndy'ar rahã, apyta ta nahã my. Pahar pehẽ ngi ihẽ aho ym ta rĩ. Tupã putar rahã, pehẽ namõ ihẽ apyta katu we ta rĩ. Pe, a'ewan asak rahã, pehẽ ngi ihẽ aho ta tĩ. Myp ihẽ aho ta my? Akwa ym rĩ. Ihẽ aho rahã, ihẽ pe ma'e ke peme'ẽ ta, aja ihẽ akwa.

8 Se Ese ok ta pe ihẽ apyta we ta rĩ. Penteko 'ar upa rahã, sengi ihẽ aho ta. 9 Se Tupã rehe har ihẽ amu'e mu'e hũ axo. Pe, ame'ẽ ke amõ ta putar ym riki. Ihẽ ruwajan ta aja saka.

10 Pehẽ rehe Timo uhyk rahã, pahar ipo ke pepyhyk pyhyk katu te ingi. Pehẽ rok pe pemupyta katu. Ihẽ aja Tupã rehe a'e paraky ixo tĩ. Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha. 11 A'erehe: “Jaxer a'e” aja ym pekwaha ehe

har. Pehẽ ngi a'e oho rahã, ma'e ke peme'ẽ katu ipe. A'e putar ame'ẽ ke peme'ẽ ipe. Aja rahã, ihẽ rehe a'e uhyk katu ta. A'e uhykiha rehe ihẽ aharõ axo. Imu ta namõ a'e uhyk ta. Jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta.

12 Apor rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ apandu pandu ipe: “Korin ok ta pe har ta rehe esak eho. Jande mu ta namõ eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho” aja riki. A'e pandu: “Apo anĩ ta rĩ” aja a'e. A'e ukwa rahã, pehẽ koty a'e oho ta.

Je'ẽha a'ejõhar

13 Pehẽ ruwajan ta aja me'ẽ pewe ixo. Pekwa katu pexo. Aja rahã, pehẽ ke a'eta muka'u te'e ym ta. Aja rahã, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Pehẽ ruwajan ta ngi pekyje ym pexo. Pehẽ py'a ke pemãtã katu. 14 Upa ma'e ke pema'ema'e rahã, amõ ta rehe pepy'a katu pexo.

15 Esete rehe har pekwa katu. Ianam ta rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. Ngere ywy pe Jesu rehe jurujar katu py ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke a'eta ma'ema'e katu. Ihẽ mu ta! Ihẽ apandu pehẽ pe. 16 Ame'ẽ ta rehe pehendu katu. Ame'ẽ ta aja amõ ta ixo tĩ. Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke ma'ema'e katu tĩ. Ame'ẽ ta rehe pehendu katu tĩ.

17 Se Esete uhyk riki. Potuna aja tĩ. Akái aja tĩ. A'eta uhyk, a'erehe ihẽ rury katu axo. Se ihẽ namõ pexo ym, a'erehe ihẽ py'a pemãtã ym. A'erehe Esete ta riki ihẽ py'a ke mãtã katu. 18 A'erehe ihẽ ke a'eta muhury katu. Pehẽ ke a'eta muhury katu, aja ihẽ ke muhury katu tĩ. Katu ame'ẽ ta ke a'eta, aja ihẽ apandu.

19 Asia ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Katuha ke a'eta mondo ixo pehẽ pe. Ak mondo ixo tĩ. Pirisi mondo ixo tĩ. A'eta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta katuha ke mondo ixo tĩ. 20 Se Jesu kotyhar ta ixo. Upa a'eta katuha ke mondo ixo pehẽ pe tĩ.

Pehẽ pejuman juman pehẽ juehe. Aja pepy'a katu pehẽ juehe pexo aja pemujekwa ngã pe.

21 Ko ihẽ po pe te'e ihẽ riki paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Katuha ke pehẽ pe ihẽ amondo axo tĩ.

22 Jandema'e sawa'e te rehe amõ ipy'a ym rahã, mã peja ame'ẽ ke Tupã mupyrara. Mã peja jandema'e sawa'e te pahar jywyr.

23 Mã peja Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu pehẽ rehe.

24 Upa jande riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke. A'erehe pehẽ rehe ihẽ apy'a katu tĩ.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Mokõihar ke

Páu kome'ẽ paper ke mupinim tĩ. Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper pinim ke mondo. Mokõihar ke.

Paper pinim a'e mondo py. Ame'ẽ rehe: "Pehendu katu" aja Páu mupinim. Amõ ta pandu: "Páu jande ke muka'u te'e" aja pandu naĩ. "Anĩ. Amuka'u te'e ym" aja Páu mujekwa katu.

Korin ok ta pe har ta rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pyrara hũ a'e ixo, aja mujekwa. Aja myrandu katu ke Páu pandu pandu ngã pe. Pyrara hũ ixo, a'erehe ipy'a katu ngã rehe aja a'e mujekwa katu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar har ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim tĩ

1-2 Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ihẽ Páu. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Timo ihẽ namõ ixo. Jande mu aja a'e. Tupã kotyhar ta Ngere ywy pe ixo. Upa katu te ame'ẽ ta pe paper pinim jamondo jaxo tĩ. Tupã putar, a'erehe ihẽ pe Jesu Kirisutu pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta ereho — aja Kirisutu pandu.

Mã peja pehẽ rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu te hũ. Mã peja Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tĩ. Ipy'a katu te hũ tĩ. Mã peja pehẽ py'a ke Tupã muhury katu tĩ. Mã peja Jesu Kirisutu aja tĩ. Muhury katu tĩ.

Japyrara jaxo rahã, jande py'a ke Tupã mãtã katu

3 Jande rehe Tupã pyrara usak. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke. Jande pái keruhũ tĩ. Upa jande py'a ke a'e mãtã katu, a'erehe mã peja japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. 4 Upa katu te mãte jakwaha aja jaxo rahã, jande py'a ke a'e mãtã katu. Aja rahã, amõ ta riki mãte ukwaha aja ixo rahã, ame'ẽ ta py'a ke jande jamãtã katu tĩ. Jande py'a ke Tupã mãtã, aja amõ ta py'a ke jamãtã katu tĩ. 5 Kirisutu pyrara hũ kwe. Ixotyhar ta ke jande, a'erehe a'e aja jande tĩ. Japyrara jaxo tĩ. Inamõ jande juehe katu jande jaxo, a'erehe jande japyrara rahã, jande py'a ke Tupã mãtã katu. 6 Myrandu katu ke japandu pandu. A'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Pejurujar katu ehe, a'erehe pehẽ ke Tupã muhã katu. A'erehe pehẽ pepyrara aja pexo rahã, pehẽ py'a ke a'e mãtã katu tĩ. Jande py'a ke a'e mãtã rahã, pehẽ py'a ke a'e mãtã katu ta tĩ, aja pekwa katu. Pehẽ pe pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Jande aja pehẽ pepyrara pexo rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. 7 A'erehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta, aja jakwa katu. Jande aja pepyrara pexo rahã, jande aja pehẽ py'a ke Tupã mãtã katu ta tĩ. Aja jande jakwa katu.

Pyraraha te hũ ngi Páu ke Tupã muhem

8 Jande mu ta aja pehẽ! Pesarahã! Asia ywy pe jande jaxo rahã, mãte jakwaha. Ame'ẽ ke pekwa aja japutar. Asia ywy pe jande ke ngã mupyrara hũ. Mahy hũ tĩ. A'erehe jajupandu jande jupe: "Jande jamanõ ta" aja jande jupe naĩ. 9 Mãte jakwaha, a'erehe: "Páu ta manõ ta me'ẽ te'e" aja amõ ta pandu, aja jaxo. Aja rahã, marã ka ym jande te'e jahemiha ingi, aja jakwaha. Tupã jõ riki jande ke muhem ta ingi, aja jakwa katu. A'e riki ngã ke mukwera katu ame'ẽ ke a'e. 10 Jamanõ ta, aja jakwaha. Anĩ. Ame'ẽ ngi jande ke Tupã muhem riki. Jete! Muhem ta kỹ tĩ. Tapijar te'e we jande ke a'e muhem ta kỹ tĩ, ame'ẽ ke jakwa katu tĩ. (Ame'ẽ ke pekwa katu tĩ, aja japutar.) 11 Pe, jande namõ ma'e ke pema'ema'e ta tĩ. Kuja. "Pyraraha ngi Páu ta ke emuhem" aja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu rahã, jande namõ ma'e ke pema'ema'e katu tĩ, ame'ẽja saka. Heta ngã jande rehe har Tupã namõ pandu pandu ame'ẽ ke a'e muwyr ta jande pe. Jande rehe a'e usak katu ta, a'erehe: "Páu ke Tupã mupoir" aja ngã ukwa rahã, Tupã pe ngã pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja riki.

Te'e Páu pandu ym

12 (Pehẽ ngi har amõ ta pandu: "Páu Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja ym a'e" aja

naĩ. Anĩ. Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja akwa katu.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ axo rahã, Tupã mujekwa ame'ẽ ke namõ axo katu. Pehẽ namõ axo rahã, aja axo tĩ. Mokõi akwaha namõ axo ym tĩ. Ihẽ atu akwaha namõ axo ym. Anĩ. Ihẽ rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe pyrãtãha ke ihẽ pe muwyr. Ame'ẽ namõ kome'ẽ ywy keruhũ pe axo katu. Pehẽ namõ axo rahã, aja tĩ. A'erehe katu ym ame'ẽ ke ama'ema'e ym, aja akwa. A'erehe ihẽ rury katu.

13-14 Amukwehe we paper pinim ihẽ amondo pehẽ pe. Ame'ẽ ke pepyhyk. Pe, pekwa. Pekwa katu, ame'ẽ ke jõ paper rehe ihẽ amupinim. Mokõi akwaha ihẽ amupinim ym. Jetehar te ke amupinim. Ihẽ amupinim ame'ẽ rehe har ta'yr mi pekwa rĩ. (Myrandu katu ke ihẽ apandu, ame'ẽ ma'ema'eha rehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo.) A'erehe Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ aja upa katu te pekwa katu, ame'ẽ ke ihẽ aputar. Aja rahã, Jesu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, jande rehe pesak rahã, pehẽ rury katu ta. Arahã pehẽ rehe jasak rahã, jande rury katu ta tĩ.

15-16 Ihẽ amupinim ame'ẽ rehe har pekwa katu, aja akwa katu. A'erehe ihẽ ajupandu ihẽ jupe: “Masendo ywy koty ihẽ aho rahã, Korin ok ta pe ixo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak ta aho” aja ihẽ jupe. Kuja tĩ. “Masendo ywy ngi ihẽ ajywyr rahã, Korin ok ta pe ixo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak ta aho tĩ” aja ihẽ jupe. Aja rahã, mokõihar pehẽ rehe ihẽ asak ta. Aho rahã, asak ta. Ajywyr rahã, aja tĩ. Asak ta tĩ. Aja rahã, mokõihar pehẽ rury katu ta. Pe, pehẽ ngi ihẽ aho rahã, ma'e ke ihẽ pe peme'ẽ katu ta. Aja rahã, Jundéi ywy pe aho katu ta. 17 (“Aho ta” aja ihẽ apandu. Pe, je'ẽha ihẽ pe amõ muhyk werur, a'erehe: “Aho ym we ta rĩ” aja apandu. Ame'ẽ ke pehẽ ngi har amõ ta ukwa rahã, kuja ukwaha ngã jupe naĩ.) “Manga te'e ixo aja me'ẽ sawa'e Páu” aja naĩ. Anĩ. Aja ym. “Ihẽ aho ta” aja apandu rahã, ihẽ atu aputar ame'ẽ ke apandu, aja a'eta ukwaha naĩ. A'erehe a'eta pandu: “ ‘Aho ta’ aja Páu pandu rahã, pahar: ‘Anĩ. Aho ym ta’ aja pandu” aja pandu pandu. A'erehe: “Manga te'e ixo aja me'ẽ sawa'e Páu” aja ukwaha naĩ. 18 Anĩ. Aja ym ihẽ. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ama'ema'e katu tĩ. A'erehe: “Aho ta” aja ihẽ apandu rahã, pahar: “Anĩ, aho ym we ta rĩ” aja ym ihẽ apandu. A'erehe amanga te'e axo aja me'ẽ sawa'e ym ihẽ, aja pekwa.

19 Amõ we tĩ. Jesu Kirisutu Tupã ra'yr. Ehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Sir aja tĩ. Timo aja tĩ. Pandu pandu tĩ. Manga te'e ixo aja me'ẽ sawa'e ym te Kirisutu. Anĩ. A'e pandu ame'ẽ ke aja te'eha a'e ma'ema'e katu. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ama'ema'e katu tĩ, aja pekwa katu. 20 Pesarahã! Upa katu te Tupã pandu ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e. Tupã pandu katu ame'ẽ ke Jesu muhyk katu tĩ. A'erehe Jesu rehe har jakwa rahã, jetehar te ke ihẽ apandu, aja jakwa katu. Aja rahã: “Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e” aja ngã pandu ta. (A'erehe amanga te'e axo aja me'ẽ sawa'e ym ihẽ, aja pekwa katu tĩ.) 21 Pe, Tupã riki jande pe pyrãtãha ke muwyr. A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande aja a'e mujekwa katu jande pe. Pehẽ pe aja jande pe a'e mujekwa katu tĩ. A'e riki jande pe pandu: “Ihẽma'e parakyha ke pema'e peho” aja. (A'erehe Kirisutu rehe har japandu pandu jaxo.) 22 (Ihẽma'e ke rehe ihẽ rer ihẽ amupinim.) Tupã aja tĩ. “Ko ihẽma'e ke” aja Tupã pandu. A'erehe jande py'a rehe I'ã ke muwyr. Aja rahã: “Ko ihẽma'e ke” aja a'e mujekwa katu. Jande py'a rehe I'ã ke a'e muwyr. Ame'ẽ kuja mujekwa. Yman rahã, jande ke a'e muhã katu ta, aja mujekwa. (Jande py'a rehe I'ã ihĩ katu, a'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu aja pekwa katu tĩ.)

Pehẽ pe aje'ẽ je'ẽ tar ym, a'erehe pehẽ koty aho ym

23 Ko jetehar te ke pehẽ pe ihẽ apandu, aja Tupã ukwa katu riki. Jetehar te ke ihẽ apandu ym rahã, mã peja ihẽ ke Tupã mahy katu. Ko pehẽ pe apandu: “Pehẽ koty ihẽ aho ta” aja. Pe, ihẽ aho ym. Ma'erehe my? Ame'ẽ ke amujekwa ta apo 'y. Kuja. Ihẽ ajupandu ihẽ jupe: “Korin ok ta pe ihẽ aho rahã, a'ep pe har ta pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ta. Ame'ẽ ta ixoha katu ym, a'erehe aje'ẽ je'ẽ hũ ta” aja ihẽ jupe. Anĩ. Aja aje'ẽ je'ẽ tar ym. A'erehe pehẽ koty ihẽ aho ym riki.

24 “Aje'ẽ je'ẽ ta” aja apandu rahã, pehẽma'e kapitã ihẽ aja my? Anĩ. Aja ym ihẽ. Myja me'ẽ pejurujar katu my? Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ym. Kirisutu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym, aja ihẽ akwa katu. “Aje'ẽ je'ẽ hũ ta” aja apandu rahã, pexoha rehe har jõ ihẽ apandu. Pehẽ pexoha ke ihẽ amukatu tar katu. Aja rahã, Tupã koty pehẽ py'a pejumuruwak ta my tĩ.

2

1-2 Pehẽ ke jande jamuhury tar katu, a'erehe ihẽ ajupandu ihẽ jupe: “Korin ok ta pe ihẽ aho ym we ta rĩ. Aja rahã, ame'ẽ ta ke ihẽ amupyai ym ta” aja ihẽ jupe. Pesarahã! Pehẽ ke ihẽ amupyai rahã, awa riki ihẽ ke muhury katu ta my? Nixói awa! Ihẽ riki amupyai ame'ẽ ta jõ riki ihẽ ke muhury katu ta. Pehẽ ke ame'ẽ ta. A'erehe pehẽ ke ihẽ amupyai tar ym. (A'erehe pehẽ koty aho ym rĩ.) 3 Paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo py. Ame'ẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ha pehĩ. Aja rahã, upa pehẽ pexoha ke pemukatu my? Aja ym rahã, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ. Aja rahã, ihẽ apyai ta, aja ihẽ aputar ym. Ihẽ ke pemupyai, anĩ. Ihẽ ke pemuhury katu ta me'ẽ te'e. Ihẽ rury katu rahã, pehẽ rury katu tĩ, aja ihẽ akwa katu. 4 Amukwehe pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo rahã, upa ihẽ py'a rupi ihẽ apyai te. Ajumupyai tĩ. Ihẽ apyai, a'erehe ihẽ ajixi'u hũ tĩ. (Ihẽ amupinim aĩ rahã, ajixi'u aĩ tĩ.) Upa pehẽ rehe ihẽ apy'a katu te, aja ihẽ amujekwa tar katu pehẽ pe, a'erehe ame'ẽ paper pinim ihẽ amondo. Pehẽ ke ihẽ amupyai, anĩ. Aja aputar ym.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ sawa'e rehe pehẽ py'a pemujywyr katu

5 (Pehẽ koty imãi nungar namõ ukwer kwe. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinim kwe.) Amõ ta ke ame'ẽ jaxer ai ma'e ame'ẽ mupyai rahã, ihẽ ke jõ mupyai ym. Pehẽ ke a'e mupyai tĩ. A'erehe: “Upa katu te pehẽ riki ihẽ ke mupyai” aja apandu tar ym. 6-7 Ame'ẽ sawa'e pe pehẽ ngi har hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ a'ewan riki. Tupã koty ipy'a ke ame'ẽ mujywyr. A'erehe apo pehẽ py'a pemujywyr katu ta me'ẽ te'e ehe. A'e ke pemuhury tĩ. Aja rahã, ame'ẽ sawa'e tapijar te'e we pyai ym te ta ixo. “Mãte ihẽ ke akwaha” aja pandu ym ta. “Ihẽ ke Tupã putar ym” aja ukwa ukwa ym ta ixo tĩ. 8 A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu. Pehẽ pepy'a katu ehe, aja pemujekwa ipe, sawa'e pe.

9-10 Upa ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu my, ame'ẽ ke ihẽ akwa tar katu. Aja te'eha ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu my. Ame'ẽ ke ihẽ akwa tar katu tĩ. A'erehe paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo kwe. Ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ sawa'e ma'e. Ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemujywyr rahã, ihẽ rehe pehendu katu, aja akwa katu. Pehẽ py'a pemujywyr ehe rahã, ihẽ py'a ihẽ amujywyr ehe tĩ. Pehẽ ke ihẽ amuhury tar katu, a'erehe ame'ẽ sawa'e rehe ihẽ py'a ihẽ amujywyr tĩ. (A'e tỹ. Ihẽ py'a ihẽ amujywyr ehe.) Kirisutu ihẽ rehe usak, aja ihẽ axo, a'erehe ihẽ py'a ame'ẽ sawa'e rehe ihẽ amujywyr tĩ. 11 Aja rahã, jande ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ãjã ramũi a'e.) A'e putar ame'ẽ ke jande jakwa katu. Jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'ẽ ke a'e putar, aja jande jakwa katu.

Toroa ok ta pe Páu ixo rahã, jumupyai a'e

12 Toroa ok ta rehe ihẽ ahyk aho rahã, a'ep myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. Kirisutu rehe har apandu pandu. Arahã Kirisutu rehe ngã ke jandema'e sawa'e te mujurujar katu. A'erehe heta jurujar katu ehe. Ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te ma'ema'eha ke, aja akwa katu. 13 Arahã Tit, jande mu ke ihẽ amahem ym, a'erehe ihẽ ajumupyai hũ. (Ihẽ rehe pehendu katu my, ame'ẽ ke Tit pandu ta ihẽ pe, aja akwaha naĩ. Nixói a'ep.) A'erehe a'ep pe har ta pe ihẽ apandu: “Tit ke ihẽ akekar ta aho” aja. Pe, Masendo ywy pe ihẽ aho.

Tupã pe ma'e pihe katu ame'ẽ ke jande

14 (Amõ rahã we, Tit rehe asak. A'erehe pehẽ pexoha rehe har akwa. Pexoha katu, aja akwa.) A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Mã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Pesarahã! Amõ ta ke kapitã muputu'u rahã, muputu'u ame'ẽ ta ke a'e werur. “Ko ihẽ amuputu'u ame'ẽ ta ke” aja kapitã mujesak hekoha ta pe. Aja Tupã tĩ. Kirisutu riki kapitã keruhũ a'e. (Jande jajurujar katu ehe.) A'erehe jande riki Kirisutu kotyhar ta

ke. (A'erehe a'e muputu'u ame'ẽ ta aja saka jande tĩ.) A'erehe Kirisutu namõ jande ke Tupã mujesak hekoha ta pe, ame'ẽja saka. A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe ihẽ apandu.

Tupã pandu jande pe: “Kirisutu rehe har pepandu pandu peho” aja. A'erehe ehe har japandu pandu jaho. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke amõ jyhẽ rahã, upa koropi pihe katu. Aja Kirisutu rehe har japandu rahã, upa ngã renda rupi Kirisutu rehe har ukwa ta. (Ma'e piheha ok ta rupi upa pihe katu, ame'ẽja saka.) 15 Tupã pe jande ke Kirisutu me'ẽ, ame'ẽja saka. A'erehe Tupã pe jande riki ma'e pihe katu ame'ẽja saka. Aja rahã Kirisutu rehe har japandu pandu. Tupã muhã katu ame'ẽ ta pe japandu pandu. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta pe japandu pandu tĩ. Kirisutu rehe har japandu pandu tĩ. 16 A'erehe ame'ẽ ta hendu rahã, ma'e inem, ame'ẽja saka ngã pe. Putar ym. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Tupã koty oho ta ame'ẽ ta pe anĩ. Kirisutu rehe har hendu rahã, ma'e pihe katu, ame'ẽja saka. Jurujar katu ehe. A'erehe Tupã namõ ixo ta.

Pesarahã! Kirisutu rehe har mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta pe amõ pandu pandu. Tupã koty oho ta ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pandu pandu tĩ. Aja rahã, awa riki Kirisutu rehe har pandu pandu katu my? 17 Jande riki. Amõ ta anĩ. Jande aja a'eta ixo ym. Amõ ta Tupã je'ẽha ke pandu pandu rahã, tamatarer hũ ke pyhyk ta, aja ukwaha naĩ. (Ihẽ aja tĩ, aja pehẽ ngi har amõ ta pandu naĩ. Manambe aja tĩ. Tamatarer hũ japyhyk, aja jande rehe har pandu naĩ tĩ.) Anĩ. Aja ym jande. Jande ke Tupã mondo, a'erehe ima'e je'ẽha ke japandu pandu. Mokõi jakwaha aja ym japandu pandu. Kirisutu miasu ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupã usak, aja jaxo. Aja ima'e je'ẽha ke japandu pandu.

3

Tupã je'ẽha pyahu ame'ẽ ke

1 (Ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke, aja pekwa katu.) Ihẽ rehe har amõ we pehẽ pe apandu ym ta me'ẽ te'e. Pekwa katu, a'erehe apandu ym ta me'ẽ te'e. Paper rehe: “Páu katu ame'ẽ ke a'e” aja amõ mupinim. Aja ihẽ aputar my? Anĩ. Aputar ym. Amõ ta aja putar riki. Ehe har amõ ta ukwa ta: “Katu ame'ẽ ke a'e” aja. A'erehe paper rehe ehe har amõ mupinim. Ihẽ anĩ. Aputar ym. Pe, paper rehe ihẽ rehe har pemupinim, aja rahã amõ ta ihẽ rehe har ukwa ta. Aja aputar ym tĩ. Pesarahã! 2 (Myrandu katu ke pehẽ pe japandu pandu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehẽ rehe amõ ta usak rahã, jande riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke jande aja ukwa katu.) A'erehe pehẽ rehe usak rahã, pehẽ atu ihẽma'e paper pinim ame'ẽja saka. Manambema'e aja tĩ. Ima'e paper pinim ame'ẽja saka tĩ. Paper pinim rehe amõ usak rahã, upa ma'e ke ukwa katu. Ame'ẽja saka pehẽ rehe amõ ta usak rahã, jande riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke jande, aja ukwa katu. A'e tỹ. Pehẽ rehe japy'a katu. A'erehe jande py'a rehe pexo, ame'ẽja saka. 3 Pehẽ atu paper pinim, ame'ẽja saka tĩ. Kirisutu mupinim, ame'ẽja saka. Pehẽ koty jande ke Kirisutu mondo, a'erehe ehe har japandu pandu. Pejurujar katu ehe, a'erehe a'e riki mupinim, ame'ẽja saka. Kirisutu mupinim, ame'ẽja saka rahã, mupihũha namõ mupinim ym. Yman ita rehe je'ẽha ke Tupã mupinim, ame'ẽja saka ym tĩ. Anĩ. Awa py'a rehe mupinim, ame'ẽja saka. Aja rahã, awa py'a rehe I'ã ke a'e muwyr. (Ame'ẽ riki mupinĩha, ame'ẽja saka.) Ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke Tupã. Tupã'ã ke Kirisutu muwyr.

4 Myrandu katu japandu pandu, ame'ẽ riki jandema'e parakyha. Ame'ẽ rehe jande ke Kirisutu mondo, aja jakwa katu. A'erehe jandema'e parakyha rehe Tupã usak, aja rahã, katu aja jakwa katu. 5 Jande atu jakwaha namõ myrandu katu ke japandu pandu my? Anĩ. Aja ym. Tupã riki jande pe ima'e pyrãtãha ke muwyr. 6 A'e riki pyrãtãha ke muwyr, a'erehe ima'e je'ẽha pyahu ame'ẽ ke japandu pandu katu. Ame'ẽ je'ẽha pyahu kuja riki. Kirisutu rehe awa jurujar katu rahã, ipy'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. Ame'ẽ je'ẽha pyahu ame'ẽ ke. Moise je'ẽha rehe hendu katu rahã, amõ koty ame'ẽ. Moise je'ẽha rehe jõ amõ hendu katu rahã, Tupã namõ ixo ym te ta. Amõ

py'a rehe I'ã ihĩ rahã, Tupã namõ ixo katu ta. Aja rahã, uhã te hũ ta ixo.

7 Yman itape rehe je'ẽha ke Tupã moĩ. Ame'ẽ ke Moise pe Tupã me'ẽ rahã, a'ep hendy te hũ. Aja pyrãtãha ke mujesak. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngã pe tĩ.) Pe, Moise ruwa hendy hũ tĩ. Ame'ẽ uwe wan ixo rahã, hendy we hũ rĩ. A'erehe marã ka ym huwa rehe jundéu awa ta usak usakiha. Ame'ẽ Moise je'ẽha ke amõ pandu pandu rahã, kuja ukwa: "Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Tupã namõ axo ym ta" aja ukwa. Pe, ame'ẽ je'ẽha ke Moise pe Tupã me'ẽ rahã, a'ep hendy te hũ. Pyrãtãha ke mujesak tĩ. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngã pe tĩ.) 8 Aja rahã ame'ẽ je'ẽha 'ar koty te we Tupã'ã ma'eha. Amõ ke muhã katu rahã, pyrãtã te ha rupi Tupã'ã muhã katu. 9 Ame'ẽ Moise je'ẽha rehe amõ hendu rahã, jupandu jupe: "Mã! Katu ym ihẽ. Ihẽ ke Tupã mupyrara ta" aja. Ame'ẽ Moise je'ẽha riki katu riki. Je'ẽha pyahu ame'ẽ ke i'ar koty te we katuha. Je'ẽha pyahu ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. A'erehe Moise je'ẽha 'ar koty te we je'ẽha pyahu katuha. 10 Apo je'ẽha pyahu ame'ẽ namõ jaxo. Moise je'ẽha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe ymanihar Moise je'ẽha katu ame'ẽ ke upa, aja japandu. 11 Moise je'ẽha i'i ixo, ame'ẽja saka. Ame'ẽ riki katu rahã, upa ym te ame'ẽ ke i'ar koty te hũ katuha. Je'ẽha pyahu ame'ẽ ke upa ym te. A'erehe je'ẽha pyahu ame'ẽ ke i'ar koty te we katuha. (Uhã te hũ ha ke ame'ẽ me'ẽ. A'erehe i'ar koty te we katuha.)

Tupã je'ẽha ke jundéu awa ta ukwa ym

12 Je'ẽha pyahu riki upa ym te ta, ame'ẽ ke jakwa katu. A'erehe kyje ym ha namõ Kirisutu rehe har japandu pandu. 13 Moise aja jaxo ym tĩ. Tupã je'ẽha wewe ukwa, aja ym jamu'e. Pesarahã! Huwa ke Moise jupyk. Pan pe jupyk. Aja rahã, huwa hendyha uwe ame'ẽ ke jundéu awa ta usak ym. 14 Moise ruwa ke pan jupyk. Aja jundéu awa ta py'a tĩ. Pan pe jupyk ame'ẽja saka apo tĩ. A'erehe yman Moise pe je'ẽha ke Tupã muwyr, ame'ẽ ke jundéu awa ta usak usak tipe rahã, iãkã mujanam rãi. (A'erehe ukwa ym.) Kirisutu kotyhar aja jõ amõ jumuruwak rahã, ame'ẽ pan kanim. (Aja rahã, upa ukwa katu.) 15 Apo aja tĩ. Moise je'ẽha ke jundéu awa ta usak usak rahã, ipy'a ke pan jupyk, ame'ẽja saka ixo we rĩ. Usak ame'ẽ ke ukwa ym. 16 Pe, jandema'e sawa'e te koty jumuruwak rahã, ixotyhar aja ixo. Aja rahã, ame'ẽ pan ke Tupã mukanim. Aja Tupã je'ẽha mujekwa. Jo'ok ame'ẽja saka. Aja rahã, je'ẽha ke ukwa katu. 17 "Jandema'e sawa'e te" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ riki Tupã'ã ke. Pe, jandema'e sawa'e te'ã riki jande py'a rehe ihĩ rahã, jande ãkã ke a'e mupirer mi. (Aja rahã, Tupã rehe har jakwa katu te ta.) 18 Jande ruwa ke pan pirer ame'ẽ ke jupyk ym jaxo. A'erehe upa jande rehe ngã usak rahã, katu ame'ẽ ke jande, aja ukwa. Jandema'e sawa'e te katuha aja jaxo tĩ, aja ukwa. Pe, jandema'e sawa'e te, a'e riki Tupã'ã ke. A'e riki jande ke muruwak ixo. Jandema'e sawa'e te katuha aja amõ we amõ we jande ke muruwak ixo. Pe, yman rahã, a'e aja jaxo ta tĩ. Arahã a'e aja nixói te ta ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande pe.

4

Tupã rehe har ngã pe Páu ta mujekwa

1 Jande rehe Tupã pyrara usak, a'erehe jande pe a'e pandu. "Myrandu katu ke pepandu pandu peho" aja riki. Ame'ẽ riki jandema'e parakyha. Ame'ẽ ke jande pe a'e riki me'ẽ, a'erehe: "Marã ka ym japanduha" aja ym jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. 2 Amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ẽ ke jahijar. Ma'e ke jande ke muhuxĩ, ame'ẽ jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar tĩ. Tupã je'ẽha ke japandu rahã, amõ ta ke jamuka'u te'e tar ym. ("Páu ta muka'u te'e tar katu" aja amõ ta pandu naĩ.) Anĩ. Jetehar te ke Tupã je'ẽha mujekwa. Aja jande jaxo. Tupã jande rehe usak uĩ, aja jaxo. Aja rahã, jande rehe amõ ta usak rahã, pandu ta: "Páu ta ixoha katu" aja. 3 Myrandu katu ke japandu pandu. Ame'ẽ ke amõ ta ukwa ym rahã, ame'ẽ ta riki mupyraraha renda pe oho ixo ame'ẽ ta ke. A'erehe ukwa ym ixo. 4 Kirisutu riki Tupã a'e tĩ. Kirisutu riki katu

te me'ẽ ke. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeriha ipe.) Ame'ẽ panduha ke myrandu katu rehe ihĩ. Pe, myrandu katu ke amõ ukwa rahã, ame'ẽ ukwaha riki ma'e weraha aja saka. Pe, mupyraraha renda pe oho ta ixo ame'ẽ ta rehe ame'ẽ weraha hendy ixo tipe, ame'ẽja saka. Kirisutu rehe har mujekwa tipe. Ame'ẽ weraha ke Satana muwe, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Aja rahã, iãkã ke mujanam rãi. (Aja rahã, ukwaha mukanim. A'erehe ukwa ym te.) A'erehe myrandu katu rehe mupyraraha renda pe oho ixo ame'ẽ ta jurujar ym. Satana riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ.

5 Sawa'e te wan ta jande a'erehe jande rehe har japandu pandu. Anĩ. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe har jande japandu pandu. A'e riki jandema'e sawa'e te. Ngã muhãha ke a'e aja japandu pandu. Pe, jande riki pehẽma'e miasu ta ke. Jande ke Jesu mondo, a'erehe pehẽma'e miasu ta ke jande tĩ. 6 Yman te pytun te'e rahã, Tupã pandu: "Mã peja wera katu" aja. A'e riki weraha mujã. Ame'ẽ Tupã riki jande py'a pe weraha ke muwyr, ame'ẽja saka. (Aja rahã, juehe har a'e mujekwa jande pe.) Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Kirisutu rehe har amõ ukwa rahã, Tupã rehe har ukwa tĩ. A'erehe Tupãma'e pyrãtãha ke Kirisutu mujesak.

Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr

7 Jande riki pitu te'e. Tujuk pander aja saka. Imembek. Anĩ. Ima'e pyrãtãha ke jande pe Tupã muwyr. A'erehe ehe har japandu pandu katu. Ehe har ukwa ame'ẽ ke katu te me'ẽ ke. Ehe har japandu rahã, ima'e pyrãtãha namõ japandu, aja ngã pe Tupã mujekwa. Jandema'e pyrãtãha namõ anĩ. 8 Amõ amõ rahã, jande ke amõ ta mahy hũ tipe. (Jande pe ima'e pyrãtãha Tupã muwyr.) A'erehe tapijar te'e we Tupã je'ẽha ke japandu pandu. Myja me'ẽ jama'e ta my? Aja amõ amõ rahã, jakwa jakwa jaxo. Anĩ. Mãte jakwaha aja ym te jaxo. 9 Jande ruwajan heta ixo. Pe, jande rehe katu ame'ẽ ta pete'e ixo tĩ. Jande ke amõ ta muputu'u tĩ. Mahy tĩ. Jande ke jukwa ym we rĩ. 10 Jesu ke amõ ta mupyrara. Aja jande ke amõ ta mupyrara ixo tĩ. Aja te'e ta jaxo. A'e ke amõ ta jukwa. Aja jande ke amõ ta jukwa tar katu tĩ. Aja te'e ta jaxo. Jajurujar katuha jahijar ym. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe ima'e pyrãtãha ke jande pe muwyr, aja jamujekwa katu ngã pe. (Aja rahã, Jesu ixuwe katu te hũ ixo, aja mujekwa katu.) 11 Jande jaxo rahã, jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jukwa tar katu tipe. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke jukwa tar katu. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe jande pe ima'e pyrãtãha ke muwyr, aja jamujekwa katu ngã pe. (Aja rahã, ixuwe katu te hũ ixo, aja mujekwa katu tĩ.) 12 Pesarahã! Kuja riki. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta jukwa tar katu. Mãte we me'ẽ jande jaxo. Japyrara jaxo. Pehẽ anĩ. Jande japandu, ame'ẽ rehe pejurujar katu, a'erehe katu aja pexo. (Pepyrara ym, aja pexo katu.)

13 Mãte we me'ẽ jande jaxo (tapijar te'e we myrandu ke japandu.) Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Tupã je'ẽha riki jetehar te ke aja akwa katu, a'erehe ame'ẽ ke ihẽ apandu katu" aja amõ pandu.

Aja Tupã je'ẽha riki jetehar te ke aja jakwa katu, a'erehe myrandu katu ke japandu katu tĩ. 14 Manõha ngi Jesu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. (A'erehe Tupã je'ẽha riki jetehar te ke aja jakwa katu.) Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. Aja jande jamanõ rahã, yman rahã, jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ, aja jakwa katu. Pe, Jesu namõ jaxo ta. Pehẽ aja tĩ. Mukwera katu ta muhem tĩ. Pe, pehẽ namõ jande ke huwa koty a'e mupu'am ta. 15 Apo upa aja japyrara jaxo rahã, pehẽ pe katu. Myrandu katu ke pehẽ pe japandu, a'erehe pehẽ pe katu. Pe, amõ amõ ta rehe pyrara Tupã usak te hũ rahã, Tupã rehe ame'ẽ ta jurujar katu ta. "Mã! Ne jõ riki katu te hũ" aja Tupã pe pandu ta tĩ. Aja katu Tupã rehe har pandu te hũ riki.

Tapijar te'e we Tupã rehe Páu jurujar katu

16 (Jande ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jakwa katu.) A'erehe jande jajupyai ym jaxo. Jande pitu te'e riki. Jande rete tamũiha ohoho ixo. Jande py'a anĩ.

Wera rahã pame katu te jande py'a ke Tupã mãtã katu. A'erehe tapijar te'e we Tupã rehe jajurujar katu. Jahijar ym ame'ẽ. 17 Apo jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mahy we ixo rĩ. Jande ke mupyrara we ixo rĩ. Ame'ẽ upa ta. Apo japyrara jande jaxo. Aja rahã, yman rahã, Tupã namõ jaxo ta. Katu te hũ ta. Ame'ẽ ke upa ym te ta. Pyraraha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe jajurujar katuha jahijar ym. 18 A'erehe marã ka ym ma'e ke rehe amõ usakiha, ame'ẽ rehe har jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. Ma'e ke amõ usak ym, ame'ẽ upa ym te ta. Ywa pe Tupã namõ ixo ame'ẽ ke upa ym te ta. Ma'e ke amõ usak, ame'ẽ upa ta. Ame'ẽ rehe har jande py'a pe jakwa jakwa ym jaxo.

5

Jande rete pyahu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta

1 (Japyrara jaxo. Anĩ. Jajurujar katuha jahijar ym. Yman rahã, jande rete pyahu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta.) Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahã, jande rete riki xipa, ame'ẽja saka. Xipa ijuk, ame'ẽ riki jande jamanõ, ame'ẽja saka. Jamanõ rahã, amõ jande rete ke Tupã mujã ta, ywa pe. A'e riki mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke ijuk ym te ta. Uhã te hũ ame'ẽ ke. 2 Ywa pe jande rete pyahu ame'ẽ ke jande pe Tupã me'ẽ ta. Ame'ẽ ke japutar katu tipe apo 'y. Japutar katu te hũ, a'erehe: "Mã! Ame'ẽ namõ apo jaxo rahã, katu" aja jande jupe. 3 Amõ jande rete pyahu namõ jande jaxo ta rahã, jande'ã jawe te'e, ame'ẽja saka ixo ym ta. 4 Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jaxo rahã, jande pitu te'e riki. Japyrara jaxo, a'erehe: "Ái ái ái" aja japandu, ame'ẽja saka riki. Japyrara jaxo, a'erehe jande rete ngi jahem tar katu riki. Aja jõ ym. Ywa pe har jande rete pyahu ke japutar katu. Aja rahã, jamanõ ym te ta riki. Jande ruhã te hũ ta riki. 5 Jande rete pyahu ke Tupã moĩ katu ta. Ame'ẽ ke jetehar te aja a'e mujekwa, a'erehe jande py'a rehe I'ã ke a'e muwyr. Aja rahã, yman rahã jande rete ke a'e mupyahu ta, aja a'e mujekwa katu.

6-8 Tupã'ã jande py'a rehe ihĩ katu, a'erehe jande pyrãtã katu te jande. Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jaxo rahã, ywa pe jandema'e sawa'e te namõ jaxo ym rĩ, aja jakwa katu. Se jande rete ke jambor, ame'ẽja saka. Pe, ywa pe jandema'e sawa'e te namõ jaxo katu, aja japutar katu. Ame'ẽ ke jasak, a'erehe jajurujar katu ehe. Anĩ. Aja ym. Jasak ym we rĩ. Pe, jande jajurujar katu ehe. Aja te'e ta jaxo. 9 Jandema'e sawa'e te namõ jaxo tar katu. Amõ we tĩ. Ima'e ma'eha ke jama'ema'e tar katu. Ame'ẽ ke jõ japutar katu te. Se jaxo rahã, aja japutar katu te. Ywa pe jaxo rahã, aja tĩ. Ima'e ma'eha ke jama'e tar katu tĩ. 10 Jande johu Kirisutu ruwa koty japu'am ta kỹ. Upa ixotyhar ta aja tĩ. Huwa koty pu'am ta kỹ tĩ. Pe, jande rehe har a'e pandu pandu ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jama'ema'eha rehe har a'e pandu pandu ta. (A'erehe ima'e ma'eha ke aja te'eha jama'ema'e tar katu.) Katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã: "Nde katu" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ẽ katuha aja ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu me'ẽ ta ipe tĩ. Katu ym rahã: "Nde katu ym" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ẽ katu ym ha aja ma'e ke a'e me'ẽ ta tĩ. Aja pame katu te ta. (A'erehe jandema'e sawa'e te putar ame'ẽ ke mã peja pema'ema'e katu.)

Tupã rehe katu ame'ẽ ta ke

11 (Jande jama'eha rehe har jandema'e sawa'e te pandu ta) a'erehe ima'e ma'eha jama'ema'e tar katu te. A'erehe amõ ta pe japandu: "Pejurujar katu ehe" aja riki. Jetehar te jamu'e, aja Tupã ukwa katu. Aja ihẽ rehe har pekwa, aja ihẽ aputar tĩ. 12 Aja rahã: "Katu ame'ẽ ta ke jande" aja japandu ym. Anĩ. "Jetehar te jamu'e" aja japandu rahã, jande rehe har pekwa ta, aja japutar. Aja rahã, amõ ta pe katu jande rehe har pepandu katu ta tĩ. Ame'ẽ panduha pekwa katu ta. Ame'ẽ ta amõ rehe usak te'e rahã: "Mã! Katu ame'ẽ ke" aja ukwaha naĩ. Soroka pe jõ usak, ame'ẽja saka. Ixoha ukwa ym. Ipy'a pe usak ym, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta jande rehe usak te'e, a'erehe: "Katu ym Páu ta" aja ukwaha naĩ. Jande jaxoha ukwa ym, a'erehe: "Katu ym" aja pandu naĩ.

13 Jaka'u te'e jande, aja pekwaha my? Aja jaxo rahã, Tupãma'e ma'eha ke jama'ema'e tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja jaxo. Jaka'u

te'e ym jande, aja pehẽ pekwaha my? Aja ym jaxo rahã, pehẽ py'a ke jamãtã tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja ym jaxo.

14 Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e katu. Peteĩ sawa'e manõ. Aja rahã, upa awa ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy. Aja jakwa katu. A'e manõ rahã, upa katu te awa ta manõ inamõ tĩ, ame'ẽja saka. 15 A'e manõ. Aja rahã, upa awa ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahã, apo ixo ame'ẽ ta juehe har ma'ema'eha rehe jõ usak usak rahã, katu ym. Kirisutu putar ame'ẽ ke apo ixo ame'ẽ ta ma'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. Kirisutu manõ, pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem tĩ. A'erehe jurujar katu ehe ame'ẽ ta Tupã namõ ixo ta. A'erehe Kirisutu putar ame'ẽ ke apo ixo ame'ẽ ta ma'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. (Aja pehẽ tĩ. Kirisutu putar ame'ẽ ke pema'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ.)

16 Amõ rehe jasak rahã: "Peme'ẽ katu." Amõ rehe: "Peme'ẽ katu ym" aja japandu ym apo 'y. "Kirisutu katu ym" aja jurujar ym ehe ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Yman ame'ẽ ta aja jakwa naĩ tĩ. 17 Kirisutu kotyhar aja amõ jumuruwak rahã, a'e pyahu aja ixo 'y. Kwehehar ixoha ke mukanim, aja ixo. Ixoha pyahu aja ixo apo 'y. 18 Upa ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e ame'ẽ ke. Jande ke a'e muruwak. Yman huwajan ta ke jande. Apo ehe katu ame'ẽ ke jande. Ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Kirisutu manõ, a'erehe ehe katu ame'ẽ ke jande aja Tupã muruwak. Pe, jande pe a'e pandu tĩ: "Kirisutu rehe har pepandu peho" aja. A'erehe ngã jurujar katu ehe rahã, ehe katu ame'ẽ ta ke aja Tupã muruwak tĩ. 19 Jande japandu ame'ẽ ke kuja riki. "Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. A'erehe upa ma'e ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã harái. Kirisutu manõ, ame'ẽ namõ upa awa ta ke ehe katu ame'ẽ ta aja Tupã muruwak ixo" aja japandu. Myja me'ẽ ehe katu aja ngã ke Tupã muruwak, ame'ẽ myrandu ke jande pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke japandu pandu.

20 Ko jande jaxo. Kirisutu je'ẽha rupi japandu pehẽ pe. Jande japandu rahã, Tupã riki pandu pehẽ pe, aja tĩ. Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe japandu pehẽ pe: "Tupã ruwajan ta ke pehẽ. Mã peja Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahã ehe katu ame'ẽ ta ke aja pehẽ ke Tupã muruwak ta" aja japandu. 21 Ma'e ka'u te'eha ke Kirisutu ma'e ym te. Upa jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke Kirisutu rehe Tupã moĩ, ame'ẽja saka. Arahã upa muhepy. Aja rahã, Kirisutu kotyhar ta aja jaxo rahã, Tupã pandu ta: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja.

6

1 Tupã pe japaraky aja jaxo. Myrandu katu japandu pandu, ame'ẽ riki jandema'e parakyha ke. A'erehe pehẽ pe japandu katu: "Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe ixotyhar ta aja pejumuruwak. A'erehe mã peja pexoha pyahu aja pexo" aja japandu. 2 Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke kuja Tupã pandu:

"Ngã rehe apyrara ihẽ asak, ame'ẽ angaha rehe uhyk.
Arahã ihẽ pe pepandu, a'erehe pehẽ rehe ihẽ ahendu.
Ngã ke ihẽ amuhã katu ta, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk.
Ihẽ pe pepandu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja Tupã pandu.

Pesarahã! Apo pehẽ rehe Tupã ipy'a tar katu. Apo pehẽ ke muhã tar katu. Mã peja pejurujar katu ehe tĩ!

3 Myrandu katu ke japandu pandu, ame'ẽ jandema'e parakyha riki jaxer, aja amõ ta pandu, ame'ẽ ke japutar ym. A'erehe jande katu aja jande jaxo. Aja rahã amõ ta: "Tupã rehe ajurujar tar ym ihẽ" aja pandu ym ta. 4 Anĩ. Kuja jaxo. Upa jandema'e ma'eha namõ jande riki Tupãma'e miasu ta ke aja jamujekwa ngã pe. Tupãma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa rahã, jande ke amõ ta mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu. Japyrara jaxo tĩ. Aja Tupãma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa tĩ. 5 Jande ke amõ ta nupã riki. Kyndaha pe jande ke amõ ta kynda raho tĩ. Jande juramã rupi mutyapu tyapu hũ ngã. Japaraky te hũ, a'erehe jande re'õ te hũ. Jaker ym tĩ. Ma'e ke ja'u ym tĩ. Aja japaraky te hũ. 6 Ma'e jaka'u te'eha ke

jama'e aja ym jaxo tar katu. Aja rahã jande riki Tupãma'e miasu ta ke, aja jamujekwa pehẽ pe. Tupã je'ẽha ke jakwa katu tĩ, aja Tupãma'e miasu ke jande, aja jamujekwa tĩ. I'i amõ ta rehe jahendu te'e tĩ. Pahar japarahy ym amõ rehe. Katu ame'ẽ ke jõ amõ ta pe jama'ema'e tĩ. Upa aja Tupãma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa. Jande py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. Jetehar amõ ta rehe japy'a katu tĩ. 7 Jetehar ke jõ amõ ta pe japandu pandu. Tupãma'e pyrãtãha namõ ma'e ke jama'ema'e. Upa aja Tupãma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa katu. Tupã pandu jande pe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja jaxo. A'erehe: "Katu ym pehẽ" aja amõ pandu rahã: "Katu jaxo" aja jakwa katu. Aja jaxo, a'erehe amõ ta pe myrandu katu ke japandu katu. Upa aja Tupãma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa katu. 8 Amõ we tĩ. Amõ ta: "Páu ta mu'e katu" aja jande rehe har pandu. Amõ ta anĩ. "Katu ym" aja ukwaha naĩ. Jande rehe amõ ta juru ai tĩ. Amõ ta: "Katu ame'ẽ ke peme'ẽ ta" aja jande rehe har pandu tĩ. Amõ ta: "Páu ta te'e je'ẽ" aja ukwaha naĩ. Anĩ. Jetehar te ke japandu pandu. 9 "Jaxer ke Páu ta" aja amõ ta ukwaha naĩ, a'erehe jetehar jande rehe har a'eta ukwa tar ym. "Katu Páu ta" aja amõ ta ukwa, a'erehe jetehar jande rehe har ukwa katu. "Páu ta manõ ta" aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Pesarahã! Ko jaxo we rĩ. "Páu ta ke Tupã mupyrara" aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Jande ke jukwa ym we rĩ. 10 Amõ rahã, japyai riki. Anĩ. Jande rury katu te we rĩ. Aja te'e ta jaxo. Japyrara aja jaxo. Pe, amõ ta pe Tupã rehe har japandu. A'erehe ehe har amõ ta ukwa katu. Aja rahã, ame'ẽ riki ima'ehũ aja ixo. Jandema'e nixói te aja jaxo. Pe, upa ma'e ke japutar, ame'ẽ ke namõ jaxo. Upa aja jaxo rahã, Tupãma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa ngã pe.

11 Korin ok ta pe har ta! Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Upa ma'e ke pehẽ pe jamujekwa katu. Jande py'a rehe ihĩ, ame'ẽ ke upa jamujekwa katu pehẽ pe tĩ. 12 Aja rahã pehẽ rehe jande japy'a katu, aja jamujekwa katu. Ame'ẽ ke japutu'u ym pehẽ ngi. Jande rehe pehẽ pepy'a katu, ame'ẽ ke pehẽ riki peputu'u, jande ngi. 13 Pehẽ riki ihẽ ra'yr ta aja saka. A'erehe ko pehẽ pe ihẽ apandu katu. Pehẽ rehe jande japy'a katu, aja pehẽ tĩ. Jande rehe pepy'a katu tĩ!

Jurujar ym ame'ẽ namõ pejumokõi ym pehẽ pexo

14 Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo. Marã ka ym paraky katuha. Katu ame'ẽ namõ katu ym ame'ẽ ke marã ka ym juehe katuha. Tupã rehe har ukwa katu ame'ẽ namõ ukwa ym ame'ẽ marã ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo.) 15 Kirisutu namõ Satana marã ka ym juja panduha. (Ãjã ramũi a'e.) Aja rahã, Kirisutu kotyhar namõ Satana kotyhar marã ka ym juja panduha. Tupã rehe jõ amõ ipy'a moĩ moĩ katu ame'ẽ namõ Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ marã ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo.) 16 Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e. Jande py'a rehe a'e ihĩ katu. A'erehe jande riki Tupã rehe ngã jumu'eha renda aja saka. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, marã ka ym tupãran rehe ipy'a ke moĩha. Jande py'a rehe Tupã ihĩ katu. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo.) Yman kuja a'e pandu:

"Ihẽ kotyhar ta namõ ihẽ axo ta. Ame'ẽ ta py'a rehe ihẽ axo katu ta.
Ihẽ rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ ta. Ame'ẽ ta ihẽma'e wan ta" aja riki. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo.)
17 Jandema'e sawa'e te pandu tĩ:
"Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke pehijar peho. Ame'ẽ ta ngi petyryk peho.
Upa ma'e jaxer ai ame'ẽ ke pehijar tĩ. Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke pehẽ aja ihẽ akwa katu.
18 Pehẽ pái ke ihẽ aja ihẽ axo ta.
Ihẽ ra'yr ta ke pehẽ aja pexo ta tĩ. Ihẽ rajyr ta ke pehẽ aja pexo ta tĩ" aja yman jandema'e sawa'e te pandu. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Ta'yr ta ke pehẽ, a'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ pejumokõi ym pehẽ pexo.

7

1 Yman upa aja pandu katuha ke Tupã
moĩ katu jande pe. Aja rahã, jamu'e katu
rahã, jakwa katu. A'erehe upa ma'e jaka'u
te'eha jama'ema'eha ke mã peja jahijar
katu. Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Apy'a katu
pehẽ rehe! Apandu katu pehẽ pe! Mã peja
ma'e jaxer ai ame'ẽ rehe har jande py'a pe
jakwa jakwa ym jaxo! Mã peja katu jaxo.
Mã peja Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ
katu.

Páu hury katu

2 (Ihẽ mu ta! Japandu pehẽ pe. Jande
rehe juru ai ame'ẽ ta rehe pehendu
ym.) Amõ ta pe ma'e katu ym ame'ẽ ke
jama'ema'e ym. Jamujaxer ym amõ ta ke.
Amõ ta ke jamuka'u te'e ym tĩ. Aja japyhyk
ym ma'e ke. A'erehe mã peja jande rehe
pepy'a katu. 3 Aja apandu rahã: "Ihẽ rehe
pepy'a ym" aja ihẽ apandu ym. Apandu
ramõ te: "Pehẽ rehe japy'a katu" aja riki.
Aja rahã, Tupã putar rahã, pehẽ namõ aja
te'e ta jaxo. Pe, pehẽ rekoha pe jamanõ
ta my tĩ. Aja pehẽ rehe ihẽ apy'a katu aja
amujekwa ta. 4 Pehẽ rehe ihẽ ajurujar
katu. Amõ ta pe: "Korin ok ta pe har ta
katu ame'ẽ ta ke a'eta" aja jõ pehẽ rehe har
ihẽ apandu pandu. Mãte ihẽ akwaha. Anĩ.
Ihẽ py'a ihẽ amãtã katu te riki. Ihẽ rury
katu te hũ tĩ.

5 Masendo ywy pe jahyk rahã, tapijar te'e
we jande ke amõ ta mupyrara. Amõ amõ
rekoha rupi jaho rahã, aja tĩ. Jande ke
mupyrara tĩ. Jande namõ amõ ta je'ẽ je'ẽ
hũ tĩ. Pe, pehẽ pexoha rehe har jajumupyai
tĩ. 6 Pyai ame'ẽ ta ke Tupã muhury katu.
A'erehe a'e riki jande ke muhury katu.
Jande rehe Tit uhyk katu uwyr. A'erehe
jande ke Tupã muhury katu. 7 A'e uhyk
uwyr rahã, jande ke a'e muhury katu. Amõ
we tĩ. A'e ke pehẽ pemuhury katu tĩ, aja Tit
pandu jande pe, a'erehe jande rury katu tĩ.
Kuja jande pe a'e pandu tĩ:

—Páu! Nde rehe Korin ok ta pe har ta
usak tar katu. Ne namõ ixo ame'ẽ ta rehe
aja tĩ. Usak tar katu tĩ. Ame'ẽ sawa'e jaxer
ixo, a'erehe ame'ẽ py'a ke a'ep pe har ta
muruwak. Apo Tupã rehe ipy'a katu 'y.
A'eta pandu tĩ: "Anĩ. Páu ta katu" aja a'eta
pandu — aja Tit jande pe pandu.

A'erehe jande riki jande rury katu te hũ.

8 Paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo kwe.
Ame'ẽ rehe pesak rahã, pepyai riki. "Mã!
Ihẽ amondo ym rahã, katu ta tipe" aja ihẽ
akwa ym axo. I'i pehẽ ke ihẽ amupyai,
ame'ẽ ke ihẽ akwa rahã, ihẽ apyai ta tipe.
9 Anĩ. Apo ihẽ rury katu riki. Pehẽ ke
ihẽ amupyai. A'erehe anĩ. Pehẽ pepyai,
a'erehe pehẽ py'a ke pemuruwak. Ma'e
peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Tupã
putar, aja pehẽ pepyai riki. Pexoha pe-
mukatu, a'erehe pehẽ ke jamupyai te, aja
ym. 10 Tupã putar, aja amõ pyai rahã, ixoty
ipy'a ke a'e muruwak. Pe, ma'e ka'u te'eha
ma'eha ke hijar. Ame'ẽ ke Tupã muhã katu.
Aja rahã: "Katu tiki" aja amõ ukwa. Pe,
Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jupyai a'eta
juehe jõ rahã, Tupã koty ipy'a muruwak
ym. Manõ rahã, Tupã namõ ixo ym te ta.

11 Pehẽ pepyai, a'erehe ixoty pehẽ py'a ke
Tupã muruwak. Mã peja ame'ẽ ke pekwa
pekwa pexo! Pehẽ py'a ke a'e muruwak,
a'erehe pahar ma'e katu ym ame'ẽ ke pe-
mukatu. "Mã! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e.
Ame'ẽ ke jamukatu ta" aja pepandu. Pe,
pemukatu tĩ. "Mã! Ma'erehe ame'ẽ sawa'e
ixoha jamukatu ym my?" aja pepandu.
Pehẽ pejuparahy pehẽ juehe tĩ. Pehẽ ke
Tupã mupyrara ta, ame'ẽ ngi pekyje tĩ.
Jande rehe pepy'a katu, aja pemujekwa tĩ.
Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'e riki ipy'a ke
Tupã koty muruwak tĩ, aja peputar katu tĩ.
Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'ẽ ke pemahy
tar katu. Upa aja pemujekwa. Aja rahã,
pahar katu ym ame'ẽ ke pemukatu tar katu
tĩ, aja pemujekwa katu jande pe tĩ.

12 A'erehe ame'ẽ paper pinim ke ihẽ
amondo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e,
ame'ẽ pe ihẽ amondo. Ame'ẽ pe jõ ym. Anĩ.
Amõ ke ame'ẽ sawa'e muhuxĩ. Ame'ẽ huxĩ
ame'ẽ pe ihẽ amondo tĩ. Ame'ẽ pe jõ ym tĩ.
Anĩ. Pehẽ pe ihẽ amondo tĩ. Aja rahã, jande
rehe pehẽ pepy'a katu te, aja pejumujekwa
pehẽ jupe tĩ. (Jande rehe pehendu katu,
a'erehe jande rehe pepy'a katu, aja peju-
mujekwa katu pehẽ jupe tĩ.) Ame'ẽ ke pehẽ
pe amujekwa tar katu, a'erehe ame'ẽ paper
pinim ke ihẽ amondo. "Ame'ẽ katu" aja
Tupã pandu tĩ, ame'ẽja saka tĩ.

13 Jande rehe pehẽ pepy'a katu, a'erehe
jande rury katu tĩ. Jande jõ riki jande rury
katu my? Anĩ. Tit ke pemuhury tĩ. Ame'ẽ

ke jakwa rahã, jande rury katu te riki tĩ.
14 Pehẽ koty Tit oho tate rahã, ihẽ apandu
ipe: “Korin ok ta pe har ta katu riki. Nde
rehe haihu katu ta” aja. Pe, ihẽ apandu
aja pema'ema'e. (A'erehe ihẽ rury katu
axo.) Jetehar ke pehẽ rehe har japandu.
Aja te'eha japandu. Tit pe japandu aja pehẽ
pema'ema'e katu ipe. 15 Tit pandu ame'ẽ
ke rehe pehendu katu. Ame'ẽ ke a'e ukwa
ukwa ixo. Pehẽ rok pe a'e ke pemupyta
katu. Upa a'e pandu ame'ẽ ke pema'ema'e
my, aja pekwa pekwa pexo. Upa ame'ẽ ke
Tit ukwa ukwa ixo rahã, i'ar koty te we
pehẽ rehe a'e ipy'a katu. 16 Ihẽ apandu
ame'ẽ ke pema'ema'e ta, aja ihẽ akwa katu.
A'erehe ihẽ rury katu tĩ.

8

Tamatarer ke me'ẽ ame'ẽ rehe har

1 Jande mu ta! Pesarahã! Masendo ywy
pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta rehe Tupã
usak katu. A'erehe a'eta ma'ema'eha ke
pekwa, ame'ẽ ke japutar. 2 A'eta ke amõ
ta mupyrara te hũ. Aja Tupã rehe jurujar
katuha ke amõ ta mukanim ta tipe. Anĩ.
Mukanim ym. Masendo ywy pe har ta
hury katu te hũ, a'erehe tamatarer ke a'eta
me'ẽ me'ẽ hũ. Heta ym a'etama'e ke. Anĩ.
A'eta me'ẽ me'ẽ katu riki. 3 Ko apandu
pehẽ pe. Ima'e ke namõ a'eta ixo, ame'ẽ
ke a'eta me'ẽ me'ẽ. Jete. Ame'ẽ 'ar koty
te we a'eta me'ẽ me'ẽ. Aja jumunixói a'eta
juehe, ame'ẽja saka. A'eta putar, a'erehe
aja a'eta me'ẽ me'ẽ katu. 4 A'eta jande pe
pandu pandu hũ: “Jundéi ywy rehe Tupã
kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ima'e ym
te ma'e ke. Ame'ẽ ta rehe jande jahaihu
tar katu. Jandema'e tamatarer ke jamatyr
ta. Mã peja ame'ẽ ke peraho ngã pe” aja
masendo ywy pe har ta pandu hũ jande pe.

5 Ta'yr mi a'eta matyr ta aja jakwaha
naĩ. Anĩ. Heta te hũ matyr riki. Amõ we
tĩ. Kuja a'eta pandu py: “Jande riki Tupã
kotyhar ta ke jande” aja riki. A'erehe Tupã
putar aja jamu'e, ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e
tĩ. 6 Ame'ẽ jakwa rahã, Tit pe japandu:
“Tit! Amukwehe Korin ok ta pe har ta pe
tamatarer matyriha ke nde eremu'e. Pe,
a'eta matyr. Apo ixoty ejywyr eho tĩ. Pe,
matyriha ke emumba. Aja rahã, upa matyr
ta. Jesu kotyhar ta ma'e ke ima'e ym te,
ame'ẽ ta pe ame'ẽ ke a'eta mondo tar katu”
aja japandu Tit pe. 7 Pehẽma'e ke mãte hũ
pehĩ. Kuja. Tapijar te'e we Tupã rehe jõ
pejurujar katu te. Amõ ta ke pemu'e katu
te pexo tĩ. Tupã je'ẽha ke pekwa katu te
tĩ. Upa ma'e katu ame'ẽ ke jõ pema'ema'e
tar katu tĩ. Jande rehe pehẽ pepy'a katu
te hũ tĩ. Upa aja pehẽ. Aja pehẽma'e pehũ
aja saka. A'erehe apo ima'e ym te ame'ẽ ta
pe tamatarer ke pemondo katu te hũ, aja
japutar.

8 Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ apandu
ym ta. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe tamatarer
ke amõ ta riki mondo tar katu te hũ, aja
pehẽ pe ihẽ amujekwa tar katu. A'erehe
amõ ta aja pehẽ tĩ. Aja rahã, myja me'ẽ
ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ katu
my, ame'ẽ ke ihẽ akwa tar katu. Aja ame'ẽ
ta rehe pepy'a katu, aja pemujekwa ta.

9 Pesarahã! Jesu Kirisutu, jandema'e
sawa'e te riki awa ta rehe pyrara usak,
ame'ẽ ke pekwa. Ywa pe upa katu te ima'e
ke pehĩ. Anĩ. Upa hijar. Pe, kome'ẽ ywy
keruhũ pe uwyr rahã, ima'e ym te aja ixo.
Pehẽ ke a'e muhã tar katu, a'erehe ima'e
ym te ixo. Aja rahã, ywa pe pehẽma'e ke
mãte hũ ta. (Aja pekwa pekwa pexo. Aja
rahã, sehar ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ
me'ẽ katu ta me'ẽ te'e tĩ.)

10 Peteĩ warahy 'ar aha oho apo. Ima'e
ym te ame'ẽ ta pe tamatarer ke pemondo
tar katu. Tamatarer pematyr riki. (Ame'ẽ
upa ym we rĩ.) Apo ame'ẽ ke pemumba
rahã, katu tiki, aja ihẽ apandu pehẽ pe.
Pehẽ riki ima'e ym te ame'ẽ ta pe pemondo
tar katu py. Pe, pehẽ riki pematyr py.
Upa ym we rĩ. 11 A'erehe apo pemum-
barahã! Pematyr! Yman pepandu: “Ima'e
ym te ame'ẽ ta pe tamatarer jamondo ta”
aja. Aja apo pematyriha ke pemumba.
Pehẽma'e tamatarer pehĩ apo 'y. Ame'ẽ ngi
pematyr. 12 Tamatarer ke peme'ẽ tar katu
rahã, pehẽma'e ngi har peme'ẽ katu. Ame'ẽ
rehe Tupã pandu: “Katu tiki” aja. Pehẽma'e
ym rahã, peme'ẽ ym. Ame'ẽ rehe Tupã
pandu tĩ: “Katu tiki” aja tĩ. Juja katu te.

13-14 “Pehẽ jõ riki peme'ẽ katu. Amõ ta
anĩ” aja ym ihẽ aputar. Apo pehẽma'e riki
heta. A'erehe ima'e ym te ame'ẽ ta pe

pemondo katu rahã, katu tiki. Yman rahã, pehẽma'e ym te rahã, pe, amõ tama'e heta rahã, pehẽ pe ame'ẽ ta riki me'ẽ me'ẽ ta tĩ. Aja rahã, juja katu te ngã me'ẽ me'ẽ ngã jupe. 15 Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Ma'e ke amõ matyr hũ, ame'ẽ ke pyta hũ ym.
Ma'e ke ta'yr mi matyr, ame'ẽ ke uhyk katu ipe” aja panduha ihĩ.

Tit namõ ehe katu ame'ẽ ta oho ta

16 Jande aja Tit kuja putar tĩ. “Korin ok ta pe har ta tamatarer matyr. Upa ym we rĩ. Ame'ẽ ke mumba rahã, katu tiki” aja a'e putar tĩ. Ame'ẽ putariha ke Tupã muwyr ipe. A'erehe Tupã pe japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. 17 Japandu ipe: “Korin ok ta pe har ta rehe esak eho” aja Tit pe. A'e pandu: “Hã! Ihẽ aho tar katu te tĩ. Ame'ẽ ta ke amu'e ta aho kỹ” aja jande pe pandu. Japandu ym rahã we, a'e oho tar katu. A'erehe a'e pandu: “Ihẽ aho ta kỹ” aja. 18 Tit namõ amõ jande mu ke jamondo ta jaxo. Ame'ẽ rehe har se upa Jesu kotyhar ta pandu: “Katu a'e. Myrandu katu a'e pandu pandu katu riki” aja. Ame'ẽ ke jamondo ta jaxo, Tit namõ. (Ame'ẽ ta tamatarer matyriha ke mumba ta pehẽ koty.) 19 Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta pandu ipe: “Nde ke jande japutar. Páu ta namõ eho katu. Amõ Jesu kotyhar ta pyrara ixo. Ame'ẽ ta pe Páu ta namõ tamatarer eraho tĩ. Ame'ẽ ta rehe jande jahaihu tar katu, ame'ẽ ke emujekwa eho tĩ” aja. Aja rahã, tamatarer pyhyk ame'ẽ ta pandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe.

20-21 Mã tamatarer hũ pehẽ peme'ẽ. “Ame'ẽ ke Páu ta juehe pyhyk pyhyk” ame'ẽ je'ẽ je'ẽha japutar ym. A'erehe jetehar jamuhãi tar katu jamondo. Aja Tupã ukwa ame'ẽ ke japutar tĩ. Aja upa ngã ukwa ame'ẽ ke japutar katu tĩ.

22 A'erehe Tit ta namõ ame'ẽ jande mu ke jamondo jaxo. Ame'ẽ mu amõ koty koty jamondo kwe. Aja rahã: “Pahar ihẽ aho ta” aja a'e pandu. Apo pehẽ rehe a'e jurujar katu te. A'erehe pehẽ rehe uhyk rahã, pehẽ py'a ke a'e mãtã katu ta. Aja rahã, tamatarer matyriha ke pemumba ta. Upa ta pematyr. 23 Tit rehe har ihẽ apandu tĩ. Ihẽ namõ myrandu katu ke a'e pandu pandu tĩ. Ihẽ namõ pehẽ py'a ke a'e mãtã tar katu tĩ. Pe, amõ mu ta Tit namõ oho ta ixo. Ame'ẽ ta ke se Jesu kotyhar ta riki mondo tĩ. A'eta je'ẽha rupi ame'ẽ mokõi ta oho ixo. Ame'ẽ ta ke amõ ta ukwa rahã, Kirisutu pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. 24 Ame'ẽ ta pe pemujekwa. Pyrara ixo ame'ẽ ta rehe pehẽ pepy'a katu, aja pemujekwa. Tamatarer pemondo rahã, pehẽ pepy'a katu amõ ta rehe, aja pemujekwa. Aja rahã, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta tĩ. Amõ we tĩ. Jande japandu: “Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu ta” aja riki jande. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja mã peja pemujekwa katu ngã pe tĩ. A'erehe tamatarer pematyriha ke pemumba katu.

9

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ẽ rehe har

1 Jundéi ywy pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe amõ Jesu kotyhar ta tamatarer ke mondo ixo. Ame'ẽ rehe har pehẽ pekwa, a'erehe ame'ẽ rehe har amõ we hũ ihẽ amupinim. Anĩ ta. 2 Ame'ẽ ta pe tamatarer ke pemondo tar katu tĩ, aja ihẽ akwa katu. A'erehe pehẽ rehe har masendo ywy pe har ta pe ihẽ apandu katu. “Ngere ywy pe jande mu ta ixo. Korin ok ta pe har ta ke. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe a'eta tamatarer ke mondo tar katu” aja ihẽ apandu. “Jete. Yman amõ warahy 'ar rahã, ame'ẽ ta tamatarer ke mondo ta tipe” aja jande japandu. Ame'ẽ ke masendo ywy pe har ta ukwa rahã, tamatarer ke ame'ẽ ta mondo tar katu tĩ. 3 Amõ ta pe japandu: “Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu riki” aja jande. Pe, tamatarer pematyr ym rahã, amõ ta pandu ta: “Páu te'e pandu” aja. A'erehe jande mu ta ke pehẽ koty jamondo jaxo. Pehẽ namõ ixo rahã, tamatarer ke pematyr katu ta. Upa pehĩ ta. 4 Anĩ rahã, pehẽ ngi jande ruxĩ ta. Ihẽ namõ masendo ywy pe har ta pehẽ rehe uhyk rahã, tamatarer nixói, aja jakwa. Aja rahã, pehẽ ngi jande ruxĩ ta. Pehẽ rehe jajurujar katu riki a'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ta. Pehẽ ruxĩ ta pehẽ ke tĩ. 5 A'erehe jande mu ta pe ihẽ apandu: “Korin ok ta pe peho py. Pehẽ raikwer rupi ihẽ aho ta. Korin ok ta pe har ta pandu: ‘Tamatarer jande

jamatyr ta' aja. Ame'ẽ ke a'ep pe har ta namõ pematyr" aja ihẽ apandu. Aja rahã, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, tamatarer pehĩ ta. Aja rahã, pehẽ ruryha namõ tamatarer pematyr, aja pemujekwa ta ngã pe. Peme'ẽ tar ym ha namõ pematyr. Anĩ. Aja ym riki. Pehẽ rury katuha namõ pematyr.

Huryha namõ peme'ẽ katu

6 Heta ym ma'e ra'ĩ ke amõ jytym rahã, ta'yr mi i'a ke matyr tĩ, ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo. Heta te hũ ma'e ra'ĩ ke amõ jytym rahã, heta te hũ i'a ke matyr ta tĩ. (Aja tamatarer me'ẽha ke tĩ. Heta tamatarer peme'ẽ rahã, heta ma'e ke pehẽ pe Tupã muwyr ta tĩ.) 7 A'erehe: "Kuja hetaha ihẽ ame'ẽ ta" aja amõ pandu. Aja rahã, aja a'e me'ẽ rahã, katu tiki. Huryha namõ me'ẽ, ame'ẽ ke rehe Tupã hury katu tĩ. A'erehe me'ẽ tar ym ha namõ amõ me'ẽ rahã, katu ym. "Mã! Ihẽ ame'ẽ ta me'ẽ te'e" aja ukwaha namõ me'ẽ rahã, katu ym tĩ. 8 Pehẽ pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ẽ ke Tupã muwyr ta. "Ma'e ke jande pe emuwyr" aja Tupã namõ pepandu, ame'ẽ 'ar koty te we a'e muwyr ta. Aja rahã, aja te'eha pehẽ pexoha rehe ma'e ke pehĩ. Amõ we hũ pehẽma'e pehĩ ta. Aja rahã, ame'ẽ ngi har pyrara ixo ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu. 9 Aja riki Tupã je'ẽha mujekwa. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Ma'e ima'e ym te ame'ẽ ta pe Tupã muwyr katu te hũ. Aja te'eha pyrara a'e usak katu ixo" aja riki.

10 Ma'e ra'ĩ ke amõ jytym rahã, tyarõ rahã, i'a pehĩ tĩ. Ame'ẽ ke Tupã muwyr ipe, ame'ẽja saka. Awa mi'u ke a'e muwyr katu tĩ. Aja pehẽ pe tĩ. Pehẽ pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ẽ ke Tupã upa muwyr ta pehẽ pe tĩ. Amõ we hũ muwyr ta pehẽ pe tĩ. Aja rahã, pehẽma'e pehũ ta. Aja rahã, ame'ẽ ngi har ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ katu te we hũ ta tĩ. 11 Pehẽma'e ke heta hũ, aja Tupã muwyr ta pehẽ pe. Aja te'eha ta. Aja rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Aja te'eha pexo ta. Pehẽ pematyr, ame'ẽ ke jamuhãi jamondo. Aja rahã, pyhyk ame'ẽ ta pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe. 12 Pehẽ peme'ẽ, ame'ẽ riki ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Tupã kotyhar ta ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Pe, a'eta pyhyk rahã, Tupã pe pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pandu hũ ta. 13 Tamatarer pehẽ pematyr hũ rahã, myrandu katu rehe pehendu katu, aja pemujekwa katu ngã pe. Kirisutu rehe har myrandu katu ame'ẽ ke pehendu katu. A'erehe Tupã pe ngã pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. Ame'ẽ myrandu katu pepandu pandu katu tĩ. Jundéi ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe tamatarer peme'ẽ katu. Amõ ta pe peme'ẽ katu tĩ. 14 A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ a'eta pandu pandu katu. Pehẽ rehe a'eta ipy'a katu riki. Pyrara ixo ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu rahã, katu tiki, aja pehẽ pe Tupã mujekwa. Aja pehẽ rehe a'e usak katu te hũ. 15 Ma'e katu te ame'ẽ ke amõ te'e me'ẽ. Marã ka ym hepyha mangaha. Katu te hũ. Aja jande pe Ta'yr ke Tupã muwyr tĩ. A'erehe mã peja jande japandu ipe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja riki.

10

"Ihẽ ke Kirisutu mondo" ame'ẽ rehe har Páu pandu

1-2 Ko ihẽ Páu. (Ihẽ rehe juru ai ame'ẽ ta pe apandu apo 'y.) Ihẽ rehe har ame'ẽ ta pandu: "Jande namõ Páu ixo rahã, jande ngi a'e kyje, a'erehe hãtã ym pandu. Pepaite ixo rahã, mã hãtã panduha a'e mupinim jande pe" aja amõ ta pandu naĩ. Pesarahã! Katu ame'ẽ ke jõ Kirisutu ma'ema'e. Wewe katu pandu ngã pe tĩ. Aja pehẽ pe ihẽ apandu tar katu tĩ. (A'erehe pehẽ py'a pemuruwak, aja rahã Kirisutu aja wewe katu pehẽ pe apandu ta tĩ.) Pehẽ py'a pemuruwak ym rahã, mã hãtã ihẽ aje'ẽ je'ẽ ta pehẽ pe. Pesarahã! Ihẽ rehe juru ai ame'ẽ ta pe hãtã ihẽ aje'ẽ katu, aja akwa katu. (Tupã je'ẽha ke japandu rahã, tamatarer hũ japyhyk, aja ame'ẽ ta pandu naĩ.) Ame'ẽ ta pe, hãtã ihẽ aje'ẽ ta, aja ihẽ akwa katu. 3 Awa te'e aja jande jaxo tĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta namõ kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo. "Myrandu katu riki te'e" aja amõ ta pandu naĩ. Ame'ẽ ta je'ẽha ke jamukanim rahã, jande je'ẽha rupi aja ym jamukanim. 4 Pesarahã! Tupã je'ẽha rupi ame'ẽ ta je'ẽha ke jamukanim. Pyrãtãha ke a'e muwyr

jande pe. Ame'ẽ namõ myrandu katu ke putar ym ame'ẽ ta ukwaha ke jamukanim. Ame'ẽ ta te'e pandu: "Myrandu katu riki te'e" aja riki. Ame'ẽ ke Tupãma'e pyrãtãha rupi jamukanim. 5 Juehe har Tupã mujekwa ngã pe. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. Je'ẽ je'ẽ hũ ehe har. A'eta ukwa katu, aja a'eta jupe naĩ. Upa ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rupi jamukanim. Aja rahã, ame'ẽ ta ukwaha ke jamuruwak. Pe, Kirisutu rehe hendu katu. 6 Jande rehe pehendu katu, aja upa pemujekwa jande pe. Aja rahã, jande rehe hendu ym ame'ẽ ta pe jaje'ẽ je'ẽ ta. Ame'ẽ ta pe jaje'ẽ ta: "Pehẽ katu ym" aja.

7 Pesarahã! "Páu Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja ym a'e" aja amõ ta pandu naĩ. Mã! Ame'ẽ ta awa rehe jõ usak te'e, aja ixo. Soroka pe jõ usak te'e aja ixo. Pehẽ koty amõ Kirisutu mondo ame'ẽ ke ixo. Mã! Ehe har pekwa pekwa pexo tĩ. A'e Kirisutu mondo ame'ẽ ke rahã, ihẽ aja tĩ. 8-9 "Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu pandu. Ihẽ ke a'e mondo" aja pehẽ pe ihẽ apandu. Aja ihẽ apandu hũ riki. Ame'ẽ ngi ihẽ ruxĩ ym. A'e je'ẽha rupi pexoha rehe har hãtã ihẽ aje'ẽ je'ẽ. Anĩ. Aja ym. Paper pinim ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amukyje. Anĩ. Aja ym ihẽ aputar tĩ. Kuja aputar. Kirisutu je'ẽha rupi pehẽ py'a ke ihẽ amãtã. Aja rahã i'ar koty te we Tupã rehe jõ pehẽ py'a pemapyk katu. Ame'ẽ ke aputar katu. (A'erehe ihẽ ke Kirisutu mondo.) 10 Pesarahã! Kuja amõ pandu ta my. "Paper pinim ke Páu muwyr. Hãtã je'ẽha ke a'e mupinim. Je'ẽ je'ẽ hũ, ame'ẽ panduha ihĩ. Jande namõ a'e ixo rahã, pitu te'e a'e. A'e je'ẽha te reko ym. Je'ẽha hãtã ym te riki" aja pandu my. 11 Ame'ẽ ta kuja ukwa ta me'ẽ te'e. Pehẽ namõ ihẽ axo ym rahã, paper pinim ihẽ amondo. Ame'ẽ pe hãtã je'ẽha ke ihẽ amupinim. Pe, pehẽ koty aho rahã, juja katu te ta. Ihẽ amupinim, aja pehẽ pe hãtã ihẽ aje'ẽ je'ẽ ta kỹ. Akyje ym ta ihẽ.

12 Amõ ta pandu: "Jande riki katu te ame'ẽ ta ke jande" aja a'eta juehe har jupandu. Ame'ẽ ta aja ihẽ my? Anĩ. Aja: "Ihẽ katu te ihẽ" aja ym ihẽ rehe har akwa akwa axo. A'eta aja ihẽ tĩ, aja ym axo. Juja ym. Ame'ẽ ta pandu a'eta jupe: "Pesarahã! Jande jõ riki katu ame'ẽ ke jama'ema'e. Amõ ta aja ym jaxo. Jande jõ katu" aja a'eta jupe ukwaha. Mã! Ukwa ym te ame'ẽ ta ke a'eta. Ka'u te'e ame'ẽ ta ke a'eta. 13 Aja ym ihẽ rehe har ihẽ apandu. "Tupãma'e pyrãtãha namõ myrandu katu apandu" aja apandu. Aja ym rahã, aja ihẽ apandu ym ta tipe.

Amõ amõ hekoha pe ihẽ ke Tupã mondo. Manambe amõ. A'ep jõ myrandu katu ke japandu jaho. Ame'ẽ hekoha jandema'e parakyha renda, ame'ẽja saka. Pe, yman pehẽ koty jande ke Tupã mondo. Jandema'e parakyha renda, ame'ẽja saka tĩ. 14 Pehẽ koty jande ke Tupã mondo. Aja ym rahã: "Tupã je'ẽha rupi jajur" aja japandu ym ta tipe. Yman pehẽ rehe jahyk rahã, myrandu katu ke japandu pandu pehẽ pe. Ame'ẽ myrandu katu japandu rahã, Kirisutu rehe har japandu.

15 Pesarahã! Ngã pe amõ riki Tupã je'ẽha ke mu'e py. Ame'ẽ raikwer rupi amõ ta oho, pe, pandu: "Jande jõ riki Tupã je'ẽha ke jamu'e katu" aja. Aja ym jaxo. Anĩ. Kuja jaxo. Pehẽ koty jande ke Tupã mondo. A'erehe pehẽ ke jamu'e. Aja rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu te we hũ, aja japutar. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã je'ẽha pehẽ ke jamu'e katu ta. 16 Aja upa rahã, pehẽ rekoha kupe koty myrandu katu ke apandu pandu ta aho. Myrandu katu ke amõ pandu ym, ame'ẽ ta renda pe apandu pandu ta aho. Aja rahã, amõ ta pandu py, ame'ẽ renda pe haikwer rupi ihẽ aho ym ta. "Ihẽ jõ pehẽ pe Tupã je'ẽha ke ihẽ amu'e" aja ym ihẽ apandu ta tĩ.

17 Pesarahã! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: "Ihẽ jõ riki ama'ema'e katu" aja amõ pandu tar katu rahã, kuja a'e pandu ta me'ẽ te'e: "Jandema'e sawa'e te riki ma'ema'e, ame'ẽ ke ko. Katu te ame'ẽ" aja panduha ihĩ. 18 Jandema'e sawa'e te riki amõ rehe har pandu ta: "A'e katu" aja. Aja rahã, ame'ẽ ke katu. Juehe har amõ pandu: "Ihẽ katu" aja. Aja rahã, katu aja ym a'e. (A'erehe ihẽ rehe har Tupã pandu: "Nde katu" aja ihẽ aputar. Sawa'e pandu ame'ẽ ke anĩ. Aputar ym ame'ẽ ke.)

11

Mã peja pehẽ ke Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran muka'u te'e ym

1 (“Katu ame'ẽ ke ihẽ” aja ihẽ apandu
rahã) aka'u te'e ame'ẽ ke aja saka ihẽ
apandu axo. Mã peja pehẽ py'ahu te'e
pehendu. 2 Pehẽ riki kũjã ixo te'e ame'ẽ ke,
ame'ẽja saka. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ipy'a
pe nixói te, ame'ẽja saka. Pe, peteĩ sawa'e
pe jõ pehẽ ke ihẽ apandu katu, ame'ẽja
saka. “Nde pe ihẽ ame'ẽ ta” ame'ẽja saka.
Ame'ẽ sawa'e Kirisutu ke. (Pe, Kirisutu ngi
amõ koty pehẽ py'a pemuruwak, a'erehe
pehẽ rehe ihẽ ajyty'ym.) Tupã aja tĩ. Pehẽ
rehe jyty'ym tĩ. Aja pehẽ rehe ajyty'ym
tĩ. 3 Yman Ewa pe mbói te'e pandu. Sa-
tana riki. (Ãjã ramũi a'e.) Pandu katu
tipe. Anĩ. Muka'u te'e Ewa ke. Aja pehẽ
ke amõ ta muka'u te'e ta my tĩ. Ame'ẽ
rehe ihẽ ajumupyai. Muka'u te'e rahã,
Kirisutu rehe jõ pehẽ pepy'a katu te, ame'ẽ
ke pehijar ta my. 4 Pehẽ pe Jesu rehe har
jande jamu'e. Amõ kotyhar Jesu rehe har
amõ ta mu'e pehẽ pe. Pe, ame'ẽ ta rehe
pehẽ ruryha namõ pehendu katu. Katu ym
aja. Tupã je'ẽha ke japandu rahã, Tupãma'e
pyrãtãha namõ ma'e ke jama'ema'e, aja
jetehar te ke aja jamujekwa. Apo amõ ko-
tyhar Tupã'ã rehe har amõ ta mu'e. Ame'ẽ
rehe pehendu katu. Katu ym aja. Myrandu
katu ke pehẽ pe japandu. Ame'ẽ rehe pe-
jurujar katu. Apo amõ kotyhar myrandu
katu ke amõ ta pandu pehẽ pe. Ame'ẽ rehe
pehendu katu tĩ. Katu ym aja.

5 Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke pehẽ koty
ixo apo. “Jande katu te” aja ame'ẽ ta ukwa
a'eta jupe naĩ. Anĩ. Ihẽ 'ar koty te we
katuha, aja ym ame'ẽ ta, aja akwa. 6 Ma'e
pandu katu te hũ ame'ẽ ke aja ym ihẽ. Anĩ.
Tupã rehe har akwa katu te hũ ame'ẽ ke
ihẽ, aja jõ ihẽ akwa. Ame'ẽ ke pehẽ pe
ihẽ amujekwa katu. Aja te'eha pehẽ pe ihẽ
amujekwa. (Aja rahã, ihẽ rehe pehendu
katu ta apo my.)

7 Myrandu katu ke jande pe Tupã mu-
jekwa. Ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu
pandu. Arahã pehẽ ngi tamatarer ke ihẽ
apyhyk ym. A'erehe: “Páu Kirisutu mondo
ame'ẽ ke aja ym a'e” aja pekwaha naĩ.
Anĩ. Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ. Pe-
sarahã! Ngãma'e miasu aja ihẽ axo, a'erehe
ihẽ aparaky axo. Aja tamatarer apyhyk.
Ame'ẽ pe jõ ihẽma'e ajo'ok katu. Ngãma'e
miasu aja ihẽ axo, a'erehe katu ym my?
Anĩ. Katu tiki. Aja ihẽ axo. Aja rahã Tupã
rehe har pejumu'e katu. Aja katu pehẽ pe.

8 Pehẽ pe myrandu katu ke ihẽ apandu
pandu axo rahã, amõ ta ngi tamatarer
ihẽ apyhyk. Amõ hekoha pe Jesu koty-
har ta ixo. Ame'ẽ ta ngi tamatarer ihẽ
apyhyk. (Pehẽ ngi anĩ.) Ihẽ pe a'eta te'e
me'ẽ me'ẽ. A'erehe ame'ẽ tama'e ke ihẽ
amukanim, ame'ẽja saka. (A'erehe ihẽma'e
ke upa pehĩ.) A'erehe pehẽ pe myrandu
katu ihẽ apandu pandu. (Aja pehẽ namõ
ma'e ke ihẽ ama'ema'e.) 9 Pe, pehẽ namõ
ihẽ axo rahã, tamatarer ke ihẽ aputar rahã,
pehẽma'e ke ihẽ apyhyk ym. Masendo
ywy pe har ta jande mu ta riki tamatarer
ke muwyr ihẽ pe. Upa ihẽ aputar ame'ẽ
ke a'eta muwyr. Yman: “Tamatarer ihẽ
aputar” aja apandu ym pehẽ pe. Aja yman
rahã, apandu ym te ta tĩ. Aja te'eha apandu
ym ta.

10 Kirisutu kotyhar ke ihẽ. A'erehe jete-
har ke apandu. Kuja. “Myrandu katu ke
ihẽ apandu axo rahã, amõma'e tamatarer
ke ihẽ apyhyk ym te ta” aja ihẽ akwa. Aja
te'e ta ihẽ. Pehẽma'e tamatarer apyhyk ym
te ta. Aja upa ngere ywy pe har tama'e
ihẽ apyhyk ym ta tĩ. (Ngere ywy pe pexo.
Korin ok ta aja tĩ. Ngere ywy rehe ihĩ
tĩ.) 11 “Jandema'e tamatarer Páu pyhyk ym,
a'erehe jande rehe a'e ipy'a ym” aja amõ ta
pandu naĩ tĩ. Anĩ. Aja ym. Pehẽ rehe ihẽ
apy'a katu, ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ.

12 Myrandu katu ihẽ apandu rahã,
amõma'e tamatarer ihẽ apyhyk ym we ta rĩ.
Aja tapijar te'e we ihẽ axo ta rĩ. Aja rahã,
amõ Kirisutu mondo ame'ẽ ta kuja: “Páu
aja myrandu katu ke japandu” aja marã
ka ym panduha. Ame'ẽ ta amõ tama'e
tamatarer ke pyhyk riki. A'erehe ihẽ aja:
“Ihẽ apyhyk ym” aja marã ka ym panduha.
Ame'ẽ ta riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta
ke aja a'eta jupe. 13 Ame'ẽ ta Kirisutu
mondo ame'ẽ ta ke aja ym. Kirisutu mondo
ame'ẽ ta ran ke a'eta. Te'e a'eta pandu.
“Tupãma'e parakyha ke jama'ema'e” aja
te'e a'eta. A'eta rehe amõ usak rahã, ame'ẽ
ta Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke a'eta aja riki.
Anĩ. Muka'u te'e ngã ke ame'ẽ ta.

14 Pesarahã! Satana riki jumuruwak. (Ãjã ramũi a'e.) Tupã je'ẽha rahoha katu te aja a'e jumuruwak. Aja a'e muka'u te'e ngã ke. 15 A'erehe Satana kotyhar ta jumuruwak riki tĩ. Kuja. "Katu ame'ẽ ta ke jande. Jetehar te ke japandu ngã pe" aja ame'ẽ ta pandu naĩ. Pandu ame'ẽ ta ran, aja ame'ẽ ta jumuruwak. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran ta ke.) Aja muka'u te'e ngã ke. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ ta ma'ema'eha, aja mupyrara ta. (A'erehe Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran rehe pehendu ym.)

Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja Páu ixo rahã, a'e ke ngã mupyrara hũ

16 Ihẽ riki aka'u te'e ame'ẽ ke, aja pehẽ ngi har amõ ta ukwaha a'eta jupe. Aja ym rahã, katu tiki. Pe, apandu tĩ. "Ihẽ aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ" aja ihẽ rehe har apandu we mi rahã, mã peja: "Páu ke japutar" aja pepandu. Aja rahã, mu'eharan ta aja saka: "Ihẽ katu" aja ihẽ axo ihẽ jupe. 17 Ame'ẽ ke ihẽ apandu rahã, Tupã je'ẽha rupi ym ihẽ apandu. Ihẽma'e je'ẽha rupi apandu. "Ihẽ katu" aja apandu rahã, aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ aja apandu axo. (Aja rahã, ihẽ rehe pehendu katu ta my tĩ.) 18 "Ihẽ katu" aja pandu ame'ẽ ta heta ixo. Awa te'e aja pandu tĩ. A'erehe ihẽ apandu tĩ. "Ihẽ katu" aja ihẽ jupe. (Aja rahã, ihẽ rehe pehendu katu ta my tĩ.) 19 Pehẽ pekwa katu te aja pekwaha pehẽ jupe. Mã! Pekwa katu tipe. Ka'u te'e ame'ẽ ta katu aja pekwaha. Pe, ame'ẽ ta rehe pehendu katu. (Aja rahã, mã peja ihẽ rehe pehendu katu tĩ. A'erehe aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo tĩ.)

20 Pehẽ ke amõ koty koty mondo ame'ẽ ta rehe har pepandu: "Mã peja pexo" aja. Pehẽma'e ke te'e pyhyk raho ame'ẽ ta rehe har: "Mã peja peraho" aja tĩ. Pehẽ ke a'eta muka'u te'e tĩ. "Mã peja" aja pepandu tĩ. "Jaxer ai ame'ẽ ta ke pehẽ" aja a'eta ukwaha pehẽ rehe har. "Mã peja" aja pepandu tĩ. Pehẽ ke a'eta nupã, aja pehẽ jaxer aja a'eta ukwaha. Pe, pepandu: "Mã peja" aja. 21 Mã! Ame'ẽ ta ma'ema'eha aja ihẽ ama'e ym. Ihẽ ruxĩ ingi, a'erehe ihẽ ama'e ym riki. A'erehe ihẽ pitu te'e, aja amõ ta ukwaha naĩ. Mã! Je'ẽha te areko ym ihẽ, aja a'eta ukwaha naĩ tĩ.

Ma'e ke rehe har: "Mã! Katu te" aja amõ pandu tar katu rahã, ihẽ aja tĩ. "Katu te" aja ihẽ rehe har apandu. Aja rahã, aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ, aja akwa ihẽ juehe har. (Aja rahã, ihẽ rehe pehendu katu ta my tĩ.) 22 Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran jundéu awa ta ke my? Ihẽ aja tĩ. Jundéu awa ke ihẽ tĩ. Ame'ẽ ta Amarã rainõ ta ke my? Ihẽ aja tĩ. Amarã rainõ ke ihẽ tĩ. 23 Kirisutuma'e parakyha ke ame'ẽ ta my? Ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ riki Kirisutuma'e parakyha ke. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.) Aja apandu rahã, aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ, aja akwa ihẽ juehe har. Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran 'ar koty te we myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ ta 'ar koty te we kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda raho. Ame'ẽ ta 'ar koty te we ihẽ ke amõ ta pirok hũ. Ame'ẽ ta 'ar koty te we tate ihẽ amanõ. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.)

24 So'o pirer pe ihẽ ke jundéu ta awama'e kapitã ta nupã hũ. Kuja, 39 hetaha ihẽ kupe rupi nupã. Aja kuja hetaha. Awa po wajar peteĩhar upa aja riki. 25 Homa awa ta ihẽ ke nupã tĩ. Myra ra'yr pe nupã. Ame'ẽ kuja hetaha, mahapyr. Peteĩhar ihẽ rehe parahy ame'ẽ ta ita ombor. Ihẽ ke japi tipe. Tate ihẽ ke jukwa. Jarusu keruhũ pe ihẽ aho axo rahã, jarusu keruhũ ke y kotok keruhũ upa mupẽpen. Mahapyrihar aja ihẽ axo. Amõ rahã, y pe ihẽ axo. Aja te'e pytun oho. Aja te'e xu'em oho tĩ. Tate ihẽ ke y jukwa. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.)

26 Amõ amõ hekoha pe ihẽ awata aho rahã, pyrara ihẽ axo. Y tiha ame'ẽ tate ihẽ ke jukwa. Ma'e mukanĩha ta tate ihẽ ke jukwa tĩ. Ihẽ ke jundéu awa ta tate jukwa tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta tate jukwa ihẽ ke tĩ. Ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke amõ ta tate jukwa tĩ. Ka'a rupi ihẽ awata axo rahã, pyrara ihẽ axo tĩ. Y ramũi aha aho rahã, tate y ihẽ ke jukwa tĩ. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ran ihẽ ke mupyrara tĩ. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.)

27 Ihẽ aparaky te hũ. Ihẽ re'õ te ihẽ axo

tĩ. Pyrara ihẽ axo, a'erehe amõ amõ rahã, ihẽ aker ym. Myahy hũ ihẽ axo tĩ. Ma'e ke ihẽ a'u ame'ẽ ke amõ amõ rahã nixói te. Pyrara ihẽ axo tĩ. Amõ amõ rahã, ihẽ akeriha renda nixói te tĩ. Amõ amõ rahã, ihẽma'e mundeha nixói tĩ. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.)

28 Amõ we tĩ. Wera rahã pame katu te Jesu kotyhar ta rehe har ihẽ ajumupyai hũ axo. Amõ amõ ok ta pe ixo ame'ẽ ta rehe har ihẽ ajumupyai hũ axo. (Jurujar katuha ke hijar my, ame'ẽ rehe ajumupyai hũ axo.) 29 Jesu kotyhar riki Tupã rehe jõ ipy'a mapyk wan rahã, ihẽ apyai tĩ. Pe, amõ rehe hendu, a'erehe ma'e jaxer ai ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, ihẽ apyai te hũ tĩ. (Aja Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa pehẽ pe.)

30 "Ihẽ katu te" aja ihẽ jupe apandu ta me'ẽ te'e rahã, ihẽ riki pitu te'e aja ihẽ amujekwa ta. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu katu ta. 31 Ihẽ te'e apandu ym, aja Tupã ukwa katu. A'e riki Jesuma'e pái keruhũ. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe japandu. Jesu jandema'e sawa'e te a'e. Pesarahã! Te'e apandu ym ihẽ. 32 Ndama ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke kapitã pyhyk ta tipe. Arahã Are riki kapitã keruhũ. Harõha ta pe kapitã pandu: "Ok ta rukwen keruhũ rehe peharõ. A'ep Páu ke pepyhyk" aja riki. 33 Anĩ. Ihẽ ke a'eta pyhyk ym. Ok ta kurar ngi ihẽ ke ihẽ rehe katu ame'ẽ ta mujy mondo. Wasãkãran keruhũ pe mujy mondo. Kurar soroka rupi mujy mondo. (Aja ihẽ ajan aho ingi. Aja ihẽ pitu te'e, aja ihẽ amujekwa ngã pe.)

12

Páu pe ma'e ke Tupã mujekwa

1 "Ihẽ katu te" aja apandu ihẽ jupe rahã, katu ym aja akwa. Anĩ. (Pehẽ koty Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran ixo. Ixeraiha aja ame'ẽ ta usak hũ, aja pandu.) A'erehe: "Katu te" aja ame'ẽ ta ukwaha jupe naĩ. A'erehe aja ihẽ tĩ. Ihẽ keraiha aja ihẽ asak tĩ. Ame'ẽ rehe har apandu ta apo 'y. Jandema'e sawa'e te mujekwa ihẽ pe. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. 2 Yman ywa pe ihẽ ke Tupã raho. Ywa te hũ, aja akwaha. Yman riki. Kuja, 14 warahy 'ar aha oho apo. Ihẽ ke a'e raho te my? Ihẽ keraiha aja ihẽ asak my? Ame'ẽ ke Tupã jõ riki ukwa katu. Ihẽ akwa ym. 3 Kuja. Pahar Tupã ixo ame'ẽ pe ihẽ ke a'e raho. Ame'ẽ ke jetehar te my? Ihẽ akwa ym. Ihẽ keraiha aja ihẽ asak my? Ame'ẽ ke Tupã jõ ukwa katu, aja apandu tĩ. 4 A'ep ma'e ke ihẽ ahendu. Ame'ẽ rehe har marã ka ym amõ pe ihẽ apanduha. Je'ẽha nixói. Ihẽ ahendu ame'ẽ ke amõ pe apandu ym ta me'ẽ te'e. "Emujekwa ym ngã pe" aja ihẽ pe a'e pandu. 5 Ma'e ke ihẽ ahendu, a'erehe: "Ihẽ katu te" aja akwa ihẽ jupe. Ihẽ rehe har: "Katu te" aja ym apandu. Ihẽ pitu te'e, ame'ẽ rehe har jõ ihẽ apandu katu. 6 "Ywa pe ihẽ asak aho" aja ihẽ apandu rahã: "Mã! Ka'u te'e ame'ẽ ke a'e" aja ihẽ rehe har apandu ta my. Anĩ. Jete ihẽ apandu, a'erehe aka'u te'e aja ym ihẽ. Ywa pe ihẽ asak aho, ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ym ta. Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ama'ema'eha ke rehe amõ usak. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe hendu tĩ. A'erehe ihẽ rehe har ukwa katu. (Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja ukwa katu.)

7 Mãte hũ katu ame'ẽ ke ihẽ asak, a'erehe: "Ihẽ katu te" aja ihẽ axo my? Anĩ. Aja Tupã putar ym, a'erehe ma'e ahy te ame'ẽ ke ihẽ pe a'e muwyr. Ame'ẽ riki Satanama'e je'ẽha rahoha, aja saka. (Ãjã ramũi a'e.) A'e riki ihẽ ke mahy, ame'ẽja saka. Aja rahã: "Ihẽ katu te" aja ym ihẽ akwa akwa axo. 8 Ame'ẽ ahyha rehe har Tupã namõ ihẽ apandu. Mahapyr ihẽ apandu: "Ihẽ ngi ahyha ke emukanim" aja apandu ipe. 9 A'e pandu:

—Anĩ. Amukanim ym ta. Nde rehe ihẽ apy'a katu te. Ame'ẽ jõ riki katu. Ame'ẽ ke a'ewan nde pe. Nde pitu te'e rahã, ihẽma'e pyrãtãha ke nde eremujekwa katu ngã pe — aja Tupã ihẽ pe.

A'erehe: "Ihẽ pyrãtã ym" aja ihẽ apandu katu ngã pe. Ihẽ pitu te'e rahã, Kirisutuma'e pyrãtãha ihẽ namõ ixo. A'erehe ihẽ rury katu te. 10 Ihẽ pitu te'e rahã, ihẽ rury katu ihẽ axo. Ihẽ rehe amõ ta juru ai rahã, ihẽ rury katu ihẽ axo tĩ. Ihẽ apyrara rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu axo tĩ. Ihẽ ke amõ ta mahy rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu axo tĩ. Mãte ihẽ akwaha aja rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu ihẽ axo tĩ. Upa ame'ẽja rahã, ihẽ rury

katu. Kirisutu kotyhar ke ihẽ, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo. Ihẽ pitu te'e rahã, Kirisutuma'e pyrãtãha ke ihẽ amujekwa katu ngã pe, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo.

Korin ok ta pe har ta rehe Páu jumupyai

11 "Ihẽ katu te" aja ihẽ rehe har ihẽ apandu rahã, aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo. Ame'ẽ ke pehẽ riki ihẽ ke pemupandu, ame'ẽja saka. "Páu katu te" aja pehẽ riki pepandu ta me'ẽ te'e tĩ. "Ihẽ katu te" aja ym ihẽ akwa. Pehẽ koty Kirisutu mondo ame'ẽ ta ran ixo. Ame'ẽ ta riki: "Katu te hũ" aja pekwaha naĩ. Ame'ẽ ta wyr koty te we ihẽ katuha aja ym ihẽ axo. (Jande juja katu te jande tĩ. A'erehe aka'u te'e ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo.) 12 Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Tupãma'e pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e hũ. A'erehe ihẽ riki Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja amujekwa pehẽ pe. Ihẽ ke amõ ta mahy rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu. Aja Tupãma'e pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e hũ. Aja rahã, ihẽ riki Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ aja amujekwa pehẽ pe tĩ. 13 Amõ ok ta pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta wyr koty te we pehẽ katuha my? Anĩ. Aja ym riki. Pe, kuja jõ pema'e ym. Pehẽ pe tamatarer ke ihẽ apandu ym. Pehẽ ngi apyhyk ym. Ame'ẽ jõ. A'erehe: "Mã! Páu rehe Korin ok ta pe har ta ipy'a ym. Tamatarer me'ẽ ym ipe" aja amõ ta ukwaha naĩ. A'erehe pehẽ ruxĩ ingi my? Mã! Ame'ẽ ke ihẽ ama'eha, aja saka. A'erehe ihẽ apyai tĩ. Mã peja ihẽ rehe pehẽ py'a pemujywyr katu.

14 Apo pehẽ rehe ihẽ asak tar katu tĩ. "Ihẽ asak ta aho" aja apandu ihẽ jupe. Mahapyrihar ke ame'ẽ. Ahyk rahã, pehẽ pe tamatarer ke ihẽ apandu ym ta tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ aputar ym. Tapijar te'e we Kirisutu rehe pehendu katu. Ame'ẽ ke ihẽ aputar katu. Pesarahã! Ta'yn ta riki ipái ta rehe usak katu ta me'ẽ te'e, aja ym. Ipái ta riki ta'yn ta rehe usak katu ta me'ẽ te'e. Ta'yn ta aja pehẽ. Ihẽ riki pehẽ pái aja tĩ. A'erehe pehẽ pe tamatarer ke apandu ym ta. Ipái rehe ta'yn ta usak katu, aja ym ta. 15 Upa katu te ihẽma'e ke ihẽ rury katuha namõ pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ta riki. Aja pehẽ py'a amãtã ta. Jete! Upa ihẽma'e pyrãtãha namõ ma'e ke ihẽ ama'ema'e ta. Aja pehẽ py'a ke amãtã ta tĩ. Mã! Aja pehẽ rehe ihẽ apy'a katu te hũ. Aja rahã iwyr koty te we ihẽ rehe pepy'a my?

16 Ihẽ aja pepandu apo: "Jete. Jande pe tamatarer ke Páu pandu ym. Pyhyk ym" aja. Pehẽ ngi har amõ ta pandu my: "Anĩ. Jande ke Páu muka'u te'e. Aja jandema'e ke pyhyk. Amõ riki pyhyk ipe" aja naĩ. 17 Myja me'ẽ pehẽma'e ke ihẽ apyhyk my? Myrandu rahoha ke pehẽ koty ihẽ amondo. Ame'ẽ ta riki pehẽma'e ke pyhyk my? Anĩ riki. 18 Tit pe ihẽ apandu te hũ: "Korin ok ta pe eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho" aja. Amõ jande mu ke inamõ ihẽ amondo tĩ. Pehẽma'e ke Tit pyhyk, aja pepandu my? Anĩ. A'e pyhyk ym tĩ. Ihẽ aja Tit tĩ. Pyhyk ym tĩ. Pehẽ py'a ke a'e mãtã tar katu tĩ. Ihẽ aja a'e ixoha katu tĩ.

19 "Jande riki katu" aja jande rehe har japandu pandu rahã, katu jande rehe har pekwa, aja japutar my? Anĩ. Aja ym japutar. Jande rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ rehe japy'a katu. Pesarahã! Jande rehe Tupã usak, aja jaxo. Pe, Kirisutu je'ẽha rupi pehẽ pe japandu katu. Upa jande jama'eha namõ pehẽ py'a ke jamãtã katu.

20 Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, amõ kotyhar pexoha aja ihẽ akwa ta my. Ihẽ aputar, aja ym pexo, ame'ẽ rehe ihẽ ajumupyai. Pe, peputar, aja ym ihẽ axo my. Amõ kotyhar ihẽ axoha aja pekwa ta my. Pehẽ rehe ahyk rahã, peje'ẽ je'ẽ hũ pehẽ jupe aja ihẽ akwa ta my. (Aja rahã, pehẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ.) Ame'ẽ rehe ihẽ ajumupyai ta. Amõ amõ ta rehe pejyty'ym, ame'ẽ rehe ajumupyai ta tĩ. Pahar peparahy ngã rehe. Pehẽ pekyty'ym ngã rehe my. (Aja rahã, pehẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ta tĩ.) Amõ ta rehe pehẽ juru ai my. Amõ ta rehe har katu ym pepandu my. "Katu te jande" aja jõ pekwa pehẽ juehe har my. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe pejy'ar rahã, tyapuha rupi pejy'ar. Upa aja me'ẽ ihẽ akwa ta my. Aja rahã, ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ta pehẽ pe. Ame'ẽ rehe ihẽ ajumupyai. 21 Amõ rahã, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, pehẽ ke ihẽ amupyrara ta my. Ame'ẽ rehe ihẽ ajumupyai. Pehẽ ke amupyrara rahã, ihẽ ke Tupã muhuxĩ, ame'ẽja saka. Katu pehẽ rehe har ihẽ apandu, a'erehe ihẽ ruxĩ ta.

Yman amõ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Amõ kũjã rehe ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Mã! Katu ym! Ame'ẽ ngi ipy'a ke ame'ẽ ta muruwak ym rĩ. Tupã koty muruwak ym rĩ. Ame'ẽ ta rehe ihẽ asak rahã, ihẽ ajixi'u ta.

13

Korin ok ta pe har ta pe Páu je'ẽ hũ

1 Pehẽ rehe asak ta aho tĩ. Mahapyrihar ke apo. (A'erehe peta kỹ.) Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Amõ rehe har peteĩ pandu: ‘Nde riki ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Asak riki’ aja. Peteĩ usak ehe rahã, pehendu ym ehe. Mokõi riki usak ehe rahã, ame'ẽ mokõihar ta rehe pehendu katu. Mokõihar ta 'ar koty te we usak ehe rahã, ame'ẽ ta rehe pehendu katu tĩ” aja panduha ihĩ.

A'erehe pehẽ rehe ahyk rahã, usak ame'ẽ ta rehe ihẽ ahendu ta. 2 Yman mokõihar pehẽ namõ ihẽ axo rahã, ihẽ apandu pehẽ pe: “Ma'e ka'u te'eha ma'eha ta ke ihẽ amupyrara ta” aja. Aja yman ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ta pe ihẽ apandu. Apo pehẽ namõ ihẽ axo ym. Ihẽ apandu katu tĩ. Amõ rahã, pehẽ namõ ihẽ axo rahã, upa katu te ma'e ka'u te'eha ma'e ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara ta. Pyta ym ta. Aje'ẽ je'ẽ hũ ta ngã pe tĩ. 3 Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ apandu, aja pekwa tar katu. Ihẽ ahyk rahã, ame'ẽ ke upa katu te amujekwa ta. Kirisutu pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Pehẽ ke a'e mupyrara rahã, a'e pyrãtã te hũ aja a'e mujekwa ta pehẽ pe. (Aja ihẽ tĩ. Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa ta pehẽ pe.)

4 Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ rahã, a'e pitu te'e aja ngã ukwaha naĩ. A'e ixuwe katu te hũ apo 'y. Ima'e pyrãtãha namõ Tupã mukwera katu muhem. Jande aja tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pitu te'e aja ngã ukwaha naĩ tĩ. Pe, ixotyhar ta ke jande. A'erehe ima'e pyrãtãha ke jande pe Tupã muwyr. Ame'ẽ ke pehẽ pe jamujekwa ta. (Aja rahã, Kirisutu je'ẽha rupi pehẽ ke jamupyrara katu, aja pekwa ta. Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke jande, aja jamujekwa ta pehẽ pe tĩ.)

5 Jetehar te Tupã rehe pejurujar katu my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu my? Pejurujar ym my? Ame'ẽ ke pehẽ jõ pekwa katu. Pehẽ py'a rehe Jesu Kirisutu ihĩ ym rahã, jaxer ame'ẽ ta ke pehẽ, aja pekwa katu. 6 Jande riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke jande, aja pekwa katu ame'ẽ ke japutar. 7 Tupã namõ japandu: “Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahã, ma'e jaxer ai ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ym ta” aja jande inamõ. Aja japandu ipe rahã, jetehar pehẽ ke jamu'e aja jamujekwa tar katu, a'erehe my? Anĩ. Aja ym. Pexoha katu aja japutar, a'erehe Tupã namõ japandu pandu pehẽ rehe har. “Jetehar ym Páu ta mu'e” aja amõ ta ukwa naĩ. Anĩ. Pexoha katu aja japutar katu rĩ. 8 Jetehar te ke Tupã mujekwa, ame'ẽ ke japandu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke jõ jamu'e ta me'ẽ te'e.

9 Jande pitu te'e aja jaxo rahã, jande rury katu. Jande pitu te'e aja jaxo rahã, pehẽ ke jamupyrara ym ta riki. Pehẽ pyrãtã, aja pexo rahã, pexoha ke pemukatu ta, a'erehe jande rury katu tĩ. A'erehe Tupã pe japandu: “Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahã, upa mukatu ta” aja inamõ japandu. 10 A'erehe pehẽ namõ ihẽ axo ym rahã, kome'ẽ paper pinim ke ihẽ amondo pehẽ pe. (Aja rahã, pehẽ pexoha ke pemukatu ta, aja akwa.) Aja rahã, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, pehẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe hãtã ihẽ apandu ym ta me'ẽ te'e. Ihẽ pe a'e pandu: “Ihẽ je'ẽha rupi epandu eho” aja. (A'erehe a'e mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'e je'ẽha rupi pehẽ py'a ke ihẽ amãtã tar katu. Aja rahã, pehẽ py'a ke pemoĩ moĩ katu ta ehe. A'e je'ẽha rupi hãtã pehẽ pe ihẽ apandu tar ym. A'erehe pexoha ke pemukatu.

Katuha ke Páu mondo

11 Ihẽ mu ta! Pehẽ rury katu pexo! Pehẽ pexoha ke pemukatu. Ihẽ amupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Peteĩhar aja pexo katu pehẽ juehe. Pejumai ym ha namõ pexo katu. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ.

12 Pehẽ pejuman juman pehẽ juehe, aja
pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja pemu-
jekwa katu ngã pe. Se ihẽ namõ Tupã
kotyhar ta ixo. Pehẽ pe ame'ẽ ta katuha ke
mondo ixo.
13-14 Mã peja pehẽ rehe Jesu Kirisutu
ipy'a katu te hũ. Jandema'e sawa'e te ke a'e.
Mã peja pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ
tĩ. Mã peja Tupã'ã namõ pehẽ juehe katu
pexo tĩ.
Upa.

Ngara ywy pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ẽ paper ke a'e mupinim.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta amõ koty ukwa apo 'y. "Jesu rehe jurujar katu, ame'ẽ a'ewan ym we rĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. A'erehe ipirer ke jupã ta me'ẽ te'e tĩ" aja amõ ta mu'e naĩ.

"Aja ym" aja Páu mujekwa katu. "Jesu rehe jurujar katu rahã, ame'ẽ ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ jõ katu te" aja Páu mujekwa katu.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe

Paper pinim ke Páu mondo

1 Ihẽ Páu. "Myrandu katu epandu eho" aja ihẽ pe pandu ym awa. Aja ihẽ ke amõ mu'am ym tĩ. Jesu Kirisutu riki pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja ihẽ pe. Aja Tupã, jande pái keruhũ pandu tĩ. A'e riki Jesu ke manõha ngi mukwera katu muhem.

2 Pehẽ riki ngara ywy pe har ta ke pehẽ. Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Johu pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Pehẽ pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Se ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta katuha mondo ixo tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Ihẽ mu ta aja a'eta.

3 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

4 Ma'e ka'u te'eha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'ema'e ixo apo rĩ. Ame'ẽ ke jande jahijar apo 'y, aja Kirisutu putar. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e pandu: "Ame'ẽ muhepyha rehe ihẽ atu amanõ ta" aja. Ame'ẽ ke Tupã, jande pái keruhũ putar. A'erehe a'e putar ame'ẽ ke Kirisutu ma'ema'e katu. 5 Mã peja Tupã rehe har katu japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu katu. Amen. Ame'ẽ riki: "A'e tỹ" aja.

Myrandu katu te ame'ẽ rehe har

6 (Mã! Amõ kotyhar rehe pehendu pexo apo 'y.) A'erehe ihẽ apyai! Mã pahar Tupã ke pehijar pexo. Tupã riki pehẽ pe pandu: "Pehẽ rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe pejurujar katu ehe. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja pehẽ pe Tupã pandu. Tupã ke pehijar pexo apo tĩ. Pe, amõ kotyhar myrandu katu rehe pejurujar katu pexo apo tĩ. Katu ym aja. 7 Pesarahã! Pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ixo. (Aja ihẽ ahendu. A'erehe: "Amõ kotyhar myrandu katu" ame'ẽ rehe har ihẽ riki apandu tĩ, aja amõ ta pandu naĩ.) "Amõ kotyhar myrandu katu" ame'ẽ ke nixói te riki. Myrandu katu ke ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe har amujekwa. Ame'ẽ myrandu katu ke amõ koty amõ ta muruwak tar katu ixo. (Ihẽ anĩ.) 8 Myrandu katu ke pehẽ pe japandu. Apo: "Amõ kotyhar myrandu katu ke" pehẽ pe japandu rahã, mã peja mupyraraha renda pe jande jaho. Jete. "Amõ kotyhar myrandu katu ke" ywa pe har Tupã je'ẽha rahoha pandu uwyr rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho tĩ. Aja te'e ta ixo. 9 Myrandu katu rehe pejurujar katu. Anĩ. Apo amõ kotyhar myrandu katu ke pehẽ pe amõ pandu rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Amukwehe te we japandu. Apo amõ we ihẽ apandu tĩ. Amõ kotyhar myrandu katu pandu ame'ẽ ke, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Aja te'e ta ixo.

10 Aja me'ẽ ihẽ apandu rahã: "Páu katu" aja amõ ta pandu ame'ẽ ke ihẽ aputar my? Anĩ. Aja ym. Tupã riki pandu: "Páu katu." Ame'ẽ ke ihẽ aputar. Amõ ta ke ihẽ amuhury tar ym axo. Amõ ta ke amuhury tar katu axo rahã, Kirisutuma'e miasu aja ym ta tipe ihẽ.

Jesu riki ihẽ ke mondo

11 Ihẽ mu ta! (Pehẽ ngi har amõ ta pandu: "Páu ke Jesu mondo ym" aja pandu naĩ.) Pehẽ pe ihẽ amujekwa katu ta. Kuja. Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ ke ipy'a rupi amõ ukwa ukwa ame'ẽ

ke my? Anĩ. Aja ym riki. 12 Myrandu katu
ke ihẽ pe amõ mujekwa ym. Ihẽ ke amõ
mu'e ym tĩ. Kuja riki. Jesu Kirisutu, a'e riki
ihẽ pe mujekwa katu. (A'erehe Jesu mondo
ame'ẽ ke ihẽ.)
13 Yman ihẽ axoha ke pehẽ pe amõ ta
pandu. Arahã jundéu awa ta aja Tupã
rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ. Kuja ihẽ axoha
ke. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke
ihẽ amupyrara hũ axo rĩ. Ame'ẽ ta rehe
apyrara ym ihẽ asak. Ame'ẽ ta ke ihẽ amai
hũ tĩ. 14 Jundéu awa ta aja Tupã rehe ihẽ
py'a ke ihẽ amoĩ moĩ. Amõ ta riki ihẽ aja
tamũiha a'eta tĩ. Juja tamũiha. "Ame'ẽ ta
'ar koty te we Tupã rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ
katu" aja akwa. Jande ramũi ta ukwaha ke
rehe amõ ta 'ar koty te we ihẽ ahendu katu.
15 Anĩ. (Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara
rahã:) "Mã peja ym" aja Tupã pandu ihẽ pe.
Pe, ihẽ rehe a'e ipy'a katu. Ihẽ mãi pusu
ngi ihẽ a'ar ym rahã we a'e pandu: "Ihẽma'e
wan ta a'e. Ihẽma'e parakyha wan ta" aja
riki a'e ukwa. 16 Tupã kuja ukwa tĩ: "Páu
pe ihẽ ra'yr rehe har ihẽ amujekwa ta" aja
tĩ. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe
myrandu katu ke ihẽ apandu pandu katu
ta. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.) Ihẽ
pe Tupã mujekwa rahã, amõ sawa'e pe ihẽ
apandu ym aho. "Myja me'ẽ riki myrandu
katu ke" aja ihẽ apandu ym aho. 17 Jete!
Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ym tĩ. A'ep Jesu
mondo py ame'ẽ ta ixo. A'eta rehe ihẽ asak
ym aho. Kuja ihẽ axo. Pahar Ara ywy pe
ihẽ aho. (A'ep Jesu rehe har ihẽ ajumu'e
inamõ.) A'engi Ndama ok ta pe ihẽ ajywyr
aho. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ aja
amujekwa pehẽ pe.) 18 Heta jahy kanim,
kuja, tirĩ ta i séi (36) hetaha kanim rahã,
Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho. Petu rehe ihẽ
asak aho. Inamõ ihẽ apyta. Awa py peteĩ
upa ihẽ aker a'ep. 19 Tian rehe ihẽ asak tĩ.
Jandema'e sawa'e te mu ke a'e. Amõ Jesu
mondo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak ym te. Ame'ẽ
mokõihar rehe jõ ihẽ asak, ko Petu. Amõ
Tian.
20 Upa ihẽ apandu ramõ jetehar te ke.
Te'eha ihẽ apandu ym. Ame'ẽ ke Tupã
ukwa katu a'e tĩ.
21 A'engi amõ amõ ta renda rupi ihẽ aho.
Si ywy pe amõ ta henda ihĩ. Siri ywy pe
aja tĩ. Henda ihĩ tĩ. Ame'ẽ ta rupi ihẽ aho.
22 Jundéi ywy rupi ihẽ aho ym. A'erehe a'ep
pe har ta ukwa ym ihẽ rehe har. Jurujar
katu ame'ẽ ta ke a'eta. Usak ym te ihẽ rehe.
Kirisutu rehe ihẽ ajurujar katu ame'ẽ ke
a'ep pe har ta ukwa ym tĩ. 23 Amõ ta pandu
ame'ẽ ke rehe jõ a'ep pe har ta hendu.
Kuja ihẽ rehe har amõ ta pandu: "Jande ke
sawa'e mupyrara hũ. Yman jurujar katuha
ke a'e muhijar tar katu tipe. Mupyrara hũ
tipe. Anĩ. Apo Kirisutu rehe jurujar katu 'y
aja a'e pandu pandu ixo riki" aja ihẽ rehe
har amõ ta pandu. 24 Apo Kirisutu rehe
har ihẽ apandu pandu axo. (A'erehe Jesu
mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'erehe Tupã rehe
har katu a'eta pandu: "Ne jõ riki katu te
me'ẽ ke" aja Tupã rehe har.

2

Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta rehe asak aho

1 Awa py tumeme (14) warahy 'ar aha
oho rahã, Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ajywyr aho
tĩ. Manambe namõ ihẽ aho tĩ. Tit ke ihẽ
araho tĩ. 2 "Jerusarẽ ok ta pe eho" aja ihẽ
pe Tupã mujekwa, a'erehe a'ep ihẽ aho.
A'ep tamũi ta namõ jõ ihẽ apandu pandu.
Tamũi ta riki Jesu kotyhar tama'e kapitã
ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe
myrandu katu ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ
ke myja me'ẽ ihẽ apandu my. Ame'ẽ ke
tamũi ta pe ihẽ amujekwa aho. A'erehe
a'ep ihẽ aho. Yman Tupã pe ihẽ aparaky
axo. Apo ihẽ aparaky we rĩ. Myrandu
katu ihẽ apandu pandu ame'ẽ riki ihẽma'e
parakyha ke. Ame'ẽ ke jaxer, aja tamũi
ta ukwa, aja ihẽ aputar ym. (Ame'ẽ rehe:
"Katu" aja tamũi ta pandu, ame'ẽ ke ihẽ
aputar katu.) A'erehe tamũi ta pe ihẽ amu-
jekwa aho.
3 Tit riki ihẽ namõ ixo ame'ẽ ke a'e.
Jundéu awa ym ame'ẽ ke a'e. Ngere awa ke
a'e. "Mã peja ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã"
aja pandu ym awa ipe. (Ipirer jupã rahã,
jundéu awa kotyhar te ke a'e aja mujekwa
katu. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak
katu ehe, aja ukwaha naĩ.) 4 Pe, amõ sawa'e
ta ixo. A'eta pandu tipe: "Nde pirer ke
ejupã" aja Tit pe. A'eta te'e pandu a'eta
juehe har: "Jesu rehe jajurujar katu. Pehẽ
mu ke jande" aja riki. Pe, jande namõ
a'eta jy'ar uwyr. Jande rehe a'eta usak te'e
uwyr. Kuja. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe

ymanihar jundéu awa ta je'ẽha rehe jahendu ym apo 'y. (A'erehe ipirer ke jajupã ym.) Ame'ẽ ke a'eta ukwa uwyr. “Ymanihar jundéu awa ta je'ẽha rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e tĩ” aja pandu tipe. Ame'ẽ ke a'eta manga tipe. 5 A'eta pandu ame'ẽ ke rehe jahendu ym te 'y. Aja rahã, myrandu katu te ame'ẽ ke pehẽ pe japandu katu te we rĩ. (Ame'ẽ ke ymanihar jundéu awa je'ẽha namõ jamupara ym te.)

6 A'ep kapitã ta ixo, Jerusarẽ ok ta pe. (Myja me'ẽ sawa'e ta my. “Kapitã ta” aja me'ẽ ihẽ apandu. Kapitã rahã, katu ihẽ pe. Kapitã ym rahã, katu ihẽ pe tĩ. Ipy'a rehe Tupã usak katu. Aja amõ rehe har a'e riki ukwa katu.) Ame'ẽ kapitã ta amõ we myrandu katu rehe har mujekwa ym ihẽ pe. “Katu myrandu katu nde erepandu ame'ẽ ke nde” aja ihẽ pe a'eta pandu. 7 Kuja a'eta ukwa. Ihẽ riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke apandu pandu. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe Tupã me'ẽ, ame'ẽja saka. Aja kapitã ta ukwa. Petu aja tĩ. A'e riki jundéu awa ta pe myrandu katu ke a'e pandu pandu. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ipe tĩ. 8 Jundéu awa ta pe myrandu katu ke Petu pandu ixo rahã, pyrãtãha ke Tupã muwyr ipe. Petu aja ihẽ pe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu axo rahã, pyrãtãha ke ihẽ pe Tupã muwyr tĩ. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa katu.)

9 Tian riki Jesu kotyhar tama'e kapitã a'e. Petu aja tĩ. Juã aja tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe jõ myrandu katu ke ihẽ riki apandu aho. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ihẽ pe. Aja Petu ta ukwa katu. A'erehe ihẽ po ke a'eta pyhyk pyhyk katu ihẽ ngi. Manambe po ke aja tĩ. (Aja rahã, a'eta aja ihẽ tĩ. Manambe namõ tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jande tĩ, aja ngã pe mujekwa. A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ tĩ, aja mujekwa katu.) Jande johu riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jande. Jande johu japandu jande jupe: “Petu ta jundéu awa ta pe Tupã je'ẽha pandu pandu ta. Manambe namõ Páu jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu pandu ta” aja jande johu japandu jande jupe. Aja riki katu jande pe.

10 Kuja jõ Petu ta putar katu. Jerusarẽ ok ta pe ma'e ke ima'e ym te ame'ẽ ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta tĩ. Ame'ẽ ta rehe Manambe namõ ihẽ apyrara asak katu, aja Petu ta putar. (Aja rahã, ame'ẽ ta pe ma'e ke jame'ẽ katu ta, aja jamujekwa.) Aja me'ẽ ihẽ ama'ema'e tar katu te hũ ihẽ tĩ.

Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ

11 Antioki ok ta pe Petu uwyr rahã, hetaha ta ruwa koty ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ipe. Katu ym a'e ma'eha. (Amõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jande mu. Ame'ẽ ta ke Petu muka'u te'e. Katu ym aja.) A'erehe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ipe. (Kuja a'e ma'eha.) 12 Petu ixo, ame'ẽ ok ta pe sawa'e ta ke Tian mondo. Jundéu awa ta ke mondo. Ame'ẽ ta uhyk ym rahã we jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ Petu ma'e ke u'u uĩ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta. Imu ta ke a'eta tĩ. Ame'ẽ ta namõ Petu u'u uĩ. Jundéu awa ke Petu. Pe, Tian mondo ame'ẽ ta uhyk rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke Petu hijar oho. A'eta namõ ma'e ke u'u ym apo 'y. Uhyk ame'ẽ ta ngi Petu kyje, jundéu awa ta ngi. Ame'ẽ ta jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pirer ke jupã aja a'eta putar. (Aja rahã, jundéu awa ta kotyhar ta te ke a'eta tĩ, aja mujekwa katu. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu ngã rehe, aja ukwaha naĩ.) Ame'ẽ ta ngi Petu kyje, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'e hijar. U'u ym ma'e ke apo 'y. 13 A'e aja amõ ta tĩ. Kyje tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta tĩ. Ipirer jupã ame'ẽ ke putar ame'ẽ ta ngi a'eta kyje tĩ. A'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ u'u ym 'y. Mã! Jete! Manambe aja tĩ. Kyje a'e tĩ. 14 Pesarahã! Myrandu katu ke ukwa katu rahã, jetehar te ke ukwa katu. Aja Petu ta ixo ym. Ame'ẽ ke ihẽ akwa rahã, hetaha ta ruwa koty Petu pe ihẽ apandu:

—Nde riki jundéu awa ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja nde erexo ramõ. A'eta namõ upa katu te ma'e ke nde ere'u ereĩ. Jundéu awa ta aja ym. Upa ma'e ke u'u ym. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe: “Mã peja jundéu awa ta aja pexo katu” aja ym epandu. Katu ym aja — aja Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ riki.

(Aja rahã, Petu aja Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa katu. A'erehe Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ katu ihẽ.)

Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu

15 Jete! Jande mãi pusu ngi jande ja'ar rahã, jundéu awa ta ke jande. Aja jaxo. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja ym jaxo. Ame'ẽ ta riki: "Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke" aja jundéu awa ta ukwaha. Ame'ẽ ta aja ym jaxo aja jakwa katu. 16 Jesu Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe — aja jurujar katu ame'ẽ pe Tupã pandu.

Aja jakwa katu. Moise je'ẽha mujekwa ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, kuja: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu ym, aja jande jakwa katu. Anĩ. Kuja jakwa katu tĩ. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu. A'erehe Tupã pandu:

—Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe — aja jande pe Tupã pandu.

Jete! Moise je'ẽha mujekwa aja amõ ma'ema'e rahã: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu ym te ta. 17 Pesarahã! Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym apo 'y. Ame'ẽ ke amõ ta ukwa rahã, kuja pandu my: "Mã! Katu ym. Moise je'ẽha rehe pehendu ym. A'erehe Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rĩ" aja pandu naĩ. Aja rahã, Kirisutu pandu: "Mã peja peka'u te'eha ke pema'e" aja saka my? Anĩ te riki. Aja Kirisutu pandu ym te. 18 "Moise je'ẽha rehe ehendu ym" aja ihẽ apandu kwe. Pe, apo: "Ame'ẽ rehe ehendu katu" aja ihẽ apandu rahã, ihẽ je'ẽha mutambyk ym. Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, aja ihẽ. Katu ym aja. A'erehe: "Moise je'ẽha rehe ehendu katu" aja apandu ym te. 19 A'erehe Moise je'ẽha rehe ihẽ ahendu ym te. Ihẽ amanõ ame'ẽja saka ihẽ axo. Aja rahã, ahendu ym te ehe. A'erehe apo Tupãma'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e katu. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ rahã, inamõ ihẽ ke ngã jukwa, ame'ẽja saka riki. Ihẽ amanõ, ame'ẽja saka. 20 Aja rahã, apo se ihẽ axo rahã, ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ym. (Kirisutu putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e.) Kirisutu riki ihẽ py'a rehe ixo, a'erehe Kirisutu rehe ihẽ ahendu katu. A'erehe se ihẽ axo rahã, Tupã ra'yr rehe ihẽ tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu axo. Ihẽ rehe a'e ipy'a katu. A'erehe ihẽ ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e manõ rahã, muhepy. 21 Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja ipe. "Aja ym" aja ihẽ apandu ym te. Pesarahã! Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupã pandu ta tipe rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu te'e manõ, ame'ẽja saka. Jaxer tĩ, ame'ẽja saka tĩ.

3

Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e

1 Ngara ywy pe har ta! Mã! Pehẽ riki peka'u te'e pehẽ! Pehẽ ke amõ muka'u te'e riki. Katu ym aja. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu Kirisutu manõ. Ame'ẽ ke pehẽ pe jamujekwa katu te riki. Pehẽ ruwa koty jamujekwa katu te pehẽ pe. 2 Pehẽ pe ihẽ apandu ta. Moise je'ẽha rehe pehendu katu rahã, pehẽ py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr my? Anĩ. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu ke pehendu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu. Arahã riki I'ã ke Tupã muwyr pehẽ py'a rehe. 3 Mã! Peka'u te'e pexo rahã, katu ym. Yman Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, I'ã ke pehẽ py'a rehe Tupã muwyr. Ame'ẽ pyrãtãha namõ pexo kwe rĩ. Anĩ. Apo pehẽma'e pyrãtãha namõ jõ pexo katu ta, aja pekwa. Katu ym aja. 4 Mã! Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, pehẽ ke amõ ta mupyrara riki. Ame'ẽ ke mupitu te'e pehẽ ke my? Anĩ. Pehẽ py'a ke mãtã riki. 5 Pehẽ py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr rahã, pehẽ pyter pe pyrãtãha namõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Moise

je'ẽha rehe pehendu katu, a'erehe aja me'ẽ katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu my? Anĩ. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu rehe pehendu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e katu.

Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu

6 Amarã rehe har pekwa pekwa pexo. Ehe har Tupã paper rehe panduha ihĩ. Kuja. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. A'erehe ehe har Tupã pandu:

—A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja Amarã rehe har pandu.

7 A'erehe Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki Amarã rainõ te, ame'ẽja saka. Aja mã peja pekwa katu pexo. 8 Yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Ma'e ke uhyk ym rĩ, ame'ẽ ke a'e mujekwa katu. Kuja. Tupã rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta, a'erehe Tupã pandu ta:

—Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe — aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe har Tupã pandu ta.

Ame'ẽ ke uhyk ym rĩ. Pe, Tupã je'ẽha rehe amõ mujekwa. A'erehe myrandu katu ke Amarã pe Tupã pandu, ame'ẽ ke amõ mupinim. Kuja Tupã pandu Amarã pe:

—Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu. A'erehe upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ihẽ asak katu ta — aja Amarã pe Tupã pandu.

(“Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta” aja pandu rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta tĩ. Jundéu awa ta aja tĩ. Upa katu te riki, aja mujekwa katu.) 9 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. A'erehe upa ma'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ katu ipe. Amarã aja amõ ta tĩ. Upa Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu ta tĩ. Amarã aja a'eta rehe Tupã usak katu ta tĩ.

Jandema'e pyrãtãha namõ jaxo rahã, japyrara jaxo

10 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ:

“Upa katu te Moise mupinim ame'ẽ ke rehe aja te'eha amõ hendu ym rahã, mã peja a'e ke Tupã mupyrara” aja panduha ihĩ.

A'erehe Moise je'ẽha rehe amõ ta hendu katu. Aja a'eta ixo. (Marã ka ym upa katu te hendu katuha ehe.) Aja rahã Tupã mupyrara ta ame'ẽ ta ke a'eta. 11 Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã, marã ka ym Tupã panduha ehe har: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Aja Tupã je'ẽha rehe panduha mujekwa katu jande pe. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Tupã rehe amõ jurujar katu, a'erehe Tupã pandu ehe har: ‘A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe’ aja ehe har Tupã pandu. Aja rahã, ame'ẽ riki uhã te hũ ta.”

12 Tupã koty katu aja pexo ta tipe, a'erehe Moise je'ẽha rehe pehendu katu. Aja rahã, Tupã rehe pejurujar ym ta me'ẽ te'e. Moise je'ẽha mujekwa, aja pema'ema'e ta me'ẽ te'e jõ. Aja rahã, kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Moise je'ẽha mujekwa, aja me'ẽ upa katu te amõ ma'ema'e rahã, a'e ixo katu te hũ ta” aja panduha ihĩ. (Anĩ. Upa katu te ma'ema'e ame'ẽ ta nixói te.)

13 Pesarahã! Upa katu te Moise je'ẽha rehe amõ hendu ym rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ẽja saka. A'e manõ rahã, upa katu te mupyraraha rehe muhepy. Jande ke Tupã mupyrara ta tipe rahã, Kirisutu ke a'e mupyrara. A'erehe Tupã mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ẽja saka. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Tupã mupyrara ame'ẽ ke myra rehe emuxiko e'am” aja panduha ihĩ.

14 Kirisutu ke Tupã mupyrara. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu. Amarã pe Tupã pandu katu. “Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ihẽ asak katu ta” aja Amarã pe. Aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu tĩ. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe Tupã usak katu tĩ. Aja jande tĩ. Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu, a'erehe jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. Tupã manga katu, aja a'e muwyr.

Tupã manga katu ame'ẽ rehe har

15 Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu ta. Apo amõ ta ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. Kuja. Ma'e ke rehe mokõi sawa'e ta manga katu a'eta jupe. Pe, ame'ẽ je'ẽha ke paper rehe mupinim katu rahã, marã ka ym ame'ẽ je'ẽha ke amõ mukanĩha. Amõ we ma'e ke mupinim ym te ehe tĩ. Muruwak ym te je'ẽha ke tĩ. Juja katu te ixo.
16 Aja Tupã manga katu ame'ẽ ke tĩ. Muruwak ym te je'ẽha ke tĩ. Amarã pe ma'e ke Tupã manga katu. Hainõ pe aja tĩ. Pesarahã! "Hainõ ta pe" aja ym pandu. "Hainõ ta" aja pandu rahã, heta ame'ẽ ta riki. Anĩ. Kuja pandu: "Ne rainõ pe." Aja rahã, peteĩhar jõ aja jakwa katu. Ame'ẽ: "Ne rainõ" aja pandu rahã: "Kirisutu ke a'e."
17 Kuja ihẽ apandu. Tupã manga katu ame'ẽ ke a'e mupinim, ame'ẽja saka. Pe, manga katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta. (Aja rahã, muruwak ym te je'ẽha ke.) Ame'ẽ Amarã pe manga katuha raikwer koty Moise je'ẽha uhyk. Kuja, kwa turu sẽ tu i tirĩ ta (430) warahy 'ar aha oho rahã, Moise je'ẽha uhyk. Ame'ẽ ke Amarã pe manga katu ame'ẽ ke marã ka ym mukanĩha. Tupã manga katu ame'ẽ ke marã ka ym mukanĩha. 18 Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ pe uhãha Tupã me'ẽ rahã, Amarã pe Tupã manga katu, ame'ẽ ke mukanim ta tipe riki. Aja ym riki. Mukanim ym te. Kuja riki. Uhãha ke Amarã pe Tupã me'ẽ ta, aja a'e manga katu. Tupã manga katu a'erehe me'ẽ ipe. Muruwak ym te je'ẽha ke.

Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ke, ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa

19 (Amarã pe manga katu, ame'ẽ ke mukanim ym.) Aja rahã, ma'erehe Moise je'ẽha uhyk my? Kuja riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa. A'erehe ame'ẽ uhyk. Amarã rainõ uhyk ym rahã we, Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu ta me'ẽ te'e. Amarã rainõ uhyk rahã, Moise je'ẽha upa. Amarã rainõ riki Kirisutu. A'erehe Kirisutu uhyk rahã, Moise je'ẽha upa. A'e pe ma'e ke Tupã pandu katu. Je'ẽha ke jundéu awa ta pe Tupã muwyr rahã, Tupã je'ẽha rahoha ta riki muwyr. Pe, amõ riki mupinim. Moise riki mupinim, a'erehe: "Moise je'ẽha" aja japandu. 20 Amarã pe pandu rahã, anĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke Tupã pandu ipe rahã, a'e jõ riki pandu ipe. Je'ẽha rahoha ta ke muwyr ym. Amõ sawa'e ke muwyr ym tĩ. Tupã jõ je'ẽha muwyr ipe, Amarã pe.

Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta jõ Tupã muhã katu

21 Amarã pe Tupã manga katu ame'ẽ ke Moise je'ẽha mukanim my? Anĩ. Aja ym te riki. Moise je'ẽha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ rehe hendu katu ame'ẽ pe: "Nde ke ihẽ amuhã katu ta" aja Tupã pandu ta tipe rahã, Moise je'ẽha rehe upa katu te hendu katu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta tipe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. 22 Aja ym riki. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. "Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e riki. Marã ka ym hijariha ingi." Aja rahã, kuja jõ katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ẽ ta pe uhãha ke Tupã me'ẽ katu. "Jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ke ihẽ ame'ẽ ta" aja Tupã manga katu. Ame'ẽ ke Tupã me'ẽ katu ngã pe.

23 Kirisutu rehe jajurujar ym rahã we, Moise je'ẽha rehe jahendu katu. (Aja rahã: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja Tupã pandu, aja jakwaha naĩ.) Amõ kotyhar jakwa ym. A'erehe jande ke kynda, ame'ẽja saka. "Kirisutu rehe pejurujar katu" aja jande pe Tupã mujekwa ym rahã we, Moise je'ẽha rehe jahendu katu jaxo. 24 (Arahã ta'yn ta aja saka jande.) A'erehe Moise je'ẽha riki jande ke mutiha ame'ẽ ke, ame'ẽja saka. Ame'ẽ riki Kirisutu uwyr ym rahã we, jande mu'eha aja saka tĩ. "Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke" ame'ẽ ke mu'e. (Aja rahã: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym" aja mu'e tĩ.) Pe, Kirisutu uwyr rahã, jande jajurujar katu ehe. (A'erehe jaka'u te'eha jama'ema'eha ke a'e mukanim.) Aja rahã, Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja pandu. 25 Apo Kirisutu rehe jajurujar katu 'y. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk katu te apo 'y. A'erehe jande mu'eha aja jande ke

mutiha ym ta rĩ. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym ta me'ẽ te'e apo 'y.

Kirisutu kotyhar ta peteĩhar aja ixo

26 Jesu Kirisutu rehe pehẽ johu pejurujar katu, a'erehe Tupã ra'yr ta ke pehẽ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupã ra'yr ta pehẽ tĩ. 27 Y pe pehẽ ke amõ mujahuk rahã, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ aja pemujekwa ngã pe. Aja rahã, Kirisutu aja pehẽ tĩ. Kirisutu katu te aja pehẽ tĩ. 28 A'erehe amõ ta amõ koty koty ym Tupã pe. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta upa juja katu te ipe. Amõ jundéu awa ta ke. Amõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Amõ paraky te'e ame'ẽ ke a'e. Amõ awa jar ame'ẽ ke a'e, aja ym ipe tĩ. Upa juja katu te ipe. Amõ sawa'e ke, amõ kũjã ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa juja katu te ipe. A'erehe upa pehẽ riki peteĩhar aja pexo. 29 Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Amarã rainõ ta ke pehẽ, aja pexo. Aja rahã, yman ma'e ke Tupã manga katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ ta apo 'y. Pehẽ ruhãha ke a'e me'ẽ ta.

4

Moise je'ẽha ke Tupã mukanim

1 Amõ we ihẽ apandu ta. Ipáima'e ke ta'yr pyhyk ta. Sawa'e rahã, pyhyk ta. Sawa'e ym rahã we, miasu aja a'e ixo. Upa ipáima'e ima'e ke tipe. 2 Ta'yr sawa'e ym rahã we, amõ sawa'e ta usak katu ehe. Mutiha ame'ẽ ta ke a'eta. Ta'yrma'e ke rehe sawa'e ta usak usak katu. Ta'yr namõ a'eta ma'ema'e katu. Sawa'e ta pe ipái pandu: “Ihẽ ra'yr sawa'e rahã, ihẽma'e ke pehẽ peme'ẽ katu ipe” aja. Ame'ẽ angaha rehe uhyk ym rahã we, sawa'e ta riki ta'yrma'e ke rehe usak usak katu ixo.

3 Aja jande tĩ. Yman sawa'e ym jande tĩ. Aja rahã Tupã rehe har jakwa ym rĩ. Arahã Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mu'e, ame'ẽ ke jande jama'ema'e jaxo. Miasu aja jande tĩ. 4 Pe, Tupã putar, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk katu rahã, Ta'yr ke Tupã muwyr 'y. Sehar kũjã pusu ngi a'e u'ar. Moise je'ẽha rehe a'e hendu katu, aja a'e ixo. 5 Aja rahã, amõ Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'e muhem, ame'ẽja saka. Moise je'ẽha hendu katuha ngi muhem. Aja rahã, jande ke ta'yr ta aja Tupã muruwak. (Sawa'e ta aja jande jaxo apo 'y. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym ta me'ẽ te'e apo 'y.)

6 Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. Aja rahã, ta'yr ta ke jande, aja jande pe a'e mujekwa. Pe, jande py'a rehe ihĩ rahã, I'ã pandu: “Papa! Jande pái keruhũ!” aja. 7 A'erehe miasu ta ym pexo apo 'y. Ta'yr ta ke pehẽ. Aja rahã, ta'yr ta pe upa ima'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ katu, aja pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ katu ta tĩ.

Ngara ywy pe har ta! Pehẽ rehe ihẽ ajumupyai

8 Yman Tupã rehe har pekwa ym te pexo. A'erehe ma'e ke tupã ta aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. Anĩ. Ame'ẽ ke Tupã te ym. 9 Apo anĩ. Tupã te rehe har pekwa katu 'y. Anĩ. Kuja ihẽ apandu ta my. Pehẽ rehe har Tupã riki ukwa katu. Apo ma'erehe jundéu awa ramũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe pejywyr my? Katu ym aja. Ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke jaxer riki. Awa ke ame'ẽ mu'e ame'ẽ ke muhã ym riki. Ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu my tĩ? Anĩ. Katu ym aja.

10 Kuja hamũi ta mu'eha rehe pekwa pekwa pexo. Amõ weraha rehe har pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ weraha riki katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ. Ma'e jahy rehe har aja tĩ. Katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ tĩ. Amõ aman ndy'ar rehe har aja tĩ. Amõ warahy 'ar rehe har aja tĩ. I'ar koty te we katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ tĩ. Aja pekwa rahã, Tupã ke pemuhury, aja pekwa pehẽ jupe naĩ. Katu ym aja. 11 Amõ koty pemuruwak ta, aja pehẽ rehe ihẽ ajumupyai axo. Pehẽ ke ihẽ amu'e mu'e hũ. (Jetehar te ke ihẽ amu'e pehẽ pe.) Ame'ẽ ke pemukanim nahã my. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e ym te, ame'ẽja saka. Upa kanim, ame'ẽja saka. Katu ym aja.

12 Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. Mã peja ihẽ aja pexo tĩ. (Ihẽ aja Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e tĩ.) Pesarahã! Yman Moise je'ẽha rehe pehendu ym te. Amõ awa ta ke pehẽ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke pehẽ, a'erehe Moise je'ẽha rehe pehendu ym te arahã. A'erehe pehẽ aja ihẽ

axo apo tĩ. Moise je'ẽha rehe ahendu ym aja axo apo tĩ. Arahã ihẽ rehe pehẽ rury katu pexo. (Apo ihẽ rehe pehẽ rury my?)

13 Pehẽ rehe ihẽ ahyk py rahã, ihẽ ahy axo. A'erehe pehẽ namõ ihẽ apyta. Arahã, myrandu katu ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ rehe pekwa pekwa pexo. 14 Ihẽ ahy axo, a'erehe ihẽ ke Tupã mupyrara aja pekwaha naĩ. A'erehe ihẽ ngi pekyje riki. Anĩ. "Páu jaxer. Japutar ym" aja ym pepandu. Tupã je'ẽha rahoha po aja ihẽ po ke pepyhyk pyhyk katu ihẽ ngi tĩ. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Jesu Kirisutu po aja ihẽ po ke pepyhyk pyhyk katu ihẽ ngi tĩ. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Ihẽ rehe pehẽ rury katu. 15 Pehẽ rury katu te pexo kwe! Arahã pehẽ reha ke pejo'ok ta tipe. Pe, ame'ẽ ke ihẽ pe peme'ẽ ta tipe. (Aja rahã, pehẽma'e katu te hũ ame'ẽ ke ihẽ pe peme'ẽ ta tipe.) Mã! Apo amõ koty pemuruwak riki. 16 Jetehar te ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ jetehar te ke apandu pehẽ pe. A'erehe ihẽ riki pehẽ ruwajan aja amõ ta ukwa my? Anĩ. Aja ym ihẽ.

17 Ixotyhar ta aja pehẽ ke amõ ta muruwak tar katu. Muka'u te'e ame'ẽ ta ke a'eta. Anĩ. A'eta ma'ema'e ame'ẽ ke katu ym pehẽ pe. Jetehar te ihẽ amu'e, ame'ẽ ngi pehẽ ke a'eta muhem aja jõ a'eta putar. Aja rahã, ame'ẽ ta aja pejumu'e ta tĩ, aja a'eta putar. Katu ym aja. 18 Pehẽ rehe a'eta hury katu rahã, katu riki. Pe, jetehar te ke ame'ẽ ta mu'e tar katu rahã, katu tiki tĩ. Pe, ame'ẽ ta rehe pehẽ rury katu rahã, katu tiki tĩ. Aja te'e ihẽ rehe tĩ. Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, ihẽ rehe pehẽ rury katu rahã, katu tiki tĩ. Pehẽ namõ ihẽ axo ym rahã, ihẽ rehe pehẽ rury katu rahã, katu tiki tĩ.

19 Ihẽ ra'yr ta aja pehẽ! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Imembyr imãi ngi u'ar rahã, ahy ipe. Ame'ẽja saka ihẽ pe tĩ. Kirisutu ukwa katu aja pekwa ym rahã we, pehẽ rehe ihẽ ajumupyai. Ahy ihẽ pe, ame'ẽja saka ihẽ axo, a'erehe pehẽ rehe ihẽ ajumupyai. 20 Mã! Apo pehẽ namõ ihẽ axo tar katu. Aja rahã amõ koty ihẽ je'ẽha ihẽ amuruwak ta tipe. Apo pehẽ pe hãtã panduha ihẽ amupinim aĩ. Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, wewe katu ihẽ apandu ta tipe. (Kirisutu ukwa katuha ngi amõ koty pehẽ py'a pemuruwak my.) Ame'ẽ rehe ajumupyai tĩ.

Paraky te'e ame'ẽ rehe har. Anga rehe har tĩ. Sar rehe har tĩ.

21 Mã! Moise je'ẽha rehe hendu tar katu me'ẽ ta! Pesarahã! Pehẽ pe ihẽ apandu. Moise je'ẽha rehe pehendu tar katu rahã, ame'ẽ riki mujekwa ta pehẽ juehe har. "Katu ym pehẽ" aja mujekwa ta. 22 Kuja panduha ihĩ:

"Mokõi ta'yr ta Amarã pe. Peteĩ riki kũjã paraky te'e ame'ẽ membyr ke. Kũjã paraky te'e ame'ẽ rer: 'Anga.' Amõ ta'yr riki hakehar te membyr ke. Hakehar te rer: 'Sar.' "

23 Kũjã paraky te'e ame'ẽ ke pe Amarã ta'yr. Hakehar te pe ta'yr tĩ. Tupã riki manga katu: "Nde rakehar imembyr ta" aja Tupã manga katu Amarã pe. A'erehe hakehar pe Amarã ta'yr. 24-25 Ame'ẽ mokõi kũjã ta kuja mujekwa ngã pe. Mokõi kũjã ta riki mokõi je'ẽha, ame'ẽja saka. Peteĩ je'ẽha ywy'ã keruhũ ngi uwyr. Ywy'ã keruhũ rer Sinái. A'ep Moise pe je'ẽha ke Tupã muwyr. "Angama'e ywy'ã keruhũ" aja ngã pandu. Ame'ẽ ke Ara ywy pe ihĩ. Pe, paraky te'e ame'ẽ ta aja ixo. Ame'ẽ ta riki Anga membyr ta aja saka. Moise je'ẽha rehe hendu katu, a'erehe paraky te'e me'ẽ aja saka. Amõ we tĩ. Se Jerusarẽ ok ta ihĩ. Ame'ẽ riki Anga aja saka tĩ. Pe, ame'ẽ ok ta pe har ta paraky te'e ame'ẽ ta aja saka tĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katu, a'erehe aja tĩ. Paraky te'e ame'ẽ ta aja saka tĩ.

26 Pe, amõ Jerusarẽ ok ta ihĩ. Ywa pe har ke ame'ẽ. Ame'ẽ pe har ta paraky te'e aja ym te ixo. A'erehe ame'ẽ ok ta riki jande mãi te aja saka. Sar aja saka. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ame'ẽ ok ta pe har ta aja saka. Sar membyr aja saka. Paraky te'e aja ym te. 27 Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Kũjã imembyr ym te ame'ẽ ke mã peja nde rury katu te exo.

Imembyr u'ar rahã, ahy ipe. Aja ukwa ym ame'ẽ ke mã peja nde rury katuha namõ nde ejixi'u exo. Mã peja nde rury katuha namõ epukái exo.

Ixawa'e namõ ixo, ame'ẽ 'ar koty te we ixawa'e hijar ame'ẽ imembyr ta.

A'erehe mã peja nde rury katuha namõ
epukái exo" aja Isai mupinim. (Aja
rahã, ywa pe har Jerusarẽ ok ta pe
heta te hũ Tupã kotyhar ta ixo ta.
Ywy pe har Jerusarẽ ok ta 'ar koty
te we heta te hũ ixo ta, aja mujekwa
katu.)
28 Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu ta! Pe-
sarahã! Isak u'ariha rehe har Tupã manga
katu. A'e je'ẽha rupi a'e u'ar. Isak aja pehẽ
tĩ. Tupã manga katu, a'erehe ta'yr ta ke
pehẽ tĩ. A'e je'ẽha rupi aja saka. 29 Yman
kũjã pe Amarã ta'yr. Anga membyr ke.
Ame'ẽ riki imu ke mupyrara ixo. Isak ke
mupyrara. Isak ke Tupã'ã muhem, ame'ẽja
saka. A'e ke Anga membyr mupyrara ixo.
Aja apo tĩ. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ
ta ke Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ
ta mupyrara ixo tĩ. Isak ke Anga membyr
mupyrara, ame'ẽja saka. 30 Pe, kuja Tupã
je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:
"Hakehar te membyr riki ipáima'e ke pyhyk
ta. A'e ke aja kũjã paraky te'e ame'ẽ
membyr pyhyk ym ta tĩ.
A'erehe imembyr namõ kũjã paraky te'e
ame'ẽ ke emujan emondo" aja pan-
duha ihĩ.
31 A'erehe pehẽ pekwa katu pexo apo.
Ihẽ mu ta! Pesarahã! Jande riki kũjã
paraky te'e ame'ẽ membyr ta aja ym te
jaxo. (Aja rahã Moise je'ẽha rehe jahendu
ym ame'ẽ ta ke jande.) Jande riki hakehar
te membyr ta aja jaxo. (Aja rahã, Kirisutu
rehe jajurujar katu ame'ẽ ta ke jande.)

5

Moise je'ẽha rehe hendu katu ha ngi jande ke Kirisutu muhem

1 Jande riki Kirisutu muhem ame'ẽ ta ke
jande! Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu,
ame'ẽ ke ngi jande ke Kirisutu muhem.
A'erehe aja pexo katu! Pejywyr ym ehe.
Moise je'ẽha rehe pehendu ym we tĩ.
Mu'eharan ta mu'e ame'ẽ ke rehe pehendu
ym tĩ.
2 Ihẽ Páu. Pesarahã! Pehẽ pe ihẽ apandu
katu. Pehẽ pirer ke amõ jupã rahã, jundéu
awa ta kotyhar ta te ke pehẽ, a'erehe pehẽ
rehe Tupã usak katu aja pekwaha naĩ. Aja
rahã, Kirisutu jõ riki pehẽ ke muhã ym
ta, aja pekwaha naĩ. Katu ym aja. A'e jõ
a'ewan ym aja pekwaha naĩ tĩ. Katu ym
aja. 3 Ihẽ apandu we rĩ. Amõ ipirer ke
jupã, ame'ẽ ke amõ putar. Apandu katu
ipe tĩ. Ipirer ke jupã rahã, upa katu te
Moise je'ẽha rehe a'e hendu katu ta me'ẽ
te'e. 4 Pehẽ ngi har amõ ta Moise je'ẽha rehe
hendu katu. Aja rahã: "Pehẽ katu te. Ma'e
peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe"
aja Tupã pandu ta, aja ame'ẽ ta ukwaha
naĩ. Aja rahã, Kirisutu ke a'eta hijar oho,
ame'ẽja saka. A'eta rehe Tupã ipy'a katu,
ame'ẽ ke putar ym, aja pandu. 5 Jande
riki amõ kotyhar. "Pehẽ katu te. Ma'e
peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe"
aja Tupã pandu ta jande pe. Ame'ẽ angaha
rehe jaharõ katu jaxo. Jande jajurujar katu
ehe tĩ, a'erehe jande pe pyrãtãha ke Tupã'ã
muwyr. Ame'ẽ namõ jaharõ katu jaxo.
6 Kirisutu namõ jande juehe katu jande
jaxo rahã, amõ ipirer jupã ame'ẽ ke rehe
har Kirisutu ukwa ym. Ipirer ke amõ jupã
rahã, ame'ẽ rehe a'e usak ym. Ipirer ke
amõ jupã ym rahã, ame'ẽ rehe a'e usak ym
tĩ. Juja katu te ipe. Kuja jõ katu. Kirisutu
rehe amõ jurujar katu. A'erehe amõ ta
rehe amõ ipy'a katu.
7-8 Jetehar rehe pehendu katu pexo kwe!
Katu tiki arahã. Mã! Awa ame'ẽ ke pehẽ ngi
mukanim my? Katu ym aja! Myja jetehar
te ngi pehẽ py'a ke amõ koty muruwak my?
Tupã riki aja ym. A'e riki pehẽ pe pandu
ame'ẽ ke a'e: "Kirisutu rehe pejurujar katu.
Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja
Tupã pandu. 9 Kuja amõ panduha ihĩ:
"Mbeju ke mupururuk rahã, ta'yr te mi
mupururukiha ke amõ moĩ katu"
aja.
(Ame'ẽja ta'yr mi te'eha rehe pejurujar
katu rahã, pehẽ johu peka'u te'e ta. Katu
ym aja.) 10 Jandema'e sawa'e te namõ jande
juehe katu jande jaxo. A'erehe amõ koty
mu'e ame'ẽ ke rehe pehendu ym ta, aja ihẽ
akwa katu. A'erehe pehẽ rehe ihẽ ajurujar
katu. Pe, pehẽ ke muka'u te'e ame'ẽ ta ke
Tupã mupyrara ta. Awa muka'u te'e my?
Akwa ym ihẽ. A'e ke Tupã mupyrara ta,
ame'ẽ ke jõ akwa katu.
11 Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu aja pehẽ!
Ihẽ juehe har apandu ta apo 'y. "Pehẽ
pirer ke pejupã ta me'ẽ te'e" aja ihẽ apandu

rahã, ma'erehe: “Páu katu ym” aja ihẽ rehe har jundéu awa ta pandu my? (Anĩ. “Pehẽ pirer pejupã” aja apandu ym te riki.) Aja me'ẽ ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe har ihẽ apandu rahã, amuparahy ym ta jundéu awa ta ke. “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Aja ngã ke Tupã muhã katu” ame'ẽ panduha muparahy ym ta amõ ta ke. Pesarahã! “Pehẽ pirer ke pejupã ta me'ẽ te'e” aja ihẽ apandu ym te riki a'erehe: “Páu katu ym” aja ihẽ rehe har amõ ta pandu naĩ. 12 Pehẽ ke muka'u te'e ame'ẽ ta upa kanim oho rahã, katu tiki. Aja ihẽ aputar. (Ipirer ke ta'yr mi jupã.) Mã! Wetep mondok rahã, katu tiki. (Aja rahã, pehẽ ke upa muka'u te'e ame'ẽ ta hijar ta oho.)

Pehẽ mu ta rehe pepy'a katu

13 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. “Ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja Tupã pandu pehẽ pe. A'erehe ixotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ koty mu'eharan ta ixo. Ame'ẽ ta putar ame'ẽ ke pema'ema'e ym apo 'y. A'erehe: “Upa katu te ma'e ke japutar ame'ẽ ke jama'ema'e katu” aja mã peja ym pekwa pekwa pexo. Aja pexo kwe. Anĩ. Kuja katu tiki. Amõ ta rehe pehẽ pepy'a katu, a'erehe ame'ẽ ta rehe ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. 14 Upa katu te Moise je'ẽha riki kuja peteĩhar aja je'ẽha riki. Kuja:

> “Nde juehe nde erepy'a katu, aja amõ ta rehe nde erepy'a katu tĩ” aja je'ẽha ihĩ. (Aja jama'e rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe jahendu katu, ame'ẽja saka.)

15 Pesarahã! Amõ ta rehe pepy'a ym pexo rahã, so'o jarõ aja peparahy pehẽ juehe pexo. Aja rahã, upa pehẽ juehe pejumumba ta aja saka. Aja rahã, pehẽ juehe katuha ke pehijar ta. Pehẽ juehe pejumahy pehẽ pexo rahã, aja tĩ. Pehẽ juehe katuha ke pehijar ta tĩ. Katu ym aja.

Ma'e ke Tupã'ã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu

16 Kuja pehẽ pe ihẽ apandu katu: “Pehẽ py'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa aja mã peja pema'ema'e katu.” Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tar ym pexo. 17 Jande atu jama'ema'e tar katu ame'ẽ ke Tupã'ã ma'ema'e tar ym. Pe, Tupã'ã ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke jande atu jama'ema'e tar ym tĩ. Aja rahã, Tupã'ã namõ jande ruwajan ta aja jaxo, a'erehe a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e ym. (A'erehe Tupã'ã putar ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e.) 18 Pehẽ py'a rehe ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e.

19 Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke jakwa katu. Kuja riki. Amõ kũjã rehe ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Ka'u te'e hũ tĩ. Aja amõ usak rahã, huxĩ hũ. Ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. 20 Ma'e'ã riki tupã aja amõ ukwaha jupe naĩ. Ame'ẽ ke rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu. Katu ym aja. Pajema'e ukwaha ke ma'ema'e tĩ. Katu ym tĩ. Ehe katu ame'ẽ ke te'e huwajan wan uwak oho. Pe, jumai mai tĩ. Amõ rehe jyty'ym tĩ. Parahy oho tĩ. “Apo ihẽ py kỹ” ame'ẽ ke jõ putar katu tĩ. Katu ym aja. Amõ koty koty jy'ar oho tĩ. Amõ koty koty ukwaha oho tĩ. 21 Ma'e ke amõ pyhyk rahã, amõ parahy ehe. Katu ym aja. Kawĩ ngi ka'u ka'u tĩ. Amõ ta 'ar koty te we kawĩ ke u'u tar katu tĩ. Upa aja me'ẽ ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e tĩ. Katu ym aja. Yman pehẽ pe ihẽ pandu. Aja apo ihẽ apandu pehẽ pe tĩ. Upa aja me'ẽ ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta awa. (A'erehe upa ame'ẽ ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.)

22 Pesarahã! Kuja pexo. Amõ py'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Kuja. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu. Tupã rehe hury katu tĩ. Amõ ta namõ juehe katu a'e ixo tĩ. Ipy'ahu ixo tĩ. Amõ rehe parahy ym tĩ. Amõ ta rehe kyty'ỹ ym tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. Ma'e manga katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu tĩ. 23 “Ihẽ riki sawa'e te” aja juehe har ukwa ym te awa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu rahã, ame'ẽ ngi putu'u. Upa aja ma'ema'e rahã: “Nde katu ym” aja je'ẽha nixói ta ipe. 24 Jesu Kirisutu kotyhar ta riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke hijar tĩ. Aja ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke jukwa, ame'ẽja saka. (Aja rahã, jama'ema'e tar ym.) 25 Jande ruhãha ke jande pe Tupã'ã me'ẽ. Aja rahã,

japandu ipe: “Nde eremujekwa ame'ẽ ke jama'ema'e katu ta” aja. 26 “Ihẽ riki sawa'e te” aja ym jaxo ta me'ẽ te'e. Mã peja jande juehe jajumuparahy ym. Mã peja jande juehe jajyty'ym.

6

Pesak katu pehẽ juehe

1 Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, amõ ta usak ehe. Aja rahã, pehẽ ngi har amõ ta pandu oho ipe. Pe, mukatu. “Mã peja ym” aja ipe. Kuja ame'ẽ ta pandu oho. Tupã'ã rehe hendu katu ixo, ame'ẽ ta jõ pandu oho ipe. Wewe katu pandu ipe. Pehẽ atu pesak katu pehẽ juehe tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ ke aja pehẽ atu ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar ym tĩ.) 2 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'e. A'erehe a'eta pyai te hũ. Aja rahã, a'eta namõ pehẽ juehe pejupyai pexo tĩ. Ame'ẽ ta ke pemuhury peho tĩ. Ma'e puhýi ame'ẽ ke a'eta namõ pehupir katu, ame'ẽja saka. Aja rahã, Kirisutu pandu: “Amõ ta rehe pepy'a katu” ame'ẽ ke rehe pehendu katu. 3 “Aja ym ta ihẽ. Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym ame'ẽ ke ihẽ” aja amõ pandu rahã, juehe har katu te ame'ẽ ke a'e aja ukwaha jupe naĩ. Aja rahã, juehe a'e jumuka'u te'e a'e ixo. Katu ym aja. 4 Mã peja ima'e ma'eha pame katu te amõ ta ukwa ukwa ixo. Katu my? Katu ym my? Katu rahã, katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e, aja a'e ukwa katu. Hury katu ta ixo. Aja rahã, amõ ta ma'eha namõ ima'e ma'eha ke manga ym ta. Awama'e riki i'ar koty te we katuha my? Aja manga ym ta. 5 Jete! Ima'e ma'ema'eha rehe har Tupã pe jõ mujekwa ta me'ẽ te'e.

6 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke amõ ta pe amõ mu'e ixo. Aja rahã, mu'e ixo ame'ẽ pe upa ma'e ke jumu'eha ta kyty'ỹ ym rahã, katu tiki. (Aja rahã, mu'eha pe ma'e ke jumu'eha ta me'ẽ katu ta.)

Mã peja katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu

7 Mã peja pehẽ atu pejumuka'u te'e ym pexo! Tupã ke muka'u te'e ym te awa! (Myja me'ẽ amõ ma'ema'e, ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. A'erehe a'e ke muka'u te'e ym te awa.) Ma'e ra'ĩ amõ jytym rahã, ame'ẽ ke uhem. 8 Aja amõ tĩ. Ma'e katu ym ame'ẽ ke amõ ma'e tar katu. Ame'ẽ riki kupixa pe ma'e ke jytym, ame'ẽja saka. A'engi ame'ẽ uhem rahã, ma'e jaxer ame'ẽ ke uhem, ame'ẽja saka tĩ. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e a'e. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. Muka'u te'e ym te a'e ke awa.) Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ke a'e.

Amõ ta anĩ. Ipy'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ ke kupixa pe ma'e ke jytym, ame'ẽja saka tĩ. A'engi ame'ẽ uhem rahã, ma'e katu ame'ẽ ke uhem tĩ, ame'ẽja saka tĩ. (Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu a'e. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ.) Aja rahã, ame'ẽ pe uhãha ke Tupã'ã me'ẽ katu. 9 A'erehe tapijar te'e we ma'e katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu. Aja jaxo rahã, yman rahã ma'e katu ame'ẽ ke jande pe Tupã me'ẽ ta kỹ. 10 A'erehe amõ amõ rahã, ma'e katu ame'ẽ ke amõ ta pe jama'ema'e katu rahã, katu tiki. Jete! Kuja katu te. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu rahã, katu tiki.

A'ejõhar je'ẽha ke

11 Ihẽ Páu. Apo kome'ẽ a'ejõhar je'ẽha ke ihẽ po pe te'e ihẽ amupinim aĩ. (Ihẽma'e akwaha amupinim ym. Anĩ. Tupã je'ẽha amupinim aĩ.) Pesak katurahã! Pinĩha tiha ame'ẽ namõ ihẽ amupinim aĩ. (Aja rahã, ihẽ amupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e, aja pekwa katu ta.) 12 Amõ ta pehẽ pe pandu: “Pehẽ pirer ke pejupã ta me'ẽ te'e” aja. (Aja rahã, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehẽ. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu pehẽ rehe aja pekwaha naĩ.) Aja mu'eharan ta putar. Aja rahã, pehẽ pirer ke pejupã rahã, a'eta pandu ta: “Jande jama'eha katu te” aja riki naĩ. Pesarahã! “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. A'erehe jõ Tupã koty amõ katu” aja pandu tar ym. Pandu rahã, a'eta ke amõ ta mupyrara ta tipe. A'erehe amõ ipirer jupãha jõ a'eta pandu katu. 13 Ipirer ke jupã ame'ẽ ta Moise je'ẽha rehe hendu ym tipe. Pe, pehẽ pirer ke pejupã ame'ẽ ke jõ a'eta putar katu. Pehẽ pirer ke pejupã rahã, amõ ta pe a'eta pandu hũ ta: “Ko ipirer ke jupã ame'ẽ ta ke amõ ta pete'e ixo! Japandu ame'ẽ ke rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'eta” aja a'eta pandu hũ ta. A'erehe:

“Katu te ame'ẽ ta ke jande” aja a'eta pandu ta a'eta jupe naĩ. Katu ym aja.

14 Ihẽ anĩ. Jandema'e sawa'e te, Jesu Kirisutu manõ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e manõ. Ame'ẽ namõ jõ ngã ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ rehe har jõ ihẽ apandu pandu. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, a'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke ihẽ ahijar. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hũ. Ame'ẽ ke ihẽ ahijar. Ame'ẽ ke ihẽ ama'e tar ym tĩ. Ame'ẽ ngi ihẽ amanõ, ame'ẽja saka. (Aja rahã, ihẽ ama'e ym.) 15 Ipirer ke amõ jupã my. Amõ jupã ym my. Amõ koty koty ym ame'ẽ ta. Juja katu te Tupã ukwa katu. Kuja jõ riki amõ kotyhar katu. Amõ py'a ke Tupã mupyahu. Ame'ẽ riki katu te. 16 Aja ngã ixo rahã, mã peja a'eta py'a ke Tupã muhury katu. Mã peja a'eta rehe Tupã pyrara usak tĩ. Aja upa Tupã kotyhar ta rehe tĩ. Pyrara usak tĩ. A'eta py'a ke muhury katu tĩ.

17 Apo har kupe koty mã peja ihẽ ke mupyrara ym awa. (Kirisutu rehe har ihẽ apandu, a'erehe ihẽ ke amõ ta mahy hũ.) A'erehe ihẽ ke rehe pirokiha rape mãte hũ te'e ihĩ. Ame'ẽ ke ma'e mujekwa ngã pe. Kuja. Jesuma'e miasu ke ihẽ, aja mujekwa ngã pe.

18 Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu ta pehẽ! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja johu pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Amen. Ame'ẽ riki: “A'e tỹ” aja.

Upa.

Ese ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ẽ paper ke a'e mupinim.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper ke a'e mupinim. Kuja Páu mu'e. Se ixo rahã, upa Jesu kotyhar ta Jesu rete aja saka riki. A'erehe peteĩhar aja ixo ta me'ẽ te'e, aja a'e mu'e. Jesu riki ixotyhar tama'e ãkã ke a'e. A'erehe ixotyhar ta hendu katu ta me'ẽ te'e ehe aja a'e mu'e tĩ.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ẽ ta pe paper pinim ke Páu mondo

1 Ese ok ta pe har ta riki pehẽ. Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihẽ. Tupã putar, a'erehe Jesu Kirisutu pandu:

—Ihẽ rehe har epandu pandu eho — aja ihẽ pe.

A'erehe Jesu Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ.

2 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Tupã kotyhar ta ke jande

3 Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe upa ma'e katu ame'ẽ ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ. Ame'ẽ ke jande pe Tupã muwyr katu. Ywa pe har ma'e katu, ame'ẽja saka ma'e ke a'e muwyr katu. A'erehe mã peja japandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Tupã pe.

A'e riki Jesu Kirisutu pái ke. Kirisutu riki jandema'e sawa'e te.

4 Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ym rahã we a'e pandu:

—Pehẽ ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy ta kỹ. A'erehe a'e manõ ta kỹ. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ riki ihẽma'e wan ta kỹ. Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Ihẽ ruwa koty pepu'am rahã, nixói te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehẽ pe. "Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e" aja pehẽ rehe har pandu ym te ta awa tĩ — aja Tupã pandu.

5 Jande rehe a'e ipy'a katu. A'erehe jande rehe har upa a'e pandu:

—Jesu Kirisutu manõha rehe a'eta jurujar katu ta kỹ. A'erehe ihẽ ra'yr ta aja ihẽ amuruwak ta tĩ. Ihẽ namõ ixo ta kỹ — aja.

Aja a'e putar. Aja a'e ukwa katu tĩ. 6 Ta'yr rehe a'e ipy'a katu. Jande jajurujar katu ehe, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katu tĩ. A'erehe mã peja japandu ipe:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Mã! Jande rehe nde erepy'a katu te hũ — aja Tupã pe.

7 Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ẽ rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manõ. A'erehe jande rehe ipy'a ke Tupã mujywyr katu. Mã! Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. 8 Ame'ẽ ke upa ym. Mãte hũ jande rehe a'e ipy'a katu. 9-10 A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Upa ukwa katuha namõ a'e ma'ema'e. Kuja a'e ju-pandu jupe:

—Upa katu te ihẽ amujã. Ywa pe ixo ame'ẽ ke amujã. Ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ke aja tĩ. Amujã tĩ. Kirisutu riki upa katu te ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ wan ta kỹ — aja jupandu jupe.

Aja a'e putar. Kirisutu riki sawa'e te aja a'e putar. Angaha ke rehe uhyk katu rahã, aja Kirisutu ke a'e mu'am ta kỹ. Yman ame'ẽ ke mujekwa ym ngã pe. Apo jande pe mujekwa katu 'y.

11 Tupã jupandu jupe: "Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ kotyhar ta aja ihẽ amuruwak ta" aja riki. Kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã ym rahã we, aja a'e jupandu jupe. Aja a'e putar, a'erehe upa ma'e ke ixo katu. Upa a'e pandu ame'ẽ ke ixo katu tĩ. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har jande ke ixotyhar ta aja a'e muruwak. "Ihẽ kotyhar ta pehẽ" aja a'e pandu. Jande ke jo'ok, ame'ẽja saka. 12 Aja rahã, mã peja Tupã katuha rehe har jande japandu:

—Mã! Katu te hũ — aja.

Jande riki jundéu awa ta ke. Kirisutu uwyr ym rahã we, jundéu awa ta harõ py ixo ehe.
13 Pehẽ riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke. (Ese ok ta pe har ta ke pehẽ.) Jandeja pehẽ tĩ. Myrandu katu te rehe pehendu rahã, pehendu katu ehe tĩ. Pehẽ ke Tupã muhã katu ta aja myrandu katu jamujekwa pehẽ pe. Pe, Kirisutu rehe pejurujar katu. Pe: "Ko ihẽma'e ke" ame'ẽ ukwa katuha ke Tupã moĩ pehẽ py'a rehe. Pehẽ py'a rehe I'ã ke Tupã moĩ. Aja rahã: "Ko ihẽma'e ta ke" aja Tupã pandu. "Ihẽ'ã ke ihẽ amoĩ ta" aja a'e pandu katu yman. Ame'ẽ ke a'e moĩ katu apo 'y. 14 I'ã ke jande py'a rehe moĩ, a'erehe jande ke a'e muhã katu ta kỹ, aja jakwa katu. A'e manga katu, a'erehe aja jakwa katu. Aja rahã, ixoty jaxo rahã, nixói te ta ixotyhar ta pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, aja jakwa katu. A'erehe mã peja ima'e katuha rehe har japandu: "Mã! Katu te" aja Tupã pe.

Tupã namõ ihẽ apandu pandu

15-16 Jande rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe Jesu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu, aja ihẽ ahendu. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihẽ apandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ipe. Tupã kotyhar ta rehe pehẽ pepy'a katu, aja ihẽ ahendu tĩ. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihẽ apandu tĩ: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ipe. 17 Pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu. Kuja:

—Tupã! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke nde. Jande pái keruhũ nde. Nde katu te ame'ẽ ke nde. Ne'ã ke Ese ok ta pe har ta py'a rehe emoĩ katu. Aja rahã, upa ma'e ke a'eta pe Ne'ã mujekwa katu ta. Nde rehe har a'eta pe mujekwa katu ta tĩ. Aja rahã, nde rehe har Ese ok ta pe har ta ukwa katu te ta. 18 Ko apandu nde pe. Ese ok ta pe har ta ãkã emupirer mi. Aja rahã, ma'e ke nde erekwa katu, aja a'eta ukwa katu ta tĩ. Ne namõ a'eta ixo ta kỹ, aja nde erepandu. Ame'ẽ ke a'eta ukwa katu te we ta. Nde kotyhar ta pe ma'e katu te hũ ame'ẽ ke nde ereme'ẽ katu ta. Mã! Heta te hũ ame'ẽ. Ame'ẽ ke Ese ok ta pe har ta ukwa katu ta tĩ. 19-20 Ne rehe jande jajurujar katu. Nema'e pyrãtãha namõ jande ke nde eremuhã katu. Mãte hũ nema'e pyrãtãha! Ame'ẽ pyrãtãha namõ Kirisutu ke manõha ngi nde eremukwera katu eremuhem. Pe, nde jywa katu koty a'e ke nde eremapyk. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e aja nde eremujekwa.) Ywa pe nde eremapyk. Nema'e pyrãtãha namõ Kirisutu ke nde eremukwera katu eremuhem. Ame'ẽ pyrãtãha jande rehe ihĩ tĩ. Juja katu te riki. 21 Amõ we pyrãtãha ke emujekwa. Kirisutu riki upa katu te ywa pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ te tĩ. Upa katu te ãjã ta hendu katu ehe tĩ. Kapitã keruhũ ta apo ixo. Kirisutu riki ame'ẽ ta 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha. Aja rahã, pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e aja mujekwa katu. Yman rahã, kapitã keruhũ ta ixo ta tĩ. Kirisutu riki ame'ẽ ta 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha tĩ — aja Tupã namõ ihẽ apandu pandu pehẽ rehe har.
22 Kirisutu pe Tupã pandu:
—Kapitã keruhũ te nde. Upa katu te ma'e ke nde eremondo mondo apo — aja ipe.

Pe, jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ te a'e tĩ. 23 (Kirisutu riki ixotyhar ta ãkã, ame'ẽja saka.) Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. A'erehe a'e riki wetep ame'ẽja saka jamujã. Jande py'a rehe a'e ihĩ katu. A'e ixo a'erehe upa katu te ma'e ke katu tĩ. Pe, Kirisutu riki upa katu te ma'e renda rupi ixo. Ywa pe ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo tĩ. Pyta we ym te ma'e renda rupi ixo.

2

Jande ke Tupã muhã katu

1 Yman Tupã je'ẽha rehe pehendu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tĩ. Tupã rehe har pekwa pekwa ym te pexo, a'erehe manõ ame'ẽ ta aja pehẽ. 2 Arahã kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tĩ. Arahã Satana rehe pehendu katu, a'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'e riki Tupã rehe hendu ym ame'ẽ tama'e kapitam. (Ãjã ramũi a'e.) 3 Jete riki. Yman Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta aja upa katu te jande tĩ. Jande japutar ame'ẽ ke japyhyk pyhyk. Jande py'a rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jakwa jakwa jaxo tĩ. Ame'ẽ ke jama'ema'e. Jaka'u te'e jaxo tĩ. Upa amõ ta aja jande ke Tupã mupyrara ta me'ẽ te'e.

4 Apo anĩ. Johu jande rehe Tupã pyrara
usak. Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ tĩ.
5 Yman jahendu ym ehe, a'erehe manõ
ame'ẽ ta aja jaxo. Arahã jande rehe a'e katu
usak, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Aja
rahã, jande ke a'e mukwera katu muhem
ame'ẽja saka riki. Manõha ngi Kirisutu ke
a'e mukwera katu muhem a'erehe jande ke
mukwera katu muhem tĩ, ame'ẽja saka tĩ.
6 Jesu Kirisutu kotyhar ta ke jande apo
'y. A'erehe Kirisutu namõ jande ke Tupã
mukwera katu muhem, ame'ẽja saka riki.
Pe, ywa pe Kirisutu namõ kapitã keruhũ
aja jande ke a'e mu'am, ame'ẽja saka tĩ.
7 Aja rahã, jande rehe upa katu te a'e ipy'a
katu te hũ. Ame'ẽ ke upa ngã pe mujekwa
katu. Ame'ẽ ke aja te'eha mujekwa ta tĩ.
Ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke
rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe a'e
manõ. Aja jande rehe Tupã ipy'a katu te
hũ, aja a'e mujekwa katu. 8 Jesu Kirisutu
rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke Tupã
muhã katu. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ.
A'erehe jõ pehẽ ke a'e muhã katu. Ame'ẽ
ke peputar, a'erehe pehẽ ke a'e muhã katu
my? Anĩ. Aja ym. Pehẽ ruhãha ke Tupã
te'e me'ẽ. 9 A'erehe: "Mã! Jande jama'eha
namõ jande ke Tupã muhã katu" aja marã
ka ym pepanduha. Katu pehẽ pexoha
a'erehe pehẽ ke a'e muhã katu my? Anĩ.
Aja ym te tĩ. 10 (Jande ke a'e muhã katu.)
A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande apo 'y.
A'erehe jande py'a ke mupyahu aja Tupã
mujã. Katu jande, aja Tupã mujã. A'erehe
ma'e katu ame'ẽ ke jama'ema'e. Kome'ẽ
ywy keruhũ mujã ym rahã we, Tupã pandu
katu: "Ihẽ kotyhar ta ma'e katu ame'ẽ ke
ma'ema'e ta kỹ" aja.

Kirisutu kotyhar ta riki johu katu ngã juehe ixo

11 Ymanihar pexoha rehe har pekwa
pekwa pexo. Pehẽ mãi pusu ngi pe'ar rahã,
jundéu awa ta aja ym pe'ar. "Pehẽ pirer ke
pejupã ym ame'ẽ ta ke" aja pehẽ rehe har
jundéu awa ta pandu. (Aja pehẽ rehe puka
puka hũ ngã.) "Jande pirer ke jajupã ame'ẽ
ta ke jande" aja jundéu awa ta pandu a'eta
jupe. (Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak
katu a'eta rehe, aja ukwaha naĩ.) Ame'ẽ
jupãha japandu rahã, hete ngi ma'e ke jupã.
12 Tupã rehe har pekwa ym rahã, Kirisutu
kotyhar ta aja ym pehẽ. Amõ awa ta ke
pehẽ. Jundéu awa kotyhar ta aja ym pehẽ.
Jundéu awa ta pe Tupã pandu: "Pehẽ rehe
ihẽ asak katu te ta" aja a'e pandu katu.
Ame'ẽ pandu katuha ke nixói pehẽ pe kwe.
Amõ awa ta ke pehẽ. Jundéu awa aja ym
ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ ruhãha rehe har
pekwa ym te, aja kome'ẽ ywy keruhũ pe
pexo. Tupã rehe har pekwa ym te tĩ.
13 Apo Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ
'y. Yman Tupã rehe har pekwa ym te,
a'erehe Tupã ngi paite pexo, ame'ẽja saka.
Apo Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Ehe har
pekwa katu, a'erehe Tupã rake pexo 'y.
Pehẽ ma'e peka'u te'eha pema'ema'e ame'ẽ
muhepyha ke rehe Kirisutu manõ, a'erehe
Tupã kotyhar ta ke pehẽ apo 'y.
14 Mokõi awa ta ixo. Jundéu awa ta ixo.
Amõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ixo tĩ.
Ame'ẽ mokõi awa ta huwajan ta aja ixo.
Ame'ẽ mokõi awa ta pyter rupi ita kurar aja
me'ẽ ihĩ. Pe, Kirisutu manõ rahã, ame'ẽ ita
kurar aja me'ẽ a'e upa ombor, ame'ẽja saka.
A'erehe ame'ẽ mokõi awa ta johu ixo apo 'y.
Hury katu ngã juehe ixo apo 'y. Jundéu awa
ta namõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta johu
ngã ixo. Kirisutu riki mukatu, a'erehe johu
ngã ixo.
15 Myja jundéu awa ta ixo ta me'ẽ te'e my,
ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa. Jundéu
awa tama'e ke ame'ẽ je'ẽha. Ame'ẽ ke
Kirisutu mukanim uwyr. Aja rahã, mokõi
awa ta riki johu ngã ixo. Mokõi awa ta
ixotyhar ta ke, a'erehe johu ngã ixo. Aja
a'e mukatu. Johu ixo ame'ẽ ta ke ixoty
mujy'ar. 16 Myra ngã mupia ame'ẽ ke
rehe Kirisutu manõ. Aja rahã, jande rehe
Tupã parahyha ke a'e mukanim tĩ. Ngã
parahyha ke mukanim tĩ. A'erehe jundéu
awa ta namõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta
juehe katu ixo. Johu ngã ixo. Pe, Tupã
parahyha ke mukanim tĩ. A'erehe johu ngã
py'a ke Tupã koty Kirisutu muruwak. Aja
rahã, Tupã koty mujywyr ame'ẽja saka.
17 "Tupã namõ katu" ame'ẽ myrandu
katu ke upa ngã pe Kirisutu pandu pandu
uwyr. Pehẽ pe a'e pandu pandu uwyr tĩ.
Jundéu awa ta pe a'e pandu pandu uwyr
tĩ. A'eta Tupã rehe har ukwa we ame'ẽ

ta ke. Pehẽ riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke. Yman Tupã rehe har pekwa ym te ame'ẽ ta ke pehẽ. 18 Kirisutu manõ, a'erehe jande pái keruhũ namõ johu jande japandu pandu katu. Jundéu awa ta aja. Jundéu awa ym ame'ẽ ta aja tĩ. Pandu pandu inamõ tĩ. Jundéu awa ta py'a rehe I'ã ihĩ katu. Ame'ẽ I'ã jundéu awa aja ym ame'ẽ ta py'a rehe ihĩ katu tĩ. A'erehe jande pái keruhũ namõ ame'ẽ ta pandu pandu katu tĩ.

19 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta! Pesarahã! Ixotyhar ta ke pehẽ. A'erehe amõ awa ta ym Tupã pe. Tupã rehe har pekwa ym te ame'ẽ ta aja ym pehẽ. Jande aja Tupã kotyhar ta aja pexo apo tĩ. A'erehe ywa pe har ta aja pehẽ tĩ. Jande aja Tupã ra'yr ta riki pehẽ tĩ. A'erehe ywa pe har ta aja pehẽ tĩ.

Tupãma'e ok keruhũ aja jande

20 Upa Tupã kotyhar ta riki ok keruhũ aja. Tupã ixo ame'ẽ ok aja ixotyhar ta ke. Tupã rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Kirisutu mondo ame'ẽ ta aja tĩ. Pandu pandu tĩ. (Ame'ẽ ta riki jurujar katu py ame'ẽ ta ke a'eta.) A'erehe ame'ẽ ta riki ok keruhũ mu'am py, ame'ẽja saka. A'engi ame'ẽ ta 'ar pe jamujã jaxo tĩ, ame'ẽja saka tĩ.

Pe, Kirisutu riki ita ok pyter ke aja saka. 21 Pyter riki ok ke mupyta katu. Kirisutu riki aja tĩ. Amõ amõ awa ta ke johu ngã aja a'e mujy'ar. Peteĩhar aja ixo. Pe, amõ amõ heta jurujar katu ehe. A'erehe ok keruhũ tiha te hũ oho ame'ẽja saka ixo. Ok katu te ame'ẽ ke aja saka. Ame'ẽ ke jandema'e sawa'e tema'e ke. 22 Pehẽ riki Kirisutu kotyhar ta ke. Pehẽ namõ upa katu te amõ jurujar katu ehe ame'ẽ ta jumuheta hũ ixo. Aja ok keruhũ aja Kirisutu mu'am. A'ep Tupã ixo katu. Kirisutu kotyhar ta py'a rehe I'ã ihĩ katu. A'erehe Tupã riki ixo katu tĩ. (A'erehe upa Kirisutu kotyhar ta riki ok keruhũ aja saka.)

3

Jundéu awa ym ame'ẽ ta pe Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu

1 Pehẽ riki amõ awa ta ke. Jundéu awa ta ym. Pehẽ pe Jesu Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe ihẽ ke kyndaha pe amõ ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo. A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu. Ihẽ Páu. 2 Ihẽ rehe Tupã ipy'a katu. Pe, ihẽ pe parakyha ke a'e me'ẽ. Pehẽ pe Jesu Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe a'e me'ẽ. Ame'ẽ ke pehendu, aja ihẽ akwa. Pe, pejurujar katu ehe. 3 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ ke yman ngã pe a'e mujekwa ym. Apo ame'ẽ ke ihẽ pe a'e mujekwa katu 'y. [Ame'ẽ rehe har a'eramõ ihẽ amupinim we mi. 4 Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta, a'erehe Tupã muhã katu ta kỹ. Ame'ẽ ke yman Tupã mujekwa ym ngã pe. Apo ihẽ pe mujekwa 'y, a'erehe ihẽ akwa katu. Pe, ame'ẽ rehe har a'eramõ paper rehe ihẽ amupinim. Ame'ẽ rehe pesak rahã, pekwa katu ta tĩ.]

5 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ ke ymanihar ta pe Tupã mujekwa ym. Apo ame'ẽ ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe a'e mujekwa katu. Katu ame'ẽ ta ke a'eta. A'eta riki Tupã je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta ke tĩ. A'eta pe Tupã mujekwa. 6 Kuja a'e mujekwa. Myrandu katu mujekwa rahã, Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu. A'erehe Tupã katu usak ngã rehe tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke jundéu awa ta pe Tupã pandu katu. Ame'ẽ pandu katuha ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu katu tĩ. Pe, jundéu awa ta aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta Kirisutu rete aja saka tĩ. Tupã jupandu jupe:

—Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ame'ẽ ke ihẽ amuhã katu ta — aja.

Ame'ẽ pandu katuha ke jundéu awa tama'e ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ tama'e ke tĩ. Johu ngãma'e ke. Kirisutu rehe jurujar katu, a'erehe pandu katuha johu ngãma'e ke tĩ.

7 Tupã pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho. Ihẽma'e pyrãtãha ke ihẽ amondo ta nde pe — aja ihẽ pe.

Ame'ẽ parakyha ke a'e me'ẽ te'e ihẽ pe. 8 Upa Tupã kotyhar ta ngi har ihẽ riki katu ym te aja ihẽ akwa. Anĩ. Ihẽ pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu epandu eho. Kirisutu rehe har, ame'ẽ myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe.

Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe a'e me'ẽ. Mãte hũ Kirisutu katu te ha ke. Marã ka ym upa katu te ehe har amõ panduha. Mãte hũ ehe har ihĩ. 9 Pe, ihẽ pe Tupã pandu tĩ:

—Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta tĩ. Yman ame'ẽ ke amujekwa ym ngã pe. Apo ame'ẽ ke upa ngã pe emujekwa eho — aja ihẽ pe.

Upa katu te ma'e ke Tupã mujã. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'e muhã katu ta tĩ. Upa katu te ymanihar ta pe ame'ẽ ke a'e mujekwa ym te. 10 Apo anĩ. Upa mujekwa katu. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo. Ame'ẽ ta rehe Tupã je'ẽha rahoha ta usak rahã: "Mã! Tupã ukwa katu" aja a'eta ukwa katu. Tupã ukwa katu te ma'e ke. Ame'ẽ ke amõ koty koty Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa katu. Ywa pe har ta kapitã keruhũ ta ke a'eta. Ãjã ta ukwa katu tĩ. 11 Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Tupã jupandu jupe:

—Yman rahã ihẽ akwa katuha ke ihẽ amujekwa ta ngã pe kỹ — aja.

Pe, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, ima'e ukwa katuha ke Tupã mujekwa ngã pe. Kirisutu manõ, a'erehe ngã ke Tupã muhã katu, aja ima'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. 12 Jande riki Kirisutu kotyhar ta ke. Jajurujar katu ehe, a'erehe Tupã namõ japandu pandu katu. Jakyje ym ha namõ japandu pandu katu inamõ. Tupã ruwa koty japu'am, ame'ẽja saka. 13 Ko apandu pehẽ pe. Pehẽ pe myrandu katu ihẽ apandu, a'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara ixo. (Aja pehendu.) A'erehe ihẽ rehe pejumupyai pexo. Anĩ. Pejumupyai ym pexo. Kirisutu rehe pehendu katu, a'erehe pehẽ rury katu pexo.

Kirisutu ipy'a katu te hũ

14 Pehẽ riki jundéu awa ta ym. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe jande pái keruhũ namõ ihẽ apandu pandu pehẽ rehe har. 15 Tupã riki jande pái keruhũ. A'erehe upa katu te ixotyhar ta riki peteĩhar aja ixo. Ywa pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke tĩ. 16 Kuja Tupã namõ ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! Mã! Ne katu te hũ! A'erehe Ese ok ta pe har ta pe nema'e pyrãtãha emondo. Ne'ã riki mondo ta. Aja rahã, a'eta py'ahu te'e ta. 17 Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe mã peja a'eta py'a rehe Kirisutu ixo katu te. A'eta py'a rehe hok ihĩ, ame'ẽja saka mã peja Kirisutu ixo katu te. Mã peja amõ ta rehe a'eta ipy'a katu. Aja rahã pahar ipy'a katuha ke kanim ym ta. (Ese ok ta pe har tama'e ipy'a katuha ke kanim ym ta.) Myra hãtã ame'ẽ hapo aja saka ipy'a katuha pyta katu ta. Ok keruhũ pyter ke aja saka ipy'a katuha pyta katu ta tĩ. 18-19 Aja rahã, amõ amõ Tupã kotyhar ta namõ kuja ukwa katu ta. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'ẽ ke upa katu te ukwa katu rahã, katu tiki. Ame'ẽ Kirisutu ipy'a katuha ke marã ka ym amõ mangaha. Ipe te hũ aja saka. Pepaite hũ aja saka tĩ. Ywate te hũ aja saka tĩ. Typy te hũ aja saka tĩ. Mã! Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'ẽ ke mã peja Ese ok ta pe har ta ukwa katu. Aja rahã, nde aja a'eta ixo ta tĩ. Katu te aja ixo ta tĩ. Jande pái keruhũ! Upa nde pe ihẽ apandu — aja Tupã namõ ihẽ apandu.

20 Tupã namõ ma'e ke japandu pandu. Ame'ẽ 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Ima'e pyrãtãha jande py'a rehe ihĩ katu. Ame'ẽ namõ i'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Jande py'a pe ma'e ke jakwa jakwa jaxo. Ame'ẽ 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta tĩ. 21 Jurujar katu ehe ame'ẽ ta ixo. A'erehe mã peja Tupã pe japandu katu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja.

Jesu Kirisutu ixo, a'erehe mã peja Tupã pe japandu katu tĩ:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja.

Aja te'e ta japandu katu jaxo. Amen. "A'e tỹ" aja ame'ẽ.

4

Jurujar katu ame'ẽ ta riki Kirisutu rete aja saka

1 Jandema'e sawa'e te rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe ihẽ ke kyndaha pe amõ ta kynda

raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo. Ko ihẽ apandu pehẽ pe. Mã peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, Tupã pandu:

—Ihẽ ra'yr ta pehẽ — aja.

A'erehe mã peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Johu katu pexo. 2 "Katu te ihẽ" aja ym pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. Pehẽ py'a pemahy ym pehẽ juehe pexo. Pahar peparahy ym pexo tĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. Aja te'eha pexo. Amõ ta rehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Aja pehẽ py'a katuha ke pemujekwa ngã pe. 3 Pehẽ johu aja Tupã'ã mujy'ar. Pehẽ peparahyha ke a'e mukanim pehẽ ngi, a'erehe mã peja johu katu aja pehẽ juehe pexo. 4 Jurujar katu ame'ẽ ta riki Kirisutu rete aja saka. Peteĩhar ame'ẽ. Tupã'ã riki peteĩhar a'e tĩ. Tupã mujekwa pehẽ pe:

—Ihẽ namõ pexo ta kỹ — aja.

Ame'ẽ rehe peharõ pexo. Ame'ẽ riki peteĩhar tĩ. 5 Jandema'e sawa'e te ixo. Peteĩhar a'e tĩ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke jõ Tupã muhã katu. Ame'ẽ pe jõ awa ke uhã te hũ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ mujahuk rahã, Kirisutu kotyhar ke a'e, aja mujekwa ngã pe. Mujahuk rahã, peteĩhar ame'ẽ. Johu ngã ixo. 6 Tupã peteĩhar a'e tĩ. Upa jurujar katu ame'ẽ tama'e pái keruhũ a'e. Peteĩhar a'e tĩ. Upa katu te ixotyhar tama'e sawa'e te a'e. Peteĩhar a'e tĩ. Upa ixotyhar ta pe ima'e pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. Peteĩhar ame'ẽ tĩ. Upa katu te ixotyhar ta py'a rehe a'e ihĩ katu tĩ. A'erehe mã peja peteĩhar aja pexo.

Ixotyhar ta pe ma'e ke Kirisutu me'ẽ me'ẽ

7 Peteĩhar aja jaxo. Pe, amõ koty koty ma'e ke Kirisutu me'ẽ me'ẽ te'e. Upa katu te jande pe te'e me'ẽ me'ẽ. A'e putar aja a'e me'ẽ me'ẽ. Amõ amõ pe me'ẽ me'ẽ hũ tĩ. Amõ amõ pe ta'yr mi me'ẽ tĩ. A'erehe myja Jesu me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ namõ mã peja Jesu kotyhar ta pe katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu. 8 Ma'e ke me'ẽha kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kirisutu rehe har mujekwa.

"Ywa kupe koty a'e jupir oho rahã, heta ngã ke a'e raho inamõ. Ame'ẽ ta ke a'e muputu'u ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta ke a'e raho. Pe, ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ me'ẽ." ("Muputu'u ame'ẽ ta ke" aja pandu rahã: "Jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke" aja mujekwa.)

9 "A'e jupir oho" aja panduha ihĩ. Myja ame'ẽ my? Kuja. Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e wyjy py uwyr. 10 Aja rahã, ywate ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke jupir oho tĩ. Ywa kupe koty a'e oho. Aja rahã, upa henda rupi katu te a'e ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi aja tĩ. A'e ixo tĩ. Ywa pe aja tĩ. A'e ixo tĩ. 11 A'e atu ima'e pyrãtãha ke ixotyhar ta pe me'ẽ me'ẽ. A'erehe ima'e parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. A'erehe amõ ta riki Jesu mondo ame'ẽ ta ke. Ehe har a'eta pandu pandu. Amõ ta riki Tupã je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Amõ ta ukwa ym ame'ẽ ta pe Tupã rehe har pandu pandu tĩ. Amõ ta Jesu kotyhar ta usakiha ta ke tĩ. Ame'ẽ ta riki Tupã je'ẽha ke mu'e tĩ.

12 Aja rahã, upa Tupã kotyhar ta ukwa katu ta. Tupã je'ẽha pandu pandu oho ame'ẽ ke ukwa katu ta tĩ. Pe, Kirisutu kotyhar ta py'a ke a'eta muhury katu ta tĩ. Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. 13 Aja rahã, upa jande peteĩhar aja jaxo ta. Tupã rehe har peteĩhar aja jakwa katu ta jaxo. Tupã ra'yr rehe har jakwa katu te ta tĩ. Aja rahã, tuwete ta aja jaxo. (Aja rahã, upa jakwa ta. Upa Kirisutu aja katu te jande tĩ.)

14 Aja rahã, ta'yn ta aja ym ta jande. Ta'yn rahã, jarusu ra'yr aja saka. Amõ koty koty ngi ywytu peju uwyr rahã, amõ koty koty jarusu ra'yr ke y kotok keruhũ raho raho. Ta'yn rahã, ame'ẽja saka. Aja rahã te'e mu'e ame'ẽ ta rehe a'eta hendu hendu. Pe, amõ koty koty Tupã rehe har ukwa. A'eta ke te'e mu'e ame'ẽ ta muka'u te'e. A'eta jupe ukwa ame'ẽ namõ muka'u te'e. 15 Aja rahã, katu ym. Kuja katu. Amõ ta rehe jande japy'a katu, a'erehe jetehar te ke japandu. Aja amõ amõ we Kirisutu aja jande tĩ. Katu te aja jaxo tĩ. A'e riki jurujar katu ame'ẽ ta ãkã aja saka. (A'erehe ixotyhar ta hendu katu ehe, aja mujekwa katu.) 16 Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke upa ma'ema'e katu. Ixotyhar ta pame katu te ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu. Aja johu katu ngã ixo rahã, awa rete katu ame'ẽja saka. Upa ma'e

ke ma'ema'e katu. A'erehe peteĩ ma'e ke ma'ema'e katu rahã, amõ ta py'a ke mãtã katu. Muhury katu. Aja pame katu te. Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hũ ta. Ipy'a katuha namõ muhury katu te we hũ ta. Tuwete oho, ame'ẽja saka ta. (Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hũ ta. Ixotyhar ta py'a ke mãtã katu ta ngã juehe tĩ.)

Kirisutu rehe jurujar katu rahã, a'e riki pyahu aja saka

17 Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu pehẽ pe. Hãtã ihẽ apandu pehẽ pe. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja ym pexo tĩ. Ipy'a pe te'e ma'e ke a'eta ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke jaxer ai. 18 Jetehar te ke ukwa ame'ẽ ke Satana mukanim a'eta ngi. (Ãjã ramũi a'e.) Tupã rehe har a'eta ukwa ym te. "Anĩ" aja hendu tar ym, a'erehe ukwa ym te. A'erehe uhãha nixói a'eta rehe. Tupã me'ẽ, ame'ẽ ke nixói te a'eta pe. 19 A'eta huxĩ ym te. A'erehe upa ma'e jaxer ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Amõ kũjã rehe a'eta ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Pahar pahar upa ka'u te'eha ma'ema'eha ke jõ a'eta putar. Aja riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta.

20 Pehẽ riki aja ym pehẽ. Kirisutu rehe har pejumu'e rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pexo rahã, katu ym, aja pekwa katu. 21 Jete! Ehe har pehendu. Ixotyhar ta ke pehẽ, a'erehe jetehar te ke amõ ta mu'e pehẽ pe. Jesu riki jetehar te ke mu'e. Ame'ẽ ke pehẽ pe amõ ta mu'e tĩ. 22 A'erehe ymanihar jaxer pexoha ke aja ym pexo apo 'y. Yman jaxer ame'ẽ ma'ema'eha ke jõ peputar rahã, amõ amõ we hũ pexoha mujaxer aja riki oho. 23 Pehẽ py'a pyahu aja Tupã mukatu ta me'ẽ te'e. 24 Pehẽ pexoha pyahu aja pexo ta me'ẽ te'e tĩ. Ame'ẽ riki Tupã katuha aja riki. Aja rahã, pexo katu te ta riki. Ma'e ka'u te'eha ke pema'e ym ta riki.

25 (Tupã katuha aja pexo tĩ.) A'erehe mã peja amõ Kirisutu kotyhar ta pe te'e pepandu ym te apo 'y. Ixotyhar ta riki hete aja saka riki. Johu jande. A'erehe upa jetehar te ke pepandu ta me'ẽ te'e. 26 Amõ ta rehe peparahy rahã, ame'ẽ namõ ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Peparahyha namõ aja te'e pytun oho. Aja ym pehẽ. (Pahar pehẽ py'a pemujywyr ehe.) 27 Peparahy pexo rahã, Satana pe: "Jaka'u te'eha jama'e jahorahã" aja pepandu, ame'ẽja saka riki. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ta my tĩ. Katu ym aja. 28 Yman amõ tama'e ke aja te'e amõ mukanim ixo rahã, mã peja ym apo 'y. Pe, a'engi paraky katuha namõ tamatarer pyhyk. Pe, ame'ẽ pe ima'e ma'e ke a'e jo'ok jo'ok katu. Pe, ima'e ym te ame'ẽ ta pe ma'e ke me'ẽ me'ẽ katu ta tĩ.

29 Amõ rehe juru ai ym pexo. Je'ẽha katu ame'ẽ ke jõ pepandu. Aja rahã, amõ amõ ta ke pemuhury katu ta. Aja rahã, pehẽ rehe hendu ame'ẽ ta hury katu ta tĩ. 30 Tupã'ã ke pemupyai ym. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, Tupã'ã ke pemupyai ta.) A'e riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe pehẽ riki Tupãma'e ke aja mujekwa katu a'e. I'ã ihĩ katu pehẽ py'a rehe, a'erehe inamõ pexo katu te ta, aja Tupã mujekwa katu pehẽ pe. 31 Amõ rehe ahy te pesak ame'ẽ ke pehẽ py'a ngi pemukanim. Amõ ta namõ peje'ẽ je'ẽ hũ ym. Amõ ta rehe pehẽ juru ai ym tĩ. Upa peparahyha ke pehẽ py'a ngi pemukanim tĩ.

32 Kuja katu tiki. Katu pexo. Pehẽ py'a katu pehẽ juehe pexo. Pehẽ py'a pemujywyr pehẽ juehe pexo. Kirisutu manõ. A'erehe pehẽ rehe ipy'a ke Tupã mujywyr. Aja pehẽ py'a pemujywyr pehẽ juehe pexo tĩ.

5

Amõ ta rehe pepy'a katu

1 Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Ta'yr ta ke pehẽ. A'erehe a'e katuha aja mã peja pexo katu ta kỹ tĩ. (Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu.) 2 Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'e manõ. Ame'ẽ pe jande ke a'e muhã katu. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. Aja amõ ta rehe pehẽ pepy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Aja pexo katu tĩ. Kirisutu manõ rahã, ma'e ke Tupã pe a'e me'ẽ, ame'ẽja saka. A'erehe ame'ẽ rehe Tupã hury katu. Ma'e pihe katu ame'ẽja saka tĩ. A'erehe ame'ẽ rehe Tupã hury katu tĩ.

Tupã kotyhar ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta me'ẽ te'e

3 Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe ma'e
peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. “Amõ
kũjã ta rehe a'eta ka'u te'e” aja pehẽ rehe
har amõ ta pandu rahã, katu ym. “Amõ
sawa'e ta rehe a'eta ka'u te'e” aja pehẽ rehe
har amõ ta pandu rahã, katu ym tĩ. Upa
ka'u te'eha katu ym tĩ. Ma'e ke rehe ipy'a
moĩ moĩ rahã, katu ym tĩ. Aja pehẽ rehe har
amõ ta pandu rahã, katu ym. Tupã kotyhar
ta ke pehẽ, a'erehe katu ym. 4 Pehẽ je'ẽha
namõ amõ ta ke pemuhuxĩ rahã, katu ym
tiki. Je'ẽha ka'u te'eha pepandu rahã, katu
ym tiki tĩ. Jaxer ame'ẽ ke pepandu rahã,
katu ym tiki tĩ.

Kuja katu tiki. Tupã pe kuja pepandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja pepandu
rahã, katu tiki.

5 Jete. Amõ kũjã rehe ka'u te'e rahã,
ame'ẽ ke Kirisutu kotyhar aja ym a'e. Tupã
kotyhar aja ym tĩ. Amõ sawa'e rehe ka'u
te'e ame'ẽ ke aja tĩ. Kirisutu kotyhar aja
ym tĩ. Tupã kotyhar aja ym tĩ. Ma'e ke
rehe ipy'a moĩ hũ ame'ẽ ke aja tĩ. Kirisutu
kotyhar aja ym tĩ. Tupã kotyhar aja ym
tĩ. Ma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ hũ rahã,
ma'e'ã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ, ame'ẽja
saka. Katu ym aja.

6 Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ke a'e
mupyrara ta. Ame'ẽ ta riki amõ ta ke
muka'u te'e. Je'ẽha ka'u te'e ame'ẽ namõ
muka'u te'e. Pehẽ tĩ. Muka'u te'e tar katu
pehẽ ke tĩ. A'erehe mã peja pehẽ ke amõ
ta muka'u te'e ym. 7 A'erehe ame'ẽ ta namõ
pexo ym. Muka'u te'e ame'ẽ ta namõ pexo
ym.

Tupã kotyhar ta weraha aja saka ame'ẽ pe ixo

8 Yman pytuniha aja ame'ẽ pe pexo. Aja
rahã, Tupã rehe har pekwa ym. Apo Tupã
kotyhar ta ke pehẽ 'y. A'erehe weraha aja
ame'ẽ pe pexo katu 'y. Aja rahã, Tupã rehe
har pekwa katu. A'erehe mã peja weraha
aja ame'ẽ pe pexo katu apo 'y. Aja rahã,
ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. 9 Tupã
rehe har pekwa katu rahã, weraha aja
ame'ẽ pe pexo katu. Aja rahã, pema'ema'e
hũ ta. Kuja. Amõ ta pe katu ame'ẽ ke
pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke
pema'e ym ta tĩ. Jetehar te ke jõ pepandu
pandu ta tĩ. Aja pexo katu ta. 10 Weraha
aja ame'ẽ pe pexo rahã, ma'e ke jandema'e
sawa'e te ke muhury my. Ame'ẽ ke pekwa
pekwa katu pexo. Pe, ame'ẽ ke pema'ema'e
katu tĩ. 11 Pytuniha aja ame'ẽ pe ixo ame'ẽ
ta ma'e ka'u te'eha ke jõ ma'ema'e. Ame'ẽ
ta namõ mã peja pexo ym. Kuja katu.
A'eta ma'eha riki katu ym, aja pemujekwa
ngã pe. “Mã peja ym” aja pepandu ngã
pe. 12 Amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e ka'u
te'eha ke a'eta ma'ema'e. Ame'ẽ rehe har
amõ pandu rahã, huxĩ hũ amõ. 13 Pe, upa
ma'e ke weraha pe amõ moĩ rahã, ma'e
ka'u te'eha ma'eha ke ngã pe mujekwa. Aja
rahã, ame'ẽ riki katu ym te, aja ngã pe mu-
jekwa katu. (Aja rahã, ipy'a ke muruwak ta
my tĩ. Tupã koty muruwak ta my tĩ.) 14 Ma'e
ke ngã pe mujekwa katu rahã, ame'ẽ riki
weraha pe moĩ. A'erehe amõ pandu:

“Nde ereker ereju ame'ẽ ke epak!
Nde eremanõ, ame'ẽja saka. Epu'am!
Pe, nde pe Kirisutu muwera katu ta,
ame'ẽja saka.” (Tupã rehe hendu
ym ame'ẽ ta manõ, ame'ẽja saka ixo.
Ukwer aja tĩ. Pe, Tupã rehe har
Kirisutu mujekwa rahã, amõ rehe
a'e muwera, ame'ẽja saka.)

15 Pehendu katurahã! Pehẽ pexoha katu
aja pexo. Ukwa ym ame'ẽ ta aja ym pexo.
Ukwa ym ame'ẽ ta Tupã rehe har ukwa ym.
Ukwa katu ame'ẽ ta aja pexo tĩ. Aja rahã,
Tupã rehe har pekwa katu. 16 Ma'e ka'u
te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta heta ixo apo
'y. A'erehe amõ kotyhar pexo. Aja te'eha
katu ame'ẽ ke pema'ema'e. 17 Weraha aja
ame'ẽ pe pexo, a'erehe peka'u te'e ym pexo.
Myja pehẽ pexo ame'ẽ ke jandema'e sawa'e
te putar my. Ame'ẽ ke pekwa pekwa katu
pexo. Pe, ame'ẽ ke pema'ema'e katu.

Tupã'ã pehẽ py'a rehe pemupyta katu

18 Kawĩ ngi peka'u ym. Ame'ẽ pehẽ ke
mujaxer jõ. Kuja rahã, katu tiki. Mã peja
Tupã'ã ihĩ katu pehẽ py'a rehe. 19 Pehẽ
py'a pejumuhury katu pehẽ juehe rahã,
Ndawi riki jyngariha mupinim, ame'ẽ ke
pepandu pandu pehẽ jupe. Tupã rehe pe-
jyngar tĩ. Tupã rehe har pepandu, ame'ẽ
ke pejyngar tĩ. Pehẽ pejyngar rahã: “Ne
jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pekwaha namõ

jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. Pehẽ ruryha namõ: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. 20 Upa katu te ma'e ke rehe aja te'eha: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pepandu. Jande pái keruhũ a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pepandu pandu ipe.

Ne sawa'e rehe ehendu katu

21 Kirisutu rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu, a'erehe pehendu katu pehẽ juehe.

22 Ixawa'e katu ame'ẽ ta te'e! Pehẽ pe apandu ta apo! Pehẽ sawa'e ta rehe pehendu katu. Aja rahã, jandema'e sawa'e te je'ẽha rehe pehendu katu tĩ. 23 Ixawa'e riki hakeharma'e kapitã aja saka. Aja Kirisutu tĩ. Jurujar katu ehe ame'ẽ tama'e kapitã a'e tĩ. A'e riki jurujar katu ame'ẽ ta ke muhã katu. Jurujar katu ame'ẽ ta riki hete aja saka. 24 Ixawa'e ta rehe hakehar ta hendu katu ta me'ẽ te'e. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta hendu katu. Aja ixawa'e ta rehe hakehar ta tĩ. Hendu katu tĩ.

Ne rakehar rehe epy'a katu

25 Sawa'e ta! Pehẽ pe apandu tĩ. Pehẽ rakehar ta rehe pepy'a katu. Jurujar katu ame'ẽ ta rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'eta uhãha ke rehe a'e muhepy. A'erehe manõ. Aja pehẽ rakehar ta rehe pepy'a katu tĩ. 26 Pe, jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke Kirisutu juhyk rahã, Tupã pe pandu:

—Ko a'eta riki nema'e apo 'y. Nde kotyhar ta ke — aja Kirisutu pandu.

Jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ ta mujahuk rahã, a'eta py'a ngi ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Kirisutu juhyk. Ame'ẽ ta ke a'eta aja mujekwa katu. Pe, Tupã je'ẽha rehe hendu katu rahã, a'eta py'a juhyk aja a'eta ixo tĩ. 27 Aja jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'e juhyk rahã, ame'ẽ ta ke ixoty a'e muhyk ta kỹ. Katu te ta a'eta. Nixói te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke a'eta pe. Jahy ruwy ym te, ame'ẽja saka a'eta katu te ta. Ma'e katu ym ame'ẽ ke nixói te ta a'eta pe. 28 Hakehar ta rehe sawa'e ta ipy'a katu ta me'ẽ te'e. A'eta juehe a'eta ipy'a katu, aja hakehar ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Hakehar rehe sawa'e ipy'a katu rahã, a'e juehe ipy'a katu tĩ. 29 Juehe ipy'a ym ame'ẽ ke nixói. Aja ym. Kuja riki. A'e atu u'u katu ma'e ke ixo. A'e atu ixo katu. Jurujar katu ame'ẽ ta rehe Kirisutu haihu katu. Aja amõ juehe juhaihu katu tĩ. 30 Jande riki Kirisutu rete aja saka. Ixotyhar ta ke jande. A'erehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe Kirisutu haihu katu. 31 Jumendariha rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Ipái ta ke sawa'e hijar oho. Pe, hakehar namõ ixo katu.
Mokõihar riki peteĩhar aja ixo” aja panduha ihĩ.

32 Mã! Ame'ẽ jetehar te ke Tupã je'ẽha mujekwa jande pe. Pe, kuja ihẽ akwa. Jurujar katu ehe ame'ẽ ta riki Kirisutu namõ peteĩhar aja ixo. 33 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke pehẽ pe katu tĩ. Sawa'e juehe ipy'a katu. Aja hakehar rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, ixawa'e rehe hakehar hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ.

6

Ta'yr ta ipái ta rehe hendu katu ta me'ẽ te'e

Tajyr ta aja tĩ, hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ

1 Ta'yn ta! Kurumĩ ta! Kũjãtãi ta! Tiha ame'ẽ ta! Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ pái ta rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e. Aja rahã, katu ame'ẽ ke pema'ema'e. 2 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ: “Nde pái rehe ehendu katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Ehendu katu tĩ.” Ame'ẽ je'ẽha namõ ma'e manga katuha ke Tupã moĩ. 3 Kuja moĩ:

—Nde pái ta rehe nde erehendu katu rahã, upa katu te katu nde pe. Kuja. Kome'ẽ ywy keruhũ pe yman nde erexo ta — aja Tupã manga katu.

A'erehe ipái ta rehe ta'yn ta hendu katu ta me'ẽ te'e. Kurumĩ ta aja tĩ. Hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. Kũjãtãi ta aja tĩ. Hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ.

4 Ta'yn pái ta! Ta'yn mãi ta tĩ. Ta'yn ta ke pemuparahy ym. Pehẽ ra'yr ta pe aja tĩ. Pehẽ rajyr ta pe aja tĩ. A'eta ke pemuparahy ym tĩ. Kuja katu. A'eta ke pemutiha rahã, a'eta ke pemu'e katu. Aja rahã, pehẽ rehe a'eta hendu katu ta. Wewe katu pepandu a'eta pe. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe ehe har wewe katu pemu'e katu a'eta ke.

Ijar ta pe miasu ta hendu katu ta me'ẽ te'e

5 Miasu ta! Sehar pehẽ jar ixo. A'eta rehe pehendu katu. Pemuparahy ym ta aja pekyjeha namõ pehendu katu a'eta rehe. Mokõi pekwaha namõ pexo aja ym peparaky katu. Kirisutu rehe peparaky, ame'ẽja saka pehẽ jar rehe peparaky katu. 6 Pehẽ rehe pehẽ jar usak ixo rahã jõ, peparaky katu my? Anĩ. A'eta usak ym rahã, peparaky katu tĩ. Pehẽ rehe a'eta usak ixo rahã jõ, peparaky katu rahã: "Mã! Miasu riki paraky katu te" ame'ẽ panduha ke jõ peputar. Katu ym aja. Kirisutuma'e miasu aja pehẽ. A'erehe sehar pehẽ jar usak ym rahã, peparaky katu tĩ. Aja Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu te. 7 Pehẽ riki miasu ta ke. Peparaky rahã, pehẽ ruryha namõ peparaky katu. Sawa'e ta rehe jõ peparaky, aja ym pekwa. Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peparaky, aja pehẽ rury katuha namõ peparaky katu. 8 Pesarahã! Kuja pekwa pekwa pexo tĩ. Se katu aja amõ paraky rahã, ame'ẽ namõ ywa pe ma'e katu ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te me'ẽ me'ẽ katu ta. Upa katu te ngã pe a'e me'ẽ me'ẽ katu ta. Miasu ta pe aja tĩ. Me'ẽ katu tĩ. Miasu aja ym ame'ẽ ta pe aja tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ ta tĩ. Se katu aja paraky a'erehe me'ẽ me'ẽ katu ywa pe.

Miasuma'e jar ta pe ihẽ apandu apo tĩ

9 Miasuma'e jar ta! Pehẽ pe ihẽ apandu tĩ. Pehẽ pe ipy'a katuha namõ miasu ta paraky. Aja pehẽ pepy'a katuha namõ miasu ta pe pepandu pandu. Ame'ẽ ta pe: "Pahar peparaky ym rahã, nde ke ihẽ anupã ta" aja ym pepandu. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te ywa pe ixo ame'ẽ ke a'e. Kuja pekwa pekwa pexo. Pehẽma'e miasu ame'ẽ ta aja pehẽ riki ixotyhar ta ke tĩ. Jandema'e sawa'e te ywa pe ixo ame'ẽma'e ke pehẽ tĩ. Ngã pe juja katu te a'e ma'e ke me'ẽ me'ẽ katu ta tĩ. A'e usak rahã: "Ko miasu ta ke" aja ym ipe. "Ko miasuma'e jar ta" aja ym ipe tĩ. Upa juja katu te ipe. A'erehe pehẽ pepy'a katuha namõ miasu ta pe pepandu pandu katu.

Tupãma'e mundeha namõ pexo katu

10 A'ejõhar panduha ke ihẽ apandu ta apo. Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe ima'e pyrãtãha namõ pexo katu. Ame'ẽ namõ pehẽ py'a ke pemãtã katu pexo. 11 Ima'e mundeha aja me'ẽ Tupã me'ẽ pehẽ pe. Ame'ẽ namõ pexo katu. Aja rahã, Satana riki pehẽ ke muka'u te'e ym ta. (Ãjã ramũi a'e.) 12 Amõ awa ta namõ jajumai mai jaxo my? Anĩ. Aja ym. Ãjã ta namõ jajumai jaxo, ame'ẽja saka jaxo. A'eta katu ym te. Ywa pe har ta ke a'eta tĩ. A'eta riki Tupã rehe hendu ym ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ta. 13 A'erehe Tupãma'e mundeha aja me'ẽ namõ pexo katu. Pe, mupyraraha pehẽ rehe uhyk rahã, pehẽ ke pehẽ ruwajan ta muputu'u ym ta. Ame'ẽ mupyraraha upa rahã, pete'e pexo katu ta rĩ.

14 A'erehe pepu'am katu, aja pexo. Tupãma'e mundeha aja me'ẽ namõ pexo. Kuja. Sonda ta aja pehẽ ku'a rupi har pepukwar katu. Aja rahã, jetehar te ke namõ pexo katu. Sonda ta aja pehẽ juehe ita kamixa pemunde tĩ. Aja rahã, Tupã pandu: "Pehẽ katu. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe" aja pexo katu. 15 Sonda ta aja pehẽ py rehe har pemunde tĩ. Aja rahã, pahar myrandu katu ke amõ ta pe pepandu peho. "Pehẽ py'a ke Tupã muhury katu ta." Ame'ẽ myrandu katu ke pepandu peho. 16 Sonda ta aja pehẽ jywa rehe itape ke aja te'e pemujar katu. Aja rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu pexo. Aja rahã, ame'ẽ pe upa u'y hapy ame'ẽ ke pemuwe ta tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Satana ombor ame'ẽja saka tĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Ombor rahã, pejurujar katuha ke a'e mukanim tar katu. Ame'ẽ u'y hapy ame'ẽ ke pemuwe ta tĩ, ame'ẽja saka tĩ. 17 Sonda ta aja pehẽ ãkã rehe har pehẽ ãkã rehe pemoĩ tĩ. Itasape ke. Aja rahã, pehẽ ke Tupã muhã katu, aja pekwa katu. Sonda ta aja ita tamarã namõ pexo katu. Pehẽ pe Tupã'ã me'ẽ katu, ame'ẽ ke aja saka. Aja rahã, Tupã je'ẽha namõ pexo katu. Ame'ẽ ke pepandu pandu. 18 Aja Tupãma'e mundeha aja me'ẽ namõ pexo. Amõ we tĩ. Tupã namõ pepandu pandu. Kuja:

—Jande pái keruhũ! Ihẽ pe nema'e pyrãtãha emuwyr — aja ipe.

Pehẽ pe Tupã'ã mujekwa rahã, Tupã namõ aja te'eha pepandu pandu. A'erehe peta kỹ! Peputu'u ym ingi. Upa Tupã

kotyhar ta rehe har Tupã namõ aja te'eha pepandu pandu.
19 Ihẽ rehe har Tupã namõ pepandu pandu tĩ.
—Jande pái keruhũ! Páu pe nema'e pyrãtãha ke emondo katu. Aja rahã, kyje ym ha namõ nema'e je'ẽha ke a'e pandu pandu ta. Myrandu katu ke a'e mujekwa ta ngã pe. Yman ukwa ym ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke mujekwa ta ngã pe apo 'y — aja ihẽ rehe har Tupã namõ pepandu.
20 Ame'ẽ myrandu katu ke ihẽ apandu ta. A'erehe ihẽ ke Jesu mondo. Kyndaha pe ihẽ axo apo. A'erehe kuja Tupã namõ pepandu tĩ:
—Mã peja kyje ym ha namõ myrandu katu ke Páu pandu pandu. Aja rahã katu tiki — aja Tupã namõ pepandu ihẽ rehe har.

Katuha ke ihẽ amondo

21 Pehẽ koty Tik ke ihẽ amondo ta. Ihẽ rehe har a'e mujekwa katu ta pehẽ pe. Aja rahã, ihẽ axoha ke pekwa katu ta. Tik rehe jande japy'a katu ame'ẽ ke a'e. Jande mu a'e. Jandema'e sawa'e te pe a'e paraky ixo tĩ. Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha ke. Tik pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. 22 Ihẽ rehe har a'e mujekwa ta pehẽ pe. A'erehe pehẽ koty a'e ke ihẽ amondo axo. Myja upa jaxo my, ame'ẽ rehe har a'e mujekwa ta pehẽ pe. Aja rahã, pehẽ py'a ke a'e muhury katu ta.
23 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta mãtã katu tĩ. Aja rahã, upa pehẽ mu ta rehe pehẽ pepy'a katu ta. Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe upa pehẽ mu ta rehe pepy'a katu tĩ. 24 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ipy'a katu ame'ẽ ta ixo. Mã peja ame'ẽ ke a'eta mukanim ym te. Mã peja a'eta rehe Tupã ipy'a katu te hũ.
Upa.

Siri ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ẽ paper ke a'e mupinim.

Páu pe Siri ok ta pe har ta tamatarer ke mondo. A'erehe a'e pandu: "Katu tiki" aja. Tupã pe pandu tĩ: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja.

Páu pyrara ixo tipe. Anĩ. Tapijar te'e we myrandu katu ke a'e pandu pandu. Tapijar te'e we Jesu rehe har a'e ukwa tar katu tĩ, aja mupinim tĩ. "Mã peja Jesu ukwa katu aja pehẽ tĩ" aja Páu mupinim Siri ok ta pe har ta pe.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Siri ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ẽ ta pe paper pinim ke Páu mupinim

1 Ihẽ Páu. Timo ihẽ namõ a'e ixo tĩ. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke jande. Ehe har japandu pandu, ame'ẽ riki jandema'e parakyha ke.

Ko pehẽ pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Siri ok ta pe har ta ke pehẽ. Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Upa Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe paper pinim ihẽ amondo axo tĩ. Tupã kotyhar tama'e kapitã ta pe amondo axo tĩ. Tupã kotyhar ta rehe ma'e ke amõ ta ma'ema'e katu tĩ. Ame'ẽ ta pe paper pinim amondo axo tĩ.

2 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

Tupã namõ Siri ok ta pe har ta rehe har ihẽ apandu pandu

3 Pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe ihẽ apandu pandu. Aja te'eha ihẽ. 4-5 Jesu rehe pejurujar katu py rahã, tamatarer ihẽ pe pemuwyr. A'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu axo rĩ. Aja we apo tĩ. Amõ ta pe myrandu katu ihẽ apandu pandu axo rahã, ihẽ pe tamatarer pemuwyr tĩ. A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã, ihẽ rury katuha namõ: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe ihẽ apandu katu. 6 Pe, kuja ihẽ akwa katu te. Pehẽ pejurujar katu py rahã, I'ã ke pehẽ py'a rehe Tupã moĩ. Aja rahã Kirisutu katuha aja pehẽ ke Tupã muwak ixo. Aja a'e muwak we ixo rĩ. Pe, Jesu Kirisutu jywyr rahã, ame'ẽ muwakiha ke a'ewan ta. Arahã Tupã pandu ta: "Uhyk katu. Kirisutu katuha aja pehẽ tĩ" aja.

7 Pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo rahã, ihẽ rury katu. Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu, a'erehe ihẽ rury katu. "Myrandu katu ke epandu eho" aja Tupã ihẽ pe. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ ama'ema'e. Aja ihẽ axo rahã, ihẽ pe tamatarer ke pemuwyr. Apo kyndaha pe ihẽ axo rahã, aja ihẽ pe pemuwyr tĩ. Kyndaha pe ihẽ axo ym rahã we, aja tĩ. Pemuwyr tĩ. Kyndaha pe ihẽ axo ym rahã we, kapitã ruwa koty ihẽ apu'am. "Jesu rehe har myrandu katu riki jetehar te ke" aja ihẽ apandu. Ngã pe apandu tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ukwa katu te we ngã. 8 Pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katuha aja ihẽ apy'a katu tĩ. Jetehar te ke ihẽ apandu. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu.

9 Kuja pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu:

—Mã peja Siri ok ta pe har ta ipy'a katu te we a'eta juehe ixo. Mã peja nde rehe har a'eta jumu'e katu te we ixo tĩ. Aja rahã ukwa katuha namõ ipy'a katu te we ta a'eta juehe. Mã peja katu ame'ẽ ke a'eta ukwa katu te we ixo. Aja rahã, ipy'a katu te we ta a'eta juehe tĩ. 10 Upa aja rahã, ma'e riki katu te ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ta. Aja rahã, Kirisutu jywyr rahã, a'eta pe nixói te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. "Katu ym ame'ẽ ta" aja amõ ta pandu ym te ta tĩ. 11 Pe, Jesu Kirisutu riki ima'e pyrãtãha ke muwyr. A'erehe ame'ẽ namõ katu ame'ẽ ke jõ Siri ok ta pe har ta ma'ema'e ta. Aja rahã, nde pe katu ngã pandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja riki — aja Tupã namõ pehẽ rehe har ihẽ apandu pandu.

Tapijar te'e we Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu katu

12 Ihẽ mu ta! Ihẽ rehe har pekwa katu aja ihẽ aputar katu. Mãte we ihẽ axoha kwe. Apyrara hũ axo kwe. (Anĩ. Tapijar te'e we myrandu katu apandu pandu.) A'erehe myrandu katu ke amõ amõ we hũ amõ ta ukwa katu te we ixo. 13 (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihẽ ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Ame'ẽ ke se ixo ame'ẽ ta ukwa. Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu. Kirisutuma'e parakyha ke ihẽ. A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Ame'ẽ ke upa amõ ta ukwa. Ame'ẽ ke kapitã rok harõha ta ukwa katu tĩ. 14 Kyndaha pe ihẽ axo. Anĩ. Ihẽ py'ahu axo. A'erehe jandema'e sawa'e te rehe heta jande mu ta jurujar katu te we ixo. I'ar koty te we a'eta ipy'ahuha. A'erehe Tupã je'ẽha ke a'eta pandu pandu katu tĩ. Ngã ngi kyje ym ha namõ pandu pandu.

15-17 Jete! Amõ ta Kirisutu rehe har pandu pandu tĩ. "Jande japandu rahã, jande rehe Páu jyty'ym ta" aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ. A'erehe ame'ẽ ta pandu pandu. Ihẽ namõ je'ẽ hãtã tã tar katu tĩ. A'erehe Kirisutu rehe har pandu pandu tĩ. Muka'u te'eha namõ a'eta pandu pandu. Kirisutu rehe har pandu pandu rahã: "Peme'ẽ ta katu" aja panduha ke a'eta putar katu. A'eta mu'e ame'ẽ ke rehe heta ngã hendu. A'erehe kyndaha pe ihẽ axo rahã, ihẽ riki ajyty'ym a'eta rehe aja a'eta ukwaha naĩ.

Amõ ta anĩ. Amõ ta ihẽ rehe ipy'a katu. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu pandu. Jetehar rupi pandu pandu. Kapitã ruwa koty ihẽ apu'am rahã: "Jesu rehe har myrandu katu riki jetehar te ke" aja ihẽ apandu. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe Tupã me'ẽ. Aja a'eta ukwa. A'erehe ihẽ rehe a'eta ipy'a katu.

18 Upa riki katu ihẽ pe. Ka'u te'eha namõ amõ ta Kirisutu rehe har pandu pandu. Jetehar rupi amõ ta pandu pandu tĩ. Mokõihar ta Kirisutu rehe har pandu pandu. A'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo.

19 Ihẽ rehe har Tupã namõ pepandu pandu. "Páu ke kyndaha ngi emuhem" aja. A'erehe kyndaha ngi ihẽ ke kapitã muhem katu ta, aja akwa. A'erehe ihẽ rury katu te axo. Tupã'ã ihẽ rehe usak katu, Jesu Kirisutu muwyr ame'ẽ ke a'e. A'erehe kyndaha ngi ihẽ ke kapitã muhem katu ta tĩ. Aja akwa. A'erehe ihẽ rury katu te axo. 20 Ihẽ riki Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu tar katu te. Aja te'eha ihẽ axo. Ame'ẽ jõ ihẽ aputar katu. Aja ym rahã, ihẽ ruxĩ ta. Ihẽ py'ahu ta me'ẽ te'e. Aja te'eha ihẽ axo. Amanõ ta nahã my. Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Kirisutu rehe har amõ ta pandu. Aja ihẽ aputar. Ko axo we nahã my rĩ. Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Kirisutu rehe har amõ ta pandu tĩ. Aja ihẽ aputar tĩ.

21 Ihẽ atu ko axo we rahã, Kirisutu rehe har: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ihẽ apandu axo. Ihẽ amanõ rahã, amõ ta Kirisutu pe pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke." Aja rahã i'ar koty te we katuha. 22 Pe, ko ihẽ axo rahã we Kirisutu rehe har ihẽ apandu pandu katu te we axo. Myja ihẽ aputar katu my? Akwa ym. 23 Ihẽ amanõha ke aputar my? Ko axoha we aputar my? Myja my? Akwa ym. Kuja ihẽ akwa. Ihẽ amanõ tar katu. Aja rahã, Kirisutu namõ ihẽ axo ta kỹ. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha. 24 Pehẽ pe anĩ. Ko axo rahã we, katu tiki pehẽ pe. (Aja rahã, amõ we Kirisutu rehe har pehẽ pe ihẽ amu'e ta rĩ.) 25 Aja akwa. A'erehe ihẽ amanõ ym we ta rĩ. Pehẽ namõ ihẽ axo we ta rĩ. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e we ta axo rĩ. Aja rahã, tapijar te'e we Kirisutu rehe pejurujar katu te we rĩ. Aja rahã, pehẽ rury katu te we ta pexo. 26 Pe, amõ we pehẽ namõ ihẽ axo rahã, Jesu Kirisutu pe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pepandu ta. A'e riki kyndaha ngi ihẽ ke muhem ta, a'erehe aja pepandu ta.

Pexoha katu aja pexo katu

27 Apo amõ we apandu ta. Kirisutu rehe har myrandu katu rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ myrandu ke amõ mu'e, aja pexoha katu ta me'ẽ te'e. Aja rahã, pehẽ pexoha rehe har ihẽ ahendu ta. Pehẽ rehe ihẽ asak ta aho my. Aho ym ta my. Pehẽ rehe har ihẽ ahendu ta. Kirisutu rehe pejurujar katu te we rĩ. Pehijar ym. Aja ihẽ ahendu ta. Aja rahã, katu te. Myrandu katu rehe amõ ta jurujar katu. Ame'ẽ ke peputar, a'erehe ame'ẽ ke pehẽ johu pepandu pandu. Peteĩhar aja pepandu

pandu. Ame'ẽ rehe ihẽ ahendu ta tĩ. Aja rahã, katu te tĩ. 28 Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, a'eta ngi pekyje ym. Pehẽ py'ahu te'e pehendu aja pemujekwa a'eta pe. Aja rahã, a'eta ma'eha ke pemujekwa. (Kirisutu ke a'eta putar ym.) A'erehe mupyraraha renda pe a'eta oho ta ame'ẽ ta ke a'eta, aja pemujekwa. Pehẽ anĩ. Tupã muhã katu ame'ẽ ta ke pehẽ, aja pemujekwa katu. A'e riki pehẽ ke muhã katu ta. 29 Pehẽ pe Tupã pandu: "Pehẽ rehe katu asak. Kirisutu rehe pejurujar katu. Amõ we tĩ. Ehe har pepandu pandu peho tĩ. A'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ" aja Tupã pandu. 30 Ihẽ aja pehẽ tĩ. Mu'eharan ta namõ peje'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Aja pexo tĩ. Aja rahã ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke pemukanim ta tĩ. A'erehe ihẽ aja pehẽ tĩ. Yman ame'ẽ ta namõ ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ tĩ, aja pekwa. Apo aja ihẽ axo tĩ. Aja pehendu tĩ.

2

Kirisutu rehe har

1 Kirisutu riki pehẽ py'a ke mãtã. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pehẽ ke muhury katu. Tupã'ã namõ pehẽ juehe katu pexo. Amõ ta rehe pepy'a katu. Amõ ta rehe pepyrara pesak tĩ. 2 Ko apandu pehẽ pe. Ihẽ aja juja katu te pekwa pekwa pexo tĩ. Jumai ym ha namõ pexo. Pepy'a katu pehẽ juehe. Peteĩhar aja pexo. Aja rahã, ihẽ ke pemuhury katu te ta. 3 Ma'e ke pema'ema'e rahã, amõ ta pandu my: "Mã! Katu hũ peme'ẽ ta." Ame'ẽ panduha peputar my? Mã peja ym aja. "Mã! Jande jõ katu te" aja ym pekwa pekwa pehẽ juehe har. Amõ ta katuha riki pehẽ 'ar koty te we aja pekwa katu pexo. Amõ ta 'ar koty te we pehẽ katuha ke aja ym pekwa pekwa pexo tĩ. 4 Amõ ta pe kuja pepandu katu: "Pehẽ namõ jama'ema'e ta" aja. Pe, ame'ẽ ta pehẽ pe: "Pehẽ namõ jande jama'ema'e ta tĩ" aja. Juja katu te ma'ema'eha ngã jupe. Aja katu. Pehẽma'e ke rehe jõ pesak ym pexo. 5 Jesu Kirisutu ukwa katuha aja mã peja pekwa pekwa katu pexo tĩ. "Mã! Ihẽ katu te ihẽ" aja ym te panduha a'e. Kuja Kirisutu ukwa katu:

6 "Tupã aja a'e tĩ. Aja te'eha a'e ixo. Ima'e pyrãtãha namõ Tupã aja a'e ixo ta, aja ukwa jupe my? Anĩ. Aja ym riki.

7 Kuja a'e ukwa tĩ. Upa katu te ywa pe ixo ame'ẽ ta ke jeje a'e hijar. Tupã aja ame'ẽ ke hijar uwyr tĩ.

Awa aja te'e a'e uwyr. Te'e paraky ame'ẽ ke aja a'e ixo.

8 Katu te a'e jupe, aja ym a'e ukwa.

Tupã rehe a'e hendu katu. A'erehe a'e manõ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e manõ.

9 Manõha ngi mukwera katu muhem. A'erehe katu te ame'ẽ ke a'e aja Tupã mu'am.

Pe, ywa kupe koty mujywyr raho. A'erehe amõ ta 'ar koty te we a'e katuha aja mu'am.

A'e aja me'ẽ amõ nixói te.

10 Aja rahã: 'Jesu' aja her ke hendu ame'ẽ ta ipynarãi pe wapyk ta. (Ame'ẽja ipy'a ke moĩ moĩ katuha ke mujekwa ta.)

Aja upa katu te ngã wapyk ta. Ywa pe har ta wapyk ta tĩ. Aja ipy'a ke moĩ moĩ katu ta ehe. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja tĩ. Ipy'a ke moĩ moĩ katu ta ehe tĩ. Mupyraraha renda pe ihĩ, ame'ẽ ta aja tĩ. Ipy'a ke moĩ moĩ katu ta ehe tĩ.

Upa katu te ngã ipy'a ke moĩ moĩ ta ehe tĩ.

11 Pe: 'Jesu Kirisutu riki sawa'e te' aja upa katu te ngã pandu ta.

Pe, Jesu rehe har katu ma'e pandu rahã, Tupã pe: 'Ne jõ riki katu te me'ẽ ke' aja pandu ta tĩ. A'e riki jande pái keruhũ te."

Pexoha katu aja ngã pe pemujekwa

12 Pehẽ riki ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke. Ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ. Pesarahã! Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, ma'e ke ihẽ apandu pehẽ pe. Ame'ẽ rehe pehendu katu. Apo pehẽ namõ axo ym. Ko amõ we panduha ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ame'ẽ rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. Kuja. Pehẽ ke Tupã muhã katu. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehẽ ke a'e poir, ame'ẽja saka. A'erehe mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Amõ we ame'ẽ ke pema'e ta my, ame'ẽ pekyjeha namõ katu ame'ẽ ke jõ pema'ema'e. 13 Ima'e pyrãtãha ke Tupã muwyr pehẽ pe.

A'erehe a'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu. Pehendu tar katu ehe tĩ.
14 Upa ma'e ke pema'e rahã, pehẽ ruryha namõ pema'e pexo. Peje'ẽ hãtã tã ha namõ aja ym pema'e. 15 Aja rahã: “Pehẽ katu ym” aja amõ ta pandu ym ta. Pehẽ py'a juhyk, aja Tupã ra'yr ta katu aja pexo tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe pexo. A'ep ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ixo. Jaxer ame'ẽ ta aja tĩ. Ixo tĩ. Ame'ẽ ta namõ pexo rahã, pehẽ riki amõ kotyhar ta ke aja pemujekwa ta me'ẽ te'e. Katu ame'ẽ ta ke pehẽ aja pemujekwa ta me'ẽ te'e. 16 Aja rahã, myja ngã ke Tupã muhã katu, ame'ẽ rehe har ngã pe pepandu pandu. Ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ amu'e katu, aja pemujekwa ihẽ pe. Aja rahã: “Pesarahã! Siri ok ta pe har ta katu” aja ihẽ apandu ta. Kirisutu jywyr rahã, aja ihẽ apandu ta. Aja ihẽ rury katu axo.
17 Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe Tupã pe pepandu: “Ko jande riki nema'e ta ke. Jande py'a jamoĩ moĩ katu nde rehe” aja pepandu. Pe, Tupã rehe har pehẽ pe ihẽ apandu katu te we axo rĩ. A'erehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu te we ehe. A'erehe ihẽ ke amõ ta jukwa ta my? (Aja Tupã rehe ihẽ apy'a katuha ke ihẽ amujekwa ta ngã pe.) Aja rahã, ihẽ rury katu ta axo. Pehẽ aja ihẽ rury katu ta axo tĩ. 18 Aja pehẽ tĩ. Pehẽ rury katu ta me'ẽ te'e. Ihẽ aja pehẽ rury katu ta pexo tĩ.

Pehẽ koty Timo ke ihẽ amondo ta

19 Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e putar rahã, pahar pehẽ koty Timo ke ihẽ amondo ta. Pe, pehẽ ngi Timo jywyr rahã, pehẽ rehe har a'e pandu ta uwyr ihẽ pe tĩ. Aja rahã, (katu pexo aja ahendu rahã,) ihẽ rury katu ta ihẽ axo. 20 Ihẽ aja a'e jõ pehẽ rehe a'e jumupyai ixo tĩ. Myja pexoha apo my, aja pehẽ rehe har a'e jumupyai ixo. 21 Amõ ta anĩ. Juehe har ixoha rehe har jõ sehar ta usak usak ixo. Jesu Kirisutu rehe har pandu tar ym. Ame'ẽ parakyha ke ma'ema'e tar ym. 22 Timo riki paraky katu. Aja a'e mujekwa katu pehẽ pe. Ame'ẽ rehe har pekwa katu. Ipái aja ta'yr tĩ. Mokõihar ta paraky katu. Aja ihẽ namõ myrandu katu ke Timo pandu pandu tĩ. (Ihẽ ra'yr aja a'e.) 23 Myja se ihẽ axo ta my? Kyndaha ngi ihẽ ahem ta my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa rahã, pahar pehẽ koty Timo ke ihẽ amondo ta. Aja akwa. 24 Pe, Tupã putar rahã, ihẽ atu pehẽ rehe asak ta aho. Yman ym rahã ihẽ asak ta aho.

Pehẽ koty Eparondi ke ihẽ amondo ta

25 Eparondi ke pehẽ koty ihẽ amondo ta me'ẽ te'e, aja akwa. Ihẽ mu aja a'e. Tamatarer ke a'e werur ihẽ pe. Pehẽ pemuwyr ame'ẽ ke a'e werur. Se Hom ok ta pe ihẽ namõ myrandu katu ke a'e pandu pandu tĩ. Mujekwa katu tĩ. 26 Ma'e ahyha ke a'e pyhyk, aja pehendu. Pehendu aja a'e ukwa rahã, jumupyai ixo tĩ. Apo pehẽ rehe a'e usak tar katu tĩ. 27 Jete riki. Ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Tate manõ. Anĩ. Tupã pyrara usak ehe. A'e ke rehe jõ ym pyrara usak. Ihẽ rehe pyrara usak tĩ. A'erehe manõ ym. Manõ rahã, i'ar koty te we ihẽ pyai ta tipe tĩ. 28 Anĩ. A'e manõ ym. A'erehe pahar pehẽ koty a'e ke ihẽ amondo tar katu. Pe, pesak ehe rahã, pehẽ rury katu ta. Aja rahã, ihẽ apyaiha ke upa kanim ta tĩ. 29 Pehẽ koty a'e uhyk rahã, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehẽ ruryha namõ pepyhyk katu ingi. Pesak ehe rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pepandu. Pehẽ mu aja ipo ke pepyhyk katu ingi. Eparondi aja me'ẽ sawa'e ta rehe har: “Katu ame'ẽ ta ke a'eta” aja pekwa pekwa katu tĩ. 30 Myrandu katu ke a'e pandu pandu. Kirisutu pe paraky ame'ẽ ke a'e tĩ. Arahã tate a'e manõ. Pyraraha ngi kyje ym a'e. Myrandu katu pandu pandu. A'erehe Eparondi aja me'ẽ sawa'e rehe har: “Katu ame'ẽ ke a'e” aja pekwa pekwa pexo. Se Hom ok ta pe pehẽ pexo ym. A'erehe marã ka ym ihẽ py'a ke pemãtãha. A'erehe a'e riki ihẽ py'a ke mãtã katu.

3

“Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha

Nixói te nde pe” aja Tupã pandu

1 Ihẽ mu ta! Amõ we ihẽ amupinim ta. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Amukwehe pehẽ pe ihẽ apandu, ame'ẽ juja katu te paper pinim ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ihẽ py'a jukwa ym riki. Ihẽ amondo

rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. 2 Amõ mu'eha ta rehe pesak te'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e hũ. Muka'u te'e hũ amõ ta ke tĩ. Amõ pirer ke jupã ta me'ẽ te'e, aja riki a'eta mu'e. (Ipirer ke jupã rahã, Tupã kotyhar ta te ke a'eta, aja a'eta ukwaha jupe naĩ.) 3 Anĩ. Jande atu Tupã kotyhar ta ke. Ame'ẽ jakwa katuha ke Tupã moĩ, jande py'a rehe. I'ã ke jande py'a rehe moĩ. A'erehe ixotyhar ta ke aja jakwa katu. A'erehe Tupã rehe jande py'a ke jamoĩ moĩ katu. Jesu Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo. A'erehe jande rury katu. Ipirer rehe mangaha ke amõ ta moĩ rahã, Tupã kotyhar ta ke aja a'eta ukwaha naĩ. Jande anĩ.

4 Ihẽ atu ihẽ aputar rahã, ame'ẽ pirer jupãha ke rehe ihẽ ajurujar katu ta tipe. Ima'e ma'eha ke rehe amõ jurujar katu rahã, ko ihẽ riki i'ar koty te we ihẽ ajurujar katu ta tipe. 5 Ihẽ mãi pusu ngi a'ar. Pe, awa po wajar mahapyr aker rahã, ihẽ pirer ke amõ jupã. Aja rahã, jundéu awa te ke ihẽ, aja amujekwa. Menjamĩ rainõ ke ihẽ. Ihẽ pái ta riki jundéu awa ta ke. Jundéu awa ramũi ta ukwaha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. Parise ta kotyhar ke ihẽ. (Ame'ẽ ta riki Moise je'ẽha rehe hendu katu te.) Aja ihẽ tĩ. Ahendu katu ehe tĩ. 6 Ame'ẽ ke rehe amõ ta hendu katu te. Aja ihẽ aputar katu te tĩ. A'erehe Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara hũ axo kwe. Amõ koty a'eta ukwa, aja ihẽ akwaha naĩ, a'erehe ihẽ amupyrara hũ a'eta ke axo. Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu te rahã, katu ame'ẽ ke a'e, aja ukwaha jupe naĩ. Aja ihẽ tĩ. Nixói ma'e aka'u te'eha ama'eha ihẽ pe, aja ihẽ akwaha ihẽ jupe naĩ.

7 Pe, ihẽ axoha riki katu te, aja akwaha naĩ. Apo ame'ẽ ymanihar axoha riki jaxer aja akwa katu apo 'y. Kirisutu rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe aja ihẽ akwa katu apo 'y. 8 Jete. Upa katu te jaxer riki, aja akwa katu apo 'y. Pe, amõ koty ihẽ akwa. Amõ riki ymanihar 'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu rehe har ihẽ akwa. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha. Jesu riki ihẽma'e sawa'e te. Ehe har ihẽ akwa katu apo 'y, a'erehe ymanihar akwaha ke ihẽ ahijar. Ame'ẽ jaxer aja akwa. Aja rahã, Kirisutu kotyhar te aja ihẽ axo. 9 Pe, Kirisutu namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo. Moise je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu, a'erehe ihẽ ke Tupã muhã katu my? Anĩ. Aja ym. Ko Kirisutu rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe ihẽ ke Tupã muhã katu 'y. Jete. Upa Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta kỹ. 10 Kuja ihẽ aputar apo 'y. Kirisutu rehe har jõ ihẽ akwa tar katu te we hũ ihẽ axo rĩ. Tupãma'e pyrãtãha ke aja tĩ. Akwa tar katu te we hũ ihẽ axo tĩ. Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem rahã, pyrãtãha namõ mukwera katu muhem. Ame'ẽ ke ihẽ akwa tar katu te we ihẽ axo tĩ. Kirisutu ke amõ ta mupyrara. A'e aja ihẽ ke amõ ta mupyrara ta aja ihẽ aputar axo tĩ. A'e manõ. A'e aja ihẽ aputar katu tĩ. 11 Pe, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem rahã, ko ihẽ ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. Aja ihẽ aputar tĩ.

Kirisutu ixoha aja ihẽ axo tar katu tĩ

12 Upa katu te ehe har ihẽ akwa katu, aja ym ihẽ apandu. Uhyk ym we rĩ. Upa katu te akwa ym we rĩ. A'erehe tapijar te'e we ihẽ ajumu'e axo. Jesu Kirisutu riki ihẽ ke muhã katu. Ixotyhar ke ihẽ. A'erehe tapijar te'e we ehe har ihẽ ajumu'e axo tĩ. 13 Ihẽ mu ta! Ko pehendu katurahã! Ehe har akwa katu te ha ke uhyk ym we rĩ. Aja akwa katu. Kuja ihẽ axo ta apo 'y. Ymanihar ihẽ axoha rehe har ihẽ akwa akwa ym ta axo. Apo har kupe koty ma'e ihẽ ruwa koty ihĩ ame'ẽ ke rehe ihẽ akwa akwa ta axo. 14 Kuja riki. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihẽ, a'erehe Tupã pandu ta: “Ywa pe ejur” aja. Ame'ẽ rehe aharõ katu axo, a'erehe Kirisutu rehe har ihẽ tapijar te'e we ajumu'e ihẽ axo.

15 Jande johu Tupã rehe har jakwa katu ame'ẽ ta ke jande. Yman ehe har jakwa katu ame'ẽ ta ke jande. Aja me'ẽ ta rahã, jande johu Kirisutu rehe har tapijar te'e we jajumu'e ta me'ẽ te'e. Aja amõ ta putar ym rahã, amõ koty ukwa rahã, ame'ẽ ke Tupã mujekwa ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har ukwa tar katu tĩ.) 16 Pe, Kirisutu rehe har jajumu'e. Aja tapijar te'e we jaxo ta me'ẽ te'e. Jamu'e katu te we ta me'ẽ te'e tĩ.

Ywa pe har ta aja pehẽ a'erehe pexoha katu pexo

17 Ihẽ mu ta! Mã peja ihẽ axoha aja pehẽ johu tĩ. Myja katu jaxoha my? Ame'ẽ

ke jamujekwa pehẽ pe. Aja amõ ta ixoha katu rahã, pesak katu a'eta rehe. A'eta aja pehẽ tĩ. Pexoha katu tĩ. 18 Amõ amõ we hũ apandu pehẽ pe. Ihẽ apyaiha namõ apandu we ta amõ tĩ. Kuja. Amõ ta heta ixo. A'eta ixoha riki amõ koty. Jaxer riki. Ame'ẽ ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e manõ. Ma'e ka'u te'eha ke tapijar te'e we amõ ta ma'ema'e ixo. A'erehe huwajan ta aja a'eta ixo rĩ. 19 Mupyraraha renda pe a'eta oho ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe jõ ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Tupã rehe moĩ ym. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixoha rehe har jõ a'eta ukwa ukwa ixo tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e rahã, katu aja a'eta ukwaha jupe naĩ. Huxĩ ym riki.

20 Jande riki amõ koty. Ywa pe har ta aja jande. Jande muhãha rehe jaharõ hũ jaxo. Jesu Kirisutu riki jande muhãha. Jaharõ hũ jaxo ehe. Ywa ngi a'e wyjy ta uwyr. A'e riki jandema'e sawa'e te. 21 Jande rete ke a'e muruwak ta kỹ. Apo jande pitu te'e riki. Ima'e rete ke katu te ame'ẽ ke. A'erehe a'e aja jande ke a'e muruwak ta kỹ. Pyrãtãha namõ jande ke a'e muruwak ta kỹ. A'erehe upa katu te ngã hendu katu te ehe. Upa katu te. Pyta we ym ta.

4

Pehẽ py'a pemujywyr pehẽ juehe

1 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu. Pehẽ rehe ihẽ asak tar katu tĩ. Ihẽ ke pemuhury katu. Pehẽ ngi ihẽ ruxĩ ym. Ko apandu pehẽ pe. Kirisutu rehe pejurujar katu. Ame'ẽ ke pehijar ym. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe pexo.

2 Ko kũjã ta pe ihẽ apandu. Ewo pe. Syn pe amõ. (Peje'ẽ je'ẽ pehẽ jupe, aja ihẽ ahendu.) A'erehe mã peja pehẽ py'a pemujywyr katu pehẽ juehe. Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehẽ anam ta aja pehẽ.

3 Sa'e! Nde erepandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu. Ihẽ namõ myrandu katu ke nde erepandu pandu. Apo apandu nde pe. Ame'ẽ kũjã ta pe epandu katu, Ewo pe. Syn pe tĩ. Aja rahã, a'eta py'a jywyr ta a'eta juehe. Yman ame'ẽ kũjã ta riki ihẽ namõ myrandu katu ke pandu pandu hũ tĩ. Amõ sawa'e aja tĩ. Keremẽ ke. Amõ ta heta aja tĩ. Ame'ẽ ta ihẽ namõ myrandu katu ke pandu pandu tĩ. Upa ame'ẽ ta rer ke ima'e paper rehe Tupã mupinim katu. Uhã te hũ ame'ẽ ta rer ke ame'ẽ paper rehe ihĩ.

Pehẽ rury katu aja pexo katu

4 Kirisutu namõ pehẽ juehe katu pexo. A'erehe pehẽ rury katu pexo. Aja te'eha pexo. Ko riki apandu we tĩ. Mã peja pehẽ rury katu pexo.

5 Mã peja upa amõ ta rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ, aja pexo katu. Sawa'e te jywyr tate. 6 Upa ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo. Ame'ẽ rehe har Tupã namõ pepandu. Inamõ pepandu rahã, ma'e ke nixói te pehẽ pe ame'ẽ ke pepandu ipe. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” ame'ẽ panduha namõ pepandu ipe. 7 Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ py'a ke Tupã muhury katu ta. Ipy'a muhuryha ke amõ ukwa katu. Tupã riki muhury katu rahã, i'ar koty te we katuha.

Ma'e katu ame'ẽ ke jõ pehẽ py'a rupi pekwa pekwa pexo

8 Ihẽ mu ta! Ko a'ejõhar panduha ke apandu pehẽ pe apo 'y. Kuja. Ma'e katu ame'ẽ ke jõ pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. “Mã katu ko” aja amõ ta pandu, ame'ẽ rehe har pehẽ py'a pe aja tĩ. Pekwa pekwa pexo tĩ. Jetehar te ke aja tĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Ma'e ke muhuxĩ ym amõ ke, ame'ẽ rehe har aja tĩ. Pekwa pekwa pexo tĩ. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ rehe har aja tĩ. Pekwa pekwa pexo tĩ. Ma'e jaxer ai ym ame'ẽ rehe har aja tĩ. Pekwa pekwa pexo tĩ. Amõ ta rehe ipy'a katu, ame'ẽ rehe har aja tĩ. Pekwa pekwa pexo tĩ. “Peme'ẽ panduha katu” aja amõ ta pandu, ame'ẽ rehe har aja tĩ. Pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo tĩ. Aja rahã, pekwa pekwa pexo aja pema'ema'e ta. (A'erehe ma'e katu ame'ẽ ke jõ pehẽ py'a pe pekwa pekwa katu pexo.) 9 Ma'e ke ihẽ amu'e pehẽ pe. Aja pema'ema'e katu tĩ. Ihẽ axoha rehe pesak. Aja pexo tĩ. Pe, pehẽ namõ Tupã ixo katu ta. Jande py'a ke muhury katu ame'ẽ ke a'e.

Ihẽ pe tamatarer pemuwyr a'erehe pehẽ pe apandu: “Katu pehẽ”

10 Jandema'e sawa'e te kotyhar ke ihẽ. A'erehe ihẽ rury katu te hũ. Tupã pe ihẽ apandu tĩ: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Heta te hũ jahy kanim, pe, apo ihẽ rehe pehaihu katu tĩ. Ihẽ pe tamatarer pemuwyr tĩ. Aja ihẽ rehe pehẽ pepy'a katu, aja pemujekwa katu ihẽ pe. A'erehe ihẽ rury katu te hũ ihẽ. Ihẽ rehe peharái, aja ym apandu. Ihẽ rehe peharái ym. Tamatarer pemuwyriha pemanga tipe. Ame'ẽ ke akwa katu. Anĩ. Marã ka ym tamatarer ihẽ pe pemuwyriha. Ame'ẽ ke akwa katu tĩ. 11 Ihẽ rehe ma'e ke pema'ema'e ym rahã, ihẽ apyrara ym axo. Upa ma'e ihẽ axoha rehe ihẽ rury katu. Aja ihẽ akwa katu. 12 Ihẽma'e ym te aja ihẽ axo rahã, ihẽ rury katu axo. Ihẽma'e hũ aja axoha ke ihẽ akwa katu tĩ. Aja axo rahã, ihẽ rury katu tĩ. Aja ihẽ ajumu'e katu. A'erehe ihẽ myahy te rahã, ihẽ rury katu. Ihẽ ãpũ rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu tĩ. Ihẽma'e ym te rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu tĩ. Ma'e heta rahã, aja tĩ. Ihẽ rury katu tĩ. Aja te'eha ihẽ. Amõ amõ renda pe ihẽ axo rahã, ihẽ rury katu. 13 Upa katu te ma'e ke ihẽ rehe uhyk rahã, ihẽ rury katu. Pyrãtãha ke ihẽ pe Kirisutu muwyr, a'erehe ihẽ rury katu.

14 Pe, ihẽ apyrara rahã, ihẽ rehe pehaihu katu. Aja rahã, katu tiki. 15 Siri ok ta pe har ta ke pehẽ. Masendo ywy pe pexo. A'ep myrandu katu ke ihẽ apandu pandu py pehẽ pe. Pe, pehẽ ngi ihẽ aho rahã, pehẽ jõ riki ihẽ pe ma'e ke peme'ẽ katu. Aja pekwa katu. Pehẽ jõ ma'e ke rehe pekyty'ỹ ym ihẽ pe. Ihẽ apyrara rahã, pehẽ jõ pepyai tĩ. 16 Pe, Tesaron ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽma'e ke nixói te. Arahã ihẽ pe tamatarer ke pemuwyr. Jete. A'engi mokõihar pemuwyr tĩ. 17 Ame'ẽ ke ihẽ apyhyk rahã, ihẽ rury katu. Ame'ẽ rehe jõ ym. Tupã koty pehẽma'e ke ihĩ hũ ta, aja saka. Ame'ẽ pehẽma'e hetaha ke ihẽ aputar katu riki. 18 Jete. Upa katu te ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ ke upa ihẽ apyhyk. Pemuwyr te hũ. Upa ma'e ihẽ aputar ame'ẽ ke kohĩ apo. Pemuwyr ame'ẽ ke Eparondi werur. A'erehe i'ar koty te we ihẽma'e kohĩ. Pemuwyr ame'ẽ ke Tupã koty ma'e pihe katu, ame'ẽja saka. Tupã hury katu ehe. Ymanihar ta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, ma'e pihe katu ame'ẽ ke mutakãxĩ. Hapy, ame'ẽja mutakãxĩ. Aja ihẽ pe pehẽ pemuwyr ame'ẽ ke tĩ. (Tupã ke pemuhury katu ame'ẽ ke tĩ.) 19 Pe, pehẽma'e ke upa katu te nixói te rahã, ame'ẽ ke Tupã me'ẽ me'ẽ ta, pehẽ pe. Jande japy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ima'e ma'e ke upa ym te ta. Jesu Kirisutu namõ pehẽ juehe katu pexo, a'erehe pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ katu. 20 Tupã riki jande pái keruhũ. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu pandu katu. Aja te'eha ta. “Amen.” Ame'ẽ: “A'e tỹ.”

Katuha ke Páu mondo

21 Pehẽ koty Tupã kotyhar ta ixo. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta tĩ. A'eta pe katuha ke ihẽ amondo axo. Se Hom ok ta pe amõ ta ixo. Pehẽ mu ta aja a'eta tĩ. A'eta mondo ixo tĩ. Pehẽ pe katuha ke mondo ixo tĩ. 22 Se Tupã kotyhar ta ixo. Upa ame'ẽ ta pehẽ pe katuha ke mondo ixo tĩ. Kapitã keruhũ rok pe Jesu kotyhar ta amõ ta ixo. Kapitã keruhũma'e parakyha ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ ta katuha ke mondo ixo pehẽ pe tĩ.

23 Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja johu pehẽ rehe Jesu Kirisutu usak katu.

Upa.

Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ẽ paper ke a'e mupinim.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe amõ ta amõ koty mu'e ixo. Kuja: "Jesu katu te ame'ẽ ke a'e. Anĩ. Tupã aja ym a'e" aja mu'e naĩ.

Ame'ẽ mu'eha ke Páu mukanim tar katu, a'erehe a'e mu'e katu. "Jetehar te ke. Jesu Tupã a'e tĩ" aja mu'e katu. "Mã peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym" aja Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ẽ ta pe paper pinim ke Páu mondo

1-2 Pehẽ riki Koro ok ta pe har ta ke. Tupã kotyhar ta ke pehẽ tĩ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Ko Timo ihẽ namõ ixo tĩ. Jande mu aja a'e. Jesu Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ. Aja Tupã putar katu. Kirisutu rehe pejurujar katu tĩ. A'erehe jande mu ta aja pehẽ tĩ.

Mã peja pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu. A'e riki jande pái keruhũ.

Myrandu katu rehe pehendu rahã, Jesu rehe pejurujar katu

3 Tupã namõ japandu rahã, pehẽ rehe har japandu. Arahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu ipe. Aja te'eha jande. Tupã riki Jesu Kirisutu pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. 4 Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, aja jahendu, a'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe japandu. Tupã kotyhar ta rehe pehẽ pepy'a katu, aja jahendu tĩ. A'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu ipe tĩ. 5 Myrandu katu rehe pehendu py rahã, Tupã namõ jurujar katu ame'ẽ ta ixo ta, aja pehendu. Jetehar te ke ame'ẽ. A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Tupã namõ ixo ta, aja pehendu. A'erehe amõ ta rehe pehẽ pepy'a katu tĩ. Tupã namõ pexo ta, ame'ẽ ke pekwa katu. Ame'ẽ ke pehẽ ngi mukanim ym te ta awa. Ywa pe ihĩ katu, ame'ẽja saka. 6 Awa ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Ame'ẽ ke rehe pehendu py rahã, jetehar te ke aja pekwa. A'erehe pehẽ py'a pemuruwak. Pehẽ pexoha katu aja pemuruwak tĩ. Pe, myrandu katu pehẽ koty amõ ta pandu pandu oho. A'erehe amõ amõ ta hendu katu tĩ. Aja kome'ẽ ywy keruhũ rupi tĩ. Myrandu katu pandu pandu oho tĩ. Pe, ngã py'a muruwak tĩ. Ixoha katu aja muruwak tĩ. 7 Awa ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ, ame'ẽ ke Epar riki mu'e katu pehẽ pe. Jande japy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e tĩ. Jande aja Kirisutu pe a'e paraky ixo tĩ. Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha ke. Pehẽ koty jande jaho ym, a'erehe a'e riki Tupã je'ẽha ke pandu pehẽ pe. (A'erehe pehendu katu ta me'ẽ te'e ehe.) 8 Tupã'ã riki pehẽ pepy'a rehe ihĩ katu, a'erehe amõ ta rehe pepy'a katu aja jande pe Epar pandu.

Pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu

9 A'erehe pehẽ rehe har jahendu rahã, Tupã namõ pehẽ rehe har japandu pandu. Aja te'eha jande. Kuja inamõ japandu:

—Jande pái keruhũ! Koro ok ta pe har ta pe ma'e ke nde ereputar ame'ẽ ke emujekwa katu. Nde erekwa katu ame'ẽ ke Ne'ã muwyr. Ame'ẽ namõ nde ereputar ame'ẽ ke emujekwa katu ngã pe — aja Tupã namõ japandu.

10 Aja rahã, Tupã putar, aja pexo katu ta kỹ. A'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e ta kỹ tĩ. Aja rahã, katu ame'ẽ ke jõ pema'ema'e katu ta. Amõ we Tupã rehe har pekwa katu te we ta tĩ. 11 A'e jõ riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke. Ame'ẽ pyrãtãha namõ pehẽ py'a mã peja a'e mãtã katu. Aja rahã, pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu ta kỹ. 12 Ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ me'ẽ ta kỹ. A'e ixo ame'ẽ renda pe me'ẽ me'ẽ ta kỹ. Ame'ẽ renda rupi wera te hũ. (Aja rahã, Tupã a'ep ixo, aja mujekwa katu.) "Ihẽma'e ta ke" aja a'e pandu, a'erehe ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ ta tĩ. A'erehe jande pái

keruhũ namõ pepandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pepandu ipe. Pehẽ rury katuha namõ aja pepandu.

13 Satana kotyhar ta ke jande kwe. (Ãjã ramũi a'e.) Apo Tupã ra'yr koty jande ke Tupã muruwak. A'erehe Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y. Ta'yr rehe a'e ipy'a katu te. Pe, Ta'yr pandu ame'ẽ ke rehe jahendu katu jaxo rahã, jande rehe Tupã usak katu. Ymanihar jaxoha aja ym jande apo 'y. Satana kotyhar ta aja jaxo rahã, ymanihar jaxoha namõ jaxo. Katu ym aja. 14 Apo anĩ. Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y, a'erehe Satanama'e pyrãtãha ngi jande ke Ta'yr muhem. Upa jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Ta'yr muhepy. A'erehe jande rehe Tupã ipy'a jywyr katu tĩ.

Kirisutu rehe har

15 Tupã rehe usak ym te awa. Kirisutu rehe awa usak, a'erehe Tupã rehe usak, ame'ẽja saka tĩ. Tupã a'e tĩ. 'Ar nixói te rahã, pete'e a'e ixo. Upa katu te ma'e ke a'e mujã. Ame'ẽ 'ar koty te we a'e katu te ha ke. 16 A'e ixo, a'erehe upa katu te ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke Tupã mujã. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo, ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Awa usak, ame'ẽ ke mujã. Usak ym, ame'ẽ ke mujã tĩ. Kuja awa usak ym ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Je'ẽha rahoha ta ke mujã. (Ame'ẽ ta rehe usak ym awa.) Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ta ke mujã tĩ. (Ame'ẽ ta rehe usak ym tĩ.) Upa katu te ame'ẽ ta ke a'e mujã tĩ. Kirisutu je'ẽha rupi upa katu te mujã. Upa katu te mujã, ame'ẽ kapitã keruhũ te Kirisutu. 17 Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, pete'e a'e ixo. A'e ixo, a'erehe upa katu te ma'e ke henda pe katu aja ihĩ tĩ. 18 A'e riki jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ. Pe, jurujar katu ehe ame'ẽ ta riki hete aja. Iãkã aja riki Kirisutu. (Aja rahã, ixotyhar ta hendu katu ehe.) A'e riki jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke muhã katu. Tupã ra'yr ke a'e. A'e riki manõha ngi kwera katu py uhem. A'erehe upa katu te ma'e ke ihĩ, ame'ẽ ta 'ar koty te we a'e katu te ha ke. 19 Upa katu te Tupã aja Ta'yr a'e tĩ. Juja katu te a'eta tĩ. Aja Tupã putar katu. 20 Tupã pandu:

—Ihẽ ra'yr riki upa katu te ma'e ke mukatu ta ihẽ pe tĩ — aja.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Ta'yr manõ, a'erehe Tupã hury katu ngã rehe tĩ. Upa katu te a'e mukatu, hury katu ngã rehe tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo, ame'ẽ ta rehe hury katu. Ywa rehe ma'e mujã, ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ mukatu tĩ. Ame'ẽ ta rehe hury katu tĩ.

Tupã rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ apo 'y

21 Tupã rehe har pehẽ py'a pe pekwa ym te pexo kwe. Pexo ai te'e, a'erehe huwajan ta aja pexo. Pehẽ py'a pe ma'e jaxer ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo tĩ, a'erehe huwajan ta aja pexo tĩ. 22 Pe, ehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ apo 'y, aja pehẽ ke a'e muruwak. Ta'yr manõ, a'erehe pehẽ ke a'e muruwak katu. Aja rahã, a'e ixo ame'ẽ pe pehẽ ke a'e muhyk katu ta. Pehẽ riki katu te ame'ẽ ta ke aja a'e muhyk katu ta. Pehẽ py'a juhyk ame'ẽ ta aja tĩ. Pehẽ ke muhyk katu ta tĩ. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe aja pehẽ ke a'e muhyk katu ta tĩ.

23 Kuja katu tiki. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu pexo rĩ. Ehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ. Myrandu katu ke pehendu rahã, myja Tupã namõ amõ ixo katu ta, aja pehendu. Pejurujar katu ehe tĩ. Tupã namõ pexo ta, ame'ẽ pekwa katuha ke pemukanim ym ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ myrandu katu ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe amõ ta pandu pandu oho. Ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu axo tĩ. Ame'ẽ rehe ihẽ aparaky axo. Ihẽ Páu.

Tupãma'e miasu ke ihẽ

24 Jesu rehe har ngã pe ihẽ apandu pandu, a'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara. (A'erehe pehẽ pe katu tĩ. Ehe har pehẽ pe kome'ẽ paper rehe ihẽ amujekwa tĩ.) A'erehe ihẽ ruryha namõ ihẽ py'ahu te'e ahendu. Kirisutu ke amõ ta mahy hũ. Ame'ẽ mahyha a'ewan ym we rĩ. Jurujar katu me'ẽ ta riki Kirisutu rete aja saka. Pe, ame'ẽ ta ke amõ ta pyrara hũ. Ihẽ ke aja tĩ. Ihẽ ke mupyrara hũ ngã ixo tĩ. Aja rahã, Kirisutu pyraraha ke ihẽ riki amumba ta rĩ. 25 Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã je'ẽha ke ihẽ amu'e katu. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ihẽ pe. Pehẽ pe aja tĩ. Amu'e katu tĩ. Upa katu te ima'e je'ẽha ke ihẽ

apandu katu ngã pe. 26 Yman ima'e je'ẽha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe a'e mujekwa ym rĩ. Apo ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu 'y. 27 Kuja a'e ukwa. Pehẽ py'a rehe Kirisutu ihĩ katu. Ame'ẽ ke yman a'e mujekwa ym rĩ. Apo ame'ẽ ke ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu. Mã katu te hũ ame'ẽ ke ame'ẽ. Ima'e katu te ha ke pesak ta tĩ. Ame'ẽ ke yman mujekwa ym tĩ. Apo upa ame'ẽ ke a'e mujekwa katu tĩ.

28 Kirisutu rehe har upa ngã pe japandu pandu. Upa jande jakwa katuha namõ upa ngã ke jamu'e katu. "Pejurujar katu ehe" aja japandu ngã pe tĩ. Aja rahã, aja pame katu te Tupã ruwa koty jamuhyk ta, ame'ẽja saka. "Ko Kirisutu kotyhar ta ke. Ehe har ukwa katu te ame'ẽ ta ke" aja jamuhyk ta. 29 Ame'ẽ ke rehe ihẽ aparaky hũ. Ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu, ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha ke. Ima'e pyrãtã te ha ke Kirisutu muwyr ihẽ pe. A'erehe ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu hũ.

2

Ihẽma'e aparakyha rehe har apandu ta

1 Ko pehẽ pekwa katu aja ihẽ aputar. Pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu te hũ. Ihẽ aparaky hũ, ame'ẽja saka. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tĩ. Pehẽ rekoha juramã rupi upa katu te ihẽ rehe usak ym ame'ẽ ta rehe har aja tĩ. Tupã namõ apandu pandu tĩ. 2 Kuja Tupã namõ ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! A'eta py'a ke emãtã katu. Peteĩhar aja mã peja a'eta ipy'a katu a'eta juehe ixo. Mã peja nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja rahã, ka'u te'e ym ta. Kirisutu rehe har nde eremujekwa, ame'ẽ ke a'eta ukwa katu te ta tĩ. Yman ehe har ngã pe nde eremujekwa ym. Apo nde eremujekwa katu 'y — aja ihẽ apandu inamõ.

3 Upa ma'e ke Tupã ukwa katu te a'e. Ame'ẽ ke Kirisutu mujekwa jande pe. Pe, Kirisutu rehe har amõ ukwa katu rahã, Tupã ukwa katuha ke a'e ukwa ta tĩ.

4 Ko pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Te'e amõ ta pandu. Aja je'ẽ hãtã tã pehẽ namõ. Mã peja pehẽ ke a'eta muka'u te'e ym. Ame'ẽ ta panduha rehe pehendu rahã: "Mã! Katu" aja pekwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ je'ẽha namõ mã peja pehẽ ke muka'u te'e ym. 5 Pehẽ namõ ihẽ axo ym. Pe, pehẽ rehe har ihẽ py'a pe ihẽ akwa akwa axo. Kirisutu rehe pehẽ johu pejurujar katu te. Pehijar ym, aja ihẽ ahendu, a'erehe ihẽ rury katu axo.

Kirisutu namõ pehẽ juehe katu pexo

6 Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu a'erehe pepandu: "A'e riki jandema'e sawa'e te" aja pehẽ py'a pe pemu'am. A'erehe inamõ pehẽ juehe katu pexo. 7 Mã peja pahar a'e ke pehijar ym. Myra rapo ypyp ihon, aja inamõ pexo katu. (Pehijar ym.) I'y tiha oho, aja ehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ. Pehẽ ke Epar mu'e, aja pejurujar katu te we rĩ. Tupã namõ pepandu rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pepandu ipe.

8 Pesak katurahã! Kirisutu rehe har pehẽ ke amõ muka'u te'e rahã, katu ym tiki. Ngã ukwaha namõ muka'u te'e. Jaxer ke ame'ẽ ukwaha. Ame'ẽ ke hamũi ta ukwaha ke ngã ukwa ixo. Kirisutu mu'e aja ym ame'ẽ. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha ke namõ muka'u te'e tĩ. Ame'ẽ ke Kirisutu mu'e aja ym tĩ. 9 Kirisutu uwyr rahã, awa te'e a'e aja kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e ixo. Tupã a'e tĩ. Juja katu te a'eta tĩ. 10 Inamõ pehẽ juehe katu pexo. A'erehe Kirisutu rehe har pekwa katu te, aja pexo. Amõ Tupã je'ẽha rahoha ta riki kapitã keruhũ ta ke. Ame'ẽ ta 'ar koty te we Kirisutu pyrãtã te hũ ha.

Pehẽ ke Tupã muhã katu

11 Pehẽ py'a rehe Kirisutu ihĩ, ame'ẽ riki pehẽ pirer ke pejupã, ame'ẽja saka. (Ame'ẽ ke ixotyhar ta ke pehẽ, aja mujekwa.) Ame'ẽ ke amõ mujã ym. Kirisutu mujã ame'ẽ ke. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pepandu ta: "Anĩ. Japutu'u ta ingi" aja. (Aja rahã, ame'ẽ ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehẽ ke Kirisutu muhem.) 12 Pe, y pe pehẽ ke amõ mujahuk rahã, Kirisutu namõ pehẽ ke amõ ta jytym, ame'ẽja saka. Aja rahã, pexo ai te'e, ame'ẽ ke pehijar aja pemujekwa. Pe, y ngi pehẽ ke amõ muhem rahã, Kirisutu namõ pehẽ ke Tupã mukwera katu muhem, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, pexoha pyahu, aja pexo. Pejurujar

katu ehe, a'erehe Kirisutu namõ pehẽ ke a'e mukwera katu muhem, ame'ẽja saka.

13 Yman pemanõ ame'ẽja saka pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe pemanõ, ame'ẽja saka. Amõ awa ta aja pehẽ. Jundéu awa ta ym. Amõ awa ta ke pehẽ, a'erehe pemanõ ame'ẽ ta ke pehẽ kwe tĩ. Apo anĩ. Kirisutu namõ pehẽ juehe katu pexo 'y. A'erehe pehẽ ruhã te hũ aja pexo apo 'y. Ma'e jaka'u te'eha ke jande johu jama'ema'e. Ame'ẽ ke jande py'a ngi Tupã juhyk. Pe, jande rehe ipy'a ke a'e mujywyr. 14 Upa jandema'e ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke paper rehe amõ mupinim, ame'ẽja saka riki. Pe, ame'ẽ paper ke Tupã munixói te 'y. Kirisutu manõ, ame'ẽ myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ame'ẽ paper ke Tupã munixói te 'y. (Aja upa katu te mukanim.) 15 A'erehe amõ ta ke ãjã ta mukyje, ame'ẽ ke Kirisutu mukanim 'y. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e manõ rahã, ãjã tama'e pyrãtãha ke a'e muputu'u. Ame'ẽ ke a'e mujekwa ngã pe. A'erehe upa ngã ukwa katu apo 'y. (A'erehe ãjã ta ngi ngã kyje ym ta me'ẽ te'e.)

Mu'eharan ta rehe pehendu ym

16 Pesarahã! Ma'e ke pe'u, ame'ẽ rehe har katu ym, aja mu'eharan ta pandu. Ame'ẽ ta rehe pehendu ym. Amõ ma'e wera rahã, Tupãma'e ame'ẽ, a'erehe peparaky ym, aja pandu tĩ. Jahy pihun te rahã, aja tĩ. Peparaky ym tĩ. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã aja tĩ. Peparaky ym tĩ, aja a'eta mu'e tĩ. Upa aja mu'eharan ta mu'e ame'ẽ ke rehe pehendu ym. 17 Upa ame'ẽ ta riki ma'e mujekwaha jõ. Kuja. Yman rahã uwyr ame'ẽ ke mujekwa. Ame'ẽ uwyr apo 'y. Kirisutu a'e. A'erehe mu'eharan ta rehe pehendu ym. 18 A'eta rehe pehendu ym, a'erehe pexoha riki katu ym aja amõ ta pandu naĩ. Mã peja pemukahem ym. Ame'ẽ ta riki Tupã je'ẽha rahoha ta rehe ipy'a moĩ moĩ katu, aja a'eta pandu. Pehẽ aja ym. (Tupã je'ẽha rahoha ta rehe pehẽ py'a pemoĩ ym.) A'erehe pexoha katu ym aja pandu naĩ tĩ. Katu ym a'eta juehe aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ẽ riki te'e. (A'eta katu te aja ukwaha.) Ixeraiha aja a'eta usak, a'erehe ukwa katu te aja a'eta pandu naĩ tĩ. A'erehe a'eta katu te aja a'eta jupe ukwaha naĩ. 19 Ame'ẽ ta Kirisutu kotyhar ta ym apo. Anĩ. Hijar oho.

Kirisutu riki jurujar katu ame'ẽ ta ãkã aja saka. (Aja rahã, ixotyhar ta hendu katu ehe.) Jurujar katu ame'ẽ ta hendu katu ehe rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr ngã pe. (Jurujar katu ame'ẽ ta Kirisutu rete aja saka.) Hajy amõ ke pyrãtã katu. Mutariha aja tĩ. Pyrãtã katu tĩ. (Aja Kirisutu namõ ixotyhar ta juehe katu ixo rahã, Tupã putar aja ehe har ukwa katu te we ta ixo.)

Awama'e ukwaha rehe pehendu ym

20 Kirisutu riki manõ rahã, inamõ pemanõ ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ukwaha ngi pehẽ ke a'e muruwak. A'erehe Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta aja pexo rahã, katu ym tiki. 21 A'eta pandu:

—Kome'ẽ mi'u pe'u ym. Pemanga ym tĩ. Pepyhyk ym te tĩ — aja.

22 Ame'ẽ mi'u amõ u'u. A'engi pusu ngi uhem riki. A'erehe a'eta pandu ame'ẽ ke awa ta ke te'e pandu ame'ẽ ke jõ. A'etama'e ukwaha ke mu'e, ame'ẽ jõ. (A'erehe upa ame'ẽ rehe pehendu ym.) 23 Jete! Huryha namõ Tupã je'ẽha rahoha ta rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, a'eta ukwa katu te, aja mujekwa naĩ. A'eta katu ym a'eta juehe aja a'eta jupe naĩ. Aja rahã, ukwa katu te, aja mujekwa naĩ tĩ. Ma'e ke u'u ym te rahã aja tĩ. Ukwa katu te, aja mujekwa naĩ tĩ. Pe, upa ame'ẽ ta aja ma'ema'e rahã, ipy'a pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ ke muputu'u ym. (Pe, ukwa ukwa ixo, aja a'eta ma'ema'e ixo tĩ.) Katu ym aja. A'erehe ame'ẽ mu'eharan ta rehe pehendu ym pehẽ.

3

Ywa pe har ma'e katu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo

1 Kirisutu ke Tupã mukwera katu muhem rahã, pemanõha ngi pehẽ ke a'e mukwera katu muhem tĩ, ame'ẽja saka. A'erehe pexoha pyahu aja pexo katu. A'erehe ywa pe pehẽ pexo, aja pekwa pekwa pexo. (Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ.) Ame'ẽ ywa pe Tupã rake Kirisutu wapyk uĩ. Ijywa katu koty wapyk.

(Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) 2 Ywa pe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. (Aja rahã, Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e ta.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ihĩ, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pexo. (Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) 3 Aja rahã, pemanõ, ame'ẽja saka pexo. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'e ke rehe har pekwa pekwa ym pexo. Tupã namõ pehẽ juehe katu pexo. Aja rahã, Kirisutu ixoha te aja pexo katu tĩ. Ame'ẽ ke Tupã mujekwa ym we rĩ. (Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe mujekwa ym we rĩ.) 4 Pe, Kirisutu jywyr rahã, inamõ pexo ta tĩ. Katu te ha namõ a'e jywyr ta. (Arahã upa ngã pe pexoha te ke Tupã mujekwa katu ta.)

Pexo ai te'e kwe

5 Pesarahã! Ma'e ka'u te'eha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'ema'e tar katu. Aja pehẽ tĩ. Ame'ẽ ke pemukanim ta me'ẽ te'e. Kuja! Amõ kũjã rehe peka'u te'e ym. Amõ sawa'e rehe peka'u te'e ym tĩ. Pehẽ py'a pe ma'e jaxer ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo ame'ẽ ke peputu'u ingi. Peka'u te'e ym. Amõ tama'e ke rehe pehẽ py'a pemoĩ ym tĩ. Ame'ẽ ta rehe pehẽ pemoĩ rahã: "Ko tupã" aja ame'ẽ rehe pehẽ pekwa. Katu ym aja. 6 Upa aja me'ẽ ke amõ ta ma'ema'e. Aja rahã Tupã je'ẽha rehe hendu ym. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã mahy hũ ta. 7 Aja pehẽ kwe tĩ. Pexo ai te'e kwe tĩ.

8 Apo upa amõ we ma'e ke pehijar ta me'ẽ te'e. Kuja. Peparahy ym. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym tĩ. Amõ ta rehe har katu ym peje'ẽ ym tĩ. Amõ ta rehe pehẽ juru ai ym tĩ. 9 Amõ ta pe te'e ym pehẽ tĩ. Yman aja te'e pexo ame'ẽ ke pehẽ tĩ. Apo ame'ẽ pexoha ke pehijar ta me'ẽ te'e.

Pexoha pyahu aja pexo katu

10 Apo pehẽ py'a pe katu ame'ẽ ke jõ pekwa pekwa pexo. Pehẽ py'a pyahu, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ke Tupã moĩ. A'e riki pyahu aja mujã. Amõ amõ we rahã, ame'ẽ ke a'e mukatu te we ixo rĩ. Aja rahã, a'e katu te ha aja pehẽ tĩ. Aja rahã, juehe har pehẽ pe a'e mujekwa katu te we ta rĩ. 11 Ixotyhar ta pyahu aja ixo. A'erehe juja katu te awa ta ipe. Amõ koty koty awa ta ke aja ym ipe. Ko jundéu awa ta ke aja a'e ukwa ym. Ko jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke aja a'e ukwa ym tĩ. Ko ipirer jupã ame'ẽ ta ke aja a'e ukwa ym tĩ. Ko ipirer jupã ym ame'ẽ ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko amõ awa ta aja ukwa ym tĩ. Ko ukwa ym te ame'ẽ ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko miasu ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko miasu ym ame'ẽ ta ke aja ukwa ym tĩ. Upa awa ta juja katu te ipe. Kirisutu jõ riki katu te me'ẽ ke. Upa jurujar katu ame'ẽ ta py'a rehe a'e ihĩ katu. A'erehe upa ixotyhar ta juja katu te ipe.

Amõ ta rehe pepy'a katu

12 Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Pehẽ rehe a'e katu usak tĩ. A'erehe ixotyhar ta ke aja a'e muruwak. A'erehe amõ ta rehe pepyrara pesak katu ta me'ẽ te'e. Pepy'a katu amõ ta rehe tĩ. Pahar je'ẽha pemujywyr ym amõ ta pe tĩ. Pahar peparahy ym amõ ta rehe tĩ. "Mã! Katu te me'ẽ ke jande" aja ym pekwa pekwa pehẽ juehe har. 13 Pehẽ pe jaxer amõ ta ma'e rahã, peje'ẽ ym a'eta pe. Pehẽ py'a pemujywyr katu ehe tĩ. Pehẽ pe amõ je'ẽ je'ẽ hũ rahã, pahar pehẽ py'a pemujywyr ehe. Pehẽ rehe Kirisutu ipy'a jywyr, aja pehẽ py'a pemujywyr amõ ta rehe tĩ. 14 Amõ we tĩ. Kuja riki katu te ame'ẽ ke. Amõ ta rehe pepy'a katu. Aja rahã, pehẽ katu te pehẽ juehe pexo.

15 "Myja ihẽ axo ta my? Ma'e ihẽ ama'e ta my?" aja pexo rahã, mã peja pehẽ py'a ke Kirisutu muhury katu. Aja rahã, pehẽ pema'eha rehe: "A'e tỹ" aja a'e pandu tĩ. (Aja ym rahã, pema'e ym ma'e ke.) "Pe-teĩhar aja pexo tĩ. Pehẽ kotyhar ta namõ pehẽ juehe katu pexo" aja Tupã mujekwa katu pehẽ pe. Aja rahã pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ, aja pekwa ta. Pe, Tupã pe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pepandu katu.

Tupã rehe har pejyngar katu

16 Kirisutu je'ẽha ke pehẽ py'a pe pemupyta katu. Katu te ame'ẽ ke pemu'e katu pehẽ jupe. Ukwa katuha ke pehẽ pe Tupã muwyr, ame'ẽ namõ pemu'e katu pehẽ jupe. Tupã je'ẽha ke pejyngar. Tupã rehe har pejyngar tĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pejyngar tĩ. Tupã rehe pejyngar rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pehẽ py'a

pe pekwa pekwa pexo ehe har. 17 Upa katu te pema'ema'e, ame'ẽ ke Jesu je'ẽha rupi pema'ema'e. Upa katu te pepandu ame'ẽ ke Jesu je'ẽha rupi pepandu tĩ. A'e riki jandema'e sawa'e te. Pejurujar katu ehe, a'erehe Tupã namõ pepandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pepandu ipe. A'e riki jande páꞌi keruhũ.

Kirisutu kotyhar ta ma'ema'eha, ame'ẽ rehe har

18 Ixawa'e katu me'ẽ ta! Pehẽ pe apandu apo 'y. Pehẽ riki Kirisutu kotyhar ta ke, a'erehe pehẽ sawa'e ta rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e.

19 Hakehar katu me'ẽ ta! Pehẽ pe apandu apo 'y! Pehẽ rakehar ta rehe pepy'a katu. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym a'eta pe.

20 Kurumĩ ta aja tĩ. Kũjãtãi ta aja tĩ. Ta'yn ta aja tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ tĩ, a'erehe upa katu te nde páꞌi pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Ne mãi rehe aja tĩ. Pehendu katu tĩ. Aja rahã, katu tiki. Aja rahã, Tupã ke pemuhury katu, ame'ẽja saka.

21 Ko ipáꞌi ta pe ihẽ apandu katu. Pehẽ ra'yr ta ke pemuparahy ym. Pehẽ rajyr ta ke aja tĩ. Pemuparahy ym tĩ. Imãi ta pe apandu tĩ. Pehẽ membyr ta ke pemuparahy ym tĩ. Pemuparahy rahã, a'eta jupyai ta ixo. Katu ym aja. A'erehe pemuparahy ym.

22 Ko miasu ta pe ihẽ apandu apo. Sehar pehẽ jar ta ixo. Upa katu te ame'ẽ ta pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Amõ ta riki ijar usak u'am rahã jõ paraky katu. Aja rahã, ijar pandu ta: “Pehẽ katu” aja ukwaha jupe. Aja ym pehẽ. Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu, a'erehe peparaky katu. Pemuka'u te'eha aja ym peparaky. 23 Peparaky rahã, peparaky katu. Tupã pe peparaky pexo, aja pekwa pekwa pexo. A'erehe peparaky katu. Pehẽ jar ta rehe jõ peparaky pexo, aja ym pekwa pekwa pexo. 24 Tupã riki ma'e ke pehẽ pe me'ẽ ta, aja pekwa pekwa pexo. Ixotyhar tama'e ke a'e mupyta katu. Yman rahã, a'e me'ẽ ta pehẽ pe. Pesarahã! Kirisutu riki pehẽ jar te. Peparaky ipe, aja pekwa pekwa pexo. 25 Katu ym ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, aja juja Tupã mujywyr ta ipe. Awa ta rehe juja katu te a'e usak. A'erehe katu ym ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ẽ ke a'e mupyrara ta tĩ.

4

1 Ko miasu jar ta pe ihẽ apandu apo. Penupã ym, miasu ta ke. A'eta paraky katu rahã, pemuhepy katu a'eta pe tĩ. Pesarahã! Pehẽ jar keruhũ ywa pe ixo tĩ, aja pekwa pekwa pexo. (Kirisutu a'e.) A'erehe katu ame'ẽ ke miasu ta pe pema'ema'e tĩ.

Tupã namõ pepandu katu

2 Ma'e ke rehe har Tupã namõ pepandu pandu rahã, pahar ame'ẽ rehe har peputu'u ym. Pepandu katu te we rĩ. Aja te'eha pehẽ. Peta kỹ. Aja rahã, pepyhýi ym ta pexo. (Aja rahã, tapijar te'e we Tupã namõ pepandu pandu katu ta.) Tupã namõ pepandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pepandu ipe tĩ. 3 Kirisutu rehe har ihẽ apandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe ihẽ ke kyndaha pe amõ ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Pe, Tupã namõ pepandu rahã, jande rehe har pepandu tĩ. Kuja pepandu ipe:

—Páu ta ke emupoir. Aja rahã, ne je'ẽha ke a'eta pandu pandu katu ta. Yman Kirisutu rehe har ngã ukwa ym, ame'ẽ ke a'eta mujekwa katu ta apo — aja Tupã namõ pepandu katu.

4 Kuja inamõ pepandu tĩ:

—Páu pandu rahã, mã peja Kirisutu rehe har a'e mujekwa katu te. Aja rahã, katu tiki — aja inamõ pepandu ihẽ rehe har.

Amõ ta pe Tupã je'ẽha pemujekwa katu

5 Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta namõ pexo rahã, pekwa katuha namõ pexo katu. Amõ amõ rahã, ame'ẽ ta rehe pesak rahã, Tupã je'ẽha ke pepandu katu ngã pe. Ame'ẽ angaha ke pemukanim ym. 6 Amõ ta namõ pepandu rahã, panduha katu ame'ẽ ke pepandu. Jaxer aja ym pepandu. Pehẽ pe amõ pandu: “Myja my?” Aja rahã, ame'ẽ ke pemujekwa katu ipe rahã, katu tiki.

Koro ok ta pe har ta pe Páu rehe har Tik mujekwa ta

7-8 Tik ke pehẽ koty ihẽ amondo ta. Jande mu aja a'e tĩ. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e tĩ. Ihẽ aja Kirisutu rehe a'e paraky

ixo. Ima'e je'ẽha ke a'e pandu, ame'ẽ riki Tikma'e parakyha. Tik pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Pehẽ koty uhyk rahã, upa ihẽ rehe har pandu ta pehẽ pe. A'erehe pehẽ koty ihẽ amondo ta kỹ. Myja jande johu jaxo, ame'ẽ rehe har pehẽ pe a'e mujekwa ta tĩ. Aja rahã, pehẽ ke muhury katu ta. 9 Inamõ One oho ta tĩ. Jande mu aja a'e tĩ. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e tĩ. A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Pehẽ kotyhar ke a'e. Sehar myrandu ke upa katu te a'eta jumokõi pandu ta pehẽ pe.

Katuha ke ngã mondo

10 Arita riki katuha ke mondo ixo pehẽ pe. Ihẽ namõ kyndaha pe a'e ixo. Katuha ke Mak mondo ixo tĩ. Manambe anam ke a'e. Ehe har ihẽ apandu pehẽ pe kwe. Pehẽ koty a'e uhyk rahã, pehẽ rury katuha namõ ipo ke pepyhyk katu ingi, aja ihẽ apandu kwe. 11 Josue amõ her Jusu. Katuha ke a'e mondo ixo tĩ. Ame'ẽ mahapyr jundéu awa ta ke. Ma'e Arita, Mak, Josue. Jundéu awa ta ngi har a'eta mahapyr jõ ihẽ namõ Tupã rehe har pandu pandu. Ta'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã pandu katu: "Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ apo 'y. Aputar katu" aja. Ame'ẽ je'ẽha pyahu ame'ẽ ke ame'ẽ mahapyr sawa'e ta mujekwa katu ngã pe. Ihẽ namõ mujekwa katu. Ihẽ ke a'eta mahapyr muhury katu tĩ.

12 Epar riki katuha ke mondo ixo a'e tĩ. A'e riki pehẽ kotyhar tĩ. Jesu Kirisutu rehe a'e paraky tĩ. Ima'e je'ẽha ke pandu, ame'ẽ riki Eparma'e parakyha ke. Pehẽ rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu hũ.

—Mã peja Koro ok ta pe har ta py'a ke emãtã katu. Aja rahã, jurujar katuha ke a'eta hijar ym ta. Nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja ixo 'y. Upa katu te nde ereputar ame'ẽ ke a'eta ukwa katu te, aja mã peja a'eta ixo tĩ — aja pehẽ rehe har Tupã namõ Epar pandu pandu hũ.

13 Jete! Ihẽ apandu katu. Pehẽ rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu hũ. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tĩ. Tupã namõ pandu pandu hũ tĩ. Iera ok ta pe har ta rehe har aja tĩ. Tupã namõ pandu pandu hũ tĩ. Ame'ẽ rehe ahendu tĩ. 14 Ruk riki katuha ke pehẽ pe mondo ixo a'e tĩ. Ndutu ke a'e. Jande japy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Nema riki katuha ke pehẽ pe mondo ixo a'e tĩ.

15 "Katuha ke jande jamondo jaxo" aja Jesu kotyhar ta pe pepandu. Raoniséi ok ta pe ixo ame'ẽ ta pe pepandu tĩ. Jande mu aja ame'ẽ ta tĩ. Amõ kũjã pe aja tĩ, ma'e Nin pe. Jandema'e katuha pepandu ipe. Hok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta pe jandema'e katuha ke pepandu tĩ.

16 Kome'ẽ paper pinim rehe upa pesak rahã, Raoniséi ok ta pe har ta koty pemondo tĩ. A'ep Jesu kotyhar ta usak katu ta tĩ. Aja Raoniséi ok ta pe har ta amõ paper pinim pehẽ pe mondo rahã, ame'ẽ rehe pesak katu tĩ. 17 Kuja Aki pe pepandu katu:

—Kirisutu rehe nde ereparaky erexo. Ame'ẽ ke ehijar ym — aja pepandu ipe. (Tupã je'ẽha ke a'e pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha ke.)

Ihẽ atu amupinim aĩ

18 Ko ihẽ po pe te'e ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Katuha ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ko kyndaha pe ihẽ axo. Tupã namõ pepandu rahã, ihẽ rehe har pepandu ipe.

Mã peja pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteĩhar ke

Tesaron ok ta pe har ta pe Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu. Ame'ẽ ke hendu rahã, amõ amõ ta jurujar katu ehe. A'erehe Jesu rehe a'eta jurujar katu. Jesu kotyhar ta ke apo 'y. Aja jundéu awa ta jurujar katu ehe tĩ. Aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ehe tĩ.

Peteĩ jahy a'ep Páu mukanim. Pe, ame'ẽ ok ta ngi oho. Korin ok ta pe oho. A'ep a'e ixo rahã, Timo uhyk uwyr ehe. Tesaron ok ta ngi a'e uhyk uwyr ehe. Pe, upa Tesaron ok ta pe har ta rehe har a'e pandu ipe, Páu pe. Myja Jesu kotyhar ta ixo my, ame'ẽ rehe har a'e pandu ipe. Apo Jesu kotyhar ta ke Páu muhury tar katu. Ame'ẽ ta pe amõ we Tupã je'ẽha ke a'e mujekwa tar katu tĩ. A'erehe kome'ẽ paper pinim ke Páu mondo ixo.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Páu pandu: “Ihẽ mu ta” aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim

1 Tesaron ok ta pe har ke pehẽ. Jesu rehe pehẽ pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Ko Sir ihẽ namõ ixo tĩ. Timo aja tĩ. Ihẽ namõ ixo tĩ.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'eta rehe pejurujar katu. Ixotyhar ta ke pehẽ.

Mã peja pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ.

Pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu

2 Tupã namõ pehẽ rehe har japandu pandu. Aja rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja jande japandu ipe. Aja te'eha japandu pandu. 3 Tupã riki jande pái keruhũ. Inamõ pehẽ rehe har japandu pandu. Pehẽ pejurujar katu ehe, ame'ẽ rehe har amõ ta pe pepandu pandu. Aja jakwa jaxo rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe japandu. Amõ ta rehe pepy'a katu, a'erehe ame'ẽ ta rehe pehaihu katu tĩ. Aja jakwa jaxo rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe japandu tĩ. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peharõ katu te pexo tĩ. Aja jakwa jaxo rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu ipe tĩ.

Pexoha ke amõ ta pe pemujekwa

4 Jande mu ta! Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa katu. A'erehe pehẽ pe a'e mujekwa: “Ihẽ koty pehẽ py'a pemuruwak. Ihẽma'e wan ta pehẽ” aja. A'erehe Tupã kotyhar ta ke pehẽ apo 'y. 5 Pehẽ pe myrandu katu ke japandu. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja jakwa katu. Pe, Tupãma'e pyrãtãha ke pehẽ pe jamujekwa tĩ. Jande namõ I'ã ma'ema'e katu tĩ. Amukwehe pehẽ namõ jaxo rahã, katu jande jaxoha, ame'ẽ ke pekwa. Aja rahã Tupã rehe pehẽ pejurujar katu ta my, ame'ẽ ke japutar. 6 (Jete. Pejurujar katu ehe.) A'erehe jande aja pehẽ ke amõ ta mupyrara tĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara pehẽ ke. Jesu aja pehẽ ke ame'ẽ ta mupyrara tĩ. Pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Tupã je'ẽha rehe pehẽ rury katuha namõ pejurujar katu rĩ. Ame'ẽ pehẽ rury katuha ke pehẽ pe Tupã'ã me'ẽ. 7 Pexoha ke amõ ta pe pemujekwa. A'erehe pehẽ aja Jesu kotyhar ta tĩ. Masendo ywy pe ixo ame'ẽ ta ke a'eta. Pehẽ aja ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara tipe tĩ. Anĩ. Hury katuha namõ ame'ẽ ta jurujar katu ehe tĩ.

8 Yman Masendo ywy rupi Tupã je'ẽha ke pepandu pandu peho. Ngere ywy rupi pepandu pandu peho tĩ. Jesu rehe har pepandu pandu peho. Pesarahã! Pehẽ rehe har aja tĩ. Amõ amõ ywy pe har ta pehẽ rehe har ukwa tĩ. Tupã rehe pejurujar katu ame'ẽ ke amõ ta ukwa. A'erehe amõ ywy rupi ame'ẽ pejurujar katuha rehe har marã ka ym japanduha tĩ. (Upa pehẽ rehe har ukwa katu.)

9 Amõ we tĩ. Pehẽ namõ jaxo rahã, myja pehẽ rok pe jande ke pemuxe katu, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu. Amõ ywy pe har ta pandu pandu. A'erehe ukwa katu tĩ. Yman ma'e'ã riki tupã aja pehẽ pekwa pehẽ jupe naĩ tĩ. Myja ame'ẽ ngi Tupã te koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo. Apo Tupã te rehe pehẽ py'a pemoĩ katu. Ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu katu tĩ. A'erehe ukwa katu tĩ. Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e.

10 Pe, ywa ngi Ta'yr rehe peharõ pexo. Jesu ke a'e. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Yman rahã Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ẽ ngi jande ke Ta'yr muhem.

2

Tesaron ok ta pe Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu

1 Jande mu ta! Pehẽ namõ jaxo rahã, Jesu rehe heta ngã jurujar katu. Ame'ẽ ke pekwa katu. 2 Pe, pehẽ rehe jahyk ym rahã we, Siri ok ta pe jande ke amõ ta mahy. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mahy. Myrandu katu ke japandu, (ame'ẽ ke ame'ẽ ta putar ym.) A'erehe jande ke ame'ẽ ta mahy. Jaxer ai ame'ẽ ke jande pe ame'ẽ ta ma'e tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pe, jande py'a ke Tupã mãtã. A'erehe myrandu katu ke pehẽ pe japandu pandu katu we rĩ. Jande pe Tupã muwyr, ame'ẽ ke japandu. Amõ ta putar ym tipe. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. 3 "Mã peja pejurujar katu ehe" aja japandu pehẽ pe. Jetehar te ke japandu pehẽ pe. Pehẽ ke jamujaxer tar katu, a'erehe pehẽ pe myrandu katu ke japandu my? Anĩ. Aja ym. Pehẽ ke jamuka'u te'e ym te tĩ. 4 Jete! Jande rehe Tupã usak katu. Jande pe myrandu katu ke a'e muwyr tĩ. A'erehe a'e putar aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu. Sawa'e ta putar aja japandu tar ym. Tupã putar aja jõ japandu. Myja me'ẽ japandu my, ame'ẽ ke a'e manga. Ukwa tar katu. Pe, ukwa rahã: "Pehẽ katu" aja a'e ukwa katu. 5 Kuja pekwa katu. Pehẽ rehe jahyk rahã, katu japandu my? Aja pehẽma'e ke japyhyk my? Anĩ. Aja ym. Tamatarer japutar, a'erehe pehẽ pe japandu my? Anĩ. Aja ym tĩ. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ. 6 "Páu ta katu" aja pepandu ame'ẽ ke japutar, a'erehe myrandu katu ke pehẽ pe japandu my? Anĩ. Aja ym. Ame'ẽ jande rehe har katu pepandu ame'ẽ ke japutar ym. Amõ ta pandu ame'ẽ ke japutar ym tĩ. 7 Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe jande je'ẽha rupi pehẽ pe japandu ta tipe. "Japutar ame'ẽ ke pemuwyr" aja japandu ta tipe. Anĩ. Aja japandu ym te. (Pehẽ ngi japyhyk ym te ma'e ke.) Pehẽ namõ jaxo rahã, pehẽ pe jande rury katuha namõ japandu pandu. Ta'yn ta pe hury katuha namõ imãi pandu pandu. Aja pehẽ pe japandu pandu tĩ. 8 Pehẽ rehe japy'a katu, a'erehe myrandu katu ke pehẽ pe japandu rahã, katu tiki. Tupã muwyr, ame'ẽ ke japandu. Jete! Jande ke amõ ta jukwa ta tipe rahã, myrandu katu ke pehẽ pe japandu we ta rĩ. Jete! Pehẽ riki japy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ. 9 Jete! Kuja pekwa katu. Myrandu katu ke pehẽ pe japandu rahã, pehẽma'e ke japyhyk ym. Tupã muwyr, ame'ẽ ke japandu. Jande japaraky hũ. Pytun rahã, japaraky. Wera rahã aja tĩ. Japaraky tĩ. Aja tamatarer ke japyhyk. Ame'ẽ pe jandema'e ke jajo'ok jo'ok.

Jande jaxoha ke pekwa katu

10 Pehẽ riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke. Kuja jande rehe har pekwa katu. Tupã ukwa katu tĩ. Kuja. Pehẽ namõ jaxo rahã, Tupã putar ame'ẽ ke jama'ema'e. Katu ame'ẽ ke jama'ema'e tĩ. "Páu ta jaxer ai" aja jande rehe har pepandu ym tĩ. 11 Ta'yr ta rehe ipái usak katu, aja pehẽ rehe jasak katu tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu tĩ. 12 Kuja. Pehẽ ke jande jamuhury katu. A'erehe Jesu rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu rĩ. Pehẽ py'a ke jamãtã tĩ. Tupã riki kuja mujekwa. Yman rahã inamõ pexo ta kỹ. "Ko ihẽ axo ame'ẽ pe pejur. Ihẽ katuha ke pesak ta pejur" aja mujekwa. A'erehe Tupã putar, aja mã peja pexo katu rĩ. Aja pehẽ pe japandu pandu katu jaxo rĩ.

Tupã je'ẽha rehe pejurujar katu ame'ẽ ke amõ ta putar ym

13 Kuja tĩ. Jande pe Tupã muwyr, ame'ẽ myrandu ke pehẽ pe japandu rahã, pehendu katu ehe. A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu ipe. Aja te'eha japandu ipe. Myrandu katu rehe pejurujar katu. Jete riki! Tupã muwyr, aja pekwa katu. Sawa'e muwyr ym, aja pekwa katu tĩ. Ame'ẽ myrandu katu rehe pehendu katu. A'erehe Tupã rehe pejurujar katu te we rĩ. Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. 14 Jundéi ywy pe Jesu Kirisutu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ke jundéu awa ta mahy. Ame'ẽ ta aja pehẽ ke tĩ. Pehẽ ke pehẽ rekoha pe har ta mahy tĩ.

15 Yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jundéu awa ta jukwa jukwa. Jesu ke ame'ẽ ta jukwa tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Apo jande ke ame'ẽ ta mupyrara tĩ. Tupã ke ame'ẽ ta muhury ym. Jesu rehe ngã jurujar katu, ame'ẽ ke a'eta putar ym tĩ. A'erehe upa sawa'e ta ruwajan ta riki ame'ẽ ta. 16 Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke japandu. Ame'ẽ ta jurujar katu ehe, a'erehe ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta. Pe, ame'ẽ myrandu katu japandu ame'ẽ ke jundéu awa ta mukanim ta tipe. Mukanĩha ke manga tipe. Upa ame'ẽ riki a'eta ka'u te'eha ma'ema'eha ke. Jaxer ai ma'eha ke. Aja te'eha a'eta. Ame'ẽ ta ke Tupã putar ym apo. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta apo.

Tesaron ok ta pe har ta rehe ihẽ asak tar katu tĩ

17 Jande mu ta! Pehẽ ngi jaho. Pe, pehẽ rehe har jakwa jakwa jaxo. Heta ym jaker rahã, pehẽ koty jajywyr tar katu tĩ. 18 Pehẽ koty jaho ta tipe. Jahoha ke jamanga tipe jaxo. Pehẽ koty jajywyr tar katu. Ihẽ Páu. Pehẽ koty ihẽ aho tar katu. Ihẽ amanga hũ tipe axo. Anĩ. Jande ke Satana mupyta riki. (A'erehe arahã pehẽ koty ihẽ ajywyr ym we aho.)

19 Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywyr rahã, huwa koty jaxo ta. Arahã pexo ta a'ep tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. A'ep pexo ta, a'erehe jande ke pemuhury katu ta tĩ. Myrandu katu japandu pehẽ pe rahã, ame'ẽ ke rehe pejurujar katu. A'erehe a'ep pexo ta. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ẽ ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'ẽja saka. 20 Jete riki. A'ep pexo ta tĩ. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ẽ ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'ẽja saka. Jande ke pemuhury katu ta tĩ.

3

Pehẽ rehe ihẽ ajumupyai a'erehe Timo ke ihẽ amondo

1 Pehẽ rehe jajumupyaiha ke marã ka ym amõ ta muputu'uha. A'erehe: "Ate ok ta pe jande jõ japyta" aja japandu. 2 Pe, pehẽ koty Timo ke jamondo. (Pe, a'e jywyr uwyr rahã, pehẽ rehe har mujekwa ta jande pe. A'erehe jajumupyaiha ke muputu'u ta.) A'e riki jande mu aja. Tupãma'e miasu ke a'e tĩ. Jande aja myrandu katu ke a'e pandu pandu tĩ. Kirisutu rehe har a'e pandu pandu. Pehẽ koty jamondo. Pehẽ py'a ke a'e mãtã we oho rĩ. Aja Tupã rehe har pehẽ pe a'e mujekwa katu te we rĩ. Pehẽ ke a'e mu'e katu tĩ. Aja rahã Tupã rehe pejurujar katu te we rĩ. 3 Aja rahã, jurujar katuha ke pehẽ ngi har amõ ta hijar ym ta. Pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Pejurujar katuha ke pehijar ym. Jande ke amõ ta mupyrara hũ ame'ẽ ke Tupã putar katu, aja pekwa katu. 4 Jande ke amõ ta mupyrara ta, aja pehẽ pe japandu katu. Pehẽ namõ jaxo rahã, pehẽ pe japandu katu. Pehẽ ke amõ ta mupyrara ym rahã we aja jamujekwa katu pehẽ pe. A'erehe pekwa katu. A'erehe pejumupyai ym ta. Jamujekwa aja pyraraha jande rehe uhyk apo 'y. Ame'ẽ ke pekwa katu. 5 A'erehe pehẽ koty Timo ke ihẽ amondo. Pehẽ rehe ihẽ ajumupyai hũ, a'erehe a'e ke ihẽ amondo. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu my? Ame'ẽ ke a'e ukwa ta oho. Pehẽ ke Satana muka'u te'e my? (Ãjã ramũi a'e.) Aja rahã, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ta my? Ame'ẽ ke pehijar rahã, myrandu katu japandu, ame'ẽ ke upa a'e mukanim ta. (A'erehe pehẽ rehe jajumupyai.)

Timo jywyr uwyr rahã pehẽ rehe har upa a'e mujekwa jande pe

6 Apo pehẽ ngi Timo jywyr uwyr. Jande rehe a'e uhyk uwyr. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Ame'ẽ myrandu katu ke jande pe Timo muwyr. Pehẽ namõ ixo ame'ẽ ta rehe pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo. Ame'ẽ ke a'e pandu jande pe tĩ. Jande rehe har aja te'eha katu pekwa pekwa pexo. Aja jande pe Timo pandu tĩ. Pehẽ rehe jande jasak tar katu. Aja jande rehe pesak tar katu tĩ. Ame'ẽ ke jande pe a'e pandu tĩ. (A'erehe upa katu te jajumupyaiha ke a'e muputu'u katu riki.)

7 Jande mu ta! Upa pehẽ rehe har Timo pandu, a'erehe pehẽ rehe jande rury katu. Jande ke amõ ta mupyrara. Mãte te'e jaxoha tĩ. Anĩ. Pehẽ rehe jande rury katu rĩ. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu. A'erehe jande ke pemuhury katu.

8 Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu.
A'erehe jande rury katu te apo tĩ. 9 Apo
pehẽ rehe har Tupã namõ japandu rahã:
“Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu
ipe. Pehẽ rehe har jakwa jakwa jaxo rahã,
jande rury katuha ke japandu pandu ipe.
Jande ke pemuhury, ame'ẽ ke japandu ipe
tĩ. 10 Pytun rahã, Tupã namõ japandu
pandu. Wera rahã, aja tĩ. Japandu pandu
inamõ tĩ. Kuja:

—Tesaron ok ta pe har ta rehe jasak tar
katu. Mã peja jande ke a'eta koty emondo.
Nde rehe har a'eta pe jamu'e tar katu te we
rĩ — aja japandu pandu hũ ipe.

11 Tupã riki jande páꞏi keruhũ. Jesu riki
jandema'e sawa'e te. Kuja japandu pandu
inamõ tĩ:

—Mã peja Tesaron ok ta pe har ta koty
jande ke emondo. 12 Ame'ẽ ta ipy'a katu
a'eta juehe ixo. Amõ ta rehe a'eta ipy'a katu
hũ tĩ. Mã peja a'eta py'a ke emuhury katu.
Aja rahã, i'ar koty te we a'eta ipy'a katu te
ha. Ame'ẽ ta rehe jande japy'a katu te hũ.
Mã peja jande aja ame'ẽ ta ipy'a katu te we
hũ a'eta juehe ixo tĩ — aja japandu.

13 Aja rahã, pehẽ py'a ke a'e mãtã ta.
Aja rahã, Tupã ruwa koty pexo rahã,
pehẽma'e riki nixóꞏi te ta. Ma'e peka'u te'eha
pema'eha nixóꞏi te ta pehẽ pe. Pehẽ riki
katu te ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ. Tupã riki jande
páꞏi keruhũ. Jesu jywyr rahã, upa inamõ ixo
ame'ẽ ta jywyr ta tĩ. Arahã Tupã ruwa koty
pexo ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

4

Ymanihar pexo ai te'e aja ym pexo apo

1-2 Jande mu ta! Pehendu katurahã!
Myja katu pexo rahã, pehẽ rehe Tupã hury
katu ta my? Ame'ẽ rehe har pehẽ pe jamu-
jekwa. Apo aja katu pexo rĩ. Jesu riki jan-
dema'e sawa'e te. Apo a'e je'ẽha rupi pehẽ
pe japandu katu te. Mã peja katu pexo rĩ.
A'e je'ẽha rupi pehẽ ke jamu'e. Ame'ẽ ke
pekwa katu. 3 Tupã putar katu ame'ẽ ke
kuja pehẽ pe katu. Pehẽ riki katu te ame'ẽ
ke, aja a'e putar. Amõ kũjã rehe eka'u
te'e ym. Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.
4 Sawa'e ta! Peteĩhar pame katu te ekwa
katu. Katu te aja me'ẽ nde rakehar epyhyk.
5 Kũjã rehe nde erepy'a katu, a'erehe a'e
ke nde erepyhyk. Epandu katuha rupi
epyhyk. Kũjã namõ jumusaráꞏi ha jõ Tupã
rehe ipy'a ym ame'ẽ ta putar. A'erehe kũjã
ke a'eta pyhyk. A'eta aja ym pehẽ tĩ. 6 Aja
jumusaráꞏi ha namõ kũjã ke pepyhyk rahã,
Jesu kotyhar ta ke pemuparahy ta. Ame'ẽ
ta pe katu ym ame'ẽ ke ema'ema'e ym tĩ.
Aja ma'ema'e ame'ẽ ke Tupã mahy ta. Aja
amukwehe te we pehẽ pe japandu katu.
Pehẽ pe jaje'ẽ hũ tĩ. 7 Tupã mujekwa:

—Mã peja katu te ame'ẽ ke pema'ema'e.
Amõ kũjã rehe peka'u te'e ym. Amõ sawa'e
rehe peka'u te'e ym tĩ — aja a'e pandu.

8 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehendu ym
rahã, Tupã rehe pehendu ym tĩ. Ame'ẽ
je'ẽha riki sawa'e je'ẽha aja ym. Tupã je'ẽha
ke. A'e riki I'ã ke pehẽ py'a rehe muwyr.

Pehẽ mu ta rehe pepy'a katu te we rĩ

9 Jesu kotyhar ta rehe pepy'a katu. Ame'ẽ
rehe har pehẽ pe jamupinim ym ta me'ẽ
te'e. Anĩ. Aja pepy'a katu pehẽ juehe
pexo. Ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã riki mu'e tĩ.
Kuja: “Pepy'a katu pehẽ juehe pexo ta me'ẽ
te'e” aja riki. 10 Aja Jesu kotyhar ta rehe
pepy'a katu pexo riki. Masendo ywy pe ixo
ame'ẽ ta rehe pepy'a katu. Jande mu ta!
Pehẽ pe japandu katu te we rĩ. Amõ we
ma'e ke pema'ema'e katu te we rĩ. 11 Mã
peja pehẽ rury katu pehẽ juehe pexo. Aja
pexo katu. Amõ ta ixoha rehe har peje'ẽ
ym. Pemujaxer ym. Pehẽ pexoha rehe jõ
pekwa pekwa katu pexo. Pehẽ peparakyha
namõ pehẽma'e ke pejo'ok jo'ok katu. Aja
amukwehe pehẽ pe japandu katu. 12 Aja
rahã: “Peme'ẽ ta katu” aja pehẽ rehe har
amõ ta ukwa ta ixo. Jesu rehe jurujar
ym ame'ẽ ta ukwa ta ixo. Aja peparaky
rahã, ma'e ke peputar ame'ẽ ke amõ ta pe
pepandu ym ta. “Jande pe pemuwyr!” aja
pepandu ym ta. Pehẽma'e ke pehẽ jeje te'e
ta pejo'ok katu ta.

Yman rahã Jesu kotyhar ta ke Tupã mukwera katu ta muhem

13 Jande mu ta! Pehendu katurahã! Jesu
kotyhar ta manõ. Ame'ẽ rehe har japandu
ta pehẽ pe apo 'y. Ame'ẽ rehe har jetehar te
ke pekwa katu ame'ẽ ke japutar. Aja rahã,
pepyai ym ta. Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ
ta manõ. Ianam ta pyai te hũ. Manõ ame'ẽ

ke Jesu namõ ixo ym te ta. A'erehe ianam ta pyai te hũ. Ame'ẽ ta aja ym pehẽ tĩ.
14 Jesu manõ. Pe, manõha ngi kwera katu uhem tĩ. Ame'ẽ ke rehe jajurujar katu. A'erehe manõ ame'ẽ ta ke Jesu namõ Tupã muwyr ta kỹ. Jesu kotyhar ta manõ. Ame'ẽ ta ke Tupã muwyr ta kỹ. Ame'ẽ ke rehe jajurujar katu tĩ.
15 Jesu mu'e ame'ẽ ke pehẽ pe japandu. Kuja. A'e jywyr ta kỹ. Arahã jande jaxuwe katu ame'ẽ ke hundutar koty jaho ym ta. Manõ ame'ẽ ta hundutar koty jaho ym ta.
16 Tupã je'ẽha rahoha keruhũ pandu ta kỹ. Pukái ta kỹ. Tupãma'e jumi'a tyapu ta. Pe, ywa ngi Jesu wyjy ta uwyr. Ixotyhar ta manõ. Ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu py ta muhem.
17 A'engi jande jaxuwe katu ame'ẽ ta ke a'e mujy'ar ta kỹ. Mukwera ame'ẽ ta namõ jande ke a'e mujy'ar ta kỹ. Pe, ywa wyr koty Jesu rehe jande johu jahyk ta kỹ. Pe, Tupã koty Jesu namõ aja te'e ta jaxo.
18 A'erehe: “Ixotyhar ta kwera katu ta uhem” ame'ẽ je'ẽha namõ Jesu kotyhar ta ke pemuhury katu. Pehẽ rury katu pehẽ juehe pexo tĩ.

5

Jesu jywyriha rehe peharõ katu pexo

1-2 Jande mu ta! Pehendu katurahã! Jesu jywyr ta kỹ. Ma'e 'ar rahã, uhyk ta my? Myja me'ẽ jahy rahã, uhyk ta my? Jande jakwa ym. A'erehe ame'ẽ rehe har pehẽ pe jamupinim ym ta. Kuja pekwa katu. Pytun rahã, amõ ukwa ym ha rupi ma'e mukanĩha uwyr. Aja amõ ta harõ ym ha rupi Jesu jywyr ta. Ame'ẽ ke pekwa katu.
3 Kuja amõ ta pandu ta:

—Katu apo. Jajumai ym ha namõ jaxo apo. Mã peja japutu'u katu jaxo — aja pandu ta jupe naĩ.

Aja rahã, pahar ame'ẽ ta rehe ahyha keruhũ uhyk ta. Uhem ym ta oho ingi. Imembyr u'ar tate rahã, ta'yn ahy ipe. Ahyha ngi uhem ym ta. Aja ahyha keruhũ ngi Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta uhem ym te ta oho tĩ.
4 Pytuniha aja ame'ẽ pe amõ ta ixo. Aja ym pehẽ. Pytuniha aja ame'ẽ pe amõ ixo rahã, Tupã rehe har ukwa ym. Aja ym pehẽ tĩ. Amõ ukwa ym ha rupi ma'e mukanĩha uhyk ta uwyr. Ukwa ym awa. Aja peharõ ym pexo rahã, katu ym ta. A'erehe Jesu jywyriha angaha ke rehe peharõ katu pexo.
5 Pehẽ johu riki weraha kotyhar ta aja pexo. Aja rahã, Tupã rehe har pekwa katu. Pytuniha aja ame'ẽ pe amõ ta ixo. Aja ym jande tĩ. Pytuniha aja ame'ẽ pe amõ ixo rahã, Tupã rehe har ukwa ym. Aja ym jande tĩ.
6 Amõ ta ukwer aja ixo. Aja rahã, Jesu jywyriha rehe harõ ym ixo. Mã peja ame'ẽ ta aja ym jaxo tĩ. Jaker ym jaxo. Kawĩ ngi jaka'u ym jaxo tĩ. Aja rahã jaharõ katu jaxo ehe, Jesu rehe.
7 Pytun rahã amõ ukwer katu. Pytun rahã kawĩ ngi amõ ka'u. Aja rahã, harõ ym ixo ehe.
8 Pe, jande riki weraha kotyhar ta aja jande. Aja rahã, Tupã rehe har jakwa katu. Kawĩ ngi jaka'u ym, aja rahã, katu tiki. Aja rahã, jaharõ katu jaxo ehe.

Ita kamixa ke sonda ta ipixi'a rehe munde. Aja rahã, amõma'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tĩ. Jesu rehe tapijar te'e we jajurujar katu rahã, ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ẽja saka. Aja rahã, pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta. Tupã rehe jande japy'a katu rahã, aja tĩ. Ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ẽja saka. Pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta tĩ. Iãkã rehe itasape ke sonda ta moĩ tĩ. A'eta aja pemoĩ tĩ. Aja rahã, pahar amõ tama'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tĩ. Jande ruhãha angaha ke rehe jaharõ katu jaxo rahã, itasape ke jande ãkã rehe jamoĩ, ame'ẽja saka. Aja rahã, pahar jajurujar katuha ke jahijar ym ta.
9 Tupãma'e parahyha keruhũ japyhyk ame'ẽ ke a'e putar ym. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Pe, Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu. A'erehe jande ke a'e muhã katu ame'ẽ ke a'e putar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te.
10 A'e manõ. A'erehe inamõ jaxo ta. A'e jywyr ta kỹ. Arahã jande jaxuwe katu jaxo my? Upa jamanõ nahã my? Ukwa ym awa. (Kuja jõ jakwa katu.) Inamõ jaxo ta kỹ.
11 A'erehe mã peja pemuhury katu pehẽ juehe pexo. Mã peja pehẽ py'a ke pemãtã katu te we pehẽ juehe pexo tĩ. Aja Tupã rehe har pemujekwa katu te we pehẽ jupe pexo tĩ. Aja

pema'ema'e pexo pehẽ jupe apo.

Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta rehe pehaihu katu

12 Jande mu ta! Pehendu katurahã! Pehẽ pe japandu katu. Pehẽ namõ Tupã je'ẽha pandu pandu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta rehe pehaihu katu. (Ma'e ke ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ katu.) Pehẽma'e kapitã ta ke a'eta. Pehẽ ke a'eta mu'e katu. Ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu tĩ. 13 Tupã je'ẽha ke ame'ẽ ta pandu pandu ixo. A'erehe ame'ẽ ta rehe har katu pekwa katu. Ame'ẽ ta rehe pehẽ pepy'a katu tĩ. Mã peja pehẽ rury katu pehẽ juehe.

Katu ame'ẽ ke Páu mujekwa

14 Jande mu ta! Pehẽ pe japandu katu. Kuja. Tupã rehe jurujar katu we mi ame'ẽ ta ke pemu'e katu. Jyty'ym ame'ẽ ta pe pepandu katu. "Mã peja peparaky katu peho" aja. Aja rahã, paraky katu ta. Jumupyai te'e ixo ame'ẽ ta ke pemuhury katu. Pahar ym upa ngã pe peje'ẽ je'ẽ. Pemu'e katu te we rĩ. 15 Katu ym ma'ema'e ame'ẽ pe juja katu te amõ mujywyr ipe. Ame'ẽ ta aja ym pehẽ tĩ. Anĩ. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu pehẽ jupe. Aja te'eha pehẽ. Jete. Upa amõ ta rehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu.

16 Aja te'eha pehẽ rury katu pexo. 17 Aja te'eha Tupã namõ pepandu pandu katu pexo. 18 Upa ma'e ke pehẽ rehe uhyk rahã, pehẽ rury katu te we rĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ rehe uhyk ta my? Ma'e katu ym ame'ẽ ke uhyk ta my? Pehẽ rury katu te we pexo rĩ. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe upa ma'e uhyk rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe pepandu. Aja me'ẽ Tupã putar katu pehẽ pe.

19 Ma'e ke amõ pe Tupã'ã mujekwa rahã, pehendu katu ehe: 20-21 "Tupã je'ẽha rupi ma'e ke pehẽ pe ihẽ apandu" aja amõ pandu rahã, ame'ẽ panduha ke pemanga manga katu py pexo. Kuja. Jetehar ame'ẽ pandu nahã my? Te'e pandu nahã my? Aja pemanga manga katu py pexo. Pe, je'ẽha katu ame'ẽ ke rehe jõ pehendu katu. 22 Upa ma'e jaxer ame'ẽ ke pema'ema'e ym.

23 Jande py'a ke Tupã muhury katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Kuja pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu: "Mã peja Tesaron ok ta pe har ta ke nema'e te aja emu'am. Aja rahã, ma'e jaxer ame'ẽ ke nixói te ta a'eta pe. Aja rahã, a'eta py'a rehe ma'e jaxer ame'ẽ ke a'eta ukwa ukwa ym ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tĩ. Jesu Kirisutu jywyr rahã, mã peja aja me'ẽ a'eta ixo ta tĩ. Mã peja ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ta a'eta pe" aja Tupã namõ japandu. 24 "Tesaron ok ta pe har ta ihẽma'e ta ke" aja Tupã pandu katu. A'erehe pehẽ riki katu te aja me'ẽ a'e mu'am ta tĩ. A'e pandu katu, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

25 Jande mu ta! Mã peja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu.

26 Pehẽ koty Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ẽ ta rehe pejuman juman katu pehẽ juehe. (Aja pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja pemujekwa.)

27 Tupã je'ẽha rupi pehẽ pe ihẽ apandu. Kuja. Mã peja kome'ẽ paper pinim ke upa Jesu kotyhar ta pe pemujesak katu. (Aja rahã, upa ukwa katu ta.)

28 Mã peja pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim tĩ Mokõihar ke

Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Ame'ẽ ta rehe har Páu pe amõ pandu oho. Pe, ame'ẽ ta rehe har ukwa rahã, amõ paper ke Páu mupinim. Ame'ẽ ke Tesaron ok ta pe mondo, Jesu kotyhar ta pe. Páu pe amõ pandu:

—Jesu kotyhar ta ke amõ ta mu'e naĩ. Ngã ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'ẽ angaha ke asa oho apo 'y. A'erehe apo mukwera ym te ta tĩ — aja amõ mu'e naĩ.

A'erehe Jesu kotyhar ta pyai te hũ ixo. Anĩ. Ngã ke Tupã mukwera ym we rĩ. Ame'ẽ rehe har amõ we Páu mujekwa tar katu. A'eta ke Páu muhury tar katu. Amõ we Tupã rehe har a'e mujekwa tar katu tĩ. A'erehe paper pinim ke a'e mondo. Mokõihar ke a'e mondo.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Páu pandu: "Ihẽ mu ta" aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim tĩ

1-2 Tesaron ok ta pe har ta ke pehẽ. Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Sir ihẽ namõ ixo tĩ. Timo aja tĩ. Ihẽ namõ ixo tĩ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke tĩ. Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Tapijar te'e we Tupã rehe pejurujar katu

A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym

3 Jande mu ta! Pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu pandu ipe. Aja te'eha japandu pandu ipe. Tupã rehe tapijar te'e we pejurujar katu. Jete! I'ar koty te we pejurujar katu rĩ. Amõ ta rehe pepy'a katu te we tĩ. 4 A'erehe amõ amõ Jesu kotyhar ta namõ jaxo rahã, pehẽ rehe har japandu pandu ngã pe. "Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Tupã rehe tapijar te'e we jurujar katu. A'erehe ame'ẽ ta ke amõ ta mahy hũ. Mupyrara hũ ngã tĩ. Anĩ. Ipy'ahu te'e ame'ẽ ta hendu" aja pehẽ rehe har japandu ngã pe. A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym.

5 Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu. Ame'ẽ ke jakwa rahã, kuja jakwa katu tĩ. "Pehẽ katu" aja Tupã pandu ta. Pe, henda pe pehẽ ke a'e muhyk ta raho. Inamõ pexo katu ta kỹ. Aja jakwa katu. 6 (A'erehe kuja ihẽ apandu.) Katu ame'ẽ ke jõ Tupã ma'ema'e katu. (A'erehe juja katu te a'e mujywyr ngã pe.) A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ. Ame'ẽ ta ke a'e riki mupyrara hũ ta tĩ. 7 Pehẽ pepyrara hũ pexo. Pe, pehẽ ke a'e muhem ta ingi. Jande aja tĩ. A'e muhem ta ingi tĩ. Ywa ngi Jesu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, jande johu a'e muhem ta ingi.

Tupã je'ẽha rahoha ta namõ Jesu jywyr ta. A'eta riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ta ke a'eta. 8 Tata keruhũ weraha aja me'ẽ namõ a'e jywyr ta uwyr. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'e mahy hũ ta. Mupyrara hũ ta. Myrandu katu amõ ta pandu rahã, Jesu rehe har pandu. Ame'ẽ rehe hendu ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ. 9 Mupyraraha renda pe ame'ẽ ta ke a'e mahy ta. Aja te'e ta ame'ẽ ta ixo a'ep. Jandema'e sawa'e te namõ ixo ym te ta. Ima'e pyrãtã katu te ha ke ame'ẽ ta usak ym te ta tĩ. Jesu jywyr rahã, aja ta. 10 A'e riki jywyr rahã, upa ixotyhar ta pandu ta. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pandu ta. Aja upa katu te jurujar katu ehe ame'ẽ ta pandu ta tĩ. Aja pandu ame'ẽ ta namõ pexo ta tĩ. Myrandu ke pehẽ pe japandu. Ame'ẽ ke rehe pejurujar katu, a'erehe a'eta namõ pexo ta tĩ.

11 A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu. Aja te'eha japandu. Pehẽ ke Tupã muhã katu, a'erehe mã peja pexoha katu, aja pemujekwa. Aja japandu ipe. Mã peja ima'e pyrãtãha ke muwyr pehẽ pe. Aja rahã, a'e putar aja katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta. Tupã rehe pejurujar katu, a'erehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. 12 Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ

ke” aja Jesu rehe har pepandu ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, pehẽ rehe har a'e pandu ta tĩ. “Pehẽ riki katu ame'ẽ ta ke” aja a'e pandu ta tĩ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'ẽ a'e pandu ta. Pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'ẽ a'e pandu ta tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

2

Sawa'e katu ym te ame'ẽ rehe har

1 Jande mu ta! Pehendu katurahã! Jesu Kirisutu jywyriha rehe har pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. A'e riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e mujy'ar ta ixoty. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta tĩ. 2-3 “Jesu jywyriha upa asa oho apo 'y” aja pehẽ pe amõ ta pandu naĩ. Aja me'ẽ Tupã je'ẽha rupi pandu naĩ. Aja me'ẽ Tupã je'ẽha mu'eha pandu naĩ. Aja me'ẽ paper rehe jande jamupinim, aja amõ ta pandu naĩ. Mã pahar aja me'ẽ ke rehe peka'u te'e ym. Pejumupyai ym ehe tĩ.

Pehendu katurahã! Kuja ym rahã we, Jesu jywyriha uhyk ym ta rĩ. Kuja. Tupã rehe jurujar katuha ke amõ amõ ta hijar hũ ta. Sawa'e katu ym te ame'ẽ ke uwyr ta tĩ. A'e riki mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ke a'e. 4 (Upa ngã ipy'a moĩ moĩ ehe ame'ẽ ke a'e putar.) A'erehe upa katu te Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu. Ame'ẽ ke a'e putar ym. Upa katu te ma'e'ã riki tupã aja amõ ta ukwaha jupe, ame'ẽ ke a'e putar ym tĩ. (A'e ke rehe jõ ngã ipy'a moĩ moĩ, ame'ẽ ke a'e putar katu. Sawa'e katu ym te ame'ẽ ke putar katu.) “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ngã panduha ke juehe har har sawa'e katu ym te ame'ẽ ke putar katu. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e wapyk ta oho tĩ. “Ihẽ riki tupã” aja sawa'e katu ym te ame'ẽ ke pandu ta naĩ tĩ. (A'e uhyk ym we rĩ. A'erehe Jesu jywyr ym we rĩ, aja jakwa katu.)

5 Pehẽ namõ ihẽ axo rahã, upa katu te pehẽ pe ihẽ apandu. Jesu jywyriha rehe har ihẽ apandu. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa katu pexo. 6 Pe, sawa'e katu ym te ame'ẽ uhykiha ke ma'e ke mupyta we rĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa katu. Ima'e angaha ke rehe uhyk rahã, sawa'e katu ym te ame'ẽ ke uwyr ta. 7 Amõ ukwa ym ha rupi ma'e katu ym te ame'ẽ ke a'e ma'ema'e we apo ixo rĩ. Pe, a'e uhyk ym te ta rĩ. A'e mupytaha ke Tupã mutyryk ym rahã, a'e uhyk ym te ta rĩ. 8 A'e mupytaha ke Tupã mutyryk rahã, pe, sawa'e katu ym te ame'ẽ ke uwyr ta. Pe, je'ẽha rupi a'e ke Jesu jukwa ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywyr rahã, pyrãtãha namõ a'e jywyr ta kỹ. Ame'ẽ namõ sawa'e katu ym te ame'ẽ ke a'e jukwa ta. (Ame'ẽ sawa'e katu ym te ame'ẽ uwyr ym we rĩ. A'erehe Jesu jywyr ym we rĩ, aja jakwa katu.)

9 Satanama'e pyrãtãha namõ sawa'e katu ym te ame'ẽ ke uwyr ta. Marã ka ym ma'e ke amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ a'e ma'ema'e hũ ta. Ame'ẽ rehe ngã usak rahã, pandu ta: “Mã! Katu hũ” aja pandu ta. Amõ amõ ma'e katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e hũ ta. Aja ngã ke a'e muka'u te'e hũ ta. 10 Upa ma'e katu ym ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ta. Pe, mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta ke a'e muka'u hũ ta. Tupã rehe har jetehar te amõ pandu. Ame'ẽ ke rehe a'eta ipy'a ym. Putar ym tĩ, a'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Tupã rehe har jetehar te ke amõ pandu, ame'ẽ ke rehe a'eta ipy'a katu rahã, putar katu rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã ta tipe. Anĩ. Putar ym. 11 A'erehe te'eha namõ ma'e ke ma'ema'e. Ame'ẽ ke a'eta pe Tupã muwyr. A'erehe te'eha rehe ame'ẽ ta jurujar katu. 12 Pe, upa katu te jetehar rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta. Jetehar rehe jurujar ym. Pe, ma'e ka'u te'eha ke putar katu te. Ame'ẽ ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ.

Pehẽ ke Tupã muhã katu

13 Jande mu ta! Pehẽ rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ japandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, pehẽ rehe har a'e pandu: “Ame'ẽ ta ke ihẽ aputar. Ihẽma'e wan ta” aja. A'erehe pehẽ ke a'e muhã katu. A'erehe I'ãma'e pyrãtãha namõ a'e mu'am: “Ko Tupã kotyhar ta ke” aja. Tupã rehe har jetehar japandu. Ame'ẽ rehe pejurujar katu. A'erehe ixotyhar ta ke pehẽ, aja a'e mu'am. 14 Myrandu katu pehẽ

pe japandu. Ame'ẽ rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke Tupã muhã katu. Tupã namõ Jesu Kirisutu ixo. Inamõ pexo ta tĩ. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e katuha namõ pexo katu ta. 15 A'erehe pehẽ py'a ke pemãtã katu. Jetehar te ke pehẽ pe jande jamu'e. Ame'ẽ ke namõ pexo katu rĩ. Jetehar te ke japandu pehẽ pe. Ame'ẽ rehe har paper rehe jamupinim tĩ. Ame'ẽ ke jamondo pehẽ pe tĩ.

16-17 Jande rehe Tupã ipy'a katu. Jande rehe a'e usak katu tĩ, a'erehe jande ke a'e muhury katu. Upa ym ame'ẽ ke. Jesu namõ jaxo ta, ame'ẽ ke jande pe a'e mujekwa tĩ. Katu ame'ẽ ke. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Tupã riki jande páꞌi keruhũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta mãtã katu tĩ. Aja rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke jõ pepandu ta. Katu ta pexoha tĩ.

3

Mã peja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu

1 Jande mu ta! Mã peja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu apo. Jande pe je'ẽha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ ke japandu. Mã peja ame'ẽ rehe har Tupã namõ pepandu pandu. “Mã peja pahar ame'ẽ ke amõ ta pandu pandu raho. Mã peja ame'ẽ ke rehe amõ ta jurujar katu” aja pepandu ipe. Aja yman pehẽ rehe uhyk tĩ. 2 “Sawa'e katu ym ame'ẽ ta ngi Páu ta ke emuhem” aja Tupã pe pepandu tĩ. Myrandu katu rehe upa amõ ta jurujar ym, a'erehe sawa'e katu ym ame'ẽ ta ixo.

3 Jete riki. Jandema'e sawa'e te pandu katu, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Pehẽ py'a ke a'e mãtã ta. Aja rahã, Satana pehẽ ke manga rahã, pehẽ py'a ke jandema'e sawa'e mãtã ta. Aja rahã, pehẽ py'ahu aja pexo ta. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) 4 Jandema'e sawa'e te namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo. A'erehe pehẽ pe ma'e ke japandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu ta. Aja jakwa katu. Jete. Tapijar te'e we pehendu katu ehe.

5 Tupã rehe pepy'a katu. Mã peja pehẽ py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Aja rahã, amõ we Tupã rehe pepy'a katu. Pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara rahã, mã peja pehẽ py'ahu te'e pehendu. Mã peja pehẽ py'a ke Kirisutu muhury katu tĩ. Aja rahã, amõ we pehẽ py'ahu te'e pehendu katu ta.

Pehẽ peparaky katu

6 Jande mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe japandu katu. Pehẽ koty Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta jyty'ym. Paraky ym. Jande jamu'e ame'ẽ ke rehe a'eta hendu ym tĩ. Mã peja ame'ẽ ta namõ pexo ym. 7 Pehẽ namõ jande jaxo rahã, jande riki jajyty'ỹ ym. Japaraky katu. Jande aja pema'ema'e rahã, katu tiki tĩ, aja pekwa katu tĩ. 8 Amõ tama'e japyhyk rahã, ame'ẽ ke rehe ja-muhepy katu. Jete riki. Japaraky hũ. Wera rahã, japaraky hũ. Pytun rahã, aja tĩ. Aja tamatarer japyhyk. Ame'ẽ pe jandema'e ke jo'ok jo'ok. Aja rahã, pehẽma'e ke japyhyk ym. Jamukanim ym. 9 Aja jande jaxo. Pehẽ py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Aja rahã, amõ we Tupã rehe pepy'a katu. Pehẽma'e ke jande je'ẽha rupi japyhyk rahã, katu tiki. Aja ym jande. Jande japaraky hũ. Aja rahã, jande aja mã peja peparaky katu tĩ. 10 Pehẽ namõ jaxo rahã, kuja pehẽ pe japandu:

—Amõ paraky tar ym rahã, ma'e ke u'u ym ta tĩ — aja.

11 Aja me'ẽ japandu katu. Pehẽ koty jyty'ym ame'ẽ ta ixo, aja jahendu. Te'e ame'ẽ ta ixo. Paraky ym. Amõ ta ixoha rehe har ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ ixo. Katu ym aja. 12 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ame'ẽ ta pe japandu. Kuja.

—Mã peja peparaky katu — aja jyty'ym ame'ẽ ta pe japandu.

Aja rahã ame'ẽ ta paraky katu ta my. Aja tamatarer pyhyk. Pe, ame'ẽ pe ima'e ke jo'ok jo'ok rahã, katu tiki tĩ.

13 Jande mu ta! Katu ame'ẽ ke pema'ema'e pexo rĩ. Mã peja aja me'ẽ tapijar te'e we pexo. 14 Ko paper rehe pehẽ pe pexo katuha rehe har jamupinim jaxo. Ame'ẽ ke rehe amõ amõ hendu ym rahã, pexo ym inamõ. Aja rahã, a'e ke pemuhuxĩ ta. Aja rahã, a'e hendu katu ta nahã my. 15 Mã peja pehẽ ruwajan aja ym pekwa pekwa ehe har pexo. Jete riki. A'e riki pehẽ

mu aja pepandu ipe. Aja rahã, hendu katu ta.

A'ejõhar je'ẽha

16 Jande py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Upa ma'e jajumupyai ha ngi muhury katu. Mã peja aja te'eha pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ. Upa ma'e ke pehẽ rehe uhyk rahã, aja tĩ. Pehẽ py'a ke muhury katu tĩ. Mã peja johu pehẽ namõ tapijar te'e we Jesu ixo.

17 Ihẽ po pe te'e kome'ẽ paper ihẽ amupinim. Katuha ke pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Aja ihẽma'e mangaha ke. Aja ihẽ amupinim katu.

18 Mã peja johu pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo Peteĩhar ke

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe Tupã je'ẽha ke Timo mu'e mu'e ixo. Jy'ariha renda pe Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, myja katu a'eta ixo my. Ame'ẽ rehe har Timo pe Páu mujekwa tar katu. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke Timo mu'am rahã, myja me'ẽ sawa'e katu my? Ame'ẽ rehe har a'e mujekwa tar katu ipe tĩ. Timo py'a ke a'e mãtã tar katu. Muhury tar katu tĩ. A'erehe kome'ẽ paper pinim ke Páu mondo ipe. Peteĩhar ke.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo

1-2 Timo! Ko nde pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ. Tupã je'ẽha rupi myrandu katu ihẽ apandu pandu. Aja Jesu Kirisutu putar tĩ. A'e jywyriha rehe jaharõ katu jaxo. Tupã jande muhãha a'e.

Ihẽ aja Tupã rehe nde erejurujar katu tĩ. A'erehe ihẽ ra'yr te aja nde.

Tupã jande pái keruhũ. Jesu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak tĩ. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Te'e mu'e ame'ẽ ta rehe ehendu ym

3 Timo! Nde pe ihẽ apandu kwe. Masendo ywy pe ihẽ aho tate rahã, kuja nde pe ihẽ apandu. "Ese ok ta pe epyta rĩ" aja. Apo nde erepyta we rĩ, aja ihẽ aputar rĩ. Pep amõ ta te'e mu'e ixo. "Mã peja pemu'e ym" aja epandu a'eta pe. 4 Kuja epandu tĩ:

—Ymanihar jundéu ramũi ta ukwaha ke pemu'e ym. Ame'ẽ ta hamũi ta rer rehe har pemu'e ym tĩ. Mãte hũ te'e ame'ẽ ta hamũi ta rer ihĩ. Ame'ẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ hãtã tã jõ. Ame'ẽ ke Tupã putar ame'ẽ ke mujekwa ym ngã pe. Tupã rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã putar ame'ẽ ke a'e ukwa katu — aja me'ẽ te'e mu'eha ta pe epandu katu.

5 Aja me'ẽ nde erepandu rahã, upa Jesu kotyhar ta ipy'a katu ta a'eta juehe. A'eta py'a Tupã juhyk, a'erehe ipy'a katu ta a'eta juehe. Katu a'eta ma'ema'e, aja ukwa katuha namõ a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe. Jetehar Tupã rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe tĩ.

6 Katu ixoha ngi amõ ta ipy'a ke muruwak mondo. Katu ym ame'ẽ pe muruwak mondo. Je'ẽha te'e reko. Ame'ẽ pe muruwak mondo. 7 Tupã je'ẽha ke a'eta mu'e tar katu. Anĩ. Ame'ẽ ke a'eta ukwa ym. "Tupã je'ẽha rehe har japandu pandu katu te" aja a'eta pandu naĩ. A'eta atu ukwaha ke pandu pandu tĩ. Anĩ. Ukwa ai te'e.

8 Je'ẽha ke Moise pe Tupã muwyr. Katu te ame'ẽ ke ame'ẽ. Ame'ẽ namõ juehe har jumujekwa rahã, katu tiki, aja jakwa. 9 Amõ katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe je'ẽha ke amõ mupinim. Anĩ. Aja ym. Aja jakwa katu. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã, je'ẽha rehe hendu katu. A'erehe ame'ẽ ta pe amõ je'ẽha ke amõ mupinim ym. Je'ẽha rehe hendu ym ame'ẽ ta pe a'e mupinim. Kapitã keruhũ je'ẽha rehe hendu ym ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Tupã nixói te, aja ukwa ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta pe mupinim tĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe mupinim tĩ. Ipái ta ke jukwa ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Imãi ta ke jukwa ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Amõ ta ke jukwa ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ.

10 Amõ sawa'e ta rehe kũjã ta ka'u te'e ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Amõ kũjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Sawa'e ta pame te'e jumusarái ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Kũjã ta pame te'e jumusarái ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Sawa'e ta pame te'e amõ ta mukanim raho. Aja paraky te'e aja ame'ẽ ke muruwak. Ame'ẽ mukanim raho ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Je'ẽ te'e ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Amõ ta rehe har te'e pandu. Ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. Upa mu'e katu ame'ẽ ke rehe hendu ym ame'ẽ ta pe a'e mupinim tĩ. 11 Ame'ẽ mu'e katuha jamujekwa. Myrandu katu ke japandu rahã, ame'ẽ ke jamujekwa. Myrandu katu ihẽ pe Tupã muwyr. Ame'ẽ ke ngã pe ihẽ apandu pandu. Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e. A'e

pe jõ japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja.

Ihẽ rehe Jesu Kirisutu pyrara usak

12 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te
je'ẽha ke amõ ta pe ihẽ apandu pandu.
A'erehe pyrãtãha ke ihẽ pe a'e muwyr.
Aja rahã, a'e je'ẽha ke ihẽ apandu katu.
A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja
ihẽ apandu ipe. A'e pandu ame'ẽ ke ihẽ
ama'ema'e ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe:
“Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu
ipe tĩ. Pe, a'e pandu: “Myrandu katu
epandu eho” aja ihẽ pe, a'erehe: “Ne jõ riki
katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu ipe tĩ.
13 Yman riki katu ym ihẽ aje'ẽ je'ẽ ehe
har. Anĩ. “Myrandu katu ke epandu eho”
aja ihẽ pe a'e pandu. Ihẽ aparahy ehe tĩ. Ju-
rujar katu ehe ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara
hũ tĩ. Ihẽ ajurujar ym we ehe rĩ, a'erehe
ihẽ akwa ym ha rupi upa aja me'ẽ Jesu
kotyhar ta ke ihẽ amupyrara. Ihẽ akwa ym
ha rupi ihẽ amupyrara, a'erehe ihẽ rehe
a'e pyrara usak. 14 Jete! I'ar koty te we hũ
ihẽ rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu te
hũ. A'erehe ihẽ ajurujar katu ehe. A'erehe
inamõ ihẽ juehe katu ihẽ axo. A'erehe ihẽ
apy'a katu ehe.
15 Apo nde pe ihẽ apandu. Ame'ẽ ke
jetehar te ke. Upa ngã jurujar katu ehe
rahã, katu tiki. Kuja. Kome'ẽ ywy keruhũ
rehe Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Ma'e ka'u
te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke a'e muhã
katu ta uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e
ame'ẽ ta ngi har ihẽ riki katu ym te ame'ẽ
ke. 16 A'erehe ihẽ rehe Tupã pyrara usak.
Katu ym te riki ihẽ. Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ
ma'ema'e. Anĩ. A'e je'ẽ ym. Ihẽ rehe tapijar
te'e we a'e pyrara usak. Aja ngã pe Tupã
mujekwa rahã, ihẽ aja upa amõ ta rehe a'e
pyrara usak ta katu tĩ. Aja ngã ukwa katu
ta. Ihẽ raikwer rupi Jesu rehe jurujar katu
ame'ẽ ta rehe a'e pyrara ta usak tĩ. A'eta
ke a'e muhã katu ta tĩ. 17 Mã peja Tupã
rehe har katu japandu apo. “A'e jõ riki
katu te ame'ẽ ke a'e” aja. Mã peja aja te'eha
japandu.
A'e riki kapitã keruhũ te! Aja te'eha a'e.
Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.
Usak ym te awa ehe.
A'e jõ riki Tupã te! A'erehe: “A'e jõ riki katu
te me'ẽ ke a'e.”
Mã peja aja te'eha japandu. Amen. Ame'ẽ
je'ẽha: “A'e tỹ” aja.

Timo! Tupã je'ẽha ke epandu katu

18 Timo! Ihẽ ra'yr aja nde. Yman nde
rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke mu-
jekwa. Kuja:
—Nde rehe Tupã usak katu, a'erehe a'e
je'ẽha ke nde erepandu ta ereho — aja.
Ame'ẽ panduha rehe ekwa ekwa exo
apo. Ame'ẽ panduha namõ nde py'a
emãtã. Aja rahã, ngã pe Tupã je'ẽha ke nde
erepandu pandu katu ta tĩ. 19 Nde ereju-
rujar katuha ke ehijar ym. Nde py'a ke
Tupã juhyk, aja nde erekwaha namõ exo
katu. Amõ ta aja ym ixo tĩ. A'erehe ma'e
ka'u te'eha ke ma'ema'e rĩ. A'erehe Tupã
rehe jurujar katuha ke hijar oho. 20 Imenéu
hijar oho a'e tĩ. Amõ Arexan hijar oho tĩ.
Tupã rehe jurujar ym, ame'ẽ ta koty a'eta
ke ihẽ amondo. Satana riki jurujar ym
ame'ẽ tama'e kapitam. (Ãjã ramũi a'e.) Pe,
Imenéu ta ke a'e mupyrara ta. Aja rahã
Tupã rehe Imenéu ta juru ai ym ta. (Mã
peja Imenéu ta aja ym nde tĩ.)

2

Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'ẽ rehe har

1 Pe, ma'e ke nde pe ihẽ apandu ta. Ko
apandu py nde pe. Jesu kotyhar ta pe kuja
epandu:
—Upa katu te amõ ta rehe har Tupã namõ
pepandu pandu. “Amõ ta rehe pehaihu
katu” aja Tupã pe pepandu. Pe, amõ ta
rehe a'eta haihu katu rahã: “Ne jõ riki
katu te me'ẽ ke” aja pepandu ipe. 2 Kapitã
keruhũ ta rehe har Tupã namõ pepandu tĩ.
Upa katu te kapitã ta rehe har Tupã namõ
pepandu tĩ. Upa katu te je'ẽha te reko ame'ẽ
ta rehe har Tupã namõ pepandu tĩ. Aja
rahã, johu jande amõ ywy pe har ta namõ
jajumai ym ha rupi jaxo katu ta. Aja Tupã
rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta. Katu
jaxoha aja amõ ta ukwa ta tĩ. Aja jaxo ta tĩ
— aja Jesu kotyhar ta pe epandu.
3 Aja me'ẽ upa amõ ta rehe har Tupã
namõ amõ pandu rahã, katu tiki. Aja pexo
rahã, ame'ẽ ke Tupã putar katu. A'e riki

jande muhãha. 4 Upa katu te awa ta ke a'e
muhã tar katu. Je'ẽha jetehar te ke upa
katu te awa ta ukwa katu te, aja a'e putar
katu tĩ. 5 Tupã peteĩhar a'e. Ma'e ka'u
te'eha ke awa ta ma'ema'e. A'erehe Tupã
parahy ngã rehe. A'erehe ame'ẽ ke amõ
mukatu uwyr. Mukatuha peteĩhar a'e tĩ.
Jesu Kirisutu a'e. Awa te'e a'e tĩ. Kirisutu
mukatu, a'erehe Tupã namõ awa ta juehe
katu ixo. 6 A'e manõ. Aja upa katu te awa
ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e
muhepy. Aja awa ta ke a'e muhã katu.
Aja Tupã mujekwa rahã, upa katu te awa
ta ke a'e muhã tar katu, aja a'e mujekwa
katu. A'e putar, a'erehe a'e mujekwa katu.
7 Upa katu te awa ta ke Tupã muhã tar katu,
a'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ
ke a'e mondo. Te'e ym ihẽ. Jetehar te ke ihẽ
apandu. A'e mondo ame'ẽ ke ihẽ. Mu'eha
ke ihẽ tĩ. "Jesu rehe pejurujar katu" aja
jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu.
"Je'ẽha jetehar te ke rehe pejurujar katu"
aja ihẽ apandu ngã pe tĩ.

8 Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe
Jesu kotyhar ta jy'ar oho rahã, sawa'e ta
riki Tupã namõ pandu pandu. Aja ihẽ
aputar. Tupã rehe sawa'e ipy'a katu te
ame'ẽ ke ihẽ aputar. Amõ ta rehe parahyha
nixói, aja Tupã namõ pandu pandu, aja ihẽ
aputar tĩ. Je'ẽ hãtã tã amõ ta jupe aja ym
ha namõ Tupã namõ pandu pandu, aja ihẽ
aputar tĩ.

9 Sawa'e ta aja kũjã ta tĩ. Jesu kotyhar
tama'e jy'ariha renda pe Tupã rehe ipy'a ke
kũjã ta moĩ moĩ oho rahã, kuja ihẽ aputar.
Ima'e mundeha namõ amõ ta ke muhuxĩ
ym rahã, katu tiki. Upa ukwa katuha namõ
ima'e ke munde. Kuja rahã katu ym. I'a
ke mukatu jõ. Aja: "Mã! Katukwer" aja
amõ ta pandu. Ame'ẽ ke kũjã ta putar
rahã, katu ym tiki. Ko itatawa ke te'e ma'e
ke mujã, ame'ẽ ke namõ wata. Ko mãte
hũ pu'yr namõ wata. Ko ima'e mundeha
hepy hũ ame'ẽ namõ jõ wata tĩ. Aja: "Mã!
Katukwer" aja amõ ta pandu. Ame'ẽ ke
kũjã ta putar rahã, katu ym tiki. Upa aja
me'ẽ rahã, juehe har katuha mujesak tar
katu ngã pe. A'erehe katu ym.

10 Kuja katu. Amõ ta rehe katu ame'ẽ
ke kũjã ta ma'ema'e rahã, katu tiki. Aja:
"Tupã rehe ihẽ apy'a katu" aja pandu ixo.
11 Tupã je'ẽha ke amõ mu'e rahã, pandu ym
ha namõ kũjã ta jumu'e. Aja rahã, katu tiki.
Ixawa'e ta rehe hendu katu rahã, katu tiki
tĩ.

12 Kũjã ta pe ihẽ apandu:

—Sawa'e ta pe Tupã je'ẽha ke pemu'e ym.
Pehendu te'e pehẽ pexo. Mã peja sawa'e
tama'e kapitã ta aja ym pehẽ — aja kũjã ta
pe ihẽ apandu.

13 Yman Anã ke Tupã mujã py. A'engi
Ewa ke a'e mujã tĩ. (A'erehe mã peja sawa'e
tama'e kapitã ta aja ym kũjã ta ixo.) 14 Amõ
we tĩ. Anã ke Satana muka'u te'e ym. (Ãjã
ramũi a'e.) Kũjã ke a'e muka'u te'e. Pe, ma'e
ka'u te'eha ke kũjã ma'e. (Tupã rehe a'e
hendu ym. A'erehe mã peja sawa'e tama'e
kapitã ta aja ym kũjã ta ixo.) 15 Pe, Tupã
pandu: "Kũjã ta imembyr rahã, mã peja
ahy ngã pe" aja. (Ame'ẽ imembyriha riki
kũjãma'e ma'ema'eha. Sawa'e ke mu'eha
anĩ.) Pe, kũjã ta ke Tupã muhã katu ta tĩ.
Jesu rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu
rahã, a'eta ke Tupã muhã katu ta tĩ. Tapijar
te'e we ipy'a katu ehe rahã, aja tĩ. Muhã
katu ta tĩ. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha
ke ma'ema'e ym. Upa ukwa katuha namõ
katu ixo rahã, aja tĩ. Muhã katu ta tĩ.

3

Jesu kotyhar tama'e kapitã rehe har

1 Apo ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te riki.
Amõ sawa'e Jesu kotyhar tama'e kapitã
wan ta rahã, katu tiki. Aja rahã, parakyha
katu ame'ẽ ke a'e putar katu. 2 Jesu kotyhar
tama'e kapitã a'e. A'erehe nixói ma'e je'ẽha
ipe aja amõ ta ukwa rahã, katu tiki. Kuja
katu tiki tĩ. Ko hakehar peteĩhar namõ jõ
ixo. Ko kawĩ ngi ka'u ym ame'ẽ ke a'e tĩ.
Ko upa ukwa katuha namõ ixo ame'ẽ ke a'e
tĩ. "Sawa'e katu" aja ehe har amõ ta ukwa
ame'ẽ ke a'e tĩ. Jesu kotyhar ta rehe usak
ramõ te tĩ. Ame'ẽ ta ke hok pe mupyta katu
rahã, katu tiki tĩ. Ko Tupã je'ẽha ke mu'e
katu ame'ẽ ke rahã, katu tiki tĩ. 3 Ko kawĩ ke
u'u hũ ym ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko sawa'e parahy
war ym ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko sawa'e hury katu
ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko jumai tar ym ame'ẽ ke a'e
tĩ. Ko tamatarer rehe jõ ipy'a moĩ moĩ ym
ame'ẽ ke a'e tĩ. 4 Ko hok wyr pe har ta rehe
usak usak katu ame'ẽ ke a'e tĩ. Pe, ta'yr ta ke

muhendu katu juehe ame'ẽ ke a'e tĩ. Tajyr ta ke aja tĩ. Aja rahã pahar parahy ym ha namõ ta'yr ta hendu katu ehe. Tajyr ta aja tĩ. Hendu katu ehe tĩ.
5 Myja hok wyr pe har ta rehe usak usak katu my? Ame'ẽ ke ukwa ym rahã, marã ka ym Jesu kotyhar ta rehe usak katuha. (Usak katu ym ta ngã rehe tĩ. Aja me'ẽ sawa'e ke emu'am ym. Jesu kotyhar tama'e kapitã, aja emu'am ym.) 6 Kuja katu tiki tĩ. Ko Jesu rehe jurujar katu ramõ te, aja ym ame'ẽ ke a'e. A'e riki kapitã rahã, katu te ame'ẽ ke a'e jupe, aja ukwa ta nahã my? Aja rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. Yman Satana aja, apo a'e ke Tupã mupyrara ta tĩ. Yman katu te ame'ẽ ke a'e aja Satana ukwa jupe rahã, Tupã pandu: "Nde katu ym." Pe, mupyrara. (Ãjã ramũi a'e.)
7 Kuja katu tiki tĩ. "Sawa'e katu ame'ẽ ke ko" aja Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ukwa. Aja rahã: "Mã ihẽ ke amõ ta putar ym" aja pyai ym ta a'e. Aja pyai ixo rahã, ame'ẽ sawa'ema'e parakyha ke Satana mujaxer ta nahã my. Jesu kotyhar ta rehe usak usak ixo, ame'ẽ riki ame'ẽ sawa'ema'e parakyha. (A'erehe sawa'e katu ame'ẽ ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitã aja emu'am.)

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ẽ ta rehe har

8 Jesu kotyhar ta rehe amõ ta haihu katu. Ame'ẽ ta riki sawa'e katu ame'ẽ ke rahã, katu tiki. Mokõi ukwaha namõ ixo ym rahã, katu tiki tĩ. Kuja katu tiki tĩ. Ko kawĩ u'u hũ ym ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko tamatarer rehe jõ ipy'a moĩ moĩ ym ame'ẽ ke a'e tĩ. 9 Ko Jesu rehe har jande pe Tupã mujekwa, ame'ẽ rehe jajurujar katu. Ame'ẽ rehe tapijar te'e we a'e jurujar katu ame'ẽ ke a'e tĩ. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. Aja ukwa katuha namõ tapijar te'e we jurujar katu ehe tĩ. 10 Ehe har Jesu kotyhar ta ukwa py ta me'ẽ te'e. "Sawa'e katu ame'ẽ ke ko" aja ehe har a'eta ukwa katu rahã, Jesu kotyhar ta rehe ame'ẽ sawa'e haihu katu ta.
11 Pesarahã! Ame'ẽ ta aja hakehar ta tĩ. Haihu katu ame'ẽ ta rakehar ta ke. "Hakehar katu" aja amõ ta pandu rahã, katu tiki. Kuja katu tiki tĩ. Ko ma'e ke amõ amõ rok pe pandu ym oho ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko kawĩ ngi ka'u ym ame'ẽ ke a'e tĩ. Ko ma'e mukanĩha nixói ipe tĩ. Aja ame'ẽ hakehar rahã, katu tiki tĩ. (Aja me'ẽ sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)
12 Pesarahã! Jesu kotyhar ta rehe amõ haihu katu rahã, hakehar peteĩhar namõ jõ ixo. Aja rahã, katu tiki. Kuja katu tiki tĩ. Ta'yr ta ke mu'e katu tĩ. Aja rahã, a'eta hendu katu ehe tĩ. Tajyr ta ke aja tĩ. Mu'e katu tĩ. Aja rahã, ame'ẽ ta hendu katu ta ehe tĩ. Upa hok wyr pe har ta rehe a'e usak usak katu ixo tĩ. 13 Pe, haihu katu ame'ẽ ta paraky katu rahã: "A'eta riki katu" aja amõ ta pandu ta. Aja rahã: "Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu, a'erehe ixotyhar ta ke jande" aja ame'ẽ ta ngã pe pandu katu tĩ. Kyje ym ha namõ ngã pe pandu katu ta. (Aja me'ẽ sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)

Jesu rehe har Tupã mujekwa katu ngã pe

14 Timo! Esarahã! Ko paper pinim nde pe ihẽ amondo axo. Pahar nde koty ihẽ asak ta aho. Aja ihẽ akwa. 15 Kowe ihẽ axo rahã, ma'e ke kome'ẽ paper pinim mujekwa ta nde pe. A'erehe nde pe ihẽ amupinim aĩ. Kuja nde pe mujekwa ta. Myja Tupã kotyhar ta ixo katu ta my? (Ame'ẽ ke amujekwa katu ta nde pe. A'erehe ko amupinim aĩ.) Tupã ixuwe katu ixo ame'ẽ ke a'e. Jurujar katu ehe, ame'ẽ ta ixotyhar ta ke. A'eta namõ Tupã je'ẽha pyta katu. Ame'ẽ ke a'eta pandu katu tĩ. 16 Ame'ẽ je'ẽha rehe jajurujar katu ame'ẽ ke katu te ame'ẽ ke. Yman ame'ẽ ke mujekwa ym rĩ. Ame'ẽ ke jande pe Tupã mujekwa apo 'y. Kuja:
"Awa aja imãi pusu ngi Jesu u'ar.
Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe, aja Tupã'ã mujekwa ngã pe.
Tupã je'ẽha rahoha ta usak ehe tĩ.
Amõ amõ ta renda rupi ehe har ngã pandu pandu oho.
Heta kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jurujar katu ehe.
Pe, ywa pe a'e ke Tupã mujywyr raho."

4

Mu'eharan ta rehe har ihẽ amujekwa ta

1 Kuja Tupã'ã mujekwa katu:
—'Ar rehe angaha uhyk tate rahã, Jesu rehe jurujar katuha ke amõ amõ ta hijar ta oho.

Ãjã ta mujekwa ame'ẽ ke rehe a'eta hendu katu ta. A'eta jumu'e ta oho tĩ — aja mujekwa.

2 Ãjã ta mujekwa ame'ẽ ke mu'eharan ta mu'e. Te'e pandu ame'ẽ ta ke a'eta. Te'eha mu'e. Aja ngã ke a'eta muka'u te'e. Aja rahã, katu ym, aja a'eta ukwa katu. Anĩ. Huxĩ ym. Anĩ. A'eta mu'e we rĩ. 3 A'eta pandu naĩ:

—Pejumendar ym. Kũjã ke pepyhyk ym tĩ. Amõ amõ ma'e pehẽ mi'u ke pe'u ym tĩ — aja pandu naĩ.

Anĩ. Ame'ẽ mi'u ke awa u'u katu aja Tupã mujã jande pe. Jumendar rahã, katu tĩ. Aja yman Tupã mujekwa katu tĩ.

—Jande pái keruhũ! Jande pe jande mi'u nde eremuwyr katu. A'erehe ne jõ riki katu te ame'ẽ ke — aja Tupã pe Jesu kotyhar ta pandu.

Pe, u'u katu. Jetehar te ke ukwa katu tĩ. A'erehe u'u katu. 4 Upa katu te ngã mi'u awa u'u katu aja Tupã mujã katu jande pe. Ame'ẽ rehe: “Katu tiki” aja Tupã pe japandu, pe, ja'u katu. Ame'ẽ rehe: “Ja'u ym” aja mã peja japandu ym.

Jumendar rahã, katu tĩ. Kũjã ke pyhyk rahã, katu tĩ. Aja yman Tupã mujekwa tĩ. 5 Upa jande mi'u ja'u katu, aja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Jande ja'u rahã: “Katu tiki” aja Tupã pe japandu tĩ. A'erehe upa jande mi'u ja'u katu aja Tupã mujã jande pe. Jajumendar rahã, katu tiki tĩ. Kũjã pyhyk rahã, katu tiki tĩ.

Jesuma'e miasu ke

6 Ame'ẽ mu'eharan ta rehe har Jesu kotyhar ta pe nde eremujekwa rahã, miasu katu nde. Jesu Kirisutuma'e miasu ke nde. Tupã rehe har amõ ta pandu pandu nde pe. Nde erehendu katu ehe. Tapijar te'e we nde erejumu'e erexo. Aja rahã, nde erekwa katu ta. Jetehar te ke nde pe amõ ta mu'e mu'e tĩ. Nde erejurujar katu ehe tĩ. Ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we nde erejumu'e erexo tĩ. Upa aja me'ẽ rahã, miasu katu riki nde. 7 Ymanihar jundéu awa ramũi ta panduha ke emu'e ym. Ame'ẽ riki Tupã rehe har mujekwa ym ngã pe. Jupe te'e je'ẽ je'ẽ ixo ame'ẽ ke ame'ẽ. Katu ym aja. Nde py'a ke tapijar te'e we emãtã katu exo rĩ. Aja rahã, Tupã rehe har nde erekwa katu te we rĩ.

8 Awa jumuwewi wewi katu rahã, pyrãtã katu jupe. Ame'ẽ riki katu we. Amõ katu te. Kuja. Tupã rehe har amõ ukwa katu te we rahã, ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha. Aja rahã, Tupã usak katu ehe apo. Pe, yman rahã, inamõ a'e ixo ta. 9 Ame'ẽ je'ẽha riki jetehar te ke. Upa ngã jurujar katu ehe rahã, katu tiki. 10 A'erehe japaraky hũ. A'e je'ẽha ke ngã pe japandu pandu hũ. Ame'ẽ riki jandema'e parakyha. Tupã rehe jajurujar katu, a'erehe je'ẽha ke japandu pandu we rĩ. Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e. Upa ngã ke a'e muhã katu. Jete riki. Jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke a'e muhã katu.

11 Timo! Nde pe ihẽ apandu ame'ẽ ke ngã pe epandu katu. Emu'e katu tĩ. 12 Nde riki ta'ynuhu. A'erehe myja katuha namõ awa ixo katu my? Ame'ẽ ke emujekwa katu Jesu kotyhar ta pe. Aja rahã, nde aja a'eta tĩ. Nde aja jetehar te ke jõ a'eta pandu ta tĩ. Nde aja a'eta katu ixo ta tĩ. Nde aja amõ ta rehe a'eta ipy'a katu ta tĩ. Nde aja Tupã rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta tĩ. Nde aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta tĩ. Upa aja rahã: “Mã! Ta'ynuhu a'e. A'erehe ukwa ym” aja ym pandu.

13 Nde rehe ihẽ ahyk ym we oho rĩ. A'erehe Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, Tupã je'ẽha ke epandu pandu ngã pe rĩ. Emujekwa katu ngã pe tĩ. Emu'e katu ngã pe tĩ. 14 Nema'e parakyha ke nde pe Tupã mujekwa. A'e je'ẽha ke nde erepandu pandu. Ame'ẽ riki nema'e parakyha. Ne ãkã rehe ipo ke tamũi ta mujar rahã, nema'e parakyha ke nde pe me'ẽ. Arahã ame'ẽ rehe har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu tĩ. Ame'ẽ parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu. (Tupã je'ẽha ke nde erepandu pandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke.) 15 Upa ihẽ apandu ame'ẽ ke ema'ema'e katu. Upa nde erekwa katuha namõ ema'ema'e katu tĩ. Aja rahã, katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu te we rĩ, aja ngã pe nde eremujekwa ta. 16 Myja katu nde erexoha my? Ame'ẽ rehe har ekwa ekwa exo. Katu ema'ema'e. Nde eremu'e ame'ẽ ke emuka'u te'e ym. Amõ koty emu'e ym. Aja rahã, Tupã namõ nde erexo katu

ta. Nde rehe hendu ame'ẽ ta muka'u te'e ym ta tĩ. A'erehe Tupã namõ ixo katu ta tĩ.

5

Myja Jesu kotyhar ta rehe usak usak katu my

1 Ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ ma'e rahã: “Mã peja ym” aja epandu ipe. A'e riki nde 'ar koty we tamũiha rahã, hãtã ym epandu ipe. Nde pái aja wewe katuha rupi epandu katu ipe. Ta'ynuhu te rahã, nde mu aja epandu katu ipe. 2 Nde 'ar koty te we a'iha rahã, ne mãi aja epandu katu ipe. Kũjãtãi rahã, nde rendyr aja epandu katu ipe. Nde ereka'u ym ehe. Nde rendyr aja wewe katu epandu katu ipe.

3 Ixawa'e manõ ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Nixói te ma'e me'ẽha ke ipe rahã, Jesu kotyhar ta me'ẽ me'ẽ ipe. Jeje te ixo ame'ẽ ke pe me'ẽ me'ẽ. Aja rahã, katu tiki. 4 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ membyr ta ixo rahã, a'eta riki usak usak katu ehe. Hainõ ta ixo rahã, a'eta usak usak katu ehe tĩ. Imembyr ta tiha oho ixo rahã, imãi usak usak katu ehe tĩ. Hainõ ta rehe aja tĩ. A'erehe apo imãi riki ixawa'e ym rahã, a'eta usak usak katu ehe rahã, katu tiki. Iari rehe hainõ ta usak usak katu tĩ. Aja Tupã putar katu. Imãi rehe imembyr usak usak katu rahã, Tupã rehe a'eta hendu katu. Hainõ ta aja tĩ. Tupã rehe hendu katu tĩ. 5 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke jeje te ixo rahã, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'ẽ me'ẽ katu ipe. Ma'e me'ẽha ke nixói te, a'erehe Jesu kotyhar ta me'ẽ me'ẽ katu ipe. Tupã rehe ixawa'e manõ ame'ẽ ke jurujar katu. Inamõ ma'e pandu pandu ixo tĩ. Aja te'eha a'e. “Ihẽ rehe esak katu” aja a'e pandu pandu ipe, Tupã pe.

6 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke jumuhury katu jõ juehe rahã, Tupã ke a'e putar ym te apo. Aja rahã, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'ẽ ym ipe. 7 Aja ixawa'e manõ membyr ta pe epandu katu. Hainõ ta pe epandu katu tĩ. Pe, ihẽ apandu ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e rahã: “Katu ym pehẽ” aja ym amõ ta pandu a'eta rehe har. 8 Pe, ianam ta rehe Jesu kotyhar ta haihu ym rahã, Tupã je'ẽha rehe a'eta hendu ym. Jete. Hok wyr pe har ta rehe haihu ym rahã, aja tĩ. Tupã je'ẽha rehe hendu ym tĩ. A'erehe Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta aja a'e tĩ. Jete. I'ar koty te we katu ym a'e. Ianam ta rehe jurujar ym ame'ẽ ta haihu katu riki. (Aja ianam ta rehe jurujar katu ame'ẽ ta tĩ. Haihu katu ta tĩ.)

9 Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ixawa'e manõ ame'ẽ paraky tar katu rahã, a'i ta jõ katu. A'i te rahã, katu tiki. Kuja, 60 warahy 'ar i'ar koty te we rahã, ame'ẽ ke katu. Ixawa'e peteĩhar jõ namõ ixo ame'ẽ ke rahã, katu tiki. Aja rahã, paper rehe her ke emapyk. Amõ parakyha ta rer namõ emapyk. (Aja rahã, jy'ariha renda pe paraky ta, aja mujekwa katu.) 10 Kuja ehe har ngã ukwa ame'ẽ ke rahã, katu tiki tĩ. Amõ ta pe ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e. Imembyr ta ke mutiha rahã, a'eta ke a'e mu'e katu. Jesu kotyhar ta rehe usak ramõ, ame'ẽ ta ke hok pe a'e mupyta katu. “Ihẽ katu te” aja ym ukwa ame'ẽ ke. Pyrara ixo ame'ẽ ta py'a ke a'e muhury oho. Upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e tar katu. Upa aja rahã, katu tiki.

11-12 Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke a'i te ym rahã, paraky ym ta. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe paraky ym ta. A'i te ym rĩ. A'erehe amõ sawa'e rehe usak rahã, pyhyk tar katu nahã my tĩ. Aja rahã, Kirisutu pe ma'e manga katu ame'ẽ ke hijar ta. (Ixawa'e manõ ramõ rahã, a'e pandu: “Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ihẽ aparaky ta” aja ixawa'e manõ ame'ẽ ke manga katu.) Ame'ẽ manga katuha ke a'e hijar. 13 Aja rahã, a'e paraky ym ta. Amõ amõ ta rok rupi te'e a'e wata wata ixo my. Amõ we tĩ. Amõ ta rehe har katu ym pandu pandu ta my. Amõ ta ixoha ke mujaxer te'e ta my tĩ. Ma'e ke pandu ym rahã, katu tiki. Anĩ. Ame'ẽ ke a'e pandu. 14 A'erehe ixawa'e manõ ame'ẽ ke a'i te ym rahã, mã peja amõ sawa'e ke a'e pyhyk, aja ihẽ aputar.

Kuja ihẽ aputar tĩ. Ko imembyr mujã. Ko hok rehe usak usak katu. Aja rahã: “Jesu kotyhar ta katu ym” aja Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta pandu ym ta.

15 Jete riki. Amõ ixawa'e manõ, ame'ẽ ta amõ koty ipy'a ke muruwak mondo. Satanama'e ukwaha rehe ipy'a ke muruwak mondo. (Ãjã ramũi a'e.) 16 Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ko sawa'e. Kũjã amõ tĩ. Pe, ame'ẽ ta riki ixawa'e manõ ame'ẽ anam rahã, ame'ẽ ta riki haihu katu

ehe. Aja rahã, Jesu kotyhar tama'e ke ame'ẽ ixawa'e manõ ame'ẽ pyhyk ym ta. Aja rahã, amõ ixawa'e manõ ame'ẽ ke ixo. Nixói te ma'e ke me'ẽha ipe. Ame'ẽ ke rehe jõ Jesu kotyhar ta haihu katu ta.

17 Jesu kotyhar tama'e kapitã paraky katu rahã, mã peja pemuhepy katu ipe. Jete. Tupã je'ẽha ke pandu pandu katu rahã, i'ar koty te we pemuhepy katu ipe. Tupã je'ẽha ke mu'e katu rahã, aja tĩ. Muhepy katu tĩ. 18 Tupã je'ẽha rehe kuja amõ mupinim:

“Hymba paraky rahã, iãpũi ke epukwar ym. (U'u we ta ixo rĩ.)

Ahúi aja me'ẽ ke pyrũ pyrũ rahã, iãpũi ke epukwar ym.”

Aja Jesu kotyhar tama'e kapitã paraky katu rahã, pemuhepy katu ipe. Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim tĩ:

“Amõ paraky rahã, muhepy katu awa ipe” aja.

19 “Katu ym a'e ma'e” aja Jesu kotyhar tama'e kapitã rehe har amõ pandu pandu. Aja me'ẽ peteĩ sawa'e jõ pandu rahã, ame'ẽ panduha rehe ejurujar ym. Pe, aja me'ẽ mokõi sawa'e ta juja katu te pandu rahã, ejurujar katu ehe. Juja ym pandu rahã, ejurujar ym. 20 Ame'ẽ kapitã riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, upa Jesu kotyhar ta ruwa koty epandu ipe. “Mã peja ym aja” aja epandu ipe, kapitã pe. Aja rahã, upa usak ame'ẽ ta kyje ta. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tĩ.)

21 Ihẽ apandu ame'ẽ ke Tupã hendu. Jesu Kirisutu hendu tĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta hendu tĩ. Katu te ame'ẽ ta ke a'eta. Upa a'eta hendu. A'erehe nde pe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ehendu katu. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã: “Mã peja ym aja” aja epandu ipe. Aja me'ẽ nde rehe katu ame'ẽ ta pe epandu. Aja me'ẽ nde rehe katu aja ym ame'ẽ ta pe epandu tĩ.

22 Jesu kotyhar tama'e kapitã ke nde eremu'am rahã, pahar emu'am ym. Eharõ we rĩ. Katu ixoha namõ a'e ixo katu my. Ame'ẽ ke ekwa py exo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ke nde eremu'am rahã, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ẽja saka tĩ. Katu ym aja. A'erehe pahar kapitã ke emu'am ym. Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym nde. Nde katu ame'ẽ ke nde aja ngã pe emujekwa.

23 Timo! Ehendu katurahã! Y ke te'e nde ere'u erexo apo. Pe, amõ amõ rahã, nde pusu ahy nde pe. A'erehe kawĩ pirã e'u we. (Mukatu ta. Anĩ. Eka'u ym ingi.)

24 Amõ tama'e ka'u te'eha ma'eha ke amõ ukwa katu. “Katu ym nde” aja pandu ym ta me'ẽ te'e. Amõ ta usak ehe, a'erehe pahar ukwa katu ehe har. Amõ ta ukwa ym ha rupi ka'u te'eha ke amõ ta ma'e. Amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e, a'erehe pahar amõ ta ukwa ym. A'engi amõ ta mujekwa, a'erehe ukwa katu ehe har. (A'erehe pahar kapitã ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tĩ. Pahar ixawa'e manõ ame'ẽ ke mu'am ym tĩ. Ame'ẽ ta rehe har ekwa katu py exo.)

25 Aja me'ẽ katu ame'ẽ ke amõ ta ma'e rahã, aja tĩ. Katu amõ ta ma'e rahã, amõ ta usak a'eta rehe, a'erehe pahar ukwa katu ame'ẽ ta rehe har. Amõ ta ukwa ym ha rupi katu ame'ẽ ke amõ ta ma'e. A'erehe pahar ym ukwa. A'engi amõ ta mujekwa, a'erehe ukwa katu a'eta rehe har. (A'erehe pahar kapitã ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tĩ. Pahar ixawa'e manõ ame'ẽ ke emu'am ym tĩ. Ame'ẽ ta rehe har ekwa katu py.)

6

Miasu ta ke emu'e katu

1 Timo! Miasu ta rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ame'ẽ ta Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke. Pe, ijar rehe a'eta hendu katu rahã, katu tiki. Aja me'ẽ jamu'e. A'erehe ijar rehe hendu katu rahã: “Páu ta mu'e ame'ẽ ke katu ym” aja amõ ta pandu ym ta. “Tupã katu ym” aja ym pandu ta tĩ. 2 Pe, ijar riki Jesu rehe jurujar katu rahã, imu aja a'e. A'erehe ijar rehe hendu ym rahã, katu ym tiki. Jesu rehe jurujar katu a'e tĩ, a'erehe imu aja apo 'y. A'erehe i'ar koty te we a'e paraky paraky katuha rahã, katu tiki. Ijar riki Jesu kotyhar apo 'y. Miasu ta ipy'a katu ehe tĩ. A'erehe paraky katu ipe rahã, katu tiki. Timo! Aja miasu ta pe epandu katu. Emu'e katu a'eta pe tĩ.

Amõ koty mu'e ame'ẽ ta pe epandu: “Mã peja ym”

3 Ihẽ apandu ame'ẽ ke ngã pe epandu
katu. Emu'e katu tĩ. Pandu katuha ke Jesu
Kirisutu, jandema'e sawa'e te mu'e. Ame'ẽ
mu'e ame'ẽ ke kuja. Tupã je'ẽha mu'e, aja
katuha namõ amõ ixo. Pe, aja amõ mu'e
ym rahã, amõ koty a'e mu'e rahã, 4 a'e ukwa
katu te, aja ukwaha jupe naĩ. Anĩ. Ukwa
ym ma'e. Panduha rehe har je'ẽ hãtã tã
hũ. Ame'ẽ rehe ka'u te'e. Pe, ame'ẽ ke
muparahy ngã ke. Jumai tĩ. (“Mã peja ym
pemu'e” aja ame'ẽ ta pe epandu.) Amõ ta
namõ ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe tĩ. Katu
ym ukwa ukwa a'eta juehe ixo. 5 Jaxer
ame'ẽ ke pame katu te ipy'a pe ukwa ukwa
ixo. A'erehe je'ẽ hãtã tã hũ. Aja te'eha a'eta.
Jetehar ke a'eta ukwa ym apo. (“Mã peja
ym pemu'e” aja ame'ẽ ta pe epandu.) Jesu
rehe a'eta jurujar katu rahã, ma'e ke heta
hũ ta, aja a'eta ukwaha jupe naĩ.

Tamatarer rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ ym

6 Jete. Jesu rehe amõ jurujar katu rahã,
hury katu a'e ixo, a'erehe ma'e ke heta hũ,
ame'ẽja saka. Ima'e ma'e ke heta hũ rahã,
hury katu ixo. Ima'e ym te rahã, hury katu
ixo tĩ. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe hury
katu ixo. 7 Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande
mãi ngi ja'ar rahã, ma'e ke namõ ym ja'ar.
Jawe te'e ja'ar. Pe, jamanõ rahã, upa katu
te jahijar ta jaho tĩ. 8 A'erehe jande mi'u
namõ jõ jande jaxo rahã, jande rury katu
jaxo. Jandema'e mundeha namõ jõ jaxo
rahã, aja tĩ. Jande rury katu jaxo tĩ.

9 Ma'ewyra myahy rahã, matapi pe ixe
katu oho. Pe, matapi pyhyk. Aja awa
tĩ. Upa ma'e ke amõ heta hũ ta jupe
rahã, pahar ka'u te'e ehe. Amõ we putar.
A'erehe ma'e jaxer ma'eha rupi amõ we
ma'e ke muheta hũ ta my. Ka'u te'eha
namõ muheta hũ my. Muheta hũ rahã,
katu ym, aja ukwa ym. (Matapi pyhyk,
ame'ẽja saka.) A'engi a'e pyai. A'e ke Tupã
mupyrara ta. 10 Jete. Tamatarer rehe jõ
amõ ipy'a katu ixo rahã, tamatarer pyhyk-
iha rehe upa katu te ma'e jaxer ame'ẽ ke
ma'ema'e ta my. Tamatarer ke amõ ta
putar katu ta, a'erehe Jesu rehe jurujar
katuha ke hijar oho. A'erehe a'engi a'eta
pyai te hũ. Marã ka ym jumuhuryha juehe.

Timo ke Páu mu'e

11 Timo! Nde riki Tupã kotyhar ke.
Tamatarer rehe jõ ipy'a katu ame'ẽ rehe
har ihẽ amupinim ramõ. Ame'ẽ ta aja ym
nde tĩ. Anĩ. Katu ame'ẽ ke ema'ema'e.
Tupã je'ẽha mujekwa, aja katuha namõ
exo. Tupã rehe tapijar te'e we ejurujar
katu. Mã peja amõ ta rehe epy'a katu. Nde
ke amõ ta mahy rahã, mã peja nde py'ahu
te'e ehendu. Amõ ta pe nde erepandu
pandu rahã, wewe katu epandu. 12 Upa
nema'e pyrãtãha namõ eparaky katu. Tupã
je'ẽha ke nde eremu'e, ame'ẽ riki nema'e
parakyha ke. Pe, ixoty nde ke Tupã muhyk
ta raho. Jesu rehe nde erejurujar katu,
ame'ẽ ke amõ ta pe nde erepandu pandu
rahã, ixoty nde ke a'e muhyk ta raho, aja a'e
mujekwa nde pe. 13 Upa katu te ma'e ke pe
ixuweha Tupã muwyr ixo. Pon Pirat ruwa
koty juehe har Jesu Kirisutu pandu pandu
katu. Ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e hendu.
Tupã aja tĩ. Hendu tĩ. A'erehe mã peja
ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ehendu katu
tĩ. 14 Upa katu te nde pe Tupã mujekwa
ame'ẽ ke rehe ehendu katu. Emupyta we
ym. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te
jywyriha angaha ke rehe Tupã mujekwa.
Ame'ẽ angaha ke uhyk ym rahã we, Tupã
je'ẽha rehe tapijar te'e we ehendu katu.
Tupã pandu ame'ẽ ke rehe nde erehendu
katu rahã: “Katu ym nde erema'e” aja amõ
ta pandu ym ta. 15 Angaha ke rehe uhyk
katu te rahã, Ta'yr ke Tupã mujywyr ta.
Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e. Pyrãtã te hũ
ame'ẽ ke a'e tĩ. Upa katu te sehar kapitã
keruhũ ta ke Tupã mu'am. A'e putar ame'ẽ
ke jõ ame'ẽ ta ma'ema'e. A'erehe a'e riki
kapitã keruhũ te.

16 “A'e jõ riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Weraha rupi a'e ixo. Marã ka ym awa
uhykiha ehe, weraha rehe.

Usak ym te awa ehe tĩ.

Awa usak ym ta ehe tĩ.

‘Ne jõ riki katu te me'ẽ ke’ aja mã peja ngã
pandu ipe.

A'e pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Aja te'eha a'e.
Amen.” Ame'ẽ riki: “A'e ty” aja.

17 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ima'ehũ ame'ẽ
ta ixo. Ame'ẽ ta pe epandu katu. Kuja
epandu ipe:

—Pehẽma'e hũ, a'erehe pehẽ jõ riki katu te ame'ẽ ke pehẽ jupe, aja ym pekwa. Pahar pehẽma'e kanim ta my, a'erehe ame'ẽ ke rehe jõ pehẽ py'a pemoĩ ym. Pe, Tupã rehe pejurujar katu pexo. A'e riki upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke jande pe muwyr katu. Ame'ẽ namõ jande ke a'e muhury katu. 18 Katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Jete. I'ar koty te we katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe pekyty'ỹ ym — aja ima'ehũ ame'ẽ ta pe epandu katu.

19 Aja ima'ehũ ame'ẽ ta ma'ema'e rahã, ywa pe a'etama'e heta hũ ta. Yman rahã, ywa pe ma'e Tupã me'ẽ me'ẽ katu ta a'eta pe. A'eta uhãha namõ ixo katu ta. Hury katu ta ixo tĩ.

20 Timo! Ehendu katurahã! Ima'e je'ẽha ke nde pe Tupã muwyr. Ame'ẽ ke jõ emu'e katu. Amõma'e panduha jaxer ame'ẽ ke rehe ehendu ym. Ame'ẽ riki Tupã ngi har ym. Amõ ta pandu: "Upa katu te jakwa katu te" aja pandu naĩ. Anĩ. Ukwa katuha rehe har a'eta je'ẽ hãtã tã jõ. Ame'ẽ ke rehe ehendu ym tĩ. 21 Ame'ẽ ke rehe amõ ta hendu katu. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar oho. A'erehe ame'ẽ ke rehe ehendu ym. (Aja rahã, nde erejurujar katuha ke nde erehijar ym ta tĩ.)

Mã peja johu pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ Mokõihar ke

Hom ok ta pe Páu ixo. Kyndaha pe a'e ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym, a'erehe kyndaha pe a'e ke amõ kynda raho. A'ep ixo rahã, Timo pe paper pinim a'e mondo. A'e mupinim:

—Timo! Tapijar te'e we eparaky katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu pandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke — aja Páu mupinim.

Timo ke Páu muhury tar katu. A'erehe paper pinim ke a'e mondo ipe. Mokõihar ke kome'ẽ paper pinim.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ

1-2 Timo! Ko nde pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Tupã mujekwa: "Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ katu. Ame'ẽ rehe har epandu eho ngã pe. A'erehe Jesu kotyhar ta uhãha namõ ixo" aja Tupã ihẽ pe. A'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo. Tupã putar, a'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo.

Ihẽ aja Tupã rehe nde erejurujar katu tĩ, a'erehe ihẽ ra'yr aja nde. Nde rehe ihẽ apy'a katu.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu.

Timo! Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo

3 Tupã rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu. Ihẽ ramũi ta aja ihẽ tĩ. Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e, aja akwa katuha namõ ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu ehe tĩ. Tupã namõ ihẽ apandu rahã, nde rehe har ihẽ akwa akwa aĩ. "Timo namõ ma'e ke nde erema'ema'e katu, a'erehe ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. Wera rahã aja. Pytun rahã aja tĩ. Tupã namõ apandu pandu tĩ.

4 Nengi ihẽ aho rahã, nde erejixi'u ihẽ rehe. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. A'erehe nde rehe ihẽ asak tar katu te apo tĩ. Aja rahã, ihẽ ke nde eremuhury katu ta. 5 Jete. Jesu rehe nde erejurujar katu te. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. Aja me'ẽ, Rói, nde ari jurujar katu te ehe tĩ. Aja me'ẽ Euni, ne mãi jurujar katu te ehe tĩ. A'eta aja nde tĩ, aja ihẽ akwa katu. 6 A'erehe ihẽ apandu nde pe. Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke. Ne ãkã rehe ihẽ po ihẽ amujar rahã: "Ihẽ je'ẽha ke epandu eho" aja Tupã mujekwa nde pe. 7 Jete. Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. A'erehe jakyje ym ngã ngi. Anĩ. Jande py'a ke a'e riki mãtã katu. A'erehe Tupã je'ẽha ke japandu pandu katu. Amõ we tĩ. Pyrãtãha ke jande pe I'ã muwyr tĩ. A'erehe amõ ta rehe jande japy'a katu. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi a'e mukanim. (A'erehe ame'ẽ ke jama'e ym.)

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

8 Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Jesu rehe har nde erepandu pandu rahã, ne ruxĩ ym nde erepanduha ngi. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihẽ ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Mã peja ihẽ ngi ne ruxĩ ym tĩ. Myrandu katu ke japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ihẽ aja mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. Pyrãtãha ke Tupã muwyr nde pe. A'erehe nde ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. 9 Katu ame'ẽ ke jama'ema'e, a'erehe jande rehe a'e ipy'a katu te hũ my? Anĩ. Aja ym. A'e jõ riki putar katu. Ipy'a katu te hũ tĩ. A'erehe jande pe a'e pandu: "Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Ihẽ kotyhar ta aja pexo apo 'y" aja Tupã pandu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. (Jande nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ.) 10 Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ, aja jande pe a'e mujekwa katu apo 'y. Jesu Kirisutu, jande muhãha uwyr, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katuha ke

jande pe a'e mujekwa katu. Jesu manõ. A'erehe jajurujar katu ehe rahã, jamanõha ngi jakyje ym. Jamanõ rahã, Tupã namõ jaxo ta. A'erehe jamanõha ngi jakyje ym. Myrandu katu ke Jesu pandu pandu rahã, myja amõ uhã katu ta ixo my, ame'ẽ ke a'e mujekwa jande pe.

Je'ẽha jetehar te ke emu'e katu

11 Ihẽ pe Tupã mujekwa:

—Myrandu katu ke ngã pe epandu eho — aja ihẽ pe.

A'erehe ihẽ riki Jesu mondo ame'ẽ ke. A'erehe myrandu katu ke ihẽ amu'e tĩ. 12 A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara tĩ. Ihẽ akyje ym a'eta ngi tĩ. Tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu ehe. Ehe har ihẽ akwa katu, a'erehe akyje ym ngã ngi. Myrandu katu ke ihẽ pe a'e muwyr. Ihẽ ajurujar katu ehe, a'erehe ixotyhar ke ihẽ. Ihẽ ke a'e mai ym te ta. Jesu jywyr ym rahã we, ihẽ rehe a'e usak katu ta ixo. Aja ihẽ akwa katu. 13 Je'ẽha jetehar te ke ihẽ amu'e nde pe. Ame'ẽ rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Nde ke ihẽ amu'e, aja amõ ta ke nde tĩ. Emu'e tĩ. Jesu Kirisutu namõ nde juehe katu exo. A'erehe Tupã rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Amõ ta rehe tapijar te'e we epy'a katu exo tĩ. 14 Myrandu katu ke nde pe Tupã muwyr. Ame'ẽ riki katu. Ame'ẽ ke emu'e katu. Jande rehe Tupã'ã ihĩ katu. Jande rehe pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ẽ pyrãtãha namõ myrandu katu ke emu'e katu.

Yman Onesi ihẽ ke muhury katu

15 Ihẽ ke asia ywy pe har ta hijar oho. Ihẽ namõ ma'e ke a'eta ma'ema'e ym apo. Ame'ẽ ke nde erekwa katu. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Jete. Sije aja tĩ. Emo aja tĩ. Ihẽ ke a'eta hijar oho tĩ. 16-18 (Onesi aja tĩ. Hok wyr pe har ta aja tĩ. Hijar oho tĩ.) Mã peja ame'ẽ ta rehe Tupã pyrara usak.

Pesarahã! Yman Ese ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke Onesi muhury katu. Ame'ẽ ke nde erekwa katu. Pe, Hom ok ta pe a'e uhyk rahã, pahar ihẽ ke a'e kekar ixo. Pe, ihẽ ke mahem rahã, ihẽ ke a'e muhury katu tĩ. Amõ ku'ẽ rahã ha pewe ihẽ rehe a'e usak uwyr. Pe, ihẽ ke muhury katu tĩ. Kyndaha pe ihẽ axo tipe. Ihẽ ngi a'e huxĩ ym tĩ. (Apo Sije ta aja Onesi ihẽ ke hijar oho tĩ.) A'erehe mã peja Onesi rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. Pyrara usak ta ehe aja akwa katu. Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta rahã, mã peja a'e riki pyrara usak katu Onesi ta rehe tĩ.

2

Tupãma'e parakyha ke

1 Timo! Ihẽ ra'yr aja nde. Ehendu katurahã! Nde rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ. Inamõ nde juehe katu nde erexo. A'erehe nde py'a ke emãtã katu. 2 Tupã rehe har ngã pe ihẽ apandu. Ame'ẽ riki: "Jetehar te ke" aja amõ ta pandu tĩ. Nde erehendu tĩ. Ame'ẽ ke amõ sawa'e ta pe emu'e katu tĩ. Sawa'e katu ame'ẽ ta pe emu'e. Pe, a'eta riki amõ ta pe mu'e katu ta tĩ.

3 Nde ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja nde py'ahu te'e ehendu. Sonda katu ame'ẽ ke aja mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. Tupã je'ẽha nde erepandu pandu, a'erehe Jesu Kirisutuma'e sonda aja nde tĩ.

4 Sonda riki hok pe te'e pyta ym. Sonda a'e. Jumai ta oho rahã, ima'e sondama'e kapitã pandu ame'ẽ ke jõ a'e ma'ema'e katu. Nde aja tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jõ ehendu katu nde tĩ.

5 Ujaniha jumusaráiha rehe amõ ujan rahã, kapitã rehe a'e hendu katu. Ujan te'e ym ta. Kapitã rehe hendu katu. Aja ym rahã, uhyk py ame'ẽ ke pyhyk ym. Nde aja tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe nde erehendu ym rahã, ma'e ke nde erepyhyk ym ta tĩ. (Ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu me'ẽ, ame'ẽ ke nde erepyhyk ym ta tĩ.)

6 Kupixa rehe ijar paraky hũ rahã, a'e riki ma'eywa ke u'u py. Aja rahã, katu tiki. Nde aja tĩ. Tupã je'ẽha ke epandu pandu katu. Aja nema'e parakyha rehe amõ ta muhepy ta tĩ. (Nde rehe haihu katu ta tĩ.) 7 Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ekwa ekwa exo. Pe, upa ihẽ apandu ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta nde pe.

Tupã je'ẽha mukanim ym te ta awa

8 Jesu Kirisutu rehe har ekwa ekwa exo. A'e riki Ndawi rainõ ke a'e. (A'erehe awa te'e a'e tĩ.) A'e manõ. Pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Aja me'ẽ myrandu katu rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke ihẽ apandu

pandu. 9 A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara.
Ma'e mukanĩha aja ihẽ ke amõ ta pukwar
tĩ. Ita tupaham pe ihẽ ke pukwar. Anĩ.
Tupã je'ẽha ke pukwar ym awa. (Aja rahã,
Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu pandu we rĩ.
Mukanim ym te. Pukwar ym te, ame'ẽja
saka.) 10 A'erehe amõ ta ihẽ ke mupyrara
rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu. Jesu Kirisutu
manõ, a'erehe a'e muhã katu ngã ke. Muhã
katu ame'ẽ ta pe ima'e katuha ke a'e mu-
jekwa ta tĩ. Ame'ẽ katuha riki upa ym te ta.
11 Apo ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke.
Kuja:

"Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe jande
ke amõ ta jukwa rahã, inamõ jande
jaxo ta.
12 Jande ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja
jande py'ahu te'e jahendu. Aja rahã,
inamõ jande riki kapitã keruhũ wan
ta.
'A'e riki jandema'e sawa'e te aja ym' aja
japandu rahã, a'e pandu ta: 'Pehẽ
riki ihẽ kotyhar aja ym' aja Kirisutu
pandu ta jande rehe har.
13 A'e je'ẽha rehe jajurujar ym my. Anĩ. A'e
pandu katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e
katu. Marã ka ym pandu te'eha a'e."

Jaxer panduha rehe ehendu ym

14 Timo! Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke rehe
har nde kotyhar ta pe emujekwa katu exo.
Jande rehe Tupã usak, aja jaxo. A'erehe
kuja epandu katu ngã pe:

—Jundéu awa ramũi ta panduha rehe
peje'ẽ hãtã tã ym. Pehendu ym ehe — aja
nde kotyhar ta pe epandu.

Tamũi ta panduha rehe hendu ame'ẽ ta
muka'u te'e jõ. A'erehe jurujar katuha ke
a'eta hijar. (A'erehe pehendu ym ehe.)
15 Tupã je'ẽha riki jetehar te ke. Ame'ẽ ke
emu'e katu. Aja rahã, ne ruxĩ ym ta. Nde
eremu'e katu rahã, nde pe Tupã pandu ta:

—Ihẽ je'ẽha ke nde eremu'e katu ngã ke.
A'erehe ihẽ rury katu — aja ta.

Ame'ẽ panduha ke eputar katu exo.
16 Amõ ta jaxer pandu ame'ẽ ke rehe
ehendu ym exo tĩ. Muka'u te'e ame'ẽ ke
amõ ta je'ẽ hãtã tã ta. Ame'ẽ ke rehe
ehendu ym exo tĩ. Upa ame'ẽ ke Tupã rehe
har mujekwa ym ngã pe. 17 Ame'ẽ ke ngã
mu'e rahã, amõ amõ ta ke muka'u te'e hũ
ta. Tupã rehe jurujar ym ta. Aja mu'e
ame'ẽ ta heta ixo. Ko mokõi sawa'e ta ixo
tĩ. Her Imenéu. Amõ Sire tĩ. 18 Jetehar
panduha ke a'eta mu'e ym apo 'y. Amõ koty
a'eta mu'e. Kuja:

—Ixotyhar ta ke Tupã mukwera katu
muhem. Ame'ẽ angaha upa asa oho apo.
A'erehe amõ ta kwera katu ym te ta uhem
apo 'y — aja mu'e naĩ.

A'erehe amõ amõ Jesu kotyhar ta ke a'eta
muka'u te'e. Pe, ngã ke Tupã mukwera
katu ta muhem, ame'ẽ ke rehe amõ amõ ta
jurujar ym apo 'y. Katu ym aja. 19 Jetehar
te ke Tupã mujekwa jande pe. Ame'ẽ rehe
tapijar te'e we jajurujar katu. Jaka'u te'e
ym jande. Jande riki ixotyhar ta ke. Ame'ẽ
ke kuja a'e mujekwa. Tupã je'ẽha rehe kuja
panduha ihĩ:

"Ixotyhar ta ke Tupã ukwa katu."

Kuja tĩ:

" 'Tupã kotyhar ke ihẽ' aja amõ pandu. Aja
rahã, mã peja ma'e ka'u te'eha ke
ema'e ym."

Tupã je'ẽha ke emu'e katu

20 Ima'ehũ ame'ẽ rok pe heta paratupe
ihĩ. Ita rekúi aja tĩ. Amõ amõ itatuwyr ke
te'e mujã ame'ẽ ke ihĩ. Amõ amõ itatawa
ke te'e mujã ame'ẽ ke ihĩ tĩ. Myra ke te'e
mujã ame'ẽ ke amõ tĩ. Tujuk ke te'e mujã
ame'ẽ ke amõ tĩ. Katu te ame'ẽ ke ihĩ. Katu
we ame'ẽ ke ihĩ tĩ. Pe, katu te ame'ẽ ke a'eta
mi'u matyr rahã jõ amõ moĩ. Huryha mujã
rahã, moĩ katu. Katu we ame'ẽ ke wera
rahã pame katu te amõ moĩ. 21 Jesu kotyhar
ta aja tĩ. Katu te ame'ẽ ta ixo. Katu we
ame'ẽ ta ixo tĩ. Mu'eharan ta jaxer ame'ẽ
ke mu'e. Aja ym rahã, katu te ame'ẽ ke a'e.
Upa jandema'e sawa'e te pandu ame'ẽ ke
a'e ma'ema'e tar katu. Jandema'e sawa'e te
pandu ta ipe:

—Ihẽ kotyhar ke nde. Katu te ame'ẽ ke
nde. Nde riki ihẽ je'ẽha ke nde eremu'e
mu'e ta. Ame'ẽ parakyha ke nde pe ihẽ
ame'ẽ ta — aja ta.

22 Ta'ynuhu putar ame'ẽ ke jõ a'eta
ma'ema'e. Aja ym nde tĩ. Anĩ. Katu te ame'ẽ
ke ema'ema'e. Ma'e ke nde erepandu katu
rahã, ame'ẽ ke ema'ema'e katu. Te'e aja ym
nde. Amõ ta rehe epy'a katu. Amõ Jesu
kotyhar ta rehe nde rury katu tĩ. Ipy'a ke

Tupã juhyk ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta riki jandema'e sawa'e te pe pandu pandu:

—Jande namõ ma'e ke ema'ema'e katu — aja.

23 Jaxer ame'ẽ ke amõ ta pandu tar katu rahã, eho a'eta ngi. Ma'e ukwa ym ame'ẽ rehe har pandu tar katu rahã, eho a'eta ngi tĩ. A'eta namõ nde erepandu rahã, pehẽ peje'ẽ hãtã tã jõ pehẽ jupe. Aja nde erekwa katu. A'erehe a'eta namõ epandu ym, eho a'eta ngi. 24 Amõ ta namõ sawa'e tema'e miasu je'ẽ hãtã tã rahã, katu ym. Upa amõ ta rehe a'e katu rahã, katu ta tiki. Mu'eha katu ame'ẽ ke rahã, katu ta tiki tĩ. A'e mu'e rahã, pahar parahy ym rahã, katu ta tiki tĩ. Wewe katu emu'e. 25 Mu'eharan ta ke a'e mu'e rahã, wewe katu epandu a'eta pe tĩ. Aja rahã, katu ta tiki. A'eta ukwaha ke Tupã muruwak ta my. Aja rahã, jetehar te ke a'eta ukwa ta my. 26 Aja rahã, ka'u te'eha ngi a'eta jumukatu ta a'eta jupe. Aja rahã, Satana je'ẽha ke rehe a'eta hendu ym we ta tĩ. (Ãjã ramũi a'e.) A'eta ke a'e muka'u te'e kwe. Apo anĩ. Tupã je'ẽha rehe a'eta hendu katu apo 'y.

3

'Ar rehe angaha uhyk tate ame'ẽ rehe har

1 Kuja ekwa exo apo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahã, pyrara hũ ta ngã ixo. 2 Arahã kyty'ym te ta amõ ta juehe. Arahã tamatarer rehe jõ ipy'a ke moĩ moĩ ta tĩ. Arahã: “Jande jõ riki katu te me'ẽ ke” aja jõ amõ ta ukwa ta a'eta juehe har tĩ. Arahã: “Upa amõ ta riki jaxer ai” aja jõ amõ ta ukwa ta a'eta juehe har tĩ. Arahã ipái rehe hendu ym te ta tĩ. Imãi rehe aja tĩ. Hendu ym te ta tĩ. Arahã amõ ta ngi ma'e pyhyk rahã: “Pete tiki” aja pandu ym te ta tĩ. Arahã Tupã rehe har ukwa ukwa ym te ta ixo tĩ. 3 Arahã amõ ta rehe ipy'a ym te ta tĩ. Arahã amõ ta rehe parahy rahã, ipy'a jywyr ym te ta a'eta rehe tĩ. Arahã amõ ta rehe juru ai pame katu te ta tĩ. Arahã pahar ipy'a pihun te ta oho tĩ. Pahar parahy ta tĩ. Arahã katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e, ame'ẽ ke putar ym te ta tĩ. 4 Arahã ehe katu ame'ẽ ke te'e huwajan wan uwak ta oho tĩ. Arahã upa ma'e ka'u te'eha namõ ma'ema'e ta tĩ. A'eta jõ ukwa katu te ame'ẽ ta ke a'eta aja ukwa ta tĩ. Arahã Tupã rehe ipy'a ym ta. Anĩ. Ima'e jumuhuryha rehe jõ a'eta ipy'a katu ta tĩ. 5 “Tupã rehe jande japy'a katu” aja a'eta pandu ta naĩ. Anĩ. Panduha aja a'eta ixoha ym ta tĩ. Tupãma'e pyrãtãha namõ ma'e ke amõ ma'ema'e. Aja ym ta awa. Aja a'eta ixo ym ta.

Timo! Ehendu katurahã! A'eta ngi eho. 6 A'eta ngi har amõ ta ixe oho. Amõ rok pe ixe oho. Pe, kũjã ka'u te'e ame'ẽ ke a'eta muka'u te'e raho. Ma'e katu ym ame'ẽ ke kũjã ta putar katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ rehe a'eta jupyai. Anĩ. Putu'u ym ingi. 7 Ma'e ke a'eta jumu'e mu'e tar katu ixo tĩ. Aja te'eha a'eta. Anĩ. Jetehar te ke marã ka ym a'eta ukwa katuha.

8 Yman Moise ke Jan putar ym. Jã aja tĩ. Moise ke putar ym tĩ. (“Te'e Moise pandu” aja a'eta naĩ.) Ame'ẽ mokõihar ta aja apo mu'eharan ta jetehar te ke putar ym tĩ. (“Ame'ẽ ke te'e” aja a'eta pandu naĩ tĩ.) Ima'e ukwaha ke a'eta muka'u te'e. “Jetehar te ke jamu'e” aja a'eta pandu naĩ. Anĩ. Jurujar ym ame'ẽ ta ke a'eta, aja Tupã ukwa katu. 9 Anĩ. Upa ngã ke a'eta muka'u te'e ym ta. A'eta riki te'e aja pahar amõ ta ukwa ta. A'erehe upa ngã ke muka'u te'e ym ta. Aja Jan ta rehe har tĩ. Ka'u te'e ame'ẽ ta ke a'eta aja ymanihar ta ukwa tĩ.

Tapijar te'e we jetehar te ke rehe ejurujar katu

10 Timo! Ihẽ rehe har nde erekwa katu. Kuja. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke rehe har nde erekwa katu. Katu ihẽ axoha rehe har nde erekwa katu tĩ. Ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke nde erekwa katu tĩ. Tupã rehe tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu. Ame'ẽ rehe har nde erekwa katu tĩ. Ihẽ apy'a katu te we ngã rehe axo rĩ, ame'ẽ ke nde erekwa katu tĩ. Amõ ta rehe ihẽ apy'a katu, ame'ẽ ke nde erekwa katu tĩ. Ihẽ ke amõ ta mupyrara rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu. (Tapijar te'e we myrandu katu ke ihẽ apandu pandu.) Ame'ẽ ke nde erekwa katu tĩ. 11 Ihẽ apyraraha rehe har nde erekwa katu tĩ. Ihẽ ke amõ ta mupyrara hũ. Ame'ẽ rehe har upa katu te nde erekwa katu tĩ. Antioki ok ta pe aja tĩ. Iko ok ta pe aja tĩ. Rit ok ta pe aja tĩ. Mupyrara ihẽ ke tĩ. Anĩ. Ame'ẽ mupyraraha ngi ihẽ ke Tupã muhem. 12 Jete. Tupã je'ẽha mu'e, aja amõ

ixo tar katu rahã, a'e ke amõ ta mupyrara ta tĩ. A'e riki Jesu Kirisutu kotyhar ke, a'erehe amõ ta mupyrara ta tĩ.

13 Pe, sawa'e katu ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ta. Jete! I'ar koty te we ma'ema'e we ta rĩ. Muka'u te'eha aja tĩ. Amõ ta ke a'eta muka'u te'e ta tĩ. Pe, a'eta juehe amõ ta jumuka'u te'e ta tĩ. 14 Ame'ẽ ta aja ym nde tĩ. Jetehar te ke nde ke amõ ta mu'e. Ame'ẽ ke nde erekwa katu te. Tapijar te'e we ejurujar katu ehe tĩ. Nema'e mu'eha ta rehe har nde erekwa katu. Katu ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe nde ke mu'e, ame'ẽ riki jetehar te ke aja nde erekwa katu tĩ.

15 Amõ we tĩ. Kurumĩ rahã har Tupã je'ẽha ke nde erekwa katu. Ame'ẽ ke nde erekwa rahã, Jesu Kirisutu rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke Tupã muhã katu.

16 Jete! Upa Tupã je'ẽha ke amõ ta mupinim. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke a'eta mupinim. Tupã je'ẽha riki ma'e ke rehe katu tiki. Kuja. Jetehar te ke mu'e, ame'ẽ ke mujekwa katu. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, ame'ẽ ke Tupã je'ẽha mujekwa katu ipe tĩ. Amõ ixoha katu ym rahã, myja mukatu ta my? Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha mujekwa katu tĩ. Myja amõ ixoha katu my, ame'ẽ ke mu'e katu tĩ. 17 Aja rahã, Tupã rehe har mu'e ame'ẽ ke ixo katu ta. Ma'e ukwa katu ta tĩ. Aja rahã, upa ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta tĩ.

4

Tapijar te'e we Tupã je'ẽha ke epandu pandu katu

1-2 Timo! Ko apandu katu nde pe. Tupã je'ẽha ke epandu pandu katu ngã pe. Nde rehe Tupã usak uĩ. Jesu Kirisutu aja tĩ. Usak uĩ tĩ. A'erehe nde pe apandu katu: "Tupã je'ẽha ke epandu pandu katu te we rĩ" aja ihẽ apandu nde pe. Kirisutu jywyr rahã, ngã rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Ame'ẽ ke ukwa ta. Anĩ rahã, katu ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta tĩ. Aja ixuwe katu ixo ame'ẽ ta rehe har ukwa ta. Manõ ame'ẽ ta ke mukwera katu ta muhem, pe, ame'ẽ ta rehe har ukwa ta tĩ. (Katu te aja nde erema'ema'e rahã, ma'e katu ame'ẽ ke nde pe a'e me'ẽ ta.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe kapitã keruhũ te aja a'e jywyr rahã, ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ ta nde pe. Amõ ta Tupã je'ẽha rehe hendu tar ym nahã my? Hendu tar katu nahã my? Tapijar te'e we epandu katu ngã pe. Nde erepandu ame'ẽ ke jetehar te ke, aja ngã pe emujekwa katu. Katu ym ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, epandu katu ipe: "Mã peja ym" aja epandu ipe. Emuhury ngã ke tĩ. Nde eremu'e rahã, wewe katu epandu ipe.

3 Yman rahã, jetehar te ke mu'e ame'ẽ ke rehe ngã hendu ym ta. Juehe jumuhury ame'ẽ ke rehe jõ hendu tar katu. Aja mu'eha ta koty a'eta jy'ar ta oho tĩ. 4 Jetehar te ke rehe a'eta hendu ym ta. Ymanihar je'ẽha rehe jõ hendu ta. 5 Timo! Aja ym nde tĩ. Ka'u te'eha rehe ehendu ym. Aja te'eha exo nde. Nde ke amõ ta mahy rahã, mã peja nde py'ahu te'e ehendu. Myrandu katu ke epandu pandu katu te we rĩ. Tupãma'e miasu ke nde, a'erehe upa Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke ema'ema'e katu.

6 Ihẽ ke rahã, ihẽma'e angaha ke rehe uhyk tate oho. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta, aja akwa. (Aja Tupã rehe ihẽ apy'a katu, aja amujekwa ta.) Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate oho. Kome'ẽ ywy keruhũ ngi ihẽ aho ta kỹ. 7 Ihẽ ke Jesu mondo, a'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu katu. Ame'ẽ parakyha ke upa ima'e pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ amumba apo 'y. Myrandu katu ke ihẽ apandu katu te we rĩ. Jesu rehe ihẽ ajurujar katu te we rĩ. 8 Jumusaráiha rehe ujan rahã, uhyk py ame'ẽ ke ma'e pyhyk. Aja ihẽ pe ma'e ke Jesu me'ẽ ta. Kuja. Ihẽ pe a'e pandu ta:

—Nde katu te — aja ihẽ pe.

A'e jywyr rahã, aja ihẽ pe a'e pandu ta. Ihẽ pe jõ ym. Upa katu te hury katuha rupi a'e jywyriha rehe harõ, ame'ẽ ta pe aja me'ẽ a'e pandu ta tĩ. A'e riki: "Ne katu te me'ẽ ke" aja pandu ta.

Timo! Pahar ihẽ koty ejur

9-10 Timo! Ihẽ jeje tate axo. A'erehe pahar ihẽ koty ejur. Ko Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ ta namõ Nema ixo tar katu. A'erehe ihẽ ke a'e hijar oho. Tesaron ok ta pe a'e oho. Ngara ywy pe Kesen oho. Nauma ywy pe Tit oho. 11 Ruk jõ riki ihẽ namõ ixo. Nde erejur rahã, Mak ke eho piam. Inamõ ejur. Ihẽ namõ a'e paraky

ta. Tupã je'ẽha ke japandu ta, ame'ẽ riki jandema'e parakyha ke. 12 Ese ok ta pe Tik ke ihẽ amondo. 13 Toroa ok ta pe Kapo ixo. Ihẽma'e mundeha ihẽ amupyta ipe. Pukeka aja mundeha ke. Nde erejur rahã, ame'ẽ ke erur tĩ. Paper ke erur tĩ. So'o pirer ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ ke erur tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ aputar katu te.

14 Itapytã namõ ma'eha ke Arexan. (Ame'ẽ ke te'e ma'e'ã mujã ame'ẽ ke a'e.) A'erehe ihẽ rehe har katu ym a'e je'ẽ je'ẽ hũ. Ihẽ ke a'e mupyrara, aja a'e ke Tupã mupyrara ta tĩ. 15 Jande japandu ame'ẽ ke a'e putar ym te. Mujaxer hũ japanduha ke tĩ. A'erehe esak katu ehe exo. (Aja rahã, ne je'ẽha ke a'e mujaxer ym ta tĩ.)

Ihẽ rehe amõ ta juru ai

16 Yman kapitã keruhũ ruwa koty ihẽ apu'am a'am. Ihẽ rehe har amõ ta jaxer pandu naĩ, ame'ẽ ke ihẽ amukatu a'am. “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym” aja ihẽ apandu pandu. Arahã: “Jete! Ma'e ka'u te'eha ke Páu ma'e ym” aja me'ẽ ihẽ rehe har pandu ym te awa. Upa ihẽ ke hijar oho. Mã peja Tupã ipy'a jywyr ame'ẽ ta rehe. 17 Upa ihẽ ke hijar oho. Anĩ. Upa ym. Ihẽ namõ Tupã riki ixo katu. Ihẽ py'a ke a'e mãtã katu tĩ. A'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu katu te. Pe, ame'ẽ ke rehe heta jundéu awa aja ym ame'ẽ ta hendu. Arahã ihẽ ke jangwateran juru ngi Tupã muhem, ame'ẽja saka. (Aja rahã, ihẽ ke kapitã keruhũ jukwa ta tipe. Ame'ẽ ngi Tupã muhem.) 18 Ihẽ pe jaxer ai ame'ẽ ke amõ ta ma'ema'e rahã, ame'ẽ ngi ihẽ ke a'e muhem ta tĩ. Pe, ywa pe inamõ ihẽ ke a'e raho ta. A'ep inamõ ihẽ axo ta kỹ. (Aja rahã, amõ ta ihẽ ke mahy ym te ta tĩ.) “A'e riki katu te me'ẽ ke” aja mã peja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Amen. Ame'ẽ riki: “A'e tỹ” aja.

Katuha ke ihẽ amondo axo

19 Pirisi pe katuha ke ihẽ amondo axo. Ak pe aja tĩ. Pirisi sawa'e a'e. Onesi rok wyr pe har ta pe aja tĩ. Katuha ke amondo axo tĩ. 20 Korin ok ta pe Era pyta. Toro riki ma'e ahyha pyhyk, a'erehe Mire ok ta pe a'e ke ihẽ ahijar. 21 Pahar ihẽ koty ejur. Aman ndy'ar ym rahã, ejur.

Nde pe sehar ta katuha ke mondo ixo. Ko Eu. Purutẽ aja tĩ. Karáu aja tĩ. Upa jande mu ta mondo ixo tĩ. Jesu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jande mu ta aja a'eta.

22 Mã peja nde py'a ke Jesu mãtã katu. Mã peja johu pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ.

Upa.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

Kere y rapa'ũ pe Tit ke Páu mupyta. A'ep Jesu kotyhar ta rehe Tit usak usak katu ta. Tupã je'ẽha ke a'e mu'e ta ngã pe tĩ. Myja Jesu kotyhar tama'e kapitã ta katu ta ixo my? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa tar katu ipe tĩ. Tit ke a'e muhury tar katu tĩ. A'erehe kome'ẽ paper pinim ke Tit pe a'e mondo.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

1-4 Tit! Ko nde pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Tupãma'e miasu ke ihẽ. Jesu Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ tĩ. Ihẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar ke nde. Ihẽ asak katu ame'ẽ ta ke emu'e katu eho. Aja rahã ihẽ rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta. A'eta pe jetehar te ke emujekwa tĩ. Ihẽ rehe ihẽ kotyhar ta py'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, jetehar te ke a'eta ukwa katu. Ame'ẽ ke emujekwa ngã pe — aja ihẽ pe pandu.

Jetehar te ke jakwa katu. A'erehe jande ruhãha angaha ke rehe jaharõ jaxo. Ame'ẽ rehe har Tupã pandu katu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, a'e pandu katu. Te'e ym a'e. Tupã putar rahã, myrandu ke a'e muwyr. Ame'ẽ namõ uhãha rehe har ngã pe a'e mujekwa. "Ame'ẽ myrandu ke nde pe ihẽ amujekwa. Ame'ẽ ke epandu pandu eho ngã pe. A'erehe nde ke ihẽ amondo" aja Tupã pandu ihẽ pe. A'erehe ame'ẽ myrandu ke ihẽ apandu pandu aho. Tupã riki jande muhãha.

Tit! Ihẽ aja Jesu rehe nde erejurujar katu tĩ. A'erehe ihẽ ra'yr aja nde.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jande muhãha. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Myja me'ẽ Jesu kotyhar tama'e kapitã katu my

5 Kere y rapa'ũ pe jande jaxo rahã, Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke jamu'am ym we rĩ. A'erehe a'ep nde ke ihẽ amupyta. Apo kapitã ta ke emu'am katu. Ok ta pame katu te emu'am. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ekwa ekwa katu exo. 6 Kuja kapitã ke emu'am. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói ipe, aja amõ ta ukwa ehe har. Hakehar peteĩhar namõ jõ ixo rahã, katu tiki tĩ. Jesu rehe upa ta'yr ta jurujar katu ame'ẽ ke tĩ. Tajyr ta aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu tĩ. Ipái rehe ame'ẽ ta hendu katu rahã, katu tiki tĩ. Imãi rehe aja tĩ. Hendu katu ehe tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ta ma'ema'e ym, aja amõ ta ukwa rahã, katu tiki. (Aja me'ẽ sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitã, aja emu'am.)

7 Jesu kotyhar tama'e kapitã riki. Ame'ẽ tama'e usakiha ke a'e. A'erehe ehe har katu ym amõ ta pandu ym rahã, katu tiki. A'e jõ sawa'e katu te ame'ẽ ke aja ukwa ym rahã, katu tiki tĩ. Pahar ipy'a pihun ym rahã, katu tiki tĩ. Kawĩ ngi ka'u ym rahã, katu tiki tĩ. Pahar jumai ym rahã, katu tiki tĩ. Tamatarer rehe jõ ipy'a moĩ moĩ ym rahã, katu tiki tĩ. 8 Pe, hok pe uhyk, ame'ẽ ta ke muxe katu rahã, katu tiki tĩ. Katu ame'ẽ ke putar rahã, katu tiki tĩ. Upa ma'ema'e, ame'ẽ ke ukwa katuha namõ ma'ema'e rahã, katu tiki tĩ. Amõ ta pe katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã, katu tiki tĩ. Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu rahã, katu tiki tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e tate rahã, muputu'u ingi. (Aja rahã, ma'e ym ta.) Aja rahã, katu tiki tĩ. 9 Je'ẽha jetehar te ke jamu'e ngã pe. Ame'ẽ ke ipy'a pe kapitã mupyta katu rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, panduha jetehar namõ amõ ta ke a'e muhury katu ta. Aja Tupã rehe har ngã pe mujekwa katu ta. Pe, amõ koty mu'e ame'ẽ ta pe pandu: "Mã peja ym" aja pandu. Aja rahã, jetehar te ke a'e mu'e ta. (Aja me'ẽ sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitã, aja emu'am.)

Muka'u te'e ame'ẽ ta pe: "Mã peja pemu'e ym" aja epandu

10 Tit! Ehendu katurahã! Jesu kotyhar tama'e kapitã ta rehe hendu ym ame'ẽ ta heta ixo. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, a'eta mu'e we rĩ:

—Moise je'ẽha rehe pehendu katu! — aja a'eta mu'e naĩ.

Jesu kotyhar ta ke a'eta muka'u ka'u te'e hũ ixo. Te'e je'ẽha namõ muka'u ka'u te'e ixo. 11 Upa katu te ok wyr pe har ta ke a'eta muka'u ka'u te'e tĩ. Jetehar ym ame'ẽ ke a'eta mu'e ixo. Aja tamatarer ke a'eta

pyhyk pyhyk ixo. Tamatarer ke jõ a'eta putar, a'erehe a'eta mu'e mu'e ixo. Huxĩ ym riki ingi. A'erehe ame'ẽ ta je'ẽha ke amõ mukanim ta me'ẽ te'e. (A'erehe: "Mã peja pemu'e ym" aja epandu a'eta pe.) 12 Kere y rapa'ũ pe har ta ngi har amõ ixo. Upa katu te ma'e a'e pandu. A'e riki ixotyhar ta rehe har pandu:

—Kere y rapa'ũ pe har ta riki te'e pandu ame'ẽ ta ke a'eta. Aja te'eha a'eta. So'o jarõ ame'ẽja saka. Amõ ta ke a'eta mupyrara tĩ. Ma'e u'uha ke jõ putar katu. Jyty'ym tĩ, a'erehe paraky ym — aja kere y rapa'ũ pe har ta rehe har a'e pandu.

13 A'e pandu ame'ẽ ke jetehar te ke. A'erehe muka'u ka'u te'e, ame'ẽ ta pe hãtã epandu: "Mã peja pemu'e ym" aja. (Nde rehe hendu rahã,) jetehar te ke rehe a'eta jurujar katu te ta my. 14 Jundéu awa ramũi ta pandu ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar ym ta my tĩ. Jetehar te ke hijar ame'ẽ ta je'ẽha rehe a'eta jurujar ym ta my tĩ. 15 Amõ amõ jundéu awa ta pandu:

—Ma'e ke pe'u ym. Aja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ. Pe'u rahã, Tupã rehe pepy'a ym — aja pandu naĩ.

Sawa'e katu ame'ẽ pe upa katu te ma'e ke katu ipe. Sawa'e katu ym ame'ẽ pe upa katu te ma'e ke katu ym ipe. Tupã rehe jurujar ym ame'ẽ pe aja tĩ. Ma'e ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke katu ym, a'erehe upa katu te katu ym ipe. Ipy'a ke jai te'e ixo, a'erehe upa katu te katu ym ipe. 16 "Tupã rehe har jakwa katu" aja a'eta pandu naĩ. Anĩ. Ima'e ma'ema'eha ke amõ koty. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupã rehe har ukwa ym, aja ngã pe a'eta mujekwa. Tupã rehe a'eta hendu ym. Pe, a'eta ke Tupã putar ym tĩ. Marã ka ym a'eta katu ame'ẽ ke ma'ema'eha.

2

Jetehar te ke emu'e katu

1-2 Nde riki aja ym tĩ. Jetehar te ke emu'e. Tamũi ta pe epandu katu. Kuja epandu katu:

—Kawĩ ngi peka'u ym. Katu pexoha namõ pexo tĩ. Pekwa katuha namõ pexo katu tĩ. Jetehar te ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu. Aja pexo katu. Amõ ta rehe pepy'a katu tĩ. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja pehẽ py'ahu te'e pehendu — aja tamũi ta pe epandu katu.

3 A'i ta pe aja tĩ. Kuja epandu katu tĩ:

—Tupã rehe har pekwa katu pexo, aja pexo katu. (Aja rahã, katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta.) Amõ ta rehe pehẽ juru ai ym tĩ. Kawĩ ngi peka'u ym tĩ. Katu ame'ẽ ke pemu'e — aja a'i ta pe epandu katu.

4 Aja rahã, kũjã pyahu ta ke a'i ta mu'e katu ta. Kuja mu'e katu ta: "Pehẽ sawa'e ta rehe pepy'a katu. Pehẽ membyr ta rehe pepy'a katu tĩ" aja. 5 Amõ we a'i ta pe epandu tĩ:

—Pekwa katuha namõ pexo katu. Ma'e jaxer ame'ẽ ke pehẽ py'a rupi pekwa pekwa ym pexo. Pehẽ rok wyr pe har ta rehe pesak pesak katu pexo. Pejyty'ỹ ym tĩ. Peparaky katu tĩ. Pehẽ sawa'e rehe pehendu katu tĩ. Aja rahã, amõ ta pandu ta: "Jesu kotyhar ta riki katu ixo. A'erehe Tupã je'ẽha riki katu" aja pandu ta. Aja kũjã pyahu ta ke pemu'e katu — aja a'i ta pe epandu katu.

6 Ta'ynuhu ta pe aja tĩ. Kuja epandu katu tĩ:

—Pekwa katuha namõ pexo katu — aja epandu katu ipe.

7 Tit! Nde aja tĩ. Katu ame'ẽ ke ema'ema'e tĩ. Aja rahã, nde aja amõ ta katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta tĩ. Ngã ke nde eremu'e rahã, jetehar te ke emu'e. Nde eremu'e rahã, ejumusarái ym tĩ. 8 Panduha katu ame'ẽ ke epandu. Aja rahã: "Tit pandu ame'ẽ ke katu ym" aja amõ ta pandu ym ta. Aja rahã, Jesu kotyhar ta rehe har marã ka ym katu ym ame'ẽ ke a'eta je'ẽha. A'erehe nde rehe parahy ame'ẽ ta huxĩ ta.

9 Miasu ta pe epandu katu tĩ. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Kuja epandu:

—Pehẽ jar ta rehe pehendu katu. Upa katu te pema'ema'e, ame'ẽ ke namõ pehẽ jar ta ke pemuhury katu. Pehẽ jar ta pe je'ẽha ke pemujywyr ym tĩ. 10 Pehẽ jarma'e pemukanim ym. Pepandu ame'ẽ ke pema'ema'e katu, aja pemujekwa katu pehẽ jar pe. Aja te'eha pehẽ — aja miasu ta pe epandu katu.

Aja miasu ta upa katu te katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã, amõ ta pandu ta:

—Tupã rehe har Jesu kotyhar ta mu'emu'e. Ame'ẽ mu'e ame'ẽ ke katu — aja pandu ta.

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ a'erehe katu aja jaxo ta me'ẽ te'e

11 Upa awa ta ke Tupã muhã tar katu. A'erehe awa ta rehe a'e ipy'a katu te hũ, ame'ẽ ke ngã pe a'e mujekwa. 12 Awa ta rehe a'e ipy'a katu te hũ. A'erehe jande ke a'e mu'e tĩ. Kuja. Ma'e ke a'e putar ym ame'ẽ ke jahijar. Katu ym ma'ema'eha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta putar. Ame'ẽ ke jahijar tĩ. Pe, jakwa katuha namõ jaxo katu rahã, katu tiki. Amõ ta pe katu ame'ẽ ke jama'ema'e rahã, katu tiki tĩ. Tupã putar ame'ẽ ke jama'ema'e rahã, katu tiki tĩ. Aja apo jama'ema'e jaxo rahã, katu tiki tĩ.

13 Aja jaxo rahã, jande rury katuha namõ Jesu Kirisutu jywyriha rehe jaharõ jaxo. Katu te ha namõ a'e jywyr ta. A'e riki Tupã a'e tĩ. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e riki jande muhãha tĩ. 14 A'e manõ, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Upa jandema'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Ame'ẽ ke jande py'a ngi a'e mukanim, ame'ẽja saka. A'erehe jande py'a ke a'e juhyk apo 'y. Aja rahã ixotyhar ta ke jande. Ima'e ke jõ jande. A'erehe katu ame'ẽ ke jama'ema'e tar katu tĩ.

15 Upa ihẽ apandu ame'ẽ ke emu'e katu. Nde erepandu katuha namõ emu'e katu. Nde rehe hendu ame'ẽ ta ke emuhury katu. Aja rahã, Jesu rehe ame'ẽ ta ipy'a katu te we rĩ. Katu ym amõ ma'e rahã: “Mã peja ym” aja epandu ipe. Nde rehe amõ ta hendu ym rahã, ame'ẽ ta pe epandu:

—Tupã je'ẽha rupi ma'e ihẽ apandu pandu. A'erehe mã peja ihẽ rehe pehendu katu — aja epandu.

3

Jande rehe Tupã pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhã katu

1 Nde koty ixo ame'ẽ ta pe kuja epandu katu:

—Kapitã ta rehe pehendu katu. Kapitã keruhũ ta rehe pehendu katu tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke amõ ta pandu rahã, pahar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Pehendu katu a'eta rehe. 2 Amõ ta rehe pehẽ juru ai ym. Amõ ta namõ peje'ẽ hãtã tã ym. Amõ ta namõ pehẽ juehe katu pexo. Upa awa ta rehe pehẽ rury katu pexo. Aja te'eha pehẽ — aja nde koty ixo ame'ẽ ta pe epandu katu.

3 Amukwehe te we jetehar te ke jakwa ym jaxo tĩ. Tupã rehe jahendu ym tĩ. Jande ke amõ ta muka'u ka'u te'e hũ tĩ. Upa ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e katu ym ame'ẽ ke te'e jama'ema'e hũ jaxo. Amõ ta rehe jakyty'ym tĩ. Amõ ta rehe japy'a ym tĩ. Jande rehe amõ ta ipy'a ym tĩ.

4 Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e, ame'ẽ ke jande pe a'e mujekwa. Awa ta rehe a'e ipy'a katu. Ame'ẽ ke a'e mujekwa tĩ. A'e riki jande muhãha. 5 Jande ke a'e muhã katu. Katu ame'ẽ ke jama'ema'e, a'erehe jande ke a'e muhã katu my? Anĩ. Aja ym. Jande rehe a'e pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Jande py'a ke a'e juhyk, a'erehe jande py'a ke amõ koty Tupã'ã muruwak mondo. Mupyahu ame'ẽja saka. Jaxoha pyahu aja muruwak tĩ. 6 Jesu Kirisutu manõ. A'erehe jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. A'e me'ẽ te'e riki. Jesu riki jande muhãha. 7 Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ, a'erehe Tupã namõ jande juehe katu jaxo. Pe, jande ruhãha rehe jaharõ jaxo. Ame'ẽ ke jande pe a'e me'ẽ. 8 Upa ihẽ apandu ame'ẽ ke jetehar te ke.

Muka'u te'e ame'ẽ ta namõ eje'ẽ hãtã tã ym

Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke emu'e mu'e katu te we rĩ. Aja rahã, Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta katu ame'ẽ ke jõ ma'ema'e tar katu. Kome'ẽ je'ẽha riki katu ame'ẽ ke. Myja ixoha katu my, ame'ẽ ke mujekwa katu ngã pe tĩ. 9 Jundéu awa ramũi ta rer rehe har amõ ta pandu pandu. Mãte hũ te'e ame'ẽ ta hamũi ta rer ihĩ. Ame'ẽ rehe har pandu pandu ame'ẽ ta namõ eje'ẽ hãtã tã ym. Moise je'ẽha rehe har amõ ta pandu pandu. Ame'ẽ ta namõ eje'ẽ hãtã tã ym tĩ. Je'ẽha hãtã tã ha riki katu ym. Jaxer riki tĩ. 10 Jesu kotyhar ta ukwa katuha ke amõ koty koty amõ muruwak. Aja rahã: “Mã peja ym” aja muka'u te'eha ta pe epandu. Aja mokõihar epandu ipe tĩ. Pe, nde rehe hendu ym rahã, eho ingi. 11 Ame'ẽ ta riki sawa'e ta jaxer ame'ẽ ta ke, aja nde erekwa.

Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe sawa'e jaxer aja a'e mujekwa nde pe.

Amõ ta rehe ehaihu katu

12 Nde koty sawa'e ke ihẽ amondo ta. Her Ar. A'e ke amondo ym rahã, Tik ke ihẽ amondo ta. Nde rehe a'e uhyk rahã, pahar Niko ok ta pe ejur. A'ep ihẽ axo ta tĩ. Aman ndy'ar rahã, a'ep ihẽ apyta we ta, aja ihẽ akwa tĩ. 13 Amõ sawa'e rehe ehaihu katu. Her Sena. Je'ẽha hãtã tã ame'ẽ mukatuha ke a'e. Apor ke ehaihu katu tĩ. A'etama'e ym te rahã, ame'ẽ ke eme'ẽ katu a'eta pe. Aja rahã, ame'ẽ namõ a'eta oho katu ta. 14 Jesu kotyhar ta pe emujekwa katu. “Katu ame'ẽ ke pema'ema'e” aja emujekwa katu ngã pe. “Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe pehaihu katu” aja emujekwa ngã pe tĩ. Aja rahã, ma'e ke me'ẽ katu ta. Aja rahã, Jesu kotyhar ta jyty'ỹ ym ta. Paraky katu ta.

15 Upa ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Jande rehe a'eta ipy'a katu. Katuha ke ame'ẽ ta pe jamondo jaxo tĩ, aja ame'ẽ ta pe epandu tĩ.

Mã peja upa nde kotyhar ta rehe Tupã ipy'a katu te hũ.

Upa.

Siremõ pe paper pinim ke Páu mondo

Siremõ riki ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Pe, miasu ujan oho ingi. Her One. Ma'e ke a'e mukanim raho tĩ. Pe, kyndaha pe Páu ixo rahã, One ke sonda ta muhyk raho tĩ. Hom ok ta pe har kyndaha pe kynda raho. Pe, One pe Tupã rehe har Páu mujekwa rahã, Jesu rehe One jurujar katu tĩ. A'erehe imu aja apo 'y. Pe, ijar pe, Siremõ pe One ke Páu mujywyr tar katu. A'erehe ame'ẽ rehe har Siremõ pe Páu mupinim. “Ihẽ aja One ke nde rok pe emupyta katu tĩ” aja Siremõ pe Páu mupinim.

Siremõ pe paper pinim ke Páu mondo

1 Siremõ! Ko nde pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Timo ihẽ namõ ixo tĩ. Jande mu ke a'e.

Ko nde riki jande rehe katu ame'ẽ ke nde. Jande aja Tupã je'ẽha ke nde erepandu pandu erexo tĩ. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo. 2 Nde rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ẽ ta pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ rendyr pe, Asi pe, katuha ihẽ amondo axo tĩ. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe: “Ihẽ rendyr” aja ihẽ apandu.) Aki pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Ihẽ aja Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu oho ngã pe tĩ.

3 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

Siremõ! Johu jande py'a ke nde eremãtã katu

4-5 Upa Tupã kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, aja ihẽ ahendu. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe nde erejurujar katu te, aja ihẽ ahendu tĩ. A'erehe Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã, kuja ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! Siremõ rehe nde eresak katu. A'erehe ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja apandu ipe.

6 Tupã namõ ihẽ apandu:

—Jesu rehe Siremõ jurujar katu. Mã peja ame'ẽ rehe har ngã pe a'e pandu pandu katu te we rĩ. Aja rahã, hendu ame'ẽ ta jurujar katu ta ehe tĩ. Aja rahã, upa ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu me'ẽ jande pe. Ame'ẽ ke mã peja jurujar katu ame'ẽ ta ukwa katu. Kirisutu kotyhar ta ke jande — aja ihẽ apandu Tupã namõ.

7 Siremõ! Ihẽ mu aja nde. Tupã kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, a'erehe ihẽ rury katu. Ihẽ ke nde eremuhury katu, a'erehe ihẽ py'a ke nde eremãtã katu. Upa Tupã kotyhar ta ke nde eremuhury katu tĩ, a'erehe ihẽ aja a'eta tĩ. A'eta py'a ke nde eremãtã katu tĩ.

One rehe har ihẽ apandu nde pe

8 Jande ke nde eremuhury katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihẽ apandu ta apo 'y. Kirisutu je'ẽha rupi nde pe ihẽ apandu tar katu. 9 Anĩ. Aja ym ta ihẽ. Nde rehe ihẽ apy'a katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihẽ apandu ta. (Wewe katu apandu ta. Ihẽ je'ẽha rupi apandu ta.) Ihẽ Páu. Ihẽ tamũi te ihẽ. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihẽ axo.

10 Apo One rehe har nde pe ihẽ apandu. Kyndaha pe ihẽ axo rahã, myrandu katu ihẽ apandu ipe. A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu. A'erehe ihẽ ra'yr aja a'e. Pe, ipái aja ihẽ. 11 Yman nde pe One paraky ixo. Arahã a'e jaxer nde pe. Apo ihẽ pe a'e katu 'y. Apo nde pe a'e katu ta tĩ.

12 Apo nde koty a'e ke ihẽ amujywyr ta. Ihẽ apy'a katu ehe, a'erehe nde koty a'e ke ihẽ amujywyr rahã, ihẽ apyai te ta. 13 Myrandu katu ihẽ apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihẽ axo. Se ihẽ axo rahã, One ke ihẽ amupyta tar katu. Aja rahã, One riki ihẽ rehe haihu katu ta. Se nde erexo ym. A'erehe marã ka ym ihẽ rehe nde erehaihuha. (A'erehe One riki ihẽ rehe haihu katu ta.) 14 Nde erema'e ta me'ẽ te'e, a'erehe ihẽ rehe nde erehaihu katu ta, aja nde erekwa. Anĩ. Aja ym ihẽ aputar. Nde ereputar katu, a'erehe One pe nde erepandu ta:

—One! A'ep epyta. Páu rehe ehaihu katu — aja.

Anĩ we rĩ. “Ere” aja nde erepandu rahã jõ, a'e ke ihẽ amupyta ta.

15 Siremõ! Yman nengi One oho. Apo
nde koty a'e jywyr rahã, ne namõ aja te'e
a'e ixo ta my. 16 Nema'e miasu, aja ym ehe
har ekwa ekwa exo apo 'y. Kirisutu rehe
a'e jurujar katu, a'erehe ne mu apo 'y, aja
ekwa ekwa exo tĩ. A'erehe nde koty jywyr
rahã, i'ar koty te we miasu katu ame'ẽ ke
a'e apo 'y, aja ekwa ekwa exo. Nde aja
Kirisutu rehe a'e jurujar katu tĩ, a'erehe ne
mu aja a'e tĩ. A'erehe i'ar koty te we nde
pe katuha a'e tĩ. Ihẽ apy'a katu ehe. Ihẽ pe
katu a'e tĩ.
17 Nde aja Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu
pandu, aja nde erekwa katu. A'erehe One
ke nde rok pe emupyta katu. Ihẽ aja a'e
ke emupyta katu tĩ. 18 Yman ma'e katu ym
ame'ẽ ke a'e ma'e my. Nde pe ma'e ke a'e
mujywyr ta me'ẽ te'e my. Ame'ẽ ke paper
rehe emapyk. (Anĩ. Onema'e nixói te ma'e
ke.) A'erehe ihẽ riki ame'ẽ ke amujywyr
ta nde pe. 19 Ko paper rehe ihẽ amupinim
katu:
—Ihẽ Páu. Ihẽ ame'ẽ ta nde pe — aja.
Pe, kuja ekwa ekwa exo tĩ. (Myja nde ke
Tupã muhã katu ta my, ame'ẽ rehe har nde
pe ihẽ riki apandu. A'erehe ihẽ pe ma'e ke
nde ereme'ẽ ta me'ẽ te'e, ame'ẽja saka.)
20 Siremõ! Ihẽ mu aja nde! Jandema'e
sawa'e te rehe jajurujar katu, a'erehe ihẽ
apandu ame'ẽ ke ema'e katu. One ke nde
rok pe emupyta katu tĩ. Aja rahã, ihẽ ke nde
eremuhury katu ta.
21 Ihẽ apandu ame'ẽ ke nde erema'e katu
ta. One ke nde rok pe nde eremupyta katu
ta, aja ihẽ akwa katu. A'erehe paper pinim
ke nde pe ihẽ amondo axo. Jete riki. Ihẽ
apandu ame'ẽ 'ar koty te we katu ame'ẽ ke
nde erema'e katu ta, aja akwa katu. 22 Nde
koty ihẽ ahyk ta aho my, aja ihẽ akwa.
Ame'ẽ rehe har Tupã namõ pepandu katu,
a'erehe aja ihẽ akwa. A'erehe ihẽ akeriha
renda ke epeir katu apo tĩ.

Katuha ke Páu mondo

23 Jesu Kirisutu rehe har Epar pandu
pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym.
A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda
raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ namõ a'e
ixo. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo.
24 Mak aja tĩ. Katuha ke nde pe a'e mondo
ixo tĩ. Arita aja tĩ. Mondo ixo tĩ. Nema aja tĩ.
Mondo ixo tĩ. Ruk aja tĩ. Katuha ke nde pe
a'e mondo ixo tĩ. Ihẽ namõ myrandu katu
ke a'eta pandu pandu ixo.
25 Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te.
Mã peja johu pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ.
Upa.

Emberéu awa ta pe mupinim me'ẽ ke

Awa kome'ẽ paper mupinim my? Ukwa ym awa. Jundéu awa ta ngi har amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu. “Emberéu awa ta ke” aja amõ jundéu awa ta her tĩ. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper ke amõ mupinim. A'erehe kome'ẽ paper pinim: “Emberéu” aja jakwa.

Amõ ta amõ koty mu'e tar katu. “Ymanihar ta aja Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu tĩ. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe hymba ke hapy tĩ” aja mu'e naĩ.

“Anĩ. Mã peja ym” aja kome'ẽ paper rehe panduha ihĩ. “Jesu Kirisutu rehe jõ pehẽ py'a pemapyk. A'e riki upa katu te amõ ta 'ar koty te we katu te ha” aja panduha ihĩ tĩ.

Jesu kotyhar ta pe: “Ihẽ mu ta” aja pandu.

Tupã je'ẽha ke Ta'yr pandu

1 Yman Ta'yr uwyr ym rahã we, ima'e je'ẽha ke Tupã mujekwa. Amõ amõ rahã, mujekwa. Amõ koty koty mujekwa. Je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta pe mujekwa. Pe, a'eta riki jande ramũi ta pe Tupã je'ẽha ke pandu pandu hũ. 2 Apo anĩ. Ta'yr ke a'e muwyr. Pe, ima'e je'ẽha ke Ta'yr riki pandu pandu jande pe. Yman te Tupã pandu ipe: “Nde riki upa ma'e ke emujã” aja. A'erehe Ta'yr riki upa katu te ma'e ke mujã. Kome'ẽ ywy keruhũ mujã. Ywa ke mujã tĩ. Pe, Tupã pandu ipe tĩ:

—Nde pe upa katu te ma'e ke ihẽ ame'ẽ ta. Upa katu te nema'e wan ta. Aja te'e ta — aja Ta'yr pe.

3 Tupã katu te ha aja Ta'yr tĩ. Aja ngã pe Ta'yr mujekwa. Tupã aja Ta'yr tĩ. Upa katu te a'e mujã ame'ẽ ke henda pe te'e ihĩ katu. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke. Ywy rehe ihĩ ame'ẽ ke tĩ. Ihĩ katu tĩ. Ywa rehe wata ame'ẽ ke hape rupi wata katu tĩ. Pyrãtãha namõ a'e pandu, a'erehe henda pe te'e ihĩ katu. Wata katu tĩ. A'e manõ rahã, upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe awa ta py'a ke Tupã juhyk katu. A'e manõ, pe, kwera katu uhem tĩ. Pe, ywa pe Tupã rake a'e wapyk oho. Aja rahã, a'e riki je'ẽha te reko, aja mujekwa katu. Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Ta'yr riki Tupã je'ẽha rahoha ta 'ar koty te we katuha

4 Tupã rake Ta'yr wapyk, a'erehe Tupã je'ẽha rahoha ta 'ar koty te we Ta'yr katu te ha. “Ihẽ ra'yr” aja Ta'yr pe Tupã pandu, a'erehe ame'ẽ ta 'ar koty te we Ta'yr katuha tĩ. 5 Ta'yr pe jõ a'e pandu:

“Apo ngã pe ihẽ amujekwa ta. Nde riki ihẽ ra'yr. Nde pái ihẽ” aja.

Aja ym ima'e je'ẽha rahoha ta pe pandu. Amõ we Ta'yr pe a'e pandu:

“Ko nde pái ihẽ axo. Ihẽ ra'yr nde tĩ” aja.

Aja ym ima'e je'ẽha rahoha ta pe a'e pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.) 6 Upa awa ta 'ar koty te we katuha ame'ẽ ke a'e. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Ta'yr ke a'e muwyr tate rahã, upa katu te ima'e je'ẽha rahoha ta pe a'e pandu:

“Ihẽ ra'yr rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu” aja.

7 Ima'e je'ẽha rahoha ta rehe har a'e pandu rahã, kuja a'e pandu:

“Ywytu aja pahar ihẽma'e je'ẽha rahoha ta ke ihẽ amondo.

Tata aja pyrãtãha namõ ihẽma'e je'ẽha rahoha ta ma'e ke ma'ema'e ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ma'ema'e ta” aja.

(Aja rahã, je'ẽha rahoha ta ima'e miasu ta ke aja mujekwa. A'erehe Ta'yr wyr koty te we katuha, aja mujekwa.) 8 Ta'yr rehe har a'e mujekwa. Kuja:

“Ihẽ aja nde tĩ. (A'erehe: ‘Tupã’ aja nde pe amõ ta pandu ta tĩ.) Nde riki kapitã keruhũ te. Aja te'e ta nde erexo.

Nde kotyhar ta ke nde eremondo mondo rahã, katuha namõ nde eremondo mondo ta.

9 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e, ame'ẽ rehe nde ereparahy. Katu amõ ma'ema'e, ame'ẽ ke nde ereputar katu. A'erehe nde pe ihẽ apandu: ‘Ihẽma'e ke nde’ aja. Ihẽ Tupã.

Pe, nde rehe katu ame'ẽ ta pe ihẽ apandu: ‘Pehẽ katu’ aja.

I'ar koty te we nde pe ihẽ apandu: ‘Nde katu te’ aja. A'erehe nde rury katu nde erexo” aja Ta'yr rehe har Tupã

pandu. Yman ame'ẽ panduha ke
Ndawi mupinim.
10 Tupã pandu tĩ:
“Sawa'e! Kirisutu nde. Ma'e ke nixói te
rahã, kome'ẽ ywy keruhũ nde ere-
mujã.
Nema'e pyrãtãha namõ ywa ke nde ere-
mujã tĩ.
11-12 Upa ame'ẽ ta ke nixói te ta tĩ. Awama'e
mundeha aja ame'ẽ ke ymanihar
wan ta oho. Kanim ta.
Mundeha ke amõ pukek. Aja kome'ẽ ywy
keruhũ ke nde erepukek ta tĩ. Ywa
ke aja tĩ. Nde erepukek ta tĩ. (Pe, nde
erembor ta tĩ.)
Mundeha ymanihar ke amõ ombor. Pe,
pyahu ke pyhyk. Aja kome'ẽ ywy
keruhũ ke nde eremukanim ta tĩ.
Pe, pyahu ame'ẽ ke nde eremujã ta tĩ. Ywa
ke aja tĩ. Pyahu ame'ẽ ke nde ere-
mujã ta tĩ.
Nde anĩ. Aja te'e ta nde erexo katu. Nde
ruhã te hũ ame'ẽ ke nde” aja Ta'yr
rehe har Tupã pandu.
13 Ta'yr pe Tupã pandu:
“Se ihẽ rake ewapyk katu. Nde ruwajan
ta ke ihẽ amuputu'u katu ta. Upa
ame'ẽ ta nde rehe hendu katu ta” aja
ipe. (“Tupã rake wapyk” aja pandu
rahã: “A'e je'ẽha te reko” aja mu-
jekwa katu.)

Ima'e je'ẽha rahoha ta pe aja ym a'e pandu. Ta'yr pe jõ pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.)

14 Ma'erehe Tupã je'ẽha rahoha ta ixo my? Tupãma'e miasu ta ke ame'ẽ ta. Awa'ã ta aja te'e ixo. Pe, ame'ẽ ta ke Tupã mondo mondo. A'e muhã ta, ame'ẽ ta koty a'e mondo. Pe, ame'ẽ ta namõ a'eta ma'e ke ma'ema'e katu oho ixo tĩ.

2

Jande ke Tupã muhã katu

1 Ta'yr katuha riki Tupã je'ẽha rahoha ta 'ar koty te we katuha. A'erehe jetehar te ke jahendu ame'ẽ ke rehe mã peja tapijar te'e we jajurujar katu. Aja rahã jaharái ym ta. 2 Jande ramũi ta pe myrandu ke Tupã je'ẽha rahoha ta pandu pandu. Ame'ẽ riki: “Moise je'ẽha ke” aja jakwa katu. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja Tupã mujekwa ngã pe. Ame'ẽ je'ẽha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym rahã, a'eta ke Tupã mupyrara. Ame'ẽ ke rehe hendu ym rahã, aja tĩ. Tupã mupyrara tĩ. 3 Tupã je'ẽha rahoha ta pandu, ame'ẽ ke rehe awa hendu ym rahã, Tupã mupyrara. Aja rahã, ngã ke Ta'yr muhã katu ta, ame'ẽ myrandu rehe awa hendu ym rahã, marã ka ym Tupã mupyraraha ngi uhemiha. Moise je'ẽha rehe hendu ym, ame'ẽ ta 'ar koty te we mupyrara ta. (A'erehe Ta'yr pandu, ame'ẽ ke rehe i'ar koty te we hendu katu ta me'ẽ te'e.)

Ngã ke Tupã muhã katu ta, aja jandema'e sawa'e te riki pandu py. A'engi hendu ehe, ame'ẽ ta jande pe mujekwa tĩ. Jetehar te ke aja a'eta mujekwa jande pe. 4 Tupã aja tĩ. Mujekwa a'e tĩ. Jetehar te ke aja hendu ehe, ame'ẽ ta mujekwa ixo rahã, Tupã mujekwa tĩ. Kuja. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e katu rahã, ngã pandu: “Mã! Katu te hũ!” aja. Aja pandu ame'ẽ ke jetehar te ke aja a'e mujekwa katu ngã pe tĩ. Amõ we tĩ. A'e putar aja I'ãma'e pyrãtãha ke a'e muwyr. Ma'e ke Tupã'ã te'e me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe a'e muwyr. A'erehe Ta'yr rehe hendu, ame'ẽ ta pandu ame'ẽ ke riki jetehar te ke aja jakwa katu.

Jande ke muhã katu ame'ẽ rehe har

5 Kome'ẽ ywy keruhũ pyahu ame'ẽ rehe har japandu. Ame'ẽ ke Tupã mujã ta. “Ame'ẽ pe har tama'e kapitã keruhũ ke nde” aja ym ima'e je'ẽha rahoha ta pe a'e pandu. 6 Anĩ. Amõ pe a'e pandu. Pesarahã! Yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:
“Nde Tupã. Awa ke rehe nde erehará ym.
Awa te'e tipe. Anĩ. Nde eresak katu ehe.
7 A'e ke nema'e je'ẽha rahoha ta wyr koty te
we katuha, aja nde eremu'am.
I'i atu ym iwyr koty te we katuha. A'e ke
rehe nde eresak katu. A'erehe nde
erepandu: ‘Nde katu’ aja.
Kapitã keruhũ aja: ‘Nde katu’ aja nde
erepandu.
8 Pe, nde erepandu tĩ: ‘Upa katu te ma'e
ke ihĩ. Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ
nde’ aja nde erepandu tĩ.” Aja Tupã
je'ẽha rehe amõ mupinim.

Pesarahã! Ame'ẽ je'ẽha rehe Tupã mu-jekwa: “Upa katu te ma'e ke ixo. Ame'ẽ

tama'e kapitã keruhũ nde" aja. Aja rahã, upa katu te riki. Pyta we ym ma'e ke. Pesarahã! Apo sehar sawa'e aja ym we rĩ. Upa katu te, ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ym we rĩ. 9 Jesu anĩ. Ehe har jakwa. Ymaniwe awa te'e a'e ixo tĩ. (A'erehe Tupã je'ẽha rahoha ta wyr koty te we a'e katuha.) I'i atu ym awa te'e a'e ixo. Aja ixo rahã, Jesu manõ. Tupã usak katu ehe. A'erehe upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e pyrara. Pe, manõ. A'erehe apo Tupã pandu ipe: "Nde riki katu te me'ẽ ke" aja. Apo katuha renda pe a'e ixo 'y. (A'erehe Tupã je'ẽha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha apo tĩ, aja mujekwa katu.)

10 Upa ma'e ke Tupã mujã. Pe, a'e panduha rupi upa ma'e ke ixo katu. Jesu ke amõ ta mupyrara rahã, Tupã pandu: "Mã peja" aja. A'erehe a'e pyrara ixo. Pe, pyraraha upa rahã, a'e pandu ipe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. A'e pyrara, a'erehe heta ta'yr ta ke a'e raho. Katuha renda pe inamõ raho. Jesu riki hundutar oho py, ame'ẽja saka. Pe, Tupã muhã katu ame'ẽ ta haikwer rupi oho tĩ, ame'ẽja saka tĩ. (A'erehe Tupã je'ẽha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha, aja mujekwa katu.)

11 Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ ke ngã py'a ngi Jesu juhyk. A'erehe Tupã riki ame'ẽ tama'e pái keruhũ. Jesu pái tĩ. Peteĩ riki jande pái keruhũ. A'erehe ipy'a juhyk ame'ẽ ta pe Jesu pandu: "Ihẽ mu ta" aja. Huxĩ ym ha namõ a'e pandu: "Ihẽ mu ta" aja. (Ame'ẽ ke amõ mujekwa.) Kuja. 12 Tupã pe a'e pandu:

"Ma'e ke nde erema'ema'e. Ame'ẽ ke ihẽ mu ta pe ihẽ apandu ta.

A'eta jy'ar rahã, nde rehe har ihẽ apandu ta: 'Katu te me'ẽ ke a'e' aja."

13 A'e pandu tĩ:

"Tupã rehe ihẽ ajurujar katu ta" aja. (Aja rahã, imu ta aja a'e tĩ, aja a'e mujekwa katu.)

Amõ we tĩ:

"Se nde eremuhã katu, ame'ẽ ta namõ ihẽ axo. Nde ra'yr ta aja a'eta. Ihẽ pe a'eta ke nde ereme'ẽ, ame'ẽja saka" aja Tupã pe Ta'yr pandu. (Aja rahã, imu ta aja a'e tĩ, aja a'e mujekwa katu.)

14 "Ta'yr ta" aja a'e pandu. Ame'ẽ ta riki awa ta te'e a'eta tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke. Pe, Jesu uwyr rahã, ame'ẽ ta aja a'e tĩ. Awa te'e a'e tĩ. A'erehe a'e manõ rahã, Satanama'e pyrãtãha ke a'e muputu'u. Manõha ngi ngã ke Satana mukyje. (Ãjã ramũi a'e.) Ame'ẽ ke a'e mukanim tĩ. 15 Manõha ngi awa kyje. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo rahã, aja te'eha kyje. Ame'ẽ kyjeha ke Jesu mukanim. Kyjeha ngi poir, ame'ẽja saka.

16 Pesarahã! Tupã je'ẽha rahoha ta py'a ke a'e muhury ym uwyr. Amõ ta py'a ke muhury uwyr. Kuja. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim: "Amarã rainõ ta py'a ke a'e muhury uwyr" aja. (Aja pandu rahã, Tupã kotyhar ta rehe har pandu, aja jakwa katu.) 17 Ngã py'a ke a'e muhury katu uwyr, a'erehe imu ta aja a'e uwak ta me'ẽ te'e tĩ. Jande riki imu ta aja tĩ. Aja rahã, jande aja a'e tĩ. Awa te'e rahã, pa'i keruhũ aja a'e ixo tĩ. (Jesu riki pa'i keruhũ aja tĩ.) Tupãma'e ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e katu. Pa'i keruhũ aja ixo rahã, awa ta rehe a'e pyrara usak. A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e, ame'ẽ ke rehe pa'i keruhũ muhepy. (Jesu riki pa'i keruhũ.) A'erehe ngã rehe Tupã ipy'a jywyr katu. 18 Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ẽ ke Satana putar tipe. (Anĩ. Ma'e ym te a'e.) Satana manga manga tipe. (Ãjã ramũi a'e.) A'erehe mangaha ke Jesu ukwa katu. A'erehe Tupã kotyhar ta ke ãjã ramũi manga manga rahã, ame'ẽ ta py'a ke Jesu mãtã katu. Ame'ẽ ke ukwa katu tĩ. A'e pyrara tĩ. A'erehe Tupã kotyhar ta pyrara ixo rahã, ame'ẽ ta py'a ke Jesu mãtã katu tĩ. Ame'ẽ ke ukwa katu tĩ.

3

Moise 'ar koty te we Jesu katuha

1 Ihẽ mu ta! Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe ihẽ mu ta aja pehẽ. Pehẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ koty pehẽ py'a pemuruwak — aja.

Pesarahã! Mã peja Jesu rehe har pekwa pekwa pexo. A'e ke Tupã muwyr. Pa'i keruhũ aja a'e ke muwyr. Pe, jande japandu:

—Ixotyhar ta ke jande. Jajurujar katu ehe — aja.

2 Tupã pandu ipe:

—Pa'i keruhũma'e ma'eha ke nde erema'ema'e — aja.

A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e katu. Yman Moise aja tĩ. Juja katu te ma'eha tĩ. Tupã pandu ipe:

—Ihẽ kotyhar ta rehe esak katu — aja ipe. —Ame'ẽ ma'eha ke nde pe ihẽ ame'ẽ — aja Moise pe.

A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke Moise ma'ema'e katu. 3 Ok mujãha pe amõ ta pandu: "Mã! Katu nde eremujã!" aja. Aja ok rehe har aja pandu ym awa. A'erehe ok mujãha riki ok 'ar koty te we katuha. Aja Jesu tĩ. Moise 'ar koty te we Jesu katuha a'e tĩ. (A'erehe Jesu rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e.) 4 Ok pame katu te awa mujã. Tupã riki upa katu te ma'e ke mujã. 5-6 Tupãma'e miasu ke Moise. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Tupã kotyhar ta rehe a'e usak katu. Pe, ma'e ke Tupã mujekwa ta, ame'ẽ ke ngã pe a'e pandu pandu. Kirisutu riki Tupã ra'yr. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Tupã kotyhar tama'e kapitã keruhũ ke a'e. Moise riki miasu. Kirisutu riki Tupã ra'yr. A'erehe Moise 'ar koty te we katuha. Kirisutu kotyhar ta ke jande. Aja rahã, ma'e hok wyr pe har ta aja jande jaxo. Kirisutu jywyriha ke rehe jaharõ katu. Jande ke amõ ta mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu. Jajurujar katuha ke jahijar ym. Upa aja jaxo rahã, ima'e hok wyr pe har ta ke aja jaxo. Ixotyhar ta ke jande aja jamujekwa katu.

Jande py'a ke Tupã muhury katu

7 (Ixotyhar ta ke jande, a'erehe mã peja Tupã rehe pehendu katu.) Aja yman Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amõ mupinim. (Kuja jundéu awa ta rehe har mupinim.)

"Apo Tupã pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katurahã!

8 'Anĩ. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Mã pahar pehendu katu ehe.

Awa nixói te ame'ẽ pe pehẽ ramũi ixo rahã, a'eta pandu: 'Tupã ke japutar ym. Jahendu ym ta ehe. Jande ke a'e mupyrara ym ta' aja pandu naĩ.

Aja a'eta manga manga tipe. Ame'ẽ ta aja mã peja ym pexo tĩ. (A'erehe pahar pehendu katu ehe.)

9 Pe, Tupã pandu: 'Yman ihẽ ama'ema'eha ke a'eta usak tipe. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e hũ tipe.

Kuja, 40 warahy 'ar rahã, a'eta usak tipe. Anĩ. Ihẽ ke a'eta putar ym. A'eta ke ihẽ amupyrara ym ta' aja a'eta ukwaha naĩ. A'erehe ihẽ ke a'eta manga manga hũ tipe. Katu ym aja.

10 A'erehe a'eta rehe ihẽ aparahy. A'erehe ihẽ ajupandu ihẽ jupe: 'Ihẽ rehe a'eta hendu ym.

Ihẽ ngi amõ rehe a'eta py'a ke a'eta muruwak. Aja te'eha a'eta. Ihẽ amu'e, aja a'eta ixo ym. Katu ym aja' aja riki.

11 A'erehe a'eta rehe ihẽ aparahy. Pe, ihẽ apandu: 'Ihẽ apandu katu ame'ẽ ke ama'e katu ta kỹ.

Amõ henda amukatu. Ame'ẽ pe a'eta ixo ym ta. (Kanaã ywy ke ame'ẽ.)

A'ep a'eta oho rahã, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe. Ihẽ ame'ẽ ta tipe' aja Tupã pandu." Aja Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amõ mupinim.

12 Ihẽ mu ta! Pesak katu pehẽ juehe pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo. Ame'ẽ ke jõ peputar rahã, Tupã ngi amõ koty pehẽ py'a pemuruwak ta. Katu ym aja. Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e. 13 Pesarahã! "Apo" aja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Aja rahã, apo riki wera rahã pame katu te pehẽ py'a pemãtã katu pehẽ juehe pexo. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. Aja rahã: "Anĩ. Jahendu ym ta ehe" aja ym pepandu. A'erehe angaha pewe ihĩ rahã, pehendu katu ehe. 14 Kirisutu rehe jajurujar katu py rahã, ixotyhar ta ke jande, aja jakwa katu te. Aja tapijar te'e we jaxo rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo ame'ẽ ta ke jande. 15 Pesarahã! Amõ we ihẽ apandu. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Apo Tupã pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katurahã! 'Anĩ. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Pahar pehendu katu ehe.

Awa nixói te ame'ẽ pe pehẽ ramũi ixo rahã,
a'eta pandu: 'Tupã ke jande japutar
ym. Jahendu ym ta ehe' aja yman
amõ mupinim." A'eta aja pexo ym
pehẽ tĩ.
16 Awa riki Tupã pandu ame'ẽ ke rehe
hendu ym my? Awa riki pandu my: "Tupã
ke japutar ym" aja? Pesarahã! Jande ramũi
ta ke ame'ẽ ta. A'eta riki Tupã pandu ame'ẽ
ke rehe hendu ym. A'eta riki pandu: "Tupã
ke japutar ym" aja. A'eta ke Eji ywy ngi
Moise muhem raho. 17 Awa rehe Tupã
parahy my? Kuja, 40 warahy 'ar rahã, a'e
parahy. Pesarahã! Jande ramũi ta ke ame'ẽ
ta. A'eta rehe Tupã parahy. A'eta riki ma'e
ka'u te'eha ke ma'ema'e hũ. A'erehe awa
nixói te ame'ẽ pe upa katu te a'eta manõ.
18 Tupã pandu: "Ihẽ apandu katu ame'ẽ
ke ama'e katu ta kỹ. Amõ henda amukatu
ame'ẽ pe a'eta ixo ym ta. (Kanaã ywy
ke ame'ẽ.) A'ep a'eta oho rahã, putu'uha
ke a'eta ukwa ta tipe. Ihẽ ame'ẽ ta tipe"
aja a'e pandu. Awa pe a'e pandu my?
Pesarahã! Jande ramũi ta pe a'e pandu.
A'eta riki pandu: "Tupã ke japutar ym"
aja. 19 A'erehe Tupã pandu: "Ame'ẽ ywy
pe a'eta oho ym" aja pandu ame'ẽ ke jande
jakwa. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'eta
jurujar ym, a'erehe ame'ẽ ywy pe a'eta oho
ym tĩ. (A'erehe ame'ẽ ta aja ym pehẽ tĩ.
Pahar pehendu katu ehe.)

4

1 Tupã pandu jande pe:
—Ihẽ apandu katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e
katu ta kỹ. Amõ henda amukatu. A'ep ihẽ
namõ peputu'u ta kỹ — aja.
(Aja pandu rahã, ima'e henda pe inamõ
jaxo ta, aja mujekwa katu.) Pesak katu
pehẽ juehe! Aja rahã, tapijar te'e we peju-
rujar katu ehe. Aja rahã, ame'ẽ renda pe
peho ta kỹ. A'erehe pesak katu pehẽ juehe
pexo. 2 Myrandu katu rehe jande ramũi
ta hendu tipe. "Putu'uha" ame'ẽ myrandu
katu rehe hendu tipe. A'eta aja jahendu tĩ.
A'eta hendu tipe. Hendu rahã, a'eta jurujar
ym. A'erehe mã peja a'eta aja ym jande tĩ.
A'erehe mã peja jahendu katu ehe. 3 Jande
riki jajurujar katu ehe ame'ẽ ta ke. A'erehe
Tupã ixo, ame'ẽ putu'uha renda pe jaho ta
kỹ. Yman Tupã pandu:
"Ihẽ aparahy, a'erehe a'eta pe ihẽ apandu:
'Ihẽ apandu katu ame'ẽ ke ama'ema'e katu
ta kỹ.
Amõ henda amukatu. Ame'ẽ pe a'eta oho
ym ta. (Kanaã ywy ke ame'ẽ.) A'eta
oho rahã, putu'uha ke a'eta ukwa ta
tipe.
Ihẽ ame'ẽ ta tipe' aja Tupã."
Upa kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã rahã,
a'e putu'u. Ame'ẽ ngi har a'e ma'ema'eha
riki upa. Upa tipe. Anĩ. A'e pandu:
"Putu'uha renda pe a'eta oho ym ta" aja.
4 Awa po wajar mokõihar rehe har amõ
mupinim. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:
"Awa po wajar peteĩ rahã Tupã paraky
rahã, a'e putu'u. Awa po wajar mokõihar
rehe a'e putu'u" aja amõ mupinim. 5 Pe,
amõ rahã, kuja mupinim. Tupã pandu:
"Ihẽ apandu, ame'ẽ ywy pe a'eta oho ym ta.
A'eta oho rahã, putu'uha ke a'eta ukwa ta
tipe" aja. (Ame'ẽ ywy upa Tupã mukatu.
Pewe ihĩ tipe. Anĩ. Oho ym ame'ẽ ta.)
6 Ame'ẽ myrandu katu ke rehe hendu py,
ame'ẽ ta jurujar ym ehe. A'erehe putu'uha
ke a'eta ukwa ym. Aja rahã, amõ ta riki
putu'uha ke ukwa ta. 7 Pesarahã! Amõ
weraha ke Tupã manga, aja jakwa. A'e
pandu: "Apo" aja. Yman te warahy 'ar
aha oho rahã, pe, Ndawi pe a'e mujekwa.
Ame'ẽ ke apandu ramõ. Kuja:
"Apo Tupã pandu ame'ẽ ke rehe pehendu
katurahã!
'Anĩ. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu.
Pahar pehendu katu ehe" aja Tupã
je'ẽha rehe amõ mupinim.
8 Kanaã ywy pe jande ramũi ta ke Josue
raho tipe. Anĩ. "Putu'u" aja ym ngã ixo.
"Putu'uha ihẽ ame'ẽ ta" aja Tupã pandu.
Aja ngã ixo rahã, kuja Tupã pandu ym ta
tipe:
—Amõ wera rahã, putu'uha ke ihẽ ame'ẽ
ta — aja.
9 Pesarahã! Ixotyhar ta pe putu'uha ke
Tupã me'ẽ ta. Awa popa wajar mokõihar
wera rahã, Tupã putu'u riki. Aja putu'uha
ke ixotyhar ta ukwa ta tĩ. 10 "Putu'uha ke
ihẽ ame'ẽ ta" aja Tupã pandu. Pe, ame'ẽ ke
amõ ukwa rahã, a'e putu'u katu ta. "Putu'u
katu" aja pandu rahã, henda pe Tupã namõ
ixo ta, aja mujekwa katu. A'erehe kome'ẽ

ywyma'e ma'ema'eha ke upa. Tupã namõ ixo, a'erehe upa. Tupã ma'e ke mujãha ngi a'e putu'u. Aja amõ putu'u ta tĩ. 11 Ame'ẽ putu'uha rehe mã peja jaho. Aja rahã, upa katu te jande japutu'u katu ta. (Tupã namõ jaxo katu ta.) Jande ramũi ta aja ym jande tĩ. A'eta Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar ym, a'erehe putu'uha ke a'eta ukwa ym.

12 A'erehe mã peja jahendu katu ehe. Pesarahã! Awa riki ixuwe katu. Aja Tupã je'ẽha tĩ. A'erehe Tupã je'ẽha mujekwa, aja jande jama'ema'e ta me'ẽ te'e. Kyse upa te'e haimbe ame'ẽ ke haimbe katu. So'o rukwer mondok rahã, ixangwer ke rehe uhyk katu. Tupã je'ẽha riki kyse upa te'e haimbe aja saka. I'ar koty te we haimbe riki. Amõ hendu rahã, ipy'a rehe uhyk, ame'ẽja saka. A'erehe ipy'a pe ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke mujekwa juehe har. "Ko katu." Anĩ rahã: "Ko katu ym. Jaxer" aja mujekwa. Ipy'a pe ma'e ke putar, ame'ẽ ke mujekwa jupe tĩ. "Ko katu." Anĩ rahã: "Ko katu ym. Jaxer" aja mujekwa. (Upa ipy'a rehe ma'e ke amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke Tupã je'ẽha mujekwa. A'erehe Tupã rehe jahendu ta me'ẽ te'e.) 13 Upa ma'e ke Tupã ukwa katu. Marã ka ym ma'e ke ingi mukanĩha awa. Upa a'e mujã ame'ẽ ke a'e ukwa katu. Upa ma'e ke a'e usak tĩ. Yman rahã, upa jama'ema'e ame'ẽ ke japandu ta ipe tĩ. (A'erehe mã peja jahendu katu ehe apo 'y.)

Jesu riki jandema'e pa'i keruhũ

14 Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe mã peja tapijar te'e we jajurujar katu ehe. Jesu riki jandema'e pa'i keruhũ. Tupã ra'yr a'e tĩ. Jande rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu ixo. Inamõ ixo. 15 Jande pitu te'e. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ẽ ke Jesu ukwa katu. Pe, jande rehe pyrara usak tĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'ẽ ke Satana putar katu. (Ãjã ramũi a'e.) Ame'ẽ ke a'e manga manga. Jande aja jandema'e pa'i keruhũ tĩ. Satana manga manga tipe. Jandema'e pa'i keruhũ ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te. A'erehe jande py'a ke a'e mãtã katu. Ame'ẽ ke ukwa katu. Jandema'e pa'i keruhũ a'e tĩ. 16 A'erehe mã peja Tupã namõ japandu pandu katu. Jakyje ym ha namõ a'e wapyk ame'ẽ ndutar koty jahyk katu, ame'ẽja saka. Aja rahã, japandu pandu katu inamõ. Arahã jande rehe a'e ipy'a katu. Jande rehe a'e pyrara usak tĩ. Jande pitu te'e rahã, jande py'a ke a'e mãtã katu tĩ.

5

1 Sehar sawa'e ta ngi har pa'i keruhũ ke jande jajo'ok. A'e riki mukatuha aja saka. Tupã namõ mukatuha. Ma'e ke amõ ma'ema'e ta me'ẽ te'e, ame'ẽ ke henda ke pe pa'i keruhũ ma'ema'e. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ma'e ke pa'i keruhũ riki me'ẽ me'ẽ Tupã pe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngi Tupã juhyk, ame'ẽ ke amõ putar rahã, arapuharan ke a'e werur, pa'i keruhũ pe. Pe, ame'ẽ ke pa'i keruhũ hapy. Aja jundéu awa ta ma'ema'eha ke. 2 Pa'i keruhũ awa te'e a'e tĩ. A'erehe pitu te'e a'e tĩ. A'erehe amõ ta pe wewe katu pandu. Amõ ta ukwa ym ame'ẽ ta ke. Ka'u te'eha ma'ema'eha namõ ixo ame'ẽ ta ke tĩ. Ame'ẽ ta pe pa'i keruhũ wewe katu pandu. 3 A'e pitu te'e tĩ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tĩ. A'erehe ima'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe arapuharan ke a'e hapy tĩ. Aja Tupã pe pandu: "Ihẽ py'a ke ejuhyk apo 'y" aja. Ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe arapuharan ke a'e hapy tĩ.

4 "Ihẽ riki pa'i keruhũ wan ta" aja ym sawa'e jeje jumu'am. Anĩ. Tupã putar, aja amõ mu'am: "Pa'i keruhũ wan ta nde" aja. Arã riki aja. Yman amõ pandu ipe: "Nde riki pa'i keruhũ apo 'y" aja.

5-6 Kirisutu aja tĩ. "Ihẽ riki pa'i keruhũ wan ta" aja jeje jumu'am ym tĩ. Anĩ. Tupã riki pandu ipe. Aja amõ riki Tupã je'ẽha rehe mupinim.

"Ihẽ ra'yr nde. Nde pái ihẽ tĩ" aja ngã pe ihẽ apandu apo 'y.

Amõ mupinim we tĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke mupinim.

"Pa'i keruhũ nde. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde pa'i keruhũ tĩ" aja pandu.

7 Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, Tupã namõ a'e pandu pandu. (Sehar pa'i keruhũ ma'eha aja a'e tĩ.) "Mã! Ihẽ ke ngã jukwa ta. Nde ereputar rahã, emuhem ihẽ

ke kỹ” aja pandu pandu. Hãtã a'e pandu ipe. Jixi'u tĩ. (Aja rahã, sehar pa'i keruhũ aja pitu te'e a'e tĩ aja mujekwa tĩ.) “Ihẽ jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ym Ta'yr pandu. Amõ we tĩ. Ipái keruhũ rehe a'e ipy'a katu tĩ. A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke rehe Tupã hendu katu. 8 Tupã ra'yr ke a'e tipe. Anĩ. A'e ke amõ ta mupyrara hũ. Ame'ẽ ke Tupã putar, aja a'e ukwa katu. A'erehe ipy'ahu te'e hendu. Amõ ta mupyrara rahã, Tupã pe a'e pandu: “Tapijar te'e we nde rehe ahendu katu axo” aja. Aja hendu katuha ke a'e jumu'e. (Sehar pa'i keruhũ aja Tupã rehe hendu katu tĩ.) 9 Pe, upa rahã, ehe har Tupã pandu: “Katu te ame'ẽ ke nde” aja. Pe, ywa pe mujywyr raho. A'erehe Ta'yr riki ngã ke muhã katu. Upa hendu katu ame'ẽ ta ke a'e muhã ta. Aja te'e ta inamõ a'eta ixo. 10 Pe, Tupã pandu tĩ:

—Nde riki pa'i keruhũ. Mekisende aja nde riki pa'i keruhũ tĩ — aja Ta'yr pe.

Ta'yn ta aja ym ma'e ke pekwa pekwa pexo

11 Kirisutu riki pa'i keruhũ ame'ẽ rehe har amõ we ihẽ apandu tar katu tipe. Anĩ. Pehẽ ãkã ianam rãi, a'erehe marã ka ym upa katu te amujekwaha pehẽ pe. 12 Yman Jesu kotyhar ta ke aja pexo. Tupã je'ẽha ke amõ ta pe pemu'e ta me'ẽ te'e tĩ. Anĩ. Aja ym rĩ. Pehẽ pe amõ ta Tupã je'ẽha ke mu'e we rĩ. Pejurujar katu py rahã, pejumu'e. Ame'ẽ ke pejumu'e we rĩ. Ta'yn ta aja kamby te'e u'u ame'ẽja saka. (Aja rahã ta'yr mi Tupã je'ẽha ke pekwa.) Tiha ame'ẽ ta aja pexo rahã, so'o pupur ke pe'u ta tipe. So'o pupur ke pe'u, aja rahã, Tupã je'ẽha ke pekwa katu, aja pexo. 13 Kamby te'e u'u ame'ẽ ke ta'yn riki. Pe, ta'yn rahã, ukwa ym ma'e ke. Ma'e riki katu ame'ẽ ke my? Ma'e riki katu ym ame'ẽ ke my? Ame'ẽ ke ukwa ym. 14 So'o pupur ke u'u, ame'ẽ ke tiha ame'ẽ ke a'e. Yman ixo. A'erehe upa ukwa katu. Ma'e katu ame'ẽ ke ukwa katu. Pe, ame'ẽ ke ma'ema'e katu. Ma'e katu ym ame'ẽ ke ukwa katu tĩ. Pe, ame'ẽ ke ma'e ym tĩ.

6

Mã peja Tupã rehe har pejumu'e we rĩ

1 Mã peja katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu, a'erehe Tupã je'ẽha ke mã peja i'ar koty te we jajumu'e katu te we ta rĩ. Mã peja tiha ame'ẽ ta aja jaxo. Kirisutu rehe jajurujar katu py rahã, ehe har jõ jajumu'e. Ame'ẽ ke rehe jõ mã peja ym jakwa jakwa jaxo rĩ. Arahã ma'e jaka'u te'eha jama'eha ngi jande py'a ke jamuruwak ta me'ẽ te'e, aja jajumu'e. Tupã rehe jajurujar katu ta me'ẽ te'e, aja jajumu'e tĩ. 2 Jande ke amõ ta mujahuk ta me'ẽ te'e, aja jajumu'e tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke apo 'y, aja jamujekwa.) Jande ãkã rehe ipo ke amõ mujar rahã, pandu: “Mã peja nde rehe Tupã usak katu” aja. Aja jajumu'e tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jajumu'e tĩ. Yman rahã ixotyhar ta aja ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta tĩ. Pe, aja te'eha mupyraraha renda pe ixo ta, aja jajumu'e tĩ. Upa aja jajumu'e py, ame'ẽ ke rehe mã peja ym jakwa jakwa jaxo rĩ. 3 Mã peja i'ar koty te we Tupã je'ẽha ke jajumu'e katu. Tupã putar rahã, amõ we ame'ẽ ke jajumu'e katu ta kỹ.

Mã peja pejurujar katuha ke pehijar ym

4 Tupã rehe jurujar katuha ke amõ ta hijar rahã, marã ka ym ipy'a ke Tupã koty muruwakiha tĩ. Yman Tupã rehe har a'eta jumu'e katu riki. I'ã ke a'eta py'a rehe Tupã moĩ tĩ. Ywa ngi ma'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke a'eta ukwa tĩ. Pyhyk katu tĩ. 5 Tupã pandu ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e katu, aja a'eta ukwa katu tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pyahu ame'ẽ ke pyrãtãha namõ Tupã mujã ta tĩ. Aja me'ẽ pyrãtãha ke rehe a'eta usak tĩ. (Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e rahã, a'eta usak tĩ.) 6 Pe, Tupã rehe jurujar katuha ke a'eta hijar. Aja rahã marã ka ym ipy'a ke Tupã koty muruwakiha tĩ. Aja rahã, marã ka ym jurujar katuha ehe tĩ. Tupã ra'yr ke myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe mupyrãtã we ta tĩ, ame'ẽja saka. Aja rahã, Tupã ra'yr rehe ngã puka puka hũ, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã marã ka ym ipy'a ke Tupã koty muruwakiha tĩ.

7 Ywy rehe aman u'ar u'ar. Pe, ma'eywa uhem katu. Ame'ẽ ke ijar u'u katu. Ame'ẽ ma'eywa ke Tupã muhury katu. Usak katu ehe. Aja awa tĩ. Je'ẽha ke Tupã mujekwa ngã pe. Pe, jurujar katu ehe. Ma'e katu

ame'ẽ ke a'e ma'ema'e tĩ. Ma'eywa hury katu, ame'ẽja saka ame'ẽ. Ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu tĩ. 8 Pe, ywy ngi juruwe jõ uhem rahã, ame'ẽ kupixa jaxer riki. Kupi'i jõ uhem rahã, aja tĩ. Jaxer tĩ. Aja amõ ta tĩ. Je'ẽha ke Tupã mujekwa ngã pe. Ame'ẽ ke rehe jurujar katu. Pe, a'engi hijar tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke aja ym ma'ema'e. Juruwe uhem, ame'ẽja saka ame'ẽ. Aja rahã, Tupã pandu tate my: "Pehẽ katu ym. Aputar ym pehẽ" aja my. Juruwe ke kupixa jar jo'ok. Pe, xirik rahã, hapy. Upa ukwái. Aja hijar ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta tĩ.

Ixotyhar ta rehe tapijar te'e we pesak katu rĩ

9 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu, a'erehe hãtã ihẽ aje'ẽ pehẽ pe. Pejurujar katuha ke pehijar ym, aja ihẽ akwa. Kupixa jaxer aja ym pehẽ tĩ, aja akwa tĩ. Pehẽ ke Tupã muhã katu, a'erehe ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e muwyr ta tĩ. Kupixa katu, aja me'ẽ pehẽ tĩ, aja ihẽ akwa tĩ. 10 Tupã riki katu te ame'ẽ ke a'e. Pehẽ pepy'a katu ehe, a'erehe Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ katu. Ame'ẽ ke Tupã harái ym ta. Jete. Tapijar te'e we Jesu kotyhar ta rehe pesak katu rĩ. Aja Tupã rehe pepy'a katu, aja pemujekwa. 11 Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Pehẽ pame katu te aja pexo. Jesu jywyr ym rahã we, mã peja aja te'e ta pexo, aja japutar katu. Pe, pehẽ rury katu ta pexo. Jesu jywyriha rehe peharõ katu pexo. Pe, a'e jywyr rahã, pehẽ rury katu ta. 12 Amõ ta pe Tupã pandu katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta kỹ. Kuja: "Ihẽ namõ pexo ta" aja. Ame'ẽ rehe a'eta jurujar katu. Ame'ẽ rehe ipy'ahu we harõ ixo rĩ. Ame'ẽ ke hijar ym rĩ. A'erehe Tupã pandu katu, ame'ẽ ke a'eta pyhyk katu. Ame'ẽ ta aja pexo tĩ. Pehẽ ãkã ianam rãi aja ym pexo.

Tupã pandu katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu

13-14 Amarã pe Tupã manga katu: "Nde rehe ihẽ asak katu ta. Ne rainõ ta ke ihẽ amuheta hũ ta" aja Tupã. A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta, aja Amarã pe mujekwa. Tupã 'ar koty te we katu te ame'ẽ ke nixói te. A'erehe ima'e je'ẽha namõ manga katu ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e katu. 15 Ame'ẽ rehe ipy'ahu te'e we ixo rĩ. A'erehe Tupã manga katu ame'ẽ ke Amarã pe a'e muwyr katu. 16 Sehar sawa'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta, aja sawa'e pandu rahã, i'ar koty te we pyrãtã katu ame'ẽ je'ẽha rupi a'e pandu. Aja rahã, katu tiki. Aja rahã, sawa'e ta je'ẽ je'ẽha putu'u ta riki. "A'e ma'ema'e ym ta" aja ym pandu ta. Panduha ke mukanim ym te ta awa, aja ukwa.

17 Amõ ta pe Tupã pandu: "Pehẽ ke ihẽ amuhã ta" aja. "Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ amukanim ym te ta" aja a'eta pe Tupã mujekwa tar katu. A'erehe a'e pandu tĩ: "Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta" aja. 18 A'e pandu ame'ẽ ke Tupã mukanim ym te ta. "Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta" aja Tupã pandu. Ame'ẽ ke a'e muruwak ym te ta tĩ. Marã ka ym te'e panduha a'e. A'erehe Tupã kotyhar ta aja jaxo rahã, a'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta, aja jakwa katu. Jande py'a ke a'e mãtã katu tĩ. A'erehe Tupã namõ jaxo ta, ame'ẽ ke rehe jaharõ katu jaxo. Ame'ẽ panduha ke jahijar ym te ta.

19 Tupã namõ jande jaxo ta, ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo. A'erehe jajurujar katuha ke jahijar ym ta. Tupã namõ jaxo ta, ame'ẽ riki jetehar te ke. Marã ka ym awa mukanĩha. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kapy ihĩ. Pan te'e hukwen kyndaha a'ep ihĩ. Ame'ẽ rupi sehar pa'i keruhũ asa oho. Tupã namõ pandu rahã, ame'ẽ rupi asa oho. Aja ywa pe Jesu oho tĩ. Tupã namõ a'e pandu pandu. Pan te'e hukwen kyndaha aja a'e asa oho, ame'ẽja saka. Pe, Tupã namõ ixo apo 'y. 20 A'ep Jesu riki oho py. A'erehe Tupã namõ jaxo ta kỹ, aja jakwa katu. Haikwer rupi jaho ta kỹ tĩ. Jande rehe har Tupã pe a'e pandu pandu ixo. A'e riki pa'i keruhũ. Aja te'eha a'e. Mekisende aja Jesu riki pa'i keruhũ tĩ.

7

Mekisende rehe har

1 Apo Mekisende rehe har ihẽ apandu ta. A'e riki sehar kapitã keruhũ tĩ. Sarẽ ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ. Sehar pa'i keruhũ a'e tĩ. Tupã pe a'e paraky ixo. Tupã riki ywatehar ke a'e. Sehar amõ kapitã keruhũ ta namõ Amarã jumai mai. Pe,

ame'ẽ ta ke a'e muputu'u riki. Pe, hok koty a'e jywyr oho ixo rahã, Mekisende uhyk ehe. Pandu ipe: “Mã peja nde rehe Tupã usak katu” aja Amarã pe. 2 Pe, ma'e ke Amarã me'ẽ ipe. Kapitã keruhũ ta ke muputu'u rahã, a'etama'e ke upa pyhyk raho. Upa ame'ẽ ke Amarã mowok. Jande popa hetaha aja mowok. Ame'ẽ jande popa hetaha ngi har peteĩ Mekisende pe a'e te'e me'ẽ. Mekisende mokõi her namõ ixo: “Ko kapitã keruhũ. Katu te ame'ẽ ke jõ ma'ema'e ame'ẽ ke a'e” aja her. Amõ her: “Ko kapitã keruhũ. Ngã jumai ym te ame'ẽ ke a'e” aja her tĩ. (A'erehe jandema'e sawa'e te aja a'e tĩ. Kapitã keruhũ a'e tĩ. Jumaiha nixói ipe tĩ.) 3 Mekisende pái rer ke jande jakwa ym. Imãi rer jakwa ym tĩ. Hamũi ta rer jakwa ym tĩ. Myja rahã a'e u'ar my? Jakwa ym tĩ. Myja rahã a'e manõ my? Jakwa ym tĩ. (A'erehe ixuwe katu ixo, ame'ẽja saka.) A'erehe Tupã ra'yr aja a'e tĩ. (Ixuwe katu aja ixo a'e tĩ.) Pa'i aja te'eha a'e ixo.

4 Mekisende riki katu te ame'ẽ ke, aja pekwa. Amarã jande ramũi ke a'e. Amõ kapitã keruhũ ta namõ a'e jumai rahã, a'etama'e ke a'e pyhyk. Pe, jande popa hetaha ngi har peteĩ Mekisende pe a'e te'e me'ẽ. A'erehe Mekisende riki katu te ame'ẽ ke a'e, aja pekwa. (Amarã 'ar koty te we katuha.)

5 Rewi rainõ ta pa'i ta ke. Moise je'ẽha mujekwa: “Jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke jo'ok. Jundéu awa ta ngi jo'ok” aja pa'i ta pe mujekwa. Ianam ta ngi jo'ok. Amõ awa ta ngi anĩ. Jo'ok ym. Ianam ta riki Amarã rainõ ta ke tĩ. 6 Mekisende Rewi rainõ ym. Jundéu awa ym a'e. Amarã ngi ma'e ke a'e jo'ok. Jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke a'e jo'ok. Pe, Amarã pe a'e pandu: “Mã peja nde rehe Tupã usak katu” aja. Amarã pe Tupã pandu: “Ne rainõ ta ke ihẽ amuheta hũ ta” aja. Ame'ẽ Amarã pe katu ame'ẽ ke Mekisende pandu.

7 Amõ pe amõ pandu: “Mã peja nde rehe Tupã usak katu” aja. Ame'ẽ pandu ame'ẽ ke amõ 'ar koty te we pyrãtãha, aja jakwa katu. (A'erehe Mekisende riki Amarã 'ar koty te we katuha aja jakwa katu.) 8 Jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke pa'i ta jo'ok. Awa ta te'e a'eta. A'erehe manõ ta tĩ. Mekisende anĩ. Jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke a'e jo'ok tĩ. Pe, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim: “A'e ixo” aja. (Aja rahã, a'e manõ, aja Tupã je'ẽha rehe mupinim ym awa. A'erehe Mekisende riki pa'i ta 'ar koty te we katuha.)

9 Pe, Mekisende pe jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke Amarã me'ẽ rahã, Rewi riki me'ẽ ipe tĩ, ame'ẽja saka japandu. Rewi rainõ ta riki jundéu awa ta ngi jo'ok tĩ. Jande popa hetaha ngi har peteĩ ma'e ke jo'ok tĩ. 10 Amarã rehe Mekisende uhyk rahã, Rewi nixói rĩ. U'ar ym rĩ. Rewi riki hamũi rehe ihĩ, ame'ẽja saka japandu. A'erehe Mekisende pe ma'e ke Rewi me'ẽ tĩ, ame'ẽja saka. Amarã me'ẽ rahã, Rewi me'ẽ ipe tĩ, ame'ẽja saka. (A'erehe Mekisende riki Rewi 'ar koty te we katuha.)

11 Tupã je'ẽha ke jundéu awa ta pe Moise me'ẽ rahã, Rewi rainõ ta pa'i ta ke. Ame'ẽ pa'i ta Tupã mujekwa ame'ẽ ke ma'ema'e. Upa hymba ke ngã hapy hapy. Ame'ẽ riki ngãma'e ma'eha. Hapy rahã: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe” aja ym Tupã pandu. Aja pandu rahã, amõ pa'i ke Tupã mu'am ym ta tipe. Anĩ. Pandu ym. A'erehe amõ pa'i keruhũ ke Tupã mu'am ta me'ẽ te'e. Arã pa'i keruhũ py. Amõ uhem ta. Arã aja ym ta a'e tĩ. Mekisende aja amõ pa'i keruhũ uhem ta tĩ.

12-14 Aja japandu rahã, jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Kirisutu ke a'e. Aja amõ kotyhar pa'i uhem rahã, Moise je'ẽha ke muruwak ta me'ẽ te'e tĩ. Pesarahã! Moise je'ẽha kuja mujekwa: “Rewi rainõ ta jõ pa'i ta” aja. Jandema'e sawa'e te Rewi rainõ ym. Junda rainõ ke a'e aja jakwa katu. Junda rainõ ta ngi har pa'i ym te ta riki. A'erehe Moise je'ẽha ke muruwak ta me'ẽ te'e. “Junda rainõ ta ngi har amõ riki pa'i keruhũ wan ta” aja Moise pandu ym te. Aja rahã jandema'e sawa'e te pa'i keruhũ ym ta tipe. Anĩ. A'e riki Mekisende aja pa'i keruhũ a'e tĩ. A'erehe Moise je'ẽha ke muruwak ta me'ẽ te'e tĩ.

Mekisende aja amõ pa'i keruhũ pu'am tĩ

15 Ame'ẽ rehe har jakwa katu te we rĩ. Amõ kotyhar pa'i ke uhem. Mekisende aja a'e tĩ. (Kirisutu a'e.) 16 Pa'i aja a'e ke amõ mu'am. Rewi rainõ ke a'e a'erehe pa'i aja

a'e ke amõ mu'am my? Anĩ. Aja ym. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e, a'erehe pa'i aja mu'am. 17 Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde riki pa'i wan ta tĩ” aja panduha ihĩ. 18 Rewi rainõ ta riki pa'i ta. Ame'ẽ panduha ke Tupã mukanim. A'eta riki pa'i ta rahã, muhã ym awa ke, a'erehe katu ym. Jaxer tĩ. 19 Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe” aja Tupã pandu ym te. Apo amõ kotyhar pa'i ke Tupã mu'am, a'erehe Tupã namõ jaxo ta kỹ. Ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo. Katu te ame'ẽ.

20-21 Amõ we tĩ. Jesu ke pa'i aja Tupã mu'am rahã, a'e pandu: “Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta” aja. Aja Rewi rainõ ta rehe har a'e pandu ym. Pa'i ta aja a'e mu'am rahã, aja pandu ym. Pe, Jesu rehe har a'e pandu. Ame'ẽ ke Ndawi mupinim. Kuja:

“Jandema'e sawa'e te manga katu: ‘Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta’ aja.

Kuja a'e pandu tĩ: ‘Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo’ aja.” (Ame'ẽ panduha ke a'e muruwak ym te ta.)

22 “Jesu riki pa'i” aja Tupã pandu. A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta, aja mujekwa katu. (A'erehe Kirisutu pa'i keruhũ a'e tĩ.)

23 Amõ we tĩ. Pa'i ta heta riki. Rewi rainõ manõ ta ame'ẽ ta ke a'eta, a'erehe marã ka ym tapijar te'e we pa'i tama'e parakyha ke ma'ema'eha. Peteĩ manõ rahã, amõ riki henda pe paraky ixo. A'erehe a'eta heta riki.

24 Jesu anĩ. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'erehe Jesuma'e ma'eha ke amõ pyhyk ym te. Pa'ima'e ma'eha ke pyhyk ym te. Aja te'e ta pa'i ke Jesu. 25 “Jesu rehe ihẽ ajurujar katu. A'erehe ihẽ ke emuhã katu” aja Tupã pe amõ pandu. Ame'ẽ ta ke Jesu muhã katu apo 'y. Aja te'e ta muhã katu ixo tĩ. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'erehe aja te'e ta Tupã namõ a'e pandu pandu. Jurujar katu ehe ame'ẽ ta rehe har a'e pandu pandu. A'erehe ame'ẽ ta ke a'e muhã katu.

Jesu riki jandema'e pa'i keruhũ katu te ame'ẽ ke

26 Jesu riki jandema'e pa'i keruhũ. A'e jõ riki a'ewan, ame'ẽja saka. Katu te ame'ẽ ke a'e. Katu ym ha nixói te ipe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e, ame'ẽ ta aja ym te a'e ixoha tĩ. Pe, ywa pe a'e ke Tupã raho. Hake a'e mapyk. (Aja rahã: “Katu te ame'ẽ ke ko” aja mujekwa katu.)

27 Sehar pa'i keruhũ ta aja ym Jesu tĩ. Sehar pa'i keruhũ ta arapuharan ta ke hapy. Ima'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe muhepy. Ame'ẽ ke hapy. Aja wera rahã pame katu te hapy. Jesu aja ym. Pe, amõ ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe pa'i keruhũ muhepy. Ame'ẽ ke sehar pa'i keruhũ hapy tĩ. Aja wera rahã pame katu te hapy. Jesu aja ym tĩ. Peteĩhar a'e manõ. A'e jõ. A'ewan ame'ẽ. Upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e manõ. 28 Sawa'e ta ke pa'i keruhũ wan ta aja Moise je'ẽha mu'am. Ame'ẽ sawa'e ta pitu te'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe pitu te'e. Jesu anĩ. Pitu te'e ym a'e. Pe, Moise je'ẽha muwyr. A'engi: “Jete atu te ihẽ apandu” aja Tupã pandu. “Ihẽ ra'yr ke pa'i keruhũ aja ihẽ amu'am ta” aja. Ta'yr riki katu te ame'ẽ ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo.

8

Jesu riki jandema'e pa'i keruhũ

1 Pesarahã! Pa'i keruhũ rehe har ihẽ apandu ramõ. Aja me'ẽ pa'i keruhũ Jesu. Ywa pe Tupã rake a'e wapyk uĩ. Tupã pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. 2 Tupã rehe ipy'a moĩ moĩha renda te ke Tupã mujã, ame'ẽja saka. Ywa pe ihĩ ame'ẽ ke mujã. A'erehe ame'ẽ ke sawa'e ta mujã ym. Ame'ẽ rehe kapy ihĩ, ame'ẽja saka. Katu te ame'ẽ ke ame'ẽ. A'ep Tupã ixo. A'ep pa'i keruhũma'e ma'eha ke Jesu ma'ema'e katu, aja a'e ixo.

3 Yman sehar pa'i keruhũ ta pame katu te amõ mu'am. Ma'e ke myrape 'ar pe a'eta moĩ moĩ. “Tupãma'e ke ko” aja a'eta pandu. Ame'ẽ ke ywa ngi Tupã usak, ame'ẽja saka. Arapuharan ta ke a'eta hapy hapy tĩ. (Aja ymanihar ta ima'e ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy.) A'erehe ma'e ke Tupã pe Jesu me'ẽ ta me'ẽ

te'e tĩ. Pa'i keruhũ a'e, a'erehe ma'e ke me'ẽ ta me'ẽ te'e. Arapuharan anĩ. Kuja. Tupã pe a'e pandu: “Ko ihẽ axo. Nde pe ihẽ ajume'ẽ” aja. 4 Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e ixo ta tipe rahã, pa'i aja ym ta a'e. Ko pa'i ta ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo. A'erehe Jesu anĩ. Pa'i aja ym ta a'e. Tupã pe ma'e ke sehar ta me'ẽ me'ẽ. Moise je'ẽha mujekwa, aja a'eta me'ẽ me'ẽ. 5 Pa'ima'e ma'eha ke sehar ta ma'ema'e tĩ. Ame'ẽ ma'eha ywa pe ma'eha aja saka tĩ. Yman Moise mujãha ke aja tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda ke a'e mujã. So'o pirer ok ke te'e ame'ẽ. Ame'ẽ ke a'e mujã tate rahã, Tupã pandu ipe:

—So'o pirer ok mujãha ke nde pe ihẽ amujekwa ta. Ywy'ã keruhũ pe nde erexo rahã, ihẽ amujekwa ta nde pe. Ywa pe amõ ihĩ, aja me'ẽ amujekwa ta. Aja me'ẽ emujã katu te tĩ — aja Moise pe.

6 Jesu riki amõ kotyhar. Ywa pe pa'ima'e ma'eha ke a'e ma'e. A'erehe ima'e ma'eha riki sehar pa'i 'ar koty te we katuha. Ma'e panduha ke Tupã namõ Jesu pandu. Kuja: “Ihẽ amanõ ta, a'erehe ngã rehe nde py'a emujywyr” aja ipe. Ame'ẽ panduha i'ar koty te we katuha. Moise pe je'ẽha me'ẽ, ame'ẽ 'ar koty te we katuha. Pandu katuha ke Jesu ma'ema'e katu tĩ. Kuja. “Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta” aja. A'erehe panduha ke Tupã namõ Jesu pandu. Ame'ẽ ke Moise pe me'ẽ, ame'ẽ 'ar koty te we katuha. A'erehe i'ar koty te we katuha.

7 Je'ẽha ke Moise pe Tupã muwyr. Ame'ẽ riki katu te ame'ẽ ke rahã, amõ je'ẽha ke Tupã muwyr ym ta tipe. 8 Ymanihar ixotyhar ta riki katu ym aja Tupã ukwa katu. Hendu ym ehe. A'erehe amõ je'ẽha ke a'e muwyr ta me'ẽ te'e. A'erehe yman kuja jandema'e sawa'e te pandu:

“Yman rahã jundéu awa ta pe ihẽ je'ẽha ke ihẽ amondo ta.
Pyahu ame'ẽ ke. Junda rainõ ta pe ihẽ amondo ta tĩ.
9 Pehẽ ramũi ta ke Eji ywy ngi ihẽ amuhem rahã, ihẽ je'ẽha ke ihẽ amondo ngã pe.
Ihẽ je'ẽha rehe a'eta hendu ym. Je'ẽha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym riki. A'erehe a'eta ke ihẽ ahijar tĩ.
Ame'ẽ je'ẽha ke hainõ ta pe ihẽ amondo ym ta tĩ. Amõ kotyhar je'ẽha ke amondo ta.
10 Apo amõ kotyhar je'ẽha ke jundéu awa ta pe ihẽ amondo ta.
Yman rahã, ihẽ je'ẽha ke a'eta pe ihẽ amujekwa ta.
Ngã py'a rehe ihẽ amoĩ ta. A'erehe upa katu te ukwa ta. Pe, a'eta hendu katu ehe. (A'erehe mu'e ym ta ihẽ rehe har.)
Ihẽ kotyhar ta ke a'eta. A'etama'e Tupã ihẽ. A'eta rehe ihẽ asak katu ta” aja jandema'e sawa'e te pandu.
11 Amõ we a'e pandu tĩ:
“Upa katu te ihẽ rehe har ngã ukwa ta. Upa katu te kapitã keruhũ ta ukwa ta tĩ. Upa katu te miasu ta ukwa katu ta tĩ.
A'erehe ianam ta ke a'eta mu'e ym ta: ‘Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e’ aja pandu ym ta.
A'eta ixo, ame'ẽ ywy pe har ta ke aja ym a'eta mu'e ta tĩ. ‘Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e’ aja mu'e ym ta tĩ.
Upa katu te ngã ukwa katu, a'erehe aja pandu ym ta.
12 Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tipe. Ihẽ py'a jywyr ta ngã rehe.
Upa ngãma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ihẽ aharái ta” aja jandema'e sawa'e te pandu.
13 Je'ẽha pyahu ke Tupã muwyr, aja a'e pandu. Aja rahã muwyr py ame'ẽ ke mukwehehar. Pe, kwehehar rahã, ombor. Katu ym rahã, ombor tĩ. A'erehe muwyr py ame'ẽ ke Tupã mukanim. (Moise je'ẽha ke mukanim.)

9

Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ha rehe har

1 Yman Tupã pandu jande ramũi ta pe. Panduha py ke ame'ẽ, aja jakwa. “Ihẽ Tupã. Ihẽ je'ẽha rehe pehendu katu rahã, pehẽ rehe ihẽ asak katu ta” aja. Pe, so'o pirer ke te'e ok ke a'eta mujã. A'ep Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Myja me'ẽ Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ my? Ame'ẽ ke Tupã mujekwa katu. 2 Pe, sehar so'o pirer ke te'e ok keruhũ ke a'eta mujã. Jupyka riki so'o pirer tĩ. Mokõi kapy ihĩ. Peteĩ kapy hukwen koty ihĩ. Ame'ẽ pe ma'e weraha

tymã i'ãi. Myrape ihĩ tĩ. Ame'ẽ 'ar pe mbeju ke pa'i mou. Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ngã. Ame'ẽ kapy: "Katu" aja ngã panduha. 3 Ame'ẽ kupe koty amõ kapy ihĩ. Ame'ẽ riki: "Katu te me'ẽ ke" aja jande ramũi ta pandu. A'ep Tupã ixo, ame'ẽja saka. Pan rukwen kupe koty ihĩ. A'ep Tupã ixo, ame'ẽja saka. 4 Ame'ẽ kapy pe kaixã ihĩ. Myra ke te'e mujã ame'ẽ ke. Upa katu te itatawa pe pukek. Ame'ẽ kaixã 'ar pe ma'e pihe katu ame'ẽ ke ukwái. Amõ kaixã a'ep ihĩ tĩ. Itatawa ke te'e upa katu te ame'ẽ pe pa'i pukek tĩ. Ame'ẽ kaixã jywĩ pe parasuku ihĩ. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ pe: "Mana" ihĩ. (Yman ame'ẽ ke jundéu awa ta pe Tupã me'ẽ.) Ame'ẽ kaixã pe myra ihĩ tĩ. Arãma'e ke. Yman xirik rahã, ame'ẽ ngi hokyr uhem. Ame'ẽ kaixã pe mokõi itape ihĩ tĩ. Ame'ẽ rehe je'ẽha ke Tupã mupinim. Jande popa (10) je'ẽha ame'ẽ ke. Ame'ẽ rehe jundéu awa ta hendu katu ta me'ẽ te'e. 5 Ame'ẽ kaixã 'ar pe ma'e'ã i'ãi. "Xerumĩ" aja riki. Ipypo namõ ixo. Tupã je'ẽha rahoha ta aja ame'ẽ ta tĩ. Ipypo pirar, aja i'ãi. Ame'ẽ i'ãi rahã, Tupã riki a'ep ixo tĩ, aja ame'ẽ mujekwa ngã pe. Ma'e renda 'ar pe ipypo pirar aja i'ãi. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ ta rehe Tupã ipy'a jywyr tĩ, aja mujekwa tĩ. Ipypo pirar aja i'ãi rahã, aja mujekwa katu. Apo upa katu te ame'ẽ kapy rehe ihĩ ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ym ta rĩ. Ta'yr mi jõ amujekwa.

6 Upa moĩ katu rahã, kuja pa'i ma'ema'eha ke. Sehar so'o pirer ok keruhũ kapy katu ame'ẽ pe ma'e ke ma'ema'e ixo. Wera rahã pame katu te a'ep pa'i ta ma'e ke ma'ema'e ixo. 7 Jywĩ pe pa'i keruhũ jõ ixe katu. Kapy katu te ame'ẽ pe ixe. Peteĩ warahy 'ar aha oho rahã, peteĩhar jõ ixe oho. Amõ ta rymba ruwy ke namõ ixe oho. Ame'ẽ ke Tupã pe mujesak, ame'ẽja saka. Pe, pandu: "Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e. Ko ihẽ rymba ruwy ihĩ. Ame'ẽ arur. A'erehe ihẽ rehe nde py'a emujywyr katu" aja Tupã pe. Amõ we tĩ. Kuja pandu tĩ: "Ukwa ym ha rupi ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ko amõ ta rymba ruwy arur tĩ. A'erehe ngã rehe nde py'a emujywyr katu tĩ" aja Tupã pe tĩ. 8 So'o pirer ok keruhũ pewehĩ rahã, marã ka ym kapy rehe johu ngã ixeha, aja Tupã'ã mujekwa katu ngã pe. (Aja rahã, Tupã ixo, ame'ẽ pe oho ym awa, aja mujekwa.)

9 Aja apo tĩ. Marã ka ym kapy katu te ame'ẽ pe ngã ixeha. Kuja jakwa. Ymanihar ta ma'e ke Tupã pe werur. Ipy'a ke ngã moĩ moĩ ehe rahã, ma'e ke ngã werur. Pe, ame'ẽ hymba ta ke tapijar te'e we pa'i ta hapy hapy rĩ. Upa ukwái. Aja rahã, upa ame'ẽ ke a'eta py'a ke juhyk ym we rĩ, aja jakwa katu. 10 Pesarahã! (Ymanihar ma'ema'eha awa py'a ke juhyk ym we rĩ.) Ame'ẽ ymanihar je'ẽha kuja mujekwa. Ma'e ke ja'u katu my. Y aja me'ẽ ke ja'u katu my. Myja Tupã koty ipy'a juhyk, aja ixo my? Ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. Upa aja ymanihar ke awa ma'ema'eha jõ. (Anĩ. Ngã py'a juhyk ym.) Apo anĩ. Amõ kotyhar Tupã mujekwa, a'erehe ame'ẽ ymanihar ke upa. (Apo Tupã mujekwa ame'ẽ ke awa py'a juhyk katu te.)

11 Pe, Kirisutu uwyr rahã, pa'i keruhũ aja a'e uwyr. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke ixotyhar ta pe a'e me'ẽ me'ẽ. Pa'i keruhũ ma'eha ke a'e ma'ema'e katu. A'e ma'eha renda ke kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ ym. Sawa'e mujã ym tĩ. Ywa pe Tupã rake a'e ma'ema'e. A'erehe katu te ame'ẽ ke ame'ẽ renda. Kome'ẽ ywy keruhũ renda 'ar koty te we ame'ẽ katuha. 12 Kapy katu te ame'ẽ pe sehar pa'i keruhũ ixe oho. Aja Kirisutu ixe oho tĩ. Ywa pe katuha renda pe ixe oho tĩ. Peteĩhar jõ ixe oho. Amõ amõ we anĩ. Arahã arapuhame ruwy ke Tupã pe mujesak ym. Tapi'iruhu ruwy ke mujesak ym tĩ. Anĩ. Ima'e huwy ke Kirisutu muhem, a'erehe jande ke Tupã muhã katu. Pe, aja te'e ta inamõ jaxo katu. 13 Jundéu awa ta ukwaha aja amõ ta ipy'a juhyk ym, aja ixo rahã, arapuharan ruwy pe ngã ki'aha ke ombor, ame'ẽja saka. Tapi'iruhu ruwy ke namõ aja tĩ. Ngã ki'aha ke kutuk, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixe katu tĩ. Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tĩ. Tapi'iruhu ra'yr upa ukwái rahã, ame'ẽ tatimbuk ke y namõ mupara. Pe, ame'ẽ ke mupipi ngã rehe. Aja rahã ngã ki'aha ke ombor, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixe katu tĩ. Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tĩ. Aja ukwaha. 14 Ame'ẽ

riki jetehar te ke. Aja rahã, Jesu ruwy riki i'ar koty te we ipy'a juhykiha. Tupã'ã riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'ema'e pyrãtãha namõ Tupã pe Kirisutu pandu: “Ko ihẽ axo. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. Ame'ẽ rehe ihẽ amanõ ta” aja a'e pandu ipe. A'e riki katu te ame'ẽ ke. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. A'erehe Kirisutu ruwy i'ar koty te we katuha. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã: “Mã katu ym jande” aja jakwa. Anĩ. Ame'ẽ jakwaha ke Kirisutu mukanim ta. Huwy pe juhyk ta. Aja rahã, Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta. Ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e.

15 Huwy pe ngã py'a juhyk katu, a'erehe panduha pyahu ame'ẽ ke Tupã namõ Kirisutu pandu. A'erehe: “Ihẽ kotyhar ta aja pejumuruwak” aja Tupã pandu ame'ẽ ta ma'e ke pyhyk ta. Kuja. Tupã pandu katu: “Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta” aja. Kirisutu ruwy namõ ngã py'a juhyk katu. Ame'ẽ pandu katuha aja, uhãha namõ ixo ta. Pyhyk ta, ame'ẽja saka ame'ẽ. Panduha ymanihar namõ ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Kirisutu muhepy. A'e manõ rahã, muhepy. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi poir, ame'ẽja saka.

16-17 Amõ mupinim: “Ihẽ amanõ rahã, upa katu te ihẽma'e ke nema'e wan ta” aja. A'e riki manõ ym rahã we ima'e ke amõ pyhyk ym. A'e manõ, aja mujekwa ym rahã we ima'e ke marã ka ym pyhykiha. Manõ rahã, ima'e ke ngã muhãi. 18 Aja saka ymanihar panduha ke. Tupã pandu: “Ihẽ je'ẽha rehe nde erehendu katu rahã, nde rehe ihẽ asak katu ta” aja. Ame'ẽ riki ymanihar panduha ke. Hymba ruwy jo'ok rahã jõ ame'ẽ panduha rehe hendu katu, aja mujekwa. (Hymba jukwa, huwy muhem, a'erehe hendu ta me'ẽ te'e, aja mujekwa. Awa manõ te, a'erehe ima'e ke muhãi, ame'ẽja saka.) 19 Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupã je'ẽha ke Moise mujekwa. Ame'ẽ mujekwa py. Pe, tapi'iruhu ke jukwa. Pe, huwy ke a'e jo'ok. Arapuhame ke jukwa tĩ. Huwy ke jo'ok tĩ. Ame'ẽ ke y namõ mupara. Pe, ame'ẽ ke jundéu awa ta rehe a'e mupipi. Myra ra'yr rãkã pe mupipi. Myra ra'yr rer: “Iso.” Arapuharan ra ke mupirã. Ame'ẽ pe mupipi tĩ. Tupã je'ẽha rehe mupipi tĩ. 20 A'e pandu:

—Tupã pandu pehẽ pe: “Ihẽ je'ẽha rehe pehendu katu rahã, pehẽ rehe ihẽ asak katu ta” aja. Ame'ẽ rehe pehendu katu ta, aja ihẽ amujekwa apo 'y. Tapi'iruhu ruwy ke ihẽ amupipi pehẽ rehe rahã, pehendu katu ta aja ihẽ amujekwa. Arapuhame ruwy ihẽ amupipi rahã, aja tĩ. Pehendu katu ta, aja ihẽ amujekwa tĩ — aja Moise pandu.

21 Aja so'o pirer ok keruhũ rehe huwy ke Moise mupipi tĩ. Upa so'o pirer ok wyr pe ihĩ ame'ẽ ke rehe mupipi tĩ. Myrape rehe mupipi tĩ. Arapuharan ka musururuha renda rehe aja tĩ. Mupipi tĩ. Upa so'o pirer ok wyr pe ihĩ ame'ẽ ke rehe mupipi. 22 Jete riki. Tupã je'ẽha ke amõ mupinim: “Upa ma'e ke rehe huwy ke mupipi rahã, ame'ẽ riki xi'aha ke kutuk” ame'ẽja saka. Aja apo tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, pe, amõ manõ. Huwy ke muhem. Aja rahã jõ Tupã ipy'a jywyr katu ehe.

Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe Jesu muhepy

23 Kome'ẽ ywy keruhũ pe so'o pirer ok keruhũ ihĩ. Ame'ẽ riki ywa pe ihĩ, ame'ẽja saka. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ ame'ẽ rehe huwy ke mupipi. Aja kutuk ame'ẽ ke aja mujekwa. Ywa pe ihĩ ame'ẽ ke aja tĩ. Huwy pe mupipi tĩ, ame'ẽja saka. A'eta rymba ruwy 'ar koty te we katuha ke Tupã putar. Ame'ẽ Kirisutu ruwy ke. 24 Ywa pe ihĩ, aja kapy katu te ame'ẽ ke amõ mujã, kome'ẽ ywy keruhũ pe. Ame'ẽ pe Kirisutu ixe ym oho. Awa ta mujã ame'ẽ pe ixe ym oho. Anĩ. Ywa pe te'e oho. Tupã rake a'e ihĩ. Pe, jande rehe har inamõ a'e pandu pandu uĩ. 25 Warahy 'ar rahã pame katu te kapy katu te ame'ẽ pe sehar pa'i keruhũ ixe oho. A'eta rymba ruwy namõ ixe oho. Kirisutu anĩ. Tupã pe a'e jume'ẽ rahã, heta ym manõ a'e. Peteĩhar manõ. Peteĩhar huwy uhem tĩ. 26 Heta manõ ta tipe rahã, heta a'e pyrara ta tipe tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã rahã har ngi heta pyrara ta tipe. Heta manõ ta tipe tĩ. Aja ym riki. (Peteĩhar manõ.) 'Ar rehe angaha uhyk tate apo 'y. Pe, Kirisutu uwyr. Tupã pe a'e jume'ẽ. Pe, manõ. A'erehe

ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. 27 Upa awa ta manõ ta me'ẽ te'e. Peteĩhar manõ. A'engi Tupã pandu ta. Katu awa ixoha my? Katu ym my? Ame'ẽ ke a'e pandu ta. Pe, awa ixo ai te'e rahã, ame'ẽ ke a'e mupyrara ta. Ima'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e atu muhepy, ame'ẽja saka. 28 Kirisutu anĩ. Peteĩhar a'e manõ tĩ. Tupã pe a'e jume'ẽ. Pe, manõ. Aja ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Peteĩ awama'e ke rehe muhepy my? Anĩ. Aja ym. Upa katu te awa tama'e ke rehe muhepy. Mokõihar a'e uwyr ta tĩ. Arahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy ym te ta tĩ. Anĩ. A'e uwyriha rehe harõ ame'ẽ ta ke a'e muhã katu ta uwyr.

10

1 Moise je'ẽha riki upa katu te ma'e ke mujekwa ym. Jetehar te ke aja ym. Ma'eha ran aja saka. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke jande pe Tupã muwyr ta, aja mujekwa. Jetehar te ke ame'ẽ. Ame'ẽ ke Moise je'ẽha mujekwa we mi tĩ. Pesarahã! Warahy 'ar rahã pame katu te ngã rymba ke sehar pa'i keruhũ jukwa. Ame'ẽ ruwy ke Tupã pe mujesak tipe, ame'ẽja saka. Ngã py'a ke juhyk ym ame'ẽ. Hymba werur ame'ẽ ta Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ. Ame'ẽ ta pe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe" aja ym Tupã pandu. (A'erehe amõ jetehar te ke Tupã mujekwa ta me'ẽ te'e.) 2 Hymba ke hapy ame'ẽ ta py'a ke huwy juhyk rahã, a'eta pyai ym ta tipe. Jupandu ym ngã jupe: "Ma'e jaka'u te'eha jama'eha namõ jaxo" aja. Pyai ym ta tipe. Hymba ke jukwa ym we ta tipe tĩ. Huwy ke jo'ok ym we ta tipe tĩ. Upa ame'ẽ ke muputu'u ta tipe. 3 Aja ym riki. Warahy 'ar rahã pame katu te ngã rymba ke jukwa. Huwy ke jo'ok ingi tĩ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha namõ ixo, aja ame'ẽ mujekwa. 4 Tapi'iruhu ruwy ke awa py'a ke juhyk ym. Arapuhame ruwy ke juhyk ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngi juhyk ym riki.

5 A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe Kirisutu uwyr tate rahã, Tupã pe a'e pandu:

"Nde rehe ngã ipy'a moĩ moĩ rahã, ngã rymba ke hapy hapy. Ame'ẽ ke nde ereputar ym riki. Amõma'e ke nde pe ngã me'ẽ ame'ẽ ke nde ereputar ym tĩ. (Ame'ẽ ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.)

Awa aja te'e ihẽ ke nde eremondo ta. (Aja rahã, nde ereputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta.)

6 Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã mukanim rahã, ngã rymba ke hapy. Ame'ẽ rehe nde rury ym.

Nde rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ rahã, ngã rymba ke upa katu te hapy. Ame'ẽ rehe nde rury ym tĩ. (Ame'ẽ ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde rury ym.)

7 A'erehe ihẽ apandu: 'Papa! Nde riki Tupã! Ko ihẽ axo. Nde erepandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta.

Ihẽ rehe har Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ. Aja nde erepandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta' " aja Kirisutu pandu.

8 A'e pandu py: "Nde rehe ngã py'a ke ngã moĩ moĩ rahã, ma'e hymba ke upa hapy. Ame'ẽ ke nde ereputar ym. Ame'ẽ rehe nde rury ym tĩ. (Ame'ẽ ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.) Ma'e ke nde pe ngã werur rahã, aja tĩ. Ngã rymba upa katu te hapy rahã, aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã mukanim rahã, ngã rymba hapy rahã, aja tĩ. Ame'ẽ ta ke nde ereputar ym tĩ. Ame'ẽ ta rehe nde rury ym tĩ. (Ame'ẽ ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym tĩ)" aja Kirisutu pandu. Aja me'ẽ a'e pandu riki. Moise je'ẽha mujekwa, aja ma'e hymba hapy tipe. Moise je'ẽha mujekwa aja ma'e ke Tupã pe ngã werur tipe tĩ. 9 Kirisutu pandu tĩ:

—Papa! Nde riki Tupã! Ko ihẽ axo. Nde erepandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu ta — aja a'e pandu.

Aja rahã, ngã rymba hapy ame'ẽ ke Tupã mukanim. Ymanihar ixoha ke mukanim, ame'ẽja saka. Pe, henda ke pe Kirisutu manõ. A'erehe ngã rymba ke hapy ym ta me'ẽ te'e apo 'y. 10 Tupã putar ame'ẽ ke Jesu Kirisutu ma'ema'e katu. A'e manõ. Peteĩhar a'e manõ. A'erehe ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk katu.

11 A'etama'e ma'eha ke jundéu awa tama'e pa'i ta pame katu te ma'ema'e katu.

Wera rahã pame katu te ma'ema'e. Amõ amõ rahã, ngã rymba hapy hapy. Heta hapy tipe. Ame'ẽ hapy rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke mukanim ym te. 12 Kirisutu manõ rahã, anĩ. Peteĩhar a'e manõ. Ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja te'e ta ame'ẽ katu. Aja rahã, awa ta py'a ke Tupã juhyk katu apo 'y, aja mujekwa katu. Pe, upa rahã, Tupã rake a'e wapyk oho. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) 13 A'ep pewe ihĩ rĩ. Upa katu te Kirisutu ruwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahã we, a'ep pewe ihĩ rĩ. 14 Peteĩhar a'e manõ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã py'a ngi Tupã juhyk katu. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe" aja. Aja te'e ta a'eta ixo.

15 Ame'ẽ ke jande pe Tupã'ã mujekwa katu tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e mujekwa py. 16 Ame'ẽ ke amõ mupinim. Kuja:

"Tupã panduha ke Tupã'ã mujekwa:
'Yman rahã, amõ panduha ke ihẽ kotyhar ta pe ihẽ amondo ta. Kuja riki.
Ihẽ je'ẽha ke ipy'a pe ihẽ amoĩ katu ta. Iãkã ke ihẽ amujanam ym ta. Aja rahã, harái ym te ta' aja riki." Aja Tupã panduha ke amõ mupinim.

17 A'engi Tupã pandu: "A'eta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke upa katu te ihẽ aharái ta. Upa ma'e jaxer ai ame'ẽ ma'ema'eha ke ihẽ aharái ta tĩ" aja. 18 Aja rahã Tupã ipy'a jywyr ngã rehe. Upa ame'ẽ ke Tupã harái katu te. Ipy'a jywyr ngã rehe. A'erehe amõ we ngã rymba hapy ym ta me'ẽ te'e.

Mã peja Tupã rehe jahyk katu

19 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Jesu manõ rahã, huwy ke uhem. A'erehe Tupã ixo ame'ẽ pe jaxe katu te. Kapy katu te ame'ẽ pe jaxe katu te, ame'ẽja saka. Ywa pe har ame'ẽ pe jaxe katu te, ame'ẽja saka. 20 Pan rukwen rupi hape pyahu ame'ẽ ke musorok, ame'ẽja saka. A'e manõ, a'erehe musorok, ame'ẽja saka. A'erehe Tupã ixo ame'ẽ pe jahyk katu. Jesu riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e, a'erehe Tupã rehe aja te'e ta jahyk katu. 21 Jesu riki pa'i keruhũ. A'e riki ixotyhar tama'e kapitã keruhũ. 22 A'erehe mã peja Tupã ixo ame'ẽ pe jahyk katu. (Aja pandu rahã, Tupã namõ japandu pandu katu.) Te'eha namõ aja ym japandu pandu inamõ. A'e riki Tupã, ame'ẽ rehe jajurujar katu. Ame'ẽ jakwa katuha namõ mã peja inamõ japandu pandu. Jande py'a ke Tupã juhyk, a'erehe mã peja: "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha namõ jaxo" aja ym japandu. Jande py'a ke Tupã upa juhyk. Y namõ jande upa jajukutuk, ame'ẽja saka jande py'a juhyk. Aja jaxo rahã, japandu pandu inamõ. 23 Inamõ jaxo ta kỹ. Ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo. Aja amõ ta pe japandu. Mã peja ame'ẽ ke jahijar ym. Tupã pandu, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ẽ ke jakwa katu, a'erehe mã peja jaharõ katuha ke jahijar ym.

24 Amõ Jesu kotyhar ta rehe har mã peja jakwa jakwa jaxo. Aja rahã, a'eta namõ ma'e ke jama'ema'e katu jande juehe. Mã peja amõ ta rehe japy'a katu tĩ. Mã peja amõ ta pe ma'e katu ame'ẽ ke jama'ema'e tĩ. 25 Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe amõ ta jy'ar ym uwyr apo 'y. Mã peja ame'ẽ ta aja ym jande. Mã peja jande johu jajy'ar katu jaxo. Mã peja jande py'a ke jamãtã katu jande juehe jaxo. Jandema'e sawa'e te riki jywyr tate aja pekwa katu. A'erehe mã peja i'ar koty te we jande py'a jamãtã katu jande juehe jaxo.

Jurujar katuha ke hijar rahã, pyrara ixo ta

26 Jetehar te ke jande pe Tupã mujekwa. A'engi tapijar ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahã, marã ka ym ame'ẽ ke jamukanĩha. Ma'e muhepyha riki nixói te. Jande rehe Tupã ipy'a jywyr, ame'ẽ ke mukanim, ame'ẽja saka. 27 Aja rahã, Tupã mupyraraha rehe jõ jaharõ jaxo. Jakyjeha namõ jaharõ jaxo. Amõ we tĩ. Tupã ke putar ym, ame'ẽ ta riki tata keruhũ pe oho ta. A'ep pyrara hũ ixo. Aja tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'e jaxo rahã, japyrara hũ jaxo tĩ.

28 Moise je'ẽha mujekwa aja amõ ma'ema'e ym. Hendu ym riki. (A'erehe tupãran rehe ipy'a moĩ moĩ.) Ame'ẽ ke mokõi sawa'e ta usak. Mahapyr usak my. Aja rahã: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja a'eta pandu. Aja

rahã, ame'ẽ ma'ema'e ame'ẽ ke ngã jukwa riki. Pyrara usak ym ehe. Jukwa riki tĩ. 29 Aja rahã: “Tupã ra'yr ihẽ aputar ym” aja pandu ame'ẽ ke i'ar koty te we Tupã mupyrara ta. Jesu manõ rahã, huwy ke uhem. A'erehe Tupã pandu katu: “Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke ihẽ ajuhyk ta” aja. “Mã ame'ẽ Jesu ruwy riki jaxer” aja pandu ame'ẽ ke aja tĩ. I'ar koty te we Tupã mupyrara ta tĩ. Tupã'ã rehe juru ai tĩ. Tupã'ã ipy'a katu ame'ẽ ke a'e. Juru ai ehe. Ame'ẽ juru ai ame'ẽ ke i'ar koty te we Tupã mupyrara ta tĩ. 30 Tupã pandu: “Katu ym ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara ta. Ame'ẽ ta rehe juja katu te ihẽ amujywyr ta” aja riki. Tupã pandu, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu aja jakwa katu. Amõ we tĩ. “Ixotyhar ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta” aja Tupã ukwa. Ame'ẽ ke jakwa katu tĩ. 31 Tupã riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e mupyrara rahã, mãte hũ pyraraha.

32 Yman pexoha rehe har pekwa pekwa pexo. Jetehar te ke pehẽ pe Tupã upa mujekwa. Pe, pehẽ ke Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta mupyrara tipe. Anĩ. Pejurujar katuha ke pehijar ym. 33 Hetaha ta ruwa koty pehẽ rehe har amõ ta juru ai. Pehẽ ke a'eta mupyrara tĩ. Aja pyrara ixo ame'ẽ ta namõ pejy'ar peho. Pekyje ym ha namõ a'eta namõ pepu'am. 34 Kyndaha pe amõ Jesu kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ame'ẽ ta rehe pehaihu katu peho. Upa pehẽma'e ke jurujar ym ame'ẽ ta pyhyk raho rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu. Pehẽ rury katuha namõ pexo we rĩ. Ywa pe i'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke pehẽma'e ihĩ, aja pekwa, a'erehe pehẽ rury katuha namõ pexo. Aja te'e ta pehẽma'e ke. Marã ka ym ame'ẽ ke awa mukanĩha. 35 A'erehe pehẽ py'a ke pemãtã katu. Aja rahã, ma'e katu te ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr ta. 36 Pehẽ py'ahu te'e pexo rĩ. Aja rahã Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Pe, a'e pandu katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe ame'ẽ ke pehẽ pe a'e muwyr katu ta tĩ, aja pekwa katu. 37 Pe, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:

“Peharõ we rĩ. Aja rahã, jywyr ame'ẽ ke jywyr ta. I'i we ym ta.

38 Ihẽ kotyhar ta tapijar te'e we jurujar katu ixo. ‘Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe’ aja ihẽ apandu ta.

Ihẽ namõ a'eta ixo katu ta. Ihẽ rehe jurujar katuha ke a'eta hijar rahã, a'eta rehe ihẽ rury ym ta tĩ” aja amõ mupinim. (“Jywyr ame'ẽ ke” aja pandu rahã: “Kirisutu ke a'e” aja mujekwa katu.)

39 Jande riki jajurujar katuha ke jahijar ym ta ame'ẽ ta ke jande. Mupyraraha renda pe jaho ym te ta ame'ẽ ta ke jande tĩ. Pesarahã! Tapijar te'e we jajurujar katu ehe, Tupã rehe. Jande ke a'e muhã katu ta ame'ẽ ta ke jande.

11

Jurujar katuha ke

1 Ma'e jurujar katuha ke my? Kuja. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jajurujar katu rahã, jaharõ ame'ẽ ke jande pe Tupã muwyr ta, aja jakwa katu te. Inamõ jaxo ta ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo. Ma'e jasak ym te ame'ẽ ke pehĩ, aja jakwa katu te tĩ. 2 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe ymanihar ta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe har Tupã pandu: “Pehẽ katu” aja.

3 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jajurujar katu, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã, aja jakwa katu. A'e je'ẽha rupi a'e mujã, aja jakwa katu te. Aja rahã ma'e jasak ame'ẽ ke a'e mujã. Ma'e jasak ym te ame'ẽ ke a'e mujã tĩ, aja jakwa katu te tĩ.

4 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ rahã, arapuharan ke a'e hapy. Aja rahã, Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'e jurujar katu, aja a'e mujekwa. Imu anĩ. Aja ym mujekwa a'e. A'erehe Ambéu hapyha ke imuma'e 'ar koty te we katuha. Imu rer Kaĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupã pandu: “Nde katu” aja. A'e pandu tĩ: “Nde rymba nde erehapy. Ame'ẽ katu” aja riki tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe jande pe a'e mujekwa rĩ: “Myja me'ẽ Tupã rehe jurujar katu my” aja mujekwa rĩ. A'e manõ tipe. A'e jande pe mujekwa rĩ.

5 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Eno jurujar katu, a'erehe a'e manõ ym. Ywa pe a'e ke

Tupã raho, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe amõ ta kekar kekar tipe. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim: “Ywa pe Eno ke Tupã raho ym arahã we, Tupã ke a'e muhury katu” aja. 6 Amõ jurujar katu ym ehe rahã, marã ka ym a'e ke muhuryha awa. Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, a'e pete'e ixo, aja amõ jurujar katu ta me'ẽ te'e. (Nixói rahã, ipy'a ke moĩ moĩ ym ta awa.) Amõ we tĩ. Ehe har awa ukwa tar katu rahã, juehe har Tupã mujekwa ta ipe.

7 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Noe jurujar katu, a'erehe a'e hendu katu ehe. Tupã pandu: “Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke ihẽ ajukwa ta y pe” aja. Aman keruhũ uhyk ym we rĩ. Usak ym we rĩ. A'e jurujar katu ehe. Tupã rehe a'e hendu katu, a'erehe jarusu keruhũ ke a'e mujã. A'erehe a'e ke y jukwa ym. Hok wyr pe har ta ke jukwa ym tĩ. Noe jurujar katu ehe, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta riki hendu ym ame'ẽ ta ke a'eta, aja Noe mujekwa. Pe, Tupã pandu: “Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu” aja.

8 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. A'erehe a'e hendu katu ehe. Tupã pandu: “Amõ ywy pe eho. Amõ ywy ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta. Nema'e ta” aja. A'erehe hekoha ke Amarã hijar oho. Myp oho ta my? A'e ukwa ym te riki. A'e oho riki. 9 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'e jurujar katu. Tupã pandu: “Kome'ẽ ywy ke nde pe ihẽ ame'ẽ. Nema'e ta” aja. Pe, ame'ẽ ywy pe a'e ixo rahã, ame'ẽ ywy jar aja ym a'e ixo. Usak te'e ixo ame'ẽ ke a'e aja ixo. So'o pirer ok namõ a'e wata wata ixo. Isak pe aja tĩ. Jako pe aja tĩ. A'eta pe Tupã juja katu te pandu tĩ: “Nde pe kome'ẽ ywy ke ihẽ ame'ẽ ta” aja. 10 Amõ ok ta rehe Amarã ixo ta, ame'ẽ rehe a'e harõ ixo. Tupã mujã ta ame'ẽ ke. Ame'ẽ rehe a'e harõ. Ame'ẽ ok ta mujãha ke Tupã ukwa katu. A'e riki mujã tĩ. Ame'ẽ ok ta kanim ym te ta. Ywa pe ihĩ ame'ẽ ke ame'ẽ.

11 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu, a'erehe Tupã je'ẽha rupi ta'yr u'ar. Amarã tamũi te tipe. Sar aja tĩ. A'i te a'e tĩ. A'erehe imembyr ym ta tipe. Anĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ta, ame'ẽ rehe Amarã tapijar te'e we jurujar katu. 12 Ta'yr ym. Tamũi te tipe. Pe, hakehar pe Amarã ta'yr. Pe, Amarã ngi heta te hũ hainõ uhem. Ywa rehe marã ka ym jahy rata hetaha mangaha awa. Aja Amarã rainõ ta hetaha tĩ. Y ramũi rymy'y rehe marã ka ym ywy ku'i hetaha mangaha. Aja Amarã rainõ ta hetaha tĩ.

13 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã tapijar te'e we jurujar katu. Pe, manõ. Isak aja tĩ. Jako aja tĩ. Tupã pandu: “Kome'ẽ ywy ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta. Nema'e ta” aja. Ame'ẽ ke Amarã pyhyk ym riki. Yman rahã, hainõ ta riki ame'ẽ ywy ke pyhyk ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe hury katu a'e. Isak aja tĩ. Amarã aja a'e ukwa katu tĩ, a'erehe hury katu a'e tĩ. Jako aja tĩ. Amarã aja ukwa katu a'e tĩ, a'erehe hury katu a'e tĩ. Ywy ke Amarã pyhyk ym. Amõ ta pe a'e pandu: “Kome'ẽ ywy pe asak te'e aja ihẽ axo. Apaxia aja ihẽ axo se” aja riki. Isak aja tĩ. Jako aja tĩ. 14 Aja pandu, a'erehe amõ hekoha te ke kekar, aja mujekwa ngã pe. 15 Hekoha ke hijar uwyr, ame'ẽ rehe har a'eta ukwa ukwa ym ixo. Ame'ẽ rehe har a'eta ukwa ukwa ixo rahã, putar rahã, a'ep a'eta jywyr ta tipe. 16 Jywyr ym te riki. Amõ hekoha katu te ame'ẽ ke a'eta putar. Ywa pe har ke ame'ẽ. A'erehe: “Tupã! Nde rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu” aja pandu. Ame'ẽ ta ngi Tupã huxĩ ym. A'eta pe hekoha te ke Tupã moĩ katu.

17-18 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu, a'erehe Tupã usak ixo rahã, ta'yr ke Amarã hapy ta tipe. Yman Tupã pandu ipe: “Isak nde ra'yr te, a'erehe ne rainõ heta hũ ta” aja. Aja pandu tipe. Pe, Tupã jupandu jupe: “Ihẽ rehe Amarã hendu katu my? Ihẽ amanga ta” aja. A'erehe Amarã pe a'e pandu: “Nde ra'yr ejukwa. Ehapy tĩ” aja. Arahã ta'yr peteĩhar Amarã jukwa ta tipe. Tupã rehe hendu katu, aja Amarã mujekwa ipe. 19 Ta'yr ke a'e jukwa rahã, manõha ngi Isak ke Tupã mukwera katu muhem, ame'ẽ rehe Amarã jurujar katu, a'erehe jukwa ta tipe. Pesarahã! Manõha ngi muhem, ame'ẽja saka riki Isak, aja japandu. Pe, Isak namõ Amarã hok pe jywyr oho.

20 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Isak jurujar katu, a'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: “Yman rahã ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã

muwyr ta” aja riki. Aja Jako pe. Aja Esau pe tĩ.

21 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Jako jurujar katu, a'erehe a'e manõ tate rahã, Jose ra'yr ta pe a'e pandu: “Ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr ta” aja. Myra rehe tamũi wata. Aja myra rehe Jako pyhyk uĩ rahã, Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ.

22 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Jose jurujar katu, a'erehe a'e manõ tate rahã, a'e pandu: “Jundéu awa ta Eji ywy ngi uhem ta oho” aja. A'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: “Sengi peho rahã, ihẽ rete ke pehẽ namõ peraho tĩ” aja riki.

23 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Moise pái ta jurujar katu, a'erehe Moise u'ar rahã, eji ywy pe har tama'e kapitã keruhũ ngi Moise ke ipái ta mukanim. Mahapyr jahy rahã, mukanim. Moise riki ta'yn katu aja ipái ta ukwa, a'erehe kapitã keruhũ je'ẽha ngi kyje ym. A'erehe a'eta hendu ym ehe. Kapitã keruhũ pandu: “Sawa'e ra'yr u'ar rahã, pejukwa” aja jundéu awa ta pe. Ame'ẽ rehe Moise pái ta hendu ym.

24 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe sawa'e rahã, a'e pandu: “ ‘Nde riki Parao rajyr membyr’ aja ym ihẽ rehe har pepandu. Aja ym ihẽ” aja Moise pandu. 25 Jundéu awa ta Tupã kotyhar ta ke. Ame'ẽ ta namõ pyrara ixo, aja a'e putar. (Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahã, Tupã ke a'e putar ym, aja a'e mujekwa.) A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e ta tipe. Aja a'e putar ym te. Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahã, a'e jumuhury katu juehe. Anĩ. Aja a'e putar ym te. 26 A'erehe jundéu awa ta namõ pyrara ixo rahã, katu, aja a'e ukwa. Eji ywy rehe ma'e katu ame'ẽ ke heta ihĩ. Ame'ẽ namõ ixo rahã, hury katu tipe, aja Moise ukwa katu. Anĩ. Ame'ẽ ke putar ym. Tupã kotyhar ta namõ pyrara ixo rahã, katu tiki, aja a'e ukwa. Ame'ẽ i'ar koty te we katu aja ukwa. Eji ywyma'e 'ar koty te we katu, aja ukwa tĩ. Yman rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã riki muwyr ta ipe, aja a'e ukwa katu tĩ, a'erehe ianam ta namõ a'e pyrara ixo.

27 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe Eji ywy ngi a'e uhem oho. Kapitã keruhũ parahyha ngi kyje ym ha namõ uhem oho. Tupã rehe usak ym te awa. Usak ehe, aja Moise ixo, a'erehe a'e pandu: “Parao rekoha pe ihẽ ajywyr ym ta” aja. 28 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Arapuharan ruwy ke hukwen rehe pemupipi. Aja rahã, sawa'e u'ar py ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha jukwa ym ta — aja pandu.

Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha rer: “Ngã jukwaha ke a'e.” “Ame'ẽ arapuharan ruwy namõ mupipiha aja te'eha pekwa pekwa pexo. Amõ amõ warahy 'ar rahã, pekwa pekwa pexo” aja Moise pandu jundéu awa ta pe. Ame'ẽ riki: “Pasuko” aja japandu.

29 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe y ke a'eta aha oho. Y rer y pytã. Y aha oho rahã, y apyrer rupi wata oho. (Pe, y ruwái rehe uhem oho.) Pe, eji ywy pe har ta aha tipe oho ixo rahã, upa katu te y jukwa.

30 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe Jeriko ok ta kurar ke Tupã upa mupe. Awa po wajar mokõi wera rahã, ok ta xupe 'ar rupi juramã wata wata oho. Pe, ok ta kurar ke Tupã mupe. 31 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Hambe jurujar katu, a'erehe a'e ke jundéu awa ta jukwa ym. Ok ta pe mokõi jundéu awa ta usak uwyr rahã, ame'ẽ mokõi sawa'e ta ke hok pe Hambe muxe katu. Mukanim riki, a'erehe ok ta pe har ta pyhyk ym ame'ẽ mokõi sawa'e ta ke. A'erehe ok ta pe har ta ke jundéu awa ta upa jukwa rahã, Hambe ke a'eta jukwa ym. Ok ta pe har ta Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ke. Hambe kũjã ka'u te'e ame'ẽ ke a'e tipe. A'eta jukwa ym.

32 Amõ we ihẽ apandu ta my? Amõ heta ymanihar ta ixo rĩ. Ame'ẽ ta rehe har ihẽ apandu ym ta apo. Pesarahã! Jineã ixo. Mbara amõ tĩ. Ixo tĩ. Sãsã amõ tĩ. Ixo tĩ. Jesete amõ tĩ. Ixo tĩ. Ndawi amõ tĩ. Ixo tĩ. Samue amõ tĩ. Ixo tĩ. Amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ixo tĩ. 33 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe amõ ywy pe har ta namõ jumai mai rahã, ame'ẽ ta ke a'eta muputu'u. Katu aja a'eta ixo. Pe, Tupã pandu ame'ẽ ke a'eta pe a'e muwyr. Tupã rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jangwateran juru ke Tupã kynda.

A'erehe jangwateran jukwa ym a'eta ke. 34 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe tata keruhũ pe a'eta ke amõ ta ombor rahã, tata ke Tupã muwe, a'erehe jukwa ym. Kyse puku pe amõ ta jukwa tate rahã, ame'ẽ ta ngi Tupã muhem, a'erehe a'eta manõ ym tĩ. A'eta pitu te'e rahã, a'eta py'a ke Tupã mãtã. Amõ awa ta namõ jumai mai rahã, ame'ẽ ta ke a'eta muputu'u tĩ. Pyrãtãha ke Tupã muwyr, a'erehe muputu'u. 35 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe kũjã ta jurujar katu, a'erehe ianam ta manõ rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu.

(Amõ ta anĩ. Ame'ẽ ta ke ngã jukwa.) Amõ ta pandu: "Tupã rehe jajurujar katuha ke jahijar ym ta. A'erehe jande ke pepoir ame'ẽ ke japutar ym" aja. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mahy hũ. A'erehe jukwa. Manõ ta ame'ẽ ta kuja ukwa: "Ihẽ amanõ rahã, Tupã namõ ihẽ axo ta kỹ. Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta muhem" aja ukwa katu. A'erehe kyje ym. Henda katu te ame'ẽ pe oho ta kỹ, aja ukwa katu, a'erehe manõha ngi kyje ym. 36 Amõ jurujar katu ame'ẽ ta rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta puka puka hũ riki. Amõ ta ke so'o pirer pe a'eta pirok hũ. Amõ ta ke ita tupaham pe pukwar. Pe, kyndaha pe kynda raho. 37 Amõ ta ke ita pe a'eta jukwa. Amõ ta ke sehói pe kytyk mondok, ixu'a rupi. Aja jukwa. Amõ ta ke kyse puku pe jukwa. Amõ ta pyrara ixo. Arapuharan pirer kamixa namõ ixo. Arapuhame pirer kamixa namõ aja tĩ. (Aja ima'e ym te aja mujekwa.) Amõ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ. Amõ ta rehe mujaxeriha ke a'eta mondo. 38 Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'eta ixo rahã marã ka ym katuha, aja Tupã ukwa katu. Anĩ. (Ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ. Hok ngi mujan mondo.) A'erehe te'e a'eta ixo. Kuja. Awa nixói te ame'ẽ rupi wata wata ixo. Ka'a wyr rupi te'e ixo amõ ta tĩ. Itakwar keruhũ rupi ixo amõ ta tĩ. Ywykwar keruhũ rupi ixo amõ ta tĩ.

39 Tupã pandu ame'ẽ ke rehe upa ame'ẽ ta jurujar katu, a'erehe Tupã pandu: "Pehẽ riki katu ame'ẽ ta ke pehẽ" aja riki. Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'eta ixo rahã, Tupã pandu ame'ẽ ke a'e muwyr ym we ngã pe rĩ. 40 Yman Tupã pandu: "Yman rahã ihẽ kotyhar ta pe ma'e ke 'ar koty te we katu ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ ta" aja. Aja jande rehe har a'e ukwa. Kuja. Jande namõ jõ ymanihar ta py'a ke a'e juhyk ta, aja a'e ukwa katu. "Katu te ame'ẽ ke pehẽ. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja Tupã pandu ta. Aja ymanihar ta pe a'e pandu ame'ẽ ke a'e muwyr ym yman. Apo jõ jande namõ ame'ẽ panduha muwyr katu a'e.

12

Tupã riki jande pái keruhũ

1 Pesarahã! Tupã pandu ame'ẽ ke rehe heta hũ ymanihar ta jurujar katu. Ame'ẽ ta riki jande rehe usak usak ixo, ame'ẽja saka. Jande py'a ke a'eta mãtã u'am, ame'ẽja saka. A'erehe jande ke upa ma'e puhýi ame'ẽ ke mã peja jambor. Aja riki ujan te'e ame'ẽ ta ombor tĩ. Upa ma'e puhýi ame'ẽ ke ombor. Aja rahã, pahar ujan katu ta. Jande aja tĩ. Ujan te'e ame'ẽ ta aja jaxo tĩ. A'erehe ma'e puhýi ame'ẽ ke mã peja jambor. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke mã peja jahijar katu. Aja rahã Tupã putar ame'ẽ ke upa ima'e pyrãtãha namõ mã peja jama'ema'e katu. 2 Mã peja Jesu rehe har jakwa jakwa jaxo. A'e aja Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jajurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ. Jande ke a'e mu'e katu. (A'erehe jajurujar katu ehe.) Ma'e ke upa rahã, inamõ aja te'e ta jaxo. Hury katuha namõ ipái koty a'e ixo ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe a'e pandu: "Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ihẽ amanõ ta. Ihẽ ruxĩ ym ingi" aja. Pe, ame'ẽ rehe a'e manõ. Apo Tupã rake a'e wapyk uĩ. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e, aja jakwa.) Inamõ kapitã keruhũ te a'e.

3 Yman Jesu pyrara ixo, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e jaxer ai ma'ema'e ame'ẽ ta parahy te hũ ehe. Ipy'ahu te'e a'e hendu. Mukahem ym. Aja pexo ym we rĩ. A'erehe mãte pekwaha aja ym pexo. Pejurujar katuha ke pehijar ym tĩ. 4 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta pe pepandu: "Mã peja ym pexo" aja. A'erehe pehẽ rehe a'eta parahy. Pehẽ ke mupyrara tipe tĩ. Pehẽ ke a'eta jukwa ym we rĩ.

5 Ta'yr ta namõ ipái pandu katu. Aja pehẽ namõ Tupã pandu pandu katu. A'e pandu

ame'ẽ ke rehe pekwa pekwa pexo. Pehẽ py'a ke a'e mãtã tar katu. Kuja riki:

“Ihẽ ra'yr! ‘Ema'e ym’ aja nde pe jandema'e sawa'e te pandu rahã, ehendu katu ehe.

‘Katu ym ame'ẽ ke nde erema'e’ aja a'e pandu rahã, eparahy ym ehe tĩ.

6 ‘Ema'e ym’ aja upa ipy'a katu ame'ẽ ta pe jandema'e sawa'e te pandu.

‘Ihẽ ra'yr’ aja me'ẽ ke a'e nupã. Aja ta'yr ixoha ke a'e mukatu” aja Tupã pandu.

7 Pehẽ pepyrara pexo rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu. Ipái riki ta'yr ke nupã, aja pehẽ py'ahu te'e pehendu. Pesarahã! Ta'yr ke ipái nupã ym ame'ẽ ke nixói. Upa katu te nupã. (Aja ixoha ke mukatu.) A'erehe pepyrara pexo rahã, pehẽ riki ta'yr ta ke aja Tupã mujekwa. 8 Upa ta'yr ta ke Tupã mupyrara. A'erehe pehẽ pepyrara ym pexo rahã, Tupã ra'yr ta aja ym pehẽ. Ta'yr ta te aja ym pehẽ. Amõ riki pehẽ pái aja pexo.

9 Kome'ẽ ywy pe jande pái ixo. Jande ke a'eta nupã rahã, jahendu katu ehe. Aja rahã i'ar koty te we jande pái keruhũ rehe jahendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, inamõ aja te'e ta jaxo. 10 Kome'ẽ ywy pe jande ke jande pái ta'yr mi nupã. Muhendu tar katu juehe, aja a'eta ukwa. Jahendu katu ehe, aja ukwa tĩ. A'erehe nupã. Jande ke Tupã mupyrara rahã, katu jaxoha aja jamuruwak ta, aja a'e ukwa. Aja rahã, a'e katu te aja jaxo ta tĩ, aja me'ẽ a'e putar. A'erehe jande ke mupyrara. 11 Jande ke a'e mupyrara rahã, japyai jaxo. I'i we japyai. Muhury ym jande ke. Anĩ. I'i atu ym ame'ẽ. Kuja. Tupã mupyrara, a'erehe ta'yr ta ipy'a muruwak tĩ. A'erehe a'eta hendu katu ehe. Aja rahã, hury katuha namõ ixo katu ta tĩ. Ixoha katu aja ixo apo 'y. A'erehe ta'yr ta ke Tupã mupyrara.

Katu ixoha ame'ẽ ke mujekwa

12 Mã peja pyai ame'ẽ ta ke pemuhury katu. Mã peja kyje ame'ẽ ta py'a ke pemãtã katu tĩ. Aja rahã, pehẽ ke amõ ta mahy rahã, aja te'eha pehẽ py'ahu te'e pehendu katu. 13 Jetehar te ke pekwa. Aja pexo katu. Aja rahã, jurujar katuha ke hijar tate, ame'ẽ ta py'a ke pemujywyr ta. Aja rahã, a'eta hijar ym ta. Aja rahã, Tupã namõ a'eta juehe katu ixo tĩ.

14 Pejumai ym ha namõ amõ ta namõ pexo. Pexoha katu aja pexo. Aja ym rahã, jandema'e sawa'e te namõ pexo ym te ta. 15 Pesak katu pexo. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ẽ ke mã peja pehijar ym. Pesarahã! Juruwe'y tiha oho rahã, upa pyta rake rupi i'ãi ame'ẽ ke jukwa. Ame'ẽ riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahã, amõ ta riki Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ta my. Aja rahã, katu ym. (Pyta rake rupi i'ãi ame'ẽ ke jukwa, ame'ẽja saka.) A'erehe juruwe'y aja ym pexo.

16 Esau aja ym pehẽ tĩ. Kũjã rehe a'e ka'u te'e. Tupã ke a'e putar ym te tĩ. A'e riki u'ar py ame'ẽ ke tipe. Aja rahã, ipái manõ rahã, ipáima'e ke a'e pyhyk ta tipe. Ame'ẽ ke imu pe a'e muhepy. A'e myahy te rahã, a'e pandu imu pe: “Paratupe pe nde mi'u nde eremuwyr rahã, jande páima'e ke nema'e wan ta. Ihẽ pe papa muwyr ame'ẽ ke nema'e wan ta” aja riki. 17 I'i katu rahã we, ipy'a ke muruwak. Pe, ipái pandu katuha ke a'e pyhyk ta tipe, ame'ẽ ke pekwa riki. Ipái pe a'e pandu: “Tupã pe epandu: ‘Mã peja u'ar py ame'ẽ ke rehe esak katu’ aja ihẽ rehe har epandu ipe” aja ipái pe. Ipái pandu: “Anĩ. Marã ka ym ihẽ apanduha. Tupã pe ne mu rehe har upa ihẽ apandu” aja riki. Pe, Esau jixi'u tipe. Ipái pe pandu: “Tupã pe ihẽ rehe har epandu tĩ. Ihẽ koty pandu katuha ke emuruwak” aja tipe. Marã ka ym ipái panduha ke muruwakiha ixoty, Esau koty. A'erehe Esau aja: “Tupã ke japutar ym” aja ym pexo tĩ.

18 Ywy'ã keruhũ pe jundéu awa ta uhyk uwyr kwe. Her Sinái. Tata xupe 'ar rupi ihĩ. Aman pihun te aja ywa takãxĩha ihĩ tĩ. Ywytu keruhũ peju hũ tĩ. (Tupã pyrãtã te hũ aja mujekwa.) 19 Jumi'a aja tyapu hũ tĩ. Tupã pandu tĩ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta hendu rahã, a'eta pandu: “Epandu ym apo” aja riki. Kyje ingi a'erehe aja pandu. 20 A'eta hendu: “Ywy'ã rehe pepyrũ rahã, ame'ẽ ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehẽ rymba ta aja tĩ. Pejukwa tĩ” aja riki. (Aja rahã, Tupã a'ep ixo. Jaxer ame'ẽ ke nixói

te ipe, ame'ẽ ke a'ep ixo, aja mujekwa.) A'erehe a'eta kyje ingi. Amõ we Tupã pandu ame'ẽ ke hendu tar ym. Kyje. 21 Upa Moise usak, ame'ẽ ke mãte we ame'ẽ te a'eta my. (Tupã pyrãtã te hũ aja ukwa katu. Ma'e jaxer ame'ẽ ke nixói te ipe, ame'ẽ ke a'ep ixo, aja ukwa tĩ.) A'erehe: "Ihẽ akyje hũ. Ihẽ ryrýi riki" aja Moise pandu.

22 Pehẽ anĩ. Tupã ngi pekyje aja ym ixoty pejur. Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ, ame'ẽ renda riki amõ koty. Amõ ywy'ã keruhũ ke ame'ẽ. "Siã" aja riki her. Tupã ixo, ame'ẽ ok ta ke ame'ẽ. A'e riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ ok ta riki ywa pe har ke. Amõ Jerusarẽ ok ta ke. Ywa pe har ke ame'ẽ. A'ep heta te hũ Tupã je'ẽha rahoha ta ixo. 23 A'ep Tupã kotyhar ta jy'ar u'am. Hury katuha namõ ngã ixo. Ixotyhar ta riki u'ar py ame'ẽ ta aja saka. A'eta rer ke paper rehe amõ mupinim. Ywa pe ame'ẽ ihĩ. A'ep Tupã ixo tĩ. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ ehe. A'e riki upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke mondo mondo ta. Hendu ym ehe, ame'ẽ ta ke mupyraraha renda pe a'e mondo ta. Hendu katu ehe, ame'ẽ ta inamõ ixo ta. Ixoty oho ta. A'ep ymanihar ixoha katu ame'ẽ ta ixo tĩ. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe" aja. 24 A'ep Jesu ixo tĩ. A'e riki ipái pe pandu: "Ihẽ amanõ, a'erehe ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke emuhã katu" aja. Ame'ẽ riki panduha pyahu ame'ẽ ke. Huwy ke uhem tĩ. A'erehe ngã ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. Ambéu manõ. Huwy rehe har jakwa jaxo rahã: "Ambéu jukwa ame'ẽ ke ejukwa tĩ" aja Tupã pe japandu. Jesu ruwy rehe har jakwa jakwa jaxo rahã: "Jande py'a ke ejuhyk" aja Tupã pe japandu. A'erehe Jesu ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. A'erehe Tupã ngi jakyje ym ha namõ jahyk katu ehe.

25 Pesak katu pexo. "Tupã rehe ihẽ ahendu ym ta" aja ym pepandu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo rahã, Tupã je'ẽha ke Moise pandu pandu ngã pe. Ame'ẽ rehe hendu ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara riki. Apo ywa ngi je'ẽha ke Tupã muwyr jande pe. Ame'ẽ ke rehe jahendu ym rahã, mã ymanihar ta 'ar koty te we jande ke Tupã mupyrara ta. 26 Moise ta pe Tupã pandu rahã, ywy ke a'e mukatak hũ. Pe, a'e pandu tĩ: "Amõ we ywy ke ihẽ amukatak ta tĩ. Ywa ke ihẽ amukatak ta tĩ" aja riki. 27 "Amõ we" aja pandu rahã, ma'e Tupã mujã ame'ẽ ke a'e mukatak ta. Pe, mukanim ta. Mumba ta. Aja rahã, marã ka ym mukatakiha, ame'ẽ ke jõ pyta ta. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta jõ pyta katu, aja mujekwa.)

28 Pesarahã! Sawa'e te namõ jaxo ta kỹ. Marã ka ym ima'e pyrãtãha mukanĩha. (Aja rahã inamõ ixo, ame'ẽ ta jõ pyta ta.) Inamõ jaxo ta, a'erehe mã peja japandu ipe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja. Myja me'ẽ Tupã ke jamuhury katu my? Aja mã peja jande py'a jamoĩ moĩ katu ehe. Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja japandu ipe. "Mã! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e" aja jakwa katuha namõ mã peja jande py'a jamoĩ moĩ katu ehe. 29 Hendu ym ehe ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta. Tata upa ma'e ukwái. Aja Tupã mahy ta tĩ. A'erehe: "Mã! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e" aja jakwa katuha namõ mã peja jande py'a jamoĩ moĩ katu ehe.

13

Myja me'ẽ Tupã ke jamuhury my

1 Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ mu ta aja pexo. A'erehe tapijar te'e we pepy'a katu pehẽ juehe pexo. 2 Pesak ramõ ame'ẽ ta ke pehẽ rok pe pemuxe katu. Ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Amõ ta usak ramõ ame'ẽ ta ke hok pe muxe katu. Amõ hekoha pe har ta ke aja ukwaha naĩ. Anĩ. Ukwa ym ha rupi Tupã je'ẽha rahoha ta ke hok pe muxe katu riki. 3 Kyndaha pe ixo ame'ẽ ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ ta rehe pesak peho. Pehẽ atu kyndaha pe pexo, ame'ẽja saka pekwa pekwa pexo, a'erehe ame'ẽ ta rehe pehaihu katu. Pyrara ixo ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Pehẽ atu pepyrara pexo, aja pekwa pekwa pexo. A'erehe a'eta py'a ke pemãtã katu peho.

4 Jumendar ame'ẽ ta rehe har katu, aja pekwa. Hakehar ipy'a wapyk ta me'ẽ te'e. Ixawa'e ipy'a wapyk ta me'ẽ te'e tĩ. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e rahã, a'e ke Tupã

mupyrara ta. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta tĩ.

5 Tamatarer rehe aja te'eha pehẽ py'a
pemoĩ moĩ ym pexo. Pehẽma'e ke namõ
pexo, ame'ẽ namõ pehẽ rury katu pexo.
Pesarahã! Tupã pandu: "Pehẽ namõ aja
te'e ta ihẽ axo. Marã ka ym pehẽ ke ihẽ ahi-
jariha" aja riki. A'erehe pehẽma'e ke namõ
pehẽ rury katu pexo. 6 Mã peja jakyje ym
ha namõ jaxo. Kuja mã peja japandu:

"Jandema'e sawa'e te ihẽ namõ ma'e ke
ma'ema'e katu a'e, a'erehe ihẽ akyje
ym axo.
Marã ka ym kome'ẽ ywy keruhũ pe har
ta ma'ema'eha ihẽ pe. A'erehe ihẽ
akyje ym axo" aja riki.

7 Kapitã ambyr ta rehe har pekwa pekwa
pexo. Pehẽ pe Tupã je'ẽha ke a'eta pandu
pandu kwe. A'eta ixoha rehe har pekwa
pekwa pexo tĩ. Myja me'ẽ a'eta manõ my?
Pekwa pekwa pexo tĩ. Tupã pandu ame'ẽ
ke rehe a'eta jurujar katu. Ame'ẽ ta aja
pexo katu tĩ. 8 Jesu Kirisutu manga te'e ym
te a'e. Apo a'e ixo. Yman rahã pete'e ta a'e
ixo tĩ. Aja te'e ta a'e ixo tĩ. 9 Jetehar te ke
pekwa katu. Amõ koty amõ ta mu'e. Ame'ẽ
rehe mã peja pemuka'u te'e ym. Ame'ẽ
koty pehẽ py'a pemuruwak ym. Jande
rehe Tupã ipy'a katu ame'ẽ ke jakwa katu,
a'erehe jajurujar katu te we ehe. Amõ ta
pandu: "Ma'e mi'u e'u ym. Amõ ke e'u
katu" aja riki. Aja jundéu awa ta je'ẽha rehe
hendu katu. Ame'ẽ rehe hendu katu ame'ẽ
ta kuja ukwaha naĩ: "Ma'e ke ja'u ym rahã,
jande rehe i'ar koty te we Tupã ipy'a katu"
aja naĩ. Jande anĩ. Jande rehe aja te'eha
Tupã ipy'a katu, ame'ẽ rehe jajurujar katu.
A'erehe ma'e ke ja'u ym rahã: "I'ar koty
te we jande rehe Tupã ipy'a katu" aja ym
jakwa jakwa jaxo.

Ok ta kurar kupe koty Jesu manõ

10 Kirisutu manõ, pe, jajurujar katu ehe.
Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ
pe jundéu awa tama'e pa'i ta paraky ixo.
Amõma'e hymba ke a'eta hapy hapy ixo.
Upa ukwái. Ame'ẽ riki a'etama'e ma'eha.
Upa ukwái rahã, ngã py'a ke Tupã juhyk
katu, aja a'eta ukwaha naĩ. Amõ koty
a'eta ukwaha, a'erehe Kirisutu rehe juru-
jar ym. 11 Pesarahã! Kapy katu te ame'ẽ
pe ma'e hymba ruwy ke pa'i keruhũ raho.
Tupã pe mujesak, ame'ẽja saka. Aja rahã,
ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã
mukanim, aja ukwaha naĩ. Ame'ẽ ma'e
hymba rukwer ke amõ riki upa katu te
hapy. Upa ukwái. Ame'ẽ rukwer ke pa'i
ta u'u ym te. Ok ta kurar kupe koty upa
katu te hapy. 12 A'erehe Jesu aja tĩ. Ok
ta kurar kupe koty a'e manõ tĩ. Huwy
pe ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e
mukanim. Ipy'a ke juhyk. 13 Kirisutu ke
amõ ta jukwa rahã, a'e ke a'eta mupyrara
hũ. Muhuxĩ hũ tĩ. Aja jande tĩ. Jundéu
awa ramũi ta ukwaha ke jahijar. A'erehe
jande ke amõ ta mupyrara hũ tipe tĩ. Jesu
kotyhar ta ke jande, a'erehe mupyrara hũ
tipe tĩ. Muhuxĩ hũ tĩ. Anĩ. Tapijar te'e we
jajurujar katu ehe. 14 Pe, pepyrara pexo
rahã, kuja pekwa. Kome'ẽ ywy keruhũ
pe jande rekoha te nixói te. Kome'ẽ ywy
keruhũ pe aja te'eha jaxo ym ta. Ok ta ke
Tupã mujã ta. Ame'ẽ pe jahoha rehe jaharõ
jaxo. 15 Jande ke Jesu muhã katu, a'erehe
mã peja Tupã pe japandu: "Ne jõ riki katu
te me'ẽ ke" aja riki. Aja te'eha japandu.
Aja japandu rahã, ma'e hymba ke hapy,
ame'ẽja saka tĩ. Tupã rehe jande py'a jamoĩ
moĩ, ame'ẽja saka tĩ. 16 Ma'e katu ame'ẽ ke
amõ ta pe pema'ema'e, ame'ẽ rehe pekwa
pekwa pexo. Amõ ta rehe pepyrara pesak
tĩ. Aja pema'ema'e rahã, Tupã rehe pehẽ
py'a pemoĩ moĩ, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã,
Tupã ke pemuhury katu.

Pehẽma'e kapitã ta rehe pehendu katu

17 Pehẽma'e kapitã ta rehe pehendu katu.
(Tupã kotyhar tama'e kapitã ta ke a'eta.)
A'eta pandu ame'ẽ ke pema'ema'e katu.
Pehẽ rehe a'eta usak usak katu ixo, aja
rahã, pehẽ pejurujar katuha ke pehijar ym
ta. Katu a'eta paraky my? Katu ym my?
Ame'ẽ ke Tupã pe a'eta pandu ta me'ẽ te'e.
A'erehe pehẽ rehe a'eta usak usak katu ixo.
A'eta rehe pehendu katu rahã, hury katuha
namõ parakyha ke a'eta ma'ema'e katu.
A'eta rehe pehendu ym rahã, pyaiha namõ
parakyha ke a'eta ma'ema'e. Aja rahã, katu
ym pehẽ pe. A'erehe pehendu katu a'eta
rehe.

Tupã namõ panduha

18 Jande rehe har Tupã pe tapijar te'e we
pepandu pandu katu pexo. Tupã pandu
ame'ẽ ke aja te'eha jama'ema'e tar katu,
a'erehe katu jaxoha aja jaxo. (Aja rahã,
jande rehe je'ẽha nixói ta, aja jakwa katu.)
19 Pe, ihẽ apandu katu te pehẽ pe. Tupã
namõ ihẽ rehe har pepandu katu te we
rĩ. "Pahar jande koty a'e ke emuwyr" aja
pepandu Tupã pe.

Arapuharan usakiha aja Jesu riki jandema'e usakiha keruhũ tĩ

20-21 Arapuharan ta rehe amõ usak usak
katu ixo, aja Jesu tĩ. Jandema'e sawa'e
te riki ixotyhar tama'e usakiha keruhũ.
A'e manõ, pe, a'e ke Tupã mukwera katu
muhem. A'e manõ, pe, huwy uhem,
a'erehe Tupã pe a'e pandu: "Ihẽ amanõ,
a'erehe ngã ke amuhã katu ta" aja riki. Aja
te'eha ta. Pehẽ py'a ke Tupã muhury katu.
A'e putar, aja pexo. Mã peja ame'ẽja pehẽ
ke a'e mu'e katu. (Aja rahã, a'e putar ame'ẽ
ke pema'ema'e katu ta.) Jesu Kirisutu rehe
pejurujar katu, a'erehe a'e ke jamuhury
katu. Ame'ẽ ke mã peja jande ke a'e mu'e
katu tĩ. (Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke
pema'ema'e katu ta tĩ.) Mã peja Kirisutu
rehe har japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ
ke" aja riki. Mã peja aja te'eha japandu.
Amen.

A'ejõ panduha

22 Ihẽ mu ta! Kome'ẽ paper ke pehẽ pe
ihẽ amupinim aĩ. Ta'yr mi ihẽ amupinim.
Kome'ẽ myrandu namõ pehẽ py'a ke ihẽ
amãtã tar katu. Pehendu katu ehe, aja
ihẽ apandu katu te. Pehenduha pahar pe-
mukanim ym. 23 Kyndaha ngi Timo, jande
mu riki uhem oho. Ame'ẽ ke pekwa, aja ihẽ
aputar. Pahar se ihẽ rehe a'e uhyk uwyr
rahã, ihẽ namõ a'e oho ta tĩ. Pehẽ rehe ihẽ
asak ta aho rahã, ihẽ namõ a'e oho ta tĩ.
24 Pehẽma'e kapitã ta pe jandema'e
katuha ke pepandu. Tupã kotyhar tama'e
kapitã ta ke ame'ẽ ta. Upa Tupã kotyhar ta
pe pepandu tĩ. Itar ywy pe amõ jande mu
ta ixo. Pehẽ pe katuha ke ame'ẽ ta mondo
ixo tĩ.
25 Mã peja johu pehẽ rehe Tupã ipy'a
katu te hũ.
Upa.

Tian mupinim me'ẽ ke

Tian kome'ẽ paper ke mupinim. Jerusarẽ ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ tama'e kapitã a'e tĩ. Amõ Jesu mu a'e tĩ.

Amõ amõ jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ẽ ta amõ amõ ok ta pe ixo. Amõ amõ ywy pe har ok ta pe ixo. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper pinim ke Tian mondo.

Tupã kotyhar ta pe: “Ihẽ mu ta” aja Tian pandu.

1 Ihẽ Tian. Tupã rehe ihẽ aparaky axo. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ihẽ aparaky axo tĩ. Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu, ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Jundéu awa ta ke pehẽ. Pehẽ riki kome'ẽ ywy keruhũ rupi pehãi peho ame'ẽ ta ke pehẽ. Upa pehẽ pe katuha ke ihẽ amondo axo.

Jurujar katuha rehe har

2 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe upa pyraraha uhyk rahã, pehẽ rury katu pexo. 3 Pyraraha upa asa oho rahã, Tupã rehe pejurujar katu te we pexo. Aja rahã, amõ pyraraha uhyk rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu katu te ta tĩ. Aja pekwa katu. A'erehe pehẽ rury katu pexo. 4 Pesak katu te'e pehẽ juehe pexo. Pehẽ rehe pyraraha uhyk rahã, aja te'e Tupã rehe pejurujar katu pexo. Aja rahã, Tupã pandu ta: “Pehẽ katu. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. Pe, Tupã putar, aja pexo katu ta.

5 Pehẽ ngi har ma'e ke amõ ukwa ym te rahã, Tupã pe a'e pandu pandu katu ta me'ẽ te'e. Aja rahã ukwa katuha ke Tupã muwyr ta ipe. Ame'ẽ ke a'e me'ẽ ta. Me'ẽ katu ame'ẽ ke a'e. “Mã! Pandu hũ. Ihẽ ame'ẽ ym ta. Eho” aja a'e pandu ym te. A'e me'ẽ katu ta ngã pe. 6-8 Ma'e ke Tupã namõ pepandu pandu rahã, ame'ẽ ke pehẽ pe a'e muwyr ta, aja pejurujar katu te pexo. “Muwyr ta nahã my?” aja ym pekwa pexo. Aja pekwa pexo rahã, y ramũi pe har y kotok keruhũ aja saka ta. Ame'ẽ ke amõ koty koty ywytu peju peju raho. Aja: “Muwyr ta nahã my?” “Anĩ, muwyr ym ta nahã my?” aja amõ koty koty pejurujariha ke. Katu ym aja. Aja ta amõ ixo rahã, jandema'e sawa'e te ngi pyhyk ym ta ma'e ke. Ukwa ym ma'e.

Mã peja hury katu ixo rĩ

9 “Mã nde erekwa ym te ame'ẽ ke nde” aja nde rehe har kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwaha naĩ. Aja rahã, jumupyai ym. Mã peja hury katu a'e ixo. Tupã riki ma'e ukwa katu te ame'ẽ ke a'e, aja ukwa ta, a'erehe mã peja hury katu ixo. 10 Amõ imu ima'ehũ namõ ixo rahã, hury katu ixo tĩ. Ame'ẽ ma'e ke amõ mukanim ingi rahã, mã peja a'e hury katu ixo rĩ. Ima'ehũ ame'ẽ ta kupi'i'a aja saka. Yman rahã ixo ym ta. Kupi'i'a manõ ta. Aja amõ ta aja ima'ehũ ame'ẽ ta manõ ta tĩ. 11 Warahy opok rahã, kupi'i ke warahy hakuha jukwa. I'a ke upa kukúi. I'a katuha upa manõ. Aja ta ima'ehũ ame'ẽ ta ke tĩ. Ima'e ixoha rehe har jõ a'e ukwa ukwa ixo rahã, a'e kanim ta tĩ. Kupi'i'a aja kanim ta tĩ. Manõ ta tĩ.

Pyraraha rehe har

12 Pyraraha amõ imu rehe uhyk rahã, katu aja ixo we rĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym we. Aja rahã, hury katu a'e. Pyraraha upa, pe, a'e jurujar katu ehe rĩ. Aja rahã, uhãha ke Tupã me'ẽ ta ipe. Inamõ aja te'e ta ixo. Ame'ẽ ke upa ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã me'ẽ ta tĩ. “Ihẽ rehe ipy'a katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ ta” aja Tupã pandu katu. 13 Pyraraha uhyk ehe rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e. Aja rahã: “Ma'e pyraraha Tupã muwyr ihẽ pe. A'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e.” Aja mã peja epandu ym. Anĩ. Marã ka ym ma'e ka'u te'eha ke Tupã ma'eha. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e” aja jurujar katu ehe ame'ẽ ta pe a'e pandu ym te. A'erehe: “Tupã riki pyraraha muwyr ihẽ pe, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e” aja mã peja epandu ym te.

14 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, kuja ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'e putar katu. Ame'ẽ riki a'e ke muka'u te'e. Ame'ẽ rape rupi oho, ame'ẽja saka. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. 15 Pe, ame'ẽ ka'u te'eha ke a'e putar. Ame'ẽ ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. (Ipy'a ngi uhem, ame'ẽja saka.) Pe, a'e ma'e rahã,

manõ ta. Ame'ẽ riki mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.

16 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ py'a katu. Pehendu katurahã! (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu.) Mã peja ame'ẽ ke muka'u te'e ym pehẽ! 17 Upa ma'e katu ame'ẽ ke japyhyk, ame'ẽ riki ywa ngi tur. Upa katu te ma'e ke aja tĩ. Upa katu te ame'ẽ ke Tupã muwyr. Upa ywa rehe ma'e hendy, ame'ẽ ta ke a'e mujã. Warahy hendy rahã, rysãha pehĩ. Jahy hendy rahã, pytuniha pehĩ tĩ. Tupã aja ym. Pytuniha nixói te, aja saka. Rysãha nixói te, aja tĩ. (A'erehe a'e me'ẽ me'ẽ ame'ẽ ke aja te'eha katu te ame'ẽ ke.) 18 A'e putar katu, a'erehe ta'yr ta aja jande ke a'e mu'am. Je'ẽha jetehar te rupi a'e mu'am. Aja rahã, jande riki jepy te ame'ẽ ta ke, ame'ẽja saka. A'engi amõ Tupã ra'yr ta aja ta tĩ. Ta'yr ta aja mu'am ta tĩ.

Ma'e katu ame'ẽ ke mujekwa ame'ẽ ta rehe jahendu katu ta me'ẽ te'e

19 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Kuja pekwa pekwa pexo! “Mã! Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar” aja pehẽ pe amõ ta pandu rahã, pahar pehendu katu a'eta rehe. Pahar ym je'ẽha pemujywyr a'eta pe. Pahar pehẽ py'a pemahy ym tĩ. 20 Awa ta katu aja Tupã putar. Amõ parahy rahã, katu aja ym ta. A'erehe pahar pehẽ py'a pemahy ym. 21 Upa ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Pexo ai te'e ame'ẽ ke aja tĩ. Pehijar tĩ. Tupã rehe pehendu katu. Ima'e je'ẽha ke pehẽ py'a pe a'e mupyta. Ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Ame'ẽ ke rehe pejurujar katu rahã, pehẽ ke a'e muhã katu ta.

22 Ima'e je'ẽha rehe pehendu katu. Pehendu jõ rahã, pehẽ ke Tupã muhã katu ta, aja pekwaha naĩ. Mã peja peka'u te'e ym pexo. Kuja katu te. A'e je'ẽha mujekwa, aja pema'ema'e katu ta me'ẽ te'e. 23 Je'ẽha rehe amõ hendu. Pe, mujekwa aja a'e ma'ema'e ym rahã, kuja ta a'e. Waruwa pe i'ã ke a'e usak. Aja te'e ixo. 24 I'ã rehe a'e usak te'e. Pe, oho ingi. Pahar harái. Ma'e ym ma'e ke. Myja i'ã ixoha my, ame'ẽ ke pahar harái. Ma'e ym ma'e ke. 25 Ima'e je'ẽha katu te ame'ẽ ke rehe amõ usak usak katu. Ame'ẽ rehe hendu katu rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym. Aja je'ẽha rehe a'e hendu katu tĩ. A'e hendu te'e ehe, pe, pahar harái. Anĩ. Aja ym. Je'ẽha mujekwa aja a'e ma'ema'e katu tĩ. Aja rahã, upa a'e ma'ema'e ame'ẽ ke rehe Tupã muhury katu.

26 Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu, aja a'e ukwa. Aja rahã, je'ẽha ke mutambyk rahã, katu tiki. Je'ẽha ke mutambyk ym rahã, Tupã rehe ipy'a moĩ moĩha ke te'e aja. Jumuka'u te'e a'e juehe. 27 Kuja Tupã, jande pái keruhũ putar katu tĩ. Ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu te ehe. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Aja rahã, kuja katu ipe. Ipái ym te ame'ẽ ta pyrara ixo. Imãi nixói te tĩ. Ame'ẽ ta pe ma'e ke me'ẽ me'ẽ rahã, ame'ẽ riki Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu, ame'ẽja saka. Ixawa'e ym ame'ẽ ta pyrara ixo tĩ. Ame'ẽ ta pe ma'e ke me'ẽ me'ẽ rahã, ame'ẽ riki Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ẽ ta aja ym rahã, katu tiki tĩ.

2

Amõ ta rehe juja katu te usak rahã, katu tiki

1 Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'e riki Tupãma'e weraha pe ixo ame'ẽ ke a'e. Pejurujar katu ehe, a'erehe amõ ta rehe pesak rahã, pesak aja pema'e katu. “Kome'ẽ sawa'e amõ ta 'ar koty te we katuha.” “Peme'ẽ anĩ” aja ym pekwa pekwa pexo. “Kome'ẽ sawa'e amõ ta wyr koty te we katuha.” “Peme'ẽ anĩ” aja ym pekwa pekwa pexo tĩ. (Juja katu te pesak a'eta rehe.) Aja rahã, katu tiki. 2 Pesarahã! Pehẽma'e jy'ariha renda pe ima'ehũ ame'ẽ ke ixe uwyr. Itatawa ke te'e ipo rehe har mujã ame'ẽ ke namõ ixo. Heta ipo rehe har namõ ixo. Ima'e mundeha katukwer ame'ẽ ke namõ ixo. Amõ sawa'e ima'e ym te ame'ẽ ke ixe uwyr tĩ. Ima'e jaxer ai ame'ẽ ke namõ ixe uwyr. 3 Pe, ima'e mundeha katukwer namõ ixo ame'ẽ pe pepandu:

—Se ewapyk. Se katu te — aja ipe. (Aja rahã, ame'ẽ sawa'e katu, aja pekwaha.)

Amõ sawa'e pe anĩ. Ima'e ym te ame'ẽ pe pepandu:

—Anĩ, sa'e! Epu'am! Paite we ewapyk eho — aja ipe. (Aja rahã, ame'ẽ sawa'e katu ym, aja pekwaha.)

4 Aja rahã, amõ koty koty sawa'e ta rehe pesak. Katu ym aja. Katu ym pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe amõ riki katu. Amõ katu ym. Aja pekwa pekwa pexo. Katu ym aja. (A'erehe juja katu te amõ ta rehe pesak rahã, katu tiki.)

5 Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe ima'e ym te ame'ẽ ta ixo. Amõ amõ rehe Tupã katu usak. Pe, a'eta riki jurujar katu ehe. Ame'ẽ ta riki hury katu. Mãte hũ ima'e ke aja saka ame'ẽ. Pe, Tupã pandu: "Ihẽma'e ta ke pehẽ. Ihẽ renda pe peho katu ta" aja ima'e ym te ame'ẽ ta pe pandu. Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu katu tĩ:

—Ihẽ renda pe peho ta — aja ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu katu tĩ.

6 Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe Tupã katu usak. Pehẽ anĩ. Ima'e ym te ame'ẽ ta ke pemuhuxĩ riki. Katu ym aja. Pesarahã! Ima'ehũ ame'ẽ ta riki pehẽ ke mupyrara riki. A'eta riki pehẽ ke kapitã ruwa koty hykýi raho. 7 A'eta riki her katu te ame'ẽ rehe juru ai. "Jesu kotyhar ta" ame'ẽ her rehe juru ai. "Jesu kotyhar ta" aja pehẽ pe Tupã pandu. Pehẽ rehe ame'ẽ her a'e moĩ, ame'ẽja saka.

8 Je'ẽha ke kapitã keruhũ mondo, ame'ẽ rehe pehendu katu rahã, katu tiki. Ame'ẽ je'ẽha Tupã je'ẽha rehe ihĩ. Kuja: "Nde juehe nde erepy'a katu. Aja mã peja nde namõ ixo ame'ẽ ta rehe epy'a katu tĩ." 9 Pe, amõ ta rehe pesak. Pe, amõ amõ pehẽ 'ar koty te we katuha aja pekwa pekwa pexo rahã, ma'e katu ym ame'ẽ ke pema'e. Soroka pe jõ pesak, ame'ẽja saka. Katu ym aja. Aja rahã: "Pehẽ katu ym. Tupã je'ẽha rehe pehendu ym" aja pehẽ rehe har ame'ẽ je'ẽha mujekwa. 10 Tupã je'ẽha rehe amõ hendu. (Heta pehĩ.) Pe, peteĩ je'ẽha rehe hendu ym rahã, upa katu te je'ẽha rehe hendu ym tĩ. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja tĩ. 11 Pesarahã! Juja katu te Tupã je'ẽha ke. Kuja tĩ. Tupã pandu:

"Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ" aja pandu. (Ame'ẽ rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e.)

Amõ we tĩ:

"Amõ ta ke ejukwa ym" aja Tupã pandu tĩ.

(Ame'ẽ rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. Upa katu te je'ẽha rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e. Upa juja katu te.) Amõ kũjã rehe nde ereka'u te'e ym. Amõ sawa'e rehe nde ereka'u te'e ym tĩ. Anĩ. Te'e amõ ke nde erejukwa rahã, je'ẽha rehe nde erehendu ym. Ma'e jaxer ame'ẽ ke nde erema'e. (Amõ kũjã rehe nde ereka'u te'e tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Amõ sawa'e rehe nde ereka'u te'e tĩ, ame'ẽja saka tĩ.) A'erehe upa katu te Tupã je'ẽha rehe nde erehendu ym tĩ. 12 Kirisutu je'ẽha rehe amõ jurujar katu rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi a'e uhem katu, ame'ẽja saka. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar.) Kirisutu je'ẽha rupi amõ ta ke Tupã mupyrara ta. Pehẽ rehe har ukwa ta tĩ. Katu my? Katu ym my? A'erehe je'ẽha ke pemutambyk, aja pexo katu. Pexoha aja tĩ. Pemukatu tĩ. 13 Aja ym rahã, pehẽ rehe Tupã pyrara ym usak ta tĩ. Mupyrara rahã, pyrara ym usak ta tĩ. Amõ ta rehe amõ pyrara usak rahã, kyje ym ta a'e. Tupã mupyraraha ngi kyje ym ta. Tupã pyrara usak ta ehe tĩ, a'erehe kyje ym ta.

Jetehar Jesu rehe jurujar katu rahã, katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta

14 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Amõ pandu:

—Tupã rehe ihẽ ajurujar katu — aja a'e.

Pe, Tupã putar aja a'e ma'ema'e ym rahã, katu ym. Aja jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã ym ta. 15 Kuja saka ame'ẽ. Ko amõ imu ta ixo my. Hendyr amõ ta ixo nahã my. A'etama'e mundeha ke nixói. A'eta mi'u nixói te tĩ. 16 Pe, a'eta pe ma'e ke peme'ẽ ym te rahã, kuja katu ym pepandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu. Mã peja nema'e mundeha Tupã muwyr katu. Mã peja pehẽ mi'u ke Tupã muwyr katu — aja pepandu.

Anĩ. Peme'ẽ ym te rahã, ame'ẽ panduha katu ym. Me'ẽ ym te ma'e ke, a'erehe katu ym. 17 Aja amõ jurujar katuha tĩ. Tupã rehe amõ jurujar katu jõ. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e ym rahã, jurujar katuha riki katu ym. Te'e aja saka.

18 Pe, amõ pandu ta my:

—Tupã rehe nde erejurujar katu. Ame'ẽ jõ katu. Ihẽ anĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. Ame'ẽ jõ katu tĩ — aja a'e pandu.

Aja rahã, ihẽ apandu ta ipe:

—Anĩ. Tupã rehe ihẽ ajurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu tĩ. Aja ihẽ ajurujar katuha ke ihẽ amujekwa ta. Myja nde erejurujar katuha ke nde eremujekwa ta my? Nde erema'eha katu ym rahã, marã ka ym nde eremujekwaha — aja apandu ta. (Ihẽ Tian.)

19 Peteĩhar jõ Tupã, aja nde erekwa erexo. A'erehe nde ke Tupã muhã katu ta, aja nde erekwaha naĩ. Anĩ. Esarahã! Aja ãjã ta ukwa katu tĩ. "Peteĩhar jõ Tupã" aja ukwa katu tĩ. A'erehe a'eta kyje hũ ingi. Ryrýi riki tĩ. (Anĩ. Ame'ẽ ta ke Tupã muhã ym te.) 20 Mã! Nde ereka'u te'e nde ke! Ma'e ke nde erekwa tar katu my? Esarahã! Tupã rehe amõ jurujar katu. Pe, a'e ma'ema'eha katu ym rahã, a'e jurujar katuha riki katu ym tĩ.

21 Esarahã! Amujekwa ta. Yman te Amarã ixo. Jande ramũi ke a'e. Myja katu te a'e my, aja Tupã ukwa. Kuja. A'e ma'eha namõ Amarã mujekwa. Ita matyr, ame'ẽ 'ar pe ta'yr ke a'e mou rahã, Tupã pandu ame'ẽ ke rehe hendu katu, aja mujekwa Tupã pe. (Ta'yr rer Isak.) 22 Pesarahã! Tupã rehe a'e jurujar katu, a'erehe a'e ma'eha katu tĩ. Mokõi pehĩ. Jurujar katuha pehĩ. Amarã ma'eha pehĩ tĩ. A'e ma'eha katu ame'ẽ ke mujekwa katu. Kuja. Jetehar te ke Tupã rehe a'e jurujar katu, aja mujekwa katu ipe. 23 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ panduha aja uhyk katu. Kuja:

"Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu.
A'erehe Tupã pandu: 'A'e katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe' aja Amarã rehe har." Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

Pe, Amarã pe Tupã pandu:

—Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke nde — aja ipe.

24 Pesarahã! Pekwa katu apo! Amõ katu ame'ẽ ke ma'ema'e, a'erehe Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja riki. Jurujar katu ehe rahã jõ, aja ym Tupã pandu.

25 Aja Hambe a'e tĩ. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ ke a'e. Ima'e ma'eha katu, a'erehe Tupã pandu:

—A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja.

Kuja Hambe katu ame'ẽ ke ma'e. Jundéu awa tama'e je'ẽha rahoha ta uhyk ehe rahã, hok pe a'eta ke kũjã muxe katu. (Pe, mukanim. A'erehe ame'ẽ ta ke Hambe rekoha pe har ta pyhyk ym.) Pe, a'eta oho rahã, amõ awa rape rupi mujywyr mondo. 26 Amõ we ihẽ amujekwa ta. Awa'ã awa rehe ihĩ ym rahã, awa ke manõ te'e. Aja Tupã rehe amõ jurujar katu tipe. Pe, ma'eha katu ym rahã, manõ te'e, ame'ẽja saka. Jurujar katuha riki te'e aja saka.

3

Amõ pandu ame'ẽ rehe har

1 Ihẽ mu ta! Tupã je'ẽha ke pehẽ johu pemu'e tar katu. Pehẽ johu mu'eha ta aja ym rahã, katu tiki. Ma'erehe my? Kuja. Jande jamu'e, aja jama'ema'e my. Jama'ema'e ym rahã, jande ke Tupã mupyrara ta. Mu'e ym ame'ẽ ta 'ar koty te we jande ke mupyrara ta. Aja pekwa katu. A'erehe pehẽ johu pemu'e ym rahã, katu tiki. 2 Jande jamu'e rahã, upa jande jajawy we. Ame'ẽ riki ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke. Amõ pandu rahã, jawy ym te rahã, katu te ame'ẽ ke a'e. Juehe har a'e ukwa katu. 3 Pesarahã! Amujekwa ta. Tupaham pe kahwa ãpũi ke jande japukwar. Ta'yr mi tupaham. Ame'ẽ pe amõ amõ koty jaraho. Aja jande rehe jamuhendu katu. Pe, jande jaho tar katu, ame'ẽ rupi jande ke raho.

4 Amõ we amujekwa ta. Jarusu keruhũ rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Tiha te hũ ame'ẽ ke. Ywytu keruhũ mujan katu tipe. Pe, ruwakiha ta'yr te mi ame'ẽ pe amõ muruwak katu raho. Pe, oho tar katu, ame'ẽ rupi sawa'e muruwak raho. 5 Aja awa rembe tĩ. Jarusu keruhũ ruwakiha ta'yr te mi, ame'ẽja saka. Awa rembe ta'yr te mi tipe tĩ. Pe, ame'ẽ pe ma'e rehe har pandu pandu te hũ.

Kupixa keruhũ xirik hũ oho oup, ame'ẽ ke rehe pekwa pekwa pexo tĩ. Tata ta'yr te mi ame'ẽ pe te'e amõ upa katu te hapy indo. Upa katu te ukwái. Ame'ẽja saka

jande rembe tĩ. Ta'yr te mi. Ame'ẽ pe ma'e ke japandu pandu hũ. 6 Amõ pandu ame'ẽ ke tata aja saka. Amõ juru pe hembe ihĩ. Ame'ẽ pe je'ẽha ke mutambyk ym riki. Tata aja saka upa mujaxer. A'erehe ixoha ke upa mujaxer. Mupyraraha renda ngi tata uhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ namõ jande jaxoha ke upa mujaxer.

7 Pesarahã! Upa ka'a rupi ixo ame'ẽ ke amõ muhymba. Yman upa ame'ẽ ta ke mujarõ ym. Ka'a rupi wata ame'ẽ ke muhymba. Ma'ewyra ta ke aja tĩ. Muhymba tĩ. Ipusu pe te'e wata ame'ẽ ke aja tĩ. Muhymba tĩ. Y rupi ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Muhymba tĩ. Mujarõ ym tĩ. 8 Amõ pandu ame'ẽ ke anĩ. Marã ka ym mujarõ ym ha, aja saka. Upa je'ẽha ngã mutambyk ym. Marã ka ym kanĩha ingi. Henem ahyha aja saka. Ahyha jukwa ta me'ẽ te'e, ame'ẽja saka. Aja riki amõ pandu ame'ẽ ke tĩ. 9 Jande pái keruhũ riki jandema'e sawa'e te. Japandu ipe:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja japandu ipe tipe.

Pe, jande anam ta rehe jande riki juru ai hũ. Katu ym aja. Ija katu te awa ta ke Tupã mujã tĩ. Tupã aja mujã tĩ. A'erehe ame'ẽ ta rehe juru ai hũ rahã, (Tupã rehe juru ai tĩ, aja tĩ.) Katu ym aja. 10 Je'ẽha katu ame'ẽ ke amõ pandu katu. A'e riki panduha katu ym ame'ẽ ke pandu tĩ. Katu ym aja. Ihẽ mu ta! Aja me'ẽ mã peja ym pepandu. 11 Pesarahã! Amõ we amujekwa ta. Y te ke mundu ngi muhem. Marã ka ym y he'ẽ ame'ẽ ke muhemiha ingi tĩ. Mokõihar muhem ym ta. 12 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Narãi'y ngi irimã uhem ym. Murukuja rymbo ngi narãi uhem ym tĩ. Y he'ẽ ame'ẽ ke mundu ngi muhem rahã, y te ke muhem ym tĩ. (Aja amõ pandu me'ẽ ke tĩ. Katu ame'ẽ ke pandu rahã, mã peja katu ym ame'ẽ ke pandu ym tĩ.)

Ma'e ukwa katuha ke Tupã muwyr, ame'ẽ rehe har

13 (Pehẽ ngi har mu'eha ta ixo my?) Ame'ẽ ta ngi har ma'e ukwa katu ame'ẽ ke ixo my? Ixo rahã, ame'ẽ ke emujekwa katu amõ ta pe. Ixoha katu rahã, ukwa katu ame'ẽ ke a'e, aja emujekwa katu. Ma'ema'eha katu rahã, ukwa katu ame'ẽ ke a'e, aja emujekwa tĩ. “Katu ihẽ jupe” aja ym ha namõ emujekwa tĩ. Ma'ema'e katuha namõ aja tĩ. Ukwa katuha ke emujekwa tĩ. 14 Pe, amõ rehe pejyty'ym rahã, pehẽ riki pekwa katu ame'ẽ ta ke aja ym pehẽ juehe har pekwa pekwa pexo. Amõ rehe parahy rahã, aja tĩ. Pekwa katu ame'ẽ ta ke, aja ym pehẽ juehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Pehẽ juehe har jõ pekwa pekwa pexo rahã, aja tĩ. Pekwa katu ame'ẽ ta ke, aja ym pehẽ juehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Pekwa katu ame'ẽ ke aja pexo rahã, katu pehẽ jupe, aja ym pexo. Pekwa katu ame'ẽ ta ke aja pexo rahã, jetehar te ke te'e aja ym pepandu tĩ. 15 Aja ukwaha ke ywa ngi uwyr ym. Tupã muwyr ym. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha aja riki. Ipy'a katu ym ame'ẽ ke ngi uhem. Ãjã ta ukwa aja ame'ẽ. 16 Amõ rehe amõ jyty'ym rahã, amõ ta namõ je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ta tĩ. Juehe har jõ ukwa ukwa ixo rahã, aja tĩ. Je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe tĩ. Upa ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'e ta tĩ.

17 Ywa ngi ma'e ukwa katuha uwyr rahã, ame'ẽ amõ koty. Tupã muwyr ame'ẽ ke rahã, amõ koty. Kuja py riki. Ma'e jaxer ame'ẽ ke ipy'a pe ukwa ukwa ym ixo. Ukwa katu, a'erehe amõ namõ jumai ym aja a'e ixo. Parahy ym a'e ixo. Hury katu a'e ixo tĩ. Amõ namõ juehe katu a'e ixo tĩ. Amõ ta rehe pyrara hũ usak tĩ. Katu ame'ẽ ke jõ ma'ema'e hũ tĩ. Ima'ehũ ame'ẽ ta rehe jõ ipy'a ym tĩ. Juja katu te ngã rehe usak katu riki. Mokõi ukwaha aja ym a'e ixo tĩ. 18 Aja ukwa katuha namõ amõ ixo rahã, jumaiha ke mukatu oho. Aja rahã, hury katu a'eta juehe ixo.

4

Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'eha riki katu aja pepandu ym

1 Apo amõ koty apandu ta. Pejumai mai pehẽ juehe pexo. Peje'ẽ je'ẽ hũ pehẽ jupe pexo tĩ. My ngi uhem my? Pehẽ py'a ngi uhem, ame'ẽja saka. A'ep upa ma'e peputar ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo. 2 Ma'e ke peputar hũ tipe. Marã ka ym pepyhykiha. A'erehe amõ ta ke pejukwa tar katu. Aja me'ẽ pepyhyk tar katu ma'e ke. Ma'e ke

rehe katu pesak tipe. Marã ka ym pehẽma'e wan ta. A'erehe amõ ta namõ pejumai mai. Peje'ẽ je'ẽ hũ inamõ tĩ. Aja pepyhyk ta tipe. Katu ym aja. Peputar ame'ẽ ke Tupã namõ pepandu ym. A'erehe ame'ẽ ke nixói pehẽ pe. 3 Tupã namõ pepandu rahã, pehẽ juehe har jõ pekwa pekwa pexo. Kuja. Pejumuhuryha jõ Tupã namõ pepandu tipe. A'erehe muwyr ym pehẽ pe.

4 Pehẽ riki Tupã ke pehijar peho ame'ẽ ta aja saka! "Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'eha riki katu" aja pandu rahã, Tupã ruwajan ke a'e, aja pekwa katu. "Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'eha riki katu" aja pandu tar katu rahã, Tupã ruwajan wan ta a'e tĩ. Aja huwajan ta rahã, Tupã ke hijar ame'ẽ ta ke. Katu ym aja. 5 Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja pekwa katu. Kuja ihĩ:

"I'ã ke jande py'a rehe Tupã moĩ. Tupã kotyhar ta ke jande aja a'e putar katu te.
A'erehe Tupã ke jahijar rahã, jande rehe Tupã'ã jyty'ym a'e" aja panduha ihĩ.

6 Amõ we tĩ. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ tĩ:

" 'Katu ame'ẽ ke ihẽ. Tupã ke aputar ym' aja pandu ame'ẽ ke Tupã putar ym tĩ.
'Katu ame'ẽ ke ihẽ' aja ym ixo ame'ẽ ke rehe Tupã hury katu tĩ" aja panduha ihĩ.

Aja rahã, i'ar koty te we pehẽ rehe Tupã ipy'a katu.

"Katu ame'ẽ ke jande" aja ym pexo

7 Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe Tupã rehe pehendu katu. Satana rehe anĩ. (Ãjã ramũi a'e.) Pehendu ym ehe. Aja rahã, a'e atu oho ta pehẽ ngi, ame'ẽja saka. 8 Ka'u te'e me'ẽ ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Pehẽ py'a pe mokõi pekwaha namõ pexo ame'ẽ ta! Pehẽ pe apandu katu tĩ! Mã peja pehẽ py'a ke Tupã juhyk katu. (Aja mokõi pekwaha aja ym pexo.) Aja rahã, Tupã rake pehyk peho, ame'ẽja saka pexo. Aja rahã, pehẽ rake a'e riki uhyk ta uwyr tĩ, ame'ẽja saka tĩ. 9 Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, pepyai pexo. Pejixi'u tĩ. Pepuka puka hũ ame'ẽ ke pehijar tĩ. Pe, pejixi'u pexo. Pehẽ ruryha ke pehijar tĩ. Pe, pepyai pexo. (Aja Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak tĩ, aja pemujekwa.) 10 "Katu ame'ẽ ke jande" aja ym pexo. Aja Tupã ruwa koty pexo katu, ame'ẽja saka. Aja rahã: "Pehẽ katu" aja a'e pandu ta. (Pehẽ py'a upa juhyk rahã, aja me'ẽ pehẽ rehe har a'e pandu ta.)

Pehẽ mu rehe pehẽ juru ai ym

11 Ihẽ mu ta! Pehẽ pe apandu katu! Ma'e jaxer ame'ẽ ke pepandu ym pehẽ jupe pexo. Imu rehe har ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ pandu rahã, Tupã je'ẽha riki katu ym, aja a'e pandu. Tupã je'ẽha riki jaxer aja a'e ukwa tĩ. (Ma'erehe my? "Amõ rehe juru ai ym" aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. A'erehe amõ rehe juru ai rahã, Tupã je'ẽha 'ar koty te we ukwa katu, aja ukwaha naĩ. A'erehe Tupã je'ẽha jaxer aja ukwaha naĩ.) Tupã je'ẽha riki jaxer aja nde erekwa rahã, je'ẽha rehe nde erehendu ym apo 'y. Aja rahã Tupã je'ẽha riki jaxer aja nde erekwa ame'ẽ ke nde. Katu ym aja. 12 Myja awa ixo katu my, ame'ẽ je'ẽha ke Tupã jõ me'ẽ katu. A'e riki awa ke mupyrara katu tĩ. A'e jõ riki awa ke muhã katu tĩ. A'e jõ riki awa ke mupyraraha renda pe mondo katu ta tĩ. Tupã aja nde tĩ, aja nde erekwaha nde jupe. Katu ym aja. A'erehe: "Ihẽ mu riki jaxer" aja epandu ym.

Tupã putar ame'ẽ ke ema'ema'e katu

13 Yman rahã pexo ame'ẽ ke rehe har pandu me'ẽ ta! Ko pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. Pepandu:

—Koĩ amõ ok ta pe jaho ta. Koĩ har pewe nahã my? Ukwa ym awa. A'ep jahyk rahã, heta jahy jamukanim ta. Pe, jama'ema'e katu ta a'ep. Aja tamatarer hũ japyhyk ta — aja pepandu.

14 Koĩ se pexo ta my? Ame'ẽ ke pekwa ym te. Pexoha riki ywy takãxĩha ta'yr mi, ame'ẽja saka. Takãxĩha ta'yr mi ihĩ. Pe, pahar ywytu mukanim raho. Aja pexoha tĩ. Ko pexo. Pe, pahar pemanõ ta my. 15 A'erehe kuja pepandu rahã, katu tiki:

—Jandema'e sawa'e te putar aja jaxoha katu ta. Pe, ma'e ke jama'ema'e katu ta my. Anĩ rahã, a'e putar rahã, amõ koty jama'ema'e katu ta my — aja pepandu rahã, katu tiki.

16 "Jandema'e sawa'e te putar rahã" aja ym pepandu rahã, kuja pepanduha. "Jande katu te jande" aja pehẽ juehe har

pekwaha pehẽ jupe. Katu ym aja. “Jande atu jama'ema'e katu ta” aja pepandu. Ame'ẽ katu ym tĩ. 17 (A'erehe pesak katu pexo!) Ukwa katu awa apo 'y. A'erehe myja ma'ema'e katu rahã, katu tiki. Ame'ẽ ke ukwa katu tipe. Pe, aja ma'ema'e ym rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ke a'e.

5

Ima'ehũ ame'ẽ ta rehe har

1 Ima'ehũ ame'ẽ ta! Apo pehẽ pe ihẽ apandu ta! Pehendu katurahã! Pyraraha ke pehẽ rehe uhyk ta. A'erehe pejixi'u hũ pexo. Pehẽ peahem hũ pexo tĩ. 2 Awa mi'u pyta rahã, inem ta oho ipe. Ame'ẽja saka pema'e tĩ. Kanim ta tĩ. Ima'e mundeha ke hyru pe mou rahã, tarawe upa u'u. Ame'ẽja saka pehẽma'e mundeha ke tĩ. Pehẽ pe-mou hũ, ame'ẽ ke upa jaxer ta oho tĩ. 3 Tamatarer itatawa ke te'e mujã, ame'ẽ ke pematyr hũ tĩ. Itatuwyr ke te'e mujã, ame'ẽ ke aja tĩ. Pematyr hũ tĩ. Pete'e pemou hũ. A'erehe ipuxi hũ, ame'ẽja saka. Jaxer riki. Ipuxi hũ, a'erehe kuja mujekwa ngã pe. (Pekyty'ym aja mujekwa. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe pekyty'ym, aja pemujekwa. Katu ym aja.) Pematyr tar katu te hũ. Ame'ẽ ke pehẽ ke mujaxer ta. Ipuxi aja pehẽ ke mujaxer ta tĩ. Pyrara hũ pexo ta. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, aja ta pehẽ.

4 Pehẽma'e kupixa pe amõ ta paraky ixo. Ame'ẽ ta pe pemuhepy ym riki. A'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Mã peja pehendurahã! Pehẽma'e kupixa pe har ke amõ ta matyr. Ame'ẽ ta pe pemuhepy ym, a'erehe a'eta je'ẽ hũ tĩ. Ame'ẽ ke Tupã, jandema'e sawa'e te hendu. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e riki kupixa jar ke mupyrara ta.

5 Kome'ẽ ywy pe pexo rahã, upa katu te ma'e ke namõ pexo. Nixói ha aja ym pehẽ pe. Pehẽ ruryha namõ jõ pexo. U'u ta ame'ẽ wan tapi'iruhu ke ijar jukwa. Ixa te ame'ẽ ke jukwa. Aja pehẽ tĩ. Pehẽ ruryha namõ jõ pexo rahã, pehẽ ka peho pexo, ame'ẽja saka. Arahã pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Jukwa ta pehẽ ke, ame'ẽja saka tĩ. 6 Ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ ma'ema'e ym. Pe, ehe har pepandu te'e. Ngãma'e kapitã pe pepandu: “Katu ym ame'ẽ ke” aja pepandu te'e. Pe, a'e ke ngã jukwa. Ame'ẽ ke pehẽ pe je'ẽha mujywyr ym. Hendu te'e. Aja te'e jukwa. (Pe, ima'e ke pepyhyk peraho. Katu ym te aja.)

Jandema'e sawa'e te uwyriha rehe pe-harõ katu pexo

7 Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. (Ima'ehũ ame'ẽ ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta kỹ.) A'erehe a'e uwyriha rehe peharõ katu pexo. Kupixa pe har tyarõ, ame'ẽ ke kupixa jar harõ hũ ixo. Ma'eywa katu ame'ẽ ke rehe harõ hũ ixo. Upa ma'e ke jytym rahã, aman ke a'e harõ ixo. Aman muhury ta ipe. Ame'ẽ ke harõ hũ ixo. 8 Aja pehẽ tĩ. Peharõ katu pexo. Jandema'e sawa'e te uwyr tate. Ame'ẽ rehe peharõ katu te pexo rĩ.

9 Ihẽ mu ta! Mã peja peje'ẽ je'ẽ ym pehẽ jupe pexo! Aja pexo rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ym ta. Mupyrara ame'ẽ ke kotete ixo, ame'ẽja saka. Pahar a'e uwyr ta, aja a'e ixo. Mupyrara ta ngã ke a'e. 10 Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Jan-dema'e sawa'e te je'ẽha rupi je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Ymanihar je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke. A'eta rehe har pekwa pekwa pexo. A'eta ke amõ mupyrara rahã, a'eta py'ahu te'e hendu. Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ym. Ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. 11 A'eta py'ahu te'e hendu, aja Tupã pyrara usak a'eta rehe aja mujekwa a'eta pe. Ipy'a katu ehe tĩ, aja mujekwa ipe tĩ. A'erehe ame'ẽ ta hury katu ame'ẽ ta ke, aja japandu. Ymanihar Jo pyraraha rehe har pekwa katu. Ipy'ahu te'e hendu a'e tĩ. Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ym a'e tĩ. Pe, upa rahã, pyrara Tupã usak ehe, aja mujekwa ipe. Ipy'a katu ehe tĩ, aja mujekwa ipe tĩ. A'erehe upa ma'e ke jandema'e sawa'e te me'ẽ me'ẽ ipe.

12 Ihẽ mu ta! “Jande jama'e katu ta” aja pemanga katu rahã, ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Amõ we pepandu ym:

“Jete atu te ihẽ apandu aja Tupã ukwa tĩ” aja pepandu ym pehẽ.

(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym.)

“Ywa ke mujã ame'ẽ ke ukwa katu” aja pepandu ym tĩ.

(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym tĩ.)
“Kome'ẽ ywy keruhũ mujã ame'ẽ ke ukwa katu” aja pepandu ym tĩ.
(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym tĩ.)

Upa ma'e ke rehe har aja ym pepandu tĩ. “Anĩ” aja pepandu rahã, amõ koty pema'ema'e ym. “Jete” aja pepandu rahã, amõ koty pema'ema'e ym tĩ. Je'ẽha pemutambyk rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ym ta.

Tupã namõ pepandu pandu

13 Pehẽ ngi har amõ pyrara ixo rahã, mã peja ame'ẽ rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu katu. Amõ hury katu ixo my? Mã peja Tupã rehe har a'e jyngar katu.

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja jyngar jyngar.

14 Ahy ixo ame'ẽ ke pehĩ my? Tamũi ta ke a'e mujy'ar rahã, katu tiki. Jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ta ke tamũi ta. Pe, ahy ixo ame'ẽ ke rehe har Tupã namõ tamũi ta pandu pandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ma'e ka rykwer ke a'eta kytyk ehe. Ipykã pyter pe kytyk. 15 Aja Tupã namõ a'eta pandu pandu. Pe, Tupã mukatu ta, ame'ẽ rehe a'eta jurujar katu rahã, ahy ixo ame'ẽ ke manõ ym ta. A'e ke Tupã mukatu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ahy ixo ame'ẽ ke ma'ema'e. Ame'ẽ ke ipy'a ngi Tupã juhyk ta. Ipy'a jywyr ta ehe. 16 Tupã namõ pepandu pandu rahã, ahy ixo ame'ẽ ke a'e mukatu ta. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, ame'ẽ ke pepandu pandu katu pehẽ jupe. Pemukatu pehẽ juehe. Tupã namõ pepandu pandu katu pehẽ juehe har. Aja rahã, pehẽ ahy pexo rahã, pehẽ ke Tupã mukatu ta. Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu. A'e riki Tupã namõ pandu pandu rahã, ame'ẽ panduha aja Tupã ma'e katu ta kỹ.

17 Jande aja Eri tĩ. Awa te'e a'e tĩ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã namõ a'e pandu hũ:

—Aman ke emungyr ym — aja ipe.

Pe, aman ukyr ym te riki. Heta hũ jahy kanim rahã, aman ukyr ym te. Kuja, kwaren ta i ndói (42) jahy hetaha kanim rahã, aman ukyr ym te. 18 Pe, Tupã namõ a'e pandu tĩ. “Aman emungyr” aja pandu. Pe, aman ukyr tĩ. Pe, upa ma'eywa hury tĩ. (A'erehe Eri aja pehẽ tĩ. Tupã namõ pepandu pandu tĩ.)

19 Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Pehẽ ngi har amõ ixo. Tupã je'ẽha jetehar te rehe hendu ym. Anĩ. Hijar oho. Pe, hendu ym ame'ẽ pe amõ pandu: “Tupã koty nde py'a emuruwak tĩ” aja ipe. A'erehe, Tupã koty ipy'a ke muruwak tĩ. 20 Aja rahã, manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka. Ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Mãte hũ ame'ẽ. Tupã ipy'a jywyr ehe. A'erehe manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka.

Upa.

Petu mupinim me'ẽ ke Peteĩhar ke

Petu kome'ẽ paper ke mupinim. Jerusarẽ ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ tama'e kapitã a'e tĩ.

Jesu rehe amõ amõ jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ẽ ta amõ amõ ok ta pe ixo. Amõ awa tama'e ywy pe ame'ẽ ok ta ihĩ. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper pinim ke mondo. Ame'ẽ ta pyrara hũ ixo. Hok ngi ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy rehe usak te'e aja ixo. A'erehe pyrara hũ ixo.

Ame'ẽ ta py'a ke Petu mãtã tar katu. “Pepyrara hũ pexo rahã, Tupã rehe pehẽ py'a pemapyk katu te we rĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar katu te we rĩ” aja Petu mu'e.

Pepyrara hũ pexo tipe, anĩ, pehẽ rury katu te we pexo rĩ

1 Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Petu. Jesu Kirisutu pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe. Ame'ẽ ihẽ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. A'erehe pehẽ rok ngi pehẽ ke amõ ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy pe pehãi peho ame'ẽ ta ke pehẽ. A'erehe põ ywy pe har ta ke pehẽ. Amõ ngara ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ kapando ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ asia ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ mbiti ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Upa pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo.

2 Tupã riki jande pái keruhũ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ ke a'e jo'ok. “Ihẽma'e ke pehẽ” aja a'e putar. Aja rahã I'ã pandu:

—A'eta riki nema'e ta ke — aja Tupã pe.

Aja rahã, Jesu Kirisutu rehe pehendu katu. Pe, huwy pe pehẽ py'a ke Tupã juhyk katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ py'a ngi a'e juhyk.

Mã peja pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu te tĩ.

Tupã namõ jande jaxo ta

3 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke Tupã. Mã peja japandu ipe:

—Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke — aja ipe.

Jande rehe a'e pyrara te hũ usak, a'erehe jande pe ixoha pyahu ke a'e me'ẽ. Jesu Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem, a'erehe ame'ẽ ixoha pyahu ke jande pe a'e me'ẽ. A'erehe jande ruhãha angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. Aja jaxo katu apo 'y. 4 A'erehe ma'e ke japyhyk ta. Ame'ẽ ke rehe jaharõ katu jaxo tĩ. Ixotyhar ta pe ma'e ke Tupã me'ẽ hũ ta. Ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo. Ywa pe ame'ẽ ke a'e moĩ katu rĩ. Pehẽma'e a'e moĩ katu rĩ. A'ep ijuk ym te ta. Inem ym te ta tĩ. Kanim ym te ta tĩ. 5 Pehẽma'e ke ame'ẽ. Tupã rehe pejurujar katu, a'erehe pyrãtãha namõ pehẽ rehe a'e usak usak katu. Pehẽ ruhãha angaha ke rehe peharõ pexo rahã, pehẽ rehe a'e usak usak katu ixo. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, pehẽ ruhãha ke a'e me'ẽ ta. 'Ar rehe angaha uhyk, ame'ẽ ke rehe jõ a'e harõ ixo. Uhyk rahã, a'e me'ẽ ta pehẽ pe.

6 Pehẽ ruhãha angaha uhyk ta kỹ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pepyai we rĩ. Pepyrara we pexo, a'erehe pepyai we rĩ. 7 Pehẽ pepyrara rahã, Tupã pandu: “Mã peja” aja. Aja rahã, kuja a'e ukwa katu ta. Pejurujar katu ehe, ame'ẽ riki jetehar te ke my? Ame'ẽ ke a'e manga ta. Ukwa ta tĩ. Itatawa aja tĩ. Tata pe amõ moĩ. Aja katu te my? Ame'ẽ ke amõ manga ta. Ukwa ta. Aja Tupã rehe pejurujar katuha tĩ. A'e manga ta tĩ. Ame'ẽ riki itatawa 'ar koty te we katuha. A'erehe pejurujar katuha riki jetehar te ke my, ame'ẽ ke Tupã ukwa ta me'ẽ te'e. Jetehar rahã, pejurujar katu te ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu jywyr rahã: “Pehẽ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pandu ta. 8 Pehẽ pesak ym ehe rĩ. Pepy'a katu ehe pexo. Apo pesak ym ehe pexo rĩ. Pejurujar katu ehe. Pe, pehẽ rury katu te pehẽ. Marã ka ym pehẽ rury katuha rehe har amõ panduha. Ywa pe har ta hury katuha aja pehẽ tĩ. 9 Pejurujar katu ehe, a'erehe ma'e ke Tupã me'ẽ pehẽ pe. Pehẽ ruhãha ke me'ẽ pehẽ pe. A'erehe pehẽ rury katu te pehẽ.

10 Ame'ẽ pehẽ ruhãha rehe har ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ukwa tar katu. Tupã je'ẽha rehe a'eta usak usak hũ tipe. Pe, pehẽ rehe Tupã usak katu ta, ame'ẽ

rehe har yman a'eta pandu katu. Uhyk ym rahã we a'eta pandu katu. 11 Myja rahã ame'ẽ uhyk ta my? Ame'ẽ ke a'eta ukwa tipe. Myja uhyk ta my? Ame'ẽ ke a'eta ukwa tipe tĩ. Tupã'ã ke Kirisutu muwyr. A'e riki a'eta py'a rehe ihĩ katu. A'e riki ma'e ke mujekwa ngã pe.

Kuja mujekwa. Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ ta. Uhyk ym rahã we a'e mujekwa. Upa mupyrara rahã, katuha renda pe Kirisutu oho ta. Ame'ẽ ke Tupã'ã mujekwa tĩ. 12 Jetehar te ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu. Ame'ẽ ke pehendu apo 'y. Yman ame'ẽ jetehar te ke a'eta pandu rahã, kuja ame'ẽ ta pe Tupã mujekwa. A'eta pandu ame'ẽ ke a'eta ixo rahã, uhyk ym we rĩ. Pehẽ pe ame'ẽ uhyk katu apo 'y. Ame'ẽ jetehar te ke myrandu katu pandu ame'ẽ ta pandu pehẽ pe apo 'y. I'ã ke ywa ngi Tupã muwyr. Ima'e pyrãtãha namõ myrandu katu pandu ame'ẽ ta pandu katu. Ame'ẽ myrandu katu ke Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa tar katu tipe.

Tupã aja katu te pexo tĩ

13 Peta kỹ, aja pexo. Aja rahã, Tupã rehe pehendu katu ta. Pehẽ pepyhýi ym aja pexo. Jesu Kirisutu jywyr rahã, ma'e ke pehẽ pe Tupã me'ẽ ta. Ame'ẽ rehe peharõ katu te pexo. Pemukanim ym ame'ẽ ke. 14 Tupã rehe pehendu katu. Ehe har pekwa ym rahã, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. 15 Kuja katu. Ma'e ka'u te'eha ke nixói te Tupã pe. Aja pexo tĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ta. A'e riki pehẽ pe pandu:

—Mã peja Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahã, ihẽma'e wan ta — aja.

16 Tupã je'ẽha rehe ima'e panduha ihĩ tĩ:

—Ihẽ riki katu te. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihẽ pe. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar — aja panduha ihĩ.

Aja rahã, Tupã aja pehẽ tĩ. Katu te pehẽ tĩ.

17 Tupã namõ pepandu pandu rahã: “Papa, jande pái keruhũ” aja pepandu ipe. Upa katu te awa ta rehe har a'e ukwa ta. Juja katu te aja a'e ukwa katu ta. Myja me'ẽ ngã ma'ema'e my? Ame'ẽ ke a'e ukwa ta. Katu te aja ma'ema'e rahã, ma'e ke Tupã me'ẽ hũ ta ipe. Ta'yr mi amõ ma'ema'e rahã, ta'yr mi Tupã me'ẽ ta ipe tĩ. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe pexo rahã, tapijar te'e we pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu ehe, Tupã rehe. 18 Pehẽ ramũi ta ixoha ke pehẽ pe a'eta mujekwa. Jaxer ame'ẽ ke ame'ẽ. Ame'ẽ ngi pehẽ ke Tupã muruwak. Ame'ẽ ke rehe a'e muhepy, ame'ẽja saka. Myja a'e muhepy, ame'ẽ ke pekwa katu. Muhepyha kanim ame'ẽ pe a'e muhepy ym. Itatawa riki muhepyha kanim te'e riki. Itatuwyr aja tĩ. Kanim tĩ. Ame'ẽ ita aja ame'ẽ pe a'e muhepy ym riki.

19 Kuja a'e muhepy. Kirisutu manõ rahã, huwy ke uhem. Muhepy hũ ame'ẽja saka ame'ẽ. Ame'ẽ pe pexoha muruwakiha ke rehe Kirisutu muhepy. Kirisutu riki arapuharan ra'yr aja saka. Arapuharan ra'yr jaxer ym te, ame'ẽ ke aja saka. Ipirer pinim ym te ame'ẽ ke aja saka tĩ. (Aja rahã, Kirisutu pe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te. Katu te ame'ẽ ke a'e aja mujekwa.) 20 Yman kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Kirisutu pe Tupã pandu:

—Ngã ruhãha muhepyha ke rehe nde eremanõ ta — aja.

Pe, 'ar rehe angaha uhyk tate rahã, a'e ke Tupã mujesak ta ngã pe. Arahã, pehẽ ke a'e muhã katu te ta. 21 A'e uwyr, a'erehe Tupã rehe pejurujar katu. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, hake a'e wapyk tĩ. (Aja rahã: “Katu te ame'ẽ ke a'e” aja mujekwa.) A'erehe Tupã rehe pejurujar katu. Inamõ pexo ta, ame'ẽ ke rehe peharõ pexo.

22 Jetehar te ke rehe pehendu katu, a'erehe pehẽ py'a ke pejuhyk apo 'y, aja pexo katu 'y. A'erehe amõ jurujar katu, ame'ẽ ta rehe pepy'a katu tĩ. Jetehar rupi pepy'a katu a'eta rehe. Mã peja pepy'a katu te pehẽ juehe pexo. 23 Tupã je'ẽha riki aja te'e ta ixo. Uhãha ke pehẽ pe me'ẽ, ame'ẽja saka ame'ẽ. Ame'ẽ ke rehe pejurujar katu, a'erehe pexoha pyahu ame'ẽ ke namõ pexo katu. Ta'yr ta riki pehẽ tĩ. Pehẽ pái uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ ra'yr ta pehẽ. Manõ ym te ta a'e. 24 Pehẽ anĩ. Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:

“Upa awa ta kupi'i aja saka.

A'e katu te ha riki kupi'i'a aja saka. Kupi'i manõ te'e a'e.
I'a aja tĩ. Ijuk tĩ. (Aja pahar awa ta manõ ta tĩ.)
25 Tupã je'ẽha anĩ. Jandema'e sawa'e te je'ẽha aja te'e ta ixo" aja amõ mupinim.

Ame'ẽ je'ẽha ke pehẽ pe amõ muwyr. Myrandu katu ke pehẽ pe pandu rahã, ame'ẽ ke muwyr.

2

Tupã kotyhar ta riki ok ke aja saka

1 Apo upa peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Te'e pepandu ym. Pehẽ mokõi pekwaha aja ym pexo. Amõ ta rehe pejyty'ỹ'ym. Amõ ta rehe pehẽ juru ai ym.
2 Ta'yn ta u'ar ramõ, ame'ẽja pexo katu. A'eta kamby te'e juhéi. Aja mã peja Tupã je'ẽha ke peputar katu tĩ. (Kamby juhéi, ame'ẽja saka tĩ.) Aja rahã, pahar tiha oho. Aja rahã, Tupã rehe har pekwa katu te ta. Aja rahã, Tupã putar aja pexo katu ta.
3 Jete. Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: "Pehẽ rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. Ame'ẽ ke pekwa katu" aja panduha ihĩ. (A'erehe upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym.)

4 Jandema'e sawa'e te koty pejur! (Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.) A'e riki ita aja saka. Ame'ẽ ita jaxer ke te'e, aja ngã ukwaha naĩ. Anĩ. "Katu te ame'ẽ ke a'e" aja Tupã pandu. "Ihẽ aputar ame'ẽ ke a'e" aja a'e pandu tĩ.
5 Pehẽ riki ita ta aja saka tĩ. Jande jaxoha pyahu aja jaxo tĩ. Pejur. Pehẽ ke te'e ok ke Tupã mujã ame'ẽja saka. Ame'ẽ rehe I'ã ihĩ katu ta. A'ep Tupãma'e pa'i ta aja saka pema'ema'e ta. Pa'i ta katu te ame'ẽja saka. Jesu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe ma'e ke Tupã pe peme'ẽ te'e. Ame'ẽ rehe Tupã hury katu. Pehẽ pe Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke peme'ẽ te'e ipe.
6 Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Tupã pandu:
"Ita katu te ame'ẽ ke ihẽ ajo'ok. Ame'ẽ ke Siã ok ta pe ita ok pyter ke aja amupu'am ta.
Amõ jurujar katu ehe rahã, a'e huxĩ ym te ta" aja Tupã pandu. Aja amõ mupinim. (Kirisutu riki ame'ẽ ita katu te ame'ẽja saka. "Siã" aja pandu rahã: "Ywa pe har Jerusarẽ ok ta ke" aja mujekwa.)
7 Jetehar te. Pejurujar katu ehe ame'ẽ ta ke pehẽ. A'erehe ame'ẽ ita riki katu te aja pekwa katu. Jurujar ym ehe ame'ẽ ta amõ koty ukwaha. Kuja ta:
"Ita ok mujãha pandu: 'Kome'ẽ ita jaxer. Japutar ym' aja riki.
Anĩ. Ame'ẽ ke ita ok pyter ke amõ mupu'am. Katu te ame'ẽ ita ke" aja amõ mu'am. (Kirisutu riki ame'ẽ ita ame'ẽja saka.)
8 Pe, kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:
"Kome'ẽ ita rehe amõ ta tukwa tukwa ta.
Ita rehe amõ ta tukwa, a'erehe u'ar ta" aja panduha ihĩ tĩ.

Tupã je'ẽha rehe a'eta jurujar ym, a'erehe ita rehe a'eta tukwa tukwa aja saka. Aja Tupã putar. (Aja rahã, Kirisutu ke a'eta putar ym. Jurujar ym rahã, u'ar u'ar, aja saka. Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.)
9 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ koty pejur. Ihẽma'e wan ta — aja.

Sawa'e tema'e pa'i ta ke pehẽ tĩ. Jesuma'e ke. Awa ta katu te ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ. Ixotyhar ta ke pehẽ tĩ. Aja rahã, Tupã ma'ema'eha katu te ame'ẽ rehe har pepandu katu ta me'ẽ te'e. Pe, pytuniha aja me'ẽ pe pexo rahã, a'e pandu:

—Ihẽma'e weraha pe pejur. Hendy hũ. Katu te riki — aja pehẽ pe.

(Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ngi pehẽ ke a'e mutyryk. Ixoty mutyryk. Ixotyhar ta ke pehẽ apo 'y.)
10 Yman ixotyhar ta ke aja ym pehẽ. Apo Tupã kotyhar ta ke pehẽ 'y. Awa ta rehe Tupã pyrara usak, ame'ẽ ke yman pekwa ym. Apo pehẽ rehe a'e pyrara usak ame'ẽ ta ke pehẽ 'y.

Tupãma'e miasu ta riki pehẽ, a'erehe katu pexoha aja pexo

11 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pehẽ riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja ym pehẽ. (Ywa pe har ta ke pehẽ, aja pexo.) A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe pesak te'e pexo ame'ẽ ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu katu. Yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. Pexoha pyahu aja pexo apo

'y. Ame'ẽ mokõi pekwaha namõ pexo rahã, katu ym. 12 Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta namõ pexo rahã, mã peja pexo katu. Pe, pehẽ rehe har a'eta pandu my:

—Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e hũ — aja Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta pandu naĩ.

Aja pandu naĩ. Pe, katu pexoha, aja a'eta ukwa katu. A'erehe Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak rahã, a'eta pandu ta:

—Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke — aja Tupã pe a'eta pandu ta.

13 Kome'ẽ ywy pe kapitã keruhũ ta ixo. Upa ame'ẽ ta rehe pehendu katu. Jandema'e sawa'e te aja pehẽ tĩ. Sehar kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. A'e riki kome'ẽ ywy pe awa ta 'ar koty te we je'ẽha te reko. 14 Kapitã ta rehe pehendu katu tĩ. A'eta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Katu ym ma'ema'e, ame'ẽ ta ke a'eta mahy ta, aja rahã ma'e ym ta. A'erehe kapitã ta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe kapitã ta pandu tĩ:

—Pehẽ katu — aja pandu ta.

15 Kuja Tupã putar katu. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Aja rahã, ka'u te'e ame'ẽ ta je'ẽha ke pemukanim ta a'eta ngi. Ukwa ym ame'ẽ ta pandu. “Jesu kotyhar ta katu ym” aja naĩ. Anĩ. Katu pexoha rahã, ame'ẽ je'ẽha ke pemukanim ta a'eta ngi. 16 Pehẽ peputar, aja pexo katu. Anĩ. Kuja ym pepandu:

—Japutar ame'ẽ ke jama'e katu. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta — aja ym pepandu.

Aja ym pexo. Tupãma'e miasu ta riki pehẽ. A'erehe pehendu katu ehe. Aja rahã, katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. 17 Upa awa ta rehe pehendu katu. Pehẽ mu ta rehe pehẽ pepy'a katu tĩ. A'eta riki Tupã rehe jurujar katu, a'erehe pehẽ mu ta riki. Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu tĩ. Hom ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. (Sesa a'e.)

Kirisutu ke amõ ta mupyrara, ame'ẽja pehẽ ke tĩ

18 Miasu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu apo. Pehẽ jar rehe pehendu katu. Pehẽ peje'ẽ ym te ipe. Aja pehẽ jar katu ame'ẽ ta rehe pehẽ nixói te. A'e riki hury katu ame'ẽ ke tĩ. Hãtã je'ẽ ame'ẽ ta rehe aja tĩ. Pehẽ peje'ẽ ym te ipe tĩ. Pehendu katu ehe tĩ. 19 Katu te ame'ẽ ke pema'ema'e tipe. Pe, pehẽ jar pehẽ ke te'e pirok. Aja rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja Tupã putar, aja pekwaha namõ pepyraraha ke pehẽ py'ahu te'e pehendu. A'erehe: “Pehẽ katu” aja Tupã pandu ta.

20 Katu ym ame'ẽ ke pema'ema'e, a'erehe pehẽ ke pehẽ jar pirok. Ame'ẽ ke rehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: “Pehẽ riki katu” aja Tupã pandu ym ta. Pe, katu te ame'ẽ ke pema'ema'e tipe rahã, pehẽ ke pehẽ jar pirok. Ame'ẽ ke rehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: “Pehẽ katu” aja Tupã pandu ta.

21 Pehẽ ke Tupã muhã katu ame'ẽ ta ke pehẽ aja amõ ta ukwa rahã, pehẽ ke A'eta mupyrara ta. Kirisutu aja pehẽ ke tĩ. Pehẽ ruhãha muhepyha ke rehe a'e manõ rahã, a'e ke amõ ta mupyrara hũ. Aja rahã, a'e aja pehẽ ke tĩ. Mupyrara ta pehẽ ke tĩ. 22 Ma'e ka'u te'eha ke Kirisutu ma'e ym te. Te'e a'e pandu ym te tĩ. Ingi te'e panduha hendu ym te awa. 23 Amõ ta je'ẽ hãtã tã hũ ipe rahã, aja hãtã Kirisutu mujywyr ym a'eta pe. A'e ke amõ ta mupyrara rahã: “Pehẽ ke Tupã mupyrara ta” aja ym mupyrara ame'ẽ ta pe a'e pandu tĩ. A'e ke amõ ta mupyrara rahã, Tupã riki usak katu ta ehe, aja a'e ukwa katu. Ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke Tupã riki mupyrara ta, aja Kirisutu ukwa katu. A'e riki katu te ame'ẽ ke a'e. 24 Jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. A'erehe myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu pyrara hũ u'am. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu ta. Pe, katu ame'ẽ ke jama'ema'e apo 'y. A'e nupãha rape rehe jande ke a'e mukatu.

25 Arapuharan ta kanim oho ixo, aja saka pehẽ tĩ. Aja rahã, Tupã kotyhar ta aja ym pexo kwe. Apo arapuharan usakiha koty pejywyr peho, ame'ẽja saka. Pehẽ rehe a'e usak usak katu ixo tĩ. A'e riki pehẽ ngi pehẽ ruwajan ke mujan mondo, ame'ẽja saka tĩ. (A'erehe pehẽ rehe a'e riki usak usak katu ixo. Kirisutu riki arapuharan usakiha aja a'e.)

3

Ok wyr pe har ta rehe har

1-2 Ixawa'e katu ame'ẽ ta! Pehẽ pe ihẽ
apandu ta apo 'y! Pehẽ sawa'e ta rehe
pehendu katu. Ixawa'e ta ngi har amõ ta
Tupã je'ẽha rehe hendu ym my? A'eta rehe
pehendu katu rĩ. Aja rahã, katu pexoha
rehe a'eta usak. Aja a'eta py'a ke pemu-
ruwak ta. Aja rahã, Tupã rehe a'eta jurujar
katu ta. Pepandu ym riki. Pe, a'eta jurujar
katu ehe. Katu pexoha rehe a'eta usak.
Katu te ame'ẽ ke. Tupã rehe pehẽ py'a ke
pemoĩ moĩ katu, ame'ẽ ke a'eta ukwa ta.
A'erehe pepandu ym ha rupi Tupã rehe
a'eta jurujar katu ta.

3 Pehẽ rehe ma'e katuha ke pemoĩ ym
pehẽ juehe. Pehẽ'a pororok hũ ame'ẽ
namõ pewata ym. Pu'yr ke heta hũ ame'ẽ
namõ pewata ym tĩ. Pehẽma'e mundeha
katu te ame'ẽ ke namõ jõ pewata ym.
Ame'ẽ ta riki pehẽ ke mukatukwer ym ta.

4 Kuja katu tiki. Pehẽ py'a katu, aja
rahã, katuha ke pemoĩ, ame'ẽja saka. Ipy'a
ke pitu te'e rahã, katu te, aja Tupã ukwa.
Ame'ẽ kũjã katuha ke jaxer ym ta. Hury
katu rahã, katu te, aja Tupã ukwa tĩ. Ame'ẽ
kũjã katuha ke jaxer ym ta tĩ. 5 Aja yman
kũjã ta ixo tĩ. Aja ma'e katuha ke a'eta
moĩ, ame'ẽja saka. A'eta Tupã rehe ipy'a
ke moĩ moĩ katu ame'ẽ ta ke. Tupã pandu
katu ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar katu tĩ.
Kuja riki a'eta katukweriha ke. Ixawa'e
ta rehe aja te'eha a'eta hendu katu. 6 Aja
Sar tĩ. Amarã rehe a'e hendu katu, ixawa'e
rehe. Kuja a'e pandu ipe: "Ihẽma'e kapitã
ke nde" aja ixawa'e pe. Pehẽ sawa'e ngi
pekyje ym rahã, katu pexoha rahã: "Sar
membyr ta ke" aja pehẽ pe amõ ta pandu
ta tĩ. (A'erehe Sar aja pehẽ tĩ. Pehẽ sawa'e
ta rehe pehendu katu tĩ.)

7 Hakehar katu ame'ẽ ta! Pehẽ pe ihẽ
apandu tĩ! Pehẽ rakehar ta namõ pexo
rahã, pekwa katuha namõ pexo katu. A'eta
pyrãtãha pehẽ wyr koty te we, aja pekwa
katu ta me'ẽ te'e. A'erehe a'eta pe hãtã
ym peje'ẽ. Pehẽ aja a'eta pe uhãha ke
Tupã me'ẽ ta tĩ. Hãtã ym peje'ẽ pehẽ
jupe. Aja rahã, Tupã namõ pepandu pandu
rahã, pehẽ rehe Tupã hendu katu ta. Pehẽ
pepanduha ke mukanim ym te ta ma'e ke.

Katu ame'ẽ ke ma'e tipe, pe, a'e ke amõ ta mupyrara

8 Ihẽ apandu, aja apandu ta tĩ. Pesarahã!
Peteĩhar aja upa pekwa pekwa pexo. Pyai
ame'ẽ ta ke peteĩhar aja pemuhury peho.
Jurujar katu ame'ẽ ta riki pehẽ mu aja.
A'eta namõ pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe
pexo. Pehẽ rury pehẽ juehe pexo tĩ. "Jande
katu te ame'ẽ ta ke jande" aja ym pepandu
pehẽ jupe tĩ. 9 Pehẽ pe jaxer ai ame'ẽ ke
amõ ta ma'ema'e rahã, ame'ẽja pemujywyr
ym a'eta pe tĩ. Pehẽ rehe amõ ta juru ai
rahã, ame'ẽja a'eta pe pemujywyr ym tĩ.
Kuja katu tiki. A'eta pe pepandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu —
aja juru ai ame'ẽ ta pe pepandu.

Aja pehẽ pe Tupã pandu katu tĩ. Pehẽ
ke a'e muhã katu rahã, pehẽ pe a'e pandu
katu:

—Pehẽ rehe ihẽ asak katu ta — aja pehẽ
pe.

A'erehe aja juru ai ame'ẽ ta pe pepandu
tĩ. 10 Aja juja katu te Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ:

"Yman rahã pete'e amõ ixo tar katu rahã,
mã peja amõ ta rehe juru ai ym.
Mã peja te'e ma'e nde erepandu ame'ẽ ke
emukanim nengi.
Hury katuha namõ ixo tar katu rahã, mã
peja amõ ta rehe juru ai ym tĩ.
11 Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha
ke ehijar. Pe, katu ame'ẽ ke
ema'ema'e.
Mã peja amõ ta namõ nde rury katu nde
juehe nde erexo. Aja mã peja exo
katu.
12 Katu te ame'ẽ ta rehe har jandema'e
sawa'e te ukwa katu.
Inamõ a'eta pandu pandu rahã, aja te'eha
Tupã hendu katu a'eta rehe.
Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta rehe
a'e parahy riki." Aja Tupã je'ẽha rehe
panduha ihĩ.

13 Katu te ame'ẽ ke pema'ema'e rahã,
awa pehẽ ke mahy ta my? Mahy ym ta
awa. 14 Anĩ. Katu te ame'ẽ ke pema'ema'e
tipe. Pe, pehẽ ke amõ ta mupyrara. Aja
rahã, mã pehẽ rury katu pexo. A'eta ngi
pekyje ym. Pejumupyai ym tĩ. Tupã riki
pandu ta: "Pehẽ katu" aja. 15 Kirisutu rehe
pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. "Jandema'e
sawa'e te" aja pehẽ py'a pe Kirisutu rehe

har pekwa pekwa pexo. Tupã rehe pejurujar katu. Ame'ẽ rehe har pehẽ pe amõ ta pandu rahã, pahar pemujekwa katu. Aja te'eha pehẽ. 16 Pehẽ pe pandu ame'ẽ ta pe pepandu rahã, wewe katu pepandu. Tupã rehe pehẽ pepy'a katu, ajaha namõ a'eta pe pepandu. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e ame'ẽ ke pekwa. Aja pexo rahã, pehẽ rehe amõ ta juru ai. Pejumupyai ym ehe. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Ame'ẽ rehe amõ ta juru ai rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhuxĩ ta. Te'e ame'ẽ ke pandu, a'erehe Tupã muhuxĩ ta. 17 Katu ym ame'ẽ ke pema'ema'e. Pe, pehẽ ke amõ ta mupyrara. Aja katu ym ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, katu ym tiki. Kuja katu. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e tipe rahã, pehẽ ke amõ ta mupyrara. Aja Tupã putar rahã, katu tiki.

18 Aja Kirisutu tĩ. Sawa'e katu te ame'ẽ ke a'e. Pe, a'e ke amõ ta jukwa. Pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Aja rahã, uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ma'erehe manõ my? Kuja. Upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ẽ muhepyha ke rehe Kirisutu manõ. Peteĩhar a'e manõ. Sawa'e katu te ame'ẽ ke manõ. Aja rahã, sawa'e ta katu ym ame'ẽ ta manõ ym ta me'ẽ te'e. Kirisutu manõ, a'erehe Tupã koty pehẽ ke a'e muhyk raho, ame'ẽja saka.

19 Kirisutu'ã pandu oho. Awa'ã ta pe pandu oho. Ame'ẽ awa'ã ta kyndaha pe ixo, ame'ẽja saka. 20 A'eta riki Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ke. A'eta rehe Tupã harõ hũ ixo tipe. Ixoty a'eta py'a ke a'eta muruwak, ame'ẽ rehe Tupã harõ hũ ixo tipe. Jarusu keruhũ Noe mujã ixo rahã, a'e harõ hũ ixo tipe. Anĩ. Muruwak ym. Kuja jõ katu uhem. Jarusu keruhũ pe heta ym te awa ta ixo. Kuja jõ, awa po wajar mahapyr hetaha. A'eta jõ y ngi uhem. Y jukwa ym. 21 Noe ta y ngi uhem, ame'ẽja saka, a'erehe ame'ẽ riki apo mujahuk ame'ẽja saka tĩ. Awa ki'aha ke kutuk, a'erehe my? Anĩ. Awa py'a ke Tupã juhyk, a'erehe ame'ẽ pandu: "Ihẽ py'a juhyk aja ihẽ axo" aja. Pandu tĩ: "Tapijar te'e we nde rehe ihẽ apy'a katu" aja Tupã pe pandu. A'erehe ame'ẽ ke Tupã muhã katu. Manõha ngi Jesu Kirisutu kwera katu uhem. A'erehe pehẽ ke Tupã muhã katu. Pehẽ ke amõ mujahuk, pe, y ngi pehem rahã, Kirisutu aja manõha ngi pekwera katu pehem tĩ, ame'ẽja saka tĩ. A'erehe pehẽ ke Tupã muhã katu. 22 A'e riki ywa pe oho. Pe, Tupã rake a'e wapyk oho. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e, aja upa ngã ukwa katu.) Upa Tupã je'ẽha rahoha tama'e kapitã keruhũ a'e. Ywa pe kapitã ta ixo. Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke Jesu tĩ.

4

Pexoha pyahu aja pexo apo 'y

1 Kome'ẽ ywy keruhũ pe Kirisutu ixo rahã, a'e ke amõ ta mupyrara hũ. Arahã ipy'ahu te'e hendu. Aja rahã, a'e aja pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo tĩ. Pehẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e, ame'ẽ ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e ke amõ ta mupyrara hũ. Apo a'e ke awa ta katu ym ame'ẽ ta mupyrara ym te ta tĩ. A'erehe a'e aja pekwa pekwa pexo tĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. 2 Apo har kupe koty Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Kome'ẽ ywy pe pexo rahã, a'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke peputar ame'ẽ ke pema'ema'e ym pexo.

3 Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta putar katu. Yman ame'ẽ ta aja pema'ema'e hũ pexo tĩ. Kuja pexo. Peka'u te'e pexo. Kawĩ ngi peka'u hũ pexo tĩ. Amõ kũjã ta rehe peka'u te'e tĩ. Amõ sawa'e ta rehe peka'u te'e tĩ. Awa mi'u matyriha ke jõ peputar tĩ. Katu ym aja. Amõ ta 'ar koty te we kawĩ ke pe'u tar katu. Aja rahã: "Jande janepyrãtã" aja pepandu. Katu ym aja. Ma'e'ã riki tupã aja amõ ta ukwa jupe. Ame'ẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ tĩ. Katu ym te ame'ẽ. 4 Upa aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ixo rĩ. Ka'u te'e hũ ixo rĩ. Pe, a'eta aja pexo ym apo 'y. A'erehe a'eta jupandu:

—Mã! Ma'erehe my? — aja a'eta jupe.

Ukwa ym. A'erehe pehẽ rehe a'eta juru ai. 5 Pe, myja kome'ẽ ywy keruhũ pe a'eta ixo my, ame'ẽ ke Tupã pe a'eta mujekwa ta. Apo ixo ame'ẽ ta ke Tupã riki mupyrara ta. Manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera katu ta muhem, pe, a'eta ke mupyrara ta tĩ. Ame'ẽ rehe a'e harõ ixo. 6 Manõ ame'ẽ ta pe myrandu katu ke amõ ta pandu pandu.

Yman se pewe ixo rahã, myrandu katu ke amõ ta pandu pandu tipe a'eta pe. Pe, upa amõ ta aja a'eta manõ tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe amõ ta aja a'eta manõ tĩ. Ame'ẽ ta'ã pewe ixo rĩ. Tupã uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Aja ame'ẽ ta'ã tĩ. Uhã tĩ. (A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta tĩ.)

Ma'e ke Tupã me'ẽ, ame'ẽ ke namõ pema'e katu

7 Kome'ẽ 'ar rehe angaha uhyk tate. Pahar peparahy ym pexo. Pekwa katuha namõ pexo katu. Aja rahã, Tupã namõ pepandu pandu katu ta. 8 Kuja rahã, i'ar koty te we katu te ha. Pepy'a katu te hũ pehẽ juehe pexo. Aja rahã, pehẽ pe mãte hũ ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ ta ma'ema'e rahã, ame'ẽ ta rehe pehẽ py'a pemujywyr katu ta. 9 Pehẽ rok pe amõ ta ke pemupyta katu. Pehẽ rok wyr pe har ta je'ẽ je'ẽ ym ha namõ pemupyta katu. 10 Pehẽ pe pame katu te amõ amõ ma'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ. A'e muwyr ame'ẽ ke pemuhãi katu. Pekyty'ỹ ym amõ ta rehe. Aja amõ ta ke pemuhury katu. 11 Ma'e ke amõ pandu pandu rahã, mã peja Tupã je'ẽha ke pandu pandu. Jesu kotyhar ta namõ ma'e ke ma'ema'e rahã, pyrãtãha ke Tupã muwyr, ame'ẽ namõ mã peja ma'ema'e katu. Aja rahã, upa katu te katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu. A'erehe Tupã pe pandu ta:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe aja me'ẽ Tupã pe pandu ta.

A'e riki katu te me'ẽ ke a'e.
A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ.
Aja te'eha a'e. (Amen. Ame'ẽ riki: "A'e tỹ.")

Kirisutu kotyhar ta ke amõ ta mupyrara

12 Pehẽ riki ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ! Pejurujar katuha ke amõ ta mukanim tar katu, a'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ. Mahy hũ tĩ. "Jande ke mupyrara ym ta awa" aja ym pekwa pekwa pexo. (Pehẽ pejurujar katuha ke jetehar te my. Ame'ẽ ke manga.) A'erehe pepyraraha ngi pemukahem ym. 13 Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ. Aja pehẽ ke tĩ. Mupyrara ta pehẽ ke tĩ. Aja rahã, pehẽ rury pexo. Aja rahã, Kirisutu pyrãtãha ke Tupã mujesak rahã, pehẽ rury katu te ta.

14 Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ rehe amõ ta juru ai. Anĩ. Pehẽ rury katu pexo rĩ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ rehe amõ ta juru ai rahã, Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu, aja pekwa. Tupã ngi a'e uwyr. Pehẽ ke muhury katu uwyr. 15 Pepyrara hũ pexo. Amõ ke pehẽ pejukwa, a'erehe pepyrara hũ pexo my? Anĩ. Aja ym rahã, katu tiki. Amõma'e ke pemukanim, a'erehe pepyrara hũ pexo my? Anĩ. Aja ym rahã, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ẽ ke pema'e, a'erehe pepyrara hũ pexo my? Anĩ. Aja ym rahã, katu tiki. Amõ ta ixoha ke pemujaxer a'erehe pepyrara hũ pexo my? Anĩ. Aja ym rahã, katu tiki. 16 Kuja katu. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, pehẽ ruxĩ ym ingi. "Kirisutu kotyhar ta ke jande" aja pepandu. A'erehe Tupã pe pepandu tĩ:

—Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke — aja.

17 Awa ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta rehe har a'e ukwa py ta. Jande riki ixotyhar ta ke. Jande ke a'e mupyrara py ta. (Aja rahã, jaxoha ke jamukatu ta. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar ta.) Ixotyhar ta ke a'e mupyrara rahã, myrandu katu rehe jurujar ym ame'ẽ ta rehe mãte hũ pyraraha ke ihĩ ta. Myrandu katu ke Tupã muwyr, ame'ẽ ke rehe a'eta jurujar ym, a'erehe mupyrara ta. 18 Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ:

"Awa ta katu te ame'ẽ rehe pyraraha uhyk.
A'engi ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta.
Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe myja ta my? Marã ka ym a'eta ke muhãha.
Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta rehe myja ta my tĩ? Marã ka ym a'eta ke muhãha tĩ."

19 A'erehe amõ ta pyrara hũ ixo. Tupã putar, a'erehe pyrara hũ ixo. Aja se ixo rahã, ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu rĩ. Aja Tupã rehe jurujar katuha ke mujekwa. A'e riki kome'ẽ ywy keruhũ mujã ame'ẽ ke

a'e. A'e pandu katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu tĩ. A'erehe a'eta jurujar katu ehe.

5

Tupã kotyhar ta rehe har

1 Pehẽ namõ tamũi ta ixo. Jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ta ke a'eta. A'eta pe ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ Petu. Ihẽ tamũi tĩ. Jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ke ihẽ tĩ. Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ rahã, ihẽ asak te'e ehe. Yman rahã, a'e ke Tupã mujesak rahã, inamõ ihẽ axo ta tĩ. Ko tamũi ta pe ihẽ apandu. 2 Arapuharan ta rehe usakiha ta usak usak katu ixo. Aja Tupã kotyhar ta rehe pehẽ tĩ. Ixotyhar ta ke pehẽ koty Tupã muwyr, ame'ẽja saka. "Jasak tar ym" aja ym pepandu. Anĩ. Tupã putar, aja ixotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo. Pehẽ atu peputar katu, a'erehe a'eta rehe pesak pesak katu pexo. Tamatarer pepyhyk ta, a'erehe ame'ẽ parakyha ke pema'ema'e, aja ym pekwa pexo. Ixotyhar ta ke pemuhury tar katu, a'erehe pesak tar katu pexo, aja rahã, katu tiki. 3 Pehẽ koty Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ aja ym pexo. A'erehe a'eta pe hãtã ym pepandu pandu. Katu pexoha pemujekwa a'eta pe. Aja rahã, pehẽ aja a'eta tĩ. Katu a'eta ixoha tĩ. 4 Pe, usakiha keruhũ uwyr rahã, iãkã rehe har katu te ame'ẽ ke ame'ẽja saka pehẽ pe a'e me'ẽ ta. Ame'ẽ katu te ha kanim ym ta riki. (Kirisutu riki usakiha keruhũ a'e.)

5 Sawa'e wan ame'ẽ ta! Pehẽ pe ihẽ apandu. Tamũi ta rehe pehendu katu. "Katu te ame'ẽ ke jande" aja pehẽ pekwa pekwa ym pexo. Pe, pehẽ mu ta namõ pema'ema'e katu pehẽ juehe pexo. Jete. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduhda ihĩ:

" 'Katu te ihẽ' aja ukwa jupe ame'ẽ ke Tupã putar ym.

Pe: 'Katu te ihẽ' aja ym ukwa ukwa ixo, ame'ẽ rehe a'e ipy'a katu." Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ.

6 A'erehe: "Katu te jande" aja ym pekwa pekwa pexo. Aja Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Pe, a'e putar rahã, pehẽ rehe har a'e pandu ta:

—Pehẽ katu — aja.

7 Pehẽ pejumupyaiha ke upa katu te Tupã namõ pepandu. Aja rahã, pehẽ rehe pyrara a'e usak katu ta. (Pehẽ ke muhury katu ta.)

8 Satana, pehẽ ruwajan, a'e riki jangwate ahem hũ ame'ẽja saka. (Ãjã ramũi a'e.) U'u ta, ame'ẽ ke a'e kekar kekar ixo, ame'ẽja saka ixo. (Aja rahã, pehẽ pejurujar katuha ke a'e mukanim tar katu.) A'erehe pepyhýi ym, aja pexo katu. Pema'ã ma'ã katu pexo, aja pexo katu tĩ. 9 Pejan ym ingi. Pete'e ta pepu'am pe'am, aja pexo. (Aja rahã pejurujar katuha ke pehijar ym ta.) Pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ. Pehẽ jõ ym, aja pekwa. Aja upa amõ Jesu kotyhar ta ke amõ ta mupyrara hũ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara hũ tĩ. Aja pekwa katu. 10 Pepyraraha upa rahã, pehẽ ke Tupã muhury katu ta. Mukatu ta. Pehẽ pe pyrãtãha ke a'e muwyr ta tĩ. Aja rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. A'e riki awa ta rehe ipy'a katu te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e riki pehẽ pe pandu:

—Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe ihẽ renda pe ihẽ namõ aja te'e ta pexo — aja pehẽ pe pandu.

11 A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo. Amen. Ame'ẽ: "A'e tỹ" aja.

Katuha ke Petu mondo

12 Pehẽ pe paper pinim ta'yr mi ihẽ amondo axo. Ihẽ apandu ame'ẽ ke Sir mupinim a'e. Ihẽ mu ke a'e. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe ihẽ mu a'e.) A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Pehẽ py'a ke ihẽ amuhury tar katu. A'erehe kome'ẽ paper pinim ihẽ amondo axo. Tupã namõ pexo ta kỹ. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Ame'ẽ ke ihẽ apandu katu. Mã peja Tupã rehe pejurujar katuha ke pehijar ym.

13 Mambiro ok ta pe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Yman a'ep pe har ta pe Tupã pandu tĩ.

—Ihẽ rehe pejurujar katu. Ihẽma'e wan ta pehẽ — aja ngã pe.

A'eta riki pehẽ pe katuha ke mondo ixo. Mak mondo ixo a'e tĩ. Ihẽ ra'yr aja a'e. 14 Pehẽ ruryha namõ pehẽ po pepyhyk pyhyk katu pehẽ ngi.

Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. Mã peja upa pehẽ py'a ke Tupã muhury katu.
Upa.

Petu mupinim me'ẽ ke Mokõihar ke

Petu kome'ẽ paper ke mupinim. Mokõihar ke. A'e ke amõ ta jukwa ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e tar katu. A'erehe kome'ẽ paper pinim ke a'e mondo.

Yman rahã, amõ ta uwyr ta. Ame'ẽ ta te'eha ke mu'e ta. Kirisutu ruwajan ta ke a'eta. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran ke a'eta tĩ. Aja Petu mujekwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta pe a'e pandu: "Tapijar te'e we Jesu Kirisutu rehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ" aja Petu mupinim.

1 Ihẽ Simã Petu. Jesu Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. A'e pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe. Ame'ẽ apandu pandu ame'ẽ ke ihẽ.

Jesu Kirisutu riki katu te ame'ẽ ke a'e. Jande ke a'e muhã katu. Jandema'e Tupã a'e tĩ. A'e riki katu te ame'ẽ ke, a'erehe jande aja pejurujar katu ehe tĩ. Katu te me'ẽ ke ame'ẽ. Pejurujar katuha ke Tupã me'ẽ pehẽ pe, ame'ẽja saka.

Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Pehẽ riki pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ.

2 Tupã rehe har pekwa katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. A'erehe mã peja amõ we pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja amõ amõ we pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Pexoha katu aja pexo

3 Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. A'erehe upa jandema'e ke kohĩ. Ame'ẽ namõ Tupã aja katu te jande tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar jaxo. Aja rahã, a'e aja jaxo katu tĩ. Ehe har jande jakwa katu, a'erehe katu te ame'ẽ ke jõ jama'ema'e katu jaxo tĩ. A'e riki jande pe pandu:

—Ihẽ axo ame'ẽ pe pexo ta tĩ. Wera hũ ame'ẽ pe pexo ta tĩ. Ihẽma'e katu te ha ke pekwa ta tĩ — aja Tupã pandu.

4 Aja ame'ẽ jande pe a'e pandu katu. Katu te hũ ame'ẽ pandu katuha ke. "Ihẽ axo ame'ẽ pe pexo ta tĩ" aja jande pe Tupã pandu katu. Aja jakwa katuha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jahijar katu. Ma'e ka'u te'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'e hũ. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Aja jama'ema'eha ke jahijar katu. Pe, Tupã riki katu te aja jaxo ta tĩ. 5 A'erehe mã peja amõ we pehẽma'e ke pematyr katu, aja pexo. Kuja. Tupã rehe pejurujar katu. A'engi amõ we Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e tĩ. Mã peja katu ame'ẽ ke pema'ema'e. A'engi amõ we tĩ. Mã peja Tupã rehe har pekwa katu te we pexo. 6 A'engi amõ we tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu ame'ẽ ke mã peja pema'e ym pexo. A'engi amõ we tĩ. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja pehẽ py'ahu te'e pehendu. A'engi amõ we tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te Tupã pe, aja mã peja pexo tĩ. (Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) 7 A'engi amõ we tĩ. Mã peja pehẽ mu ta rehe pepy'a katu pexo. A'engi amõ we tĩ. Mã peja upa amõ ta rehe pepy'a katu tĩ. 8 Upa katu te aja rahã, pexoha katu ta. Upa katu te aja pema'ema'e katu te rahã, Jesu Kirisutu rehe har pekwa katu te we pexo rĩ. Aja rahã amõ we Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e ta tĩ. Ame'ẽ ke peputar katu te we pexo tĩ. Jandema'e sawa'e te a'e.

9 Upa aja ym rahã, kuja kotete ma'e usakiha, ame'ẽja saka. Eha ym te ame'ẽja saka. Aja rahã, marã ka ym amõ we ehe har ukwa katuha. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ipy'a ngi Tupã juhyk. Ame'ẽ ke harái tĩ. (A'erehe upa apandu ramõ ame'ẽ ta ke a'e ma'ema'e ym.)

10 Ihẽ mu ta! Apandu ramõ, aja pexo. Amõ we tĩ. Tupã pandu pehẽ pe:

—Ihẽ rehe pejurujar katu. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ ke ihẽ kotyhar ta aja amuruwak — aja Tupã.

Ame'ẽ ke pekwa katu. Mã peja ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pemupyta katu te hũ. Aja rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym te ta. 11 Aja rahã, Tupã pandu ta:

—Pehẽ katu! Katuha renda pe pejur katu pengi. Jesu Kirisutu namõ pexo katu ta. Aja te'e ta pexo kỹ — aja Tupã pehẽ pe.

Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e muhã katu.
12 Ihẽ amupinim ramõ ame'ẽ ke pehẽ pe aja te'eha ihẽ amujekwa ta. Aja rahã, peharái ym ta. Ihẽ amupinim ame'ẽ ke pekwa katu 'y. Jetehar te ke pehẽ pe amõ ta mu'e. Ame'ẽ ke pekwa katu te. Pehijar ym ta. Pehẽ pe ihẽ amujekwa we ta rĩ. 13 Ko te'e ihẽ axo rahã, ihẽ amupinim ramõ, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ amujekwa ta. Aja rahã, pekwa pekwa katu ta pexo. Aja rahã, katu tiki, aja ihẽ akwa. 14 Yman atu ym rahã, ihẽ amanõ ta, aja ihẽ akwa. Ame'ẽ ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te mujekwa katu te ihẽ pe. 15 A'erehe upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e katu ta. Ihẽ amupinim hũ ta. Aja rahã, ihẽ amanõ rahã, ihẽ raikwer koty aja te'e ta pekwa pekwa katu pexo tĩ. Ihẽ amupinim ame'ẽ ke pekwa pekwa katu ta pexo. Ihẽ nixói rahã, peharái ym ta.

Kirisutu katuha ke Petu usak

16 Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr ta, aja jamujekwa pehẽ pe. Pyrãtãha namõ jywyr ta, aja jamujekwa. Aja jamujekwa rahã, jande atu jande py'a pe jakwa ame'ẽ ke japandu my? Anĩ. Aja ym. A'e katuha rehe jande reha pe te'e jasak. (A'erehe a'e jywyr ta tĩ, aja jakwa katu.) 17 Katu ehe har Tupã, jande pái keruhũ pandu rahã, a'ep jaxo tĩ. Ywa pe har weraha muwyr ehe rahã, aja tĩ. A'ep jaxo tĩ. Arahã, ywa pe har weraha katu te ame'ẽ ngi je'ẽha muwyr. Kuja pandu:

—Ko ihẽ ra'yr. Nde rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ke nde. Ihẽ ke nde eremuhury katu — aja pandu.

18 Ywy'ã keruhũ katu te ame'ẽ ke pe inamõ jaxo rahã, ywa ngi ame'ẽ je'ẽha uwyr ame'ẽ ke rehe jande atu jahendu. (Arahã ywa pe har Ta'yr katuha ke ipái mujesak jande pe.)

19 Pe, myrandu ke ymanihar Tupã je'ẽha pandu, ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja jakwa katu te tĩ. Ame'ẽ rehe pehendu katu rahã, katu tiki. Myrandu ke a'eta pandu pandu. Ame'ẽ riki araparin aja saka. Pytuniha ke muwera katu, ame'ẽja saka. Aja te'e xu'em oho. (Aja rahã, Tupã rehe har mujekwa we.) Pe, pytuniwe te jahy rata a'ejõhar wera katu. Pesak ehe. (Ame'ẽ riki Jesu Kirisutu, aja saka.) Pehẽ pe wera katu, ame'ẽja saka. (Aja rahã, upa katu te juehe har Kirisutu mujekwa pehẽ pe.) 20 Amõ we tĩ. Kuja pekwa pekwa katu pexo. Tupã je'ẽha rehe Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ ke awa ke te'e mujekwa ym. Amõ pandu ym rahã, marã ka ym mujekwaha. (Tupã'ã mujekwa ta me'ẽ te'e.) 21 Pesarahã! Myrandu ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu rahã, a'eta pandu tar katu. A'erehe a'eta pandu pandu. Anĩ. Aja ym. A'eta pe Tupã'ã mujekwa. Myrandu ke Tupã muwyr. Ame'ẽ ke a'eta pandu pandu rahã, a'eta pe Tupã'ã mujekwa katu.

2

Mu'eharan ta rehe har (Jun 1.3-16)

1 Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ixo rahã, amõ ta ixo tĩ. A'eta Tupã je'ẽha ke te'e pandu pandu. Apo aja pehẽ namõ mu'eharan ta mu'e mu'e ta tĩ. Te'e a'eta mu'e ta. A'erehe amõ koty koty amõ ta ukwa ta. Mu'eharan ta ke jandema'e sawa'e te muhã katu tipe. Pe, a'eta pandu ta:

—Jande ke a'e muhã ym — aja mu'eharan ta te'e pandu ta.

A'erehe yman rahã, pahar a'eta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. 2 Te'e a'eta mu'e. Pe, a'eta aja ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e ta tĩ. A'erehe amõ ta juru ai ta. Jetehar rehe hendu katu ame'ẽ ta rehe juru ai ta. 3 Mu'eharan ta ima'ehũ tar katu. Ipy'a rupi te'e ukwa ukwa ame'ẽ ke a'eta pandu pandu ta pehẽ pe. Aja tamatarer ke a'eta pyhyk pyhyk hũ ta. A'eta ke mupyrara ame'ẽ ke yman pete'e harõ uĩ. (Tupã a'e.) A'eta rehe har a'e ukwa katu. Pe, a'eta ke a'e ombor ta. Mupyraraha renda pe ombor ta.

4 Jete. A'eta ke jukwa ta. Pesarahã! Yman Tupã je'ẽha rahoha ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke a'eta. Pyraraha ngi a'eta uhem ym te ta. Mupyraraha renda pe a'eta ke Tupã ombor 'y. A'ep pytun ame'ẽ pe ixo. Ita tupaham pe pukwar aja ixo. Aja a'eta harõ u'am. Ngã ke Tupã mupyrara hũ ta. Ame'ẽ angaha ke rehe

a'eta harõ u'am. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupã mupyrara ta tĩ, aja jakwa katu.)

5 Amõ we tĩ. Yman kome'ẽ ywy keruhũ ke y keruhũ pe Tupã upa mukanim. Arahã kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta ke y keruhũ pe Tupã upa jukwa. (Aja mu'eharan ta tĩ. Tupã jukwa ta tĩ.) Yman kuja jõ manõ ym. Noe a'e. Amõ awa po wajar mokõi hetaha ta manõ ym tĩ. (A'erehe ixotyhar ta ke a'e muhem katu. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu aja mujekwa katu.) "Tupã katu te ame'ẽ ke a'e. Pehendu katu ehe" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe Noe pandu pandu tipe.

6 Amõ we tĩ. "Sondo ok ta pe har ta katu ym te" aja Tupã pandu. "Ngomo ok ta pe har ta katu ym te tĩ" aja a'e pandu tĩ. Pe, ame'ẽ mokõi ok ta pe har ta ke tata pe Tupã mumba. Aja rahã ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mumba ta tĩ, aja amõ ta ukwa ta. Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta jukwa ta tĩ. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupã mupyrara ta tĩ, aja a'eta ukwa ta me'ẽ te'e.)

7 Ame'ẽ ok ta ngi Ro ke Tupã muhem. Ro riki sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. Sawa'e jaxer ame'ẽ ta katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e hũ. Ame'ẽ ke rehe Ro usak rahã, a'e pyai te hũ. 8 Ame'ẽ ta namõ Ro ixo rahã, ma'e jaxer ame'ẽ ma'eha ke rehe a'e usak usak. Ngã juru ai ha rehe hendu tĩ. Wera rahã pame katu te aja a'e usak usak tĩ. Hendu tĩ. A'erehe a'e pyai te hũ. A'e sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. 9 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ngi Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta ke jandema'e sawa'e te muhem katu. Ame'ẽ ke a'e ukwa katu riki. (A'erehe mupyraraha ngi ixotyhar ta te ke a'e muhem katu ta, ame'ẽ ke a'e ukwa katu tĩ.) Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta tĩ. Ame'ẽ ke a'e ukwa katu tĩ. (A'erehe mu'eharan ta ke a'e mupyrara ta tĩ.) Yman atu rahã, upa ngã ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ weraha rehe a'e harõ uĩ. Mupyraraha weraha angaha ke rehe Tupã harõ uĩ. 10 Jete! Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta putar hũ. Ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe kapitã keruhũ ke Tupã mu'am. A'e je'ẽha rehe hendu ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara hũ ta tĩ.

Mu'eharan ta riki amõ ta ngi kyje ym. "Katu te jande" aja a'eta juehe har ukwa jupe naĩ. Ywa pe har ta katu te ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta rehe har: "Ame'ẽ ta katu te" aja a'eta pandu ym te. Anĩ. Juru ai riki. 11 Pesarahã! Mu'eharan ta 'ar koty te we Tupã je'ẽha rahoha tama'e pyrãtãha. Pe, a'eta ywa pe har ta ma'e katu te, ame'ẽ ta rehe juru ai ym riki. Ãjã tama'e kapitã rehe juru ai ym. Ame'ẽ rehe jandema'e sawa'e te ruwa koty a'eta juru ai ym. (Mu'eharan ta anĩ. Juru ai te'e ixo. Katu ym aja.)

12 So'o ka'a rupi ixo ame'ẽ ra'yr ke u'ar. Pe, ame'ẽ ke amõ ta pyhyk. Pe, jukwa. Mu'eharan ta riki ame'ẽja saka. Ipy'a pe te'e a'eta ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ixo tĩ. So'o aja ma'e ke ukwa ym aja te'e a'eta ixo. Ame'ẽ rehe a'eta juru ai. So'o ka'a rupi ixo aja a'eta ke Tupã jukwa ta tĩ.

13 Amõ ta ke mu'eharan ta mupyrara. Aja a'eta ke Tupã mupyrara ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'eta putar. Ame'ẽ ke wera rahã riki a'eta ma'ema'e. Huxĩ ym riki. Aja a'eta jumuhury a'eta juehe. Jesu manõ ame'ẽ ke pekwa pekwa peĩ rahã, ma'e ke pe'u. Pehẽ namõ mu'eharan ta u'u rahã, a'eta ngi amõ ta huxĩ. A'eta katu ym. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha namõ a'eta ixo rĩ. Ipy'a juhyk aja ym ixo.

14 Kũjã ta ka'u te'e ame'ẽ ta rehe a'eta usak tar katu jõ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo. A'ewan ym ma'ema'eha ke a'eta pe. Ukwa katu ym ame'ẽ ta ke a'eta muka'u te'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ta ma'ema'e tĩ. Tamatarer pyhyk hũ ame'ẽ ke rehe jõ mu'eharan ta ukwa ukwa ixo. Tupã mupyrara ta ame'ẽ ta ke a'eta. 15 Pe, katu te ame'ẽ ke ngi a'eta pia oho, pe, ka'a pe te'e a'eta kanim oho. Ame'ẽja saka a'eta ixo. (Aja rahã, jetehar te ke a'eta ukwa, ame'ẽ ke hijar. Pe, te'e pandu pandu ixo.)

Maraã Mbeo ra'yr. A'e ma'ema'e ame'ẽ ke aja mu'eharan ta ma'ema'e tĩ. Tamatarer rehe ipy'a ke Maraã moĩ, a'erehe ma'e katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e. (Ame'ẽ ta aja mu'eharan ta tĩ.) 16 Pe, amõ pandu Maraã pe:

—Mã peja katu ym ame'ẽ ke ema'e ym — aja pandu ipe.

Aja me'ẽ riki jumen pandu ipe. Awa aja jumen pandu ipe. Pe, Maraã ka'u te'eha ke a'e muhijar. Maraã riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. (Aja mu'eharan ta tĩ. Ame'ẽ ta ka'u te'eha ke Tupã jõ riki muhijar ta tĩ, aja jakwa katu.)

17 Mu'eharan ta riki ywykwar upa te'e y typa ame'ẽja saka. (Aja rahã jaxer ame'ẽ ta ke a'eta, aja mujekwa.) Ywa takãxĩha ke amõ koty koty ywytu peju raho, ame'ẽja saka riki mu'eharan ta tĩ. (Aja rahã, pahar amõ koty koty a'eta ukwa. Katu ym aja.) Pytun te hũ ame'ẽ renda ke Tupã mukatu. A'ep a'eta ke Tupã ombor ta indo.

18 "Katu te jande" aja me'ẽ upa mu'eharan ta pandu pandu naĩ. Ka'u te'eha rupi te'e a'eta pandu pandu tĩ. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amõ ta hijar tate. Ame'ẽ ke mu'eharan ta ukwa. Pe, ame'ẽ ta ke mu'eharan ta muka'u te'e tĩ. Aja ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe mujywyr ta mondo, ame'ẽja saka.

19 "Peputar ame'ẽ ke pema'ema'e katu" aja mu'eharan ta pandu naĩ. Anĩ. A'eta te'e marã ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. Pesarahã! Katu ym ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ ke marã ka ym hijariha rahã, ame'ẽ riki aja te'e ta ixo. Katu ym aja.

20 Ma'e katu ym ame'ẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'e hũ. Ame'ẽ ke amõ ta hijar katu. Jesu riki jande muhãha. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke a'eta ukwa katu, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. A'engi ame'ẽ pe a'eta jywyr tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha pe jywyr tĩ. Marã ka ym hijariha. Aja rahã, ixo py 'ar koty te we katu ym ha aja a'eta ixo. 21 Aja rahã kuja katu ta tipe. Myja rahã, amõ pe Tupã pandu my:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe — aja Tupã pandu my.

Ame'ẽ ukwa ym rahã, katu ta tipe. Ame'ẽ ukwa rahã, pe, panduha katu te ame'ẽ ke hijar rahã, ame'ẽ riki i'ar koty te we jaxeriha. Panduha katu te ame'ẽ ke amõ pandu ipe, ame'ẽ ke hijar rahã, i'ar koty te we jaxeriha. 22 A'eta ma'eha kuja mujekwa. Yman sawa'e ukwa katu ame'ẽ ke paper rehe mupinim. Ame'ẽ riki jetehar te ke aja mujekwa. Kuja mupinim:

"Jawar we'en rahã, ame'ẽ pe te'e a'e jywyr u'u indo."

Kuja amõ we tĩ:

"Kure ke y pe amõ mujahuk rahã, pahar tu'um ame'ẽ pe kure jere jahuk oho" aja amõ mupinim.

Aja rahã, jaxeriha rehe jywyr oho, aja mujekwa. (Ame'ẽja tĩ. Jandema'e sawa'e te rehe har ukwa katuha ke hijar rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha rehe jywyr. Katu ym te riki.)

3

Jandema'e sawa'e te jywyr ta

1 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Ko mokõihar paper rehe ihẽ amupinim aĩ. Mã peja pehẽ py'a pe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa ym pexo. Aja mokõihar paper rehe ihẽ amupinim. Aja rahã, peharái ym ta pexo. 2 Yman Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu. Katu te ame'ẽ ta ke a'eta. A'eta pandu ame'ẽ ke mã peja pekwa pekwa katu pexo. Jesu mondo ame'ẽ ta pe je'ẽha ke jandema'e sawa'e te mujekwa. Ame'ẽ je'ẽha ke pehẽ pe Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke pekwa pekwa katu pexo tĩ. Jesu riki jande muhãha ke. 3 Kuja pekwa pekwa py pexo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahã, amõ sawa'e ta ixo ta. Ma'e ka'u te'e ha namõ a'eta ixo ta. Pehẽ rehe a'eta puka puka hũ ta. Ahem hũ ta tĩ. 4 Kuja a'eta pandu ta:

—A'e jywyr ta. Aja a'e manga katu riki. Mã! My mamy? Nixói riki. (Jande ramũi ta harõ hũ ixo ehe.) A'eta upa manõ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã. Aja te'e kome'ẽ ywy keruhũ ihĩ rĩ. A'erehe a'e jywyr ym ta, aja jakwa — aja a'eta pandu ta naĩ.

5 Kuja puka puka hũ ame'ẽ ta harái riki. Ukwa tar ym riki. Kuja. Yman Tupã pandu. Aja kome'ẽ ywy keruhũ a'e mujã. Ywa ke mujã tĩ. Y ngi kome'ẽ ywy uhem. Y ramũi pyter pe ihĩ. 6 Y pe ymanihar kome'ẽ ywy keruhũ ke Tupã jupyk. Upa katu te ma'e ke jukwa. Y keruhũ pe jupyk. (A'erehe Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ẽ ke puka puka hũ ame'ẽ ta harái.)

7 Apo kome'ẽ ywy keruhũ kohĩ. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ta pehĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe har Tupã pandu: “Mã peja ixo rĩ.” A'erehe yman pandu aja apo ixo rĩ. Anĩ. Aja te'eha ihĩ ym ta. Yman rahã, kome'ẽ ywy keruhũ ke tata pe Tupã mai ta. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke aja tĩ. Mai ta tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ym rahã we, pewe ixo we rĩ. Ma'e katu ym ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Pe, uwyriha anga rehe har ukwa ym rahã, mupyraraha renda pe mondo ta tĩ. Aja ym rahã, kome'ẽ ywy keruhũ ixo rĩ. Ywa rehe ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Ixo rĩ. “Mã peja ixo rĩ” aja Tupã pandu. (A'erehe Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu.)

8 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ riki apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ. Kuja peharái ym pexo. (Yman te aja jakwa. Tupã pe anĩ.) A'erehe miu (1.000) warahy 'ar aha oho rahã, ame'ẽ riki peteĩ weraha aha oho, aja jandema'e sawa'e te ukwa. Juja katu te ipe. Peteĩ weraha aha oho rahã, ame'ẽ riki miu (1.000) warahy 'ar aha oho, aja a'e ukwa. Juja katu te ipe.

9 A'e pandu katu ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te ma'ema'e ta kỹ. Pahar ym a'e ma'ema'e, aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Aja ym. A'e ma'ema'e ta kỹ. Pesarahã! Mupyraraha renda pe amõ oho ta, ame'ẽ ke a'e putar ym. Ma'e ka'u te'eha ke upa ngã hijar, ame'ẽ ke a'e putar katu. A'erehe ngã py'a ixoty muruwak, ame'ẽ rehe a'e harõ katu uĩ.

10 Jandema'e sawa'e te jywyr, ame'ẽ weraha angaha rehe uhyk ta kỹ. Ma'e mukanĩha uwyr, ame'ẽja saka harõ ym ehe rahã, jandema'e sawa'e te uwyr ta kỹ. Arahã ywa riki kanim ta oho. Tyapu te hũ ha namõ kanim ta oho. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke ukwái ta tĩ. Upa ta kanim. Kome'ẽ ywy keruhũ kanim ta tĩ. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ta ke kanim ta tĩ. 11-12 Aja ame'ẽ upa katu te ma'e ke kanim ta oho. Aja rahã, myja me'ẽ pexoha katu my? Pesarahã! Katu ym ma'ema'e, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ weraha angaha ke rehe peharõ pexo rahã, mã peja katu pexo. Aja rahã, katu tiki. Tupã rehe pehẽ py'a tapijar te'e we pemoĩ moĩ katu tĩ. Aja rahã, katu tiki. Ame'ẽ weraha ke pahar pemuhyk, aja pema'ema'e katu pexo. Ame'ẽ weraha uhyk rahã, ywa upa ukwái ta. Upa ta kanim. Ywa rehe ihĩ ame'ẽ ke upa ta musururu mondo. Hakuha upa ta musururu mondo. 13 “Ywa pyahu ame'ẽ ke ihẽ amujã ta. Ywy keruhũ pyahu ame'ẽ ke aja tĩ. Amujã ta tĩ” aja Tupã manga katu. A'ep katu te ame'ẽ ta jõ ixo ta. Mã peja ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo.

14 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Ame'ẽ weraha rehe peharõ pexo rahã, Tupã ruwa koty pexo, aja saka pekwa pekwa pexo. A'e usak uĩ, aja saka a'erehe mã peja pexoha katu aja pexo. Mã peja peka'u te'eha ke pema'e ym. Pehẽ py'a a'e juhyk, aja pexo. Mã peja Tupã namõ pehẽ rury katu pehẽ pexo. 15 (A'e uwyr ym we rĩ, a'erehe uwyr ym te ta, aja ym pekwa pekwa pexo tĩ.) A'e harõ we rĩ. Aja rahã, amõ we pehẽ ngi har amõ ta jurujar katu ta. Aja rahã, amõ we Tupã muhã katu ta. A'erehe a'e harõ we rĩ. Aja pekwa pekwa pexo. Aja Páu mupinim pehẽ pe tĩ. Ukwa katuha ke Tupã muwyr ipe. Ame'ẽ namõ pehẽ pe a'e mupinim. Páu rehe japy'a katu ame'ẽ ke a'e. 16 Kirisutu jywyr ta. Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa rahã, upa paper rehe a'e mupinim. A'e mondo ame'ẽ paper rehe ame'ẽ rehe har a'e mupinim. Amõ amõ ma'e ke a'e mupinim ame'ẽ ke amõ ta ukwa katu ym. Pe, ame'ẽ ke amõ koty muka'u te'e ame'ẽ ta mujekwa. Ukwa ym ame'ẽ ta aja tĩ. Amõ koty mujekwa tĩ. Aja amõ Tupã je'ẽha rehe ihĩ, ame'ẽ ke amõ koty koty a'eta mujekwa. Te'e pandu, aja saka. Aja Tupã mupyrara ame'ẽ ke a'eta jumuhyk a'eta juehe.

17 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pesarahã! Amõ ta amõ koty Tupã je'ẽha mujekwa aja pekwa katu. A'erehe pepyhýi ym, aja pexo! Aja rahã, amõ koty sawa'e katu ym ame'ẽ ta mu'e, ame'ẽ koty pejumu'e ym ta peho. Jetehar te ke pekwa, ame'ẽ ke pehijar ym ta tĩ. 18 Jesu riki jande muhãha ke! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Ame'ẽ rehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Mã peja japandu ipe:

—Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke.

Aja apo mã peja japandu ipe. Mã peja aja te'e ta japandu ipe. Amen. Ame'ẽ riki: “A'e tỹ” aja.

Upa.

Juã mupinim me'ẽ ke Peteĩhar ke

Juã kome'ẽ paper ke mupinim. Jesu kotyhar ta pe a'e mondo. Amõ ta amõ koty Jesu rehe har mu'e. Ame'ẽ ke Juã mukatu tar katu, a'erehe kome'ẽ paper ke mupinim.

Kuja Juã mujekwa. Jesu Tupã ra'yr a'e. Awa aja te'e kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e uwyr tĩ. Jesu rehe har amõ ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar katu ta me'ẽ te'e, aja Juã mupinim. Tupã rehe har ukwa rahã, aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta me'ẽ te'e tĩ. Jesu kotyhar aja rahã, imu ta rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e tĩ, aja Juã mujekwa.

"Imu ta" aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke, aja jakwa.

"Ta'yn ta" aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke tĩ, aja jakwa tĩ.

Jesu rehe har

1 Ihẽ Juã. Jesu rehe har ihẽ amupinim aĩ. A'e riki jande ke muhã katu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, pete'e ixo me'ẽ te'e a'e. Ima'e panduha rehe jahendu. Jasak ehe tĩ, Jesu rehe. Jama'ã katu ehe tĩ. Jande po pe japyhyk pyhyk ehe tĩ. 2 Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e uwyr rahã, jasak ehe. Ame'ẽ rehe har japandu pandu ngã pe. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ipái namõ a'e ixo. Jande pe Ta'yr rehe har a'e mujekwa. 3 Ma'e jasak ame'ẽ ke japandu pandu pehẽ pe. Ma'e jahendu ame'ẽ ke japandu pandu tĩ. A'erehe pehẽ namõ jande juehe katu jande jaxo. Jete riki. Jande pái keruhũ namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ. Ta'yr namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ, Jesu Kirisutu namõ. 4 Ame'ẽ rehe har pehẽ pe jamupinim. Aja rahã jande rury katu te jaxo apo 'y.

Tupã rehe har

5 Ta'yr mu'e ame'ẽ ke jahendu. Ame'ẽ ke pehẽ pe japandu pandu tĩ. Kuja:

—Tupã riki weraha aja saka. (Aja rahã, katu te ame'ẽ ke a'e.) Pytuniha aja ym a'e. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeriha ke ipe) — aja japandu.

6 A'erehe pytuniha aja ame'ẽ pe jaxo rahã: "Inamõ jande juehe katu jande jaxo" ame'ẽ panduha te'e riki. Pytuniha aja ame'ẽ pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rĩ. Katu ym aja. 7 Tupã riki weraha aja ame'ẽ pe ixo. Aja rahã, nixói te ma'e jaxer ame'ẽ ke ipe. A'e aja jande jaxo rahã, jande katu jande juehe jaxo. Pe, Jesu ruwy pe jande py'a ke a'e juhyk. Upa ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke juhyk. Jande pái keruhũ ra'yr Jesu.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã,

Ame'ẽ ke Tupã namõ japandu ta me'ẽ te'e

8 "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym" aja japandu rahã, jande jaka'u te'e. Te'e japandu. 9 Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã, mã peja Tupã pe japandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Jande japyai. Mã peja jande py'a ke ejuhyk katu. Mã peja jande rehe nde py'a emujywyr — aja ipe.

Aja me'ẽ japandu rahã, jande rehe ipy'a jywyr te ta. A'e riki katu te ame'ẽ ke a'e. A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta. Jete. Ipy'a jywyr ta jande rehe. 10 Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ẽ ta ke jande, aja Tupã je'ẽha mujekwa. "Anĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym" aja japandu rahã, Tupã te'e pandu, aja japandu naĩ. (Anĩ. Tupã te'e pandu ym te. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ẽ ta ke jande aja jakwa katu.) Ima'e panduha rehe jahendu ym tĩ. Aja rahã, katu ym.

2

Jesu jandema'e mukatuha ke

1-2 Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihẽ ra'yr ta aja pehẽ. Ko ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Tupã pe. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar rahã, katu tiki. Ame'ẽ rehe har pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym ta. Pema'e rahã, jande pái keruhũ namõ Jesu Kirisutu pandu ta:

—Ma'e ka'u te'eha ke ihẽ kotyhar ta ma'e. Ame'ẽ ke rehe ihẽ amuhepy. Ihẽ amanõha pe ihẽ amuhepy. A'erehe mã peja nde py'a emujywyr ehe — aja a'e pandu ta.

Aja jandema'e mukatuha ke a'e. A'e riki katu te me'ẽ ke a'e.

Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Amõ we tĩ. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy tĩ. A'erehe Tupã ipy'a jywyr ngã rehe tĩ.

3 Tupã je'ẽha rehe jahendu katu rahã, ehe har jakwa katu, aja jakwa katu. 4 Amõ pandu:

—Ehe har akwa katu — aja.

(Aja rahã, ima'e je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e.) Je'ẽha rehe hendu ym rahã: "Ehe har akwa katu" ame'ẽ panduha riki te'e aja. Jetehar te ke ukwa ym. 5-6 Je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã, Tupã rehe a'e ipy'a katu. Pe, ipy'a katu te we ehe rĩ. Kuja jakwa katu. Amõ pandu:

—Tupã namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo — aja.

Aja rahã, mã peja Jesu Kirisutu aja katu a'e ixo tĩ. (A'e aja katu ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Aja te'eha a'e ma'ema'e. A'e aja amõ tĩ. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo, aja jande jakwa katu te tĩ.

"Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo" ame'ẽ je'ẽha pyahu ame'ẽ ke

7 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ! Pehendu katurahã! Ko Jesu je'ẽha ke ihẽ amupinim aĩ. ("Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo" aja a'e pandu.) Ame'ẽ ke pyahu ym. Ymanihar je'ẽha ke ame'ẽ. Jesu rehe pejurujar katu py rahã, ("pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo") ame'ẽ je'ẽha rehe pehendu katu. Ame'ẽ ke namõ pexo katu apo 'y. Ame'ẽ panduha ke pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ. 8 Pyahu aja apo tĩ. Amõ ta rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ẽ ke rehe jasak. A'erehe ame'ẽ panduha jetehar te ke, aja jakwa katu. Pepy'a katu pehẽ juehe pexo tĩ, a'erehe ("pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo") ame'ẽ panduha jetehar te ke aja jakwa tĩ. Pytuniha aja asa oho. Weraha aja hendy hendy ixo apo 'y. (Aja rahã, Ta'yr rehe har Tupã mujekwa katu ngã pe apo 'y. A'erehe upa ngã ipy'a katu ngã juehe ixo apo 'y. A'erehe mã peja pepy'a katu pehẽ juehe pexo.)

9 Upa Jesu kotyhar ta riki imu ta aja ixo. Amõ pandu:

—Weraha aja ame'ẽ pe ihẽ axo — aja.

(Aja rahã, imu rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e.) Imu rehe a'e ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ẽ pe a'e ixo we rĩ. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym tĩ. Kuja a'e pandu:

—Pepy'a katu pehẽ juehe pexo — aja Jesu.

Ame'ẽ rehe amõ hendu ym. Weraha aja ame'ẽ pe amõ ixo rahã, Jesu pandu ame'ẽ rehe hendu katu.) 10 Imu rehe amõ ipy'a katu rahã, weraha aja ame'ẽ pe tapijar te'e we a'e ixo katu. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu katu.) Aja amõ ta ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta. 11 Pe, imu rehe amõ ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ẽ pe a'e ixo we rĩ. Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym. Aja te'e a'e ixo. Pytun rahã, jasak ym ma'e, ame'ẽja saka. A'erehe marã ka ym katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'eha.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ta'yn ta aja saka.

Amõ ta tamũi ta aja saka tĩ. Amõ ta ta'ynuhu ta aja saka tĩ.

12 "Ta'yn ta" aja ihẽ apandu pehẽ pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe: "Ta'yn ta" aja apandu pehẽ pe.) Pehendu katurahã! Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Jesu muhepy. A'erehe a'e manõ. A'erehe pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr. A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. 13 "Tamũi ta" aja apandu pehẽ pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: "Tamũi ta" aja apandu tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. "Ta'ynuhu ta!" (Jesu rehe har pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ.) Pehendu katurahã! Satana mujekwaha rehe pejurujar ym. (Ãjã ramũi a'e.) A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ.

14 "Ta'yn ta" aja ihẽ apandu pehẽ pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe:

“Ta'yn ta” aja apandu pehẽ pe.) Pehendu katurahã! Jande pái keruhũ rehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. “Tamũi ta” aja apandu pehẽ pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: “Tamũi ta” aja apandu tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. “Ta'ynuhu ta!” (Jesu rehe pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ.) Pehendu katurahã! Pehẽ py'a pe Tupã je'ẽha ke pekwa katu pexo, a'erehe pehẽ pyrãtã katu. A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. Satana mujekwa ame'ẽ ke rehe pehendu ym. (Ãjã ramũi a'e.) A'erehe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ.

15 Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ma'ema'eha ke pemanga tar ym pehẽ. Upa ame'ẽ tama'e ke rehe pehẽ py'a pemoĩ ym tĩ. Ame'ẽ ke rehe pepy'a katu rahã, jande pái keruhũ rehe pepy'a ym. 16 Kome'ẽ ywy keruhũ pe mãte hũ te'e ma'e katu ym ame'ẽ ke ihĩ. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke jõ ma'ema'e tar katu. (Ame'ẽ ke jande pái keruhũ putar ym.) Ma'e ke rehe usak, ame'ẽ ke katu usak. A'erehe ame'ẽ ke putar katu, aja ukwa. Aja rahã, katu ym. (Ame'ẽ ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Kuja ukwaha naĩ tĩ. Ima'e ma'e ke jõ katu te ame'ẽ ke, aja amõ ukwaha naĩ. (Upa ame'ẽ ta ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Upa ame'ẽ ta ke Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ma'ema'eha ke. Katu ym aja. 17 Ame'ẽ ma'ema'eha ke kanim ta oho. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e tar katu. Upa katu te ame'ẽ ke kanim ta tĩ. Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, a'e riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Kirisutu ruwajan rehe har

18 Ta'yn ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ! 'Ar rehe angaha uhyk tate. Kirisutu ruwajan uwyr ta, aja pehendu. (“Kirisutu ihẽ” aja pandu naĩ.) Aja Kirisutu ruwajan ta heta ixo apo. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk tate, aja jakwa katu. 19 Kirisutu ruwajan ta riki jande ngi har ym, a'erehe jande ngi uhem oho. Jande ngi har rahã, jande namõ pyta ta tipe. Jande ngi uhem oho, a'erehe jande ngi har ym aja jakwa katu.

20 Pehẽ anĩ. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã ke Kirisutu muwyr. (A'e riki mujekwa pehẽ pe.) A'erehe jetehar te ke upa pekwa katu apo 'y. 21 “Jetehar te ke pekwa ym” aja ym ihẽ apandu. Jetehar te ke pekwa katu, a'erehe ko ihẽ amupinim aĩ. Jetehar te ke aja ym amõ pandu rahã, te'e ame'ẽ pandu.

22 Awa pandu te'e my? Jasarahã! Jesu riki Kirisutu ym. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ym a'e, aja pandu ame'ẽ ke te'e pandu. Jesu riki Tupã ra'yr ym, aja pandu ame'ẽ ke Kirisutu ruwajan tĩ. A'e riki jande pái keruhũ rehe jurujar ym tĩ. 23 “Jesu riki Tupã ra'yr ym” aja amõ pandu rahã, jande pái keruhũ ke a'e putar ym tĩ. “Jesu riki Tupã ra'yr” aja amõ pandu rahã, jande pái keruhũ ke a'e putar katu.

24 Tupã ra'yr rehe har pehendu. Arahã pejurujar katu ehe. Ame'ẽ myrandu ke pehẽ py'a rehe pemupyta katu pexo. Aja rahã, Ta'yr namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo. Jande pái keruhũ namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo tĩ. 25 Kuja riki jande pe Jesu pandu katu. “Pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta” aja a'e pandu katu jande pe. 26 Kome'ẽ paper rehe amujekwa ta pehẽ pe. Aja rahã pehẽ ke muka'u te'e tar katu ame'ẽ ta muka'u te'e ym ta pehẽ ke. (Kirisutu ruwajan ta muka'u te'e ym ta pehẽ ke.) 27 Pehẽ anĩ. Pehẽ pe Tupã'ã ke Kirisutu muwyr. Pehẽ py'a rehe a'e ihĩ katu. Upa katu te pehẽ ke a'e mu'e ta. A'e mu'e ame'ẽ ke jetehar te ke. Te'e aja ym. A'e mu'e katu. A'erehe amõ mu'eha nixói ta pehẽ pe. Mã peja Jesu namõ pehẽ juehe katu pexo, aja Tupã'ã mujekwa katu. Mã peja ame'ẽ rehe pehendu katu.

28 Ta'yn ta! Pehendu katurahã! Jete riki. Mã peja Jesu namõ pehẽ juehe katu pexo. Aja pexo rahã, pekyje ym ta ingi. A'e jywyr rahã, pekyje ym ta ingi. Pehẽ ruxĩ ym ta tĩ. 29 Jesu riki katu te ame'ẽ ke a'e, aja pekwa katu. Kuja pekwa katu tĩ. Katu te ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, a'e riki Tupã ra'yr ta tĩ.

3

Tupã ra'yr ta rehe har

1 Pehendu katurahã! Jande rehe jande pái keruhũ ipy'a katu te. A'erehe jande rehe har a'e pandu:

—Ihẽ ra'yr ta pehẽ — aja jande rehe har.

Jete riki! Jande riki ta'yr ta. Tupã rehe har amõ ta ukwa ym, a'erehe jande riki ta'yr ta, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym tĩ. 2 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ! Jande riki ta'yr ta apo 'y. Yman rahã myja jaxo ta my? Ame'ẽ rehe har jakwa katu ym we rĩ. Kuja jõ jakwa katu apo 'y. Jesu jywyr rahã, a'e ixo aja jaxo ta tĩ. A'e katu te, aja jasak katu ta ehe, a'erehe a'e aja jaxo ta tĩ. Jande katu te aja jaxo ta tĩ. 3 Ame'ẽ ke rehe amõ harõ ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe, Jesu pe. A'e aja amõ ixo tĩ. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amõ hijar katu.)

4 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, Tupã je'ẽha rehe hendu ym. Tupã je'ẽha rehe hendu ym rahã, ame'ẽ riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. 5 Kuja pekwa katu. Ma'e jande jaka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Jesu muhepy uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. 6 A'erehe Jesu namõ juehe katu amõ ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar ym ixo. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, ehe har a'e ukwa ym. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Jesu pe, ame'ẽ rehe har amõ ukwa ym tĩ.

7 Ta'yn ta! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pehendu katurahã! Mã peja pehẽ ke amõ muka'u te'e ym. A'erehe pehendu katurahã! Katu ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, a'e riki katu te ame'ẽ ke a'e. Jesu aja katu te ame'ẽ ke a'e tĩ. 8 Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e ixo rahã, Satana kotyhar ke a'e. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Satana riki ma'e jaxer ame'ẽ ke ma'e. (Ãjã ramũi a'e.) A'engi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e hũ ixo rĩ. "Ma'e ka'u te'eha ke ema'e" aja ngã pe a'e pandu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Anĩ. Ame'ẽ ke Tupã ra'yr mukanim uwyr.

9 Amõ riki Tupã ra'yr rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo. Tupã riki katu te me'ẽ ke a'e. Tupã aja a'e tĩ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e tar ym ixo tĩ. Tupã riki ipái keruhũ, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo tĩ. 10 Katu te ame'ẽ ke amõ ma'ema'e tar ym rahã, a'e riki Tupã ra'yr ym. Imu rehe ipy'a ym rahã, a'e riki Tupã ra'yr ym tĩ. A'erehe a'eta riki Satana ra'yr ta aja jakwa apo 'y. Aja ym Tupã ra'yr ta, aja jakwa tĩ.

Imu rehe amõ ipy'a katu rahã, katu tiki

11 Myrandu rehe pehendu py rahã, kuja pehendu: "Mã peja jande japy'a katu jande juehe" aja pehendu. 12 Amõ rehe ipy'a ym ame'ẽ ke Kaĩ. Mã peja a'e aja ym jaxo tĩ. Ymanihar ke a'e. Satana kotyhar ke a'e, a'erehe imu ke a'e jukwa. Ma'ewã jukwa my? Kuja. Ima'e ma'eha ke katu ym. Imuma'e anĩ. Katu ame'ẽ ke ame'ẽ. (A'erehe jyty'ym ehe.) A'erehe imu ke a'e jukwa. Imu rehe ipy'a ym. Ipy'a ke jai te'e ehe.

13 Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! (Jesu kotyhar ta ke pehẽ.) A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pehẽ rehe parahy rahã, pemukahem ym ame'ẽ ta ngi. 14 Jande anĩ. Japy'a katu ame'ẽ ta ke jande. Jande mu rehe japy'a katu tĩ, a'erehe manõha ngi jahem, ame'ẽja saka. Aja jakwa katu. Pe, ixuweha koty jatyryk, ame'ẽja saka. (Aja rahã, jande mu rehe japy'a katu.) Amõ rehe amõ ipy'a ym rahã, manõha ngi uhem ym we rĩ, ame'ẽja saka. 15 Imu rehe amõ parahy te rahã, a'e ke jukwa ame'ẽja saka. Amõ ke jukwa rahã, Tupã muhã ym ame'ẽ ke a'e, aja pekwa. 16 Kuja ipy'a katuha rehe har jakwa katu. Jande rehe Jesu ipy'a katu, a'erehe a'e manõ. A'e manõ, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Aja jande ke a'e haihu katu. Jesu aja jande tĩ. Jande mu ta rehe japy'a katu, a'erehe mã peja a'eta rehe jahaihu katu tĩ. Myja jahaihu katu ta my? A'eta pe jamanõ ta nahã my. 17 Jandema'e ma'e ke jame'ẽ me'ẽ ta ipe nahã my. Ima'ehũ namõ ixo. Pe, imu rehe pyrara a'e usak tipe. Anĩ. Imu pe ma'e ke a'e me'ẽ ym te. Aja rahã, ima'e panduha te'e aja. "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" ame'ẽ panduha te'e aja. 18 Ta'yn ta! Pehendu katurahã! "Jande mu ta rehe japy'a katu" aja jõ japandu rahã, katu ym. Jande mu ta rehe japy'a katu rahã, mã peja ma'e ke jame'ẽ me'ẽ ipe. Aja rahã, japy'a katu te a'eta rehe, aja jamujekwa ngã pe.

Tupã namõ jande japandu

19 Jande japy'a katu jande juehe jaxo,
a'erehe Tupã kotyhar ta riki jande, aja
jakwa katu. Tupã riki jetehar te ke pandu
katu ame'ẽ ke a'e. Japy'a katu jande juehe
jaxo, a'erehe Tupã namõ japandu rahã,
jakyje ym ingi. 20 Jande katu ym jande
jupe, aja jakwa jakwa jaxo rahã, jakyje ym
ingi. Jande katu ym aja a'e ukwa tĩ. Upa
katu te a'e ukwa katu. Jande rehe a'e ipy'a
katu rĩ. 21 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Jete riki!
Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym, aja
jakwa rahã, jakyje ym ingi. Aja Tupã namõ
japandu pandu katu. Jakyje ym ingi tĩ.
22 Aja rahã ma'e ke japandu ipe rahã, ame'ẽ
ke jande pe a'e muwyr. Ima'e panduha
rehe jahendu katu, a'erehe japandu ipe
ame'ẽ ke jande pe a'e muwyr tĩ. A'e putar
ame'ẽ ke jama'ema'e a'erehe japandu ipe
ame'ẽ ke a'e muwyr tĩ. 23 Kuja a'e putar. A'e
pandu:

—Mã peja Jesu Kirisutu rehe pejurujar
katu. Mã peja pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe
pexo tĩ — aja jande pe Tupã pandu.

"Pepy'a katu pehẽ juehe pexo" aja
Kirisutu pandu tĩ. A'e riki Tupã ra'yr.
24 Tupã je'ẽha rehe amõ hendu tar katu
rahã, Tupã namõ juehe katu a'e ixo. Pe,
inamõ juehe katu Tupã ixo tĩ. Jande pe I'ã
ke a'e muwyr, a'erehe inamõ jande juehe
katu jande jaxo, aja jakwa katu.

4

Jetehar pandu ame'ẽ ke. Te'e pandu ame'ẽ ke tĩ.

1 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehendu katu-
rahã! Ma'e je'ẽha ke amõ ta pandu uwyr.
Ame'ẽ ta rehe pahar pejurujar ym. Jetehar
te ke a'eta pandu nahã my? Te'e pandu
nahã my? Myja my? Mã peja pekwa katu.
Tupã je'ẽha rupi a'eta pandu uwyr nahã
my? Sawa'e je'ẽha rupi pandu uwyr nahã
my? Myja my? Pekwa katu tĩ. Tupã je'ẽha
mu'eharan ta heta ixo. Amõ amõ ok ta
rupi pandu pandu hũ oho. 2 Tupã je'ẽha
rupi amõ pandu rahã, kuja ame'ẽ rehe har
pekwa katu ta pexo. Kuja a'e pandu ta
uwyr:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu Kirisutu
uwyr. Awa te'e a'e uwyr — aja pandu uwyr.

Aja me'ẽ pandu uwyr ame'ẽ ke Tupã ko-
tyhar te ke. 3 Aja me'ẽ pandu ym rahã,
a'e riki Tupã kotyhar ym. Tupã je'ẽha rupi
ym a'e pandu. Kirisutu ruwajan je'ẽha rupi
a'e pandu uwyr. Kirisutu ruwajan uhyk ta
uwyr, aja pehendu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe
uhyk apo 'y. (Pehĩ.)

4 Ta'yn ta! Jesu rehe pejurujar katu
ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehendu katurahã! Tupã
kotyhar ta riki pehẽ, a'erehe Tupã je'ẽha
pandu ame'ẽ ta ran rehe pehendu ym.
Mu'eharan ta ke ame'ẽ ta. Tupã rehe ipy'a
ym ame'ẽ ta pyrãtã. Anĩ. Tupã'ã riki i'ar
koty te we pyrãtã te ha ke. Pe, Tupã'ã pehẽ
py'a rehe ihĩ. A'erehe pehẽ ke mu'eharan
ta muka'u te'e ym ta. (Aja rahã, pehendu
ym a'eta rehe.) 5 A'eta riki Kirisutu ruwa-
jan kotyhar ta ke. A'erehe Kirisutu ruwa-
jan je'ẽha rupi a'eta pandu. A'eta rehe amõ
ta hendu katu. Tupã rehe hendu ym ame'ẽ
ta hendu katu. 6 Jande anĩ. Tupã kotyhar ta
ke jande. Jande jamu'e, ame'ẽ ke rehe amõ
ta hendu katu. Tupã rehe har ukwa katu
ame'ẽ ta hendu katu. Jande jamu'e ame'ẽ
ke rehe Tupã kotyhar ta ym ame'ẽ ta hendu
ym. A'erehe kuja jakwa. Tupã'ã je'ẽha rehe
hendu katu, ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta ke tĩ.
Kirisutu ruwajan je'ẽha rehe hendu katu,
ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta ym.

Tupã riki ipy'a katu te ame'ẽ ke a'e

7 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehendu kat-
urahã! Mã peja jande japy'a katu jande
juehe jaxo! Jande japy'a katuha ke jande
pe Tupã muwyr. Amõ ta rehe amõ ipy'a
katu rahã, Tupã ra'yr ke a'e. Tupã rehe
har a'e ukwa katu tĩ. 8 Tupã riki ipy'a
katu te ame'ẽ ke a'e. A'erehe amõ ta
rehe amõ ipy'a ym rahã, ehe har a'e ukwa
ym. 9 Kuja jande pe ipy'a katuha ke Tupã
mujekwa. Ta'yr peteĩhar ke kome'ẽ ywy
keruhũ pe a'e muwyr. A'e riki jande ke
muhã katu. 10 Yman Tupã rehe japy'a ym
tipe. Anĩ. Jande rehe Tupã ipy'a katu.
A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Jande jaka'u
te'eha jama'ema'eha ke rehe ta'yr muhepy.
A'erehe a'e manõ. A'erehe jande rehe Tupã
ipy'a jywyr. Aja jande rehe a'e ipy'a katu te
ha ke a'e mujekwa.

11 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta! Pehendu kat-
urahã! Aja jande rehe Tupã ipy'a katu,
a'erehe mã peja japy'a katu jande juehe
jaxo tĩ. 12 Tupã rehe usak ym te awa. Pe,

japy'a katu jande juehe jaxo rahã, Tupã namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ. Aja rahã, jande rehe Tupã ipy'a katu te aja amõ ta rehe jande japy'a katu tĩ.

13 Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Tupã namõ jande juehe katu jaxo, aja jakwa katu. Jande namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. 14 Yman kome'ẽ ywy keruhũ pe Ta'yr ke Tupã muwyr. Awa ta ke a'e muhã katu uwyr. Ame'ẽ rehe har japandu pandu. Ta'yr rehe jasak, a'erehe ehe har japandu pandu tĩ. 15 "Jesu riki Tupã ra'yr" aja amõ pandu rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo tĩ. 16 Pe, jande rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa. Ame'ẽ riki jetehar te ke, aja jakwa katu tĩ. Tupã riki ipy'a katu te ame'ẽ ke a'e. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu ixo rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo tĩ. 17 Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ. A'e aja jande japy'a katu jande juehe jaxo tĩ. Aja rahã, jakyje ym ta ingi. Kuja. Yman rahã, amõ ma'ema'eha ke Tupã ukwa ta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e my? Ame'ẽ ke a'e ukwa ta. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe Kirisutu ixo rahã, amõ ta rehe a'e ipy'a katu. A'e aja jaxo rahã, yman rahã Tupã pandu ta: "Pehẽ katu" aja. A'erehe jande japy'a katu jande juehe jaxo rahã, jakyje ym ta ingi. 18 Tupã rehe japy'a katu rahã, a'e mupyraraha ngi jakyje ym ta. Jande rehe a'e ipy'a katu te, aja jakwa katu, a'erehe upa jakyjeha ke a'e mukanim. A'e mupyraraha ngi jakyje rahã, jande japy'a ym ehe, aja jamujekwa. Mupyrara ta jande ke aja jakwa, a'erehe jakyje ingi.

19 Jande rehe Tupã ipy'a katu py, a'erehe japy'a katu ehe tĩ. 20 "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" aja amõ pandu rahã, mã peja imu rehe a'e ipy'a katu tĩ. Pe, imu rehe a'e ipy'a ym rahã, a'e te'e pandu. "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" ame'ẽ panduha riki te'e aja. Imu rehe amõ usak katu. A'e ke rehe amõ ipy'a ym rahã, usak ym ame'ẽ ke rehe marã ka ym a'e ipy'a katuha. Tupã rehe amõ usak ym, a'erehe marã ka ym amõ ipy'a katuha Tupã rehe tĩ. (Usak ame'ẽ ke rehe ipy'a ym rahã, usak ym ame'ẽ ke rehe ipy'a ym tĩ.) 21 Kuja Kirisutu pandu:

—Tupã rehe pepy'a katu rahã, mã peja pehẽ mu rehe pepy'a katu tĩ — aja pandu.

5

Ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande jahijar

1 Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki Tupã ra'yr ta. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ta'yr ta rehe a'e ipy'a katu tĩ. 2 Tupã rehe japy'a katu. Je'ẽha rehe jahendu katu tĩ. A'erehe Tupã ra'yr ta rehe japy'a katu tĩ, aja jakwa katu tĩ. 3-4 A'erehe Tupã rehe japy'a katu rahã, ima'e je'ẽha rehe jahendu katu tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu. Tupã ra'yr ta riki jande, a'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. Jesu rehe jajurujar katu. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. A'erehe kuja: "Tupã je'ẽha rehe jahendu ym ta" aja japandu ym ta. Jete. Pahar Tupã je'ẽha rehe jahendu katu. 5 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu. Myja ta ame'ẽ ke amõ hijar katu my? Kuja. Jesu riki Tupã ra'yr, ame'ẽ ke rehe amõ jurujar katu rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu. (Pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu.)

Jesu Kirisutu rehe har pandu ame'ẽ ke. Mahapyr pehĩ.

6 Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Y pe a'e ke amõ mujahuk rahã, a'e riki Tupã ra'yr aja a'eta ukwa katu. A'e manõ rahã, huwy ke uhem. Aja rahã, a'e riki Tupã ra'yr, aja a'eta ukwa katu tĩ. A'e ke amõ mujahuk. A'e manõ tĩ. Ame'ẽ mokõi riki Tupã ra'yr ke a'e aja mujekwa. Amõ we tĩ. Ehe har Tupã'ã mujekwa: "Tupã ra'yr a'e" aja. Jetehar te ke a'e mujekwa.

7 Jesu riki Tupã ra'yr, aja mujekwa katu ame'ẽ ta mahapyr ixo. 8 Jesu riki Tupã ra'yr, aja Tupã'ã mujekwa katu. (Peteĩhar ame'ẽ.) Jesu ke amõ mujahuk rahã: "A'e riki ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu katu. (Mokõihar ame'ẽ.) Jesu mujekwa tĩ. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu tĩ.

“Ihẽ riki Tupã ra'yr” aja a'e mujekwa katu juehe har tĩ. (Mahapyrihar ame'ẽ.) Upa ame'ẽ ta panduha ke juja katu te. (Tupã ra'yr a'e, aja mujekwa katu.) 9 Sehar ma'e ke pandu katu rahã, jahendu katu ehe. Aja rahã Tupã pandu katu rahã, i'ar koty te we katuha. A'erehe jahendu katu ta me'ẽ te'e ehe. Kuja. Ta'yr rehe har Tupã pandu katu. (Ame'ẽ rehe mã peja jahendu katu.) 10 Tupã ra'yr rehe amõ jurujar katu rahã, jurujar katu ame'ẽ ke jetehar te ke, aja a'e ukwa katu. Amõ anĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar ym. A'erehe kuja a'e ukwaha naĩ:

—Tupã te'e pandu — aja ukwaha jupe naĩ.

“Jesu ihẽ ra'yr” aja Tupã pandu ame'ẽ rehe jurujar ym, a'erehe aja amõ ukwaha jupe naĩ. 11 Kuja riki Tupã pandu katu:

—Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta — aja jande pe pandu katu.

Jesu ke amõ mujahuk rahã: “A'e riki ihẽ ra'yr” aja Tupã pandu katu tĩ. Jesu mujekwa tĩ. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu tĩ. “Ihẽ riki Tupã ra'yr” aja a'e mujekwa katu juehe har. Upa ame'ẽ ta panduha ke juja katu te. 12 Amõ py'a rehe Ta'yr ihĩ rahã, a'e uhã te hũ ta ixo. Ipy'a rehe Tupã ra'yr ihĩ ym rahã, a'e uhã ym te ta. Tupã namõ ixo ym te ta.

Awa ruhãha rehe har

13 Tupã ra'yr rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Ko riki pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Aja rahã Tupã muhã katu ame'ẽ ta ke pehẽ, aja pekwa katu. A'erehe pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. 14 Pe, Tupã namõ ma'e japandu pandu rahã, jakyje ym ta ingi. “Jande rehe a'e hendu katu ta” aja jakwa katu, a'erehe jakyje ym ingi. Jande pe ma'e ke a'e me'ẽ tar katu, ame'ẽ ke japandu ipe. Aja rahã, japanduha rehe a'e hendu katu ta. 15 Ma'e japandu ipe rahã, japanduha rehe a'e hendu katu, aja jakwa katu te. A'erehe ma'e japandu ipe ame'ẽ ke jande pe a'e me'ẽ ta, aja jakwa katu te tĩ.

16 Amõ riki Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. A'erehe imu aja a'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ẽ ma'e. Ame'ẽ ke rehe amõ usak rahã, ame'ẽ rehe har Tupã namõ mã peja epandu. Aja rahã, ame'ẽ mu rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, manõ ta. Ame'ẽ pehĩ. Ame'ẽ ke amõ ma'e rahã, Tupã namõ epandu ym. Ipy'a jywyr ym ta ehe. Ame'ẽ ym rahã, Tupã namõ epandu katu. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ta ehe. 17 Upa katu te ma'e jaxer ma'eha riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. Pe, amõ ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, manõ ym ta. Ame'ẽ pehĩ.

18 Sehar amõ ta riki Tupã ra'yr ta ke. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar ym ixo, aja jakwa. Kirisutu riki usak katu a'eta rehe, a'erehe a'eta ke Satana muka'u te'e ym. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta.

19 Jande riki Tupã kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta riki Satana ukwaha namõ a'eta ixo, aja jakwa katu tĩ. (Ãjã ramũi a'e.)

20 Kuja jakwa katu. Yman kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã ra'yr uwyr. Upa uwyr rahã, ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. A'erehe Tupã te rehe har jakwa katu. Tupã te namõ jande juehe katu jande jaxo. Ta'yr namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ. Jesu Kirisutu namõ tĩ. A'e riki Tupã te. A'e riki awa ke muhã katu. 21 Ta'yn ta! Pehendu katurahã! Ma'e'ã ta riki tupã ta aja amõ ta ukwaha a'eta jupe naĩ. Ame'ẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym te.

Upa.

Juã mupinim me'ẽ ke Mokõihar ke

Ehe katu ame'ẽ pe kome'ẽ paper pinim ke Juã mondo. Kũjã ke a'e.

Kuja Juã mupinim. “Jesu mu'e aja exo katu” aja mupinim. Aja rahã, imu rehe amõ ipy'a katu ta me'ẽ te'e. “Imu” aja pandu rahã, amõ Jesu kotyhar ta ke.

Kuja Juã mupinim tĩ. “Jesu rehe har mu'e ame'ẽ ta ran ixo. Ame'ẽ ta rehe ehendu ym te” aja Juã mujekwa katu.

Ehe katu ame'ẽ pe kome'ẽ paper pinim ke Juã mondo

1 Ihẽ riki tamũi te apo 'y. Ihẽ Juã. Ko nde pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ne membyr ta pe ihẽ amondo axo tĩ. Jesu rehe nde erejurujar katu, a'erehe ihẽ rendyr aja nde. Nde rehe Tupã usak katu tĩ. Nde rehe ihẽ apy'a katu. Ihẽ jõ ym. Amõ ta aja tĩ. Nde rehe ipy'a katu tĩ. Upa katu te Jesu je'ẽha ke ukwa katu ame'ẽ ta nde rehe ipy'a katu tĩ. 2 Jetehar te ke jande johu jakwa katu, a'erehe nde rehe japy'a katu. Ame'ẽ jetehar te ke jande namõ aja te'e ta ixo.

3 Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki Ta'yr. Mã peja jande rehe a'eta ipy'a katu te hũ! Mã peja jande rehe a'eta pyrara usak. Mã peja jande py'a ke a'eta muhury katu. Aja rahã, Jesu kotyhar ta namõ jande juehe katu jande jaxo. Aja rahã, japy'a katu te amõ ta rehe tĩ.

Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo

4 Jande pái keruhũ pandu:

—Mã peja pepy'a katu pehẽ juehe pexo tĩ — aja.

Ame'ẽ ke rehe amõ amõ ne membyr ta hendu katu te. Aja ihẽ ahendu, a'erehe ihẽ rury katu te axo tĩ. 5 Ihẽ rendyr! Ehendu katurahã! Ko nde pe ihẽ apandu:

—Mã peja jande johu japy'a katu jande juehe jaxo tĩ!

Ame'ẽ je'ẽha ke nde pe ihẽ amupinim aĩ. Ame'ẽ riki pyahu ym. 6 Ame'ẽ je'ẽha ke Jesu rehe nde erejurujar katu py rahã, nde erehendu. Ame'ẽ pandu katuha aja jama'ema'e rahã, Tupã je'ẽha rehe jahendu katu te. Ame'ẽ je'ẽha ke Jesu rehe nde erejurujar katu py rahã, nde erehendu. Kuja:

—Tapijar te'e we pepy'a katu pehẽ juehe pexo!

Ame'ẽ je'ẽha rehe nde erehendu.

“Jesu Kirisutu awa te'e aja ym uwyr” aja mu'eharan ta pandu naĩ

7 Kome'ẽ ywy keruhũ pe mu'eharan ta heta ixo. “Jesu Kirisutu awa te'e aja ym a'e uwyr” aja a'eta pandu naĩ. Ame'ẽ ta riki mu'eharan ta ke. Ame'ẽ ta Kirisutu ruwajan ta ke tĩ. 8 Ame'ẽ ta rehe pehendu ym. Ame'ẽ ta rehe pehendu rahã, peka'u te'e ta. Aja rahã, pejurujar katuha ke pehijar ta my. Ame'ẽ ke pehijar ym rahã, Tupã koty peho rahã, pehẽ pe a'e pandu ta:

—Pehẽ riki katu te ame'ẽ ke — aja.

9 Kirisutu mu'e ame'ẽ ke amõ mu'e tar ym. Anĩ. Amõ koty mu'e tar katu rahã, Tupã ngi har ym a'e. Kirisutu mu'e ame'ẽ ke amõ mu'e rahã, jande pái keruhũ namõ a'e juehe katu a'e ixo. Ta'yr namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ.

Mu'eharan ke nde rok pe emuxe ym

10 Nde rok pe amõ uhyk. Pe, a'e pandu:

—Tupã je'ẽha ke ihẽ amu'e ta — aja.

Pe, Kirisutu mu'e ame'ẽ ke a'e mu'e ym rahã, a'e ke nde rok pe emupyta ym. Emuxe ym. 11 “Mã peja nde rehe Tupã usak katu” aja epandu ym ipe tĩ. Aja me'ẽ nde erepandu rahã, mu'eharan ta namõ nde juehe katu nde erexo. Katu ym aja.

Katuha ke ihẽ amondo axo

12 Kohũ je'ẽha ihẽ areko, ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim tar katu. Anĩ. Paper rehe ihẽ amupinim ym ta rĩ. Ame'ẽ ke nde rehe ihẽ ahyk aho rahã, ne namõ ihẽ apandu pandu ta. Aja rahã, jande mokõi jande rury katu ta.

13 Ko riki paper rehe ne anam membyr ta katuha ke mondo nde pe tĩ. Ne anam rehe Tupã usak katu, ame'ẽ ta nde pe katuha mondo ixo.

Upa.

Juã mupinim me'ẽ ke Mahapyrihar ke

Ehe katu me'ẽ pe kome'ẽ paper pinim ke Juã mondo. Ngái pe a'e mondo. Amõ ta Jesu rehe har pandu pandu oho. Ngái rekoha pe ame'ẽ ta uhyk rahã, hok pe Ngái mupyta katu. “Katu tiki” aja Juã mupinim.

Amõ sawa'e katu ym ame'ẽ ke ixo. Her Ndio. Jesu rehe har amõ koty a'e pandu. A'e aja: “Mã peja ym” aja Juã mupinim. Mu'eharan aja: “Mã peja ym” aja mujekwa.

Ehe katu ame'ẽ pe kome'ẽ paper pinim ke Juã mondo

1 Ihẽ riki tamũi te apo 'y. Ihẽ Juã. Ngái! Ko nde pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke nde. Nde rehe ihẽ apy'a katu te.

2 Ngái! Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke nde! Kuja Tupã namõ nde rehe har ihẽ apandu:

—Mã peja upa katu te Ngái katu ixo. Mã peja a'e ahy ym te ixo. Amõ we tĩ. Mã peja ne namõ a'e juehe katu te a'e ixo — aja ihẽ apandu nde rehe har.

3 Nde koty ngi amõ amõ jande mu ta uhyk uwyr. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe jande mu ta ke a'eta. Ihẽ rehe a'eta uhyk uwyr. Je'ẽha jetehar te ke rehe tapijar te'e we nde erejurujar katu, aja ihẽ pe a'eta pandu. Je'ẽha jetehar te ke rehe tapijar te'e we nde erehendu katu, aja pandu tĩ. Ame'ẽ rehe ihẽ ahendu rahã, ihẽ rury katu te. 4 Je'ẽha jetehar te ke rehe ihẽ ra'yr ta hendu katu. Ame'ẽ riki ihẽ ke muhury katu. Pehẽ pe myrandu katu ihẽ apandu rahã, Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihẽ ra'yr ta aja pehẽ.

Ngái rehe har

5 Ngái! Nde rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ke nde! Jande mu ta rehe nde erehaihu katu. Nde eresak ramõ, ame'ẽ ta rehe nde erehaihu katu. Aja katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e erexo. 6 Jande rehe ame'ẽ ta uhyk uwyr rahã, nde rehe har pandu katu. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe jajy'ar rahã, nde erepy'a katuha rehe har jande pe a'eta pandu pandu katu. Nde koty a'eta jywyr ta oho tĩ. Uhyk oho rahã, mã peja ehaihu katu te we ta tĩ. Pe, oho katu ta. A'eta riki Tupã kotyhar ta ke, a'erehe ehaihu katu a'eta rehe. 7 Kirisutu rehe a'eta mu'e mu'e oho ixo. Oho ixo rahã, jurujar ym ame'ẽ tama'e ke a'eta pyhyk ym. 8 A'erehe a'eta rehe Jesu kotyhar ta haihu katu rahã, katu tiki. Aja rahã, jande mu ta aja je'ẽha jetehar te ke jamuhãi ame'ẽja saka tĩ.

Ndio aja ema'e ym tĩ

9 Amukwehe te we pehẽ kotyhar ta pe paper pinim ke ihẽ amondo. Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe ihẽ amupinim. Anĩ. Ihẽ rehe Ndio hendu ym. A'e riki Jesu kotyhar tama'e kapitã jupe. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mondo mondo tar katu. Aja a'e putar katu. Katu ym aja. 10 Ihẽ rehe har katu ym a'e pandu tĩ. Ihẽ rehe har je'ẽ te'e tĩ. Nde rehe ihẽ ahyk aho rahã, upa a'e ma'ema'eha ke nde pe ihẽ apandu ta.

Pewe amõ a'e ma'eha pehĩ tĩ. Jande mu ta uhyk oho ehe rahã, ame'ẽ ta ke Ndio putar ym. Jande mu ta rehe amõ ta haihu tar katu tipe. Ame'ẽ ta ke a'e muhem mondo tĩ. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ngi a'e muhem mondo. Katu ym a'e ma'eha ke.

11 Ngái! Nde rehe ihẽ apy'a katu ame'ẽ ke nde! Ndio ma'eha aja ema'e ym tĩ. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ riki Tupã kotyhar ke a'e. Katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ke Tupã rehe har ukwa ym. (A'erehe katu ame'ẽ ke ema'e katu.)

Neme katu ame'ẽ ke a'e

12 Neme rehe har upa amõ ta pandu katu:

—Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e — aja pandu katu.

Aja ehe har japandu katu tĩ. Jetehar te ke japandu, aja nde erekwa katu. Jetehar rehe a'e hendu katu, a'erehe sawa'e katu ame'ẽ ke a'e, aja amõ ta pe a'e mujekwa juehe har.

Katuha ke ihẽ amondo

13 Kohũ je'ẽha ihẽ areko. Ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim tar katu. Anĩ. Ame'ẽ ke paper rehe ihẽ amupinim ym ta rĩ. 14 Nde koty ihẽ aho tate, a'erehe amupinim ym ta rĩ. Pe, nde rehe ihẽ ahyk rahã, upa ne namõ ihẽ apandu pandu ta.

15 Mã peja nde ke Tupã muhury katu!
Ko nde rehe katu ame'ẽ ta ixo. Upa ame'ẽ ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty jande rehe katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta pe jandema'e katuha ke epandu tĩ.
Upa.

Jun mupinim me'ẽ ke

Jun kome'ẽ paper ke mupinim. Amõ Jesu mu a'e tĩ. Upa Jesu kotyhar ta pe kome'ẽ paper pinim ke a'e mondo.

Ame'ẽ ta ke Jun mu'e katu. Kuja. Amõ Jesu kotyhar ta amõ koty mu'e. "Amõ kũjã rehe ka'u rahã katu" aja mu'e naĩ. "Amõ sawa'e rehe ka'u rahã katu" aja mu'e naĩ tĩ. " 'Anĩ. Mã peja ym' aja ame'ẽ ta pe pepandu" aja Jun pandu katu.

Yman rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta muka'u te'e hũ ta ngã ke aja Jun mujekwa katu tĩ.

1 Ihẽ Jun. Tian mu ke ihẽ. Jesu Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. Pehẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ rehe pejurujar katu. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke pehẽ — aja pehẽ pe.

Pehẽ rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu. Pehẽ py'a ke Jesu Kirisutu mãtã katu, a'erehe pejurujar katuha ke pehijar ym.

Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. 2 Mã peja amõ amõ we pehẽ rehe Tupã pyrara usak. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu te we ixo tĩ. Mã peja pehẽ rehe a'e ipy'a katu te we ixo tĩ.

Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har. Mu'eharan ta rehe har tĩ.
(2 Petu 2.1-17)

3 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Upa jande ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ rehe har pehẽ pe paper rehe ihẽ amupinim aĩ rahã, kuja amõ koty katu, aja ihẽ akwa. Pehẽ pe ihẽ apandu. Mu'eharan ta pe pepandu katu:

—Tupã rehe har jetehar te ke jakwa katu. Mã peja te'e pemu'e ym — aja mu'eharan ta pe pepandu katu.

Jetehar te ke ixotyhar ta pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke amõ koty pemuruwak ym.

4 Pesarahã! Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jande namõ ixo. Jakwa ym rahã, jande rehe a'eta uhyk uwyr. A'eta pandu:

—Ngã rehe Tupã ipy'a katu. Ngã rehe ipy'a a'e mujywyr katu. A'erehe kũjã rehe ka'u te'e aja ngã ixo katu. Sawa'e rehe aja tĩ. Ka'u te'e rahã, katu tĩ. Aja ixo rahã, ngã rehe Tupã ipy'a jywyr katu — aja a'eta pandu naĩ. (Katu ym ame'ẽ panduha.)

Amõ we pandu tĩ:

—Jesu Kirisutu japutar ym apo 'y — aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pandu tĩ.

Jesu jõ riki jande jar keruhũ. Jandema'e sawa'e te a'e tĩ. Yman Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har amõ mupinim. Tupã je'ẽha rehe mupinim. A'eta ke Tupã mupyrara ta, aja mupinim. A'erehe Tupã mupyrara ta ame'ẽ ta ke a'eta.

5 Kuja upa pekwa katu tipe. Apo amõ we ihẽ apandu we ta pehẽ pe rĩ. Kuja. Yman Eji ywy ngi jundéu awa ta ke jandema'e sawa'e te muhem tipe. A'engi a'e pandu ame'ẽ ke rehe hendu ym tĩ. Ame'ẽ ta ke a'e mumba riki. (A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke Tupã mumba ta kỹ tĩ, aja jakwa katu.)

6 Amõ we tĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Yman Tupã je'ẽha rehe heta amõ ta hendu tar ym. Putar ym riki. Pe, Tupã ixo ame'ẽ renda ke a'eta hijar oho. A'erehe pytun ame'ẽ pe a'eta ke Tupã kynda. Ita tupaham pe aja te'eha a'e pukwar. Aja a'eta ixo. A'eta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ weraha rehe uhyk ym rahã we, aja te'eha a'eta ixo. (A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta kỹ tĩ, aja jakwa katu.)

7 Amõ we tĩ. Sondo ok ta pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. Ngomo ok ta pe har rehe har aja tĩ. Ame'ẽ mokõi ok ta rake amõ heta ok ta ihĩ. Upa a'ep pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tĩ. A'ep pe har ta ka'u te'e riki tĩ. Kũjã rehe a'eta ka'u te'e. Sawa'e ta rehe aja tĩ. Ka'u te'e tĩ. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe. Upa ame'ẽ ta ke tata pe aja te'eha Tupã mupyrara. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta kỹ tĩ. Aja mujekwa katu ngã pe.)

8 Ame'ẽ ok ta pe har ta aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta, aja mu'eharan ta ukwa katu tipe. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we ixo rĩ. Ixeraiha pe ma'e ke Tupã mujekwa, aja a'eta pandu naĩ. A'erehe ma'e jaxer ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e a'eta juehe. Tupã je'ẽha

rupi amõ pandu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu ym tĩ. Ywa pe har ta katu te ame'ẽ ta rehe a'eta juru ai tĩ. 9 Aja me'ẽ rehe Minge je'ẽ ym tĩ. Minge riki Tupã je'ẽha rahoha tama'e kapitã keruhũ. Yman Satana rehe a'e juru ai ym. (Ãjã ramũi a'e.) “Awa Moise rete ke jytym raho ta my?” Ame'ẽ rehe har Satana namõ Minge je'ẽ je'ẽ hũ. Arahã Satana rehe a'e juru ai ym riki. Kuja jõ Minge pandu ipe:

—Mã peja Tupã nde ke emupyrara — aja Satana pe.

10 Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta anĩ. A'eta juru ai riki. Ywa pe har ta rehe har a'eta ukwa ym. Ame'ẽ ta rehe a'eta juru ai. So'o ta aja te'e ma'e ke a'eta ukwa ym. Ajaha namõ a'eta ma'ema'e ixo. A'erehe amõ amõ we a'eta ixoha ke katu ym te oho. (Ixo ai te we hũ oho.)

11 Mã! A'eta ke Tupã mupyrara hũ ta! Kaĩ aja Tupã pandu ame'ẽ rehe a'eta hendu ym tĩ. A'erehe a'eta ke Tupã mupyrara ta tĩ. Maraã aja a'eta te'eha mu'e tĩ. Ame'ẽ rehe jõ a'eta putar katu. Aja tamatarer a'eta pyhyk pyhyk ixo. Katu ym aja. A'erehe a'eta ke Tupã mupyrara ta. Kore aja Tupã je'ẽha rupi pandu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu ym tĩ. A'erehe a'eta ke Tupã mupyrara ta tĩ.

12 Pehẽ ruryha pemujã rahã, pehẽ mi'u pematyr. Aja pehẽ juehe pepy'a katu pexo, aja pemujekwa amõ ta pe. Arahã mu'eharan ta pehẽ namõ u'u tĩ. U'u hũ te ha ke jõ a'eta putar katu. Huxĩ ym riki. A'eta jõ u'u ta a'eta jupe. Katu ym aja.

Ywytu wan te'e upa ihon. Aja mu'eharan ta riki. Ma'e ke pandu katu tipe. Anĩ. Pandu katuha aja ma'ema'e ym te. I'a angaha rehe uhyk rahã, i'a angaha ke asa oho. I'a ym te riki. Aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta tĩ. (I'a ym te aja ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e ym te.) Myra porok ame'ẽ ke pete'e manõ oup. Aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta katu ym aja amõ ta ukwa tĩ. (Ixoha ai te'e aja ixo.)

13 Y ramũi katak hũ, ame'ẽja saka Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta panduha. Tyapu hũ jõ ame'ẽja saka. Anĩ. Panduha aja ma'ema'e ym te. Y ramũi katak hũ rahã, mutyjúi hũ. Ame'ẽ ke amõ usak. Aja riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'eha. Amõ usak ehe rahã, jaxer ai aja ukwa. A'erehe huxĩ awa ke. Aja jõ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'e katu te ixo. Jahy rata u'ar oho. Aja awa ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta muka'u te'e riki. A'erehe ame'ẽ ta ke ma'e renda pe Tupã mupyta ta. Pytuniha aja te'e ihĩ, ame'ẽ pe mupyta ta. Aja te'eha mupyta ta.

14 Yman Eno ixo. Anã ngi awa po wajar mokõihar ke a'e. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har a'e pandu katu riki. Kuja:

—Pesarahã! Heta te hũ je'ẽha rahoha ta namõ jandema'e sawa'e te uwyr ta. Katu te ame'ẽ ta ke je'ẽha rahoha ta. 15 Pe, upa hendu ym ehe ame'ẽ ta ke a'e mupyrara ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe a'eta rehe har Tupã pandu ta: “Pehẽ katu ym te” aja. Tupã rehe a'eta juru ai hũ tĩ, a'erehe a'eta rehe har Tupã pandu ta tĩ: “Pehẽ katu ym te” aja Tupã pandu. Pe, mupyrara ta — aja yman Eno pandu katu.

16 Sehar kapitã ta namõ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Katu ym aja. “Ihẽ anĩ. Amõ riki ma'e” aja pame a'eta je'ẽ je'ẽ. Ma'e katu ym ame'ẽ ke a'eta putar, aja te'e a'eta ixo. “Jande katu te jande” aja jõ a'eta juehe har a'eta pandu pandu. Pe, amõ ta pe: “Mã! Pehẽ katu” aja a'eta muhury amõ ta ke. Pe, aja ame'ẽ tama'e ke a'eta pyhyk. Aja te'eha rupi amõ tama'e pyhyk rahã, katu ym riki.

Katu ixoha ame'ẽ ke Jun mujekwa

17 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pesarahã! Yman Jesu Kirisutu mondo ame'ẽ ta pandu ame'ẽ ke peharái ym pexo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. 18 Kuja yman Jesu mondo ame'ẽ ta pandu:

—'Ar rehe angaha uhyk tate rahã, amõ ta uwyr ta. “Kirisutu jywyr ym te ta” aja a'eta puka puka hũ ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar katu. Jete. Ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ta — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pandu. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har a'eta pandu. Aja apandu ramõ tĩ. Juja katu te ame'ẽ ta rehe har.)

19 Ame'ẽ ta Jesu kotyhar ta ke amõ koty koty mujy'ar. Peteĩhar aja a'eta ixo ym ta. Ipy'a pe te'e ma'e ka'u te'eha ke a'eta ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ ke jõ a'eta ma'ema'e. A'eta py'a rehe Tupã'ã ihĩ ym.

20 Ihẽ rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Pe-
sarahã! Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja
pexo ym tĩ. Tupã rehe har pehẽ pe amõ ta
pandu. Amõ we ame'ẽ rehe har pejumu'e
katu te we pexo rĩ. Aja rahã, ame'ẽ riki
katu te ame'ẽ ke. Tupã'ãma'e pyrãtãha rupi
Tupã pe ma'e ke pepandu pandu tĩ. 21 Mã
peja katu pexoha aja pexo katu tĩ. Aja rahã,
pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, aja pehẽ pe a'e
mujekwa ta. Aja pexo rahã, pehẽ ruhãha
rehe peharõ pexo. Ame'ẽ ke Jesu Kirisutu,
jandema'e sawa'e te me'ẽ katu ta pehẽ pe.
Pehẽ rehe a'e pyrara ta usak, a'erehe pehẽ
pe a'e me'ẽ katu pehẽ pe.
22 Jetehar te ke ukwa katu ym ame'ẽ
ta rehe pepyrara pesak. 23 Tata ngi
myra ukwái ame'ẽ ke pejo'ok. Aja Tupã
mupyraraha ngi ukwa katu ym ame'ẽ ta
ke pemuhem tĩ. (Ame'ẽ ta py'a ke Tupã
koty pemuruwak rahã, Tupã mupyraraha
ngi pemuhem ta.) Amõ ta rehe pepyrara
pesak tĩ. Pekyjeha namõ pepyrara pesak.
Aja rahã, amõ ta aja ma'e peka'u te'eha ke
pema'ema'e ym ta tĩ. Ima'e mundeha jaxer
te ame'ẽ ke amõ putar ym. Aja amõ ta ma'e
ka'u te'eha ma'ema'eha ke peputar ym tĩ.

Tupã rehe har katu pandu

24 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta
ngi pehẽ ke Tupã muhem katu. Ame'ẽ ke
a'e ukwa katu. A'e katu te ame'ẽ ke a'e.
Huwa koty pehẽ ke a'e muhyk katu ta kỹ.
Ame'ẽ ke a'e ukwa katu tĩ. Arahã nixói
te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehẽ
pe. Aja rahã, pehẽ rury katu te ta. 25 Tupã
riki peteĩhar a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e
sawa'e te manõ. A'erehe jande ke Tupã
muhã katu. Mã peja ehe har ukwa katu ixo.
Kuja:
A'e riki katu te ame'ẽ ke a'e.
A'e riki kapitã keruhũ tĩ.
A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ.
Upa katu te ngãma'e kapitã keruhũ te a'e tĩ.
Upa aja me'ẽ yman a'e ixo.
Apo aja te'e ta ixo tĩ.
Aja te'e ta ixo ame'ẽ te'e a'e tĩ.
Amen. Ame'ẽ: “A'e tỹ” aja.
Upa.

Apokarip Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ rehe har

Juã kome'ẽ paper ke mupinim. Upa katu te Jesu mujekwa ame'ẽ ke Juã mupinim. Ywa pe Jesu ixo ame'ẽ rehe har mujekwa Juã pe. Ame'ẽ ke a'e mupinim tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta rehe har mujekwa tĩ. Ame'ẽ rehe har mupinim tĩ.

Yman rahã, ma'e ke uhyk ta my, ame'ẽ rehe har upa katu te mujekwa. Ame'ẽ rehe har Juã mupinim tĩ. Myja me'ẽ katuha renda ixo my, ame'ẽ rehe har mupinim tĩ.

Jesu jywyr ta, ame'ẽ rehe har mupinim tĩ.

Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

1 I'i atu rahã we, ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke ihẽ pe Kirisutu mujekwa tĩ. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta Tupãma'e miasu ta pe ihẽ amujekwa tĩ. Ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Ihẽ Juã. Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha ke Kirisutu mondo. Pe, ame'ẽ je'ẽha rahoha ihẽ pe upa mujekwa. 2 Pe, upa katu te ihẽ asak ame'ẽ ke ihẽ amupinim. Aja rahã, pekwa katu ta tĩ. Myrandu ke Tupã mujekwa, ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Jetehar te ke Jesu Kirisutu mujekwa, ame'ẽ ke kohĩ tĩ.

3 Kome'ẽ paper rehe amõ usak usak rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e. Kome'ẽ paper rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e tĩ. Ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ rehe har kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Upa ma'e ke uhyk ta. Ame'ẽ uhykiha angaha uhyk tate. A'erehe amõ hendu ehe rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e tĩ.

Jesu kotyhar ta amõ amõ ok ta pe ixo ame'ẽ ta pe Juã mupinim

4 Asia ywy rehe amõ amõ ok ta ihĩ. Heta ihĩ. Kuja. Awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe har ta pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Juã.

Mã peja johu pehẽ rehe Tupã usak katu.
Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu.
A'e uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.
Yman ixo.
Apo pete'e ixo.
Yman rahã pete'e ta ixo tĩ.

Wapyka katu te ame'ẽ ruwa koty I'ã ixo. Amõ koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokõi ima'e ma'ema'eha ke. Ame'ẽ'ã riki pehẽ rehe usak katu ixo tĩ. Pehẽ py'a ke muhury katu tĩ. 5 Jesu Kirisutu pehẽ rehe usak katu tĩ. Pehẽ ke muhury katu tĩ. A'e riki Tupã rehe har mujekwa katu ame'ẽ ke a'e.

A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe Kirisutu riki amõ ta 'ar koty te we je'ẽha te reko. A'e riki kapitã keruhũ te. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha tĩ.

Jande rehe a'e ipy'a katu. A'e manõ, a'erehe upa jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk. 6 Pe, a'e aja jande ke kapitã keruhũ aja Kirisutu mu'am tĩ. (Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e ta.) Ima'e pa'i ta ke aja jande ke a'e mu'am tĩ. (Aja rahã, pa'i ta aja Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu tĩ.) Kirisutu pái ke a'e tĩ. Mã peja Jesu Kirisutu pe japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Mã peja kapitã keruhũ te aja exo. Aja te'eha exo” aja japandu. Amen! A'e tỹ.

7 Pesarahã! Ywa takãxĩha 'ar pe a'e jywyr ta uwyr ixo. Upa katu te awa ta usak ta ehe. A'e ke putar ym ame'ẽ ta usak ta ehe tĩ. Myra rehe itatakwar pe kutuk ame'ẽ ta usak ta ehe tĩ. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jixi'u ta tĩ. (A'e mupyrara ta, aja ame'ẽ ta ukwa katu, a'erehe jixi'u ta.) Aja ta riki. Amen. 8 Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te a'e. Kuja pandu:

—Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.
Ihẽ axo py te ame'ẽ ke ihẽ.
A'ejõhar rahã, tapijar te'e we ihẽ axo ta tĩ.
Yman axo.
Apo kote'e axo.
Yman rahã, aja te'e ta axo tĩ — aja riki Tupã pandu.

Kirisutu rehe Juã usak

9 Ihẽ Juã. Pehẽ mu ke ihẽ. Jesu riki
jandema'e sawa'e te. Ixotyhar ke ihẽ tĩ.
Ixotyhar ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ
ta mupyrara hũ. Pehẽ aja ihẽ ke ame'ẽ ta
mupyrara riki. Pehẽ aja ihẽ py'ahu te'e
ahendu axo tĩ. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu
pandu. Ihẽ pe jetehar te ke Jesu mujekwa,
ame'ẽ ke ihẽ amujekwa tĩ. (Ame'ẽ ke amõ
ta putar ym.) A'erehe ihẽ ke kome'ẽ ypa'ũ
rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mondo.
(Kyndaha aja saka se.) Ypa'ũ rer Pat.
10 Tupã rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ, ame'ẽ
wera rahã, ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu te.
Pe, amõ pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu.
Ihẽ kupe koty ngi panduha uwyr. Tyapu
hũ panduha. Jumi'a aja panduha. 11 Kuja
panduha ihẽ ahendu:

—Ma'e ke nde eresak ta, ame'ẽ ke paper
rehe emupinim. Ame'ẽ paper ke amõ amõ
ok ta pe emondo. Ame'ẽ ta ok ta pe Jesu
kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta pe emondo. Awa
po wajar mokõi hetaha ihĩ. Kuja ok ta rer.
Ese ok ta. Amõ Esimi ok ta. Amõ Per ok
ta. Amõ Tiati ok ta. Amõ Sandi ok ta. Amõ
Sirande ok ta. Amõ Raoniséi ok ta — aja
ahendu.

12 Awa pandu my? Ame'ẽ asak tar katu,
a'erehe ihẽ awak. Aja rahã, ma'e weraha
tymã ke ihẽ asak. Itatawa ke te'e mujã
ame'ẽ rehe asak. Kuja. Awa po wajar
mokõi hetaha. 13 Ame'ẽ pyter pe awa aja
ame'ẽ rehe ihẽ asak. Kamixa puku namõ
ixo. Ipy rehe pukuha ihon. Ixu'a rupi har
aja ame'ẽ riki ipixi'a rupi ihĩ. Itatawa ke
te'e mujã ame'ẽ ke a'e tĩ. 14 I'a riki ituwyr te
hũ. Ame'ẽ tuwyriha aja se nixói te. Ituwyr
te hũ. Eha riki tata aja hendy hũ. 15 Ipy
hendy hũ tĩ. Itatawaran ke kytyk katu aja
hendy hũ. Tata pe maku rĩ, aja hendy hũ
tĩ. A'e pandu rahã, itapupur keruhũ aja
tyapuha ahendu. (Jesu ame'ẽ. Ywa pe har
aja katu te hũ ame'ẽ ke a'e.) 16 Ipo pe jahy
rata ke a'e pyhyk reko. Ijywa katu kotyhar
pe pyhyk reko. Kuja awa po wajar mokõi
jahy rata hetaha ke. A'e pandu rahã, kyse
upa te'e haimbe ame'ẽ ke uhem, ame'ẽja
saka. Warahy jandar rahã, warahy hendy
hũ, ame'ẽja saka huwa ke hendy te hũ.
17 Ihẽ asak ehe rahã, huwa koty ihẽ a'ar
ajup. Manõ ame'ẽ ke aja ihẽ aju. Ipo pe ihẽ
ke a'e pyhyk. Ijywa katu kotyhar pe ihẽ ke
mupu'am. Pe, ihẽ pe pandu:

—Ihẽ ngi ekyje ym.
Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.
Ma'e nixói te rahã, pete'e ihẽ axo.
Yman te rahã, pete'e ta ihẽ axo tĩ.
18 Ihẽ axuwe katu ame'ẽ ke ihẽ.
Yman ihẽ amanõ.
Apo ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.
Aja te'e ta ihẽ axo.

—Ihẽ apandu katu: “Nde eremanõ ta”
aja. Aja ihẽ je'ẽha rupi a'e manõ ta. Ihẽ
riki apandu katu: “Nde erekwera katu ere-
hem” aja. Aja ihẽ je'ẽha rupi a'e kwera katu
ta uhem tĩ. 19 Apo nde eresak ame'ẽ ke
emupinim. Apo ma'e ke ixo ame'ẽ rehe nde
eresak. Ame'ẽ ke emupinim. I'i atu rahã
we, ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ ke emupinim
tĩ. 20 I'i nde eresak ame'ẽ rehe nde erekwa
ym. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa nde pe apo 'y.
Ihẽ jywa katu kotyhar ame'ẽ ihẽ po rehe
jahy rata nde eresak. Awa po wajar mokõi
nde eresak. Ame'ẽ riki kapitã ta ke. Ihẽ
kotyhar tama'e jy'ariha rendama'e kapitã
ta ke. Awa po wajar mokõi jy'ariha renda
ihĩ. Ame'ẽ kapitã ta ke. Ma'e weraha tymã
rehe nde eresak. Awa po wajar mokõi
hetaha rehe nde eresak. Ame'ẽ riki ihẽ
kotyhar tama'e jy'ariha renda ke — aja ihẽ
pe Jesu pandu.

2

Ese ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

1 Ihẽ pe a'e pandu:
—Ese ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha
renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja
emupinim: “Pehẽ pe myrandu ke ihẽ
amondo axo. Ihẽ riki ihẽ po pe jahy rata
apyhyk ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ jywa katu koty-
har ame'ẽ pe awa po wajar mokõi hetaha
ihẽ apyhyk. Ma'e weraha tymã rupi awata
axo ame'ẽ ke ihẽ tĩ. Itatawa ke te'e mujã
ame'ẽ ke ame'ẽ. Awa po wajar mokõi het-
aha ihĩ. Ame'ẽ rupi ihẽ awata axo.

2 —Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ akwa
katu. Mu'eharan ta je'ẽha ke pemukanim
tar katu te hũ. Ame'ẽ rehe har pepandu
pandu hũ. Aja pemukanim. Ame'ẽ ke ihẽ
akwa katu. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã,
pehẽ py'ahu te'e pehendu pexo, aja ihẽ
akwa katu tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e,

ame'ẽ ta ke peputar ym tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ akwa katu tĩ. Amõ ta pandu: ‘Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke jande’ aja naĩ. Jete my? Ame'ẽ ke pemanga katu. Aja rahã, Kirisutu mondo ym ame'ẽ ta ke a'eta aja pekwa. Te'e pandu ame'ẽ ta ke a'eta aja pekwa tĩ. Aja pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ akwa katu tĩ. 3 Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu pexo. Ihẽ rehe pehẽ pejurujar katuha ke pehijar ym tĩ. (Upa ame'ẽ rehe ihẽ rury katu.)

4 —(Pe, kuja jõ ihẽ rury ym.) Ihẽ rehe pejurujar katu py rahã, ihẽ rehe pepy'a katu te hũ. Aja ihẽ rehe pepy'a katu ym pexo apo 'y. 5 Myja me'ẽ pehẽ pepy'a katuha kanim my? Myja pemukanim my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e pehẽ peka'u te'eha ke pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pema'e py, ame'ẽ ke pema'ema'e tĩ. Mu'eharan ta je'ẽha ke pemukanim tĩ. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ym rahã, pehẽ rehe ihẽ ahyk ta. Amupyrara ta pehẽ ke. Ma'e weraha tymã ke ihẽ amukanim ta. (Aja rahã, jy'ariha renda nixói ta.)

6 —Pe, Niko kotyhar ta ma'ema'e ame'ẽ ke peputar ym tĩ. Jetehar ym ame'ẽ ta mu'e. Ihẽ aja ame'ẽ ta ke peputar ym tĩ. Ame'ẽ pema'eha riki katu” — aja Jesu pandu.

7 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke rehe pehendu katu! Ihẽ rehe jurujar katuha ke amõ hijar ym rahã, ihẽ apandu ta: “Tupãma'e kupixa pe exo katu. A'ep ma'eywa heta i'ãi. E'u. Aja rahã, nde rury katuha namõ nde ruhã te hũ nde erexo ta” — aja Jesu pandu.

Esimi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

8 Ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Esimi ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: “Ihẽ riki ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. Ma'e nixói te rahã, pete'e ihẽ axo. Yman te rahã, pete'e ta ihẽ axo tĩ. Ihẽ amanõ. Pe, ihẽ akwera katu ahem tĩ.

9 —Pesarahã! Pehẽ ke amõ ta mupyrara hũ ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Mupyrara hũ, a'erehe pehẽma'e ym te ame'ẽ ke ihẽ akwa katu tĩ. Pesarahã! Tupã ukwa katu ame'ẽ ke anĩ. Pehẽma'e ke heta hũ aja a'e ukwa. Amõ ta pandu: ‘Jundéu awa ta ke jande, a'erehe pehẽ namõ Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ ta’ aja pandu naĩ. Anĩ. Ihẽ ke ame'ẽ ta putar ym. A'erehe pehẽ rehe ame'ẽ ta juru ai. A'erehe ame'ẽ ta riki Satana kotyhar ta ke. 10 Pehẽ pepyrara hũ tate. Ame'ẽ ngi pekyje ym.

—Pesarahã! Pehẽ ngi har amõ amõ ke kyndaha pe Satana kotyhar ta kynda ta raho. Aja ihẽ rehe pejurujar katuha ke Satana manga ta. (Ãjã ramũi a'e.) Pepyraraha heta ym ta wera. Ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Pehẽ ke amõ ta jukwa ta my? Pehijar ym pejurujar katuha ke tĩ. Aja rahã ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ta. Pehijar ym, a'erehe pehẽ ruhãha ke ihẽ ame'ẽ ta pehẽ pe” — aja Jesu pandu.

11 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke rehe pehendu katu! Tapijar te'e we ihẽ rehe pejurujar katu rahã, marã ka ym mupyraraha renda pe pehoha. Mupyraraha renda pe amõ oho ta rahã, mokõihar manõ, ame'ẽja saka riki — aja Jesu pandu.

Per ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

12 Ihẽ pe a'e pandu tĩ:

—Per ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: “Pehẽ pe myrandu ke ihẽ amondo axo. Ihẽ apandu rahã, kyse upa te'e haimbe ame'ẽ ke uhem, ame'ẽja saka.

13 —Pesarahã! Per ok ta pe har ta katu ym te riki. A'ep Satana ixo, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Ame'ẽ ok ta pe pexo, aja ihẽ akwa katu. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Ihẽ rehe har Anti pandu pandu katu. Ihẽ rehe jurujar katuha ke a'e hijar ym. Pe, a'e ke ngã jukwa. (Aja pehẽ ke ngã mukyje ta tipe.) Anĩ. Arahã ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehijar ym riki tĩ. (Upa ame'ẽ rehe ihẽ rury katu.) Ame'ẽ ok ta pe Satana ixo, ame'ẽja saka.

14 —Pe riki pehẽ rehe har ihẽ aje'ẽ we ta. Kuja ihẽ rury ym. Pehẽ ngi har amõ ta Maraã mu'e ame'ẽ ke rehe hendu katu.

Katu ym aja. Yman Mbara ke Maraã mu'e. Kuja yman Maraã mu'e. ‘Tupãran ruwa koty ma'e mi'u ke ngã moĩ. Ame'ẽ ke pe'u katu. Kũjã rehe peka'u te'e tĩ. Sawa'e rehe peka'u te'e tĩ, aja jundéu awa ta pe epandu katu’ aja Mbara pe Maraã mu'e naĩ. Ame'ẽ mu'eha rehe amõ ta hendu katu. Ame'ẽ ta pehẽ namõ ixo apo. Katu ym aja. 15 Aja pehẽ ngi har Niko kotyhar ta mu'e ame'ẽ ke rehe hendu ame'ẽ ta ixo tĩ. Katu ym tĩ. 16 Ame'ẽ ta ke pehẽ ngi pemuhem ym we pemondo rĩ. Mã peja pemuhem katu pemondo. Aja ym rahã, pahar pehẽ rehe ihẽ ahyk ta. Pe, ame'ẽ katu ym ame'ẽ ke mu'e ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara ta. Ihẽ apandu ta. Aja rahã, kyse aja saka ihẽ juru ngi uhem ta. Aja ame'ẽ pe ihẽ amupyrara ta ngã ke” — aja Jesu pandu.

17 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke rehe pehendu katu! “Ihẽ rehe jurujar katuha ke amõ hijar ym rahã, ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ ta ipe. Yman mana riki jundéu awa tama'e mi'u. Amõ mupyta ame'ẽ ke pehĩ. Ywa pe har ke ame'ẽ. A'erehe ame'ẽ ke rehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta usak ym. Ame'ẽ mana aja pehẽ pe ihẽ ame'ẽ katu ta. (Aja rahã aja te'eha pehẽ ãpũ ta.) Pe, upa katu te ame'ẽ ta pe ita ra'yr tuwyr ke ihẽ ame'ẽ ta tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ namõ huryha mujãha rehe oho katu ta. Ywa pe har huryha ke ame'ẽ.) Ame'ẽ ita ra'yr rehe awa rer pyahu ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ rer ukwa ym te awa. Ita ra'yr pyhyk ame'ẽ ke jõ ame'ẽ rer ukwa ta” — aja Jesu pandu.

Tiati ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

18 Ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Tiati ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: “Pehẽ pe myrandu ke ihẽ amondo axo. Tupã ra'yr ke ihẽ. Ihẽ reha tata aja hendy hũ riki. Ihẽ py hendy hũ tĩ. Itatawaran kytyk aja hendy hũ.

19 —Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Pepy'a katu pehẽ juehe pexo. Ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe ma'e ke peme'ẽ me'ẽ katu. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu. Upa ame'ẽ pema'ema'eha ke ihẽ akwa katu. Pehẽ pejurujar katu py rahã, aja pema'ema'e. Apo ame'ẽ 'ar koty te we pema'ema'e katuha. Aja rahã katu hũ. Ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. (Upa ame'ẽ rehe ihẽ rury katu.)

20 —Pe, kuja pehẽ rehe har ihẽ aje'ẽ ta. Kuja ihẽ rury ym. Amõ kũjã pehẽ namõ ixo. Ymanihar Jesambe aja a'e. ‘Katu a'e’ aja pepandu ehe har. Anĩ. Katu ym aja. Ame'ẽ kũjã pandu: ‘Tupã je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke ihẽ’ aja pandu naĩ. Te'e riki. Ihẽ je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke kũjã muka'u te'e riki. A'e mu'e ame'ẽ ke namõ muka'u te'e riki. A'erehe ihẽ je'ẽha pandu ame'ẽ ta amõ kũjã ta rehe ka'u te'e. Tupãran ruwa koty ma'e mi'u ke amõ ta moĩ, ame'ẽ ke a'eta u'u tĩ. Katu ym aja. 21 Ihẽ aharõ riki. ‘Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Ame'ẽ ngi emuruwak. Ihẽ koty nde py'a emuruwak’ aja amõ pandu ipe. Anĩ riki. Muruwak tar ym. Sawa'e rehe ka'u te'e we rĩ. 22 A'erehe a'e ke ihẽ amupyrara te hũ ta. Upa katu te kũjã mu'e ame'ẽ ke rehe hendu katu ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara te hũ ta tĩ. Ame'ẽ ta kũjã rehe hendu katu, a'erehe ame'ẽ ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ẽ ta py'a ke ihẽ koty muruwak ym rahã, pahar ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara ta. 23 Upa kũjã kotyhar ta ke ihẽ ajukwa ta tĩ. Aja rahã, upa katu te ihẽ kotyhar ta ukwa ta. Ma'e ke rehe har ipy'a rehe amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke ihẽ akwa katu te. Ma'e ke amõ putar ame'ẽ ke ihẽ akwa katu te tĩ. Ame'ẽ ke upa katu te ihẽ kotyhar ta ukwa ta. Pehẽ pame katu te ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta. Nde erema'ema'e, aja ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta tĩ.

24 —Pe, pehẽ ngi har amõ ta aja ym. Ame'ẽ ma'e jaxer ai ame'ẽ mu'eha rehe pehendu ym. Mu'e ame'ẽ ke aja pema'e ym tĩ. Pehẽ riki Tiati ok ta pe har ta ke pehẽ. Amõ ta pandu: ‘Yman Satana rehe har ukwa ym awa. (Ãjã ramũi a'e.) Apo ehe har jetehar te ke jakwa katu’ aja a'eta jupe. Ame'ẽ rehe pehendu ym tĩ. Pejumu'e ym tĩ. Katu aja. Ko apandu pehẽ pe: ‘Mu'eharan ta ke pemujan pemondo pehẽ ngi’ aja. Ame'ẽ jõ apandu. Amõ we ma'e ke pema'ema'e, aja ym apandu ta. Pema'e apo 'y, aja tapijar te'e we pema'ema'e. 25 Pehẽ koty ihẽ

ajywyr ta. Aja ym rahã we tapijar te'e we pepy'a katu pehẽ juehe pexo tĩ. Tapijar te'e we ihẽ rehe pejurujar katu pexo. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe tapijar te'e we peme'ẽ me'ẽ katu pexo tĩ. Upa aja tapijar te'e we pema'ema'e ta me'ẽ te'e.

26-28 —Ihẽ rehe tapijar te'e we amõ ta jurujar katu. Pe, ihẽ aputar ame'ẽ ke tapijar te'e we ma'ema'e katu tĩ. Ajahap manõ. Aja rahã, ihẽ pe Papa pandu, aja ihẽ apandu ta a'eta pe tĩ: 'Kapitã ta aja pehẽ. Ihẽ je'ẽha rupi awa ta ke pemondo mondo ta. Pyrãtã te ha rupi pemondo mondo te ta. Pehẽ rehe hendu ym ame'ẽ ta ke pahar pemuputu'u ta tĩ. Ywy pander nupã rahã, pahar uhãi. Aja hendu ym ame'ẽ ta ke pahar pemuputu'u ta tĩ' aja apandu ta.

—Pe, wera uwyr rahã, jahy rata pete'e amõ usak. Ame'ẽ riki myrĩ myrĩ myrĩ aja hendyha. Ame'ẽ myrĩ myrĩ myrĩ aja ma'e katukwer ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta a'eta pe tĩ" — aja Jesu pandu.

29 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

3

Sandi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

1 Ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Sandi ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: "Pehẽ pe myrandu ke ihẽ amondo axo. Tupã'ã ihẽ namõ ixo. Amõ koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokõi hetaha ima'e ma'ema'eha ke. Awa po wajar mokõi hetaha jahy rata ihẽ po pe ihẽ apyhyk areko tĩ. Aja rahã, jy'ariha renda kapitã tama'e kapitã keruhũ te ihẽ tĩ. (Aja rahã, ihẽ rehe a'eta hendu katu ta me'ẽ te'e.)

—Pesarahã! Pehẽ pe myrandu amondo axo. Pehẽ pema'ema'e pexo ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo aja amõ ta pandu naĩ. Tupã rehe jõ pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu, aja pandu naĩ tĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta aja ym pehẽ. 2 A'erehe pepu'am, aja pexo. Upa katu te ihẽ ke pehijar ym rahã we, pehẽ py'a pemuruwak. Pehẽ py'a pejumãtã. Aja Tupã rehe jõ pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu te we rĩ. Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke katu ym we rĩ, aja ihẽ akwa katu. Tupã aja ihẽ akwa katu tĩ.

3 —Myrandu katu ke pehẽ pe Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Pehẽ ke ame'ẽ ta mu'e katu tĩ. Ame'ẽ rehe pehendu ym apo. Mã peja ame'ẽ rehe pehendu katu tĩ. Ma'e jaxer ai ame'ẽ pema'ema'eha ngi pemuruwak. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak tĩ. Aja ym rahã, peharõ ym rahã, ihẽ ahyk ta pehẽ rehe. Pe, pehẽ ke amupyrara hũ ta. Ma'e mukanĩha uhykiha aja peharõ ym rahã, ihẽ ahyk ta. Ihẽ ahykiha angaha pekwa ym ta.

4 —Pep Sandi ok ta pe amõ ta ixo. Heta ym ame'ẽ ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym riki. Ywa pe ihẽ namõ ame'ẽ ta wata ta. Ipy'a juhyk te hũ, aja ixo ta. Apandu ta: 'Ko pehẽ pexo. Katu aja' aja ame'ẽ ta pe apandu ta. 5 Ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ẽ ta py'a riki juhyk te hũ, aja ixo ta. Pe, ame'ẽ ta rer ke ihẽ amukanim ym te ta. Paper rehe uhã te hũ ame'ẽ ta rer ihĩ. Ame'ẽ ngi ihẽ amukanim ym te ta. 'Peme'ẽ ta riki ihẽ kotyhar ta ke' aja Papa pe ihẽ apandu ta tĩ. Ima'e je'ẽha rahoha ta pe aja ihẽ apandu ta tĩ" — aja Jesu pandu.

6 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

Sirande ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

7 Ihẽ pe a'e pandu tĩ:

—Sirande ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: "Pehẽ pe myrandu ke ihẽ amondo axo. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu. Ihẽ riki katu te ame'ẽ ke ihẽ. Nixói te ma'e aka'u te'eha ama'eha ke ihẽ pe. Yman Ndawi rok kyndaha mopokiha namõ amõ ixo. Aja ihẽ Papa rok kyndaha mopokiha namõ ihẽ axo tĩ. Kyndaha ke ihẽ apirar rahã, marã ka ym amõ kyndaha. (Ihẽ kotyhar ta ixe katu ta.) Ihẽ akynda rahã, marã ka ym amõ pirariha. (Ihẽ kotyhar ta aja ym ame'ẽ ta ixe ym te ta.) Ihẽ riki je'ẽha te areko. Aja rahã: 'Nde erexe katu' aja ihẽ apandu ta.

Amõ pe: ‘Anĩ. Nde erexe ym ta’ aja ihẽ apandu ta tĩ.

8 —Pesarahã! Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Pehẽma'e pyrãtãha ta'yr mi, ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Ihẽ rehe har amõ ta mu'e ame'ẽ rehe pehendu katu. Ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehijar ym tĩ. Pe, kyndaha ke ihẽ apirar pehẽ pe. Marã ka ym ame'ẽ ke amõ kyndaha. (Aja rahã, amõ ta pe myrandu katu ke pepandu pandu katu ta.)

9 —Pesarahã! Satana kotyhar ta pehẽ koty ixo. Jundéu awa ta ke ame'ẽ ta tĩ. ‘Jundéu awa ta aja Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu tĩ’ aja pandu a'eta jupe. Anĩ. Te'e riki. ‘Pehẽ riki je'ẽha te pereko’ aja ame'ẽ ta pandu ta pehẽ pe. Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu, aja upa ame'ẽ ta ukwa ta tĩ. 10 Pehẽ pe ihẽ apandu: ‘Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu’ aja riki. Ame'ẽ rehe pehendu katu. Pehẽ py'ahu te'e pehendu riki. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke ihẽ amupyrara rahã, ame'ẽ ngi pehẽ ke ihẽ amuhem ta. Ihẽ rehe jetehar ke ngã jurujar katu my? Ame'ẽ ke ihẽ amanga ta, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke ihẽ amupyrara ta.

11 —Pahar ihẽ ajywyr ta. Tupã rehe jõ pehẽ py'a ke pemapyk katu, aja tapijar te'e we pexo. Aja rahã, pehẽma'e ke amõ mukanim ym te ta. Ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã me'ẽ ta, ame'ẽ ke mukanim ym te ta awa. 12 Ihẽ rehe jurujar katuha ke amõ hijar ym rahã, Tupã namõ ixo katu te ta. Ihẽ aja ixo katu te ta tĩ. A'engi marã ka ym uhemiha.

—(Mahapyr her ihẽ amoĩ ta ehe.) Tupã rer ihẽ amoĩ ta ehe. (Aja rahã, ixotyhar ke a'e aja ngã ukwa.) Ihẽ rer pyahu ame'ẽ ke ihẽ amoĩ ta ehe tĩ. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ke a'e aja ngã ukwa tĩ.) (Tupã rekoha pe har ke a'e, aja ukwa tĩ.) A'erehe Tupã rekoha rer ihẽ amoĩ ta ehe tĩ. Jerusarẽ ok ta ame'ẽ rer ke. Pyahu te ame'ẽ ok ta ke. Tupã koty ngi ame'ẽ ok ta wyjy ta uwyr. Ywa ngi wyjy ta uwyr” — aja Jesu pandu.

13 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke rehe pehendu katu! — aja Jesu.

Raonisẽi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

14 Ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Raonisẽi ok ta pe ihẽ kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽma'e kapitã pe kuja emupinim: “Pehẽ pe myrandu ke ihẽ amondo axo. Jetehar te ke apandu ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu te. Jetehar namõ Tupã rehe har ihẽ apandu pandu. Upa katu te Tupã mujã, ame'ẽma'e kapitã keruhũ ke ihẽ.

15 —Pesarahã! Pehẽ pema'ema'e ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Y haku te aja ym pehẽ. (Y haku ame'ẽ pe jahuk rahã, amõ ma'e ahyha ke mukatu riki. Aja amõ ta ke pemuhury ta tipe.) Aja ym pehẽ. Y rysã te aja ym pehẽ tĩ. (Y rysã te ame'ẽ ke amõ u'u rahã, rysã katu ta. Aja pyai ame'ẽ ta py'a ke pemuhury ta tipe.) Aja ym pehẽ. Mã! Y haku te aja pexo rahã, katu tiki. Aja ym rahã, y rysã te, aja pexo rahã, katu tiki tĩ. 16 Y aku pitu, aja pexo. Y haku te aja ym pexo. Y rysã te aja ym pexo tĩ. Y aku pitu, aja pexo. Katu ym aja. Ihẽ juru ngi tymũ ihẽ ambor ta, aja ihẽ ama'e ta. (Aja rahã, pehẽ pema'ema'e ym te ma'e ke, aja amujekwa ta.)

17 —(Ma'erehe aja ihẽ apandu my? Pesarahã!) Pepandu: ‘Jandema'e heta te hũ. Katu jaxo. Upa ma'e ke japutar ame'ẽ ke namõ jaxo’ aja pehẽ jupe. Anĩ riki. Pepyrara pexo. Pehẽ jaxer aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa ym pehẽ. Jetehar namõ Tupã rehe pehẽ pepy'a ym pexo. Pehẽ juehe pejesak ym. Pehẽ reha ym te aja pehẽ. (Aja rahã, Tupã rehe jõ pehẽ py'a pemapyk ym pexo.) Ame'ẽ ke pesak ym. Pekwa ym tĩ. Pehẽ jawe te'e pexo.

18 —A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu katu. Ihẽ pe itatawa katu te ame'ẽ ke pepandu. Aja rahã, ihẽ koty pehẽ py'a pemuruwak ta. Aja rahã, Tupã rehe pehẽ pepy'a katu te hũ ta tĩ. Pan tuwyr katu te ame'ẽ ke pepandu ihẽ pe tĩ. Ame'ẽ pe pehẽ jawe te'eha ke pejupyk. Pehẽ ruxĩha pejupyk. (Pan tuwyr aja rahã, pehẽ py'a juhyk aja pexo.) Eha puhã ke pepandu ihẽ pe tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ reha rehe pemoĩ. Aja rahã, pesak katu ta. (Aja rahã, pehẽ juehe pesak katu ta. Aja rahã, Tupã putar, aja pexo katu ta.) 19 Ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara

riki. Aja rahã, ihẽ rehe hendu katu ta. Ihẽ rehe hendu ym rahã, amupyrara ta. Ihẽ apandu ta ipe tĩ: ‘Mã peja ym’ aja. A'erehe mã pahar ma'e pehẽ jaxer ai ame'ẽ pema'ema'eha ngi pemuruwak. Ihẽ koty pemuruwak. Aja rahã, ihẽ amupyrara ym ta.

20 —Pesarahã! Ok rukwen rake ihẽ apu'am a'am, aja ihẽ axo. Ihẽ apukái pukái a'am. Ihẽ apukái ame'ẽ ke rehe amõ hendu rahã, pe, hukwen ke pirar rahã, hok pe ihẽ axe ta. Inamõ ma'e ke ihẽ a'u ta. Ihẽ namõ a'e ma'e ke u'u ta tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ py'a rehe ihẽ axe tar katu aja amujekwa. Pe, ihẽ namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ.) 21 Ihẽ rehe jurujar katuha ke amõ hijar ym rahã, ihẽ apandu ta ipe: ‘Ihẽma'e wapyka rehe ihẽ rake ewapyk. Ihẽ namõ nde erexo ta’ aja. Ihẽ aja a'e tĩ. Ihẽ ruwajan ta ke ihẽ amuputu'u. A'erehe Papama'e wapyka rehe Papa rake ihẽ awapyk aĩ tĩ” — aja Jesu pandu.

22 —Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihẽ kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

4

Ywa pe har ta Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu

1 Ajame'ẽ ke ihẽ ama'ã tĩ. Ihẽ Juã. Kuja ihẽ asak. Ywa pe hukwen pirar ame'ẽ ke ihẽ asak. I'i we ihẽ pe pandu, ame'ẽ pandu ihẽ pe tĩ. Pandu rahã, jumi'a aja panduha ke. Kuja pandu apo:

—Se ywate ejur. Apo har ma'e ke uhyk ta me'ẽ te'e, ame'ẽ ke nde pe ihẽ amujekwa ta — aja ihẽ pe.

2 Pahar ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'ep ywa pe amõ riki wapyk ame'ẽ rehe ihẽ asak. (Tupã a'e.) Wapyka rehe wapyk uĩ. Wapyka kapitã keruhũma'e aja saka. 3 Huwa ke hendy hũ. Ma'e ita hepy hũ aja huwa hendy hũ. Itawa hũ. Ita rer jase. Itawa ame'ẽ. Sando ita amõ tĩ. Ipirangwer ame'ẽ. Aja huwa hendy hũ. Pe, ame'ẽ wapyka juramã rupi maju'ã aja hendy hũ. Howy te ame'ẽ ke. Ita hepy hũ aja saka. Ita rer emeráu. 4 Wapyka juramã rupi amõ heta wapyka ihĩ. Kuja, 24 hetaha. Ame'ẽ pe tamũi ta wapyk uĩ. Kuja, 24 tamũi ta ke. Ima'e mundeha tuwyr te hũ. Iãkã rehe har namõ ihĩ. Itatawa ke te'e mujã, ame'ẽ iãkã rehe har namõ ihĩ. 5 Wapyka pyter ngi Tupã pirã pirã hũ. Tupã tyapuha tyapu tyapu hũ. Wapyka ndutar koty ma'e weraha hendy hendy. Kandéi i'y rehe moĩ, ame'ẽja saka. Awa po wajar mokõi ma'e weraha ihĩ. Ame'ẽ riki Tupã'ã aja me'ẽ. Ima'e ma'ema'eha ke awa po wajar mokõi hetaha aja. 6 Wapyka ndutar koty y ramũi aja ihẽ asak tĩ. Waruwa ke te'e mujã, ame'ẽja saka. Kisatáu aja hendypu.

Wapyka juramã rupi kuja tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta i'ãi. Hundutar koty amõ. Xupe koty amõ tĩ. Ijywa katu koty amõ tĩ. Ijywa'i koty amõ tĩ. Ame'ẽ ixuwe katu hũ ame'ẽ ta eha namõ i'ãi. Huwa koty eha ihĩ. Xupe koty eha ihĩ tĩ. (Aja rahã, upa katu te a'eta usak katu. Upa katu te ukwa katu tĩ.) 7 Ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har peteĩhar kuja saka. Jangwateran aja ihẽ asak. Mokõihar tapi'iruhu aja ihẽ asak tĩ. Mahapyrihar sawa'e ruwa aja ihẽ asak tĩ. Tumemehar wyrahuran keruhũ aja ihẽ asak tĩ. Wewe ixo aja ihẽ asak. 8 Ame'ẽ ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ipypo namõ ixo. Ame'ẽ ta pame katu te awa po wajar peteĩ hetaha ipypo namõ ixo. Aja rahã, pahar Tupã je'ẽha ke ma'ema'e ta oho. Hete rupi upa te'e eha ihĩ. Soroka ngi amõ usak rahã, eha heta hũ amõ usak tĩ. Jywĩ ngi amõ usak ehe rahã, eha heta hũ usak tĩ. Wera rahã, ame'ẽ ta pandu pandu. Pytun rahã, pandu pandu tĩ. Putu'u ym riki. Kuja pandu:

“Tupã riki jandema'e sawa'e te.
Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e.
Katu te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ. Ma'e jaxer ame'ẽ ke nixói te ipe tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe tĩ.
A'e te'e ixo ame'ẽ te'e a'e.
Yman a'e ixo.
Apo pete'e ixo.
Yman rahã aja te'e ta ixo” aja riki pandu.

9 Wapyka rehe wapyk uĩ. A'e uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ehe har tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta pandu pandu: “Mã! Katu te hũ nde! Nde jõ riki je'ẽha te nde erereko!” aja riki. 10 Aja pandu rahã, tamũi ta u'ar oup. Wapyka rehe wapyk ame'ẽ ndutar koty u'ar oup. Aja ame'ẽ ta py'a ke moĩ moĩ katu ehe. Iãkã rehe har ke wapyka

ndutar koty a'eta ombor tĩ. (Aja rahã, a'e riki i'ar koty te we pyrãtã te hũ ha ke a'e, aja mujekwa ipe.) Pe, a'eta pandu:

11 "Tupã nde. Jandema'e sawa'e te nde.
Upa katu te ma'e ke nde eremujã. Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixo.
Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixuwe katu ixo. Upa katu te ma'e ke nde eremujã.
A'erehe kuja nde pe japandu rahã, katu tiki.
Ne jõ riki katu te hũ ame'ẽ ke nde.
Ne jõ riki je'ẽha te nde erereko.
Ne jõ riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde"
Aja tamũi ta pandu.

5

Paper mamã ame'ẽ rehe har

1 Wapyka rehe amõ wapyk ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ipo pe paper mamã ame'ẽ ke rehe asak. Ijywa katu kotyhar ame'ẽ ipo pe ihĩ. Paper rehe pinĩha ihĩ. Xupe rehe ihĩ tĩ. Pe, paper mamã ame'ẽ ke rehe kyndaha ihĩ. Yraity aja ame'ẽ pe kynda. Awa po wajar mokõi hetaha pe kynda. 2 Pe, Tupã je'ẽha rahoha ke rehe ihẽ asak. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Hãtã a'e pandu: "Awa riki katu te ame'ẽ ke my? Pe, awa peme'ẽ paper kyndaha ke mopok ta my?" aja. 3 Mopok ta ame'ẽ ke nixói riki. Ywa pe har ta marã ka ym mopokiha. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja tĩ. Marã ka ym mopokiha tĩ. Manõ ame'ẽ ta'ã aja tĩ. Marã ka ym mopokiha tĩ. Paper mamã, ame'ẽ jywĩ pe marã ka ym amõ ta usakiha. Mopok ta ame'ẽ ke nixói te. 4 Katu te ame'ẽ ke mahem ym awa. A'erehe marã ka ym paper kyndaha ke amõ mopokiha. A'erehe marã ka ym paper jywĩ rehe usak usak awa. A'erehe ajixi'u hũ ihẽ. 5 Pe, tamũi ta ngi har peteĩ pandu ihẽ pe:

—Ejixi'u ym. Esarahã! Junda ta ngi har kapitã keruhũ pehĩ. Jangwateran aja pyrãtã te hũ a'e. Ndawi rainõ ke a'e tĩ. Huwajan ta ke upa katu te a'e muputu'u. A'e riki paper mamã ame'ẽ kyndaha ke mopok ta. (Kirisutu ke a'e.) Upa mopok ta. Awa po wajar mokõi hetaha kyndaha ke mopok ta. Pe, paper ke pirar ta — aja ihẽ pe.

6 Pe, wapyk ame'ẽ ta pyter pe Arapuharan Ra'yr rehe ihẽ asak. (Kirisutu ke a'e.) Wapyka ndutar koty a'e pu'am u'am. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta juramã rupi ixo. Pe, xupe 'ar rupi tamũi ta ixo tĩ. Juramã u'am. Yman ame'ẽ Arapuharan Ra'yr manõ ame'ẽ ke a'e. Jukwaha rape namõ ixo, a'erehe Arapuharan Ra'yr manõ ame'ẽ ke a'e. Awa po wajar mokõi hetaha i'ak namõ ixo tĩ. (Aja rahã, pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e aja mujekwa.) Pe, awa po wajar mokõi hetaha eha namõ ixo tĩ. Ame'ẽ riki Tupã'ã ke. Awa po wajar mokõi hetaha riki a'e ma'ema'eha ke. A'e ke kome'ẽ ywy keruhũ rupi Tupã mondo. Tupã rehe har a'e mujekwa oho. Upa katu te a'e usak, a'erehe eha heta aja ixo. Upa katu te ukwa tĩ.

7 Pe, wapyka koty Arapuharan Ra'yr a'e oho. (Kirisutu ke a'e.) Ame'ẽ wapyka rehe amõ wapyk uĩ. Ipo ngi paper mamã ame'ẽ ke Arapuharan Ra'yr pyhyk. Ijywa katu kotyhar ipo ke ngi pyhyk. 8 Pyhyk rahã, Kirisutu ruwa koty tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta u'ar oup. Aja a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ katu ehe. Kuja, 24 tamũi ta aja tĩ. U'ar oup tĩ. Ame'ẽ ta pame katu te araraperan namõ ipo pe ixo. Itatawa rekúi ipo pe reko tĩ. Ame'ẽ tyryhem riki. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ ke Tupã namõ ixotyhar ta pandu pandu, aja ame'ẽ. Ame'ẽ riki itatawa rekúi pe ihĩ, ame'ẽja saka. 9 Pe, a'eta jyngar. Panduha pyahu ame'ẽ namõ a'eta jyngar. Kuja riki:

"Ne jõ riki katu te me'ẽ ke, a'erehe paper mamã ame'ẽ ke nde erepyhyk katu. Kyndaha ke nde riki eremopok katu tĩ.
Yman nde ke amõ ta jukwa. Nde eremanõ, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe nde eremuhepy. A'erehe Tupã rehe ngã ke nde eremuhyk katu.
Ka'a pe har ta ke nde eremuhyk katu ehe tĩ. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke nde eremuhyk katu tĩ. Amõ amõ awa ta ke nde eremuhyk katu tĩ. Amõ amõ ywy pe har ta ke nde eremuhyk katu tĩ.

10 Upa ame'ẽ ta ke pa'i ta aja nde eremu'am.

Aja rahã ame'ẽ ta riki Tupãma'e mi-
asu ta ke tĩ.
Kapitã keruhũ ta ke aja nde eremu'am tĩ.
Aja rahã, ame'ẽ ta riki kome'ẽ ywy
keruhũ pe har ta ke mondo mondo
ta tĩ. Kapitã keruhũ aja mondo
mondo ta" aja a'eta jyngar.
11 Pe, ihẽ ama'ã tĩ. Ihẽ Juã. Tupã je'ẽha
rahoha ta rehe ihẽ asak. Heta te hũ ixo!
Marã ka ym amõ mangaha. Heta te hũ ixo!
Wapyka juramã rupi ixo. Tamũi ta xupe 'ar
rupi ixo tĩ. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ
ta xupe 'ar rupi ixo tĩ. Tupã je'ẽha rahoha ta
pandu ame'ẽ rehe ihẽ ahendu. 12 Kirisutu
rehe har hãtã a'eta jyngar:
"Arapuharan Ra'yr aja nde. Yman nde ke
amõ ta jukwa.
Katu te ame'ẽ ke nde. A'erehe ne jõ riki ngã
ke nde eremondo mondo, aja Tupã
mu'am nde ke. Upa katu te ma'e ke
a'e me'ẽ nde pe tĩ.
A'erehe nema'e heta te hũ. Ukwa katu te ha
ke a'e me'ẽ nde pe tĩ. Pyrãtã te hũ ha
ke me'ẽ nde pe tĩ.
Ne jõ riki je'ẽha te nde erereko. Ne jõ
riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã je'ẽha
rahoha ta jyngar.
13 Pe, upa katu te Tupã mujã, ame'ẽ ta
jyngar. Ame'ẽ rehe ihẽ ahendu. Ywa pe
har ta ke Tupã mujã ame'ẽ ta jyngar. Ywy
keruhũ pe har ta aja tĩ. Jyngar tĩ. Manõ
ame'ẽ ta'ã jyngar tĩ. Y ramũi pe har ta aja
tĩ. Upa katu te ixuwe katu ame'ẽ ta jyngar
tĩ. Pyta we ym te. Upa katu te riki. Pe, kuja
jyngar:
"Mã peja wapyka rehe wapyk ame'ẽ pe
pepandu.
Mã peja Arapuharan Ra'yr pe pepandu tĩ.
Pehẽ jõ riki katu te me'ẽ ke.
Pehẽ jõ riki je'ẽha te pereko.
Pehẽ jõ riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ta ke pehẽ.
Mã peja aja te'e ta pehẽ jõ pexo" aja riki upa
katu te jyngar.
14 Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta
pandu: "A'e tỹ" aja. Tamũi ta u'ar oup tĩ.
Aja a'eta rehe ipy'a ke tamũi ta moĩ moĩ
katu tĩ.

6

Paper mamã ame'ẽ kyndaha ke Kirisutu mopok

1 Ajame'ẽ ke Arapuharan Ra'yr rehe ihẽ
asak. (Kirisutu ke a'e.) Paper mamã ame'ẽ
kyndaha ke a'e mopok. Awa po wajar
mokõi hetaha kyndaha ke ihĩ. Ame'ẽ ngi
peteĩhar ke a'e mopok. Aja rahã, tumeme
ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har peteĩ
pandu. Pandu rahã, Tupã tyapuha aja ihẽ
ahendu. Kuja pandu:
—Ejur! — aja riki.
2 Ihẽ ama'ã rahã, kahwa tuwyr ame'ẽ ke
uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Yrapar
namõ oho. (Aja rahã, huwajan ta namõ
jumai ta oho, aja mujekwa.) Pe, iãkã rehe
har amõ me'ẽ ipe. Kapitã keruhũma'e aja
ame'ẽ. (Huwajan ta ke muputu'u ta, aja
ame'ẽ mujekwa.) Huwajan ta ke muputu'u
ta oho.
3 A'engi paper kyndaha mokõihar ke Ara-
puharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Pe,
ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har mokõihar
pandu:
—Ejur! — aja.
4 Aja rahã, amõ kahwa uhem. Pirã ame'ẽ
ke ame'ẽ. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Pyrãtãha
ke Tupã muwyr ipe. Ame'ẽ namõ kome'ẽ
ywy keruhũ pe har ta ke sawa'e muka'u
te'e. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta
jumai mai ngã juehe. Aja ngã jukwa jukwa
ngã juehe. A'erehe ame'ẽ sawa'e pe kyse
keruhũ ke Tupã muwyr.
5 A'engi paper kyndaha mahapyrihar ke
Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke
a'e.) Ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har
mahapyrihar pandu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ
ahendu:
—Ejur! — aja riki.
Ihẽ ama'ã rahã, kahwa pihun ame'ẽ ke
uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Ma'e
puhýiha mangaha ke ipo pe a'e pyhyk
reko. (Ame'ẽ pe ngã mi'u ke manga ta.)
6 Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har
amõ pandu, aja ihẽ ahendu. Kuja pandu
riki:
—Peteĩ wera rahã, amõ paraky rahã,
tamatarer pyhyk. Ame'ẽ pe peteĩ mangaha
jõ ahúi aja me'ẽ ke amõ jo'ok katu. Aja
pame katu te ngã pe me'ẽ me'ẽ. (Ta'yr te
mi ame'ẽ. Uhyk ym ngã pe. A'erehe myahy
te hũ ngã.) Peteĩ wera rahã, amõ paraky
rahã, tamatarer pyhyk. Ame'ẽ pe mahapyr
mangaha jõ u'i aja me'ẽ amõ jo'ok katu.

(Awa mi'u ame'ẽ tĩ.) Aja pame katu te ngã pe me'ẽ me'ẽ. (Ta'yr mi jo'ok. Uhyk ym ngã pe. A'erehe myahy te hũ ngã.) Kupixa pe har ma'eywa'y emondok ym. Oriwéi'y emondok ym. Uwa'y aja tĩ. Emondok ym tĩ — aja panduha ihẽ ahendu. (Aja rahã, ta'yr te mi awa mi'u ke arahã ngã jo'ok aja mujekwa. Uhyk ym ngã pe. A'erehe myahy te hũ ngã.)

7 A'engi paper kyndaha tumemehar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har tumemehar pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu:

—Ejur! — aja riki.

8 Ihẽ ama'ã rahã, kahwa tawa ke rehe ihẽ asak. Xupe 'ar pe sawa'e oho. A'e uwyr rahã, manõ te hũ ngã. A'erehe her: "Manõ ame'ẽ ke" aja riki. Haikwer rupi manõ ame'ẽ ta oho inamõ, ame'ẽja saka. Pe, ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke pejukwa. Tumeme ixo rahã, ame'ẽ ngi har peteĩ pejukwa. Aja pame katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke pejukwa. Ngã jumai mai ixo rahã, tumemehar ngi har peteĩ pejukwa. Ngã mi'u nixói te aja ixo rahã, tumemehar ngi har peteĩ pejukwa tĩ. Tumeme ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ngi har peteĩ pejukwa tĩ. Ka'a rupi so'o jarõ ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta ke ngã koty pemondo. Ame'ẽ ta riki ngã ke jukwa ta tĩ. Tumeme har ngi har peteĩ jukwa ta" aja Tupã pandu.

9 A'engi paper kyndaha awa po wajar peteĩhar upa har ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ihẽ ama'ã rahã, myrape keruhũ rehe ihẽ asak. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã rehe amõ ipy'a moĩ moĩ rahã, myrape keruhũ 'ar pe tapi'iruhu ke hapy. Ame'ẽ myrape aja asak. Ame'ẽ myrape keruhũ wyr pe amõ ta'ã rehe ihẽ asak. Ame'ẽ ta riki Tupã je'ẽha ke kome'ẽ ywy keruhũ rupi pandu pandu ame'ẽ ta ke. A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jukwa. Ame'ẽ ta ke ngã mupyrara rahã, tapijar te'e we Kirisutu rehe har pandu pandu. Hijar ym. 10 Ame'ẽ ta hãtã pandu:

—Sawa'e! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde. Katu te ame'ẽ ke nde. Nde erepandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e katu. Peme'ẽ ywy keruhũ pe nde rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta pe nde erepandu ta: "Pehẽ katu ym" aja. Myja rahã, ame'ẽ ta pe aja nde erepandu ta my? Myja rahã ame'ẽ ta ke nde eremupyrara ta my tĩ? — aja Tupã pe pandu.

11 Ame'ẽ ta pame katu te pe mundeha tuwyr te ame'ẽ ke amõ me'ẽ me'ẽ. (Aja rahã, ipy'a juhyk ame'ẽ ta ke, aja mujekwa.) Pe, pandu: "Peharõ we rĩ. Pehẽ aja Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu pandu tĩ. Pehẽ mu ta aja ame'ẽ ta tĩ. Ame'ẽ ta ke pehẽ aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jukwa ta kỹ tĩ. A'ewan ym we rĩ. A'ewan jukwa rahã, ihẽ amupyrara ta" aja Tupã pandu.

12 A'engi paper kyndaha awa po wajar peteĩhar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Kyndaha mopok rahã, ywy ke katak te hũ. Pe, warahy pihun oho. Pan pihun xuru rãi, ame'ẽja saka warahy pihun oho. (Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pyrara te hũ ta aja mujekwa.) Jahy aja tĩ. Awa ruwy aja pirã oho. (Pyrara te hũ ta ngã aja mujekwa tĩ.) 13 Jahy rata ta u'ar tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe u'ar. Ywytu keruhũ peju rahã, ma'eywa jakyr ke u'ar, aja jahy rata ta u'ar tĩ. (Aja rahã, kapitã ta ke muputu'u ta, aja mujekwa.) 14 Ywa kanim oho tĩ. Paper ke amõ mamã. Aja ywa kanim oho. (Aja rahã, ma'e ke uwak ta aja mujekwa.) Pe, ywy'ã keruhũ henda ngi tyryk tĩ. Ypa'ũ aja tĩ. Henda ngi tyryk tĩ. (Aja rahã, uwakiha uhyk ta, aja mujekwa.) 15 Pe, kapitã keruhũ ta kanim oho. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta. Kapitã ta aja tĩ. Kanim oho tĩ. Sonda tama'e kapitã ta aja tĩ. Kanim oho tĩ. Upa ima'ehũ ame'ẽ ta aja tĩ. Kanim oho tĩ. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ta aja tĩ. Kanim oho tĩ. Upa katu te amõ ta aja tĩ. Amõ pe paraky te'e ame'ẽ ta ke aja tĩ. Kanim oho tĩ. Juehe paraky ame'ẽ ta ke aja tĩ. Kanim oho tĩ. Upa katu te aja tĩ. Kanim oho tĩ. Itakwar keruhũ rupi kanim oho. Ywy'ã keruhũ rehe ita keruhũ ihĩ. Ame'ẽ wyr pe kanim oho tĩ. 16-17 Upa ame'ẽ ta pukái hũ. Ywy'ã keruhũ pe pukái hũ. Ita keruhũ pe pukái hũ tĩ. Kuja riki pukái:

—Jande ke pejupyk. Jande ke pemukanim tĩ. Wapyka rehe wapyk ame'ẽ

ke ngi jande ke pemukanim, Tupã ngi. Aja rahã, a'e usak ym ta jande rehe. Arapuharan Ra'yr ngi jande ke pemukanim tĩ, Kirisutu ngi. Aja rahã, jande rehe usak ym ta a'e tĩ. Ame'ẽ tama'e parahyha ngi jande ke pemukanim. Ame'ẽ ta mokõi riki parahy jande rehe. Ame'ẽ angaha uhyk riki. Marã ka ym ame'ẽ ngi uhemiha awa — aja pukái hũ ngã.

'Ar rehe anga uhyk rahã, aja ta kỹ.

7

144.000 hetaha jundéu awa ta ke

1 Upa ame'ẽ rehe ihẽ asak. A'engi amõ ma'e ihẽ keraiha aja ihẽ asak tĩ. Kuja. Tumeme Tupã je'ẽha rahoha ta rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha ta amõ koty koty pu'am u'am. Warahy uhemiha koty peteĩ. Warahy u'ariha koty amõ pu'am u'am tĩ. Warahy jurukwã koty amõ tĩ. Amõ warahy jurukwã koty amõ tĩ. Ame'ẽ ta riki ywytu ke mupyta. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ rupi ywytu peju ym te. Y ramũi 'ar rupi peju ym te tĩ. Myra rehe peju ym te tĩ. 2 Pe, amõ Tupã je'ẽha rahoha rehe ihẽ asak. Warahy uhemiha koty ngi a'e uwyr. Ipo pe ma'e ke namõ ixo. Awa riki Tupã kotyhar ke aja ukwaha ke namõ ixo. Ame'ẽ mangaha riki Tupãma'e ke. A'e riki ixuwe katu te hũ ame'ẽ ke a'e. Pe, ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha pandu. Tumeme Tupã je'ẽha rahoha ta pe pandu. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Ihẽ je'ẽha rupi kome'ẽ ywy keruhũ ke pemai peho. Y ramũi aja tĩ. Pemai tĩ." Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha ta pe amõ Tupã je'ẽha rahoha pandu. 3 Kuja pandu:

—Tupãma'e miasu ta rehe ukwaha pemoĩ ym rahã we, kome'ẽ ywy keruhũ ke pemujaxer ym we rĩ. Y ramũi aja tĩ. Pemujaxer ym we rĩ. Myra aja tĩ. Pemujaxer ym we rĩ. Ipykã rehe ixotyhar ta ukwaha ke pemoĩ ym rahã we, ma'e ke pemujaxer ym we rĩ — aja riki pandu.

4 Pe, ngã hetaha mangaha ke ihẽ pe a'e pandu. Kuja, 144.000 hetaha ta ke. Ame'ẽ ta pykã rehe ukwaha ke moĩ. Tupã kotyhar ta ke peme'ẽ ta, ame'ẽ ukwaha ke moĩ. Jundéu awa ta riki amõ koty koty jy'ar. Awa py mokõi hetaha ta jy'ariha. Ame'ẽ ta ngi amõ amõ ta jo'ok rahã, 144.000 hetaha ta uhyk.

5-8 A'erehe Junda kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho.
Humẽ kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Nga kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Ase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Natari kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Manase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Simeã kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Rewi kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Isakar kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Semurõ kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Jose kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
Menjamĩ kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tĩ.
A'erehe johu upa ngã jy'ar rahã, 144.000 hetaha ta uhyk.

Heta te hũ ame'ẽ ta i'ãi

9 A'engi ihẽ ama'ã rahã, heta te hũ ame'ẽ ta ixo. Marã ka ym amõ mangaha. Heta te hũ riki. Ka'a pe har ta ngi har pete'e ixo. Amõ amõ awa ta ngi har ta ixo tĩ. Amõ amõ ywy pe har ta ixo tĩ. Amõ amõ je'ẽha pandu ame'ẽ ta ixo tĩ. Wapyka ndutar koty ame'ẽ ta pu'am u'am. Arapuharan Ra'yr ndutar koty pu'am u'am tĩ. (Kirisutu a'e.) Ame'ẽ heta te hũ ame'ẽ ta mundeha ituwyr ame'ẽ namõ pame katu te ixo. Aja rahã, Tupã pandu: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehẽ pe" aja ngã pe. Ngã po rehe pindo ro aja me'ẽ namõ ixo. (Aja rahã, ame'ẽ ta ke huwajan ta muputu'u ym aja mujekwa. Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ym, aja mujekwa tĩ.) 10 Ame'ẽ ta pukái:

—Tupã riki ngã ke muhã katu. A'e riki wapyka rehe wapyk uĩ. Kirisutu riki ngã ke muhã katu tĩ. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e — aja.

11 Wapyka juramã rupi upa katu te Tupã je'ẽha rahoha ta pu'am u'am. Tamũi ta aja

tĩ. Pu'am u'am tĩ. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta aja tĩ. Wapyka juramã rupi pu'am u'am tĩ. Pe, wapyka ndutar koty ame'ẽ ta u'ar oup. Upa katu te ame'ẽ ta huwa koty u'ar oup. Aja Tupã rehe ngã py'a ke ngã moĩ moĩ katu. 12 Pe, ngã pandu:

—Amen! A'e tỹ!
Ne jõ riki katu te me'ẽ ke nde!
Nde riki erekwa katu te ame'ẽ ke nde tĩ!
Nde riki je'ẽha te nde erereko ame'ẽ ke nde tĩ!
Nde riki upa katu te nde eremujã, ame'ẽ ke nde eremondo mondo tĩ.
Nde riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde tĩ.
Upa aja te'e ta nde erexo. A'e tỹ! — aja Tupã pe ngã pandu.

13 Pe, tamũi ta ngi har peteĩ ihẽ pe pandu:

—Peme'ẽ mundeha ituwyr ame'ẽ namõ pame katu te munde. Awa riki peme'ẽ ta my? My ngi uhyk my? — aja ihẽ pe.

14 —Sa'e! Ihẽ akwa ym. Nde atu erekwa katu — aja ihẽ apandu ipe.

A'e pandu:

—Mupyraraha keruhũ ngi peme'ẽ ta uhem. Katu uhem. Arapuharan Ra'yr ruwy namõ ngãma'e mundeha kutuk, ame'ẽja saka, a'erehe ituwyr te. (Aja rahã, ngã py'a ke Tupã upa katu te juhyk, aja mujekwa.) Kirisutu riki ame'ẽ Arapuharan Ra'yr aja a'e. 15 Ame'ẽ ruwy pe ngã py'a juhyk, a'erehe Tupãma'e wapyka ndutar koty a'eta pu'am u'am. A'e ixo, ame'ẽ renda riki Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ aja saka. A'ep tapijar te'e we Tupã rehe ngã py'a ke ngã moĩ moĩ katu. "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja pandu pandu Tupã pe. Putu'u ym panduha. A'ep Tupã ixo, a'erehe marã ka ym ngã ke amõ mahyha. Katu ixo. 16-17 Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. A'e riki katu te ame'ẽ ke, a'erehe johu pyter pe ixo. Ngã py'a juhyk ame'ẽ ta rehe a'e usak katu ta. Arapuharan ta usakiha aja ame'ẽ ta rehe a'e usak katu tĩ. Mundu pe ame'ẽ ta ke a'e raho ta tĩ. Ame'ẽ ngi y ke ame'ẽ ta u'u ta. Ame'ẽ y muxuwe katu hũ ta. (Aja rahã, aja te'e ta hury katu te ixo, aja mujekwa katu.) A'erehe ame'ẽ ta myahy ym te ta tĩ. Hyngwéi ym te ta tĩ. Warahy hakuha pyhyk ym te ta tĩ. Haku ym te ta tĩ. Pe, ngã reha ngi upa katu te eha rykwer ke Tupã mukanim ta. (Aja rahã, pyai ym te ta ngã. Jixi'u ym te ta tĩ.) Aja te'e ta hury katu te ixo — aja ihẽ pe tamũi pandu.

8

Paper kyndaha awa po wajar mokõi har ke mopok

1 Paper kyndaha awa po wajar mokõihar ke Arapuharan Ra'yr mopok rahã, ywa pe ma'e ke tyapu ym te. Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Hendu te'e u'am. Aja i'i u'am. Mejaor aja u'am. (Upa katu te ngã mukahem hũ, a'erehe hendu te'e u'am. Mupyrara hũ ame'ẽ ke uhyk ta aja ukwa katu, a'erehe ame'ẽ ngi mukahem hũ.) 2 A'engi awa po wajar mokõi hetaha Tupã je'ẽha rahoha ta rehe ihẽ asak. Tupã ruwa koty pu'am ame'ẽ ta ke a'eta. Jumi'a pame katu te Tupã me'ẽ a'eta pe.

3 Kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã rehe ipy'a ke jundéu awa ta moĩ moĩ rahã, myrape 'ar pe ma'e pihe katu ame'ẽ ke hapy. Ame'ẽ myrape aja ywa pe ihĩ tĩ. Ame'ẽ rehe amõ Tupã je'ẽha rahoha uhyk oho u'am. Ipo pe ma'e ryru raho. Itatawa rekúi ke raho. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke ame'ẽ hyru pe ihĩ. Tupã namõ ixotyhar ta pandu pandu. Ame'ẽ panduha namõ ma'e pihe katu ame'ẽ ke mupara. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha pe amõ me'ẽ. A'e riki ame'ẽ ke myrape 'ar pe moĩ. Tupã namõ panduha ke moĩ tĩ. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke namõ. Myrape itatawa ke te'e mujã, ame'ẽ 'ar pe moĩ. Ame'ẽ myrape wapyka ndutar koty ihĩ. 4 Tupã ruwa koty ima'e je'ẽha rahoha pu'am u'am. Tupã namõ ixotyhar ta pandu pandu, ame'ẽ panduha ipo ngi uhem oho, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ke takãxĩha namõ mupara pu'am oho. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke ukwái. Ame'ẽ takãxĩha namõ pu'am oho. 5 A'engi ma'e pihe katu ame'ẽ ryru ke a'e raho. Pe, amõ myrape keruhũ ngi tata jo'ok. Ame'ẽ ke hyru pe moĩ. Ame'ẽ ke kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e ombor. Aja rahã, Tupã tyapu tyapu hũ. Tupã pirã pirã hũ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ katak katak tĩ.

Jumi'a rehe har

6 A'engi awa po wajar mokõi hetaha Tupã je'ẽha rahoha ta peju tate. Aja pame katu te jumi'a peju tate. Awa po wajar mokõi hetaha jumi'a ke.

7 Jumi'a ke Tupã je'ẽha rahoha peteĩhar peju. Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe tata u'ar. Y rãtã ame'ẽ ke aman aja u'ar tĩ. Awa ruwy namõ mupara aja u'ar. Upa katu te kãpĩ ke ukwái. Upa katu te kupi'i ukwái tĩ. Xirik ym ame'ẽ ke upa katu te ukwái. Myra mahapyrihar ngi har peteĩ ukwái tĩ. Aja pame katu te. Ywy ke aja tĩ. Mahapyrihar ngi har peteĩ ukwái tĩ. Aja pame katu te tĩ.

8 Tupã je'ẽha rahoha mokõihar jumi'a peju tĩ. Ywy'ã keruhũ aja ihẽ asak. Upa ukwái ixo, ame'ẽja asak. Ame'ẽ ke y ramũi pe ombor. Aja rahã, mahapyrihar ngi har peteĩ awa ruwy aja uwak. Y ramũi ke awa ruwy aja uwak. 9 Aja rahã y ramũi rupi ixo ame'ẽ ta ke manõ. Mahapyrihar ngi har peteĩ manõ. Y ramũi 'ar rupi jarusu keruhũ wata. Mahapyrihar ngi har peteĩ upa katu te mujaxer. Aja pame katu te.

10 A'engi Tupã je'ẽha rahoha mahapyrihar jumi'a ke peju. Aja rahã, jahy rata keruhũ aja u'ar. Kandéi hapy ame'ẽ ke aja ywa ngi u'ar. Ame'ẽ riki y pe u'ar. Y mahapyrihar ngi har peteĩ pe u'ar. Mundu aja tĩ. Mahapyrihar ngi har peteĩ pe u'ar. 11 Y mahapyrihar ngi har peteĩ iro aja uwak. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, manõ riki. Iro riki a'erehe heta ngã manõ. [Ame'ẽ jahy rata keruhũ rer: “Iro ame'ẽ ke” aja riki.]

12 A'engi Tupã je'ẽha rahoha tumemehar jumi'a ke peju. Aja rahã, warahy ke a'e nupã. Mahapyr aja mowok rahã, peteĩhar ke nupã. Aja rahã, peteĩhar uwe. Jahy rata ta aja tĩ. Mahapyr hetaha ngi har peteĩ nupã. Peteĩhar uwe tĩ. Jahy aja tĩ. Mahapyr aja mowok rahã, peteĩhar ke nupã. Peteĩhar uwe tĩ. Wera rahã, pytun oho tĩ. Mahapyr mowok rahã, peteĩhar pytun oho. Pytun rahã, aja tĩ. Wera ym jahy. Wera ym jahy rata ta tĩ. Mahapyr mowok rahã, peteĩhar pytun rahã, pytun te. Upa aja rahã, ma'e mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa.

13 A'engi ihẽ ama'ã. Ywate te hũ wyrahuran keruhũ wewe ixo. Ame'ẽ rehe ihẽ asak. Ame'ẽ pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Kuja riki:

—Mãte hũ! Pyrara te hũ ta! Amõ mahapyr Tupã je'ẽha rahoha ta jumi'a ke peju ta. Ame'ẽ tyapu rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pyrara te hũ ta — aja ihẽ ahendu.

9

1 A'engi Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar peteĩhar upa har jumi'a ke peju tĩ. Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe jahy rata u'ar aja ihẽ asak. Kapitã aja a'e. Ame'ẽ pe mupyraraha renda kyndaha mopokiha ke amõ me'ẽ. 2 Ame'ẽ kapitã riki kyndaha mopok. Jahy rata aja ame'ẽ kapitã. Mupyraraha renda ke pirar. Aja rahã, mupyraraha renda ngi tata takãxĩha pu'am hũ. Tata keruhũ ngi aja takãxĩha pu'am te hũ. Tate warahy ke muwe. Pytun oho riki. 3 Tata takãxĩha ngi tukur ta u'ar hũ. Ywy keruhũ pe u'ar. Jawajyr pyairo aja me'ẽ tukur rehe jawajyr ruwái ke Tupã moĩ. Ame'ẽ pe awa ke tukur ta jupi katu. 4 Tukur ta pe a'e pandu:

—Kãpĩ ke pe'u ym. Kupi'i ke aja tĩ. Pe'u ym tĩ. Myra ro aja tĩ. Pe'u ym tĩ. Ma'e ke aja tĩ. Pe'u ym tĩ. Awa pykã rehe ukwaha nixói ame'ẽ ta ke jõ pemahy katu. Awa riki Tupã kotyhar ta ke my, ame'ẽ ukwaha nixói ame'ẽ ta ke jõ pemahy. 5 Ame'ẽ ta ke jõ pemahy. Pejukwa ym. Heta jahy rahã, pemahy. Awa po wajar peteĩhar upa jahy hetaha rahã, pemahy — aja riki tukur ta pe Tupã pandu.

Tukur ta ngã ke mahy rahã, jawajyr jupi aja ahyha. 6 Ame'ẽ awa po wajar peteĩhar upa jahy hetaha rahã, ngã jupandu ta ngã jupe: “Mã! Ihẽ pe ahy hũ ma'e. Ihẽ amanõ rahã, katu ta my. Ahyha ngi ahem ta my” aja ngã jupe. A'eta manõ tar katu te hũ. Marã ka ym manõha awa. Tapijar te'e we ahyha.

7 Tukur ta kahwa ta aja ihẽ asak. Kahwa 'ar pe kapitã jumai oho, ame'ẽ kahwa aja saka. Iãkã rehe iãkã rehe har aja ihẽ asak tĩ. Kapitã keruhũ iãkã rehe har aja saka. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke ame'ẽ. Huwa riki sawa'ema'e aja saka tĩ. 8 I'a riki kũjã ta'a aja pukuha. Hãi riki jangwaterãma'e aja saka. Jarõ riki. 9 Itape ke ipixi'a rehe mujar. Pe, wewe oho rahã, ngã pypo riki tyapu hũ. Jumaiha pe myra ujan ame'ẽ ke kahwa hykýi raho, ame'ẽja saka tyapu hũ ngã pypo ke. 10 Huwái namõ tukur ta ixo. Jawajyr ruwái aja ame'ẽ. Ame'ẽ ipyairo pe ngã ke a'eta mahy te hũ. Awa po wajar peteĩhar upa jahy hetaha rahã,

mahy te hũ ngã ke. 11 Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ pehĩ tĩ. A'e riki ame'ẽ ta ke mondo mondo. Ame'ẽ kapitã keruhũ Tupã je'ẽha rahoha. A'e riki mupyraraha rendama'e kapitã ke tĩ. Jundéu awa ta je'ẽha rahã, kuja her riki: “Amandom” aja. Ngere awa ta je'ẽha rahã: “Aporiã” aja her. [Ame'ẽ riki: “Upa mujaxer ame'ẽ ke a'e” aja riki.]

12 Pyraraha peteĩhar ke upa. Amõ mokõi pyraraha uhyk ta rĩ.

13 A'engi Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar peteĩhar riki peju. Jumi'a ke peju. Tupã ruwa koty myrape keruhũ ihĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ rahã, tapi'iruhu ke hapy, ame'ẽ myrape keruhũ aja ywa pe myrape keruhũ ihĩ tĩ. Ame'ẽ myrape keruhũ ngi amõ pandu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. 14 Kuja Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar peteĩhar pe pandu:

—Y keruhũ rake Tupã je'ẽha rahoha ke amõ kynda. Tumeme kynda. Y rer Eura. Ame'ẽ ta ke emuhem apo 'y — aja ihẽ ahendu.

15 Tumeme Tupã je'ẽha rahoha ta ke a'e muhem. Arahã jõ muhem. Aja ym rahã, muhem ym ta rĩ. Arahã jõ muhem. Ame'ẽ wera rahã, ame'ẽ jahy rahã, ame'ẽ warahy 'ar rahã jõ muhem. Arahã, mahapyr hetaha ta ngi har peteĩ a'eta jukwa. Aja pame katu te. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta aja riki. Mahapyr hetaha ta ngi har peteĩ a'eta jukwa katu te. 16 Kahwa 'ar pe oho ame'ẽ ta hetaha mangaha ke ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu. Heta te hũ riki. Marã ka ym awa mangaha. Kuja, 200.000.000 hetaha ta riki.

17 Pe, ihẽ keraiha aja ihẽ asak. Kahwa 'ar pe oho ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Itape ke ipixi'a rehe sawa'e ta mujar. Tata pirãha aja pirã ame'ẽ ke mujar tĩ. Pirã namõ howy mupara tĩ. Sasi ita aja howyha. Amõ itawa mupara tĩ. Enxo aja itawaha. Kahwa ãkã riki jangwateran ãkã aja saka. Juru ngi tata aja uhem. Tata takãxĩha aja uhem tĩ. Enxo aja inẽha uhem tĩ. 18 Ame'ẽ kahwa juru ngi uhem ame'ẽ pe heta te hũ kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke jukwa. Ame'ẽ mahapyr mahyha pe jukwa. Tata pe jukwa. Tata takãxĩha pe aja tĩ. Jukwa tĩ. Enxo pe aja tĩ. Jukwa tĩ. Upa ame'ẽ ta pe jukwa. Kuja hetaha. Mahapyr hetaha ngi har peteĩ jukwa. Aja pame katu te. Aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke jukwa. 19 Kahwa ta juru ngi uhem ame'ẽ pe jukwa. Huwái pe mahy tĩ. Huwái riki mbói ãkã aja saka. Ame'ẽ pe ngã ke su'u. Aja mahy hũ.

20 Kahwa ta juru ngi uhem ame'ẽ pe jukwa te hũ ngã ke. Amõ heta te hũ pyta we rĩ. Kahwa ta juru ngi uhem ame'ẽ pe jukwa ym ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta. Heta te hũ pyta we rĩ. Mahyha usak tipe. Ipy'a ke ame'ẽ ta muruwak ym rĩ. Tupã koty muruwak ym rĩ. Ipo pe te'e mujã ame'ẽ ke rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ we rĩ. Kuja, ãjã ta rehe ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rĩ. Itatawa ke te'e ma'e'ã mujã ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Itatuwyr ke te'e mujã ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Itatawaran ke te'e mujã ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Ita ke te'e mujã ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Myra ke te'e mujã ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rĩ. Upa ame'ẽ ke usak ym ma'e ke. Hendu ym tĩ. Wata ym tĩ. Ame'ẽ ke rehe ipy'a ke tapijar te'e we ngã moĩ moĩ. Katu ym aja. 21 Tupã koty ipy'a ke muruwak ym riki. Amõ ke jukwa. Ame'ẽ ngi muruwak ym. Amõma'e ke mukanim raho. Ame'ẽ ngi muruwak ym tĩ. Kũjã rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tĩ. Sawa'e rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tĩ. Paje ma'ema'eha ngi muruwak ym tĩ. Tupã koty ipy'a ke muruwak ym. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e we rĩ.

10

Paper ra'yr mamã ame'ẽ ke

1 A'engi amõ Tupã je'ẽha rahoha rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ame'ẽ je'ẽha rahoha riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ywa ngi a'e wyjy uwyr. Ywa takãxĩha juramã rupi ihĩ. Iãkã rehe har riki maju'ã aja saka. Huwa hendy hũ. Warahy aja hendy te hũ. Itymã riki tata pirãha aja hendy. 2 Ipo pe paper ra'yr mamã ame'ẽ ke reko. Pirar aja ihĩ. Ipy ijywa katu kotyhar y ramũi pe pyrũ. Ipy ijywa'i kotyhar ywy rehe pyrũ tĩ. 3 Pe, a'e pukái. Ame'ẽ riki jangwateran je'ẽha aja tyapuha. Upa pukái rahã, Tupã tyapuha tyapu hũ. Ame'ẽ pe je'ẽha ke mujywyr. Awa po wajar mokõi hetaha tyapu te hũ.

Je'ẽha mujywyr. 4 Ame'ẽ upa rahã, ihẽ ahendu ame'ẽ ke amupinim ta tipe. Ywa ngi ihẽ pe amõ pandu:

—Anĩ. Tupã tyapuha awa po wajar mokõi hetaha pandu ame'ẽ ke emupinim ym. Emujekwa ym tĩ — aja ihẽ pe.

5 A'engi ijywa ke Tupã je'ẽha rahoha ywa koty mupuku. Y ramũi pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tĩ. Ame'ẽ je'ẽha rahoha riki ijywa katu kotyhar ke mupuku. 6 A'e pandu:

—Tupã riki ixuwe katute hũ ame'ẽ ke a'e. Uhã te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ. Ywa ke a'e mujã. Kome'ẽ ywy keruhũ mujã tĩ. Y ramũi mujã tĩ. Upa katu te ame'ẽ pe ixo ame'ẽ ta ke mujã tĩ. A'e je'ẽha rupi jetehar te ke ihẽ apandu. Harõ ym te ta apo 'y. (Upa ame'ẽ ta ke a'e mukanim ta.) 7 Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõihar jumi'a ke peju rahã, ma'e ke Tupã ma'e ta. Yman mujekwa ym ngã pe ma'e ke rĩ. Ame'ẽ ke mujekwa ta apo 'y. Yman ima'e je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta pe pandu. Ima'e miasu ta ke ame'ẽ ta. Mujekwa ta kỹ — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

8 A'engi ywa ngi ihẽ pe pandu, a'e riki ihẽ pe pandu tĩ:

—Y ramũi pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tĩ. Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha po pe paper mamã ame'ẽ ke ihĩ. Pirar aja ihĩ. Ame'ẽ ke epyhyk eho — aja ihẽ pe.

9 Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha koty ihẽ aho. Apandu ipe:

—Ihẽ pe paper mamã ame'ẽ ke emuwyr — aja ipe.

—Hã! Epyhyk rahã! E'u tĩ. Nde juru pe eir aja he'ẽ ta. Nde pusu pe ihon rahã, hái ta — aja a'e pandu ihẽ pe.

10 Ipo ngi ame'ẽ paper ra'yr mamã ame'ẽ ke ihẽ apyhyk. Pe, ame'ẽ ke ihẽ a'u. Ihẽ juru pe he'ẽ riki. Pe, upa ihẽ a'u rahã, ihẽ pusu pe hái aja uwak oho. (He'ẽ aja rahã, ma'e ke Tupã mujekwa ame'ẽ ke rehe ihẽ rury katu. Hái aja rahã, amõ we pyraraha uhyk ta, aja ihẽ akwa, a'erehe ihẽ apyai.)

11 Pe, ihẽ pe pandu:

—Amõ we Tupãma'e myrandu ke nde erepandu ta tĩ. Amõ ywy pe har ta rehe har nde erepandu ta tĩ. Amõ amõ awa ta rehe har aja tĩ. Amõ amõ je'ẽha pandu ame'ẽ ta rehe har aja tĩ. Amõ amõ kapitã keruhũ ta rehe har aja tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe har nde erepandu ta tĩ — aja ihẽ pe pandu.

11

Mokõi Tupãma'e myrandu ke pandu ame'ẽ ta ke

1 Myra ra'yr mangaha ke ihẽ pe Tupã muwyr. Ihẽ Juã. Ihẽ pe Tupã pandu:

—Ywa pe har ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke emanga eho. Myja tihaha my? Emanga eho. A'ep ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'ẽ ta ixo. Heta ngã ixo. Ame'ẽ hetaha ke emanga tĩ. A'ep myrape keruhũ ihĩ tĩ. Ame'ẽ tihaha emanga tĩ. Ame'ẽ riki kome'ẽ ywy keruhũ pe ihĩ, ame'ẽja saka. Tapi'iruhu ke ame'ẽ 'ar pe hapy, ame'ẽ ke ame'ẽ. 2 Ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ soroka ke emanga ym. Ame'ẽ renda ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe ihẽ ame'ẽ, a'erehe emanga ym. Ihẽ kotyhar aja ym ame'ẽ ke a'eta. A'etama'e renda ke aja saka ta. Ok ta katu te ame'ẽ ke a'eta mai ta, Jerusarẽ ok ta ke. Heta jahy rahã, aja te'e ta. Kuja, 42 jahy rahã, mai ta. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke mahy ta, aja mujekwa.)

3 —Ihẽ rehe har pandu ame'ẽ ta ke ihẽ amondo ta. Mokõi amondo ta. Ima'e mundeha pan xuru rãi ame'ẽ ke ta. (Aja rahã, pyai aja mujekwa. Ngã py'a Tupã koty muruwak ym, a'erehe pyai, aja mujekwa.) Heta jahy rahã, ihẽma'e myrandu ke ame'ẽ ta pandu pandu ta. Kuja, 42 jahy rahã, pandu ta. Ame'ẽ 42 jahy hetaha 1.260 weraha — aja ihẽ pe Tupã pandu.

4 Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ke Tupã. Huwa koty mokõi ma'e weraha tymã i'ãi. Ame'ẽ riki Tupãma'e myrandu pandu pandu ame'ẽ ta ke. Mokõi i'ãi. Myra Tupã ruwa koty i'ãi tĩ. Mokõi i'ãi. Oriwéi'y ke. Ame'ẽ riki myrandu pandu pandu ame'ẽ ta ke aja tĩ. Mokõi i'ãi tĩ. 5 Ame'ẽ mokõi myrandu pandu pandu ame'ẽ ta ke amõ ta mahy ta tipe rahã, tata ke juru ngi uhem. Mokõihar ta juru ngi uhem. Ame'ẽ riki huwajan ta ke upa jukwa ta. Aja ame'ẽ mokõihar ta ke mahy tar katu ame'ẽ ta ke upa jukwa ta. 6 Heta jahy rahã, Tupãma'e myrandu ke ame'ẽ mokõihar ta pandu pandu rahã, Tupã je'ẽha rupi ma'e ke a'eta ma'ema'e ta. Arahã aman pe pandu ta: “Epyta” aja. Aja

rahã, aman ukyr ym te ta. Myrandu pandu pandu ixo rahã, ukyr ym te ta. Tupã je'ẽha rupi mundu pe pandu ta tĩ: “Awa ruwy aja ewak!” aja. Aja rahã y riki awa ruwy aja uwak ta oho. A'eta putar rahã pame katu te, upa ma'e ahyha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe mondo mondo ta katu. Tupã je'ẽha rupi mondo mondo ta katu.

7 Myrandu ke upa pandu pandu rahã, mupyraraha renda ngi so'o jarõ aja me'ẽ uhem ta. Ame'ẽ riki mokõihar ta namõ jumai mai ta. Pe, ame'ẽ mokõihar ta ke so'o jarõ aja me'ẽ riki muputu'u ta. Jukwa ta tĩ. 8 Ame'ẽ mokõihar ta rete riki awa rape rupi pete'e túi. (Jaxer ame'ẽ ta ke aja ngã ukwaha naĩ, a'erehe jytym ym awa.) Ok ta katu te ame'ẽ rape rupi pete'e túi. Jerusarẽ ok ta rape ame'ẽ. Yman ame'ẽ ok ta pe ima'e kapitã keruhũ ke ngã jukwa tĩ. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa. Ame'ẽ Jerusarẽ ok ta pe har ta riki Sondo ok ta pe har ta aja tĩ. Tupã ke a'eta putar ym tĩ, aja mujekwa. Eji ywy pe har ta aja tĩ. Tupã ke a'eta putar ym tĩ, aja mujekwa tĩ. 9 Hete rehe amõ amõ ywy pe har ta usak ta. Amõ amõ ka'a pe har ta aja tĩ. Usak ta tĩ. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja tĩ. Usak ta tĩ. Amõ amõ awa ta aja tĩ. Hete rehe usak ta tĩ. Mahapyr wera rahã, amõ ixu'a rupi aja te'e usak ta. “Hete ke pejytym ym” aja ngã pandu. Pete'e túi.

10 Ame'ẽ mokõihar ta manõ, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta hury katu. Ahyha namõ kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke ame'ẽ mokõi Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupyrara hũ. Apo manõ, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta huryha mujã. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke a'eta me'ẽ me'ẽ ngã jupe. 11 Ajame'ẽ ke mahapyrihar weraha asa oho, amõ ixu'a rupi asa oho rahã, ame'ẽ ta'ã ke Tupã mujywyr muwyr tĩ. Ywytu aja peju muwyr. Pe, a'eta kwera katu pu'am. A'eta rehe usak ame'ẽ ta upa mukahem hũ. 12 Pe, ame'ẽ mokõi Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pe Tupã pandu. Ywa ngi pandu:

—Se ywate pejur! — aja.

Ame'ẽ ta ruwajan ta usak u'am rahã, ywa pe ame'ẽ mokõihar ta jupir oho. Ywa takãxĩha 'ar pe jupir oho. 13 Arahã ywy riki katak hũ. Ok ta ke mujaxer. Jande popa har ngi har peteĩ mujaxer. Ywy katak hũ ame'ẽ ke ngã ke jukwa tĩ. Kuja, 7.000 hetaha ngã ke jukwa. Amõ pyta ame'ẽ ta mukahem hũ. Pe, Tupã pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Ywa pe har ke nde” aja riki.

14 Pyraraha mokõihar upa. Pahar pyraraha mahapyrihar uhyk ta tĩ.

Jumi'a awa po wajar mokõihar ke

15 Ajame'ẽ ke jumi'a ke Tupã je'ẽha raho-ha awa po wajar mokõihar peju. Ywa pe pukái pukái hũ, ame'ẽ rehe ihẽ ahendu. Kuja pukái:

—Tupã riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ. Tupã mondo ame'ẽ ke aja tĩ. (Kirisutu ke a'e.) Aja te'eha kapitã keruhũ ke a'e. Upa ym te ta ame'ẽ — aja pukái.

16 Aja rahã, tamũi ta huwa koty u'ar oup. Kuja, 24 tamũi hetaha ta u'ar oup. Tupã ndutar koty ame'ẽ ta wapyk uĩ. Myrape 'ar kapitã keruhũma'e saka, ame'ẽ pe wapyk uĩ. Ame'ẽ ta riki huwa koty u'ar oup. (Aja Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ.) 17 A'eta pandu:

“Tupã! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde.
Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tĩ. Uhã te hũ ame'ẽ ke nde.
Nema'e pyrãtã te ha namõ ngã ke nde eremondo mondo apo, a'erehe: ‘Ne jõ riki katu te me'ẽ ke’ aja japandu nde pe.
18 Nema'e mupyraraha angaha uhyk, a'erehe amõ amõ ywy pe har ta parahy nde rehe.
Manõ ame'ẽ ta ke nde eremukwera katu ta, pe, ame'ẽ ta ke nde eremupyrara ta tĩ. Ame'ẽ angaha uhyk tĩ. A'erehe ngã parahy nde rehe tĩ.
Kome'ẽ ywy keruhũ ke mujaxer ame'ẽ ta ke nde eremupyrara ta tĩ. Mupyraraha renda pe nde eremondo ta tĩ. Ame'ẽ angaha uhyk tĩ.
Nde kotyhar ta anĩ. Upa nde kotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke nde ereme'ẽ ta. Ame'ẽ angaha uhyk tĩ.
Ne je'ẽha pandu ame'ẽ ta pe ma'e katu ame'ẽ ke nde ereme'ẽ ta tĩ. Ame'ẽ ta nema'e miasu ta ke.

Upa katu te nde rehe ipy'a ke moĩ moĩ
ame'ẽ ta pe aja tĩ. Ma'e katu ame'ẽ
ke nde ereme'ẽ ta tĩ.
Kapitã keruhũ ta ke. Je'ẽha reko ym te aja
jupe, ame'ẽ ta ke tĩ. Upa ame'ẽ ta pe
ma'e katu ame'ẽ ke nde ereme'ẽ ta
tĩ. Ame'ẽ angaha rehe uhyk tĩ" aja
tamũi ta pandu.

19 Ywa pe Tupã rehe ngã jumu'eha renda
keruhũ aja ihĩ. Ame'ẽ ke pirar. Aja rahã,
kaixã rehe usak awa. Ame'ẽ kaixã pe
ymanihar Tupã je'ẽha ihĩ. Moise pe Tupã
mujekwa, ame'ẽ je'ẽha ke. Pe, Tupã pirã
pirã. Tupã tyapuha tyapu hũ tĩ. Ywy ke
katak hũ tĩ. Johu ngã pandu pandu hũ, aja
tyapu tyapu hũ tĩ. Aman aja y rãtã ukyr hũ
tĩ.

12

Kũjã ke. Mbói keruhũ ke tĩ.

1 Ajame'ẽ ke ywa pe ma'e ke uhem.
Ame'ẽ rehe ihẽ asak rahã: "Mã!" aja ihẽ
akwa. A'ep kũjã i'ãi. Ima'e mundeha
warahy hendyha aja saka. Jahy rehe pyrũ
u'am, aja i'ãi. Iãkã rehe har namõ i'ãi.
Ame'ẽ rehe jahy rata aja hendyha ihĩ tĩ.
Kuja awa py mokõi hetaha jahy rata ta ke
ihĩ. 2 Imembyr u'ar tate, a'erehe ahy ipe.
Imembyr ahy, a'erehe kũjã ahem riki.

3 Pe, amõ ma'e ke ywa pe uhem tĩ. "Mã!"
aja ihẽ akwa tĩ. Mbói keruhũ petúi. Pirã
riki. Heta iãkã ke. Kuja awa po wajar
mokõi hetaha aja iãkã. I'ak namõ ixo tĩ.
Kuja jande popa hetaha aja i'ak ke. Iãkã
rehe pame katu te iãkã rehe har ihĩ. Kapitã
keruhũma'e aja ame'ẽ. 4 Ywa ngi jahy rata
ta ke a'e pyhyk. Huwái pe pyhyk. Mahapyr
hetaha ngi har peteĩ pyhyk. Aja pame katu
te. Pe, pyhyk rahã, kome'ẽ ywy keruhũ
pe ombor. Pe, kũjã ruwa koty a'e harõ
u'am. Imembyr u'ar rahã, pahar a'e u'u ta,
a'erehe a'e harõ u'am.

5 Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr u'ar.
A'e riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e
kapitã keruhũ wan ta. Ngã ke a'e mondo
mondo katu te ta. Pe, ta'yn ke amõ pyhyk
raho. Tupã rake pyhyk raho. Tupãma'e
wapyka katu te ame'ẽ rake pyhyk raho.
6 Awa nixói te ame'ẽ pe kũjã ujan oho. Amõ
renda ke Tupã moĩ katu. A'ep kũjã oho.
A'ep kũjã ke amõ ta mahy ym ta, ame'ẽ
renda ke. A'ep heta wera rahã, 1.260 wera
rahã, usak katu ta ehe. Kũjã rehe Tupã
usak katu ta.

7 Ajame'ẽ ke ywa pe jumai maiha uhyk.
Minge, a'e riki Tupã je'ẽha rahoha tama'e
kapitã keruhũ. Inamõ amõ heta Tupã
je'ẽha rahoha ta ixo. Pe, Minge ta namõ
mbói keruhũ jumai mai riki. Mbói keruhũ
namõ ixo ame'ẽ ta jumai mai tĩ. Amõ Tupã
je'ẽha rahoha ta ke ame'ẽ ta tĩ. 8 Pe, mbói
keruhũ ke Minge ta muputu'u. Ywa ngi
muhem mondo. Ywa pe mbói keruhũ pyta
ym ta tĩ. Inamõ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Pyta
ym ta tĩ. 9 Ywa ngi mbói keruhũ ke Minge
ta muhem mondo. Ame'ẽ riki ymanihar
mbói ke. Her Satana. Amõ her ãjã ramũi.
A'e riki kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke
muka'u te'e hũ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe
mbói ke Minge ta ombor mondo. Mbói
kotyhar ta ke ombor mondo tĩ. Ame'ẽ ta
riki Tupã je'ẽha rahoha ta ke tĩ. Ame'ẽ ta ke
Minge ta ombor mondo tĩ.

10 Ajame'ẽ ke ywa pe amõ pukái, ame'ẽ
ke rehe ihẽ ahendu. Kuja pandu:

—Apo Satanama'e pyrãtãha ngi ngã ke
Tupã jo'ok. Kapitã keruhũ te aja pyrãtãha
ke a'e mujekwa. Tupã mondo ame'ẽ
ke je'ẽha te reko, ame'ẽ ke mujekwa tĩ.
(Kirisutu ke a'e.) Tupã ruwa koty pu'am
ame'ẽ ke jande mu ta rehe har je'ẽ je'ẽ
hũ. Ame'ẽ riki Satana ke. (Ãjã ramũi a'e.)
Juru ai riki. Wera rahã aja te'e ixo. Pytun
rahã aja tĩ. Aja te'e ixo tĩ. Ame'ẽ ke ywa
ngi Minge ta muhem mondo. (Mã! Katu
tiki.) 11 Tupã rehe jurujar katuha ke jande
mu ta hijar ym. Satana ke a'eta muputu'u
aja riki. (Ãjã ramũi ke a'e.) Kirisutu riki
Arapuharan Ra'yr aja a'e. Huwy pe jande
mu ta py'a juhyk, a'erehe Satana ke a'eta
muputu'u aja ixo tĩ. Jetehar te ke rehe
a'eta jurujar katu, ame'ẽ ke pandu pandu,
a'erehe Satana ke a'eta muputu'u, aja ixo tĩ.
A'eta ke amõ ta jukwa tate rahã, tapijar te'e
we Tupã rehe jurujar katu. Ajahap manõ.

12 —Satana ke ywa ngi Minge ta muhem
mondo. A'erehe pehẽ rury katu pexo. Upa
ywa pe har ta! Pehẽ rury katu pexo. Tupã
je'ẽha rahoha ta! Pehẽ rury katu pexo tĩ.
Ywy keruhũ pe har ta anĩ. Mã! Pyrara
hũ ta. Y ramũi 'ar rupi wata ame'ẽ ta

aja tĩ. Pyrara hũ ta tĩ. Pehẽ koty Satana wyjy uwyr. (Ãjã ramũi a'e.) Parahy hũ a'e. Weraha heta ym te ta a'e ma'ema'eha ke, a'erehe parahy te hũ a'e — aja riki amõ pandu.

13 "Mã! Ihẽ ke ywy keruhũ pe a'eta ombor muwyr" aja mbói keruhũ ukwa rahã, kũjã ke a'e mahem oho. Sawa'e ra'yr muhem, ame'ẽ kũjã ke mahem oho. 14 Mokõi wyrahuran keruhũ pypo aja Tupã me'ẽ ipe, kũjã pe. Ame'ẽ pe awa nixói te ame'ẽ pe a'e wewe oho. Ame'ẽ renda ke Tupã moĩ katu. A'ep 1.260 wera rahã, Tupã usak katu ehe. A'erehe mbói keruhũ mahy ym kũjã ke. 15 Pe, juru ngi y keruhũ ke mbói keruhũ muhem. Aja y keruhũ pe kũjã ke munde ta raho tipe. 16 Anĩ. Ywy riki owok. Y keruhũ mbói keruhũ juru ngi muhem, ame'ẽ ke upa owokiha pe u'ar oho. (A'erehe kũjã ke y jukwa ym.) Ywy owok ame'ẽ pe upa y u'ar oho. 17 A'erehe kũjã rehe mbói keruhũ parahy hũ we rĩ. A'erehe, imembyr ta ke a'e mupyrara hũ oho. Imembyr pyta ame'ẽ ta ke mupyrara hũ oho. Ame'ẽ imembyr ta riki Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'eta. Jetehar te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ ke a'eta pandu pandu tĩ. Hijar ym riki. Ame'ẽ ta riki kũjã membyr ta tĩ. Ame'ẽ ta ke mbói keruhũ mupyrara hũ oho. 18 Pe, y ramũi rymy'y rehe mbói keruhũ pu'am u'am.

13

So'o jarõ aja me'ẽ ke

1 Ajame'ẽ ke y ramũi ngi so'o jarõ aja me'ẽ uhem. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Heta iãkã ihĩ. Kuja awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. I'ak heta tĩ. Kuja jande popa hetaha i'ak ke. I'ak ta rehe pame katu te iãkã rehe har ihĩ. Kapitã keruhũma'e aja ame'ẽ. Iãkã rehe pame katu te ma'e her ke amõ mupinim. Ame'ẽ ta rer Tupã rehe juru ai ame'ẽ ke. 2 So'o jarõ aja me'ẽ jangwate aja ihẽ asak. Hãi riki jangwateran aja saka. Ipy riki usu aja pyrãtã te hũ ame'ẽ ke ame'ẽ. Mbói keruhũ riki ima'e pyrãtãha ke mondo ipe, so'o jarõ aja me'ẽ pe. Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke a'e me'ẽ ipe tĩ, so'o jarõ aja me'ẽ pe tĩ. Mbói keruhũ pandu ipe: "Ihẽma'e wapyka rehe ewapyk" aja. (Aja rahã, ngã ke so'o jarõ aja me'ẽ mondo mondo ta tĩ.) 3 Heta iãkã ngi har peteĩ riki kyse mungáiha rape ihĩ. Manõ ta tipe. Ame'ẽ ka'ẽ oho, a'erehe manõ ym. "Mã!" aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwa. Pe, ixotyhar ta aja ame'ẽ ta uwak. 4 Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke so'o jarõ aja me'ẽ pe a'e me'ẽ, a'erehe mbói keruhũ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu. So'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu tĩ. Ngã pandu:

—So'o jarõ aja me'ẽ pyrãtã te hũ. A'e aja nixói amõ. Marã ka ym a'e ke muputu'u awa — aja riki naĩ.

5 Pyrãtãha ke so'o jarõ aja me'ẽ pe mbói keruhũ mondo, a'erehe Tupã rehe juru ai. So'o jarõ aja me'ẽ juru ai Tupã rehe tĩ. Tupã aja a'e jupe tĩ. Pe, heta jahy, 42 jahy rahã, ame'ẽ riki je'ẽha te reko. Ngã ke mondo mondo hũ. 6 A'e pandu pandu:

—Tupã jaxer ai riki. Her riki jaxer ai tĩ. Hekoha katu ym tĩ. Ywa pe har ta katu ym tĩ. Upa jaxer ai riki — aja so'o jarõ aja me'ẽ pandu naĩ.

7 Mbói keruhũ pandu ipe: "Tupã kotyhar ta namõ ejumai eho" aja. Pe, a'e jumai mai oho. Tupã kotyhar ta ke a'e muputu'u ta tĩ. Mbói keruhũ pandu ipe tĩ: "Nde riki upa ka'a pe har tama'e kapitã keruhũ ke. Amõ amõ ywy pe har tama'e kapitã keruhũ ke tĩ. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke nde tĩ. Amõ amõ awa tama'e kapitã keruhũ ke nde tĩ" aja so'o jarõ aja me'ẽ pe. 8 Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngã py'a ke moĩ moĩ ehe, so'o jarõ aja me'ẽ rehe. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ym rahã we, paper rehe uhã te hũ ame'ẽ ta rer a'e mupinim. Ame'ẽ rehe her nixói ame'ẽ ta riki so'o jarõ aja me'ẽ rehe ngã py'a moĩ moĩ. Ame'ẽ paper riki Kirisutuma'e ke. A'e ke amõ ta jukwa. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e.

9 "Myrandu rehe pehendu katu! 10 Amõ ke huwajan pyhyk ta raho aja me'ẽ rahã, aja oho ta a'e. Amõ ke kyse pe huwajan jukwa ta aja me'ẽ rahã, aja kyse pe jukwa ta ame'ẽ ke. Aja rahã, Tupã kotyhar ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ẽ te'e. Tapijar te'e we Tupã rehe jurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ" aja riki pandu.

11 Ajame'ẽ ke amõ so'o jarõ aja me'ẽ ihẽ
asak. (Mokõihar ke ame'ẽ.) Ywy ngi a'e
uhem aja saka. I'ak mokõi namõ ixo. Ara-
puhame ra'yr aja saka ame'ẽ. Pe, mbói
keruhũ aja a'e pandu tĩ. 12 So'o jarõ aja
me'ẽ uhem py. Ame'ẽ je'ẽha rupi ma'e
ke mokõihar ma'ema'e katu. Upa kome'ẽ
ywy keruhũ pe har ta pe a'e pandu: “So'o
jarõ aja me'ẽ uhem py. Pehẽ py'a pemoĩ
moĩ katu ehe. Mungáiha rape ka'ẽ ame'ẽ
ke namõ a'e ixo. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ
ehe” aja so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar pandu.
13 Ma'e ke so'o jarõ aja me'ẽ ma'ema'e
katu. Mokõihar ke a'e. Marã ka ym amõ
ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Upa
ngã usak u'am rahã, ywa ngi tata ke a'e
mujy muwyr. Kome'ẽ ywy keruhũ pe
mujy muwyr. 14 Uhem py so'o jarõ aja
me'ẽ huwa koty ma'e ke a'e ma'ema'e katu.
Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr ipe, so'o
jarõ aja me'ẽ mokõihar pe. A'erehe marã
ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e
katu. Aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo
ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e. Ame'ẽ ta pe a'e
pandu:

—I'ã ke pemujã. So'o jarõ aja me'ẽ'ã ke
pemujã. Iãkã ke kyse puku pe amõ mungái.
Manõ ym a'e. Ame'ẽ ma'e'ã ke pemujã —
aja riki ngã pe.

15 Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr
ipe. A'erehe ame'ẽ'ã ke so'o jarõ aja me'ẽ
mokõihar peju. So'o jarõ aja me'ẽ uhem
py, ame'ẽ'ã ke peju. Aja rahã, ixuwe katu
pu'am. Aja rahã, je'ẽha uhem ipe. Pe,
ame'ẽ pandu: “Ihẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ
moĩ ym rahã, ame'ẽ ta ke pejukwa” aja
kwera ramõ ame'ẽ pandu. 16 Upa awa ta
pe so'o jarõ aja me'ẽ pandu. Mokõihar ke
a'e. Kuja pandu. “Ma'e ngã ukwaha ke
pehẽ pykã rehe pemoĩ. Pehẽ po jywa katu
kotyhar rehe pemoĩ tĩ. Upa ngã pe aja
pepandu. Kapitã keruhũ aja ixo ame'ẽ ta
pe pepandu tĩ. Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta
pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Ima'ehũ namõ ixo
ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Ima'e ym
te ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Amõ ta
te'e paraky ame'ẽ ta pe aja tĩ. Aja me'ẽ ijar
aja ixo ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Upa
ngã pe aja me'ẽ pepandu. (‘Ngã ukwaha
ke pehẽ pykã rehe pemoĩ. Pehẽ po jywa
katu kotyhar rehe pemoĩ tĩ’ aja pepandu)”
aja so'o jarõ aja me'ẽ pandu. 17 Ame'ẽ ngã
ukwaha nixói rahã, marã ka ym ma'e ke
muhepyha. Marã ka ym ma'e ke jo'okiha
amõ ngi tĩ. Ame'ẽ ngã ukwaha riki so'o jarõ
aja me'ẽ rer ke. Her moĩ ym rahã, ukwaha
mangaha ke moĩ ta.

18 Mã! Ukwa katu ta me'ẽ te'e awa. Ukwa
katu ame'ẽ ke, aja amõ ixo rahã, mã peja
ngã ukwaha ke emanga. So'o jarõ aja me'ẽ
ukwaha mangaha ke emangarahã! Ame'ẽ
ukwaha mangaha sawa'e rer aja ame'ẽ.
Kuja ukwaha ke: 666 aja riki.

14

Kirisutu namõ ixotyhar ta ixo

1 Ajame'ẽ ke ihẽ ama'ã rahã, ywy'ã
keruhũ rehe Arapuharan Ra'yr pu'am
u'am, ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. (Kirisutu
a'e.) Ywy'ã keruhũ rer Siã. (Ame'ẽ Jerusarẽ
ok ta pyahu, aja ngã ukwa.) Inamõ heta te
hũ ixotyhar ta ixo. Kuja, 144.000 hetaha ta
ixo. Ame'ẽ ta pykã rehe Kirisutu rer pame
katu te amõ mupinim. (Aja rahã, ixotyhar
ta ke aja mujekwa.) Ipái rer mupinim tĩ.
(Aja rahã, ixotyhar ta ke aja mujekwa tĩ.)
2 Pe, ywa ngi panduha uwyr. Ame'ẽ ke rehe
ihẽ ahendu. Ita pupur keruhũ aja ahendu.
Tupã tyapuha keruhũ aja tĩ. Araraperan
ke nupãha ta hykýi, aja panduha tyapuha
uwyr. Ame'ẽ ke rehe ahendu tĩ. 3 Pe,
wapyka ndutar koty 144.000 hetaha ta
pu'am u'am tĩ. Jyngariha pyahu ame'ẽ ke
a'eta jyngar u'am. Tumeme ixuwe katu
hũ ame'ẽ ta huwa koty aja tĩ. Jyngar u'am
tĩ. Tamũi ta ruwa koty aja tĩ. Jyngar u'am
tĩ. Ame'ẽ 144.000 hetahama'e ka'u te'eha
ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy.
Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ngi jo'ok
riki. Ame'ẽ ta jõ riki ame'ẽ jyngariha
pyahu ame'ẽ ke jumu'e katu. Amõ ta
anĩ. 4 Ame'ẽ ta riki kũjã rehe pyta ym te.
Sawa'e jeje te'e ixo ame'ẽ ta ke, aja ame'ẽ
ta ixo. Arapuharan Ra'yr oho. (Kirisutu
a'e.) Haikwer rupi ame'ẽ ta oho tĩ. Ame'ẽ
tama'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe
Kirisutu muhepy. Kome'ẽ ywy keruhũ pe
har ta ngi har ame'ẽ ta ke Tupã pe me'ẽ
py, ame'ẽja saka. Arapuharan Ra'yr pe
me'ẽ py, ame'ẽja saka tĩ. 5 Te'e pandu ym te

ame'ẽ ta, aja ukwa katu awa. Anĩ te ame'ẽ ta. Katu ame'ẽ ta ke ame'ẽ ta.

Mahapyr Tupã je'ẽha rahoha ta ke

6 Ajame'ẽ ke amõ Tupã je'ẽha rahoha
rehe ihẽ asak. Ywate wewe oho ixo. Upa
katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe
myrandu katu ke a'e pandu raho. Ame'ẽ
myrandu upa ym te ta. Uhã te hũ, aja saka.
Ame'ẽ ke upa amõ amõ awa ta pe pandu
raho. Upa ka'a pe har ta pe aja tĩ. Pandu
raho tĩ. Upa amõ koty koty je'ẽha pandu
ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pandu raho tĩ. Upa amõ
amõ ywy pe har ta pe aja tĩ. Myrandu katu
pandu raho tĩ. 7 Hãtã a'e pandu:

—Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke
Tupã mutyryk tyryk ta. A'e riki ngã pe
pandu ta: "Nde katu." Anĩ rahã: "Nde
katu ym" aja. Ame'ẽ angaha uhyk apo 'y.
A'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja
pepandu ipe. Pehẽ py'a ke pemoĩ moĩ katu
ehe tĩ. A'e riki ywa ke mujã. Kome'ẽ ywy
keruhũ aja tĩ. Mujã tĩ. Y ramũi aja tĩ. Mujã
tĩ. Upa mundu aja tĩ. A'e riki mujã tĩ — aja
Tupã je'ẽha rahoha pandu.

8 Peteĩhar upa rahã, Tupã je'ẽha rahoha
mokõihar pandu:

—Mambiro ok ta keruhũ ke Tupã mai!
Upa katu te mai! Upa ngã ke a'e muka'u te'e
hũ, a'erehe Tupã aja ym ame'ẽ ke rehe ngã
py'a ke ngã moĩ moĩ. Kawĩ ngi ka'u ame'ẽja
saka riki — aja pandu.

9 Mokõihar upa pandu rahã, Tupã je'ẽha
rahoha mahapyrihar pukái:

—So'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke amõ
moĩ moĩ rahã, (ame'ẽ ke rehe Tupã parahy
te hũ ta.) So'o jarõ aja me'ẽ'ã rehe ipy'a
ke amõ moĩ moĩ rahã, aja tĩ. (Ame'ẽ ta
rehe Tupã parahy te hũ ta tĩ.) Ipykã rehe
ame'ẽ ukwaha moĩ rahã, aja tĩ. (Ame'ẽ ta
rehe Tupã parahy te hũ ta tĩ.) Ipo rehe
ame'ẽ ukwaha moĩ rahã, aja tĩ. (Ame'ẽ
ta rehe Tupã parahy te hũ ta tĩ.) 10 Kawĩ
iro te ame'ẽ ke amõ u'u, aja Tupã parahy
te ha ke pyhyk ta. Ame'ẽ ke kawĩ ryru
pe Tupã moĩ, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta ke
tata pe a'e mupyrara ta. Enxo ukwái ixo
ame'ẽ pe mupyrara ta tĩ. Ahy hũ ta. Ame'ẽ
mupyraraha ke Tupã je'ẽha rahoha ta katu
te ame'ẽ ta usak ta. Arapuharan Ra'yr usak
ta tĩ. (Kirisutu a'e.) 11 Tata pe mupyrara
riki. Ame'ẽ tata takãxĩha aja te'eha pu'am
u'am. Upa ym te ta. Ahy te hũ. Putu'u ym
te riki. Wera rahã, putu'u ym. Pytun rahã,
aja tĩ. Putu'u ym tĩ. So'o jarõ aja me'ẽ rehe
ipy'a moĩ moĩ, ame'ẽ ta pyrara te hũ. Putu'u
ym te. So'o jarõ aja me'ẽ'ã rehe ipy'a moĩ
moĩ, ame'ẽ ta pyrara te hũ tĩ. Her ukwaha
ke moĩ ame'ẽ ta aja tĩ. Ahyha putu'u ym
te ta tĩ — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.
Mahapyrihar ke ame'ẽ.

12 Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ
ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ẽ te'e. Jesu
rehe tapijar te'e we jurujar katuha hijar
ym ame'ẽ ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ẽ te'e
tĩ. Tupã kotyhar ta aja ixo ta me'ẽ te'e tĩ.

13 Ajame'ẽ ke ywa ngi panduha uwyr.
Ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Kuja pandu:

—Kuja emupinim. Apo har jandema'e
kapitã keruhũma'e parakyha ke amõ ta
ma'ema'e ixo. Tupã je'ẽha ke pandu pandu
ame'ẽ ke ima'e parakyha ke. Aja ixo rahã,
ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Aja rahã, mã
hury katu ame'ẽ ta ke a'eta — aja ahendu.

Tupã'ã pandu:

—A'e tỹ! Ame'ẽ ta paraky te hũ. Apo
putu'u katu te ta. Paraky te hũ, a'erehe
ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta. Ame'ẽ
namõ ixo, a'erehe hury katu te ta — aja riki.

Ngã ke Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar

14 A'engi ihẽ asak rahã, ywa takãxĩha
ituwyr ame'ẽ rehe ihẽ asak. Ame'ẽ 'ar pe
awa aja wapyk uĩ. (Kirisutu a'e.) Iãkã
rehe har namõ ihĩ. Kapitã keruhũma'e aja
ame'ẽ. (Aja rahã, upa katu te huwajan
ta ke a'e muputu'u, aja mujekwa katu.)
Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke iãkã rehe
har. Kyse apar haimbe ame'ẽ ke ipo pe
pyhyk reko. 15 Pe, amõ Tupã je'ẽha rahoha
uhem. Tupã rehe ngã jumu'eha renda
keruhũ ngi uhem. Tupã koty ngi uhem.
Ywa takãxĩha 'ar pe wapyk uĩ ame'ẽ pe hãtã
a'e pandu:

—Angaha uhyk riki. Kyse apar pe ma'e
tyarõ ame'ẽ ke emondok. Ematyr. Kome'ẽ
ywy keruhũma'e ke tyarõ riki — aja ipe.

16 Pe, takãxĩha 'ar pe wapyk ame'ẽ ke kyse
apar pe mondok. Kome'ẽ ywy keruhũma'e
tyarõ ame'ẽ ke mondok. Ame'ẽ ke matyr.
(Aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke

mujy'ar ta. Ixotyhar ta ke ixoty a'e mujy'ar, aja mujekwa.)

17 A'engi ywa pe har Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi amõ Tupã je'ẽha rahoha rehe ihẽ asak. Kyse apar haimbe ame'ẽ ke a'e pyhyk reko tĩ.

18 Ajame'ẽ ke amõ Tupã je'ẽha rahoha rehe ihẽ asak. Ame'ẽ riki tata harõha ke. Tata usakiha ke a'e tĩ. Myrape keruhũ rake ngi a'e uwyr. Kome'ẽ ywy keruhũ pe rahã, tapi'iruhu ke hapy, ame'ẽ myrape keruhũ aja saka. Pe, kyse apar haimbe ame'ẽ ke pyhyk reko. Ame'ẽ pe pandu.

—Ma'eywa ke kyse apar pe emondok. Uwa ame'ẽ ma'eywa ke. Peme'ẽ ywy keruhũ pe uwa ty túi. Tyarõ riki, a'erehe a'ep emondok eho — aja pandu.

19 A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe Tupã je'ẽha rahoha mondok uwyr. Hymbo ngi uwa ke mondok. Ame'ẽ ke tykwer jamiha renda pe ombor. Ame'ẽ jamiha renda Tupã parahy te ha aja saka. 20 Ok ta kurar sorokap jamiha renda ihĩ. Ame'ẽ pe uwa ke jami. Awa ruwy aja tykwer uhem hũ ingi. Y tiha aja uhem. Manga rahã, typyha riki peteĩ met, amõ met ixu'ap typyha. Pukuha manga rahã, 300 kiro met pukuha. (Upa aja rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke Tupã je'ẽha rahoha ta mujy'ar ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara te hũ ta. Awa ruwy uhemiha aja ahy te hũ ta ngã ke, aja mujekwa.)

15

Ma'e ahyha a'ejõhar ke

1 Ajame'ẽ ke ywa rehe amõ ma'e rehe ihẽ asak tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ asak rahã: "Mãte we ame'ẽ te a'e my!" aja ihẽ akwa. Kuja ihẽ asak. Tupã je'ẽha rahoha ta awa po wajar mokõi hetaha rehe ihẽ asak tĩ. Kuja ame'ẽ ta pyhyk reko. Ma'e ahyha awa po wajar mokõi hetaha ke. Ame'ẽ riki a'ejõhar ke. Ame'ẽ ke Tupãma'e parahy te ha ke. A'ejõhar ke ame'ẽ.

2 Pe, y ramũi aja ihẽ asak. Waruwa aja ame'ẽ. Tata namõ mupara aja riki. Pe, so'o jarõ aja me'ẽ koty ipy'a ke muruwak ym ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Tapijar te'e we Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ so'o jarõ aja me'ẽ'ã koty ipy'a ke muruwak ym tĩ. Ame'ẽma'e ukwaha ke moĩ ym tĩ, ipykã rehe. Ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Y ramũi aja ame'ẽ rake pu'am u'am. Ame'ẽ ta pe pame katu te araraperan ke Tupã me'ẽ me'ẽ. Ame'ẽ ke ngã jywa rehe ngã pyhyk u'am. 3 Moise mu'e, ame'ẽ jyngariha ke ame'ẽ ta jyngar u'am. A'e riki Tupãma'e miasu ke. Arapuharan Ra'yr rehe ame'ẽ ta jyngar u'am tĩ. (Kirisutu ke a'e.) Kuja jyngar:

"Tupã! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde.
Mã! Nde erema'ema'eha riki katu te ame'ẽ ke.
Jetehar rupi ma'e ke nde erema'ema'e katu. Katu te ha rupi nde erema'ema'e katu tĩ.
Upa amõ amõ ywy pe har tama'e kapitã keruhũ te nde.
4 Sawa'e! Nde rehe upa ngã hendu katu ta.
Upa ngã pandu ta: 'Ne jõ riki katu te me'ẽ ke' aja.
Nde pe ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te.
Jetehar rupi nde erema'ema'e, ame'ẽ ke rehe upa ngã usak, a'erehe nde rehe upa katu te amõ amõ ywy pe har ta ngã py'a ke moĩ moĩ ta uwyr" aja riki jyngar.

5 Ajame'ẽ ke ywa pe har Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe ihẽ asak. Hukwen pirar aja asak. A'ep so'o pirer ke te'e mujã aja ihĩ. Ame'ẽ so'o pirer ok keruhũ: "Ko Tupã ixo" aja ame'ẽ mujekwa. 6 Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi Tupã je'ẽha rahoha ta uhem. Awa po wajar mokõi hetaha ke. Ma'e ahyha awa po wajar mokõi hetaha namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta. Ima'e mundeha hendy hũ ame'ẽ ke namõ ixo. Katu te ame'ẽ ke. Ipixi'a rupi ma'e pukwariha ihĩ. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. 7 Ame'ẽ ta pe ma'e ke amõ me'ẽ. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta ngi har peteĩ me'ẽ ma'e ke. Kuja, ita rekúi awa po wajar mokõi hetaha. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ pe Tupã parahyha tyryhem ihĩ. Ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõi hetaha ta pe me'ẽ. Tupã riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. 8 Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe tata takãxĩha pu'am hũ u'am. Tupã katu te ha ke ame'ẽ

mujekwa. Ima'e pyrãtã te ha ke mujekwa tĩ. Ma'e ahyha awa po wajar mokõi hetaha ke Tupã je'ẽha rahoha ta jyhẽ ta. Ame'ẽ upa ym rahã we, marã ka ym Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixeha awa. Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõi hetaha ta ma'e ahyha ke jyhẽ ta.

16

Tupãma'e parahyha ke

1 Ywa pe har Tupãma'e ngã jumu'eha renda keruhũ ngi amõ hãtã pandu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Ihẽ Juã. Tupã je'ẽha rahoha ta pe hãtã pandu: “Peho! Ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke pejyhẽ peho. Awa po wajar mokõi hetaha ita rekúi ke. Ame'ẽ pe Tupãma'e parahyha ke ihĩ. Ywy keruhũ pe pejyhẽ peho” aja ahendu.

2 Tupã je'ẽha rahoha peteĩhar jyhẽ oho. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ oho. Aja rahã pere ahy te hũ ame'ẽ ke awa ta rehe uhem. So'o jarõ aja me'ẽ ukwaha reko ame'ẽ ta rehe uhem. Ipykã rehe ukwaha ihĩ. Ipo rehe aja tĩ. Ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe pere uhem. So'o jarõ aja me'ẽ'ã rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ, ame'ẽ ta rehe pere ahy te hũ ame'ẽ ke uhem tĩ.

3 A'engi Tupã je'ẽha rahoha mokõihar ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. Y ramũi pe jyhẽ. Aja rahã, y riki awa ruwy aja uwak. Manõ ame'ẽ ruwy aja ame'ẽ. Upa katu te y rupi ixo ame'ẽ ta ke manõ. Pyta we ym te.

4 A'engi Tupã je'ẽha rahoha mahapyrihar ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. Y pe ombor. Mundu pe aja tĩ. Ombor tĩ. Upa y riki awa ruwy aja uwak tĩ. 5 Pe, Tupã je'ẽha rahoha pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. A'e riki y harõha ke. Y usakiha ke tĩ. Kuja pandu:

—Tupã! Katu te ame'ẽ ke nde. Ngã ke nde eremupyrara. Ame'ẽ ke katu. Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tĩ. Nde ruhã te hũ ame'ẽ ke nde. 6 Nde kotyhar ta ke ngã jukwa. Huwy muhem riki. Nde je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke aja tĩ. Jukwa tĩ. A'erehe ngã pe awa ruwy aja nde eremondo. Ame'ẽ ke a'eta u'u, ame'ẽja saka. (Aja rahã, huwy muhem, aja ame'ẽ ta ke Tupã jukwa tĩ, aja mujekwa.) Aja katu a'eta pe — aja pandu.

7 Pe, myrape keruhũ koty ngi amõ pandu, ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe rahã, myrape keruhũ 'ar pe tapi'iruhu ke hapy. Ame'ẽ myrape keruhũ aja ame'ẽ. Kuja pandu: “Tupã! Jandema'e sawa'e te ke nde! Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde. Jetehar rupi ngã ke nde eremupyrara ta. Nde eremupyrara ta rahã, katu tiki ame'ẽ tĩ” aja ahendu.

8 A'engi Tupã je'ẽha rahoha tumemehar ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. Warahy rehe jyhẽ. Aja rahã, warahy haku te hũ oho. A'erehe ngã pirer ke hapy, aja riki. 9 Warahy haku te hũ. Ngã pirer ke hapy. A'erehe Tupã pe a'eta pandu: “Nde katu ym” aja ipe naĩ. (Tupã riki ma'e ahyha ke muwyr, aja ngã ukwa a'erehe Tupã rehe juru ai.) Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke ngã muruwak ym. Tupã koty muruwak ym. “Katu te ame'ẽ ke nde” aja Tupã pe pandu ym ngã.

10 A'engi Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar peteĩhar upa har ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. So'o jarõ aja me'ẽ ma'e wapyka rehe jyhẽ. Aja rahã, hekoha rupi pytun te oho. A'e riki ngãma'e kapitã keruhũ aja ixo. Upa ame'ẽ renda rupi pytun te oho. Hembe ke a'eta su'u su'u rãi u'am. Ahy te hũ ngã, a'erehe hembe ke su'u su'u u'am. 11 Pe, a'eta pandu: “Tupã! Ywa pe har ke nde! Katu ym te nde” aja riki naĩ. Ahy te ngã ixo. Pere hũ tĩ. Ahy riki a'erehe Tupã rehe juru ai. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ngã muruwak ym. Tupã koty muruwak ym.

12 A'engi Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar peteĩhar ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. Y pe jyhẽ. Y rer Eura. Aja rahã, y riki upa katu te typa oho. A'erehe ame'ẽ y renda rupi kapitã keruhũ uwyr ta. Warahy uhemiha kotyhar kapitã keruhũ ame'ẽ. Y rapyrer rupi uwyr ta.

13 A'engi ãjã ta rehe ihẽ asak. Mahapyr asak. Jaxer ai te ame'ẽ ta ke a'eta. Kururu aja ame'ẽ ta rehe asak. Mbói keruhũ juru ngi peteĩ uhem. Amõ riki so'o jarõ aja me'ẽ juru ngi uhem tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran juru ngi amõ uhem tĩ. Aja asak tĩ. 14 Ãjã ta ke ame'ẽ ta. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e katu. Ame'ẽ mahapyr ãjã ta riki upa katu te kapitã keruhũ

ta ke mujy'ar. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi ixo ame'ẽ ta kapitã keruhũ ta ke mujy'ar. Jumaiha rehe mujy'ar. Tupã namõ jumai ta. A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e.

15 —Pesarahã! Awa ukwa ym ha rupi ma'e mukanĩha uhyk uwyr. Aja amõ harõ ym rahã, ihẽ ajur ta. Amõ ukwer ym, aja ixo rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e. Ukwer ym, aja ima'e mundeha ke rehe amõ usak katu. Peta kỹ, aja ixo. Aja rahã, jawe te'e aja wata ym. Jawe te'e rahã, huxĩ ta. Peta kỹ, aja amõ ixo rahã, huxĩ ym ta — aja riki Kirisutu pandu.

16 Pe, ma'e renda pe kapitã keruhũ ta ke ãjã ta mujy'ar. Ame'ẽ renda rer: "Amangenõ." Aja riki jundéu awa ta je'ẽha ipe.

17 A'engi Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõihar ita rekúi pe ihĩ ame'ẽ ke jyhẽ tĩ. Ywate ngi jyhẽ. Ywa pe har Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ihĩ. Ame'ẽ pe wapyka ihĩ. Kapitã keruhũma'e aja ame'ẽ. Ame'ẽ ngi Tupã hãtã pandu. Kuja. "Upa katu te riki" aja pandu. 18 Pe, Tupã pirã pirã hũ. Tupã tyapuha tyapu hũ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ katak te hũ tĩ. Sawa'e ke Tupã mujã, ame'ẽ ngi har aja ywy ke katak ym. Mãte hũ katak hũ. Ywy katak hũ, ame'ẽ 'ar koty te we hũ ame'ẽ katakiha. 19 Ame'ẽ ok ta keruhũ owok. Mahapyr pyngwer aja owok. Upa amõ amõ ywy pe ok ta ihĩ, ame'ẽ ta ke upa mujaxer tĩ. Mambiro ok ta ke Tupã harái ym. Ame'ẽ pe har ta ke a'e mupyrara te hũ. Ame'ẽ ta pe pandu: "Ihẽma'e ita rekúi ngi kawĩ pe'u" aja pandu. (Aja rahã, Tupãma'e parahy te ha ke ame'ẽ ta pyhyk.) 20 Upa ypa'ũ riki kanim oho. Upa ywy'ã keruhũ kanim oho tĩ. 21 Ywa ngi aman aja y rãtã ukyr tĩ. Y rãtã keruhũ riki. Puhýi ame'ẽ. Kuja, 40 kir puhýiha riki ukyr. Ywy pe har ta rehe ukyr. Pe, ame'ẽ ta Tupã rehe juru ai. "Katu ym nde" aja pandu naĩ. Y rãtã keruhũ ukyr rahã, ahy te hũ. A'erehe Tupã rehe juru ai.

17

Kũjã katu ym ame'ẽ rehe har

1 Ajame'ẽ ke Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõi hetaha ngi har peteĩ uwyr ihẽ koty. Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha ta ita rekúi pyhyk reko ame'ẽ ke. Awa po wajar mokõi hetaha ita rekúi ke. Pe, ihẽ rehe uhyk rahã, ihẽ pe pandu:

—Ejur! Y rymy'y rehe ame'ẽ ok ta keruhũ ngã mujã. Myja me'ẽ ame'ẽ ke Tupã mai ta my? Ame'ẽ ke nde pe ihẽ amujekwa ta. Ame'ẽ ok ta keruhũ riki kũjã ka'u te'e aja saka. 2 Ame'ẽ kũjã rehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ka'u te'e. (Aja rahã, ame'ẽ ok ta pe har ta ma'ema'eha ke rehe ngã py'a ke ngã moĩ moĩ. Ipy'a moĩ ehe, a'erehe kũjã ka'u te'e aja ame'ẽ.) Ame'ẽ kũjãma'e kawĩ ke kome'ẽ ywy pe har ta u'u tĩ. Ame'ẽ kawĩ ma'e ka'u te'eha aja saka. (Aja rahã, ame'ẽ ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e tĩ, aja mujekwa) — aja ihẽ pe pandu.

3 Ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. Ihẽ Juã. Pe, ihẽ ke Tupã je'ẽha rahoha pyhyk raho. Awa nixói te ame'ẽ pe pyhyk raho. A'ep kũjã rehe ihẽ asak. So'o jarõ aja me'ẽ pirã ame'ẽ ke rehe asak tĩ. Ame'ẽ kupe 'ar pe kũjã wapyk uĩ. Hete rupi her ihĩ. Tupã rehe juru ai, ame'ẽ rer riki heta ihĩ. Pe, ame'ẽ so'o jarõ aja me'ẽ heta iãkã namõ ixo. Awa po wajar mokõi hetaha iãkã. I'ak heta tĩ. Jande popa hetaha i'ak ke. 4 Kũjãma'e mundeha katu te. Pan pirangwer ke te'e mujã ame'ẽ ke te'e ame'ẽ mundeha. Pan pirã amõ tĩ. Itatawa ke te'e ma'e ke mujã, ame'ẽ ke mundeha rupi moĩ moĩ tĩ. Aja mukatuha. Itara'yr muhepy hũ ame'ẽ ke moĩ moĩ tĩ. Pero moĩ tĩ. Pu'yr aja ame'ẽ. Aja mukatuha tĩ. Ipo pe ita rekúi ra'yr ke a'e pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Tyryhem riki. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ẽ ke ihĩ ipe. Upa katu te jaxer ai ame'ẽ ke ihĩ ipe tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe upa ma'e ke ita rekúi ra'yr pe ihĩ. 5 Ipykã rehe her ke amõ mupinim. Myja me'ẽ ame'ẽ rer my? Yman ame'ẽ ke ukwa ym awa rĩ. Kuja her. "Mambiro ok ta keruhũ ke. Upa kũjã ka'u te'e ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ aja ame'ẽ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke a'e tĩ. Kũjã ke a'e" aja riki. 6 Tupã kotyhar ta ruwy ngi kũjã ka'u, aja ihẽ asak. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym, ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Ame'ẽ ta ruwy ngi ka'u tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar

ta ke kũjã jukwa, aja mujekwa ngã pe. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ẽ ta ke jukwa tĩ, aja mujekwa tĩ.)

Ame'ẽ kũjã rehe ihẽ asak rahã: “Mã!” aja ihẽ akwa. 7 Aja rahã, ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Nde eremukahem rahã, katu ym. Myja me'ẽ ame'ẽ kũjã my? Yman ame'ẽ ke amõ ukwa ym rĩ. Ame'ẽ ke nde pe ihẽ amujekwa ta apo 'y. So'o jarõ aja me'ẽ rehe har ihẽ amujekwa ta tĩ. Ame'ẽ kupe 'ar pe kũjã wapyk. Iãkã kuja hetaha, awa po wajar mokõi. I'ak kuja hetaha tĩ, jande popa. 8 Ame'ẽ so'o jarõ aja me'ẽ ixo kwe. Apo anĩ. Nixói apo 'y. Mupyraraha renda ngi uhem tate. Jumai ta oho a'e. Pe, a'e ke Tupã jukwa ta. Ame'ẽ so'o jarõ aja me'ẽ rehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta usak rahã: “Mã!” aja ukwa. Ame'ẽ ta rer ke paper rehe nixói. Uhã te hũ ame'ẽ ta rer aja ym. Kome'ẽ ywy keruhũ ke Tupã mujã ym rahã we, uhã te hũ ame'ẽ ta rer ke paper rehe a'e mupinim. Ame'ẽ rehe nixói te ame'ẽ ta rer. Ame'ẽ so'o jarõ aja me'ẽ ixo kwe. Apo nixói 'y. Manõ riki. Uwyr ta tĩ.

9 —Apo ukwa katu ame'ẽ ke ukwa ukwa ta me'ẽ te'e. Iãkã awa po wajar mokõi hetaha riki ywy'ã awa po wajar mokõi hetaha ke. Ame'ẽ 'ar pe kũjã wapyk uĩ. Aja rahã, ok ta riki ywy'ã awa po wajar mokõi ihĩ, aja mujekwa. Ame'ẽ ok tama'e kapitã keruhũ awa po wajar mokõi hetaha ixo tĩ. 10 Awa po wajar peteĩhar upa hetaha upa 'y. Nixói apo 'y. Awa po wajar peteĩhar riki kapitã keruhũ kote'e ixo apo 'y. Amõ riki awa po wajar mokõihar uhyk ym we uwyr rĩ. Ame'ẽ uhyk uwyr rahã, jahy heta ym rahã, kapitã keruhũ aja ixo ta tĩ. 11 So'o jarõ aja me'ẽ ixo kwe. Apo nixói 'y. Ame'ẽ riki awa po wajar mahapyrihar ke a'e. Ame'ẽ riki awa po wajar mokõi ngi har peteĩ a'e. Jumai oho. Pe, a'e ke Tupã jukwa ta.

12 —I'ak jande popa rehe nde eresak. Ame'ẽ riki kapitã keruhũ jande popa hetaha ta. Ame'ẽ ta kapitã keruhũ aja ixo ym we rĩ. Uhyk ta kỹ. So'o jarõ aja me'ẽ namõ ame'ẽ ta ke kapitã keruhũ aja amõ mu'am ta. I'i atu we ym rahã, kapitã keruhũ aja ixo ta tĩ. 13 Ame'ẽ kapitã keruhũ jande popa hetaha ma'ema'e. Ame'ẽ ke peteĩhar aja ma'ema'e. So'o jarõ aja me'ẽ pe ame'ẽ ta pandu: “Nde riki jandema'e kapitã keruhũ ke apo 'y. Jande je'ẽha rupi ma'e ke ema'ema'e katu” aja so'o jarõ aja me'ẽ pe pandu. 14 Arapuharan Ra'yr namõ so'o jarõ aja me'ẽ jumai ta oho. (Kirisutu ke a'e.) Kapitã keruhũ jande popa hetaha aja tĩ. Jumai ta oho tĩ. Pe, ame'ẽ ta ke Arapuharan Ra'yr muputu'u ta. A'e riki kapitã keruhũ te. “Ihẽma'e ke pehẽ” aja Kirisutu pandu ame'ẽ ta jumai oho inamõ tĩ. “Ihẽ koty ejur” aja Kirisutu pandu ame'ẽ ta jumai oho inamõ tĩ. Ixotyhar ta jurujar katuha ke hijar ym ame'ẽ ta jumai oho inamõ tĩ. So'o jarõ aja me'ẽ ke a'eta muputu'u ta oho tĩ. Kapitã keruhũ ta ke muputu'u ta tĩ — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

15 Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu tĩ:

—Y rehe nde eresak. Ame'ẽ 'ar pe kũjã ka'u te'e pyrũ. Ame'ẽ y riki amõ amõ ywy pe har ta ke. Amõ amõ awa ta ke tĩ. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Amõ amõ ka'a pe har ta ke tĩ. 16 Kũjã ka'u te'e ame'ẽ ke i'ak jande popa hetaha putar ym ta. So'o jarõ aja me'ẽ aja tĩ. Putar ym ta kũjã ke tĩ. Upa katu te kũjãma'e ke jo'ok ta ingi. Jawe te'e aja a'e ke ame'ẽ ta mupyta ta ixo. (Aja rahã, a'e ke muputu'u ta, aja mujekwa.) Kũjã rukwer ke u'u ta, ame'ẽja saka ta. Kũjã ke tata pe hapy ta, ame'ẽja saka upa katu te mujaxer ta tĩ. (Aja rahã, kũjã riki kapitã keruhũ aja putar ym aja mujekwa.) 17 Tupã pandu: “Ihẽ aputar ame'ẽ ke kapitã keruhũ ta ma'ema'e ta. Ihẽ aputariha ke ipy'a rehe ihẽ amoĩ ta, a'erehe ihẽ aputar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ta” aja a'e pandu. A'erehe kapitã keruhũ ta pandu: “Nde riki jandema'e kapitã keruhũ ke apo 'y. Jande je'ẽha rupi ma'e ke ema'ema'e katu” aja so'o jarõ aja me'ẽ pe pandu. A'erehe so'o jarõ aja me'ẽ riki kapitã keruhũ aja ixo. Tupã pandu ame'ẽ ke upa uhyk ym rahã we, aja ixo ta ame'ẽ.

18 —Kũjã rehe nde eresak, ame'ẽ riki ok ta keruhũ ke. Ame'ẽ ok ta keruhũ ngi je'ẽha uhem, ame'ẽja saka. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ke mondo mondo. A'erehe ame'ẽ ok ta keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽja saka — aja ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu.

18

Mambiro ok ta ke upa katu te mujaxer

1 Ajame'ẽ ke amõ Tupã je'ẽha rahoha
rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ywa ngi wyjy uwyr
a'e. Je'ẽha te reko. Katu te ame'ẽ ke a'e.
Hendy hũ. Ima'e hendyha namõ kome'ẽ
ywy keruhũ ke muwera hũ. 2 A'e hãtã
pandu:

—Mambiro ok ta upa katu te mujaxer.
Ma'e jaxer ai ame'ẽ rekoha ke apo 'y. A'ep
ãjã ta ixoha renda ke apo 'y. Ãjã jaxer ai
ame'ẽ ta pehĩ riki. A'ep ma'ewyra jaxer
ame'ẽ ke ixo tĩ. Ma'ewyra amõ u'u ym
ame'ẽ ke pehĩ tĩ. 3 (Ame'ẽ ok ta mujaxer
ym rahã, pewe ihĩ rahã,) ma'e ka'u te'eha
riki kawĩ aja saka. Ame'ẽ ngi upa amõ
amõ ywy pe har ta ka'u. Aja rahã, ame'ẽ
ma'e ka'u te'eha ke amõ amõ ywy pe har
ta ma'ema'e tĩ. Ame'ẽ ok ta pe har ta
aja kome'ẽ ywy keruhũma'e kapitã keruhũ
ta ma'ema'e tĩ. Pe, upa ma'e ka'u te'eha
ke ma'ema'e. Ame'ẽ ok ta rehe mãte hũ
ma'e ke ihĩ. Ma'e ke muhepy ame'ẽ ta
muhepy hepy hũ. Aja matyr hũ tamatarer
ke. Muka'u te'eha rupi pyhyk hũ. Katu ym
aja — aja riki Tupã je'ẽha rahoha pandu.

4 Pe, ywa ngi amõ pandu ame'ẽ ke rehe
ihẽ ahendu.

"Ihẽ kotyhar ta! Ame'ẽ ok ta ngi pehem
peho!

Ame'ẽ ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha
pema'ema'e ym pexo tĩ.

Ame'ẽ ok ta pe har ta ke ihẽ amupyrara ta.
Pehem peho ingi. (Aja rahã, ame'ẽ ta
aja pehẽ ke ihẽ amupyrara ym ta tĩ.)

5 Upa ma'e ka'u te'eha ke a'ep pe har ta
ma'ema'e hũ. Mãte hũ te'e ma'ema'e.
Ywa rehe uhyk, ame'ẽja saka hetaha.

Ma'e katu ym te ame'ẽ ma'ema'eha ke ihẽ
aharái ym. (A'erehe amupyrara ta)"
aja ahendu.

Pe, ywa ngi pandu ame'ẽ ke rehe ahendu tĩ.
Tupã je'ẽha rahoha ta pe pandu:

6 "Ihẽ kotyhar ta ke a'ep pe har ta mupyrara
hũ.

Aja juja katu te a'ep pe har ta ke
pemupyrara tĩ.

Jetehar te! Mokõihar aja pemupyrara. Amõ
ta ke a'ep pe har ta muka'u te'e.

Aja mokõihar aja a'ep pe har ta ke pe-
muka'u te'e tĩ. Aja pemahy katu tĩ.

7 Ma'e katu ame'ẽ ke jõ a'ep pe har ta me'ẽ
me'ẽ ngã jupe. Ma'e hepy hũ ame'ẽ
ke aja tĩ. Me'ẽ me'ẽ ngã jupe tĩ.

Aja jumuhury ngã juehe. A'erehe a'ep pe
har ta ke pemahy apo. Pemupyrara
tĩ.

Ame'ẽ ok ta riki kũjã aja saka.

Jupandu jupe: 'Kapitã keruhũ ihẽ. Aja ko
axo. Ihẽ sawa'e manõ ame'ẽ ke ym
ihẽ axo. A'erehe apyaiha ihẽ akwa
ym te ta' aja jupe.

8 Aja pandu jupe, a'erehe peteĩ wera rahã,
ma'e ahyha uhyk ta ehe.

Pyaiha uhyk ta ehe tĩ. Myahy te ha uhyk ta
tĩ. Mahyha uhyk ta tĩ. Tata pe hapy
ta tĩ.

Tupã, jandema'e sawa'e te riki pyrãtã te hũ.
A'erehe tata pe hapy ta. Upa ukwái
ta. Mujaxer ta. A'e riki mupyrara
ta" aja ywa ngi pandu ame'ẽ ke rehe
ahendu.

9 Kome'ẽ ywy keruhũma'e kapitã keruhũ
ta pyai ta. Ame'ẽ ok ta pe har ta aja ma'e
ka'u te'eha ke ma'ema'e tĩ. Ame'ẽ ok ta riki
ukwái hũ. Tata takãxĩha pu'am hũ tĩ. Ame'ẽ
rehe kapitã keruhũ ta usak, a'erehe pyai
hũ. Jixi'u hũ tĩ. 10 Ame'ẽ ok ta aja pyrara
tar ym kapitã keruhũ ta. Kyje ingi. A'erehe
paite pu'am u'am. Pandu u'am:

—Mã! Mãte hũ puki! Katu ym! Mambiro
ok ta upa riki. Katu te ame'ẽ ke kwe. A'ep
pe har kapitã ta pyrãtã te. Mã! Pahar
mumba. I'i we ym aja pahar mumba — aja
kapitã keruhũ ta pandu. Jixi'u hũ tĩ.

11 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e muhepy
ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta jixi'u hũ tĩ. Apo
ame'ẽ ok ta ngi ma'e ke jo'ok ym ta awa.
Muhepy ym ta tĩ. A'erehe tamatarer ke
muheta ym te ta apo 'y, aja ukwa katu.
A'erehe: "Mã! Katu ym" aja ma'e muhepy
ame'ẽ ta jixi'u hũ. 12 Itatawa ke amõ jo'ok
ym ta ingi 'y. Itatuwyr aja tĩ. Jo'ok ym ta
awa tĩ. Itara'yr muhepy ame'ẽ ke aja tĩ.
Jo'ok ym ta awa tĩ. Pero aja tĩ. (Pu'yr aja
ame'ẽ.) Pan katu te ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok
ym tĩ. Pan pirangwer aja tĩ. Pan pirã aja
tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Pan sen ame'ẽ aja tĩ.
Jo'ok ym ta awa tĩ. Arapuharan ra ke te'e
mujã ame'ẽ ke tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Upa
ma'e myra katu te ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok ym
ta awa tĩ. Masin ke te'e mujã me'ẽ ke aja

tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. (Masin riki i'ak aja saka. Tuwyr ame'ẽ.) Ma'e myra hepy hũ ke te'e mujã ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Itatawaran ke te'e mujã ame'ẽ ke aja tĩ. Ita, ser ke te'e mujã ame'ẽ ke aja tĩ. Ma ke te'e mujã ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. 13 Kane aja tĩ. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Insen aja. Miha amõ tĩ. Ma'e pihe katu ame'ẽ ke amõ tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Kawĩ aja tĩ. Ma'e ka aja tĩ. U'i aja tĩ. Ahúi aja me'ẽ ku'i aja tĩ. Ahúi aja me'ẽ aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Tapi'iruhu aja tĩ. Arapuharan aja tĩ. Kahwa aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Myra ujan ame'ẽ ke aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta aja tĩ. Awa ke aja tĩ. Jo'ok ym ta awa tĩ. 14 Ame'ẽ ok ta rehe har muhepy ame'ẽ ta pandu:

—Upa ma'e katu te ame'ẽ ke ok ta pe har ta putar katu. Ame'ẽ ke upa kanim. Upa tamatarer kanim tĩ. Amõ usak rahã, katu te, ame'ẽ riki nixói te apo 'y. Upa ame'ẽ ta ke mujywyr ym te ta tĩ — aja pandu.

15 Ame'ẽ ok ta rehe ixo rahã, ma'e muhepy ame'ẽ ta muhepy hepy. Aja tamatarer pyhyk hũ. Aja tamatarer muheta hũ tĩ. Ame'ẽ ok ta ke upa mujaxer, aja ma'e muhepy ame'ẽ ta ke jukwa ta tĩ, aja a'eta ukwa katu. Ame'ẽ ngi kyje a'erehe paite pu'am u'am. Jixi'u u'am. Kuja pandu:

16 —Mãte hũ puki! Mã! Ame'ẽ ok ta keruhũ upa riki! Katu te aja ame'ẽ ok ta ixo. Pan katu te ame'ẽ ke ihĩ. Pan pirangwer aja tĩ. Ihĩ tĩ. Pan pirã aja tĩ. Ihĩ tĩ. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke aja tĩ. Ihĩ tĩ. Itara'yr hepy ame'ẽ ke aja tĩ. Pero aja tĩ. Ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta ke ok ta ke mukatu. 17 Mã! Pahar ame'ẽ ta ke upa. I'i we ym aja pahar upa — aja riki pandu ngã. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hũ ngã.)

Upa jarusu keruhũma'e kapitã ta paite pu'am u'am tĩ. Jarusu keruhũ pe y rupi wata, ame'ẽ ta aja tĩ. Jarusu keruhũ rehe paraky ixo, ame'ẽ ta aja tĩ. Paite pu'am u'am tĩ. Amõ heta y rupi paraky, ame'ẽ ta aja tĩ. Paite pu'am u'am tĩ. 18 Ok ta ke tata upa ukwái. Ame'ẽ tata takãxĩha rehe a'eta usak rahã, a'eta jixi'u hũ.

—Ame'ẽ ok ta jõ riki katu te ame'ẽ ke — aja riki.

19 Ywy ku'i ke iãkã rehe a'eta ombor. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Jixi'u hũ tĩ. Kuja pandu:

—Mã! Katu ym tiki! Ame'ẽ ok ta keruhũ upa riki. Ame'ẽ ok ta pe har ta tamatarer hũ namõ ixo. Ame'ẽ ta namõ y rupi jarusu keruhũ raho ame'ẽ ta muhepy hepy. Ame'ẽja tamatarer ke jarusu jar ta pyhyk katu. Pahar ame'ẽ ok ta upa riki. I'i we ym aja pahar upa riki — aja pandu ngã. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hũ ngã.)

20 Ywa pe har ta! Pehẽ anĩ. Ame'ẽ ok ta ke upa mumba riki a'erehe pehẽ rury katu pexo. Tupã kotyhar ta! Pehẽ rury katu pexo tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta! Pehẽ rury katu pexo tĩ. Kirisutu mondo ame'ẽ ta! Pehẽ rury katu pexo tĩ. Upa pehẽ ke ame'ẽ ok ta pe har ta mupyrara, a'erehe ame'ẽ pe har ta ke Tupã mupyrara tĩ. Ok ta ke mujaxer tĩ. A'erehe pehẽ rury katu pexo.

21 Pe, ita keruhũ ke Tupã je'ẽha rahoha pyhyk. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ahúi aja me'ẽ ke ita pe kytyk, aja ita keruhũ ke. Ame'ẽ ke y ramũi pe ombor. Arahã kuja pandu:

—Aja Mambiro ok ta keruhũ ke Tupã ombor ta. Pahar mujaxer ta. Upa mai. Ame'ẽ ok ta ke usak ym te ta awa tĩ. 22 Ngã huryha nixói te ta tĩ. Araraperan ke nupã ym te ta awa a'ep tĩ. Jyngar ym te ta awa tĩ. Takwar ra'yr ke peju ym te ta awa tĩ. Jumi'a ke peju ym te ta tĩ. Upa aja me'ẽ namõ muhury ym te ta awa tĩ. Paraky ym te ta awa a'ep tĩ. Ahúi aja me'ẽ ke muku'i ym te ta tĩ. (Aja rahã, ngã mi'u nixói te ta a'ep, aja mujekwa.) 23 Ma'e weraha ke hapy ym te ta tĩ. Weraha ke usak ym te ta awa tĩ. A'ep jumendar ym te ta awa tĩ. Aja huryha tyapuha ke hendu ym te ta awa tĩ. Ame'ẽ ok ta pe har muhepy ame'ẽ ta tamatarer hũ namõ ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi kapitã ta aja ame'ẽ ta ixo. Paje aja ngã ke muka'u te'e tĩ. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke muka'u te'e. Aja tamatarer hũ pyhyk. Katu ym aja. Apo upa mumba riki — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

24 Mambiro ok ta pe Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke ame'ẽ pe har ta jukwa. Tupã kotyhar ta ke jukwa tĩ. Jete. Heta hũ jukwa.

Upa kome'ẽ ywy keruhũ rehe amõ ke ngã jukwa tĩ, aja ame'ẽ ok ta pe ngã jukwa. A'erehe ame'ẽ pe har ta ke Tupã mupyrara. Ame'ẽ ok ta ke Tupã upa katu te mujaxer.

19

1 Ajame'ẽ ke ywa pe heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihẽ ahendu. Tyapu hũ. Kuja pandu:

—Mã peja Tupã pe pepandu:

“Ne jõ riki katu te me'ẽ ke nde” aja pepandu.

A'e riki ngã ke muhã katu.

A'e riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ.

A'e riki katu te hũ ame'ẽ ke a'e tĩ.

2 —Jetehar rupi ngã pe a'e pandu: “Nde katu.” Anĩ rahã: “Nde katu ym” aja. Aja ngã ke a'e mondo mondo rahã, katu tiki. Mambiro ok ta riki kũjã ka'u te'e aja saka. Ngã ke muka'u te'e, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. A'erehe ame'ẽ ok ta rehe har Tupã pandu: “Upa katu te ihẽ amujaxer ta” aja. Ima'e miasu ta ke ame'ẽ ok ta pe har ta jukwa, a'erehe ame'ẽ ok ta ke upa a'e mujaxer — aja riki johu ngã pandu.

3 Pe, amõ we a'eta pandu tĩ:

—Mã peja Tupã pe pepandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Ame'ẽ ok ta keruhũ ke tata upa katu te ukwái. Ame'ẽ tata takãxĩha aja te'eha pu'am u'am. (Aja rahã, aja te'eha nixói te ta, aja mujekwa) — aja pandu.

4 Tamũi ta, 24 hetaha ta ipynarãi rehe wapyk u'ar oup. (Aja Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ.) A'e riki wapyka rehe wapyk ame'ẽ ke a'e. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ẽ ta aja tĩ. A'eta pynarãi rehe wapyk u'ar oup tĩ. (Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ tĩ.) Upa ame'ẽ ta pandu:

—A'e tỹ! Tupã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja pandu.

Arapuharan Ra'yr jumendariha ke

5 A'engi wapyka koty ngi pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Kuja pandu:

—Upa katu te Tupãma'e miasu ta! Upa Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu ame'ẽ ta! Kapitã keruhũ aja ixo ame'ẽ ta! Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta amõ. Upa katu te pehẽ johu! Mã peja Tupã pe pepandu katu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” — aja riki.

6 Pe, heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihẽ ahendu. Tyapu hũ. Ita pupur keruhũ tyapuha aja ahendu. Tupã tyapu tyapu aja ahendu. Kuja riki ame'ẽ ta pandu, ame'ẽ ke rehe ahendu:

—Tupã! Ne jõ riki katu te me'ẽ ke.

Tupã jandema'e kapitã keruhũ!

Nde riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke nde.

Nde riki kapitã keruhũ te tĩ.

7 —Mã peja jande rury katu te aja jaxo! Mã peja Tupãma'e katuha rehe har japandu katu. Arapuharan Ra'yrma'e jumendariha angaha ke rehe uhyk katu. (Kirisutu ke a'e.) Inamõ jumendar ame'ẽ ke pete'e ixo. Kũjã jumendar tate aja pete'e ixo. 8 Ima'e mundeha katu te ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ipe. Pan katu te ame'ẽ ke. Xi'a ym te ame'ẽ ke — aja riki ahendu.

[Ame'ẽ pan katu te ame'ẽ ke Tupã kotyhar ta ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e.] (Kirisutu namõ jumendar ame'ẽ ke pete'e ixo aja pandu rahã, upa katu te ixotyhar ta ke mujy'ar, aja mujekwa katu. “Jumendar” aja pandu rahã: “Kirisutu namõ aja te'e ta ixo” aja mujekwa.) 9 Pe, ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Kuja emupinim: “Arapuharan Ra'yr jumendariha huryha rehe pejur, aja hendu ame'ẽ ta mã hury katu te ame'ẽ ta ke a'eta” — aja pandu.

Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Tupã je'ẽha rahoha pandu tĩ:

—Ihẽ apandu ame'ẽ ke Tupãma'e panduha ke. Jetehar te ke ame'ẽ — aja ihẽ pe pandu.

10 Ihẽ pynarãi pe awapyk a'ar aĩ. Ihẽ Juã. (Aja ihẽ py'a ke ihẽ amoĩ ta ehe.) Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Anĩ. Aja ym ihẽ rehe. Tupã rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ katu. Nde aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Nde mu ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Jetehar te ke Jesu mujekwa ame'ẽ ke pandu ame'ẽ ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. A'erehe ihẽ rehe nde py'a emoĩ ym — aja ihẽ pe.

Jetehar te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ myrandu ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu.

Kahwa tuwyr 'ar pe amõ oho ame'ẽ ke

11 Ajame'ẽ ke ywa owok, aja ihẽ asak. Pe, kahwa tuwyr ame'ẽ ke rehe asak. Ame'ẽ 'ar pe amõ oho ixo. (Mokõi her ipe.) Her: “Jetehar te ke.” (Kirisutu a'e.) “A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu” aja her tĩ. Katuha rupi ngã ke a'e mondo mondo. Katuha rupi huwajan ta namõ a'e jumai mai tĩ. 12 Eha riki tata hendyha aja hendy. Heta iãkã rehe har iãkã rehe ihĩ. (Kapitã keruhũ te aja mujekwa ame'ẽ.) Her ke a'e mupinim tĩ. Iãkã rehe har rehe her moĩ. Myja me'ẽ ame'ẽ her my? Ukwa ym awa. A'e jõ ukwa katu. 13 Ima'e mundeha ma'e ruwy pe makym, ame'ẽja saka ame'ẽ ke. Her riki: “Tupã je'ẽha” aja. (Ame'ẽ ke ngã pe mujekwa, a'erehe ame'ẽ riki ima'e her.) 14 Haikwer rupi ywa pe har tama'e sonda ta oho ixo. Kahwa tuwyr 'ar pe ame'ẽ ta oho ixo tĩ. Ame'ẽ tama'e mundeha riki pan katu te ame'ẽ ke tĩ. Ituwyr katu te ame'ẽ ke. Xi'a ym te ame'ẽ ke tĩ. 15 Pe: “Tupã je'ẽha ke” aja her, ame'ẽ juru ngi kyse puku haimbe ame'ẽ ke uhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ pe amõ amõ ywy pe har ta ke a'e muputu'u. Pyrãtã te ha namõ kapitã keruhũ te aja a'e ixo ta. Marã ka ym a'e ke muputu'uha awa. Uwa ma'eywa ke ipy pe amõ jami jami. Aja huwajan ta ke a'e upa katu te a'e mupyrara ta. Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ima'e parahyha namõ huwajan ta ke Kirisutu mupyrara ta. 16 Ima'e mundeha rehe her a'e moĩ. I'u rehe moĩ tĩ. Kuja riki: “A'e jõ riki kapitã keruhũ te. Amõ kapitã keruhũ 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha a'e” aja.

17 Ajame'ẽ ke warahy rehe Tupã je'ẽha rahoha pyrũ, aja ihẽ asak. Ywate rupi ma'ewyra ta wewe ixo. Ame'ẽ ta pe a'e pukái:

—Pejy'ar pejur! Tupãma'e mi'u matyriha keruhũ pehĩ. Ame'ẽ rehe pejy'ar pejur! 18 Kapitã keruhũ ta rukwer pe'u pejur. Kapitã ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Sonda ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Kahwa rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Xupe 'ar pe oho ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Upa awa ta rukwer aja tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Ijar ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Je'ẽha te reko ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur tĩ — aja Tupã je'ẽha rahoha pukái. (Aja rahã, upa katu te huwajan ta ke Tupã muputu'u ta. Jukwa ta, aja mujekwa katu.)

19 Ajame'ẽ ke so'o jarõ aja me'ẽ rehe ihẽ asak. Inamõ kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ta ixo. Sehar ixo-tyhar tama'e sonda ta ixo tĩ. Upa katu te jy'ar uwyr. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ẽ ta namõ ame'ẽ ta jumai uwyr. (Kirisutu ke a'e.) Kirisutu kotyhar tama'e sonda ta namõ ame'ẽ ta jumai uwyr tĩ. 20 So'o jarõ me'ẽ ke Kirisutu kotyhar ta pukwar raho. Inamõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran ke a'eta pyhyk raho tĩ. Ame'ẽ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran riki marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. So'o jarõ aja me'ẽ ruwa koty a'e ma'ema'e. [Ame'ẽ ma'ema'eha namõ ngã ke a'e muka'u te'e. So'o jarõ aja me'ẽ ukwaha ke namõ ixo, ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e. So'o jarõ aja me'ẽ'ã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ. Ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e tĩ. Ima'e ma'ema'eha rupi Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran muka'u te'e riki.] So'o jarõ aja me'ẽ ke tata pe Tupã je'ẽha rahoha ombor. Ixuwe katu rahã, ombor. Ypa aja tata. Enxo ukwái, aja ame'ẽ tata. A'ep Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran ke ombor tĩ. 21 Ame'ẽ tama'e sonda ta ke kyse puku pe jukwa, ame'ẽja saka tĩ. Ame'ẽ kyse puku juru ngi uhem, ame'ẽja saka. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ẽ juru ngi uhem. (Kirisutu a'e.) (Aja rahã, a'e pandu, aja jõ. Pe, upa huwajan ta ke jukwa.) Pe, upa ma'ewyra ta hukwer ke u'u. Uhyk u'u. (Aja rahã, pete'e manõ ou aja mujekwa. Jytym ym ngã.)

20

Warahy 'ar 1.000 hetaha ke

1 Huwajan ta ke upa Kirisutu muputu'u rahã, ywa ngi Tupã je'ẽha rahoha wyjy uwyr. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ipo pe kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Ywykwar typy te hũ ame'ẽ ke. Ywy ke nixói te. Ame'ẽ ywykwar kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Ita tupaham ke pyhyk reko tĩ. 2 Mbói keruhũ ke a'e pyhyk. Ame'ẽ riki ymanihar mbói ke. Satana ke a'e. Ãjã ramũi aja amõ her tĩ. A'e ke ita tupaham

pe pukwar. Kuja 1.000 warahy 'ar rahã, pukwar. 3 Pe, ywykwar typy te hũ ame'ẽ pe a'e ke Tupã je'ẽha rahoha ombor mondo. Ame'ẽ ke kynda tĩ. Pe, hukwen rehe yraity aja moĩ. (Ngã ukwaha ke ame'ẽ. Hukwen pirar rahã, ukwa ta awa.) Ywykwar typy te hũ ame'ẽ renda pe ombor mondo, a'erehe amõ amõ ywy pe har ta ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ãjã ramũi a'e.) Kuja, 1.000 warahy 'ar rahã, aja te'e ixo rĩ. Muka'u te'e ym ta ngã ke. Pe, 1.000 warahy 'ar upa rahã, Satana ke Tupã muhem ta tĩ. Jahy heta ym rahã, poir aja ixo ta.

4-5 Ajame'ẽ ke heta wapyka rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Kapitã keruhũma'e aja saka. Ame'ẽ pe wapyk ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Ngã ke pehẽ pemondo mondo. Je'ẽha te pereko" aja. Pe, amõ ta rehe asak tĩ. Jetehar te ke Jesu mujekwa. Ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Tupã je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa tĩ. Ame'ẽ ta rehe asak tĩ. Upa ame'ẽ ta riki so'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ym te. Ame'ẽ'ã rehe ipy'a moĩ moĩ ym te tĩ. Ipykã rehe so'o jarõ aja me'ẽ ukwaha ke amõ mupinim ym te tĩ. Nixói ukwaha. Ipo rehe aja tĩ. Nixói ukwaha tĩ. Upa ame'ẽ ta riki kwera katu uhem tĩ. Ame'ẽ riki kwera katu py uhem ame'ẽ ke ame'ẽ. Pe, Kirisutu namõ kapitã keruhũ aja ame'ẽ ta ixo tĩ. Kuja, 1.000 warahy 'ar rahã, kapitã keruhũ aja ame'ẽ ta ixo. [Amõ manõ, ame'ẽ ta kwera ym. Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahã jõ, kwera katu ta uhem.] 6 Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera py ta. Ame'ẽ ta riki mã hury katu ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta: "Pehẽ riki katu ame'ẽ ta ke" aja. Ame'ẽ ta mupyraraha renda pe oho ym te ta. Mupyraraha renda pe oho rahã, mokõihar manõ ame'ẽja saka. Tupãma'e pa'i aja ixo ta. (A'erehe inamõ pandu pandu katu ta.) Kirisutuma'e pa'i aja ixo ta tĩ. (A'erehe inamõ pandu pandu ta tĩ.) Pe, 1.000 warahy 'ar rahã, inamõ kapitã keruhũ aja ame'ẽ ta ixo ta tĩ.

Satana ke upa katu te muputu'u ta

7 Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahã, Satana ke Tupã muhem ta. Kyndaha ngi muhem ta, ywykwar typy te hũ ame'ẽ ke ngi. 8 Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ rupi amõ amõ ywy pe har ta ixo. Ame'ẽ ta ke Satana muka'u te'e ta oho. (Ãjã ramũi a'e.) Aja ame'ẽ ta ke a'e mujy'ar ta. Tupã kotyhar ta namõ jumai ta, a'erehe ngã ke a'e mujy'ar ta. Heta te hũ mujy'ar ta. Y ramũi rymy'y rehe ywy ku'i ihĩ. Aja saka marã ka ym awa mangaha. Heta te hũ ngã ke. Aja ngo ywy pe har ta ke mujy'ar. (Tupã ruwajan ta ke ame'ẽ ta.) Mango ywy pe har ta ke mujy'ar tĩ. (Huwajan ta ke tĩ.) Pe, Tupã kotyhar ta namõ upa ame'ẽ ta jumai ta oho. 9 Ywy rupi ame'ẽ ta uhãi oho. Pe, Tupã kotyhar ta ixo, ame'ẽ renda rupi juramã uhãi oho. Ok ta ke Tupã putar katu, ame'ẽ rupi juramã uhãi oho tipe. Ywa ngi tata u'ar. Pe, upa katu te huwajan ta ke jukwa. 10 Pe, Satana ke tata renda pe Tupã ombor mondo tĩ. Ngã ke Satana muka'u te'e. Ame'ẽ ta ke tata pe Tupã ombor mondo tĩ. Ame'ẽ tata renda ypa aja saka. Enxo riki ukwái a'ep. A'ep so'o jarõ aja me'ẽ Tupã ombor mondo kwe. A'ep Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran ke ombor mondo kwe tĩ. Upa ame'ẽ ta ke Tupã mahy te hũ ta. Upa ym te ta ahyha. Aja te'e ta ixo.

Ngã ke Tupã mondo mondo ta, a'ejõhar ke

11 Ajame'ẽ ke ywa rehe wapyka keruhũ rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ituwyr ame'ẽ ke. Ame'ẽ pe wapyk uĩ ame'ẽ ke rehe asak tĩ. Kirisutu a'e. (Amõ ngi awa kyje rahã, ujan oho ingi.) Aja katu te hũ ame'ẽ ke wapyk uĩ. A'erehe huwa koty ngi awa aja ywa riki kanim ujan oho, ame'ẽja saka. Myp oho ta my? Kanĩha renda nixói. (Aja rahã, upa mai te. Nixói te ta, aja mujekwa.) Kome'ẽ ywy keruhũ aja tĩ. Kanim ujan oho, ame'ẽja saka tĩ. Kanĩha renda nixói te tĩ. (Aja rahã, upa mai ta. Nixói te ta, aja mujekwa tĩ.) A'erehe ame'ẽ ta ke usak ym te awa tĩ. 12-13 Pe, manõ ame'ẽ ta kwera katu uhem. Y ramũi pe manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu muhem. Y jukwa ame'ẽ ta ke. Upa katu te manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera katu muhem tĩ. Manõ, pe, amõ ta jytym ame'ẽ ta ke mukwera muhem tĩ. Upa katu te. Pyta we ym te ta. Upa katu te ame'ẽ ta wapyka huwa koty pu'am u'am. Ame'ẽ rehe asak. Tamũi ta rehe asak. Ta'yn ta rehe asak tĩ.

Upa katu te ngã rehe asak. Pe, paper ke amõ pirar. Pe, amõ paper ke pirar tĩ. Uhã te hũ ame'ẽ ta rer ame'ẽ rehe ihĩ. Ame'ẽ ta ma'ema'eha ke paper rehe amõ mupinim. Pe, ame'ẽ ta ma'ema'eha ke Kirisutu ukwa. Katu my? Anĩ rahã, katu ym my? Pe, ame'ẽ ta ma'ema'eha aja a'e ma'ema'e ngã pe tĩ. 14-15 Uhã te hũ ame'ẽ ta rer paper rehe amõ mupinim. Ame'ẽ paper rehe her nixói rahã, ame'ẽ ta ke tata renda pe Tupã ombor mondo. Ame'ẽ renda ypa aja saka. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu muhem, ame'ẽ ta ke ame'ẽ tata renda pe a'e ombor mondo. [Ame'ẽ renda pe oho rahã, mokõihar manõ, ame'ẽja saka. A'engi uhem ym te ta.]

21

Ywa pyahu ame'ẽ ke Tupã mujã. Kome'ẽ ywy keruhũ aja tĩ.

1 Ajame'ẽ ke ywa pyahu ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Kome'ẽ ywy keruhũ pyahu ame'ẽ ke rehe asak tĩ. Ywa Tupã mujã py ame'ẽ ke kanim oho. Kome'ẽ ywy keruhũ mujã py ame'ẽ ke aja tĩ. Kanim oho tĩ. Y ramũi aja tĩ. Kanim oho tĩ. (Aja rahã, upa katu te ymanihar ke Tupã mai ta, aja mujekwa.) 2 Pe, ok ta katu te ame'ẽ ke rehe asak tĩ. Ame'ẽ riki Jerusarẽ ok ta pyahu ame'ẽ ke. Ywa ngi wyjy uwyr. Tupã koty ngi wyjy uwyr. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, ima'e mundeha katu te ame'ẽ ke kũjã munde. Ame'ẽja saka Jerusarẽ ok ta katu te ame'ẽ ke rehe asak. Upa Tupã mukatukwer. Sawa'e koty raho, ame'ẽja saka. (Ame'ẽ ok ta katu te ame'ẽ ke apandu rahã, Jesu kotyhar tama'e henda pyahu ke aja amujekwa. Jesu namõ aja te'e ta ixo. Ame'ẽ riki jumendariha aja saka.) 3 Pe, wapyka koty ngi amõ hãtã pandu. Ame'ẽ rehe ihẽ ahendu.

—Apo awa ta ixo a'ep Tupã ixo ta tĩ. Ame'ẽ ta namõ a'e ixo katu ta. Pe, ame'ẽ ta riki ixotyhar ta ke. Pe, ame'ẽ tama'e Tupã aja a'e ixo ta tĩ. 4 Eha rykwer ke upa katu te awa ta reha ngi a'e juhyk ta. (Aja rahã, awa jixi'u ym te ta.) Manõ ym te ta awa tĩ. A'erehe pyai ym te ta tĩ. Ahyha nixói te ta tĩ. Upa ymanihar ame'ẽ ke kanim oho — aja pandu.

5 Pe, wapyka rehe wapyk uĩ ame'ẽ pandu:

—Apo upa katu te pyahu aja ihẽ amujã ta — aja riki.

Pe, ihẽ pe a'e pandu tĩ:

—Upa nde erehendu ame'ẽ ke paper rehe emupinim. Jetehar te ke ame'ẽ. Ame'ẽ rehe amõ jurujar katu ta me'ẽ te'e — aja pandu.

6 Pe, a'e pandu:

—Upa katu te riki. Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ riki axo py te ame'ẽ ke ihẽ. Yman rahã, pete'e ta ihẽ axo tĩ. Ihẽ riki ma'e ke amujã py. Ihẽ riki upa ma'e ke amumba ta tĩ. Upa hyngwéi ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta: "Mundu ngi y ke pe'u peho. Te'e pe'u. Hepy ym te ta ame'ẽ" aja ihẽ apandu ta. Ame'ẽ y ke u'u rahã, uhã te hũ aja ixo ta. 7 Ihẽ rehe jurujar katuha ke amõ hijar ym rahã, kuja ihẽ apandu ta ipe: "A'e riki ihẽ ra'yr aja ixo ta. Ihẽ riki ima'e Tupã aja axo ta tĩ." 8 Amõ ta anĩ. "Tupã kotyhar ihẽ" aja pandu tar ym. Kyje ixo. Ima'e henda riki tata renda ke. Ypa aja ame'ẽ renda ke. Enxo ukwái a'ep. Ame'ẽ renda pe oho rahã, mokõihar manõ, ame'ẽja saka. A'engi uhem ym te ta. Ihẽ rehe jurujar ym ame'ẽ ta aja tĩ. Ima'e henda tata renda ke tĩ. Jaxer ai ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Amõ ke te'e jukwa ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Kũjã rehe ka'u te'e ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Sawa'e rehe ka'u te'e ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Paje aja ma'ema'e ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Ma'e'ã riki tupã aja jupe, ame'ẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'ẽ ta aja tĩ. Tata renda ke tĩ. Te'e pandu ame'ẽ ta aja tĩ. Upa ame'ẽ tama'e henda riki tata renda ke tĩ — aja riki Tupã pandu.

Jerusarẽ ok ta pyahu ame'ẽ ke

9 Tupã je'ẽha rahoha awa po wajar mokõi hetaha ngi har peteĩ ihẽ rehe uhyk. Ihẽ Juã. Ame'ẽ Tupã je'ẽha rahoha ta ita rekúi awa po wajar mokõi hetaha namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Ita rekúi pe ma'e ahyha awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Ame'ẽ ta ngi har peteĩ uhyk ihẽ rehe rahã, pandu ihẽ pe:

—Ejur! Arapuharan Ra'yr rakehar nde pe ihẽ amujesak ta. Kũjã jumendar ta, ame'ẽja saka ame'ẽ — aja ihẽ pe. (Kirisutu riki arapuharan Ra'yr aja a'e. "Hakehar"

aja pandu rahã: “Upa katu te ixotyhar ta ke” aja mujekwa.)

10 Ihẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu te. Pe, ywy'ã keruhũ ywate te hũ ihĩ. Ame'ẽ 'ar pe ihẽ ke Tupã je'ẽha rahoha pyhyk raho. Jerusarẽ ok ta ke ihẽ pe a'e mujesak. Ok ta katu te ame'ẽ ke. Ywa ngi wyjy uwyr, ame'ẽja saka. Tupã mujy mondo. 11 Tupãma'e hendyha aja hendy katu te hũ. Ita hepy hũ, aja ame'ẽ ok ta hendy hendy hũ. Ita jase aja hendy hũ. Ame'ẽ ke ita kisatáu aja hendy hendy hũ. Hendypu te hũ. (Aja rahã, Tupã aja ixotyhar ta katu te hũ aja mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ixotyhar ta pe, aja mujekwa.)

12 Ok ta kurar keruhũ ywate hũ ame'ẽ ke tĩ. Hukwen awa py mokõi hetaha ihĩ tĩ. Hukwen harõha ta Tupã je'ẽha rahoha ta ke. Awa py mokõi hetaha. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ ta ixe ym te ta, aja mujekwa.) Hukwen rehe jundéu awa ta rer ihĩ. Jundéu awa ta amõ koty koty jy'ar. Ame'ẽ jy'ariha riki awa py mokõi. Ame'ẽ awa py mokõi hetaha ta rer hukwen awa py mokõi hetaha ihĩ. (Aja rahã, jundéu awa ta ngi har upa katu te Tupã kotyhar ta ixo, aja mujekwa. Ame'ẽ ta a'ep ixo ta tĩ, aja mujekwa.) 13 Ok ta mukurar kurar aja. A'erehe warahy uhemiha koty mahapyr hukwen ihĩ. Warahy u'ariha koty mahapyr ihĩ tĩ. Warahy jurukwã koty mahapyr ihĩ tĩ. Amõ warahy jurukwã koty mahapyr ihĩ tĩ. 14 Ok ta kurar ke ita keruhũ 'ar pe moĩ, aja ixo. Ita katu moĩ py, aja rahã, kurar u'ar ym ta. Awa py mokõi hetaha ita keruhũ ke. Ame'ẽ rehe Arapuharan Ra'yr mondo ame'ẽ ta rer ihĩ. Awa py mokõi hetaha ke a'e mondo ame'ẽ ta ke. (Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Aja rahã, upa katu te Kirisutu kotyhar ta a'ep ixo ta tĩ, aja mujekwa.)

15 Ihẽ namõ Tupã je'ẽha rahoha pandu, ame'ẽ ke ipo rehe myra mangaha pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ame'ẽ pe ok ta ke manga ta. Hukwen ke manga ta tĩ. Ok ta kurar ke manga ta tĩ. 16 Ok ta riki kurar kurar katu te. Pukuha juja katute ipeha namõ tĩ. Myra mangaha pe ok ta ke Tupã je'ẽha rahoha manga. (Ok ta te hũ aja akwa.) Pukuha riki 2.200 kiro met. Ipeha juja katu te tĩ. Kuja, 2.200 kiro met tĩ. Ywatehar aja tĩ. Kuja, 2.200 kiro met tĩ. (Tiha te hũ, a'erehe heta te hũ ngã ixo ta a'ep.) 17 Ok ta kurar ke a'e manga tĩ. Ipeha 64 met ke. A'e manga rahã, sehar awa mangaha aja a'e manga. 18 Ok ta kurar ita jase ke te'e mujã ame'ẽ ke. Ok ta itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Waruwa aja hendypu te hũ. 19 Ita kurar wyr rupi ita katu te ame'ẽ ke moĩ. Ame'ẽ ita ke itara'yr hepy hũ ame'ẽ ke. Awa py mokõi hetaha moĩ. Katukwer. Amõ koty koty hendyha. Itawa. Howy. Pirã. Aja pame katu te. A'erehe katukwer.
A'erehe jase ita ke moĩ py. Howy ame'ẽ.
Mokõihar sasi ita ke. Howy ame'ẽ tĩ.
Mahapyrihar ang ita ke. Ituwyr ame'ẽ. Amõ amõ namõ mupara tĩ.
Tumemehar emeráu ita ke. Howy te ame'ẽ.
20 Awa po wajar peteĩhar upa har sando ita ke. Ituwyr ame'ẽ tĩ. Pirã namõ mupara.
Awa po wajar peteĩhar sa ita ke. Pirã ame'ẽ.
Awa po wajar mokõihar kiso ita ke. Itawa ame'ẽ tĩ.
Awa po wajar mahapyrihar mberi ita ke. Howy te ame'ẽ tĩ.
Awa po wajar tumemehar topa ita ke. Itawa ame'ẽ tĩ.
Jande popa har kiriso ita ke. Howyngwer ame'ẽ.
Awa py peteĩhar jasin ita ke. Howyngwer ame'ẽ tĩ.
Pe, awa py mokõihar ameti ita ke. Pirangwer ame'ẽ. (Aja amõ koty koty hendyha. A'erehe katukwer te riki.)
21 Hukwen riki awa py mokõi hetaha ihĩ. Pero riki hukwen ke. Pero riki pu'yr tuwyr aja saka. Hukwen pame katu te pero ke. Aja awa py mokõi hetaha pero. Ok ta rupi awa rape ihĩ. Ame'ẽ riki itatawa ke te'e mujã ame'ẽ ke. Waruwa aja hendypu.

22 Ok ta pe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe ihẽ asak ym. Nixói te. Tupã, jandema'e sawa'e te riki jumu'eha renda keruhũ, ame'ẽja saka. Arapuharan Ra'yr ame'ẽja saka tĩ. (Kirisutu a'e.) A'eta pete'e ixo. A'erehe a'eta rehe ngã py'a ke ngã moĩ moĩ katu, a'erehe jumu'eha renda keruhũ nixói te. Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. 23 Ok ta rupi Tupã hendy hendy, aja ixo. Arapuharan Ra'yr

aja tĩ. (Kirisutu a'e.) Hendy hendy aja ixo tĩ. A'erehe ame'ẽ rupi warahy hendyha nixói te. Jahy hendyha aja tĩ. Nixói te tĩ. 24 Ame'ẽ tama'e weraha rupi a'ep pe har ta wata ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har kapitã keruhũ ta ma'e katu te ame'ẽ ke raho ta a'ep. 25 Wera rahã, ok ta hukwen ke kynda ym te ta awa. Pirar aja ixo ta. Pytun nixói te ta a'ep. A'erehe hukwen ke kynda ym te ta. 26 Ame'ẽ ok ta pe ma'e katu te ame'ẽ ke amõ amõ ywy pe har ta werur ta. Upa ma'e hepy te hũ ame'ẽ ke werur ta tĩ.

27 Amõ ta anĩ. Ame'ẽ ok ta pe ma'e jaxer ai ame'ẽ ta ixe ym te ta. Ma'e ke amõ ma'ema'e, aja rahã, huxĩ awa. Ame'ẽ ma'ema'e ame'ẽ ta ixe ym te ta tĩ. Arapuharan Ra'yr pete'e ixo. (Kirisutu a'e.) Ima'e paper rehe uhã te hũ ame'ẽ ta rer ihĩ. Ame'ẽ ta jõ ame'ẽ ok ta pe ixe katu ta.

22

1 Pe, y ke ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha mujesak tĩ. Y pyrãtã ame'ẽ ke. Y riki hendypu te. Kisatáu aja hendypu te. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, uhã te hũ aja ixo ta. Tupãma'e wapyka koty ngi y uhem. Arapuharan Ra'yr koty ngi uhem tĩ. (Kirisutu a'e.) 2 Ok ta pyter rupi y pyrãtã oho. Y rymy'yp pe ma'e myra i'ãi. Se koty peteĩ i'ãi. Wajar koty peteĩ tĩ. Jahy wahu rahã pame katu te i'a tyarõ. Aja awa py mokõi jahy rahã pame katu te i'a tyarõ. Ame'ẽ i'a ke amõ u'u rahã, uhã te hũ aja ixo ta. Ho ke upa ywy pe har tama'e ahyha mukatuha ke ame'ẽ. (Upa aja rahã, a'ep pehar ta rehe Tupã haihu katu te ta, aja mujekwa.) 3 "Peme'ẽ katu ym" aja Tupã pandu ame'ẽ ke nixói te ame'ẽ ok ta pe. A'ep Tupãma'e wapyka ihĩ. Aja rahã, aja te'e ta a'e ixo, aja mujekwa. Arapuharan Ra'yrma'e wapyka a'ep ihĩ tĩ. (Kirisutu a'e.) Aja rahã, aja te'e ta a'e ixo, aja mujekwa tĩ. Ima'e miasu ta ipy'a ke moĩ moĩ katu ta ehe. 4 Tupã ruwa ke ame'ẽ ta usak katu ta. Ipykã rehe her ke amõ moĩ. Ima'e ke aja mujekwa ame'ẽ. 5 Pytun nixói te ta a'ep. Tupã, jandema'e sawa'e te riki hendy hendy aja ixo. A'erehe ma'e weraha ke a'ep nixói te. Warahy hendyha nixói te tĩ. Pe, ame'ẽ ta riki kapitã keruhũ aja ixo ta. Aja te'e ta ixo.

Jesu jywyr ta

6 Ihẽ Juã. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Peme'ẽ je'ẽha jetehar te ke. Upa katu te nde eresak ame'ẽ ke jetehar te ke. Ame'ẽ rehe amõ jurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ. Ima'e je'ẽha pandu ame'ẽ ta py'a rehe I'ã ke Tupã, jandema'e sawa'e te muwyr katu. A'e riki ima'e je'ẽha rahoha pe pandu: "Eho! Pahar ma'e ke uhyk ta. Ame'ẽ ke ihẽma'e miasu ta pe emujekwa eho" aja Tupã pandu — aja ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu.

7 Jesu pandu:

—Pehendu katurahã! Pahar ihẽ ajywyr ta! Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ panduha peme'ẽ paper rehe ihĩ. Ame'ẽ rehe amõ hendu katu rahã, mã hury katu ame'ẽ ke a'e — aja riki.

8 Ihẽ Juã. Upa ihẽ amupinim ame'ẽ ke ahendu riki. Asak tĩ. Pe, upa asak rahã, upa ahendu rahã, Tupã je'ẽha rahoha py koty ihẽ pynarãi rehe a'ar aĩ. (Aja ihẽ py'a ke tate amoĩ moĩ ehe.) Upa ma'e ke a'e riki ihẽ pe mujekwa ame'ẽ ke a'e. 9 A'e pandu:

—Anĩ. Aja ym ihẽ rehe. Tupã rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ katu. Nde aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta riki nde mu aja tĩ. Ame'ẽ ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Peme'ẽ paper rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ rehe hendu katu ame'ẽ ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. A'erehe ihẽ rehe nde py'a emoĩ ym. Tupã rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ katu — aja pandu ihẽ pe.

10 Ihẽ pe pandu tĩ:

—Ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ panduha peme'ẽ paper rehe ihĩ. Ame'ẽ ke emukanim ym. Mã peja amõ usak katu ehe. Upa ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ angaha uhyk tate riki, a'erehe emukanim ym. Mã peja usak katu ehe tĩ. 11 Katu ym ame'ẽ ke, mã peja aja te'e ixo. Ipy'a ke Tupã koty marã ka ym muruwakiha. Jaxer ai ame'ẽ ke, mã peja aja te'e ixo tĩ. Ipy'a ke Tupã koty muruwak katu ame'ẽ ke, mã peja aja te'e ixo tĩ. Ipy'a juhyk aja ixo, mã peja aja te'e ixo tĩ — aja Tupã je'ẽha rahoha pandu.

12 Jesu pandu:

—Pehendu katurahã! Pahar ihẽ ajywyr ta! Ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta. Ame'ẽ ke ihẽ ajywyr rahã, araho ta. Ma'e ke awa ma'ema'e, aja ame'ẽ pe ihẽ ame'ẽ ta

tĩ. 13 Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ. Ihẽ axo
py te ame'ẽ ke ihẽ tĩ. Yman rahã, aja te'e
ta ihẽ axo tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te
rahã, pete'e ihẽ axo ame'ẽ te'e ihẽ. Kome'ẽ
ywy keruhũ kanim rahã, pete'e ta ihẽ axo
tĩ — aja Jesu pandu.

14 Ima'e mundeha ke kutuk katu, aja ixo
rahã, mã hury katu ame'ẽ ke a'e. (Aja
rahã, ipy'a ke Tupã juhyk katu, aja mu-
jekwa.) Ipy'a juhyk ame'ẽ ke a'e, a'erehe
Tupã pandu ipe: "Ma'eywa ke e'u katu. Aja
rahã, ne ruhã te hũ ta nde erexo" aja. Aja
rahã, mã hury katu ame'ẽ ke a'e. Ipy'a
juhyk ame'ẽ ke a'e, a'erehe hukwen rupi ok
ta pe ixe katu. Jerusarẽ ok ta pyahu ame'ẽ
pe ixe katu. Aja rahã, mã hury katu ame'ẽ
ke a'e.

15 Ok ta soroka pe ma'e jaxer ai ame'ẽ ta
ixo. Paje aja ma'ema'e ame'ẽ ta ixo tĩ. Kũjã
rehe ka'u te'e ame'ẽ ta ixo tĩ. Sawa'e rehe
ka'u te'e ame'ẽ ta aja tĩ. Ok ta soroka pe ixo
tĩ. Amõ ke te'e jukwa ame'ẽ ta aja tĩ. Ok ta
soroka pe ixo tĩ. Ma'e'ã riki tupã aja ukwa
jupe, ame'ẽ rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta aja
tĩ. Ok ta soroka pe ixo tĩ. Te'e pandu ame'ẽ
ta aja tĩ. Ok ta soroka pe ixo tĩ. Ma'ema'eha
namõ muka'u te'e ame'ẽ ta aja tĩ. Ok ta
soroka pe ixo tĩ.

16 —Ihẽ Jesu. Ihẽma'e je'ẽha rahoha ke
ihẽ amondo pehẽ koty. Amõ amõ ok ta pe
Tupã kotyhar ta jy'ar jy'ar. Pehẽ pe ma'e
uhyk ta ame'ẽ ke mujekwa ta. Ihẽ amondo
ame'ẽ mujekwa ta pehẽ pe. Ndawi rainõ
ke ihẽ. (Aja rahã, ihẽ riki kapitã keruhũ te,
aja Tupã mu'am, aja mujekwa.) Pytuniwe
te jahy rata hendy hũ ame'ẽ ke amõ usak.
Aja ihẽ tĩ. (Aja rahã, ihẽ riki awa ruhãha
ke amuhyk ta pehẽ pe. Weraha uwyr, aja
amuhyk ta tĩ) — aja Jesu pandu.

17 Hyngwéi ame'ẽ ke: "Ejur!" Amõ putar
rahã, y ke Tupã te'e me'ẽ katu. Ame'ẽ ke
pyhyk katu. U'u tĩ. U'u rahã, uhã te hũ aja
ixo. A'erehe Tupã'ã pandu:

—Ejur!

Hakehar wan ta, ame'ẽ ke pandu tĩ:

—Ejur!

("Hakehar wan ta" aja pandu rahã: "Jesu
kotyhar ta ke" aja mujekwa.) Kome'ẽ pa-
per rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ rehe hendu
katu ame'ẽ ta pandu ta me'ẽ te'e tĩ:

—Ejur! — aja.

A'ejõhar panduha ke

18 Ihẽ Juã. Kome'ẽ paper rehe ma'e
ke uhyk ta ame'ẽ panduha ihĩ. Ame'ẽ
rehe hendu ame'ẽ pe ihẽ apandu katu.
Ame'ẽ panduha pe amõ we mi panduha
ke amõ mupinim rahã, ame'ẽ ke Tupã
mupyrara ta. Kome'ẽ paper rehe ma'e
ahyha rehe har ihẽ amupinim tĩ, ame'ẽ
namõ Tupã mupyrara ta tĩ. 19 Kome'ẽ pa-
per rehe ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ panduha
ihĩ. Ame'ẽ panduha ta'yr mi mukanim my?
Aja rahã, ame'ẽ mukanĩha pe Tupã pandu
ta: "Ma'eywa ke nde ere'u ym ta. Ame'ẽ
ma'eywa amõ u'u rahã, uhã te hũ aja ixo.
U'u ym rahã, ok ta katu te ame'ẽ pe ixe ym
ta tĩ. Jerusarẽ ok ta pyahu ame'ẽ pe ixe
ym ta" aja Tupã pandu ta. Ame'ẽ rehe har
kome'ẽ paper rehe panduha ihĩ tĩ.

20 Upa ihẽ asak ame'ẽ ke ihẽ amupinim:

—Jetehar te ke — aja Jesu pandu.

A'e riki pandu tĩ:

—Jetehar te ke! Pahar ihẽ ajywyr ta! —
aja.

—A'e tỹ! Sawa'e! Ejur! Nde Jesu — aja ihẽ
apandu. Ihẽ Juã.

21 Mã peja upa ngã rehe Jesu, jandema'e
sawa'e te ipy'a katu te hũ!

Upa.